Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Jean Chrétien Baud geschetst

https://hdl.handle.net/1874/315182

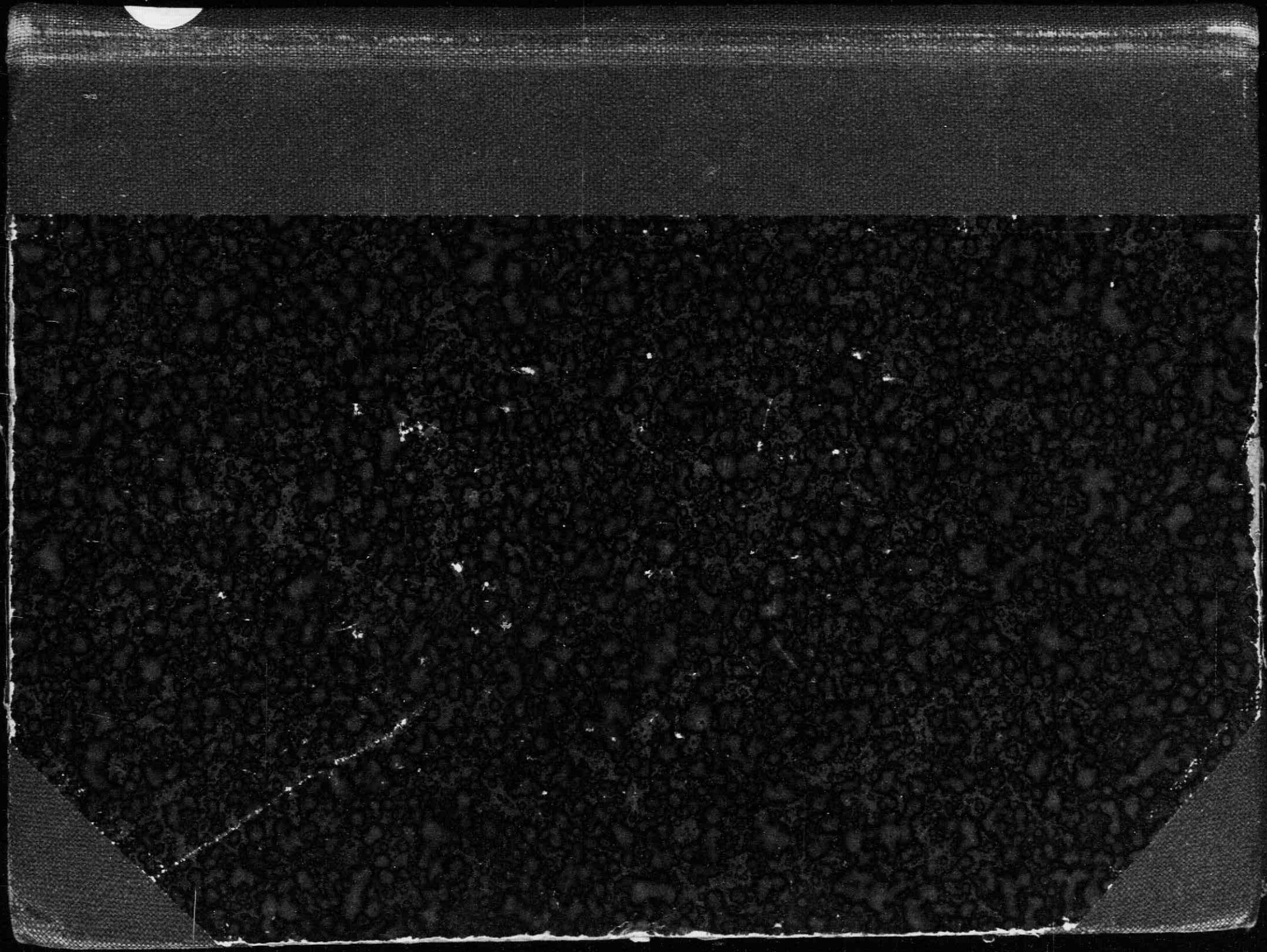

J. F. OLTMANS,

VOLLEDIGE WERKEN.

J. F. OLTMANS,

VOLLEDIGE WERKEN.

MET ILLUSTRATIËN

VAN

H. LEEUW JR

EN

MET INLEIDING EN VERKLARENDE AANTEEKENINGEN

VAN

TACO H. DE BEER.

Het slot Loevestein,

Het huis van het Zeewijf,

Diverse Novellen.

NIJMEGEN EN ARNHEM,
GEBR. E. & M. COHEN.

Ned qm 354

HET SLOT LOEVESTEIN,

HET HUIS VAN HET ZEEWIJF,

EN

DIVERSE NOVELLEN

DOOR

J. F. OLTMANS.

Is 't u bekend, hoe tachtig lange jaren
Ons klein gewest door Spanje werd bestreên;
't Betrouwde nooit op kracht van legerscharen
Maar op zijn God en 't heilig recht alleen.

MR. J. VAN LENNEP.

Geweld van wallen, dubble gragt,
Ontruste honden, wagt bij wagt,
Beslagen poorten, ijsre Boomen,
Geknars van slotwerk, breede stroomen,
En d'onvermurwde Kastelein
Verzekerd' het Slot Loevestein.

J. VAN VONDEL.

MET EEN GROOT AANTAL PLATEN, NAAR TEEKENINGEN IN HISTORISCHEN STIJL,

VAN

H. LEEUW JR.

MET INLEIDING EN VERKLARENDE AANTEEKENINGEN

VAN

TACO H. DE BEER.

NIJMEGEN EN ARNHEM,
GEBR. E. & M. COHEN.

UNIVERSITEITS BIBLIOTHEEK
UTRECHT

J. F. OLTMANS.

HET SLOT LOEVESTEIN

IN 1570.

I.

EERSTE HOOFDSTUK.

Het was op een der avonden van de maand Augustus des jaars 1570, dat een jonkman, op een fraai, zwart paard gezeten, stapvoets door Heusden reed.

De geheele dag was zeer warm geweest, en de koele avondlucht lokte de bewoners van dat aangename stadje buiten hunne woningen.

Velen van hen groetten den voorbijrijdende vriendelijk; hetgeen ook door dezen telkens werd beantwoord, hetzij door zijnen vrienden een goeden avond toe te wenschen, of hen met zijn hoed te groeten. De meisjes vooral knikten hem vriendelijk toe; zij zagen den schoonen ruiter nog lang achterna, en menigeen wenschte heimelijk de gelukkige te zijn, aan wie de door elkeen geachte Van Doorn zijne hand zou aanbieden.

Zijn moedig ros bracht hem weldra aan de Oud-Heusdensche poort, en stampte snuivende, toen het zijn berijder over de valbruggen heendroeg. Zoodra was echter de ruiter de stad niet uit, of hij dreef zijn paard een weinig meer aan.

Zijn mantel, welke in sierlijke plooien langs zijne schouders afhing, maakte dat er van zijne overige kleeding weinig zichtbaar was; doch hetgeen men er van kon bemerken, kenschetste den welgegoeden burger of edelman. De scheede van een langen degen stak onder zijn mantel uit; de holsters bevatt'en pistolen, hetgeen in die dagen van burgeroorlogen niet vreemd was; een groote, vilten hoed rustte bevallig op zijn schoon, zwart haar, dat op zijne schouders nederhing, en twee gitzwarte knevels gaven aan zijn edel gelaat een krijgshaftig voorkomen.

Karel Van Doorn, aldus was hij geheeten, was van goede afkomst en onafhankelijk; zijne ouders waren hem reeds in zijne jeugd ontrukt. Aldus alleen, en meester van een groot vermogen zijnde, had hij geene gelegenheid laten voorbijgaan om al de genoegens des levens te genieten, en had hij, niettegenstaande hij jong was, vooral voor dien tijd, veel gezien.

Zijn oponthoud in de verblijfplaats der Gouvernante, waar hij, zoowel als te Parijs, eenigen tijd had doorgebracht, had hem in de gelegenheid gesteld zijne opvoeding te volmaken, zijn geest te beschaven, en onderricht te ontvangen in die wetenschappen van smaak, met welke een edelman vooral bekend behoort te zijn. Zijn verblijf in de nabijheid van het hof had hem echter niet ongevoelig gemaakt voor de onheilen, welke zijn land bedreigden; neen, hij gevoelde zelf de zwaarte van het juk, dat op de Nederlanden drukte; doch niet in de gelegenheid zijnde voor zijn vaderland nuttig te zijn, en onbekend met mannen, die hem in deze zaak konden voorlichten, had hij zich tot nog toe niet met staatszaken bemoeid, of getracht zich bij de partij te voegen, die den Spanjaarden den voet zocht te lichten.

Te meer nog werd hij in deze zijne werkeloosheid versterkt, daar hij sedert eenigen tijd een hevige liefde opgevat had voor een Spaansch meisje, jonkvrouw Anna De Manilla, die bij haren voogd, den kastelein (1) van het slot Loevestein, woonde. De liefde, welke Anna voor hem gevoelde, gevoegd bij het goede onthaal, hetwelk haar voogd, Antonio d'Avilar, hem bewees, deed hem aan niets anders denken dan het leven te genieten, en zijn hof bij de schoone jonkvrouw te maken. Ja, de belofte van d'Avilar, om hem, door voorspraak, bij den hertog van Alva voordeelig bij de Spaansche ruiterij te plaatsen, had hem dikwijls in verzoeking gebracht, in weerwil van den afkeer, welken hij voor den Hertog gevoelde, om bij de Spanjaarden in dienst te treden.

Het eenige dat hem echter niet beviel, waren de menigvuldige bezoeken op Loevestein van Lorenzo Perea, een vriend des slotvoogds, die door dezen met veel onderscheiding werd behandeld, en ook Anna's gunst scheen te willen verwerven. Het was dus niet te verwonderen, dat de trotsche Spanjaard iedere gelegenheid te baat nam om Van Doorn zijn haat te doen gevoelen; hetwelk deze,

(1) Slotvoogd = kommandant.

door Anna's genegenheid gerustgesteld, met een diepe verachting beantwoordde.

Reeds dikwerf had Van Doorn aan d'Avilar om hare hand verzocht, en hem gebeden een tijd tot het voltrekken van zijn huwelijk te bepalen; doch telkens had deze dit onder een of ander voorwendsel van de hand gewezen, ja hem zelfs eens op een zeer onvriendelijken toon verzocht, hem met zulke vragen en verzoeken vooreerst niet meer lastig te vallen. Een en ander schreef Van Doorn aan zijn droefgeestig en oploopend gestel en aan geldgebrek toe. Dit laatste was hem bekend, dewijl d'Avilar hem dikwijls geld te leen had gevraagd, en hem zelfs nu nog een aanzienlijke som schuldig was; hetgeen niemand verwonderen zal, als men in het oog houdt, dat de Italiaan, evenals velen zijner landgenooten, zich met de Alchimie bezighield.

Zoo stonden de zaken, toen Van Doorn, omtrent een maand geleden, op een reis, welke hij naar Utrecht deed, alwaar een verre bloedverwant van hem woonde, een man had leeren kennen, die hem de grootste belangstelling had ingeboezemd, en een belangrijke verandering in zijne wijze van denken had teweeggebracht. Deze man behoorde, zoo het scheen, tot den geringen burgerstand; doch zijne edele manier van denken verhief hem verre daarboven. Hij noemde zich Herman van den Bosch; ofschoon hij naderhand zelf bekende, dat dit zijn ware naam niet was, en hij gaf voor, dat hij voor zijn beroep reisde. Hij was groot van gestalte, zijn haar en baard begonnen reeds eenigszins grijs te worden; zijne grauwe oogen schitterende van vuur, en geheel zijn voorkomen en zijne wijze van handelen verrieden een groote stoutheid, welke zelfs naar het woeste zweemde, als hij over zijne vijanden sprak.

Zoodra hij Van Doorn's naam gehoord had, was hij vertrouwelijker met hem gaan spreken, en had zich laten verluiden, dat hij diens vader zeer geed gekend had. Terwijl zij beiden te paard reden, en dus ongestoord over de tijdsomstandigheden konden spreken, liet hij geene gelegenheid voorbijgaan om Van Doorn tegen de Spanjaarden voorin te nemen. Hij verhaalde hem zoo menigen trek van hunne wreedheid, en scheen zoo bekend te zijn met al wat hen betrof, dat Van Doorn door zijn levendig verhaal getroffen werd. Toen Van den Bosch dit zag, herinnerde hij hem het voornemen van Oranje, om het land te redden, en zeide hem, zelf tot die mannen te behooren, welke besloten hadden, de schennis der oude voorrechten niet langer te dulden. Met edele vaderlandsliefde verdedigde hij den opstand tegen den Koning, en alle tegenwerpingen, welke Van Doorn tegen zijne redenen bijbracht, werden door hem spoedig wederlegd of geheel omvergeworpen. Ten laatste stelde hij Van Doorn de schandelijkheid zijner werkeloosheid voor oogen, terwijl zoovele jongelingen het zwaard reeds aangegord hadden; hij hield hem voor, dat zijn nu zalige vader zóó niet zou gehandeld hebben, dat die zeker van boven met een oog van verontwaardiging op hem nederzag, en hem verweet, een Nederlander te zijn, die het gemak en de schande verkoos boven den roem van zijn vaderland te redden.

De woorden van Van den Bosch waren niet zonder vrucht. Van Doorn, beschaamd over zijn gedrag, herinnerde zich de geweldenarijen, in het afgeloopen jaar door de Spanjaarden in zijne geboortestad bedreven, en daar hij slechts naar het oogenblik gewacht had, dat de gelegenheid om tot hulp zijner landgenooten toe te snellen zich zou opdoen, riep hij, door een edel vuur gedreven, uit:

»Herman! gij dwaalt; stel mij slechts in de gelegenheid om mijn arm te gebruiken; van dit oogenblik af ben ik geheel de uwe. Vrijheid of de dood!"

Van den Bosch, voldaan over Van Doorn's ijver, gaf zijne vreugde over dit voornemen te kennen, en beloofde, hem spoedig in de gelegenheid te stellen om zich met de eedgenooten te verbinden, door hem aan iemand voor te stellen, die door den prins met het aanwerven van volk belast was.

De aanbieding zijner diensten moest in dezen nacht geschieden, en dit was de oorzaak, dat Van Doorn tegen den avond uit Heusden gereden was.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van Doorn was door Oud-Heusden gereden, en had dit dorp reeds een eind weegs achter zich gelaten, toen hem een man te paard, in een mantel gedoken, spoorslags voorbijreed, en, het midden van den weg voor hem vrijlatende, hem bij zijn naam noemde.

De duisternis, die reeds begon te vallen, belette Van Doorn te zien wie het was. Zijne stem kwam hem echter bekend voor; doch vergeefs trachtende te gissen, wie het zijn kon, vervolgde hij bedaard zijn weg.

Nadat hij nog een groot vierendeel uurs gereden had, zag hij de torenspits der kapel van Elshout tusschen het geboomte uitsteken. Hij naderde dus de plaats van zijne bestemming; want even buiten dit dorp had Van den Bosch beloofd hem te wachten. Zijne pistolen één voor één te voorschijn halende, bracht hij de radersloten in orde, en stak ze toen weder los in de holster, om er, zoo het noodig ware, dadelijk gebruik van te kunnen maken; want ofschoon hij Van den Bosch voor iemand aanzag, die het goed met hem voor had en alle vertrouwen verdiende, zoo was het hem nog niet gebleken, of deze waarlijk een Geus, dan wel tot de geuzenvangers behoorde, welke onder den naam van *Zevenstuiver-lieden* bekend waren, en hunne landgenooten in handen van den Hertog overleverden.

Weldra bereikte hij Elshout en reed achter om het dorp heen. Hier en daar brandde licht in de woningen; doch niemand vertoonde zich meer op straat. Met zijn paard achter de kapel langs stappende, kwam hij weder op den weg naar Nieuwkuik, en bevond zich, door het geboomte heenkomende, in het open veld, dat aan de Keulsche Heide grenst.

Bezijden dezen weg bevonden zich drie eikenboomen, die hunne kruinen hoog in de lucht verhieven; een weinig klein kreupelhout omringde den heuvel, waarop de boomen stonden en deze plaats dadelijk herkennende voor die, waar Van den Bosch hem bescheiden had, steeg hij af.

Een menschelijke gedaante, die zich tusschen het geboomte bewoog, deed hem vooronderstellen, dat Van den Bosch reeds was aangekomen, en nu zijn paard bij den teugel nemende, beklom hij de hoogte.

Doch hetgeen hij voor Van den Bosch gehouden had, was het lichaam van een mensch, die aan een der boomen was opgehangen, hetwelk door hun heen en weder wiegelen bewogen werd. Hij deinsde, verschrikt over dit gezicht, terug, en zag naar alle kanten rond; maar de man, dien hij hier dacht te vinden, was er nog niet.

Hij bond dus zijn paard aan een boom, en zijn mantel om zich heenslaande, stapte hij, al fluitende, op den top des heuvels heen en weder, terwijl de beeltenis van haar die zijn hart beheerschte, zich nu en dan, als in een wolk gehuld, met een droefgeestig gelaat aan hem vertoonde, en met den vinger scheen te wenken om haar te volgen.

Het duurde echter niet lang, of een geritsel in de struiken verried hem de aankomst van een levend wezen, en stoorde hem in zijne overdenkingen.

Van Doorn bracht zijne hand aan het gevest van zijn degen en bleef bij zijn paard staan, zich tot een dappere tegenweer bereidende, indien hij aangevallen werd. Het gezicht van den gehangene had hem niet zeer rustig gestemd; de geheimzinnige handelingen van Van den Bosch, dien hij de vorige week, als een Huiberger monnik gekleed, gezien had, terwijl hij hem den volgenden dag in de wapenrusting van een Spaanschen speerruiter had bezocht, hielden hem in een sterke spanning; doch hij rekende op de vlugheid van zijn paard, en zag opmerkzaam naar de plaats, vanwaar het geruisch kwam.

De stem van Van den Bosch, die hem een »goeden avond!" toeriep, en onverzeld uit het kreupelbosch trad, stelde hem echter gerust, en naar dezen toetredende, gaf hij hem de hand.

»Gij zijt er op uw tijd, jonkman!" sprak deze hem aan »en het verstrekt mij tot genoegen, u hier zoo vroolijk, al is het dan ook in slecht gezelschap, aan te treffen." Dit zeggende, wees hij op den gehangene. »Het minnelied," vervolgde hij, »dat gij daar zoo even bezig waart te fluiten, is u zeker door de eene of andere Spaansche jonkvrouw geleerd, wier kleine voeten en zwarte oogen ik u aanraad ook als vijanden te beschouwen. Maar ik zie, gij hebt een paard bij u."

»Niet wetende, of wij ver of in de nabijheid van de plaats onzer bestemming zouden zijn, heb ik de voorzorg genomen, mijn getrouw dier mede te nemen," antwoordde Van Doorn, beschaamd over zijn wantrouwen.

»Het kan ook geen kwaad," hervatte Van den Bosch; »doch laat ons gaan. Ik geloof, dat deze lummel daar aan den boom reeds begint te rieken; ook nadert het uur, waarin men u verwacht; zet u dus in den zadel, en stap zacht voort, zoodat ik u volgen kan."

Zij klommen nu den heuvel weder af, en vervolgden hun weg dwars door het land, hunne richting naar de Maas nemende. Van den Bosch verhaalde aan Van Doorn, wie de ongelukkige was, dien zij zoo even ter prooi der vogels hadden achtergelaten, en deelde mede, hoe het hem door een list gelukt was, in den vroegen morgen van dienzelfden dag aan zijne vijanden te ontsnappen, welke gedacht hadden hem bij het Keizersbosch gevangen te nemen. Een groot vierendeel uurs hadden zij dus doorgestapt, terwijl hun weg nu

eens door velden boekweit of haver, en dan weder langs kleine hakboschjes heenvoerde, toen zij aan hun linkerhand een klok hoorden slaan. Op de vraag van Van Doorn, welke kerkklok het was, antwoordde Van den Bosch, dat het die was van Herpt, hetgeen Van Doorn in zijn gevoelen bevestigde, dat zij naar de rivier gingen.

Zijn wegwijzer gaf echter weldra aan hun tocht een andere wending, en sloeg rechts af een weg in, die hen eindelijk, langs een smal drassig pad aan een oude, vervallen boerderij bracht, die aan den zoom van het water, waar de Hediksche Maas invalt, gelegen was.

Zoodra Van den Bosch aan het hek klopte, hetwelk de werf van den weg afscheidde, kwam er iemand aan de binnenzijde naar hen toe, en scheen het woord te vragen, alvorens open te doen. Van den Bosch riep hem zacht toe »*Groenendaal en Goede Hoop*," waarop het hek geopend en weder achter hen dicht gedaan werd.

Van Doorn steeg nu af op een wenk van zijn geleider, en gaf den teugel van zijn paard aan hem, die hem ingelaten had, over, echter de voorzorg nemende om zijne pistolen bij zich te houden. In plaats van het huis binnen te treden, zooals Van Doorn gedacht had, gingen zij er om heen naar het water; en vergeefs trachtte hij te raden, waartoe dit dienen moest.

Zoodra hij, die het paard had aangenomen, het op stal had gebracht, kwam hij terug, voegde zich bij hen, en maakte met zijn mond een geluid, als dat van een wilde eend, hetwelk uit het water werd beantwoord, en een oogenblik daarna kwam een schuitje aanvaren en aan den kant liggen.

Zij stapten er beiden in; hun geleider achterlatende, staken zij van wal, en hadden slechts een klein weegs voortgeroeid, of Van den Bosch vatte Van Doorn bij den arm, en zijne hand over het water uitstrekkende, zeide hij: »Daar moeten wij wezen!" Van Doorn zag nu een stuk rietland, waarop een vervallen schuur stond; een kleine kaag (1) lag aan den wal, en voor het overige was alles stil, zoodat niets de tegenwoordigheid van menschen verried.

Aan land gekomen zijnde, tikte Van den Bosch driemaal aan de deur der schuur; hij was verplicht om weder het woord te geven, waarna de deur geopend werd. — Een groote Deensche hond, die zijn kop al knorrende naar buiten stak, kwam hen te gemoet; doch Van den Bosch herkennende sprong hij vroolijk tegen hem op, en liet slechts de tanden aan Van Doorn zien, die hem vreemd was. Aldus traden zij binnen.

(1) Schuit.

DERDE HOOFDSTUK.

De schuur, die uit één vertrek bestond, werd flauw verlicht door een zware, koperen lamp met drie bekken, welke met koorden aan den zolder hing, doch in langen tijd niet door de hand eener »de zindelijkheid beminnende" Hollandsche vrouw scheen geschuurd te zijn. De kleine vensters of openingen die zich in de schuur bevonden, waren met lappen zeildoek of oude kleedingstukken dicht gehangen, opdat het licht niet naar buiten zou doordringen; en in den hoek der schuur stonden verscheiden musketten, haakbussen, halve pieken en ander geweer.

Een tiental lieden, naar hunne kleeding te oordeelen, van allerlei rang, zaten op houten banken om een oude tafel, die, onder den last van glazen en kannen gebogen, heen en weder schudde, en dreigde in te storten, als een hunner er te sterk op leunde. Zij waren bezig met praten en drinken, maar spraken echter zacht; waarschijnlijk om twee andere mannen die te hinderen, die in een hoek der schuur aan een andere tafel zaten. De eene was bezig met te schrijven, hetgeen de andere hem voorzeide; de laatste was een man van een edel voorkomen; zijn fluweelen wambuis was met zilveren knoopen bezet, en zijn geplooide, stijve, Spaansche kraag rustte op een blinkenden, stalen ringkraag. Zijn haar, dat hij zeer kort droeg, was achterwaarts opgestreken, en liet zijn voorhoofd geheel onbedekt; zijne oogen waren bruin, en boven het rechter was een litteeken van een wond zichtbaar; zijn baard, die niet zwaar was, en zijne knevels waren zwart. Geheel zijn voorkomen duidde aan, dat hij gewoon was te bevelen, en de geuzenpenning, welke aan een blauw lint op zijn borst hing, verried, dat hij een dier helden was, die voorgenomen hadden hun land te bevrijden. Een lange degen stak achter zijn stoel uit, en met zijne handen speelde hij, terwijl hij sprak, met twee fraai bewerkte pistolen, welke, benevens een groote menigte papieren, vóór hem lagen. Een dikke kaars op een ijzeren kandelaar verspreidde in dit gedeelte der schuur meer licht.

De mannen, die om de tafel zaten, beantwoordden den groet der binnenkomenden, en zetten toen het gesprek weder voort, terwijl hij die hen had binnengelaten, weder ging zitten.

Van den Bosch zijn hoofd ontblootende, trad nu naar de twee personen, die aan het tafeltje zaten. Het schrijven was juist gedaan, en de man, dien wij zoo straks beschreven, stond op, en Van den Bosch de hand gevende, zeide hij: »Wees welkom, Herman! wij hadden u reeds eerder hier verwacht, en waren beducht, dat u iets kwaads bejegend was."

»Het is buiten mijne schuld, Hopman!" hernam deze, »de weg, dien ik had af te leggen, verhinderde mij, eerder hier te zijn; ook heb ik moeite genoeg gehad, om aan de handen mijner vervolgers te ontsnappen; gelukkig voor mij, dat ik hen in de Peel heb kunnen achterlaten. Ziehier de brieven van den Prins." Dit zeggende, haalde hij een dun pakje papieren uit een zak in zijn overkleed verborgen, terwijl hij de kolf van een zinkroer, of het gevest van een lange dagge weder met zijn wambuis bedekte. »De Jonker Van Doorn, van wien ik u gesproken heb," vervolgde hij, »is hier; ik heb hem met uw verlof medegebracht."

Van Doorn trad nu een weinig nader, boog zich, en zeide: »Mijnheer! ofschoon ik het geluk niet heb u te kennen, of de eer bij u bekend te zijn, neem ik deze gelegenheid waar, om mijn arm, een zwakke hulp voorwaar! het vaderland en den Prins aan te bieden, en ik dank u, dat gij mij waardig gekeurd hebt om onder de verdedigers des vaderlands te worden toegelaten."

»Mijnheer Van Doorn!" sprak de andere, terwijl hij zijne buiging beantwoorde, «ik begrijp nu, dat uw vriend Herman, die ook mijn vriend is, u niet gezegd heeft, wie ik ben; ik zal dus zelf het genoegen hebben, u dit bekend te maken. Ik moet u echter vooraf zeggen, dat ik verlangd heb, u te leeren kennen."

Hier hield hij op, en nadat hij Van Doorn opmerkzaam beschouwd had, knikte hij, over diens gestalte en houding voldaan, Van den Bosch vriendelijk toe, terwijl hij vervolgde: »Herman heeft mij niet te veel van u gezegd; gij schijnt mij een wakkere borst te zijn, en uwe nederigheid alleen doet u zelven zoo weinig waardeeren."

»De prins van Oranje," dus voer hij voort, »Stedehouder des Konings van Spanje, onzen Heer, heeft mij, Nicolaas Ruykhaver, belast met de oprichting en bijeenbrenging van een partij moedige vaderlanders, en mij bevolen met deze den Spanjaarden op zee afbreuk te doen. Hij wanhoopt nog, niet den Koning te bewegen om het wreede monster, hetwelk de schoone Nederlanden verwoest, terug te roepen, en hem over te halen, zelf herwaarts te komen en de vrijheid van godsdienst toe te staan. Het is echter noodig, dat men zich wapene. Alleen door een geduchte houding aan te nemen, kunnen wij deze toegevendheid van het Spaansche hof verwachten, en hunne vrees zal ons toestaan, hetgeen hunne onredelijkheid ons weigert; het is daarom zaak en plicht voor ieder rechtschapen burger zich bij ons te voegen. Doch ik behoef u niets meer te zeggen; de dood van den dapperen Egmond, van den braven Hoorne, het lot dat mijne vrienden, de Batenburgers, met zoo velen, het puik van 's Lands edelen, en duizenden vrome burgers getroffen heeft, is u zeker maar al te wel bekend.

»De Koning, ofschoon hij dit alles heeft goedgekeurd, is door Gods bestuur onze Heer; alleen in den uitersten nood, en als alle middelen tevergeefs zullen beproefd zijn, zullen wij ons aan het gezag van den koning van Spanje, onzen wettigen meester, onttrekken. Onthoud dit wel! Gij hebt nu de reden en het doel van onze verbintenis verstaan; ik vraag u dus eerst af, Mijnheer! of gij nu nog verkiest ons na te volgen?"

»Dit is mijn grootste verlangen," antwoordde Van Doorn, die zijn hoed en zijne vuurwapenen op een driestal had nedergelegd, waarna Ruykhaver op een deftigen toon vervolgde: »Gij zweert dus met ziel en lichaam, en zooveel u immer mogelijk zijn zal, het Vaderland te dienen? Gij besluit goed en bloed voor het welzijn uwer medeburgers op te offeren, steeds de bevelen van Oranje na te komen, en uwen opperhoofden te gehoorzamen; gij zweert zulks, niet waar?"

Van Doorn, door Ruykhavers woorden getroffen, sloeg nu de hand aan het gevest van zijn degen, en riep vol geestdrift uit: »Ik zweer dit op mijn woord van eer, en ik beloof gehoorzaamheid aan den Prins en het wettig bestuur des Lands! Zoo waarlijk zijn mij God en de Heilige Maagd genadig!"

»Gij zijt dus nog katholiek," zeide Ruykhaver, terwijl hij hem de hand toereikte en hem verwonderd aanzag. »Dat ben ik," hernam de andere, eenigszins geraakt, »het geloof mijns vaders is ook mijn geloof. Egmond is Roomsch gestorven; de Prins zelf was het nog, toen hij het land verliet; beiden beijverden zich toch voor 's Lands welvaart en behoud; ik weet niet dat men een ketter moet zijn om zijn land te kunnen dienen."

»Het is niets," antwoordde Ruykhaver bedaard, »het was slechts een vraag; het doet ook niets ter zaak; Roomsch of Onroomsch, wij zijn nu één, en bevechten denzelfden vijand." Dit zeggende, nam hij den geuzenpenning, dien hij droeg, en hem Van Doorn om den hals hangende, vervolgde hij: »Jonkman! met dit herkenningsteeken wijd ik u tot bondgenoot onder ons in. Bewaar dezen penning als een gering blijk van mijne toegenegenheid. Intusschen moet ik u nog zeggen, dat uwe verbintenis met ons niet alleen aan ons, maar ook aan onze vijanden moet bekend zijn. Wij hebben allen het zwaard getrokken en de scheede weggeworpen; het terugtreden moet voor elk onmogelijk zijn; niets moet ons overblijven dan de dood of de overwinning; tusschen deze twee uitersten kan geen midden zijn. Het is daarom, dat u een week tijds gelaten wordt om uwe zaken te regelen, uwe goederen te verkoopen, en uwe gereede penningen in veiligheid te brengen. Dan wordt gij openlijk bekend gemaakt als onze bondgenoot; de grootheid van het getal en de naam van mannen van eer, als gij zijt, kunnen ons alleen nieuwe vrienden verschaffen. Uwe goederen zullen door den Bloedraad in beslag genomen, uw persoon zal vogelvrij verklaard worden, gij zult worden ingedaagd; maar gij lacht daarmede, gij zijt voor ons, en ....." (hier verhief hij zijne stem), »wij zijn allen voor u, en door Gods hulp en ons goed recht zullen wij de sterkste zijn. Voor het overige heb ik u niets meer te zeggen. Ga nu bij uwe vrienden daar ginds aan de tafel, en maak kennis met hen; ik moet een paar woorden met Herman spreken, daarna zal ik u aan uwe bondgenooten voorstellen." Dit zeggende, wees hij hem met de hand naar de tafel, waar Van Doorn spoedig een paar edellieden herkende, die hij eenige malen te Brussel gezien had. Zij stelden hem aan zijne lotgenooten voor, en hij werd door hen vriendschappelijk ontvangen.

Ruykhaver onderhield zich intusschen met Van den Bosch over onderscheiden gewichtige zaken, waarna hij aan den schrijver nog een paar brieven voorzeide, en die met zijn ring verzegelde.

VIERDE HOOFDSTUK.

Nadat Ruykhaver dit verricht had, trad hij met Herman naar de tafel, en vroeg om een glas wijn, hetwelk zijne onderhoorigen, die allen opgestaan waren, zich beijverden hem te geven. Toen zij nu allen rondom de tafel stonden, trad hij in den kring, en zijn beker in de hand houdende, zeide hij: »Mannen, Vaderlanders! ik heb het genoegen u den heer Karel van Doorn, geboortig uit Heusden, voor te stellen. Ik heb hem zijn verzoek om onder ons aangenomen te worden toegestaan, en ben ten hoogste over hem voldaan. Van dit oogenblik af behoort hij onder ons; zijne vrienden zullen de uwe, onze vijanden de zijne wezen; ledigen wij dezen beker op zijne gezondheid!" Dit zeggende, zette hij zijn glas aan den mond, en dronk het uit; de anderen volgden zijn voorbeeld, en de glazen, bekers en kroezen rammelden, toen zij ledig werden nedergezet. »Voorts, mijne vrienden!" dus vervolgde hij, »moet ik u de orders, welke ik u dezen avond gegeven heb, ten sterkste aanbevelen, en verzoek u de grootste geheimhouding in acht te nemen. Deze brief is mij door Herman medegebracht; hij is van onzen edelen aanvoerder." Dit zeggende, haalde hij een stuk perkament uit zijn zak, en las het volgende voor:

»Eerzame, goede vrienden! uwe laatsten hebben »wij, Gode zij dank! goed ontvangen, en bevinden »ons gezond.

»Ik heb met genoegen vernomen, dat Daniël van »Zanten (1), de gelden en penningen in *Koper* (2) »en *Staal* (3) ontvangt; de tijden zijn duur; de zaken gaan hier ook niet vooruit, en het gaat moeilijk »met een of ander gevestigd huis te handelen. De »inliggende moet aan Hendrik Filipszoon (4) ge»zonden worden; zijn krediet is ons van groot »nut; want Paulus Alblas (5) maakt het ons moei»lijk en valt ons lastig. Op onzen bodem *Satur»nus* (6) zijn eenige gezellen gestorven; gij zult »zulks al vernomen hebben; het deert mij zeer. »Te *Brunswijk* (7) gaat alles goed, gij kunt daar»op gerust bevrachten; voor het overige zijn onze »zaken in Gods hand en Hem aanbevolen. Spoedige

(1) Diederik Sonoy.
(2) Holland.
(3) Gelderland.
(4) Koningin van Engeland.
(5) Alva.
(6) Amsterdam.
(7) Emden.

»uitrustingen naar zee en een voordeelige vaart »kunnen ons voor het tegenwoordige alleen op de »been houden. Zijt gegroet, en leidt een lang en »zalig leven!

»*Dantzig* (1), den 12den Augustus, 1570.

»Maarten Willemszoon (2)."

»Wij zullen," dus vervolgde Ruykhaver, nadat hij den brief weder had geborgen, »hier niet meer bijeenkomen. Alva is in den Bosch geweest, en schijnt de lucht te hebben van onze bijeenkomsten in dit oord. De kaag, die hier ligt, vaart morgen op mijn bevel naar de Maas, eer er te Groenendaal order is, om haar de doorvaart te beletten. Over acht dagen noodig ik degenen uit, welke nog geene vaste bestemming bekomen hebben, om des avonds vóór tien uren, en dat voor het laatst, bijeen te komen in het Monnikenhof, waarvan de gelegenheid u allen bekend is, en gelast u, ter voorkoming van alle gevaar, door de groote poort binnen te treden. Het woord, dat aldaar afgevraagd zal worden...." hier bedacht hij zich een oogenblik, waarna hij voortvoer: »het woord is: *Grootmeester;* onthoudt dit wel. Ik bedank u, bondgenooten! voor de zorg, waarmede gij de u opgedragen orders hebt volvoerd. Gij kunt nu vertrekken; doch vult eerst den beker nog eens, en drinkt met mij op den goeden uitslag van onze zaak en de vernietiging van onze beulen. *Vivent les gueux!*"

Een ieder herhaalde dezen uitroep, en zachtjes verlieten zij, de een na den ander, de schuur, na alvorens van Ruykhaver, Van den Bosch en Van Doorn afscheid genomen te hebben. Ruykhaver gaf nu onderscheiden brieven aan Van den Bosch, reikte hem en Van Doorn de hand, gaf hun een teeken dat zij vertrekken konden, en zeide, toen zij, na zich gebogen te hebben, wilden heengaan: »Van Doorn! Herman zal u nog wel het een en ander zeggen, dat gij weten moet. Vaarwel!"

Zooals zij gekomen waren, gingen zij ook weder heen. Van Doorn besteeg zijn paard, dat, benevens een ander voor Van den Bosch, reeds opgetoomd was, en nadat deze den man, die hun de paarden bracht, de hand gegeven had, zeide hij: »Goeden nacht, Snijder! groet den Uil van mij, als gij hem ziet," en reed met Van Doorn in vollen draf de werf af. De andere eedgenooten waren reeds allen vertrokken.

(1) Dillenburg.
(2) Willem, Prins van Oranje.

»Indien mijn paard dezen morgen zoo goed was geweest, als dat ik nu onder mij heb, dan zou ik u en den hopman niet naar mij hebben laten wachten. Maar, waar gaat gij heen?" vroeg Van den Bosch, nadat zij een eind weegs gereden hadden, aan Van Doorn, die, over het gebeurde nadenkende en stil voor zich heenziende, zijn leidsman volgde.

»Naar den kant van Woerkum," was het antwoord. »Dan rijden wij een groot eind weegs samen," zeide Van den Bosch, die het gesprek verder voortzette, en daar de breedte van den weg nu toeliet, dat zij naast elkander reden, liet Van Doorn, die nog over onderscheiden bijzonderheden wenschte onderricht te worden, deze gelegenheid niet ongebruikt.

Het sloeg twee uren op de klok der oude kerk, welke midden in de schans lag, door de Spanjaarden onlangs te Doeveren opgeworpen, toen Van den Bosch zijn paard staande hield, en zeide: »Hier moeten wij scheiden; uw weg gaat naar Genderen. Goede reis! op het Monnikenhof spreek ik u verder." Dit zeggende, gaf hij hem de hand.

»Vaarwel, Van den Bosch!" hernam Van Doorn, en oogde hem na, terwijl hij hem den weg zag inrijden, die langs de schans naar Drongelen voerde.

De schildwacht, welke de schans bewaakte, kwam, door het geluid, dat de hoeven van het paard maakten, opmerkzaam geworden, uit zijne schuilplaats te voorschijn, en voor een aanval op dit eenzame punt beducht, greep hij zijn musket. Het »wie daar?" dat hij uitriep, klonk over het veld, en wekte de Spaansche bezetting; doch niemand antwoordde hem, en nu loste hij zijn vuurwapen. Zoodra het schot gevallen was, zag Van Doorn in, dat het niet raadzaam was hier langer te blijven en gaf zijn paard te sporen. Zijn mantel om zijn hals dicht slaande, om zich te beveiligen tegen den dichten motregen, die begon te vallen, vervolgde hij zijn weg, en zijn paard, dat goed scheen gevoederd te zijn, rende, als had het geen last te dragen, in den regen pijlsnel voort.

VIJFDE HOOFDSTUK.

In den vroegen morgen van den volgenden dag kwam Van Doorn te Woudrichem aan. Toen hij

langs de kerk reed, welker toren toen nog niet van zijne spits beroofd was, vestigde hij een blik op de wijzerplaat, en trachtte te ontdekken, hoe laat het was, hetgeen de duisternis, die hem zelfs belette de afbeeldingen der oude graven te onderscheiden, vrij moeilijk maakte, en hij vervolgde zijn weg naar het veer stapvoets, terwijl paard en ruiter van hun tocht vermoeid schenen te zijn. Niettegenstaande het nog bijna duister was, waren de veerlieden reeds overgekomen, en de schuiten, welke tot de overvaart gebruikt werden, waren reeds losgemaakt van den ketting, die ze des nachts, wanneer het overzetten verboden was, aan het veer gebonden hield.

Van Doorn, zijn vermoeid paard niet te Woudrichem in vreemde handen willende achterlaten, besloot zich de moeite te getroosten het mede te nemen, en riep, terwijl hij bij het veerhuisje afsteeg: »Een hengst naar *Loevestein* voor mij en mijn paard!"

»Ik zal dadelijk aan uw verlangen voldoen, mijn meester!" zeide de veerman, uit zijn huisje tredende, terwijl hij beleefd de muts afnam. Den jongeling vervolgens opmerkzaam beschouwende, ging hij op een vragenden toon voort: »Gij schijnt reeds een langen rit gemaakt te hebben, en indien het u niet onbescheiden voorkwam, zou ik u wel willen vragen, vanwaar gij komt;" doch Van Doorn zich met die praatjes niet willende ophouden, gaf gemelijk ten antwoord: »Bemoei u met uwe eigen zaken, mijn vriend! indien gij in uw beroep elkeen wilt uithooren, geloof ik, dat uwe ooren vroeg of laat gevaar loopen, om uw hoofd te verlaten. Ik verlang dadelijk aan het slot te worden gebracht," en om alle verdere vragen te voorkomen, zag hij kwanswijs naar het gebit van zijn paard.

Doch de veerman gaf het niet op, maar hernam, nadat hij Van Doorn nog een oogenblik oplettend had gadegeslagen, op een spottenden toon: »God beware mij, mijn meester! de nieuwsgierigheid is een groot kwaad, waarvan men Thijs, den veerman, nog nooit heeft verdacht gehouden; doch wanneer men een jong knap cavalier, zooals gij zijt, moet overvaren, weet men gaarne vanwaar hij komt, en wien men de eer heeft in zijn vaartuig te hebben; maar indien gij er een geheim van maakt, is het den ouden Thijs ook wel. De heer Van Doorn uit Heusden is mij wel bekend, zoowel als de schoone oogen, die hem naar Loevestein trekken: en het zal mogelijk goed zijn, dat gij verwittigd wordt, dat uw vriend, de Spaansche sinjeur, u een vlieg heeft afgevangen; want ik heb hem, een half uur geleden, naar het slot gebracht. Het eenige, dat Thijs, aan uwe Edelheid nog zeggen wil, is, dat, zoo gij niet gaarne ondervraagd wordt, gij beter deedt, een penninkje, dat uit uw wambuis hangt, er wat dieper in te steken, en daardoor uw hoofd te bewaren, dat anders waarachtig meer gevaar zou loopen dan mijne ooren." Dit zeggende, wees hij naar Van Doorn's borst, en verwijderde zich snel.

Twee mannen, die in dit oogenblik het veerhuisje naderden, wierpen met dobbelsteenen in een vierkanten, houten bak, die naast de deur van het huisje was, en zoodra het lot op deze wijze den schipper had aangewezen, die met Thijs den hengst besturen zou, haastte deze zich den ouden veerman te gaan helpen om het vaartuig in gereedheid te brengen.

Van Doorn, over de vrijpostigheid van den veerman verwonderd, maakte echter van zijn raad gebruik, en stak het geuzenpenninkje, dat door het rijden uit zijn wambuis was te voorschijn gekomen, weder naar binnen.

»Indien gij klaar zijt, zullen wij afvaren, mijnheer!" zeide de schippersgast, het paard bij den teugel nemende, en het in het vaartuig geleidende, terwijl Van Doorn, in gedachten verzonken, zonder iets te antwoorden, zijn paard volgde, en bij den ouden Thijs, die aan het roer stond, zitten ging. Nu maakte de schipper het zeil los, en stiet het vaartuig van land af, dat, zoodra de wind het zeil deed zwellen, zich zacht, maar statig van den oever verwijderde, en een fraaien boog beschrijvende, de Merwe doorkliefde.

De regen, die tot nog toe onafgebroken gevallen was, hield nu op; de donkere wolken verdeelden zich hoe langer hoe meer, en alles beloofde een schoonen dag.

Te Gorinchem en Woudrichem was alles nog stil, en beide steden waren nog als in den slaap gedompeld, terwijl de natuur van alle kanten begon te ontwaken. De opkomende zon verspreidde nu een goudachtigen gloed over de rivier, en deed de glasvensters in de steden gelijk edelgesteenten glinsteren, terwijl de sombere kleur der huizen, waarin zij geplaatst waren, evenals een donker omzetsel om een juweel, diens glans nog verhoogde.

Een gezang, dat Van Doorn nu flauw in de ooren klonk, deed hem omzien, en om niet geheel, als het ware, met den mond vol tanden te staan, vroeg hij aan den veerman, terwijl hij met de hand naar Gorinchem wees: »Met welk werk houden die lieden, dáár aan den Galgenwaard, zich bezig?"

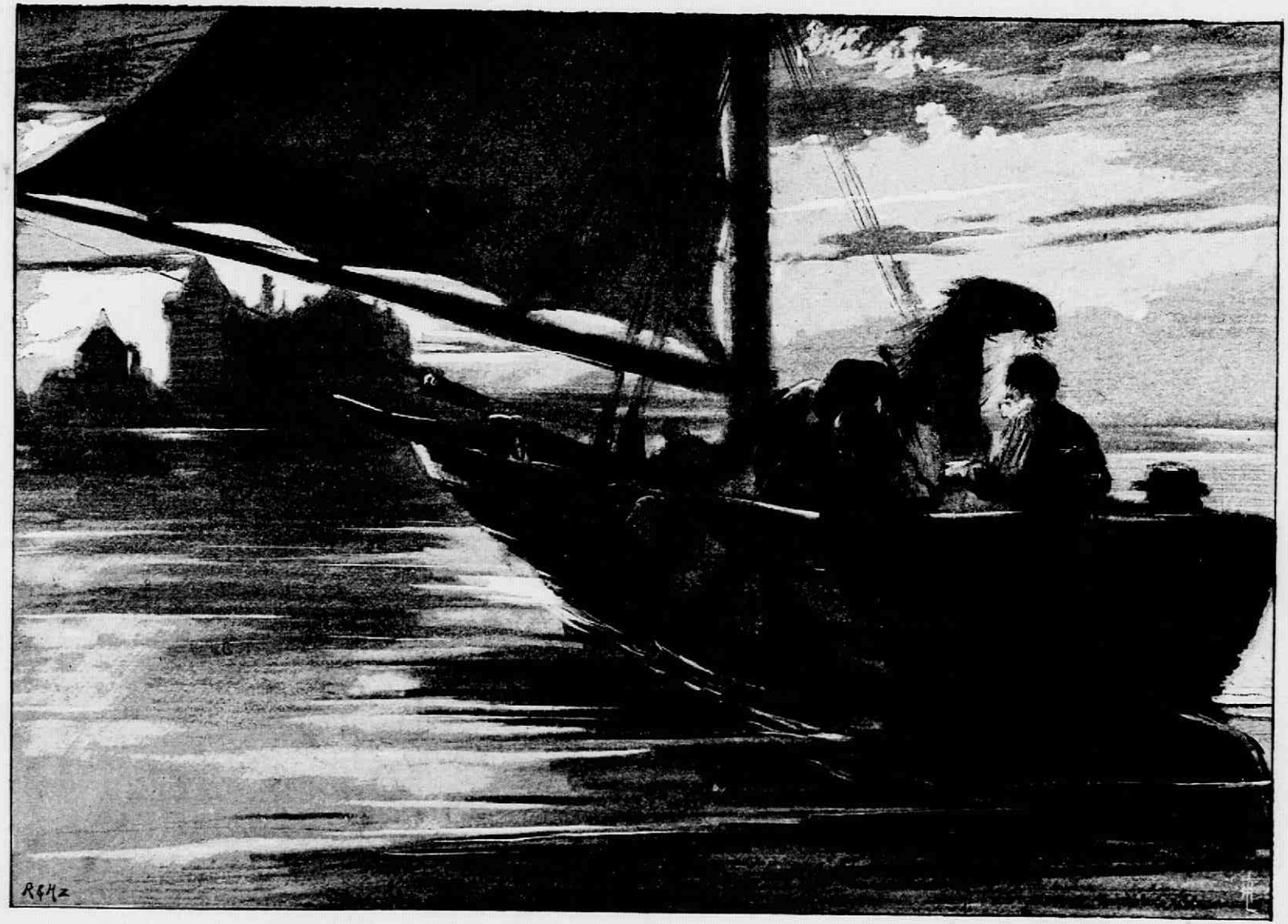

Het slot, het doel van zijn tocht, lag nu reeds veel naderbij, en stak, gelijk een zwarte, doode steenklomp, tegen de heldere lucht af.

Het slot Loevestein.

Bladz. 11, deel I

»Gij
heer!"
»Da
»Ik da
gij mij
u te
een b
verrad
»Da
de oud
ik het
weten
ook al
den he
nieman
Thijs z
het wer
dat voll
heien, o
zij zijn
»Dat
»maar
niets z
den str
stand z
»Ei,
terwijl
»gij oo
gij het
weet e
mijn v
indien
de hee
niet ve
De s
tuig ge
ren, w
verder
tocht,
een zv
lucht
aan de
en vert
heel, e
vierkan
aan la
hadden
boven
steenpij
zeer o
gebouw

(1) Me

»Gij schijnt dus ook nieuwsgierig te zijn, jongeheer!" zeide de oude man lachende.

»Dat ben ik ook, vriend!" hernam Van Doorn. »Ik dank u intusschen voor den goeden raad, dien gij mij zoo even gegeven hebt, en ben nu bereid, u te zeggen vanwaar ik kom; ik houd u voor een braaf man, die een vriend zijns lands niet verraden zal."

»Daarvoor beware mij God, jonkman!" hernam de oude, »doch behoud uw geheim; mogelijk dat ik het ook reeds weet. Wij veerlieden zien veel, weten gaarne alles wat er omgaat, maar kunnen ook alles zwijgen. Reeds zoo menigeen uwer vrienden heb ik overgezet en met hen gesproken; maar niemand heeft het nog ooit berouwd den ouden Thijs zijn vertrouwen te hebben geschonken. Wat het werk aangaat, dat daar verricht wordt, mijnheer! dat volkje is daar bezig met palen in de Merwe te heien, om de groote Rijnschepen er aan vast te leggen; zij zijn recht vroolijk onder den arbeid, niet waar?"

»Dat zijn zij wel," antwoordde Van Doorn, »maar hun werk zal, zoo het mij voorkomt, voor niets zijn; want de palen zullen op den duur tegen den stroom, die de vaartuigen voortstuwt, niet bestand zijn."

»Ei, ei, meester!" hernam de veerman lachende, terwijl hij zijne muts vaster op zijn hoofd drukte, »gij oordeelt niet kwaad; doch in deze zaak hebt gij het mis. Hij, die deze palen uitgevonden heeft, weet er meer van dan gij. Zij heeten Duc d'Alven, mijn vriend! en, jonkman! geloof hetgeen ik u zeg, indien de Hertog zoo vast staat als die palen, zullen de heertjes, die de u bekende penninkjes dragen, niet veel uitrichten."

De schipper, die tot hiertoe vooraan in het vaartuig gestaan had, kwam nu wat meer naar achteren, waardoor Van Doorn belet werd het gesprek verder voort te zetten. Het slot, het doel van zijn tocht, lag nu reeds veel naderbij, en stak, gelijk, een zwarte, doode steenklomp, tegen de heldere lucht af. Daar de zon er achter opging was het aan de vóórzijde nog geheel in het duister gehuld, en vertoonde zich daarvoor nog meer in zijn geheel, en grooter. Het slot bestond uit twee zwarte vierkante torens, benevens een achtergebouw waaraan later een uithoek was gebouwd; de torens hadden achtkantige kappen, met leien gedekt, waarboven groote, ijzeren weerhanen en hooge schoorsteenpijpen uitstaken; de vensters waren klein en zeer onregelmatig geplaatst, terwijl het geheele gebouw van groote roode moppen (1) uit het water was opgetrokken. Een vrij lange brug met een wip leidde naar het voorhof, hetwelk insgelijks bemuurd, en met een smalle gracht van de strook lands was afgescheiden, waarop het slot aan het einde van den Bommelerwaard gebouwd was, terwijl een lage, ronde toren aan de rechterzijde de nadering van den voorburg verhinderde. En evenals een kwade en nijdige geest, die, zelf geen deel kunnende hebben aan den glans van het zonnelicht, ook een ander er van zoekt te berooven, zoo ving het slot de zonnestralen op, en wierp een lange donkere schaduw over den stroom, die zich echter scheen te spoeden om aan dezen dwang te ontsnappen, ten einde zich verderop weder te koesteren in den warmen gloed van dat hemellichaam, of, door zijn glans verfraaid, de steden voorbij te snellen, en langs Hollands vruchtbare streken de zee op te zoeken.

(1) Metselsteenen.

Een oogenblik daarna kwam het vaartuig aan het voorland van Loevestein aan. Het paard werd er uitgeleid, terwijl Van Doorn, als het ware een voorgevoel hebbende, dat hij het slot niet als vriend zou verlaten, en als wilde hij zich den aftocht vrijhouden, tot den veerman zeide: »Thijs! ik kom naar alle gedachten spoedig wederom; blijf hier wachten op mijne terugkomst; ik zal het met u en uw maat goedmaken."

»Dat is zeer goed, meester!" antwoordde deze, »wees niet bevreesd, ik wacht hier tot gij terugkomt, tenzij ik gedwongen werd om te varen, en dat wil ik niet hopen."

Van Doorn wipte in den zadel en reed het voorplein van Loevestein op. Hij gaf zijn paard en zijn mantel aan Meijer, een knecht van D'Avilar, en trad over de brug, die over de slotgracht lag, en over de binnenplaats het hoofdgebouw binnen. Vernomen hebbende, dat Anna en haar voogd reeds aan het ontbijt waren, ging hij, daar hij met de huisgenooten goed bekend was, zonder zich te laten aandienen, het vertrek binnen, waar hij Anna hoopte te vinden.

De kamer was groot en voor dien tijd zeer prachtig; vlak tegenover de deur was een groote schoorsteen met marmeren mantel, boven welken een schilderij hing, waarop het slot was afgemaald. Ter wederzijde van de stookplaats waren twee hooge kruiskozijnen, met ruitjes in het lood gezet, terwijl de beelden en krullen, waarmede de glazen boven in het raam beschilderd waren, het vertrek veel verduisterden. De zijmuren waren elk in twee groote vakken afgedeeld, en prijkten met vier kunstige tapijtwerken, door den vermaarden

Leidschen tapijtwerker Willem Andriesz. de Raet vervaardigd, welke even zooveel voorname gebeurtenissen uit de kruistochten naar het Heilige Land voorstelden. Ter wederzijde van de groote eikenhouten, met veel lof- en beeldwerk besneden deur waren insgelijks twee tapijtwerken; het eene stelde Godfried Van Bouillon, den aanvoerder der kruisvaarders, in volle wapenrusting en meer dan levensgrootte, voor, terwijl Petrus, de kluizenaar, in zijne grove monnikspij gedoken, op het andere was afgebeeld. In de hoeken van het vertrek hingen fraaie wapenrustingen, en de prachtige meubelen, welke langs den wand geplaatst waren, zouden getuige geweest zijn van de gegoedheid des slotvoogds, indien Van Doorn niet maar al te zeker van het tegendeel ware onderricht geweest.

ZESDE HOOFDSTUK.

Anna De Manilla in den volsten zin des woords een schoon meisje, hield zich juist met het eene of andere vrouwelijk handwerk onledig; doch zoodra zag zij Van Doorn niet, of zij wierp het weg met den uitroep van: »Mijn Karel! wees welkom!" en vloog in zijne armen. Hij drukte haar teederlijk aan zijn hart en een vurigen kus op hare purperen lippen; en terwijl zij hare helder blauwe oogen, die door een fluweelachtigen rand van zwarte oogharen werden overschaduwd, naar hem opsloeg, vroeg zij hem zeer zacht:

»Waar zijt gij zoolang geweest? in geen vier dagen zijt gij eens naar uwe Anna komen omzien!"

»Mijne Anna!" hernam Van Doorn, terwijl hij haar nog nauwer aan zich drukte, »ik werd hierin door drukke bezigheden belet; maar geloof mij, ofschoon ik u niet gezien heb, zoo heb ik des te meer aan u gedacht: ja, nu ik bij u ben, bevind ik mij wel eens zoo opgeruimd als anders." Dit zeggende, wilde hij haar nog eens kussen; maar zij ontwond zich lachende uit zijne armen, en riep verwonderd uit: »Maar waar komt gij vandaan? uw wambuis en het gevest van uw degen zijn nat. O! gij zijt zeker van nacht herwaarts gereden om mij te zien."

Van Doorn schikte zijne kleeding wat in orde, veegde zijn degen af, en nam plaats op den stoel, dien Anna voor hem had nedergezet, en na haar, die hem vragend aanzag, eenige oogenblikken opmerkzaam beschouwd te hebben, antwoordde hij:

»Maar gij, die mij beknort, lieve Anna! zeg mij toch, hoe komt het, dat gij, reeds zoo vroeg, zoo prachtig gekleed zijt, terwijl het u bekend is, dat ik u het liefst in het eenvoudige kleed der Hollandsche dochters zie? Maar," voer hij op eens met drift voort: »ik zie, gij hebt geweend. Zeg mij, wat is hier voorgevallen? want indien Perea u beleedigd heeft, zal ik of hij, zoo waarlijk helpe mij God! het slot niet levend verlaten."

Zij schudde zwijgend het hoofd, sloeg hare schoone oogen ten hemel, wenkte hem, om naderbij te schikken, en zeide: »De reden, dat gij mij reeds zoo tijdig gekleed vindt, is, dat ik dezen morgen naar Gorkum moet om eenige bezoeken af te leggen. Ach! kon ik op uwe tweede vraag ook zoo volmondig antwoorden! want, ofschoon Perea mij niets onaangenaams, wat mij zelve betreft, gezegd heeft, zoo is er daarentegen voor u niet veel goeds voorgevallen. D'Avilar's vriend, of laat mij liever zijn meester zeggen, is dezen morgen met het krieken van den dag aangekomen. Zijn verblijf belooft zelden iets goeds; maar vandaag vooral was het onheilspellend. Hij heeft u gisteren bij Oud-Heusden gezien; hij sprak van geheime bijeenkomsten van muitelingen; hij noemde u een der samengezworenen. God weet wat hij er mede bedoelde! Gij zult u toch, hoop ik, niet tegen uw Koning en uw geloof met andere onrustige menschen verbinden, en uwe Anna moedwillig bedroeven? Neen," vervolgde zij, hem smeekend met hare schoone oogen aanziende, »neen, Van Doorn! gij zult dat niet doen."

Van Doorn antwoordde niet, maar zag strak vóór zich neder, haalde het geuzenpenninkje te voorschijn, en hield het haar voor.

»Gij bekreunt u dus om mijne liefde niet meer?" vervolgde Anna, »het is dan maar al te waar, gij hebt u onder die boozen begeven; gij hebt mij vergeten! Helaas!" zeide zij, bedroefd de hand aan hare oogen brengende, »indien ik uwe liefde missen moet, blijft mij niets overig dan het koude graf." Doch toen Van Doorn nog niet antwoordde, vervolgde zij op een geraakten toon: »Gij hebt uw geloof verzaakt, mijnheer! en hij, die met muitelingen verkeert en hunne schandteekenen draagt, zal nooit de hand van De Manilla's dochter ontvangen. Van dit oogenblik af zijt gij mij vreemd." Dit zeggende, stond zij op, schoof haar stoel weg, en keerde zich met de waardigheid eener beleedigde Spaansche vrouw van hem af.

Doch Van Doorn, die door het eerste gedeelte

harer rede getroffen was, trok, bij het uitspreken harer laatste woorden, zijne wenkbrauwen te zamen; een donkere wolk zweefde over zijn gelaat, en met drift van zijn stoel opstaande, zag hij haar met vlammende oogen aan. Maar het schoone gelaat en de fraaie gestalte van het fiere meisje, dat hem nog schooner dan anders voorkwam, beschouwende, hernam hij op een meer bedaarden toon, dan men zou verwacht hebben:

»Bij God, Anna! gij dwaalt! Het geloof mijner vaderen is mij even heilig als mijne eer; het zijn geene muiters, die zich tegen het monster verzetten, dat mijn land verdelgen zal. Ja, dewijl gij het weten wilt, in dezen nacht ben ik hun broeder geworden! Dat Alva voor ons beve! Maar gij, Anna! maar gij, die steeds alles, wat groot of edel was, hoogachttet; gij, die in Holland het levenslicht ontvingt, en in wier aderen het Hollandsche bloed, door uwe moeder, vloeit, hoe komt het, dat gij u niet ontziet, mij dus aan te spreken? Of denkt gij mogelijk, dat ik mij door een vrouw zou laten leiden? Neen," vervolgde hij met verheffing van stem, »neen! dat zal nooit gebeuren! Mijn besluit staat pal, het vaderland bovenal! ziedaar onze spreuk en ook de eerste plicht van een man van eer, en noch uw smeeken, noch uw dreigen zal mij doen terugtreden. Ik gaf u het recht op mijn hart; mijn arm behoorde toen reeds aan het vaderland. — Eén hard woord nog van u, en wij zien elkander nooit weder," vervolgde hij op een bitter verwijtenden toon. »Verkiest gij mij mogelijk in de handen van uw voogd, den Italiaan, over te leveren, ga vrij uw gang, en werp u dan in de armen van den getrouwen en laaghartigen steunpilaar der dwingelandij. Hier is mijn zwaard!" Dit zeggende, trok hij zijn degen met scheede en al uit den draagband, en wierp dien voor hare voeten.

Alleen de vrees voor Van Doorn's leven, wanneer hij zich met den opstand tegen den Koning bemoeide, had Anna dus doen spreken; zijne woorden waren even zoovele dolksteken, welke haar teeder hart doorboorden. Hare fierheid zwichtte voor zijn vasten wil, dien hij haar deed kennen, en de liefde kreeg spoedig het overwicht in haar hart. Zij raapte zijn degen op, en hem met langzame schreden en met neergeslagen oogen naderende, zeide zij, terwijl zij den degen weder in zijne draagband stak, en vreesachtig naar hem opzag: »Wie zou waardiger zijn dan gij om dit staal te voeren? gebruik het dáár, waar gij denkt het te moeten gebruiken; maar ve[illegible]m mij uwe liefde niet." En nu haar schoonen, blanken arm, die bevallig uit de mouw van haar zwart fluweelen kleed te voorschijn kwam, om zijn hals slaande, liet zij haar hoofd op zijne borst vallen, om de tranen, welke aan hare oogen ontvloeiden, te verbergen.

Van Doorn bleef eerst eenige oogenblikken stilstaan; want bij den man, ofschoon hij zich zoo spoedig niet geraakt gevoelt als de vrouw, is de eens ontstoken toorn niet zoo gemakkelijk tot bedaren te brengen; doch het berouw van het schoone en teeder beminde meisje, welks bevallige blonde lokken golvend op zijne borst nederhingen, kon hij niet verduren. Een traan van aandoening welde in zijn manlijk oog op, en de schoone boetvaardige aan zijne borst drukkende, riep hij uit: »Alles is vergeven en vergeten, en gij blijft den muiter steeds beminnen; niet waar, geliefde Anna?"

»Ja," antwoordde Anna zacht, terwijl zij, hem vriendelijk toelachende en hare oogen afvegende, ging zitten: »Gij zijt mijn geliefde Karel! Maar zullen die lieden — want uwe vrienden kan ik hen nog niet noemen — u niet vermoorden, of u in het verderf storten, als het hun voordeel kan aanbrengen? Ach! gedenk slechts, hoe zij met mijn ongelukkigen vader gehandeld hebben. Indien zij toch zoo edel dachten, als gij voorgeeft, hoe zouden zij dan een weerloozen reiziger, die hun nooit eenig leed had aangedaan, hebben omgebracht?"

»Waarde Anna!" antwoordde Van Doorn, »het geval, waarvan gij spreekt, en dat mij telkens, als ik er aan denk, met afgrijzen en woede vervult, is mij nog zeer duister; wie zegt u toch, dat de geuzen dit feit verricht hebben? En al ware dit zoo, kan men de toomelooze horde van moordenaars en heiligschenners, die beeldstormers genoemd worden, wel vergelijken met die dapperen, tot welke ik thans behoor?"

Anna wilde juist antwoorden, toen de deur openging, en D'Avilar, gevolgd door Perea, in de kamer trad. Van Doorn stond dadelijk op, en gaf D'Avilar, die hem welkom heette, de hand; doch, hij groette Perea slechts koel, welken groet deze insgelijks flauw beantwoordde.

»Neemt plaats, Signori!" (1) zeide D'Avilar terwijl hij een paar stoelen bij de tafel liet zetten.

---

(1) *Signor* is Italiaansch; *Senor* is Spaansch. De schrijver heeft beide woorden willekeurig gebruikt, onverschillig of het een Spanjaard of een Italiaan betrof.

Antonio D'Avilar, kastelein van Loevestein, was bijzonder lang van gestalte, doch zeer mager. Zijn grijs haar stond rechtop, en zijne grijze knevels en zijn baard gaven aan zijn bleek en ingevallen gelaat een doodsch en woest voorkomen. Zijne oogen, waarmede hij meest altijd in het rond zag, sloeg hij neder, als zij die van een ander ontmoetten, en zijne geheele houding verried, dat hij bevreesd was een ander in zijn binnenste te laten lezen. Perea daarentegen, die men een schoon man noemen kon, was niet groot, maar gezet, zeer netjes, ja zelfs eenigszins prachtig gekleed, en op zijn bruin gelaat was de trotschheid van een Spaanschen hoofdman te lezen; zijn valkenoog kenschetste zijn oploopend karakter. Als hij Van Doorn aanblikte, nam zijn gelaat altijd een zekere woestheid aan, en wanneer zijn donkere blik, onder zijne dikke wenkbrauwen uit, op Van Doorn viel, kromp Anna's hart van angst samen, terwijl Van Doorn zelf het niet bemerkte of niet wilde bemerken.

Het kon niet anders, of een vergelijking tusschen deze twee mannen moest tot Van Doorn's voordeel uitvallen. Zijn groen, lakensche wambuis, dat om zijne slanke gestalte sloot, vertoonde zijne fraaie leest in al haar voordeel; terwijl een broek met zijden veters, en wijde gele laarzen met zilveren sporen zijne kleeding voltooiden.

Nadat zij plaats hadden genomen en bezig waren het een en ander te gebruiken, sprak D'Avilar Van Doorn op een vriendschappelijken toon aldus aan:

»Ik heb zoo even van Don Lorenzo vernomen, dat de Hertog, daar het land van alle kanten met oorlog wordt bedreigd, terwijl de ingezetenen en verscheiden edelen, den naam van edellieden onwaardig, oproer zoeken te verwekken, en 's Konings soldaten uit de steden trachten te verdrijven, — dit zeggende, zag hij Van Doorn scherp aan, terwijl Perea zijn gelaat in een nog vreeselijker plooi, dan gewoonlijk trok — besloten heeft het leger te vermeerderen, en hij vooral tracht zijn paardevolk met inlandsche edelen en burgers..."

»Misschien ten onrechte," viel Perea hem in de rede, welk gezegde Van Doorn met een blik vol minachting beantwoordde, waarna D'Avilar vervolgde: »zoekt voltallig te maken, en daardoor het uitgestrooide gerucht te logenstraffen, dat de Koning zijne onderdanen niet vertrouwt, en hen alleen door vreemd krijgsvolk in bedwang wil houden."

»Daar het mij nu bekend is," voer hij, valsch lachende voort, »dat gij den Koning, onzen meester, bijzonder hoogacht, en een afkeer hebt van alle muiterij of opstand tegen den Hertog, 's Konings stedehouder, kwam het mij voor, dat het nu een geschikt oogenblik is, om uw voornemen om dienst te nemen onder Zijner Majesteits krijgsvolk, te volvoeren. Er is juist een plaats open onder het kornet speerruiters, dat thans in den Bosch in bezetting ligt: Signor Perea is zoo goed geweest mij dit te berichten, en heeft mij tevens toegezegd, dat hij door voorspraak bij Zijne Excellentie, die hem steeds bijzonder gunstig is, zich in staat bevindt, om u op zijn woord van eer te verzekeren, dat gij spoedig zult opklimmen, en dat gij hierdoor, gevoeld bij uwe ons bekende geschiktheid voor den dienst, niet lang in dien lagen militairen graad zult behoeven door te brengen, dien gij genoodzaakt zijt te doorloopen, naar aanleiding van een onlangs door den Hertog genomen besluit, waarbij bepaald wordt, dat voortaan geene bevelhebbers zullen gekozen worden dan uit de korpsen zelven."

Van Doorn, die zich vast had voorgenomen zijne bedaardheid niet te verliezen, en geene aanleiding tot zijne verbanning van Loevestein, welke hij reeds lang te gemoet zag, te geven, had echter moeite, om gedurende deze lange redeneering, zijne bedaardheid te bewaren; en daar hij verontwaardigd was over D'Avilar's veinzerij, die hem deze aanbieding alleen gedaan had op Perea's bevel, en om van hem voor altijd ontslagen te worden, is het moeilijk te bepalen, wat hij zou geantwoord hebben, indien niet Perea hem uit zijne verlegenheid gered had, door opstaande te zeggen:

»Signor Van Doorn en de Signorita zullen het mij niet kwalijk nemen, dat ik thans vertrek. Het besluit, dat Signor Van Doorn nemen zal, zal ik wel nader vernemen; men wacht mij in de Bosch, waar ik tijding hoop te vinden van het gevangennemen van den beruchten Emisario, en 's Hertogs dienst vereischt nog dezen morgen mijne tegenwoordigheid op onderscheiden plaatsen. — Ik hoop intusschen, dat Signor Van Doorn mijn dienstaanbieding niet van de hand zal slaan," zeide hij op een trotschen toon.

Van Doorn, zijne woede over deze woorden bedwingende, antwoordde:

»Indien gij, die in deze oorden des Hertogs rechterhand zijt, iets te verrichten hebt, zoo kan ik wel gissen, wat het zijn zal, en dat de bevelen aan u gegeven, geene vertraging dulden. Wat den Boodschapper aangaat, ik twijfel niet, of gij zult in den Bosch wel iets van hem hooren. Het spijt

mij echter, uw aangenaam bijzijn zoo spoedig te moeten missen, hetwelk ons de gelegenheid geven zou, om onze gedachten nader te verklaren; doch wees verzekerd, — dit zeggende verhief Van Doorn zijne stem, en bracht onwillekeurig de hand aan de greep van zijn degen — dat ik u dezelfde vriendschap toedraag, als gij aan mij, en dat ik eerlang het onuitsprekelijke genoegen hoop te hebben u op een plaats te ontmoeten, welke ons zal vrijlaten, onze gedachten nader te verklaren."

Hier boog hij zich, Anna, die, evenals de beide anderen, den zin dezer woorden zeer goed had begrepen, beefde voor het leven van haar geliefde. Doch de Spanjaard antwoordde, terwijl hij Anna op een gelante wijze de hand kuste:

»Jonker Van Doorn! wij voeden dan denzelfden wensch; hoe eerder en in hoe grooter gezelschap deze ontmoeting zijn zal, des te liever zal het Perea wezen." Hierop zijn gevederden hoed op het hoofd drukkende, groette hij Anna beleefd, en met de vriendschap op het gelaat en de hel in het hart, verliet hij, gevolgd door den slotvoogd, het vertrek met forsche stappen, terwijl hij de deur achter zich dicht wierp.

»Ach, Karel! wat hebt gij gedaan!" riep Anna uit, zoodra zij alleen waren: »gij hebt des Hertogs besten en bloeddorstigsten speurhond gesard. Is uwe Anna u dan niets meer waard, dat gij zoo met uw leven speelt?"

»Anna! lieve Anna!" hernam Van Doorn, »ik bid u, voed geene vrees, hij zal mij niet deren; mijne broeders zijn talrijk, en hun moed is groot; wij lachen met Perea's woede en met Alva's beulen. Eerlang toch zal hij met zijn vreemd gespuis moeten wijken — en dan," vervolgde hij op een opgeruimden toon, »wordt gij mijne vrouw; niet waar, mijne teedergeliefde?"

Nu zijn rechterarm om hare middel slaande, streek hij hare blonde lokken van haar voorhoofd weg, en drukte daar een kus op. Anna bloosde en sloeg haar oogleden neder; doch zij onttrok zich niet aan Van Doorn's omhelzing, maar rustte, vol vertrouwen op zijn moed, aan zijne borst, en poogde in zijne tegenwoordigheid ten minste niet te laten blijken, dat zij bevreesd was, dat deze oogenblikken mogelijk de laatste gelukkige haars levens zouden zijn.

»Maar wanneer gaat gij mij verlaten?" vroeg zij na eenige oogenblikken; »want als gij eens de Spaansche zijde verlaten hebt, zal Loevestein voor u gesloten worden; en ofschoon ik heimelijk geloof, dat mijn voogd mij liever aan u dan aan Perea zou afstaan, zoo zal hij dit evenwel niet durven doen. Perea beveelt hem, zooals ik Brigitta, onze dienstmaagd, doe; ja, hun gedrag is dikwijls zoo raadselachtig, dat men niet weet, wat men er van denken moet, en het wordt mij hoe langer hoe meer zeker, dat D'Avilar mijne hand aan Perea beloofd, en daarvoor iets genoten heeft; dat gij hun in den weg zijt, en hen verhindert om hun plan te volvoeren."

»Wees niet bevreesd," antwoordde Van Doorn, »in weerwil van al de Perea's der wereld zult gij de mijne zijn, dat zweer ik u op mijne eer. Verwacht mij aanstaanden vrijdagavond in den hof bij het tuiniersschuurtje; daar zult gij mij vinden; dan zeg ik u voor het laatst vaarwel. Verschuiven wij dus de droefheid over ons afscheid tot dien dag, en laat ons nu alleen de genoegens smaken van elkander te zien en ongestoord te kunnen spreken. Uw aandenken zal mij steeds in den strijd vergezellen, en deze arm, welke u thans omvat, zal, met het getrouwe staal gewapend, onverwinnelijk zijn. Zaterdagavond spreek ik mijne vrienden, de muiters, zooals gij hen noemt, weder; daarna zal er zeker een lange tijd verloopen, eer wij elkander kunnen wederzien; maar Meyer, de oude huisknecht en een oprechte kerel, is mij zeer genegen, en gij kunt u aan hem volkomen vertrouwen."

Naderende voetstappen verkondigden de aankomst van een onwelkom persoon, en terwijl zij beiden gingen zitten, vervolgde Van Doorn zacht: »En ik hoop u nog voor mijn vertrek in de hoede van iemand aan te bevelen, die, als hij degene is, voor wien ik hem aanzie, in staat is om u, zelfs na mijn dood, welken God verhoede! te ondersteunen en uit de macht uwer vijanden te verlossen." Hier hield hij op, en D'Avilar trad binnen. »Don Lorenzo is zoo even vertrokken," zeide hij, »ik wenschte u wel eens in het bijzonder te spreken, Signor Van Doorn! en zal dus de Signora moeten verzoeken zich te verwijderen."

Anna stond op zonder iets te zeggen, en na Van Doorn met haar hoofd vriendelijk toegeknikt te hebben, wilde zij het vertrek verlaten; doch Van Doorn trad haar te gemoet, en hare kleine, poezelige hand aan zijne lippen drukkende, zeide hij, terwijl Anna zijn handdruk beantwoordde: »Vaarwel, Signorita! tot wederziens! ik blijf uw nederige dienaar, vaarwel!" en met deze woorden geleidde hij haar tot aan de deur.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

D'Avilar wandelde intusschen het vertrek met schreden op en neder. Toen Anna vertrokken was, sloot hij de deur, en Van Doorn wenkende om bij hem plaats te nemen, begon hij op een gemelijken toon: »Signore! het is mij onaangenaam, u over iets te moeten onderhouden, te meer daar ik u reeds meermalen met hetzelfde verzoek heb moeten lastig vallen; ik moet u, ofschoon ik u nog veel geld schuldig ben, om duizend rijksdaalders te leen verzoeken; het leger en de oorlog, die de landskassen uitputten, terwijl het oproer de middelen ontneemt om ze te stijven, maken, dat de Hertog zich buiten staat bevindt, om de soldij geheel te voldoen; en daar er aan het leger te velde het eerst wordt gedacht, is dit oorzaak, dat ik sinds een jaar geene inkomsten genoten heb; daarenboven is er een schip door die verdoemde geuzen genomen, waarmede ik eene aanzienlijke som uit Brugge ontvangen moest." Hier hield D'Avilar op, en scheen te verwachten, dat Van Doorn hem zou antwoorden.

Deze bedacht zich eerst een oogenblik, en gaf toen ten antwoood: »Mijnheer! het is u bekend, dat ik anders steeds aan uw verzoek gereedelijk heb voldaan; maar voor het tegenwoordige bevind ik mij in de onmogelijkheid om over zulk een som te beschikken. De tijden zijn slecht, en de belastingen worden hoe langer hoe drukkender; de huislieden zijn uitgeput, de landman ziet zijn oogst vergaan; zijne woningen worden door stroopbenden verbrand, en hetgeen hij in zijne voorraadschuren heeft, is hij gedwongen onder de waarde en met groot verlies te verkoopen, ten einde de beden, (1) welke de eene na de andere worden uitgeschreven, te betalen, bij verzuim waarvan hij zijn goed terstond ziet aangeslagen, met inlegering wordt gestraft en bijgevolg geheel in armoede wordt gedompeld. Het is u bekend, dat het gebrek groot is; het moet u dus niet verwonderen, dat ik in deze u niet behulpzaam kan zijn."

D'Avilar had hem zwijgend aangehoord; doch zijne wenkbrauwen trokken zich hoe langer hoe meer samen; zijn voorhoofd fronste zich, tot hij eindelijk, over Van Doorn's weigering gebelgd, en alle hoop om voortaan meer geld van den gedienstigen jongeling te verkrijgen nu opgevende, op een schijnbaar bedaarden toon hernam:

»Het spijt mij, Signore! dat dit zoo is; maar mogelijk zal het u gemakkelijker vallen uw gedrag te verklaren. Ik heb toch zoo even gezien, dat gij nog altijd de hand van de Signora zoekt te verwerven."

»Dat is mijn grootste wensch," antwoordde Van Doorn.

»Maar indien dit zoo is," voer D'Avilar op een hevigen toon voort, »hoe komt het dan, dat gij weigert om den Koning te dienen, waartoe gij van rechtswege gehouden zijt, en desnoods gedwongen zoudt kunnen worden? Of gelooft gij, dat ik, dienaar des Konings, de hand van Signora De Manilla zou geven aan iemand, die Zijner Majesteits dienst verzaakt? Ja," voer hij op een scherpen toon voort, »aan iemand, die er van verdacht gehouden wordt, tot de godvergeten muitelingen te behooren, wie niets heilig is, en die den afgeloopen nacht zeker met den vervloekten Emisario en andere samengezworenen heeft doorgebracht."

»Mijnheer! gij beleedigt mij," hernam Van Doorn, driftig opstaande. »Het verwondert mij, dat gij iemand, die u niets dan vriendschap heeft bewezen, dus aanvalt, na hem vooraf geld te leen gevraagd te hebben, en daar gij de rechten der gastvrijheid niet schijnt te kennen, is het goed, dat ik er van onderricht ben, en dat uw ouderdom en uwe betrekking als voogd van Anna de Manilla u beschermen voor mijne rechtmatige drift. Wie zegt u toch, dat ik tot de muitelingen behoor? en, indien het al zoo ware, zoo zou ik trotsch zijn, om aan de zijde van een Prins van Oranje of een Aldegonde te staan; zij hebben het beter voor met het land en den Koning, onzen meester, dan gij, de Hertog en ander vreemd gebroed, dat het land verwoest, het in rouw dompelt, het hart van elk rechtschapen burger langzaam vervreemdt van zijn vorst, en hem noodzaakt in het oproer zijn behoud te zoeken. Dit is geene muiterij, Mijnheer! ofschoon gij en andere lage loontrekkers het daarvoor uitkrijt; neen! het is rechtmatige tegenstand, volgens privilegiën, door des Konings voorouders den Lande gegeven, en door hem zelven plechtig bezworen. Zoo is het, en ik ben desnoods bereid om zulks met mijn degen te bewijzen, of Egmond's stappen op het moordschavot te drukken."

»Jongeling!" hernam D'Avilar, die tijd gehad had om zich te bedwingen, bedaard: »gij vergeet tot wien gij spreekt en waar gij zijt. Mijn rang, als kastelein van dit slot, hetwelk ik voor den

(1) Belastingen.

Hertog bewaar, zou mij verplichten, u dadelijk gevangen te nemen. Gij moogt dan geen muiter zijn, hetgeen ik ook niet gezegd heb, uwe woorden zouden het mij echter bevestigen. — Doch," vervolgde hij, valsch lachende, — »gij maakt u driftig; de jonkman weet dan niet, wat hij zegt; maar kunt gij verwonderd zijn, dat ik, die in uw geluk veel belang stel, vreemd opzie over uw gedrag? de poort des geluks is voor u geopend, en gij treedt haar niet binnen; de eer en de roem wachten u in het leger, en gij verkiest werkeloos te blijven, daar elk ander van uwe jaren handelt; gij maakt u daardoor alleen reeds verdacht. Bovendien hebt gij de vriendelijke aanbieding van Signor Perea niet alleen verworpen, maar met hem gespot, met Perea! Of wist gij niet, dwaas! dat in zijne hand ons beider geluk berust; dat uw leven van een enkel woord van hem afhangt? Gij hebt hem den handschoen toegeworpen; doch gij weet nog niet, op welk eene manier hij gewoon is dien naam op te nemen."

»Dat scheelt mij ook weinig," hervatte Van Doorn op een minachtenden toon, »laten lage zielen voor hem kruipen en hem vreezen, ik doe het niet; zijne vriendschap veracht ik, en ik lach met zijn haat."

»Gij kent Perea niet; ik meen het goed met u," vervolgde D'Avilar, die nog altijd hoop had hem over te halen om dienst te nemen. »Wien hij genegen is, dien kan hij van veel dienst zijn; wien hij haat, die is verloren; daar gij dus volhardt in uw bestuit, zoo brengt gij mij in de onaangename noodzakelijkheid, u den toegang tot Loevestein voor altijd te ontzeggen."

Daar Van Doorn hem slechts met een verachtenden blik aanzag, en niet genegen scheen zich zelven in de val te brengen, vervolgde hij op een doffen toon: »Nu kunt gij nog gaan; maar indien gij u weder mocht verstouten om hier te komen, zoo wacht u niets dan een donkere kerker; want waarom zou ik mij in de bres stellen of toegevendheid hebben voor iemand, die mijne eigen veiligheid in de waagschaal heeft gesteld door Perea te beschimpen."

»En zal ik, terwijl gij mij hier niet langer meer wilt dulden, het geluk nog niet mogen hebben de Signorita voor het laatst te zien?" vraagde Van Doorn, terwijl van het antwoord het besluit, dat hij nader nemen zou, scheen af te hangen.

»Neen!" antwoordde D'Avilar koel, »neen, Signore! gij ziet haar nooit weder; Anna is voor u dood. — En," vervolgde hij, spottend lachende, »de gelukkige Perea zal haar weldra naar het altaar geleiden, en gij zult dan, helaas! te laat gewaar worden, dat gij uw eigen geluk verwoest hebt."

»Zoo spreekt de duivel; want hij spreekt door uw mond," riep Van Doorn uit, terwijl hij zijn hoed op zijn hoofd drukte. »Ik veracht u, terwijl ik Perea niet vrees; dit staal zal mij en Anna beschermen tegen des Spanjaards lagen." Hier sloeg hij met de hand op het gevest van zijn degen, Perea is zoo ver nog niet, en er zal nog veel bloeds moeten stroomen, voordat zijn helsch ontwerp gelukt. En de muitelingen, die geuzen," voer hij met woede voort, »die gij niet acht, en wier macht gij niet telt, zullen den Spaanschen hoogmoed fnuiken en u uit het nest rukken, waaruit gij mij nu verbant, maar niet verdrijft. Neen, bij God! ik ga, omdat ik wil, en alleen de diepste verachting voor uw persoon behoedt u voor mijne wraak." Dit zeggende, maakte hij de deur open, en verliet met rassche schreden het vertrek, terwijl het geluid zijner voetstappen en sporen door het gewelf werd teruggekaatst.

D'Avilar stond een oogenblik versuft; doch de wraakzucht rees spoedig in de borst des Italiaans op, en een rapier van den muur grijpende, wierp hij de scheede weg, en liep Van Doorn na, terwijl hij, van woede bijna niet kunnende spreken, uitriep: »Houdt hem tegen, hij is mijn gevangene in naam des Konings; hij is schuldig aan hoogverraad. Soldaten! houdt hem vast."

Anna, die van hetgeen D'Avilar te zeggen had, met recht niet veel goeds verwachtte, had Meijer bevolen, om Van Doorn's paard te zadelen, opdat hij er niet naar zou behoeven te wachten. Met smart had zij bemerkt, dat Perea den veerman met geweld gedwongen had hem over te zetten, en het luidruchtig gesprek met angst hoorende, stond zij in hare kamer voor het glasvenster om te zien, wanneer van Doorn zou vertrekken.

Zij zag hem met haastige stappen op het voorhof treden. Hij riep luid: »Mijn paard! mijn paard!" De getrouwe Meijer had het reeds sedert lang gezadeld en de pistolen afgeveegd, en bracht het hem terstond.

Hij wierp zich dadelijk in den zadel, groette Anna, die hij aan het venster zag, met de hand, en gaf zijn ros de sporen. Op ditzelfde oogenblik kwam D'Avilar op de binnenplaats, en trad, gevolgd door eenige soldaten, over de brug. Op hun geroep kwamen er nog andere uit de gebouwen op het voorhof, en op des slotvoogds bevel liepen zij den vluchtende na.

Toen Anna zich naar het achtergedeelte van het slot begeven had, zag zij hoe Van Doorn, aan de rivier gekomen zijnde, wachtte tot de hengst weder overkwam, en hoe de soldaten met hunne vuurroeren schielijk, doch omzichtig, evenals slangen langs den grond schuivende, hem zochten te bekruipen, en onder het bereik hunner wapenen te krijgen. Toen zij zag, dat een hunner aanlegde, en de hand aan de lont bracht, gaf zij een gil van angst, en riep, hare handen smeekende ten hemel heffende, uit: »Heilige Moeder Gods! wees hem genadig!" En alsof Van Doorn hare stem gehoord had, of door een hoogere macht onderricht werd van het gevaar, dat hem bedreigde, zoo zag hij om, en een snellen blik op de rivier en zijne vervolgers werpende, zag hij het gevaarlijke van zijne standplaats in. Daar het vaartuig nog ver van wal was, gaf hij, alle hoop om over te varen opgevende, zijn paard de sporen. Het schot viel; doch het miste. Nu zag zij, dat Van Doorn, den teugel latende vallen, zijn degen trok, een pistool greep en zijn getrouw paard met de knieën aanzette. Twee andere musketiers legden nu aan, en zochten hem in zijne vaart op te houden; doch de beide schoten schenen, niettegenstaande zij van zeer nabij op hem gelost werden, even vruchteloos te zijn als het vorige; want Van Doorn bleef, ofschoon midden in den rook gehuld, in den zadel zitten. Zijn zwaard kloofde het hoofd van den eenen soldaat, terwijl de andere, door een pistoolschot in de borst getroffen, over zijn hoofd buitelende, ternederstortte. De kring, dien de soldaten om hem gesloten hadden, was nu gebroken, en Van Doorn langs het slot heen rijdende, was nu weder buiten hun bereik; doch zij maakten zich gereed om hem te volgen; en het was Anna maar al te goed bekend, dat Van Doorn niet kon ontvluchten, daar het land, waarop Loevestein gebouwd is, rondom in het water ligt.

Vreezende voor het leven van den haar zoo dierbaren jongeling, stond zij een wijl onbeweeglijk; doch de onzekerheid nopens zijn lot kon zij niet wederstaan, en de angst dreef haar naar hare kamer, waar zij hem met het oog kon volgen, en zien hoe het met hem zou afloopen.

Toen zij dáár, bleek van schrik, aankwam, was zij genoodzaakt zich aan de vensterbank vast te houden, en staarde met verwilderde blikken door het glasraam. Zij zag, hoe Van Doorn, die met zijn paard in het water was gesprongen, pogingen deed, om er mede aan de overzijde tegen den kant op te klimmen. Een paar geloste schoten waren vruchteloos; door den kant gedekt, vlogen de kogels over zijn hoofd zonder hem te treffen, en eer zijne vervolgers hem nabij waren, en hem terneder konden schieten, gelukte het hem den vasten wal te bereiken. Nu bemerkte zij, hoe hij het Monnikenland afrende, en om de hoogte, welke er midden op ligt heen reed, ook de Lorsegracht gelukkig doorzwom, den Waaldijk beklom, en daar langs naar Brakel reed; terwijl hij, zooals het haar voorkwam, met zijn hoed wuifde, als wilde hij haar nog een laatst vaarwel toeroepen. De soldaten hadden hem tevergeefs eenige schoten nagezonden; hij was spoedig buiten hun bereik, en zijn vervolger met zijne trawanten, over hunne mislukte poging en den dood hunner makkers verwoed, keerden beschaamd weder naar het slot terug; terwijl D'Avilar, woedend over den hoon, hem ongestraft aangedaan, zich in zijn vertrek opsloot, en zich den geheelen dag niet meer zien liet.

Dankbaar voor Van Doorn's redding, sloeg de schoone maagd hare oogen, waarin tranen van vreugde glinsterden, ten hemel, en knielde voor het Maria-beeld, dat boven haar bidgestoelte hing, neder. Lang lag zij daar, en zond hare dankgebeden op tot haar, aan wie zij de redding van den door haar zoo vurig beminden jonkman toeschreef.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

In den avond, waarop Nicolaas Ruykhaver den bondgenooten gelast had bij elkander te komen, stapte Van Doorn te voet op het dorp Wijk aan. In een grooten bruinen mantel gewikkeld, volgde hij den hem goed bekenden weg; want in zijne jeugd had hij deze oorden dikwijls bezocht, en er geheele dagen doorgebracht.

De maan scheen niet, zoodat het omliggende land in een diepe duisternis gehuld was. Half tien ure sloeg het op den hoogen kerktoren van Wijk, toen hij door de eenzame straten ging, welke dit schoone dorp al het aanzien van een stad geven, en den grooten weg verlatende, linksaf zijn weg door het geboomte en kreupelhout vervolgde, dat zich tot aan de plaats zijner bestemming uitstrekte.

De duisternis, die hem omringde, was slechts geschikt om de droefgeestige stemming, waarin hij was, nog te vermeerderen. Hij had den vorigen

avond Anna voor het laatst vaarwel gezegd, en de tranen, welke het teeder beminde meisje gestort had, toen hij haar verliet, doorboorden nog zijn hart; ja, indien hij niet door een eed aan zijne tegenwoordige vrienden was verbonden geweest, zou hij mogelijk, nadat hij de smart eener scheiding ondervonden had, den moed niet gehad hebben om haar, die hij meer dan zich zelven beminde, te bedroeven; de gedachte alleen, dat Perea hem toch vroeg of laat van Loevestein zou verdreven hebben, matigde het berouw, dat hij somtijds gevoelde, van oorzaak te zijn van hun beider droefheid.

Terwijl hij dus voortstapte op den smallen weg, welken hij moeite had niet te verliezen, daar die door vele voetpaden doorkruist werd, kwam hem datgene weder voor den geest, wat Anna hem verhaald had nopens Perea's woede, toen deze Van Doorn's stellige weigering om in dienst te treden vernomen had. En het kwam hem maar al te zeker voor, dat Anna gelijk had, toen zij vermoedde, dat zijne vijanden een reden moesten hebben om hierop zoo te staan, en het plan van Perea om hem, zoodra hij dienst genomen zou hebben, naar *Spanje* te doen zenden, hetgeen zij bij toeval afgeluisterd had, bevestigde dit.

De verwijtingen van D'Avilar, de gezegden van Perea, gevoegd bij het raadselachtig gedrag van Van den Bosch, versterkten hem in zijn gevoelen, dat deze niemand anders was dan de beruchte Boodschapper, door de Spanjaarden Emisario genoemd, die door Oranje gebruikt werd om diens bevelen over te brengen, diens volle vertrouwen genoot, en door de Spanjaarden evenzeer gevreesd en gehaat werd om zijne listigheid als om zijn moed. Van den Bosch had hem gesproken van de lagen, die De Vargas hem aan de Duitsche grenzen gelegd had, en dit stemde ten volle met des Boodschappers manier van handelen overeen; de onderscheiden vermommingen, waarin hij hem gezien had, het veranderen van zijn naam, en de onderscheiding, waarmede Ruykhaver en de overige bondgenooten hem behandelden, lieten Van Doorn bijna geen twijfel meer over, en hij besloot, indien het mogelijk was, nog dienzelfden nacht den sluier, welke de handelingen van Van den Bosch omhulde, op te lichten.

Terwijl hij aldus in gedachten verdiept, haastig voortging, bereikte hij bijna het einde van het geboomte, toen hij bemerkte, dat er iemand, die hetzelfde pad volgde, vóór hem uit stapte. Hij vermoedde, dat het een der samengezworenen was, en zich niet gestemd gevoelende om een gesprek aan te knoopen, hetwelk ook gevaarlijk kon zijn, bleef hij in het kreupelhout aan den zoom van het geboomte staan; terwijl de nachtvogels, door de stappen zijns voorgangers gewekt, de lucht vervulden met hun geschreeuw.

De geheele omvang van het pluimgevaarte des Monnikenhofs vertoonde zich nu juist vóór hem; doch de duisternis verfde alles met een grauwe kleur. Al hetgeen zijn goede vader hem dikwijls van dit klooster verhaald had, kwam hem nu voor den geest; ook hij had zich, gelijk de Tempelheeren, verbonden om het gezag eens konings te wederstaan. Deze vonden echter allen den dood; het zwaard en de folteringen hadden die helden der middeleeuwen uitgeroeid. Ook hem hing dit lot boven het hoofd, en hetgeen die ridders, welke door de geheele Christenheid verspreid waren, en overal sterkten en geheime vrienden hadden, met hun ijzeren wil en bovenmenschelijken moed, ruim twee en een halve eeuw geleden, niet hadden kunnen ten uitvoer brengen, dat zou hij nu met een handvol Nederlanders trachten te verrichten.

Hoezeer getuigde alles, wat hij hier zag, van de nietigheid van der menschen arbeid; van alle zijden waren de muren, niettegenstaande hunne dikte, ingevallen; zelfs de pogingen van den ijverigsten oudheidkenner zouden niet in staat geweest zijn om een juiste grondteekening van het gebouw te maken, en deze zou zijne hersenen vergeefs gepijnigd hebben om te gissen, waartoe elk der vele vertrekken, holen en gangen indertijd gediend had. Sommige vensterbogen waren nog overig en bijna in hun geheel, en de sierlijke, doch tevens zonderlinge krullen en versierselen, waartusschen voorheen de beschilderde glasschijven hadden gezeten, getuigden van de kunde des bouwmeesters en van de schoonheid en rijkheid der Gothische bouworde. Zonderlinge gedrochten van duifsteen, waarvan er geen één aan een ander gelijk was, staken boven aan de muren meer dan half weg het lijf naar buiten uit, en hadden zeker voor uitloopspijpen der goten moeten dienen. Eenige ranke pijlers, die veel van de Moorsche manier hadden, duidden de plaats aan, waar de kerk gestaan had, welker toren, ofschoon hij ingevallen was, zijn ouden luister niet kunnende vergeten, nog hoog boven alle andere muurbrokken uitstak.

Twee zware, ronde torens, waarvan de eene geheel was ingestort, daar de andere nog vrij goed in wezen was, gaven te kennen, dat de stichter ook op de verdediging was bedacht geweest;

in één woord, het geheel had veel meer van de bouwvallen van een verterkt vorstelijk slot dan van de overblijfsels der nederige woonplaats van de armen der heilige stad.

Hier en daar vertoonden zich in de ruïne kleine lichtvonken, die nu eens achter een stuk muur verdwenen en dan weder zichtbaar werden. Te verstandig zijnde om die voor dwaallichten te houden, dacht hij in het eerst dat het St.-Janswormen waren; doch de snelle beweging, welke hij met de kleinheid dier diertjes niet kon overeenbrengen, deed hem vooronderstellen, dat het de lonten waren van de uitgezette schildwachten, hetgeen zich bevestigde door de vlammetjes, die zich nu en dan verhieven, als de soldaten, het vuur hunner lonten onderhoudende, er op bliezen.

De gedachte, dat er mogelijk op hem gewacht werd, deed Van Doorn zijne opmerkingen staken, en hij trad uit het hout te voorschijn.

Hij had zich nauwelijks op de vlakte vertoond, die het klooster omringde, of het afschuwelijk gekrijsch van een steenuil, die boven op den kerktoren scheen te zitten, deed hem stilstaan, en joeg hem een onwillekeurige huivering aan. Nauwelijks was deze solo geëindigd, of de ongeluksvogels, die bij honderden in de muren huisvestten, hieven een koor aan, dat de haren van elk ander mensch zou hebben doen te berge rijzen, en vervulde de lucht met hunne helsche tonen.

De plaats aandachtig beschouwende, vanwaar het eerste geluid gekomen was, zag hij boven op den toren iets zich bewegen; en, ofschoon de duisternis hem belette het goed te kunnen onderscheiden, scheen het hem echter toe, dat het een menschelijke gedaante was, die, als een kwade geest over den bouwval zwevende, op de dikke muren van den ingevallen toren heen en weder stapte, en dus met zijn oog den geheelen puinhoop kon overzien.

Gedachtig aan het bevel van Ruykhaver, richtte hij nu, beschaamd over zijne vrees, zijne schreden naar de plaats, waar de ingang tot het gebouw geweest was, en spoedig stond hij, over de steenbrokken, die in de droge gracht lagen, heenklauterende, vóór de hooge Gothische poort, die nog bijna geheel in wezen was. Aan beide zijden van de poort waren de muren met schietgaten, die in de zoogenaamde holen uitkwamen, doorboord, en maakten, indien zij met voetboogschutters bezet waren, de nadering, zoo niet geheel onmogelijk, ten minste gevaarlijk. Aan wederzijde van den ingang, boven de poort, vertoonden zich diepe nissen; doch de beelden der heiligen, of der oude, vrome ridders, welke er in mochten gestaan hebben, waren er reeds sedert lang uit weggehaald en verbroken; terwijl van de kloosterdeuren, die de poort gesloten hielden, niets meer overig was dan eenige verroeste ijzeren duimen en ringen, die, in het arduin vastgeklonken, alle pogingen der plunderaars en heiligschenners vruchteloos gemaakt hadden. Hoe dikwijls hadden deze muren het *Beau séant*, de leus der Tempeliers, hooren uitroepen; hoe menige commandeur was hier, gevolgd door zijne getrouwe ridders en een schaar van knechten, op zijn met ijzer bedekten strijdhengst binnengereden, weinig denkende, dat een gebouw, dat voor de eeuwigheid scheen gebouwd te zijn, zoo spoedig door den haat en de afgunst zou worden ternedergeworpen, en de gevreesde orde der Tempeliers zou worden vernietigd, hunne goederen aan anderen zouden geschonken worden, en bovendien hun naam, bezoedeld met de grootste misdaden, aan het nageslacht zou worden overgebracht.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Van Doorn was nauwelijks de poort binnengetreden, of de punt van een degen werd op zijne borst gezet, en belette hem verder voort te gaan. »Het woord, mijnheer!" zeide iemand, dien hij door de duisterheid onder het gewelf niet zien kon, zacht tot hem: »Grootmeester!" antwoordde Van Doorn. De degen bedreigde zijne borst niet langer, en hij hoorde het wapen weder in de scheede glijden, terwijl men, hem bij de hand nemende, hem verzocht te volgen, met waarschuwing naar zijne voeten te zien om niet te struikelen.

Hij bevond zich dus geheel in de macht van zijn geleider, maar lette toch op hetgeen deze verrichtte, en hetgeen er om hem voorviel; en toen zij, de poort doorgegaan zijnde, in het gebouw kwamen, bezag hij hem opmerkzaam om te ontdekken, of hij hem ook reeds meer gezien had; maar de krijgsman was hem geheel onbekend. Diens kleeding echter stelde hem weder gerust, en verdreef de vrees, die hij had, om in de handen der Spanjaarden te vervallen; want hoe licht toch konden deze, van de bijeenkomst iets bemerkt hebbende, het gebouw bezet, en den eenen der bondge-

nooten vóór en den anderen na gevangengenomen hebben.

Terwijl Van Doorn's hart met smart werd vervuld bij de gedachte, dat zij, die voorgenomen hadden hun land te bevrijden, op hun eigen geboortegrond genoodzaakt waren zich, evenals moordenaars en struikroovers, in het holst van den nacht te verzamelen, en zich voor het oog hunner medeburgers en hun vorst te verbergen, streelde hij zich met de hoop, dat dit de laatste maal zou wezen, dat hij dit zou behoeven te doen, en dat hij voortaan openlijk en voor de geheele wereld zou kunnen handelen, en als bevrijder van zijn land en als verdediger der voorrechten zijner landgenooten kunnen optreden. Zijn geleider nam zijn weg door de gewezen kerk; de zerken waren met het puin van het ingestorte dak bedekt, hetgeen het gaan zeer moeilijk maakte. De ingestorte gewelven vormden groote steenhoopen, en die, welke nog overeind stonden, hingen over hunne hoofden heen, dreigden elk oogenblik neder te storten, en hem, die zich vermat het gebouw binnen te treden, en door zijn nachtelijk bezoek de vrome ridders in het stille graf te verontrusten, met hen levend te begraven of te verpletteren.

Aan den ronden toren gekomen, die nog gedeeltelijk in wezen was, trok zijn geleider aan een touw, dat uit een der venstergaten hing, en verwijderde zich, tegen Van Doorn zeggende: »Hier moet gij wezen, mijnheer!"

Een ladder, welke uit het venster naar beneden gestoken werd, wees Van Doorn, die reeds vergeefs naar een ingang tot den toren omgezien had, den weg aan, dien hij volgen moest. Hij wierp zijn mantel dus achterwaarts en beklom de ladder. Op hetzelfde oogenblik echter, dat hij zich aan den ouden muur en aan de planten, welke tusschen de steenen groeiden, vasthoudende, zich gereed maakte om in het raam te stappen, en, terwijl hij nog met den eenen voet op de laatste sport stond, legde iemand een forsch gespierde hand op zijn schouder, en vroeg hem het woord af, dat hij genoodzaakt was te geven, alvorens de schildwacht zijn pistool in den gordel stak, en hem toestond in het venstergat te stappen.

Hij bevond zich nu in den toren; doch niets wees hem de plaats aan, waar de bijeenkomst zou kunnen plaats hebben. De kale muren vertoonden hier en daar de plaats, langs welke de trap had geloopen, en de overblijfselen van de verdiepingen, die er in gelegen hadden. Van boven was de toren, die van zijn dak beroofd was, geheel open, zoodat hij de donkere wolken, die door den wind werden voortgejaagd, er onbelemmerd overheen kon zien drijven; alleen kwam het hem voor, alsof hij nu en dan een lichte rookwolk tusschen de kanteelen uit zag opstijgen.

De schildwacht, die de ladder weder naar boven had getrokken, lichtte nu een luik of deksel op, dat op den grond lag, en dat Van Doorn nog niet had opgemerkt, en beduidde hem met de hand, dat hij naar beneden moest gaan. Hij naderde dus, en zag tot zijne niet geringe verwondering een ruim en verlicht gewelf onder zich, waarin hij langs een ladder nederdaalde, terwijl zijn wegwijzer de opening weder zorgvuldig bedekte.

Zoodra hij beneden kwam, werd hij door de eedgenooten, van welke er reeds eenigen waren aangekomen, gegroet; zij schudden hem hartelijk de hand en noodigden hem om met hen te drinken, hetgeen hij niet afsloeg. Na dit gedaan te hebben, vervolgden zij hun gesprek; en daar het toch over zaken liep, die hem geheel vreemd waren, nam hij deze gelegenheid te baat om zijn mantel aan een der uitstekende punten van het lofwerk aan den muur op te hangen, en het gewelf nader in oogenschouw te nemen.

Het was rond en grooter dan hij eerst gedacht had, uit zware steenen gemetseld, en kon wel vijftig menschen bevatten. De muur van het gewelf scheen intertijd aangepleisterd geweest te zijn; doch door de vochtigheid of andere oorzaken, was het bekleedsel meerendeels er van afgevallen; wat er nog van bestond was beschilderd; maar de kleuren, ofschoon zij zeer levendig schenen geweest te zijn, waren meest uitgewischt of verdoofd. Hier en daar vertoonden zich echter nog beelden van gewapende mannen, die grijnzend uit hunne geopende helmen zagen, en het roode kruis op den witten mantel droegen. Een hunner hield een standaard in de hand, waarop een rood kruis op een half wit en half zwart veld, was afgebeeld; van de Latijnsche spreuk, welke er opgestaan had, was alleen het woord *Domine* nog leesbaar. Naar hij kon oordeelen, stelde het de eene of andere geheime plechtigheid, of een optocht der Tempelheeren voor; en in andere, meer bedaarde oogenblikken, zou hij gaarne een geruimen tijd zoek gebracht hebben met het schilderwerk op zijn gemak en in zijn verband te beschouwen. De grond van het gewelf was met blauwe zerken belegd; een weinig van den muur af, en zooals hij uit de ligging van het gebouw kon oordeelen, naar het Oosten gekeerd, stond een groote arduinsteenen

zetel, uit één stuk gehouwen, aan wederzijde van welken zeven vierkante zitbanken van dezelfde soort van steen geplaatst waren. Deze waren echter zonder rugstukken, en vormden met den grooten zetel een halfrond. Op elken steen waren eenige vreemde karakters ingehouwen, en duidden zeker den naam of rang aan van hem, die eertijds gerechtigd waren er plaats op te nemen. Juist daartegenover was een soort van haarstede; ten minste, in den muur, een weinig van den grond, was een rond gat met een ijzeren roester, waarin vuur brandde, en dat ook ten dien einde, en wellicht om het gewelf te verwarmen of tot een of ander gebruik scheen gemaakt te zijn. Daarboven was oudtijds een halfhoog (1) uit steen gehouwen geweest; doch dat was geheel stuk geslagen; men kon echter nog zien, dat het zeer goed uitgevoerd, vol met beeldwerk en gedeeltelijk verguld was geweest. In het midden van het gewelf, tusschen de haardstede en den grooten zetel, lag een langwerpig steenblok op den grond; op onderscheiden plaatsen waren ijzeren ringen in den steen bevestigd. Het scheen tot een werktuig van pijniging gediend te hebben, doch werd nu voor tafel gebruikt, en was met drinkbekers en glazen bezet, terwijl twee groote aarden kruiken er naast stonden. De ongelukkige, die op deze pijnbank was vastgebonden geweest, had hier juist het gezicht op zijne strenge rechters en op een steen boven den grooten zetel, waarop vreemde karakters waren uitgehouwen, die Van Doorn vergeefs trachtte te ontcijferen; ofschoon hij nogal in de gelegenheid was geweest van de oude talen en letterschriften wat te leeren kennen. Naar alle gedachten hadden de broeders van den Tempel, indien zij dit vertrek al hadden mogen binnentreden, achter de zitbanken, waar nog een geschikte ruimte overbleef, geschaard gestaan, als niet gerechtigd zijnde om zich neder te zetten. De gang, die toegang tot het gewelf gaf, was ingestort; een eind weegs echter kon men dien nog ingaan, terwijl groote ijzeren scharnieren, in de steenen kolommen geklonken, die aan den ingang stonden, aanduidden, dat er voorheen een deur of hek aan was geweest, die tijdens de vernieling van het Monnikenhof was weggevoerd. Boven elk der kleine zitbanken, alsmede ter wederzijde van het gebeeldhouwde tafereel, waren, op de plaats waar de muur en het verwulf zich scheidden, een soort van steenen armblakers geweest, in de gedaante van zonderlinge monsters of dieren, doch de meeste waren gebroken; zij schenen allen bijzonder geweest te zijn, en in drie er van brandde licht; terwijl de groote pitten, die evenals vurige tongen tusschen de tanden der monsters uitstaken, een flauw en onzeker licht in het gewelf verspreidden. Het gat, waardoor men nu in het gewelf kwam, scheen eerst onlangs gemaakt te zijn; ten minste de grond was nog hier en daar met puin bedekt.

(1) Bas-relief.

Hij had zijne opneming juist geëindigd, toen een herhaald uilengeschreeuw hun de aankomst van nieuwe bezoekers verkondigde, en spoedig daarna daalde Van den Bosch, gevolgd door drie andere mannen, neder, en werd met groote vreugde ontvangen. Zij vroegen hem dadelijk, waar Ruykhaver bleef, en of hij ook iets van hem vernomen had. Doch Van den Bosch antwoordde, dat hij den hopman sedert den vorigen dag niet had gezien, en naar Van Doorn toetredende, heette hij hem welkom.

Toen zijne oogen een weinig aan het licht gewend waren, beschouwde hij Van Doorn nader, en den zwarten doek in het oog krijgende, welke om diens hoofd gebonden was, zeide hij zacht tot hem:

»Hoe is het, jonge vriend! gij zijt, naar het mij vooorkomt, zoo vroolijk niet als de vorige maal, toen ik u fluitende aantrof; wat kwelt u? Hebt gij misschien berouw over den stap, dien gij op mijn aanraden gedaan hebt? Maar ik zie, gij zijt gekwetst! met wien zijt gij slaags geweest?"

»Ofschoon ik een oogenblik in groot gevaar ben geweest," antwoordde Van Doorn, »om door de Spanjaarden gevangen genomen te worden, en ik genoodzaakt ben geweest, voor mijne verdediging het zwaard te trekken, zoo had de schermutseling niet veel te beduiden. De wonde aan mijn hoofd is van geen belang, en zal spoedig weder genezen zijn. Wat mijne droefheid aangaat, die is zeer natuurlijk, vriend! Ik heb gisteren afscheid genomen van het meisje met hetwelk ik mij dacht in het huwelijk te begeven."

»En wat kan u verhinderen," hernam Van den Bosch, »om dit nog te doen? Is het nu niet, dan is het in het vervolg."

»Alles!" hernam Van Doorn. »Ik laat haar alleen achter, onder hare en mijne ergste vijanden."

Hier werden zij gestoord door het luidruchtig gedrag der bondgenooten, die door den wijn vroolijk geworden zijnde, een hunner trachtten te bewegen iets te zingen, waartoe hij eindelijk overging, ofschoon hij er zich in het begin niet toe scheen te laten overhalen; en na een paar malen

gehoest te hebben, met een schoone tenorstem het volgende couplet van een te dien tijde zeer veel opgang makend geuzenliedje, genaamd *de getrouwe geus*, aldus aanhief:

Den koning van Spagniën is graaf van ons land,
Zyn macht blyven wy maintineren.
Soo lanck hy aan de privilegiën houd de hant,
Soo lanck blyven wy hem eeren.

Lanck leve die koningh! dat wille wy drinken.
Lanck leve die geuzen! dat wille wy klinken.

Deze twee laatste regels werden gezamenlijk en met aanstooting der bekers en luider stemme gezongen.

»Laat dat zoo zijn," hervatte Van den Bosch, terwijl hij Van Doorn wenkte om met hem in de gang plaats te nemen. »Hier op deze steenen gezeten," ging hij voort, »kunnen uwe metgezellen, die, zooals gij ziet, den beker lustig laten rondgaan, u niet hooren; zij zouden u somtijds minder achten om uwe gevoeligheid over het verlaten van een meisje; iets, dat sommigen onder hen bespottelijk zouden vinden. Maar verhaal mij, indien gij mij uw vertrouwen waardig keurt, wat er met u gebeurd is, en zeg mij den naam van uwe jonkvrouw; terwijl gij met Ruykhaver vertrekt, blijf ik in deze oorden, en ben dus in de gelegenheid u en haar van dienst te zijn."

Van Doorn bedacht zich eerst eenige oogenblikken, en zijne armen over elkander slaande, terwijl hij, tegen den muur leunende, stijf vóór zich zag, verhaalde hij hetgeen ons reeds bekend is. Hierop vervolgde hij: »Mijne goederen en kostbaarheden heb ik, zooals ook het getrouwe paard, dat mij bij Loevestein gered heeft, zooveel in mijn vermogen was, geborgen; mijne vaste goederen daarentegen moet ik achterlaten; want Perea heeft mij niet veel respijt gegund, maar zijne vervolging reeds begonnen; zoodat ik genoodzaakt ben geweest uit Heusden de wijk te nemen, en mij de beide laatste dagen bij een mijner huislieden op het land te verbergen. Dit scheelt mij echter weinig; indien de goede zaak zegeviert, vind ik mijne landerijen toch weder; indien wij echter het onderspit moeten delven, is jonkvrouw De Manilla toch voor mij verloren. Aan mijn eed getrouw, zou ik, als ware ik nog alleen maar overig, mij nog blijven verzetten tegen het Spaansch geweld, en mijne vrienden niet willende overleven, ten minste voor mijn dierbaar vaderland willen sterven, dat ik niet had kunnen bevrijden. — En," vervolgde hij op een droefgeestigen toon, »daar ik de laatste mijns geslachts ben, sterft de naam van Van Doorn met mij uit; terwijl mijne vijanden, die, zoo ik hoop, dan nog na mijn dood met schrik aan mij zullen gedenken, zich niet als vreedzame bezitters mijner goederen zullen durven aanmerken dan na mijn ondergang."

»Heer Van Doorn!" hernam Van den Bosch, »zij, die gij bemint, is mij niet geheel onbekend; ten minste, ik heb haar vader wel gezien. En," vervolgde hij langzaam, als schroomde hij te vervolgen, »ik heb hem zien sterven."

»Hoe!" hervatte Van Doorn met drift, terwijl hij opsprong, »gij waart daarbij, en hebt hem niet bijgestaan? — Maar," vervolgde hij bitterlijk, »waarom zou ik verwonderd zijn? gij waart misschien een der geuzen, die het schelmstuk uitvoerden."

»Jongeling!" antwoordde Van den Bosch bedaard, terwijl hij hem bij den arm vasthield en hem noodzaakte om weder naast hem te gaan zitten, »spreek zoo luid niet; Dirk Duyvel, die bezig is met zingen, houdt juist nu op. Aller oogen zijn reeds op u gericht; hoor mij eerst bedaard aan, eer gij een oud man beschuldigt. Een geus ben ik, en wil ik sterven; maar daarom zijn mijne handen en die mijner vrienden, zoo niet van ander, ten minste van De Manilla's bloed onbevlekt. Luister aandachtig naar hetgeen ik u zal verhalen."

Terwijl hief de zanger, door de toejuichingen zijner makkers aangemoedigd, met luider stemme een nieuw couplet aan, en zong:

Margriet die had uns goed geregiert;
Soo Granvelle haar niet hat bestiert,
Duc Dalf heeft 't land in perycel gebragt,
En wordt door vrome luiden veracht.

Lanck leve die koningh! dat wille wy drinken.
Lanck leve die geuzen! dat willen wy klinken.

TIENDE HOOFDSTUK.

»Het is nu ruim drie jaar geleden," dus begon Van den Bosch, toen hij in zijne rede gestoord werd door de aankomst van Ruykhaver, die, gevolgd door een anderen man, juist terwijl de zanger bezig was met het zingen der twee laatste regels, langs de ladder afklom.

»Ik verzoek u, mijne heeren!" dus begon Ruyk-

haver, nadat hij een poos verstoord in het rond gezien had, »niet zooveel gerucht te maken; ik kon het gezang buiten den toren hooren. Waartoe dienen deze gevaarlijke zotternijen, welke beter plaats zouden vinden in de eene of andere kroeg of bordeel dan in het oord, waar men bijeenkomt om zijne verdrukte landgenooten te redden? Uwe slemperijen maken u ongeschikt tot het groote werk, dat wij voorgenomen hebben; een ongebonden leefwijs moet ons in de oogen onzer medeburgers vernederen. Gedenkt slechts, dat het de oorzaak of ten minste het voorwendsel voor de uitroeiing van die mannen is geweest, welke misschien in ditzelfde gewelf besloten zich tegen een anderen Filips te verzetten."

Hier eindigde Ruykhaver, en hij wilde naar Van den Bosch gaan, toen een lang en mager jonkman uit het midden der eedgenooten naar hem toetrad. Hij had een bleek en ingevallen gelaat, en de verlepte kleeding, die hier en daar met strikken en veters bezet was, getuigde van de vroegere welvaart van hem, die ze droeg. In zijne houding bemerkte men duidelijk een dergenen, van welke er velen onder de bevrijders van het vaderland en de teekenaars van het verbond der edelen waren, die, na hun erfgoed verbrast te hebben, in dezen opstand, waarbij zij weinig verliezen en alles winnen konden, een nieuw middel zochten, om hunne losse leefwijze aan den gang te houden, en, voorloopig aan hunne schuldeischers ontsnappende, zich nieuwe bronnen van bestaan zochten te openen. Ook bevonden zich onder hen de zoodanigen, die, dewijl het ijs tusschen hen en den Koning eenmaal was gebroken, zich blindelings in den opstand wierpen, en door hun naam en rang met recht hoopten in den nieuwen staat, wiens stichting de verstandige lieden reeds vooruitzagen, een groote rol te spelen en een gedeelte der kloostergoederen te bemachtigen. Na Ruykhaver strak onder de oogen gezien te hebben, zette hij zijne hand in de rechterzijde, en sprak hem aldus aan:

»Mijnheer! de tijd, waarop gij hier hadt moeten zijn, is reeds lang verstreken; gij kunt het ons dus niet ten kwade duiden, dat wij, u wachtende, onze verveling zoeken te verdrijven door een teug te drinken, gelijk het een krijgsman betaamt. En wat het zingen aangaat, dat gij gehoord hebt, dat heb ik gedaan op verzoek mijner vrienden, en zal het voor niemand laten, maar doen ter plaatse waar het mij goeddunkt; begrijpt gij, Mijnheer? Ook is uwe vrees, dat het ons zou kunnen verraden, geheel ongegrond; onze vijanden zijn ver te zoeken, en wij hebben in dit eenzaam gelegen gebouw niets van hen te vreezen."

Ruykhaver stond een oogenblik onbeweeglijk, waarschijnlijk over de stoutheid van deze aanspraak verwonderd; en zijn toorn zoekende te overmeesteren, die zichtbaar op zijn gelaat te lezen was, begon hij, zich tot de eedgenooten wendende, op een langzamen en bedaarden toon:

»Wat mijn lang uitblijven betreft, Mijne Heeren! zal ik de eer hebben u te zeggen, dat ik met den heer van den Nyenburg over Genderen mij dacht herwaarts te begeven; maar dat wij, gelukkig nog in tijds, eer wij daar aankwamen, vernamen, dat Alva's handlanger, de u bekende Perea met den hopman Cherini en vijftig speerruiters daar tegen den avond waren aangekomen, met voornemen, zooals men zeide, om deze oorden te doorsnuffelen en de geuzenbijeenkomst, waarvan hij de lucht heeft, uit elkander te drijven. Dit noodzaakte mij, een andere richting te volgen, zoodat ik langs den Veenweg, die veel meer om is, hier gelukkig ben aangekomen; gij begrijpt dus lichtelijk, dat het mij niet aangenaam was, u zoo luidruchtig bij elkander te vinden, en ik vertrouw, dat gij nu allen de stilte even noodig zult achten als ik."

De eedgenooten, die zijne rede oplettend aangehoord hadden, bogen zich zwijgend. Doch Dirk Duyvel, ofschoon hij zelf overtuigd was, dat Ruykhaver gelijk had, wenschte zich te verschoonen, en zeide:

»Dit was mij onbekend, Mijnheer! ik dacht, dat Perea gerust in den Bosch was, en, vervolgde hij lachend, »het is voor het overige niet vreemd, dat iemand, die de vrees niet kent, op zijne eigen krachten steunende, zingt en vroolijk is, daar, waar een ander van vrees ineenkrimpt."

»Mijne redenen zijn niet tot u gericht, jongeling!" antwoordde Ruykhaver koel, als ik tot u spreek, zal het zijn om u te bevelen, en niet om u rekenschap te geven van mijn gedrag, en hiermede afgedaan," vervolgde hij op een hoogen toon, terwijl hij zijn bruin oog, dat van gramschap fonkelde, op hem liet vallen. »Ik wil niets meer hooren; de tijd is te kostbaar, om dien met twisten door te brengen."

Hij trad nu naar de overigen toe, en gaf hun, evenals ware er niets voorgevallen, een voor een de hand, gelijk ook aan Van Doorn, terwijl hij hem welkom heette, en zich een weinig verwijderende, knoopte hij met Van den Bosch een gesprek aan,

gedurende hetwelk Dirk Duyvel al mompelende een paar bekers ledigde, en den beker daarna tegen den grond verbrijzelde.

Een oogenblik daarna zette Ruykhaver zich op den grooten steenen zetel neder, en nadat hij aan zijne metgezellen verzocht had zijn voorbeeld te volgen, begon hij, toen zij allen, zoo goed als zulks mogelijk was, gezeten waren: »Mijne Heeren! het is met zeer veel genoegen, dat ik de tolk ben van 's Prinsen tevredenheid over uw gedrag, en de belangeloosheid, die gij aan den dag legt bij het trotseeren der menigvuldige gevaren, die ons boven het hoofd hangen. Door de berichten, die ik van alle zijden ingewonnen heb, ben ik in staat, u de verzekering te geven, dat onze zaak in het vaderland hoe langer hoe meer veld wint; de meeste Hollandsche steden zien slechts naar een gelegenheid uit, om zich van het Spaansche juk los te scheuren, en de hatelijke huurlingen van Alva ter poorte uit te werpen. Alle onze medeburgers hebben het oog op ons gericht: van ons zal het dus afhangen om hen door onze macht, dapperheid en overwinningen gerust te stellen, en de vrees, die zij voor de geoefende Spaansche krijgsbenden hebben, te verdrijven. De gegoede burgers en kooplieden wagen niets zonder hoop te hebben op een goeden uitslag; wij moeten hen dus waarborgen kunnen tegen Alva's woede, eer zij zich vóór ons zullen verklaren; wij moeten de macht hebben om hen te beschermen, eer zij de Spaansche zijde verlaten, anders staan zij bloot voor de weerwraak des Konings; en de onderstand, dien wij uit de opbrengsten en giften der burgers kunnen trekken, gaat dan voor ons zonder vrucht te loor. Het lot, dat het ongelukkige Deventer getroffen heeft, schrikt de andere steden af; de inwoners van die stad hebben hunne vaderlandsliefde duur moeten betalen, en nog siddert er elk, bij het herdenken aan de pijnigingen, welke Paciëco, velen vromen burgers heeft doen ondergaan. Enkhuizen, Medemblik, Hoorn, Dordrecht, Rotterdam en vele andere steden zijn gereed tot den afval; in één woord, het geheele land is rijp voor den opstand, en elk zal zich binnenkort als één eenig man aan onze zijde scharen.

»De vergiffenis, die Alva heeft doen aankondigen, boezemt weinigen gerustheid in, en slechts eenige geringe lieden durven er gebruik van maken. De bekende dubbelhartigheid des Hertogs is niet geschikt om lieden van onzen rang, na hetgeen wij reeds voor ons land gedaan hebben, over te halen om ons te onderwerpen; en het zou ook een dwaze roekeloosheid zijn er geloof aan te hechten, zoolang zich Alva hier bevindt.

»In Duitschland vordert Oranje, zooals hij mij schrijft, niet veel: de Keizer is niet gezind ons te helpen, gelijk hij zelf op den Rijksdag te Spiers aan twee Hollandsche edelen verklaard heeft; hij raadt ons aan van de vergiffenis gebruik te maken, en belooft ons bij den koning van Spanje tot voorspraak te dienen; hij weet echter niet, wat het is zich aan Filips te onderwerpen; hij, die zijn eigen bloed niet verschoond heeft, zal een hoop ketterssche muitelingen, zooals men ons in Spanje noemt, geene genade schenken.

»Het huwelijk van Anna van Oostenrijk kon nooit ongelukkiger komen dan nu; het haalt den band van vriendschap tusschen den Keizer en Spanje's koning nauwer toe; wij zijn dus genoodzaakt ons zelven te helpen, en ons alleen op onze krachten verlatende, zullen wij, der spreuk indachtig: *dat God helpt, die zich zelven helpen,* niet behoeven af te hangen van vreemdelingen, of ons bloot te stellen aan hunne belangzuchtige oogmerken."

Tot zoover was Ruykhaver gevorderd; en hij wilde juist zijne aanspraak vervolgen, toen een vreeselijk uilengekras, dat door de gewelven heenklonk, en door de overgebleven holen en gangen van het oude gebouw honderdvoudig herhaald werd, elkeen een onwillekeurige vrees aanjoeg, en allen zwijgend deed luisteren.

»Wij wachten niemand meer," zeide Ruykhaver zacht, »wat kan dat zijn, Herman?"

»Het is mij onbekend, hopman!" antwoordde deze, »het is het teeken van Uilenburg, dien ik als wachter op den toren geplaatst heb; hij moet zeker iets vreemds gezien hebben, want ik heb hem dezen avond nog zoo hard niet hooren roepen."

»Hij doet zijn naam eer aan," zeide Ruykhaver glimlachende, »indien het Perea maar niet in het hoofd gekomen is om het Monnikenhof te doorzoeken."

Het geluid van voetstappen boven hun hoofd belette hem te vervolgen, en weldra daalden acht mannen, met musketten en haakbussen gewapend, langs de ladder af.

Ruykhaver, die opgestaan was, vroeg aan den voorste, welke het hoofd scheen te zijn, en in wien Van Doorn dengene herkende, die hem door den bouwval geleid had, wat er gaande was, waarop deze zijne hand aan den rand van zijn hoed bracht, en het musket bij den linkervoet nederzettende, zeide:

»Niets goeds, Heer hopman! een troep Spaansche

ruiters nadert het klooster. Om geen argwaan te geven, heb ik de posten ingetrokken, en kom hier om uwe bevelen te ontvangen. De Uil is op den toren gebleven, dien zullen zij ook niet vinden; de nachtvogels, tot welke hij dezen nacht behoort, zullen hem wel een plaats in het eene of andere gat inruimen."

»Het is genoeg, Wapensmid!" hernam Ruykhaver, en zich tot den edelman keerende, die met hem gekomen was, vervolgde hij: »Mijnheer Van den Nyenburg! begeef u naar boven; doch bedek den ingang zorgvuldig, en let op hetgeen de Spanjaarden verrichten; maar houd u evenwel verborgen, zoodat zij u niet in het oog krijgen, als zij in den bouwval rondsnuffelen. Zoodra gij echter oordeelt, dat wij ontdekt zullen worden, geeft gij er ons bericht van; hebt gij mij begrepen?"

»Volkomen, Mijnheer!" antwoordde de andere, terwijl hij de ladder opklom, waarna hij, de opening weder dekkende, er zijn mantel overheen wierp, opdat het licht, hetwelk door de reten van het luik een flauw schijnsel op den muur van den toren wierp, hun verblijf niet verraden zou.

»Het is goed, dat het vuur uitgegaan is," vervolgde Ruykhaver »de opstijgende rook zou onze tegenwoordigheid aan onze vijanden kunnen doen kennen."

Een pistoolschot in de ruïne deed nu een ieder met vernieuwde aandacht luisteren; doch alles bleef stil in den omtrek van den toren. In de verte hoorde men echter het gedruisch der paarden en het elkander toeroepen der ruiters.

Ruykhaver keerde zich nu tot den krijgsman, die met hem gesproken had, en zeide: »Wapensmid! doe uwe mannen hunne lonten vernieuwen. Zie toe, dat hunne wapenen met zorg geladen zijn, en hou u gereed om op het eerste bevel te handelen. — Wat u betreft, Mijne Heeren!" vervolgde hij, zich tot de bondgenooten wendende, »zijt zoo goed om evenals ik, uwe mantels weg te werpen; wanneer wij onze wapenen, die ik u verzoek na te zien, gebruiken moeten, hinderen zij ons slechts. Gij ziet nu, dat mijne bezorgdheid voor Perea niet zoo ontijdig was, als een uwer wel gedacht had."

Het gevaar, waarin zij waren, deed hen allen dadelijk aan zijn verzoek, dat zoo goed als een bevel was, voldoen; terwijl Van Doorn, hopende nu in de gelegenheid te zijn om zich met Perea te meten en zich voor altijd van hem te ontdoen, moeite had zijn ongeduld te bedwingen. Doch Dirk Duyvel, die de laatste zinsnede als op hem toepasselijk beschouwde, trok zich dit aan, en wilde de ladder opklimmen, om zelf te gaan zien, wat er buiten voorviel.

Ruykhaver echter zijn voornemen gissende, zeide op een vasten toon: »Mijnheer! blijf hier. Van den Nyenburg is best alleen in staat de verrichtingen der vijanden gade te slaan; hij heeft uwe hulp niet noodig; ik beveel u hier te blijven."

»Ik tel uwe bevelen niet," zeide de andere, »en zal gaan, waar het mij welgevallig is; ik ben een vrij edelman." Intusschen begon hij de ladder op te klimmen; doch Ruykhaver, niet gezind om toe te geven, rukte er hem met een krachtigen arm af, zoodat hij, zijn evenwicht verliezende, zeer onzacht achterover op den grond viel. »Ik verkies toch te gaan, al waart gij en mijn gevader de satan er tegen," hernam Dirk Duyvel, woedend over zijn val, nadat hij was opgestaan, van leer had getrokken, en, door zijne drift vervoerd, gereed stond, zich met geweld een doortocht te banen.

Doch Ruykhaver op den steen springende, die voor tafel diende, schopte er met zijne laarzen de glazen en kroezen af, en insgelijks zijn rapier ontblootende, hernam hij: »Gij zult niet gaan. Gehoorzaam!"

De overige eedgenooten zagen hun twist bedaard aan, zonder den eenen of anderen met woorden of daden bij te springen. Van Doorn echter sloeg de hand aan zijn degen, en plaatste zich bij Ruykhaver om hem te helpen, indien het soms den een of ander mocht in den zin komen, den weerspannige te ondersteunen. Van den Bosch scheen aan den twist geen deel te nemen, of er zelfs naar te luisteren, ofschoon een aandachtiger beschouwing al dadelijk zou verraden hebben, dat hij met bezorgdheid naar tijding van de Spanjaarden wachtte; en het pistool, dat hij in de hand hield, en waarvan hij de pan geopend had, bewees, dat hij niet altijd een bloot aanschouwer van hetgeen er voorviel, dacht te blijven.

»Ik veracht uwe bevelen," schreeuwde Dirk Duyvel, »gij zijt niets meer dan ik, en gij noch Oranje hebt recht gehoorzaamheid van mij te vorderen. Of denkt gij, dat wij den eenen dwingeland wegjagen om ons onder het juk van een anderen te buigen; ik volg alleen mijn eigen wil; want een vrije Nederlander in zijn eigen meester; met niets kunt gij het gezag, dat gij hier uitoefent, bewijzen."

»Dat kan ik wel," hernam Ruykhaver, moeite hebbende om zijne gramschap te bedwingen, ter-

wijl hij hem zijn degen voorhield, »met dit staal zal ik mijn bevelen staven. Gij zult niet naar boven gaan, knaap! dan over mijn lijk." Toen hij zag, dat Dirk Duyvel nog draalde, om zijn ontwerp te voltooien, daar deze gehoopt had onder zijne metgezellen meer bijval te vinden, vervolgde Ruykhaver op een vasten toon: »Waarnaar wacht gij nu, gij, die niets vreest? waarom vertoeft gij om onze vijanden door uwe onbezonnenheid herwaarts te lokken? of zijt gij misschien bang voor uw leven, en denkt gij het door de vlucht te redden?"

»Den dood vrees ik evenmin als gij of iemand," hernam Dirk Duyvel, die met zich zelven verlegen was, en zijn degen naar den grond richtende, met de punt eenige figuren op de zerken kraste, daar zijne ongehoorzaamheid meer veroorzaakt werd door zijn los en lichtgeraakt gemoed dan door minachting voor de bevelen van Ruykhaver, dien hij innerlijk hoogachtte; »maar de schande vrees ik," voer hij voort. »Indien onze vijanden den ingang boven ons hoofd bezetten, zijn wij allen gelijk muizen in een val gevangen. Ik voor mij wil liever al vechtende sterven, dan genoodzaakt zijn mij in dit hol zonder wederstand gevangen te geven om naderhand doodgemarteld te worden, ten einde bekentenis te doen van zaken en geheimen, welke ons door onze opperhoofden, die ons zoo gaarne bevelen geven, niet medegedeeld zijn, omdat zij ons hun vertrouwen onwaardig keurden. Indien het echter uwe verkiezing is," vervolgde hij, zich tot de overigen richtende, »om u lafhartig over te geven en de genade onzer vijanden af te wachten, Mijne Heeren! zoo wil ik het vaderland het grootste offer brengen, dat is mijne eer, en bij u blijvende, de schande met u deelen."

De overigen schenen zich een oogenblik te bedenken. De woorden van Dirk Duyvel hadden indruk gemaakt; een zacht gefluister had onder hen plaats, en ook hen bekroop de lust, hunne vijanden onder de oogen te zien, waarna een der eedgenooten vooruittrad, en tot Ruykhaver het woord richtende, zeide: »Heer hopman! hoezeer wij allen het gedrag van Dirk Duyvel ten hoogste laken, zoo verdient echter hetgeen hij het laatst gezegd heeft, eenige opmerking. Wij hebben allen ons leven veil voor ons land, doch onze eer niet; indien wij te lang wachten, kunnen wij er ons niet meer doorslaan, maar moeten ons allen overgeven."

»En indien ik u met mijn leven borg ware voor het behoud van uwe eer," riep Ruykhaver, »en u aantoonde, dat, terwijl het onze plicht is, om ons niet roekeloos te wagen, het in mijne macht staat ons allen met onze vijanden te vernietigen, als wij ontdekt worden?"

»Dan ben ik voldaan," zeide Dirk Duyvel, zijn zwaard opstekende, terwijl Ruykhaver, met de punt van zijn degen op een zerk wijzende, die kortelings scheen opgenomen geweest te zijn, voortvoer: »Hieronder, gezellen! is ons aller behoud; wee hem, die ons ontdekt! hij zou te laat gewaar worden, dat de geuzen den dood verkiezen boven de schande van gevangengenomen te worden."

Een zekere soort van gerustheid en gevoel van eigen macht vertoonde zich nu op het gelaat der verbondenen, en ofschoon zij niet genoodzaakt werden tot gewelddadige middelen hunne toevlucht te nemen, zoo zou het echter noch de eerste, noch de laatste maal geweest zijn, dat 's Lands historiebladen van het feit gewaagden, dat de Nederlander liever een roemrijken en vrijwilligen dood verkoos, dan zich in de handen zijner vijanden over te leveren.

De soldaten begonnen echter onder elkander te morren; doch Ruykhaver, omziende, vroeg op een barschen toon: »Wie waagt daar te spreken?" Beschaamd over de vrees voor hun leven, zagen zij vóór zich neder, waarna Ruykhaver, den degen opstekende, van den steen stapte, toen Dirk Duyvel vóór hem trad en zeide:

»Mijnheer! daar gij mijne ongerustheid verdreven hebt, blijf ik beneden; gij hebt echter de hand aan mij geslagen, dien hoon ben ik verplicht af te wisschen. Ruykhaver! ik verlang genoegdoening voor mijne eer."

»Die kunt gij nog dezen nacht van mij erlangen," antwoordde Ruykhaver bedaard; »voor het oogenblik ben ik geen meester van mijn leven, anders zou ik dadelijk aan uwe weerspannigheid en uw zeer kwalijk passend eergevoel een einde maken."

Op ditzelfde oogenblik klonken de tonen van een trompet door de gewelven des kloosters; de aanvoerder van het krijgsvolk scheen de zijnen terug te roepen, daarop volgde het gerucht, hetwelk een troep zwaar gewapend paardevolk maakt, wanneer het zich in beweging stelt. De grond dreunde onder de hoeven der moedige rossen, en toen men van het zich verwijderende krijgsvolk niets meer kon hooren, drong echter de fraai klinkende Spaansche marsch nog van verre uit het geboomte tot hen door, en gaf aan elk de verzekering, dat het gevaar voor dezen keer geweken was.

Van den Nyenburg vertoefde niet lang, maar bevestigde hun gevoelen. De bevelhebber had een

twintigtal zijner ruiters laten afzitten, om het gebouw te doorzoeken, hetgeen deze schoorvoetende verricht hadden, daar diezelfde mannen, welke voor een tienmaal sterkere macht niet bevreesd geweest zouden zijn, schroomden, om des nachts in die bouwvallen binnen te treden. De kelders en holen van het gebouw, waaruit de uilen en vledermuizen hun om de ooren vlogen, hadden zij ondoorzocht gelaten, en zich vergenoegd met de ruïne in onderscheiden richtingen te doorkruisen. De listige uil op den kerktoren had gestadig zijne broeders aangemoedigd hun gezang aan te heffen, en had de Spanjaarden daardoor belet het gerucht in den toren te bemerken. Eén der ruiters had zijn zinkroer naar den kerktoren afgeschoten; doch het was Van den Nyenburg onbekend, of zulks was veroorzaakt, doordien de Spanjaard Uilenburg gezien had, dan of het slechts geschiedde, om de nachtvogels te verdrijven.

Nadat Ruykhaver dit vernomen had, gelastte hij den soldaten weder naar hunne posten terug te keeren, aan welk bevel deze dadelijk gehoorzaamden; waarna hij, zich tot de eedgenooten richtende, hen andermaal aldus aansprak:

»Het doet mij genoegen, gezellen! dat het gevaar, waarin wij geweest zijn, voorbij is; niet omdat u of mij de dood zou verschrikken; o neen! de gevaren, die wij vrijwillig te gemoet gaan, beloven aan de meesten van ons geen gemakkelijk einde, en een geheim en somber voorgevoel zegt mij zelfs, dat de voorspelling van dokter Gemma vervuld zal worden, dat het mijn lot zal zijn vermoord te worden, en niet om in een edelen strijd te vallen; maar op dit oogenblik zou mij het sterven, terwijl wij nog zooveel voor ons arm vaderland moeten doen, zeer onwelkom zijn geweest. Ik zal dan voortgaan, Mijne Heeren! om u mede te deelen, hetgeen gij weten moet. Ik zal mij niet bezighouden met het geopperde gevoelen te wederleggen, namelijk, dat Oranje geen recht heeft om van ons gehoorzaamheid te vorderen, maar slechts aanmerken, dat wij, die hem steeds nog als des Konings Stedehouder in deze oorden blijven aanmerken, alleen door hem het recht verkrijgen, om ons gewapenderhand tegen onze onderdrukkers te verzetten. De Prins heeft goedgevonden om den onder-admiraal Dolhain, dien hij in het verleden jaar had aangesteld, om hem bekende redenen af te zetten, en te doen vervangen door Gilain van Fiennes, heer van Lumbres, dien hij tot overste en kapitein generaal der geheele vloot benoemd heeft; wij zullen dus in het vervolg alleen van hem onze orders ontvangen, en hem in dien rang gehoorzamen. Oranje verkiest voorts, dat voortaan geene andere dan Spaansche schepen genomen of beschadigd worden; het misbruik, dat sommige scheepsvoogden van hunne lastbrieven gemaakt hebben, heeft vele klachten tegen ons doen ontstaan, en is oorzaak geweest, dat de Engelsche en Fransche havens bijna voor ons zijn gesloten geworden. Uwe lastbrieven zullen u elk eerstdaags op de plaats uwer bestemming worden ter hand gesteld; gij zult dan vernemen, hoe de prins den buit wil verdeeld hebben, en al hetgeen hij goedgevonden en noodig geoordeeld heeft te bevelen. Meester Basius heeft mij tevens onderricht, dat het des prinsen vaste wil en uitdrukkelijk bevel is, dat 's Keizers dochter, onze Koningin, op hare reis naar Spanje, met al dien eerbied worde behandeld, welken wij aan de gemalin van den Koning, onzen meester, verschuldigd zijn, en dat zich niemand vermete het schip, waarop zij zich bevindt, noch een van de vloot, die haar vergezelt, aan te randen, of, onder welk voorgeven het ook zij, op te houden, zullende de lastbrief van hem, die zich aan deze daad mocht schuldig maken, dadelijk worden ingetrokken. Voor het overige, Mijne Heeren! hebt gij hier elk uw bijzonderen voorloopigen lastbrief."

Dit zeggende, gaf hij hun elk een der verzegelde papieren over, die Van den Nyenburg hem had aangegeven, waarna hij vervolgde: »Ik verzoek u er u stipt naar te gedragen, u den naam van watergeuzen, dat is van rechtschapen vaderlanders, waardig te maken, en de prinsen-leus, die Oranje u geschonken heeft, nimmer door onwaardige wreedheid te bezoedelen. Voor Herman en den heer Van den Nyenburg heb ik geene brieven; de eerste blijft hier om ons van dienst te zijn; de andere zal mij volgen. Wat den heer Van Doorn betreft, zoo moet ik hem eerst vragen, of hij gereed is deze oorden te verlaten, en evenals wij allen, zich voortaan alleen aan het vaderland te wijden."

»Dat ben ik," antwoordde deze, terwijl hij zich boog, »ik heb van den tijd, dien gij mij gelaten hebt, gebruik gemaakt om mijne zaken zoo goed mogelijk in orde te brengen; niets noopt mij meer om hier te blijven, en ik ben gereed dadelijk te vertrekken, naar welke bestemming het ook zij." Dit zeggende dacht hij aan Anna, en een traan van droefheid ontrolde bijna zijn oog.

»Zoo mag ik het gaarne hooren, jonkman!" zeide Ruykhaver, die zijne aandoening opgemerkt

had, terwijl hij hem de hand gaf; »het is een stout besluit, zich bij ons te voegen, vooral als men, zooals gij, een gemakkelijk en ongestoord leven leidt. Tot nader order gaat gij met mij, en ik zal dan getuige zijn van uwe wapenfeiten, ten minste zoo gij dit goedvindt."

»Dit was juist mijn verlangen, Mijnheer!" antwoordde Van Doorn.

»Dan blijft dit zoo bepaald," hernam Ruykhaver, en zich voorts tot de overigen wendende, vervolgde hij: »Mannen! ons verblijf in deze oorden spoedt nu ten einde; het werk, waartoe wij ons plechtig verbonden hebben, zal nu aanvangen, en terwijl ik mij zelven geluk wensch met achttien zulke brave en moedige Nederlanders voor de goede zaak aangeworven te hebben, bedank ik u voor de gehoorzaamheid, die gij bijna allen mij betoond hebt, en het vertrouwen, dat gij wel in mij hebt willen stellen. Mijn last is nu volbracht; het gezag, dat ik over u had, houdt van nu af aan op; ik ben nu uw broeder, en treed in uw midden terug om met u de orders te volgen, die ons tot heil des lands zullen gegeven worden. Eén ding wil ik u echter niet afstaan; het is mij zeer veel waard: uwe vriendschap namelijk, die ik u verzoek mij te schenken, gelijk de mijne door u reeds sinds lang verworven is." Hier hield hij, door zijne aandoeningen overmeesterd, op.

»Leve Ruykhaver! leve onze Vriend!" riepen de bondgenooten bijna gelijktijdig uit, terwijl zij hem de hand hartelijk schudden. »Dat hij slechts spreke, en alles wat wij hebben, is tot zijn dienst."

»Ik dank u, Vrienden! voor de eer, die gij mij aandoet," zeide Ruykhaver; »voor het tegenwoordige heb ik alleen uwe verzekering noodig; zij is mij genoeg."

Hij maakte zich nu gereed om heen te gaan, wierp zijn mantel om, en gaf hun nog eens de hand; doch toen hij aan Dirk Duyvel kwam, die zich verlegen achter zijne makkers verscholen hield, zeide hij koel: »Gij gaat met mij, Mijnheer! wij hebben nog iets af te doen, eer de dag aanbreekt, slechts één van ons zal morgen het zonlicht aanschouwen; ik ben nu tot uw dienst."

»Ruykhaver!" antwoordde deze op een neerslachtigen toon, »ik ga niet met u; vergeef mij mijne onbezonnenheid."

»Gij doet uw woord dus niet gestand?" riep Ruykhaver driftig, »of houdt gij mij voor den speelbal van uwe luimen? Ga met mij naar buiten," riep hij, zijne stem verheffende, »ik vraag u nu rekenschap van de beleedigingen, die gij mij dezen avond hebt aangedaan, of ik verklaar u hier te houden voor een onrustmaker en een lagen lafaard."

»Dat is te veel," zeide Dirk Duyvel, als uit den slaap ontwakende, en de hand aan de ladder slaande, wilde hij naar boven klimmen; doch hij bedacht zich, en na eenige oogenblikken stil gestaan te hebben, hield hij de hand voor zijne oogen, waarna hij, de armen over zijne borst kruisende, vervolgde:

»Ik zeg u nogmaals, Mijnheer! dat het mijn vast voornemen is om niet met u te vechten; ik beken schuld. Meer kan een edelman niet doen; zij, die mij kennen, zullen oordeelen of ik een lafaard ben; maar gij hebt gelijk, ik heb u beleedigd. Stoot toe; want ik ga niet met u naar buiten." Dit zeggende, wierp hij zijn degen uit den draagband, en rukte zijn wambuis open.

»Wij allen," zeide Van den Bosch, terwijl hij naar Ruykhaver toetrad, »weten, dat gij reden hebt om over Duyvel's gedrag verstoord te zijn; maar waarom zoudt gij hem zijne dwaze oploopendheid niet vergeven? hij is u genegen, daarvan ben ik overtuigd; waarom zou hij dan uwe vriendschap ook niet waardig zijn? Wij bezweren u allen, hopman! zijn gedrag over het hoofd te te zien."

Een oogenblik scheen Ruykhaver besluiteloos te zijn, wat hij zou zeggen; doch zeker zelf vergenoegd, dat hij een voorwendsel had om den twist bij te leggen, en dus met een van zijne eigen partij niet zou behoeven te schermutselen, antwoordde hij: »Het is dan zoo, daar hij, die mij beleedigd heeft, zijn vergrijp zelf erkent, en indien mijne vrienden er geene noodzakelijkheid in zien, dat ik de rechtvaardigheid mijner zaak bewijze, zoo is het mij wel, en alles zij vergeven en vergeten. Hem, tegen wien ik den degen dacht te trekken, kan ik echter nu de hand niet geven; maar als wij elkander in het midden van het gevaar ontmoeten, en door onze vijanden omringd, te zamen hebben gestreden, dan zal hij ook de vriend van Nicolaas Ruykhaver worden."

»Mijne plaats zal daar steeds aan uwe zijde zijn," antwoordde Dirk Duyvel; »uwe toegevendheid nooit vergetende, zal de les, die ik dezen avond ontvangen heb, zoo ik hoop, mij leeren, mijne drift te matigen, en wanneer dan het oogenblik dáár zal zijn, dat gij mij waardig keurt uw vriend te worden, zoo zult gij zeggen: Dirk Duyvels hoofd is slecht; maar zijn hart en zijn arm zijn daarentegen des te beter."

Een ieder maakte zich nu gereed om te ver-

trekken, terwijl Ruykhaver, na met Van den Bosch gesproken te hebben, zeide:

»Van Doorn! Herman moet, zooals hij mij zegt, u nog over een zaak onderhouden, die voor u van veel gewicht is: gij behoeft dus nu niet met mij mede te gaan; maar draag zorg, zoo tijdig mogelijk, aan de kaag te zijn, die, eer gij aan Veen komt, tegenover den Konijnswaard aan den dijk ligt.

»Ik zal zorgen, dat ik er ben," antwoordde deze, terwijl Ruykhaver vervolgde: »Ik moet u ook in het algemeen tot voorkoming van alle ongelukken verzoeken, Mijne heeren! dit verblijf, wanneer gij bij toeval in deze oorden somtijds terugkwaamt, niet meer te bezoeken zonder Herman er van te onderrichten; het is mij niet geoorloofd u te ontdekken, wie deze brave Nederlander is, die met zooveel trouw en moed de grootste gevaren en ongemakken tart, zonder iets anders voor oogen te hebben dan een smadelijken dood, als hij door de Spanjaarden ontdekt wordt. Indien gij echter zijne hulp mocht noodig hebben, zoo behoeft gij slechts te Gorkum in de herberg de Paradijsvogel te vragen naar Herman Hermanszoon, als wanneer de brave waard, dien gij volkomen kunt vertrouwen, u wel terecht zal wijzen; en daarmede wensch ik u allen een goede reis en veel geluk op zee."

Dit zeggende, klom hij de ladder op, gevolgd door Van den Nyenburg, en riep hun, boven gekomen zijnde, nog zijn vaarwel toe, hetgeen zij, die hem volgden, beantwoordden, waarop zij, na alvorens Van den Bosch en Van Doorn hartelijk gegroet te hebben, het gewelf verlieten.

Toen de laatste boven was gekomen, werd het luik weder dicht gedaan, en spoedig verloor zich het geluid hunner voetstappen in de verte, en maakte voor de stilte des nachts plaats.

ELFDE HOOFDSTUK.

»Wij zijn nu alleen," zeide Van den Bosch, de pitten in de lampen een weinig ophalende, en Van Doorn uitnoodigende, naast hem op den steen, die tot tafel gediend had, plaats te nemen.

»Gij zult zeker verwonderd geweest zijn, Jonker! over hetgeen gij dezen avond gehoord en gezien hebt. Voor mij zijn deze twisten niets ongewoons; als men lang onder hen verkeert, raakt men er aan gewoon, en wanneer men ook in aanmerking neemt, dat het meest mannen zijn, die steeds hun eigen meester zijn geweest, en zelden aan een of ander gezag onderworpen waren, zoo zal het u niet bevreemden, dat zij, nu zij de wapenen voor de vrijheid hebben opgenomen, niet genegen zijn, zich aan den minsten band te leggen, alsof de vrijheid bestond in regeeringloosheid of derving van alle wetten en bevelen. Maar nu ter zake; want ik stel te veel belang in uwe vriendschap en achting, dan dat ik mij niet zou zuiveren van de verdenking den vader van uwe jonkvrouw vermoord te hebben.

»Het is nu ruim twee jaren geleden, dat ik, voor mijne zaken reizende, toevallig ooggetuige was van zijn dood. Ik had namelijk in Kuik een paar uren bij een vertrouwden vriend vertoefd en wilde tegen den middag naar den Bosch gaan, om er bij nacht langs een mij bekenden weg heimelijk binnen te geraken. Nauwelijks had ik het geboomte achter mij, waarin het dorp verscholen ligt, of ik zag drie mannen, te paard gezeten, die stapvoets kwamen aangereden. Niet zeer er op gesteld zijnde, om door deze mij onbekende personen, die ik voor Spanjaarden hield, ontdekt te worden, verborg ik mij behoedzaam, eer zij mij opgemerkt hadden, in het kreupelhout, ten einde mijn weg te vervolgen, nadat zij voorbijgereden zouden zijn. Doch aan het boschje gekomen zijnde, noodigden twee der ruiters den middelsten, die een bejaard man was, in de Spaansche taal uit, van het paard te stijgen, om een weinig in het lommer van het geboomte uit te rusten, waaraan deze dadelijk gehoor gaf. Toen bonden zij hunne paarden vast, en zetten zich, een eind weegs van mij af, op het gras neder. Dit viel geheel buiten mijne gissing; de vrees echter van ontdekt te worden, deed mij stil op mijne plaats blijven, en ik luisterde uit nieuwsgierigheid en verveling naar hetgeen zij spraken, weinig denkende, dat dit de voorbereiding was tot een godvergeten schelmstuk. Naar hetgeen ik verstond, waren de twee jongsten dezer mannen den oudsten op de terugkomst van een verre en gevaarlijke reis te gemoet gereden, over welk bewijs van vriendschap hij zich zeer verheugd toonde; terwijl hij aan den eenen dikwerf het een of ander vroeg nopens zijne dochter, die hij in langen tijd niet gezien had, en die hij door zijne spoedige terugkomst hoopte te verrassen. Zoodra zij echter daarover spraken, veranderde het gezicht van den anderen Spanjaard, en trok zich in een donkeren plooi. Eindelijk zeide hij, hetgeen ik zeer wel onthouden heb:

»»Signor! het heeft mij bijzonder veel genoegen gedaan u van uwe Spaansche reis gezond te zien terugkeeren; te meer, daar alles, zooals ge ons gezegd hebt, naar uw verlangen is afgeloopen. Nu hoop ik, dat gij in dien tijd teruggekomen zijt van de gedachte, dat een huwelijk met mij Signorita Anna niet gelukkig zou maken. Mijne liefde, mijne afkomst en mijne vooruitzichten zijn u bekend, en hij, aan wien door den Hertog het bevel over de speerruiters is opgedragen, en dien hij met zijn vertrouwen vereert, is, dunkt mij, wel waardig, dat men zijn aanbod niet verwerpt."

»»Het is zeker veel eer voor u," hernam de andere, die zoo het scheen met tegenzin het woord opvatte; »dat Alva u met onderscheiding behandelt; het doet mij veel genoegen, daar gij het in alle opzichten waardig zijt; want ofschoon des Hertogs bestuur zelfs in Spanje wordt berispt, en ik, niettegenstaande ik zelf in dat land ben geboren, niet kan goedkeuren, hetgeen hier gedurende mijne afwezigheid op zijn bevel geschied is, zoo beschouw ik echter zijn verblijf in deze gewesten als een noodzakelijk kwaad. Doch wat uw huwelijk met mijne dochter aangaat, waarom deze snaar weder aangeroerd? Ofschoon ik uw vriend ben, en uw aanbod haar zeer vereert, zoo heb ik u reeds meermalen gezegd, dat zij u niet genegen is; zij is voor u te jong, en, vergeef het mij, uwe grondbeginselen zijn niet die, welke in den man van mijn eenigst kind zou wenschen aan te treffen."

»Ik had u voor verstandiger aangezien, Signor!" hernam hij, die het eerst gesproken had, »en niet gedacht, dat gij u aan de zotte grillen van een kind zoudt gestoord hebben. En wat mijn gedrag aangaat," vervolgde hij met drift, »het is altijd een edelman waardig geweest, en bij God! het verveelt mij het door uwe kleingeestige manier van denken te hooren laken; maar dit is niets. Ook zonder uwe toestemming wordt uwe dochter de mijne, en spoedig zal een bevel van Zijne Excellentie u nookzaken, mij als uw schoonzoon aan te nemen en te erkennen, dit zweer ik!"

»»Dat geschiedt nimmer," antwoordde de oude Spanjaard, »zulk een gezag heeft zelfs de Koning niet; nimmer zou ik zulk een bevel van uw meester gehoorzamen. Gij vloekt en zweert tevergeefs; uw voornemen maakt u den naam van edelman en ridder onwaardig, en de verachting van alle weldenkenden zal het loon zijn voor uwe laagheid."

»»Gij beleedigt mij," hernam de andere opstaande; »mijne eer is onbevlekt; hij die daaraan maar het minste twijfelt, moet ophouden te leven." Hij trok zijn degen, en viel den ouden De Manilla aan, die, verwonderd over deze plotselinge woede, bijna den tijd niet had zich ter verdediging gereed te maken. Het scheen echter of het vuur der jeugd in hem herleefde; want een poos tijds dekte hij zich voor de hevige stooten, die zijn vijand hem toebracht, en riep, als edelman de hulp van een ander niet willende inroepen om zijn eigen leven en zijne eer te verdedigen, slechts tot den anderen Spanjaard, die angstig den uitslag van het gevecht afwachtte, en naar alle zijden uitzag of hier ook ooggetuigen waren van hetgeen er voorviel: »Indien ik val, Antonio! wreek danmijn dood." Zijn arm door den ouderdom van kracht beroofd, ontzeide hem eindelijk zijn dienst; het staal ontviel aan zijne hand, en zijn moordenaar laf hartig gebruik makende van dit oogenblik, bracht hem een hevigen stoot in de borst toe, zoodat hij onder den uitroep: »O God! wees mijn arm kind genadig!" nederviel.

»Dit alles was zoo spoedig voorgevallen, dat ik den tijd niet gehad had om te bedenken, wat ik zou doen; en toen ik zag, dat zij het op zijn leven toegelegd hadden, was hij reeds gevallen, en het kon dus niet anders zijn dan mij zelven op te offeren om, ongewapend zooals ik was, te voorschijn te treden.

»Hij, die den ongelukkige nedergestooten had, veegde bedaard zijn degen af aan den mantel van den gevallene; doch in dit oogenblik kwam deze weder bij, en zijne krachten verzamelende, richtte hij zich, op zijn arm rustende, een weinig op, hetgeen de andere, die waarschijnlijk nog te veel bewustzijn van eer had, om iemand in koelen bloede te vermoorden, niet zoodra gezien had, of hij wees met den vinger op den verslagene, terwijl hij zeide:

»»Komaan, Signor! nu is het uwe beurt; gij moet ook in de moeite deelen, daar gij het grootste gedeelte van den buit ontvangt." Doch daar deze niet vlug scheen te zijn om aan zijn verzoek te voldoen, haalde hij zijn degen weder een eind uit de scheede, terwijl hij verstoord uitriep: »Maak den ouden zondaar af, of houd u gereed hem te volgen."

»De andere naderde schoorvoetende, terwijl hij zijn dolk uit de scheede trok, en stak dien, nadat hij nog een paar maal angstig in het rond had gezien, of iemand zijne handelingen ook gadesloeg, den gewonde tot drie keeren toe, van achteren op onderscheidene plaatsen tusschen de ribben; terwijl deze in zijn doodsangst en door de smart gedrongen, zich omkeerende, met strakke

oogen hem aanzag, en hem zacht toeriep: »En gij ook, Antonio!" waarna hij nederviel. Eenige krampachtige trekkingen, die hierop volgden, kondigden zijn nabijzenden dood aan, en eindelijk verroerde hij zich niet meer; want zijne ziel had zijn lichaam verlaten."

»Dood?" riep Van Doorn uit, die dit verhaal, aandachtig luisterende en met tranen van woede en medelijden in de oogen, had aangehoord; »dood dus, en vermoord door zijn vriend, door den verachtelijken Italiaan, die hem op bevel van een ander, gelijk een gehuurde bravo, van achteren doorstak, o! waarom was ik niet daarbij om den vader van mijne Anna te beschermen! — Maar," vervolgde hij met vuur, terwijl hij opsprong, en, zijn hoofd ontblootende, zijne rechterhand vooruitstak: »bij al wat mij dierbaar is en bij de heilige Moeder Gods! zweer ik uw dood te wreken; en geen teedere band zal mij met uwe dochter verbinden, voordat uwe moordenaars zijn gestraft. De Manilla! vader mijner geliefde! gij hoort mijne gelofte."

Hier zweeg hij, en na een poos in gedachte gestaan te hebben zeide hij, zich tot Van den Bosch keerende: »Maar zeg mij ook, wie de eerste aanvaller was, opdat ook hij zijne gerechte straf niet ontga: ofschoon ik reeds gissen kan, wie het geweest is."

»Wees bedaard, jonkman!" hernam deze, »ik moet u nog meer verhalen Toen dit gebeurde, waren zij noch de vermoorde, mij bekend; maar door het gesprek, dat zij vervolgens hielden en door de berichten, die ik sedert dien tijd ingewonnen heb, ben ik een en ander te weten gekomen. Zij die den ouden De Manilla vermoordden, waren D'Avilar en Perea."

»Ik heb mij dus niet bedrogen!" riep Van Doorn, »het was dan Perea de Henarès, die hem vermoordde."

»Juist!" hernam Van den Bosch, »dezelfde Spanjaard, die dezen nacht hier was. Maar laat ons voortgaan:

»Nadat de moord verricht, en die, naar ik uit hun gesprek kon gissen, met voorbedachtzaamheid gepleegd was, gaf Perea order aan D'Avilar, het slachtoffer van zijn geld, papieren en kostbaarheden te berooven, ten einde, zooals hij zeide, te doen gelooven, dat het slachtoffer door de oproerlingen vermoord was, en hij maakte met zijne eigen hand en dolk een kruis op des dooden voorhoofd, gelijk de geuzen uit spotternij gewoon waren te doen; zoodat door hunne voorzorg deze moord altijd is geweten geworden aan een hoop slecht volk, dat tot de wilde of boschgeuzen behoorde, en juist in dien tijd in deze omstreken veel kwaads en vele rooverijen verrichtte, en hier en daar de kerken beroofde en de beelden stormde.

»D'Avilar vroeg nu aan Perea, of hij ook iets van de kostbaarheden voor zijn deel wilde hebben; doch deze wees zulks met verachting van de hand, zeggende: »Een Spaansch edelman wreekt zich, wanneer men hem beleedigt of zijn voornemen dwarsboomt, maar berooft niemand van het leven om zijn goed; dit mag in Italië zoo zijn, doch hier zullen we zoo niet handelen." Dit zeggende, nam hij de kostbaarheden, bezag met oplettendheid een medaljon, dat aan een fraaien gouden ketting hing, en vervolgde: »Indien ik niet zeker wist, dat dit het afbeeldsel harer moeder is, dan zou ik gelooven, dat het de beeltenis van mijne aanstaande echtgenoote was." Hierna begroef hij het een en ander met de punt van zijn dolk in het zand, dicht bij de plaats, waar ik mij verscholen had, zoodat ik elk oogenblik in gevaar was, om ontdekt te worden, terwijl hij nog eenige dingen aan D'Avilar voorprevelde over de plichten van een edelman. De papieren, die men bij den vermoorde gevonden had, gaf hij, na ze achteloos te hebben doorgezien, aan D'Avilar: het paard van De Manilla maakte hij los, en gaf het even een stoot met zijn dolk, zoodat het steigerend over de heide wegrende.

»Hierna stegen zij te paard, terwijl Perea heenreed, alsof er niets was voorgevallen; doch D'Avilar was bleek en stil, waarover zijn metgezel hem bespotte. Nadat de booswichten uit mijn oog verdwenen waren, ging ik naar den vermoorde, om te zien, of ik ook nog eenige teekenen van leven in hem kon bespeuren; doch het leven was maar al te zeker uit hem geweken. Ik groef nu het geld en de kleinooden op, stak die bij mij, en verwijderde mij snel, om niet door den een of anderen gezien te worden.

»Maar," zeide Van Doorn, »hoe is het mogelijk, dat gij niet dadelijk bij het gerecht aangifte deedt van hetgeen gij gezien hadt, ten einde hen naar verdiensten te doen straffen?"

»Bij het gerecht? jongeling!" antwoordde Van den Bosch bitter, »er bestond toen geen gerecht meer, dan om onschuldigen te vervolgen. Een aanklacht, dien ik in dien tijd schriftelijk in het geheim deed, bleef zonder gevolg; ik zelf was toen reeds, evenals nu, niet zeker van mijn leven, en kon mij niet openlijk vertoonen." Dit zeggende sloeg hij zijne hand aan het hoofd.

»Zal ik dan nooit het genoegen hebben, vriend!" zeide Van Doorn, terwijl hij zijne hand op Herman's schouder legde, »ook uw naam en uwe lotgevallen te vernemen; van u, aan wien ik zooveel te danken heb, en aan wien ik de bescherming van mijne geliefde moet opdragen, als ik vertrek? O! zeg mij, of gij, dien ik zoo onbezonnen van medeplichtigheid aan den moord van De Manilla beschuldigde, het niet zijt, die onder den naam van Boodschapper de Spanjaarden met schrik vervult."

»Mijn naam?...." antwoordde Van den Bosch, terwijl hij om zich heen zag: »Ik heb geen naam meer; die, onder welken ik eertijds bekend was, is vogelvrij verklaard; en ofschoon ik u volkomen vertrouw, zoo kan ik u dien niet zeggen, evenmin als dien, welken mijne vijanden mij geven; de voorzichtigheid verbiedt mij zulks, zelfs hier in dit gewelf; want dikwijls hebben de muren de woorden opgevangen tot verderf van den spreker. Ik ben slechts een eenvoudig burger; mijn naam heeft niets bijzonders, en zal voor het nageslacht zeker niet worden opgeteekend, tenzij het Gode behaagde mij in staat te stellen, dien door de een of andere roemruchtige daad te vereeuwigen, of met het bloed van 's Lands onderdrukkers in de geschiedenis te schrijven. Dat mijn gedrag steeds den Nederlander waardig was, getuigt de vriendschap, waarmede Willem van Oranje mij vereert, en dit ordeteeken, waarmede zijne hand mij beschonk." Dit zeggende, haalde hij een verguld bedelnapje, dat aan een zilveren ketting hing, te voorschijn, en liet het Van Doorn bezichtigen, waarna hij vervolgde: »Verkiest gij echter iets van mijne lotgevallen te hooren, zoo luister:

»Mijn beroep noodzaakte mij om van de eene stad naar de andere te reizen; ik had hierdoor het genoegen uw vader te Heusden te leeren kennen; hij behandelde mij altijd als zijns gelijke, ofschoon ik tot een lageren stand behoorde dan hij. Ik zag u dikwijls in uwe jeugd; vandaar de reden, dat ik u zocht over te halen, u bij de bondgenooten te voegen; want ik wenschte zeer den zoon van uw vader onder mijne vrienden te zien. Ik had mijne woonplaats in 's Hertogenbosch; ik leefde aldaar gerust en in gezegenden overvloed, en nam in het jaar 1566 den nieuwen godsdienst aan met mijne vrouw en mijn zoon. Het volgende jaar vertoonde zich de graaf van Megen met tien vaandels voetknechten vóór de stad; in dezen nood werd ik door de burgerij naar de graaf van Brederode gezonden, die toen te Antwerpen was, en nam met zijn zoon dienst onder de vrijwilligers, die onder den heer van Bombergen de stad hielpen beschermen. Dit was ons ongeluk. Het jaar daarna verbraken de Spanjaarden hunne belofte om de burgers van ons geloof ongemoeid te laten. Op de terugkomst van Utrecht trof mij het grootste ongeluk, dat mij overkomen kon; ik vond mijn eenigst kind in den kerker; hij werd beschuldigd van ketterij, en, omdat hij weigerde zich te bekeeren, met den strop gestraft. Ofschoon gij zelf nog Roomsch zijt, jonkman! behoef ik u niet te zeggen, wat een vader gevoelt, als hij den laatsten zijns geslachts, in wien zijn eenige vreugde bestaat, naar het schavot ziet sleepen. Ik ken uwe manier van denken te wel, dan dat gij niet, evenals ik, de vrijheid om God naar zijne verkiezing te dienen, aan elk mensch zoudt toekennen. Mijne vrouw bezweek uit droefheid, en ik was genoodzaakt, ten einde aan mijn leven te redden en mijn zoon te kunnen wreken, de stad te verlaten. Ik werd ingedaagd, mijn goed verbeurd verklaard, en op mijn ouden dag alleen zijnde, werd ik van alle kanten gejaagd, evenals een wild dier, dat geene schuilplaats meer heeft om zich te verbergen. De dood van mijn zoon had den laatsten band, die mij aan Philips verbond, verbroken. Ik raakte nu bekend met den graaf Van den Berg, en maakte mij nuttig voor de verbondenen; ik onderhoud de gemeenschap tusschen Brabant en Holland, en met den prins in Duitschland, zoodat ik, de zaak van mijn land dienende, mijne eigen wraak bevorder. Voor het tegenwoordige bevind ik mij weder in den Bosch, waar ik mijne vaste woonplaats heb; mijn armoedige staat maakt, dat niemand op mij let, en mijne vervolgers schijnen, na mijne bezittingen bemachtigd te hebben, zich niet om mijn romp te bekreunen; het is De Vargas meer te doen om het geld dan om zijn geloof; en hij en Alva denken zeker niet, dat ik nu en dan met hen dezelfde stad bewoon. Juist dit, en omdat ik niet schroom mij voor hun oog te vertoonen, en somtijds met den Hertog over zaken, mijn beroep betreffende, te spreken, maakt, dat zij mij niet verdacht houden, en ik in staat ben hunne plannen te ontdekken, en dikwerf te verijdelen. Van hen, die dezen avond hier waren, kent alleen Ruykhaver mijn naam. Ziedaar al hetgeen ik u voor het tegenwoordige mag en kan zeggen.

»Indien gij het goed vindt, ben ik voornemens aan D'Avilar, die vreesachtig van gemoed is, een brief te schrijven, waarin ik hem bericht, dat ik kennis draag van hun schelmstuk, en dat, zoo hij

jonkvrouw Anna niet aan u afstaat, wij hem aan den rechter zullen overleveren, en hem aan Alva, die zelfs voor zijne eigen landgenooten, ik moet der waarheid hulde doen, geen gemakkelijk meester is, als den moordenaar van Signor De Manilla zullen bekend maken."

»Dat is zeer goed," antwoordde Van Doorn; ik neem uw aanbod in dank aan; het zal mogelijk oorzaak wezen, dat hij haar ten minste nog niet dadelijk aan Perea overgeeft; indien dit echter het geval werd, reken ik op uwe hulp."

»Gij kunt daarop vast staat maken," hernam Van den Bosch, terwijl hij opstond; »ik ben de oorzaak, dat gij deze streken verlaat; ik reken mij dus ook verplicht in uwe afwezigheid voor haar te zorgen. Doch wij zullen gaan; er is nog iemand, die mij in de ruïne wacht, en gij hebt ook nog een eind weegs af te leggen, eer gij zijt waar gij wezen moet."

Dit zeggende, ging hij naar de plaats, waar het vuur gebrand had, en stak zijne hand in de houtskolen en de asch, om te onderzoeken of alles wel uit was. Vervolgens nam hij een paar handen vol van iets, dat hij in een lederen zak aan zijn gordel droeg, en wierp het in de haardstede; waarna hij nog een handvol uit den zak halende, de voegen tusschen de zerken vol strooide tot aan den steen, die midden in het gewelf stond.

Van Doorn kon, doordien de olie bijna geheel verbrand en het in het gewelf zeer donker geworden was, niet zien wat zijn vriend verrichtte, en stond met de armen over elkander geslagen, tegen de ladder rustende, in gedachten verzonken over hetgeen hij dezen nacht gehoord had.

»Laat ons gaan," zeide Van den Bosch, toen hij gedaan had, terwijl hij, Van Doorn zijn mantel aangevende, en hem door een beweging van de hand uitnoodigende de ladder te bestijgen, er bijvoegde: »Die zich hier voortaan willen warmen, moeten voorzichtig zijn, om zich niet te branden."

Toen zij boven gekomen waren, dekte Van den Bosch het luik wederom dicht, en bedekte het met stukken puin, die van den toren waren afgevallen, zoodat men het niet zien kon, waarna zij naar buiten afklimmende in de ruïne kwamen. Zij droegen de ladder een eind weegs voort, en verborgen haar achter een oud stuk muur. Zij gingen nu door en over de steenen en struiken naar dat gedeelte, waar de kerk gestaan had, en wel naar de plaats, waar Van Doorn oordeelde, dat het koor geweest was. Hier waren nog onderscheiden overblijfselen van de graftomben der vrome ridders. Van den Bosch richtte nu zijne schreden naar een dier tomben, welke nog het best in wezen was, en ook het fraaist scheen geweest te zijn, namelijk die van Hugo van Arras, welke aan de rechterzijde van het hoogaltaar was opgericht.

De schoone toetssteen, waarvan de tombe gemaakt was, zou door den tand des tijds niet vergaan zijn, indien niet de vernielende hand der menschen medegewerkt had om dit gedenkstuk te beschadigen.

De stichter van het klooster lag hier begraven; hij zelf was er levensgroot op uitgebeiteld; hij lag daar in het grootmeesterskleed der orde, terwijl hij met het hoofd op zijne wapenrusting rustte, en ofschoon het in vele opzichten, door den moedwil der menschen en door het vallen van de gewelven der kerk veel geleden had, zoo was het toch nog een fraai overblijfsel van de beeldhouwkunde der middeleeuwen.

Van den Bosch bleef nu met Van Doorn staan, terwijl hij zeide: »Hij, die hier begraven lag, had zeker niet gedacht, dat zijn graf zoo zou ontheiligd worden," dit zeggende, wees hij op een gat, hetwelk onder in de tombe gebroken was, »zelfs zijn gebeente heeft men niet met rust kunnen laten, en zeker naar goud gezocht, terwijl deze heeren alleen gedurende hun leven eer en roem zochten te vergaderen."

Van Doorn wilde nu weder voortgaan; doch Van den Bosch hield hem bij den arm vast, zeggende: »Wij hebben hier nog wat te verrichten." Nu knielde hij naast de tombe neder, stak zijn arm tot aan den schouder toe in het gat, dat er in gebroken was, en haalde er een pakje uit te voorschijn, dat hij aan Van Doorn gaf. »Hier hebt gij," vervolgde hij op een deftigen toon, terwijl hij opstond, »de goederen, die D'Avilar aan De Manilla ontroofde; het geld echter is er niet meer bij; door den nood gedwongen, heb ik het gebruikt."

»Daaraan hebt gij wel gedaan, Herman!" antwoordde Van Doorn, het pakje aannemende, terwijl hij hem de hand schuddende, vervolgde: »Ik dank u, vriend! gij doet mij daar een groot geschenk; het geld kon niet beter gebruikt worden dan het te bezigen tot schade van onze onderdrukkers."

»Daar valt mij iets in," zeide nu Van den Bosch; »bij de goederen die ik u gaf, is de dolk van den vermoorde; geef mij dien als een bewijs uwer vriendschap, en opdat het staal des vaders de dochter bescherme."

Van Doorn voldeed dadelijk aan zijn verzoek;

Van den Bosch verborg het wapentuig in zijn wambuis, en Van Doorn wilde hem juist aanspreken, toen zijne gedachten plotseling door wat anders werden afgeleid: Zijne hand aan het gevest van zijn degen brengende, riep hij zacht uit: »Van den Bosch! houd u gereed! ik hoor iemand loopen in de cellen, die naast de kerk zijn."

»Wees niet bevreesd, jonker!" antwoordde deze, ofschoon hij zijn zwaard, dat aan een draagband hing, een weinig naar voren schoof, zoodat het onder het bereik van zijne hand kwam, »het zal mijn vriend de Uil zijn, die mij wacht."

Een oogenblid daarna trad Uilenburg ook werkelijk naar hen toe, en zeide lachende tot Van den Bosch, terwijl hij Van Doorn met de hand groette:

«Hebt gij mij kunnen hooren, toen de Spanjaarden aankwamen? een mooie gil, niet waar? geen steen- of nachtuil in de geheele wereld zal het mij verbeteren, daar verwed ik tien kannen wijn onder."

»Wij wedden niet," hernam Van den Bosch, terwijl hij hem lachende de hand gaf, «de heer Van Doorn en ik houden u volgaarne voor den grootsten uil, die er tien uren in het rond is, en Ruykhaver zelf was over uw gezang voldaan en verbaasd."

»Ik dank u wel; doch elk heeft zijne bijzondere manier van zingen, en menigmaal heb ik fraaier gezang gehoord, dat evenwel zooveel nut niet deed," hervatte Uilenburg, terwijl zij voortgingen en een uitgang uit de puinhoopen zochten; »maar als wij eenmaal, dat God geve! zoo ver komen, om met de Spanjaards in het open veld te staan, dan zal ik hun doen zien, dat de oude uil het daglicht niet vreest, en men hem met den rook van het buskruit niet verdrijven kan. En deze heer," dit zeggende wees hij op Van Doorn, en bracht zijne rechterhand, half gesloten, voor den mond, evenals ware het een blaasinstrument geweest »zal, zoo ik vertrouw, over het geblaas des ouden trompetters van Brêro's ruiters voldaan zijn."

Door een sluippoortje uitgaande, verlieten zij het Monnikenhof, en klommen door de uitgedroogde gracht, die met steenen en muurbrokken gevuld was. Uilenburg bleef nu even staan, terwijl Herman met Van Doorn voortgaande, tot dezen zeide: »Hier verlaat ik u, vriend! gij kunt gerust naar boord gaan; Anna blijft hier onder mijne bescherming, ik zal zorgen, dat haar niets kwaads bejegent. Vaarwel dus, jonkman! ga, waar de eer en het lieve vaderland u roepen, indien God het zoo wil, zie ik u spoedig weder." Dit zeggende, drukte hij Van Doorn aan zijn hart; terwijl deze hem nogmaals de zorg voor Anna aanbevelende, vaarwel zeide, de hand drukte en haastig van daar snelde.

Terwijl Van den Bosch, naar Uilenberg toegaande, met dezen den weg naar Aalburg insloeg, en zeide: »Nog duizend zulke jongelingen en Spanje's koning is geen graaf van Holland meer," stapte Van Doorn, nadat hij den Maasdijk beklommen had, haastig voort naar de plaats zijner bestemming, terwijl hij over den dood van De Manilla nadacht, en bij zich zelven voornam dien bloedig te wreken. Spoedig daarna ontdekte hij het doel van zijn tocht: vlak over den Konijnswaard lag een kaag tegen den dijk, en mogelijk zou hij het vaartuig door de duisternis niet gezien hebben, indien niet de mast en het touwwerk, die zich sterk tegen de lucht teekenden, hem de plaats aangewezen hadden, waar het lag. Hij klom behoedzaam van den dijk langs de glooiing naar beneden, en naderde het vaartuig, waar alles in rust gedompeld was. De Maas stroomde hier, door het eiland, dat midden in de rivier lag, beperkt, snel voorbij, en dit was zeker oorzaak dat men zijne aankomst niet hoorde. Toen Van Doorn echter aan den kant van de rivier kwam, en gereed stond om te roepen, begon een hond, die op het dek was, te knorren, en iemand die tegen den mast zat, en waarschijnlijk geslapen had, want hij wreef zich de oogen uit, richtte zich op en vroeg: »Wat begeert gij?" Doch toen Van Doorn zijn naam genoemd had, haastte hij zich, om eene lange plank van het vaartuig naar den wal te schuiven, en borg die wederom weg, toen Van Doorn aan boord gestapt was. Terwijl de hond hem van alle zijden berook en zijne handen lekte, opende de man, die de wacht had, een der luiken, en wees hem onder het dek een plaats aan om zich neder te leggen, waarna hij zich weder naar zijn post begaf, waarschijnlijk niet om de wacht te houden, maar om andermaal te gaan slapen. Het gerucht, dat dit een en ander gemaakt had, was oorzaak, dat van de mannen, die reeds sliepen, een paar waren wakker geworden, en zich oprichtende, trachtten te zien, wie het was, die hen in hunne rust gestoord had; doch het flauwe schijnsel der lantaren met hoornen omkleedsel, belette hun zulks, en zij waren genoodzaakt om, al brommende tegen den nieuwen gast, zich weer neder te leggen. Van Doorn, zich hieraan niet storende, wikkelde zich in zijn mantel, en legde zich, uit vrees van ook zijne buren wak-

ker te maken, behoedzaam op het stroo neder. Hetgeen dezen nacht gebeurd was, hield hem nog eenigen tijd wakker; doch de vermoeidheid wikkelde hem weldra in een diepen en verkwikkenden slaap.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Terwijl Van Doorn dus zijne nieuwe loopbaan intrad, en haar vervolgde met die stoutheid en ervarenheid, welke men van zijn moed en zijne kunde met recht mocht verwachten, leefde Anna op Loevestein in stille afgetrokkenheid, en hield zich op die dagen, dat Perea haar door zijn bijzijn het leven niet tot een last maakte, onledig met het eene of andere handwerk, en begaf zich, onder het geleide van haar voogd, naar de stad om dezen of genen zijner weinige kennissen te bezoeken. Het waarnemen van haren godsdienst verschafte haar veel troost, en dikwerf gaf zij haar leed te kennen aan den braven geestelijke, die haar nu en dan bezocht; doch deze vermocht haar niet te helpen, zijne macht kon niet opwegen tegen die van den Spanjaard en haar voogd; echter had hij beloofd zich tegen een gedwongen vereeniging met Perea te verzetten.

Slechts tweemaal had zij het geluk gehad, door middel van Meijer, den knecht van D'Avilar, een paar regels schrifts van Van Doorn te ontvangen, waarin hij haar van de voortduring zijner vurige liefde verzekerde, en haar tevens berichtte, dat hij gezond was, dat Ruykhaver hem steeds met onderscheiding behandelde, en dat hij zich reeds door zijne daden bij zijne broeders had doen hoogachten; doch wat is tweemaal tijding voor een meisje, dat iemand bemint, die zich in het midden van een burgeroorlog, en wel een oorlog van verdelging tegen het machtige Spanje bevindt; iemand, die nu reeds bijna vier maanden van haar verwijderd was, en in wiens liefde zij dus geen troost had kunnen zoeken tegen de lastige en herhaalde aanzoeken en bedreigingen harer vervolgers.

D'Alvilar had den brief van Van den Bosch ontvangen; bevreesd voor de bedreigingen daarin vervat, had hij sedert dien tijd Anna met meer toegevendheid behandeld, en het huwelijk tusschen haar en Perea van tijd tot tijd onder onderscheiden voorwendsels verschoven, hetgeen hem dikwerf aan de hevigste uitvallen van Perea had blootgesteld.

Het was in December; de najaarsstormen, die voor den winter plaats gemaakt en de boomen van hunne bladeren beroofd hadden, na op Allerheiligendag duizenden menschen door een verschrikkelijken watervloed in het ongeluk gestort te hebben, hadden gelukkig een einde genomen; de geheele natuur scheen dood te zijn, om zich naderhand met te meer luister weder te ontwikkelen, en de koude, die sinds eenige dagen begon te nijpen, was oorzaak, dat een helder vuur onder den wijden schoorsteen in het vertrek op Loevestein brandde, waarin Anna, in gedachten verzonken, aan een der vensters zat. Hare oogen weidden over den stroom, die als door de koude ineengekrompen, minder snel daarhenen vlood dan anders, en rustten op den loggen toren van Woudrichem of op de donkere gebouwen en muren van het slot van Arkel. Nu en dan echter werden hare gedachten afgeleid door het heen en weder varen der schuiten aan het veer te Gorinchem, terwijl zij steeds droefgeestig gestemd werd, als haar de gerechtplaats op het eiland vóór Gorinchem in het oog viel, waarop in dit oogenblik onderscheiden ongelukkigen nog na hun dood in weer en wind heen en weder hingen te schommelen; terwijl groote hoopen roofvogels er van wegvlogen, als het gerammel der kettingen of der geraamten hen deed verschrikken en dan zich weder derwaarts begaven, of elkander den buit, hun door de vervolgzucht der menschen toegedacht, betwistten.

Het kraken der deur, die nu geopend werd, deed haar het hoofd omwenden, en vertoonde haar den getrouwen Meijer, die behoedzaam om zich heen ziende, of er ook iemand in het vertrek was, de deur voorzichtig achter zich toedeed, en zijn hoofd ontblootende haar een goeden morgen wenschte, en naar den staat harer gezondheid vroeg.

»Ik dank u, goede Meijer!" antwoordde Anna »voor uwe belangstelling in mij; ik ben wèl; alleen het verlangen naar tijding van hem, dien gij kent, maakt mij dikwerf droefgeestig; maar gij zijt te Gorkum ter markt geweest; hebt gij ook iets nieuws vernomen van de watergeuzen?"

»Zeer veel, jonkvrouw!" hervatte Meijer, »en ook wat goeds; doch hij, die het mij mededeelde, wenschte gaarne u zelve te spreken."

»Mij?" zeide Anna, terwijl zij bij zich zelve

nadacht. »Wie kan dat zijn? Van Doorn toch kan het niet wezen. — Helaas! mijn vriend," vervolgde zij, »hij is te ver van mij verwijderd."

»Niet zoo ver als gij wel denkt," antwoordde Meijer, terwijl hij, na nogmaals rondgezien te hebben, nader naar haar toetrad, en haar met een gelaat aanziende, waarop men de vreugde kon lezen, die hij smaakte door de brenger eener goede boodschap te zijn, vervolgde: »Hij is het zelf, jonkvrouw! ik heb hem in de herberg *de Paradijsvogel* gezien; hij hoopt u dezen avond te ontmoeten, op dezelfde plaats, waar hij u de vorige maal gesproken heeft; hij heeft u veel te verhalen, en vertrouwt dus, dat gij zijne bede niet zult afstaan, en u door het koude weder niet zult laten terughouden, hij heeft mij echter belast, u aan te raden om u dik te kleeden, opdat de avondlucht en de koude uwe gezondheid, welke hem zoo dierbaar is, niet zouden benadeelen. Om vijf uren komt hij met een schuitje hier, en wacht u aan het tuiniersschuurtje."

»Ik zal komen," zeide Anna, verheugd over hetgeen zij gehoord had. »Hoe kan Karel daaraan twijfelen? Ontvang intusschen mijn dank, getrouwe vriend!" — dit zeggende, reikte zij hem hare zachte kleine hand toe, die Meijer voorzichtig en dankbaar in de zijne drukte, — »en daar de brenger van een goede tijding altijd een geschenk moet ontvangen, en ook verplicht is het aan te nemen, zoo neem dit kleine bewijs mijner erkentelijkheid aan." Toen zij dit zeide nam zij twee goudstukken uit de lade van een ebbenhouten kastje, dat vóór haar stond, en waarin zij onderscheidene vrouwelijke benoodigdheden had, en reikte hem die toe.

Meijer drukte de hand der schoone geefster aan zijn lippen, en het geld zorgvuldig in den zak van zijn grof wambuis verbergende, zeide hij: »Ik dank u, braaf meisje! God vergelde u het goede, dat gij mij doet; tegen vijf uren zal ik zorgen aan de voorpoort te zijn om u uit te laten. »Dit zeggende maakte hij een diepe buiging, en verliet het vertrek, even stil als hij was binnengekomen.

Daar Anna, door vreugde opgetogen, moeite had om die te matigen, begaf zij zich naar hare kamer, ten einde in stilte over het geluk, dat haar dezen avond te wachten stond, na te denken, en door hare [illegible] opgeruimdheid den loozen D'A[illegible] geen argwaan in te boezemen.

Een oogenblik nadat zij vertrokken was, trad Perea, gevolgd door den slotvoogd, het vertrek binnen. De eerste wierp zich in een armstoel bij het vuur neder, en verwarmde zijne handen, nadat hij zijn hoed en zijne handschoenen op de tafel had geworpen. Meijer, die op D'Avilar's bevel wijn en glazen bracht, wierp twee groote blokken hout op het vuur, en verwijderde zich, waarna D'Avilar zich tegenover Perea nederzette, de glazen inschonk. Perea toedronk en hem welkom op Loevestein heette.

Deze beantwoordde zijne beleefdheid met een buiging en zeide: »Indien het u geene stoornis veroorzaakt, Signor Castellan! zal ik dezen dag hier blijven, en op het slot vernachten. De Hertog is in den Bosch, en heeft mij met een zending naar Brussel belast, waarmede eenige dagen zullen verloopen; het is daarom, dat ik vooraf hier nog eens wenschte te zijn, om alles tot mijne huwelijksvoltrekking voor te bereiden; want na mijne terugkomst heb ik voorgenomen geen langer uitstel te gedoogen. Ik ben eindelijk eens wars van den verliefde te spelen bij een meisje, dat mij toch nooit zal beminnen; indien wij getrouwd zijn, zal ik haar wel gedwee maken; en als het mij maar eens gelukt, dien jongen gek, op wien zij zoo verzot is, naar de andere wereld te zenden, zal zich dat alles wel schikken. Jammer maar, dat gij den geus niet hebt nedergestooten, toen hij uit het slot ontvlucht is; want hij was toen in uwe macht, en het zou hem niet gelukt zijn te ontkomen, als ik er bij geweest was."

D'Avilar, die dit laatste als een beschuldiging tegen zijn moed beschouwde, antwoordde: »Uwe tegenwoordigheid, Signore! zou zeker veel geholpen hebben; doch of wij hem daarom meester zouden geworden zijn, weet ik niet; en wie van u in een gevecht van man tegen man de sterkste zou zijn, is mij onbekend."

»Mij niet," antwoordde Perea met drift. »Neen, bij alle heiligen! ik moest dan voor niets in Italië den degen hebben leeren voeren; de beste kling van al de edellieden, die den Hertog omringen, zou door de hand van een Hollandschen knaap overwonnen worden! neen, dat geloof ik niet. Maar," vervolgde hij bedaard, »laat ons den ketter daar laten, en over mijn huwelijk met Anna spreken."

»Zij is nog zeer jong," hernam D'Avilar, »waarom wacht gij nog niet wat? De vrouwen willen niet gedwongen worden."

»Ik wil niet wachten," zeide Perea, terwijl hij den beker, dien hij opgenomen had, hard op de tafel nederzette. »Of hebt gij ook gewacht om u jaarlijks van haar inkomen meester te maken? Heb ik niet getrouw alle punten onzer overeen-

komst volbracht, terwijl gij ze geschonden hebt? Gij zijt de oorzaak, dat zij van mij afkeerig is, doordien gij Van Doorn op Loevestein hebt toegelaten, in plaats van hem de poort voor den neus dicht te werpen. En waarom?" vervolgde hij verwoed, »alleen om zijn geld, alleen om nu en dan uit zijne beurs te putten om uw laag zelfbelang; om uwe ijdele plannen te vervolgen, hebt gij mijn belang, mijn geluk en het bezit van Anna, dat mij meer waard is dan het leven, opgeofferd, mijn belang, dat zoo na aan het uwe verbonden is. Of denkt gij dwaselijk, dat Van Doorn u in het gerust bezit van hare goederen zou laten, gelijk *ik* u beloofd heb; geloof dat niet. Gij weet, ik veracht het goud; de eer is het eenige, dat ik op deze wereld zoek, en door den Hertog met lijf en ziel te dienen, gewordt mij die in ruime mate; mijne inkomsten zijn ruim genoeg, om aan mijne behoeften te voldoen; gij kent mijn verlangen, gij weet, dat alleen mijne voorspraak u het bevel over dit slot in handen laat; hoe kunt gij zoo verblind zijn om mij door uw tegenstand te tergen?"

»Indien gij, evenals ik, alles wist," antwoordde D'Avilar, die tegen zijne redenen niet veel wist te zeggen, »zoo zoudt gij anders spreken." Dit zeggende, haalde hij een sleutel te voorschijn en ging naar eene kast, die in de kamer stond; hieruit haalde hij tusschen eenige papieren een brief, en sloot de lade weder dicht, gaf het papier aan Perea over, en ging zwijgende weder zitten.

»Al wederom een trek van dien verdoemden Emisario," riep Perea uit, nadat hij het papier aandachtig gelezen had, terwijl hij het vóór D'Avilar op de tafel wierp, en met zijne gesloten vuist er op sloeg, dat de glazen in de hoogte sprongen, »die kerel vervolgt mij dan overal, en niets kan er gebeuren, zonder dat hij er kennis van draagt. God weet, wanneer het mij gelukken zal, hem in handen te krijgen. De bedreigingen, tegen ons in dezen brief vervat, doen mij echter van mijn ontwerp niet afzien; hij, die een misdaad begaat, ten minste zoo noemt hij onze daad, moet ook den moed hebben, het gevaar te trotseeren, en het uiterste tot behoud van zijne eer te wagen: onze standplaats is juist niet zonder gevaar; maar wij hebben te veel gedaan om terug te treden. Wat mij aangaat, ik vrees den Emisario niet; zoodra hij zich durft vertoonen, is hij verloren, en bedekte aanklachten van hem tegen ons baten hem niets, zelfs, zoo ik hoop, niet bij den Hertog. Het moet voorwaar een heele kerel zijn, om Perea de Henares, den gunsteling van Alva, aan te klagen of voor het gerecht te roepen. Men kan u niets doen, zonder mij tevens aan te randen; wees gerust; geene rechtbank zal het hart hebben mij op grond van een duistere, ongestaafde beschuldiging voor zich te doen komen. De Vargas, ofschoon in het geheim mijn vijand, is te verstandig om niet te gevoelen, dat ik hem met één woord het vertrouwen van Alva kan ontnemen; te lafhartig om mij openlijk te benadeelen. doet hij zich als mijn vriend voor; hij weet, dat hij mij noodig heeft, en zal Perea niet durven verlaten, als deze zijne bemiddeling inroep."

Nadat hij dit tot geruststelling van D'Avilar gezegd had, bewaarde Perea een oogenblik het stilzwijgen en vervolgde toen: »Ik heb nu zekere berichten ingewonnen, dat Van Doorn onder Ruykhaver dient, en dat zij het zijn, die met nog eenige andere schuimers het marktschip van 's Hertogenbosch op Antwerpen bemachtigd, en den rijken buit gedeeld hebben. Het schip van Ruykhaver is onlangs slaags geweest met een groote Spaansche galei, en is deerlijk gehavend, zoo at men denkt, dat het vooral met het tegenwoordige stormachtige weder, geen zee meer zal kunnen bouwen. Ik heb dus hoop den een of ander van dat roofschip aan den wal aan te treffen, en mijne orders zijn reeds gegeven om hen op te sporen en gevangen te nemen. In dit gevecht moet Van Doorn, die als een bezetene gevochten heeft, en reeds op de galei is overgesprongen geweest, gekwetst geworden zijn. God geve dat het erg zij, en wij dus van hem verlost worden; ofschoon het mij aangenamer zou zijn mij door mijn eigen handen van dien gehaten medeminnaar te ontslaan.

»Wat zijn vriend aangaat, ik ben hem op het spoor geweest, en indien ik mij niet door mijns onderbevelhebbers redenen had laten afbrengen van mijn voornemen, dan had ik hem, Ruykhaver, Van Doorn en het geheele muiterrot vernield. Luister," vervolgde hij, nadat hij gedronken had: »Ik heb u, zoo ik geloof, verhaald, dat mijn onderzoek naar de plaats, waar Ruykhaver, nu drie maanden geleden, zijne bijeenkomsten hield, te vergeefs is geweest, en ook, dat ik toen vermoedde, dat zij somtijds ook in het Monnikenhof bijeenkwamen."

»Dat hebt gij mij, eenigen tijd geleden, verhaald," zeide D'Avilar die aandachtig toeluisterde.

»Nu," voer Perea driftig voort, »zij zijn daar geweest, en ik ben door de bekentenis van een gevangen genomen oproerling, die eergisteren in den Bosch gerecht is, te weten gekomen, dat

juist in denzelfden nacht, toen ik er geweest ben, Ruykhaver, de Emisario en een menigte anderen van de geuzen in het Monnikenhof verzameld waren; ik heb het dus in mijne macht gehad hen te vatten; en hetzelfde nachtvogelgeschreeuw, dat aan mijne onderhoorigen voorkwam als een bewijs, dat er geene menschen in het gebouw waren, was een sein voor hen, om zich voor mij te wachten. Alles loopt mij dus tegen, en al mijne pogingen om hen te vatten zijn te vergeefs geweest."

»Gij moet aan de bekentenis van dien muiter zooveel gewicht niet hechten," zeide D'Avilar, terwijl hij de glazen wederom vol schonk en het vuur wat oprakelde. »De smart der pijniging en de hoop op genade hebben hem zeker een leugen doen uitdenken om zijn leven te rekken; uwe lieden hebben immers de steenbrokken doorzocht: men zou hen dus zeker gevonden hebben, indien zij er geweest waren; hun getal was te groot om zich te kunnen verbergen."

»Gij vergist u," hervatte Perea, »ik weet maar al te zeker, dat zij er geweest zijn; ik heb heden-morgen vroeg het hof zelf doorzocht, en ben in het gewelf geweest, waar zij bijeen geweest zijn. Het vertoonde nog al de sporen van hun verblijf; de grond was bedekt met glazen en brokken van wijnkannen; zij hebben lustig huisgehouden; de pitten zaten nog in de steenen armblakers, die aan de muren zijn; in één woord, men kon geen geheimer plaats vinden, om ongestraft tegen onzen meester samen te spannen, en zij zijn bij elkander gekomen in een gewelf, dat zeker door de ketterssche Tempeliers is gebruikt geworden tot het houden van hunne geheime bijeenkomsten en rechtspraken, of wel om hunne godlasterende gezangen en afgodische plechtigheden te verrichten. Ik heb aan de ruiters, die mij vergezelden, bevolen er te blijven en alle sluiphoeken van dat oud nest te doorzoeken, ten einde te zien of men er niets anders nopens de ruiters in vinden kon, en heb aan Cherini, die hen aanvoert, gelast, mij morgen in Wijk te wachten. Doch hiervan genoeg; gij kent nu mijn verlangen, en gij weet, dat ik mijn huwelijk, onder welk voorwendsel ook, niet langer verkies uit te stellen; het zou mij nu veel genoegen geven de fiere schoonheid te zien, die mij herwaarts heeft doen komen. Wees zoo goed uwe pleegdochter te roepen."

D'Avilar voldeed dadelijk aan zijn verlangen, dat voor hem zoo goed was als een bevel, en haastte zich het vertrek te verlaten; doch toen Perea's oog hem niet meer in bedwang hield, spoedde hij zich zoo hard niet meer. De vrees voor straf had zich van hem meester gemaakt, sedert hij den bewusten brief ontvangen had, en vervulde de plaats van waar berouw over zijne misdaad.

Even slecht als Perea, bezat hij noch diens sterkte van karakter noch diens moed; en al wat deze gezegd had, om hem het hart onder den riem te binden, was niet in staat, om zijn angst te overwinnen; en aan den Emisario een onbegrensde macht toekennende, was hij bij zich zelven overtuigd, dat deze, al was hij dan niet in staat hem openlijk aan te vallen, echter de macht bezat, om zijne bedreigingen gestand te doen. Terwijl Perea dus alleen bezorgd was voor het behoud van zijne eer, omdat hij in zich zelven de krachten gevoelde, om zijn eigen persoon te beschermen, pijnigde D'Avilar nog daarenboven de vrees voor zijn leven, dewijl deze overtuigd was van zijn eigen lafhartigheid; ja diezelfde man, welke geloofde berouw te gevoelen over zijne misdaad, en schoorvoetende vertrok om de Manilla's dochter te halen, ten einde haar op nieuw aan Perea's herhaalde aanzoeken bloot te stellen, zou toch in staat geweest zijn om in ditzelfde oogenblik het hem toevertrouwde meisje op te offeren, ja zelfs een tweeden moord te helpen begaan, indien hij slechts daardoor de zekerheid had verworven, dat zijne misdaad niet ware ontdekt geworden.

Perea maakte van dat oogenblik gebruik om zijne kleeding wat in orde te brengen; hij trad naar een Venetiaansche spiegel, die in het vertrek hing, schikte zijn mantel en Spaanschen kraag, welke door het paardrijden verschoven waren, terecht, en haalde de ridderorde van Calatrava, die hij droeg, uit zijn wambuis te voorschijn; zijne zwarte knevels rolde hij om zijne vingers, streek ze vervolgens fier in de hoogte, en hoopte dat Anna ten minste voor ditmaal aan zijn vurig verlangen toegeven of voor zijn vasten wil buigen zou.

D'Avilar trad nu, gevolgd door Anna, binnen, en zeide tot haar: »Signor Perea heeft zijn verlangen te kennen gegeven, u te zien, alvorens hij zich voor den dienst des Hertogs een dag of wat van hier verwijdert."

Perea beantwoordde haar koelen groet beleefdelijk, en trad naar haar toe, waarna hij Anna de hand kuste, die vasthield, en haar naar hare gewone zitplaats leidde met een hoofsche deftigheid, welke hem zeer goed afging, terwijl hij zeide: »Dit is mijn verzoek, Signorita! uwe ne-

derige dienaar wenscht u vóór zijn vertrek te zien, en u van zijne liefde en achting te verzekeren, daar hij hoopt, dat gij in zijn verlangen deelt, en Lorenzo u niet geheel onverschillig is."

Anna, die steeds met angst in zijne tegenwoordigheid verscheen, was zeer bleek ; van hare vorige opgeruimdheid was geen spoor meer te vinden, en hare oogen voor de vurige blikken van Perea nederslaande, zag zij voor zich neder ; doch als het ware door de nabijheid van Van Doorn gesterkt, gevoelde zij den moed haren vijand het hoofd te bieden, en haar hoofd oprichtende, antwoordde zij fier : »Dewijl ik sinds eenigen tijd op dit slot behandeld word als iemand, die geen wil meer heeft, ben ik hier gekomen op uw bevel, maar niet uit eigen verkiezing ; uwe liefde en achting begeer ik niet." Doch door Perea's donkeren blik gewaarschuwd, dat zij te ver ging, vervolgde zij eenigszins vriendelijker : »Maar het is mij geenszins hetzelfde, mijnheer ! of gij hier blijft, of voor eenigen tijd vertrekt."

De droefheid of het gekwetste eergevoel, dat den blos van Anna's wangen had doen verdwijnen, deed haar in Perea's oogen nog schooner zijn dan anders, en gaf haar meer overeenkomst met de vrouwen uit zijn geboorteland. Verrukt over hare laatste woorden, waarvan hij, door zijne liefde tot haar verblind, de rechte bedoeling niet begrepen had, zeide hij, terwijl hij hare hand weder opnam : »Dan zal het u ook niet verwonderen, beminnelijk meisje ! dat ik in dit oogenblik het aanzoek om uwe hand herhaal."

Doch Anna trok hare hand terug, en terwijl haar gelaat een zekere droefgeestigheid aannam, antwoordde zij : »Gij valt mij altijd lastig, Signor Perea ! in plaats van het schenken van mijne hand aan mij zelve over te laten ; ik ben nog te jong om aan het huwelijk te denken."

»Dit antwoord geven de meisjes zelden," zeide Perea spottend, terwijl zijn argwaan weder boven kwam, »wanneer de bruidegom naar hare keuze is ; maar dit is hier het geval niet, mogelijk, dat de eerzame jonkvrouw zich nog vleit met een huwelijk met dien watergeus, dien ik hier wel eens heb aangetroffen."

»Ik vlei mij met niets," antwoordde Anna. »Mijn goede vader," vervolgde zij treurig, »die thans bij God is, heeft u immers reeds dikwerf gezegd, dat hij mij niet voor u bestemde."

»Dat was vóór zijn ongelukkig vertrek," hervatte Perea, die door het noemen van zijns slachtoffers naam in het geheel niet ontsteld was; terwijl D'Avilar, die moeite had zijn angst te beteugelen, zich naar het venster wendde en gedachtenloos naar buiten zag, toen hij Perea koel hoorde vervolgen: »en ik vertrouw, Anna ! dat, indien gij zoo gelukkig geweest waart zijne laatste woorden te hooren, hij u nog stervende zou bevolen hebben, mij te trouwen, en mij belast hebben met de zorg voor uw geluk. Hoe kunt gij iemand der muiters, die den braven De Manilla vermoord hebben, verkiezen boven mij, die steeds zijn vriend was, en even zulk een getrouw echtgenoot als gehoorzaam onderdaan zijn zal !"

»Indien gij het tijdstip niet wilt afwachten, waarop het mij goed zal dunken mijne hand weg te schenken," zeide Anna, terwijl zij de tranen uit hare oogen wischte, die de naam haars vaders daarin had doen opwellen, »zoo is dat mijne schuld niet ; voor het tegenwoordige verklaar ik stellig, dat ik u niet tot man begeer." Dit zeggende, stond zij op, met voornemen om zich te verwijderen.

»Uw voogd," antwoordde Perea, »Signor D'Avilar, die door uw vader met het gezag over u bedeeld is, en diens gezag thans in handen heeft, heeft mij echter uwe hand toegezegd, schoone wederspannige ! en ik hoop nog in deze maand uw gelukkige echtgenoot te worden."

»Gij bedriegt u," hernam Anna, terwijl zij op een trotschen toon aan D'Avilar vroeg: »Wie heeft u de macht gegeven om mij te dwingen ? Ik zeg u, dat ik niet voornemens ben mijne vrijheid op te offeren aan het belang van twee menschen, die ik veracht." Dit zeggende, wilde zij het vertrek verlaten ; doch Perea, door den tegenstand verwoed, weerhield haar, en noodzaakte haar weder te gaan zitten.

In dit oogenblik deed zich een trompet aan de overzijde van de Maas hooren ; de tonen waren zwak, doch zuiver, en deze bijna niet hoorbaar over het water rollende, klonken droevig, en even-als de laatste woorden eens stervenden. D'Avilar, over dit vreemd geval verwonderd, nam deze gelegenheid waar om zich te verwijderen, en verliet het vertrek, terwijl Perea, die met aandacht geluisterd had, hem nariep : »Deze tonen komen mij bekend voor, maar Pedrillo is het niet; want die blaast met meer kracht."

Perea zette zich nu op een stoel tegenover Anna neder, zoodat zij zich niet verwijderen kon, en zeide op een koelen, schijnbaar bedaarden toon : »Jonkvrouw ! Perea, die gij hier vóór u ziet, heeft vast voorgenomen u te bezitten ; niets kan u dus aan zijne macht onttrekken ; de dood alleen kan

hem verhinderen, zijn doel te bereiken. Alleen de hevige liefde, die ik voor u gevoel, is de oorzaak, dat ik u de eer aandeed om uwe hand te verzoeken; wees echter bedacht, dat de tijd mogelijk niet ver af is, dat ik, na u uit mijne armen te hebben verstooten, u aan mijne voeten zie smeeken om datgene, wat gij nu dwaselijk verwerpt; want even-zoo onverbiddelijk als gij nu zijt, zal ik dan zijn. Tevergeefs zult gij mij dan trachten over te halen, om u met mijne hand uwe eer weder te geven; en is het te verwonderen? Gij, de eerste vrouw, die ik tot mij heb willen verheffen, gij verstoot mij, omdat gij een knaap bemint, die gij juist door uwe liefde opoffert; want ik zweer op mijne eer, en bij al wat heilig is, hem te vernielen; ja, in het punt, waarin zich uwe liefde en al uwe gedachten vereenigen, zal ik u treffen, en voordat ik dezen eed volbracht heb, zal ik mij niet zuiveren van mijne zonden."

Anna verschrikte hevig over zijne woorden; zij kende den man, die tot haar sprak, en sidderde bij de gedachte dat de wreedaard mogelijk nog denzelfden dag, zijn voornemen zou ten uitvoer brengen, en even zoozeer wenschende, dat Van Doorn ver van Loevestein mocht verwijderd zijn, als zij te voren verheugd geweest was over zijne nabijheid, verborg zij haar gelaat in hare handen, en gaf aan hare tranen den vrijen loop.

D'Avilar trad nu binnen, gevolgd door een Spaanschen krijgsknecht, dien men aan zijne kleeding en aan de over zijn schouder hangende zilveren trompet, waarvan het vaantje 's Konings wapen, met kleuren op zijde gestikt, droeg, voor een trompetter herkende. Hij scheen hard gereden te hebben; zijne sporen waren bebloed door het aansporen van zijn paard; en zijne haren hingen, door het zweet doortrokken, glad langs zijn hoofd neder.

»Wat voert u herwaarts? Pedrillo!" vroeg Perea barsch, zoodra hij dezen in het oog kreeg; doch nadat hij hem een weinig oplettender had gadegeslagen, vervolgde hij: »Bij mijne eer! gij brengt weder een jobstijding; toen gij uit de Peel kwaamt, vertoondet gij u ook zoo voor mij."

De Spanjaard nam dadelijk, niettegenstaande zijne vermoeidheid, een krijgshaftige houding aan, toen hij de stem van zijn bevelhebber hoorde, en bracht de hand aan den rand van zijn helm.

»Uwe getrouwe soldaten zijn allen dood, Signor Capitan!" antwoordde hij, »ik ben de eenige, die nog overig is van hen, die u dezen morgen vergezelden."

»Wat is er dan gebeurd?" vroeg Perea driftig, terwijl hij opsprong, »ik hoop, dat zij met roem gebleven zijn."

»Ook dat niet," hernam de andere, terwijl hij met zijne hand het zweet en het stof van zijn aangezicht veegde, en een traan afwischte, dien hem het lot van zijne spitsbroeders afperste. »Gij waart nauwelijks vertrokken, of Cherini doorzocht op uw last een gedeelte van het klooster; doch vruchteloos, wij vonden niets; en daar hij oordeelde, dat men den geheelen dag nog tijd had om het overige oplettend te doorzoeken, besloot hij zijne manschappen eerst eenige rust te gunnen, te meer daar zij, zooals u bekend is, des morgens waren opgezeten zonder iets genuttigd te hebben."

»Ter zake,' zeide Perea, die onstuimig heen en weder stapte.

«Het was noodzakelijk u dit te zeggen, Signor!" zeide de andere, waarna hij vervolgde: «Hij gelastte dus de paarden in een gewelf te brengen, waar zij voor den wind beschut waren, en men deelde op zijn bevel een gedeelte van het medegenomen voeder aan hen uit. Daarna begaven wij ons allen in het gewelf, dat wij ontdekt hadden, toen gij nog bij ons waart, en terwijl hij mij naar Wijk zond, om brood, bier en wijn te laten brengen, liet ik hen achter, zich onledig houdende met hout bij elkander te sprokkelen, ten einde het vochtige vertrek te verwarmen, en zich door een goed vuur tegen de koude te beveiligen. Ik was echter pas te Wijk gekomen, of een uitbarsting, als van een mijn, deed den grond daveren, en vervulde mij met schrik. Ik haastte mij dus, om, gevolgd door eenige inwoners van het dorp, naar het klooster terug te gaan, daar ik reeds voor het een of ander ongeluk beducht was.

»Maar wie beschrijft u mijn angst, toen ik, uit het hout te voorschijn komende, den grooten ronden toren waarin ik mijne spitsbroeders verlaten had, niet meer vond; alleen een hoop steenen en muurblokken was er van over. De geheele ruïne had veel geleden; op onderscheidene plaatsen waren de gewelven ingestort; ook eenige paarden waren omgekomen; maar van mijne makkers vond ik niemand in leven. Een, die op schildwacht had gestaan, was door het vallen van een pilaar omgekomen; hij was op zijn post met de wapenen in den arm gestorven, en van de overigen vond ik niets dan verspreide, bebloede en van elkander gescheurde ledematen en eenige wapenen. Zij waren allen dood, en alleen de rook, die tusschen de steenen uit opsteeg, duidde de plaats aan, waar zij het vuur aangemaakt hadden; de oor-

zaak van het ongeluk bleef mij onbekend. Ik liet de paarden dadelijk naar Wijk brengen, en na bevel gegeven te hebben den toren op te graven, om te zien of men ook nog iemand zou kunnen redden, wierp ik mij in den zadel, om u dit ongeluk te berichten. Mijn arm ros is echter, toen ik Giessen door was, onder mij bezweken; ik ben te voet naar hier aangekomen en wacht uwe bevelen."

»Het is genoeg," zeide Perea somber, terwijl hij Pedrillo te kennen gaf, dat hij vertrekken kon om uit te rusten. Deze boog en verwijderde zich; toen vervolgde Perea: «Het is jammer van mijne ruiters; de Koning en de Hertog verliezen in hen eenige dappere mannen; zij waren een beteren dood waardig. De eene helft van mijn standaard verloor ik in de Peel, de andere helft rust met het veldteeken onder de puinhoopen van het Monnikenhof, en van honderd goed gekleede, gewapende en welbereden ruiters, blijven alleen Pedrillo en nog eenige weinige anderen overig; alles loopt mij tegen, zelfs als ik hunne sluiphoeken ontdek, zijn zij nog gevaarlijk. Verdoemenis over hem, die mij dit ongeluk heeft toegebracht! Ver behoeven wij echter niet te zoeken, wie hij is," vervolgde hij, woest lachende, »het is zeker die verdoemde Emisario, die spion, welke dan onder dezen, dan onder genen naam rondzwerft, en zich in allerlei kleeding vermomt; in één woord, de vriend van den minnaar dezer jonkvrouw, mijne aanstaande gemalin." Dit zeggende bleef hij voor Anna staan, en zag haar met dreigende blikken aan.

»Het verstrekt mij tot genoegen," antwoordde Anna koel, »dat gij zelf verklaart, dat Van Doorn's vrienden u in loosheid overtreffen; het is dus te bezien, of gij op den duur de sterkste zijn zult."

»O, verblijd u niet met een ijdele hoop, schoone vrouw!" hervatte Perea, schamper lachende, »zij mogen voor een oogenblik mijne gerechte wraak ontgaan; maar op het eind zal ik hun het masker afrukken, en zij zullen voor Alva's macht moeten bukken: voor het tegenwoordige spijt het mij, dat ik niet langer van uw beminnelijk gezelschap kan gebruik maken; ik moet zelf naar Wijk om alles in oogenschouw te nemen. Om u echter te toonen, dat ik u uw gedrag tegen mij vergeef, zoo zie hier een ring, dien ik u had toegedacht, en dien ik voor u heb laten maken. Gij zijt de eenige, die mij straffeloos kunt beleedigen; maar ik bid u in het vervolg van dit voorrecht geen misbruik meer te maken." Dit zeggende, haalde hij een kostbaren ring te voorschijn, en wilde haar dien aan den vinger steken; doch zij haalde hare hand, die hij opgenomen had, schielijk terug en zeide: »Mijnheer! ik verlang uw geschenk niet; uw haat of uwe vriendschap is mij onverschillig."

»Ook wanneer ik u zeide," hernam Perea met vuur, en als hoopte hij haar door zijne beweegredenen over te halen, »dat ik met dezen ring u op mijne eer de eerste bede toesta, welke gij mij doen zult, uitgezonderd het afzien van uwe hand, Ja! al ware het zelfs het leven en de vrijheid van Van Doorn?"

»Ook dan niet," antwoordde Anna, zonder zich te bedenken; »want hij zou het leven niet begeeren tot dien prijs."

»Anna!" riep Perea, »Van Doorn moge u het offer van zijn leven brengen; maar ik, ik heb meer gedaan: de hoop op uw bezit heeft mij mijne eer in de waagschaal doen stellen, en alleen mijn dood kan u uit mijne macht redden. Gij, die mij dierbaarder waart dan ooit eenige andere vrouw, verstoot mij, na hetgeen ik gedaan heb om u te verkrijgen; doch uw wederstand baat u niets, ik geef den ring aan uw voogd." Dit zeggende, gaf hij het kleinood aan D'Avilar, die het dadelijk bij zich stak, en Perea, die zijn hoed en zijne handschoenen opnam, vervolgde: »Of gij hem neemt, of uw voogd, is mij hetzelfde; van dit oogenblik af aan, reken ik u aan mij verbonden, en verwacht van hem, dat ik bij mijne terugkomst alles gereed vind tot mijn huwelijk; want mijne liefde duldt geen uitstel meer." Dit zeggende, boog hij zich, en verliet het vertrek met D'Avilar, welke verheugd was den gast te zien vertrekken, die als heer op Loevestein gebood, terwijl hij Anna, in droefheid gedompeld, achterliet.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

Het was vijf uren, en Anna door Perea's vertrek nopens Van Doorn's komst gerustgesteld, trad, in een zwart zijden regenkleed gewikkeld, voorzichtig over de brug van Loevestein, terwijl de gure wind, die over de rivier woei, haar niet afschrikte om haren geliefde te gemoet te treden. De getrouwe Meijer wachtte haar reeds op het voorhof, waar alles stil was, terwijl de weinige soldaten, die de

bezetting van het slot uitmaakten, door de koude bij hunne haardstede gezeten waren, en ten minste den tijd niet vervroegden, op welken eenigen hunner op hunne beurt de muren, gedurende den nacht, moesten bewaken.

Dit uur was echter nog ver af, daar het slot door zijne sterke ligging en dubbele grachten, zelfs bij den avond, niets te vreezen had van hen, die het in den zin mochten krijgen dit gewichtige punt te bemachtigen.

Op Meijer's vraag of hij haar zou vergezellen, antwoordde zij ontkennend, daar zij liever alleen verkoos te gaan dan een ander in gevaar te brengen, en zij zelfs besloten had, om, indien het zijn kon, nog dezen avond Loevestein voor altijd te verlaten.

Nadat Meijer haar verzocht had, niet te lang weg te blijven, en haar beloofd had, om haar, zoodra zij aan het poortje klopte, weder in te laten, verwijderde zij zich, en spoedde zich haastig naar de plaats van hare bestemming, terwijl Meijer het poortje voorzichtig toesloot, en zich van daar begaf, uit het raampje van zijn klein verblijf, dat naast den ingang was, naar buiten zag, en het oogenblik afwachtte, dat zij zou terugkomen.

Terwijl Anna dus met Van Doorn eenige oogenblikken gerust dacht te spreken, en van hem, volgens hetgeen hij haar in zijne brieven beloofd had, iets naders betrekkelijk den dood van haar geliefde vader hoopte te vernemen, had de looze Brigitta, die Anna niet genegen, en door Perea's goud omgekocht was, hare gangen bespied. De vrees echter van ontdekt te worden, had haar teruggehouden hare meesteres verder dan de binnenplaats te volgen, en haar belet te zien, hoe deze het voorhof verlaten had. Het oude, looze wijf, weldra gissende, dat iemand, die in zulk een weder naar buiten ging, zeker eene of andere gewichtige reden moest hebben, spoedde zich om D'Avilar, die in zijn vertrek zat na te denken over hetgeen dezen morgen was voorgevallen, van hare waarneming kennis te geven.

Deze was verwonderd over hetgeen hij hoorde; de reden van Anna's uitgang kon hij echter niet gissen; van Van Doorn's komst te Gorinchem wist hij niets. Hij begaf zich dus dadelijk naar Anna's kamer, maar vond haar niet, en de oude kon dus wel gelijk hebben. Beducht voor Perea's woede, indien hij hem bij zijne terugkomst zijn offer niet kon overleveren, begaf hij zich dadelijk naar de wachtkamer in het voorhof, en gaf bevel aan zes zijner onderhoorigen, hunne zwaarden aan te gorden terwijl hij hun gelastte, hunne muskutten achter te laten, om door het vuur hunner lonten niet verraden te worden. De Anspessado, die over de soldaten het bevel voerde, scheen, niettegenstaande hij onder D'Avilar stond, niet genegen, mede te gaan; en de slotvoogd, ofschoon hij hem, uit hoofde van zijne beproefde dapperheid, gaarne zou medegenomen hebben, durfde, uit vrees voor een weigering, hem zulks niet verzoeken.

Gelijk een tijger, die vreest, door zijne voetstappen, het onschuldig hert, dat hij denkt te bespringen, te verschrikken, zoo gelastte D'Avilar aan de zijnen, om voorzichtig op den harden grond te loopen, en geen onnoodig geraas te maken. »Soldaten!" vervolgde hij, »hij, die in dit oogenblik dezen grond met zijne tegenwoordigheid bezoedelt, is naar alle gedachten dezelfde geus, die eenige maanden geleden, twee uwer makkers vermoordde; de wraak wacht u, weest dus voorzichtig, dat hij ook dezen keer niet ontsnappe." Dit zeggende, trok hij zijn rapier, voelde of zijn dolk los in de schede stak, en trad, gevolgd door de zijnen, de groote poort uit, terwijl de overige soldaten hen voorzichtig uitlieten.

Toen Meijer hen in de duisternis gewaar werd, waren zij reeds een goed eind weegs gevorderd, terwijl hij hen voorzichtig zag voortsluipen. Hoe gaarne hij ook zijne jonge gebiedster wilde helpen, hij kon het niet; een zinkroer, dat hij bezat, zou hem hebben kunnen dienen, om haar te waarschuwen, doch kruit kon hij in zijne ontroering niet vinden.

Dit middel om haar van het gevaar te verwittigen, dat haar bedreigde, was dus onuitvoerbaar; hij beproefde echter al wat in zijne macht stond, en floot herhaalde keeren schel door het geopende venstertje; doch de wind maakte ook dit middel krachteloos, en de jongelieden, geheel vervuld van het geluk elkander te zien, hoorden de zwakke tonen van hun wachter niet. De soldaten op het voorhof vernamen die echter maar al te goed, en Meijer, die bemerkte, dat zij vloekende naar de oorzaak van het gerucht onderzoek deden, sloot het venster dicht, en wierp zich, bedroefd over zijne vergeefsche pogingen, op zijne krib neder.

Een oogenblik daarna verkondigde een luid gejuich buiten den muur, naar den kant van de Waal, dat D'Avilar zijn voornemen gelukkig had volvoerd, terwijl de in het slot achtergeblevenen hunne degens wederom opstaken, vloekende, dat zij op D'Avilar's bevel geen deel hadden kunnen nemen aan de overwinning hunner makkers. De stem van

den slotvoogd, die op een hoogen toon gebood hem de poort te openen, maakte hieraan een einde, en terwijl men op zijn bevel een paar fakkels ontstak, zagen zij hem binnenkomen, De Manilla's dochter bij den arm vasthoudende. Ofschoon deze op een anderen tijd beschaamd zou geweest zijn, om aldus door eenige soldaten betrapt te worden in het gezelschap van een jonkman, zag zij onbevreesd om zich heen, zoodat D'Avilar zelf haar blik niet verdragen kon. Eene hevige aandoening was op haar bleek gelaat te lezen, wanneer zij naar Van Doorn omzag, die achter haar ging en ondersteund werd door twee soldaten. Een der krijgsknechten, die geen teeken van leven meer gaf, werd door de overige gedragen en door zijne spitsbroeders met droefheid ontvangen.

»Dat men terstond den kerker onder aan de gracht opene, om er den geus in te werpen," riep D'Avilar, waarop zich dadelijk twee soldaten verwijderden, om zijne bevelen ten uitvoer te brengen.

De twee Spanjaarden, die Van Doorn ondersteund hadden, zetten hem op een steen tegen den muur neder, vertrouwende, dat zijne zwakte hem zou verhinderen op te staan; doch op de gedachte, dat hij gevangen was, voelde hij zijne krachten herleven en wilde opstaan; ten einde D'Avilar op nieuw aan te vallen, terwijl hij iets zocht in het oog te krijgen, waarmede hij zijn vijand zou kunnen verslaan. Maar deze, zijn voornemen gissende, schreeuwde: »Bindt den werderspannige op den Leeuwensteen vast." Dit zeggende, wees hij met zijne hand op een groote blauwe zerk, die, in het midden van het voorhof tegenover de brug lag. Op dezen steen was een leeuw ingehouwen, waaronder men duidelijk met Gothische letters het woord *den Lowensteyne* lezen kon, en waarin een groote ijzeren ring was vastgegoten. Ondanks zijne tegensparteling, werd Van Doorn er naar toegesleept en vastgebonden. De steen werd weldra met zijn bloed bedekt; want behalve de nieuwe wonden, die hij ontvangen had, waren de oude weder opengegaan; anders zouden zijne bespringers hem zijne Anna mogelijk niet ontroofd hebben.

Toen Anna hem op die plaats der verachting zag vastgebonden, kon zij hare aandoening niet meer bedwingen; want op dezen steen, naar welken velen meenden, dat het slot zijn naam ontvangen had, was de rampzalige Goosewijn de Wilde onthalsd, en hij was sinds onheugelijke jaren gebruikt tot de plaats, waar de terechtstellingen verricht werden, die in deze oude grensvesting, dikwijls als staatsgevangenis gebruikt, geschied waren. Zij rukte zich van D'Avilar los en wierp zich naast Van Doorn neder, terwijl deze, als had hij naar hare komst slechts gewacht om het leven vaarwel te zeggen, zacht: »Mijne Anna!" stamelde, het hoofd liet zakken, en in zijn bloed zou nedergevallen zijn, indien zij hem niet in hare armen opgevangen had.

Midden in het voorhof lag Van Doorn als dood in de armen van Anna, die men eerder voor een marmeren beeld, de droefheid voorstellende, zou gehouden hebben, dan voor het opgeruimde meisje, dat vroeger elk door hare vroolijkheid bekoorde. De soldaten vormden een kring rondom hen; doch aan het gezicht van het bloed gewoon, waren zulke tooneelen van jammer voor hen niet vreemd, en hunne blikken verrieden geene bijzondere aandoeningen; het voorwerp hunner woede was hun door zijne machteloosheid onverschillig geworden. Alleen hun aanvoerder, die, ofschoon een Spanjaard zijnde, den koenen, openhartigen jongeling, met wien hij dikwerf gesproken had, niet ongenegen was, zag onvergenoegd om zich heen. D'Avilar daarentegen was verblijd Van Doorn in zijne macht te hebben; de helsche vreugde, van zich nu over de beleedigingen, welke deze hem aangedaan had, te kunnen wreken, deed hem een oogenblik vergeten, dat de Boodschapper nog bestond.

De fakkels verlichtten dit tooneel, en lieten het overige van het voorhof in het duister; alleen de gevel van het slot werd flauw verlicht, en als de wind de fakkels sneller deed branden, wierpen de gestalten der krijgsknechten lange donkere schaduwen daar tegen. Nog twee personen, ofschoon men hunne tegenwoordigheid niet gewaar werd, stelden groot belang in hetgeen er voorviel, en waren er onopgemerkt de aanschouwers van. Brigitta zag door een der glasramen van het slot, zich reeds verheugende over de belooning, die Perea haar zeker voor hare ontdekking zou ter hand stellen, terwijl Meijer door een venstertje naar zijne vrienden omzag, en voornam alles tot hunne redding te beproeven.

De soldaten kwamen nu berichten, dat de gevangenis gereed was om den gast te ontvangen, waarop D'Avilar hun beval Van Doorn er voorzichtig in te brengen, en zijne wonden zoo goed mogelijk te verbinden. Anna wilde echter Van Doorn niet in hunne handen overlaten, maar hield hem in hare armen gekneld, en de Spanjaarden, met de smart van het meisje begaan, staakten hunne vruchtelooze poging.

Midden in het voorhof lag Van Doorn als dood in de armen van Anna, die men eerder voor een marmeren beeld, de droefheid voorstellende, zou gehouden hebben, dan voor het opgeruimde meisje, dat vroeger elk door hare vroolijkheid bekoorde.

Het slot Loevestein. [Bladz. 44, deel I.

Maar D'Avilar, die minder medelijden bezat dan die ruwe krijgslieden, rukte haar met geweld van hem af, aan de zijnen een wenk gevende, om den gekwetste nu spoedig weg te voeren, hetgeen deze zich haastten te verrichten. Terwijl Anna met onafgewende blikken haar beminde naoogde, viel het licht van een fakkel op een gouden keten met een afbeeldsel er aan, welke om haar hals hing, en door het openrukken van haar regenkleed zichtbaar was geworden.

D'Avilar zag met strakke oogen op dit kleinood, en ofschoon zijn geweten hem reeds van de zaak onderrichtte, vroeg hij haar, als hoopte hij nog dat hij zich bedroog, op een doffen toon; »Van wien hebt gij dit? wien stelt dit voor?" Dit zeggende, greep hij de keten aan, maar liet haar dadelijk weder vallen, alsof hij zijne hand gebrand had, en schudde Anna hevig heen en weder.

Deze, die door zijne daad en vraag een weinig tot zich zelve was gekomen, zag hem, door aandoening overmand, wezenloos aan, en zeide: »Moordenaar mijns vaders! het is mijne moeder." Hierop sleurde D'Avilar, als ware hij door een venijnige slang gebeten, haar met zich voort over de brug, en sloot haar in hare kamer op.

Daarna keerde hij naar het voorhof terug, gaf order den dooden Spanjaard in den stal op stroo te leggen, en zocht angstig, van zijne schuld bewust, op het gelaat zijner soldaten te lezen, of zij Anna's antwoord ook gehoord hadden. Doch zijne vrees was ijdel: van die zijde had hij niets te vreezen, en vergeefs zocht hij te ontdekken of te raden, wie in het slot met Van Doorn gemeenschap hield.

Den anderen morgen vroegtijdig zond hij naar Gorinchem, en deed den stadsheelmeester halen, om Van Doorn's wonden te verbinden; hij schreef een brief aan Perea, om hem van zijne vangst bericht te geven, en zond dien met een zijner soldaten naar 's Hertogenbosch. Doch hij, wien hij dezen last had opgedragen, kon den brief niet overhandigen, maar liet hem voor Perea in vertrouwde handen achter, dewijl deze reeds dienzelfden nacht op uitdrukkelijk bevel des Hertogs naar Brussel was vertrokken.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Reeds eenige dagen waren er sedert Van Doorn's gevangenneming verloopen, in welken tusschentijd zijne wonden, die door den kundigen heelmeester van Gorinchem behoorlijk verbonden waren, hem vergund zouden hebben, te gaan waar het hem goed dacht, indien niet de kleine ruimte van het gevangenhol, waarin men hem geworpen had, hem had belet zijne krachten te beproeven. Te vergeefs had hij naar een middel tot ontvluchting omgezien; het nauwe venster of luchtgat, dat aan de slotgracht uitkwam, en met zwaar ijzeren traliewerk voorzien was, benam hem aan deze zijde, zoowel als de dikke eikenhouten deuren, met breedkoppige ijzeren spijkers beslagen, aan de andere zijde, alle hoop op redding. Zijne wachters te vermurwen, of hen door een som gelds te bewegen hem te laten ontsnappen, was hem niet doenlijk, daar D'Avilar, uit vrees dat hem zijne prooi mocht ontgaan, zelf de sleutels van het gevangenhol bewaarde, en altijd tegenwoordig was, als men zijn gevangene eten bracht, of als de wondheeler hem kwam bezoeken.

Van Doorn had echter de gelegenheid aangegrepen, die zich toevallig had opgedaan om dezen laatste in zijn belang over te halen; doch meester Helleborius, door den slotvoogd verwittigd, dat zijn lijder tot de watergeuzen behoorde, had zijn verzoek gladaf geweigerd; ofschoon hij anders zich naar alle gedachten door diens aanbiedingen of uit medelijden voor den jongen man, wel zou hebben laten overhalen om iets tot zijne redding aan te wenden. Een ijverig Katholiek zijnde, keurde hij diens gevangenneming goed; en ofschoon hij alle zorg voor den gekwetste nam, was het verre van hem, dat hij zou hebben willen medewerken om iemand, die zich met de ketters ophield, uit de handen van den rechter te verlossen.

Dus van alle middelen tot ontsnapping beroofd, en geene hoop hebbende zijn noodlot te ontgaan, had Van Doorn voorgenomen, zich niet door een wankelmoedig gedrag in het oog zijner vijanden zelven verachtelijk te maken, maar met mannelijke standvastigheid zijn lot te ondergaan. Niets anders voor oogen hebbende dan het schavot, was hij gereed om, bij zijne terechtstelling, den Spanjaarden op nieuw te bewijzen, dat de Nederlander weet te sterven; ja hij zou zich met het denkbeeld van een geweldigen dood, als het ware, verzoend hebben, indien de gedachte aan zijne

geliefde en de vrees voor haar toekomstig lot hem niet in diepen rouw gedompeld hadden.

Hoe scherp de Cerberus echter het hol bewaakte, waarin zijn gevangene zuchtte, was het Meijer toch in het einde gelukt, door middel van een dubbelen sleutel, tot de gevangenis door te dringen. Juist was Van Doorn bezig om uit verveling en tot tijdverdrijf de muren te bezien, waarop, hetzij met een spijker of een ander puntig werktuig en met houtskool, onderscheidene namen en dagteekeningen gegriffeld waren door de gevangenen, die vóór hem hier hadden gezucht; hij zocht met aandoening naar de namen der zonen van den heer van Heerewynen, naar die van den voorzitter van Holland, die alleen dit hol had verlaten om een smadelijken dood te ondergaan, toen een zacht getik aan de deur, dat hoe langer hoe sterker werd, hem uit zijne mijmering tot zich zelven riep. Zich naar de plaats te begeven, vanwaar het geluid kwam, en te vragen wat men van hem verlangde, was het werk van een oogenblik. Zijn hart zeide hem, dat het mogelijk Anna zou wezen, wie het eindelijk gelukt kon zijn bij hem te komen. Doch de stem van Meijer, die onder de deur zacht tot hem sprak, en hem vroeg, of hij ook iets voor hem kon doen, deed zijne hoop in rook vervliegen. De komst van den eenigen vriend, die hem van dienst kon zijn, deed hem echter genoegen, en zich rechtuit op den grond uitstrekkende, vroeg hij het eerst naar zijne geliefde. Meijer antwoordde, dat zij al dien tijd niet van hare kamer had mogen komen, daar D'Avilar die gesloten hield, en tegenwoordig was, als Brigitta haar het een of ander bracht; en dat de geestelijke, die van Gorkum gekomen was, door den slotvoogd was teruggezonden geworden, zonder bij haar toegelaten te zijn. Hij berichtte hem tevens de afzending van een bode aan Perea, en bezwoer hem een middel tot zijne ontvluchting te bedenken, eer deze op Loevestein kwam, terwijl hij te vergeefs naar een, dat uitvoerbaar was, had omgezien.

Van Doorn zeide hem voor zijne getrouwheid dank en bedacht zich eenigen tijd. Eensklaps kwam hem de vriendschap van Van den Bosch in de gedachten; die, dacht hij, moest en kon hem helpen. De sluier, welke over diens gedrag en handelingen lag, maakte, dat hij hem grooter macht toekende dan hij werkelijk bezat. Zijne bekende stoutmoedigheid, zijne nauwe verwantschap met alles en ieder, die de Spanjaarden haatte, de vriendschap van Ruykhaver en het vertrouwen van Oranje, waarmede hij vereerd was, maakten, dat Van Doorn het voor Van den Bosch niet onuitvoerbaar hield, hem op zijne overbrengst naar Heusden of elders, hetzij door list of met geweld, te ontzetten, of hem op de eene of andere wijze te redden; indien deze toch wezenlijk de Boodschapper was, voor wien hij hem steeds bleef houden, dan was dit niet boven diens moed of krachten verheven.

»Indien gij mij in staat kunt stellen om te schrijven, en een brief van mij naar Gorkum kunt brengen, dan ben ik gered," zeide Van Doorn.

Meijer beloofde zijn best te doen, en verwijderde zich, om door zijn lang wegblijven geen argwaan te verwekken.

Denzelfden middag, toen men van Doorn het eten bracht, vond hij onder op den bodem van de kan met water, die men hem gaf om bij zijn wijn te gebruiken, een toegestopt fieschje met slechten inkt of eene of andere soort van mengsel, doch dat zeer bruikbaar was om te schrijven. Een oogenblik daarna stak Meijer een pen en een stuk papier onder de deur door, dat hij in D'Avilar's kamer vóór uit een boek gescheurd had, terwijl hij beloofde, als het donker was, den brief te halen.

Van Doorn haastte zich om van het weinige licht, dat op dit oogenblik nog in zijn verblijf doordrong, gebruik te maken, vooral nu de dagen zoo kort waren, en legde het papier op den muur voor zijn venstertje. Hij schreef aan Van den Bosch, berichtte hem zijne ongelukkige gevangenneming, en bezwoer hem, indien hij het doen kon, zonder zijn eigen welzijn op te offeren, of het vaderland daardoor te benadeelen, hem te redden, waarna hij vervolgde: »Indien echter uwe vriendschap niet vermag mij te verlossen, en het schavot mij wacht, of mijne vijanden in stilte de handen aan mij slaan, vaarwel dan, Herman! wij zien elkander dan niet meer. Haar echter, die na mijn dood verlaten overblijft, beveel ik u aan; indien het u gelukt haar te redden en De Manilla's schim te bevredigen, dan ben ik voldaan; want niet ongewroken zullen zij mij dan het leven ontnomen hebben."

Meijer hield woord, en kwam, toen het donker was, om het geschrift te halen, dat Van D[illegible] hem met een stuk of drie goudstukken onder de deur door toestak, hem verzoekende om het een en ander den volgenden morgen, als hij naar Gorinchem ging, aan den waard in *de Paradijsvogel* af te geven, met last om het dadelijk aan Herman Hermanszoon te doen toekomen, en hem

te zeggen, dat het leven of de dood van een van Herman's vrienden van de spoedige bezorging afhing.

Meijer beloofde het en vertrok, terwijl van Doorn zich aan deze flauwe schemering van hoop vasthield, en, het oogenblik zijner redding met verlangen te gemoet ziende, zich op zijne onzachte legerstede nederwierp. Den anderen morgen bezorgde Meijer den brief; en ofschoon hij van de hulp van dien Hermanszoon, dien hij nooit onder de hoofden der bondgenooten had hooren noemen, niet veel goeds verwachtte, troostte hij zich met de hoop op een goeden uitslag en met de zelfvoldoening zijn plicht gedaan te hebben.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Zoo brak de achtste December aan, terwijl het weder, dat bijzonder guur was, zich tot vriezen scheen te zetten. D'Avilar, na de wachten voor den nacht verdeeld, en zijn gevangene verzorgd te hebben, haastte zich om bij een groot vuur, dat onder den schoorsteenmantel brandde, plaats te nemen. Het kamertje, waarin hij anders geheele dagen en nachten wakend had doorgebracht, in de hoop van zijne ijdele plannen in het eind te zien beloonen, had hij, ontmoedigd, dichtgesloten, en kroes, fornuis, helm en metalen laten rusten. Wanhopende het groote werk ten einde te brengen, had hij Van Doorn verwenscht, die zijne beurs voor hem gesloten, en hem voor altijd de hoop benomen had om het edelste der metalen voort te brengen. Doch hier wachtte hem de rust ook niet; zijn geweten, dat hem overal vervolgde, was ook hier, nu hij zich alleen bevond, niet stil, maar verweet hem zijne misdaad.

De sombere kleur, die het eikenhout, waarmede het groote vertrek beschoten was, door verloop van tijd verkregen had, was niet geschikt om hem te vervroolijken; terwijl de valwinden, die door den wijden schoorsteen naar beneden kwamen, zijne lamp dreigden uit te blusschen, en tevens het geheele vertrek met rookwolken vervulden.

Hij zocht dus zijn troost bij den beker, en sloeg den eenen na den anderen naar binnen; doch het hielp hem niet: de vrome mensch alleen is geschikt om alleen te zijn; de booswicht daarentegen moet zich altijd bij vroolijke drinkgelagen ophouden, en door het gedruisch zich zelven zoeken te vergeten, hetgeen hem echter niet eens altijd gelukt.

Zijn knorrig humeur was niet geschikt om lieden, die hem niet behoefden te ontzien, tot zich te lokken, en niemand zijner bekenden te Gorinchem of Woudrichem kwam het in de gedachten, hem in dit barre jaargetijde, en vooral des avonds, te bezoeken.

Het vroolijke meisje, dat hem anders steeds gezelschap hield, en er voorheen door haar gesnap dikwijls in slaagde zijne sombere gedachten te verdrijven, was nu van hem verwijderd; en evenzeer als hij te voren op haar bijzijn was gesteld geweest, zoo vreesde hij het thans, nu zij van zijn schelmstuk bewust was.

Geen twijfel bleef hem over, of Van Doorn had haar met de geheele toedracht der zaak bekend gemaakt; haar antwoord, tijdens zijne gevangenneming, de blik vol verachting en afgrijzen, waarmede zij hem steeds aanzag, als hij in hare kamer trad, terwijl zij zich niet verwaardigde hem te antwoorden, zelfs niet eens om zich over hare opsluiting te beklagen, deden hem alle hoop opgeven, dat zij er niet van onderricht was, en vervulde hem met angst en woede.

Hoe gaarne had hij haar voor dezen avond uit hare gevangenschap ontslagen of haar in hare kamer bezocht; maar dit genoegen was hem ontzegd; en ofschoon zij nooit van hem gehouden had, zoo was hem haar haat onverdraaglijk, en verzwaarde als het ware zijne schuld.

Door zijne aandoeningen overmeesterd, wierp hij zich achterover in zijn stoel, en zag angstig om zich heen. De wind, die door het oude gebouw blies, en door de gangen en langs de trappen heensnoof, maakte een akelig gehuil, de sneeuw en de hagel kletterden tegen de glazen; de gordijnen waaiden door den tocht gestadig van de ramen af, terwijl de deur van het vertrek in haar post heen en weder waggelde; dit alles deed hem telkens opzien, en scheen hem de komst van het een of ander onheil berokkenend gezelschap aan te kondigen.

Op eens vestigde zich echter zijn oog op een vast punt, dat hij bijna half zinneloos en met verwilderde blikken aanstaarde. Het tapijtwerk, dat vlak tegenover hem een der muurvlakken bedekte en den slag van Ascalon voorstelde, viel hem in het oog. De groote beelden, die zeer natuurlijk waren nagebootst, hadden een somber aanzien, en waren door den ouderdom met een grauwe tint

overschaduwd. De rook, die het vertrek vervulde, belette hem alles duidelijk te zien, en gaf aan het geheel een natuurlijker gedaante; en als de wind achter het tapijtwerk blies, scheen het, alsof de dreigende figuren zich bewogen en naar hem toe wilden komen. De ijzeren gedaanten der kruisvaders, die hem met gesloten vizieren aangrijnsden, zag hij met schrik aan. Godfried van Bouillon, die, in een zwarte stale rusting, als een dolleman onder de lichtgewapende Sarracenen in in het rond hieuw, scheen hem Perea te zijn, terwijl hij zich zelven, om de schoone kleeding en het fraaie paard, in den hertog van Normandië meende te herkennen; hunne reusachtige gestalte maakten, dat zij veel van booze geesten hadden. De sultan van Egypte, die met een opgeheven slagzwaard, en een blik, waarin de wraakzucht te lezen stond, op den Hertog aanviel, kwam hem voor Van Doorn te zijn; doch nu viel hem de standaarddrager in het oog, die door den hertog van Normandië was ternedergesabeld, en wiens dood de Sultan wilde wreken. Stervend lag de grijze muzelman daar, en toen D'Avilar zijn oog op het bebloede lichaam en op het bleeke pijnlijke gelaat van den stervende richtte, dacht hij, door het gebruik van den wijn niet wel bij zijn hoofd zijnde, dat het Anna's vader was, die hem zijn moord kwam verwijten." »De Manilla!" riep hij, half zinneloos van zijn stoel opstaande, terwijl zijne haren te berge rezen, en hij zich spoedde, om door de deur zijn vijand te ontvluchten. Aldaar gekomen, deed hem echter het sombere gelaat van Petrus den Heremiet weder terugdeinzen, en door de beweging en de versche lucht tot zich zelven gekomen, bleef hij beschaamd over zijne vrees staan, en naar de tafel tredende, schoof hij den wijn en den beker weg. Toevallig raakte nu zijne hand aan den dolk, die in zijn gordel stak. Nog nooit had het gezicht of het gevoel van dit moordtuig, waarmede hij Anna's vader had afgemaakt, hem zoo aangedaan als nu. Plotseling bekroop hem de lust, om zich van dit wapen, dat tegen hem getuigde, te ontdoen: hij trad naar een der vensters, rukte het open, en wierp het getrouwe staal, dat hij sinds jaren bij zich droeg, in de gracht, niet denkende dat hij het ooit zoo noodig gehad had of zou hebben als dezen nacht. Voorts plaatste hij zijn stoel aan de andere zijde der tafel, om het gehate tafereel niet meer te zien; hij ging weder zitten, en boog zich voorover, bevreesd dat hij op het muurvlak, tegenover hetwelk hij nu zat, en dat de prediking der kruisvaart door Petrus den Heremiet voorstelde, weder een nieuw schrikbeeld mocht ontdekken.

Perea's gezelschap, ofschoon het hem anders niet zeer aangenaam was, zou hij nu wel gaarne gehad hebben; want al kon deze zijne vrees niet geheel en al verdrijven, zoo was hij toch altijd in diens bijzijn geruster, en het was hem dan, of die de macht had hem voor alle wraak der menschen te beschermen, en, met zijn gevangene verlegen, wenschte hij tusschenbeide, dat Perea spoedig mocht terugkomen.

In andere oogenblikken echter speet het hem, dat hij Perea van Van Doorn's gevangenneming kennis had gegeven; want daardoor was het hem onmogelijk een plan te volvoeren, dat hij ontworpen had, namelijk Van Doorn op vrije voeten te stellen en hem Anna te geven, mits een gedeelte van haar vermogen, of desnoods alles wat daarvan nog overig was aan hem afgestaan werd, en daarmede van haar vergiffenis voor zijne misdaad te ontvangen; dat is: dat zij hem zou beloven en zweren, hem nooit wegens De Manilla's dood zou verontrusten.

Deze belofte, die hij zeker was, dat zij zouden houden, als zij die eens gedaan hadden, stelde hem wel aan die zijde gerust, maar kon hem niet beveiligen voor Perea's toorn; want van Doorn's loslating, en het wegschenken van Anna aan zijn begunstigden medeminnaar, zou de woeste Spanjaard, die haar het eenige voorwerp, dat hij op aarde liefhad en met eene onbeschrijfelijke drift beminde, hem nooit vergeven; dit gevoelde hij, helaas! maar al te zeker.

De inwendige haat, dien hij Perea toedroeg, en die uit vrees zijn oorsprong had, alsmede het belang van zelfbehoud, hadden den wraakzuchtigen Italiaan reeds dikwerk doen nadenken, op welke wijze hij zich het best aan Perea's voogdij zou kunnen onttrekken, doch zijne lafheid belette hem, deze zelf van kant te helpen, ofschoon hij anders, om zich gerust te stellen, er niet tegen opgezien zou hebben een tweeden moord te begaan. Alleen in Perea's tegenwoordigheid en op diens bevel had hij moeds genoeg gehad den dolk te zwaaien; vergift te gebruiken was gevaarlijk; iemand daartoe door geld te bewegen, was het nog meer; en hij beklaagde zich dus zeer, dat hij hier niet in zijn vaderland was, waar men zich voor eenige goudstukken door een *bravo* van zijn vijand kon ontdoen.

Terwijl hij over dit alles nadacht, en alle mogelijke middelen overwoog om zich te redden, viel hem in, dat, als hij Van Doorn kon bewegen, om Perea af te maken en zijn voorstel aan te nemen, hij op eens van al zijne vrees verlost was, zonder in de noodzakelijkheid te zijn om zelf met Perea te kampen.

Tot het begaan van een moord, dit begreep hij wel, zou Van Doorn zich niet laten bewegen; maar dit kon bij wijze van tweegevecht geschieden. Van Doorn's jeugd, sterkte, behendigheid en moed deden hem alles goeds daarvan hopen; de wijze, waarop Perea viel, kon hem weinig schelen, indien hij slechts van hem verlost was. Het was niet gemakkelijk Van Doorn echter op een natuurlijke en ongezochte wijze met Perea in aanraking te brengen; doch dit kwam dan eerst in overweging, als hij wist, of Van Doorn en Anna zijn voorstel aannamen. Hij stond op, en maakte zich gereed aan zijne besluiteloosheid een einde te maken, door Van Doorn nog dadelijk zijn voorstel te doen; doch uit vrees van achterdocht bij zijne onderhoorigen te verwekken, indien zij zijn nachtelijk bezoek gewaar werden, besloot hij het tot den anderen morgen uit te stellen. Hij zette zich dus weer neder, en zou met zijne gedachten voortgegaan zijn, als niet het geluid van den bengel aan de voorpoort, dat hij, niettegenstaande den wind, flauw kon hooren, zijne aandacht op iets anders had gevestigd.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Eenige oogenblikken wachtte hij met ongeduld om te vernemen, wie met zulk een weder des avonds verlangde binnengelaten te worden; en door dat ongeduld gedreven, zou hij juist zelf hebben gaan zien, wie het was, toen Meijer binnentrad.

»Wie komt nog zoo laat in den avond aan het slot?" vroeg D'Avilar barsch aan Meijer, die bij de deur staan bleef.

»Het zijn vier minnebroeders, Mijnheer!" antwoordde deze, »welke op het Monnikenland verdwaald zijn, en om huisvesting voor den nacht verzoeken; wij hebben aan de vaders voorloopig hunne bede toegestaan, en ik kom uw goedvinden vernemen."

»Ik houd niet van die nachtelijke bezoeken," antwoordde de slotvoogd driftig; »gij weet, dat ik ten strengste en eens voor al verboden heb buiten mijne toestemming iemand op het slot te laten, vooral als er gevangenen zijn; het is lastig, zelfs des nachts, door bedelmonniken, die het land afloopen, geplaagd te worden, en die misschien hier komen, om de gelegenheid van Loevestein op te nemen. Zeg hun, dat zij kunnen terugkeeren naar de plaats, vanwaar zij komen, en dat men op dit slot geene herberg houdt."

»De broeders, die wij binnengelaten hebben," antwoordde Meijer, »zullen toch wel niet komen om dit huis te bespieden; ook zou het zeer hard zijn de eerwaardige vaders in een nacht als deze buiten de deur te stooten; de koude is buiten bijna niet om te verduren; zij kunnen ook bij den nacht in de rivier geraken. Bedenk, Mijnheer! dat op dezen dag herdacht wordt, dat de heilige Moeder Gods onzen Heer ontvangen heeft, en dat hunne gebeden ons niet dan goed kunnen doen.

D'Avilar bedacht zich een oogenblik: het bezoek van de monniken kwam hem nu niet meer zoo ongepast voor, en hun gezelschap, dacht hem, was zeer geschikt om de sombere denkbeelden, die hem dezen avond gekweld hadden, te verdrijven. Zich tot Meijer keerende, belastte hij dezen nu op een vriendelijker toon, dan waarop hij tot nog toe tot hem gesproken had, de vaders bij hem te brengen, te zorgen, dat er wijn, vleesch en brood werd binnengebracht, en in een kamer, die hij hem aanduidde, vier nachtlegers gereed te maken. Meijer, met de arme reizigers begaan, haastte zich dit bevel ten uitvoer te brengen.

Een oogenblik daarna traden de vier minnebroeders, door Meijer voorafgegaan, het vertrek binnen. Hunne zware monnikspijen, met hoornen gespen dichtgehaald, en waarom zij de koord van den H. Franciscus droegen, gaven hun een somber aanzien, terwijl de kappen, die zij over hunne hoofden getrokken hadden, een donkere schaduw op hunne aangezichten wierpen, zoodat het D'Avilar onmogelijk was hunne gelaatstrekken te onderscheiden. Zij waren allen bijzonder lang van gestalte, bijna even groot en breed geschouderd; in één woord, het kwam den slotvoogd voor, dat zij meer hadden van soldaten dan van vreedzame kloosterlingen, die doorgaans klein en zwak waren, en meestentijds bestonden uit lieden, die door hunne zwakke gezondheid ongeschikt waren tot een moeilijker en meer werkzaam leven.

Deze opmerking maakte D'Avilar met één oogopslag; zijne gasten beloofden hem geen aangenaam onderhoud, en indien hij hen te voren gezien had, zou hij hen zeker niet bij zich hebben toegelaten.

»Den vrome breng ik den vrede," zeide de eerst binnengetreden monnik, terwijl D'Avilar opstond, naar hem toetrad, hem welkom heette op

Loevestein, en hen verzocht bij het vuur plaats te nemen om hunne kleederen te drogen. Door Meijer's bijzijn, die het eten opbracht, een weinig gerustgesteld, zocht hij zijne vrees en zijn misnoegen te verbergen, en besloot al dadelijk naar de reden van hunne komst op Loevestein te onderzoeken.

»Het zal u niet vreemd voorkomen, mijn vader!" dus begon hij, het woord richtende tot den grootsten der broeders, die vlak tegenover hem had plaats genomen, en door de overigen met eenige onderscheiding scheen behandeld te worden, »dat ik benieuwd ben te vernemen, hoe het komt, dat gij nog zoo laat aan dit slot zijt aangekomen, en waaraan ik het bezoek van u en de andere broeders verschuldigd ben." Dit zeggende, stookte hij met een ijzeren vuurstaaf het vuur wat op, en luisterde aandachtig naar hetgeen de monnik zou antwoorden.

»Ik ben tuchtmeester van het minnebroedersklooster te Utrecht," dus begon deze op een deftigen toon, terwijl hij zijne kap achterwaarts wierp; »de beeldstormerij, die ons huis, nu vier jaren geleden, in Augustus onderging, en waarbij al hetgeen sinds onheugelijke jaren door onze voorgangers van vrome Christenen was ingezameld, is verbroken of geroofd, veroorzaakte groote kosten aan ons klooster. Gij kent, mijn zoon! de woede der ketters, wanneer het op vernielen aankomt; ik behoef u dus niets meer te zeggen; ternauwernood is het ons gelukt weinige zaken van waarde en eenige reliquiën in veiligheid te brengen. De eer van onzen godsdienst en van onze orde gedoogt echter niet, dat onze kerk beroofd blijve van datgeen, hetwelk noodig is, om de plechtigheden van onze leer te verrichten en indruk te maken op de gedachten der geloovigen. Onze eigen middelen waren echter daartoe te gering, en uit de giften van vrome Christenen, welke door het ongeloof, dat hand over hand toeneemt, hoe langer hoe minder worden, was dit onmogelijk; het is dus aan ons klooster toegestaan jaarlijks te dien einde een algemeene inzameling van giften bij de vromen te gaan verrichten; door deze vergunning is het ons geoorloofd buiten het Sticht van Utrecht de hulp onzer broeders in Jezus in te roepen."

Meijer verliet nu het vertrek, en D'Avilar, door hetgeen hij gehoord had, gerustgesteld, noodigde hen om wat te nuttigen en schonk de bekers in; doch zijne gasten schenen niet genegen te zijn om iets te gebruiken, en hij, die reeds gesproken had, zeide:

»Vergeef mij, mijn zoon! dat wij geen gebruik maken van uwe aanbieding; de opperste van het klooster heeft ons ten sterkste verboden, gedurende onzen bedeltocht, wijn te drinken, uit vrees dat wij aan dezen drank niet gewoon, ons aan onmatigheid schuldig maken, daardoor tot schande van onze orde verstrekken, en aan de ketters reden geven zouden om onzen godsdienst te bespotten. Wat het eten aangaat, een gelofte, dezen avond afgelegd, verbiedt ons ook in deze aan uw verzoek te voldoen."

»Op uwe gezondheid dan!" hernam D'Avilar, terwijl hij dronk, en nog gaarne nopens zijne gasten, wier soberheid en stilzwijgendheid hem niet zeer aanstonden, meer wenschende te vernemen, vervolgde hij: »Gij hebt mij de reden gezegd, waarom gij uw klooster verlaten hebt, maar nog niet hoe het komt, dat gij met dit slechte weder en tegen den nacht hier aan het einde van den Bommelerwaard zijt gekomen."

»Dit zal mij niet moeilijk vallen," antwoordde de tuchtmeester. »Wij hebben eerst de Veluwe afgeloopen en de steden en kloosters van Zutfen bezocht; daarna zijn wij door den Tielerwaard naar Bommel gegaan, waar wij een dag of drie uitgerust, en tevens de omliggende dorpen bezocht hebben. Den vorigen nacht hebben wij nog in het klooster te Bommel doorgebacht, en zijn reeds vroeg in den morgen van daar vertrokken. De wegen waren slecht, en ons lang verblijf te Brakel is oorzaak, dat wij door de duisternis zijn overvallen, en dus ons plan, om den nacht te Workum bij de kruisheeren of in het klooster onzer orde te Gorkum door te brengen, niet hebben kunnen volvoeren.

Den weg niet kundig, wisten wij spoedig niet in welke richting wij moesten voortgaan. De duisternis belette ons Loevestein te zien; gelukkig dat de grond door de vorst hard was; anders ware zeker reeds een van ons in den moerassigen bodem gezakt; ook hebben wij moeite gehad om niet van elkander te geraken en de rivier te vermijden. In dezen nood deden wij de gelofte om dezen avond, indien wij onder huisdak kwamen, te vasten. Eindelijk vonden wij een bruggetje, dat ons spoedig aan het slot bracht, waar wij door uwe goedheid binnengelaten en beveiligd zijn voor het slechte weer, dat, zoo ik hoor, nog niet bedaard is, maar daarentegen nog heviger woedt."

D'Avilar, die aandachtig toegeluisterd had, scheen maar ten halve voldaan; het kwam hem onbegrijpelijk voor, dat zij òf zoo laat van Brakel ge-

gaan, òf er niet gebleven waren, toen de tuchtmeester, die naar het gehuil der winds scheen te luisteren, uitriep: »St. Augustinus zij allen zondaars genadig!" waarop D'Avilar, door deze woorden verschrikt, ijlings vroeg: »Wat meent gij daarmede, vader?"

»Ik wil zeggen, mijn zoon!" antwoordde deze somber, »dat een nacht, als deze, ijselijk lang moet vallen voor een zondaar, die door het bewustzijn van zijne schuld gedrukt wordt; gij denkt zeker evenzoo?"

D'Avilar antwoordde niet; hetgeen hij gedurende dezen avond had uitgestaan, kwam hem weder voor den geest, en hij verzonk in diep gepeins, waarin zijne gasten hem niet stoorden.

Doch gerustgesteld door de gedachte, dat hij in zijn eigen huis was, en door het getal zijner soldaten ruimschoots gewaarborgd werd voor hetgeen de monniken des nachts zouden willen ondernemen, besloot hij hen, als zij slapen zouden, door eenigen der zijnen te doen bewaken, en over onverschillige zaken te spreken, om door zijn stilzwijgen geen achtertocht te geven.

Hij zag dus op, en wilde hen aanspreken: maar de woorden bestierven hem op de lippen. De monniken, die nu allen hunne kappen op den rug hadden geworpen, hadden alleen het oog op hem gericht. De woestheid, welke op hun gelaat te lezen stond, de dreigende opslag hunner oogen, gevoegd bij den verachtenden en spottenden glimlach, die op hunne gebaarde lippen zweefde, terwijl zij zijne aandoeningen schenen op te merken, vertoonden hem geenszins dat open, vroolijk gelaat, hetwelk den lustigen Bedelmonnik anders meest altijd kenschetste. Neen, zij schenen meer te hebben van Dominikanen, die met het verhoor van een beschuldigde bezig waren; vooral het gelaat van den monnik, die gesproken had, herinnerde hem het afbeeldsel des kluizenaars, en een geheim gevoel, dat hij tevergeefs zocht te verdrijven, zeide hem, dat het de Emisario was.

De stem van den tuchtmeester, die hem spottende vroeg, wat hij zoo even zeggen wilde, deed hem tot zich zelven komen, en de noodzakelijkheid gevoelende om zijne vrees niet te laten blijken, zeide hij: »Ik wilde u vragen, eerwaarde vader! of gij te Bommel ook eenig nieuws gehoord hebt; door het slechte weder heb ik in lang geen keer naar Gorkum gedaan, en ben dus met den loop der zaken onbekend."

»Ik ben ook niet in staat om u iets daaromtrent mede te deelen," antwoordde de ander, waarna hij op een ernstigen toon vervolgde: »doch tijdens mijn verblijf te Bommel heb ik gelegenheid gehad, een ellendeling, dien ik te voren gekend had, te zien, welke nu door het gerecht was gevat, en zich aan grove misdaden had schuldig gemaakt."

»Zeker een ketter en beeldstormer, dat begrijp ik al," zeide D'Avilar; wien dit verhaal niet beviel.

»Neen, geen ketter," antwoordde de tuchtmeester, »neen, het was een zeer goed katholiek, indien een booswicht dit zijn kan. Luister!" Dit zeggende, schikte hij met zijn stoel wat naar D'Avilar toe, alsof hij bevreesd ware, dat deze hem niet zou hooren, en vervolgde: »De man, van wien ik u sprak, had zijn vriend afgemaakt, ten einde diens goederen met een ander te deelen. Dit was mij bekend, en daar vroeg of laat de straf voor deze misdaad moest volgen, schreef ik hem, en onderrichtte hem, wat hij te doen had om de ontdekking te voorkomen; hij sloeg echter mijn raad in den wind, en toch had hij mijn brief ontvangen, een brief van mij, die thans tot u spreekt, gij verstaat wat dit zeggen wil, kastelein van Loevestein!"

»Maar kon hij, hetgeen in dien brief bevolen werd, wel uitvoeren?" vroeg D'Avilar, die, getroffen door de overeenkomst van dit verhaal met zijne misdaad, verwilderd in het rond zag.

»Het was in zijne macht," antwoordde de andere koel, »maar hij verkoos het niet."

»Zijn medeplichtige, die aan alles misschien het meest schuld had, zal hem mogelijk verhinderd hebben het te doen," zeide D'Avilar, die toch iets wilde antwoorden, ofschoon het angstzweet van zijn voorhoofd afdruppelde, en hij moeite had deze woorden uit te brengen.

»Wie zegt u, dat zijn medeplichtige slechter is dan hij?" hernam de andere, »ik ten minste niet; er is ook een oogenblik geweest, dat hij mijn bevel had kunnen ten uitvoer brengen."

»En indien hij zich nu nog genegen had getoond om aan uw verlangen te voldoen?" vroeg D'Avilar, terwijl hij zijn verwilderd oog op den tuchtmeester liet vallen.

»Dan was het toch te laat," zeide deze somber; »want het oogenblik der straf voor zijne misdaad was reeds daar. Maar waarom valt gij mij telkens in de rede? gij verhindert mij te vervolgen. Ik heb lang met den zondaar gesproken: doch het is mij niet gelukt hem tot berouw over zijne misdaad te bewegen, dan toen het te laat was. Op dezen dag zou zijn vonnis uitgesproken en voltrokken worden; maar mijn tijd was te kort om nog een

dag in Bommel door te brengen; ik ben dus nieuwsgierig te weten, hoe het met hem zal afloopen. En gij, Heer slotvoogd! zoudt mogelijk, daar gij met de wetten niet onbekend kunt zijn, wel in staat zijn te zeggen, wat zijn vonnis wezen zal."

D'Avilar gaf geen antwoord; hij scheen slechts naar een gunstig oogenblik te wachten om te ontsnappen, of zijn degen, die aan den muur hing, te bemachtigen; doch de inwendige wroeging en zijne vrees maakten, dat hij onbeweeglijk bleef zitten.

»Gij hoort mij niet? Heer slotvoogd?" zeide de monnik op een scherp spottenden toon: »Antwoord mij op mijne vraag; verbeeld u slechts, dat gij zelf het vonnis vellen moet."

»Hij zal wel genade erlangen," antwoordde deze op een doffen toon; »zijn berouw zal hem dit doen verwerven.

»Gij zijt een slecht rechter," zeide de tuchtmeester barsch, »een ander zal dus het vonnis moeten slaan; er bestaat geen genade voor iemand, die zijn vriend vermoord heeft."

»Dan is hij verloren," riep D'Avilar woest, »want hij is onder zijne vijanden." Dit zeggende, deed hij zich geweld aan, en stond op; doch zijne beenen weigerden hem te dragen, en hij viel droevig zuchtende neder.

De tuchtmeester stond nu op, en ontwikkelde zijne bijna reusachtige gestalte, stak de hand onder zijne pij, en riep op een strengen en indrukmakenden toon, terwijl hij een langen dolk, welks lemmer door het schijnsel van de lamp den verschrikten misdadiger in de oogen viel, te voorschijn haalde:

»Antonio D'Avilar! moordenaar van uw vriend! de maat uwer zonden is vol; op dit oogenblik slaat het uur der wraak, gij moet sterven! — Ik ben de Emisario!"

»Genade!" riep D'Avilar, terwijl hij, al zijne krachten verzamelende, opstond om te ontvluchten; doch op het gezicht van twee der monniken, die met opgeheven messen naar hem toekwamen, terwijl één dezer reeds zijne hand naar hem uitstak om hem te vatten, viel hij weder voor de voeten van den tuchtmeester neder.

»Terug!" riep Van den Bosch; want deze was het, die met nog drie andere wakkere mannen in Loevestein was gekomen, »terug! één van ons is genoegzaam, om dezen Italiaanschen hond terneder te stooten."

Een oogenblik stond Van den Bosch stil, bij zich zelven overdenkende, of D'Avilar in staat zou zijn den degen te voeren; doch hij rekende hem daartoe onbekwaam, en vervolgde: »Bid, lafaard!" terwijl hij den ongelukkigen, van zijn bewustzijn beroofden slotvoogd in den kraag vatte en heen en weder slingerde. »Bid! uw laatste uur is gekomen."

Deze, meer dood dan levend, riep: »Mensch of duivel! wat gij zijt, ik kan niet bidden, Emisario! genade!" terwijl zijne bevende hand vruchteloos naar het staal zocht, dat hij zelf had weggeworpen.

»Zoo sterf dan, zooals gij geleefd hebt," vervolgde Van den Bosch, terwijl hij hem weder aangreep. De Manilla's staal, in de gesloten vuist gevat, verhief zich driemaal in de hoogte, en even zooveel keeren ontving de schuldige een forschen en doodelijken stoot, zonder dat hij een woord uitbracht. Toen liet de wreker van Anna's vader hem los, en hij viel onder het stamelen van: »Soldaten! .... Perea! .... help mij!" weder neder.

Nog eenmaal deed hij de oogen open, en poogde weder op te staan, terwijl hij zijne handen voor zijne borst hield. Zijn oog scheen iets te zoeken; met half gebroken oogen staarde hij naar het tapijtwerk aan den muur; doch toen hij het schrikbeeld in het oog kreeg, dat hem den geheelen avond verontrust had, kneep hij zijne oogen dicht, en riep met een flauwe stem: »Ik kom, De Manilla!.... ik kom .... genade!" en viel zijwaarts omver, zoodat zijn hoofd aan het vuur raakte.

Uilenburg trok hem een weinig terug, en een mantel van den muur krijgende en over hem heen werpende om het bloed te bedekken, zeide hij: »Hij is dood, Herman! het is met hem gedaan."

»Dat is een moeielijke post geweest, vriend!" antwoordde deze bedaard, terwijl hij zijn dolk op de tafel legde, en vervolgde eenige oogenblikken daarna: »Laat ons eens drinken."

»Het was ook een wonderlijke inval van u," zeide Uilenburg, terwijl hij zijn beker tot den bodem toe ledigde, om zulk een strenge vaste uit te schrijven, en," vervolgde hij lachende, »ik verbeeldde mij soms wezenlijk monnik geworden te zijn.

»Iemand te dooden, die ons in zijn huis ontvangt, is reeds erg genoeg," antwoordde Van den Bosch; »maar hem te vermoorden, met wien ik gegeten of gedronken had, zou ik niet kunnen, al had hij tien moorden gedaan; de gastvrijheid te schenden, is een groot kwaad. Indien niet Van Doorn's redding aan D'Avilar's dood was verbonden geweest, dan leefde de Italiaan nog, of was op een andere wijze gevallen. Doch nu ter zake," vervolgde hij; en zich tot den man wen-

»Zie dan of gij den sleutel vinden kunt," hernam Van den Bosch, terwijl hij, achter de tafel wijzende, voortvoer: »Daar ligt het lijk van den Italiaan."

Het slot Loevestein.

Bladz. 53, deel I.

dende, die, tijdens hij den slotvoogd had nedergestooten, den grendel op de deur geschoven en die bewaakt had, vroeg hij hem: »Hebt gij ook eenig gerucht gehoord, Snijder?"

»Neen," antwoordde deze, die aldus genoemd werd, omdat hij van zijn ambacht een kleermaker was geweest, voordat hij om zijn geloof uit 's Hertogenbosch gebannen was geworden; »alles is stil gebleven; zij hebben er in het slot niets van gehoord; daarvoor blijf ik u borg."

»Des te beter!" hernam Van den Bosch. »Schuif nu den grendel terug; plaats u achter de deur, en maak u gereed, om die dicht te doen, zoodra de knecht de kamer binnen is getreden; de Wapensmid met Uilenburg zullen met mij aan de tafel gaan zitten, alsof er niets gebeurd is." Dit zeggende, schelde hij, en deed zooals hij gezegd had.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Een oogenblik daarna verkondigde het geluid van voetstappen in de gang, dat er iemand naderde. De deur werd geopend, en Meijer trad binnen. Hij was juist bezig om de deur toe te doen, toen hem de lange, zwarte gestalte des monniks in het oog viel. Hij verschrikte, en D'Avilar niet ziende, wilde hij terugtreden; doch de Snijder drukte hem met al zijne macht tegen de deur, zoodat hem het ontkomen onmogelijk gemaakt werd.

»Hoe is uw naam, mijn vriend?" vroeg Van den Bosch, terwijl hij hem met de hand wenkte om naderbij te komen.

»Meijer is mijn naam, om u te believen, eerwaarde vader!" antwoordde deze, terwijl hij nogmaals tevergeefs naar zijn meester rondzag, wiens lijk hij niet zien kon, daar het achter de tafel lag.

»Goed!" hernam Van den Bosch, »dan hebt ge van ons niets te vreezen; wij zijn echter geene monniken; wij hebben deze vermomming slechts aangenomen om binnen het slot te geraken. Mijn naam is Hermanszoon; ik kom hier op Van Doorn's verzoek en om hem te redden. Wat den slotvoogd aangaat... hij is reeds dood!"

»Dan zij God zijne arm[illegible] geve het hun, die hem [illegible] gedood hebben," zeide Meijer terwijl hij zich kru[illegible]ste.

»Amen!" hernam Van den Bosch. Maar zeg mij, waar Van Doorn is, en hoe wij hem helpen kunnen."

»Jonker Van Doorn zit opgesloten in den kerker, die vooraan in het slot is, antwoordde Meijer, »doch den sleutel daarvan heb ik niet; mijnheer D'Avilar droeg dien meest altijd bij zich, of bewaarde hem ten minste zelf."

Zie dan of gij den sleutel vinden kunt," hernam Van den Bosch, terwijl hij, achter de tafel wijzende, voortvoer: »Daar ligt het lijk van den Italiaan."

»Vergeef een oud man zijne zwakheid," zeide Meijer, een traan uit zijne oogen vegende, »ik heb nog nooit een doode beroofd, en wensch zulks niet op mijne jaren aan te vangen; en ofschoon hij een hard meester voor mij was, zoo heb ik toch eenige jaren zijn brood gegeten."

»Het is goed," antwoordde Van den Bosch, terwijl zijn gelaat een strakke en droefgeestige plooi aannam. »De tijd heugt mij ook nog zeer goed, oude! en het is ook nog zoolang niet geleden, dat mijne handen vrij waren van bloedvergieten; doch," vervolgde hij bitterlijk »de Spanjaarden hebben het mij geleerd, en uw meester verstond zich zeer goed op het uitplunderen van iemand, dien hij vermoord had. — Uilenburg, zoek den sleutel, dien hij nog na zijn dood bewaakt.

Deze knielde achter de tafel neder, en wierp weldra een stuk of drie sleutels daarop, waarvan de grootste, volgens het zeggen van Meijer, die der gevangenisdeur was.

»Hoeveel soldaten zijn er op het slot?" vroeg Van den Bosch.

»De bezetting bestaat uit twaalf man en den Anspessado, hun bevelhebber," antwoordde Meijer, »een van hen betrekt op dit oogenblik de wacht; de anderen slapen of zitten in de wachtkamer."

»Daar wij te zwak zijn om openlijk te handelen, moeten wij list te baat nemen," vervolgde Van den Bosch; »gij brengt hun dus, uit D'Avilar's naam bevel, zich allen herwaarts te begeven; maar zorg, dat zij hunne vuurwapenen niet medenemen; en om alle verdenking te voorkomen, laat gij den schildwacht op zijn post blijven. Deze kamer is echter niet geschikt om hen te ontvangen; een minder groot vertrek, met een sterke deur en vensters met ijzeren staven zou ons beter dienen."

»Aan de rechterhand van de gang, zooals men [illegible] inkomt," zeide Meijer, »is de oude wachtkamer, waarvan men alleen gebruik maakt als

de bezetting voltallig is; meermalen heeft D'Avilar daar het een of ander gelast, als hij ziekelijk was, of des avonds niet verkoos naar buiten over de valbrug te gaan."

»Dat is juist hetgeen ik verlangde, »hernam Van den Bosch, »ga nu heen: maar wees bedaard en voorzichtig; ons aller leven hangt er van af; wij moeten den vijand in het huis laten om hem te vangen; indien hij iets van den toeleg merkt, dan zijn wij mogelijk, en gij zeker verloren. Vergeet niet de deur van de wachtkamer, als zij er in zijn, goed te grendelen en het mij dadelijk te berichten."

Meijer verwijderde zich daarop, ten einde het waagstuk te ondernemen, van welks uitslag het geluk van Anna, zijn eigen en Van Doorn's leven afhingen.

Van den Bosch bevestigde de deur, terwijl elk zijner makkers een paar zinkroeren onder zijn pij vandaan haalde, ze op de tafel legde en zijn moniksgewaad wegwierp. De dolken of jachtmessen, die zij bij zich hadden, waren te kort, en dus alleen voldoende, als het tot een gevecht moest komen; waarom zij ieder een langen stootdegen van den muur namen, dien tegen den grond drukten, en er met welgevallen de kracht van opmerkten. D'Avilar's wapenen dienden dus om hen te beschermen, daar Van den Bosch en Uilenburg elk een stormhoed van de wapentropheën, die aan den muur hingen, afnamen, en dien op hun hoofd drukten.

Terwijl zij zich dus tot het ergste voorbereidden, dronken zij nog ieder een beker wijn, zonder dat het een hunner in de gedachten kwam om er een te overvloedig gebruik van te maken, ofschoon zij anders geene vijanden van het edele druivennat waren, en zij wachtten toen bedaard, op hun moed steunende, het gevolg van hunne list af. Ondertusschen opende Van den Bosch een der ramen, stak zijn hoofd naar buiten, en, zoo goed hem zulks doenlijk was, nam hij den afstand tusschen de ramen en het water op, en berekende de breedte der slotgracht.

Het geraas, dat de Spaansche krijgsknechten maakten, deed hen aandachtig luisteren; doch de stilte, die daarop volgde, verkondigde hun het gelukken van hunne list, terwijl weldra de stem van Meijer, die begeerde binnengelaten te worden, hen de deur deed openen.

»Zij zijn nu allen in de kamer bijeen, en in uwe macht, en zijn niet bedacht op hetgeen hun boven het hoofd hangt," zeide Meijer, binnentredende; »hun aanvoerder is echter schoorvoetende gekomen; hij vroeg mij, of ik ook wist, wat de slotvoogd te zeggen had, en waarom hij niet alleen, maar zij met hun allen moesten komen. Ik gaf hierop ten antwoord, dat de monniken, zoo ik geloofde, de tijding van een overwinning op de muiters behaald, hadden medegebracht, en dat D'Avilar hun dit wilde mededeelen."

»Volgt mij dan," zeide Van den Bosch, terwijl hij de sleutels, die op de tafel lagen, bij zich stak en, gevolgd door zijne medehelpers, het vertrek verliet.

Het eerste dat zij nu deden, was de oude Brigitta in de keuken op te zoeken en haar te binden. Het oude wijf wilde zich te weer stellen, en om hulp roepen, maar op het gezicht van het rapier, dat Uilenburg haar voorhield, werd zij stil en liet hen gerust begaan. Daarna begaven zij zich in alle stilte naar de binnenplaats.

»Ga met den Snijder naar den schildwacht, en maak u van hem meester," zeide Van den Bosch tot Uilenburg; »wij zullen u hier wachten; doch loopt zachtjes op de brug."

Zij gingen, ieder een zinkroer in de linkerhand houdende, zonder iets te antwoorden, heen. Van den Bosch riep hen echter terug en zeide hun: »Alleen als het niet anders kan, schiet of steekt gij hem neder, verstaat gij? er is dezen nacht reeds bloed genoeg vergoten. Gaat nu in Gods naam!

De duisternis belette den schildwacht zijne bespringers te zien; hij verwachtte ook van binnen geen onheil, daar al zijne makkers op de been waren. Peinzende over hetgeen de slotvoogd toch wel mocht te zeggen hebben, beklaagde hij zich, dat hij alleen genoodzaakt was als een betooverde op zijn post te blijven, zonder dat hèt hem vrijstond, evenals de overige soldaten, zich vrij te bewegen, zonder te vermoeden, dat hij nog de eenige op vrije voeten was, en dat hij zoo spoedig zou afgelost worden. Hij stapte boven op den muur, die bezijden de poort was, heen en weder. Zijne vijanden beklommen zachtjes de muurtrap, en terwijl hij hun den rug toekeerde, volgden zij hem snel op de hielen, haalden hem in, vatten hem tegelijk bij den schouder aan, en riepen: »Geef u over, of wij schieten u onder den voet." Zich aangegrepen voelende, schreeuwde hij, zoo hard hij kon: »Verraad, soldaten! in 't geweer!" en zocht zich los te wringen; doch toen hij zag, dat het te vergeefs was, en hij de trompen der pistolen voelde, welke hem in den nek gezet werden, gaf hij zich gevangen.

Zijne bespingers wisten, dat zijne makkers hem niet konden helpen, anders ware de poging, die hij gedaan had om hen te waarschuwen, zeker dadelijk het sein geweest tot zijn dood. Nadat zij hem ontwapend hadden, verlieten zij met hem den muur, en bonden hem aan de houten leuning der brug vast.

Zoodra dit verricht was, gelastte Van den Bosch op het voorplein hard te schreeuwen, en aan den slotbengel te trekken, waarna hij, gevolgd door de zijnen, hard stampende over de brug, naar het slot terugliep, en de gang ingaande, riep: *Vivent les Gueux! leven de Geuzen!*" hetgeen door de zijnen herhaald werd, en Anna en Van Doorn eerst deden verschrikken, maar daarna geruststelde, toen het door de gewelven heenklonk, dewijl het hun de hoop gaf, dat de bespringers van het slot de overwinning zouden behalen.

Vóór de deur der kamer, waarin de soldaten waren opgesloten, hield hij stil, en hief toen met de zijnen nog eens dien kreet aan, terwijl sommigen der gevangenen door dit geschreeuw bevreesd werden, terwijl anderen vloekten over hunne weerloosheid, en den verrader Meijer den dood zwoeren, als zij hem ooit in handen mochten krijgen.

Van den Bosch opende nu een luikje, dat in de deur was, en hield de monden van zijne zinkroeren er door, ten einde zijn vijanden den lust te benemen om de deur te naderen.

Een kreet van woede verhief zich nu in de kamer; maar de stem van Van den Bosch gebood stilte, en vermaande hen de deur niet te naderen. Mogelijk zouden zij zich aan zijn gebod niet gestoord hebben, indien niet hun bevelhebber, die, als hoorde hij het gerucht rondom hem niet, met de armen over elkander geslagen, in somber nadenken verzonken, bij de tafel stond, met een donderende stem geroepen had: »terug, soldaten!" terwijl hij gramstorig in het rond zag, of er ook één onder hen was, die niet aan zijn bevel gehoorzaamde. Toen zij zich allen achter hem schaarden en een diepe stilte in acht namen, werd zijn gelaat meer opgehelderd. Voldaan over hunne gehoorzaamheid, deed het hem genoegen, dat een enkel woord van hem meer invloed had, dan de bedreigingen van zijn vijand. Te trotsch echter om dezen zijn verraad te verwijten, keerde hij zich tot hem, en zeide met een waardigheid, welke men alleen van een Spaanjaard kon verwachten: »Nu kunt gij spreken; wat hebt ge te zeggen?"

»Spanjaarden!" dus begon Van den Bosch, »het lot des oorlogs maakt u tot mijne gevangenen, en zal u noodzaken de wapenen over te geven. Ik heb, op last van den Prins van Oranje, dit slot ingenomen, en D'Avilar is in mijne macht; ik raad u dus u stil te gedragen: de eerste poging tot ontvluchting zou het sein tot u aller dood wezen; het staat in mijne macht u één voor één door deze opening terneder te blazen; ik zal dit echter niet doen, als gij zelven er mij niet toe noodzaakt. Morgen of overmorgen laat ik u vrij, en help u buiten het slot; meer kunt gij niet verlangen. Dappere soldaten vereer ik, al zijn zij mijne vijanden; daarom wil ik u de vrijheid wedergeven; ik beloof dit op mijn krijgsmanswoord. Alleen de achting voor uw moed is oorzaak, dat ik verkozen heb u door list te vermeesteren, liever dan mijn pas gelicht volk tegenover u te stellen."

»Ik treed in geen gesprek, voordat ik weet, wat er van onzen schildwacht geworden is," zeide de Anspessado met nadruk.

»Hij is mijn gevangene," antwoordde Van den Bosch. »Indien gij op uw krijgsmanswoord belooft de deur niet te naderen, dan zal ik hem bijlaten."

»Ik geef dat," hernam de andere, terwijl hij aan zijn onderhoorigen beval stil te blijven staan, waarna Van den Bosch, nadat hij den gevangene had laten halen, de deur een eind weegs opende, en den soldaat binnenliet, die verheugd was weder bij zijne wapenbroeders te zijn.

»Ik wil gelooven, dat gij uwe belofte vervullen zult," zeide de Anspessado; »wij zullen ons dus rustig houden, totdat Signor Van Doorn, die hier gevangen is, ons verzekert, dat wij u kunnen vertrouwen; een paar kannen wijn zouden mijn volk ondertusschen zeer welkom zijn."

»Zij zullen u geworden," hernam Van den Bosch terwijl hij het luikje weder dichtsloot en den Wapensmid gelastte vóór de deur post vatten.

Zoodra Meijer met de twee overigen uit den kelder was teruggekomen, deed hij den wijn en eenige takkebossen naar binnen geven, om den Spanjaarden hun lot zoo draaglijk mogelijk te maken. Terwijl Uilenburg en de Snijder bezig waren een bank bij de kamerdeur te sleepen, om daar op hun gemak te zitten drinken, nam Van den Bosch een der lantarens, die zij uit de keuken hadden medegebracht, en spoedde zich, gevolgd door Meijer, naar de gevangenis.

Niets stoorde de eenzaamheid van Van Doorn's kerker; hij had het gerucht gehoord, dat de soldaten gemaakt hadden, toen zij over de brug gin-

gen; en steeds oplettend, als er iets buitengewoons voorviel, had hij aandachtig geluisterd, niettegenstaande hij zich reeds ter rust had begeven; doch toen hij het veldgeschreeuw hoorde, dat hij reeds zoo dikwerf zelf had aangeheven, herkende hij de stem van Van den Bosch.

»Herman! gij zijt het!" riep hij, opspringende en naar de deur vliegende, als wilde hij zich bij hem voegen. Doch niet eens vermocht hij de deur, die door de vochtigheid gezwollen was, te bewegen, en als een leeuw, die tevergeefs getracht heeft zijne kluisters te verbreken, zich al brullende weder ternederlegt, zoo wierp Van Doorn zich ook weder op zijne legerstede neder, en hij gevoelde dat zijne krachten nog niet geheel waren teruggekeerd.

Daar hij echter niet wist, dat Van den Bosch het slot door list had vermeesterd, kon hij niet begrijpen, waarom alles stil werd, nadat zijne vrienden binnen het slot waren, en hoe het kwam, dat er niet werd gevochten. Hij kon het dus niet anders uitleggen, dan dat Van den Bosch, ten gevolge zijner edelmoedige poging om hem te redden, was gevangengenomen, en *Vivent les Gueux!* had geroepen om zijne vijanden te tergen, of Van Doorn van zijne tegenwoordigheid kennis te geven. De gedachte, dat hij, Anna en Herman, dus allen gevangen waren, zonder hoop op redding, vervulde hem met droefheid.

Naderende voetstappen braken nu zijne gedachten af; mogelijk wilde men Van den Bosch bij hem in den kerker werpen; zijne vrienden of zijne vijanden kwamen; dit was zeker: hij was dus op alles voorbereid.

Hard krasten de zware ijzeren grendels, toen zij van de deur werden weggeschoven. Tweemaal werd de sleutel in het slot omgedraaid, en telkens hoorde men het terugspringen der veer van het slot, waarna de deur geopend werd. Eene sterke lichtstraal van de geopende lantaren verlichtte nu het lage vochtige gewelf; doch Van Doorn, niet meer gewoon aan het licht, dat men hem niet gaf, was genoodzaakt, de handen vóór de oogen te houden, en het was hem onmogelijk zijne bezoekers nauwkeurig op te nemen. Een oogenblik stonden deze stil, waarna Van den Bosch hem vroolijk toeriep: »Gij zijt vrij, Van Doorn! geef mij de hand en volg mij."

Door deze woorden gerustgesteld, sprong Van Doorn van zijne legerstede op, en zijn bevrijder hartelijk de hand schuddende, riep hij: »Den waren vriend kent men in den nood; ik verwachtte niets minder van uwe vriendschap, die alleen in staat was mij te redden. Heb dank, Van den Bosch! en indien gij ooit mijne hulp noodig hebt, kunt gij daarop rekenen, al zou het mij ook het leven kosten."

»Genoeg!" antwoordde deze, »ik deed niets meer dan ik verplicht was te doen; doch laten wij dit verblijf verlaten." Terwijl Meijer aan Van Doorn berichtte, dat Anna op hare kamer was opgesloten, verlieten zij den kerker.

»Hoe sterk is de krijgsmacht, waarmede gij het slot hebt ingenomen, en waar is D'Avilar?" vroeg Van Doorn onder het voortgaan.

»Mijne macht," hernam Van den Bosch lachende, »bestond uit drie man; maar de list kwam mij te baat; de Spanjaarden heb ik allen gevangen. Wat D'Avilar betreft," vervolgde hij somber, »den dolk, dien gij mij in het Monnikenhof, gegeven, hebt, heb ik dezen nacht getrokken; gij zult hem niet levend wederzien; in dezen nacht is een der moordenaars van den vader uwer geliefde gestraft; de andere mag zich gereed houden. Ik zal u nu moeten verzoeken met mij mede te gaan; de Spanjaarden wenschen u te zien, en daar zij mij niet kennen, verlangen zij, dat gij borg blijft voor de belofte, die ik gedaan heb, om hen los te laten."

Toen zij aan de wachtkamer gekomen waren, zeide Van Doorn: »Ik verzoek u de deur te openen; hun bevelhebber ken ik, ik kan dus gerust naar binnen gaan." Van den Bosch voldeed nu aan zijn verlangen, schoof de grendels weg, en Van Doorn, het rapier, dat Uilenburg hem wilde geven, van de hand wijzende, trad ongewapend binnen.

De Anspessado, die zich nedergezet had, stond op, toen hij Van Doorn zag, en zij groetten elkander door het afnemen der hoeden.

»Gij hebt uw verlangen te kennen gegeven om mij te zien, Mijnheer!" zeide Van Doorn beleefd.

»Dit is zoo, Signor!" antwoordde de Spanjaard deftig, »het doet ons steeds genoegen iemand te zien, dien men hoogacht, vooral als het geluk ons niet begunstigt."

Hier hield hij op met spreken, waarom Van Doorn vervolgde:

»De kans des oorlogs is dezen nacht tegen u geweest; doch zij hergeeft mij de vrijheid. Den man, die het slot heeft bemachtigd, kunt gij volkomen vertrouwen: hij is bij onze opperhoofden zeer gezien, en ik blijf met goed en leven borg voor hem; want hij is mijn vriend, en ik verpand mijne eer, dat hij u en uwe soldaten morgen of

overmorgen in vrijheid zal stellen, mits zij hunne wapenen afgeven.

»Uw woord is mij genoeg, jonkman!" hernam de andere, »ik geef mij gevangen; maar zal de slotvoogd mede uittrekken?"

»Dat geloof ik niet," antwoordde Van Doorn, na zich een oogenblik bedacht te hebben; »ik denk, dat hij voor als nog op het slot zal blijven."

»De Italiaan heeft ook niets gemeens met mij en mijne soldaten," hernam de Anspessado, waarna hij zich tot zijne soldaten keerde, en met een forsche stem riep:

»Soldaten! richt u!" Zij schaarden zich dadelijk in orde.

»Soldaten! legt uw zijdgeweer af!" Zij namen hunne stootdegens uit de draagbanden.

»Soldaten! geeft uwe wapens over!" Deze, gewoon aan de stem, die tot hen sprak, te gehoorzamen, brachten één voor één hunne wapens naar de deur en gaven ze aan hunne vijanden over, ofschoon men zien kon, dat het hun veel kostte er van te scheiden.

Nadat zij ontwapend weder in het gelid waren teruggetreden, riep hun bevelhebber, ofschoon minder forsch dan te voren: »Soldaten! gij zijt gevangen; ik dank u voor de gehoorzaamheid aan mijne bevelen."

Terwijl zij zich weder nederzett'en, vervolgde hij: Nu heb ik slechts mij zelven nog te ontwapenen, en dan zijn wij uwe gevangenen in naam en inderdaad."

Dit zeggende nam hij den degen van zijne zijde, en gaf hem Van Doorn over; doch deze, beseffende hoe pijnlijk zulk een oogenblik voor den krijgsman is, nam hem niet aan, maar zich buigende, zeide hij: »Vergeef mij, Mijnheer! hij is in goede handen; uw woord is ons genoeg, geef mij uwe hand."

De Spanjaard reikte hem die, en haar hartelijk drukkende, zeide hij: »Vaarwel!" en riep, terwijl Van Doorn hem groette, en het vertrek verliet: »Waar zijn de tijden, toen ik onder Egmond bij St. Quentin de Franschen hielp verslaan? Helaas! waarom vecht de Hollander met den Kastiliaan niet meer onder één banier?"

Toen Van Doorn bij Van den Bosch kwam, zeide deze: »Maar het wordt tijd, mijn vriend! dat gij uwe schoone jonkvrouw gaat verlossen; ik heb dit met opzet voor u overgelaten, daar gij beter zult weten dan ik, waar gij haar zoeken moet."

Dit zeggende, gaf hij hem een der sleutels, die hij bij zich had gestoken, stelde hem de lantaarn ter hand, en verwijderde zich snel terwijl hij hem nog lachende nariep: »Maak het niet te lang, ik verwacht u spoedig beneden met de jonkvrouw, die ik nieuwsgierig ben te zien; want de monstering van mijne bezetting zal mij niet lang bezighouden."

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

Ook Anna had het gerucht gehoord; ook zij had reeds bijna alle hoop op redding opgegeven; zij wist niet, dat de dankbaarheid en het vertrouwen, dat de Spanjaarden in hem stelden, Van Doorn verhinderden aan de stem der liefde, die hem naar haar toedreef dadelijk gehoor te geven.

Zoodra zij door het gedruisch gewekt werd, stond zij op, kleedde zich aan, zoo goed zij dit in het donker doen kon, en wachtte met geduld op het openen der deur; doch toen alles weder stil werd, riep zij: »D'Avilar overwint, Van Doorn! wij zijn verloren." Zich nu op haar bidstoel nederwerpende vóór de plaats, waar zij gewoon was de hulp des Allerhoogsten af te smeeken, bleef zij geknield, met het hoofd op hare beide handen rustende, door smart overwonnen, onbeweeglijk liggen, terwijl het verdriet haar ongevoelig maakte voor hetgeen rondom haar voorviel.

Zachtjes naderde Van Doorn het vertrek, en draaide den sleutel in het slot om, opende de deur en trad behoedzaam binnen om Anna niet te verschrikken. Sterk klopte zijn hart; want nog nooit was het hem toegestaan geworden dit heiligdom te betreden. Zijn blik drong zoekend door het vertrek, terwijl hij de lantaren boven zijn hoofd verhief; maar hij zag of hoorde zijne geliefde niet. Zacht naderde hij dus het rustbed, waarvan de gordijnen dicht toegeslagen waren. Reeds stak hij de hand uit om het hinderlijke behangsel weg te schuiven, dat hem belette Anna te zien; de gedachte echter, dat het onvoegzaam, en zij er mogelijk over verstoord zou zijn, deed hem besluiten haar te roepen; maar het genoegen van het geliefde meisje, dat hij in zoolang niet gezien had, in den slaap te beschouwen, kwam hem voor als het grootste geluk, dat hem te beurt kon vallen. Tevergeefs zocht hij zijn verlangen te bedwingen; de liefde behield de overhand, en het licht op den grond plaatsende, opdat

het de slapende niet in de oogen zou schijnen, sloeg hij de gordijnen op. Doch het bed was ledig, het opengeslagen dekkleed verried echter, dat het beslapen was geworden.

Door deze teleurstelling ternedergeslagen, liet hij de gordijnen nedervallen en riep luid: »Anna! Anna! waar zijt gij?" Maar niemand antwoordde hem. Eensklaps kwam de gedachte in hem op, of misschien Perea zich reeds van haar had meester gemaakt, en hij stampte woedend met den voet; doch Meijer's verzekering, dat Anna op hare kamer was, stelde hem gerust, en deed hem besluiten alle hoeken nauwkeurig te doorzoeken.

In den hoek van het vertrek, achter het rustbed, ontdekte hij nu spoedig haar, naar wie hij tot nog toe tevergeefs gezocht had. »Anna! ik ben vrij, — ik ben hier!" riep hij, naar haar toesnellende; maar zij antwoordde niet; als dood lag zij daar. Naast haar neder te knielen, en haar in zijne armen te nemen, was het werk van één oogenblik; doch zij kreeg haar bewustzijn nog niet weder. Hij stak dus zijne hand in het wijwatersbakje aan den muur, en besprengde haar bleek gelaat met het koude water; het was datzelfde van gezondheid bloeiende meisje niet meer, dat hij weleer gekend had; maar, ofschoon door de droefheid ternedergedrukt, bleef zij nog aanbiddelijk schoon. De fraaie en dikwijls prachtige kleeding, waarin hij haar meestal gezien had, kon echter hare schoonheid niet opluisteren; neen, het eenvoudige, witte nachtgewaad, dat zij aanhad, maakte haar bevalliger in zijn oog, en liet hem het gezicht vrij van bekoorlijkheden, die hij tot nog toe slechts had kunnen gissen, terwijl hare zachte leden door geen ijzeren keurslijf zijne omarming terugwezen.

Het koude water deed haar bijkomen, en een schier onmerkbare beweging van het schoone gelaat verkondigde hem, dat haar bewustzijn terugkeerde; een zachte gloed kleurde hare wangen; hare oogen openden zich gedeeltelijk, en door hare oogharen heen zag zij vragende in het rond.

»Karel! zijt gij het?" lispelde zij zacht; doch deze, die de verandering met alle opmerkzaamheid en in stille verrukking had aangezien, verhinderde haar voort te gaan, daar hij haar aan zijn hart klemde en een kus op de lippen drukte. Een hoog rood kleurde hare wangen en haar hals; maar zij wees hem niet terug; ook zij gevoelde in dit oogenblik het geluk haar minnaar weder te zien en in zijne armen te rusten. Toen Van Doorn echter voortging haar met kussen te bedekken, ontwond zij zich zacht uit zijne armen, terwijl zij met hare kleine zachte hand zijne liefdeblijken afwees. »Laat af, Karel!" zoo sprak zij, het gevaar van hare standplaats door hare maagdelijke beschroomdheid beseffende, terwijl zij, door hem geholpen, opstond, en in een leuningstoel ging zitten; »uwe liefde is mij bekend, waarom de oogenblikken, waarin wij elkander wederzien, niet nuttiger besteed?"

»En hoe had ik dit beter kunnen doen, dan ik gedaan heb, lieve Anna!" antwoordde Van Doorn, terwijl hij zich naast haar nederzette. Hij streek hare lange haarlokken, die losgegaan waren, met zijne hand van haar voorhoofd weg, en zag haar met van liefde fonkelende oogen aan, zoodat zij, zijn blik niet kunnende verdragen, de hare blozend nedersloeg.

Doch waarom hier langer vertoefd? waarom langer het minnende paar bespied, dat elkander hun wedervaren, en den angst door hen uitgestaan, mededeelde? Zeker zouden zij Van den Bosch en zijn verzoek vergeten, en tot den morgen, in elkanders bijzijn, hier gelukkig vertoefd hebben, had niet de stem van Meijer, die, gevolgd door Brigitta, het vertrek binnentrad, Van Doorn aan zijne belofte herinnerd. Van Doorn begaf zich nu met Anna naar beneden, terwijl hij Meijer met het wijf, dat met nijdige oogen de opgeruimdheid der jongelieden aanzag, in het vertrek achterliet.

»Schoone jonkvrouw!" dus begon Van den Bosch, nadat Van Doorn Anna aan hem had voorgesteld, en zij met opmerkzaamheid haar redder had gadegeslagen, »vergeef mij, dat ik u door Meijer heb laten roepen; ofschoon mijn vriend zeker zijn tijd niet aangenamer zal kunnen doorbrengen, zal hij hem echter nuttiger kunnen besteden; wees zoo goed mij aandachtig aan te hooren."

Zij gingen zitten, terwijl Anna tusschenbeide angstig naar een hoek van het vertrek zag, alwaar een mantel op den grond uitgespreid lag, en waaronder zij vermoedde, dat het lijk haars voogds verborgen was; want, ofschoon Van Doorn diens dood had verborgen gehouden, zoo zeide haar een geheim voorgevoel, dat zij voor altijd van zijne voogdij was ontslagen.

»Van Doorn!" zeide Van den Bosch, hem een beker wijn toereikende, »nu ik het meisje gezien heb, dat gij wenscht te trouwen, en hetwelk, ofschoon ik geen fijn kenner der schoonheid ben, toch de bevalligste vrouw is, die ik ooit zag," —

hier sloeg Anna hare oogen neder, terwijl Van Doorn hare hand aan zijne lippen drukte, — »kan ik u niet van dwaasheid beschuldigen dat gij u roekeloos in gevaar hebt gegeven; neen! uwe begeerte om haar te zien komt mij natuurlijk voor. Om u en haar te redden, ben ik hier gekomen; doch dit voornemen is nog slechts half ten uitvoer gebracht; gij moet nog beiden in dezen nacht van hier; wat mij betreft, ik blijf op Loevestein."

»En waarom gaat gij niet mede?" vroeg van Doorn verwonderd; »wat kan u bewegen hier te blijven?"

»Hoor," zeide Van den Bosch, »zoodra ik uw brief ontving, begaf ik mij naar den graaf Van den Berg, die mij reeds lang gelast had, om, indien zich daartoe de gelegenheid aanbood, mij van Loevestein meester te maken; ik bewoog hem nu om dit niet langer uit te stellen, terwijl ik hem zeide, dat er zich nooit weder zulk een schoone gelegenheid zou opdoen. In het eerst had hij er geene ooren naar; het vergevorderde jaargetijde schrikte hem af; de noodzakelijkheid echter, die ik gevoelde u te redden, voordat Perea terugkwam, maakte mij welsprekend. In één woord, hij besloot aan mijn verzoek gehoor te geven, en heeft beloofd mij spoedig met een genoegzaam aantal krijgsvolk te ondersteunen, terwijl ik aannam een poging te wagen om het slot bij verrassing in te nemen. Ik verwacht nu alle oogenblikken hulp van buiten; dus is het mij niet mogelijk heen te gaan; ik moet het krijgsvolk ontvangen en het slot voor den Prins bewaren. Op die wijs heb ik u gered en een vast punt voor het vaderland gewonnen, waardoor ik meester ben van de rivier, en Gorkum en Woerkum in bedwang kan houden, binnen welke steden ik, door behulp van den gewezen burgemeester Van den Heuvel, een uitgebreide verstandhouding heb."

»Hadt gij geweten, dat uwe list gelukken zou," zeide Van Doorn, »dan hadt gij om geen krijgsvolk behoeven te vragen; gij zoudt nu kunnen gaan, waar gij het goed vondt, en waarom zulks nog niet gedaan?"

»Omdat mijn woord mij heilig is," hernam Van den Bosch; »indien men mij niet had binnengelaten, zou ik getracht hebben het slot met geweld in te nemen, of u op een andere wijze te bevrijden; daarvoor had ik de soldaten noodig. Voor het overige is het mijn vast besluit."

»Dan blijf ik ook hier," hernam Van Doorn, »er zal zich wel een gelegenheid opdoen om Anna in veiligheid te brengen; ik laat u met uwe zwakke macht hier niet alleen achter."

»Is dat dan de dankbaarheid voor hetgeen ik in dezen nacht voor u deed," zeide Van den Bosch op een scherpen toon, »vergeet gij uwe wonden, of hebt gij zooveel verbeelding van uwe krachten, dat gij alleen denkt dit gebouw voor gevaar te kunnen behoeden? Indien men het slot met storm vermeestert, eer het krijgsvolk komt, dan sterft gij met mij; en zoodra het eerst hier is, heb ik uw arm niet noodig. Weet, dat ik morgen uit Gorkum en het omliggende land voorloopig eenige hulp kan krijgen, tot het krijgsvolk hier komt. Gij offert dan uw meisje, dat zeker zonder u niet zal vertrekken, moedwillig op, en stelt haar bloot aan het gevaar een belegering te moeten verduren. Jonker Van Doorn!" vervolgde hij bitterlijk, »is dit uwe vriendschap, is dit liefde?"

»Ik ga niet alleen," zeide Anna, door de woorden van Van den Bosch opmerkzaam gemaakt, welke met opzet die snaar had aangeroerd, terwijl zij, Van Doorn's hand nemende, en hem met tranen in de oogen aanziende, vervolgde: »Hoor naar den raad van uw vriend, en stel mij en u zelven aan geen onnoodig gevaar bloot; of wilt gij mij in Perea's handen overleveren? blijf dan hier."

Nog was Van Doorn besluiteloos; noch de smeekingen van Anna, noch de verstoordheid van Van den Bosch konden opwegen tegen de stem der vriendschap, die hem tot blijven noopte. Doch de gedachte, dat hij evenals Van den Bosch zou gehandeld hebben, deed hem zijn besluit nemen, en hem de hand toereikende, zeide hij: »Met u te overwinnen of met u te vergaan, zou mijn grootste wensch geweest zijn, mijn vriend! indien gij echter wilt, dat ik gaan zal, welaan, ik zal aan uw verlangen voldoen."

»Ik verwachtte niets minder van u," hernam deze, »en het doet mij genoegen, dat gij aan de rede gehoor geeft. Verneem dan nu ook iets, dat weldra geen geheim meer zijn zal," vervolgde hij, terwijl hij opstond, en den stormhoed, die op de tafel lag, op zijn hoofd drukte: »Ik ben de Boodschapper!"

»El Emisario," herhaalde Anna zacht, en wierp, terugtredende, een vreesachtigen blik op den man, van wien zij zooveel gehoord had, terwijl Van Doorn opnieuw zijne hand vatte, en uitriep: »Ik had dit reeds lang vermoed, mijn vriend!" en Anna aanziende, vervolgde hij: »Zijt gij bang, Anna?"

Deze, beschaamd over hare vrees, trad naar Van den Bosch toe, en hem blozend hare hand reikende, zeide zij: »O, neen, Karel! uw vriend en mijn redder boezemt mij geen vrees in."

»Het is wel, mijne kinderen! het is te veel," vervolgde Van den Bosch, zijne beide handen, die zij vasthielden, terugtrekkende, om een traan van aandoening, die zijn mannelijk oog ontrolde, weg te wisschen. »Het kost mij veel van u te scheiden; doch laten wij gaan! Meijer wacht ons reeds buiten aan de rivier; het weder is een weinig bedaard; gij kunt u dus zonder schroom op het water wagen; de vorst zal echter spoedig het bevaren van de rivier onmogelijk maken."

Van den Bosch ging vooraan, terwijl Anna, die nog eens haar oog op den mantel, die in den hoek lag, vallen liet, op Van Doorn's arm leunde en hem volgde. In de gang gekomen zijnde, gebood Van den Bosch en Uilenburg hen te vergezellen en hen de poort uit te laten.

Over de brug bleven Anna en Van Doorn onwillekeurig stilstaan, toen zij over den Leeuwensteen traden; het oogenblik zijner gevangenneming kwam hem voor den geest, terwijl hij de lafheid des schippers vervloekte, die oorzaak van hun ongeluk was geweest. Anna zeide, dankend haar oog ten hemel slaande: »Heilige moeder Gods! gij hebt aan mijne gebeden gehoor gegeven."

Toen Van den Bosch hunne schreden niet meer hoorde, bleef hij stilstaan, en denkende, dat zij over het weer raadpleegden, zeide hij: »Het is goed, dat de hagel en de sneeuw niet meer vallen: de oostenwind moge u een weinig hinderen, maar des te eerder zult gij de plaats uwer bestemming bereiken."

Toen zij de poort uittraden, gaf Uilenburg Van Doorn de hand, en zeide: »Goede reis, Mijnheer!"

»Vaarwel, vriend!" hernam deze, en zij gingen naar den Waalkant.

Hier lag de boot, die gewoonlijk gebruikt werd om van de stad het benoodigde voor het slot te halen; Meijer hield er de wacht bij. Toen zij deze genaderd waren, zeide Van den Bosch:

»Ik heb door Meijer de noodigste kleederen der jonkvrouw in de boot laten brengen; in den lederen zak, dien gij er insgelijks onder zult vinden, zijn de papieren, die ik uit D'Avilar's schrijflade genomen heb, en onder welke Meijer denkt, dat er vele zijn, die de bezittingen van de jonkvrouw betreffen. Terwijl ik haar in de boot help, verzoek ik u de wapenen aan te nemen, die Meijer voor u gereed houdt."

Hierna hielp hij Anna in de schuit, sloeg haar een grooten mantel om, en plaatste haar zoo gemakkelijk mogelijk, terwijl hij zacht tot haar zeide: »Anna! mijn verblijf op het slot is gevaarlijker dan ik gezegd heb; Van Doorn weet dit zeer goed, en zal mogelijk trachten mij spoedig te hulp te komen. Zijne tegenwoordigheid kan echter het onweder, dat weldra boven mijn hoofd te zamen zal pakken, niet verdrijven; ik verzoek u dus van uw invloed op hem gebruik te maken, en hem zoo lang mogelijk bij u te houden. Ja, indien ik iets over u te zeggen had, zou ik het u bevelen; ik zie u waarschijnlijk voor het laatste; gij zult mij mijne laatste bede niet weigeren."

»Gij bedroeft mij," antwoordde Anna aangedaan, en reikte hem hare hand: »ik zal trachten te doen, hetgeen gij van mij verlangt; doch hij zal naar mijne stem, zoo ik vrees, niet lang luisteren."

»Ik dank u," hernam Van den Bosch, terwijl hij hare zachte hand aan zijn gebaarden mond drukte; »een paar dagen vertoevens kan hem redden; maak mijn vriend gelukkig!"

Van Doorn trad nu met een degen op zijde mede in de boot, legde zijne zinkroeren voorzichtig op de voorbank neder, en verborg een vuurroer en een zakje met lood en kruit onder de banken.

»Vaarwel, vriend!" zeide Van den Bosch, en drukte zijne hand met beide handen: »onze vriendschap heeft slechts kort bestaan, maar was daarom niet minder warm. Wanneer gij Ruykhaver ziet, breng hem dan de groetenis van den Boodschapper, — het zal zeker de laatste zijn," vervolgde hij zoo zacht, dat Van Doorn hem niet kon verstaan.

«Vaarwel dan, Herman! vaarwel!" zeide deze, »mijn hart is te vol; ik kan niet spreken; ik bid u, laat mij bij u blijven."

»Dat kan niet!" antwoordde hij, terwijl hij zich van hem losscheurde en op de wal sprong. Hierop stiet hij de boot, die Meijer reeds had losgemaakt, met den voet af.

»Waar vind ik u dan weder, vriend?" vroeg Van Doorn.

»Op Loevestein," antwoordde Van den Bosch, terwijl zij reeds door den stroom werden medegevoerd.

»En waar, als de Spanjaarden trachten het slot te vermeesteren en de hulptroepen niet komen?" vroeg Van Doorn somber.

Toen klonk de stem des Boodschappers, die bijna niet meer zichtbaar was, over het water

hun tegen, terwijl hij het woord »Loevestein," herhaalde.

»Dan zie ik hem niet weder," riep Van Doorn, zich met de hand voor het hoofd slaande, en hij wierp zich geheel ontmoedigd naast Anna neder.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Terwijl zij dus den Boodschapper achterlieten, dreef de stroom hen snel de rivier af. Voorbij het slot gaf de vereeniging der Maas met de Waal er nog meer kracht aan, en deed Loevestein in het duister al spoedig minder zichtbaar worden, tot het zich eindelijk geheel in den nacht verloor, terwijl Meijer met behoedzaamheid de boot achter om den Galgenwaard stuurde. Toen zij den in de rivier vooruitspringenden toren Bourgondië van het slot van Gorinchem en ook de stad achter den rug hadden, en de schildwachten, die op de wallen geplaatst waren, hen gelukkig niet bemerkten, vroeg Van Doorn aan Meijer: »Waar voert gij ons heen?"

»De krijgsman, die u gered en het slot vermeesterd heeft, Mijnheer!" dus antwoordde deze, »heeft mij gelast, u naar Papendrecht te brengen; van daar zal het u gemakkelijk zijn, de jonkvrouw in een der groote steden van Zuid-Holland te brengen, en, zooals hij mij zeide, waart gij dan ook dicht bij de plaats uwer bestemming."

Hierna verzonk Van Doorn weder in zijn somber stilzwijgen, boog zich voorover en verborg zijn gelaat in zijn mantel. Anna, die zijne droefheid eerbiedigde, rekende zich niet beleedigd, dat hij niet tot haar sprak, en dat hij meer smart scheen te gevoelen door zijne krijgsmakkers te moeten achterlaten dan vreugde door haar bijzijn te genieten.

Eenigen tijd daarna richtte Van Doorn het hoofd op, en zeide: »Anna! ofschoon de tegenwoordigheid eener aangebeden vrouw meest altijd in staat is om den man zijn leed te doen vergeten, zoo zijn er toch ook oogenblikken, waarin de schoonheid en de liefde hare kracht verliezen: dit was met mij het geval; doch daar de man steeds zich zelven moet gelijk blijven, zoo zal ik dit ook doen, en mijne zwakheid is geweken. Hij verlangde, dat ik vertrekken zou; ik heb het gedaan, mij voorbehoudende om terug te keeren; zijn moed en zijne stoutheid geven mij nog hoop. Maar als hij valt, als het noodlot het wilde, en het ook Gods wil was, dat mijn vriend zijne laatste zending volbracht had, wee dan hun, die dit zullen veroorzaken! want zegevierend zal de Boodschapper vergaan; het Monnikenhof en de Peel zijn mij daarvoor borg." Hierop zijn arm om haar heenslaande, vervolgde hij: »Maar nu, Anna! dienen wij om u te denken. Zeg mij, of gij in Dordrecht of in Gouda ook iemand kent, bij wien ik u in veiligheid zou kunnen brengen."

Anna antwoordde: »Helaas, neen! mijne moeder, die, zooals gij weet, van Utrecht geboortig was, heb ik reeds jong verloren; maar nooit heb ik gehoord, dat zij hier of daar betrekkingen had. Ik heb dus niemand in de wereld dan u, mijn vriend! bij u bevind ik mij zoo gelukkig; bij u wil ik steeds blijven."

»Dat kan niet, Anna!" zeide Van Doorn; »al ware het niet, dat een duur gezworen eed mij verhinderde, zoolang Perea leeft, u mijne hand aan te bieden, zoo zou het werkzame leven, dat ik ben ingetreden, het mij toch onmogelijk maken, hoe gaarne ik het ook wenschte, u bij mij te houden. Indien het u dus welgevallig is, zal ik u naar Leiden brengen; gij kunt daar stil en verborgen leven bij een vriend mijns vaders, bij wien ik mijn vermogen en mijn paard geborgen heb, en die mij zelfs zijn huis aangeboden en verzocht heeft u bij hem te brengen. Door zijne vrouw zult gij met liefde ontvangen worden; gij zijt daar voor Perea's aanslagen veilig, en niemand dan ik zal in u diegene herkennen, welke zoo lang onder D'Avilar's voogdij heeft gebukt gegaan."

Anna antwoordde hem niet, maar drukte zijne hand, toen Meijer zeide: »Wij zullen er spoediger zijn, dan ik gedacht had; de sterke oostenwind komt ons bijzonder te stade, en als ik mij niet bedrieg, gaat er dezen nacht een sterke eb; doch ik zal u nu moeten verzoeken, Mijnheer! om het roer in de hand te nemen, terwijl ik de riemen zal opvatten."

»Geef mij slechts een paar roeispanen," antwoordde deze, en blijf op uwe plaats; gij kunt met het roer beter omgaan dan ik."

»Toch niet, Mijnheer!" zeide Meijer, terwijl hij ging verzitten, »voor uwe pas genezen wonden zou die inspanning niet goed zijn; wat mij aangaat, ik ben er aan gewoon." Nadat Van Doorn het roer in handen had genomen, verzocht Meijer hem zoo dicht mogelijk langs den Alblasserwaard te houden, terwijl hij aan den anderen kant uit

al zijne macht roeide, en vervolgde: »Ofschoon ik met dit vaarwater bijzonder goed bekend ben, zoo is de tocht niet zonder gevaar. Hier, nu wij reeds aan Hardinxveld gekomen zijn, zou de stroom ons licht door de Oude Wiel in den Biesbosch kunnen sleepen, en dan waren wij verloren; onze boot zou daar tegen den golfslag niet bestand zijn."

Gelukkig ontweken zij echter dit gevaar; Meijer hernam zijne plaats weder aan het roer, en Van Doorn, Anna's mantel dicht om haar heenslaande, om haar voor den snijdenden wind, die over het lage land aan de linkerzijde onbelemmerd over de wijde watervlakte heenblies te beschermen, zette zich weder naast haar neder. Zacht en rustig vervolgden zij hun tocht, tot eindelijk de lang gewenschte dag, na den onrustigen, bangen nacht, begon aan te breken. De lichtstralen verlichtten nu spoedig flauw de muren en kanteelen van een oud gebouw, dat zich midden in het water verhief, en reeds jaren in puin scheen te liggen; terwijl het licht, evenals in een spiegel, door het verglaassel, dat op de steenen zat, werd teruggekaatst, ofschoon het onderste gedeelte en het omliggende land nog in het duister lagen, welk gebouw Van Doorn Anna als het huis te Merwede deed kennen. Terwijl zij dit gebouw voorbijvoeren, ontdekten zij het oude Dordrecht, welks stompe kerktoren mede reeds door den aanbrekenden dag verlicht werd, en zij kwamen gelukkig bij Papendrecht aan den wal.

Meijer bezorgde hun spoedig een overdekte Brabantsche kar, waarop de goederen werden geladen, en zij zelven plaats namen, terwijl zij de boot, waarmede zij zich gered hadden, aan den stroom overlieten.

Hun stuurman, thans de teugels opnemende, sloeg den weg naar Alblasserdam in, die, ten gevolge der overstrooming, welke in den nacht vóór Allerheiligendag had plaats gehad, bijna geheel, evenals de Alblasserwaard, onder water stond, en eerst toen Van Doorn, met Anna aan zijne zijde, zich door de paarden voelde voortgetrokken, rekende hij haar behouden.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Verscheidene dagen had Perea noodig gehad om zijn last te volvoeren; doch hij hoopte dien nu ook naar het genoegen des Hertogs vervuld te hebben, en door de gedachte aangespoord, dat, hoe eerder hij aankwam, hoe eerder hij Anna de zijne zou kunnen noemen, schroomde hij niet zijn paard de sporen te doen gevoelen.

Niet ver van 's Hertogenbosch stortte het paard, en de ruiter was genoodzaakt, het aan de hand leidende, te voet de stad binnen te komen. Zoodra hij het huis binnentrad, waar hij zijn intrek had genomen, gaf hem zijn knecht twee brieven over, die tijdens zijne reis waren gekomen.

De eene was van den Hertog, de andere van D'Avilar, en dezen opende hij het eerst. »Ha!" riep hij met vreugde uit, nadat hij hem gelezen had, »de geus is dan gevangen; de vogel, door het aas gelokt, is vanzelf in de val gekomen, en de trotsche Signorita zal aan mijne voeten kruipen, mij bidden hare hand aan te nemen, en om het leven van haar geliefde smeeken. Maar," vervolgde hij, woest lachende, »de te lang versmade Lorenzo zal alsdan doof zijn; de beminde Carlos wordt aan de Vargas overgeleverd, en het *ad patibulum*, (1) door Jakob Hessels slapende uitgesproken, zal mij zeker voor altijd van hem verlossen."

In den brief van den Hertog, welke eerst dienzelfden dag was geschreven, was het bevel vervat, om de stukken, die hij zou medebrengen, dadelijk bij zijne aankomst door een vertrouwd persoon aan dezen te doen bezorgen, en eerst wat uit te rusten, voordat hij zich naar den Hertog begaf, opdat deze den tijd zou hebben de papieren vooraf in te zien. Hij haastte zich aan dit bevel te voldoen, dat hem op nieuw van de welwillende gezindheid des Hertogs verzekerde, wierp daarna zijn reiskleederen af, en plaatste zich bij het vuur, om over D'Avilar's brief na te denken.

Spoedig werd hij in zijne rust en in zijne overdenkingen gestoord, daar men hem berichtte, dat een edelknaap des hertogs hem wenschte te spreken.

»Wat heeft de Hertog te bevelen, Da Silva?" vroeg Perea aan den binnentredende, dien hij de hand toereikte.

(1) Naar de galg; eigenlijk naar het (schand) kruis.

»Zijne Excellentie wenscht u dadelijk te spreken over zaken van groot gewicht, Signor! Doch gij zijt te Brussel geweest, indien het niet te veel gevergd was, zou ik u vragen, of gij mijn oom ook gezien hebt."

Ofschoon Da Silva rank en hoog van gestalte was, verrieden echter zijn jeugdig gelaat en ongebaarde mond, dat hij nog zeer jong was, en toen hij naar zijn oom vroeg, kleurden zich zijne wangen. Perea schudde met het hoofd, als wilde hij zeggen: »ik heb hem niet gezien;" doch toen hij de teleurstelling van den jonker zag, die deze tevergeets zocht te verbergen, zeide hij lachende: »Op mijne eer, Da Silva! ik heb hem niet gezien; maar wel heb ik iemand gesproken, naar wie ik verwacht had, dat gij mij zoudt gevraagd hebben, ik meen zijne dochter; zij heeft mij, van uwe onhoffelijkheid onbewust, een brief voor u medegegeven; nu echter kan ik u dien niet overhandigen, dewijl des Hertogs dienst voorgaat."

»Gij hebt Ines dan gezien?" riep de jonker verheugd uit, »ik dank u, Signor! voor uwe goedheid; en ik hoop, dat gij mijne bede niet zult weigeren om den eersten keer, dat gij in het veld trekt, met u mede te mogen gaan.

»Dat hangt niet van mij af," antwoordde Perea; »maar ga nu den Hertog berichten, dat ik dadelijk zal komen, en ik beloof u, dat ik er met Zijne Excellentie over spreken zal."

»Ik dank u, Signor!" zeide Da Silva, die zijn hoed opzette en de kamer verliet, »ik spoed mij naar het stadhuis."

Perea luisterde eenige oogenblikken naar het geraas, dat de jonker maakte, terwijl hij zingende de gang doorging.

»Gelukkige!" zeide Perea luid, »jong en van goede geboorte, lacht u alles toe; het meisje, dat gij bemint, is u genegen. Gij behoeft haar vader, als hij op reis gaat, niet te gemoet te rijden, om hare hand te verwerven," vervolgde hij bitter. »Dwaas, wat verlangt gij meer? waarom knaagt de roemzucht ook reeds aan uw hart? wat zoekt gij in den krijg?"

Zijn dienaar, die binnentrad om hem te helpen aankleeden, maakte een einde aan zijn rede, maar niet aan zijne gedachten. Daar hij den jongeling, die nooit zijne plannen had gedwarsboomd, en dien hij te nietig oordeelde om hem te schaden, niet ongenegen was, en om zijn moed beminde, was hij eerst voornemens den Hertog niets van diens verlangen te zeggen; evenwel inziende, dat Da Silva toch, hetzij vroeg of laat, zijne eerste wapenfeiten zou moeten verrichten, dacht hij: »Eens moet het eerste wezen," en dewijl hij zelf het gevaar verachtte, besloot hij aan zijne belofte te voldoen.

Nadat hij zich gekleed had, verliet hij zijne woning; zijne linkerhand rustte op de greep van zijn degen, en drukte de punt der scheede, die uit zijn mantel te voorschijn kwam, in de hoogte, terwijl zijn hoed, door groote vederen overschaduwd, trotsch op zijn hoofd rustte.

Zoo stapte hij door de Hintemerstraat; ieder, die hem voorbijkwam, groette den gunsteling van den tiran onderdanig, hetgeen deze echter niet scheen te willen opmerken; slechts enkele malen, als hem iemand van een hoogen rang voorbijkwam, sloeg hij zijne hand aan den hoed. De vrouwen daarentegen groette hij vriendelijk, en hij knikte haar lachende toe; maar de meesten van haar, over zijne vrijpostigheid gebelgd, en zijn onbeschaamden blik niet kunnende verdragen, zagen vóór zich neder of verwijderden zich van het venster.

Door de Gevangenpoort stapte hij met verhaasten tred naar het stadhuis, waar de hertog van Alva voor den korten tijd, dien hij in Den Bosch doorbracht, zijn verblijf hield. Onder het schavot willende doorgaan, werwaarts hij hoop had Van Doorn spoedig te zien brengen, vielen hem onderscheidene paarden van den Hertog in het oog, die vóór het vleeschhuis geschaard stonden. Het eene was al fraaier dan het andere; ook kon hij dit gezicht, voor een goed ruiter zoo aangenaam, niet onopgemerkt laten voorbijgaan, en hij bezag ze één voor één, terwijl een bruin paard, dat juist door een geoefend rijmeester teruggebracht werd, vooral zijne aandacht niet ontging. Toen hij vervolgens een blik naar den gevel van het stadhuis sloeg, en zijn oog vestigde op de beeldjes, die door het raderwerk van het klokkenspel, dat begon te spelen, in beweging werden gebracht, kwam het hem voor, alsof Alva voor een der ramen stond. Hij nam zijn hoed af en stapte, terwijl de schildwacht hem de militaire eer bewees, de trappen op, die naar het stadhuis en tegelijk ook naar de strafplaats den toegang verschaften. De vaste galg, waartegen een dubbele ladder stond, en waaraan een strop hing, was gereed om gebruikt te worden, terwijl de scherprechter, met zijne armen op de borstwering leunende, over de markt zag.

Hij verzocht een edelknaap hem aan te dienen, en deze zeide, dat de Hertog order had gegeven hem dadelijk binnen te laten, waarop Perea zich

spoedde om aan het verlangen van Alva te voldoen Een drager der groene roede hield aan de kamerdeur de macht, en maakte die voor hem open.

EEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Toen Perea binnentrad, stond zijn meester aan het raam, verdiept in de beschouwing zijner paarden, waarvan hij een groot kenner en liefhebber was.

Hij was lang, doch schraal, en de zwart fluweelen Spaansche kleeding, welke hij droeg, was niet geschikt om hem meer gezet te doen voorkomen. De eene hand rustte op het gevest van zijn langen degen, terwijl hij met de andere in de vensterbank leunde. Zijn gezicht was bleek en gestreng; zijn voorhoofd, dat nu niet gerimpeld was zooals anders en een goede luim verried, was hoog; zijn haar stond steil in de hoogte, was dun, maar scheen met zorg opgekamd te zijn; de lange grijze knevels en de puntige baard, die hij op een eigenaardige manier droeg, gevoegd bij zijn grooten, krommen adelaarsneus en zijne holle, vurige schitterende oogen, door zware grijze wenkbrauwen overschaduwd, gaven aan zijn geheel gelaat een ernstig en streng aanzien. Op zijn geheel uiterlijk en zijne houding zou men hem al dadelijk voor een groot krijgsman hebben aangezien; maar niet voor hem, die door het Nederlandsche volk algemeen, en terecht, voor een dwingeland en bloedhond werd uitgemaakt, noch voor den schranderen en hoofschen Spanjaard, die door zijne aardige gezegden en zijn onderhoudend gesprek zeer bij de vrouwen gezien was.

Daar stond hij dan, die Ferdinand Alvares De Toledo, Hertog van Alva, ridder van onderscheiden orden, een der grootste veldheeren van zijn tijd, die, bij de wapenen opgevoed, door de oude krijgsknechten van zijn vorigen meester alleen waardig werd gekeurd om hen aan te voeren. Daar stond hij, die de schoone Nederlanden met zijne ijzeren roede dreigde te verwoesten, doch juist door zijn strengheid den grond legde tot de vrijheid en den bloei, die jaren daarna op den vaderlandschen bodem ontloken. Had hij toch menschelijker gedacht, zoo zou hij de burgers niet door vrees voor straf genoodzaakt hebben tegen den koning van Spanje op te staan, zoo als nu het geval was, of hen door zijne onverbiddelijkheid hebben gedwongen zich bij de edelen te voegen, die zich het jastige juk der Spaansche heerschappij wenschten te ontslaan, en, in plaats van nederige dienaars van een groot en machtig vorst te zijn, liever zelven wenschten te heerschen en het gezag te hernemen, dat 's Lands graven uit het Bourgondische huis in de laatste jaren vermeesterd hadden.

Tot ongeluk der slachtoffers zijner wreedheid kwam hij met zijne keurbenden in het land, en niets scheen dezen machtigen stroom te kunnen weerstand bieden; doch de vaderlandsliefde van dat kleine vrijheidlievende volk weerstond zijne macht, en terwijl hunne hoofden hen verlieten, of op het schavot den dood vonden, gordden zij het zwaard aan, en zwoeren den duren eed: te overwinnen of te vergaan.

Ook tot zijn eigen ongeluk kwam hij hier; want ware hij nooit landvoogd der Nederlanden geweest, hij zou wellicht onder die helden geschaard staan, die door het nageslacht om hunne wapenfeiten worden geëerd en geacht; zijn naam zou niet, gelijk nu, met bloedige letteren op ieder blad onzer historie zijn aangeteekend, en niet ten huidigen dage nog met afschrik door elken Nederlander worden uitgesproken.

Was iemand in staat om door kunde, gestrengheid, beleid en geoefende legerbenden de beginselen van vrijheidsliefde, elken mensch aangeboren, te onderdrukken, dan was hij het voorwaar. Maar hij vermocht dit niet; het baatte hem niets, of hij de vijandelijke legers versloeg of zijne beulen dagen achtereen deed werken; de vrijheid verrees telkens uit hare asch, en kwam heerlijk en machtiger dan voorheen te voorschijn; en toen Filip's argwaan, tot geluk van het land, den ijzeren arm terugriep, die haar belette zich in al hare kracht te vertoonen, toen brak de dageraad der redding van het Hollandsche volk aan, en Filips was geen oppermachtig heer der Zeven Landen meer, die reeds in het verschiet hunne toekomstige vrijheid zagen.

Getrouwer dienaar van zijn meester of ijveriger katholiek bestond er zeker niet; het vaste, doch verkeerde denkbeeld, dat de volken bestaan om te gehoorzamen aan de bevelen van den vorst, die hun door God gegeven is, en dat het Roomsche geloof het eenige waarachtige is, was te vast bij hem ingeworteld, dan dat hij den opstand tegen de vorsten en de verwerping van het Roomsche geloof had kunnen goedkeuren, hetgeen in die dagen hoe langer hoe meer veld won en alle landen

beroerde. Zijn bestuur en zijn gedrag waren steeds op deze beginselen gegrond, en hij dacht den goeden weg te volgen, toen hij, met zijn ijzeren wil en met het onwrikbare besluit om te volharden, op het bloedige dwaalspoor voortholde, waarop hij duizenden onschuldigen vertrad.

Het vertrek, waarin de Hertog zich bevond, was niet groot, maar gemakkelijk. Onder den schoorsteenmantel brandde een groot hout-en turfvuur; de muren waren met onderscheidene schilderijen en teekeningen der stad behangen, en de deur was op de Spaansche wijze door een tapijt bedekt. Een langwerpig smal kastje, met glas aan de vóórzijde, en uit kostbaar hout bewerkt, stond tegenover den schoorsteen; een fraaie hoed met edelgesteenten bezet, en een massief gouden zwaard, voor welke dingen het kastje scheen gemaakt te zijn, waren achter het glas verborgen. Deze hoed en dit zwaard, door den legaat Eboli, uit naam van Paus Sixtus V, in het vorige jaar te Brussel aan Alva als verdediger des geloofs overhandigd, waren door dezen met eerbied ontvangen, en, door dit geschenk zeer gestreeld, voerde hij het, wanneer hij ergens voor een tijd heenging, steeds met zich mede.

Op de tafel stonden een zilveren kan en een schenkbord, waarop een glas met water stond, en een paar sneden brood lagen, daar de Hertog, zeer sober van aard zijnde, zelden iets anders dan dit, buiten zijn middagmaal, gebruikte.

Voorts zag men op de tafel een inktkoker, en onderscheidene door elkander geworpen papieren, waaronder zich eenige plannen van kasteelen bevonden, die aangelegd moesten worden. Deze, hem overhandigd zijnde door zijn vestingbouwmeester, Franciscus Paciëco, graaf van Montefabro, te Urbino geboren, bedreigden de ongelukkige bewoners van die steden met een ijzeren juk. Bovenop lag dat van het kasteel van Antwerpen, ofschoon het toen reeds voltooid was. Waarschijnlijk had de Hertog dit plan gebruikt, om het tegen de andere te vergelijken; met eigen hand had hij er de vijf bolwerken op gedoopt, en vier er van naar zich zelven Ernando, Toledo, Duc, Alba genoemd. In het vijfde bolwerk stond de naam Philippus; doch deze was doorgehaald, en met dien van Paciëco verwisseld; hetzij dat de Hertog gedacht had, dat de vestingbouwmeester, zijn bloedverwant, meer recht had zijn naam daaraan te geven, hetzij dat hij het niet raadzaam geoordeeld had zijn naam met dien des Konings te vermengen, hetgeen zijne vijanden in Madrid ook niet onopgemerkt zouden gelaten hebben. Een rozenkrans van fraai agaatsteen en met gouden beeldwerk versierd, die insgelijks op de tafel lag, getuigde dat Alva, zelfs onder zijne bezigheden, zijn godsdienst niet vergat.

»Zijt gij het, Signor Lorenzo?" vroeg hem de Hertog, zonder zich om te keeren, nadat deze het tapijt, dat voor de deur hing, had laten vallen, en was blijven staan, totdat het zijn meester zou behagen zijne tegenwoordigheid op te merken.

»Om u te dienen, Excelencia!" antwoordde Perea.

»Zoo treed dan nader," vervolgde Alva, zonderdat hij omzag. »Ik heb u zoo even in de beschouwing mijner paarden verdiept gezien; gij zijt ook een liefhebber van die moedige dieren, welke door God voor den krijgsman schijnen geschapen te zijn."

»Zie," dus vervolgde hij, terwijl hij met zijne hand naar buiten wees, tot Perea, die zich eerbiedig voor het andere vensterraam geplaatst had: »met dien hengst kunnen zij niet klaar komen; een vurig dier, niet waar? Hassan kent zijne eigen krachten, en wilt aan niemand hunner gehoorzaam zijn."

»Hij erkent in hen zijn meester niet," antwoordde Perea op een hoofschen toon, »wanneer gij het goedvindt hem te bestijgen, Excelencia! dan bemerkt men niets van zijne onstuimigheid; tegen uw wil durft Hassan zich niet verzetten, omdat hij alsdan zijn meester heeft gevonden."

»Gij vleit, Signor!" zeide Alva, terwijl hij met de hand over zijn baard streek.

»Vergeef mij, Excelencia!" hernam Perea schielijk, terwijl hij zich boog; ik zou daaraan niet durven denken; hetgeen ik zeide, is het gevoelen van al uwe krijgslieden Capitanes (1), ja zelfs dat uwer vijanden."

Hierop ging Alva voort, alsof hij dit niet gehoord had: »Gij hebt ook niet geheel en al ongelijk; maar hetgeen een ander niet kan, is voor mij gemakkelijk; van jongs af heb ik er steeds genoegen in gevonden de ontembaarste paarden te berijden en te breidelen; alles is slechts een gewoonte, doch mijn Hassan is bijzonder wild. Mogelijk heb ik u reeds verhaald, van welk edel dier hij afstamt?" zeide hij vragend.

Ofschoon Perea het wel wist, zeide hij, des Hertogs zwak voor dat paard kennende: »Vergeef mij, Excelencia! zoo ik geloof, hebt gij hem in Italie gekocht."

»Toch niet," zeide de Hertog vergenoegd, »hij

(1) Bevelhebbers.

is door een Arabische merrie geworpen, welke de Keizer, mijn meester, van Hassan, Bey van Tunis, ten geschenke had gekregen, en daar de Koning mij een paard beloofd had, gaf hij mij dit, toen ik naar de Nederlanden vertrok, en ik heb het naar den Bey, Hassan genoemd. Maar toen gij beneden waart, heb ik u den Corridor (1), dat bruine paard, met aandacht zien beschouwen; het is een Andaluziër, dien ik ook zelf heb aangefokt; hij heeft veel overeenkomst met uw bruin, ofschoon die het in het loopen niet winnen kan van den Corridor. Maar hoe maakt het uw paard, Signor! gij hebt het zeker niet medegehad?"

»Mijn getrouwe metgezel in den strijd is in een slechten staat, Excelencia!" antwoordde Perea, »ik ben met hem heen en weder naar Brussel gereden, en dat zal zeker zijn laatste rit geweest zijn!"

»Dat hadt gij niet moeten doen; maar wat is er dan met hem gebeurd?" vroeg Alva op een deelnemenden toon, terwijl hij, die naar het leven van een mensch niet zag, begaan was met het lijden van een dier.

»Het is mijne gewoonte, gelijk u bekend is, Excelencia!" dus begon Perea, »om alles voor den dienst des Konings en dien van uwe Excelencia op te offeren. De paarden, die men onderweg krijgt, zijn zoo slecht: ik stond dus ook niet in beraad om mijn paard ten beste te geven; het is, toen ik de stad naderde, gestort!" en daar hij Alva's zwak kende, vervolgde hij: »en indien het niet te stout was, zou ik uwe Excelencia verzoeken, mij aan te raden, wat aan mijn ros moet gedaan worden."

Hierna beschreef hij hem naauwkeurig, hetgeen er gebeurd was, er bijvoegende: »Excelencia! uwe bekende kunde geeft mij alleen nog hoop op het behoud van mijn arm paard."

De Hertog, die aandachtig toeluisterde, vroeg hem nu nog eenige bijzonderheden, waarna hij het paard als niet meer bruikbaar beschouwde; hij gaf Perea echter eenige middelen aan de hand om die tot deszelfs herstelling aan te wenden.

Terwijl deze nederig voor den raad bedankte, zette de Hertog zijn langen degen, tegen welks scheede een fraaie dolk aanstak, in een hoek van het vertrek. Daarop gelastte hij Perea te gaan zitten, en zette zich in zijn zetel neder, waardoor deze verhinderd werd om, zooals hij voornemens was, van de goede luim des Hertogs gebruik te maken, door hem zijne toestemming tot zijn huwelijk te verzoeken, en hem verlof te vragen om voor eenige dagen naar Loevestein te gaan.

(1) Hardlooper.

TWEE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

»Signor Perea!" dus begon de Hertog, zijn voorhoofd sterk rimpelende: »heb ik u niet meermalen van een zekeren Italiaan, Antonio D'Avilar genaamd, hooren spreken?"

»Gij bedoelt zeker den Castellan van Loevestein, Excelencia!" hernam Perea, over de vraag des Hertogs en diens strakken blik een weinig onthutst.

»Dien bedoel ik juist," zeide Alva.

Perea, door het vriendelijk onderhoud des Hertogs bemoedigd, en voornemens zich door stoutheid van alle blaam te zuiveren, indien de Hertog door den Emisario van zijne misdaad verwittigd was, zeide daarop met een buiging: »In dat geval heb ik de eer u te berichten, Excellencia! dat ik Loevestein meermalen bezocht heb, en dat ik den slotvoogd zeer goed ken. Hij is voogd over de dochter van een mijner vrienden, die mij hare hand had toegezegd; doch daar deze op een reis omgekomen is, heb ik mij toch verplicht geacht, om mij mijne gelofte te herinneren en die te vervullen, te meer daar het meisje mij bevalt. Tot nog toe heeft zij echter uit genegenheid voor een slechten knaap, die onder de Watergeuzen te huis behoort, geweigerd mij hare hand te schenken; maar ik heb hoop, dat zij nu haar belang beter zal inzien, en wilde juist uwe Excelensia verzoeken, om een keer naar Loevestein te mogen doen, en tevens uwe toestemming tot mijn huwelijk te geven."

»Gij zijt dus met de gelegenheid van het slot en al wat daartoe behoort, goed bekend?" vroeg de Hertog, die aandachtig geluisterd had.

»Volkomen, Excelencia!" hernam Perea, over deze vraag verwonderd.

Zoo luister aandachtig naar hetgeen ik u zal verhalen," voer de Hertog voort, zich in zijn stoel uitstrekkende en zijn eene been over het andere heenslaande, terwijl de beweging daarvan aanduidde, dat hij toch inwendig scheen verstoord te zijn, niettegenstaande zijn gelaat bedaard was. »Dezen middag heb ik bericht uit Gorkum ontvangen," dus begon hij, »dat het eergisteren nacht aan de muiters gelukt is Loevestein in te nemen."

Hier had Perea moeite zijne verwondering en woede te bedwingen, en riep: »Is het mogelijk, Excelencia!"

Alva scheen echter geen acht te slaan op zijn gezegde, maar vervolgde bedaard: »Op uw verzoek liet ik den Italiaan op het slot als kastelein, ofschoon hij mij voor dien post niet geschikt voor-

kwam; de Italianen zijn meestal te verwijfd en niet geschikt tot getrouwheid en moedige daden; doch in deze zaak is alleen zijn dwaze menschlievendheid strafwaardig; hij heeft zich door de kleeding van zijne vijanden, die, in monnikskappen gedoken, zijn binnengeslopen, laten verschalken. Een bevelhebber, die een sterkte voor zijn meester bewaart, is daar niet om herberg te houden en reizigers en landloopers te ontvangen; neen, dit moet hij voor kloosters en kroegen overlaten; hij heeft dus zijn grootsten plicht, de waakzaamheid, verzuimd en, op mijne eer! voor zijne onvoorzichtigheid den dood verdiend."

Ofschoon Perea, indien het een ander gegolden had, zeker niets zou gezegd hebben, zoo deden echter de voorzichtigheid, D'Avilar's hem bekende laf hartigheid en zijne natuurlijke stoutheid hem besluiten den slotvoogd te verdedigen, weinig denkende, dat het vonnis reeds aan dezen voltrokken was, en dat D'Avilar zich in zijne laatste oogenblikken nog bezig had gehouden met plannen tot zijn verderf te ontwerpen. Het woord opvattende, zeide hij: »De slotvoogd is schuldig aan plichtverzuim, ik ontken het niet, Excelencia! maar zijne onvoorzichtigheid is echter te vergeven: de bezetting van het slot was zeer zwak, en het is mijne schuld, Excelencia! dat ik niet gezorgd heb haar vóór den winter te doen versterken, gelijk hij mij verzocht had."

»Uwe vriendschap doet u aldus spreken, Lorenzo!" zeide de Hertog vriendelijk, waarna hij trotsch vervolgde: »Ik spreek u vrij van alle blaam; alleen omdat *ik* het zoo goed vond, en nergens anders om, bleef hij op het slot, en dus zal ook na den slotvoogd niemand de schuld dragen wegens dit ongeluk dan ik."

Perea boog zich, en zeide: »Excelencia! zijn u ook eenige nadere bijzonderheden bekend?"

»Neen!" antwoordde Alva. »D'Avilar schijnen zij gevangen te houden, de bezetting hebben zij echter op vrije voeten gesteld, waarschijnlijk om hunne levensmiddelen uit te sparen. Maar wien denkt gij, dat men verdacht houdt de aanvoerder der geuzen te zijn?"

»Wien anders dan onzen aartsvijand, den Emisario, Excelencia!" riep Perea uit.

»Juist!" hernam Alva, »Naar alle gedachten moet het die verwenschte spion zijn, die ons hier weder een vlieg heeft afgevangen; doch het gelukken van zijn plan zal mogelijk zijn val veroorzaken.

»Hoor!" dus vervolgde hij op een vasten toon: »Ik had besloten een ander naar Loevestein te zenden; maar uwe tijdige terugkomst en uwe bekendheid met de gelegenheid van het slot doen mij u daartoe bij voorkeur verkiezen. Alles is reeds tot uw vertrek gereed; nog dezen avond verlaat gij de stad, en neemt Velasquez met honderd vijftig vuurroeren mede. Veel paardevolk hebt ge niet noodig; de ligging van het slot maakt, dat gij er geen dienst van zoudt hebben; eenigen uwer speerruiters zullen genoegzaam zijn om de eene of andere order over te brengen, of zoo het noodig mocht zijn, eene veldontdekking te doen. De grootmeester van het geschut, de Cerbellon, heeft reeds bevel gekregen, u het noodige grof geschut en zooveel werklieden als gij begeeren mocht, van Gorkum te beschikken, en daar het niet mogelijk is, een genoegzaam aantal Spaansche busschieters spoedig genoeg op dit punt bijeen te brengen, uit de naburige steden zooveel inlanders, die het geschut kunnen bedienen, te lichten, als gij noodig zoudt kunnen hebben. Ik vertrouw, dat gij u dus als naar gewoonte van uw last zult kwijten; den grootsten spoed moet ik u echter ten sterkste aanbevelen, daar het bezit van Loevestein mij van de getrouwheid van Gorkum en Woerkum verzekert, en noodzakelijk voor mij is, indien ik genoodzaakt werd mijn krijgsvolk in het hart van Holland te doen binnenrukken. Indien men den muiters den tijd liet het slot te versterken en te bezetten, zoo zouden wij genoodzaakt zijn dit gewichtige punt tot het volgende jaar in hunne handen te laten. Nu is het nog slechts door weinig en bij elkander geraapt volk bezet en gemakkelijk te hernemen; de samenspanningen, die in stilte in Gorkum en Woerkum tegen het gezag van mijn meester worden voortgezet, zijn mij bekend en maken mij ongerust."

Dit zeggende zweeg hij en stond op, waarna Perea, insgelijks opstaande en zijn stoel tegen den muur gezet hebbende, met vuur uitriep: »Excelencia! uw vertrouwen zal u niet bedriegen; de Emisario heeft zijn laatste feit verricht, of ge ziet Perea niet weder; dat beloof ik u op mijne eer," waarna hij vervolgde: »De Abanderado (1) uwer Onoverwinnelijken is buiten staat mij te volgen; zou uwe Excelencia mij veroorloven den jongen Da Silva in zijne plaats mede te nemen?"

»Hij is nog zeer jong, Signor!" antwoordde de Hertog, »en, ofschoon dit hier wel niet het geval

(1) Vaandrig.

wezen zal, zou ik toch niet gaarne zien, dat onze banier zich niet onverschrokken in het vuur vertoonde, of dat zij, hetgeen God verhoede, verloren ging."

»Voor dat laatste blijf ik u borg, Excelencia!" hernam Perea. »Wat zijne jeugd betreft, op zijne jaren gevoelde ik ook een onweerstaanbare drift om mij te onderscheiden; uwe Excelencia zelve snelde, slechts zestien jaren oud zijnde, naar het leger voor Fontarabia; ik bid u, sta mij mijn verzoek goedgunstig toe.

Toen Perea uitgesproken had, lachte Alva eenige oogenblikken, en streek genoegelijk zijn baard, waarna hij zeide: »Nu dan, Lorenzo! neem hem mede; ik wil den jongeling niet verhinderen mij de blijken te geven van zijn moed; gij ziet, dat ik een gemakkelijker meester ben dan mijn grootvader, die mij noodzaakte in stilte naar het leger te vertrekken. Hetgeen Toledo en u goed gelukte, kan hem echter slecht bekomen; doch, die niets waagt, die niets wint! het vaandel worde dan door hem gedragen."

Hierop stak hij aan Perea, als teeken van bijzondere genade, zijne lange dorre hand toe, welk gunstbewijs deze met eerbied ontving, Alva vervolgde: »Ofschoon ik nog geen tijd gehad heb om de stukken, die gij van Brussel medegebracht hebt, geheel door te zien, zoo twijfel ik niet, na hetgeen ik er van nagezien heb, of gij hebt volkomen aan mijn verlangen voldaan. Bij gelegenheid zal ik niet nalaten om Zijne Majesteit van uwe diensten te verwittigen, en zeg u in zijn naam dank voor den spoed en het doorzicht, door u in deze zaak aan den dag gelegd. De kwaade raadslieden, die het vertrouwen van mijn meester niet verdienen, zijn oorzaak, dat, niet tegenstaande de grootste behoefte, die ik aan gereede penningen heb, mij bijna niets uit Spanje wordt overgezonden: men belooft mij veel, maar komt niets na. Daar mijne vijanden niets op mijn gedrag weten te zeggen, zoeken zij mij door gebrek aan onderstand van hier te verdrijven, en mij in het oog des konings als een onbekwaam landvoogd te doen voorkomen: zij vergeten, dat het niet de eerste maal is, dat ik de zaak mijns meesters met mijne eigen middelen voortzet, en dat ik bereid ben om steeds, al wat ik bezit, voor den dienst des Konings op te offeren; zij zullen dus hun oogmerk niet bereiken. Neen!" vervolgde hij met trotschheid, »zij zullen noch het genoegen hebben mij het vertrouwen des Konings te doen verliezen, noch zoo gelukkig zijn den Hertog van Alva aan hunne voeten om onderstand en hulp te zien smeeken. Intusschen, Signor Perea! ofschoon Zijne Majesteit mij niet in de gelegenheid stelt uwe verdiensten naar waarde te beloonen, zoo is Alva echter toch in staat om u zijne tevredenheid over uw gedrag te doen kennen. Gij hebt uw paard in mijn dienst bedorven, het is dus mijn plicht u dit verlies te vergoeden; de Andaluziër, van welken wij zoo even spraken, verzelle u naar Loevestein; ik schenk hem u, en zal mijn stalmeester last geven den Corredor dadelijk aan uw kwartier te laten brengen."

»Excelencia, gij kent mijn ijver voor uwen dienst," antwoordde Perea, zich diep buigende, »en dit nieuwe geschenk uit de hand mijns meesters zal dien, zoo het mogelijk is, nog aanwakkeren. De berijder van uw paard zal zich uwe goedheid en uw vertrouwen waardig maken, en steeds bereid zijn om derwaarts te snellen, waar het u welgevallen zal hem te zenden."

Terwijl hij den hoed in de linkerhand hield en zich oprichtte, sloeg hij met de rechterhand op zijn rapier, en vroeg: »Excelencia! hebt gij verder nog iets te bevelen?"

»Neen, Lorenzo!" antwoordde Alva, terwijl hij hem met de hand wenkte om te gaan, »voor het tegenwoordige niet. De bevelen en de opeisching, door mij geteekend, zullen u voor uw vertrek geworden; gij zult daaruit zien, dat ik gelast heb den Italiaan gevangen herwaarts te brengen; ik zie u voor het overige spoedig weder. Vaarwel!"

Perea boog zich nog eens, en verliet toen, het behangsel oplichtende, het vertrek.

Onderscheiden edellieden, die zich in het voorvertrek vermaakten met spelen en drinken, zochten hem over te halen, zich bij hen te voegen; doch voorwendende geen tijd te hebben, verliet hij hen en stond gereed de trap af te snellen, toen hij Jan de Vargas, president van den raad van beroerte, beneden gewaar werd, hetgeen hem deed wachten tot deze zou boven gekomen zijn. De Vargas echter, die reeds zijn voet op de onderste trede gezet had, trad terug en scheen te willen wachten, totdat Perea naar beneden zou gekomen zijn; en toen hij bemerkte, dat deze besluiteloos was, wat te doen, zeide hij: »Geef u de moeite af te komen, Signor! gij hebt zeker meer haast dan ik, en ik zal nog tijdig genoeg bij den Hertog komen, ofschoon ik een vriend eene kleine beleefdheid bewijs.

»Vriend?" zeide Perea zacht bij zich zelven, terwijl hij een blik vol minachting op De Vargas wierp, welken dezen met een spottend gelach be-

antwoordde. Om aan dit geschil een einde te maken, snelde Perea de trap af en wilde De Vargas voorbijgaan; doch deze trad hem in den weg, en zeide: «Zoo ziet men weder, dat vrienden elkander tusschenbeiden noodig hebben. Uw vriend D'Avilar zal ook reeds op u zitten wachten; ten minste als gij naar Loevestein gaat om hem te helpen, zooals de spraak gaat." Toen hij echter zag, dat Perea geen lust scheen te hebben om een gesprek aan te knoopen, zeide hij: »Ik wil u niet ophouden. Veel geluk op uwe onderneming!" en klom haastig de trap op.

Perea bleef staan en mompelde iets, dat een afscheidsgroet moest beduiden, doch meer had van een verwensching, en herhaalde, toen De Vargas uit zijn oog verdwenen was, het woord, »vriend!" terwijl hij bij zich zelven dacht: «Perea! hoe ver is het met u gekomen, dat gij zulk een ellendeling ontzien en ongestraft zijne spotternijen afwachten moet." Plotseling werd hij in zijne mijmering gestoord door de stem van den Voorzitter, die op het portaal bij de trap dezen uitroep gehoord had, en op een helschen toon vroeg: »Wat is er van uw dienst, Signor Caballero?" (1)

»Niets!" riep Perea woedend, terwijl hij ook de onderste trap afsnelde, om zijn geheimen vijand, die zich, evenals een zwarte geest des ongeluks, boven op het portaal vertoonde, niet meer te zien, en eer hij nog het stadhuis had verlaten, had de wraakzuchtige Spanjaard reeds besloten, na zijne terugkomst, zich op de eene of andere wijze van deze lastigen breidel te ontslaan.

Aan zijne woning gekomen, kon hij eerst bedaard nadenken over het gebeurde op Loevestein. Op het oogenblik, dat hij waande Van Doorn in zijne macht te hebben, en Anna de wet te kunnen voorschrijven, vervloog zijne hoop in rook. Van Doorn en Anna, ofschoon niet voor altijd bevrijd van zijne woede, bevonden zich echter voor het tegenwoordige buiten zijn bereik; alleen de flauwe hoop, hen nog op Loevestein te vinden, en hen met den gehaten Emisario gevangen te nemen, vertroostte hem en deed hem er op bedacht zijn zoo spoedig mogelijk het slot te bereiken.

Nog eer de avond viel, reed Perea, op het geschenk des Hertogs gezeten, de St. Janspoort uit, aan het hoofd van zijne speerruiters, terwijl Pedrillo, de trompet stekende, voor een oogenblik het doffe gerommel der trommen verdoofde, die met de schalmeispelers, de Spaansche vuurroeren en hun hoofdman Velasquez, die te paard gezeten was, voorafgingen.

Toen Perea, aan zijne ruiters bevel gaf om voort te rijden, en bij de brug met zijn steigerend ros bleef stilstaan, zwaaide Da Silva met het vaandel, dat hij droeg, en riep: »*Viva el Rey!*" (1) hetgeen door de soldaten met vuur herhaald werd. De burgers echter, die de soldaten zagen uittrekken, herhaalden dien kreet niet; een somber stilzwijgen gaf hunne vrees, zoo niet hun misnoegen, te kennen. De musketiers trokken hen in rotten met hun lange musketten voorbij, op welker blauwe loopen de avondzon een rooden gloed wierp, en Perea, het bruine en krijgshaftige gelaat der Onoverwinnelijken met welgevallen beschouwende, wenschte zich reeds bij voorraad geluk met de vermeestering van Loevestein.

(1) Heer ridder.

DRIE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Nog lang nadat Van Doorn met Anna was afgevaren, stond de Boodschapper in gedachten verzonken, met de armen over elkander geslagen, aan den oever der rivier, en staarde in de duisternis. Getroffen door de schoonheid van het meisje, aangedaan door het bloedige tooneel, dat zoo even op Loevestein had plaats gehad, kon hij niet scheiden van de plek, waarop hij zijn vriend voor het laatst (hij kon het zich niet ontveinzen) de hand gedrukt had; want, ofschoon hij Van Doorn slechts weinig gezien had, achtte hij hem hoog om zijne braafheid, en met een vaderlijk hart hing hij aan den moedigen jongeling, die op zijne roepstem zich voor zijn vaderland opofferde: om die reden had hij zich verplicht gevoeld hem te redden, zelfs met gevaar van zijn eigen leven.

Lang stond hij daar, en noch de koude rivierwind, die zijn mantel om hem deed wapperen, en zijne grijze haren en zijn baard door elkander deed waaien, noch het geraas van den stroom, die aan zijne voeten tegen de vorst kampte, kon hem uit zijn diep gepeins doen ontwaken.

Aan de vriendschap had hij voldaan; zijn woord om De Manilla's dood te wreken had hij gehouden. D'Avilar's bloed bezwaarde zijn geweten niet;

(1) Leve de Koning.

doch hij gevoelde zijne roeping, om nu ook zijne plichten jegens het vaderland te vervullen; want daaraan moest Loevestein's vermeestering nuttig zijn, en deze overdenking alleen was in staat hem tot zich zelven te doen komen.

»Vaarwel, vriend!" riep hij uit, »vaarwel! Gods almacht brenge u, na het doorworstelen van vele gevaren, in een veilige haven; rust dan zacht in de armen van uwe beminde vrouw; maar Herman zal uw geluk niet beleven. Ik heb u voor het laatst gezien," vervolgde hij weemoedig, en met zijne hand aan zijn gelaat wischte hij misschien een traan uit zijn oog, en stapte met groote schreden naar het slot. — Het vaderland riep hem.

Zich te verzekeren, dat zijne gevangenen geene pogingen deden om te ontsnappen, was zijn eerste werk, waarna hij zich met Uilenburg in een der kamers op een bed nederwierp om wat uit te rusten en in staat te zijn tegen den anderen morgen zijne twee metgezellen in het bewaken der gevangene Spanjaarden af te lossen.

VIER EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Den volgenden morgen vroegtijdig werd Uilenburg naar Gorinchem gezonden om levensmiddelen te koopen, en hunnen vrienden aldaar van de vermeestering des slots kennis te geven.

Hij keerde na een paar uren verwijls met het gekochte terug, vergezeld van twee mannen, die reeds dadelijk zich bereid getoond hadden den Boodschapper te helpen; waarna deze zich spoedde om het geheele gebouw te doorzoeken, de gelegenheid ervan in oogenschouw te nemen en te zien, hoe groot de voorraad van wapenen en krijgsbehoeften was, die er zich in bevond.

Reeds hadden zij het geheele voorhof en de benedenkamers van het eigenlijke slot doorzocht, toen een hard gelui aan de poortklok hen verschrikt deed stilstaan en oorzaak was, dat zij spoedig naar de poort snelden. Door een raampje, dat in den muur der wachtkamer was, zagen zij een oud man van een deftig voorkomen, die in een ouden, afgesleten zwarten mantel gehuld, met een kistje onder den arm, voor de poort driftig heen en weder stapte, en ongeduldig scheen, dat hem niet werd open gedaan. Het was Helleborius, de heelmeester van Gorinchem. Een schuit met twee roeiers had hem gebracht, en deze hadden zich, op de terugkomst van hun meester wachtende, op den grond van het vaartuig nedergezet, ten einde zich zooveel mogelijk voor den kouden wind te beschutten en op hun gemak over het weder te kunnen spreken.

Uilenburg nam dadelijk een hoed van den muur en wierp een mantel om, waarna hij met een musket in de hand tot den Boodschapper zeide: »Ik zal eens gaan zien, Herman! wat die zwarte raaf hier verrichten moet, en hem spoedig terugwijzen; die kerel luidt den bengel, alsof hij zakken met goud onder zijn kalen mantel draagt."

De heelmeester kwam voor het laatst nog eens naar Van Doorn zien, eer het dichtgaan der rivier hem zulks beletten zou. Terwijl hij nu over de koude morde, zijn zieke, den slotvoogd en al de bewoners van het oude huis verwenschende, en binnensmonds eenige Latijnsche woorden mompelde, opende Uilenburg, die nu volkomen op een Spaanschen krijgsman geleek, de poort, en vroeg op een norschen toon in gebroken Hollandsch: »Signor Abate! 1) wat voert u herwaarts?"

De wondheeler wilde, zoodra de poort geopend werd, binnenijlen en riep: »Houd mij niet op!" Uilenburg wees hem echter met zijne vuist terug, zoodat hij moeite had om op de been te blijven, en zijn musket forsch voor hem nederzettende, zeide hij: »*Deten-tu!* 2)" en belette hem den verderen doorgang.

Helleborius, over het onbeschofte gedrag van den soldaat verontwaardigd, mompelde binnensmonds: »Lompe hond!" en riep toen: »*Medicus sum* 3), ik ben de wondheeler van Gorkum."

Toen hij echter dezen zijne knevels zag opstrijken, werd hij bevreesd, dat de Spanjaard het eerste verstaan mocht hebben, en zeide: »Het verwondert mij, krijgsman! dat gij mij niet kent: ik kom om den gevangen geus te verbinden. Signor D'Avilar is mijn vriend, en heeft mij ontboden; gij moet wel zeer gezond zijn, dat gij de hulp van meester Helleborius nog nooit hebt noodig gehad." Dit zeggende, zag hij met droefheid den sterken lichaamsbouw des soldaats; hij wanhoopte dus hem ooit onderhanden te krijgen, doch dacht bij zich zelven: »Als dit eenmaal gebeurt, zijn de kaarten vergeven, en dan zal het mijne beurt wezen."

»De geus is gisteren reeds vervoerd," bromde Uilenburg, »en de Castellan heeft een verre reis ondernomen; *Maldito Barberillo!* 4) houd mij niet op."

1) Heer abt. 2) Sta. 3) Ik ben geneesheer. 4) Vervloekte baardschrapper.

Ofschoon de toon, waarop dit gezegd werd niet geschikt was om hem gerust te stellen, wilde Helleborius, evenwel binnendringen om, in spijt van den soldaat, zijn bezoek af te leggen, opdat hem de toegezegde belooning niet zou ontgaan; hij trachtte Meijer of iemand anders gewaar te worden, die hem kende en hem van dezen ongemakkelijken portier ontslaan kon.

Doch Uilenburg, die moeite had zijn lachlust te bedwingen, en wien deze vertooning reeds begon te vervelen, haalde zijn degen een eind weegs uit, en grauwde hem op een norschen toon toe, terwijl hij hem vreeselijk aanzag: »Terug, kwakzalver! of *nombre de Dios* (1)! ik zal u met mijne *lamina* (2) knoopsgaten in den buik maken, die gij niet genezen kunt, *Carajo* (3)!"

Daar meester Helleborius bedacht was, dat de soldaat zijn woord gestand zou doen, nam hij de vlucht en liet zijne kist vallen. Meer dood dan levend in de schuit springende, riep hij, door de vrees vermeesterd, uit: »Roeit in Gods naam spoedig voort, mijne vrienden! eer de bezetene ons ontzield," waarna hij, om zijne vlucht te verontschuldigen, vervolgde: »*Quidquid agis prudenter agas* (4)."

Uilenburg had intusschen het kistje opgenomen en de poort dichtgeworpen, en zeide lachende tot den Boodschapper, terwijl hij zijn mantel afwierp: »Bij mijne ziel! die kerel was lastig; gelukkig, dat ik nog een paar woorden Spaansch onthouden had, van den tijd toen ik onder de haakschutters te paard gediend heb, anders had ik hem niet weggekregen."

Zoodra dit lastige bezoek afgeloopen was, begaven zij zich weder aan hun onderzoek, en bezochten de hoogere verdiepingen. Ammunitie, blanke wapenen en klein geweer waren in genoegzaam aantal voorhanden; doch geschut vonden zij niet, zooals Meijer hun reeds gezegd had, en dit was juist het moeilijkst te bekomen, vooral in den korten tijd, die hun nog voorhanden was, eer hunne vijanden bericht zouden krijgen van hun bedrijf.

Op een afgeschoten gedeelte van den zolder vonden zij allerhande oud wapentuig; het meerendeel was echter door den roest bedorven of door de uitvinding van het buskruit in onbruik geraakt; vele der wapenen schenen zelfs afkomstig te zijn van den tijd, toen het slot door den graaf van Oostervant werd ingenomen, ten minste zij zochten dikwijls tevergeefs te raden, op welke wijze men ze gebruikt had.

»Ziedaar een goeden degen voor u," zeide de Boodschapper tot Uilenburg, op een zwaard wijzende, dat, ofschoon roestig, nog zeer goed in orde, en gemaakt was om met twee handen gebruikt te worden.

Uilenburg nam het op en bezag het; doch toen hij het eenigen tijd in zijne hand gehouden had, wierp hij het verstoord weg, zeggende: »Verdoemd, Herman! zijt gij dwaas? dat is geen zwaard voor mij! het is te zwaar; die dat gebruikt heeft, is zeker een halve duivel geweest."

De Boodschapper raapte echter het zwaard op, en het met beide handen aanvattende, slingerde hij het boven zijn hoofd rond, en verpletterde er een paar oude harnassen en helmen mede, die op den grond lagen. »Gij ziet, dat dit staal nog goed is," zeide hij en vervolgde lachende: »het is ook zoo zwaar niet, als gij gelooft; ik zal het medenemen om het in tijd van nood te gebruiken." Nu krabde hij met een ijzer, dat hij op den grond vond, er den roest bij het gevest wat af, om eenige oude letters te lezen, welke er in gegraveerd waren.

»Dat ding zal zeker aan Roland of een ander van die oude heeren hebben toebehoord," zeide Uilenburg, »en gij moogt onzen Wapensmid er den roest wel wat laten afslijpen."

»Gij vergist u," hernam de Boodschapper, »volgens deze letters heeft het aan zekeren Oth van Driel toebehoord; maar wie hij geweest is, weet ik niet. Wat de roestigheid betreft, die zal ik er op de koppen der Spanjaarden wel afslijpen; ten minste die sinjeurs hebben den naam van zeer hardhoofdig te zijn."

Met een der sleutels, die bij den kastelein gevonden waren, openden zij nu ook een vertrekje op den zolder, en zij stonden verbaasd over het aantal boeken, beschreven papier, smeltkroezen en uit koper vervaardigde werktuigen, die zij er in aantroffen.

»Voor den duivel!" zeide Uilenburg lachende, terwijl hij een glazen helm aan stuk schopte, »ik begin te merken, dat de Italiaansche hond zich ook bezighield met sterrenkijkerij; het verwondert mij daarom, dat hij zijn dood niet heeft kunnen vooruitzien."

«Dwaasheid!" antwoordde de Boodschapper; »uit de sterren valt voor den mensch niets te leeren; alleen de zeeman kan, wanneer hij in de

(1) Bij den naam van God. (2) Kling. (3) Vervloekt! (4) Al wat gij doet, doe zulks voorzichtig.

sterrenkunde ervaren is, er zijn weg naar richten, en daardoor dikwijls het gebrek van den zeilsteen vergoeden. Doch, naar al wat ik hier zie," vervolgde hij, een rol beschreven perkament in de hand nemende, »geloof ik, dat de slotvoogd zich meer met het goud zoeken dan met het sterrenkijken heeft beziggehouden."

Na de rol ingezien te hebben, wierp hij haar achteloos in een hoek op eenige houtskolen, daar hij tevergeefs getracht had te ontdekken, in welke taal het geschrift was opgesteld, en waartoe de figuren dienden, die er in waren afgeteekend, weinig denkende, dat dit geschrift door D'Avilar te Venetië voor een groote som gouds gekocht was van den vader des beruchten Mamugni van Cyprus, in de hoop van daardoor in staat te zijn de grootste rijkdommen voor te brengen.

Na het een en ander bezichtigd te hebben, sloot de Boodschapper de deur weder dicht, terwijl hij den ledigen kroes, zooals D'Avilar dien op het fornuis gezet had, onaangeroerd tusschen de houtskolen in den ring liet staan. Dus hun onderzoek verricht hebbende, keerden zij naar de benedengedeelten van het slot terug, terwijl de Boodschapper in het voorbijgaan nog de deur der kapel sloot, ten einde aan zijne onderhoorigen te beletten er iets in te vernielen, en zich daardoor gelijk te stellen met het geboefte, dat door onzinnige verniel- en roofzucht de goede en rechtmatige zaak der Nederlanders bij vele bedaarde lieden had doen verafschuwen.

Den geheelen dag brachten zij door met het slot zooveel mogelijk te versterken; de groote poort van het voorhof werd dichtgemaakt en bevestigd; de kleinste alleen werd, als gemakkelijker te verdedigen, voor den uitgang opengehouden; ensters werden, voor zoover zij niet met n traliën bezet waren, met planken dichtgerd, en alleen kleine openingen, om door te n, er in bewaard.

rne had de Boodschapper het gebouw in nd geheel met schietgaten laten doorbreken; le muren waren veel te dik, en dáár waar n verhindering zou teweeggebracht hebben, weerstonden zij de kracht des beitels; en het cement, waarmede de steenen aan elkander gehecht waren, was, ofschoon er reeds eeuwen sedert de stichting van het gebouw verloopen waren, nog zoo vast, alsof zij nog niet lang geleden waren opgemetseld; op enkele en op de noodigste plaatsen alleen werd er dus mede voortgegaan, totdat de nacht zijn sluier over het aardrijk wierp, en dus ook op Loevestein een einde maakte aan het werk.

Toen riep de Boodschapper zijne manschappen bijeen. Nadat zij zich allen van het hoofd tot de voeten gewapend hadden, ging hij naar de deur der wachtkamer, waar de soldaten waren opgesloten. Hij opende het luikje in de deur, en zeide: »Soldaten, het uur van uwe bevrijding is dáár; gij kunt gaan; drie van u kunnen tegelijk dit vertrek verlaten, de overblijvenden zullen mij telkens voor het gedrag der vrijgelatenen borg blijven."

De deur werd geopend en de monden der roeren met brandende lonten en ontsloten pan dreigden hem, die het gegeven bevel zou willen overschrijden, met den dood; doch de Spanjaarden bleven op hunne plaats stil staan en zagen hunne vijanden onbevreesd aan.

Op bevel van hun hoofdman traden er drie de deur uit, waarna die weder gesloten werd, en zoo vervolgens. Hij zelf ging het laatst; getrouw aan zijn plicht, was hij gewoon het gevaar het eerst te zoeken en het laatst te verlaten.

Terwijl hij de poort uittrad, en de Snijder zich gereed maakte de deur achter hem dicht te werpen, bewees de Wapensmid, die aldaar de wacht hield, hem de militaire eer, waarop de Anspessado zeide: »Dit oogenblik bewijst mij, dat rebellen ook hun woord nakomen; maar waarlijk, Signores! gij bewijst mij en mijn soldaten te veel eer. Spoedig hoop ik een bezoek bij u af te leggen, en ik twijfel niet, of gij zult ons goed ontvangen. Tot weerziens dan!" en zich bij de Spanjaarden voegende, die hem op een afstand wachtten, verloor hij zich in het duistere van den nacht.

Ofschoon van het gevaar bewust, dat hen allen bedreigde, liet de Boodschapper zulks niet bemerken; maar gaf den zijnen goeden moed en beloofde hun, dat de hulp, hem door den graaf Van den Berg toegezegd, spoedig zou komen. Helaas! hij begon er zelf aan te wanhopen; want toen hij, nadat hij alles had nagezien, het slot beklom, om den wind en het weder nauwkeurig waar te nemen, woei de snijdende oostenwind hem scherp in het aangezicht en voorspelde hem een sterke vorst. De slotgracht was reeds met een ijskorst overdekt; het leed geen twijfel of alle binnenwateren zouden spoedig dichtgevroren zijn, en de manschappen, die hem beloofd waren, zouden niet intijds kunnen komen.

Maar verre was het van hem, die geen gevaar vreesde, zich te laten ontmoedigen; bij het stijgen van den nood rees ook zijn moed, en toen hij zich op zijn rustbed nederwierp, beval hij zich

en de zijnen in de handen van Hem, die weer en wind beveelt; de hoop, dat de wind, gedurende den nacht in het westen zou loopen, beurde hem op, en hij troostte zich met de gedachte: dat, ofschoon het niet in zijne macht was te overwinnen, het aan hem lag met roem te vergaan.

VIJF EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Des anderen daags ontving Van den Bosch, door tusschenkomst van hun vriend, den herbergier in *de Paradijsvogel*, nog eenige levensmiddelen; doch dit was ook voor het laatst, dat hij hun die kon doen toekomen.

Van tijd tot tijd raakten er onderscheidene hunner geloofs- en partijgenooten, hetzij langs de rivier of door den Bommelerwaard, binnen het slot. Deze berichtten, dat het niet toelaten van den heelmeester op Loevestein reeds eenigen achterdocht verwekt had, die maar al te spoedig door de bevrijde Spanjaarden in zekerheid was veranderd, en dat reeds in den verloopen nacht twee renboden naar 's Hertogenbosch waren afgezonden, om Alva van de overrompeling kennis te geven. Om deze reden vond de Boodschapper het geraden om een jongen, maar vertrouwden persoon, met het paard des slotvoogds door den Bommelerwaard af te zenden en ernstig om hulp te verzoeken.

Den geheelen dag heerschte er een ongewone drukte te Gorinchem aan de kaai; op de wallen en langs den dijk naar Dalem wemelde het van nieuwsgierigen, die het slot aangaapten, en tevergeefs iets bijzonders er aan trachtten op te merken. Ook menig rechtgeaard Hollander bevond zich onder hen, en zag weemoedig naar het doodsche gebouw, dat als uitgestorven dáár lag. Noch de tonen der trompet of het roeren der trommen, noch het vroolijke gejuich eener talrijke bezetting streelde zijne ooren: geen geluid, neen, zelfs geen enkele klank stelde zijn vaderlandlievend hard gerust, en ofschoon hij voor het tegenwoordige zich nog niet bij zijne broeders bevond, haakte hij naar het oogenblik, waarin hij ook eens op zijne beurt voor het land, dat hem had zien geboren worden en gevoed had, de wapens zou kunnen opvatten en het helpen bevrijden van vreemden dwang of zijn leven er voor opofferen.

Des avonds van dezen dag werd de bezetting van Gorinchem versterkt door eenige soldaten, die van Utrecht kwamen; doch toen de volgende dag aanbrak, was de toestand voor die van Loevestein nog dezelfde: het weer had zich nog niet ontladen en de hulp was nog niet gekomen.

Tegen den middag riep de Boodschapper zijne manschappen in de zaal bijeen, waarin de slotvoogd het leven had gelaten; evenals toen brandde er een groot vuur onder den schoorsteen; het geheele vertrek was vol met wapentuig, daar deze kamer zeer geschikt was om al het noodige tot de verdediging bij de hand te hebben. Op de tafel stonden bekers en drinkglazen.

Op zijn bevel schaarden zij zich dadelijk in orde; doch hun aantal was niet groot. Zij waren slechts vier en twintig koppen sterk, en hunne onderscheiden grootte en kleeding gaven hun eerder het aanzien van een hoop straatroovers dan van mannen, die uit liefde voor hun vaderland naar een gevaarlijke plaats gesneld waren.

»Mannen!" dus sprak de Boodschapper hen aan, terwijl hij voor hen trad, »gij, die op mijne stem u herwaarts hebt begeven, *hier*, waar het vaderland u riep, zijt welkom op Loevestein, en hoort aandachtig naar hetgeen ik u zal voorhouden."

»Toen ik, mij van een heiligen plicht kwijtende, het slot innam, waren mij stellig de noodige manschappen toegezegd om het te verdedigen; doch de vorst belet ze te komen, en mijn voornemen om de beide steden in naam van 's Konings gouverneur, den Prins van Oranje te bezetten, zal nu wellicht niet meer mogelijk zijn. Ik ontveins u dus niet dat onze post gevaarlijk is; ja, ik wanhoop aan ontzet. Gij allen, mannen! ofschoon ik weet, dat gij den dood niet vreest, kunt mogelijk niet genegen zijn uw leven voor een bijna hopelooze zaak ten beste te geven; hij, die dus het slot wil verlaten, spreke slechts, en het hem vrij; nu nog kan het geschieden, wie of het morgen mogelijk zal zijn; want reeds verwacht ik aangevallen te zullen wo De lange rust, die zij ons laten, is onheilspel en onze vijanden wachten ongetwijfeld slechts het oogenblik, waarin zij ons zeker kunnen vernietigen. Spreek nu vrij: een ieder waagt zijn leven; een ieder heeft dus recht van spreken."

Niemand echter wilde zijn gevoelen zeggen; slechts de drie mannen, die met hem het slot hadden overrompeld, kenden den Boodschapper, met wien zij sinds lang vertrouwelijk omgingen: de overigen hadden hem te voren nooit gezien. Met ontzag beschouwden zij den man, die hun

gelast had op het slot te komen, en in de tegenwoordigheid van den door de Spanjaarden zoo gevreesden Emisario waagden zij het niet het eerst te spreken.

Uilenburg echter brak het stilzwijgen af, en zeide op een vroolijken toon: «Op mijn woord, ik heb er niets tegen om het slot te verlaten; ik bemin het leven, de dood komt altijd tijdig genoeg, en men behoeft hem niet met geweld te zoeken; maar indien wij het oude nest ontruimen, waar gaat gij dan heen, Herman?"

»Ik verlaat het niet, mijn vriend," antwoordde deze, »ik heb beloofd het te bewaren voor den Prins, en vast besloten mij liever onder de puinhoopen er van te begraven."

»Dan spreekt het vanzelf, dat ik blijf," hernam de andere op een levendigen toon: »Zoo waar als er een God leeft, de Uil zal u niet verlaten; slechts wanneer het nacht is, leeft hij, en degene, die hem in zijne sluiphoeken zal durven opzoeken, zal beven; zijn laatste toon zal het hart der braafsten doen sidderen, en midden onder de lijken van onze vijanden zal ik naast u begraven worden. Dit is mijne stem.

»Blijf liever leven om mij te wreken," zeide de Boodschapper, door deze woorden aangedaan; »uw leven is nuttiger voor uw vaderland dan uw dood; gij hebt geene gelofte afgelegd."

»Dat heb ik wel, Herman!" zeide Uilenburg, hem de hand gevende en uitroepende: »Ik heb met u gestaan; samen zullen wij vergaan," waarna hij zich tot de overigen wendde en vervolgde: »Niet waar, knapen! wij vreezen geen gevaar, en zullen pal staan in den nood, en als wij sterven, zullen de Spanjaarden ons nog met vrees aanschouwen. Wij zullen hun leeren, dat de moed en goede wil in staat zijn om het gemis aan kunde in den wapenhandel dapper te vergoeden, en die trotsche snorrebaarden, die oude Spaansche vuurvreters, zullen beven, als zij ons, Hollandsche jongens, zullen zien; niet waar, de vlucht zult gij niet nemen? En gij, jonge en sterke borsten! zult u niet door ons, oude lieden, laten beschamen. Zijt niet bevreesd; de duivel is zoo zwart niet, als hij er uit ziet; ik zelf heb voorheen onder de Spanjaarden gediend, en hunne bruine huid is niet ondoordringbaar voor een goed schot of een vorschen stoot. »Deze hand," dit zeggende strekte hij zijn rechterarm rechtuit, zou u daarvan wel wat vertellen kunnen."

»De dood zal mij welkom zijn," zeide de Snijder somber; tevergeefs heb ik hem dikwijls gezocht; zij, die mij van mijne haardstede verdreven en mijn zoon vermoord hebben, mogen ook dit lichaam sloopen. — Ik blijf!"

»Weg met Duc d'Alva! Dood voor de Spaansche beulen!" riepen nu al de overigen als uit eenen mond. »Wij blijven hier!"

De Snijder bracht nu zijne hand aan zijn zwaard en riep uit: »Herman! gij hoort het, wij zijn u allen getrouw tot in den dood!" waarna hij woedend vervolgde: »Vervloekt zij hij, die wankelt in het midden van het gevaar! vervloekt zij hij, die spreekt van overgaaf; want dit staal zal hem ter helle doen varen."

»Vrienden!" zeide de Boodschapper, »ik ben aangedaan over uw voornemen; maar het verwondert mij niet, en ik dank u voor uw vertrouwen; door uw moed, door uwe hulp ondersteund, wanhoop ik nog niet aan ons behoud; in alle gevalle, broeders! zullen wij samen sterven of overwinnen!"

Daarna schonk hij de kroezen en glazen vol; de bekers stieten tegen elkander, en de kreten van »*Vivent les Gueux!* weg met de papen! weg met onze beulen!" klonken door het hooge vertrek. Zelfs Brigitta hoorde met angst het geschreeuw der ketters; zij kruiste en zegende zich, en dacht, dat haar laatste uur gekomen was.

Nadat deze geestdrift een weinig bedaard was, zeide de Boodschapper: »De rust, die men ons laat, moet ons echter niet tot zorgeloosheid doen overhellen." Zich nu tot Uilenburg keerende, vervolgde hij: »Ik draag u de zorg op voor het bewaken van het slot; wij kunnen niet te voorzichtig zijn."

Uilenburg haastte zich aan het bevel te voldoen, en bracht een man op het voorhof, terwijl hij een ander gebood op de bovenste verdieping van het gebouw te blijven, en van tijd tot tijd naar alle zijden door de vensters uit te zien om nauwkeurig gade te slaan, wat naar den kant van Gorinchem of Woudrichem gebeuren mocht.

De overige verdedigers vermaakten zich ondertusschen met praten en drinken; doch de Snijder zonderde zich met den Wapensmid af, en plaatste zich een hoek van het vertrek; van het gevaar, dat hen bedreigde, ten volle overtuigd, namen zij aan de naar hun oordeel ontijdige vreugde hunner makkers geen deel.

De Boodschapper nam ondertusschen een stuk witte stof, dat in een hoek van het vertrek lag en een beddelaken scheen te zijn; hij sneed er met een mes een stuk af, waarna hij een pot met zwartsel of verf kreeg en met een kwast groote letters op het doek begon te schilderen, zonder

dat zijne onderhoorigen, die met nieuwsgierige blikken zijn doen beschouwden, het waagden hem te vragen, wat hij deed.

Zoo verliep ook de derde dag, dien zij op het slot doorbrachten; het avondeten, dat door Brigitta bereid was, werd met graagte verslonden, en menig hartelijk woord werd nog door den Boodschapper gebezigd om den zijnen het hart onder den riem te steken. Voor het eerst weergalmde binnen de muren van dit kasteel het lied van Willem van Oranje, van wien het vaderland zijne redding verwachtte, en het Wilhelmus gezamenlijk en met luider stemme aanheffende, gaven zij te kennen, dat zij het gevaar, dat hen bedreigde, verachtten. De Boodschapper ried hun echter, nadat de avondmaaltijd was afgeloopen, zich vroegtijdig ter rust te begeven, goed op het aflossen der schildwachten te passen, en zich tegen den anderen morgen gereed te houden om den kamp door te staan.

Aan zijne stem gehoor gevende, verliet het volkje spoedig het vertrek, zoodat hij eindelijk alleen met Uilenburg achterbleef. Terwijl deze het vuur wat bij elkander haalde, en er nog een paar stukken hout op wierp, nam de Boodschapper het stuk linnen, dat hij beschilderd had, en kreeg een dikken langen stok, die in een hoek der kamer stond, waaraan hij het doek zoo goed mogelijk vastbond, en plaatste toen het een en ander weder tegen den wand.

Een oogenblik zaten zij sprakeloos over elkander, en Uilenburg sprak nu en dan de wijnkan wel eens aan; eindelijk verbrak hij het zwijgen en zeide: »De Italiaan hield er, bij mijn ziel! goeden wijn op na. Komaan, Herman! drink ook eens mede; waarom staart ge zoo somber in het vuur?" Dit zeggende, schonk hij hem een glas in.

»Gij hebt gelijk, vriend!" hernam Herman, zijn glas uitdrinkende; »doch ik geloof, dat gij spoedig geen wijn meer zult drinken; het loopt met ons ten einde. Met vreugde heb ik," dus ging hij op een droevigen toon voort, »dezen dag een nieuw bewijs ontvangen van uwe gehechtheid aan mijn persoon, en van den goeden geest, die er onder onze mannen heerscht; de dood is nu hunne eigen verkiezing, en," vervolgde hij somber, »is niet voor mijne rekening, maar voor die mijner vijanden, of van hen, die ons niet te hulp komen volgens hunne belofte. Gerust kan ik dus dit leven verlaten, en hun lijden zal mij in mijn laatste oogenblikken niet bezwaren." Hier hield hij op.

»Zoo is het," zeide Uilenburg.

Hierop vervolgde de Boodschapper: »Alles is nu gereed; wij hebben alles gedaan, wat mogelijk was, om ons te versterken; het overige berust in hooger hand. Voor ééne zaak echter heb ik nog niet gezorgd: dat is namelijk," zeide hij, zijne hand krampachtig aan zijn zwaard slaande, »om, als het staal onzen verlamden arm ontvalt, toch vrij te blijven, onverwonnen dit leven te verlaten, en juist door onzen val over onze vijanden te zegevieren, en," vervolgde hij, woedend, opspringende, »den Spanjaarden voor het laatst te bewijzen, dat de Boodschapper stervend nog zijne vijanden verplettert."

Uilenburg, die hem met aandacht had aangehoord, knikte hem beamend met het hoofd toe, en zeide: »Laten wij gaan!"

Dezelfde gedachte bezielde deze twee mannen; de vaderlandsliefde was hun gemeen, evenals de haat tegen de Spanjaarden; geene lange rede behoefden zij te wisselen: één woord, één wenk slechts, en de andere begreep dadelijk hetgeen zijn vriend bedoelde. Uilenburg had nu den Boodschapper volkomen begrepen. Slechts te midden van het gevaar leert men zijne vrienden kennen; helaas! waarom wordt deze band dikwerf zoo spoedig verbroken?

Zwijgend gingen zij het werk verrichten, dat hen redden moest; geen woord werd er bij gewisseld, toen zij naar de benedenkamers van het slot afdaalden, terwijl hunne lotgenooten reeds ter rust waren gegaan. Terwijl Uilenburg met de lantaren bijlichtte, rolde de Boodschapper een vaatje, dat in een kleine kamer lag, naar een vertrek, dat boven den wijnkelder was; toen werd het langs de keldertrap afgewenteld, en aan het einde van den kelder geplaatst. Het licht, dat de hoornen lantaren gaf, verspreidde over het geheele tooneel een twijfelachtig licht, en wierp lange schaduwen tegen den muur en op de wijnvaten. Indien iemand in het holst van den nacht deze twee zwijgende mannen had gadegeslagen, zou hij zeker, door de vrees overmeesterd, de vlucht genomen en hen voor booze geesten gehouden hebben, die te middernacht de schatten in het aardrijk verborgen, waarnaar de slotvoogd geheel zijn leven vergeefs gezocht had.

Meer dan één vaatje werd door hen in den kelder geplaatst; toen werden de kleine tonnen behoedzaam geopend en voorts de grond van den kelder, de trap en ook de vloer der kamer boven den kelder met iest bestrooid, dat de Boodschapper in een gebroken wijnkan droeg. Daarna sloot

deze de kamerdeur, en gaf den sleutel aan Uilenburg, mogelijk omdat het volk zich aan geene zwelgerij zou schuldig maken, zeker om ongelukken te voorkomen.

Toen zij van elkander scheidden, gaven zij elkander de hand. Eene zekere opgeruimdheid vertoonde zich op hun gelaat, het »slaap wel," tot morgen! dat zij elkander toeriepen, en dat door het gewelf en de gangen van het slot klonk, brak alleen de doodelijke stilte af, die hier heerschte, en de gedachte, dat zij hunne bevrijding hadden voorbereid, indien zij moesten zwichten in den ongelijken strijd, die hen wachtte, deed hen gedurende den nacht een gerusten slaap genieten.

ZES EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

»Sta op, Herman!" zeide Uilenburg tot den Boodschapper, toen hij den anderen morgen in het vertrek trad, waarin deze zich op een rustbed had nedergeworpen, om zijne krachten door eenige uren slapens te verkwikken. »Sta op; want ik geloof, dat het er dezen dag warm zal toegaan, en op mijn woord! ik verzeker u, dat wij het vuur niet zullen behoeven te stoken, om aan het zweeten te geraken."

»Wat is er gebeurd?" vraagde de Boodschapper, zich snel oprichtende.

»Nog niets," hernam de andere; »maar ik geloof, dat het slot wel spoedig zal aangetast worden; ga maar eens met mij naar boven. De Spanjaarden zijn in aantocht; doch de luie moffen zie ik in geen velden of wegen."

De Boodschapper greep zijn zwaard, dat ontbloot naast hem lag, en Uilenburg hielp hem zijne wapenrusting aandoen, waarna zij het vertrek verlieten, en zich door de donkere gang en langs de nauwe trap naar boven begaven.

Zoodra zij op den zolder waren gekomen, wierp Uilenburg een venster aan de west- of achterzijde van het slot open. De hoogte, waarop zij geplaatst waren, stelde hen in staat de geheele landstreek te overzien. Nog was de wind oost, en de vorst hield steeds aan, ofschoon aan den gezichteinder in het westen grauwe wolken schenen samen te pakken. Hoewel de verte en de duisternis beletten alles duidelijk te zien, zoo kenmerkte toch alles, dat er een ongewone beweging te Woudrichem plaats had. Aan het veer lagen meer vaartuigen dan anders, en van Gorinchem voer men ook over, terwijl Uilenburg, een der vaartuigen nauwkeurig gadeslaande, uitriep: »Dat de satan de Spanjaarden hale: die zeilpont gaat diep. Ik geloof waarachtig, dat zij bezig zijn met geschut over te brengen; die lafaards durven ons zeker zonder dat niet aanranden."

»En zij doen verstandig," viel de Boodschapper hem in de rede; »zonder dat zouden zij ook niet spoedig met ons klaar komen; wij zelven zouden immers ook zoo handelen, indien wij in hunne plaats waren; maar wie toch hun aanvoerder is?"

»Dat mag de duivel weten," hernam Uilenburg driftig; »indien Alva's gunsteling niet naar Brussel was vertrokken, zou die het zeker zijn. Ik had de Spanjaarden echter dezen dag nog niet verwacht; het moest ook juist treffen, dat de Spaansche tiran zich tegenwoordig in den Bosch ophoudt, en zoo ik wel zie, zijn zij met wagens vervoerd uit vrees van te laat te komen."

De Boodschapper antwoordde hem niet, maar zag, zijne hand boven de oogen houdende, met opmerkzaamheid naar het hoofd te Woudrichem. »Daar gaan zij scheep," riep hij, »zie, — dit zeggende, wees hij met zijn vinger naar de plaats, waarheen hij zag; — die zullen zeker het eerst den overtocht beproeven; hun aanvoerder houdt de anderen terug; hij wil zeker het vaartuig niet te veel overladen; er zijn er ook wel reeds een dertigtal in. Hoe fraai doet zich het geregelde krijgsvolk toch voor! die gele livrei en groote zwarte hoeden benevens de schitterende borstharnassen staan goed. Zie, zij rusten op de trompen van hunne musketten; die kerels zullen het ons nog boos genoeg maken."

»Daar gaat reeds een tweede schuit heen," zeide Uilenburg, »maar daar zijn er veel minder in. Zie eens, welk een haast die knapen hebben; zij zelven grijpen de riemen, en roeien het eerste vaartuig voorbij; zij schijnen Italiaansche speerruiters te zijn. Hoor! zij begroeten het trage voetvolk met een luid gejuich. Zij hebben nu al geschut, voetvolk en paardevolk; zij zijn zeker bang, dat wij het ontloopen zullen; maar laat hen voorzichtig zijn, dat Uilenburg geen paard in handen krijgt; want dan zou het te bezien staan, wie het stevigst in den zadel zou zitten."

»Gij vergist u, oude haakschutter!" hernam de Boodschapper, het venster dicht slaande, »zij zouden dan hunne paarden wel medegebracht hebben; maar het wordt tijd om naar beneden te gaan."

In het onderste gedeelte van het slot was alles in beweging; iedereen had zich goed van wapens voorzien, en wachtte op het voorhof op nader order. Toen de Boodschapper uit de poort en over de brug trad, wezen zijne manschappen op de lonten hunner musketten en riepen uit: »Wij zijn slagvaardig."

De Boodschapper zag man voor man, toonde zijn welgevallen over hun moed en hunne houding en gaf aan één hunner bevel de oude Brigitta dadelijk in de keuken op te sluiten, haar te gelasten het middagmaal op den behoorlijken tijd gereed te maken, en op doodstraf te verbieden de keukenvensters en luiken te openen, of er door te roepen. Daarna vroeg hij den zijnen, of zij reeds iets gegeten hadden, en ried hen aan, om gedurende het gevecht zich niet in den drank te buiten te gaan, waarna hij vervolgde: »Mannen! het uur des gevaars is nu daar; doch uit uwe gelaatstrekken lees ik, dat onze vijanden ten minste nog dezen dag niet op ons zullen zegevieren. Gedraagt u moedig en stout, maar niet roekeloos; zijt gehoorzaam aan mijn bevel; dáár, waar de tucht vergeten wordt, loopt alles in het riet. Laat u door het aantal uwer vijanden niet verschrikken; in dit huis, en door deze dikke muren beschut, kunnen wij een tienvoudige macht weerstaan. Gaat zorgvuldig met uwe wapens om; niet allen zijt gij gewoon ze te behandelen, en de onbedachtzaamheid zou tot nadeel van u zelven uitvallen. Het vele schieten doet niets af, en doet meer kwaad dan goed; goede, wisse schoten, ziedaar, wat ik van u verlang. Bij voorkeur moet uw lood de hoofdlieden treffen; zoodra de bevelhebbers weg zijn, zijn de anderen niet gevaarlijk. Bedenk voor het overige wel, dat alle hoop op behoud van ons leven thans afhangt van een lange verdediging. Indien onze hulptroepen komen, of als de Spanjaarden het opgeven het slot te bemachtigen, dan zijn wij gered; doch anders niet. Aan overgaaf is niet te denken; wij hebben te veel gedaan om het leven te behouden; geen middelweg is ons meer overig; wij moeten kiezen om met roem te sterven, te overwinnen of het moordschavot te betreden. »Neen!" vervolgde hij met vuur, »neen, ik weet het; uwe keus is reeds beslist. Wij zullen met krijgsmans-eer vergaan — of op den Spanjaard zegevieren! Dat de helft van u zich naar het slot begeve, en zich aan de vensters en schietgaten plaatse; ik verbied u echter te schieten, voordat de Spanjaarden begonnen zijn, of dat gij een schot van het voorhof gehoord hebt. De wapensmid en de Snijder zullen met u gaan en het vuur besturen."

Deze twee mannen, door twaalf hunner metgezellen gevolgd, begaven zich nu over de brug in het slot, en plaatsten zich op de hun aangewezen plaatsen.

De Boodschapper droeg een geheele wapenrusting; een stormhoed van den slotvoogd met een witten vederbos dekte zijn hoofd. Voor het overige waren de harnassen der soldaten, en die, welke men op een der zolders gevonden had, zoo gelijk mogelijk verdeeld, en ofschoon niet eenerlei, waren de geuzen allen goed gewapend met degens, zwaarden en musketten. De een droeg bij voorbeeld een stormhoed, die uit één stuk gesmeed was, een ander weer een van een vierkantig fatsoen, lomp van ijzeren platen bewerkt, en uit de tijden en oorlogen met de Vlamingen afkomstig. Deze droeg een harnas uit ijzeren ringen saamgesteld, een ander een geschubd harnas, evenals de Parthen. Sommigen hadden kolders aan, waarop ijzeren reepen waren vastgehecht: doch daar het leder bijna geheel vergaan was, beschermden zij hem, die ze aanhad, niet veel. Alleen de Wapensmid was van het hoofd tot de voeten gewapend en droeg een helm met een vizier, hetzij er maar een zoodanige was gevonden, of dat hij de eenige was, die dit lastige hoofddeksel meer gezien of gedragen had, en hij miste slechts een speer en een schild, om voor een der ridders van de Ronde tafel te kunnen doorgaan.

Uilenburg, die met den Boodschapper was achtergebleven, beklom nu de muurtrap aan de Waalzijde. «Voor den duivel!" riep hij uit, toen hij over den muur heen zag: »Herman! daar zijn de ruiters reeds aan den wal."

»Zie," vervolgde hij tegen dezen, die op dien uitroep insgelijks den muur beklommen had, »daar stapt de laatste uit de schuit; zij steken hunne speren in den grond; daar begint de trompetter te blazen."

Op hetzelfde oogenblik klonk de Spaansche marsch hun in de ooren; de zuivere tonen van het metaal deden zich fraai over het water hooren, en werden door het roeren der trommen te Woudrichem beantwoord.

»Bij mijne ziel! die kerel blaast goed," zeide Uilenburg, »maar wij zullen daaraan wel spoedig een einde maken. »Komaan, mannen!" riep hij, zijn langen degen trekkende en den muur verlatende, »naar buiten, om die Spaansche snorkers in de rivier te werpen."

Allen betoonden zich bereid hem te volgen, en

spoedden zich reeds naar de poort, terwijl zij hunne stormhoeden onder de kin vastgespten.

Doch het donderende »Sta!" dat de Boodschapper hun toeriep, deed hen terugtreden, terwijl deze vervolgde: »Dwazen! wat gaat gij beginnen? of denkt gij, dat het een kinderspel is uw leven zoo voor niets te wagen? er zal nog genoeg te vechten vallen, blijf hier. Den eersten, die het hart heeft om de poort te openen, zal ik ternedersabelen. Gesteld dat gij de ruiters verjoegt, wat hadt gij dan nog? Of ziet gij niet, dat de musketiers spoedig aan wal zullen stappen, en u reeds uit hun vaartuig als muizen zouden nederblazen? Uilenburg! Uilenburg!" vervolgde hij, »zijt gij een oud soldaat? ik had u voor wijzer aangezien."

Getroffen over deze bestraffing, waarvan zij de noodzakelijkheid gevoelden, hielden allen zich achterwaarts, en spraken geen woord; maar Uilenburg, die hun dit op den hals had gehaald, zeide: »Gij hebt gelijk, Herman! ik heb alleen schuld; maar het is voor een oud trompetter te veel, om een ander hier te hooren kraaien en zelf geen toon te kunnen blazen."

De Spanjaard, die het slot een weinig genaderd was, blies weder bij het aankomen van het voetvolk, hetgeen Uilenburg's woede opnieuw opwekte, zoodat hij een musket over den rand van den muur legde, de lont bezag en begon te mikken. Maar op hetzelfde oogenblik dat de Boodschapper, die zijn doen bedaard had gadegeslagen, den Spanjaard, die geen kwaad vermoedde, in het oog hield, en dacht hem te zien nedertuimelen, indien het vuurwapen zoo ver droeg, wierp Uilenburg het musket weg, terwijl hij, zich verwijderende, uitriep: »Het zou jammer van den kerel wezen; mogelijk zal ik hem wel eens in het gevecht ontmoeten; dan staat de kans gelijk; ik zal nu andere wapenen halen."

Een oogenblik daarna kwam hij terug met een gedeukte trompet, die hij reeds vroeger in het slot gezien had, en terwijl hij den muur beklom, begon hij den geuzenmarsch te blazen.

De Spaansche trompetter zette nu zijn speeltuig weder aan den mond, en blies den Spaanschen krijgsmarsch. Een oogenblik was het twijfelachtig, wiens toon de bovenhand zou behouden; doch spoedig was het dit niet meer, en Uilenburg, overstemd door de snerpende tonen van het goede metaal, waarin de Spanjaard met sterke longen blies, wierp vloekend zijn gebrekkig speeltuig tegen den muur aan stukken.

De Spaansche vaandeldrager trad nu aan land, en plantte de groene zijden, gekruiste koningsvlag met het wapen van Kastilië aan den oever. Zoodra had Uilenburg dit niet gezien, of hij zag den Boodschapper vragend aan, en terwijl deze met zijne hand naar het dak van Loevestein wees, snelde Uilenburg over de brug in het slot.

De oogen van des Boodschappers volk waren nu naar het slot gericht, en spoedig trad Uilenburg, met de vlag, die de Boodschapper vervaardigd had, en waarop de geuzenleus met groote, zwarte letters te lezen stond, een dakvenster uit, en als een kat langs de looden randen het leien dak beklimmende, liep hij over den nok van het achtergebouw. Hier stond hij een oogenblik stil om adem te scheppen, en toen de vlag in zijne gespierde vuist klemmende, slingerde hij die een keer of drie, onder het groep. »*Vivent les Gueux!*" over zijn hoofd, en stak haar tusschen de steenen in.

Zoodra was hun veldteeken niet geplant, of het volk op het voorhof beantwoordde zijn geroep en hief denzelfden wapenkreet aan, terwijl de Spaansche vaandrig met buitengewone behendigheid de groote koninklijke banier boven zijn hoofd rondzwaaide, en de Spanjaarden hunne vlag met luide kreten van »*Viva le Rey*" begroetten.

ZEVEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Terwijl dit gebeurde, waren er nog onderscheiden schuiten en zeilvaartuigen met Spanjaarden afgevaren, en weinig tijds nadat Uilenburg was teruggekeerd, traden zij aan land. Hunne aanvoerders waren mede overgekomen en stelden hunne soldaten in orde, terwijl een menigte arbeiders zich onledig hielden met geschut en krijgsbehoeften aan den wal te brengen. Schanskorven, om bij de stukken te plaatsen, waren niet vergeten, en men had een menigte teenen horden medegenomen om de soldaten voor het musketvuur te beveiligen, en op het lage dijkje te plaatsen, dat de slotgracht binnen hare oevers hield.

»Weet gij nu wie hun aanvoerder is?" zeide Uilenburg tot den Boodschapper.

Doch deze schudde met het hoofd, en antwoordde: »Neen; ik zie wel, dat het soldaten van het Siciliaansche regiment van Romero en wel van

het groene vendel zijn; maar wie de hopman is, weet ik niet."

»Het is Diego de Velasquez," hernam de andere, »een zoo wakker krijgsman als er één onder de Spanjaarden is; en zoo waar als ik Uilenburg heet, wilde ik door geen ander dan door dezen den doodsteek ontvangen, indien het zijn moest."

»Gij schijnt hem dus te kennen," zeide de Boodschapper.

»Ja," antwoordde Uilenburg, »dat is zoo; en indien hij niet het hoofd van onze vijanden was, zoo zou hij gerust onder het bereik van mijn roer kunnen komen, zonder dat ik de hand aan de lont zou brengen; de Uil vergeet een bewezen weldaad niet; doch indien wij elkander in het gevecht tegenkwamen, dan zouden het geluk en de kracht moeten beslissen."

»Indien dit zoo is, vriend!" zeide de Boodschapper bedaard, »dan zal hij door u niet nedergeblazen worden; want hij schijnt het opperbevel niet te hebben. Zie daar dien Spanjaard met zijn grooten hoed, die ons belet zijne gelaatstrekken te zien, en daarom in het Spansch met recht *sombrero* (1) genoemd wordt. Let eens op, hoe hij alles nagaat en zijne orders geeft, zelfs aan Velasquez; kunt gij raden wie hij is? ik niet."

»Neen," zeide Uilenburg nadenkende, »aan zijne gestalte zou ik zeggen, dat het de minnaar van de jonkvrouw is, die zeker nu reeds op de plaats van hare bestemming zal aangekomen zijn. Zie eens hoe hij de werklieden afgrauwt; zij gaan zeker niet spoedig genoeg te werk naar zijn zin. Verdoemd. Het moet voor een Hollandschen borst wat te zeggen wezen om zoo naar de pijpen van een vreemden kerel te moeten dansen; indien ik er bij was, zou ik hem gaarne eens een paar handbreedten van mijn degen tusschen de korte ribben jagen."

»Perea kan het niet zijn," zeide de Boodschapper, »en indien gij bij de arbeiders behoordet, zoudt gij het verstandigst doen, met niets te doen."

Hierna verlieten zij den muur en begaven zich naar hunne manschappen, terwijl Uilenburg, door eenigen geholpen, onderzocht of de valbrug wel kon opgetrokken worden, hetgeen echter vrij gemakkelijk ging, ofschoon de brug door de vorst gezwollen was.

De arbeiders hadden nu de stukken ontscheept, hetgeen nogal moeilijk was geweest, daar men ze over den dijk had moeten brengen, die de rivier belette het land rondom het slot te overstroomen, en binnen welken dijk in later tijd de schans, waarin het slot nu ligt, is opgericht. Toen de stukken eenmaal zoo ver waren, kon men ze gemakkelijk vooruitbrengen, ofschoon de ongelijkheid van den grond dat nu en dan nog bezwaarlijk genoeg maakte.

Op een musketschot van het voorhof liet men de stukken staan, waarna de arbeiders zich op gegeven bevel verwijderden. Nu gaf de aanvoerder een teeken, waarop de trommen begonnen te roffelen en de schalmeispelers zich gereedmaakten, tot groote ergernis van hen, die op het slot waren, en die niets hadden om daarop te antwoorden dan een paar trommen van de verjaagde bezetting. Onder het spelen van den Spaanschen krijgsmarsch trokken de Spanjaarden, met het vaandel aan het hoofd, in rotten voorwaarts, totdat zij aan de stukken kwamen. Achter deze schaarden zij zich, op bevel van hun aanvoerder in orde, met hunne muziek op den hoek en de banier in het midden; de soldaten, die op het slot gevangen geweest waren, en de weinige ruiters die achter het voetvolk waren opgetrokken, plaatsten zich er mede op één lijn. Toen zagen zij, die op het voorhof waren, hoe de bevelhebber een papier te voorschijn haalde, en het aan Velasquez overgaf, die vergezeld van den trompetter, dien hij scheen gelast te hebben hem te volgen, naar de hoofdpoort van het voorhof stapte en tien schreden afstands van dáár staan bleef.

Op een teeken van Velasquez blies de trompetter op zijne trompet, waarop de Boodschapper tot Uilenburg zeide: »Volg mij, en laat ons eens hooren, wat zij te zeggen hebben."

Nu beklom hij den muur, en vertoonde zich boven de poort. Den Spanjaard met de hand groetende, zeide hij: »Ik ben bevelhebber van het slot, Mijnheer, waarom wappert 's Konings vlag bij de serpentijnen, (1) die vijandig tegen deze muren geplant zijn? wat begeert gij van mij?"

Waarop Velasquez, die zeker niet wilde achterblijven in beleefdheid, de hand aan den rand van zijn hoed bracht, en het volgende met een forsche stem begon te lezen:

»In naam des Konings!" Dit zeggende, nam hij zijn hoed af, waarna hij vervolgde: »Op last van don Alvarez de Toledo, Hertog van Alba, Markgraaf van Doriën, Graaf van Salvaterra, Ridder der orde van het Gulden Vlies, Stadhouder, Gou-

(1) Hoed met breede randen. *Sombra* beteekent nl. schaduw.

(1) Slangstukken, lange kanonnen.

verneur en Kapitein-generaal vanwege den Koning, onzen genadigen lijfsheer in den lande van herwaarts over, enz. enz. verklaar ik, Lorenzo Perea de Henares, ridder van de orde van Calatrava, bevelhebber der Italiaansche speerruiters, u schuldig aan rebellie en schennis van gekwetste Majesteit tegen den Koning, uw natuurlijken Prins en Souverein; daar gij niet achtende den plicht van gehoorzaamheid, die gij als vazal verschuldigd waart, u onderstaan hebt in naam van den prins van Oranje, rebel zijner Koninklijke Majesteit, door schandelijke praktijk u meester te maken van eene sterkte van uw natuurlijken Heer en Koning, u niet ontzien hebt zijn krijgsvolk door list gevangen te nemen, gelijk gij nog op dit oogenblik den eenigen wettigen bevelhebber van dit slot wederrechtelijk gevangen houdt; waarom hij, Perea de Henares, in naam van Alvarez De Toledo, hertog van Alba voornoemd, u gelast, een einde makende aan uwe rebellie, het slot met al zijne wapenen en krijgsbehoeften, dadelijk aan hem in te ruimen, den standaard des oproers neder te halen, den slotvoogd over te leveren, en u zelven zonder voorwaarde in zijne handen te stellen, zijnde dit het eenige middel tot verkrijging van lijfsgenade. Edoch, indien het onverhoopt mocht gebeuren, dat gij in uwe rebellie en boosheid volhardende, het wagen durfdet, de poort van het huis van Loevestein, behoorende aan zijne Majesteit, uw eenigen wettigen Heer en Meester, voor zijn krijgsvolk gesloten te houden, zoo is hij, Perea de Henares, voorzien van een genoegzaam aantal soldaten en geschut, om u met Gods hulp te dwingen, en het slot te bezetten, en zult gij, overgelaten aan de gestrengheid der wetten, gestraft worden met den dood, zonder aanspraak op genade."

Hier hield de Spanjaard op. De Boodschapper, die deze reeks van beschuldigingen en bedreigingen, ofschoon zij van Perea kwamen, vrij bedaard had aangehoord, antwoordde met een forsche stem, zoodat hij door de Spaansche soldaten verstaan kon worden:

»In naam van Willem Van Nassau, prins van Oranje, Stadhouder over Holland, Zeeland, Utrecht, West-Vriesland, Voorne en den Briel, Ridder van het Gulden Vlies, enz. enz. In naam des Konings, den eenigen wettigen gezagvoerder in deze landen, en in den naam van 's Lands staten, — dit zeggende, bracht hij de hand aan den rand van zijn stormhoed — ben ik bevelhebber van dit slot, en heb ik mij daarvan door krijgslist meester gemaakt en het gezuiverd van vreemde huurlingen. Uit dien hoofde ben ik verwonderd, dat Lorenzo Perea, dien ik hier openlijk en voor de geheele wereld beschuldig van beganen moord aan den persoon van zijn vriend, en dus onwaardig om de wapenen te dragen, de stoutheid heeft, om, met verkrachtiging der privilegiën des Lands, zich met vreemd krijgsvolk en geschut te vertoonen voor de muren van dit slot, behoorende onder den lande van Holland. En verklaar ik Loevenstein met Gods hulp te willen verdedigen tegen ieder en een iegelijk, die het zou durven aanvallen, sommeerde hem, Perea de Henares, of zoo als hij heeten moge, om nog dadelijk en op staanden voet zich van hier te verwijderen, zullende ik mij anders genoodzaakt zien, hem met kracht van wapenen te verdrijven."

Nadat de Boodschapper geëindigd had, zeide Velasquez, die hem met Spaansche deftigheid had aangehoord: »Krijgsman! of wie gij ook zijt, ik laak en beklaag uwe ongehoorzaamheid, terwijl uwe stoutheid mij verwondert; doch geef aan de rede gehoor; uwe zwakke macht zal u beletten met vrucht weerstand te bieden; wanneer er een schot gevallen is, is het te laat; bedenk dit wel; nu nog hebt gij en uwe makkers hoop op de genade des Hertogs."

»Het is mogelijk, Velasquez!" antwoordde de Boodschapper bitter, »dat gij gelooft, wat gij zegt; ik echter, ik ken de Hertog; alleen op het rad leert men zijne genade kennen. Voor het overige," vervolgde hij schamper lachende, »het is mogelijk, dat een Spanjaard gewoon is vergiffenis af te bedelen, een Hollander doet dit niet. Ga nu aan hem, die u zendt, zeggen, dat hij zijn geschut laat aanrukken; want wij zullen ons tot het uiterste verdedigen, en mijn volk is ongeduldig om te beginnen."

»Een Spanjaard, rebel!" hernam Velasquez trotsch, »doet nimmer iets, dat niet met den plicht eens edelmans overeenstemt, en dat een Hollander niet gaarne zou wenschen gedaan te hebben; voor het overige hebt gij nog tijd van beraad; eerst na de derde opeisching begint de aanval." Dit zeggende, gaf hij een wenk met de hand aan Pedrillo om te blazen.

»Vertrek, Spanjaard!" riep de Boodschapper driftig, metzijn ijzeren handschoen op den muur slaande, »pak u van hier, ik wil geen woord meer hooren, of bij God! ik zal u een kogel in het lijf zenden, die u in Holland het spreken verleeren zal." Dit zeggende, grepen hij en Uilenburg ieder een musket, en legden zij beiden op de Spanjaarden aan. Zonderling genoeg zou het toeval Uilenburg hebben

kunnen noodzaken, den trompetter, dien hij te voren gespaard had, neder te blazen, indien Velasquez niet aan des Boodschappers bevel gehoorzaamde, en den eenigen Spanjaard, dien hij niet haatte, door de hand zijns vriends te zien sneuvelen.

Hunne vijanden bleven echter onverschrokken staan, terwijl Velasquez bedaard zeide: »Doe, wat ge verkiest, ik volvoer mijn plicht," waarna hij, zich tot Pedrillo keerende, vervolgde: »Steek de trompet, trompetter!"

Deze zette hierop onverschrokken de trompet aan zijn mond, en zou hebben gaan blazen; doch terwijl de geuzen hunne oogen langs de loopen hunner musketten lieten gaan om de plaats te zoeken, waar hunne vijanden het zekerst te treffen waren, merkte Perea wat er gaande was. Met woede had hij de beschuldiging van den Boodschapper gehoord, en gelukkig, vóórdat nog een toon van het metalen speeltuig het teeken had gegeven tot de losbranding der musketten, riep hij met forsche stem: »Kom terug, Signor Velasquez! het is genoeg; het geschut zal deze verstokte rebellen wel tot rede brengen," terwijl hij tot dezen, nadat hij terug was gekomen, zeide: »Waarom, Signor! zoudt gij u blootstellen om door deze oproerlingen, die zich niet ontzien mij en mijne eer aan te randen, en die, evenals ongeloovige honden, de heiligheid van een onderhandelaar niet eerbiedigen, zonder roem doodgeschoten te worden?"

Uilenburg en de Boodschapper verwijderden zich nu van den muur, terwijl de laatste, verheugd dat Perea Velasquez had teruggeroepen, en als wilde hij zijne oploopendheid verontschuldigen, zeide: »Is het wel te verwonderen, dat men zijne bedaardheid verliest, als men zich in zijn eigen land door zulk vreemd gespuis hoort bedreigen? en waarom gebruikte hij ook het woord vazal? de beteekenis daarvan is den Hollander onbekend, en de tijden zijn nog ver, dat hij het geduldig zal leeren dragen.''

»Gij hebt gelijk," antwoordde Uilenburg, »en vooral als de boodschap komt van een snaak als Perea; ik geloof, dat hij het voornamelijk op u gemunt heeft; laat hem maar toezien, dat de belegering van Loevestein zijn laatste veldtocht niet worde; want tusschen ons en de Spanjaarden valt veel af te doen. Ik geloof ook, dat velen, die hier thans de wapenen dragen, het nieuwe jaar niet beleven zullen; maar toen ik zoo even op den muur was, scheen het mij toe, alsof de wind een weinig gedraaid was; de lucht wordt zoo grauw, dat ik geloof, dat wij sneeuw zullen krijgen."

Zij bevonden zich nu bij hunne strijdmakkers, terwijl de Boodschapper op Uilenburg's gezegde naar de lucht zag en op het drijven der wolken en de windwijzers van het slot acht gaf, waarna hij zeide: »Ik geloof, dat gij gelijk hebt: indien er sneeuw valt, zullen wij groot voordeel hebben op den Spanjaard, die in het open veld staat. Komaan mannen!" vervolgde hij vroolijk, »een ieder zoeke de plaats uit, vanwaar hij denkt het meeste kwaad te kunnen doen, en als gij het sein om te beginnen gehoord hebt, blaast gij er in Gods naam maar onder, dat de lappen er afvliegen; de Koning betaalt toch alles."

Vroolijk begaven zich zijne onderhoorigen op hunne posten. Deze plaatste zich voor een venster, en zocht er reeds een onder zijne vijanden uit om hem neder te schieten; een ander zag door een schietgat, dat in den muur gebroken was, en bracht daarna bedaard zijn musket in orde, deed nieuw kruit op de pan, en ging al fluitende op een steen zitten, terwijl hij nu en dan zijne lont aanblies en aan zijne vrienden of ouders dacht, die hij had achtergelaten; doch allen hielden steeds hunne ooren gespitst naar het schot, dat ten teeken van den aanval moest verstrekken.

De Boodschapper stond naast de groote poort, en zag door een schietgat, toen Uilenburg aankwam, en hem toeriep: »Ik geloof, dat zij hun geschut verplaatsen; het zal mij benieuwen, waar zij daarmede post zullen vatten."

Deze antwoordde hem niet, maar vroeg schielijk: »Hebt gij uw musket bij u, Uilenburg?"

»Ja," antwoordde deze, »wat wilt gij daarmede zeggen?"

»Plaats u dan hier," hernam de andere, en nadat Uilenburg zich naast hem vóór een schietgat geplaatst had, vervolgde hij: »Is die kerel dan zijn leven moede, of denkt hij, dat er geen mensch in het slot is? Zie eens, hoe hij daar met de eene knie op den kant van de slotgracht ligt, en de diepte der gracht, de brug en het voorhof van achteren bespiedt; het is een van die Italiaansche ruiters. Mij dunkt, ik zie den Snijder reeds, met geopende pan en de hand aan de lont, op hem loeren; hoe komt hij dezen dag zoo gehoorzaam? hij stoort zich anders aan mijne orders niet, en wacht zoolang niet, als er Spaansch bloed te drinken valt."

»Zie, daar richt de vervloekte vent zich geheel en al op," riep Uilenburg, ik geloof dat hij gek is, of denkt hij, dat wij geen vuurwapenen hebben?"

»Dat zal hij anders ondervinden," riep de Boodschapper: »Blaas hem neer, Uilenburg!"

Deze liet zich dit geen tweemaal zeggen en legde aan; doch toen hij de hand aan de lont bracht, liet hij het musket weder zakken, en zeide mistroostig: »De leepe vogel heeft de tromp van mijn musket gezien, ofschoon het geen handbreed buiten den muur uitstak; hij ligt achter die hoogte verborgen; ik zie niets dan een gedeelte van zijn hoofd."

»Schiet toch maar toe!" riep de Boodschapper driftig, »er moet toch een begin aan de zaak gemaakt worden, schiet; al ware het in de lucht."

Uilenburg gaf hierop ten antwoord: »Dan zal ik naar die zijde schieten; ofschoon ze veraf staan, heb ik toch kans wat te treffen: het eerste schot moet raken, anders is de geheele dag ongelukkig." Dit zeggende, liep hij snel naar de andere zijde van de poort, en door een schietgat op de Spaansche soldaten aanleggende, die nog geschaard stonden, gaf hij vuur.

De Boodschapper echter bleef waar hij was, en hield den ruiter in het oog. Pas was het schot van Uilenburg gevallen, of een kleine rookwolk vertoonde zich aan een der benedenvensters van het slot; een vuurstraal volgde, en daarna het geluid van een schot. De ruiter richtte zich nu snel in de hoogte, bewoog zich eenige oogenblikken nu eens vóór-, dan weder achterwaarts, evenals iemand, die door den wijn bevangen is; doch eindelijk verloor hij zijn evenwicht, viel voorover in de slotgracht en, uit hoofde zijner zwaarte, door de dunne ijskorst heen, die over het water lag.

»Goed getroffen, Snijder!" riep de Boodschapper, terwijl Uilenburg, die tot hem terugkeerde en door een schietgat zag, zeide: »Wij hebben nu weder het bewijs gezien, dat de Spanjaarden gek geweest zijn, toen zij onzen Meester Snijder van de tafel hebben afgejaagd, ook mijn schot is niet voor niet geweest; er heeft eenige beweging in de gelederen plaats gehad, en een hunner is denkelijk gekwetst achterwaarts gedragen."

Hierop begon het vuur van het voorhof, en van tijd tot tijd deed zich uit het slot een schot hooren.

ACHT EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Een oogenblik, nadat Velasquez was teruggekeerd, bedacht zich Perea, waar hij den aanval zou beginnen, waarna hij aan de werklieden beval, twee der stukken geschut tot tegenover het slot voort te sleepen, terwijl hij vóór zijne soldaten trad, en hen aldus aansprak: »Soldaten! de Hertog heeft mij belast met de inneming van het slot; de muiters verwerpen zijne lijfsgenade; het staat aan ons, hen met geweld tot de overgaaf te dwingen. Soldaten! ruiters! en gij, brave Velasquez en verdere hoofdlieden! ik reken op uw moed; gij zijt nog dezelfden die onder des Hertogs oog de rebellen bij Jemmingen verslagen hebt, en u aan de Geete den naam van Onoverwinnelijken hebt waardig gemaakt; de genade des Hertogs heeft u en mij verkozen om dit land en het huis van Loevestein te hernemen. Wij zullen ons zijn vertrouwen waardig maken: dit zweren wij, Leve de Koning!"

»*Viva el Rey!*" riepen de soldaten, hunne musketten in de hoogte werpende en behendig weder vangende, terwijl de hoofdlieden hunne degens dreigend boven hun hoofd heen en weder zwaaiden, de ruiters hunne speren drilden, de vaandrig met het vaandel wapperde, en de krijgsmuziek, door de trompet van Pedrillo ondersteund, den Spaanschen marsch aanhief.

Hierna beval Perea aan Velasquez, met een vijftigtal zijner soldaten de twee stukken te volgen, en aan zijne musketiers, de werklieden en busschieters te beschermen, die het geschiet zouden in gereedheid brengen en bedienen. Perea was overal tegenwoordig, en twee treden van hem af verbrijzelde Uilenburg's schot een zijner soldaten den arm, waarna hij aan deze bevel gaf zich zooveel mogelijk achter de ongelijkheden des gronds te verbergen, en steeds te schieten op de vensters en de gaten, waaruit gevuurd werd; hij zelf scheen echter het vijandelijke vuur te verachten, en vertoonde zich op de gevaarlijkste plaatsen.

Twee der lange slangstukken liet hij tegenover het voorhof plaatsen; doch niet vóór de groote poort, die door een uitstekenden hoek gedekt en door het slot bestreken, ook het gemakkelijkst te verdedigen was, maar tegenover den kleinen uitgang, dien hij dus met zijne stukken in bedwang hield. Op deze plaats hadden zijne kanonniers geen gevaar uit te staan dan van de openingen, die hier en daar in den muur en den ronden toren waren; want daar het voorhof hen dekte, hadden

zij er van het vuur uit het slot niets te vreezen. De twee andere kanonstukken werden door Velasquez gesteld, en wel tegen het slot, juist op de hoogte van de gracht, die tusschen het slot en het voorhof was. Hierdoor kon hij in het slot bres schieten; het was in zijne macht de brug te vernielen en een uitval door de groote poort te verhinderen, ja, hij kon zelfs, door de opening bij de brug, de kogels achter in het voorhof schieten.

Menig arbeider werd gekwetst of doodgeschoten, eer de stukken goed geplaatst waren, zelfs enkele soldaten, ofschoon Perea dit laatste opzettelijk door de arbeiders, die Hollanders waren, had laten verrichten: een droevig gevolg van den burger- en religie-oorlog, waarin men op bevel van een vreemden dwingeland dikwijls zijne medeburgers helpt verdelgen.

»Anspessado!" zeide Velasquez tot hem, die op het slot gevangen was geweest, »ik geloof, dat die knapen meer van den oorlog weten dan wij wel denken; hun vuur wordt goed onderhouden, en op mijne eer! het zijn geene schoten in de lucht."

»Gij hebt gelijk, Signor!" antwoordde deze: »Vier hunner, die ik gezien heb, komen mij als zeer gevaarlijk voor; zij schijnen voorgenomen te hebben te sterven of te overwinnen, en een zekere droefgeestige beradenheid was in geheel hun gedrag te lezen. Indien de koning, dat God verhoede! de Nederlanden verliest, zal hij brave soldaten verliezen; geloof mij, die het u zeg; ik ken dezen landaard."

»Goed zoo!" zeide Valesquez tot de arbeiders, toen zij de stukken geplant hadden. »Plaatst nu de schanskorven, die gij medegenomen hebt, vóór de stukken, — zoo; zet nu de horden bezijden de schanskorven, en werkt er van binnen aarde tegen aan."

Deze haastten zich zulks te doen, ten einde zich voor het vuur uit het slot te dekken, ofschoon het opdelven van den harden grond met vele moeilijkheden vergezeld ging. Toen wendde Velasquez zich tot den Anspessado en vervolgde: »Het is nog zoover niet, als gij schijnt te vreezen; de Koning heeft ook nog macht genoeg, al verloor hij dit land; maar het verwondert mij, u dus te hooren spreken; gij keurt hun opstand toch immers niet goed?"

»De heilige Maagd zij mij genadig! neen, Signor!" ntwoordde deze schielijk; »den opstand tegen ijn koning kan ik als Spanjaard niet goedkeuren; aar zij, welke daar die vlag geplant hebben, jn Hollanders; gij vergeet, Signor! dat één uwer voorzaten zelf de banier van Kastilië op de muren van ons Grenada heeft helpen planten, en toch had hij jaren onder het gebied van Muley-Aben-Hassan geleefd; en al hebben de Mooren ook al eens den tienden penning gevorderd, de Inquisitie was bij hen onbekend. Geloof mij, Signor! voor niet hield keizer Karel hen zoo niet in waarde."

»Hetgeen gij zegt, is, helaas! waar," antwoordde Velasquez. »God geve, dat gij ongelijk hebt, en dat de Koning spoedig zijn graafschap kome bezoeken!" waarna hij overluid vervolgde: »Soldaten! let toch op het slot; dekt de arbeiders, zeg ik u, en geeft blijken, dat Romero u niet voor den eersten keer het musket in handen geeft."

Weinige oogenblikken daarna begon het geschut bij het voorhof reeds te spelen, en door dit geluid aangemoedigd en aangespoord, voltooiden de arbeiders spoedig de borstwering, waarna de stukken geladen en afgestoken werden, en door hun gebulder hunne makkers beantwoordden. Sissend vloog het ijzer uit de monden der metalen monsters, die den dood verspreidden, tegen den ouden muur van het slot; maar machteloos viel het, terugspringende, weder in de gracht.

Toen de kruitdamp opgetrokken was, hoorde men een kreet van woede in het slot opgaan; maar door de dikke muren klonk die evenals uit een graf, en een algemeene ontbranding der musketten antwoordde op het kanonvuur. De Spanjaarden, door het verlies van één hunner verwoed, beantwoordden dit met hunne musketten af te schieten, tegen de ramen en gaten, waaruit gevuurd werd, waarna de slangstukken hun donder weder tegen den muur uitbraakten.

»Het komt mij voor, Capitan!" zeide de Anspessado tegen Velasquez, »dat het geschut bijzonder goed is; het zijn vier fraaie stukken, en, zoo ik mij niet bedrieg, worden zij heden voor het eerst gebruikt."

»Gij hebt juist geraden," antwoordde deze; »zij zijn nog dit jaar te Antwerpen gegoten onder opzicht van den Duitschen geschutgieter Jacob Jongelink; ik bevond mij toen toevallig in die stad. Deze vier stukken zijn nog geheel nieuw, en dragen de vier letters van des Hertogs naam." Dit zeggende, wees hij met een lontstok op een vergulde A, die achter het laadgat op het stuk stond, waarna hij vervolgde: »Op de andere serpentijn staat een L; de slangstukken, die bij Signor Perea zijn, dragen de letters B en A, en men zou dus kunnen zeggen, dat de harde woorden, die uit den mond van Alba zullen komen,

de rebellen spoedig tot rede zullen brengen."

Hetgeen Velasquez door bedaardheid verkreeg, was aan Perea gelukt door dreigen en razen spoediger gedaan te krijgen, en zijne stukken, die met hunne achtereinden naar het Monnikenland gekeerd stonden, hadden het eerst vuur gegeven; echter niet zonder dat ook bij hem eenige mannen gevallen waren; men hoorde zijne stem boven alles uit. »Laadt, kanonniers!" riep hij, »haalt de stukken terug. Kerels! vuur voor den duivel!" klonk het. »Bij San Jago! musketiers! kunt gij dan het vuur uit dat oude gat niet tot zwijgen brengen, of vergeet gij kogels op uwe loopen te doen?" Hierop bezijden de stukken omgaande, begaf hij zich naar het voorhof, om door den rook niet verhinderd te worden te zien, of het geschut reeds op den muur gewerkt had. Terwijl hij dit ten uitvoer bracht, viel hem de geuzenvlag, die goed uitwaaide, met de woorden: »*Vivent les Gueux*," die er met groote zwarte letters op geschilderd waren, weder in het oog, en zulks deed hem naar Da Silva omzien.

Voor het eerst van zijn leven een gevecht bijwonende, had deze jongeling, zonder het te weten en uit een den mensch aangeboren eigenschap om op zelfbehoud bedacht te zijn, zich achter de soldaten geplaatst, waar hij dus voor het vuur gedekt was.

Nauwelijks had Perea hem gezien, of hij riep, nog een weinig vooruitgaande, met eene forsche stem: »Abanderado! (1) Abanderado!"

De vaandrig hoorde de stem van zijn gebieder, en ofschoon hij hem door den kruitdamp, welke door den wind werd afgedreven, niet zien kon, zoo ging hij op het geluid der stem af, en Perea op zijde tredende, vroeg hij, met de hand aan zijn hoed, terwijl het vaandel met den stok op zijn linkerschouder rustte: »Hier ben ik, Signor! wat wilt gij?...." Doch Perea liet hem niet uitspreken, maar hem met dreigende blikken aanziende, zeide hij barsch: »Indien de Hertog geweten had, dat gij u in het gevecht achter anderen verschuilen zoudt, zou hij u, zoo waar als God leeft! de banier niet te dragen gegeven hebben; de slechtste soldaat of trosjongen van het leger zou zich door de eer, zijner Majesteits vaandel te mogen dragen, nog opgewekt gevoelen en zich onverschrokken vertoonen; maar gij gevoelt de waarde van het aan u vertrouwde onderpand niet, en bij San Jago! ik weet niet, of het nog niet raadzaam is, een anderen Abanderado aan te stellen."

Zoodra Perea's blik den jongeling getroffen had, en hij begon te spreken, liet deze zijn hoofd zakken. Een doodelijke bleekheid vertoonde zich op zijn gelaat, terwijl hij zijne rechterhand ontmoedigd bij zijn lijf liet nederhangen. Perea, zijne houding gadeslaande, was met de wanhoop, die op Da Silva's gelaat te lezen stond, begaan, waarom hij op een minder strengen toon vervolgde: »Da Silva! wat zal ik aan Ines zeggen, als zij mij naar uw gedrag vragen zal? bedenk dit wèl!"

Een hoog rood bedekte nu het gelaat van den Abanderado; een traan ontglipte zijn oog, en viel op het gevest van zijn degen, aan hetwelk een zijden strik, misschien een geschenk van zijne geliefde, was vastgehecht; doch hij antwoordde niet, maar bleef als verplet staan, waarna Perea bijna vriendelijk vervolgde: »Gij ziet, Da Silva! dat het soldatenleven niet gemakkelijk is, en zonder moed is in den krijg geen roem te behalen: volg mij!"

Dit zeggende, trad hij naar het voorhof toe, en bleef op twintig voets afstand van den muur staan, waarna hij vervolgde: »Wapper nu met de banier, jonkman! opdat de geuzen niet kunnen zeggen, dat zij zich niet heeft durven vertoonen."

Da Silva deed zooals hem gelast werd, en zwaaide de banier heen en weder.

»Zoo; nu is het genoeg," vervolgde Perea, »zij hebben ons reeds gezien; let op, dat was op mij gemunt." Dit zeggende, nam hij zijn hoed af en rukte er een veder van af, die door een musketkogel geknakt was. »Deze was voor u bestemd, Da Silva!" zeide hij op een gat wijzende, dat even boven het hoofd des vaandrigs in de vlag was geschoten. »Gij ziet, zij schieten te hoog; een schot veroorzaakt meestentijds meer gerucht dan kwaad. Ga nu naar Velasquez; vertoon ook daar uwe vlag; bedenk, dat de plaats, waar het gevaar het grootst is, ook de plaats van eer is; onthoud, dat een zot zonder noodzaak het gevaar zoekt en de lafaard het ontwijkt; maar dat de verstandige man noch het een noch het ander doet."

»Gij keurt mij dus nog waardig het vaandel te blijven dragen, Signor?" vroeg Da Silva, door Perea's woorden weder gerustgesteld.

»Ja, jonkman!" antwoordde deze, «de soldaten hebben nog niets van uwe kleinmoedigheid bemerkt; ga nu heen en reken op mijne vriendschap.

»Ik dank u, Signor! en zal mij die waardig maken," riep Da Silva, terwijl hij zich, om zijne vijanden te tarten, met het ontrolde vaandel dicht

(1) Vaandeldrager.

langs den muur van het voorhof en langs de slotgracht naar Velasquez spoedde.

»Van dien knaap wordt nog iets goeds," zeide Perea bij zich zelven, toen hij naar zijne soldaten terugkeerde, »men moet de jongelieden evenals een strijdpaard, eerst aan het vuur gewennen. Wat mij aangaat, het was mij van het begin af niet vreemd, en nog is de kogel niet gegoten, die Perea zal nederwerpen."

Toen ging het weder voort: »Laadt, mannen! — spoediger, — zet de lading beter aan! — Zoo; — vuurt nu!" en de muur van het voorhof werd gewaar, dat de aanvoerder der Spanjaarden weder bij hen was. Donderend en als om strijd beukten de slangstukken op het slot en het voorhof; de metalen ondieren handhaafden de kunde van hem, die ze gegoten had, en den naam van het monster, naar hetwelk ze gedoopt waren.

Ten einde de aandacht der belegerden van de batterijen af te trekken, daar zijne kanonniers nu en dan veel van het goed gerichte musketvuur te lijden hadden, in weerwil van de teenen horden, die hij van de dijken bij Woudrichem had laten medenemen, besloot hij eenigen zijner soldaten af te zenden om het slot van alle zijden te laten beschieten, en, door het werpen van ladders in de gracht, de geuzen op de gedachte te brengen, dat men die zou trachten te overschrijden.

Terwijl dus op zijn bevel een ieder zich bezighield, om het slot te bestoken, lieten zich van tijd tot tijd de trom en de schalmei hooren, om door hare krijgshaftige tonen de soldaten aan te moedigen; doch op het slot heerschte een doodsche stilte, en geen vroolijke krijgsmuziek werd dáár gehoord. Nu en dan blies Pedrillo op zijn trompet, en vervulde de musketiers en vooral de ruiters met een onbeschrijfelijken lust om het voorhof te beladderen; doch geen hunner waagde het zonder Perea's bevel zulks aan te vangen, daar een gewisse dood zeker het gevolg van die overtreding zou geweest zijn; de ruiters hielden zich dus onledig met nu en dan het geschut te helpen bedienen.

Alles dus geregeld hebbende, verzonk Perea in gedachten, terwijl hij tegen een hoop rijs en takkebosschen leunde. Waar waren de tijden, dat hij op zijn gemak Loevestein en Anna bezoeken kon? was Van Doorn, was Anna nog op het slot? Dit raadsel zocht hij tevergeefs op te lossen; want noch te Gorinchem, noch te Woudrichem had men eenig bericht van hen kunnen geven, en geen vaartuig was in de laatste dagen van Loevestein gekomen dan een boot om levensmiddelen in te koopen. Hij hoopte dus, dat de twee wezens, die hij op aarde het meest beminde en haatte, nog op het slot waren. De Emisario was er, dit wist hij; met woede had hij dien gehaten muiter gezien; doch den man, die nevens dezen zich boven de poort vertoond had, kende hij niet. Van Doorn had zich tijdens de opeisching aan de zijde van zijn vriend moeten bevinden, indien hij op het slot was: dit gevoelde hij; dat deze zich in dit ooogenblik misschien bij Anna bevond, gaf hem nog hoop den medeminnaar te zien, doch vervulde hem tevens met woede. Hij had dan nu den Emisario op zijn gemak kunnen beschouwen. Des Boodschappers gelaat was hem zeer bekend voorgekomen; hij had hem meer gezien, dat was zeker; maar waar of wanneer, dit wist hij niet. Die gehate, naar wiens bloed hij zoo lang gedorst had, bevond zich nu in de val; de dood zijner ruiters in de Peel en in het Monnikenhof zou dan gewroken worden; want ofschoon die man zijn leven één dag, mogelijk twee dagen, door zijn wederstand kon rekken, zoo moest toch de dood het einde zijn: dit stelde hij zeker.

Een oogenblik zweeg het vuur zijner slangstukken door eenig oponthoud in het aanbrengen der ammunitie; dit deed hem weder tot zich zelven komen.

»Ellendelingen!" schreeuwde hij, »luiaards! haast u, of, bij San Jago! mijne vuist zal u leeren de stukken te bedienen. Ellendige Hollanders! zijt gij bevreesd om de muiters te benadeelen, of zijt gij zelven misschien reeds met dat kwaad besmet? Geeft vuur zeg ik, voor den duivel!"

Daar iedereen zich haastte, om aan het bevel van dezen woesteling, voor wien niets heilig was, te gehoorzamen, geraakte alles spoedig weder in orde. De ruiters snelden mede toe; Pedrillo greep den lontstok, en het kanon brulde opnieuw.

NEGEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

In het slot werd het vuur met bedaardheid onderhouden, en de Snijder en de Wapensmid, die het vuur hunner metgezellen bestuurden, gaven hun het voorbeeld in het juiste treffen. Zoodra de stukken, die tegen het slot geplant waren, waren afgeschoten, namen zij het oogenblik te baat, dat de kruitdamp opgetrokken was, om, hetzij de kanonniers of de musketiers, die hier en daar verspreid waren, te bestoken. De Snijder deed

dikwijls een verkenning in het slot, en zich aan elk venster of schietgat een weinig ophoudende, sloeg hij de handelingen zijner vijanden gade, en hield hen met zijn musket op een behoorlijken afstand. Het wel gerichte vuur der soldaten verdreef hem echter dikwerf van de eene of andere opening, en had zelfs reeds eenigen der verdedigers door het afspringen der steenschilfers gekwetst.

Terwijl de Wapensmid zich onledig hield, met een musket, dat door een zijner makkers in de haast en de verwarring dubbel geladen was, weder af te trekken, en dezen eenige lessen gaf in het behandelen van het schietgeweer, riep de Snijder eensklaps uit: »Zie mij daar nu dien jongen, trotschen pauw eens aan! gelooft hij dan, dat hij onkwetsbaar is, of dat een Hollander hem niet kan treffen?" Dit zeggende, laadde hij zijn musket, en de Wapensmid, die het weder in orde gebrachte roer aan dengene ter hand stelde, die het hem gegeven had, keek nieuwsgierig door een der schietgaten, ten einde de oorzaak van des Snijders uitroep gewaar te worden.

Hij zag nu een jongen Spanjaard, met de eene hand op den knop van zijn degen, op het dijkje, dat langs de gracht liep, heen en weder stappen, terwijl hij met de andere een Spaansche vlag vasthield, die met den stok in zijne zijde rustte. Hij droeg een zwarten hoed met witte vederen, was in geel laken gekleed, en met een fraai gewerkt borstharnas gedekt, waarover een sluier hing. Daar hij zich een eind weegs bezijden de batterij bevond, had hij van het kanon niets, maar van het slot alles te vreezen, en de Wapensmid kon niet begrijpen, waarom de vaandeldrager zoo roekeloos zijn leven waagde.

»Geef acht!" riep de Snijder, zijn musket aanleggende, »zoodra hij weder dezen weg opkomt, zult gij hem zien vallen."

Op het oogenblik, dat hij met zijn oog over den loop zag, en zijne hand aan den trekker bracht om vuur te geven, hield de Wapensmid zijne hand vast, en zeide schielijk: »Ik verzoek genade voor hem; wat kan zijn dood ons helpen?"

»Neem uwe hand weg," riep de Snijder barsch, terwijl de genoegelijke trek, die een oogenblik te voren zijn voorhoofd ontrimpeld had, snel verdween; »met uwe malle grillen houdt gij mij maar op; indien gij mij niet gestoord hadt, ware hij er nu reeds geweest; mijn kogel zou hem juist in het hoofd getroffen hebben."

»Hebt gij vergeten, Snijder?" zeide de Wapensmid koel, »dat ik uw zoon en uwe vrouw met levensgevaar bij mij aan huis verborgen heb gehouden, toen de Spanjaarden hen zochten? waren dat ook grillen? Of denkt gij, dat hun leven dat van een kind niet waardig is?"

»Neen, ik heb dat niet vergeten," antwoordde de Snijder, zijn musket terughalende. »Mijn zoon! reeds lang geleden heeft het Spaansche lood u getroffen, en uw vader leeft nog," vervolgde hij droevig. »Maar zeg mij, waarom stelt gij belang in den vaandrig? Want indien gij denkt, dat zijn dood ons geen voordeel kan aanbrengen, zoo zal zijn leven ons zulks nog veel minder doen."

»Omdat hij," hernam de Wapensmid, »mij, nu omtrent drie weken geleden, door zijne voorspraak, in den Bosch de poort heeft doen openen, ofschoon eenige soldaten mij wilden aanhouden; de eene dienst is den anderen waard."

»Het is zoo," zeide de Snijder; »ofschoon ik niet weet, of gij hem een grooten dienst gedaan hebt; hij had anders zijne laatste reis reeds ondernomen zonder tijd van beraad gehad te hebben: doch nu moet gij u niet meer met mijn doen bemoeien, en deze zal voor uw beschermeling betalen." Dit zeggende, legde hij op een Spaanschen hoofdman aan, die met den vaandrig sprak, en kwetste hem aan den arm, waarop hij gemelijk uitriep: »Dat verdoemde volk staat nooit stil, zijn hart had ik willen treffen; nu zal hij nog een schot kruit noodig hebben."

Terwijl men dus in het slot al het mogelijke deed om den Spanjaarden afbreuk te doen, zat men op het voorhof ook niet stil; en daar het gevaar aan die zijde het nijpendst was, was de wederstand er ook het hevigst.

»De muur is in een slechten staat, Herman!" berichtte Uilenburg aan dezen, die bezig was zijn musket te laden, »de bres zal juist in het open vak komen, dat tusschen de wachtkamer en den stal is, ofschoon het poortdeurtje zich houdt, alsof het van steen was. Het dakwerk boven die twee gebouwen is ook reeds weggeschoten, en de zijmuren, die niet dik zijn, zijn sterk gescheurd; doch dat is niets; maar de buitenmuur wordt wrak, en dat is erger. Zoo even viel een geheel brok er van met een harden slag naar binnen; hij zal het evenwel nog wel wat uithouden."

»Hun geschut schiet veeltijds te hoog," antwoordde de Boodschapper, »veel kogels gaan over het voorhof heen, en vliegen tegen den slotmuur aan; het schijnt mij toe, dat de kanonniers hun werk met geen goed hart verrichten; dit is trouwens ook onmogelijk. Het is gelukkig, dat de

deur van het poortje zoo dik en met ijzer beslagen is, anders zou zij reeds lang onder den voet liggen, en de balken waarmede wij haar gestut hebben, zetten haar ook nog wat sterkte bij. Maar hoe gaat het met het weer?" vroeg hij, nadat hij zijn musket had afgeschoten.

»Dat kan niet beter; de wind is west," hernam Uilenburg, »de sneeuw begint te vallen, en zal het musketvuur daar buiten spoedig doen ophouden."

Daarna zette hij een kan met wijn aan den mond, plaatste zich, nadat hij gedronken had, naast den Boodschapper en begon te schieten.

Het geschiedde, zooals Uilenburg gezegd had; de fijne, natte sneeuw, die weldra dicht begon te vallen, deed het vuur van de Spaansche musketiers hoe langer hoe minder worden, totdat het eindelijk geheel en al ophield. Hun kanon deed zich echter steeds hooren, en werd door de verdedigers van het slot, die voor de sneeuw beschut waren, en bedaard hun gang gingen, levendig beantwoord.

DERTIGSTE HOOFDSTUK.

»Hoe gaat het hier, Signor Velasquez?" vroeg Perea dezen, hem op zijde tredende. »Maar ik zie, gij zijt gekwetst," vervolgde hij, op diens linkerarm wijzende, om welken een doek gebonden was.

»Zeer goed, Signor!" antwoordde Velasquez. »De wond aan mijn arm heeft niet veel te beduiden; mijn rechterarm is nog zeer goed in staat om den degen te voeren, als de nood het vereischt."

»En heeft het geschut reeds goed gewerkt?" vroeg Perea, »gij ziet, ik ben gelukkiger geweest dan gij; men heeft mij nog niet getroffen."

»Dat gaat wel," hernam Velasquez; »maar de muren van dit gebouw zijn bijzonder dik en sterk; zij herinneren mij de overblijfselen der oude Moorsche sterkten, die men bij ons dikwijls in het gebergte aantreft, en op deze plaats schijnen juist een paar knapen in het slot te zijn, die oogen als valken hebben."

»Zoo gaat het bij mij ook," antwoordde Perea; »ofschoon ik hen niet gezien heb, zoo word ik het toch steeds gewaar, als zij vuur geven; want hunne schoten zijn goed gericht; de aanvoerder der rebellen houdt zich zeker dáár op, en ik heb gezien, dat gij ook al reeds menig man verloren hebt."

»Ja, Signor!" zeide Velasquez, nadat Perea geëindigd had, »en het verwondert mij, dat hun getal niet sinds lang met één vermeerderd is; ik verzoek u onzen Abanderado toch terug te roepen: de jongeling blijft halsstarrig en voor niets zich aan het vuur van het slot blootstellen. God weet hoe het komt, dat hij nog leeft; hij zegt daar te staan op uw bevel. Zie, daar wandelt hij weer heen en weder langs de slotgracht."

Perea zag nu den vaandrig met het ontrolde vaandel heen en weder gaan; hij begreep al dadelijk, dat dit het gevolg was van zijne bestraffing en naar hem toetredende, riep hij: »Da Silva! kom hier, wat doet gij daar aan de gracht?"

De vaandrig kwam dadelijk naar hem toe, terwijl een blos zijn gelaat bedekte, en vroeg: »Wat hebt gij te bevelen, Signor Capitan?"

»Waarom staat gij daar aan het water, onder het vuur van het slot, Abanderado!" vroeg Perea vriendelijk, terwijl hij hem, als teeken van goedkeuring, met de hand op den schouder klopte.

»Ik dacht, Signor! dat het vaandel op de plaats van eer staan moest," antwoordde Da Silva.

»Dat is zoo, jonkman!" hernam Perea; »maar hoe kwam het u in de gedachten, om die juist dáár te zoeken."

»Omdat gij mij gezegd hebt, Signor!" antwoordde de vaandrig, »dat die steeds was op het punt, waar het meeste gevaar is."

»Gij hebt gelijk, Da Silva!" zeide Perea vriendelijk, waarna hij echter trotsch vervolgde: »er is evenwel een groote afstand tusschen roekeloosheid en lafheid; gij schijnt dit vergeten te hebben, Signor! ik heb gaarne, dat men mijne bevelen nakomt zonder ze echter te overdrijven. Ga nu naar de andere batterij; doch plaats u daarachter en niet daarvoor; verstaat gij mij, Abanderado? ik beveel u dit."

Da Silva boog zich en vertrok, nu echter zijn weg niet langs de gracht nemende.

»Hoeveel kerels denkt gij wel, dat er in het slot zijn," vroeg Perea aan Velasquez, die den vaandrig naoogde.

»Ik denk een twintigtal, Signor!" antwoordde deze.

»Op het voorhof kunnen er ook zooveel zijn," zeide Perea; »zij zullen dus met hun veertigen niet bestand zijn, als wij stormloopen; want zoodra de bres bruikbaar is, wil ik trachten het

voorhof te bezetten. Ik wenschte echter, dat die verwenschte sneeuw maar ophield; onze soldaten zijn niet gehard tegen de koude, en de werkeloosheid deugt niet voor hen."

EEN EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Tegen den middag gelukte het den Spanjaarden eindelijk, de bres wijd genoeg te maken; het geschut had een groot gat wel ter breedte van twaalf voet in den muur van het voorhof gemaakt, en de steenbrokken nu binnen- dan weder buitenswaarts doen tuimelen.

De kortheid der dagen was oorzaak, dat Perea besloot zich dadelijk den tijd ten nutte te maken, ten einde, nog eer de avond viel, zich van het voorhof te verzekeren.

Op zijn bevel werd dus het kanonvuur gestaakt, en de arbeiders en soldaten haastten zich om de droge gracht, die het voorhof omgaf, met rijs en takkenbossen te vullen. Dit ging echter niet gemakkelijk, en menigeen van hen werd gekwetst, of vond vóór de bres zijn dood, dewijl noch het kanon, dat niet gebruikt kon worden, noch de musketiers, wier wapenen door de steeds vallende sneeuw zeer nat geworden waren, hen konden beschermen tegen het vuur der musketten van de verdedigers de voorhofs, die zich nu allen, zelfs door eenigen hunner makkers uit het slot ondersteund, op het bedreigde punt vereenigd hadden.

Toen dit verricht was, en de gracht tot aan den grond gelijk was dichtgeworpen, liet Perea het kanon weder spelen, en hij stond eenige oogenblikken in beraad, of hij, vóórdat de storm begon, de brug niet zou laten wegschieten om daardoor al degenen, die zich op het voorhof bevonden, den terugtred af te snijden; doch in de gedachte, dat hij zich dan ook zelven den toegang tot het slot zou benemen, liet hij de brug in haar geheel, hopende met de vluchtende verdedigers van het voorhof tegelijk het slot zelf binnen te dringen.

»Richt uwe soldaten! en maak hen tot den storm vaardig," gebood Perea aan een onderhopman, en gelastte hem vijftig man in tien gelederen te plaatsen en de musketten te doen laden.

Nog eens gaven de stukken vuur, en zonden de kogels door de bres tot diep achter in het voorhof; toen sloegen de trommen den stormmarsch; de trompet blies den aanval, en Perea, op een der stukken springende, riep: »Voorwaarts, soldaten! valt aan!"

In den kruitdamp gehuld, snelden deze, met het musket met geopende pan en brandende lont in de hand, naar het voorhof en over het rijs, dat in de gracht lag, in de bres.

Het vuur uit het voorhof had met het laatste kanonschot gezwegen; doch toen de Spanjaarden, die door hunne snelle voorwaartsche beweging den rook van het geschut voor zich uitdreven, en daardoor en door de sneeuw niet voor zich uit konden zien, onder een luid geroep van: »*España! España! Viva el Rey* (1)!" den voet in de bres zetten, riep iemand met een forsche, mannelijke stem, zoodat Perea, ondanks het kanonvuur aan de andere zijde van het slot, het duidelijk kon verstaan. »Vuur!"

Dadelijk werden de Spanjaarden begroet door een moorddadig vuur uit eenige dubbele haakbussen, die met gekapt lood zwaar geladen waren.

»Staat soldaten! geeft vuur!" riep de Spaansche hopman, die met den degen in de hand naast het voorste gelid stond, toen hij de verwarring, die onder zijne soldaten plaats greep, gemerkt had. Deze gaven aan zijne stem gehoor; zij sloten, over de lichamen hunner gevallen krijgsmakkers heenstappende, weder de gelederen, en gaven vuur; maar zonder goed gevolg, dewijl hunne lonten, als te lang aan de sneeuw blootgesteld, meest gedoofd waren.

»Met blank geweer dan voorwaarts!" riep de hopman, waarop de soldaten de musketten wegwierpen, en hunne houwdegens trokken.

Hetgeen wij hier beschreven hebben, geschiedde zoo snel, dat tusschen het bevel en de uitvoering bijna geen tijd verliep.

Twee gelederen waren de bres reeds binnengetreden, en hieven ontijdig het geroep van: »*Victoria* (2)!" aan; want op hetzelfde oogenblik werden zij door de verdedigers van het voorhof aangevallen. Ofschoon veel sterker in getal, hadden de Spanjaarden veel tegen, doordien zij alleen borstharnassen droegen, terwijl de geuzen veel zwaarder gewapend en met stormhoeden en helmen gedekt waren.

Vreeselijk werd er van wederzijde gevochten; één der geuzen vooral, die een ontzettend zwaar

(1) Spanje! Spanje! Leve de Koning!
(2) Zege.

slagzwaard zwaaide, maaide daarmede verschrikkelijk in het rond: het was de Boodschapper. De sneeuw hinderde de strijdende zeer, maakte dat men niet vaststond, en deed telkens hunne voeten op de natte steenen uitglijden."

De hopman oordeelende, dat, indien hij zijne vijanden tusschen den stal en de wachtkamer kon uitdrijven, hij zijne manschappen zou kunnen uitbreiden, riep: »Bij het leven des Konings, soldaten! voorwaarts! — voorwaarts, valt aan!"

Door zijne stem en de tonen van Pedrilla's trompet aangevuurd, snelden zij, den dood verachtende, vooruit. Reeds verloren de brave verdedigers eenige duimen gronds, en reeds zag de hopman het oogenblik geboren worden, dat hij hen zou kunnen omvleugelen, toen een hevig vuur, dat uit de gescheurde muren van de belendende gebouwen kwam, midden onder zijne soldaten een vreeselijke verwoesting maakte, en de achtersten in verwarring de bres deed verlaten.

Een korte poos hield de hopman met de dapperen, die bij hem waren nog stand; doch toen hij de onmogelijkheid inzag om de bres te behouden, riep hij droevig: »Achterwaarts, soldaten!"

Voet voor voet verliet hij het voorhof, terwijl hij zijne vijanden, die hem volgden, nog steeds in ontzag hield. Aan de bres staakten de belegerden hunne vervolging, en hieven toen den luiden kreet van »*Vivent les gueux!*" aan.

»Laadt!" schreeuwde Perea tot zijne kanonniers. Hij sprong, toen hij zijne soldaten de wijk zag nemen, van het stuk af, waarop hij gestaan had, rukte den eersten, dien hij terugkwam, den degen uit de hand, wierp hem op den grond, en trapte het staal met zijne voeten.

»Vuur!" riep hij woedend, toen de hopman met hen, die hem getrouw bijgestaan hadden, bijna allen min of meer gewond bij hem waren teruggekeerd, terwijl de kogels in de bres vlogen, die zoo even door de verdedigers van het slot gelukkig was verlaten.

De trommen en de trompet zwegen, en Perea gat den hopman de hand, zeggende: »Signor! gij hebt u als man van eer gedragen; ik ben over u en hen, die u volgen, volkomen voldaan." Doch tegen de soldaten, die het eerst geweken waren, sprak hij geen woord, en keerde hun den rug toe.

TWEE EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

»Deze storm is door Gods hulp gelukkig afgeloopen," zeide de Boodschapper tot Uilenburg, terwijl zij bezig waren met de haakbussen te laden.

»Ja, dat is hij," antwoordde Uilenburg; »maar het was dan een moeilijk vechten in dien gang, en die verdoemde sneeuw maakte, dat wij er zoo wit uitzagen als duivels."

»Zeg liever als gieren, die te midden van sneeuw en ijs boven op het gebergte elkander de bloedige prooi betwisten," hernam de Boodschapper. »Ofschoon nog levend, droegen wij allen ons doodskleed; ook zal de hand van een vriend of bloedverwant het ons niet aandoen, als wij vallen," vervolgde hij somber; »indien iemand onze lijken behandelt, zal het zeker de scherprechter wezen."

»Gij hebt gelijk, Herman!" zeide Uilenburg; »doch dat oogenblik is nog ver af, en nog menig Spanjaard hoop ik vooruit te zenden, eer ik zelf de groote reis aanneem, van welke nog niemand is teruggekeerd. Maar het schijnt mij toe, dat gij voorgenom en hebt de Spanjaards nu allen op eens neder te schieten. Als de bussen dat maar verdragen kunnen," vervolgde hij, toen hij den Boodschapper bezig zag met een der bussen bijna geheel met gekapt lood en klein ijzerwerk te laden.

»Het heeft geen nood, Uilenburg!" hernam de andere, »de Wapensmid heeft mij gezegd, dat dit zeer goed geschieden kon, als men de lading maar niet te zwaar maakt." Nu riep hij: «Wakker gevuurd, mannen — goed zoo! laat de Spanjaarden het Hollandsche ijzer maar proeven."

»Ik geloof dat het lood velen hunner nog zwaar in het lijf ligt," zeide Uilenburg lachende, terwijl hij twee bekers wijn inschonk; »het verwondert mij echter, dat Perea zich achteraf heeft gehouden; ik dacht, dat hij een heel andere kerel was."

»Laat hem maar blijven, waar hij is," hernam de Boodschapper drinkende, »hij is gevaarlijker dan gij denkt; en ik vrees, dat, als zij weder aanvallen, wij er zoo goed niet zullen afkomen; de arme jongen, die aan onze zijde gevallen is, was reeds dood, toen ik hem uit de bres sleepte; hij is ons voorgegaan." Hier zweeg hij.

»Dat ik dien verdoemden hopman niet heb kunnen nederslaan," toen hij hem den doodsteek gaf, zal mij nog lang berouwen," zeide Uilenburg. »Die laatste Spanjaarden stonden pal, en het deert mij, als ik denk, dat eenigen hunner, die nog niet

dood zijn, door hunne eigen kogels aan flenters worden geschoten. Zoodra wij den doorgang verlaten hadden, zag ik er een op handen en voeten in weerwil zijner wonden, naar buiten kruipen; maar toen hij in de bres was, en zich verder wilde voort sleepen, nam een kanonskogel hem het hoofd weg."

Zoo spraken zij een geruimen tijd, terwijl zij gedurig hunne musketten op de batterij afvuurden, hunne makkers aanmoedigden en onderde hand een stuk brood aten.

Reeds begon de avond te vallen, en reeds dachten de belegerden, dat de Spanjaarden zich door den slechten uitslag van hun aanval hadden laten afschrikken, toen deze wederom hun kanonvuur staakten,en de stormmarsch zich opnieuw liet hooren.

»Daar begint de storm, mannen!" riep de Boodschapper, »volgt mij naar buiten; maar vertoont u niet voor de bres, voordat de Spanjaarden er in zijn; het mocht eens een krijgslist wezen."

Ter wederzijde van den doorgang stonden Uilenburg en de Boodschapper, elk met zes man bij zich, met haakbussen en musketten gewapend, en de lont en geopende pan zorgvuldig onder hunne armen voor de sneeuw bedekkende, die echter op dit oogenblik al minder begon te vallen.

»Valt aan, soldaten!" riep nu een krachtige stem onder aan den muur, en zij hoorden het volk zich in beweging zetten; hun gang was echter vast en bedaard, en hun aanval, ofschoon niet zoo ontstuimig als den vorigen keer, scheen echter hardnekkiger volgehouden te zullen worden.

De rook was veel minder dan te voren, en daar er weinig sneeuw meer viel, zagen zij de Spanjaarden reeds, toen zij den voet in de bres hadden gezet. Het eerste gelid, uit zes man bestaande, betrad het voorhof; doch daar zij den vorigen keer de slechte uitwerking hunner vuurwapenen gezien hadden, die meerendeels verloren waren gegaan, zoo hadden zij die thans achtergelaten en alleen hunne zwaarden in de hand.

Nu vertoonden zich de verdedigers insgelijks, en stelden zich tegenover hunne vijanden, met de haakbussen in de hand en hunne vorken tusschen de steenen geplant. Toen het derde gelid in den bresmuur stond, en dus eenigszins boven het eerste en tweede uitstak, brak de Boodschapper het stilzwijgen af, dat tot nog toe van wederzijde bewaard was geworden, en hij riep: »Vuur, mannen!" Degenen, die bij hem stonden, schoten hunne wapenen af, terwijl zij daarop dadelijk hunne zwaarden trokken. Ofschoon velen der Spanjaarden vielen, vulden zij echter de openingen aan, dewijl zij dachten het vuur doorgestaan te hebben; doch toen zij in den rook, die tusschen de muren bleef hangen, wilden voortgaan, riep Uilenburg: »Vuur, jongens! vuur!"

Menig Spanjaard geraakte daardoor buiten gevecht, en weinig had het gescheeld, of zij hadden de bres verlaten, indien niet de achtersten, al voortdringende, dit belet hadden, en zij niet bevreesd waren geweest voor Perea's woede, die luid riep: »Bij *San Javo!* voorwaarts, soldaten!"

Onder het geschreeuw van: »Val aan, Romero! San Jago! val aan!" dat de Spanjaarden aanhieven, en van: »Holland en de geuzen!" dat de Boodschapper en de zijnen deden hooren, kwamen zij aan elkander, waarop het gevecht begon.

Hadden de Spanjaarden vast voorgenomen dezen keer niet terug te gaan, maar het voorhof te bezetten, zoo hadden de belegerden het besluit genomen, om, het kostte wat het wilde, de bres te verdedigen, en aan de hulptroepen, die verwacht werden, den toegang tot het slot niet te laten benemen.

Terwijl Perea het oog op zijn volk gevestigd had, was Da Silva achter hem omgegaan, en had zich aan de andere zijde der soldaten geplaatst, het vaandel laag bij den grond houdende, opdat het zijne tegenwoordigheid aan zijn bevelhebber niet verraden zou. De jongeling, nog diep gegriefd door zijne zwakheid, die door Perea was opgemerkt geworden, had vast voorgenomen, zich door het een of ander stout stuk verdienstelijk te maken, en de achting van zijn bevelhebber, die hij dacht verloren te hebben, het kostte wat het wilde te herwinnen.

Aan Ines dacht hij niet; zij was niet dáár om hem terug te houden en hem te verzekeren, dat, al had hij de achting van zijn gebieder verloren, hij toch altijd op hare liefde rekenen kon. Neen! hij dacht alleen aan de eer; nu hij eenmaal het vuur doorgestaan, eenmaal een gevecht gezien had, was alle schroom voor den dood geweken, en evenals een strijdpaard, dat, als het de trompet hoort steken, snuift, en van ongeduld met de pooten krabt en trappelt, zoo rees ook in hem een onweerstaanbare drift op, aan het gevecht deel te nemen, en hoe ongaarne wij het ook zeggen, en hoe vernederend het voor de menschheid ook zij, hij gevoelde een zekere behoefte om bloed te vergieten.

Tevergeefs zocht hij mede in de bres te dringen; het eene gelid na het andere stond gereed, en de opening was overkrompt met soldaten, die

zijn ongeduld spotachtig opmerkten, en verwonderd waren, dat een baardeloos jongeling hen vooruit wilde gaan.

Een oogenblik stond hij ontmoedigd; doch zijn oog langs den muur latende gaan, zag hij, dat de zijde der bres in het geheel niet loodlijnig was, en dat de opening in den muur naar boven eenigszins binnenwaarts liep; hij oordeelde dus, dat het niet onmogelijk zou zijn er tegen op te klimmen. Met het vaandel op den linkerschouder maakte hij er een begin mede; hij hield zich met de handen in de spleten des muurs vast, en zette zijne voeten op uitstekende steenen, waardoor hij iets verrichtte, dat voor elk ander onmogelijk zou geweest zijn.

Door geestdrift opgewonden, jong, sterk en zeer buigzaam van leden zijnde, geraakte hij al hooger en hooger, en in zijn vaderland gewoon den vluggen reebok op het steile gebergte op te zoeken, bereikte hij spoedig, trots den besten Escalador (1), het boveneinde des muurs, sprong op den zolder van de wachtkamer, die door het kanonvuur van zijn dak beroofd was, en ging te midden der gebroken sparren en door de sneeuw voorwaarts. Met het vaandel in de rechterhand slingerde en zwaaide hij het boven de hoofden zijner landgenooten heen en weder onder den uitroep van: *España! España! Viva el Rey!*"

De Spanjaarden, door dit geroep aangemoedigd, en hun veldteeken boven hun hoofd gewaar wordende, dachten, dat hunne makkers reeds op een andere plaats den muur beklommen hadden, en deel aan de overwinning willende hebben, riepen zij juichende: *Victoria, Romero! Victoria!*" en hieuwen nog feller dan te voren er op in, terwijl Perea met angst het bedrijf van den Abanderado aanzag en riep: »Voorwaarts, soldaten! dekt het vaandel."

Toen Da Silva het gevecht aan zijne voeten gadesloeg, hinderde het hem, dat hij er geen deel aan kon nemen, en zag naar de gelegenheid om, zich bij zijne landgenooten te voegen, of hunne vijanden in den rug aan te vallen. Helaas! niet tevreden met de vlag op het voorhof geplant te hebben, verlangde hij nog meer, niet denkende, dat aan zijn strijdlust zoo spoedig zou voldaan worden.

Niet ver van zich af hoorde hij een geritsel: de sparren en pannen werden door een onzichtbare hand verschoven, en eindelijk vertoonde zich te midden van het gebroken en gevallen dakwerk het hoofd eens krijgsmans, die naar alle zijden omzag; zijn stormhoed, waarop eenige gebroken vederen staken, was bedekt met sneeuw, die van de zoldering gevallen was; zijn baard en haar waren grijs; zijn oog was dreigend: het was de Boodschapper.

Daar hij het vaandel gezien had, en den indruk vreesde, dien het natuurlijk op zijne lieden en de soldaten maken moest, had hij zich voor een oogenblik aan het gevecht onttrokken, was een steile steektrap in de wachtkamer opgeklommen, en stond weldra met het geduchte zwaard in de hand, en in zijn geheele lengte, tegenover den vaandrig.

»Spanje! Spanje!" riep deze, zijn degen trekkende, terwijl hij het vaandel op zijn linkerschouder met den stok liet rusten en zich ter verdediging gereed maakte.

»Vermetele jongeling! waaaom blijft gij, of kent gij den Boodschapper niet? Dwaas! weet gij niet, dat, in den strijd tusschen hem en u, de uitslag niet lang onbeslist kan blijven? Helaas! waarom treedt gij niet terug? nog is het tijd, om u naar uwe landgenooten te spoeden; of ziet gij niet, dat uw vijand uwe jeugd met medelijden beschouwt, en weder naar het gevecht wenschende terug te keeren, hoopt, dat gij met het vaandel het veld zult ruimen?"

Da Silva zag zijn vijand stilstaan; hij trad naar hem toe, en riep gebiedend: »Geef u over, rebel! leg de wapenen neder, of ik steek u overhoop!"

Een droevige glimlach trok zich om des Boodschappers mond samen; hij hief met weerzin het zwaard op, en zeide: »Knaap, geef hier de vlag; ik verlang uw leven niet."

Daar hij zich echter door den vaandrig aangevallen zag, die geen ander antwoord gaf dan: »*Viva el Rey!*" te roepen, nam het gevecht een aanvang.

Niet lang stond de kans gelijk; het was een strijd tusschen een man en een kind, tusschen een reus en een dwerg; alleen Da Silva's vlugheid en handigheid met den degen voorkwam, dat zijn vijand, ofschoon deze door het gevecht in de bres reeds vermoeid was, hem niet reeds met de eerste slagen nedervelde.

Nu het gevaar inziende, waarin hij zich en zijne banier roekeloos gewaagd had, wilde de vaandrig terugtreden, en besloot het vaandel aan zijne landgenooten toe te werpen, en dan, van dezen last bevrijd, het gevecht met meer hevigheid door te zetten; op deze wijze kon hij het vaandel redden, en, dewijl hij reeds alle hoop op behoud van zijn

(1) Inbreker; letterlijk beklimmer, bestormer; soldaat, die de stormladders opklimt.

leven opgegeven had, ten minste zelf op het bed van eer sneuvelen.

De Boodschapper, die zijn voornemen raadde, verdubbelde zijne slagen, daar het hem niet om het leven zijns vijands, maar om de banier te doen was. De Abanderado had bij zijn terugtrekken eindelijk zijn doel kunnen ten uitvoer brengen; maar de wind deed het ontrolde vaandel heen en weder wapperen, zoodat het den Boodschapper gelukte een punt er van te grijpen. Terwijl hij nu met de rechterhand het zwaard voerde, deed hij hevige rukken aan het vaandel, zoodat Da Silva het met de eene hand niet sterk genoeg kon vasthouden, en het oogenblik zag naderen, dat het veldteeken hem ontrukt zou worden. Hij moest dus besluiten om óf het vaandel, óf zijn degen in den loop te laten; hij wilde echter den eed, dien hij in Perea's handen had afgelegd, om nimmer, onder welk voorwendsel ook, het vaandel uit de hand te geven, stipt nakomen. Zijne keus was derhalve spoedig gedaan; tusschen de schande en de eer was zij niet moeielijk; hij wierp zijn degen weg, vatte het vaandel met beide handen en riep: »Staat bij, Spanjaarden! staat bij! redt het vaandel!" terwijl hij tevens een laatste poging tot zelfbehoud aanwendde, en op zijn vijand inliep, om, onder diens armen door, niet aan het slagzwaard blootgesteld te zijn. Doch voordat hem dit gelukte, en eer hij zijn vijand bij het lijf kon aangrijpen, gaf deze met den knop van zijn zwaard een stoot tegen het borstharnas, zoodat hij achteruit deinsde en zich met moeite op de been hield.

Nog hield hij het vaandel vast; nog stond zijn vijand besluiteloos wat te doen, toen de Spanjaarden hun aanval met verdubbelde woede hernieuwden. Dit veroorzaakte zijn val; want de Boodschapper hief het zwaard op en bracht hem een geduchten houw op het hoofd toe, dat slechts door een vilten hoed gedekt was.

Zoo viel de moedige jongeling, terwijl zijne lippen zich nog bewogen, en hij den naam van haar, die hem zoo dierbaar was, tevergeefs trachtte uit te spreken. De Boodschapper poogde nu den vaandelstok aan zijne stervende handen te ontwringen; doch dit gelukte niet; getrouw had hij het vaandel bij zijn leven bewaakt; nog na zijn dood hield hij het vast. Met een sterke hand scheurde de Boodschapper dus de vlag van den stok, knoopte de twee einden aan elkander, en hing haar over zijne schouders.

In dit oogenblik hoorde hij dicht bij zich een Spaanschen vloek uitspreken: een musketkogel sprong tegen zijn harnas af, en een ijzeren gedaante vertoonde zich halverwege boven den muur; doch de Boodschapper lachte hoonend, zwaaide het zwaard, en wilde zich weder langs de trap, die hij opgeklommen was, verwijderen. Uilenburg's stem, die luid: »Herman! Herman!" riep, deed hem echter naar de zijde van de bres snellen, terwijl hij de pannen vertrad, en eenige sparren, die nog in de hoogte staken en hem in het voortgaan hinderden, aan stukken hieuw.

Aan den rand van den zijmuur der wachtkamer gekomen, zag hij het gevecht onder zich; het gevloek der strijdenden en het gejammer der stervenden en gekwetsten werden verdoofd door het gekletter der degens en het gebeuk op harnas en stormhoed.

Nog streed Uilenburg met zijne dapperen aan het einde van den doorgang, en stond er als vastgeworteld; doch des Boodschappers arm ondersteunde hun wederstand niet, en de Spanjaarden, die dicht in elkander gesloten voortrukten, stuwden, de achtersten de voorsten, dikwijls zelfs tegen eigen verkiezing, voorwaarts; een oogenblik nog, en de zonen van Iberië zegevierden op Bato's nakroost.

»Vuur! vuur!" riep de Boodschapper met een donderende stem, terwijl hij evenals een geest van verwoesting boven de strijdenden zweefde, en, met den voet stampende, zijn zwaard opstak. Dadelijk, evenals bij den vorigen keer, schoten zijne lieden, die nu slechts naar zijn bevel wachtten, door de scheuren in de zijmuren, midden onder de Spanjaarden hunne vuurwapenen af. Terwijl deze door de verwarring, die hierdoor ontstond, zich slechts bezighielden, om de gelederen weder aan te sluiten, sloeg de Boodschapper zijne handen aan de looden goot, die rondom de wachtkamer liep, en liet zich langs den muur nederzakken. Een voet of vijf hing hij nu van den grond, toen hij zijne handen losliet en door de hoogte en de zwaarte zijner wapenrusting bijna op zijne knieën en te midden van den kruitdamp en zijne vijanden nederviel.

Doch dadelijk richtte hij zich op, en terwijl hij met een forsche stem: »*Vivent les Gueux*! sla dood! val aan!" riep, trok hij zijn zwaard, en viel te midden der verwarring, die in den schemeravond in den nauwen doorgang plaats vond, op de Spanjaarden aan, die hem op eenmaal, als door een tooverslag, in hunne gelederen gewaar werden.

»*Leve de Boodschapper!*" riepen de geuzen, die de stem van hun aanvoerder herkend hadden, en schoon zij hem niet zagen, zijne slagen hoor-

den. Met vertwijfeling herhaalden de Spanjaarden dezen gevreesden naam, en met angst zagen zij het bliksemende staal, in de ijzeren vuist gevat, boven hunne hoofden rondzwieren, tevergeefs zochten zij het in den doodsangst op hunne houw- of stootdegens op te vangen; zijne bovennatuurlijke kracht overwon allen tegenstand; zijn harnas weerde elken stoot af, en nadat de musketten nog eens het doodelijke lood in de dichte drommen hadden uitgebraakt, nam de Spanjaard, door een onverwinlijken schrik bevangen, al brullende de wijk.

Weder zegevierden de Hollanders; weder hadden zij hun ouden roem gehandhaafd, en, ofschoon met wonden bedekt, verzamelden zij zich weder juichende om den Boodschapper; doch zij staakten hun geroep van: »*Leve het Vaderland! Leve de Boodschapper!*" toen zij op diens bevel vier hunner wapenbroeders dood uit de bres droegen.

DRIE EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Nauwelijks had Perea het gevaar, waarin Da Silva en zijne vlag geraakten, bemerkt, of hij riep: »Voorwaarts, soldaten! ondersteunt uw vaandel!" en zond vijf en twintig man naar de groote poort van het voorhof, met last om dáár den muur te beklimmen; doch toen zij de ladders wilden planten, dreef het hevige vuur, dat de Snijder en de Wapensmid uit het slot onderhielden, hen terug. Toen echter Perea den Boodschapper de hand aan de banier zag slaan, rukte hij een zijner soldaten een musket uit de hand, en liep, gevolgd door Pedrillo en eenige anderen, naar den muur, maar loste tevergeefs zijn wapen; terwijl de trompetter door zijne zware wapenrusting ijdele pogingen deed, om, niettegenstaande de inspanning van al zijne krachten, het toppunt van den muur te bereiken en den jongeling te redden.

Da Silva viel; het vaandel ging verloren, en Perea sloeg woedend het musket tegen den harden grond aan stukken; alleen de hoop, dat zijne soldaten zouden zegevieren en hun veldteeken hernemen, matigde zijne drift. Doch toen het terugsnellen van den Boodschapper naar het gevecht zijne hoop in rook deed vergaan, en ook deze storm vruchteloos afliep, en hij, die hem aangevoerd had, niet terugkeerde, kende zijne woede geen palen meer; zijne oogen rolden wild in zijn hoofd; zijne tanden klemden zich op elkander, en ofschoon velen, die bij hem waren, hem dikwijls in zulk een aanval van woede gezien hadden, zoo beefden zij echter onwillekeurig op zijn aanblik terug. »Volgt mij," riep hij, zijn degen trekkende, terwijl hij zijn hoed vast op het hoofd drukte en vóór zijne speerruiters trad. »Volgt mij, brave speerruiters! en wijst het laffe voetvolk, dat zijn vaandel verlaten heeft, den weg; gij alleen zult de stoutheid hebben mij te volgen."

De Spanjaard, die den eersten storm had aangevoerd, en die zich, niettegenstaande hij zwaar gekwetst was, niet had willen verwijderen, stond nu op, en daar hij den degen te zwaar keurde voor den door bloedverlies verzwakten arm, trad hij met den dolk in de hand aan de zijde van Perea, om te toonen, dat hij ten minste den moed en den wil had om in de bres te sneuvelen. Doch Perea zeide: »Blijf gij hier, Señor! ik sprak niet tegen u, maar tegen uwe soldaten, indien gij mij een dienst wilt bewijzen, zoo ga naar Diego de Velasquez, en zeg hem, dat hij doet, zooals ik hem bevolen heb: dat het vaandel verloren is, dat ik zal trachten het te herwinnen; dat, als ik dezen keer het voorhof niet inneem, hij mij dood in de bres kan vinden, en dat ik hem dan de wraak en het bevel in handen laat, en verzoek mijn jongsten groet aan den Hertog over te brengen."

Terwijl Pedrillo nu de trompet in de linkerhand hield, den aanval blies, en met de rechter zijn zwaard trok, riep Perea: »Voorwaarts, ruiters! wraak voor den Abanderado! volgt mij." Woest liep hij nu, met zijn degen in de hand, naar het voorhof, en sprong het eerst in de bres; daarna volgden zijne ruiters, en achter deze het voetvolk, dat, ofschoon zonder bevel, ten storm snelde en vloekend de zwaarden zwaaide; alleen de werklieden en busschieters bleven over, en hielden zich bedaard bij de stukken. Hollanders zijnde, waren de meesten reeds heimelijk ten voordeele der geuzen gestemd, en menigeen wenschte, dat de Spanjaarden hun graf mochten vinden in de bres, die hij zelf had helpen openen.

Helaas! waarom wachtte de Boodschapper nog dezen storm af? Hij wist niet, dat Perea dien zou aanvoeren en besloten had te overwinnen of te sterven; maar al had hij dit geweten, dan zou het mogelijk een reden te meer voor hem geweest zijn om te blijven. Het bezit van het voorhof was van wederzijde een punt van eer geworden; het scheen, dat degene, die het gedurende den nacht in zijn bezit zou hebben, den roem van den dag

zou wegdragen; te laat zouden de geuzen zich hunne roekeloosheid beklagen.

Gelijk den vorigen keer, gaven de verdedigers vuur, doch zonder vrucht. Door den voor hunne vijanden nadeeligen uitslag der vorige stormen opgewonden, wachtten zij niet, tot de Boodschapper hun dit beval. Pedrillo en de zijnen, van het hoofd tot de voeten gewapend, en, uitgezonderd hij zelf, met gesloten helmen aanrukkende, waren bijna onkwetsbaar. Perea bleef, ofschoon hij vooraan was, wonderbaarlijk ongekwetst, niettegenstaande hij geene andere wapenen had dan zijn degen en dolk, en zelf geen borstharnas droeg, en hij viel het eerst zijne vijanden aan.

De ruiters velden hunne speren en omringden hem en Pedrillo; en indien zij zoo bedaard waren voortgedrongen, zouden zij misschien de geuzen genoodzaakt hebben voor den muur van stalen punten de wijk te nemen; maar de groote overhaasting, de duisternis en de ongelijkheid van den grond, die door de sneeuw en het bloed glibberig was, verbraken de slagorde, en het gelukte den Boodschapper en zijn vriend zich tusschen de speren te werpen.

Een paar Spanjaarden, die den vorigen storm zwaar gewond achtergebleven, richtten hunne hoofden op, en riepen, toen zij hunne landgenooten zagen aansnellen: »Wraak, Romero! voorwaarts!" Doch niet lang hoorde men hunne stem; zij werden in het gewoel der strijdenden vertreden, en vermeerderden het getal der dooden in den doorgang; zij ten minste zouden hunne banieren niet weder zien oprichten.

De ruiters, ziende dat hunne speren de uitwerking niet deden, die zij er van verwacht hadden, wierpen ze weg en trokken hunne zwaarden.

Tevergeefs zocht Perea's oog Van Doorn; hij werd hem niet gewaar; maar toen hij het vaandel zag, dat over den schouder van den Boodschapper hing, riep hij, op dezen aanvallende: »Sterf, Emisario!" terwijl hij hem een hevigen stoot toebracht, die echter langs zijn harnas afschoot. Deze stoot werd onder den uitroep van: »Vaar ter helle, moordenaar! beantwoord met een houw, die den Spanjaard zeker het hoofd tot aan de borst zou gespleten hebben, indien hij hem niet behendig op zijn staal had opgevangen, langs hetwelk het groote zwaard tot de stootplaat nederdaalde, en haar bijna verpletterde. Vreeselijk was het gevecht. De Boodschapper had al zijne oplettendheid en koelbloedigheid noodig om zich voor het lange rapier te veiligen, dat, nu eens zijn hoofd, dan weder de plaatsen, die niet door zijne wapenrusting gedekt waren, bedreigde. Ofschoon over den woedende aanval van zijn vijand verbaasd, en diens behendigheid bewonderende, wachtte hij slechts naar het oogenblik om weder aanvallenderwijs te handelen,en schreeuwde, daar hij en de zijnen reeds veel grond verloren hadden: »Vuur mannen!" en uit den stal en de wachtkamer werd weder geschoten; doch de Spanjaarden bekommerden er zich, zoo het scheen, niet over, en versche soldaten traden in de plaats der gevallenen.

Te midden van den rook en de duisternis begon echter de kans in den kamp tusschen Perea en den Boodschapper te veranderen. Nog dekte zich de eerste voor de hevige slagen zijner tegenpartij; maar toen hij zijn rapier bij ongeluk in het vaandel stak, bleef het in de plooien verward zitten. Ijlings vatte de Boodschapper het lemmet met de linkerhand, en zijn zwaard in de rechter opheffende dreigde hij Perea het hoofd te kleven. Deze trad niet terug, en terwijl hij zijn degen uit den ijzeren handschoen van den Boodschapper zocht terug te trekken, greep hij den dolk in de linkerhand om den doodelijken slag te keeren. Zijn blik was even fier, even dreigend als te voren; het scheen dat hij zijn vijand daarmede wilde verpletteren, en, ofschoon hij het gevaar kende, waarin hij verkeerde, zoo verachtte hij het te zeer, dan dat hij de hulp van iemand anders wilde inroepen. Eer echter het zwaard viel, dat zeker door dit geringe beletsel niet zou opgehouden zijn, gaf Pedrillo, toen hij het gevaar bemerkte, waarin zijn meester verkeerde, den Boodschapper een houw over het hoofd, en indien het niet door D'Avilar's besten stormhoed ware gedekt geweest, die door dezen slag van zijne laatste vederen beroofd werd, zou deze zeker een einde aan het gevecht gemaakt hebben. Dit geval gaf een nieuwe richting aan het gevecht: Perea kreeg zijn degen weder vrij, en viel op Uilenburg aan, tegen wien de trompetter zich met moete staande hield; het scheen of de twee bevelhebbers elkander wederkeerig ontweken, alsof beiden voor het lot hunner onderhoorigen alles vreesden van den uitslag eener nieuwe worsteling.

Woedend weerden zich de ruiters, en eindelijk stonden de Boodschapper en de zijnen buiten den doorgang. Uilenburg viel, terwijl hij een hem door Perea toegebrachten steek ontweek; maar door den arm zijns vriends beschermd, gelukte het hem ich weder op te richten; slechts nog één voet

gronds gewonnen, en de Spanjaarden waren meester van het voorhof. Hoezeer beklaagde de Boodschapper nu zijne roekeloosheid; waarom had hij niet liever het voorhof prijs gegeven? Doch nu was het te spade.

»Vaarwel Uilenburg! — Wijkt naar het slot, mannen! eer het te laat is!" riep de Boodschapper; »ik zal hier blijven om uwen aftocht te dekken." Zich nu op de Spanjaarden werpende, viel hij hen aan met een gelaat, waarop te lezen stond, dat geen hunner het voorhof zou betreden dan over zijn lijk. Doch in hetzelfde oogenblik, dat Uilenburg nog aarzelde te gaan, en zijn vriend achter te laten, kwamen de Wapensmid en de Snijder, gevolgd door nog eenige andere mannen, over de brug tot ondersteuning hunner vrienden aanloopen, en wierpen zich op de Spanjaarden.

Nu bevonden zich de vier mannen, die 't slot hadden verrast op ééne lijn; zij waren even lang, bijna even sterk, en hunne slagen even gevaarlijk, ofschoon hunne wijze van strijden niet dezelfde was.

»*Voor Holland voorts!*" riep de Boodschapper bedaard het zwaard voerende, en zijne slagen kenteekenden zijne buitengewone kracht. »Dood aan de Spanjaarden! wraak voor mijn zoon!" riep de Snijder somber, die minder naar verdediging van zich zelven, dan wel op den dood zijner vijanden zag: het bloedvergieten scheen hem genoegen te doen; en als een Spanjaard vóór hem viel, vertrapte hij met welgevallen den zieltogenden vijand. Uilenburg daarentegen muntte uit door zijne vlugheid in het voeren der wapenen; zijne hem aangeboren vroolijkheid verzaakte hij ook nu niet, en dikwerf bootste hij met zijn mond het geluid eener trompet na, om Pedrillo te tergen, terwijl de Wapensmid, van het hoofd tot de voeten met een oude wapenrusting bedekt, zijne kunde in het schermen bewees; want daar hij, niettegenstaande de duisternis, met het oog eens kenners het zwak der harnassen zijner vijanden bemerkte, drong zijn puntig staal hun in de borst.

Zoo streden deze mannen voor hun vaderland en voor het behoud van hun leven, en de Spanjaarden verloren weder iets van den gewonnen grond. Het vuur uit de zijmuren was nu gestaakt, en het optrekken van den damp gaf Perea gelegenheid, om alles beter te overzien. »Voorwaarts, Spanjaarden! voorwaarts!" riep hij, woedend, omdat het hem niet gelukken wilde zijne vijanden te verdrijven, die even zoo verwonderd waren, al hunne slagen door hem vruchteloos gemaakt te zien, terwijl zij tevergeefs trachtten dengene te kwetsen, die hun leven steeds met zijn rapier bedreigde.

Reeds sedert eenige oogenblikken hoorde men een geluid, alsof men met een balk storm liep op den ouden, door het kanonvuur zwaar beschadigden muur van den stal, en eindelijk viel een groot stuk van den zijmuur in den doorgang. De steenbrokken maakten een vreeselijk geraas en verpletterden eenige Spanjaarden; het stof en de duisternis, gevoegd bij dit ongeval, deden de belegerden echter eenige duimen gronds winnen.

Woedend over den dood hunner makkers, sloten de Spanjaarden de gelederen weder, en trachtten door het gat van den muur naar binnen te enteren; doch zij, die den muur hadden doen vallen, waren daarop bedacht geweest. Een helder licht, dat zich opeens in den doorgang verspreidde, wierp een rooden gloed op de strijdenden, en deed de zwaarden als bliksemstralen schitteren; menige bloedstraal in het aangezicht of aan den arm verried den gekwetste; eenige bossen brandend stroo werden namelijk op de Spanjaarden geworpen. Ofschoon het stroo uitging, als het in de sneeuw en het bloed viel, hinderden echter de rook en de stank de Spanjaarden verschrikkelijk, en toen zij, in weerwil van het vuur, dat hunne haren en kleederen verzengde, als duivels, die vuur nog vlammen vreezen, in het gat wilden klimmen, kwamen hun dichte rookwolken tegen. Het hooi en stroo, dat in den stal lag, had door onvoorzichtigheid der belegerden vuur gevat, en hen zels genoodzaakt de vlucht te nemen, en door de zuiging der lucht, door de geopende deur, raakte het in brand, en wierp dichte vuurkolommen door het gat in den doorgang, hetgeen de Spanjaarden noodzaakte al vloekende de wijk te nemen, en voor de derde maal het voorhof te verlaten. Tevergeefs zochten zich eenige gekwetste te redden; door hunne vluchtende makkers vertreden, onder de muurbrokken begraven, werden zij door de vlam geschroeid, en ijselijke kreten, van wanhoop en vertwijfeling deden zich hooren, terwijl zij zich zelven, de geuzen, den Emisario en den Koning vervloekten, en God lasterende den geest gaven.

Nog hield Perea stand; hij wilde aan geen terugtreden denken, en riep woedend: »Wraak! wraak voor den Abanderado!" Doch zijne ruiters die het voetvolk zagen vluchten, en door het vuur geheel afgesneden vreesden te worden, sleepten hun aanvoerder, ondanks zijn wederstreven, achteruit. Pedrillo dekte hun aftocht; daar zij zwaar

gewapend waren, vreesden zij het vuur niet, en beveiligden Perea met hunne lichamen tegen de vlam.

Aan de bres gekomen, hield Perea zich echter aan den muur vast, terwijl hij zijne vingers in de spleten van den muur zette, en onttrok zich aan de handen zijner ruiters. Wild zwaaide hij den degen, met den dolk in de linkerhand; en ofschoon zijn hoed was afgevallen, stortte hij zich, evenals een bezetene, met het ontbloote hoofd weder in den rook en de vlam, uitroepende: »Sta, Emisario! het vaandel! hier is Perea!"

»Volgt mij in Gods naam!" zeide Pedrillo tot zijne krijgsmakkers, »of hij is verloren," en hij liep Perea na.

VIER EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Zoodra Uilenburg het voetvolk de wijk had zien nemen, was hij achterwaarts gegaan, om te zien, of hun wellicht ook op een andere plaats eenig nieuw onheil boven het hoofd hing.

In dit oogenblik kwam de gewonde Spanjaard bij Velasquez aan, en deze haastte zich aan Perea's bevel te gehoorzamen; spoedig werden de slangstukken omgedraaid, die het vernielend ijzer tegen de brug zonden. Fluitend snorden de kogels tegen het paalwerk, waarop deze rustte, en verbrijzelde het, wierpen de leuningen der brug omver, vernielden de huisjes, die achter aan het voorhof, boven het water waren uitgebouwd, of sprongen, al huppelende over het voorhof, terwijl zij een breede kloof in de sneeuw maakten, en vonken uit de steenen deden springen.

Bij dit ééne onheil bleef het echter niet; eenige musketiers, die gedurende den storm de hoop opgegeven hadden om in de bres te geraken, en over Perea's beschuldiging van lafheid verontwaardigd, hadden een paar ladders tegen de groote poort geplaatst. De Snijder en de Wapensmid waren niet meer in het slot om den muur met hunne vuurwapenen te bestrijken, en nadat Velasquez eenig volk ter ondersteuning gezonden had, vertoonden zich reeds halverwege boven den muur twee der musketiers, die nieuwsgierige blikken in het voorhof wierpen, en zich gereedmaakten over de borstwering van den muur heen te stappen.

Nauwelijks had Uilenburg dit gezien, of hij begreep, daar hij van twee kanten aangevallen werd, dat het tijd werd om gebruik te maken van de mogelijkheid, die er nog bestond, om in het slot te dringen; hij gaf een gil van angst en woede, en riep: »Herman! de brug bezwijkt; verlaat de bres." Een vreeselijke krak, dien de brug gaf, toen een kogel het hout deed splinteren, bevestigde zijn gezegde.

»Terug!" riep de Boodschapper met een donderende stem, en één zijner lieden, die zwaar gewond in den doorgang lag, maar nog teekenen van leven gaf, over zijne schouders werpende, snelde hij, gevolgd door de zijnen, met levensgevaar naar de brug, en over deze in het slot. Perea baande zich door de vlam een weg op het voorhof, en de musketiers verzamelden zich aan de andere zijde, boven op den muur, en maakten zich gereed om langs de muurtrap af te dalen.

Uilenburg alleen bevond zich op het voorhof om den aftocht te dekken; een vast besluit, dat hij genomen had, om Perea neder te houwen, al moest het zijn eigen ondergang berokkenen, deed hem vertoeven; hij wilde den Boodschapper van zulk een gevaarlijken vijand verlossen.

Doch toen Perea uit den rook, die het voorhof vervulde, te voorschijn kwam, en Uilenburg dacht door hem aangevallen te zullen worden, nam hij een andere richting, en begaf zich in de wachtkamer.

De belangstelling, die de vaandrig aan Perea inboezemde, behield de bovenhand op den haat, dien hij den muiters toedroeg, en toen hij de vlam gezien had, die van den brandenden stal over de zoldering der wachtkamer werd heengejaagd, wilde hij beproeven den jongeling te redden, zoo hij nog niet dood mocht zijn. De hitte der vlam had wel de sneeuw rondom den vaandrig doen smelten, maar zijne kleederen ontzien.

Toen Perea hem echter oplichtte, was hij reeds geheel verstijfd, en na vergeefsche moeite om den vlaggestok aan zijne doode handen te ontwringen, droeg hij hem naar beneden. Hoe woest een mensch ook zij, toch eert hij den moed, en somtijds stelt hij belang in den jeugdigen krijgsman, die vóór zijn tijd dit leven verlaat.

Zoodra Perea verdwenen was, wilde Uilenburg teruggaan; doch toen hij Pedrillo op zich zag aansnellen, bleef hij stilstaan. Met het zwaard in de rechteren de scheede in de linkerhand, liep deze naar hem toe; maar daar hij den ring in den Leeuwensteen, die met sneeuw bedekt was, niet kon zien, haakte zijn voet er in, en hij viel. Reeds hief

Uilenburg den degen op, om hem, die bewusteloos voor hem lag, den doodsteek te geven, toen zich op eens een ander denkbeeld van hem meester maakte: hij nam de trompet, die met een koord over Pedrillo's schouder hing, beroofde hem er van, en stak zijn hoofd door de koord. Nu dacht hij door een der ruiters, die met opgeheven zwaard op hem aanliep, aangevallen te worden; doch deze, zijn wapenbroeder op den grond ziende liggen, gaf een gil, en vergenoegde zich met hem op te nemen en hem van de plaats weg te sleepen, waar hij zoowel aan de slagen van zijn vijand als aan het kanonvuur blootgesteld was. Uilenburg liet hem stil begaan; zijn degen eerbiedigde deze daad der vriendschap.

De overige ruiters snelden nu toe, gevolgd door het voetvolk, en evenals een sneeuwval, die van het gebergte afrolt, stormden de musketiers van den muur naar beneden. Uilenburg verliet ook het voorhof; de wrakke brug zwiepte onder zijne voeten, en de kogels verbrijzelden de planken, waarop hij zoo even gestaan had. Eindelijk stond hij op de wipbrug, welke, dicht aan het poortgebouw zijnde, niet veel van het kanon geleden had. Tevergeefs deden de Hollanders moeite om haar op te trekken; al hunne pogingen waren vruchteloos, daar zij door het uit zijn verband gerukte gedeelte, waarop zij rustte, werd vastgekneld.

Met levensgevaar stond hij aan het einde van de valbrug, de ijzeren kettingen heen en weder rukkende, om de brug te doen losgaan; doch tevergeefs. In dit oogenblik scheen het, alsof Velasquez begrepen had, dat juist in het ophalen of nederblijven der valbrug het behoud of de ondergang der belegerden opgesloten lag; althans de kogels vlogen nu hooger en meer langs de muren van het slot, en trillende bewoog zich een der kettingen van de brug, toen hij door een voorbijsnellenden kogel werd aangeraakt.

Helaas! indien er een werd verbroken, was alles verloren. Uilenburg begreep dit; doch juist door het stijgen van het gevaar groeiden zijn moed en zijne vindingrijkheid aan, en gebruik makende van het Spaansch, dat hij kende, en van de begaafdheid, die hij bezat, om elk geluid na te bootsen, riep hij, alsof Perea zulks deed: »*Velasquez! cesa tu el fuego* (1)."

Zijne list gelukte, en het vuur zweeg. Maar nu zetten de Spanjaarden ook den voet op de brug, terwijl Perea, uit de wachtkamer tredende, hen aanmoedigde; en daar hij begreep, dat zijne soldaten zouden terugtreden, indien het vuur weder geopend werd, herriep hij het bevel van Uilenburg niet.

Als een tweede Horatius Cocles, die, nadat de versterkte berg *Janiculus* verloren was, de Tiberbrug tegen de aanrukkende *Etruriërs* verdedigde, evenzoo stond Uilenburg dáár, en midden op de valbrug post gevat hebbende, wees hij zijne verwonderde vijanden terug, terwijl hij met zijn degen een halven cirkel beschreef.

Helaas! hetgeen door de schrijvers van het oude Rome werd opgeteekend, werd in den tachtigjarigen strijd tegen Spanje, toen de eene heldendaad de andere verdrong, niet eens opgemerkt; of bijaldien de eene of andere waarheidlievende hand deze daad te boek stelde, ging zijn geschrijf bij het ondankbare nageslacht verloren, en men beschuldigt den schrijver van verdichtsel dáár, waar hij alleen de waarheid vermeldt.

Reeds hadden eenige Spanjaarden hunne stoutmoedigheid met den dood bekocht, of zij werden, als zij gekwetst waren, door hunne makkers achteruit gesleept of vertreden. Toen echter de ruiters met gesloten vizieren zich vooraan geworsteld hadden, zocht Uilenburg tevergeefs een plaats voor zijn degen; en het oogenblik ziende naderen, dat zij den voet op de valbrug zouden zetten, riep hij: »Haal de brug op, of sluit de poort! ik kan niet meer!" besloten hebbende, om, zoo spoedig zijne vrienden de poort zouden dicht gemaakt hebben, het vuur weder te doen openen, zooals hij het had doen zwijgen, en met zijne vijanden te sneuvelen.

De Snijder en de Wapensmid grepen nu ook den ketting aan, en op het oogenblik, dat de speerruiters op de brug dachten te treden, opende zich een afgrond voor hunne voeten: de valbrug ging op, en de brug, waarop zij stonden, die daardoor haar steun verloor, begon meer dan ooit te waggelen, terwijl eenige geuzen zich boven de poort vertoonden, en op hunne vijanden vuur gaven. Vloekend stieten de ruiters met hunne zwaarden tegen de valbrug en naar hun vijand; als door een tooverslag werd Uilenburg aan hunne woede onttrokken.

De hoop begon echter bij hen weder te herleven; want terwijl Uilenburg, om staande te blijven, zich aan een der kettingen moest vasthouden, begon de brug weder te zakken. »Haal op, voor den duivel!" riep hij, wild naar het slot omziende.

Toen echter de Boodschapper, die zijn vriend

(1) Velasquez! staak het vuur.

in gevaar zag, nadat hij den gekwetste in een der kamers nedergelegd had, en bezig was geweest een poortdeur te bevestigen, mede de krachtige hand aan den ketting sloeg, en uit al zijne macht trok, rees de brug snel omhoog, zoodat Uilenburg moeite genoeg had, om zich op de been te houden, en langs de treden van de brug af te klimmen.

Toen de brug langzaam in de hoogte ging, had een der ruiters onvoorzichtig beproefd haar door zijne zwaarte weder neder te halen, en had de handen aan den dwarsbalk geslagen, die de brug in verband hield. Eerst gelukte dit; doch toen de Boodschapper de hand aan den ketting sloeg, was zijne poging vergeefsch, en toen de brug zich in eens snel verhief, verloor hij den grond onder zijne voeten, voordat hij zijne handen kon loslaten.

Zijne makkers zagen, hoe hij daar boven het water hing te spartelen, terwijl hij met zijne voeten tevergeefs onder aan de brug, die schuins naar binnen hing, iets zocht om zijn lichaam te ondersteunen. Het vuur, dat den stal verteerde, verlichtte de brug en deed zijne wapenrusting schitteren. Ofschoon de soldaten aan noordtooneelen gewoon waren, rezen hun echter de haren te berge, toen zij met woede en angst het lot huns makkers zagen.

Een doodsche stilte maakte plaats voor hun geschreeuw en gevloek; alleen Perea's stem, die beval een lange ladder aan te brengen, liet zich hooren.

»Help mij! help mij!" riep de ongelukkige, daar hij zich met de handen niet langer vast kon houden; doch dit geroep en de gewone beweging aan de brug, verrieden juist zijne tegenwoordigheid aan zijne vijanden.

Plotseling staakte hij zijn angstgeschreeuw, en zich stokstijf latende hangen, lichtte hij zijn hoofd op; hij scheen te luisteren, en door zijn vizier naar iets te zien. Een hoofd vertoonde zich nu boven dat van den ruiter; iemand scheen in het rond te zien, wat of wie de valbrug bewoog.

Niet lang duurde het, of de krijgsman werd den Spanjaard gewaar; een oogenblik zag hij hem scherp aan, en evenals een vogel, die door den aanblik eener slang getroffen, zitten blijft, en het gebruik zijner vleugels schijnt vergeten te hebben, evenzoo staarde de ruiter door zijn helm, en beproefde niets om zich te redden.

Op het voorhof heerschte een doodsche stilte, terwijl de krijgsman, die achter de brug was, zijn arm er overheen stak, en eene hand van den ruiter vattende, die met geweld er trachtte af te scheuren en toen hem dit gelukt was, de andere aangreep. Reeds hielden zijne makkers hem voor verloren, toen hij, eer zijne tweede hand was losgerukt, de eerste weder aan de brug vastklemde. De soldaten hieven een kreet van vreugde aan; doch de geus gaf den moed niet op; hij wilde niet teruggaan, voor hij zijn vijand het leven benomen had. Langzaam klom hij al hooger en hooger, en vertoonde zich halverwege boven de brug. Nu maakten eenige musketiers hunne vuurwapens gereed; de schoten vielen, juist toen hij, met de borst op de brug rustende, zich vooroverboog en daardoor ongekwetst bleef: uit vrees voor hun eigen landsman te treffen, hadden zij een weinig te hoog aangelegd.

Toen de kruitdamp optrok, zagen zij dezen zich nog aan de brug vastgeklemd houden, niettegenstaande zijn vijand, met de eene gehandschoende hand aan de brug vastgeklemd, de andere van achteren onder den helm des ruiters had gestoken, en hem met geweld zocht los te scheuren. Een oogenblik hield de Spanjaard zich nog vast, doch daar de helm hem onder aan den strot knelde en bijna verworgde, liet hij zijne handen los.

De Spanjaarden zagen dit met verstomming aan; doch weldra hoorde men weder onder hen een nieuwen uitroep van vreugde; want in hetzelfde oogenblik, dat de geus zich gereedmaakte om den ruiter los te laten, sloeg deze in den doodsangst zijne beide handen om de ijzeren hand, die hem vasthield, en, zich daardoor weder wat lucht verschaffende, riep hij, ofschoon met een zwakke stem: »Wij zullen gelijk naar de hel gaan, geus! *Carajo!*" en even zoo onbeweeglijk als hij te voren gehangen had, even zooveel beweging maakte hij nu met lijf en beenen.

»*Animo, Diego! animo* (1)! riepen de speerruiters, en de hoop opgegeven hebbende, hem gered te zien, zagen zij met vreugde, dat het hem spoedig zou gelukken, zijn vijand, die reeds moeite had het evenwicht niet te verliezen, met zich mede te sleepen.

Een spottend gelach beantwoordde hun uitroep, en evenals men een adder afschudt, waardoor men zich gebeten voelt, zoo schudde de geus zijne hand, en de speerruiter, die alleen den ijzeren handschoen vasthield, welke zijn dood zonder

(1) Houd moed, Diego! houd moed!

In hetzelfde oogenblik, dat de geus zich gereedmaakte om den ruiter los te laten, sloeg deze in den doodsangst zijn beide handen om de ijzeren hand, die hem vasthield.

Het slot Loevestein Bladz. 98, deel I.

wraak moest veroorzaken, viel onder den uitroep: »Heilige Moeder Gods, sta mij bij!" al gillende naar beneden.

Op hetzelfde oogenblik verminderde het vuur op het voorhof door gebrek aan voedsel, en deed het licht in duisternis verkeeren. Nog deden de musketiers, terwijl zich het gekrijsch van een steenuil hooren liet, eenige schoten op den geus; doch, zoo het hun toescheen, geheel vruchteloos.

Een rond gat, dat in het ijs was, en waaruit de modder en het water opborrelden, duidde de plaats aan, waar de ongelukkige was doorgezakt; en alle hoop opgevende, om hem, zoo zwaar gewapend als hij was, te redden of weder te zien bovenkomen, verwijderden de Spanjaarden zich al vloekende en razende.

De ruiter vond in de modder zijn graf, en toen jaren daarna zijne wapenrusting werd opgehaald, vond men er niets in dan een verteerd gebeente; en tevergeefs trachtte men te raden, hoe het kwam, dat, tusschen de vingers van twee ijzeren handschoenen, een derde, platgedukt, zat vastgeklemd.

VIJF EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Geen vroolijk gejuich of geroep van: »Victorie," verkondigde de overwinning der Spanjaarden. Door den dood des ruiters getroffen, stonden zij in somber stilzwijgen op het voorhof, en noch het geluid der trom of schalmei, noch dat der krijgsklaroen, boodschapte aan Gorinchem's ingezetenen de overwinning der vreemdelingen op Neerland's zonen.

Perea merkte dit het eerste op, en zich tot de musketiers keerende zeide hij: Soldaten! gij ziet, dat niets onmogelijk is; vruchteloos zochten de rebellen ons den toegang tot deze plaats te verhinderen, en wij zijn er thans meester van. Indien gij, gehoorzaam aan mijne stem, uw hopman hadt bijgestaan, zou de Abanderado niet gevallen of uwe banier bemachtigd geworden zijn. In plaats dat thans 's Konings wapen in uw midden wappert, of zegevierend op den muur geplant wordt, is het in handen van een lagen muiter, die het bezoedeld en zich er mede gedost heeft; de standaard des opstands waait nog op s' Konings slot. Denkt niet aan den dood uwer spitsbroeders dan om dien te wreken, en geeft den moed niet op. Soldaten! als de dag van morgen aanbreekt, zal mijne stem u weder ten storm roepen, en eer de avond daalt, zal Romero zijn veldteeken weder hernomen hebben; de overwinning van dien dag is aan ons. Leve de Koning! dood aan de rebellen!"

«Leve de Koning! leve Perea! weg met de muiters!" riepen de soldaten, met de kolven hunner musketten op de steenen stampende. Perea, zich nu naar Pedrillo keerende, die achter de ruiters stond, en die, onthutst door den val, welken hij gedaan had, aan het gevecht op de brug geen deel had genomen, vervolgde: »Het is voor het eerst van mijn leven, Pedrillo! dat ik u gelasten moet de trompet te steken: of zijt gij dezelfde niet meer, die voor Tongeren de trompetters van Oranje tot zwijgen bracht?"

»Ik ben nog dezelfde, Señor!" antwoordde deze droevig, »en toch kan ik aan uw bevel niet gehoorzamen, helaas! de geus zal dezen avond de overwinning blazen."

»En waarom?" vroeg Perea schielijk. »Gij zult de trompet steken, als ik het wil; wie heeft u gelast te onderzoeken, of wij de muiters den roem van dezen dag hebben weggedragen?"

»Helaas! Siñor Capitan!" hernam Pedrillo, aangedaan, »in het oogenblik, toen ik u uit de bres sleepte, miskende ik voor het eerst uwe stem en uw gezag; vóór den storm heb ik voor het laatst de trompet geblazen; een ander zet thans zijne lippen aan het speeltuig, dat ik van u ontving, en dat jaren lang aan mijne zijde hing: ik heb het verloren."

Perea gevoelde de droefheid des krijgsmans en antwoordde niet; daarom reikte de trotsche Spanjaard hem voor het eerst van zijn leven de hand, en zeide: »Houd moed, Pedrillo! morgen haalt gij uwe trompet terug; morgen zal uw triomfgeschal zich weder doen hooren."

Vervolgens gaf hij bevel om te zorgen, dat de brand van den stal geene verdere verwoesting aanrichtte. Daar de zoldering ingevallen was, zoo was het vuur, tusschen dikke muren besloten, niet gevaarlijk, en de wachtkamer, reeds van haar dak beroofd, en met sneeuw bedekt, had van de daarvoor heen waaiende vlam geen schade geleden. Op de brug werden op zijn last stukken brandend hout en stroo geworpen, en dit, door den fellen oostenwind aangeblazen, zette de brug weldra geheel in vlam. Nu liet zich het geschut weder hooren, en, op het vuur gericht, schoten

de kogels de palen, waarop de brug rustte, aan stukken. Spoedig werd zij geheel vernield; enkele brandende stukken hout, tusschen het gespleten paalwerk gevallen, verlichtten de rookende overblijfselen, die in het water of op het ijs lagen. Alle gemeenschap was dus afgesloten, alle hoop op ontvluchting den belegerden benomen, en, van alle kanten door het water omringd, bleef hun niets meer over dan de dood, indien zij niet ontzet werden.

De twee stukken, die de bres in het voorhof geschoten hadden, werden voortgesleept en bij de andere geplaatst; ja zelfs werden de arbeiders, ondanks de koude en de duisternis, genoodzaakt de stukken aan de Waal in batterij te plaatsen, en evenals te voren, naast de schanskorven de horden met aarde te bedekken. Hetzij bij toeval, of door het bestuur der busschieters, werden de slangstukken, die de vier letters van den naam des hertogs van Alba droegen, zoodanig geschikt, dat zij juist het woord *Baäl* uitmaakten, tot smaad van den hatelijken afgod, dien zij dienen moesten.

Bij de stukken werd een wacht geplaatst, en rondom het slot, langs de rivier en naar de zijde van het monnikenland werden schildwachten uitgezet; ja, uit vrees van onraad, stond de uiterste post een eind weegs er op. Spaansche musketiers, die bij de schuiten en vaartuigen de wacht hielden, verhinderden de arbeiders zich gedurende den nacht te verwijderen. Een enkel vaartuig nam echter in de duisternis den tocht naar Gorinchem aan, geladen met de overblijfsels der dappere verdedigers van het voorhof; en toen des anderen morgens de dag aanbrak, zag de stille burger, die zich bij toeval of uit nieuwsgierigheid aan den rivierkant vertoonde, aan de galg op het eiland de lijken der geuzen, die in de bres gesneuveld waren, een ieder ten voorbeeld, bij de beenen opgehangen, en, terwijl hij een traan uit zijn oog wischte, dacht hij met droefheid aan het lot, hetwelk hem en zijn vaderland boven het hoofd hing.

De Spanjaarden legerden zich zoo goed mogelijk in de gebouwen van het voorhof of in het tuinderschuurtje, dat aan de Maas bij den kleinen hof stond. De ongelukkige arbeiders en kanonniers waren echter gedoemd om in de open lucht den nacht door te brengen, en achter het voorhof voor de verdedigers van het slot verborgen, plaatsten zij zich om de wachtvuren, en zochten zich, door eenig rijs beschut, te verwarmen. Daar zij bier en brood in overvloed hadden, zou het op andere tijden niet ontbroken hebben aan een vroolijk onderhoud, of aan een verteller van het een of ander avontuur; doch zij zaten allen stil en zwijgend om de vuren. Op hetgeen door hen gedurende den dag verricht was, konden zij geen roem dragen; hunne krachten waren nog aan hunne meesters onderworpen; doch hun geest was reeds vrij, en toen de dag aanbrak, dat zij hun geschut tegen den Spanjaard richtten, kon men hen van geene vadsigheid of luiheid beschuldigen.

Het gewoel en gedruisch, dat van te voren had geheerscht, maakte weldra plaats voor eene diepe stilte. De soldaten, vermoeid, en blijde aan het gevaar ontsnapt te zijn, maakten zich echter gereed om het den anderen dag met moed en stoutheid onder de oogen te zien; anderen lieten hunne wonden verbinden, en, aan het soldatenleven gewoon, vergaten zij den beker niet.

In het slot heerschte een akelige stilte; geen licht deed zich aan de vensters zien, en indien men niet geweten had, dat de geuzen er in huisvestten, zou men het voor onbewoond gehouden hebben.

De twee bevelhebbers der Spanjaarden zaten in een kamertje bij de groote poort; het heldere vuur, dat in de kleine haardstede brandde, verspreidde een weldadige warmte in het vertrek, en kwam de kaars te gemoet, die, in een stuk hout gestoken, op de tafel stond, en anders moeite zou gehad hebben om het te verlichten. Aan het einde der kamer stond een lange tafel; een mantel bedekte iets, dat er op lag, doch niet genoegzaam om twee glimmende zwarte laarzen te verbergen, die aan de eene zijde van de tafel afhingen; een degen zonder scheede, met een rozenroode zijden strik aan het gevest, lag op den mantel.

Perea zat aan een tafeltje bij het vuur; een kan met wijn en twee volgeschonken glazen waren daarop geplaatst; een wit brood en een hoek kaas lagen in een mand. Velasquez zat tegenover hem, en beiden waren zij te zeer in hunne gedachten verdiept om aan het ledigen hunner bekers te denken. Met droefheid dacht de laatste aan zijne gevallen soldaten. »Helaas!" zeide hij bij zich zelven, »waarom moest ik u hier verliezen? indien gij in Frankrijk's velden, of in de verdediging van uw geboortegrond gevallen waart, zou ik uw dood niet beklagen. Neen! voor zijn land en zijn vorst te sterven, in het schoonste lot eens krijgsmans; ik zelf kan niets meer verlangen; maar gij, wapenbroeders! gij zijt in een ongelijken strijd gevallen tegen de eigen onderdanen van uw Koning;

tegen hen, die nog kort geleden u den palm der overwinning aan den Franschman hielpen ontwringen, en indien in zulk een kamp al geene schande behaald wordt, helaas! zoo wordt er ook geene eer in verworven."

Droevig streek hij zijne hand over zijn gelaat, als zijn oog op de speer viel, die, van hare banier beroofd, in een hoek van de kamer stond. Helaas! hij stelde zich het oogenblik voor den geest, waarin hij, die voorheen altijd zegevierend terugkeerde, zich voor Romero zonder veldteeken zou moeten vertoonen; en ofschoon hem de smaad diep griefde, die op hem en op zijn vaandel rustte, zoo kon hij hen, die er de oorzaak van waren, niet haten. Neen! zijn hart sprak hen vrij van alle schuld: hoe gaarne zou hij hen onder zijne soldaten geteld hebben! hoe gaarne zou hij hen op het veld van eer zijn voorgegaan! Ofschoon een Spanjaard zijnde, riep hij bij zich zelven uit: »Neen! het land, dat zulke helden teelt, kan niet overwonnen worden; de zaak, waarvoor zij strijden, kan niet onrechtvaardig zijn," Had de Koning gedacht, gelijk gij, Velasquez! als Mondragon en andere brave Spaanjaarden, en had hij nooit Alva en zijn beulenrot naar deze landen gezonden, dan had de Kastiliaan steeds op zijne broeders in Nederland kunnen rekenen; vereend hadden zij steeds den Galliër binnen zijne oude grenzen teruggesmeten; het trotsche Albion zou nooit gewaagd hebben hunne vloten op zee te braveeren, en Spanje zou niet zoo laag gezonken zijn.

Perea daarentegen was bezig aan Alva te schrijven, en hem verslag te doen van hetgeen gedurende den eersten dag gebeurd was. Hij verzweeg echter den dood van den Abanderado, en denkende de vlag den anderen dag te hernemen, had hij besloten den Hertog van deze ramp niets te melden, voordat zij hersteld was; want ofschoon dit buiten zijne schuld geschied was, vreesde hij echter voor het oploopend gemoed des Hertogs. Nadat hij door een trommelslager den brief naar Woudrichem had laten brengen, met bijgaanden last om hem nog dadelijk door een man te paard naar 's Hertogenbosch te laten bezorgen, verzonk ook hij in zijne gedachten.

Van Doorn was niet op het slot, dit wist hij nu stellig; anders had hij hem in de bres aangetroffen. Indien hij er geweest was, dan had hij zich zeker nu reeds van hem ontslagen en zich gewroken. Maar waarom was de watergeus er niet? had hij zich met Anna verwijderd? Was hij uit gezonden om hulptroepen te halen, of had hij zich lafhartig aan het gevaar onttrokken? Doch neen! dit laatste kon niet waar zijn; hij gevoelde dit zeer goed. Was Anna nog in zijne macht? Dit hoopte hij morgen te ontdekken; hij verheugde zich reeds met het denkbeeld haar alsdan in zijne armen te sluiten. En wat ging hem het lot van den geus ook aan, indien hij haar, die hij beminde, slechts de zijne kon noemen! Met schrik, dacht hij, zal zij elk kanonschot gehoord hebben, dat den muur verbrijzelde, en mij haar naderbij bracht, en D'Avilar zal wel gewaar geworden zijn, dat zijne kluisters spoedig zullen verbroken worden; hij weet echter niet, dat Alva's toorn hem met den dood bedreigd heeft.

Toen viel zijn oog op het rapier, dat op den mantel lag, en zijne hand trok zich krampachtig te zamen. »Ha! morgen zult gij mij niet ontgaan, gij, Emisario!" zeide hij bij zich zelven: »dan zal geene brug u aan mijne handen onttrekken; uw bloed zal mij dat van Da Silva betalen, en reeds voel ik mijn dolk in uw gehaat lichaam dringen. U alleen ook haat ik genoeg, om u de eer aan te doen, u door mijn staal te doen vallen. Ja, Perea zal zich beroemen over uwe kracht en stoutheid te hebben gezegevierd; want wat de lage ketters aangaat, die u bijstaan, ik veracht hen en de beul alleen zal hen voor hunne muitzucht straffen."

Zoo zaten deze twee Spanjaarden dan dáár, in hunne mantels gehuld, nu en dan slechts een woord wisselende; evenwel was hunne wijze van zien geheel verschillend, ofschoon zij denzelfden vijand bestreden. De leeuw treedt terug, wanneer de moedige hond hem nadert; maar wanneer deze hem onvoorzichtig aanvalt, doodt hij hem, ofschoon ongaarne, met één slag. De tijger daarentegen verslindt met genoegen het zieltogende lam, dat, de moeder zoekende, toevallig zijn sluiphoek genaderd is; evenwel vreest hij niet te voorschijn te treden wanneer de koning der dieren hem in het woud ten strijde roept, en hij veracht de vlucht, als de olifant hem in de vlakte met zijn tromp bedreigt.

ZES EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Op het voorhof brandde een levendig vuur, om hetwelk de ruiters gezeten waren; door de gebouwen en getimmerten omgeven, zaten zij dáár beveiligd voor den oostenwind en buiten het gezicht hunner vijanden, dewijl zij het zeker niet raadzaam of noodzakelijk oordeelden zich ergens onder dak te begeven, en het voetvolk hier of daar ter deure uit te werpen, hetgeen hun als ruiters van Perea niet ondoenlijk zou geweest zijn. Eenmaal bij het wachtvuur plaats genomen hebbende, lieten zij zich door de vorst er niet vandaan jagen, en hunne mantels om zich heenslaande, zaten zij, [met de kin op hunne handen rustende, in een kring er omheen. Hun bruin gelaat, dat hunne zuidelijke afkomst verried, werd door de vlam verlicht, en menig litteeken van vroeger bekomen wonden bewees, dat zij niet voor het eerst ten oorlog togen; ook hadden de meesten hunner den krijgstocht in Italië en Frankrijk mede gemaakt.

Wollen mutsen hadden de helmen vervangen, en deze waren op het harnas geplaatst, dat achter elken ruiter stond; dit stelde hen in de gelegenheid om op hun gemak en met eenig genoegen den avond door te brengen; het zwaard, dat een goed soldaat nooit verlaat, hing aan hunne zijde.

»Dat is een warme dag vóór een kouden nacht geweest, Hernandez!" zeide een der ruiters tot hem, die naast Pedrillo zat.

»Dat is het wel," hernam deze. »Jammer maar, dat de arme Diego niet bij ons is. Helaas! toen ik zoo even achter mij zag, verbeeldde ik mij, hem met onze andere gesneuvelde makkers achter ons te zien zitten; doch het waren onze wapenrustingen."

Zoo spraken zij een geruimen tijd, terwijl de wijnkan steeds de rondte deed. Pedrillo mengde zich echter niet in het gesprek; hij liet de kan altijd voorbijgaan zonder zijne lippen er aan te zetten, ofschoon Hernandez, zijn landgenoot, die hem des morgens, toen hij gevallen was, had weggedragen, en bijzonder met hem scheen bevriend te zijn, hem dikwerf verzocht dit te doen, en reeds gevraagd had, of hij zich niet wel gevoelde.

Eindelijk had de een vóór, de ander na over de gebeurtenissen van den dag zijn gevoelen gezegd, en het gesprek dreigde ten einde te loopen, toen Hernandez het woord opnam en zeide:

Ruiters! ik bedenk iets: zoolang reeds zijn wij allen nieuwsgierig geweest om de wijze te kennen, waarop onze makkers gestorven zijn, die den Emisario vervolgd hadden; waarom is het noodig hun lot langer voor ons te verbergen, voor ons, die niet aarzelen zouden hen te volgen of hen te wreken?"

»Gij hebt gelijk," zeide een der ruiters; »die aan onzen moed twijfelt, heeft gelogen; ik zweer het bij mijn zwaard! Komaan, Pedrillo! verhaal ons eens, hoe zich dat heeft toegedragen; gij weet, dat gij ons volkomen kunt vertrouwen; niemand dan wij zal uwe woorden hooren."

Al de ruiters voegden hier hun verlangen bij, waarom Pedrillo, die tot nog toe zijn hoofd in zijne handen had verborgen gehouden, het oplichtte, en de ruiters aanziende, langzaam zeide: »Waarom verlangt gij iets van mij, mijne vrienden! waaraan ik niet voldoen kan? gij weet, dat Perea mij verboden heeft er over te spreken. Te voren vroeg gij mij, wie de Emisario was, hoe hij er uit zag, of hij groot en sterk was; het is nu onnoodig u dit te zeggen: gij hebt hem nu zelven dezen dag gezien; gij hebt gezien, hoe hij te midden van het voetvolk is neergevallen, hoe hij het heeft ternedergeslagen; helaas! gij allen hebt gezien, door wiens hand de jonge Da Silva gebleven is." Hier zweeg hij.

»Dat hebben wij," hernam Hernandez; »maar indien de laffe musketiers hun vaandel beter hadden ondersteund, zoo zou hij er nu geen meester van zijn, Pedrillo! ik geloof, dat gij te groote gedachten van hem hebt."

»En hebt gij dan het gevecht tusschen hem en Perea vergeten, tegen onzen aanvoerder, dien niemand tot nog toe in het behandelen der wapenen heeft overtroffen?" antwoordde Pedrillo somber; »onderzoekt uwe helmen en harnassen; onderzoekt die uwer gevallen makkers, en gij zult in elken houw of elke breuk den Emisario herkennen. Indien gij, zooals ik, onzen aan flarden gescheurden standaard tusschen de steenbrokken van het oude Monnikenhof uit hadt zien ophalen, zoudt gij zoo niet spreken van hem, die vuur en water in zijne macht heeft om zijne vijanden te verdelgen. Helaas, vrienden! ons, die alleen nog over zijn van de ruiters, die hij verslagen heeft, wie zegt ons, dat hij ons ook niet nog in den afgrond zal medesleepen, en op den rand zal blijven staan, terwijl hij ons nog met zijne bespotting en vervloeking vervolgt!"

De ruiters lieten hem echter niet met rust, en waren doof voor zijne weigering; voor één reden,

welke hij aanvoerde, brachten zij er tien andere tegen in. Eindelijk gaf Pedrillo aan hun verzoek toe en zeide: »Welaan! indien gij zweert nimmer iets te zeggen van hetgeen ik u zal verhalen, zal ik aan uw verlangen voldoen; op ééne voorwaarde echter, van mij namelijk morgen bij te staan, indien ik gelegenheid vind om iets tot verderf onzer vijanden te ondernemen."

»Wij beloven dit op ons ruiterwoord: het geheim zullen wij in het graf medenemen," riepen de ruiters. Eenigen gaven hem tot onderpand van hunne belofte de hand; zij schikten allen een weinig nader bij het vuur om hem beter te kunnen verstaan; toen ging de wijnkan nog eens rond, waarna Pedrillo dus begon:

»Het was in de maand Augustus, dat het aan Don Juan de Vargas gelukte eenige nadere onderrichting nopens den Emisario in te winnen. Het was wel bekend, dat hij de briefwisseling tusschen de hoofden der rebellen in Brabant en Holland en den prins van Oranje in Duitschland onderhield; doch op welke wijze hij zulks verrichtte, was nog niet aan den dag gekomen; het schijnt echter, dat zijn heen- en wedertrekken eenige achterdocht had verwekt; ten minste alle mogelijk onderzoek werd gedaan, en dezen keer, zoo men dacht, was men hem op het spoor. Daar Signor Perea zelf in Holland iets te verrichten had, werd aan Tovilla, onzen hoofdman, door den Hertog de last opgedragen om hem gevangen te nemen.

»Des morgens verlieten wij met een twintigtal ruiters Den Bosch, en trokken door het Ravensteinsche in het land van Kuik, alwaar wij te Houtendonk, een dorp aan de Maas, ons nachtleger hielden. Den anderen dag vervolgden wij onzen tocht langs de rivier over de Lotthemsche Heide, en trokken des avonds bij Venlo over de Maas, in welke stad wij dien nacht bleven. Nog vóórdat den volgenden morgen de dag aanbrak, zaten wij op, en verlieten de stad, doch verwijderden ons van de rivier, die spoedig door eenige hoogten aan ons oog onttrokkend werd. Ofschoon niet zeer spraakzaam, richtte Tovilla nu en dan het woord tot mij, die veeltijds naast hem reed. Hij verhaalde mij, dat de herbergier uit het dorp Lummen een verrader was, dat de Emisario daar dikwijls langs kwam, te zijnen huize het een of ander gebruikte, en van hem berichten inwon nopens het rondzwervende krijgsvolk, waarna hij zich, hetzij naar de overzijde der Maas, of door het kreupelbosch en over de heide naar den Rijn begaf. Door geld omgekocht, had de herbergier aangenomen den Emisario in onze handen te leveren; dienzelfden dag verwachtte hij dezen met gewichtige papieren uit Duitschland, en om den schijn niet te hebben, alsof hij hem verraden had, en om niet blootgesteld te zijn aan de wraakzucht der geuzen, wilde hij hem niet bij zich aan huis, maar, alsof het bij toeval plaats had, op den weg laten gevangen nemen. Eindelijk kregen wij bij Belfeld de Maas weder in het gezicht, en kwamen nu spoedig op de plaats onzer bestemming aan. Het was een groote vlakte, met kleine boschjes hakhout bedekt, die tusschen groote korenvelden stonden; aan de rivier was het land meer open en onbebouwd, maar daarentegen met gras bedekt. Verschillende wegen, die langs het bouwland en de Boschjes naar de rivier liepen, werden door ons bezet, dewijl het niet zeker was langs welken weg de Emisario zou komen. De paarden bleven opgezadeld onder het geboomte staan, en elk hield zijn oog gericht op den weg, langs welken hij den geus verwachtte. Ik alleen bleef bij den hoofdman, en begeerig, zoo als hij was, om den Emisario eigenhandig gevangen te nemen, beval hij mij, om, als hij bij toeval den weg, waarop wij stonden, langs kwam, mij niet met den aanval bezig te houden, maar het teeken tot vereeniging aan de ruiters te geven.

»Omtrent een uur of vier hadden wij zoo gestaan zonder iets te zien; geen reiziger had ons gestoord, hetgeen op deze eenzame landwegen en voetpaden ook niet te verwonderen was. Een schaapherder, dien wij met zijne kudde aan de rivier hadden gevonden, en aan wien onze hoofdman bevolen had zich niet uit ons oog te verwijderen, dreef zijne schapen heen en weder over de grasvelden bezijden den grooten weg, langs welken wij gekomen waren, en nu en dan slechts zagen wij de bewoners van een bouwvallige boerenwoning, die vlak aan den oever lag, vreesachtig het hoofd buiten de deur steken, en naar onze zijde omzien: de nabijheid van ruiters voorspelt den landlieden ook zelden veel goeds. Reeds begon Tovilla ongeduldig te worden en sprak er van, mij naar het dorp te zenden, toen wij de ruiters, die aan de andere zijde van het korenveld stonden, dat aan onze linkerhand was, naar iets zagen kijken. Nadat zij met elkander gesproken hadden, bestegen zij hunne paarden, velden hunne speren, en hielden zich gereed om achter het kreupelhout uit te voorschijn te treden. De reden van hun doen durfden wij niet vragen; de diepste stilte

was noodzakelijk. Nadat ik tegen den stam van een boom was opgeklommen, meende ik in de verte tusschen het hakhout en de korenvelden twee mannen te zien aankomen; doch spoedig verloren zij zich achter het kreupelhout, en ik zag hen niet meer. De ruiters zagen nog langen tijd naar die zijde: maar eindelijk stegen zij weder van hunne paarden af, en legden zich mistroostig weder in de hinderlaag.

»Op dit ooogenblik hoorden wij in de verte een luiden gil of schreeuw. Ook de andere ruiters schenen iets vernomen te hebben, en zagen naar onzen kant; doch alles bleef voorts stil, en toen ik vroeg of we zouden opzitten, beval Tovilla mij bedaard te blijven. De tijd begon mij nu geweldig lang te vallen; want ofschoon de zon nog niet op het hoogst was en wij voor haar beschut waren, was het echter zeer warm en ik wenschte, dat de Emisario spoedig komen mocht. Een half uur of iets minder mag het geduurd hebben, toen ik bij toeval mijn oog op het koren richtte, en de aren in het midden van het veld zag bewegen, alsof er iemand in voortkroop. Het was juist dezelfde beweging, die ik het koren had zien maken, als ik mij in mijne jeugd met Hernandez en andere knapen van mijne jaren buiten de stad vermaakte; zoodra een van ons zich in het koren verschool, begon het graan weder zachtjes te golven, en bleef voor het overige stil, zoodat wij dachten, dat het de wind geweest was. Maar hoe zal ik u mijne verbazing beschrijven, als ik u zeg, dat ik een oogenblik daarna het hoofd van een mensch uit het koren zag steken. Zijn hoofd had hij omwonden met korenhalmen, waarschijnlijk om te minder tegen het graan af te steken, en hij had bijzonder veel overeenkomst met de heidensche beelden van sommige afgoden, die Hernandez en ik in Italië, uw vaderland, aan de oevers der rivieren gezien hebben. Zijn blik bespiedde de geheele vlakte; doch toen zijne oogen de mijne troffen, trok hij zijn hoofd snel terug. Mijn twijfel was nu in zekerheid verkeerd; dadelijk berichtte ik mijne ontdekking aan Tovilla, en greep reeds de trompet om de ruiters te roepen, en met hen het koren in te sluiten. Deze trok echter mijne hand terug; hij had juist even als ik, zeide hij, naar het korenveld gezien, maar niets bijzonders ontdekt, en hij wilde door dwaze overijling de onderneming niet te niet doen loopen. Ach! waarom was Don Lorenzo daar niet?"

»Wij kennen allen de verwaandheid van Tovilla," zeide Hernandez; »het is jammer, dat de jonge edellieden zoo dikwerf den raad van oude soldaten in den wind slaan." Pedrillo nam nu een dronk en vervolgde: »Zeker van hetgeen ik gezien had, hield ik mijn oog op het graan gevestigd, dat zich nu weder zichtbaar bewoog; al verder en verder verwijderde zich degeen, die door het koren kroop en dikwerf was ik op het punt om Tovilla's bevel in den wind te slaan en de trompet te grijpen, of mij zelven in het graan te storten; doch gij zult het mij, die steeds gewoon was geweest mijne meerderen te ontzien, niet ten kwade duiden, dat ik bleef, en den eersten plicht van een krijgsman getrouw nakwam.

»Eindelijk bewoog zich het graan niet meer. Het verwonderde mij nu den Emisario niet dadelijk in het open veld te zien treden; maar naderhand bemerkte ik, wat hem opgehouden had: de looze vos wilde zijn aftocht dekken. Ondertusschen maakte ik de paarden gereed, wel denkende, dat we ze spoedig zouden noodig hebben.

»Niet lang daarna zag ik den geus, zoo hard hij maar kon, loopen, en zich naar de rivier begeven; ik deed zulks onzen hoofdman opmerken, en vroeg hem of hij dacht, dat het nog tijd was om werkeloos te blijven. Zijne dwaling zag hij, helaas! te laat in; hij wierp zich in den zadel en riep: »Blaas, trompetter! steek de trompet, en volgt mij." Ik deed zoo als hij mij gelastte, en hem volgende, riep ik de ruiters bijeen. In vollen ren ging het nu langs den nauwen weg; maar aan het einde van het korenveld gekomen, en denkende de vlakte te bereiken, vonden wij de planken brug, waarover wij des morgens gereden waren, in de drooge gracht geworpen. Vol vuur gaf Tovilla zijn paard te sporen, en sprong over de wijde greppel, die langs het koren liep. Ofschoon zwaarder gewapend, volgde ik zijn voorbeeld, en het gelukte. Van alle zijden snelden de ruiters toe; maar wij waren de voorsten en joegen door de van schrik ginds en herwaarts verstrooide schapen.

»De Emisario, die ons dicht achter zich zag, liep nog sneller dan te voren. Zijn mantel had hij opgerold op den rug, en een hoed, gelijk de boeren dragen, dekte zijn hoofd; voor het overige had zijne kleeding niets bijzonders, en hij droeg noch zwaard, noch degen. Eerst liep hij naar den ingang van de boerenwerf; doch hetzij hij aan die zijde de ruiters ontdekte, die in de vlakte met losse teugel naderden, hetzij dit even als met de brug slechts geschiedde om ons op te houden, hij begaf zich naderhand linksaf, en hij scheen zijne

richting naar de rivier te willen nemen langs een houten omheining, die om het moesland bij het huis stond. Op eens stond hij stil, en Tovilla trok zijn zwaard, denkende, dat hij alle hoop op behoud opgegeven had en zich te weer wilde stellen. De geus echter zette zijn rechtervoet op de planken der oude omheining en zich met zijne gespierde handen ophijschende, klom hij er overheen, en sprong aan de andere zijde neder; wij zagen hem de moesgroenten vertreden, en om het huis heengaan, juist toen wij vóór de omheining onze paarden staande hielden. Over deze hindernis onzen vijand te volgen, was ondoenlijk; al vloekende wendde Tovilla dus zijn paard, en, gevolgd door verscheidene ruiters, renden wij naar de rivier door het hek, dat de werf afsloot, en dat wij zooeven voorbijgereden waren. Wij dachten hem hier of daar in een schuur of loods verborgen te vinden; doch toen we aan het water kwamen, zagen wij hem in een kleine aak de rivier overvaren, en telkens als hij een slag met de riemen deed, dreigde de kleine schuit te zinken.

»Plotseling deed zich echter onder ons, hoe neergeslagen wij ook waren, een vreugdekreet hooren. De ruiters, die ons gevolgd waren, hadden namelijk de deur van het boerenhuis met de achtereinden hunner speren opengestooten, en den boer uit het huis gesleept, hem met den dood dreigende, indien hij ons geen middel aan de hand gaf om onzen vijand te achtervolgen. Deze nu reeds de overzijde bereikt hebbende, stapte aan land, wierp de riemen aan den oever neder, liet het aakje aan den stroom over, en spoedde zich naar het geboomte, dat zich een eind weegs van den oever vertoonde.

»De boer, voor Tovilla gebracht zijnde, smeekte om ontferming, en betuigde den persoon niet te kennen, die zijn schuitje gebruikt had.

»Indien gij ons in de gelegenheid stelt, om den geus te volgen, zijn deze goudstukken voor u," zeide onze hoofdman; »indien gij dit echter niet doet, zoo nemen wij u mede naar Den Bosch, en De Vargas zal wel weten, of gij den Boodschapper kent of niet."

»Een oogenblik stond de boer bedremmeld; doch het gezicht van het goud en de vrees voor de gevangenis en den strop deden hem zijne spraak terugbekomen.

»Het heugt mij nog, Mijnheer!" zeide hij, »dat hier in het jaar 1546 eenig paardevolk over de Maas trok van het leger, dat de graaf van Buren naar Duitschland voerde, om den protestantschen vorsten, die zich tegen keizer Karel hadden verzet, den oorlog aan te doen. Ofschoon het toen winter was, volbrachten zij gelukkig den overtocht, even beneden mijne woning; maar nooit heb ik het echter gewaagd, en het kan niet zonder gevaar geschieden. Indien uwe Edelheid dit echter niet wil wagen, weet ik niet, waar gij de rivier zoudt kunnen overtrekken, dan te Venlo, en, ofschoon onschuldig, zult gij mij, armen man, moeten medeslepen en mij van mijne vrouw en kinderen scheiden.

»Dadelijk gaf Tovilla mij bevel den boer achter mij op het paard te nemen, daar ik lichter dan de ruiters gewapend was, en wij begaven ons naar de plaats, waar de overtocht beproefd zou worden, terwijl onze vijand, die zich zeker reeds gered achtte, door het geboomte niet meer voor ons zichtbaar was. Dicht ineengesloten, begaven wij ons zachtjes aan te water; wij hadden de speren geveld en hielden ze onder de armen vast, zoodat wij een schier onverbreekbaar driekant vormden. Ik bevond mij aan de uiterste punt, en reed dus het eerst in de rivier; de andere hoek ving den stroom op, en hier stond onze hoofdman, die het beste paard bereed en het zekerst op de been was. In het eerst ging het vrij goed: het water was bijzonder laag en de stroom niet sterk, dewijl deze door een uitspringenden hoek lands werd afgekeerd, en onze paarden, die elkander steunden, gingen voorzichtig voorwaarts. Toen wij echter in het midden der rivier kwamen, verloor mijn ros het eerst eensklaps den grond, en moest zwemmen. Dit viel het dier zeer moeielijk, daar het twee mannen te dragen had; ofschoon het niet voor het eerst was, dat het een rivier overtrok. De andere paarden moesten nu insgelijks zwemmen, hetgeen eenige verwarring veroorzaakte, en ons bijna te veel had doen afdrijven, indien de boer ons niet gewaarschuwd had.

Eindelijk waren wij het diepste der rivier gelukkig voorbij, en onze paarden konden weder staan; maar de ruiter, die, uit vrees voor het water, zich het laatst in de rivier begeven had, en dus de achterste punt van het driekant uitmaakte, gaf nu onvoorzichtig zijn paard de sporen waardoor het begon te steigeren, en zijn berijder, die ongelukkig zijne speer losliet, medesleepte en van ons verwijderde. Hem te helpen, was ons onmogelijk; wij zagen hem, onze hulp inroepende, met paard en al verdrinken. Hij was de eerste, die dezen dag het leven liet; wie de laatste zou zijn, wist ik toen nog niet.

»Aan de overzijde gekomen, zette ik den boer af, die, zijne belooning ontvangen hebbende, zelf moest zien, hoe hij naar zijne woning zou terugkomen. Ik nam de speer van den omgekomen ruiter in de hand, en nu ging het weder voorwaarts; doch welken weg te volgen? De Emisario had zich in het Keizersbosch geworpen; maar of hij er nog in was, dan of hij zich naar de Lotthemsche Heide begeven had, was ons onbekend. Vijf ruiters werden dus afgezonden om te verhinderen, dat hij over de heivlakte kon ontsnappen, zoodra hij het bosch verliet; ik en de overigen traden in het hout. Op ééne lijn voortgaande, zetten wij onze paarden aan, in de hoop van hem spoedig in te halen. In het eerst was het geboomte vrij open, en stelde ons in staat om ver van ons af te zien; het kreupelhout werd echter hoe langer hoe dichter, hetgeen ons noodzaakte den drat te verminderen. Ofschoon wij, zoo voortgaande, al een goed gedeelte van den zoom van het bosch doorzochten, vreesden wij echter, dat, zoo hij zich steeds zuidwaarts gespoed had, hij nu reeds buiten het bereik van onzen linkervleugel zijn zou, en zich in het diepst van het bosch voor ons zou kunnen verbergen; geen kreupelbosch, dat groot genoeg scheen om zich er in te versteken, bleef ondoorzocht. Tovilla was nu voorzichtiger geworden, en de punten onzer speren zouden den Emisario er spoedig uitgejaagd hebben, als hij er zich in bevonden had.

Eindelijk werd het geboomte minder dicht. Toen ging het weder spoedig vooruit, en na eenigen tijd voortgedraafd te hebben, traden wij uit het hout, en — zagen den Emisario vóór ons uit! Het veld was vlak, zoo ver men zien kon; hij was dus in onze macht. Met gejuich voegden zich de ruiters, die het bosch omgereden waren, bij ons. Vroolijk stak ik de trompet, en even als het hert spoediger vliedt, als het den hoorn des jagers hoort, even zoo versnelde ook de geus zijn loop, toen hij ons, die hij nog aan de andere zijde der Maas waande, tot zijn schrik achter zich gewaar werd; pijlsnel liep hij dus over een houten bruggetje, dat over een smallen waterstoom lag. Een oogenblik daarna kwamen ook wij aldaar aan, en, daar de kleine brug zeer wrak en smal was, konden wij er maar één voor één tegelijk over. Het gras, dat den grond bedekt had, sedert wij het bosch verlaten hadden, had nu opgehouden; de kleur er van was aan deze zijde van het watertje donkervaal; een enkele grasscheut vertoonde zich slechts hier en daar, en de veenachtige grond bewoog zich onder de voeten onzer paarden, toen wij langs groote hoopen turf heenreden, die huishoog op elkander was gestapeld. Reeds scheen de Emisario vermoeid te zijn; want zijn loop had hij in den stap veranderd, en ofschoon wij hem in onze macht dachten te hebben, zag hij niet om, en scheen zich om onze vervolging niet te bekommeren. Nu eens rechts, dan links gaande, deed hij even als een wandelaar, die nu eens deze, dan weder gene zijde van den weg kiest, naardat hem die het gemakkelijkst voorkomt.

»Eensklaps hield Tovilla, die de voorste was, zijn paard staande, en toen wij hem inhaalden, ontdekten wij er spoedig de reden van; onze paarden trapten met hunne pooten door den zachten grond en werden er in vastgezogen. Onmogelijk was het dus met hen voort te gaan. De hoofdman gaf wel zijn ros te sporen; doch toen het arme dier zich had losgewerkt, zakte het er een eind verder nog veel dieper in. Hij gelastte ons dus af te zitten, en beval mij, ondanks mijn tegenstreven, bij de paarden te blijven. Vruchteloos bad ik hem op den weeken grond voorzichtig te zijn; maar hij antwoordde mij barsch, dat de grond, die een muiter droeg, niet zou weigeren eenige brave ruiters te dragen. Zijne lieden beval hij, niet te dicht bij elkander te gaan en hem te volgen; hij nam een pistool in de linkerhand, dat hij gedurende den overtocht van de rivier uit voorzorg tegen het natworden had beveiligd, en verwijderde zich. Door dit een en ander geraakte onze vijand weder een weinig vooruit; doch door zijne vermoeidheid zou hij het spoedig niet langer uitgehouden hebben; ook begon hij hoe langer hoe zachter, en zelden in eene rechte lijn voort te gaan. Al dichter en dichter kwamen de ruiters hem bij, zonder dat hij zich verwaardigde om te zien, en ik hield hem voor verloren, toen ik op eens een luid gegil en geschreeuw onder mijne makkers hoorde. Helaas! de dunne korst, die een diep moeras in deze bedriegelijke landstreek overdekte, was onder hunne voeten en door de zwaarte hunner wapenrustingen gebroken: zij zakten er door. Eenigen wilden dadelijk terugkeeren, toen zij het lot hunners makkers zagen; doch, hetzij ze met te veel overhaasting te werk gingen, of dat de grond door hun eersten gang reeds te veel geleden had, zij ondergingen hetzelfde lot. Akelig was het, het gevloek en gekerm der in den modder smorende ruiters te hooren. Hoe meer moeite zij aanwendden om

zich te redden, hoe meer zij begonnen te zakken: de ijzeren harnassen, die zij droegen, trokken hen naar beneden. Eenigen hielden zich aan hunne speren vast, die zij dwars over den grond legden om hen voor een oogenblik boven te houden, maar door hunne zwaarte en de beweging, die zij maakten, sneed het hout der speren door de vale aardkorst, en ook zij ondergingen het droevige lot. Alleen Tovilla stond nog overeind : licht gewapend, jong en vlug zijnde, had hij zich tot nog toe op de been weten te houden ; mogelijk wel, omdat hij steeds den Emisario op den voet volgde, die in dit verdoemde moeras den weg scheen te kennen ; want dikwerf verliet hij de richting, in welke hij eenige stappen gedaan had, om een andere in te slaan.

Zijne ruiters ziende verzinken, haastte de hoofdman zich zijn vijand in te halen, en, evenals dezen avond met den ongelukkigen Diego, dacht ik, dat ten minste de wraak zou bevredigd worden. Plotseling stond de geus stil. Was hij het spoor bijster ; dreigde de grond ook onder zijn zwaar lichaam te verzinken, of wilde hij, een vaste plek gevonden hebbende, het gevecht beproeven ? — Nu viel er een schot, dat dadelijk door een tweede gevolgd werd, en toen de kruitdamp optrok, zag ik slechts één man overeind staan ; helaas! het was de Emisario...."

»Was Tovilla dan gevallen ?" vroeg een der ruiters, die allen aandachtig hadden toegeluisterd, zonder echter nu en dan de wijnkan te vergeten.

»Ja !" hernam Pedrillo droevig, »en toen ik om verder te kunnen zien, op mijn paard ging staan, zag ik den vervloekten geus zich in de verte verwijderen. De hoop, dat de bedriegelijke grond hem ook zou doen omkomen, is niet vervuld : gij weet het allen. Op de plaats, waar ik onzen moedigen, doch, helaas ! te opgeblazen hoofdman voor het laatst had zien staan, zag ik niets meer ; zijn hoed met witte vederen duidde de plaats aan, waar hij zijn jeugdig leven geëindigd had. Mijne makkers waren ook allen verdwenen ; — hier en daar stak alleen de punt van een speer uit een met modderig water gevuld gat.

»Eenzaam en alleen nam ik den terugtocht aan met de paarden, die van hunne berijders beroofd waren ; gij weet in welken toestand ik in den Bosch aankwam.

»Een zware ziekte wierp mij op het ziekbed neder, en nog het stilzwijgen, dat mij aanbevolen werd, noch Alva's dreigen, noch Perea's woede en de spionnen van De Vargas, konden den Emisario ontdekken of de dooden in het leven terugroepen."

»En werd men niet gewaar, waarom degene, die zijne komst verried, hem niet in onze handen overleverde ?" vroeg Hernandez.

»Neen," zeide Pedrillo. »Sedert dien tijd zag men hem niet weder ; hij was verdwenen. De boer, dien ik op mijn paard gehad had, heeft mij echter onlangs verhaald, toen ik hem in den Bosch op de markt toevallig ontmoette, dat men zijn lijk bij den oogst in het koren heeft gevonden ; hij heeft dus loon naar werk gekregen."

Hier hield Pedrillo op, en zijn hoofd weder in zijne handen verbergende, bleef hij stil zitten, terwijl de ruiters elkander de hand gaven, en zwoeren den volgenden dag den dood hunner makkers op den Boodschapper te wreken.

ZEVEN EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Van tijd tot tijd liet zich de stem der schildwachten hooren, die elkander toeriepen, en, in hunne mantels gewikkeld, driftig heen en weder stapten om zich te verwarmen ; de koude was ook ondraaglijk, en met ongeduld haakten zij naar het oogenblik, dat zij afgelost zouden worden. Ofschoon men oppervlakkig niet zien kon, dat de geuzen nog op de been waren, zoo werden de Spaanjaarden het toch gewaar ; want gestadig werd het geluid van bijl- en hamerslagen gehoord. Elke slag dreunde door de gangen van het oude gebouw, en verkondigde den musketiers, dat hunne vijanden ijverig bezig waren om alles tot verdediging gereed te maken. Het vuur en de vallende muur van den afgeloopen dag kwamen hun weder in de gedachten, en zij zagen met verlangen en schrik het oogenblik te gemoet waarop zij den voet in het slot zouden zetten.

Er was omstreeks een uur verloopen, nadat Pedrillo zijn verhaal geëindigd had : eenige ruiters hadden zich bij het wachtvuur nedergelegd, terwijl de overige nog zaten te praten, en de wijnkan niet lieten rusten, toen het gerucht in het slot ophield.

»Die satanskinderen schijnen hun werk verricht te hebben," zeide Hernandez, het vuur met de ijzeren scheede van zijn zwaard wat oprakelende, en er een stuk hout op werpende, »en hij,

die morgen het eerst het oude fort binnendringt, mag wel voorzichtig zijn; wat mij betreft, ik hoop dit voor een ander over te laten."

Dat had ik van u niet verwacht; zeide een der ruiters; een braaf krijgsman moet niets vreezen; ook zou het voor het eerst zijn, dat gij achteraf bleeft.

»En met reden," hernam Hernandez. »Indien wij met goede katholieken te doen hadden, zoudt gij mij niet zien aarzelen, om een ander vóór te gaan; maar met die verdoemde ketters is het heel wat anders; en zoo vast als ik geloof, dat de heiligen ons bijstaan, even zoo zeker ben ik ook, dat de booze geest hun zijne hulp verleent. Hoor maar eens, daar beginnen zij hun helsch gezang!"

Op dit oogenblik hoorde men ook een dof gezang in het slot; het waren manhafte, doch ruwe klanken, en door de dikte der muren was het, alsof de booze geesten, na hun werk in het duister verricht te hebben, in de onderaardsche gewelven van het kasteel den lofzang van hun meester aanhieven. Het gezang was langzaam en statig, evenals een lijkzang, maar ging spoedig in een krachtigen triomfzang over, toen het, door het geluid eener trompet ondersteund, en onder het gekletter van tegen elkander aangeslagen degens en zwaarden, een einde nam.

Ook de ruiters, die geslapen hadden, richtten zich op, door het gezang of door hunne makkers gewekt. Zonder een woord te spreken, zagen zij met verbaasde blikken naar de muren van het slot op, en luisterden aandachtig, zelfs nadat het had opgehouden. Hun bruin gelaat was bleek; was het van koude, woede of schrik? Wij gelooven het eerste, daar het onrechtvaardig zou zijn hen van vreesachtigheid verdacht te houden.

»Zij hebben zeker hun zwanenzang gehouden, indien God het wil," zeide Hernandez eindelijk tegen Pedrillo. »Evenwel had ik nooit gedacht, dat uwe trompet nog eens door de geuzen zou gebruikt worden."

»En ik nog minder," hernam deze droevig; en ofschoon dit hun laatste gezang wezen kan, zoo is het niet gezegd, dat wij ons over hun val zullen kunnen verheugen. Helaas! met mijne trompet hebben zij mij het leven ontnomen; dit is zeker. Mijn speeltuig zal niet meer, gelijk weleer, de meisjes en vrouwen buiten de deuren lokken, als wij door de steden en dorpen trekken; geen toon laat zich meer hooren; alles is om mij zoo stom als het graf; waarom zou ik dus nog aarzelen om ook daarin neder te dalen?

»En waarom dat?" zeide de jongste der ruiters. »Een krijgsman behoeft nooit naar den dood te verlangen, die hem elken dag omringt, wanneer ik een paard of een speer verloor, zou ik dadelijk een ander nemen; ik weet niet, wat u zou verhinderen een andere trompet te nemen."

»Neen! dat kan ik niet," hernam Pedrillo. »Toen mijn arm paard op den dijk onder mij bezweek, heb ik een ander genomen; maar niets kan mij mijne trompet vergoeden: gij zult er de reden van vernemen. Toen ik voor de eerste maal met mijne trompet, mij door Don Perea geschonken, in Spanje bij de ruiters verscheen, zett'en wij ons na de monstering onder het geboomte neder om te drinken, terwijl een oude heidin ons voor eenig klein geld de toekomst voorspelde. »Zorg steeds, mijn zoon!" zeide zij, »dat het blinkend speeltuig, hetwelk aan uwe zijde hangt, u nooit verlate; hij, die het bespelen zal, zal uw ergste vijand zijn; als gij het verliest, zijt gij verloren, en in het oogenblik, dat gij het terugvindt, vindt gij ook den dood." Gij zult zeggen, dat een goed Christen geen geloof moet slaan aan de gezegden van zulke ongeloovigen; maar, helaas! hoe is dit mogelijk, als ik u zeg, dat zij Diego voorzegd heeft, dat hij in het water zijn leven zou verliezen?"

»Dat is vreemd," zeide een der ruiters; »maar het is niet gezegd, dat al hare voorspellingen even goed zullen uitkomen."

»Gij hebt gelijk," hernam Hernandez, »ofschoon het oude wijf zeer dikwerf de waarheid heeft geraden, sla ik ook niet veel geloof aan hare gezegden; ten minste tot nog toe is hare voorzegging aan mij niet bewaarheid; maar ik zie de rede niet in, waarom Pedrillo zijne trompet juist zou noodig hebben. Laat hij, evenals wij, de speer in de hand nemen; Perea zal daar niets tegen hebben; en, zoo waar als ik leef! zijne vijanden zullen zich niet over deze verwisseling verheugen.

»Neen," zeide Pedrillo op een vasten toon, »ik heb gezworen mijne trompet te herwinnen; het denkbeeld, dat een ander haar bezit en er op blaast, is mij onverdragelijk; en al moest de oude heks gelijk hebben, ik wil haar terughalen, en hij, die mij geen ongenoegen wil aandoen, spreke over dit geval niet meer."

Hernandez verwijderde zich, en kwam weldra terug met de oude trompet, die Uilenburg des morgens gebruikt had. »Hier heb ik iets voor u," zeide hij tot Pedrillo, »beproef eens of zij nog bruikbaar is."

»Neen Hernandez!" zeide Pedrillo, »neen; laat mij met rust, het is de trompet van den geus; wat moet ik toch met dit gebrekkig speeltuig doen?" Dit zeggende, wees hij het met zijne hand terug.

Doch Hernandez gaf geen kamp; door den wijn verhit, liet hij zich niet terugwijzen, en Pedrillo, eindelijk aan het verzoek van zijn vriend toegevende, nam het speeltuig, en zeide: »Nu komaan, gij verlangt het, en ofschoon ik ongaarne mijne lippen aan het speeltuig van den ketter zet, zoo zal men niet zeggen, dat ik u dit verzoek geweigerd heb."

Een oogenblik draaide hij het instrument heen en weder, waarna hij het aan zijn mond zette en er op blies; maar het gaf niet dan eenige wanluidende tonen van zich; de ruiters herkenden bijna den fraaien Spaanschen ruitermarsch niet, dien Pedrillo hun zoo dikwijls had voorgeblazen: mismoedig wierp hij het speeltuig in het vuur. Evenwel zagen de ruiters verwonderd rond, toen zij toch den Spaanschen marsch hoorden doorblazen; de tonen waren even valsch, even gebrekkig, en indien zij niet voor hunne oogen gezien hadden, dat Pedrillo de trompet had weggeworpen, zouden zij gedacht hebben, dat het geluid van zijne zijde kwam. Scherp toeluisterende, bemerkten zij eindelijk, dat het boven uit een der vensters van het slot kwam; een helder licht vertoonde zich van binnen, waartegen de gestalte van den tot nog toe onzichtbaren trompetter donker afstak.

»De geus kan niet blazen," riep Hernandez; »hoor, Pedrillo! hoor eens, welke valsche tonen!" Doch deze schudde het hoofd, en zeide: »Helaas! hij kan het wel; niemand keur ik waardiger dan hem om mijn speeltuig te bezitten, nu het toch zoo wezen moet; hij blaast onzen marsch en mijn toon slechts na, om mij te bespotten."

Pedrillo had gelijk; want toen hij zijn hoofd neerslachtig in zijne handen verborg, begon zijn vijand met kracht den geuzenmarsch te blazen, waardoor het geroep der schildwachten verdoofd werd. Scherp klonken de tonen van het metaal, en door den oostenwind over de rivier naar Gorinchem voortgedragen, verontrustte het Wilhelmus Van Nassauwen de Spanjaarden, die op de torens van het kasteel de wacht hielden. Alles geraakte daar in beweging; de trom werd geroerd, om op de markt de burgers in het geweer te roepen; een stuk kanon werd afgevuurd, om de geuzen, welke men dacht, dat in den nacht de stad berenden, te verwittigen, dat men gereed was hen te ontvangen, en groote vuren werden op de wallen ontstoken, om de vijanden, die niet bestonden, over aan den muur te ontdekken.

Woedend stoof Hernandez op, en riep zoo hard hij maar kon: »Kettersche muiter! zwijg, en geef de trompet terug."

»Blijft hier, Hernandez!" zeide Pedrillo, zijn vriend, die door den wijn verhit was, bij den arm vasthoudende, »laat hem begaan; morgen zullen wij zien, wie het laatst blazen zal." Toen echter de geus, na het eindigen van zijn marsch, een triomfgeschal aanhief, rukte de ruiter zich los en liep naar de plaats, waar de brug te voren geweest was.

»Zwijg, verdoemde geus!" riep hij van woede buiten zich zelven; »zwijg, lafhartige dief! geef hier de trompet van Pedrillo!"

»Wie spreekt daar?" riep de geus, zijn geblaas staakende, met een barsche stem, terwijl zijne laatste tonen zich al verder en verder over het water verloren.

»Wie ik ben, ketter!" schreeuwde de ruiter, driftig met den voet stampende, »ik ben Hernandez Sardasca van Seville; Pedrillo is mijn vriend; geef de trompet terug, of vrees voor mijn zwaard."

»Ik ken wel een zekeren Don Hernandez *Sardesco* (1) van Sevillie," riep de geus schamper lachende; »hij is de grootste lafaard, die ooit uit het Spaansche nest is gekropen; hij heeft mij, niet op de brug durven volgen. Maar laat uw gelaat eens zien, *Señor Caballero!* (2) opdat ik u morgen zal kunnen herkennen en de ooren afhouwen."

Dit zeggende, trad hij een weinig terug, en de toorts, die den zolder verlichtte, in de hand nemende, wierp hij die met kracht naar buiten en over de gracht, zoodat zij naast den ruiter nederviel.

»Voor den duivel en bij alle heiligen! gij hebt gelogen, geus!" riep deze woedend, de fakkel opnemende; »bij nacht en bij dag te paard en te voet durf ik mij vertoonen, — zie toe!"

Nu slingerde hij de fakkel, die door deze beweging fel begon te branden, boven zijn hoofd rond, zoodat hij geheel zichtbaar werd; in zijne rechterhand hield hij zijn ontbloot zwaard, in de linker de toorts. Voor het overige droeg hij geene wapenen, en had slechts een lederen kolder aan, die hier en daar door de drukking van zijn harnas afgesleten was. Zijn gelaat was vuurrood door de woede en de dronkenschap; zijne vlammenschietende oogen dreigden uit hunne holten te vallen en zijne vastgeklemde tanden weigerden

(1) Sardinische ezel, Kleine ezel.
(2) Heer ruiter.

zijne woorden door te laten: in één woord hij geleek veel op een dier zinnebeelden des oorlogs en der verwoesting, welke de schilders en teekenaars ons dikwerf in hunne allegorische voorstellingen afmalen.

Het overtollige gebruik van het druivennat, en de vriendschap, die hij voor Pedrillo gevoelde, veroorzaakten zijne dwaze roekeloosheid; want voordat zijne makkers het gevaar beseften, waaraan hij zich blootstelde, en juist toen hij riep: »Hernandez Sardasca daagt u morgen uit," kwam er een vuurstraal uit een der schietgaten naast de slotpoort. Terwijl de ruiters het geluid van een schot hoorden, zagen zij hem nederstorten onder den uitroep: »Moordenaar! ik vrees u niet, — staat bij, ruiters!"

De toorts ging uit; zijne makkers sprongen dadelijk op, en droegen hem bij het vuur, terwijl de geus geen vreugdekeet of trompetgeschal liet hooren en het venster achter zich dicht sloeg, dat de glazen aan stukken sprongen. Hij zelf had niet geweten, toen hij de toorts naar beneden wierp, dat er nog een zijner makkers tegenover het voorhof, op den loer lag, in de hoop van nog een zijner vijanden aan de schim van zijn zoon ten offer te brengen.

Er ontstond een groote beweging door het schot, en Perea zelf vertoonde zich op het voorhof. Tevergeefs trachtte men naar de wonde van Hernandez te zien; hij wees met een zwakke stem de hulp zijner makkers terug. De roes was nu, helaas! te laat van hem geweken, en na zijn gebed gedaan te hebben, zeide hij zacht: «Ik gevoel het lood, dat mijne ingewanden heeft verscheurd; spoedig zal ik Diego, Tovilla en onze makkers zien. Wat ik, bidden mag, Pedrillo! laat uwe trompet in de handen des moordenaars; geloof mij, de oude heidin verdient meer geloof dan gij denkt; volgens het wijf zou ik door een musketschot sneven; helaas! het geschiedt nu reeds ik vervloek den geus en den kogel, dien hij gekapt heeft.

Hier zweeg hij eenige oogenblikken; hij scheen zijne krachten te verzamelen, om nog meer te zeggen; doch Pedrillo de hand drukkende, in wiens armen hij rustte, zeide hij bijna onverstaanbaar:

»Pedrillo! neem mijn zwaard, en wreek morgen mijn dood; doch laat de ongelukstrompet rusten. Vaarwel, mijn vriend! ik sterf."

Zich nu uitstrekkende, en bijna onverstaanbaar het woord *Sardesco* herhalende, gaf hij den geest, terwijl hij zijne rechterhand door de gewoonte of bij toeval naar zijne linkerzijde bracht, als wilde hij de hand aan het zwaard slaan, dat hem reeds te voren ontvallen was. Hij werd door de ruiters achteruitgedragen en met een mantel bedekt. Nu vlijden zij zich de een vóór, de andere na, in hunne mantels gewikkeld, om het vuur neder; de dood van hun makker had hun den lust benomen om een gesprek aan te knoopen of bij de wijnkan hun troost te zoeken; alleen Predrillo zat nog op een stuk hout bij het vuur waarop hij zijn oog stijf gericht had. Zag hij naar den voortgang, dien de vlam maakte? zag hij naar de gloeiende trompet die midden in het vuur lag, of dacht hij aan iets anders? Wij gelooven het; want zijne lippen bewogen zich, en zijne rechterhand hield hij op een zwaard, dat ontbloot op zijn knie lag. Een oogenblik scheen zijn gelaat te zullen veranderen, toen hij met zijne linkerhand het scherpe en de punt van het staal onderzocht; doch spoedig werd zijn blik weder even strak, en indien men hem, aldus bij een vuur zittende, des nachts in de wouden van Canada had aangetroffen, zou men hem zeker naar zijne onbeweeglijkheid te oordeelen, voor een hoofd der wilden gehouden hebben, dat van een of ander plan van wraakzucht zwanger, alleen nog bij het raadsvuur vertoefde.

Alles geraakte weldra in de rust; de soldaten kropen weder onder dak; te Gorinchem wachtte men tevergeefs den vijand, en de schildwachten, tegen de koude in dit waterachtige land morrende, wenschten zich weder onder de zachte luchtstreek van Spanje of Italië terug. Het slot was als uitgestorven; echter verhaalden de schildwachten den anderen morgen, dat zich nu en dan, gedurende den nacht van boven de poort en aan de bovenramen van het slot een zwarte gedaante vertoond had, die de Spanjaarden in het oog scheen te houden.

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

J. F. OLTMANS.

HET SLOT LOEVESTEIN.

IN 1570.

II.

ACHT EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Den volgenden dag, vóórdat de morgen van den 12den December des jaars 1570 aanbrak, en eer nog Perea de Spanjaarden door de trom liet wekken, sloop er reeds iemand door de benedenkamers en kelders van het slot, en dewijl zijne oogen hem niet konden dienen in het bespieden zijner vijanden, bracht hij zijne ooren aan de schietgaten en getraliede vensters, om te ontdekken, waar de schildwachten stonden.

Was het de boodschapper, die als een kundig bevelhebber de verrichtingen en de ligging zijner vijanden in oogenschouw nam of onderzocht of zijn volk reeds wakker en slagvaardig was? Doch neen, deze was het niet: de duisternis zou hem in het eerst verhinderd hebben, en zijne onderhoorigen zou hij veeleer bij een vroolijk en verwarmend vuur dan in de vochtige kelders hebben gezocht. Was het Uilenburg, die, door den langen nacht den smaak van den wijn bijna vergeten hebbende, vóór dag en dauw eèn morgenteug trachtte op te loopen? Doch neen! deze had, zooals wij weten, den keldersleutel in bewaring; hij wist dus zeer goed, waar de wijnkan te vullen was. Was het misschien de Wapensmid, die, de wapenen willende nazien, vóórdat het gevecht begon, zoo vroeg zijne legerstede verlaten had? Doch, neen! hij had dit reeds den vorigen avond verricht; het kon dus niemand zijn dan de Snijder, die des nachts het laatste schot gedaan had, en nu ook des morgens het eerst wilde losbranden.

Vóór de breuk gekomen, die het kanonvuur den vorigen dag reeds in den muur gemaakt had, luisterde hij aandachtig naar de laatste woorden eener Spaansche romance, die, niettegenstaande de koude, binnensmonds uit tijdverveling werd gezongen, en voor zijne ooren een aangename muziek waren, ofschoon hij anders van de Spaansche taal en den zang niet hield; en toen hij ook het geluid van een musket had gehoord, dat men nederzette, hield hij stand achter de bres, en blies op zijne lont. Lang stond hij op deze plaats met het vaste voornemen die niet te verlaten, en dikwijls zou men gezegd hebben, dat hij zich gereed maakte, om op het gehoor af naar buiten te schieten; maar hij was de man niet, om dit op een lossen voet te doen: een oud jager schiet nooit, voordat het wild onder zijn bereik is, en evenals een kat, die uren lang achtereen geduldig voor een rattengat zit te wachten, zonder door een ijdel gerucht hare tegenwoordigheid te verraden, zoo wachtte hij bedaard het oogenblik af, waarin hij met gewisheid het doodelijk lood naar buiten zou kunnen zenden.

Eindelijk begon het te dagen; nog vóórdat de zon aan den horizon zichtbaar werd, verspreidde zich reeds een zwakke schemering over het land en de rivier. De schildwacht, die bij de stukken de wacht hield, merkte dit niet eens op; anders had hij zich mogelijk wel achter de schanskorven verborgen. De Snijder zag nu duidelijk een donkere gestalte, die tegen de sneeuw en de lucht zichtbaar werd; zijn vinger greep dadelijk den trekker; de lont, waarop geblazen werd, verlichtte zijn gerimpeld voorhoofd en zijne glinsterende oogen, en hij had werk om een uitroep van genoegen, die hem bijna ontsnapte, te onderdrukken. Terwijl eenige Spanjaarden reeds uit de woningen op het voorhof slopen, en de arbeiders en busschieters hunne half bevroren leden bij de overblijfselen der vuren trachtten te verwarmen, viel er een schot, dat weldra door een tweede gevolgd werd: de Snijder had een Spanjaard getroffen, die juist zijn musket aftrok, waarvan hij de lont vernieuwd had; doch hij rolde op den grond heen en weder, en het werd voor hem nacht, toen voor anderen de dag aanbrak.

»Wie daar?" zeide de Boodschapper, toen hij uit het vertrek trad, waarin hij den nacht had doorgebracht en iemand hoorde aankomen.

»Ik ben het," antwoordde Uilenburg, in den donker naar hem toekomende, en zijn musket nederzettende, »hoe gaat het? heeft de koude u dezen nacht niet gehinderd? gij ziet, ik ben reeds in 't geweer."

»Zijt gij het, die geschoten hebt?" vroeg de andere gemelijk, zonder hem te antwoorden.

»Wel neen!" hernam Uilenburg, »het is de Snijder geweest; voor een schot kruit, dat hij gebruikt heeft, hebben we ook een vijand minder te bevechten, en zoo waar ik leef, een Spanjaard is het wel waard."

»Dat stem ik u gaarne toe, vriend!" antwoordde de Boodschapper, die weder in zijne kamer trad; »doch ik weet niet, met welk recht hij zonder mijn bevel zijne wapenen gebruikt; en ofschoon mogelijk dezen dag mijn bevelhebberschap ten einde loopt, zoo wil ik toch gehoorzaamd worden. Waarom maakt hij slapende honden wakker? het gevecht zal voor ons, helaas! altijd tijdig genoeg beginnen, zonder dat hij het door zijne bloeddorstigheid vervroegt."

»Dat is zoo," hernam Uilenburg, die zich op een stoel naast den Boodschapper nedervlijde; »toen gij hem voorsteldet om insgelijks hierheen te gaan, onderwierp hij zich vrijwillig aan uw gezag; maar bedenk, Herman! dat hij een zoon verloren heeft; een vader is altijd geneigd den dood van zijn kind te wreken, daarom. . . ."

»En vergeet gij dan," viel de Boodschapper hem schielijk in de rede, »dat ook ik vader geweest ben, dat de beulen mij, even als hem, mijn kind ontnomen hebben? God is getuige, dat ik steeds mijne wraak aan het algemeen welzijn heb opgeofferd; en toch heeft mijn zoon menig vijand kunnen tellen, die de hand zijns vaders heeft geveld, terwijl deze aan hem dacht." Hier zweeg hij; maar zijne rechterhand een wijl voor zijne oogen gehouden hebbende, vervolgde hij: »En evenwel zijn deze daden niet betamelijk voor een waar Christen. — Is ons volk reeds op de been, Uilenburg?"

»Zij zijn allen gereed," antwoordde deze, zij zullen nu bezig zijn met wat te eten en zich bij het vuur te warmen; ik wenschte maar, dat het wat lichter ware, om eens te zien of onze vrienden ook in aantocht zijn."

»Ik geloof niet, dat wij hen reeds kunnen zien," antwoordde de Boodschapper; »de rivier zal moeilijk te bevaren zijn; de binnenwateren zijn zeker reeds alle dicht, indien hunne komst niet reeds aan de grenzen verhinderd wordt; de vorst kon nooit op een ongelegener tijdstip begonnen zijn; het heeft gevroren, dat het kraakt, en ik zou niet verwonderd zijn als men zonder gevaar reeds op het ijs in de slotgracht staan kon."

»Het is om des duivels te worden," zeide Uilenburg, driftig op zijne dijstukken slaande. »Indien het weer zoo als gisteren gebleven was, dan wilde ik den Spanjaard wel eens zien, die de wijde gracht zou kunnen overkomen; en het vullen zou zoo gemakkelijk niet gaan als met de greppel rondom het voorhof; maar indien het ijs zoo sterk is als gij zegt, zou het ons kunnen dienen om te ontsnappen, dewijl de brug toch gebroken is; ik zelf wil me het eerst op het ijs wagen. Op dit oogenblik zijn de Spanjaarden allen bij het voorhof, en de schildwachten zijn ingetrokken; ofschoon voor weinigen, zou er dan ten minste voor eenigen van ons nog hoop zijn op behoud; want in het slot is niets dan de dood ten beste. Nu, ik ben bereid om, terwijl het volk over het Monnikenland ontvlucht, de brug, die den toegang daarheen verschaft, tot het uiterste te verdedigen."

»Dat is waar, en ik geloof u," zeide de Boodschapper; »maar hebt gij vergeten wat ik beloofd heb?"

»Neen, waarachtig niet!" hernam Uilenburg; »maar wie zegt u, dat de graaf Van den Berg, dien ik niet vertrouw, aan zijne belofte denkt?"

»Niemand," antwoordde de Boodschapper schielijk; »maar *ik* weet wat ik beloofd heb, en wat ik doen moet; een ieder kan gaan of blijven, naardat hij goedvindt."

»Dat is de reden, waarom ik blijf, Herman!" zeide Uilenburg met meer driftigheid dan hij gewoonlijk sprak. »De luiheid en onverschilligheid van die ellendige moffen zullen ons ongeluk veroorzaken; en daar zij niet komen om ons te helpen, wenschte ik, dat zij bij de Spanjaarden stonden, alleen om het genoegen te hebben hen met de punt van mijn zwaard een weinig aan te sporen."

»Mogelijk zullen er aan hunne soldij eenige Thaler of Pfennige ontbroken hebben," zeide de Boodschapper schamper lachende; »die lage kerels doen alles voor geld en niets voor niets; wij moeten ons dus alleen op ons zelven en op God verlaten."

»Dat is recht," hernam Uilenburg; »maar ik geloof, dat wij niet kwaad zouden doen eens naar beneden te gaan; anders mocht het beste gedeelte van den voorraad eens verdwijnen, en ik heb nog slechts één beker wijn gedroken; doch als gij mijn raad volgt, zegt gij tegen den Snijder niets; want hij is een knorrige hond, als hij denkt dat hij gelijk heeft, en indien hij eens weigerde te vechten, zouden wij een goed schutter verliezen."

Zonder te antwoorden hing de Boodschapper de Spaansche vlag, die op zijne legerstede lag, over zijne schouders, waarna beiden hunne musketten opnamen en de kamer verlieten.

NEGEN EN DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Beneden gekomen, vonden zij het, zooals Uilenburg gezegd had. De lamp aan den zolder was aangestoken, en een groot vuur brandde onder der schoorsteenmantel; doch het een en ander verlichtte het vertrek slechts ten deele. De flauwe gloed van den dageraad, welke door het bovenste gedeelte van een der groote glasramen kwam, waarvan de gordijn was weggeschoven, kondigde echter aan, dat de slecht gevulde lamp spoedig zou kunnen ontbeerd worden. Eenigen der geuzen stonden, anderen zaten plat op den grond om het vuur; hunne musketten stonden tegen den muur, gereed om gebruikt te worden; de tafel was overvloedig voorzien van gerookt vleesch, brood, bier, wijn en meer andere levensmiddelen; een tweetal stormhoeden, eenige handschoenen en zwaarden, zelfs zonder scheeden, lagen er insgelijks op. Zij lieten zich den voorraad goed smaken, evenals lieden die de toekomst onverschillig te gemoet zien, en versmaadden zelfs het stuk kaas niet, hetwelk bij toeval naast een wapen gelegen had, en dat nog bevlekt was met bloed hunner vijanden.

— »Het heeft dan dezen nacht vervloekt gevroren. Of het komt, dat de kamers hier in het slot zoo groot en tochtig zijn, weet ik niet; maar ik heb nooit zooveel koude uitgestaan," zeide de Wapensmid, een stuk brood met vleesch etende, terwijl hij zijn blik toevallig op den grond richtte en een roode vlak in het oog kreeg, die nu en dan zichtbaar werd, als de vlam zich verhief en, tusschen zijne makkers door, den grond verlichtte.

»Ik ook niet," hernam er een die bij het vuur zat, terwijl hij zijne hand aan zijn baard bracht; »ten minste wat hier aan land betreft; maar indien gij, altijd gewoon geweest zijt om bij het vuur te werken, eens even als ik een tocht naar Groenland gedaan hadt, dan zoudt gij over een weinig koude niet verwonderd wezen."

»Komaan, oude harpoenier! gij vertelt maar wat," zeide een ander. »Hij wil zich houden, alsof hij de koude niet gewaar wordt; wat doet hij dan bij het vuur, en maakt dat een ander zich niet warmen kan?"

»Hij voelt of zijn baard al ontdooid is," zeide degene, die naast hem zat, lachende, »ten minste toen hij wakker werd, geleken zijn mond en knevel wel een ijsberg."

Hierop begonnen de meesten te lachen, terwijl twee van hen onder den uitroep: »Komaan, ijsbeer! ga naar je land, — komaan, in de koude!" hem achteruit van het vuur wegsleepten om zelven van deze gelegenheid gebruik te maken zich te warmen en zijne plaats in te nemen.

»Als ik een ijsbeer was, zoudt gij mij wel laten zitten," hernam hij lachende, terwijl hij opstond. Hierop bracht hij een beker met wijn, dien een ander voor zichzelven had ingeschonken, aan zijn mond, dronk dien uit, en zeide: »Op de gezondheid van de berenjagers!"

De Boodschapper, die in dit oogenblik binnentrad, werd met gejuich ontvangen; allen riepen hem vroolijk hun »goeden morgen" toe, en wilden hem bij het vuur een plaats inruimen; doch hij zeide, met de hand wenkende: »Blijft zitten, mannen! ik ben niet koud; het doet mij genoegen u zoo vroolijk te zien; eet en drinkt, nu wij den tijd nog hebben; want spoedig zal de jacht op de Spanjaarden weder beginnen."

»Jacht?" zeide de Wapensmid lachende, »het is vreemd te hooren, dat opgesloten menschen op de jacht gaan, en toch heeft reeds een onzer een heerlijk stuk wild geschoten, zonder dat de jagermeester het zelf wist."

»Hij, die zonder toestemming jaagt, is een strooper," hernam de Boodschapper, »en ik wenschte wel, dat mijne ooren het schot niet gehoord hadden; want het was het tweede, dat, sedert mijn verbod om te vuren, gevallen is."

»Indien gij van den hond spreekt, dien ik zooeven heb neergeschoten," zeide de Snijder koel, die tot nog toe stil aan de tafel gezeten had, terwijl hij met een breeden dolk, die aan zijn rechterzijde hing, een stuk brood doorsneed, »dan zal ik u zeggen, dat ik schiet als ik wil, en ik weet niet, wie mij zulks zou kunnen beletten."

»Dat zal ik doen," zeide de Boodschapper, driftig met de hand op de tafel slaande, »en dat ik zeg, zal geschieden."

Eer de Snijder het woord kon opvatten, zeide Uilenburg, die bevreesd was, dat hun twist ernstige gevolgen zou hebben, lachende: »Ik weet, bij mijne ziel, niet, Herman! waarom gij het onzen Snijder zoo kwalijk neemt, dat hij een gat in een wambuis gemaakt heeft; dat er een Spanjool in zat, kon hij niet helpen, en daar hij zeker als een kundig kleermaker naald en garen bij zich draagt, kan hij het gat wel weer dichtnaaien."

»Ik verklaar . . ." riep de Snijder; doch Uilenburg viel hem in de rede en schreeuwde: »En ik zeg, dat als gij niet zwijgt, gij nooit meer de eer

en het voordeel zult hebben om mijne broek te lappen."

De overigen begonnen luid te lachen; maar de Wapensmid riep: »De Snijder is dezen morgen met het verkeerde been van de tafel gestapt; hij heeft niet uitgeslapen." Uilenburg begon hierop aan des Snijders oor het begin van den een of anderen marsch te blazen en bracht te weeg, dat deze zich knorrig verwijderde, en zich in een hoek van het vertrek op een stoel nederzette.

Eerst wist de Boodschapper niet, of hij Uilenburg's gedrag zou goedkeuren, en of hij niet aan de vroolijkheid der overigen een einde zou maken; doch daarna begreep hij, dat zijn vriend gelijk gehad had, om met zijne kortswijl alle verdere woordenwisseling te voorkomen, die slechts de zoo noodige eensgezindheid storen kon. Hij wendde zich dus na gegeten en gedronken te hebben, tot Uilenburg en vroeg: »Hebt gij dezen morgen den gekwetste reeds bezocht? Ik wilde wel eens naar hem gaan zien."

»Ja," hernam deze; »maar hij is zeer slecht: den geheelen nacht heeft hij geen woord gesproken, en het is alsof de ziel het lichaam reeds verlaten heeft, dat gisteren nog zulke blijken van mannelijke kracht gaf. Maar laten wij gaan; mogelijk dat wij het een en ander voor hem doen kunnen."

Beiden verlieten zij het vertrek, en toen zij de deur achter zich dichtgedaan hadden, zeide Uilenburg, die een lantaren in de hand hield: »Heb ik u niet gezegd, Herman! dat men met den Snijder niet veel kan aanvangen? wat duivel gaat het u ook aan? als de lappendief gevangen wordt, zal Perea wel met hem afrekenen."

»Het is zoo," antwoordde de Boodschapper, »ik zou beter gedaan hebben te zwijgen." Dit zeggende, opende hij de deur der kamer, waarin de gewonde lag, dien hij den vorigen dag uit de bres had gered.

De ongelukkige lag in een hoek der kamer op een matras, en niet ver van den vuurhaard, waarop eenige turven brandden. Zijn gelaat was doodsbleek; zijn hemd was met bloed bevlekt, en men kon de winsels zien, die een breede wonde boven aan de borst bedekten. Zijne rechterhand lag boven op de deken, die over hem heen was geworpen, en men zou hem voor dood gehouden hebben, indien niet een zachte beweging van de deken en een bijna niet hoorbaar gesteun nu en dan verraden hadden, dat hij nog leefde en groote smarten leed. Zijne wapenen en opperkleederen lagen achteloos en door elkander op den grond nedergeworpen; helaas! hij zou die niet meer dragen.

»Denkt gij, dat hij er van opkomen zal?" vroeg de Boodschapper aan Uilenburg, nadat zij eenige oogenblikken bedaard bij de legerstede hadden gestaan.

»Neen, Herman!" antwoordde deze somber, terwijl het licht der lantaren op het gelaat van zijn gekwetsten makker viel; »neen, de wonde is te diep, en onze kunde is te gering om hem de noodige hulp te verleenen." Hierop, met de hand van den gekwetste in de zijne, hield hij zijn voorsten vinger aan de slagader, en toen met zijn hoofd schuddende, vervolgde hij: »Gelooft gij, dat de Spanjaarden hem zullen verschoonen, als zij het slot innemen?"

»Neen," antwoordde de Boodschapper bitter; »wanneer heeft de zegevierende Spanjaard een overwonnen geus gespaard?"

»Het is waar," hernam de andere; »maar ik geloof stellig, dat, als wij hem onder de bescherming van Velasquez konden stellen, deze voor zijne genezing zorg zou dragen."

»Dwaasheid!" zeide de Boodschapper schamper lachende. »Gesteld, dat het mogelijk ware, en dat de edele Spanjaard zulks deed, gelooft gij dan, dat hij de macht zou hebben om hem aan het schavot en De Vargas te onttrekken? „Neen," vervolgde hij met vuur, »*wij*, wij moeten hem redden."

»Gij hebt gelijk, Herman!" hernam Uilenburg; gisteren, toen wij het verband legden, en toen hij voor het laatst heeft gesproken, heeft hij ons gebeden hem het leven te benemen en hem niet aan de Spaanjaarden over te laten. Indien hij behouden was, als ik hier aan zijne voeten twee koppen van onze beulen nederwierp, zoo zou ik den wil hebben om ze over de gracht te gaan halen, en God is mijn getuige, dat ik dan nog niet aan zijne redding zou wanhopen; maar wat mij aangaat, ik verklaar u ronduit, dat ik den moed niet heb om aan zijn verlangen te voldoen."

»Noch ik, vriend!" zeide de Boodschapper. »Mijne hand heeft kracht genoeg, om een vijand, maar niet om een vriend te dooden; er is echter een middel om aan zijn verlangen te voldoen, zonder dat wij zijn bloed behoeven te doen vloeien. Laten wij hem in de kamer brengen, die boven den wijnkelder is, en waarvan gij den sleutel hebt; want zelfs al wilde men de handen aan hem slaan, dan zou het nu te vroeg zijn; zoo lang wij niet overwonnen zijn, is er nog hoop; en als

de Spanjaarden de baas worden, zal men er den tijd niet toe hebben."

»Dat is goed," zeide Uilenburg, »hij zal dan niet vóór het laatste oogenblik, en, zoo ik hoop, in groot gezelschap de groote reis aannemen; maar mij dunkt, dat ik wel zou doen dezen handschoen tot een gedachtenis mede te nemen; want die vervloekte ruiter heeft gisteren den mijnen naar de visschen medegenomen."

Dit zeggende, nam hij een ijzeren handschoen op, die op den grond lag, en stak dien onder zijn harnas. Vervolgens hing hij de lantaren waaraan van boven een ring was, aan de koord der trompet, die zijne zijde nog niet had verlaten, sedert hij haar veroverd had. Beide mannen namen toen den gewonde met matras en al op, en droegen hem voorzichtig de kamer uit en de gang door. Toen gingen zij, een trap af, weder door een gang, en hielden aan het einde stil; een oogenblik legden zij de matras neder, terwijl Uilenburg een sleutel te voorschijn haalde en de deur opende, waarna zij den gekwetste verder tot achter in de kamer voortdroegen.

»Het is hier vervloekt koud," zeide Uilenburg. »Zie, ik ben, God dank, gezond; maar ik zou hier toch niet gaarne eenige uren doorbrengen."

»Vuur aan te maken zou de grootste onvoorzichtigheid zijn," zeide de Boodschapper; »maar laten wij dit boven op hem leggen." Dit zeggende, nam hij een stuk van een oud tapijt, dat op den grond lag, spreidde het over de deken, nadat hij te voren den arm van den gewonde onder het dek gelegd had, en vervolgde: »Ik geloof, dat wij niet kwaad zouden doen hem een weinig wijn te geven; de beweging heeft hem geen goed gedaan."

»Welnu," antwoordde Uilenburg, »niets is gemakkelijker dan dit," terwijl hij van een tinnen flesch, die aan zijne zijde hing, den stop aftrok, en haar aan de lippen van den gewonde bracht.

De wijn scheen den ongelukkige, die reeds door de klauwen des doods omvat was, goed te doen; althans hij bewoog zijn hoofd, en stamelde eenige onverstaanbare woorden.

»Hij wil ons zijn dank betuigen," zeide de Boodschapper; »de kracht van den wijn heeft zijne geestvermogens weder opgewekt."

»Ik geloof het wel," hernam Uilenburg, »het is oude Hochheimer, en ik ben een kenner; een kruik van zulken wijn is in staat om een doode op te wekken."

«Zullen wij meteen, nu wij toch hier zijn, niet wat voorraad uit den kelder krijgen?" vroeg de Boodschapper.

»Neen, Herman! dat is niet noodig," hernam de andere, »er is boven genoeg voorhanden; hetgeen wij zelven niet gebruikten, zouden de Spanjaarden, als zij bovendrijven, toch maar uitzuipen. Ofschoon ik erkennen moet, dat het verduiveld jammer is van het lekkere druivennat, dat het hier zoo gevaarlijk ligt, zoo doet het mij genoegen, dat ten minste een ander er zich niet mede zal vroolijk maken als wij het niet gebruiken kunnen."

De deur uitgaande, wierpen zij nog een blik op hun makker, waarna Uilenburg haar sloot en den sleutel aan den Boodschapper wilde geven; doch deze nam hem niet aan, maar zeide:

»Waarom dat? behoudt gij hem; gij hebt hem immers vroeger ook bewaard."

»Het is juist daarom, dat ik hem u geven wil," hernam Uilenburg; »het bewaren van dien vervloekten sleutel maakte mij gisteren bevreesd gedurende het gevecht, en indien ik gevallen was, hadt gij er naar kunnen fluiten."

»Indien dit gebeurd was," antwoordde de Boodschapper, »zou ik hem zeker ook niet noodig gehad hebben; waar gij verslagen wordt, zal men ook mijn lijk vinden; doch leg hem, om alle gevaren te voorkomen, daarboven op den rand van den post der deur; wie hem noodig heeft, kan hem daar dan krijgen, en wie het niet weet, zal hem dáár niet zoeken."

Toen zij de deur der kamer genaderd waren, waarin hunne makkers zich bevonden, zeide de Boodschapper, terwijl hij de lantaren uitblies, die hij in de hand had: »Het is nu licht genoeg om, indien gij er lust toe gevoelt, boven eens te gaan zien, wat er al zoo rondom het slot gebeurt; wat mij betreft, ik ben er niet nieuwsgierig naar."

Dit zeggende, trad hij in de kamer, terwijl Uilenburg, zonder iets te antwoorden, zich verwijderde.

VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

»Op mannen!" riep de Boodschapper, »en grijpt uwe wapenen; het zou niet goed zijn, dat de Spanjaarden ons niet in het geweer en gereed vonden hen te ontvangen; schenkt de bekers vol, en laten wij te zamen drinken."

Een ieder sprong op, zette zijn helm of stormhoed op en greep zijn musket. Men plaatste zich bij de tafel en nam, toen de bekers gevuld waren, er een in de hand; alleen de snijder leunde achteloos op zijn lang musket en hield zich achteraf.

»Drinkt de Snijder geen wijn meer?" vroeg de Boodschapper, »of zou misschien het leven of de dood van een Spanjaard onze vriendschap verbroken hebben?"

»Het schijnt zoo," hernam de snijder droogjes, onverschillig in het rond ziende, terwijl hij zijne rechterhand in een lederen zak stak, die aan zijne zijde hing, en de kogels scheen te tellen, die er zich in bevonden.

»En zou hij dan weigeren om met zijne makkers te klinken en op den ondergang van alle Spanjaarden te drinken?" vroeg de Boodschapper, »of heeft hij mogelijk besloten om het musket en het zwaard voor de schaar en de naald te verwisselen?"

»Neen, voor den duivel!" schreeuwde de Snijder, die zich dit genoegen niet weigeren kon, zoo overluid, dat zij, die zich dicht bij hem bevonden, er over versteld stonden, terwijl hij een tinnen beker greep.

»Welnu," hernam de Boodschapper met waardigheid, »laten wij dan gezamenlijk drinken op het welzijn van ons vaderland, den voorspoed van onze wapenen, en op den ondergang van het Spaansch gebroed. Leven de Geuzen!"

»*Vivent les Gueux!* vloek over de Spanjaarden!" riepen zij allen met vuur. »Den Koning niet uitgezonderd," schreeuwde de Snijder.

De Boodschapper scheen echter in dien laatsten kreet geen genoegen te nemen; dan, zonder daar iets van te zeggen, ging hij voort:

»Komaan, vrienden, laten wij nu gaan; indien gij u allen als gisteren gedraagt, zal ik tevreden zijn; zijt steeds bedaard; mikt goed met uwe musketten, en als de vijand weder mocht stormen, spaart dan uwe slagen niet; want ik ontveins niet, dat onze toestand gevaarlijk is. Ja," vervolgde hij met levendigheid, »vrienden! gij, die allen te veel gedaan hebt, dan dat ik u niet mijn volkomen vertrouwen zou schenken; ik zeg u ronduit, dat ik geloof, dat deze dag de laatste mijns levens zijn zal; maar daarom zal hij ook voor mij de schoonste en voor mijne vijanden de verschrikkelijkste wezen. Wanneer de Spaansche legerdrommen door den muur naar binnen stormen, verlaat dan uw hoofdman niet, ten minste zoo gij den dood verkiest boven de schande van gevangengenomen en naar de galg gesleept te worden. Ja! ik zeg u, dat ons bloed zal vloeien; maar het zal verdwijnen in de stroomen bloeds der Spanjaarden, en als mijn mond voor het laatst onzen wapenkreet laat hooren, zal onze vijand te midden zijner overwinning door deze muren verpletterd worden! — Het werk, dat ik u gedurende den nacht heb laten verrichten, zal u zeker moeilijk gevallen zijn; doch gij zult er het voordeel van ondervinden, als het oogenblik dáár is, dat de Spanjaarden meester zullen zijn van de kamer, waarin de bres zal vallen; indien gij met mij medegaat, zal het u gemakkelijk vallen mijn plan te begrijpen."

Dit zeggende, nam hij zijn musket, en verliet, gevolgd door zijn volk, het vertrek, dat nu reeds geheel door het daglicht verlicht werd, terwijl de lamp, die aan de zoldering hing, zich haastte aan de twijfelachtige schemering, die zij verspreid had, een einde te maken, zoodra geen menschelijk oog hare nederlaag meer kon bespieden; alsof zij, beschaamd over den luister harer mededingster, de vruchteloosheid harer poging had ingezien om dit te doen.

In de kamer gekomen, waarin de Snijder zich in den vroegen morgen had opgehouden, zag de Boodschapper door het gat, dat het kanonvuur reeds in den muur had gemaakt, terwijl de Prinsenmarsch met krachtige en volle tonen boven uit het slot geblazen werd; waarna hij zeide: »Onze vijand is nog niet gereed; ik zal dus den tijd hebben, om u mijn voornemen mede te deelen. Zoodra wij zien, dat wij den storm niet kunnen afslaan, begeven wij ons buiten dit vertrek, en sluiten de deur, welke wij dan met de balken versperren, die gij op de maat gezaagd hebt. De Spanjaarden zullen zich onledig houden met haar open te breken, doch dan begroeten wij hen met een hevig vuur uit de gaten, die wij rondom in den kamermuur gebroken hebben, en indien dit hen nog niet verdrijft, werpen wij door de openingen, die wij in de zoldering gehakt hebben, eenig brandend stroo en de dunne spaanders hout, die ik met voordacht op den grond heb geworpen, gaan dan aan, en dit zal hen noodzaken de vlucht te nemen, en ofschoon zij in het slot zijn, zullen zij er toch geen meester van worden. De muren, waarvan wij het behangsel hebben afgescheurd, en de steenen vloer maken, dat dit alles zonder gevaar geschieden kan; de zoldering is zoo hoog, dat het vuur daaraan geen

hinder zal kunnen doen, evenmin als aan de deur, die wij met oude ijzeren platen bespijkerd hebben."

»En waarvoor dienen die matrassen en dekens, die wij op Uilenburg's bevel hier tegen den muur hebben opgestapeld?" vroeg een der geuzen, die met aandacht geluisterd had.

»Om de kanonkogels te smoren, die door de bres mochten vliegen," antwoordde de Boodschapper; »want het is noodzakelijk, dat de binnenmuur, die niet zeer dik is, niet beschadigd worde."

»De Wapensmid," zeide Uilenburg, die juist van boven kwam, en dit laatste gehoord had, »lachte mij dezen nacht uit, dat mijne deken zoo vol gaten was; maar ik geloof, dat de zijne dezen avond niet veel beter zal wezen; althans ik heb zorg gedragen om haar vooraan te leggen."

»Dat hadt gij waarachtig wel mogen nalaten," zeide deze lachende; »want in de uwe kwam het toch op een gat of wat niet aan, zoo het al mogelijk is, dat de kogels er niet door kunnen zonder haar te raken."

»Ha! ha! Uil!" riepen eenigen lachende, »dat kunt gij in uw zak steken."

Uilenburg zou zeker wel iets geantwoord hebben, maar de Boodschapper nam het woord op en zeide: »Hij, die dezen avond nog een deken noodig heeft, zal er wel eene zoeken; doch het wordt tijd om te beginnen: de vijand is buiten weder zichtbaar. Komaan, mannen! aan het werk, en spaart het kruit niet, als gij het met winst kunt gebruiken."

Hij behoefde hun dit geen tweemaal te zeggen; brandende van ongeduld, verdeelden zij zich door het slot, en lustig blies Uilenburg op de trompet des Spaanschen speerruiters den geuzenmarsch. Spoedig liet zich nu en dan het musketvuur hooren, en geen Spanjaard kon zich meer ongestraft onder het bereik der vuurwapenen in het open veld vertoonen.

»Welnu, vriend! wat hebt gij boven op het slot gezien?" vroeg de Boodschapper, nadat zij alleen in de kamer waren achtergebleven.

»Niet veel goeds," hernam Uilenburg mistroostig, »de slooten en vaarten liggen, zoo ver ik zien kan, allen dichtgevroren; aan de andere zijde van Gorkum, op het verdronken land, ziet men niets dan een grauw, glad ijsveld, waaruit hier en daar een dorre boom of een boerenwoning steekt. Aan deze zijde van Dalem en op den Kraaiweg is in velden of wegen geen krijgsvolk te zien; de rivieren alleen zijn nog open, maar wel spoedig ullen ook die dichtgaan; er komt veel drijfijs van boven; geen volk of vaartuig is in aantocht, en, zoo waar als God leeft! geloof ik, dat de heer Von Bergh of Dahlhausen met zijne groene moffen bevroren is, zoo hem het hart niet in de schoenen is gezakt."

»Dat antwoord verwachtte ik," zeide de Boodschapper. »Gelukkig, dat deze muren in het eerste uur niet vallen zullen; maar daar het ons niet voegen zou ledig te blijven, terwijl de Spanjaarden reeds bezig zijn, ten minste wat de musketiers betreft, zoo zullen wij eens naar buiten zien."

»Het is ook niet goed, dat een lading te lang in den loop blijft zitten," zeide Uilenburg, die door een schietgat aanlegde, »komaan, Signor Perea, de vuurvreter! laat ons eens zien, of gij dezen morgen gemakkelijker zult te raken zijn dan gisteren," waarna hij aan den trekker trok.

»Ik heb niets gehoord: is hij gevallen?" vroeg de Boodschapper, die zijne lont in den sleutel vastzette.

»Neen, voor den duivel!" zeide Uilenburg, zijn musket hard bij den voet nederzettende, »dat verdoemde kruid is nat geworden, anders ware hij er nu reeds geweest. Deze dag zal ongelukkig voor mij zijn; ik gevoel het; nooit heeft mijn eerste schot of stoot gemist, of ik heb dit, helaas! ondervonden."

»Dwaasheid!" hernaam de Boodschapper, »gij zijt te wild, en het is goed, dat de Wapensmid hier niet bij ons is, anders zoudt gij een sermoen over de behandeling van het geweer niet kunnen ontgaan." Dit zeggende, schoot hij af. Uilenburg laadde spoedig de pan met fijn kruid, dat hij in een bijzonderen hoorn bij zich had, en volgde zijn voorbeeld.

Eenige oogenblikken daarna zeide de Boodschapper: »Het zal nu tijd worden om deze plaats te verlaten; het kanon zal dadelijk beginnen te spelen, en dan zal het hier niet meer veilig zijn."

Zonder een woord te antwoorden, wierp Uilenburg het musket op den linkerschouder, en een kruik, die bij hem stond, opnemende, volgde hij zijn vriend naar eene hoogere verdieping.

»Hier zullen we goed staan," riep Uilenburg vroolijk, »wij zien hier over die vervloekte schanskorven heen, en dezen keer ten minste zal ik niet misschieten." Doch toen hij daarop zijn musket tusschen de ijzeren traliën van een venster heenleidde en vuur wilde geven, zeide de Boodschapper: »Wacht nog een oogenblik! indien zij ons hier gewaar worden, zullen zij trachten zich voor ons te beschutten; heb slechts geduld, tot zij hun

kanon hebben afgevuurd, dan schieten wij tegelijk, en door den rook zullen zij ons niet ontdekken."

»Vuur!" hoorde men nu buiten roepen tegen de busschieters, die bij de stukken stonden, en dadelijk werden de serpentijnen losgebrand.

»Nu is het onze beurt," zeide de Boodschaper, en gezamenlijk schoten zij naar buiten, op de hoogte, waar de stukken stonden, terwijl zij daarna dadelijk hunne musketten terughaalden en weder laadden.

Het was alsof het kanonvuur de musketiers aanmoedigde om zich gedurig te doen hooren; althans hunne trom werd achter de batterij geroerd, en hevig bestookten zij de vensters. De stukken gaven niet tegelijk vuur; maar zoodra er een geladen was, werd het afgestoken, hetgeen den damp gestadig tusschen de batterij en het slot onderhield, en den Boodschapper in staat stelde om te laden en te lossen.

»Nu, ik dacht dat ik ook wat laden kon," zeide Uilenburg eindelijk, nadat zijn vriend weder eens geschoten had, »maar zie gij kunt het veel spoediger dan ik; en toch ben ik een oud soldaat, en gij hebt in uwe jeugd misschien nooit een musket in de hand gehad."

»Gij vergist u, Uilenburg! reeds zeer jong behandelde ik het geweer," antwoordde deze: »Van ouds is immers elk burger in ons land dienstplichtig; de poorters in elke stad moeten zich in den wapenhandel oefenen, en men heeft mij verhaald, dat er voorheen meestentijds geen andere oorlog werd gevoerd dan met burgers: elke leenheer leverde een vast getal zijner leenplichtigen, en elke stad een gedeelte zijner gewapende burgers."

»De muur onder ons zal wel gewaar worden, dat de Spanjaarden geen gebrek hebben aan kruid en ijzer," zeide Uuilenburg, terwijl hij aanlegde en schoot, waarna hij vervolgde: »Het is toch wonderlijk, dat zij met zooveel woede iets vernielen, dat de Koning toch weder moet laten maken: maar ik geloof, dat men u verkeerd onderricht heeft; ik weet zeer goed, dat hertog Karel de Stoute, die hier ver vandaan, zoo ik geloof tegen de Zwitsers, gesneuveld is, meestal bezoldigd krijgsvolk in dienst had."

»Gij hebt gelijk," hernam de Boodschapper; »maar juist sinds onze heeren de gewoonte hebben aangenomen om lage huurlingen in den oorlog te gebruiken, is de Nederlander verwijfd geworden, en met het goed en bloed, dat men hem uitzuigt, worden de soldijtrekkers betaald, die hem onder het juk houden. Of denkt gij, dat zij Perea zouden gehoorzamen en ons aanvallen, indien hij burgers onder zijn bevelen had? Neen, zij zouden dit niet doen; en ik geloof, dat als de werklieden gewapend waren, en ik de gelegenheid had met hen te spreken, het niet lang zou duren, of zij zouden de stukken omkeeren en ons helpen om de Spanjaarden te verdrijven. Maar, komaan, Uilenburg! laad uw musket; onze bezetting is klein, daarom moeten wij dit door handigheid zoeken te vergoeden."

»Ik ben reeds bezig," antwoordde deze, die eenige oogenblikken stond na te denken over het gezegde van zijn vriend; »ons getal is waarlijk ook gering genoeg: maar weet ge wel, Herman! dat gij verduiveld dom gehandeld hebt?"

»Hoe dat zoo?" vroeg de Boodschapper verwonderd, zonder dat zij een van beiden zich door het spreken van hunne bezigheid lieten afleiden.

»Vraagt ge dat nog?" zeide Uilenburg. »Ik meen, dat gij Van Doorn niet van hier hadt moeten laten gaan; hij wilde immers gaarne blijven; een man minder of meer scheelt veel."

En wie zou dan de jonkvrouw in veiligheid gebracht hebben?" vroeg de andere.

»Welnu," antwoordde Uilenburg, »dat had de oude knecht alleen wel kunnen doen; zij zouden met hun beiden in geen zeven slooten tegelijk loopen; want spoedig zullen deze tot den grond toe bevroren zijn," eindigde hij lachende.

»Indien we hem hier gehouden hadden om in de verdediging den dood te vinden, of, als hij weder werd gevangengenomen, op het schavot te sterven," zeide de Boodschapper, »zouden wij hem geen dienst met zijne bevrijding gedaan hebben; en op mijn woord, wij hadden dan deze geheele onderneming wel kunnen achterwege laten; hij is vol moed, dat weet ik; maar hij is gekwetst geweest, en had toch alleen de Spanjaarden niet kunnen tegenhouden."

»Maar hij had ons ten minste van Perea kunnen ontslaan," viel Uilenburg hem in de rede, »ik geloof stellig, dat die Spanjaard zich deze dag niet meer zou verroeren, als onze jonkman gisteren in de bres geweest was."

»Gij vergist u, vriend!" zeide de Boodschapper. »Ik heb gisteren zelf ondervonden, dat het geene kat is, om zonder handschoenen aan te vatten. Mijne wapenrusting heeft mij gered; maar gij weet, dat de jongelieden tegenwoordig er eer in stellen, om zoo licht mogelijk gewapend te wezen."

»Toegestemd, Herman!" hernam Uilenburg, »onze moed en onze krachten deden niets af tegen

zijne behendigheid; maar Van Doorn heeft ook het staal naar de regels leeren voeren, en dat is iets, dat u geheel, en mij bijna insgelijks geheel en al ontbreekt. Voor den duivel! gij moest eens van een mijner vrienden, die onder de watergeuzen als bootsgezel gediend heeft, gehoord hebben, hoe de jonker zich op zee geweerd heeft; ja, aan den wal in Engeland hebben verscheiden Engelsche en Nederlandsche edelen tevergeefs getracht hem te ontwapenen."

»Dat verwondert mij niet," antwoordde de Boodschapper, terwijl hij de zijden vlag, die over zijne schouders hing, een weinig verschoof; »en ik vrees nog altijd, dat hij alleen aan zijne stoutheid gehoor zal geven en ons nog zal trachten te hulp te komen."

»Ik hoop dat gij zoo verstandig zult zijn om dat zegeteeken te verbergen, wanneer de storm begint," zeide Uilenburg; »gisteren was het iets anders; maar het dezen dag te dragen, is verkeerd, en het is juist geschikt om u al de Spanjaarden op den hals te halen."

»Ik weet het wel," hernam zijn vriend; »maar ik gevoel mij sterk genoeg om hen te weerstaan; de slagen, die op mij vallen, zullen dan ten minste u en de overigen niet treffen, en dat is juist de reden, waarom ik de vlag niet van mij heb afgeworpen."

Zoo zetten zij hun gesprek verder voort. — Doch het wordt tijd, das wij ons eens naar buiten begeven, om te zien, wat daar voorviel.

EEN EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Zoodra het schot van den Snijder, als het ware, het teeken tot het begin der vijandelijkheden gegeven had, riep Pedrillo zijne makkers op, die in een diepen slaap gedompeld waren. Wat hem betrof, hij had geen oog geloken; ernstige gedachten hadden hem den geheelen nacht bezig gehouden, en toen de soldaten de gloeiende asch van het wachtvuur verlieten, wierp hij nog een blik op de zwart gebrande trompet, welke zijn vriend Hernandez hem had overgegeven. Zijne hand bracht hij krampachtig aan zijn hoofd, als wilde hij de droevige herinneringen verdrijven, die hem kwelden. Toen hij haar liet zakken, hield hij zijn borstharnas vast, om zijn kloppend hart tot stilstand e brengen; maar het gelukte hem niet, en somber liet hij zijne hand langs zijne wapenrusting nederglijden; zij viel op het gevest van het zwaard, dat aan zijne zijde hing. Een glans van vergenoegen verdreef nu de donkere wolken van zijn voorhoofd; hij had zijne bedaardheid teruggekregen; Pedrillo was weder de oude, en toen hij zich tot zijne makkers wendde, zeide hij: »Komaan, vrienden! volgt mij," en deze zagen in zijne houding en zijn gelaat niets ongewoons meer.

Lorenzo Perea en Diego Velasquez traden nu ook te voorschijn; de trom werd geroerd; het volk verzamelde zich, en de levensmiddelen werden onder hen uitgedeeld.

Ofschoon de Spaansche soldaten gebukt gingen onder een strenge krijgstucht, die keizer Karel onder hen had ingevoerd, zouden zij echter zeker geweigerd hebben het gevecht te beginnen, voordat het goed licht geworden was, en zij hun dorst en honger gestild hadden. Perea wist dit wel, en ongaarne zag hij zich gedrongen de geuzen nog eenigen tijd met rust te laten. Tegenwoordig is dit alles veel veranderd; in onze dagen heeft men dikwerf den soldaat zonder voedsel of rust van de eene overwinning naar de andere zien snellen; meer vrijheid genietende, heeft hij meer gevoel van eigenwaarde, en zijn moed en zijne volharding zijn dezelfde gebleven, zoowel onder het brandend luchtgestel van Spanje, als in de barre koude, te midden van sneeuw en ijs, aan de boorden van de Berezina. De krijgsbewegingen hebben thans eene snelheid, waarvan men in oude tijden geen denkbeeld had, en dikwijls te laat beklaagt men naderhand een oogenblik rust, dat men onvoorzichtig genoten heeft; want indien de Hollanders met nadeel bij Warwick vochten, omdat een keizerlijke generaal weigerde, zijne soldaten te laten oprukken, vóórdat zij hun middagmaal genoten hadden, evenzoo verloren de Franschen mogelijk den veldslag, die over het lot van geheel Europa beslist heeft, omdat één hunner generaals aan zijne soldaten toestond te rusten en hunne soep te koken.

Eindelijk traden de soldaten van Romero in het gelid, en onder het geluid der Krijgsmuziek rukten zij van achter en uit het voorhof in het veld. Perea's gebiedende stem bracht de busschieters en kannonniers spoedig aan de batterij bijeen, en niet lang nadat de musketiers begonnen waren, openden ook de serpentijnen haar vuur.

Niet al het werkvolk was bij de batterij noodig; daarom gelastte men eenigen hunner, den Spanjaarden, die om het slot verspreid waren, de

horden na te dragen, welke hen beschermen moesten, en hier en daar eenige vergravingen of opwerpingen van aarde te maken. Helaas! wanneer zij het leven hunner dwingelanden hadden verzekerd, konden zij zich weder terugbegeven om misschien onderweg gekwetst of gedood te worden; want zij hadden geenerlei middel om zich te beschutten, zelfs geen wapenen om zich te verdedigen; hunne meesters gebruikten hun arm zonder dien te wapenen. Maar zijt voorzichtig, Spanjaarden! de dag zal aanbreken, op welken de slaaf zijne kluisters eindelijk verbreken zal; dan zullen de op u buit gemaakte wapenen hem op u doen zegevieren, en in het oogenblik, dat zijn haat en zijne wraak in uw bloed uitgebluscht worden, zal de Nederlander vrij zijn, en onder de volken van Europa de plaats hernemen, welke een ongelukkige samenloop van omstandigheden hem gedwongen had te verlaten.

Zoo stil als alles gedurende den nacht geweest was, zoo levendig was het nu; de koude was zeer nijpend, niettegenstaande de zon, die het ijs in de gracht gelijk een geslepen steen deed glinsteren, nu en dan op de belegeraars een weldadigen straal liet vallen. De geuzen waren hiervan verstoken, en, ofschoon zij niet in het veld stonden, noodzaakte hen echter dikwerf de tocht, die door de schietgaten kwam, om het vuur, dat van alle kanten uit het slot kwam, voor een oogenblik te staken. Meermalen, als de eene of andere musketier het waagde zich boven de verschansing, waarachter hij verborgen lag, te verheffen, vertoonde zich een vlam vóór een kleine opening hier of daar in den muur. Van buiten kon men die vlam niet eens zien, en dit leerde de overigen voortaan voorzichtiger te zijn.

»Denkt gij, Signor Velasquez! dat de muur het lang zal uithouden?" vroeg Perea aan dezen, terwijl zij een eind weegs achter de stukken en vóór het voetvolk stonden, dat met den rug naar de Waal geplaatst was.

»Ik weet het niet," antwoordde deze, den doek een weinig verschuivende, die om zijn linkerarm gebonden was; »gisterenavond was er reeds, zoo ik het wel heb, een klein gat in den muur; en daar ik heb opgemerkt, dat men dikwerf het stooten van het ijzer tegen den muur niet hoort, als het buitenste stuk aan de rechterzijde vuur geeft, zoo zal ik de richting daarvan een weinig doen veranderen, indien gij het goedvindt."

»Zeker!" hernam Perea, »wees zoo goed, Signor! zulks dadelijk te laten doen; den muur moeten de kanonnen nederschieten; want al de kogels, die naar binnen gaan zonder hem te raken, acht ik verloren."

Velasquez gaf nu bevel het vuur te staken. Toen de rook opgetrokken was, werden de stukken op nieuw gericht; het gat in den muur was veel vergroot, en rondom was de buitenste bekleeding der zware moppen reeds stuk geschoten.

»Wij zullen den omtrek der bres maar niet grooter nemen," zeide Perea, »twee mannen kunnen met gemak er in gaan; ik wil den storm niet weder zoo laat beginnen als gisteren, en het schijnt alsof elke steen van dat verdoemde slot een kogel noodig heeft om verbrijzeld te worden."

»Vuur, mannen!" riep Velasquez nu. Het kanon liet zich weder hooren, en dezen keer schenen de kogels beter getroffen te hebben.

Nadat er nog een paar maal geschoten was, viel één der arbeiders getroffen neder, en toen hij bebloed werd weggedragen, zeide Velasquez: »Daar gaat er weder een heen; het is mij onbegrijpelijk; het is alsof onze vijanden de kunst uitgevonden hebben, om, ondanks den verren afstand, door de schanskorven heen te schieten.'

Juist wilde Perea antwoorden, toen de kanonniers van een der middelste stukken het verlieten en achteruit traden.

»Wat is dat, kerels?" schreeuwde Perea luid: »Voorwaarts, de handen aan het werk, of ik zal u leeren, op welke wijze men een stuk bedienen moet."

»Vergeef ons, Mijnheer!" zeide een der busschieters, zijne muts eerbiedig van het hoofd nemende; »maar aan ons stuk kan de duivel zelf het niet uithouden; de zesde man wordt daar reeds voor dood weggedragen, en wie zal het wagen in zijne plaats te treden?"

»Een Spanjaard, lafaard!" riep Perea, waarna hij vervolgde, terwijl hij een musketier, die achter hem stond, op den schouder klopte: »Leg uw musket en uwe vork neder, soldaat! en geef het voorbeeld aan die bloode kerels."

Zonder een woord te antwoorden, bracht deze zijne hand aan den hoed, en zijn musket overgevende aan dengene, die naast hem in het gelid stond, trad hij op de batterij, greep den wisscher en plaatste zich aan den mond van het stuk, op de plaats waar de anderen gevallen waren. Met kracht zette hij de lading aan; de kanonniers, beschaamd en bevreesd voor Perea, hielpen den Spanjaard, en het stuk begon weder te werken.

»Deze zal zich niet licht laten afschrikken," zeide Perea tegen Velasquez; »hij gevoelt zich vereerd, dat ik hem heb uitgekozen om het voorbeeld

te geven; het Spaansche volk is over het algemeen veel moediger dan de Hollanders."

»Ja," hernam deze; »maar gij zult mij moeten toestemmen, dat het denkbeeld om tegen zijne eigen landslieden te dienen niet aanmoedigend is; en ik geloof, dat iedere geus, die in het slot is, wel tegen een Spanjaard kan opwegen."

»Gij hebt gelijk," antwoordde Perea. »Ik zelf zou mij liever laten neersabelen dan een schot te doen tegen mijne landslieden, tenzij ze tegen den Koning waren opgestaan; en het meerendeel der Hollanders denkt gelukkig evenzoo; en zoo zij zich al voor een oogenblik verzetten tegen ons bevel, zoo zal ik hen toch wel tot gehoorzaamheid weten te dwingen."

Nadat hij dit gezegd had, gaf het stuk weder tweemaal vuur; maar de ongelukkige Spanjaard, die vooraan stond, viel, waarop het weder door de overigen verlaten werd.

»*Nombre de Dios!*" riep Perea, »dat mag een ongelukkige plaats genoemd worden; maar liever wil ik zelf het kanon bedienen, dan het tot zwijgen gebracht te zien. Soldaten! neemt den gevallene weg, en dat één van u hem vervange."

Dadelijk traden eenige musketiers uit het gelid, en namen hun makker weg; een kogel had zijne hersenpan verbrijzeld. Toen zij hem wegdroegen, kwamen groote golven bloed uit de verschrikkelijke wonde, en niemand scheen gezind om zich bij de stukken te plaatsen.

»Komaan," riep Perea, »wie zal de dappere wezen, die zijne plaats zal innemen?"

Niemand scheen hiertoe genegen. Stilzwijgend stonden de soldaten daar, en zij, die in een storm met moed den dood zouden te gemoet getreden zijn, vreesden het gevaar dat hen, zonder middel van verdediging, bij het stuk wachtte.

Perea's gelaat werd doodsbleek, toen hij hunne ongehoorzaamheid gewaar werd; zijne rechterhand zocht onwillekeurig naar de greep van zijn rapier, toen hij vóór zijne soldaten trad en hen met dreigende oogen aanzag.

»Ellendige kerels!" schreeuwde hij woest, »is er dan, bij *San Jago!* niemand onder u, die hart genoeg heeft, om aan mijn bevel te gehoorzamen?" Doch zij bleven doof voor zijne rede; ofschoon met neergeslagen blikken, zagen zij somber vóór zich. Perea begreep zeer goed, dat hij de zwakste zou zijn, indien hij tot dadelijkheden overging, waarom hij, schamper lachende, vervolgde: »Maar het is ook waar, de Signors zouden liever verkiezen om de eene of andere stad te plunderen, of tegen eenige vrouwen te schermutselen; het is goed, dat Perea u niet noodig heeft om de rebellen te vermeesteren; ik zelf zal het stuk bedienen en de eer van Spanje ophouden, terwijl 's Konings soldaten, die zijne livrei dragen, haar bezoedelen."

»En vergeet gij dan uwe ruiters, Signor?" zeide Pedrillo, schielijk met zijne makkers hem in den weg en naar het stuk tredende. »Wij vreezen niets; door ons bediend, zal het geschut spoedig den muur vernielen, waarachter de muiters zich verbergen, terwijl één hunner, die mijne trompet ontheiligt, gestadig den krijgsmarsch der oproerlingen blaast."

»Ik weet het, Pedrillo!" antwoordde Perea, »maar houd mij niet op; de ruiters hebben gisteren reeds genoeg gedaan; ik ben nieuwsgierig te zien, of de vijand Perea even gemakkelijk zal verdrijven, als hij mijne voorgangers gedaan heeft."

»Laat mij uwe plaats innemen, Signor!" zeide Velasquez; »waarom zoudt gij u opofferen, en wie zal na uw dood, dien God verhoede, het slot bemachtigen?"

»Dat zult gij zijn, Signor?" riep deze, naar het stuk loopende; »maar ik verbied u mijne plaats in te nemen, als ik val. Komaan, kanonniers! komaan, bij het stuk: vreest niets; Perea is bij u."

Een moedig voorbeeld vindt altijd navolging. Daar de Hollanders meer uit onwil dan uit gebrek aan moed waren achteruitgetreden, deed hen het denkbeeld, dat zij de Spaansche soldaten zouden beschamen, de handen aan het werk slaan, en met meer ijver dan te voren hielpen zij nu Perea in het laden en afvuren van het stuk.

Niemand zal dit vreemd voorkomen, als hij bedenkt, dat in later tijd velen, wanneer zij eens bij het leger waren, in den dood gesneld zijn op de stem van een vreemden meester, dien zij vertrouwden en om zijne kundigheden hoogachtten; ja, dat zij zelfs zich beijverden zijne goedkeuring te verwerven, en dit was hier het geval.

»Waar zijn de kogels?" riep Perea gedurig, »brengt het stuk meer vooruit. — Goed zoo, mannen! het is geladen," riep hij van voor het slangstuk wegspringende: »Vuur!"

Nauwelijks was het schot gevallen, of men hoorde hem opnieuw bevel geven om de kruidzakken aan te brengen.

Langen tijd stond hij aan het stuk, zonder dat het den verdedigers van het slot gelukken mocht, hem te treffen, ofschoon zij toch gedurig naar

die zijde vuurden; het scheen alsof Perea werkelijk onkwetsbaar was, en het gevaar keerde; sedert hij zich op de batterij vertoond had, was er niemand bij hem; maar bij de andere stukken waren nog een tweetal busschieters gewond.

Velasquez had zich van zijne soldaten verwijderd, terwijl dit voorviel, en zich naar die zijde van de gracht begeven, vanwaar hij langs den muur kon zien, die beschoten werd, en hij ontdekte nu spoedig het vuur, dat van tijd tot tijd uit de bovenste verdieping gemaakt werd. Zijn eerste werk was, naar de batterij terug te snellen, en zijne ontdekking aan Perea mede te deelen, die, zonder zijne plaats te verlaten, dadelijk bevel gaf, om boven op de schanskorven eenige teenen horden dubbel tegen elkander te plaatsen, zoodat de kogels der musketten, door den verren afstand reeds verzwakt, geene schade meer konden doen, al waren zij door deze borstwering heengedrongen. Nadat dit verricht was, bracht Perea zijne kleeding, die door zijne medewerking zeer in wanorde geraakt was, weder in orde, waarna hij tot de kanonniers zeide: »Gij ziet, kerels! dat zij mij niet hebben kunnen wegblazen; zij hebben, toen zij mij herkenden, dadelijk aan hun vuur een andere richting gegeven, en nu zij de nutteloosheid van hunne schoten ingezien hebben, zullen zij spoedig ophouden hun kruid te verspillen. Komaan, nu weder lustig aan den gang; laat de muiters niet gewaar worden, dat Perea niet meer bij u is, en ik zal steeds gereed zijn om u als gehoorzame onderdanen van zijne Majesteit te erkennen; daarop kunt gij rekenen."

»Ik heb gemerkt, Signor!" zeide Perea tot Velasquez, nadat de kanonniers weder aan de stukken bezig waren, terwijl hij met een doek een licht schampschot afveegde, dat een vijandelijke kogel hem aan de wang had toegebracht, »dat de Nederlanders even moedig zijn als de Spanjaarden, als zij goed aangevoerd worden, en, bij *San Jago!* ik verwonder mij nu niet meer, dat de rebel Egmond bij St. Quentin met zijn paardevolk zooveel heeft uitgericht, en dat de Zwijger, met zijn vertrouwen op de Hollanders, zijn meester durft braveeren.

»Daaraan heb ik nooit getwijfeld, Signor!" antwoordde Velasquez; »ik heb wel eens gelezen, dat zij reeds ten tijde der Romeinen een strijdbaar volk waren; aan de zijde van Roland hebben zij bij Roncevaux gevochten, en bij de kruisvaarten tegen de ongeloovigen zich zeer goed gekweten."

»Dewijl gij daarvan spreekt," zeide Perea, »zoo zal ik u, als wij meester van Loevestein zijn, eenige fraaie tapijtstukken laten zien, die in eene der kamers zijn en onderscheidene gevallen uit de kruistochten voorstellen. D'Avilar heeft daarmede veel op, en is altijd bereid, om elken vreemdeling op het slot er den uitleg van te doen; ja het paardehek van een der heeren, ik geloof, zoo ik wel heb, van den hertog van Normandië, is hem zoo bevallen, dat hij daarnaar er een voor hem in dienzelfden smaak heeft laten vervaardigen."

»Zijne gevangenis zal hem wel lang vallen," zeide Velasquez. »Het is te hopen, dat wij spoedig zijne kluisters kunnen verbreken; en ofschoon ik geloof, dat hij van den Boodschapper niets te vreezen heeft, zoo is het toch altijd beter, als men weder bij zijne landgenooten is."

Men weet nooit, hoever de geuzen hunne wraak gedreven hebben, en niet altijd is men bij zijne landgenooten in veiligheid," hernam Perea somber, terwijl hij met zijne hand zijn knevel opstreek; »ik geloof dat wij hem geene vriendschap zullen doen met hem te bevrijden."

»Hoe dat zoo, Sihnor?" vroeg Velasquez verwonderd, »zou hij iets misdreven hebben?"

»Wel mogelijk," zeide Perea werktuigelijk, waarna hij schielijk vervolgde: »Hoor, Signor! de Hertog is op hem verstoord, omdat hij het slot heeft laten overrompelen; maar hoe kon hij ook op zulk een verraderlijk plan bedacht wezen? Het is voor het eerst, dat de Emisario zoodanig iets ondernomen heeft; en daar ik steeds door hem als vriend op Loevestein ontvangen ben, en ik het meisje denk te huwen, over hetwelk hij voogd is, zoo verklaar ik u, dat de last om hem gevangen te nemen, die gegeven is, mij niet bevalt. Ja, Signor! daar uwe edele wijze van denken mij bekend is, durf ik u zeggen, dat ik besloten heb hem van den dood te bevrijden, die hem wacht. Ik heb mij van goud en een geleibrief voorzien; zoodra ik hem zie, overhandig ik hem het een en ander, en bericht hem van het gevaar, dat hem boven het hoofd hangt. Indien gij hem dus mocht ontmoeten, als hij zich verwijdert, zoo verzoek ik u, hem niet op te houden, maar hem te laten gaan."

»Gij kunt daarvan verzekerd zijn, Signor!" antwoordde Velasquez, »het is edel van u, uw vriend niet te verlaten, nu hij u noodig heeft; de dood zou voor hem ook een veel te zware straf wezen; bovendien heb ik ook geen bevel om hem aan te houden, en bij de inneming van het slot zal niemand op zijne verdwijning acht geven; gij kunt op mijne geheimhouding rekenen."

»Ik verwachtte niets minder van u, Signor!" zeide Perea, hem de hand drukkende; »en indien gij ooit mijne hulp noodig mocht hebben, kunt gij op mijn arm rekenen."

»Ik dank u," hernam de andere. »En indien de jonkvrouw, aan wie gij verloofd zijt, op het slot is, zoo zal zij wel blijde zijn, dat gij haar spoedig uit hare gevangenschap zult verlossen."

»Dat geloof ik niet," zeide Perea; »dat is te zeggen — ik weet niet of zij er is of niet."

»Dit verwondert mij, maar ik denk het wel; want gisteren hebben eenigen mijner musketiers een vrouw voor een der vensters gezien," hernam Velasquez.

»Een vrouw?" vroeg Perea schielijk, »ik bid u, Signor! zeg mij aan welk raam?"

»Dat weet ik niet," hernam Velasquez, »maar ik meen, dat het aan de andere zijde van het slot is geweest."

»Daar is hare kamer," riep Perea. »Ik dank u voor uwe onderrichting, Signor! ik zal mij derwaarts begeven, of ik ook zoo gelukkig kan zijn, haar te ontdekken." Dit zeggende, verwijderde hij zich snel, en riep nog onder het heengaan: »Gij zult wel zorg dragen, Signor! dat het kanonvuur goed onderhouden worde."

Velasquez zag hem na, en zeide bij zich zelven: »Hij is waarlijk verliefd; ik had dit van Lorenzo Perea nooit verwacht, en, ofschoon ik hem om zijn moed en zijne bekwaamheden hoogacht, beklaag ik de ongelukkige, die zijne vrouw zal worden. De bezorgdheid, die Perea voor het welzijn van D'Avilar had, maakte, dat Velasquez zich zelven beschuldigde van hem tot nu toe niet genoeg op prijs gesteld te hebben, en over dit een en ander nadenkende, stapte hij achter de stukken heen en weder, die gestadig voortgingen het gat in den muur te verwijden. Nu en dan stond hij stil om, ondanks zich zelven, te luisteren naar de welluidende tonen der trompet, of om het gelaat te beschouwen van Pedrillo, die met Spaansche deftigheid oogenschijnlijk onverschillig scheen om het bespelen van het muziekinstrument, dat hem toebehoord had, en waarvan elke klank voor hem een dolksteek was.

TWEE EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

»Heeft iemand van u ook eene Senorita aan een der vensters van het slot gezien?" vroeg Perea aan de musketiers, die achter de opgeworpen hoogten verborgen lagen en met de belegerden nu en dan musketschoten wisselden.

»Neen, Signor!" antwoordde een der musketiers, »wij zijn zoo gelukkig niet geweest. Indien wij al iemand gezien hebben, is het een van die knapen geweest, die ons geen oogenblik met rust laten."

»Gisteren heeft men toch een vrouw in het slot gezien," zeide Perea nadenkende.

»Dat kan wel zijn, Signor!" hernam de soldaat, »maar toen zijn wij hier niet geweest; ook zijn wij hier om acht te geven op de geuzen, en niet om naar de meisjes te zien, ten minste zoo luidt de order."

»Zwijg, kerel!" riep Perea barsch. »Wie heeft u last gegeven om te redeneeren? het staat aan mij om te weten, waarom gij u hier bevindt; schiet, dan doet gij beter."

Zonder te antwoorden, schoot de Spanjaard zijn musket af tegen de vensterluiken op de tweede verdieping van het slot, en daar Perea juist zijn oog strak daarop gericht had, hoorde en zag hij het ijzer de houten luiken doorbooren.

»Wie heeft u gelast om op die ramen te schieten?" vroeg Perea.

»Niemand, Capitan!" antwoordde de soldaat kortaf, terwijl hij zijn musket weder laadde.

»En waarom doet gij het dan?" zeide Perea driftig; »in die kamer is iemand gehuisvest, die niet tot de geuzen behoort, en die gij zoudt kunnen kwetsen; schiet daar beneden op die openingen in den muur: dáár zijn onze vijanden."

»Dat weet ik wel," hernam de soldaat; »maar indien ik op de bovenste vensters schiet, kan ik ten minste zien, dat ik wat geraakt heb; maar in die verdoemde gaten te schieten is onmogelijk."

Perea antwoordde niet, maar rukte hem het musket uit de hand. Juist op dat oogenblik werd de tromp van een roer door een der schietgaten gestoken. Perea legde dadelijk daarop aan, zond met een vaste hand een kogel in het slot, en scheen getroffen te hebben; want de loop van het musket zijns vijands verhief zich snel, alsof hij, die het had vastgehouden, het losliet; het ging los en schoot in de lucht af.

»Zóó moet gij schieten," zeide Perea, terwijl

hij het musket den soldaat voor de voeten wierp; »voor hem, die goeden wil heeft, is niets onmogelijk; maar ik raad u, kerel! die hier niet zijt om naar de vrouwen te zien, om beter op uw vuren te letten, of bij *San Jago!* gij loopt gevaar in een tuchthuis aan het spinrokken bij de oude wijven geplaatst te worden."

Dit zeggende, verwijderde hij zich. — »Hij maakt een geweld, alsof hij de Hertog zelf was," zeide de soldaat, zijn musket opnemende; »het moest nu ook juist treffen, dat hij geraakt heeft; ik wil een dubloen tegen een schot kruid verwedden, dat hij het niet voor de tweede maal kan doen."

»Laat hem praten," zeide een andere soldaat, »en laten wij eens drinken; want het is vervloekt koud. Maar hoe waart gij ook zoo dom om dáár naar boven te schieten? ik had al dadelijk gezien, dat hij tot over de ooren verliefd is, en dat zeker de eene of de andere schoone dáár hare legerplaats houdt."

»Het is daarom," hernam de eerste soldaat, nadat hij gedronken had, »dat hij dus het opperbevel heeft. Het zou voor het eerst niet zijn, dat het leven van eenige edellieden werd opgeofferd, om de eene of andere gevangen prinses te verlossen; maar indien hij het op den duur zoo hoog opneemt, zal de een of andere hem vroeg of laat nog eens bij ongeluk een kogel in het hoofd zenden, en ik zou haast belust zijn om hem mijn dolk eens onder de ribben te steken, zoo ik hem de eer niet aandeed met hem te trekken."

Terwijl de Spanjaarden, over zijne strengheid verstoord, aldus voortgingen te morren, en het geschut ophield zich te laten hooren, was Perea op het voorhof aangekomen, en zag dáár naar hetgeen de musketiers uitrichtten, nadat hij onderweg meermalen in gevaar geweest was van gekwetst te worden.

»Ik wilde juist naar de batterij gaan om u op te zoeken, Signor Capitan! toen ik vernam, dat gij u hier bevondt," zeide een Anspessado, die voor hem trad, met zijn hoed in de linkerhand, en zijn bardezaan (1) in zijn arm.

»Hoezoo dat, wat hebt gij te zeggen?" vroeg Perea, hem met de hand beduidende zich te dekken.

»Hier is een brief voor u van den Hertog," hernam de ander, »hij is zoo even van Woerkum gekomen, alwaar hij door een ruiter gebracht is."

(1) Groote hellebaard.

Perea brak het zegel los, en las met aandacht, wat de Hertog hem schreef, waarna hij den brief dichtvouwde, hem bij zich stak, en zich wilde verwijderen, onder het zeggen van: »Het is goed, dat ik het weet, en bij *San Sago!* zij zullen te laat komen."

»Ik lig hier met mijne soldaten, Signor!" zeide de Anspessado, »maar zoudt gij mij niet willen toestaan, bij den storm tegenwoordig te zijn?"

»Dat kan niet, Anspessado!" hernam Perea; »overal moet eenig volk blijven, en ik heb bovendien bij de bres ook manschappen genoeg."

»Ik ben het, dien de geuzen op het slot gevangen hebben gehouden," zeide de andere mistroostig; »gisteren heb ik ook bij Diego de Velasquez moeten blijven; gij zoudt mij een groote gunst bewijzen, Signor!"

»Welnu, wij zullen zien," hernam Perea, terwijl hij met verwondering opmerkte, dat het kanonvuur nog steeds bleef zwijgen, en hij snelde naar de batterij.

DRIE EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Terwijl Perea dus de handelingen der soldaten naging, en natuurlijk vruchteloos trachtte, haar, die aan zijne macht ontsnapt was, hier of daar te ontdekken, wandelde Velasquez vóór zijne soldaten heen en weder. Hij dacht bij zelven na, hoeveel moeite het nog zou kosten over de wijde gracht het slot te bemachtigen, hoe velen zijner soldaten den nacht niet zouden beleven: hij dacht zelfs aan het lot der ongelukkige geuzen, wanneer zij met het zwaard in de hand werden gevangen genomen. Het eenige middel om dit alles te voorkomen, was, te beproeven, of zijne vijanden nu ook soms meer genegen zouden zijn, dan den vorigen dag om zich te onderwerpen. Ofschoon hij vreesde, dat zijne pogingen daartoe vergeefsch zouden zijn, liet hij zich echter niet afschrikken; maar alleen aan de ingeving van zijn edel hart gehoor gevende, vergat hij dat hij onder Perea stond, en gebood den kanonniers hun vuur te staken. Niets kwam meer welkom dan dit bevel, en nadat zij hunne armen eenigen tijd over elkander hadden geslagen, om eenige warmte in hunne half bevroren handen te doen terugkeeren, haalden zij een stuk brood te voorschijn, dat

zij des morgens bespaard hadden, en vergaten de bierkan niet, terwijl eenigen hunner de stukken met water begoten. Ook de musketiers, die langs de gracht verspreid lagen, kregen bevel met schieten op te houden, en als ware men dit van te voren overeenkomen, hield ook het musketvuur uit het slot op, zoodat aan deze geheele zijde van het gebouw voor een oogenblik de vijandelijkheden gestaakt werden, die aan de drie andere zijden nog steeds voortduurden.

Velasquez ging nu langs de zijde van de batterij, en trad naar de slotgracht, uit voorzichtigheid met zijn hoed wuivende, om zijn vijanden te beduiden, dat het zijn voornemen niet was, de bres te verkennen, maar dat hij een mondgesprek verlangde. Toen hij aan het dijkje gekomen was, dat om de gracht liep, sprong hij daar bovenop, om des te beter te kunnen zien, en riep: »Emisario! Emisario! waar zijt gij?"

Deze plaatsverandering was gelukkig voor hem; want een schot dat uit het slot op hem gedaan werd, doorboorde zijn mantel, die, achterwaarts hangende, door den sprong van zijn lijf verwijderd was.

Ofschoon er geen stilstand van wapenen gevraagd was, verwonderde Velasquez zich over dit tegen de goede trouw strijdende bedrijf, en denkende, dat men misschien toch vermoedde, dat hij kwam om de bres in oogenschouw te nemen, riep hij op nieuw: »Ik wenschte den Emisario te spreken." Doch nog kreeg hij geen antwoord; wel scheen het hem toe, alsof er zich iemand vóór de opening binnen in het slot bewoog; hij meende zelfs hem, dien hij geroepen had, met een ander in een hevigen woordenstrijd te hooren, en riep daarom nog eens: »Emisario! waar zijt gij?"

»Hier ben ik, wie roept mij?" riep deze nu, zich voor de bres vertonende, en met zijne hand den Spanjaard groetende.

»Ik ben het, krijgsman!" antwoordde Velasquez, en wenschte u te spreken; vertoon u vrij aan de bres, mijn volk zal zonder mijn bevel niet vuren." Dit zeggende, gaf hij aan eenige musketiers en ruiters, die bij het hooren van het schot genaderd waren, met de hand een wenk om zich te verwijderen.

»De Boodschapper, Mijnheer! heeft nooit geaarzeld zich te vertoonen als hij door een man van eer geroepen werd," hernam deze, in den muur springende, en zich zooveel mogelijk buitenwaarts plaatsende. »Ik verzoek u verschooning voor het schot, dat buiten mijne toestemming, gij kunt daarvan verzekerd zijn, op u gedaan is. Spreek, Velasquez! wat hebt gij mij te zeggen, nadat ik u gisteren met mijn musket gedreigd heb?"

»Krijgsman, of Emisario! want ik weet uw naam niet, ofschoon uwe dapperheid mij schijnt te verraden, dat gij een edelman zijt, hoor mij," zeide Velasquez, zijn hoed opzettende; »het is op dit oogenblik niet de Spaansche bevelhebber van een vendel van Romero, die tot u spreekt, maar uw vriend, die uwe daden en die van uw volk waardeert, zonder die echter goed te keuren. Na een hevigen tegenstand hebben wij gisteren het voorhof vermeesterd; gij zijt nu in uwe uiterste verschansing teruggedreven; deze muren zullen ons weldra den ingang niet meer beletten, en het zal niet voor het eerst zijn, dat het ijs den val van eene sterkte zal veroorzaken. Ik zeg dus ronduit, dat ik op mijne eer uwe plaats onhoudbaar oordeel."

»Gij gelooft dit, Mijnheer!" antwoordde de Boodschapper, de groene zijden vlag zooveel mogelijk achterwaarts schuivende, terwijl het hem nu speet, dat hij haar niet afgelegd had, omdat hij zag, dat de Spanjaard er zijn oog op vestigde; »maar de eerste, die het waagt over het ijs te naderen, zal zich zijne roekeloosheid beklagen."

»Ik weet het," hernam Velasquez; »maar voor één man van u hebben wij tien andere, en uwe krachten zullen u op het laatst weigeren u in de verdediging behulpzaam te zijn. Krijgsman! het is niet alleen voor u, maar ik zeg het u zonder omwegen, het is ook voor mijne eigen soldaten, dat ik wenschte, dat gij u overgaaft; er zijn er gisteren reeds te veel gevallen, en...."

»Hij, die een vijand, welke buiten zijn bereik is, wil overmeesteren, Velasquez!" viel de Boodschapper hem in de rede, »zoekt dikwerf hem door vleierij in slaap te wiegen; maar ik geloof, dat gij dit middel evenzeer veracht als ik; ik geloof u dus; uwe achting is mij veel waard. Denk evenwel niet, dat ons behoud in het bezit van de bres gelegen is; neen, Mijnheer! wij hebben buiten dat nog hoop op behoud."

»Gij wilt zeggen, dat gij op ontzet rekent," hernam Velasquez; »maar hoe kunt gij daaraan denken? Wie zal u in den winter te hulp komen? Ik weet wel, dat in Duitschland eenig volk geworven wordt; maar dat is hier ver vandaan. Geef dus de verdediging op; neem zelf de vlag van het dak, die gij er nooit op had moeten plaatsen, en onderwerp u als een getrouw onderdaan des Konings aan zijne bevelen."

»Gij, zoudt ons, dus toestaan om met krijgsmanseer het slot te verlaten?" vroeg de Boodschapper verwonderd.

»Helaas, neen," hernam Velasquez. »Als ik de hertog was, zou ik, u, gaarne den vrijen aftocht toestaan; maar ik heb die macht niet. Zelfs Signor Perea zou het niet durven doen; maar indien gij u gevangen geeft, zal ik zelf uwe zaak bij den Hertog verdedigen. Hij wordt door u van wreedheid beschuldigd, en dikwerf, ik moet het zeggen, niet zonder reden; maar hij zal niet doof zijn voor mijn verzoek; ook hij weet den moed naar waarde te schatten; de haat en bloeddorst van De Vargas zal voor het verzoek van Velasquez moeten zwichten, en indien gij gelooft, voortaan den rechten weg te volgen, maak ik mij sterk om niet alleen uw leven, maar zelfs uwe vrijheid te verwerven."

»En het is Velasquez, het is een edelman," hernam de Boodschapper op een verwijtenden toon, »die mij aanraadt, mijne vrienden en medeburgers te verlaten, wien ik mijne hulp toegezegd heb? Hij moet dan den Nederlander wel verdacht houden van licht zijn woord te breken, dat hij mij zoo iets durft voorslaan. Maar gij dwaalt, Mijnheer! ik ken uw meester beter dan gij; ik ken De Vargas en Perea; uwe edelmoedigheid zou u het hoofd van den romp doen slaan zonder ons te redden."

»Ik weet dat de Hollander de goede trouw hooger acht dan eenig ander volk," antwoordde Velasquez; »ik zou u ook niets willen voorslaan, dat ik zelf niet zou willen aannemen, en indien mijne voorspraak u niet kon redden, zou ik zonder smart het hoofd zien vallen, dat zich niet meer zou durven verheffen, als men de eer van Spanje aanrandde; maar waarom zoudt gij uwe vrienden niet verlaten? hen, die allen niet geaarzeld hebben hun Koning ontrouw te zijn? Het hoofd der oproerlingen heeft u verlaten; in plaats van in uw midden 's Konings ongenade te helpen afwenden, die hij het volk heeft op den hals gehaald, houdt hij zich in Duitschland bezig met allerhande kuiperijen, nadat zijne aanslagen zijn te niet geloopen, en heeft marktbrieven uitgegeven, die den koophandel van uwe landgenooten te gronde richten. Zijn zwager, die aan de grenzen het krijgsvolk verzamelt, van hetwelk gij uwe redding verwacht, ik schroom niet het te zeggen, is een verrader, die geen vertrouwen verdient. Heeft hij niet toch, nadat hij zijn koning verlaten had, zich van zijn bloedverwant verwijderd, met wien hij gemeene zaak gemaakt had, toen het onweder boven het hoofd der rebellen losborst? Heeft hij niet gezocht den tiran, zooals gij den Hertog noemt, door laagheden voor zich te winnen? en daar deze, die hem veracht, hem verstooten heeft, plaatst hij zich weder onder uwe banier. Wat hoopt gij van hem? wat verwacht gij van uw opperhoofd, dat u op een afstand aanhitst tegen de macht des Konings, die hij zelf ontweken is?"

»Er zou veel aan te merken vallen op uwe redeneering," hernam de Boodschapper met waardigheid. »De Vorst, van wien gij spreekt, heeft liever verkozen de zaak van het ongelukkige volk te verdedigen, dan zijn naam en zijne hand te leenen om het uit te plunderen en van zijne vrijheid te berooven; en ik geloof, dat een man van eer zich niet behoeft te schamen, zijne livrei te dragen; maar zelfs als alle grooten ons verlieten, ja al gingen zij allen tot uwe zijde over, zoo zou ik toch hier blijven."

»En waarom zoudt gij dat doen?" vroeg Velasquez schielijk, »waarvoor zoudt gij uw leven opofferen?"

»Voor mijn vaderland en voor de vrijheid," riep de Boodschapper met vuur, »die daarvoor sterft, valt met eer."

»Het vaderland, — de vrijheid?" zeide Velasquez het hoofd schuddende. »Niet altijd is de laatste nuttig, niet altijd is het vaderland dankbaar voor bewezen diensten, krijgsman!"

»Ik weet het Mijnheer!" hernam de Boodschapper; »maar in het einde laat het zijne verdedigers toch recht wedervaren. Ik heb gezworen hier te blijven, en ik zal het nakomen."

»Er is dus geen middel om u van gedachten te doen veranderen?" vroeg Velasquez langzaam.

»Hebt gij ooit aan den linkeroever der Gette de puinhoopen van een ouden toren gezien, Mijnheer?" vroeg de Boodschapper.

»Ja maar al te wel," hernam Velasquez verwonderd, de bedoeling dezer vraag te vergeefs trachtende te raden; »ik zelf heb, op bevel van Vitelli, dien vruchteloos met mijn vendel bestormd."

»En gaven de Nederlanders zich over, nadat gij hen had opgeeischt?" vroeg de Boodschapper.

»Helaas! neen, krijgsman!" hernam de Spanjaard somber, »het vuur en de vlam konden hen zelfs niet bewegen, hun verblijf te verlaten; zij verbrandden tot den laatste toe, en nog hoor ik de vloeken en verwenschingen dier ongelukkigen. Maar waarom vraagt gij naar iets, dat gij zelf zeker weet?"

»Omdat ik besloten heb, Mijnheer! hun voor-

l te volgen, en liever in het vuur te sterven dan mij gevangen te geven," hernam de Boodschapper, met vuur zijne krachtige stem verheffende, en met zijn handschoen op zijn borstharnas kloppende.

»Ik begrijp u, krijgsman!" hernam Velasquez langzaam, »en ik laak uw voornemen niet; God zal over u en mij beschikken, en ons oordeelen." Met een ontroerde stem vervolgde hij: »Uw vriend Velasquez verlaat u, om als Spaansche hoofdman weder onder uwe vijanden te treden, vaarwel!"

Dit zeggende, sprong hij van de hoogte, waarop hij gestaan had, en trad, met zijne hand groetende, achterwaarts.

»Zijt gegroet, Mijnheer!" riep de Boodschapper hem na, »gij zult het zijn, die het teeken tot het weder aanvangen van het vuren geven zult." Onder het uitspreken van deze laatste woorden trad hij haastig in het slot terug, waarschijnlijk om voor den den veiligen aftocht des Spanjaards zorg te dragen.

»Waarom is het vuur gestaakt, Signor?" vroeg Perea driftig, die in dit oogenblik, uit het voorhof gekomen zijnde, haastig naar Velasquez toetrad.

»Omdat de slangstukken zoo heet geworden waren, dat het vuren gevaarlijk was, en omdat ik nog een poging gedaan heb om de geuzen tot de overgaaf te bewegen," antwoordde Velasquez bedaard.

»En wie heeft u daartoe last gegeven? Wie heeft u gemachtigd om de vuurmonden te doen zwijgen?" vroeg Perea met den voet stampende; »of vergeet gij, Velasquez! dat ik het bevel hier voer?"

»Neen," hernam de andere trotsch, »ik weet dit; maar indien ik denk iets te moeten doen voor 's Konings en zijner onderdanen welzijn, zal ik het niet nalaten, al had de Hertog zelf hier het opperbevel."

»Het is de Hertog zelf, die mij gelast, het slot hoe eer hoe beter in te nemen; zie hier zijn schrijven." Dit zeggende, haalde Perea een brief uit zijn wambuis. »Hij bericht mij, dat eenige Duitsche benden in vaartuigen de rivier van boven afkomen om de muiters te ontzetten; dat Oranje naar alle zijden order heeft afgezonden om den Emisario te ondersteunen, en het is op het oogenblik, dat ik dezen last ontving, dat gij, door dwaze menschenliefde gedreven, het vuur doet ophouden!" vervolgde hij driftig.

»Welnu! laat het vuur weder openen!" antwoordde Velasquez koel; »niemand belet het u; en wat de dwaasheid aangaat, waarvan gij mij beschuldigt, zoo geloof ik niet, dat iemand u er ooit van verdacht heeft gehouden." Dit zeggende, keerde hij zich om, en stapte trotsch naar zijne soldaten.

»Hij had beter gedaan, de zedeprediker," zeide Perea, meesmuilende, »zich in een monnikskap te steken; het verwondert mij niet, dat de Hertog mij het opperbevel gegeven heeft."

»Komaan, soldaten!" vervolgde hij met luider stem, »vuurt met uwe musketten, die reeds geladen moeten zijn." Hierop naar de batterij stappende, riep hij: »Op, kanonniers! op, aan de stukken! gij moet den verbeuzelden tijd weder inhalen."

Op zijne stem, die geene aarzeling gedoogde, sloegen zij dadelijk de handen aan het werk. Eén hunner, die bezijden de batterij op den grond zat, scheen echter niet genegen om nog zoo dadelijk te gehoorzamen, waarom Perea hem met den voet in de zijde schopte en riep: »Komaan, luiaard! sta op, of ik zal u leeren op een anderen tijd wat vlugger te zijn."

»Gij!...." riep de busschieter, verwoed over deze woorden, de hand naar de plaats brengende, waar de laars hem getroffen had, en zich oprichtende: »Ellendige Spanjaard! zijt gij uit uw land gekomen om een Hollander te schoppen? een Hollander! en dat op het oogenblik, als hij bij de stukken rust, die hem tegen elk geweld beschermen moesten?"

»Zwijg, kerel!" grauwde Perea hem driftig toe, »zwijg, en sla de hand aan het werk, of bij San Jago! ik zal u als een lagen rebel laten behandelen."

»Rebel!" riep de andere buiten zich zelven van kwaadheid, »lage rebel! welnu, ik weiger om een serpentijn te laden: laat anderen het stuk van Baäl dienen, ik doe het niet; vervloekt zij deze hand, indien zij ooit weer een schot op mijne landgenooten helpt doen!" Nu sloeg hij zijne armen over elkander en zag onversaagd naar zijn vijand.

»En toch zult gij het doen," riep Perea met een donderende stem, »of ik zal u, *Nombre de Dios!* op een rad de beenen laten stuk slaan."

»Slaan!" schreeuwde de kanonnier, »slaan? Ja ik! ik zal u den hals breken, vreemde hond!" Dit zeggende, greep hij een handspaak, die op den grond lag, en die in zijne gespierde vuisten opnemende, stond hij gereed, om zijne bedreiging ten uitvoer te brengen.

Noch zijne makkers, noch de musketiers schenen

genegen te zijn om hem te grijpen, hetzij ze bevreesd waren voor den breedgeschouderden Hollander, of dat zij inwendig Perea haatten. De ruiters waren te ver af om hun aanvoerder te redden, die, niet willende achteruittreden, of den degen trekken tegen iemand uit de laagste volksklasse, grimlachende staan bleef, en ondanks zijne bedaarde houding van gramschap beefde.

Doch op het oogenblik, dat de Hollander de handspaak rondzwaaide, om haar met kracht op Perea's hoofd te doen nederdalen, werd hij door een kogel uit het slot getroffen en viel.

Tevergeefs trachtte hij met zijne handen, die het hout hadden laten glippen, zich aan het slangstuk, waarbij hij stond, vast te klemmen; vruchteloos poogde hij de nagels in de schubben van het metalen monster te zetten en zich op de been te houden om zich nog op zijn vijand te werpen; zijne vingers gleden krassend langs het gladde metaal af, en onder het roepen van: »Verdoemenis! wraak! mijn broeder! Leven de geuzen! wraak!" viel hij en gaf den geest.

Zoolang de ongelukkige tegen zijne landgenooten gediend had, was hij bewaard gebleven; doch het noodlot wilde, dat juist op het oogenblik, waarin hij weigerde zijn dienst tot het verderf te leenen, zij zelven, bij toeval, een einde maakten aan zijn leven, en daardoor den wreedaard redden, die reeds zoovele euveldaden bedreven had. Maar laten wij hopen, dat de wraak, welke de Hollander zijn broeder heeft aanbevolen, door dezen zal genomen worden, als hij het lijk van den ongelukkige zal gezien hebben.

»Sleept het aas van den muiter weg, en dat het nog terstond bij de beenen aan de galg vóór Gorkum worde opgehangen!" riep Perea tot te arbeiders, die als versteend dit schouwspel hadden aangezien, »en leert uit dit voorbeeld, dat de wraak van God en zijne heiligen nederdaalt op hem, die 's Konings zijde verlaat, het gezag zijner Capitanes miskent, en hun naam durft lasteren."

In stilte werd hij gehoorzaamd; de vrees voor een dergelijk lot voorkwam alle gemor, en de slangstukken, waarop menige traan van medelijden en onderdrukte woede nederviel, gingen voort met de bres te verwijden.

VIER EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

»Zijt gij geladen?" vroeg Uilenburg aan den Boodschapper, die zijn musket nederzette, en de hand aan de kruidtasch bracht.

»Ja!" hernam deze, op zijne lont blazende, »wat wilt gij?"

»Welnu," vervolgde Uilenburg schielijk, »schiet dan onder die roode vederen, welke daar achter de batterij zichtbaar zijn."

Zonder een woord te antwoorden legde de Boodschapper aan, en schoot zijn musket af, waarna Uilenburg, die over zijn schouder door het schietgat gezien had, verheugd uitriep:

»Voor den duivel, Herman! ik geloof, dat gij geraakt hebt."

Doch toen de rook een weinig door den wind verdund werd, zag hij den vederbos zich nog steeds in den kruiddamp bewegen, en met den voet stampende, vervolgde hij: Neen, de verdoemde Perea staat nog overeind. Is hij dan werkelijk onkwetsbaar, of zou de een of andere schutsheilige, met wien wij den gek steken, hem waarlijk beschermen?"

»Neen, geloof dat niet, vriend!" hernam de Boodschapper bedaard; »maar de maat zijner euveldaden is zeker nog niet vol. God alleen weet wanneer dat wezen zal, en door wiens hand zal hij omkomen."

»De Snijder had daareven bijna weer een slecht stuk begaan. Gelukkig dat zijn bloeddorst hem verhinderde te wachten tot zijn vijand stilstond," zeide Uilenburg. »Welk een onderscheid tusschen Perea en Velasquez! heb ik u niet gezegd, dat de laatste eerlijk denkt? en toch is hij een Spanjaard met lijf en ziel."

»En heb ik dan ooit gezegd, dat er geene deugdzame Spanjaarden zijn?" vroeg de Boodschapper. »Neen, Uilenburg! dat hebt gij van mij nooit gehoord. Ach! waarom heeft Alva niet een hart als dat van Diego Velasquez! ons arm vaderland, voor hetwelk wij ons hier bevinden, zou dan niet door den burgeroorlog verscheurd worden."

»Gij gelooft dus, Herman! dat wij hier alleen zijn uit ware vaderlandsliefde, gelijk gij aan den Spanjaard gezegd hebt?" vroeg Uilenburg.

»Wel zeker!" hernam de Boodschapper, »hij, die anders denkt, zou mij onrecht doen."

»Wat u aangaat, van u geloof ik dit gaarne," antwoordde de andere; »maar van de overigen niet. Wat mij betreft, ik ben hier, omdat gij hier

zijt; de Snijder is hier om zijn zoon te wreken; de Wapensmid, omdat hij toch nergens anders veilig is, en ik zou u zoo van elk onzer een bijzondere reden kunnen opnoemen."

»Gij kunt gelijk hebben," zeide de Boodschapper; »maar gij zult mij toestemmen, dat al deze redenen toch samenloopen in één punt, dat is te zeggen, tot verderf onzer vijanden en de bevrijding van onzen geboortegrond."

Een poos tijds hadden zij zoo het gesprek voortgezet, toen zij de trom bij de Spanjaarden hoorden roeren. »De Spanjaard roept zijn volk bij elkander," zeide de Boodschapper; »het gevecht zal spoedig weder beginnen." Ook trokken de musketiers, die om het slot verspreid hadden gelegen, werkelijk er om heen naar de batterij; en ofschoon zij hun weg zoo ver mogelijk van de gracht namen, lieten de geuzen niet na met hen eenige schoten te wisselen.

»Roep ons volk bijeen, Uilenburg!" zeide de Boodschapper. Deze begon met zijne trompet het teeken tot vereeniging te geven, en spoedig hadden zij zich allen om hun aanvoerder verzameld.

»Gij hebt een goeden raad gegeven, vriend!" zeide de Wapensmid tot Uilenburg, toen deze de trompet liet zakken; »want toen ik mij, eenigen tijd geleden, gereed maakte om op den Spaanschen hoofdman te vuren, greep deze juist een musket, schoot door het schietgat, waarvoor ik stond, en nam mij een stukje van mijn rechteroor weg. Verdoemd! indien ik mijn helm op mijn hoofd had gehouden, gelijk ik voornemens was geweest, zou het lood, door den ijzeren pot heen en weder rollende, mij de hersens verbrijzeld hebben."

»Gij zijt er goed afgekomen," hernam Uilenburg. »Ik zelf heb menigeen door zulk een toeval zien sneuvelen, en gij kunt u niet verbeelden welk een helsche muziek het is, als de kogel, langs het ijzer malende, zich vereenigt met het gehuil van den stervende. Doch zeg eens, hebt gij er reeds wat van de zalf opgedaan, die ik u gisteren heb aangewezen?"

»Ja," hernam de andere, »en ik wenschte wel te weten, hoe die bereid wordt."

»Ik ook," antwoordde Uilenburg, »en ik ben van voornemen, om, als wij den dans ontspringen, en ik eens in Gorcum kom, aan meester Ezelorius het geheim er van af te koopen." Hierop nam hij een kan met wijn op en zeide: »Komaan, de kelder moet toch leeg; wie drinkt er eens met mij?

»Die te veel drinkt, verliest zijn verstand!" zeide de Snijder koel, en wees de kan terug, die de ander hem wilde overgeven, »en indien de vijanden dit niet vergeten hadden, zonden zij nu niet verzuimd hebben, de kogels op hunne stukken te doen."

Dadelijk zette Uilenburg de kan neder, die hij aan zijn mond had willen brengen, en zijne ooren opsperrende, scheen hij geheel gehoor.

»Voor den duivel, Herman!" riep hij, »de Snijder heeft gelijk; zijn de Spanjaarden gek, dat zij hun kruid nutteloos verspillen, of zouden zij ook daardoor hunne verrichtingen trachten te verbergen?"

»Het laatste is waar," zeide de Boodschapper »Kom aan, mannen! eerst zullen we nog wat met vuren blijven aanhouden, en dan het musket tegen het zwaard verwisselen."

Hierop zich tot den Wapensmid keerende, vervolgde hij: »Zijn de haakbussen geladen?"

Eer deze hem antwoordde, riep Uilenburg, die met arendsoogen voor een schietgat stond te kijken: »Het is nog zoo ver niet: ik zie de soldaten, die om de batterij heentrekken, gevolgd door de arbeiders; geloof mij, zij zullen den storm nog niet beginnen, maar onder de begunstiging van den rook het ijs met rijs bedekken.

»Volg mij dan!" riep de Boodschapper, »de kanonkogels zullen ons nu niet meer verhinderen, om in de kamer post te vatten, waar de bres is."

Toen zij daar aankwamen, vonden zij de kamer met den kruiddamp opgevuld, dien de wind daarin gejaagd had; de binnenmuur was merkelijk beschadigd, niettegenstaande hetgeen zij er tegen aan gelegd hadden. De Wapensmid zag lachende naar de plaats, waar zijn deken gelegen had, en aan hare bewaring wanhopende, haalde hij zijne schouders op; waarom Uilenburg een der kogels opnam, die op den grond lagen, en ze door de bres in de hoogte wierp, zeggende: »Ga heen vanwaar gij komt."

Doch zonder een gat in het ijs te maken, rolde het ijzer tot aan de overzijde der gracht voort, en bleef tegen den aarden wal liggen.

De steenen, die van den muur waren afgevallen, en de kogels, die te laag waren geschoten, hadden echter het ijs vlak aan het slot gebroken, en Uilenburg, die het gat zocht te verwijden, haalde met behulp van twee zijner makkers een langen dunnen balk uit de gang, en stiet er het ijs in de rondte mede stuk. Doch de musketiers plaatsten zich nu in groot aantal langs de gracht, nadat zij de ladingen vernieuwd hadden, welke zij bandeliersgewijze over hunne schouders droegen, en

hun vuren noodzaakte den ouden haakschutter zich te verwijderen.

De arbeiders, aan de gracht gekomen, legden nu de rijsbossen neder, die zij gedragen hadden, daar zij niet geneigd schenen, den voet op het ijs te zetten, denkende dat de soldaten zulks verrichten zouden, ofschoon zij beschut werden door den rook van het kanon en het hevig vuur der soldaten. Perea gebood hun dit echter weldra, en zij sloegen met weerzin de handen aan het werk.

Al verder en verder werden de lange rijsbossen, van welke Perea nog dienzelfden morgen een menigte van de naburige steden had laten aanvoeren, op het ijs gelegd en voorts met planken bedekt. Hoe meer echter de arbeiders het slot naderden, hoe gevaarlijker het voor hen werd, en reeds waren er eenigen gevallen; doch in weerwil dat zij het meeste kwaad verrichtten, bleef het vuur uit het slot het sterkst op de Spanjaarden gericht. De Boodschapper merkte dit wel op; maar hij eerbiedigde den edelen weerzin zijner onderhoorigen om hunne eigen landgenooten te dooden, en hij liet elk zijn gang gaan. Het beleggen der gracht te verhinderen, was buiten zijne macht; en de tijd, dien hij had kunnen winnen, door de arbeiders terug te drijven, zou met het bloed der Nederlanders te duur gekocht zijn geworden.

VIJF EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

»Ik had niet gedacht, Signor! dat zij de nadering tot het slot zoo slecht zouden hebben verdedigd; zij zullen spoedig het gevolg van hunne dwaasheid bespeuren," zeide Perea, terwijl hij Velasquez op zijde trad, die, met zijne armen over elkander geslagen, naar het werkvolk zag.

»Zeg liever, Capitan!" hernam de andere, die wel zag, dat Perea zich weder met hem wenschte te verzoenen, »dat zij spoedig een slechte belooning voor hunne edele wijze van handelen zullen ontvangen; maar gij hebt gelijk! het is dwaasheid om in den oorlog edelmoedig te zijn, vooral wanneer men met vijanden te doen heeft, die de edelmoedigheid niet beoefenen, ja, zelfs niet eens begrijpen."

»Gij oordeelt ons al te gestreng," antwoordde Perea koel, »en gij kunt niet vergen, dat iedereen denkt als de navolgers der dolende ridders, die men nog tusschenbeide aantreft, en die gewoon waren hun schild weg te werpen, als hunne tegenpartij het verloor."

»Indien gij mij voor een dier droomers houdt, Signor!" hernam Velasquez kortaf, »het staat u vrij; maar gij handelt onrechtvaardig, met de geuzen er van verdacht te houden; laat mijne soldaten de plaats der arbeiders innemen, en, zoo waar als ik hier sta! zult gij spoedig zien, dat onze vijanden hen goed ontvangen zullen. Ik stel prijs op het leven van mijn volk; en toch zou ik liever een soldaat dan een arbeider zien vallen; men heeft soms bij de bestorming eener stad vrouwen en kinderen voor zich uitgedreven, ik weet het, maar welk edelman zou durven zeggen: »Ik heb dat bevolen?"

»En waarom hebben zij dan bij de stukken, ja overal, zoowel op hunne landgenooten als op ons schoten?" vroeg Perea.

»Omdat men zonder slecht te zijn, in de verte op zijn vriend schiet, indien hij tegen ons de wapenen draagt; doch dat men hem niet kan nedervellen, als hij vlak voor ons staat, zonder een ellendeling te zijn." Dit zeggende, verwijderde Velasquez zich, zonder zich verder om Perea's antwoord te bekommeren.

»Ellendeling!" riep Perea halfluid, Velasquez willende volgen, om hem naderen uitleg van die woorden te vragen. Hij bleef echter spoedig staan, en zeide zacht: »Ja, hij heeft gelijk; hij, die zijn landgenoot vormoordt, en de eer met voeten trapt, is een nietswaardige. Perea! een enkel woord van hem, boven wien gij door uw sterkte van geest hoog verheven zijt, werpt u terneder. — Anna, Anna! uw bezit kost Perea veel; ja, zelfs indien gij hem uwe liefde schenkt, zal hij die mogelijk nog te duur gekocht hebben."

De arbeiders waren nu bijna genaderd tot de plaats, was het ijs gebroken was; maar toen zij ook dáár het rijs wilden nederwerpen, werden zij door het vuur, dat uit de bres kwam, teruggedreven. Perea, indachtig aan hetgeen Velasquez hem gezegd had, schaamde zich de weerlooze werklieden met geweld op te offeren; hij riep dus: »Terug, kerels! achterwaarts! de musketiers zullen het overige wel doen." Want zelf den dood niet vreezende, telde hij ook het leven van een paar soldaten niet.

»Daar begint de trom den stormmarsch te slaan; maar ik zal laten hooren, dat wij gereed zijn," zeide Uilenburg, de trompet grijpende, en het *Wilhelmus* aanheffende.

»Het is tijd, dat het gevecht begint," antwoordde de Wapensmid, die in zijne handen blies en van

koude stampvoette, »het is hier voor dit gat bijna niet uit te houden van den tocht."

»Neemt uwe haakbussen op! en houdt u goed; de Spanjaarden staan reeds in het gelid!" riep de Boodschapper, terwijl hij eenige steenen, die naar binnen gevallen waren, naar buiten wierp. Werkelijk traden de soldaten nu ook naar de gracht, met hunne zwaarden in de hand en vier aan vier staande. Perea liep langs hen heen en scheen hun nog eenige bevelen te geven.

»Het kanon zweeg nu op zijn bevel; doch de musketiers, die langs het dijkje lagen, onderhielden een levendig vuur op de bres, hetwelk zij echter staakten, toen hunne wapenbroeders eenige schreden op den houten vloer gedaan hadden, die over het ijs lag.

»Vuur!" riep de Boodschapper tegen vier der zijnen, die vóór de bres hadden post gevat, en dadelijk schoten deze hunne haakbussen af. »Sluit de gelederen!" riep Perea luid, aan den kant van de gracht staande. Voorzichtig traden de soldaten voorwaarts, terwijl zij een paar, die gevallen waren, met den voet op zijde rolden; doch toen zij aan het gat bij den muur gekomen waren, en zich gereed maakten om het met rijs te vullen, gaf de Boodschapper wederom order om te vuren, zoodat de voorste Spanjaarden, die bijna vlak voor de haakbussen stonden, getroffen nedervielen. Perea's geroep echter van: »Sluit de gelederen! legt de ladders! Voorwaarts soldaten!" boezemde hun weder moed in. Zij, die de ladders droegen, of toen hunne makkers vielen, ze aangegrepen hadden, lieten ze in den muur vallen en onder het roepen van: *Viva el Rey!* en *Romero, por la bandera!*" (1) sprongen zij in den muur.

»*Al asalto, soldados!*" (2) riep Perea, de musketiers voorwaarts drijvende, terwijl het gevecht in de bres reeds begonnen was. De Boodschapper en Uilenburg stonden vooraan, en spaarden het scherp hunner zwaarden niet; daarachter stonden eenigen, die met de punten van oude hellebaarden en pieken de Spanjaarden op een behoorlijken afstand hielden, terwijl anderen nu en dan eenige schoten, over hunne schouders heen, op de Spanjaarden deden.

Reeds meer dan één der musketiers was achterover in het water gevallen; maar, steeds door anderen vervangen, zonden zij mogelijk in het eind zijn binnengedrongen, indien niet de Wapensmid den balk, dien Uilenburg te voren gehaald had, tegen het voorste einde van de eene ladder had gezet, welke den vijand voor brug diende, en niet diep in den muur lag. »Komaan, kerels! helpt mij," riep hij tegen degenen die bij hem stonden; deze wierpen het musket en de baakbus weg en sloegen de hand aan den balk. Daar het vuur dus verminderde, dachten de musketiers het gewonnen te hebben toen eene der ladders onder hunne voeten weggeschoven werd, en sommigen hunner door hunne eigen zwaarte naar beneden vielen. De Spanjaarden raakten dus te water, en schoten onder het ijs, de ladder medenemende, waarin zij met hunne beenen verward waren geraakt, en de overige musketiers verlieten ook den muur, eer het noodig werd ook de tweede ladder weg te schuiven. Drie wel gerichte schoten met de haakbussen, die men hun nazond, brachten hun geheel in verwarring, en hun ladder en gekwetsten achterlatende, namen zij de vlucht, en traden vloekende aan land. Lustig liet Uilenburg na een triomfgeschal de geuzenmarsch hooren, en de kreten: »Leven de geuzen! leven het vaderland en Oranje!" volgden de vluchtenden na.

Een der soldaten had in het vallen zijne hand aan de ladder geslagen, die nog was blijven liggen, en hield er zich aan vast, halverwege met het lijf in het water hangende, hetgeen zijne vijanden gewaar werden, toen zij de ladder naar binnen wilden halen. Eenigen tijd weerstond hij de geweldige pijn, die hij aan zijne handen leed, toen de geuzen de ladder gedurig met rukken naar zich toehaalden, en hem, als het ware, er van zochten af te stroopen; doch eindelijk liet hij zijne handen los en zonk, zonder een woord te uiten, verder in het water, om het lot zijner voorgangers te ondergaan.

(1) Leve de Koning! Romero, voor de banier!
(2) Loopt storm, soldaten!

ZES EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

»Terug, soldaten!" riep Perea, toen hij hem de vlucht zag nemen; voorwaarts, bij *San Jago!* in het slot alleen kunt gij uwe vlag terugbekomen." Doch vruchteloos waren zijne woorden, zoowel als zijne pogingen om hen tegen te houden. Hunne vijanden en het ijs vervloekende, liepen zij naar de batterij, en namen hunne musketten weder op; want aan de gracht waren zij te dicht onder het vuur van het slot.

»Geeft vuur, kanonniers! en verwijdt de bres," schreeuwde Perea nu, waarna hij zich tot de musketiers wendde en vervolgde: »Herneemt uwe gelederen, soldaten! en maakt u gereed om in een tweeden storm beter uw plicht te betrachten; want de Hertog heeft mij gelast om het slot hoe eer hoe beter te bemachtigen."

De soldaten hadden zich in orde gesteld; of zij evenwel gezind waren om weder zoo spoedig den storm te hervatten, was nog niet zeker; en ofschoon zich niemand luid tegen het gegeven bevel verzette, zoo heerschte er toch een onvergenoegd gemompel onder hen.

»De Hertog heeft gemakkelijk praten," zeide een der musketiers zacht; »maar heeft hij ooit het verdoemde fort gezien, dat hij ons wil laten innemen?"

»Ik geloof het niet," hernam een ander; »en onze aanvoerder schijnt niet genegen te zijn, met ons in dat muurgat te dringen.

»Waarom niet?" zeide er een lachende, »de lijken der soldaten zijn goed om het water te dempen, ten einde hem den intocht gemakkelijk te maken."

»Men had Velasquez het opperbevel niet moeten ontnemen," zeide een oud soldaat: »hij weet wat een krijgsman toekomt; wat hebben wij met een aanvoerder der ruiters te maken, die ons behandelt als een zijner paarden! Wat mij betreft, ik vrees het vuur niet, maar wel het water; wat helpt daartegen, of men een harnas of een degen draagt? ik ben niet genegen om den visschen tot aas te verstrekken."

»Dat u toch wel zal overkomen, als de Capitan weder storm laat loopen," antwoordde zijn buurman.

»Ja, indien wij allen zoo laf waren als gij," zeide een ander; »maar bij God! ik zie hier menigeen, die niet voor Perea wijkt in moed, en die zoo goed edelman is als hij. Ik heb de steenklompen gezien, welker naam hij draagt, en mijn bloedverwant in den tienden graad, die aan het hof is, zou zich schamen om er zijn stal van te maken."

Op dit oogenblik keerde Perea terug, nadat hij met de kanonniers eenige woorden gesproken had, en langs de gelederen ziende, zeide hij: »Geeft acht, soldaten! stilte onder de wapenen! ik beveel het u."

Op het gezicht en de stem van den bevelhebber bewaarden zij het stilzwijgen. Het eerste gelid zag somber voor zich heen, terwijl zij, die in het tweede en derde stonden, nu en dan een blik op Perea wierpen, maar hunne oogen nedersloegen, als zij de zijne ontmoetten.

»Soldaten!" dus sprak hij hen aan, »het vuur der slangstukken heeft tot nog toe uwe vreesachtigheid voor onze vijanden verborgen, doch niet voor uw bevelhebber. Met diep leedwezen heb ik haar bemerkt; maar ik weet, dat de vrees u niet eigen is; ik weet, dat gij zelven verlangt uwe vijanden weder onder de oogen te zien. Werpt dus uwe musketten en vorken weg, neemt uwe zwaarden in de hand, en houdt u gereed om weder ten storm te snellen; want ik ga bevel geven, om het kanonvuur te staken."

Toen hij echter zag, dat zij stil bleven staan, in plaats van zijn last te volgen, en dat zich weder een zacht gemompel in de achterste gelederen liet hooren, riep hij, met woede op den grond stampende, en de hand op het gevest van zijn degen leggende: »Zwijgt, soldaten! zwijgt! want ik zweer, bij *San Jago* en alle heiligen, dat het geschieden zal zooals ik gelast heb!" waarna hij vóór hen heen en weder stappende, schamper vervolgde: »Zijt gij wel dezelfde soldaten, die tot dusver voor onverwinnelijk doorgingen; zijt gij het, die in Den Bosch zwoert, geen gevaar te zullen ontzien? Dáár waart gij helden, en hier... moet ik het zeggen? moet ik het zeggen dat woord, hetwelk geen krijgsman kan verdragen? Ja, gij hebt het verdiend, en hij, die de vlucht verkiest boven de eer, zal het mogelijk hooren zonder blozen — gij zijt bloodaards!

Een oogenblik was het, alsof de geheele slagorde der Spanjaarden vooruit wilde treden: de bruine aangezichten, die zich tot nog toe onder de breede randen der hoeden hadden verborgen, richtten zich op; hun mond bewoog zich om het woord: »Gij hebt gelogen!" uit te spreken, en, met de rechterhand aan het musket of het zwaard, schenen zij gereed hem, die hen beleedigde, aan hunne woede op te offeren.

De geruste houding van Perea, zijne bliksemschietende oogen, de dreigende trek, die om zijn mond zweefde, deden hen echter aarzelen, en toen hij, zijn degen trekkende, naar hen toetrad en met een forsche stem uitriep: »Soldaten! presenteert het geweer!" traden zij terug, en, aan de gehoorzaamheid gewoon, voldeden zij aan zijn bevel. »Zet af het geweer!" riep hij toen, en nadat zij dit gedaan hadden, vervolgde hij: »Ja, ik zeg het nog eens, kerels! die de naam van Spanjaarden onwaardig zijt, gij zijt bloodaards. Wat heeft u dan toch de Hollanders doen ontwijken? Is het de dood

uwer makkers, die met roem gevallen zijn? Weet gij dan niet, dat een lafaard ook eens sterven moet? En voor wie zijt gij gevloden? Voor een handvol ellendige muiters, die, indien zij niet meer moeds bezaten dan gij, door eenige roededragers konden gevangen genomen worden. Of vergeet gij, dat zij uw vaandel bemachtigd hebben? zal de Hertog, wanneer hij voor u treedt, het niet van u terugvorderen, van u, die tot het vendel van Velasquez behoort, dat zich voorheen steeds het dapperst gedroeg? Hij zal u vragen, waarom gij het den eenen dag hebt verloren; hij zal u vragen, waarom gij het den anderen dag niet hebt herwonnen. Wat zult gij dan antwoorden?"

Hier hield hij een oogenblik op, hopende, dat de soldaten, door zijne taal aangevuurd, niet meer zouden weigeren den storm te beproeven. Maar hier en daar werd weder eenig gemor gehoord, en één hunner, die op de ondersteuning zijner makkers rekende, zeide overluid: »Wat gij van ons denkt, is onverschillig; gij zijt onze aanvoerder niet; uwe beslissing maakt een man niet tot eene vrouw, en zal ons den roem, op zoovele slagvelden gewonnen, niet ontrooven. Als wij zonder vaandel terugkeeren, zullen wij zeggen, dat het aan een kind is gegeven geworden, dat beter bij vrouwen dan bij mannen paste; dat het de schuld is van hem, die het aan zijne zwakke handen toevertrouwde, en dat wij, soldaten, niet verantwoordelijk zijn voor het gedrag van een baardeloozen knaap."

»Het is de Hertog zelf, die het hem toevertrouwde," riep Perea driftig, waarna hij woest vervolgde: »Maar ik zie het, gij zoekt u achter Da Silva te verschuilen, gij, die zijn moed niet hebt; bij *San Jago!* ik verklaar hem hier voor een dapper jongeling; die anders zegt, heeft gelogen. Kom te voorschijn, gij dappere! die daar gesproken hebt, of die maar lust gevoelt; ik, Lorenzo Perea, zal u leeren om voortaan beter te oordeelen. Treedt uit het gelid, aanklagers van hem, die voor uwe banier gevallen is!"

De zwaarte van zijn lichaam rustte op zijne linkerzijde; de koude wind, die den kruiddamp om hem heen deed vliegen, bewoog den bloedrooden vederbos op zijn hoed; zijne linkerhand hield hij aan zijn gordel, en in de rechter hield hij den gevreesden degen. Niemand bewoog zich. Nog vertoonde zich wel een zekere sombere onvergenoegdheid op het gelaat der soldaten, maar niemand sprak een woord; en hij, die Perea had aangesproken, trad zoo ver mogelijk achteruit om buiten het bereik van den degen te blijven.

»Waar blijft gij nu?" vervolgde Perea in het rond ziende, »gij beschuldigers van den Abanderado, nu hij een verdediger gevonden heeft? Maar gij doet wel; bij *San Jago!* gij kent Perea; het zou u berouwd hebben uw staal met hem gekruist te hebben. Wat u aangaat, oproermaker!" vervolgde hij tot den soldaat, die gesproken had, »ik ken u; gij zijt het, die aan de andere zijde van het slot uwe muiterij reeds begonnen hebt; om u te tuchtigen, zou ik mijn degen niet willen gebruiken; een stok zou daarvoor genoegzaam zijn. Anspessado! treed uit het gelid, en neem hem gevangen, in naam des Konings en des Hertogs, ik beveel het u!"

De oude krijgsman, wien hij dien last gaf, en die aan het misnoegen zijner makkers geen deel had genomen, trad vóór den soldaat, en hem het musket en den degen ontnomen hebbende, bracht hij hem naar het voorhof. Zijne makkers kwamen hem niet te hulp; geen hunner waagde het, na deze daad van gezag, te spreken, en zij zagen naar Velasquez om, die in dit oogenblik naar Perea trad.

»Hebt gij hem opgesloten?" vroeg Perea aan den Anspessado, nadat deze was teruggekeerd.

»Neen, Signor!" antwoordde deze, »ik geloof niet, dat het noodig zal zijn; juist toen ik met hem de poort van het voorhof wilde binnentreden, trof hem een vijandelijke kogel, en ik denk, dat hij den nacht niet zal halen."

»Het is goed," hernam Perea, »de geuzen hebben dus den beul de moeite bespaard hem op te knoopen." Zich nu vóór de musketiers plaatsende, zeide hij: »Soldaten! ik gevoel het, gij zijt tot uw plicht teruggekeerd. Zoo even heeft de twaalfde slag van den toren te Woerkum geklonken; gij zult niet langer aarzelen aan het verlangen des Hertogs te voldoen, of wachten totdat de avond een einde maakt aan onze pogingen. De vaan des oproers zal nog vóór dien tijd afgerukt worden; vóór den nacht zal uwe banier weder in uw midden wapperen, en als het vreemde gespuis, dat met rassche schreden nadert om de rebellen te helpen, vóór deze muren aankomt, zal het met schande de wijk nemen, als het Loevestein in onze macht vindt en 's Konings zegevierende vlag op den toren ontwaart. Grijpt dus de ladders aan; want weldra zal de stormmarsch weder geslagen worden."

Nog schenen de soldaten niet genegen om te

gehoorzamen, hetgeen Perea zijne bedaardheid geheel deed verliezen, toen de Anspessado, die uit het gelid trad, de hand aan den hoed bracht en zeide: »Is het mij geoorloofd te spreken, Signor?"

»Ja!" hernam Perea, »spreek vrij op: ik heb uw bedaard gedrag gezien; ik weet, dat gij denkt, zooals het een krijgsman betaamt."

»Ik dank u, Capitan!" zeide de andere; »maar indien ik het zeggen mag, zoo geloof ik, dat de soldaten van Romero allen dezelfde gedachten hebben, en ik denk, dat gij u niet over ons zoudt behoeven te schamen, indien gij onze aanvoerder waart; daar, waar geen hoofd is, is geen orde, en zij beschouwen den storm als zeer gevaarlijk, omdat niemand hen is voorgegaan."

»Zij gelooven dus, dat hunne aanvoerders even laf zijn als zij," zeide Perea hoonend; »maar hebben zij mij gevolgd, toen ik gisteren in de bres trad? Neen, het waren mijne ruiters; en bij *San Jago!* het is voor het eerst, dat ik hoor, dat gemeene soldaten hun aanvoerder willen dwingen om vóór hen uit te gaan. Ik doe het niet."

»Sta ons toe om te gaan," riepen Pedrillo en de overige ruiters, die zich achter Perea geschaard hadden, als uit éénen mond; »zonder u of met u zullen wij in de bres trachten te dringen; nooit hebben uwe ruiters het gevaar ontweken."

»Laat mij voorgaan, Signor!" zeide de Anspessado, die op het slot gevangen geweest was, en bij de ruiters stond. Mijne soldaten branden van verlangen om den hoon te wreken, die hun is aangedaan."

»Neen, vrienden! neen," riep Perea, »dat kan ik niet. Ruiters! gij zijt te zwaar gewapend; gij hebt gisteren reeds genoeg gedaan. En gij, brave krijgsman! het oogenblik is nog niet dáár, dat ik uw arm gebruiken wil; ik heb gezworen, dat deze soldaten zullen stormen; ik wil het; en bij *San Jago!* indien zij hun vaandel niet willen terughalen, zoo zal geen ander het doen. Voor het laatst zal ik hen gelasten te gehoorzamen, en indien zij dan weigeren, verklaar ik hen in staat van rebellie tegen den Koning, en sommeer elken braven soldaat om hunne gelederen te verlaten."

Reeds vatte Perea den degen, welken hij onder zijn linkerarm had gehouden, en wilde aan de trommen bevel geven den stormmarsch te slaan, toen Velasquez naar de musketiers trad, en met een ontroerde stem zeide: »Soldaten! mijne vrienden! wat doet gij? Moest ik gisteren mijne banier, en moet ik heden mijne krijgslieden verliezen, denkt aan het lot, dat het regiment van Bracamonte en dat van Lodron getroffen heeft. Is het daarom, dat ik voor u steeds als voor mijne kinderen gezorgd heb? — Maar men zal niet zeggen, dat Velasquez de schande heeft willen overleven, toen zijn vendel zich met schande overlaadde. Ik ga! alléén zal ik het vaandel zoeken te hernemen en met eer sneuvelen — als de geuzen Velasquez onvergezeld zien komen, zullen zij te vergeefs zijn vendel achter hem zoeken, en dan zal ik hun toeroepen: »Ik ben alleen gekomen, geheel alleen; want de Onverwinnelijken zijn lafaards geworden!"

Dit zeggende, trok hij zijn rapier, en liep snel langs de batterij naar de gracht, niettegenstaande Perea hem poogde vast te houden en hem toeriep: »Blijf, Signor! blijf, gij zijt gewond, indien iemand van ons gaan moet, zal ik het zijn." Toen hij hem echter in den rook zag verdwijnen, schreeuwde hij luid: »Voor den duivel, kanonniers! staakt het vuur!" waarna hij bij zich zelven vervolgde: »Hij zal zich doen vermoorden; maar al veroorzaakte het ook mijn dood, en al liep de aanslag daardoor te niet, zoo wil ik niet, dat men zeggen zal, dat hij alleen gevallen is."

Eer hij echter zijn voornemen om hem te volgen ten uitvoer kon brengen, liepen de soldaten, die tot nog toe hardnekkig geweigerd hadden te gehoorzamen, uit eigen beweging Velasquez na. Hunne musketten wegwerpende, zwaaiden zij woest met hunne degens, en riepen: »*Al asalto por Romero y la bandera! La bandera ó la meurte* (1)!"

ZEVEN EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

Het verwonderde de verdedigers van het slot, dat de Sanjaarden zoolang wachtten met den tweeden storm te beginnen; want het gedonder der slangstukken verhinderde hen, om Perea's stem op zulk een afstand te onderscheiden, al had ook het musketvuur hun dit toegelaten. Evenwel, toen de rook een weinig verminderde, zagen zij de soldaten nog altijd in gelederen geschaard staan, en alleen de ongerustheid onder de musketiers, verried hun, dat er iets ongewoons plaats had; waarom de Boodschapper, meenende, dat Perea den storm

(1) Loopt storm voor Romero en de banier! De banier of den dood!

vroeger had doen beginnen, dan de voorzichtigheid zulks wel had toegelaten, giste, dat er bij de Spanjaarden het een of ander bericht was ingekomen nopens het krijgsvolk, dat verwacht werd. Hij gelastte dus den Wapensmid naar de zolders van het slot te gaan, en te zien of hij door de kijkgaten, op de rivier of in het veld, de zoozeer verlangde hulp ook kon ontdekken.

Plotseling zag de Boodschapper iemand naderen, dien hij door den rook niet herkennen kon, en die zijn degen boven zijn hoofd rondzwaaide. Aan de gracht gekomen, viel deze echter, hetzij door een musketkogel uit het slot of van de musketiers, of wel door een voorbijsnellenden kanonkogel getroffen; doch het scheen veeleer door de ongelijkheid van den grond veroorzaakt te zijn; want zich snel oprichtende, sprong hij op den rijsdam, die op het ijs lag. Een oogenblik dacht de Boodschapper, dat het Van Doorn was, wien het gelukt was om zich door zijne vijanden heen te slaan, en zijne geliefde in veiligheid gebracht hebbende, vrijwillig den dood kwam zoeken; doch toen het kanon zweeg, en zich meer Spanjaarden in aantocht vertoonden, zag hij zijne dwaling in, en hij herkende Velasquez.

Dus snel zijne plaats verlatende, liep hij, gevolgd door Uilenburg, die de trompet stak, naar de kamer, waar het vorige gevecht had plaats gehad, en die nu weder zonder gevaar kon betreden worden. Doch in hetzelfde oogenblik, dat hij bij de bres aankwam, die veel wijder geworden was, gevolgd door zijne onderhoorigen, die naar de bedreigde plaats gesneld waren, sprong Velasquez met een bewonderenswaardige vlugheid over het gat, dat vóór den muur in het ijs was, in de bres, en viel den Boodschapper aan. Een dunne ijskorst lag reeds hier en daar op de oppervlakte van het water, dat nog kort te voren door het verdrinken der Spanjaarden was beroerd geworden. Indien van de eene zijde de geus zwaarder gewapend was, zoo had zijn vijand toch weder iets vóór, doordien hij hooger stond, en van ter zijde door den muur gedekt was.

»Terug, terug!" schreeuwde de Boodschapper, »of wilt gij alléén het slot bemachtigen?" Terwijl hij dit zeide, keerde hij een stoot af, dien Velasquez hem toebracht, waarop deze naar binnen trachtte te dringen en somber antwoordde: »Ik zoek den dood; het is dus voor niets, dat gij alléén slechts uwe slagen tegen mij richt." Noch Uilenburg, noch een der anderen had namelijk tot nog toe aan het gevecht deelgenomen; maar zij hielden zich onledig om de lonten hunner zinkroeren aan te steken, voorzoover zij daarvan voorzien waren.

Toen evenwel de Spanjaarden op de gracht traden, riep Uilenburg: »Vuur! vuur op de soldaten, voor den duivel! zij komen laat genoeg om hun aanvoerder te helpen." Gelijktijdig werden de musketiers door een moorddadig vuur uit de haakbussen begroet, en de door de Spanjaarden zoozeer te onrecht van wreedheid en slechtheid beschuldigde geuzen waren echter edelmoedig genoeg om ter zijde van Velasquez aan te leggen, en hem te sparen, die aan een schot met gekapt lood, op zulk een korten afstand, geen weerstand had kunnen bieden.

Zonder op hunne vallende makkers acht te slaan, vlogen de musketiers vooruit, verschrikkelijk vloekende en elkander aanmoedigende. De stem van Perea, die aan de gracht stond, liet zich boven alles uit hooren: »Velasquez! daar komt uw vendel, het komt u te hulp."

Snel wierpen de voorste Spanjaarden lange planken, die zij medegenomen hadden, dwars over het gat in het ijs, en stortten zich in de bres, wel wetende, dat deze brug niet zoo gemakkelijk zou kunnen weggeschoven worden als de eerste.

»*Animo, soldados! Romero por su bandera! Viva de Velasquez!*" (1) riepen de soldaten. Hun hoofdman, zich ondersteund ziende, sprong in de kamer, terwijl de Spanjaarden, die dicht ineengedrongen in de muur stonden, zijn voorbeeld trachtten te volgen. Nu mengden zich Uilenburg en de Snijder mede in het gevecht, onder het geschreeuw van: »Leven de geuzen! Holland en de Boodschapper!" terwijl de overigen, den hellebaard op de knie met de linkerhand vasthoudende, en tegen den rechtervoet steunende, met hunne zwaarden op hunne vijanden inhieuwen, aldus een halfrond om de bres vormden, en de Spanjaarden verhinderden voorwaarts te dringen.

Had de Boodschapper tot nog toe al zijne krachten niet ingespannen, om zich van zijn aanvaller te ontdoen, uit hoofde dat hij zulks niet noodzakelijk achtte, nu echter begon hij aanvallenderwijze te handelen. Ofschoon hij voornamelijk met Velasquez te doen had, lette hij op alles; want toen een musketier zich naast zijn hoofdman wilde dringen, daalde het breede zwaard als de bliksem op zijn hoofd neder, den hoogen hoed tot aan den

(1) Houdt moed, soldaten! Romero voor zijne banier! Leve de Velasquez!

rand splijtende, en hij wierp den Spanjaard levenloos voor zijne voeten neder.

»*Venganza! venganza!*" (1) riepen zijne makkers, terwijl de voorsten door de achtersten gedrongen, zelfs tegen hun zin in de kamer traden. Met moed verdedigde zich Velasquez, door de wonde aan zijn linkerarm en door zijn val zeer vermoeid, tegen zijne tegenparij, die, indien hij niemand anders te bevechten gehad had, zeker spoedig een einde aan den strijd zou gemaakt hebben.

Verwoed klonken de afzonderlijke krijgskreten te midden van het gevecht; elke landaard gaf, ondanks zijne inspanningen met den arm, nog door het roepen van de eene of andere leus of vervloeking zijne woede te kennen, zoodat men bijna niets van het geluid der trommen en schalmeien hooren kon. Nu liet zich buiten weder het donderend geroep van: *Al asalto, soldados! al asalto! Adelante, Romero!*" (2) hooren. Reeds meer dan tien Spanjaarden hadden zich om hun aanvoerder geplaatst, en evenals een waterstroom dreigt den sterksten dijk door te breken, waartegen hij door een orkaan wordt aangestuwd, even zoo zag de Boodschapper het oogenblik naderen, dat de slagorde verbroken zou worden en Loevestein verloren zou gaan. Ofschoon nog geen zijner makkers gevallen was, werd hun weerstand hoe langer hoe flauwer, en hij verwenschte nu het oogenblik, dat hij den storm afgewacht en den Wapensmid weggezonden had.

Uilenburg had reeds vruchteloos naar zijn bijzonderen vijand, Pedrillo, omgezien; hij wist niet, dat deze door Perea was verhinderd geworden mede ten storm te snellen. Daar hij zag, dat zijn vriend dikwijls omkeek, evenals verwachtte hij iemand, zoo riep hij met een donderende stem: »Wapensmid! sta bij! en met de linkerhand de trompet grijpende, blies hij er met kracht in; doch hij, die verwacht werd, daagde niet op.

»Voorwaarts!" riep nu Velasquez, »voorwaarts, soldaten! voor den Koning en de banier!" en weder drongen deze vooruit. Toen lieten de geuzen de heliebaarden vallen, hunne krachten waren uitgeput; alleen de drie mannen, die in het midden stonden, weerden zich nog evengoed als te voren. Daar liet zich onder de voorste Spanjaarden een kreet van: »*La bandera ó la muerte!*" hooren, en op den Boodschapper toespringende, trachtten zij de vlag te grijpen, met welke hun vijand zich had gedost. Hun staal gleed langs zijn harnas af, en zijne nevenlieden vingen die slagen op de punten hunner zwaarden op. Eén echter gelukte het, de hand aan het doek te brengen; doch de kreet van *Victoria!* bestierf op zijne lippen, toen de ijzeren vuist des Boodschappers hem een slag in het aangezicht gaf, en hij bewusteloos nederviel.

Nu drongen de Spanjaarden weder vooruit, en de geuzen schenen naar een goed heenkomen om te zien, daar twee van hen gevallen waren. De standvastigheid van den Boodschapper en zijn donderend geroep van: »Staat, mannen! de overwinning of de dood!" deden hen echter stand houden, en met hunne zwaarden onderhielden zij het gevecht, terwijl hij zelf, zich bedenkende hoe hij zich het best den aftocht zou kunnen verzekeren, met zulk een geweld in het rond hieuw, dat vriend en vijand over zijne reuzenkracht verbaasd stonden.

Toen riep Uilenburg nog eens: »Wapensmid! Wapensmid!" met zulk een luide stem, dat het, in weerwil van het krijgsrumoer en het geroep der Spanjaarden, duidelijk aan de batterij kon gehoord worden. Helaas! het waren de laatste pogingen van wederstand der geuzen; nog één oogenblik, en alles was gedaan; want de Wapensmid kwam niet, en de Snijder, zijn naam herhalende, bromde binnensmonds: »Verrader! lafaard!" en schoot een zinkroer, welks lading hij tot nog toe bespaard had, op Velasquez af. Het goed gesmede harnas liet echter de kogel niet door, maar ontving slechts een deuk en kaatste den kogel terug.

Doch eensklaps riep een luide stem buiten het slot, alsof die uit de lucht kwam: »Hier ben ik, *Vivent les Gueux!*" en vóór nog iemand wist, van wien of van waar deze stem kwam, viel er eene ijzeren spil van een kleine blijde (een werptuig, dat vóór de uitvinding van het buskruid gebruikt werd) naar beneden, en vermorzelde de Spanjaarden, die onder aan den muur stonden. »Voorwaarts! voorwaarts! soldaten! houd moed!" riep Perea. Maar vóór deze de vrees konden overwinnen, die hen overviel, viel er een tweede stuk ijzer al draaiende naar beneden, en verpletterde en verbrak de planken. Vroolijk juichte de Wapensmid, terwijl hij, boven voor een der vensters staande, het welgelukken van zijn bedrijf bemerkte, en voortging met alles, wat hij maar onder de hand kon vinden, op de Spanjaarden te werpen. Boven zijnde, had hij het begin van den storm gezien: doch begrijpende dáár nuttiger te kunnen zijn dan

(1) Wraak! wraak!
(2) Loopt storm, soldaten! loopt storm! Voorwaarts, Romero!

»Mijn voornemen was te sterven," hernam Velasquez. »Uwe edelmoedigheid doet mij van gedachte veranderen en ofschoon gij mijne vlag draagt, zoo geef mij echter de hand; gij zijt Diego de Velasquez waardig; laat ons vrienden zijn."

Het slot Loevestein. Bladz. 27, deel II.

beneden, was hij gebleven, en had, met inspanning van alle krachten, de ijzeren spillen der oude werptuigen, die op den zolder lagen, naar het venster gesleept.

»*Vivent les Gueux!*" riep de Boodschapper. »Dood aan de Spanjaarden!" riep de Snijder; terwijl Uilenburg zijn trompet aan den mond zette en begon te blazen. De verdedigers schenen door dit geval nieuwe krachten gekregen te hebben. Hoop doet leven, en het geroep van: »Werpt de Spanjolen naar buiten!" ondersteunden zij met een hevigen aanval.

Toen de soldaten, die reeds in het slot waren, zich van hunne vluchtende makkers verlaten, en geen middel zagen om te ontkomen, schoot er voor hen, die nu weder in de bres werden teruggedreven, niets anders over dan de dood. Zij trachtten echter over het gat te springen, hetgeen slechts weinigen gelukte; de overigen sprongen viet ver genoeg en schoten onder het ijs. Twee hunner, te water geraakt zijnde, hielden zich aan het ijs vast. De eerste greep een plank en poogde op het ijs te klimmen; doch eer hem dit gelukte, viel hem een ijzeren knods, die van boven werd geworpen, op het hoofd, en hij zonk met een gil in de diepte. De andere Spanjaard had zijn dolk, dien hij waarschijnlijk in de hand had gehad, toen hij den sprong deed, tot aan het gevest in het ijs gestoken, en zich er aan vasthoudende, werkelijk reeds eene knie op het ijs gebracht, toen hij, evenals werd hij door een onzichtbare hand bij het andere been, dat nog in het water hing, in den afgrond getrokken, achterover viel, en met den dolk, die hem bijna gered had, in het water verdween. Eenige oogenblikken heerschte er in het gat of in de bijt een sterke beweging in het water; doch eindelijk werd de oppervlakte weder effen, en alleen het bloedig rood, dat het water kleurde, verried, dat er iets vreeselijks onder het ijs was voorgevallen.

Vier soldaten stonden nog bij Velasquez; maar nadat de Boodschapper nog eens: »Valt aan!" had geroepen, vielen ook deze; de hoofdman stond dus weder alleen, en, evenals te voren, in den muur.

»Verlaat de bres!" riep Perea, die aan de gracht stond, terwijl hij een ladder greep, en zich gereedmaakte, om zijn landgenoot te redden, daar er geen hulp te wachten was van de soldaten, die zich verwijderd hadden. Velasquez echter, die aan geen terugtocht wilde denken, bleef zich nog steeds, hoewel hoe langer hoe zwakker, verweren; maar toen hij een stap achterwaarts wilde doen, struikelde hij over een zijner gevallen soldaten. Zijn linkerhand, waarmede hij zich aan den muur wilde vasthouden, was te zwak; hij viel, en daar het staal aan zijne hand ontglipte, was hij aan het zwaard zijner vijanden overgelaten.

De Boodschapper, denkende dat hij weder zou opstaan, liet zijn zwaard zakken, en ruste daarmede op den grond; doch Velasquez richtte zich niet op, en zeide: »Stoot toe, krijgsman! ik wil niet meer leven; of neem mij gevangen."

»Sta op, Signor!" zeide Uilenburg, hem de hand reikende, »sta op, die plaats is uwer niet waardig." Met moeite stond Velasquez op, terwijl hij den ouden ruiter aanzag, en het rapier aannemende, dat deze voor hem had opgeraapt, wilde hij het den Boodschapper opgeven.

De snijder hem op de been ziende, en denkende, dat hij het gevecht weder wilde beginnen, besloot dit door een forschen stoot te voorkomen, en zich schadeloos te stellen voor het schot kruid, dat hij zoo even op Velasquez verspild had; maar de Boodschapper wierp hem met een krachtige hand achteruit en zeide: »Terug, kerel! zijn bloed zult gij niet drinken, zoolang mijne hand nog niet verlamd is; wat heeft deze man u gedaan?"

»Gedaan? gedaan?" bromde de Snijder binnensmonds, »wat had mijn zoon gedaan? hij, die om het zingen van een enkel liedje is ter dood gebracht?"

»Mijnheer!" zeide de Boodschapper, terwijl hij het staal terugwees, dat de Spanjaard hem aanbood, »uwe gevangenschap kan ons niet baten, en, ofschoon gij als tegenpartij zeer gevaarlijk zijt, zoo is het toch goed een man van eer onder zijne vijanden te tellen; daar gij de eenige zijt, die zich vóór dit slot bevindt, zoo keer terug; gij kunt ons daar buiten meer van nut zijn dan hier; indien ik kom te vallen, zorg dan voor mijne manschappen; — gij zijt vrij!"

»Mijn voornemen was te sterven," hernam Velasquez. »Uwe edelmoedigheid doet mij van gedachte veranderen, en ofschoon gij mijne vlag draagt, zoo geef mij echter de hand; gij zijt Diego de Velasquez waardig; laat ons vrienden zijn." En deze twee mannen, die een oogenblik te voren elkander bedreigd hadden, gaven elkander nu de hand, waarna Velasquez zich tot Uilenburg wendde, en vervolgde: »Ik meen u te kennen, ik zie aan uwe houding, dat gij gediend hebt, en uwe beenen verraden, dat menig paard u in het oorlogsveld gedragen heeft."

»Te Antwerpen reddet gij mij het leven, Signor!" antwoordde deze, de hand aan den stormhoed

brengende; want het was dáár, dat Uilenburg een Spaanschen edelman had nedergestooten.

»Dan zijt gij de Uil, wien ik toen aanried, om de wijnkan in het vervolg niet meer zoo dikwijls aan te spreken; maar ik geloof, dat gij mijn raad in den wind hebt geslagen." Dit zeggende, groette de Spanjaard den Boodschapper en de overigen, die, op hunne wapens leunende, hem hadden aangehoord, sprong, ondanks de wijdte van de opening in het ijs, over het water op den rijsdam, en trad over dezen naar den wal.

Zoodra Perea Velasquez had zien vallen, had hij, bevreesd dat hij toch te laat zou komen, de ladder laten vallen en aan de musketiers langs de gracht bevolen hun vuur te staken, dat uit het slot bijna niet beantwoord werd, ten einde geene oorzaak te geven tot Velasquez' dood.

Met luid gejuich werd deze door de soldaten begroet, die hem reeds als verloren hadden beschouwd, terwijl Perea hem de hand gaf en zeide: »Ik wensch den Koning en het leger geluk met uwe redding, Signor! maar ik verzoek u om in den volgenden storm niet meer mede te gaan, maar uwe wonden te laten verbinden; want uwe kleederen zijn op vele plaatsen met bloed doortrokken."

»Neen, Signor! neen!" hernam Velasquez. »Men zal het slot niet innemen, zonder dat ik er bij tegenwoordig ben."

»Dan zullen wij te zamen gaan," antwoordde Perea; »want alleen laat ik u niet gaan, en als de soldaten ons verlaten, zullen wij ten minste met ons beiden blijven."

»Aan de stukken, kanonniers! vuur! — musketiers! doet uw plicht!" riep hij, en het geschut liet zich weder hooren, terwijl Uilenburg den triomf der geuzen door een luid trompetgeschal verkondigde.

ACHT EN VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

»Goddank, het is gedaan!" zei de Boodschapper, zijne hand onder zijn harnas stekende, en haar bebloed terughalende.

»Gij zijt gekwetst? laat mij naar uwe wonde zien; ik zal uw harnas losgespen," zeide Uilenburg; doch de andere wees zijne hulp terug en zeide: »Neen, vriend! dat is niet noodig; de wonde is licht; het staal van een dappere kwetst, maar veroorzaakt geen smart." Zich hierop tot den wapensmid keerende, die nu het vertrek kwam binnenloopen; vervolgde hij: »Zijt gij daar? ik dank u voor de hulp, die gij ons verleend hebt; het was, zoo waar als God leeft! noodzakelijk; want het stond hier schrap."

»Dat zie ik," antwoordde de Wapensmid, die op de gevallen Spanjaarden wees, en hij vervolgde, terwijl zij allen het vertrek verlieten, dat nu door het kanonvuur weder onveilig werd; »maar ik wist, dat hunne harnassen en wapenen niet bestand waren tegen het ijzer, dat ik op hen wierp. Hebt gij gezien, hoe zij liepen, toen ik hen met al dat oude krijgstuig begroette, zonder mij te storen aan het vuur der musketiers, dat op mij gericht werd? Zoo waar ik leef, het heeft geen twee voet gescheeld, of ik had aan de gracht met een morgenster, die al fluitende en draaiende door de lucht snorde, Signor Perea het hoofd vermorzeld." Dit zeggende, zwaaide hij boven zijn helm, die hij weder scheen opgezet te hebben, een oude bijl rond, en vervolgde: »Dit wapen heb ik medegenomen; let straks eens op, als het scherp, door een Deenschen wapensmid gesmeed, op hunne hoofden nederdaalt."

Terwijl hij aldus sprak, hadden de overigen hunne gesneuvelde makkers uit de kamer weggedragen, de gewonden zoo goed mogelijk verbonden, en de wapens weder in orde gebracht.

De Snijder deed nu weder het eerste schot op de musketiers, die op dit oogenblik door hen, welke storm geloopen hadden, vervangen werden.

Een oogenblik daarna sprak de Boorschapper zacht met Uilenburg, waarna deze zijn musket tegen den muur zette en zich verwijderde. »Zwijg, hond!" hoorde men hem schreeuwen; »een braaf krijgsman kermt nooit, als hij een vijand ziet." Waarschijnlijk zeide hij dit, toen hij de deur van het vertrek, waar het gevecht had plaats gehad, met een harden slag dicht wierp, tegen een der Spanjaarden, die gekwetst vóór de bres op den grond lag, en de kanonkogels over zijn hoofd hoorde vliegen.

Weinig tijds nadat men op de binnenplaats den ruitermarsch had hooren blazen, kwam Uilenburg terug, en zich naast den Boodschapper plaatsende, begon hij mede te vuren, terwijl hij zeide: »Ik heb gedaan, zooals gij mij belast hebt: de oude heks heb ik ontbonden; maar terwijl zij zich kruiste en zegende, heb ik haar met den

dood gedreigd, indien zij zich aan het een of ander venster vertoonde. Wat duivel! wat laat gij u toch aan haar gelegen zijn? zij is zoo leelijk, dat de gemeenste ruiter, al ware hij ook nog zoo dronken, zich schamen zou om met haar een voet op straat te zetten."

»Het is geen tijd meer om te schertsen, vriend!" zeide de Boodschapper met waardigheid: »het is een vrouw, en dat is genoeg; maar hebt gij het overige in orde gebracht, zooals ik u verzocht heb?"

»Ja, Herman!" hernam Uilenburg; »maar omdat ik liever een knappe meid een dienst bewijs dan een oude vrouw, zoo heb ik toch onzen makker niet vergeten; want de Uil kent zijn plicht; ofschoon hij nog leeft, zoo ligt hij nog even stil als dezen morgen; zelfs de wijn schijnt hem zoo goed niet meer te smaken. Voor alle gevaar heb ik de deur opengelaten."

»Daaraan hebt gij wel gedaan," zeide de Boodschapper, zijn musket naar binnen halende. »De Smid heeft mij gezegd, dat hij niets bijzonders ontdekt heeft, en dat zich noch op de rivier, noch in de vlakte eenig volk vertoonde: ofschoon de heldere lucht maakte, dat hij zeer ver kon zien. Zij zullen dus dezen dag niet komen, mogelijk nooit; en de ons toegenegen burgers in de beide steden zullen zich niet durven bewegen en ons niet toevallen. Wat over ons beschoren is, weet ik niet; doch het is God bekend; in allen gevalle, als wij den avond kunnen halen, is het veel gewonnen; want in de duisternis zullen zij den storm niet wagen, en het zal dan mogelijk niet moeilijk zijn den rijsdam in brand te steken. Maar hebt gij ook rondgezien, zooals ik u gezegd had, of er aan de andere zijde van het slot ook Spanjaarden zijn."

»Ja," antwoordde Uilenburg; »doch er is geen menschelijke ziel te bekennen; alles is naar deze zijde heengetrokken; alleen op het voorhof heb ik een ruiter zien heen en weder slenteren; indien ik mijn musket gehad had, zou ik hem mogelijk hebben kunnen raken; en ik heb den Snijder, die toch den kelder niet bevlammen zal, gelast om op die knapen een wakend oog te houden." Dit zeggende, nam hij een groote teug wijns uit een kan, die naast hem stond, en na eenige tonen van den Geuzenmarsch geblazen te hebben om de Spanjaarden te plagen, veegde hij zijne gebaarde lippen met zijne hand af, en hield zich nu alleen met zijn musket bezig.

De Boodschapper gevoelde ook niet veel lust om het gesprek voort te zetten; maar al te goed beseft hij het gevaar, waarin zij verkeerden: niemand toch, als hij, die van zulk een stellig voornemen om zich niet over te geven zwanger gaat, kan nalaten, in zijne laatste oogenblikken eens op zijn vorig leven terug te zien. Helaas! het lot van zijne vrouw en zijn zoon perste hem een stillen traan af, die op de geopende pan van zijn musket viel en het kruid bevochtigde, zoodat het schot niet afging, en daardoor mogelijk het leven van een dergenen gered werd, wier meester hem zijn kind ontnomen had. Wat zijne vijanden aanging, die hij tot eigene verdediging had doen omkomen, hieraan dacht hij niet, en zoo al eens het stervende gelaat van den slotvoogd zich voor hem vertoonde, zoo zeide hij zacht: «Als God, die de rechtvaardigheid bemint, goedkeurt, dat een vorst of rechter een misdadiger straft, zoo zal Hij mij Zijne genade niet onttrekken, omdat ik, zonder vorst of rechter te zijn, een rechtvaardig vonnis heb geslagen en uitgevoerd."

Het herdenken aan de weinige oogenblikken van vriendschap, die hij met Van Doorn had doorgebracht, deed hem het leven van een vroolijker zijde beschouwen. Hoeveel genoegen deed het hem nu, aan Anna gelast te hebben, hem bij zich te houden, en hij beschuldigde zich zelven van eigenbelang, omdat hij een onaangename teleurstelling had gevoeld, toen hij Velasquez in plaats van den jonker in de bres had zien springen. Maar was het niet te vergeven, dat hij, die niets anders dan den dood voor oogen zag, wenschte, voor een oogenblik den jongeling nog eens te zien, voor wien hij een vaderlijke genegenheid had opgevat? Ja, steeds bleef hij de komst van zijn jongen vriend verwachten, en als er eens een buitengewone beweging bij de Spanjaarden ontstond, of als hij Perea's stem hoorde, meende hij, dat het Van Doorn was, die, aan land getreden, dezen ten strijd daagde.

Helaas, Van Doorn! indien gij uw vriend zien wilt, die zoozeer naar u verlangt, zoo ruk u uit de armen van haar, die u zoo teeder bemint; geef geen gehoor aan haar smeeken en hare tranen; vlieg, haast u, spaar paard noch spoor; want weldra zal Perea zijne bloedgierige benden weder slotwaarts zenden, en, ofschoon nog de vaan der vrijheid op het dak wappert, wie zegt u, dat zij nog niet vóór den nacht door de hand van den Kastiliaan zal worden nedergerukt?

»Uilenburg! roep ons volk bijeen," zeide de Boodschapper na verloop van een geruimen tijd, en na zich een oogenblik bedacht te hebben.

»Hoe dat?" vroeg deze, verwonderd naar buiten ziende. »Geen mensch is nog buiten gereed, en de soldaten, achter de batterij verscholen, zullen nog zoo spoedig den storm niet hervatten."

» Ik weet het, vriend!" hernam de andere, »doe zooals ik u zeg; ik wil met hen beraadslagen." Hierop zette Uilenburg, zonder verder iets te zeggen, de trompet aan zijn mond, en gaf aan zijne makkers het teeken om zich rondom hun hoofdman te verzamelen.

»Wat is er?" vroegen eenigen verbaasd, terwijl zij haastig in het vertrek drongen.

»Niets bijzonders," antwoordde de Boodschapper; »laat eerst deze kan onder ons rondgaan, en daarna zal ik u iets voorstellen." Dit zeggende, nam hij een kruik met wijn, en gedronken hebbende, gaf hij haar over: de kruik ging van hand tot hand, totdat de laatste haar weer nederzette. Terwijl nu het vuur der kanonnen van buiten een vreeselijk geraas maakte, sloten de geuzen een halven kring om den Boodschapper, en luisterden aandachtig toe naar hetgeen hij hun zou voorhouden. Allen, zelfs de jongste, stonden bedaard: een manhaftige en ernstige trek, die zich op hun bleek gelaat vertoonde, gaf te kennen, dat zij het gewicht van dit oogenblik gevoelden; ook het bloed, waarmede velen bedekt waren, en de linnen banden, die sommigen om hunne armen of lendenen droegen, en die insgelijks met bloed doortrokken waren, verrieden, dat zij als dapperen in de bres gestaan hadden.

»Vrienden!" dus begon de Boodschapper met een sterke stem, om zich, in weerwil van het gedonder der serpentijnen,(1) te doen verstaan, »het oogenblik is nu daar, dat ons aller leven van den uitslag eens enkelen storms afhangt; de avond zal weldra beginnen te vallen; spoedig zullen de soldaten den storm weder beproeven, en zoo de vorige wonderbaarlijk en door de hulp van den Wapensmid is afgeslagen, ben ik echter van gevoelen, den derden storm niet af te wachten."

»Ik heb gezworen den eersten te zullen nederleggen, die van overgaaf zal spreken," zeide de Snijder, die somber, onder den vooruitstekenden rand zijns stormhoeds uit, welke door een ontvangen houw naar beneden was gebogen, naar den Boodschapper zag.

»Ook was het dit niet, wat ik in omvraag wilde brengen," antwoordde deze bedaard. »En ofschoon ik mij voor het overige aan het gezegde of de bedreigingen van een enkel man niet zou storen, zoo zeg ik, dat ik de laatste zou zijn om aan deze dapperen zulk een vernederend voorstel te doen: het zou een slechte belooning voor hunne dapperheid zijn. Ik vraag: of wij den storm zullen afwachten in de bres, of dat wij de kamer aan hen zullen overlaten en ons bij de verdediging van deze zullen bepalen?"

»De bres aan hen over te laten, zou dwaasheid zijn," riep de Snijder. »Wanneer zij éénmaal voet in het slot gezet hebben, zijn wij verloren."

»Gelooft dat niet, mannen!" antwoordde de Boodschapper; »reeds zijn wij op het punt geweest om uiteengejaagd te worden, en wanneer de Spanjaarden ons met het zwaard in den rug vervolgen, zal het ons niet mogelijk zijn de deur zoo spoedig te bevestigen; bedenkt dit wel! en als ieder naar een goed heenkomen zoekt, zullen wij van elkander verwijderd, de een hier, de ander daar vermoord worden."

«Met de Spanjaarden lijf aan lijf te vechten, is mijn leven." zeide de Snijder somber. Ik ken geen grooter genoegen, dan dat ik mijn degen in hunne lichamen voel dringen; ik wil aan de bres vechten." Dit zeggende, keek hij met ongeduld naar een der schietgaten, en verlangde, dat de schermutseling weder mocht beginnen.

»Wij storen ons aan uw verlangen niet," riep Uilenburg. »Indien gij zoo heet op Spaansch bloed zijt, blijf dan aan de bres; wij zullen de deur achter u versperren; elk heeft zijne vrije stem; — ik houd het voor raadzaam den storm niet af te wachten."

»Uilenburg heeft gelijk," riep de Wapensmid. — »Maakt de deur dicht; den storm niet afwachten!" riepen de overigen als uit één mond, met de kolven hunner musketten op den grond stampende.

»Zoo zal het dan ook geschieden," zei de Boodschapper; »en terwijl de Wapensmid de rondte door het slot zal doen, om te zien of alles in orde is, zullen eenigen van u de deur bevestigen, en als ik mij niet bedrieg, geloof ik, te kunnen verzekeren, dat de Spanjaarden nog dezen dag niet op Neerlands volk zullen zegevieren. Ja, mannen!..."

Toen hij echter wilde vervolgen, riep een forsche stem: »*Animo! Animo!*"

Dadelijk hield de Boodschapper op met spreken; op elks gelaat was verwondering te lezen, en allen sperden hunne ooren op om de laatste tonen op te vangen, die door de gangen van het slot heenklonken, ten einde daaruit op te maken, of de stem van buiten of van binnen uit het gebouw kwam.

(1) Veldslangen, kanonnen.

Met nedergebogen hoofden luisterden zij aandachtig, tot alles weder stil werd, en toen zeide de Wapensmid zacht: »Het is niets, het is daar buiten geweest."

»Zwijg!" antwoordde de Boodschapper, zijn vinger aan den mond en daarna aan zijn oor brengende; want het kanon en de musketten maakten buiten een vreeselijk geweld.

»*Animo! Lanceros!*" (1) riep nu dezelfde stem, die allen twijfel wegnam, en aller hoop in rook deed vergaan.

»Voor den duivel!" riep Uilenburg, »zij zijn het; het is van binnen. — Speerruiters! ik kom." Hierop ontstak hij de lonten zijner zinkroeren aan zijn musket, waarna hij het wegwierp.

»Leven de geuzen! valt aan!" riepen de anderen, die op het punt waren om de kamer uit te snellen, toen de Boodschapper, die zijne tegenwoordigheid van geest niet verloren had, met een donderende stem riep: »Staat!" waarna hij vervolgde: »Gij blijft allen hier; ik ga met Uilenburg zien, wat er gaande is; indien wij uwe hulp behoeven, zal de trompet u het teeken geven. Gaat haastig de deur versperren, en zoo de Spanjaard opnieuw stormt, zoo ontvangt hem in de kamer met een goed onderhouden kruisvuur." Dit zeggende, volgde hij Uilenburg, die in de gang op hem wachtte.

In de deur gekomen zijnde, keerde hij zich nog eens om; het kostte hem moeite van hen te scheiden, die gedurende twee dagen aan zijne zijde gestreden hadden; doch weder klonk het: »*Animo! Lanceros!*" door de gewelfde gang, en zijne vrienden met de hand groetende, riep hij: »Vaarwel mannen! tot wederziens." Hierop snelde hij, gevolgd door Uilenburg, naar het achterste gedeelte van het slot.

»Leve de Boodschapper! goed geluk!" riep zijn volk hem na, en maakte zich gereed zijn bevel na te komen en de deur te versperren.

»Wat gaat gij doen, jongens? zeide de Snijder, die hen tegenhield. »Waarom zijt gij zoo haastig? of vreest gij, omdat uw aanvoerder niet bij ons is, zooveel zwakker te zijn dan te voren? want voor zijn handlanger is de Wapensmid in de plaats gekomen. Wat mij betreft, ik wil aan de bres vechten; doet gij wat gij verkiest; verschuilt u achter de muren, en als de Spanjaarden u niet vinden, zullen zij u voor lafaards uitmaken."

Zoo maakte deze man, die door zijn verlangen, om nog eens met zijne vijanden handgemeen te worden, welsprekend en spraakzaam geworden was, van de afwezigheid des Boodschappers gebruik, om zijne makkers tot ongehoorzaamheid over te halen.

Wel zocht de Wapensmid hun het ontvangen bevel te herinneren; wel dachten nog eenigen, aan de stem der voorzichtigheid gehoor gevende, aan des Boodschappers woorden; doch daar zij op hun moed steunden, leenden zij aan de inblazing des Snijders het oor, en toen Perea het kanon deed zwijgen en de stormmarsch geslagen werd, vlogen zij naar de bres, alles wagende om de eer te hebben zonder hun aanvoerder te zegevieren.

»Dwazen! wat gaat gij beginnen? Waarom volgt gij den Snijder, die den dood reeds lang tevergeefs gezocht heeft en minder ziet naar de overwinning dan wel naar het getal der vijanden, die hij verslagen heeft? Vergeet gij, dat de Boodschapper zich niet meer in uw midden bevindt? Vergeet gij, dat de trompetter van Bredero's ruiters uw moed niet door een vroolijk gezegde of door de fraaie tonen van zijn trompet ondersteunt, en met den geuzenmarsch reeds als vooruit de nederlaag der Spanjaarden verkondigt? Helaas! te laat zult gij gewaar worden, dat het breede zwaard en de reusachtige kracht van den Emisario alleen de zege aan de geuzen verzekeren kunnen."

(1) Houdt moed, speerruiters!

NEGEN EM VEERTIGSTE HOOFDSTUK.

»*Al asalto, soldados! animo, adelante!*" (1) riep nu Perea, aan de gracht de soldaten verzamelende. Hij durfde den storm niet langer verschuiven; want het had reeds drie uren te Woudrichem geslagen. Zijn hoed met roode vederen rustte fier op zijn hoofd; zijn rapier hield hij in de hand, en aan den linkerarm droeg hij een rondas. Hij scheen gereed om ook den storm te beproeven; het voornemen om te overwinnen of te sneuvelen was te lezen in zijn blik, die zijne vijanden met verwoesting dreigde. Aan zijne zijde stond Velasquez; wiens wonde hem verhinderde een schild te voeren; op zijn edel en droefgeestig gelaat was bedaardheid, maar geen bloeddorst te lezen, en indien hij mede den storm ondernam, was het mogelijk om den Boodschapper te redden.

(1) Loopt storm, soldaten! houdt moed, voorwaarts!

Tevergeefs had Perea naar zijne ruiters omgezien; want gaarne had hij hen rondom zich gehad, op wie hij als op zijn staal kon vertrouwen. Hij zag hen niet; en te trotsch en te ongeduldig om naar hen te wachten, stond hij den Anspessado toe, die hem dit reeds vroeger verzocht had, om met zijn volk aan den storm deel te nemen. De voorste soldaten waren van planken, ladders en rijs voorzien. Toen liet zich weder het »*Adelante, soldados*!" hooren, terwijl de schalmeien en trommen het krijgsvolk aanmoedigden, en de Spanjaarden zetten zich in beweging, terwijl Perea, die zich geen tijd gunde, totdat zijn volk het gat in het ijs bedekt had, daarover heen in den muur sprong en door Velasquez gevolgd werd. Terstond werden de stormladders in den muur geworpen en weinige oogenblikken daarna voegde de Anspessado zich met de musketiers bij hem.

Weinig tijds nadat het lossen der zinkroeren en het gekletter van wapenen te kennen had gegeven, dat de Boodschapper niet voor niets zich verwijderd had, begon het gevecht in de bres, terwijl de Snijder met Perea, en de Wapensmid met Velasquez handgemeen werden; doch al waren deze twee Spanjaarden niet in staat geweest, zich met hun staal een weg in de kamer te banen, zoo zou toch het steeds voortrukkende voetvolk hen, ondanks zich zelven, vooruitgedrongen hebben.

Lang stond het gevecht gelijk; de Snijder stelde zich te weer als een bezetene; en zoo men hem al van onvoorzichtigheid en wreedheid kon beschuldigen, gaf hij evenwel blijken van moed en bekwaamheid, die men niet van hem had kunnen verwachten. De Wapensmid, met gesloten helm, zwaaide de strijdbijl met vaardigheid en het »Leven de geuzen! achteruit met de Spanjolen!" dat het geschreeuw der musketiers overstemde, verried, dat de belegerden den moed niet verloren, en, het gevaar beseffende, waarin zij zich gewaagd hadden, den grond voet voor voet wilden verdedigen.

Toen riep Perea weder het »*Adelante por la bandera*!" en een stoot van den Snijder op zijn rondas opvangende, bracht hij dezen een steek toe. Ofschoon het staal afstiet, dat zich op het harnas van den Snijder boog, verloor deze echter door de krachtige hand, waarmede het gevoerd werd, zijn evenwicht en was genoodzaakt om zijn rechtervoet achteruit te brengen, om op de been te blijven; zijn vijand trad nu weder vooruit. De Snijder gaf een gil van woede, en hij brulde als een tijger, die, zijn onvermogen gevoelende, op zijne luimen ligt om zijn vijand onverhoeds en van ter zijde te bespringen. Terwijl hij dus des Spanjaards hoofd en borst met zijn zwaard bedreigde, bracht hij voorzichtig de linkerhand aan zijn zinkroer, dat met een haak aan zijn lederen gordel hing, en terwijl hij den mond van het geweer naar den buik van zijn tegenpartij keerde, trok hij het af. Perea echter weerde het zwaard met zijn kling af, en dekte zich met zijn rondas. Een kogel, die op onderscheiden ijzeren platen afstuitte, waaruit het vervaardigd was, viel er machteloos bij neder.

Velasquez hield zich langen tijd tegen den Wapensmid staande; want de Anspessado, die naast hem stond, en met wien hij den vorigen dag gemeenzaam gesproken had, ving met zijn bardezaan, menigen slag op, die voor den hoofdman noodlottig zou geworden zijn. Deze verijdeling van zijne pogingen maakte, dat de Wapensmid zijne slagen naar een andere zijde deed nedervallen. Mogelijk wenschte hij liever, dat een andere hand den Spanjaard mocht vellen, van wien Uilenburg zooveel goeds verhaald had. Nu verhinderde de Anspessado zijn wapen niet meer om zijne vijanden te treffen, en hij zwaaide de bijl met kracht en behendigheid; het deed zijn maker en de keus van den Wapensmid eer aan; want toen het op het borstharnas van een der soldaten nederkwam, drong het scherpe der strijdbijl er door heen in de borst van den Spanjaard, en wierp hem stervend aan de voeten van zijn vijand neder.

Maar waartoe ook moed, vaderlandsliefde en nooddwang een mensch in staat mogen stellen, hoe standvastig de geuzen ook streden, zoo heeft toch iedereen niet meer dan zijn eigen leven te verliezen.

Reeds waren er twee van hen gevallen, en de overigen allen gewond. De Spanjaarden drongen immer sterker aan; zij waren tien tegen een, en toen zich in de verte de trompet liet hooren, riep Perea nog eens zijn: »*Adelante!*" uit. Een kreet van woede en vertwijfeling antwoordde hem; de slagorde der geuzen was verbroken, en evenals een kudde schapen, in welker midden een hongerige en bloeddorstige wolf komt springen, heinde en verre zich over het veld verstrooit, evenzoo werden de geuzen van elkander afgedrongen; doch geen hunner spoedde zich naar de deur.

De hoop op behoud van hun leven had hen verlaten; zij vreesden den Boodschapper niet gemakkelijk te vinden, en hoopten nog altijd hem plotseling met Uilenburg te zien verschijnen om de kans te doen verkeeren. Terwijl zij bleven, hoopten zij ten minste de wraak nog te kunnen genieten,

en tegen den muur een geduchte stelling aannemende, zocht elk zijn leven zoo duur mogelijk te verkoopen.

»Leven de geuzen! overwinning of de dood," riepen zij, terwijl zij zich vreeselijk te weer stelden tegen de soldaten, die de kamer overstroomd hadden.

Wanneer het wouddier, dat van jongs af in vrijheid is opgegroeid en nooit aan eenigen band is onderworpen geweest, zich door zijn bespringer overwonnen ziet, geeft het den moed niet op; het weet van geen zwichten, en verscheurt met zijn klauwen en tanden tot het laatst, nog stervende, de borst des overwinnaars. De mensch daarentegen, die moedig gestreden heeft, zoolang er hoop op behoud of overwinning bestond, geeft dikwijls met de hoop ook den moed op, en terwijl hij het staal laat vallen, dat hem tot nog toe zoo goed gediend heeft, wordt hij vermoord of gevangen genomen, zonder dat hij iets tot redding van zijn leven of tot nadeel van zijn vijand onderneemt. In dit opzicht heeft het dier veel voor boven den mensch; daar het zijn aanstaanden dood niet kan vooruitzien, denkt het nog altijd te zullen overwinnen, en terwijl elke wonde den mensch hoe langer hoe moedeloozer doet worden, maakt zij daarentegen het redelooze dier des te woedender.

De Snijder verloor echter den moed niet, ofschoon hij het gevaar wel inzag; aan de verdediging van zijn leven dacht hij niet; wat ging hem de dood toch aan, indien hij slechts zijns vijands bloed kon drinken.

»Mijn zoon! mijn zoon!" riep hij, woedend dat Perea elken houw of stoot op zijn rondas opving, en hem eindelijk zou noodzaken naar den muur te wijken.

»Sterf, hond!" riep Perea, toen hij hem een steek door den hals dacht te geven; doch de Toledosche kling stiet tegen den ringkraag van het harnas af, boog bijna tot aan het gevest, maar herstelde zich trillende weder. De kracht van den stoot deed den Snijder echter wankelen: een op den grond liggende ladder verhinderde hem zich met zijn voet te schragen; hij viel, van woede brullende achterover. »Geef u gevangen, rebel!" riep Perea, zijn voet op de borst van den gevallene zettende, en de punt van zijn degen op diens keel houdende, zoodat het staal het bloed uit het vel te voorschijn deed komen. Alleen een schamper gelach antwoordde hem. »Zoo neemt den hond gevangen," zeide Perea tot de soldaten, die vroeger op zijn bevel aan den tweestrijd geen deel genomen hadden.

Dadelijk wierpen zich vier soldaten op den Snijder. Nog zocht deze zich aan hunne handen te ontwringen; doch toen nog meer hunner makkers hielpen, werd hij met hunne degenriemen gebonden. Nu hield hij zich stil; alleen de vuurstralen, welke zijne oogen schoten, verrieden, dat hij, die onbeweeglijk lag, nog leefde, en een verachtelijke lach omtrok zijn mond, toen hij zag, dat men hem, ofschoon hij gebonden was, nog bewaakte.

Terwijl dit voorviel, was de een vóór, de ander na, nedergestooten of gevangen genomen; want van alle zijden door de Spanjaarden omringd, offerden zij menigen soldaat aan hunne woede op, terwijl een ander hun van achteren den degen door het lijf joeg.

Velasquez had naar den Emisario omgezien, om zijne vlag te hernemen en zijn vijand te bewegen zich aan hem over te geven; doch hij zag hem niet. Het geroep van »*Victoria*! en *Viva el Rey*!" dat de soldaten aangeheven hadden, verkondigde hunne zegepraal; het geraas der wapenen liet zich evenwel nog op eene plaats in het vertrek hooren. Velasquez begaf zich derwaarts, om te zien, of zijne hulp ook noodig mocht zijn.

De Wapensmid hield zich nog staande in een donkeren hoek der kamer, die door de hoog geplaatste vensters, zelfs gedurende den heldersten dag, slecht verlicht werd. Twee Spanjaarden met breed gapende wonden lagen vóór hem, en nu was hij met den Anspessado bezig, wien hij uit kortswijl de krijgsmanseer had bewezen, toen deze het slot verliet. Vergeefs zocht deze brave krijgsman met de lange blauw stalen punt van zijn bardezaan een opening in de oude wapenrusting te vinden; niets was er aan zijn vijand, of het was gedekt; zelfs zijn gelaat was achter het neusen kinstuk van het vizier verborgen, zoodat zijne oogen niet zichtbaar waren, om te verraden, aan welke zijde zijne slagen zouden vallen. Alleen nog zijn vijand niet overwonnen hebbende, deed de Spanjaard een hevigen stoot, die het geharde staal er mogelijk door zou gejaagd hebben, indien hij het harnas van voren geraakt had, maar het gleed met een vonk langs de rechterzijde van het borstharnas af. Op hetzelfde oogenblik zwaaide de wapensmid zijne wapenbijl boven zijn helm rond, en voordat zijn vijand weder teruggetreden was, of zich met zijn wapen dekken kon, daalde het Deensche staal op het hoofd van den Anspessado neder, aan wiens hand de ebbenhouten stok des bardezaans ontviel. »*España*!" riep hij zacht, ter-

wijl hij ineenzeeg, en, in zijn bloed badende, over zijne makkers heenviel. Met de gedachte aan zijn vaderland, gaf hij den geest; helaas! hij zou het nimmer wederzien, en zijn overschot zou in den vreemden grond begraven worden.

Hetzij door den strijd vermoeid, hetzij zelfs met het lot van zijn braven vijand begaan, rustte de Wapensmid op zijne strijdbijl, en zette met de linkerhand zijn helm recht; doch niemand toonde zich genegen het gevecht met hem te wagen, en mogelijk zouden de soldaten hunne musketten gehaald hebben, om dezen enkelen man, alsof het een vesting geweest ware, van verre te bestoken, toen Velasquez zijne oude tegenpartij herkende, en tusschen hen doordrong, roepende: »Verdedig u, of geef u over."

»Nooit!" klonk het door de luchtgaten van den helm, terwijl het Deensche staal weder werd opgeheven en dreigende kringen door de lucht beschreef. Doch zoo al Velasquez behoedzaam zijn vijand al dichter zocht te naderen, even behoedzaam zorgde deze niet te veel overwicht aan zijn wapen te geven en zich daardoor bloot te stellen. Tweemaal hadden de wapenen reeds elkander ontmoet, en alleen het beleid, waarmede Velasquez zijn deugdzaam rapier voerde, had hem en het staal voor vernieling bewaard. Toen kwetste de Spanjaard zijn vijand licht boven den handschoen aan den linkerarm, waarom deze, vermoeid, en vreezende op het laatst door deze bedaarde wijze van vechten zijne krachten te verspillen, besloot met één slag een einde aan het gevecht te maken, en, zich door zijne vijanden heenslaande, den Boodschapper op te zoeken, en met hem te sterven. Niets verried echter zijn voornemen, toen hij op eenmaal de strijdbijl met alle kracht rechtstandig liet nederdalen. Het scheen echter, of Velasquez de bedoeling van zijn tegenpartij geraden had; want op zijde springende, ontweek hij den slag, en de strijdbijl drong vlak naast zijn linkervoet diep tusschen de steenen in, waarmede de kamer bevloerd was. Hevig rukte de Wapensmid aan zijn wapen; maar eer hij het had kunnen terughalen, wierp Velasquez zijn rapier weg; hij hoopte zijn dapperen vijand levend gevangen te nemen, en hij kende de onzekerheid van een stoot op iemand, die, even als een schildpad, in het ijzer verborgen is. »Geef u over!" riep hij, en vatte den Wapensmid met beide armen om het lijf. Zonder te antwoorden, liet deze zijn wapen los, trad niet achteruit, maar boog voorover, zoodat zijn helm het gelaat van zijn vijand raakte, en terwijl hij zijne ijzeren armen en handschoenen om het hoofd van Velasquez heensloeg, zocht hij hem tegen zijn borstharnas te versmoren. De nagels, waarmede de ijzeren armstukken aan elkander gesmeed waren, knarsten door de drukking; de Spanjaard liet den rechterarm los. Reeds snelden de soldaten toe, om hun hoofdman te redden, die anders verloren scheen, toen de Wapensmid zijne armen opende en riep: «Ik geef mij gevangen." Want terwijl hij dacht zijn vijand in zijne macht te hebben, en reeds op diens bleek gelaat en voorhoofd den naderenden dood trachtte te lezen, daar zijn hoed afgevallen was, voelde hij de scherpe punt van een fijnen, stalen dolk, welke onder zijn oksel door het buffelleder drong, dat hij onder het harnas droeg, in zijn vleesch ging, en zijn hart dreigde te doorboren.

Toen de musketiers hem ontwapenden en de handen op den rug bonden, bood hij geen verderen tegenstand. Velasquez stak zijn dolk op, nam nu zijn degen weder in de hand, en liet de gevangenen bijeenbrengen; want Perea had zijn rondas weggeworpen, zoodra hij den Snijder overwonnen had, en was ter deur uitgesneld, waarschijnlijk om den Boodschapper te zoeken.

Gestadig liet zich nog nu en dan in het slot de geuzenmarsch hooren, zoodat het gevecht nog niet geëindigd was. De soldaten op het geluid van de trompet afgaande, liepen uit het vertrek, terwijl zij hunne degens zwaaiden.

»*España! la bandera! la muerte por el Emisario* (1)!" riepen zij. Maar hoe gaarne Velasquez hen gevolgd of vooruitgesneld ware, om zelf zijne vlag te halen, zoo gebood de menschelijkheid hem te blijven, want het was hem bekend, dat zij, die het laatst het gevecht zoeken, soms de eersten zijn, om hunne woede aan overwonnen vijanden te koelen, en allerlei euveldaden te bedrijven. Toen hij de bloedgierige blikken zag, die op de gevangenen geworpen werden, bleef hij om deze te beschermen, en dikwijls, als hij ongelukkigen aanzag, die in een hoek van het vertrek gebonden lagen, dacht hij met smart aan het lot, dat hen wachtte. Hij ging dus naar hen toe, om hun uit een kan met wijn, die hij aan zijn soldaten ontnam, eenige lafenis toe te brengen; doch, ofschoon overwonnen, was hunne ziel nog vrij.

»Zuip het zelf, hond!" riep de Snijder, toen Velasquez hem den wijn aanbood.

(1) *Spanje*, de banier! de dood voor den Boodschapper!

»De wijn wordt vergiftigd, als een Spanjaard hem schenkt," riep een ander. »Leven de geuzen en de Boodschapper!" schreeuwden zij allen, terwijl zij de dreigende blikken der Spanjaarden even dreigend en met verachting beantwoordden.

VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Toen Perea uit de kamer trad, was hij nog onzeker werwaarts hij zijne schreden richten zou; de trompet verried hem, waar de Boodschapper zich verweerde, en hij stond gereed derwaarts te snellen, toen een gevoel, dat nog sterker bij hem was dan de haat en de bloeddorst, de overhand op hem behield: het was de liefde, en links omgaande, verwijderde hij zich van het gevecht, en beklom de trap, die naar boven leidde.

Toen riep een krachtige stem, die door het gebouw heenklonk, en waarin hij die van den Emisario meende te herkennen: »Perea! Perea!"

»Ik kom, muiter!" riep hij toornig, »ik kom om uw lijk te vertrappen." Dit zeggende, keerde hij terug, en schraapte met de punt van zijn rapier over de steenen trap, zoodat het vuur er uitsprong. Maar aan de laatste trede gekomen, bleef hij staan, zijne linkerhand verliet de ijzeren leuning niet. Voor het eerst van zijn leven riep men hem tevergeefs ten strijd; den Emisario, de vlag, de wraak alles vergat hij, en snelde weder naar boven.

De hoop om *haar* te zien, die hem zoo dierbaar was, deed hem alles vergeten; zijne levendige verbeelding stelde hem haar voor, door vrees overwonnen, tegen de toomeloosheid der soldaten bij hem een toevlucht zoekende, of wel, hoe hij haar, door schrik in flauwte gevallen zijnde, in zijne armen zou klemmen. Daar zijne trotschheid en liefde hem beguichelden, hoopte hij nog altijd, dat zij, soms tot zachter gevoel gestemd, hem niet meer van zich zou stooten; ja het »Lorenzo! zijt gij het?" te hooren, dat hij zoo gaarne van hare schoone lippen vernomen zou hebben, kwam hem als het grootste geluk voor, dat hem te beurt zou kunnen vallen.

Terwijl dus de eene gedachte de andere in zijn hoofd verdrong, kwam hij aan hare kamerdeur; doch vruchteloos trachtte hij die te openen; zij was gesloten. Wel bekroop hem nu de vrees, dat zij niet op Loevestein was; maar waarom zou in dit geval de deur gesloten geweest zijn? Ook was het niet onwaarschijnlijk, dat zij de deur gegrendeld had, toen zij het gevecht hoorde.

Zacht klopte hij met den knop van zijn degen aan de deur en luisterde opmerkzaam; maar niets bewoog zich van binnen. Toen herhaalde hij zijn geklop, en riep: »Doe open, Anna! geliefde Anna! het is Lorenzo." Doch nog vernam hij niets. »Open de deur, Anna!" riep hij andermaal; »van de soldaten is alles te vreezen ik kom u redden." Toen echter alles stil bleef, riep hij zeer luid; »Doe open, Senorita! Perea gelast het u." Zijne wenkbrauwen trokken zich dreigend samen en weinige oogenblikken daarna sprong de deur, door twee hevige trappen met zijne laars, uit het slot. Hij trad het vertrek binnen, maar waar hij zijn oog richtte, hij zag haar niet. »Anna! Anna!" riep hij luid, haar in alle hoeken zoekende; maar niemand antwoordde hem; ofschoon het licht alleen door het bovenste gedeelte der kruisramen in het vertrek kon komen, en de avond reeds begon te vallen, overtuigde hij zich weldra, dat zij er zich niet bevond.

»Vrouw!" schreeuwde hij wild, »vrouw! die mij verachtelijk gemaakt hebt voor mij zelven, vrouw! waar zijt gij? Dat slechts een enkele kus van uwe lippen, ja slechts een enkele glimlach mij dit onherstelbaar verlies vergoede, en ik zal tevreden zijn. Ja!" vervolgde hij op het rustbed starende, dáár hebt gij gerust; het hoofdkussen duidt nog de plaats aan, waar uw schoon hoofd, door uwe blanke armen ondersteund, gelegen heeft. Verdoemd! mogelijk heeft de knaap hier, van liefde dronken, in uwe armen gesluimerd, en ik!... wat blijft *mij* over? Niets dan schande en wroeging, anders niets!" zeide hij somber, waarna hij op eens met vuur vervolgde: »Ja, Perea! nog blijft u iets over, nog blijft u de wraak! en als dit staal Van Doorn's hart doorboord heeft, als ik, met zijn bloed bevlekt, vóór haar treed, zal het haar, die mijne hand niet meer waardig is, mogelijk nog meer grieven om de mijne te worden, nadat zij in des geuzen armen gerust heeft."

Toen viel zijn oog op een handschoen, die met meer andere kleedingstukken op den grond verspreid lag. Dien op te nemen, en het welriekend, met goud en zijde doorgestikte, fijne leder, dat haar molligen arm bedekt had, aan zijne lippen te drukken en aan zijne borst te verbergen, was het werk van een oogenblik. Nog kon hij niet van de plaats scheiden, waar Anna haar verblijf gehad

had, en ofschoon het geroep der soldaten en de geuzenmarsch hem ten strijde riepen, stond hij als betooverd bij de tafel. Een triomfgeschal, dat op de trompet werd geblazen, deed hem weder tot zich zelven komen, en onder den uitroep van: »Bij *San Jago!* wat willen die kerels dan?" stond hij gereed om te gaan, toen zich het gekrijsch van een uil deed hooren, dat hem onwillekeurig deed stilstaan en zijne haren deed te berge rijzen.

»Vervloekt gekrijsch! ik heb u meer gehoord," riep hij driftig. »Reeds eenmaal hebt gij de lage muiters in het gebouw gered, waar mijne brave ruiters rusten," voegde hij er somber bij, terwijl hij luisterde of het geschreeuw zich nog eens zou doen hooren. Wie beschrijft echter zijne ontsteltenis, toen een uitbarsting, even als die van een mijn, het oude gebouw deed waggelen. De zolderingen kraakten, de muren scheurden, de deur werd door een onzichtbare hand dicht- en weder opengeworpen, en een geheel glasraam naar binnen geslagen.

Voor het eerst van zijn leven ontviel den degen aan zijne hand, en zich met beide handen aan de zware tafel klemmende, hield hij zich met moeite staande tegen den luchtstroom, die hem dreigde omver te werpen.

»O God! sta mij bij," riep hij buiten adem, woest in het rond ziende, »wat zal er gebeuren?"

Toen er echter niets volgde dan een verward geschreeuw, raapte hij zijn staal weder op; met de vrees was ook zijn godsdienstig gevoel geweken, en vloekend vloog hij de trap af naar beneden.

EEN EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Zoodra de Boodschapper en zijn vriend eenige schreden in den gang gedaan hadden, hoorden zij iets bewegen; zij stonden stil. Toen was het, alsof er iemand vóór hen uitging, en met zijn kleed langs den muur sleepte.

»Het is de geest van den slotvoogd met zijn langen mantel," zeide Uilenburg. Hierna hoorden zij niets meer, en oordeelende, dat het geen vijand kon zijn, snelden zij zonder tijdverlies naar de plaats, waar zij het »*Animo!*" hadden gehoord.

Mistroostig was Pedrillo om het slot heengeslopen; alleen bedacht om zijne trompet terug te bekomen; en zwanger van het ontwerp om de gracht zonder toestemming van Perea te overschrijden, begon hij de mogelijkheid van zijn voornemen te begrijpen, daar hij het slot van drie zijde onverdedigd zag, toen hij op eenmaal door een venster geroepen werd. De snijder had zich naar die zijde begeven, waar de slangstukken en de soldaten waren, in plaats van het slot te bewaken.

»Heer ruiter," riep hem een oude vrouw toe, red mij, bid ik u; de godvergeten geuzen hebben mij, oude sloof, met den dood bedreigd, als ik met u spreek, of mij aan de vensters vertoon; maar ik tel hunne bedreiging niet; de oude Brigitta is slimmer dan zij; en indien gij over het ijs kunt gaan, zal het u gemakkelijk vallen door dit venster naar binnen te dringen.

Zijne makkers te roepen en toen eenige ladders te halen en die over het ijs te leggen, was het werk van een oogenblik; de planken, waarmede men het raam had dichtgespijkerd, dat niet met traliën voorzien was, weerstonden niet lang het houweel, waarmede Pedrillo ze trachtte los te breken. »*Animo!*" riep hij toen, hopende, dat Perea dit zou hooren en last geven om den storm weder aan te vangen; eindelijk gedoogde de wijdte van de opening, dat Pedrillo er doorkroop. »Verwijder u nu, oude vrouw!" zeide hij, »de geuzen zullen spoedig komen, en dan zult gij hier niet lang meer veilig zijn."

Zonder te antwoorden, zocht Brigitta naar het voorste gedeelte van het slot te ontsnappen; doch toen zij een eind wegs in de gang gegaan was, hoorde zij iemand aankomen. Voor haar leven vreezende, keerde zij terug, en daalde langs een trap aan hare rechterzijde naar het onderste gedeelte van het slot af. In de kamer, aan het einde van de gang gekomen, wilde zij dáár den uitslag van het gevecht afwachten; maar tot hare verwondering zag zij, in het midden van het duistere vertrek een vuurvonk, die, even als de pit van een uitgeblazen lamp, scheen te glimmen. Door het licht, dat nog door de vensters, die boven de man waren, in de kamer viel, ontdekte zij iets, dat in een hoek van het vertrek lag, terwijl een zacht gesteun zich liet hooren. Toen vermeesterde haar de vrees; zij meende een geest te zien, en langs de keldertrap afdalende, verborg zij zich aan het einde daarvan achter een der wijnvaten. Van angst bevende, vatte zij haar rozenkrans, dien zij bij zich droeg, en bad voor de zielen der gesneuvelde Spanjaarden, terwijl zij de ketters vervloekte. Dikwijls houdt de mensch zich met het lot van een ander bezig, als hij beter doen zou zich om zijn eigen te bekommeren.

»Leven de geuzen!" riep de Boodschapper op de ruiters stuitende, die nu, allen binnengedrongen, in de gang vooruittraden. Al dadelijk losten deze eenige schoten op hem; want toen zij den vorigen dag het nut van hunne zinkroeren ingezien hadden, hadden zij niet verzuimd deze nu mede te nemen. Moeilijk was het gevecht in de schemering, die reeds op deze plaats heerschte, en ofschoon de ruiters met hun velen waren, zoo gaf hun dit, door de engte van den doorgang, geen groot voordeel.

»Terug voor Spanje! terug voor de speerruiters!" schreeuwden deze terwijl zij den stormmarsch hoorden slaan en hunne pogingen verdubbelden. »Weg met de Spanjaarden! overwinning voor de geuzen!" riep Uilenburg, achter den Boodschapper staande, die met zijn breed slagzwaard alleen den gang schoon hield. Indien niet de duisternis en de kruitdamp verhinderd hadden om juist te treffen, en indien niet èn de ruiters, èn de geuzen, beiden zwaar gewapend geweest waren, zou zeker spoedig van beide zijden reeds iemand gesneuveld zijn; maar de slagen der zwaarden, die op het ijzer afstieten, en de kogels, die meest allen te hoog geschoten werden, veroorzaakten meer gerucht dan kwaad. De ruiters echter begonnen eenige voeten van hun grond te verliezen, en hadden de verdedigers aan het bevel van hun aanvoerder gehoorzaamd, zoo zouden hij en zijn vriend alleen de speerruiters mogelijk weder het slot hebben doen verlaten. Doch weldra kon men het gewoel en geschreeuw van het gevecht aan de bres duidelijk hooren, en sedert dat oogenblik trad de Boodschapper langzaam achteruit, totdat zij aan de trap gekomen waren, die Brigitta was afgeklommen. Nu hield hij stand, besloten hebbende den uitslag van het gevecht af te wachten; alle pogingen der ruiters, om hem nog verder te doen wijken, waren vergeefsch: de geuzen stonden pal.

Terwijl hij zijne vijanden met zijn zwaard in ontzag hield, luisterde hij met aandacht naar het geweld van den storm; ach, waarom was hij daar niet bij? waarom moest hij juist, nu zijne tegenwoordigheid zoo hoog noodig was, gedoemd zijn om hier te blijven? Hij hoorde Perea zijn »*Adelante*!" roepen, en hij besloot om te gaan; nog eenmaal wilde hij laten zien wat des Boodschappers arm vermocht te doen; als de bliksem wilde hij zijne vijanden op het lijf vallen en Perea ternedervellen; en indien hem dit gelukte, had hij nog hoop om de zaak der geuzen te redden.

»Ik wil gaan zien, wat er voorvalt," zeide hij tot Uilenburg, »zoudt gij alleen den ruiters het hoofd kunnen bieden?"

»Neen, Herman!" antwoordde deze, »neen! en en ik vrees, dat ik, door hen gevolgd, spoedig bij u zal komen; en wat dan? Geloof mij; blijf! anders neemt men u nog gevangen, en alle hoop op een eerlijken dood is dan voorbij."

»Ik weet het..." hernam de Boodschapper, terwijl hij een ruiter, die, zijne aarzeling bespeurende, en denkende van deze gelegenheid gebruik te maken, om hem een stoot toe te brengen, in weerwil van zijn helm, het hoofd kloofde, »en toch wil ik het beproeven."

»Welnu, zoo doe het," antwoordde Uilenburg droevig, »ik weerhoud u niet. Vaarwel, Herman! ik blijf hier; meer kan ik niet beloven."

»Neen, vriend!" riep de Boodschapper met vuur, »men zal niet zeggen, dat ik u verlaten heb, wij zullen samen sterven: waartoe zou ik ook iets uitstellen, dat toch spoedig gebeuren moet?"

Toen liet zich het geroep van »*Victoria*!" der Spanjaarden hooren, en het gedruisch van het gevecht werd hoe langer hoe minder.

»Zullen we gaan, Herman?" vroeg Uilenburg. »Het is nog te vroeg, vriend!" antwoordde de Boodschapper, hopende dat zich mogelijk nog eenigen zijner landslieden bij hem zouden voegen; toen evenwel het geroep der Spanjaarden van: »*España*!" zich in den gang liet hooren, gaf hij de hoop op, om zijne makkers weder te zien. Nu zeide hij: »Wij zullen gaan; het oogenblik is daar, — Loevestein is gevallen!" Terwijl hij zijne vijanden met zijn zwaard in ontzag hield, daalde hij onder het roepen van: »Perea! Perea!" langzaam de trap af; maar de Spanjaard daagde niet op; toen vatte Uilenburg weder de trompet op, en blies met kracht den geuzenmarsch.

»Zwijg, roover! zwijg, moordenaar van Diego en Hernandez!" riep Pedrillo.

»Wie spreekt van roover?" riep Uilenbrug. »Lafaards! die ik te vergeefs in de bres gezocht heb, gij zelven zijt als roovers het slot binnengeslopen."

» *Venganza*!" schreeuwde de ruiter, op Uilenbrug aanvallende, toen deze weder begon te blazen. Een slag, dien de Boodschapper hem op het hoofd gaf, deed hem voorover vallen, en het bloed vloeide hem uit neus en voorhoofd, toen zijn vizier hard op den steenen vloer nederviel. Een tweede houw zou hem zeker van het leven beroofd hebben; doch zijne makkers, die vooruitsnelden, terwijl een paar hem bij de beenen achterwaarts haalden,

redden hem het leven, openden zijn helm en deden hem weder bijkomen.

De Boodschapper liet zijn zwaard in alle richtingen snel vallen en bracht de ruiters tot staan. In dit oogenblik kwamen een menigte Spanjaarden, door Uilenburg's trompet gelokt, aansnellen, om deel te nemen aan het overwinnen van den Boodschapper en het hernemen van hunne banier. Doch hun aantal hielp hier niets; geen stap konden zij voorwaarts doen, voordat hunne vijanden hun dien overlieten. Zij konden zich echter niet begrijpen, waarom deze zoo gerust schenen te zijn, en waarom Uilenburg opzettelijk het getal zijner aanvallers trachtte te vermeerderen.

Een klein getal oude soldaten, die veel van den Boodschapper gehoord hadden, verwijderden zich onder voorwendsel van het slot te doorzoeken, en terwijl zij hunne plaats door moediger of onvoorzichtiger makkers lieten innemen, toonden zij geene nieuwsgierigheid om het gevangennemen van den Emisario bij te wonen.

De vrees bekroop voor een oogenblik het hart van Uilenburg, toen hij tot zijne verwondering de deur der kamer wijd open vond, waar de doodelijk gekwetste lag, en waarheen de Spanjaarden zoo zachtjens aan teruggingen; doch toen hij de vuurvonk zag, die op vijf voet afstands van den grond brandde, werd hij weder gerust.

»Perea! Perea! lafaard waar zijt gij?" riep nu de Boodschapper met een donderende stem, terwijl hij trachtte zijn voornemen te volvoeren, om Van Doorn van dien gevaarlijken vijand te verlossen. Doch nog kwam deze niet om den uitdager te logenstraffen. »Gij liegt ellendige ketter!" schreeuwden de ruiters, die de eer van hun hoofdman door een woedende aanval ophielden, onder het roepen van: »Leven de ruiters van Perea!" Een oogenblik gelukte het hun, door het voetvolk gedrongen, hun vijand te naderen. De Boodschapper ware bijna gevangen; de ijzeren handschoenen der Spanjaarden trachtten zijne armen te vatten; hunne voeten raakten elkander onderling; toen kon het zwaard niet meer dienen, en het aantal en de kracht moesten hier beslissen.

»Terug voor den Boodschapper! terug!" riep deze met zulk een luide stem, dat de musketiers terugtraden; de ruiters alleen bleven staan, en één hunner omvatte het harnas des Boodschappers. »Terug!" riep deze nu nog eens, toen hij de punt van een dolk voelde, welke onder zijn borstharnas doordrong. Bukkende dook hij onder zijne vijanden, en terwijl zij hem door de zwaarte van hunne lichamen dachten op den grond te krijgen, richtte hij zich snel op. Evenals het fiere paard zijn berijder in het stof nederwerpt, als het niet langer den last dragen wil, even zoo wierp de Boodschapper de ruiters ver van zich af. Vreeselijk kletterde het ijzer der harnassen en helmen, toen het op den grond en tegen den muur aanstiet, en op vele plaatsen gedeukt werd. De ongelukkige echter, die den Boodschapper om het lijf gevat had, bleef onbeweeglijk liggen, toen zijne makkers die den moed nog niet verloren hadden, naar hunne degens tastten, opstonden en zich herstelden.

»*Venganza! venganza!*" schreeuwden en gilden zij, verwoed hun vijand aanblikkende, die rustig in de deur stond, en scheen te wachten, tot zij hem zouden aanvallen; doch zij waren bevreesd voor zijne reusachtige sterkte, en lieten Pedrillo voor hen treden, die, zijn bewustzijn terugbekomen hebbende, bijna zinneloos kwam toesnellen.

»Het uur is daar, Herman! Perea zal niet komen," zeide Uilenburg; nu trad de Boodschapper achteruit, en zijn vriend stelde zich in zijne plaats.

»Sterf, hond! geef de trompet terug!" riep Pedrillo, het zwaard opheffende; maar Uilenburg viel op hem aan, evenals iemand, die toch niets anders dan den dood vóór zich ziet, alles waagt en niets vreest; hij richtte zijn degen naar den Spanjaard en riep: »Zoo sterven de geuzen!" terwijl hij zich met de rechterhand dekte, met de linker de trompet greep, haar aan den mond bracht, en een schel triomfgeschal aanhief.

»*España! España!*" riepen de ruiters, terwijl de Boodschapper eenige schreden in het vertrek deed, zijn oog op den gekwetste liet vallen, en den stok, die de vuurvonk droeg, tusschen de steenen uitrukte, waarmede de kamer bevloerd was.

»Sterf dan, geus!" schreeuwde Pedrillo, Uilenburg een steek onder het harnas toebrengende, zoodat deze, doodelijk getroffen, nederviel. Het trompetgeschal hield eensklaps op; het zwaard en de trompet, waarvan de koord was losgegaan, vielen naast hem neder, en Pedrillo wilde over hem heen in de kamer springen om den Boodschapper aan te vallen. Uilenburg echter, die al zijne krachten verzamelde, omvatte met zijne armen de beenen des Spanjaards en hield hem staande, terwijl hij tevens als een uil kraste; deze schreeuw van den nachtvogel, dien hij nabootste, de laatste dien hij zou laten hooren, was ook de natuurlijkste en akeligste, en deed de ruiters en musketiers een oogenblik stilstaan.

Een zachte, bevende, doch schelle stem, welke een gebed prevelde, liet zich nu hooren; het scheen alsof zij uit het holst der aarde kwam. Een witte gestalte verrees in een hoek van het vertrek; de stervende Hollander, getroffen door de stem van zijn makker, die aan den oever van het graf zich nog verdedigde, keerde voor een oogenblik in het rijk der levenden terug, terwijl Uilenburg zijn hoofd met moeite omkeerde, en bijna onverstaanbaar riep: »Goeden nacht, Herman!" en met half gebroken oogen naar zijn vriend omzag.

De Boodschapper stond midden in het vertrek; zijn ernstig gelaat, waarop kalmte en vastberadenheid te lezen waren, zijne fiere en schitterende oogen, benevens zijne grijze haren, waren zichtbaar door het licht, dat nog door het venster op hem viel, en het overige van het vertrek in de schemering liet. Zijn zwaard, waarop hij rustte, hield hij in de linkerhand; hij scheen meer dan mensch, toen hij zich in zijn geheele lengte vertoonde, in hetzelfde oogenblik, dat Pedrillo zich trachtte los te scheuren, en met een forsche, doch bedaarde stem riep hij: »Vaarwel, Uilenburg! vaarwel! met God dan, voor het vaderland!" Hij draaide den lontstok, dien hij in de hand hield, boven zijn hoofd rond, en het vuur begon meer dan ooit te branden. Nu beschreef hij den kring om zich heen, en even als een toovenaar, die den cirkel om zich getrokken heeft, de geesten gaat opwekken en donder en bliksem in zijne macht heeft, riep hij nog eens: *Vivent les Gueux*!" en slingerde de lont op den grond.

Terwijl er een doodsche stilte heerschte, zagen de verbaasde en als versteend staande Spanjaarden een oogenblik den vurigen kring om den Boodschapper zich al meer en meer uitbreiden: het was alsof de vonken over den grond huppelden; het vuur liep steeds voort. De Boodschapper stond onbeweeglijk, terwijl hij zijn oog op zijn vriend gericht hield. Een sterke buskruitlucht vervulde het vertrek; zij, die door doodsangst reeds als verplet, met verwilderde blikken, half zinneloos naar den Emisario of naar de vuurvonken gezien hadden, zagen toen niets meer. — De Boodschapper had geleefd. . . .

Het gebouw schudde, en een hevige slag volgde; het was alsof de aarde zich opende om de vreemdelingen op Holland's grond te verpletteren. De muren stortten in, de balken, sinds honderden jaren in den muur bevestigd, vielen krakend neder.

Te midden van deze verwoesting hoorde men nog een gil, die woede, vertwijfeling, smart en vrees uitdrukte, en op dit alles volgde een akelige stilte. De plaats, waar te voren nog zooveel mannen zich in de kracht hunner jaren bewogen hadden, was niet anders dan een groot graf.

Nu eerst waren de Spanjaarden meester van Loevestein; want de Boodschapper, ofschoon niet overwonnen, was gevallen. Zoo kan de man door een vasten wil en liefde voor vaderland en vrijheid vrij zijn tot aan — tot in den dood. Zoo stierft gij, Renier Klaaszoon! toen Fiascardo's galjoenen u bij kaap St. Vincent, na een strijd van twee dagen, dreigden te vermeesteren; zoo stierf in later tijd van Speyk, wiens naam met schrik aan Schelde's boorden wordt uitgesproken.

TWEE EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Het geluid van de uitbarsting, de kruitdamp, die het vertrek vervulde, de verplaatsing van lucht, welke eenige musketiers, die bij de deur stonden, ter aarde wierp, deed Velasquez, die zich uit vermoeidheid op den grond had nedergezet, van schrik opspringen, en de Spanjaarden, elkander met verbaasde blikken aanziende, gaven hunne afgrijselijke woede en schrik door een geweldig geschreeuw te kennen. Een honend gelach en de kreet van: »Leve de Boodschapper! leven de geuzen!" beantwoordde hen.

»Waar is Perea?" vroeg Velasquez schielijk.

»Dood! dood!" schreeuwden de soldaten, die op de weerlooze gevangenen wilden aanvallen. Velasquez, die zijn degen trok, riep: »Terug, ik beveel het u!" doch hij had hen misschien niet kunnen verhinderen om hunne woede te koelen, indien niet Perea, blootshoofds komende aangeloopen, met kracht had uitgeroepen: »Gehoorzaamt, soldaten! en volgt mij, of bij *San Jago* en den duivel! het zal u berouwen."

Zijn dreigend, bleek gelaat, zijne fonkelende oogen, en het rapier, dat hij in de vuist hield, gedoogden geene aarzeling: zij volgden hem. Velasquez maakte van deze gelegenheid gebruik, en liet de gevangenen door de arbeiders en busschieters over de gracht naar het voorhof brengen; alleen aan hen kon hij het leven der ongelukkige geuzen toevertrouwen.

Woest stormde Perea naar de plaats, waar voorheen het achtergebouw gestaan had; doch

het had veel van zijn luister verloren; een geheele zijmuur was naar buiten in de gracht omgevallen; de balken, nog hier en daar in den binnenmuur vastgebleven, dreigden elk oogenblik neder e storten, en hem te verpletteren, die het wagen durfde, om de plaats te betreden, waar de Boodschapper gevallen was. Een geweldige kruidlucht en damp stegen uit het puin op; gevallen balken en planken, alles lag ondereen; hier lagen stukken van huisraad of vaatwerk, dáár lagen nog waame lichamen van soldaten en ruiters verschroeid; de steenen waren met bloed bevlekt, en de wapenen lagen met geknotte ledematen door elkander verspreid.

Perea alleen waagde het dezen vreeselijken grond te betreden, en huiverend en bevreesd namen de soldaten de wijk. Als half zinneloos zocht hij den Boodschapper te ontdekken; geen gevaar of moeite schrikte hem af; met bloed en roet bemorst, doorzocht hij alle plaatsen van den grond. Even als een roofvogel des nachts over een slagveld, met dooden bezaaid, heenzweeft, en eindelijk op zijne prooi nederschiet, even zoo stond hij stil, als hij een verbrijzeld lichaam vond, en beschouwde het in weerwil van de duisternis met de grootste oplettendheid; doch nergens vond hij den Boodschapper, maar wel de droevige overblijfsels zijner ruiters of soldaten. Hij spoedde zich dus tot aan de gracht voort, die gedeeltelijk met steenen gevuld was, en hij zag rond of het ook den Boodschapper kon gelukt zijn te ontsnappen; toen hij echter aan eenige werklieden en een paar soldaten, die aan de overzijde vreesachtig op een afstand stonden, met een donderende stem vroeg: »Hebt gij ook iemand zien ontsnappen? is er ook iemand over het ijs gegaan?" werd hij weder gerust gesteld door het antwoord: »Niemand heeft aan deze zijde het slot verlaten." Hij wist, dat er aan het gebouw geene onderaardsche of geheime uitgangen waren; de weekheid van den bodem, waarop het stond, maakte dit onmogelijk, en zijn degen opstekende, riep hij met vreugde uit: »Dan zijt gij gevallen, Emisario! — gevallen! en Perea overleeft uw dood."

Toen zag hij naar boven; op ééne plaats was de zoldering ingestort, zoodat men de wolken zien kon; de geuzenvlag woei nog steeds tusschen twee steenen vastgeklemd, boven zijn hoofd. Hij wilde beproeven of last geven haar neder te halen; maar zijne soldaten, die uit angst voor het buskruid het slot verlaten hadden, zag hij niet. Zij geloofden nog niet, dat de Boodschapper werkelijk dood was, en het gerucht had zich onder hen verspreid, dat hij, in de gewelven van het slot verborgen, in den nacht zijne overblijvende vijanden zou vernielen. Daar Perea zag, dat de vlag boven op een recht opstaand stuk muur stond, dat, van de andere afgescheiden, bij toeval was blijven staan, begreep hij, dat het ondoenlijk zou zijn, haar te bereiken, vooral daar de avond reeds begon te vallen

Zoo werd dan Loevestein door de Spanjaarden bemachtigd; zoo was dan de hoop der belegerden op ontzet niet vervuld, en, niettegenstaande dat alles, wapperde de geuzenvlag nog van het slot, waarin een klein getal Spanjaarden zonder hunne banier zouden vernachten.

Op alles bedacht, en zich alleen ziende, daalde Perea weldra, nadat hij een lantaren in de keuken ontstoken had, langs een enge trap af, om D'Avilar te gaan verlossen, aan wiens bevrijding en verdwijning hem veel gelegen was. Aan de kerkerdeur gekomen, schoof hij de zware ijzeren grendels weg, die haar bevestigden; de sleutel stak in het slot, waarschijnlijk omdat de geuzen niet bevreesd geweest waren, dat hij ontsnappen of een hunner hem verlossen zou.

»Sta op, Antonio! gij zijt vrij," riep Perea, terwijl hij het licht van de lantaren in den kerker liet vallen. Doch alleen het geluid van den wind, die door het luchtgat kwam, en hem een onaangenamen reuk in het aangezicht joeg, antwoordde hem. Hij trad evenwel binnen, en ging naar den slotvoogd toe, dien hij meende in een mantel gewikkeld, slapende te vinden op het stroo, dat in een hoek van het vertrek geworpen was; hij stiet hem met den voet aan, en riep; »Sta op, D'Avilar! ik ben Perea; het slot is mijn. Vlucht! de Hertog eischt uw hoofd."

Een doodsche stilte volgde, en het lichaam, dat hij met den voet had aangeraakt, rolde om en kwam uit den mantel te voorschijn. Akelig staarde de slotvoogd hem met strakke oogen aan: zijn wambuis en zijne overige kleederen waren geheel met gestold bloed overdekt.

»Dus dood!" zeide Perea somber, terwijl hij de lantaren nederzette, en met opmerkzaamheid het lijkkleurig gelaat des vermoorden en diens rechterhand bezag. »Dus zonder wederstand gevallen, gelijk een laffe Italiaan; geen dolk of rapier zit in uwe verstijfde vuist geklemd. Toen gij het misdadige plan beraamd hadt, ontbrak u eerst de moed om het uit te voeren, en nu om uw leven te verdedigen." Hierna vervolgde hij met vuur: »Neen, Antonio! wanneer de tijd dáár zal zijn, dat men Lorenzo Perea verslagen vindt, zal

ten minste zijn gewapende arm zijn wederstand verraden.

»Dus heeft de Emisario reeds aan één van ons zijn vonnis ten uitvoer gebracht, en nu zou het mijne beurt zijn, indien hij niet gevallen was," zeide hij zacht, zich nederzettende op den steen, die tot zitplaats diende. Eenige oogenblikken zat hij stil, en rustte met zijn hoofd op zijne beide handen; het bebloede lijk van zijn medeplichtige bracht hem tot nadenken over hetgeen hij gedaan had; voor het eerst knaagde hem zijn geweten.

»Vervloekt zij het oogenblik," zeide hij somber, »waarin ik haar zag, die mij tot schelm gemaakt heeft; door haar ben ik den naam van edelman onwaardig geworden; een lage De Vargas, dien ik voorheen met mijne voeten zou vertreden hebben, zoekt mij onder zijn wil te krommen. Maar," vervolgde hij met vuur, »nog ben ik Perea! dat hij beve! Indien deze hand de kracht gehad heeft om den braven De Manilla te vellen, zoo zal zij den dolk boven hem durven zwaaien, die nimmer een degen gevoerd heeft en Perea beheerschen wil; het zal een tweede moord zijn, maar aan wien? Neen! het zal een weldaad zijn; want door het monster te vellen, red ik duizenden het leven en hunne bezittingen."

»Anna! Anna!" riep hij hevig, »waarom ziet gij mij niet hier in dit oogenblik? Anna! waarom kunt gij in dit hart niet lezen, dat alleen voor u slaat, alleen voor u zonder vrucht misdadig werd? Ja!" vervolgde hij bijna zinneloos, »indien gij mij dan niet bemindet of beklaagdet, zoudt gij geene vrouw, neen!" riep hij opstaande, »gij zoudt eene duivelin zijn..." Dit zeggende, rukte hij den handschoen te voorschijn, die onder zijn wambuis verborgen was, bezag hem met glinsterende oogen, en zeide zacht: »Gij hebt dit hart in eene hel herschapen, Anna! en toch kan ik u niet haten; nog hoop ik van u mijn geluk. Waarom mij tergende, een knaap voorgetrokken? Waarom niet dit hart aangenomen, dat gij voor de deugd hadt kunnen vormen? maar gij kendet de hevigheid van mijne driften niet; ja. . . ."

Toen riep een sterke stem in de verte: »Perea! Signor Perea! waar zijt gij?"

»Hier," antwoordde deze, zijne overdenkingen stakende, en den handschoen verbergende, »hier ben ik." Hij nam nu de lantaren op, verliet snel het hol, waar de verachtelijke D'Avilar was nedergeworpen, en smeet de deur achter zich dicht.

»Ik was over uw lang vertoeven ongerust, Signor!" zeide Velasquez naar hem toetredende. »God dank! dat gij leeft; maar hebt gij reeds een middel gevonden om den slotvoogd te redden?"

»Dat is niet meer noodig, Signor!" hernam Perea somber, en zette de lantaren in de gang neder. »De geuzen hebben hem vermoord."

»Vermoord!" riep Velasquez verwonderd. »Waar toe deze noodelooze wreedheid? ik had dat van den Emisario niet verwacht."

»En wie zegt u, dat hij het niet verdiend had, Signor?" hernam Perea zacht, waarna hij zich bezon en snel vervolgde: »Men heeft hem de schande van een vonnis bespaard; hij, die zijn plicht verzuimt, verdient des Konings ongenade."

»Het verwondert mij u dus te hooren spreken, Signor!" zeide Velasquez; »eenige uren geleden kwam u zijn gedrag zeer vergeeflijk voor."

»Ook weet ik niet meer, wat ik zeg," zeide Perea haastig. »De dood van den slotvoogd heeft mij zeer getroffen; juist toen ik kwam om hem te redden, vond ik hem niet meer in leven. Maar waar zijn de soldaten? waar zijn de gevangenen?"

»Zij zijn allen bij het voorhof verzameld, Signor!" — antwoordde de andere. »Ja, ik kan mij uwe ontsteltenis zeer goed begrijpen; maar God zal hem genadig zijn."

»Laten wij gaan!" zeide Perea, en hun weg door de bres nemende, verlieten zij het slot.

DRIE EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Op het voorhof gekomen, waarbinnen een groot wachtvuur brandde, trad Perea naar de soldaten, en zag in het rond, als scheen hij iemand te zoeken.

»Waar is Pedrillo? waar zijn de overgebleven ruiters?" vroeg hij; en toen de soldaten het stilzwijgen bewaarden, vatte Velasquez het woord op en antwoordde: »Helaas, Signor! den getrouwen trompetter, noch uwe ruiters zult gij meer zien — zij zijn allen gebleven."

»Allen gebleven — allen?" zeide Perea somber, Velasquez' woorden herhalende. »Zij, die alleen nog van mijn standaard overig waren, zijn nu vereenigd met hunne makkers van het klooster en het moeras. Verdoemd! moest die Emisario dan al mijne ruiters vernielen? bij *San Jago*! dat is te veel." Waarna hij driftig vervolgde, nadat hij eenigen tijd, in gedachten verzonken,

heen en weder had gestapt: »Roer de trom, opdat de soldaten zich hier verzamelen."

»Dat is onnoodig, Signor!" zeide Velasquez aangedaan; »gij ziet hier mijn geheel vendel bijeen. De Emisario heeft mij ten minste nog eenige manschappen laten behouden, nadat hij mijne vlag en mijne musketiers in zijn val medegesleept heeft. Helaas! waarom moest ik gedoemd zijn te blijven staan, en het verlies van zooveel brave krijgslieden en van mijn banier te overleven!"

»Het is geen tijd om te zuchten, Signor!" hernam Perea kortaf; »en wie zou niet zeggen, dat wij overwonnen waren, bij het zien der lange bleeke gezichten van die soldaten?" Hierop trad hij vóór deze en vervolgde: »Musketiers! het slot is ons; 's Konings krijgsvolk heeft dezen dag op de halsstarrige verstoktheid der rebellen gezegevierd; daarom verwondert het mij, dat gij, Spanjaarden! zoo weinig belang toont te stellen in het gelukken van onze onderneming en den dood van den beruchten Emisario en zijne aanhangers; dat gij uw aanvoerder niet vóór uwe gelederen met een vroolijken zegekreet ontvangen hebt; bij *San Jago*! de Hollanders, die u zien, moeten wel denken, dat gij voor het eerst van uw leven een gevecht hebt bijgewoond, en uw moed en uwe krachten in den strijd verspild hebt, alsof gij uw mond door vrees en uitputting gesnoerd voelt."

»De vroolijkheid zou ons niet passen, Signor!" antwoordde de Anspessado, die uit het gelid trad. »De overwinning doet ons genoegen; maar ons hart denkt met smart aan onze gevallen makkers. Gij zelf, Signor! kunt uwe ruiters niet vergeten hebben."

»Gij oordeelt allen verkeerd," viel hem Perea in de rede, »op mijne eer! ik ben gewoon na een gevecht de overgeblevenen maar niet de gesneuvelden te tellen, en dit valt hier niet mogelijk; een soldaat moet vroeg of laat dat lot ondergaan; ik zie dus geen reden om daarover verwonderd te zijn."

De Anspessado trad in het gelid terug, evenals had hij daar meer hart om te spreken, en gaf, over Perea's gezegde vertoornd, koel ten antwoord: »Gij moogt zoo oordeelen, Signor! Het verwondert mij echter niet, iemand aldus te hooren spreken, die het leven van een soldaat niet meer telt dan dat van een hond; en zoo de Hertog u het gezag gegeven heeft om ons in het vuur te brengen, zoo weet ik niet, dat hij ons gelast heeft, om op uw bevel te juichen; het zou ook beneden de waardigheid eens krijgsmans zijn."

»Gij redekavelt van dingen, oude kerel! die gij niet begrijpt," riep Perea; »en op mijne eer! gij zoudt beter doen te zwijgen dáár, waar uw ouderdom u vrijwaart voor bestraffing; maar zoo het waar is, dat ik het leven van een gemeen soldaat niet waardeer, zoo ben ik gewoon mijn eigen leven op geen grooter prijs te stellen; en weet, soldaat! dat, al ware Perea met den Emisario gevallen, de Koning nog reden zou hebben om zich over de overwinning te verheugen." Dit zeggende, keerde hij hem den rug toe, en stapte naar de gevangenen, die in een hoek van het voorhof, onder een afdak, gebonden op stroo lagen; de koude, hunne wonden en de vermoeidheid deden hen er doodsbleek uitzien; echter gaf hun blik te kennen, dat de moed, die hen zoo lang bezield had, nog niet geheel geweken was.

»Er zijn er dus niet meer dan zes overgebleven?" zeide Perea tot Velasquez; »maar ik geloof, dat men bang geweest is, dat zij op de steenen zouden liggen. Wie heeft hen op dat stroo gelegd?"

»De arbeiders en kanonniers," antwoordde deze koel; »ik heb niet noodig geoordeeld hun het genoegen te benemen om aan hunne landslieden eenigen troost te verschaffen; wij zouden het ons tot eene eer rekenen ook zoo te handelen."

»Zeer zeker!" hernam Perea kortaf; waarna hij zich tot de gevangenen keerde en zeide: »Gij hebt gezien, knapen! dat de Koning en de Hertog niet goedvinden, dat men zonder hunne toestemming in zijne gebouwen huisvest: gij zijt gevangen; de rechter zal weten, wat hij met u te doen heeft; en ofschoon gij van geluk moogt spreken aan den storm ontsnapt te zijn, zoo geloof ik niet, dat gij aan de handen van De Vargas ontkomen zult; doch dit is uwe en zijne zaak; ik wil alleen maar weten, wie de Emisario of Boodschapper was; daarna zal ik naar uwe wonden laten zien. Spreekt! hoe was zijn ware naam? was hij van adel, of behoorde hij tot het gemeen?"

Doch niemand sprak, hetzij zij het niet wisten, of dat zij weigerden te gehoorzamen. »Spreekt, rebellen!" riep Perea nu, »of bij *San Jago*! ik zal u leeren. Hoe was zijn naam? waar was hij vandaan? de Hertog wil het weten."

De mensch, wanneer hij gekwetst en gewond aan de voeten zijns overwinnaars ligt, heeft zelden die sterkte van geest, die hij zou hebben, indien hij ongebonden en gezond van lijf en leden vóór hem verscheen; waarom eenigen, geen reden ziende om iets te verbergen van hetgeen hun bekend was, en hopende uit de koude weggenomen

te zullen worden en hunne wonden verbonden te zien, besloten te spreken. Zoo is de mensch geneigd om tot het laatste oogenblik toe alles aan te wenden, wat tot het behoud van zijn leven en lichaam noodig is.

»Wij hebben hem dikwerf Herman hooren noemen; meer weet ik niet," zeide er een. »Hij kwam van Den Bosch: daar woonde hij; dit is alles wat ons bekend is," riepen anderen.

»Uwe stijfhoofdigheid is vergeefs" zeide Perea driftig; »ik weet stellig, dat er onder u eenige knapen zijn, die met hem het eerst op het slot gekomen zijn; ik wil hen kennen, wijst hen mij, of vreest voor mijne woede."

Doch niemand sprak, en Perea maakte zich gereed om een middel uit te denken om hen te doen bekennen, toen de Snijder het hoofd oplichtte, en zeide: »Vermoei u niet, bloedhond! *ik* weet het; ik ben met hem gekomen, en indien één, die hier onder ons is, het durfde doen, zoo zou hij u hetzelfde kunnen zeggen."

»De Snijder heeft gelijk," riep de Wapensmid; »maar waarom zou ik, die mij nog verdedigde, toen hij reeds gevangen was genomen, vreezen voor de waarheid uit te komen; indien hij al eens voor den Boodschapper een mantel of een kap gemaakt heeft, ik ben het, die zijne wapenen vervaardigde; de Spanjaarden zouden kunnen zeggen of zij deugdzaam waren, en het komt. . . .

»Wie was hij dan?" vroeg Perea, hem schielijk in de rede vallende, terwijl hij eindelijk het raadselachtige, dat den Emisario omgaf, hoopte opgelost te zien, en den naam van den een of anderen voornamen Nederlander dacht te hooren.

Maar noch de Snijder, noch de Wapensmid, wilden een woord spreken, en, welke belofte en bedreigingen Perea ook aanwendde om hen tot bekentenis over te halen, zij bleven stom als het graf, en een honend gelach, dat de Snijder hooren liet, bevestigde, dat alle verdere pogingen om het geheim te ontdekken, vruchteloos zouden zijn.

»Pakt dezen kerel aan, soldaten!" riep Perea, op den Snijder wijzende, driftig: »Bindt hem op dien steen vast; ik wil den naam van den Emisario weten."

Vijf musketiers traden vooruit. Toen de Snijder hen zag, deed hij een poging om zijne banden te verbreken; maar de inspanning zijner krachten vermocht alleen de riemen te doen rekken, waarmede hij gebonden was. De soldaten grepen hem bij de beenen en sleepten hem, die zich niet te weer kon stellen of eenige beweging maken, van het stroo af en over den grond. Zijn hoofd, dat ongedekt was, bekwam menige wonde op de ongelijk liggende steenen, die slechts hier en daar met sneeuw bedekt waren, en toen men hem op den Leeuwensteen met de armen aan den ijzeren ring bond met de koorden, waarmede zijne voeten aaneengebonden waren geweest, zag men het bloed zijne haren bevochtigen, welke reeds eenigszins grijs begonnen te worden. Geen klacht verried zijne smart; hij haalde bedaard zijne voeten onder zijn lijf terug, en zat op den steen, aan de woede zijner vijanden overgelaten, even kalm als hij voorheen in zijn winkel op de tafel gezeten had.

Velasquez bracht de hand voor zijn gelaat en liet zijn medelijden blijken, hij zeide evenwel niets, maar stapte steeds heen en weder.

»Laadt uwe musketten, soldaten!" gebood Perea aan de soldaten, toen zij den geus gebonden hadden. »Doet twee kogels op den loop; want gisteren en dezen dag ben ik gewaar geworden, dat de hond een dikke huid heeft."

De musketiers gehoorzaamden zwijgend, en plaatsten zich vlak tegenover den gevangene.

»Gij ziet, kerel! dat ik de middelen heb en durf aanwenden om u de tong los te maken," zeide Perea. »Spreek en voldoe aan mijn verlangen, of bij *San Jago*! het zal u berouwen."

De Snijder antwoordde evenwel niets; hij zag onverschillig vóór zich heen, alsof hij de letters trachtte te lezen, die op den steen waren ingehouwen; ja zelfs scheen hij niet eens naar de woorden van zijn vijand te luisteren.

»Spreek, hond!" schreeuwde Perea, »spreek, of ik laat u neerschieten."

Nog verroerde de Snijder zich niet; nog gaf hij geen teeken, dat hij wilde gehoorzamen.

»Legt aan, soldaten!" riep Perea met een donderende stem. »Voor de laatste maal, wie was de Emisario, verstokte geus?"

»Geus? — geus!" zeide de Snijder zacht, terwijl hij zijn hoofd ophief, en het spraakvermogen scheen terugbekomen te hebben; door dit woord getroffen, herinnerde hij zich het liedje, waarom men zijn zoon had ter dood gebracht. Evenals een Amerikaansche wilde, die door een vijandigen stam gevangen genomen, aan den strafpaal gebonden, door een standvastige bedaardheid, als het doodsuur nadert, de eer van zijn stam zoekt op te houden, en den doodenzang aanheft; evenzoo zat hij op den Leeuwensteen, en begon met een sombere en eentonige stem te zingen:

„Geus! geus! ja, zoo wil ik heeten.
Geus! op Duc d'Alf fel gebeten.
Een geus! ja, ben ik steeds geweest,
Geus! geus! die den dood niet vreest."

In woede ontstoken, schreeuwde Perea juist op het oogenblik, dat de Snijder het tweede vers van het geuzenliedje wilde beginnen, met een forsche stem: »Vuur, soldaten! geeft vuur!"

Het woord geus bestierf op de lippen des ongelukkigen vaders, want de vijf musketten gingen tegelijk af, en hij werd door en door geschoten. Een groote plas bloed bedekte den steen, en vermengde zich met de sneeuw; het verscheurde lichaam zonk ineen: de Snijder was niet meer; de Spanjaarden, op wier bloed hij zoo belust was, dronken in het einde het zijne; hij had den dood gevonden.

»Velasquez had op het »vuur!" dat Perea geroepen had, en op de daarop volgende losbarsting de hand van zijne oogen weggetrokken; in stilte beschouwde hij het onkenbare lijk, en sloeg zwijgend de armen over elkander.

»Neemt des muiters rif weg," gebood Perea, »zijne overblijfsels zullen aan de galg den vogelen des hemels tot spijs verstrekken;" waarna hij vóór den Wapensmid trad, die met zijne lotgenooten dit bloedbad met afgrijzen had aangezien. De soldaten sleepten het bebloede lichaam weg, nadat zij het touw behoedzaam losgemaakt hadden.

»Gij ziet, kerel, dat ik er den gek niet mee steek," zeide hij. »De beletselen verhinderen Perea niet zijn voornemen ten uitvoer te brengen: hetzelfde lot wacht u; spreek! wie was de Emisario?"

»Uw aanhouden is vergeefsch," zeide de Wapensmid, door den dood van den Snijder eer aangemoedigd dan ternedergeslagen; »ik wil niets bekennen."

»Gij zult, bij St. Jago! of gij zult sterven," riep Perea, waarna hij zich tot de soldaten keerde en ziede: »Sleept hem voort, musketiers! Wij zullen zien, of hij even verstokt is als de andere."

Dezelfde soldaten, die ongehoorzaam geweest waren, toen hij hun beval ten storm te snellen, voldeden nu dadelijk aan zijn bevel; het is ook gemakkelijker een gebonden vijand naar de strafplaats te sleepen dan hem te gemoet te treden, als hij nog gewapend is.

Daar de Wapensmid bij zijne gevangenneming geen tegenstand had geboden, had men zijne voeten niet gebonden; hij stond dus op, toen de soldaten hem aangrepen. Hunne handen en schoenen werden met bloed bevlekt, toen zij hem aan den ring vastmaakten, hetgeen echter een overtollige moeite was; want daar hij de onmogelijkheid er van bevatte, was hij niet voornemens om te ontsnappen, en bleef stil, met de handen aan het lijf vastgebonden, op den Leeuwensteen staan.

»Neemt uwe musketten op en laadt!" gebood Perea, waarna hij zich tot den Wapensmid wendde en zeide: »Uw laatste uur is daar, rebel! indien gij mij niet gehoorzaamt; een oogenblik nog, en door het ijzer mijner soldaten getroffen, stort gij in het bloed van uw makker ter neder."

»Het is tevergeefs, Perea!" antwoordde de Wapensmid bedaard, »dat gij mij zoekt te verschrikken; ik, die geheel mijn leven wapenen heb gemaakt of hersteld, ben er niet bevreesd voor."

»Legt aan, soldaten!" riep Perea, hem in de rede vallende.

Doch deze, ofschoon geladen hebbende, waren nog niet allen gereed; daar zij hunne musketten den geheelen dag gebruikt hadden, waren de trekkers eenigszins verlamd, hetgeen zij vruchteloos trachtten te herstellen. »Haast u, kerels! de geus heeft reeds te lang geleefd," grauwde hun Perea toe, met den voet stampende.

»Hoe meer haast, hoe minder spoed," zeide de Wapensmid bedaard, terwijl hij deze gelegenheid niet kon laten voorbijgaan, om zijne kunde in al wat het werktuiglijke der vuurwapenen aanging, uit te kramen: »Gelooft mij, soldaten! gij trekt te hard aan de trekkers, als gij vuur geeft; dat is verkeerd: en indien mijne handen vrij waren, zou ik u spoedig wijzen, hoe gij uwe musketten weder in orde kunt brengen: doet eerst den sleutel vóór- en dan achteruit. Zoo is het goed; indien ik slechts een half uur den tijd had, zou ik het u eens voor altijd kunnen...."

«Geen minuut! zwijg, kerel!" riep Perea. »Legt aan, soldaten!" en daar deze nu gereed waren, mikten zij op de borst van den Wapensmid, die hun den laatsten raad gegeven had; de brandende lonten waren gereed om op de geopende pan neder te dalen.

De geus stond bedaard, en blikte zijn vijand onversaagd aan; maar toen hij dacht, dat Perea na het roepen van: »Geeft acht, soldaten!" bevel zou geven om te vuren, zeide deze: Zet af het musket, soldaten! die kerels vreezen den dood niet; wij zullen andere middelen moeten gebruiken. Neemt takkenbossen en rijs, soldaten!" schreeuwde hij, »werp ze om den muiter heen, en wij zullen zien of hij ook geleerd heeft de vlam te bestrijden."

De haat, dien de Spanjaarden den geuzen toedroegen, en de dood hunner makkers, waarover zij verwoed waren, deden hen ook spoedig aan dit bevel gehoorzamen; zij waren hun aanvoerder waardig, ofschoon zij mogelijk op een ander oogenblik en tegen andere vijanden niet zouden gehoorzaamd hebben.

»Laat af, soldaten!" riep Velasquez, die zijn stilzwijgen afbrak, en uit de diepe gedachten terugkeerde, waarin hij verzonken was: »Laat af! een braaf krijgsman verricht nooit het werk van den beul en zijne rakkers."

»Met welk recht weerspreekt gij dezen dag voor de tweede maal mijne bevelen, Capitan?" vroeg Perea, driftig naar hem toetredende.

»Door het recht van eer, Signor!" hernam Velasquez. »Het zijn mijne soldaten, en zoolang ik hier ben, zullen de Onoverwinnelijken zich niet tot zulk een daad vernederen, en ik verbied het hun."

»Ellendige dwaas!" riep Perea schamper, »gij vergeet tot wien gij spreekt, en dat ik hier bevel voer."

»Neem dat woord terug!" zeide Velasquez met schijnbare bedaardheid, terwijl hij de hand op het gevest van zijn degen legde, »neem dat woord terug, of bij God! gij zult mij voldoening geven."

»Het eerste nimmer," antwoordde Perea driftig; »het laatste hier en overal! en hij sloeg de hand aan het rapier.

Reeds had Velasquez het zwaard getrokken, reeds had Perea het een eindweegs uit de scheede gehaald, en de soldaten, busschieters en gevangenen zagen, zoowel als de Wapensmid, met opmerkzaamheid naar hetgeen er voorviel. Elk hunner stelde een bijzonder belang in den uitslag van het gevecht; en zij wachtten met gespannen verwachting naar het oogenblik, dat de beide Spanjaarden elkander zouden aanvallen, en wellicht door het onzekere licht, dat het wachtvuur verspreidde, in het donker elkander zouden vermoorden.

»Maar ik vergeet," zeide Perea, terwijl hij plotseling stilstond, en zijn rapier in de scheede liet terugglijden, »dat de strijd niet gelijk zou zijn; gij zijt gekwetst, Signor! en het is op doodstraf verboden, om tegen zijn bevelhebber het zwaard te trekken. Gij hebt gelijk; de soldaten zijn de uwen; maar de Hertog heeft u onder mijn gezag geplaatst. Ik gelast u dus, in naam des Konings, onzen meester, nog dadelijk naar Gorkum te vertrekken, en aan de regeering onze overwinning te boodschappen; en ik beveel u, niet vóór morgen, na zonsopgang, het land van Loevestein weder te betreden. Vertrek, Signor! gij, die den plicht van een soldaat kent, zult gehoorzamen; het is mij bekend." Hierop naderde hij hem en vervolgde: Zoodra mijn last is afgeloopen, ben ik tot uwe dienst; de eer om met Diego de Velasquez te trekken zou mij u zelfs dit oogenblik doen herinneren, indien gij het vergeten mocht; waarna hij luid en met waardigheid eindigde, terwijl hij Velasquez met de hand groette: »Tot morgen dan, Signor!"

Een oogenblik stond deze nog in beraad, wat hij doen zou. Ook hij was een Spanjaard, zoodat de wraakzucht aan zijn gemoed niet geheel vreemd kon zijn; maar geheel zijn leven aan de gehoorzaamheid gewoon, stak hij ook nu zijn degen op. Hij gehoorzaamde aan zijn opperhoofd, dat door 's Konings landvoogd boven hem gesteld was, maar niet aan Lorenzo Perea, dien hij verachtte, en verliet het voorhof, terwijl hij nog in het heengaan tegen zijne soldaten riep; »Musketiers! mijne kinderen! ik hoop, dat Velasquez zich morgen niet over u zal behoeven te schamen, vaart wel!"

Nadat Velasquez zich verwijderd had, stond Perea in beraad of hij niet aan de arbeiders zou gelasten den brandstapel te bouwen; doch daar hij uit hun somber stilzwijgen afleidde, dat zij niet gemakkelijk daartoe zouden te bewegen zijn, riep hij tot de soldaten: »Musketiers! de geuzen hebben geen genade verdiend, en een ketter is den hardsten dood waardig; brengt hier het hout! weldra zullen wij weten, wie de Emisario geweest is."

Velasquez was niet meer dáár om hen tegen te houden; de meesten echter, zijner woorden indachdig, en vol afschuw voor het beulenwerk, bleven staan; doch er waren er, helaas! genoeg, die aan het bevel van den wreedaard gehoorzaamden.

Spoedig werden het hout en de takkenbossen om den Wapensmid heengeworpen; een groote houtstapel bedekte en verborg den Leeuwensteen. Eindelijk stak alleen het hoofd van den ongelukkige er uit; zijn lichaam werd door het hout vastgeklemd, dat hem elke beweging belette: weder bedreigde hem de dood, maar nog vreeselijker dan te voren.

»Waar is het vuur!" riep nu Perea; maar geen der soldaten maakte zich gereed, om de houtmijt aan te steken. »Brengt het vuur, musketiers!" vervolgde hij met een donderende stem, en vier hunner, die hun tegenzin overwonnen, traden naar het wachtvuur, ontstaken de toortsen, en plaatsten zich om den houtstapel.

De duisternis had reeds gedurende eenigen tijd verhinderd het voorhof in zijn geheel te overzien;

doch de toortsen verlichtten het nu bijna geheel; met medelijden zagen de gevangenen den Wapensmid aan, en vergaten hun eigen leed en hunne wonden; de busschieters en arbeiders toonden zich onvergenoegd; helaas! waarom waren zij niet gewapend? De musketiers waren beschaamd over hun gedrag en dat hunner makkers; de soldaat is dikwijls wreed; maar altijd houdt hij nog een soort van eergevoel.

»Zult gij nu bekennen?" zeide Perea somber tot den Wapensmid, die ofschoon bleek van gelaat, echter het stilzwijgen bewaarde.

»Gij wilt dus niet, verdoemde geus! welnu, gij zult de eer genieten het geheim, dat toch wel ontdekt zal worden, in het graf mede te nemen," schreeuwde Perea. »Soldaten! steekt de houtmijt aan!"

Drie hunner stonden nog onzeker wat te doen; één hunner wierp met afgewend gelaat de toorts op het hout; de wind deed de vlam door en over het hout heen spelen; een verstikkend heete damp woei den Wapensmid in het aangezicht.

»Houd op," riep deze, bijna niet kunnende spreken en schier van den rook verstikt, terwijl hij tevergeefs het hout van zich zocht af te dringen.

»Spreek dan, wie was de Emisario?" zeide Perea, de toorts snel opnemende, en wierp met zijne rechterhand het rijs, dat reeds vuur gevat had, op den grond, terwijl zijn handschoen en de mouw van zijn wambuis door het vuur verzengd werden.

»Indien ik aan uw verlangen voldoe, belooft gij mij dan op uw woord lijfsgenade voor mij en mijne krijgsmakkers?" vroeg de Wapensmid.

»Neen!" grauwde hem Perea toe.

»Dan zeg ik het niet, en de Boodschapper moge zelf uit zijn graf komen om het u te zeggen," hernam de andere.

Zonder een woord te uiten zwaaide de Spanjaard de brandende toorts. Zich door zijne woede latende vervoeren, was hij op het punt om het beulshandwerk zelf uit te oefenen; doch eer hij haar op den brandstapel kon werpen, schreeuwde de Wapensmid nog eens met een wanhopige stem: »Houd op."

»Wat nu, kerel!" zeide Perea driftig, »het is voor het laatst, dat ik mij door u laat ophouden; wat wilt gij?"

»Indien ik opgeknoopt word, als ik beken," zeide de Wapensmid schielijk, »wat helpt het mij dan, of ik den dood hier afkoop? geef mij uw woord van eer, dat gij mij redden zult, dan zal ik gehoorzamen; zoo niet," vervolgde hij met een forsche stem, »zoo moogt gij vrij de fakkel op mij werpen; want ik zal niet meer spreken."

Een oogenblik stond Perea na te denken wat hij doen zou; nieuwsgierig om het geheim opgelost te zien, ten einde den Hertog, bij zijn bericht van de inneming van het slot, tevens te doen weten, wie de Emisario geweest was, en wetende, dat hij de macht had om den geus lijfgenade te verleenen, zeide hij: »Ik beloof u op mijn woord van eer en bij mijn degen, dat gij niet opgeknoopt zult worden met uwe makkes."

»Vergun mij, Signor!" hernam de Wapensmid, »dat ik. . . .

»Ik vergun niets," schreeuwde Perea; »mijn woord moet u genoeg zijn; wilt gij bekennen?"

»Ja!" riep de Wapensmid, »ik vertrouw op uw woord; neem dit hout weg, ik zal bekennen."

VIER EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

In den laten avond van den dag, op welken Loevestein was vermeesterd, zaten eenige gewapende burgers in een vertrek van de Arkelsche Poort te Gorinchem; de wachtkamer, welker muren door den rook waren zwart geworden, zelfs zoodanig, dat het moeilijk te bepalen was, of er wel ooit kalk toe gebruikt was om ze te witten, boden niets bijzonders aan dan een houten rek, waarin eenige ouderwetsche musketten stonden. Onder een lompen schoorsteen brandde een groot turfvuur, dat het vertrek matig verwarmde; vóór den haard stond een ruw bewerkte tafel, aan wederzijde daarvan een houten bank en de mannen, die men aan hunne bijzondere kleeding voor geen soldaten houden kon, zaten ter wederzijde daarvan, nu en dan een woord wisselende en een glas bier drinkende, dat bij het vuur was warm gemaakt. Zij droegen echter mutsen van één fatsoen, en hunne lange stootdegens hingen aan rood en wit gestreepte bandelieren over hunne schouders.

Het oude recht der steden om door hare eigen poorters de muren, poorten en het stadhuis te doen bewaken, was in die dagen nog niet door de vorsten aan zich getrokken; vooral als de bezetting der sterkten, die bij de steden lagen, niet toereikend was om dit doen, of dat de een of andere reden de getrouwheid der burgers niet

deed verdenken, liet men hun dezen lastpost gewillig over, welke alleen in eenige groote steden van Vlaanderen gevaarlijk was geworden. Men had hun, toen men hun hunne vrijheid ontnam, er nog den glimp van gelaten, en wilde geen inbreuk maken op de voorrechten, waarop de Hollander zoo ijverzuchtig is.

»De nacht begint te vallen," zeide een der burgers; »het is koud; gelukkig dat wij tegenwoordig, als wij de wacht hebben, beter van turf voorzien zijn dan in het jaar zes en vijftig."

»Indien gij van turf praat," antwoordde een ander, dien men aan zijne met meel bestoven kleederen al dadelijk herkennen kon, »ik geloof, dat *ik* daarover kan spreken; in dat verdoemde jaar was de turf wel eens zoo duur als anders, en toch mocht ons gild den prijs van het brood niet verhoogen."

»En toch heeft men geene bakkers gezien, die hunne ovens gesloten hebben," zeide een ander, die een kaal zwart kleed droeg, lachende; »en zoo gij toen niet verloren hebt, dan moet gij nu wel geld als water verdienen."

»Als ijs wilt gij zeggen," antwoordde de bakker verstoord; »maar het zou tijd zijn, dat de heeren, die ons een boete opleggen, als het brood te licht is, ook eens bedacht waren om toe te zien, dat der goede burgerij geen vergift in plaats van geneesmiddelen verkocht werd."

»Gij hebt daarover toch niet geklaagd," hernam de andere bits, terwijl de overigen hem lachende aanzagen, toen ik u en uwe vrouw in den verleden winter de beste geneesmiddelen gegeven heb, die ik in mijn winkel had."

»Dat is, Goddank! waar," zeide de bakker weder; »maar waarom zou ik u dank weten, dat gij mij niet vergeven hebt? want mijne fraaie Andries guldens, die ik bespaard had, zijn langzamerhand in uwe beurs gegleden."

Daarop volgde een langdurig stilzwijgen, doordien de apotheker het beneden zich achtte te antwoorden. Gedurig zagen zij naar één hunner, die, voorover gebogen aan het einde der tafel, bij het vuur zat, en met het hoofd op zijne handen rustende, er op lag. Sedert zij de wacht betrokken hadden, had hij geen deelgenomen aan het gesprek, dat zij gehouden hadden; een beker stond ingeschonken vóór hem, en uit de eereplaats, waarop hij gezeten was, en uit een lange veer, die op zijne muts stak, kon men afleiden, dat hij de burgers aanvoerde.

Eindelijk vatte er een het woord op en zeide: »Zult gij ons geen order geven om de hamei (1) te sluiten? Het heeft zoo even op den grooten kerktoren negen uren geslagen; het uur, dat er toe staat, is dus reeds lang voorbij, en de waakzaamheid is in de tegenwoordige tijden niet te verachten."

»Zwijg!" antwoordde de andere driftig met een barsche stem, zijn hoofd oplichtende en zijne bijzonder lange armen en groote handen bij zich latende nederhangen. »Wat gaat het mij aan? laat de hamei open of sluit haar, het is mij om het even; laat geus of Spanjaard de poort binnendringen, het raakt mij niet; en de ongeloovigen konden voor de poort zijn, zonderdat ik er een voet om zou verzetten.

Zoo waar als God leeft! hij, die zijn broeder onschuldig aan het galgenhout heeft zien hangen, bemoeit zich met niets dan de wraak," eindigde hij, onstuimig met zijne vuist op de tafel slaande, alsof hij haar wilde vernielen.

„Indien gij er dus niets tegen hebt, zullen wij de hamei gaan dichtwerpen," hernam degene die hem aangesproken had. »Heidaar! wie zal mij helpen?"

Zonder een woord te antwoorden, hernam de aanvoerder zijne vorige houding, en de overigen verlieten allen het vertrek. Nadat zij de hamei met de ijzeren ketenen bevestigd hadden, traden zij over de houten brug terug, zich haastende aan den guren wind te ontsnappen, terwijl zij in het voorbijgaan naar het ijs in de gracht zagen, dat opengehakt was geworden. De zware poortdeuren maakten een knarsend geluid, toen zij, op hare verroeste scharnieren draaiende, werden dichtgeworpen, en de burgers trokken hierna met al hunne macht aan de kettingen, waaraan zware, gegoten ijzeren blokken hingen, en deden de valbrug langzamerhand omhoog gaan.

»Laten wij dezen nacht zoo voorzichtig zijn, om hem niets in den weg te leggen, mijne meesters!" zeide de apotheker zacht.

»Jan Langarm is niet gemakkelijk als hij begint, en een slager is altijd gevaarlijk; hij is aan het bloedvergieten gewoon," en bij St. Maarten! ik geloof dat hij met ketterijen besmet is."

»Geloof dat niet; hij is de beste kerel, die er bestaat," antwoordde een ander; »maar wie zou niet woedend zijn, als men zijn broeder zoo mishandeld had? En niemand heeft nog ooit kunnen zeggen

(1) Uiterste slagboom; afsluithek.

dat hij misbruik gemaakt heeft van zijne kracht."

»Hetgeen niet gebeurd is, kan nog gebeuren; en ik wil een ezel zijn, zoo zijne woorden niet naar het schavot of den mutsaard rieken," hernam de andere, evenals twijfelde hij aan de woorden van zijn makker.

Hierna traden zij de kamer weder binnen, en hernamen hunne plaatsen, zonder dat hun aanvoerder zich verzette of te kennen gaf, dat hij hunne terugkomst gewaar werd.

»Het zal mij benieuwen," begon de bakker, »wat men met den Boodschapper doen zal; dat..." Doch hier gaven zijne makkers hem met de hand of met het hoofd een wenk, om over die zaak niet te spreken, hetgeen hij echter niet begreep, maar voortvoer, »dat is te zeggen, als men zijn lijk opgegraven heeft."

»Wat men doen zal?" riep de hoofdman, zich oprichtende, driftig: »wat men doen zal, mijne meesters! men zal hen naar de galg sleepen, even als men mijn broeder gedaan heeft, en toch heeft deze den koning trouw gediend! Ja men heeft hem getrapt, getrapt met den voet, alsof het een ongeloovige hond op de galeien geweest ware.

Is het daarom, dat wij onzen Graaf dienen? Is het daarvoor, dat wij op alle levensmiddelen een zware verhooging betalen, door drukkende beden (1) bezwaard worden? Maar, vervolgde hij nog heviger dan te voren: »Mijn broeder zal niet tevergeefs mij zijne wraak hebben overgelaten; morgen zult gij vernemen, dat de overwinner van Loevestein is gevallen, of gij zult mij naast mijn broeder zien hangen; ik zweer het bij al wat heilig is, en ik mag verdoemd zijn in alle eeuwigheid, als ik mijn eed niet houd!"

Met verbazing hoorden zijne medeburgers hem aan, en de vrees kenteekende zich op hun gelaat; met angst zagen zij naar de deur, ofschoon zij wisten, dat niemand vreemds hen onverhoeds naderen kon; maar het was hun bekend, dat een enkel woord van hetgeen hij gezegd had, genoeg was om hem te doen veroordeelen, en om hen, die het aangehoord hadden, te doen gevangen zetten.

»Wees in Gods naam bedaard, meester!" zeide de apotheker, en hij gaf hem een wenk om te zwijgen; »het is tegenwoordig niet goed te zeggen wat men denkt, en menigeen heeft des avonds aan het hout gewaaid, of is zonder hoofd te huis gebracht, omdat hij des morgens zijn tong te veel geroerd had."

(1) Belastingen.

»En wie zou durven aanbrengen, wat ik gezegd heb?" riep de andere, die schielijk opsprong, en zijn breed geschouderd en gespierd lichaam vertoonde, evenals wilde hij meer klem aan zijne woorden geven. »Neen, neen, burgers! gij kent Jan Langarm al te goed," vervolgde hij, en liet zijn vurig oog over hen gaan; »gij kent hem: wee degenen, die hem zou beschuldigen."

»Niemand onzer denkt daaraan, vriend!" antwoordde de bakker; »maar de Hertog heeft ook lange armen, en hij heeft zelfs grooter heeren, dan gij zijt, naar de gerechtsplaats doen sleepen."

»Ik ben geen heer," riep de andere driftig, »maar een stil burger; doch Alva zou mij niet verhinderen, u allen den hals om te draaien vóór mijn dood. Ik bemoei mij niet met uwe denkwijze; maar God behoede u er voor, dat gij u ooit met mijne zaken zoudt bemoeien; uw oven zou zoo klein niet kunnen zijn, of ik zou middel vinden om er u in te wringen."

»Drink eens met ons," zeide een ander, die hem een glas toereikte; wij zijn hier allen burgers met elkander, en er is onder ons geen Spanjaard, voorzoover ik weet."

»Ik drink nooit, als ik iets verrichten moet," antwoordde de slager, en wees het glas terug. »Gelukkig is er onder u geen; want ik zweer, dat de eerste Spanjaard, die mij iets zoekt in den weg te leggen, een kwaad uur zal hebben, of ik zal geen Jan Langarm meer heeten."

Een oogenblik heerschte er een diepe stilte; doch op eens sprongen zij allen op, en schenen te luisteren.

»Ik hoor iets," zeide de bakker, »ik geloof waarachtig, dat er buiten een ruiter aankomt, ik hoor de hoeven van het paard op den puinweg.

»Zwijg," zeide Jan Langarm, »waartoe dient dat gesnap?" Men hoorde nu duidelijk aan de hamei kloppen, en iemand riep met een luide stem: »*Abra la puerta*!" (1)

»Een Spanjaard," riep de slager schielijk, terwijl hij met zijne rechterhand het hecht van een groot mes streelde, dat in een zwarte scheede aan zijn rechterzijde hing.

»Als men van den duivel spreekt, ziet men zijn staart; ik bid u, wees voorzichtig," zeide de apotheker, zich kruisende.

Zonder een woord te antwoorden, wierp de andere een venster open, dat op de gracht uitzag, en vroeg met een barsche stem: »Wie daar?"

(1) Open de poort.

Hij kreeg geen antwoord; maar men riep nogmaals:

»*Abra la puerta*!"

»Wat ziet gij?" vroeg de bakker, die te vergeefs trachtte over zijne schouders heen te zien, doordien de slager met zijn breed lichaam het kleine raam geheel bedekte.

»Ik zie, als ik wel heb een kerel te paard buiten de hamei," antwoordde deze. »Hij kent geen Hollandsch; ik zal dus genoodzaakt zijn den verdoemden hond in zijne taal aan te spreken."

»Men maakt de poort zoo laat niet open, Signor!" riep hij in gebrekkig Spaansch; »gij zult genoodzaakt zijn naar de voorstad terug te keeren, of onder den blooten hemel te slapen."

»Ik moet noodzakelijk in de stad zijn," antwoordde de andere van buiten. »Ik kom van Utrecht, van den slotvoogd, en ben met brieven voor den Hertog belast: open zonder verzuim, of gij zult verantwoordelijk zijn voor het tijd verlies."

»Al waart gij de Hertog zelf, zoo zou ik u de poort niet durven inlaten zonder toestemming van de overheid," hernam de slager.

»Een Spanjaard heeft met uwe overheid niets te maken; soldaat of burger, wat gij ook zijn moogt! laat die heeren maar rusten, en laat mij terstond naar binnen, of *Nombre de Dios*! ik zal de hamei ternederwerpen," schreeuwde de ruiter.

»Dat staat u vrij, *Signor Caballero*!" (1) hernam de slager spotachtig lachende: »maar zoo gij sinjeur de duivel zelf niet zijt, zoo zullen uwe pogingen vergeefsch zijn. Goeden nacht!" Dit zeggende wierp hij het vensterraam weder dicht.

»Gij doet wel van niet meer met hem te spreken," zeide er een lachende, »laat hem met vrede, hij zal van zelf wel weder heengaan."

»Wat heeft hij gezegd?" vroeg de bakker.

»Dat gaat u niet aan!" antwoordde de slager schielijk.

»Gij hebt gelijk, meester!" hernam de andere; »maar zeggen en doen zijn twee; want naar hetgeen gij zoo even gezegd hebt, had ik gedacht, dat gij hem geheel anders te woord zoudt gestaan hebben."

Juist wilde de slager, die zijn voorhoofd rimpelde, antwoorden: doch een hevig geraas aan de hamei deed hen allen luisteren. Vreeselijk rammelden de ketenen, waarmede deze bevestigd was.

»Die knaap heeft handen als ijzer," zeide de apotheker zacht. »Indien wij dat geweten hadden, hadden wij den dwarsbalk wel voor den dag mogen halen; ik geloof, dat het de duivel zelf is."

»Of een Spanjaard, en dat is hetzelfde," riep hun aanvoerder. »Maar het zou ons niet betamen een vreemdeling toe te staan, des nachts aan onze stadspoorten zulk een satansch geweld te maken. Neemt de sleutels en uwe musketten mede: wij zullen eens zien, of hij niet tot bedaren zal te brengen zijn." Dit zeggende, nam hij zijn musket, deed versch buskruid op de pan, sloot die weder, en ontstak de lont aan beide zijden, en nadat zijne onderhoorigen dit, ofschoon schoorvoetende, insgelijks gedaan hadden, verlieten zij de kamer.

Nadat de poort geopend was, en de zware valbrug al rammelende was nedergelaten, gelastte hij aan vier hunner, aldaar te blijven, en trad, gevolgd door de overigen, over de brug naar de hamei. Zoodra de Spanjaard hen hoorde aankomen, staakte hij zijne ijdele pogingen, en leunde, misschien door de geweldige inspanning zijner krachten uitgeput, tegen zijn paard.

»Zijt gij razend of dol, Signor!" zeide de slager barsch, »dat gij zulk een schandaal hier in den laten avond aanricht? ik gelast u te vertrekken, of ik zal het u leeren."

»Gij weet niet wat gij zegt, vriend!" hernam de andere bedaard. »Laat mij binnen! of het zal u berouwen den landgenoot van uw Koning te hebben doen wachten: en daar ik geen lust heb hier dezen nacht te blijven, zoo zal ik mij aan een stuk of drie dubloenen als drinkpenning niet laten kennen."

»En gij weet niet, tot wien gij spreekt, Spanjaard!" hernam de andere driftig, met zijn musket op de brug stampende; »zijt gij dronken? een Hollander laat zich niet omkoopen."

»Maak open!" riep de Spanjaard, en schudde met geweld den ketting der hamei heen en weder! »maak open!" waarna hij woedend vervolgde: »Ik wil en ik zal in de stad komen, en morgen zal ik u een dracht slagen laten geven, gemeene hond! om u op een anderen tijd te leeren een Spaansch edelman terstond te gehoorzamen."

»Dracht slagen?" zeide de Hollander driftig, doch zacht in zijne eigen taal, terwijl hij de pan van zijn musket opende, en op den Spaanjaard mikte: »Een dracht slagen? neen, snaak! gij zult den dag van morgen niet zien."

»Voorzichtig, maak geen geraas, Jan!" zeide de bakker, »in Gods naam, wees toch voorzichtig!"

»Voor de laatste maal, — wilt gij gehoorzamen?"

(1) Heer ruiter.

vroeg de Spanjaard bijna onverstaanbaar van woede of ongeduld, terwijl hij zich scheen gereed te maken, de hamei te beklimmen.

»Ja!" hernam de slager, het musket zacht weder nederzettende. »Maar zie, Signor! het is mij onmogelijk u hier door te laten; want het is verboden; maar indien gij er zoo op gesteld zijt om in de stad te wezen, zoo ga naar de Burgpoort; voor weinig geld kunt gij daar binnenkomen."

»Ik weet den weg niet," antwoordde de Spanjaard wantrouwig. »Indien de eene poort gesloten is, zal de andere wel niet open zijn, en zoover ik weet, is er geene brug over de rivier."

Zeer zeker, Signor!" zeide de slager, »zeer zeker! de Burgpoort blijft steeds twee uren langer open dan de andere, tot gerijf van de voermanswagens, die langs de Waal komen, en een matig poortgeld betalen; ik zelf bied mij aan om u den weg te wijzen, en u over de Linge te helpen."

»Zoo spoed u dan," hernam de Spanjaard, op zijn paard stijgende; »want ik heb haast!"

»Open de hamei!" beval de aanvoerder aan den bakker, waarna hij zijn musket overgaf en zeide: »Ik kom spoedig terug, als ik hem ter behoorlijke plaatse bezorgd heb; en zoo er iemand geslagen wordt, zal het niet op zijn bevel zijn; daarvoor ben ik u borg."

»Wat wilt gij zeggen?" vroeg de apotheker, het musket aannemende. »Ik hoop niet, dat gij hem vermoorden zult?"

»Wie weet het?" hernam de andere koel; »maar ik ben voornemens om hem met paard en al in de gracht te werpen; men zal, als men hem vindt, op niemand verdenking hebben. Wat u aangaat, ik weet gij zult zwijgen, gij kent Jan Langarm; het water is koud en diep, verstaat gij mij, sinjeur?"

Toen de hamei nu geopend was, trad de slager, met zijne muts op het hoofd gedrukt, naar buiten; hij gelaste die weder te sluiten, en zeide tot den ruiter, terwijl hij zijn rapier uit den draagband nam en aan den bakker gaf: »Wij, burgers zijn niet gewoon om met die bloedvergieters en ander wapentuig te loopen; ik heb niets te vreezen, en gij zijt gewapend; wees dus zoo goed mij te volgen, Signor! ik zal u den weg wijzen.

»Gij zijt een hupsche vent," zeide de Spanjaard, nadat zij een eind weegs waren voortgegaan, »en ik zie wel, dat gij geen soldaat zijt, omdat gij uwe wapenen hebt achtergelaten."

»Gij wilt zeggen, dat iemand zelden gewoon is om het werktuig, waarmede hij den kost ophaalt, achter te laten, Signor!" antwoordde de slager, zijne rechterhand langs het lijf houdende: »en naar de lange ijzeren pijpen te oordeelen, die aan uw zadel hangen, schijnt gij een krijgsman te zijn."

»Gij hebt gelijk," antwoordde de andere, die spraakzamer scheen te zijn dan anders zijne landgenooten waren, »en ik hoop mijn kruid en mijn goeden degen niet te sparen, als ik weder een mijner vijanden onder de oogen treed: maar gij hebt mij nog niet gezegd, tot welk gild gij behoort."

Zijn geleider, die in dit aogenblik een deuntje was begonnen te fluiten, antwoordde hem echter niet, of scheen hem niet verstaan te hebben; hij stapte, als iemand, die zijn weg goed kent, met spoed voorwaarts, waarom de Spanjaard nu zweeg, en rechts om zich heen zag, voorzoover de duisternis hem dit toeliet.

De weg, dien zij volgden. was vrij breed, maar zeer ongelijk; hier en daar stond een geknotte wilg aan den kant van de gracht, die er langs liep, en ofschoon het niet bijzonder donker, en de weg door de vorst hard was, had de ruiter dikwerf moeite om zijn paard, dat bijzonder hard scheen gereden te hebben, op de been te houden. Het paard was zwart, groot en sterk, doch zeer bezweet; des ruiters gelaat was onder een grooten hoed, die met een zwarte veer pronkte, verborgen; een groote mantel, die tot op zijne laarzen hing, bedekte zijne overige kleeding. Zoo reed hij een eind voort, terwijl hij steeds zijn geleider langs den stadsmuur volgde, die hier en daar met torens versterkt was.

Ofschoon de Spanjaarden hatende, zou de Hollander gaarne gezien hebben, dat de ruiter op zijne vermaning zich verwijderd had; doch toen deze begon te dreigen, was zijn bloed aan het koken geraakt; en ofschoon anders niet wreedaardig van inborst, had hij besloten zich van den ruiter te ontdoen, en daardoor de belangrijke tijding aan den Hertog te onthouden. Toen de Spanjaard zich echter aan hem vertrouwde en hem volgde, begon hij weder anders te denken; ja hij had reeds besloten hem aan zijn lot over te laten, en een middel te zoeken om over het ijs te ontsnappen; maar toen deze zijn verlangen had te kennen gegeven om zijne vijanden te ontmoeten, deed dit hem weder van gevoelen veranderen, en de dood van den Spanjaard werd vast besloten.

»Waarom volgt gij dien weg niet, burger?" zeide de Spanjaard, die bleef stilstaan, toen de slager een weg insloeg, welke, links af, langs een

breed water in het veld liep, en hem wenkte om te volgen.

»Omdat die steiger dáár zeer oud is en gemaakt moet worden, hetgeen uit hoofde van de vorst niet geschieden kan; daarom liggen de schuiten hooger op," antwoordde de andere kortaf.

»De naaste weg is mij het liefst," zeide de ruiter: »wij verwijderen ons nu van de stad."

»Gelooft gij dan, Signor, dat ik dezen weg zou inslaan, indien ik er geen gegronde reden voor had? Volg mij; het is hier koud, en mijn volk wacht mij,"

Zonder verder tegen te praten, rende de ruiter zijn geleider na, die reeds een eind weegs vooruit was. Hoe verder zij echter kwamen, hoe slechter en nauwer de weg werd; aan de eene zijde was een breede sloot, die geheel dichtgevroren lag, aan de andere zijde was de vaart, die insgelijks bevroren was; doch men zag duidelijk, dat dienzelfden middag het een of ander groot vaartuig door het ijs was heengebroken.

»Ik geloof dat gij verdwaald zijt, burger:" zeide de ruiter eindelijk, die zijn paard deed stilstaan; »de weg is nauwelijks breed genoeg voor een mensch, laat staan voor een paard."

»Ook zal ik u verzoeken af te stijgen, Signor," antwoordde de slager barsch, en wierp een somberen blik op het ijs en de doorvaart, die met een dunne ijskorst bedekt was. »Indien gij den weg neemt, dien ik u wijzen zal, zult gij spoedig zooveel ruimte hebben, als gij maar verlangen kunt; want een geheele standaard ruiters zou er gemakkelijk kunnen omkeeren.

Dit zeggende, vatte hij het paard bij den teugel; toen het moedige ros dit voelde, begon het te steigeren en achteruit te slaan; doch spoedig stond het stil en onbeweeglijk: de ijzeren hand, die het vasthield, verhinderde het zich te bewegen.

»Stijgt af, Signor!" zeide de slager barsch, »waarnaar wacht gij? of wilt gij dat ik den stijgbeugel houden zal?"

Zoodra de Spanjaard zijn geleider zich van den teugel zag meester maken, rees de argwaan in zijn hart op; zijne hand vatte een der zinkroeren; maar daar hij wist, dat de lonten niet ontstoken waren, liet hij het los, en toen de andere zijne uitnoodiging herhaalde, en hij zag dat deze in zijn rechterhand een lang scherp mes hield, dat hij nu voor het eerst gewaar werd, begreep hij, dat het beter voor hem zou zijn dadelijk af te stijgen dan zijn paard onder zich te laten nederstooten.

Toen hij afgestegen was, stond hij zoo gedrongen tegen zijn paard, dat hij geene gelegenheid had, om zijn rapier te trekken, maar zich vergenoegen moest met zijn dolk uit de scheede te halen.

Zoodra de slager hem van het paard zag, besloot hij hem aan te vatten; hij wist niet, dat de Spanjaard, ondanks de duisternis, het mes gezien had, dat hij in de hand hield, noch dat deze zijn dolk getrokken had. Hij dwong dus het paard, om zich in een schuinsche richting te plaatsen en sloot den ruiter den terugtred af; maar op het oogenblik, dat hij zijne gespierde hand uitstrekte, om hem te vatten, riep deze in zuiver Hollandsch: »Om aller heiligen wil! houd op, ik ben geen Spanjaard."

»Verwonderd trok de slager zijn hand terug, stak het mes in de scheede, en zeide spottend in het hollandsch: »Het schijnt mij toe, Caballero! dat de vrees u de taal heeft doen leeren, welke gij aan de poort niet verstondt: gij spreekt het Hollandsch als een boek. Het zal u echter hier niet helpen; ik had het mes, dat u verschrikt heeft, niet tegen u getrokken, maar om uw paard tot rede te brengen, indien het noodig geweest was. Komaan, Signor! maak u gereed; want ik heb besloten, dat men u morgen met uw paard hier in het water zal vinden, en wat Jan Langarm gezegd heeft, dat moet geschieden."

»Zoo waar als er een God is, zoo waar is hetgeen ik u zeg, ik ben een Hollander!" riep de ruiter.

»Welnu, ik wil het gelooven," antwoordde de slager schielijk, »waarom niet? Indien Judas Gods Zoon verraden heeft, zoo zal men ook wel Hollanders vinden om hunne landgenooten te helpen vernielen! Spanjaard of Spaansche bespieder, het is hetzelfde; gij moet sterven."

Bij deze laatste woorden maakte hij zich gereed den ruiter te vatten.

Deze trad zooveel mogelijk achteruit, en wierp zijn mantel van den rechterschouder af. Ondanks de duisternis zag de slager, dat hij een rood lakensch wambuis droeg, en dat hij in de gesloten vuist een langen dolk hield.

»Welnu, ik ben gereed!" riep de ruiter met een sterke stem: »Kom hier, sluipmoordenaar! die mij verraderlijk herwaarts gelokt hebt, kom hier! nu ik den geheelen dag te paard gezeten heb, ben ik en mijn paard vermoeid, anders zou ik u over het lijf gereden hebben. Denk evenwel niet, dat gij mij gemakkelijk zult ternederleggen; het is mogelijk, dat gij het wint, maar de zege zal u duur te staan komen." Hierop den dolk zwaaiende, vervolgde hij met een droevige stem: »Mijn God! zal ik dan veroordeeld zijn, om ver

van haar en zoo dicht bij mijn vriend, nutteloos het leven te laten?"

»En wie zijt gij dan?" vroeg de slager, die, des ruiters beschuldiging hoorende, zijne hand had laten zakken.

»Ik heb geen tijd tot praten, kerel!" antwoordde deze verwoed; laat mij gaan, of ik begin het gevecht, ieder oogenblik is voor mij een eeuw; — ik ben een watergeus!"

»Watergeus?" hernam de slager verwonderd. »Ik weet niet, sedert wanneer de slotvoogd te Utrecht die knapen als boodschappers gebruikt. Maar waarmede bewijst gij uw zeggen? gij, die u mogelijk wel voor een moor zoudt willen uitgeven, indien gij niet eerst tijd noodig hadt, om uw aangezicht zwart te maken?"

»Ik heb geen bewijs dan mijn woord van eer en dezen penning," antwoordde de ruiter, een gouden geuzenpenning, die aan een zijden lint om zijn hals hing, opheffende; »maar mijn wederstand zal u bewijzen, dat ik een watergeus ben."

»Ik geloof u," zeide de slager, nadat hij het penninkje in zijne hand genomen en bevoeld had. »Gij zijt een geus; ik dank u, broeder! voor het bewijs van vertrouwen, dat gij mij, die zoo even uw leven bedreigde, geschonken hebt, door mij u te laten naderen."

»Gij vergeet, burger! dat mijne hand gewapend was, en dat ik onder mijn wambuis een buigzaam harnas aan heb," antwoordde de ruiter.

»Welnu, zie mij eens aan, vriend!" hernam de andere lachende, terwijl hij zijn gespierden arm uitstrekte, en met de andere hand het paard bleef vasthouden. »Weet dat Jan Langarm — want dit is een bijnaam, die men mij niet ongepast gegeven heeft — nog nooit iets heeft behoeven los te laten, als hij het eens vast had; de sterkste os kan niet op zijn pooten blijven staan, als ik hem bij de horens heb; ik zou met uwe dagge gelachen hebben, als ik u bij den strot gehad had.

»Ik zie wel, dat gij een sterke borst zijt, goede vriend!" hernam de ruiter; »maar God helpt dikwijls den zwakke, als hij het recht aan zijne zijde heeft. Maar laten wij gaan; ik moet in de stad wezen?"

»Wees zoo goed om terug te gaan," »zeide de slager, »ik zal uw paard doen keeren." Dit zeggende, noodzaakte hij het om zijne achterste pooten op het ijs te zetten. »Tevergeefs zocht het moedige ros zich te verzetten, maar het hielp niet; spoedig had hij het paard gewend, en zij gingen nu weder terug naar de stad.

»Uwe tegenwoordigheid is dan wel in de stad noodig," zeide de slager, »dat gij u gewaagd hebt, om bij den avond den intocht met geweld te vorderen; of wilt gij misschien naar het slot?"

»Neen," hernam de andere, »leven of dood hangt van mijn bezoek in Gorkum af; ik moet noodzakelijk in de stad wezen."

Verder gaf hij echter geen reden, wat hij er te doen had. De slager eerbiedigde zijn stilzwijgen, en vroeg hem er ook niet verder naar, en ofschoon hij op het punt was om de vermeestering van Loevestein, waar de geus mischien belang bij had, aan dezen te berichten, zoo zeide hij echter niets: een kwade tijding komt altijd nog tijdig genoeg, dacht hij.

Aan de stadsgracht gekomen, besteeg de ruiter zijn paard weder, terwijl de slager den teugel losliet; maar toen hij naar den steiger wilde rijden, denkende, dat zijn leidsman dáár aan het huisje van den schipper zou aankloppen, zeide deze: »Neen, mijnheer! daar kunt gij niet door; de Dalemer- of Burgpoort is even zoo goed gesloten als de andere poorten; hetgeen ik verhaald heb, was niet waar; maar volg mij, ik zal wel een middel vinden om u binnen de stad te brengen." Hierop vroeg hij: »Is er ook wat nieuws in Utrecht?"

»Dat weet ik niet," hernam de ruiter, zijn mantel om zich heenslaande, terwijl zijn paard verheugd scheen weder in de macht van zijn meester te zijn; »ik kom daar niet vandaan."

»Dan moet gij van Vianen gekomen en door Arkel gereden zijn, —" zeide Jan Langarm. »Maar zeg mij eens, hoe kwam het u in het hoofd, om u voor een Spanjaard uit te geven?"

»Vergeef mij," antwoordde de geus, »het moet u vreemd voorkomen, dat ik zoo bij u aan de poort gekomen ben; ik kom van Nieuwkoop. In vollen draf den Schelluinerdijk langs rennende, hoopte ik nog vóór poortsluiten te Gorkum te komen; maar, helaas! ik kwam te laat; de Kansepoort was gesloten. Tevergeefs trachtte ik de burgers te bewegen, mij in te laten; zij weigerden het mij, evenals gij gedaan hebt; noch dreigen, noch smeeken of aanbieden van veel geld kon baten, en ik moest mij verwijderen. Daarna was ik voornemens mijn paard achter te laten, over het ijs te gaan, en hier of daar de stad te beklimmen; toen ik dit echter beproefde, ontdekte ik, dat de grachten wijd open gebijt waren, en het mij dus onmogelijk was. Nu geen andere raad wetende, trachtte ik mij den ingang te verschaf-

fen, door mij voor een Spanjaard uit te geven. hetgeen mij bijna het leven zou gekost hebben. Maar zeg mij eens, vriend! wat bewoog u toch, mij naar het leven te staan, mij, dien gij nooit gezien hebt?"

»Het genoegen der wraak te smaken," antwoordde de slager schielijk. »Ja, mijnheer! het zal u niet bevreemden, als ik u zeg, dat ik dezen dag mijn broeder vóór de stad aan de galg heb zien hangen. Geloof mij, anders heeft nog niemand mij van wreedheid kunnen beschuldigen; maar dit heeft mijn haat tegen alles wat Spaansch is, zoodanig aangewakkerd, dat ik onvoorzichtig gezworen had, om den eersten Spanjaard te dooden, die mij tegenkwam." Hier zweeg hij, en vervolgde weinig tijds daarna: »Wacht mij hier een oogenblik, Mijnheer! ik zal de poort laten openen; indien ik mijne muts afneem, kunt gij gerust naderen; zoo niet, dan is er iets gebeurd, dat mij verhindert u in de stad te laten, en gij zult tot morgen moeten wachten; want ik kan het leven mijner medeburgers niet in de waagschaal stellen voor u."

Dit zeggende, stapte hij naar de hamei; de ruiter hield zijn paard staande, en rustte met de linkerhand op de greep van zijn rapier.

Met meer opmerkzaamheid dan wel vroeger, zag hij naar de stad.

De omtrek der oude, hooge muren en der zware torens van de poort teekende zich donker tegen de lucht af; hier of daar stak de gevel van het een of andere huis boven den muur uit;de poort zelve had veel van de oude half vervallen bergsloten, die hij in Duitschland gezien had. Slechts een enkel klein venster was verlicht; het was dus, alsof dáár de eene of andere goudzoeker of toovenaar nog bezig was met vergift of tooverdranken te bereiden, terwijl de overige bewoners zich ter rust begeven hadden.

»Heidaar, mijne meesters; maakt open!" riep de slager met zijne gesloten vuist op de hamei slaande.

»Wie is daar?" vroeg een stem door het raampje in de wachtkamer.

»Ik ben het!" antwoordde Jan Langarm, »maak open, het is hier vervloekt koud!"

Weinige oogenblikken daarna ging de poort open. Over de brug traden zes burgers naar hun aanvoerder, en openden de sloten der kettingen, die de hamei bevestigden.

»Is er ook iets nieuws?" vroeg de slager. »Is er ook iemand geweest, terwijl ik weg ben geweest?"

»Neen; is het gedaan, Jan! heeft hij geen weerstand geboden?"

»Doe open!" riep deze, zonder hem te antwoorden en de hamei openstootende. »Terug; alles heeft zich gemakkelijk geschikt, de Spanjaard is verdwenen!" Dit zeggende, nam hij de muts af, draaide haar op de hand rond, en zette haar weder op.

»Alle heilligen staat bij!" gilde de Apotheker op eens uit, terwijl de anderen de vlucht over de brug namen, »ziedaar zijn paard, zijn mantel — het is zijn geest, hij is achter u, barmhartige God! ontferm U mijner."

»Zwijg, gek! het is geen geest," grauwde de slager hem toe, terwijl hij den ruiter, die op het gegeven teeken genaderd was, verzocht voort te rijden, waarna hij de hamei sloot en over de brug naar de poort trad. Onder het gaan bracht hij des apothekers hand aan het paard en zeide: »Voelt gij nu wel, dat het geen spook is, maar wel de ruiter en het paard in eigen persoon? ik zal u straks alles verhalen."

»Is hij dan de Spanjaard niet, dien gij gedood hebt?" vroeg de andere, die zijne hand schielijk terughaalde.

»Wel neen, oud wijf!" antwoordde de slager lachende, »hij is een Hollander met vleesch en been, evenals wij; maar wees voorzichtig, sinjeur! gij verbrandt met de lont van uw roer uw fraai zwart wambuis, dat gij reeds een halve eeuw gedragen hebt."

»Vrees niets, oude man!" zeide de ruiter, de poort binnenrijdende, «gij hebt van mij geen kwaad te duchten."

Half overtuigd, twijfelde de apotheker nog aan de waarheid van de zaak, en was hij op het punt om het teeken des kruises te maken, ten einde te ontdekken, of het waarlijk geen booze geest was; doch bedenkende, dat, indien het er een was, hij verdwijnen zou en de poort vanéén zou doen springen, besloot hij liever zijne onzekerheid te behouden, dan te wagen om onder het gewelf begraven te worden.

De slager opende nu behoedzaam de poortdeur, die in de stad uitkwam, en nadat hij eerst gezien had, of er ook iemand op straat was, zeide hij: »Alles is stil, Mijnheer! gij kunt gaan!" waarna hij een paar treden met den geus buiten de poort deed, om niet door de zijnen verstaan te worden. Met zijne rechterhand tegen het paard rustende, vervolgde hij: »Gij ziet, dat zoo Jan Langarm de Spanjaarden haat, hij steeds genegen is een geus

en landgenoot, zelfs met gevaar van zijn leven, te dienen; en zoo gij morgen bij mij wilt komen, zal het mij aangenaam zijn met den beker in de hand nader kennis te maken; ik woon schuins over de Gevangenpoort: vraag maar naar Jan Philips, den slager; hij is door de geheele stad bekend; een kind wijst u mijn huis, indien gij naar Jan Langarm vraagt."

»Ik dank u, vriend!" antwoordde de geus, hem de hand reikende, »het zou mij leed doen, dat gij of een van de wacht om mijnentwil in gevaar kwaamt." Hier hield hij op en scheen iets te willen vragen.

»Ik hoop van niet," zeide de slager; »ik zal aanstonds een paar hartelijke woorden tot mijn volk spreken, en dan geloof ik niet, dat zij het wagen zullen den mond te roeren."

»Vaarwel dan!" riep de ruiter en gaf zijn ros de sporen. Toen echter het paard wilde voortgaan, vatte de slager het bij den teugel. Het steigerde; maar toen het de hand herkende, die het buiten de poort had vastgehouden, stond het stil.

»Ik vergeet nog iets," zeide hij. »Het zou kunnen gebeuren, dat gij vóór het aanbreken van den dag de stad moest verlaten; het wachtwoord is: *Overwinning*, onthoud dit wel."

»Ik dank u," hernam de ruiter, »ik hoop, dat dit woord voor mij een gunstig voorteeken zijn zal."

»Zoo ga dan met God!" vervolgde de andere, en liet den teugel los. Het paard snelde voorwaarts, alsof het vreesde, dat dezelfde hand het nog eens zou verhinderen om zijn meester te gehoorzamen.

In de poort teruggekomen, sloot de slager haar weder behoedzaam toe. De Burgers, van hun schrik bekomen, vielen hem met vragen lastig; doch hij wilde niet antwoorden, voordat het bevestigen van de poort en de brug was afgeloopen; waarna hij zich bij het vuur nederzette op dezelfde plaats, waar hij te voren gezeten had, en hun vertelde hetgeen hem voorkwam, dat zij weten moesten.

»Maar indien het uitkomt, dat wij iemand hebben binnengelaten, wat zal ons dan gebeuren?" vroeg de bakker bevreesd.

»Dan zal men u naar alle gedachten de keel toebinden, even als een meelzak," antwoordde de slager droogjes. »Dit is echter niet zeker; maar zoo waar als wij allen zondige menschen zijn, zoo zeker is het, dat zoo iemand van u het hart heeft iets te zeggen van hetgeen hier heeft plaats gehad gedurende den nacht, hij een dood mensch is; want ik zal hem den hals breken: gij kent Jan Largarm. Belooft gij te zwijgen?"

Allen knikten zij van ja, waarna de slager lachende vervolgde: »Gij ziet er allen uit, alsof het vonnis reeds was uitgesproken. Komaan! schenk eens in, en laten wij drinken. Indien gij u niet met mijne zaken bemoeit, of bij mijn blok gaat staan, zal ik ook uwe zaken laten rusten. Neem gerust iemand een paar el laken meer af voor een mantel, dan gij noodig hebt; verkoop water en azijn met honig voor een duur geneesmiddel; verberg vrij het lichte brood onder den oven, of stop den menschen oude laarzen voor nieuwe in de handen, het gaat mij niet aan; en zoo er al iemand wat van zegt, Jan Langarm zal het niet wezen."

VIJF EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Zoodra de ruiter zich van den man verwijderd had, die hem zulk een grooten dienst had bewezen, en aan wien hij op het punt was geweest een voor hem gewichtige vraag te doen, moedigde hij zijn paard aan, en reed rechtuit de Arkelstraat in. Langs de Heilige Geest-kapel voorbijrijdende, lichtte hij zijn hoed op; en toen hij de Arkelstraat ten einde was, hield hij stil voor een groot huis, dat vlak over deze straat in de Hoogstraat stond; doch met verwondering zag hij, dat al de luiken gesloten waren. Geen licht was er in het huis te zien: de deur der herberg waarboven een groot bord uithing, was gesloten; de vroolijke waard vertoonde zich niet, zooals anders, op den drempel, om hem binnen te noodigen, noch beval op een luiden toon aan zijne knechts, het paard des edelmans of reizigers naar den stal te brengen. Geen vroolijk gezang liet zich in het huis hooren, en met verbazing zag hij een ijzeren ketting met een kram in den deurpost bevestigd, die met een groot slot, waarop het stadswapen scheen te staan, aan de deur was vastgemaakt.

De lantaren, die vóór het beeld van een heilige brandde, dat op een hoek der straat stond, stelde hem in staat dit alles te zien. Vreemd was het echter, dat op den anderen hoek der straat geen licht in de lantaren was voor een beeld, waarvan het hoofd was afgeslagen; de vromen, die anders de lantaren voorzien hadden, waren zeker van oordeel geweest, dat nu hun schutsheer van zijn hoofd, en dus van zijn gezicht beroofd was, zulks toch maar boter aan de galg zou geweest zijn.

Hij vermoedde reeds wat er gebeurd was; maar het openen der deur van een huis, niet verre van de herberg, deed hem echter opzien. Een oude vrouw liet een kleinen hond op straat, die dadelijk het paard aanbaste; zij zelve bleef echter, voor de koude bevreesd, binnen. De ruiter, die van haar eenig naricht hoopte in te winnen, reed een weinig terug en naar haar toe, en vroeg haar: »Dit is immers de Paradijsvogel?"

»Ja wel, mijnheer!" antwoordde zij, den ruiter van het hoofd tot de voeten opnemende.

»Zoudt gij mij in dat geval ook kunnen zeggen, waar de waard is, en waarom de herberg gesloten is?"

»O ja, Mijnheer!" antwoordde de oude, vergenoegd, dat zij hare bekendheid met alles, wat hare buren betrof, kon ten toon spreiden, terwijl zij met hare hand op een van steen gehouwen leeuw of een ander dier leunde, welke bezijden de huisdeur stond. »Gij hadt u nooit beter kunnen aanmelden dan aan mij. Gij moet weten, dat de waard gemeene zaak gemaakt heeft met de ketters op Loevestein; dezen morgen is men gekomen om den vogel te vangen; maar zie! het was te laat; hij was gevlogen, en het nest was ledig. De schout heeft de goederen in beslag genomen, en het stadslot op de deur gehangen. Er zijn herbergen genoeg in de stad, jonkman! gij zult daar beter zijn, dan hier bij dezen ketter; in het Roode Hert, over het Stadhuis, woont mijn zoon, die u naar uw stand zal ontvangen."

»Gij weet dus niet, waar de waard is?" vroeg de ruiter nadenkende.

»Goddank, neen, Mijnheer!" antwoordde de oude gemelijk; »voor wie ziet gij mij aan? ik heb mij nooit met den geus opgehouden, en zoo gij overal zoo naar den waard uit de Paradijsvogel vraagt, loopt gij groot gevaar, om dezen nacht in het slot op stroo te slapen. Zoo is het ook eens gebeurd, dat . . ."

Doch de ruiter viel haar in de rede, en zich aan hare woorden niet storende, riep hij: »Goeden nacht, moeder! God beware u voor de ketters!" gaf zijn paard de sporen en verdween uit haar oog, toen hij den hoek om, en de Hoogstraat inreed.

»Wat zijn die jonkmans heden ten dage onbeschoft," bromde de oude. »Kom hier, stom dier! het paard had u haast bezeerd," zeide zij, haar hond roepende; »ik geloof, dat die knaap zelf een ketter is; hij heeft het arme dier bijna vertrapt. Het was dan een wonderlijke ruiter, van boven geheel in het zwart; doch toen zijn mantel opwaaide, zag ik, dat hij in het rood gekleed was." Dit zeggende, maakte zij de deur dicht, nadat haar hondje was binnengekomen, hopende den volgenden morgen met hare buurvrouwen te overleggen, wie de man te paard toch wel geweest was, en zij spoedde zich naar haar huisvertrek, om zich te verwarmen en hare huisgenooten met haar gesnap weder lastig te vallen.

De Waterpoort aan de rivierzijde, die naast de brug was, en waarop de Spanjaarden bezetting hielden, werd door eenige musketiers bewaakt, en niet door burgers; mogelijk, omdat zij daardoor zich van de stad meer zeker achtten, om het krijgsvolk, dat onder bedekking van het kasteel aan den oever landen kon, den vrijen intocht open te houden.

»Dit is er een, die niet gaarne gebruik schijnt te maken van zijne voeten," zeide de soldaat, die de wacht had, tot een zijner makkers, toen hij den ruiter in vollen ren den Langen Dijk hoorde afrijden.

»Gij hebt gelijk," hernam de ander, toen de ruiter voorbij hem door de poort naar buiten stapte. »Maar zoo hij daar buiten zijn paard niet noodig zal hebben, zoo heb ik toch bij het licht der lantaren wel gezien, dat hij het niet gespaard heeft."

Buiten de poort gekomen, vond de ruiter een menigte menschen op de kade; hier en daar stonden er eenigen bij elkander, hielden een druk gesprek, of luisterden naar een hunner, die iets verhaalde. De duisternis verhinderde hem echter hen aandachtig te beschouwen of te zien, welke soort van lieden het waren. Zonder zich hieraan te storen of eenige poging te doen om te ontdekken, waarmede zij zich onledig hielden, wierp hij een snellen blik opwaarts de rivier, en stapte, nadat hij alvorens een eind weegs naar de Duivelsgracht opgereden was, naar de plaats, waar de schuiten lagen, die tot de overvaart gebruikt werden.

De reden, dat zooveel menschen zich hier bevonden, niettegenstaande de koude en den avond, was de nieuwsgierigheid om iets betrekkelijk Loevestein en den Boodschapper te vernemen: want daar het werkvolk en de busschieters reeds teruggezonden waren, deden zij verslag van het gebeurde, en even alsof hun dit eenige oplossing kon geven, gaapte de menigte naar de zijde van den Galgewaard, waarachter zij gewoon waren des daags het slot te zien; ja velen zouden niet eens de juiste plaats hebben kunnen ontdekken, waar Loevestein lag,

indien niet het schijnsel der wachtvuren hen op den weg geholpen had.

Een Spaansch soldaat hield met het musket en een brandende lont de wacht bij de schuiten; de oude veerman sloot juist zijn huisje, en zag nog eens naar de rivier, toen de ruiter hem op zijde reed en zeide: »Een hengst naar Woerkum."

»Er wordt niet meer overgezet, mijn meester!" antwoordde de veerman.

»Waarom niet, Thijs?" vroeg de ruiter schielijk. »Is de rivier met drijfijs, of is het te laat? Ik wil dubbele vracht betalen en een goeden drinkpenning bovendien."

»Het kan niet zijn, mijn meester!" hernam de veerman, »het is verboden; gij ziet dien knaap daar met zijn roer? hij zou het beletten, indien ik al waagde het gebod te overtreden. Wacht tot morgen, jonkman!" vervolgde hij langzaam. Wat zoudt gij aan de overzijde doen? Ik heb u meer gevaren; geloof mij, keer terug!"

»Waarom dat?" vroeg de ruiter driftig, en sloeg beangst de volksmenigte gade, die aan den rivierkant stond. »Indien gij mij kent, zoo weet gij, dat ik er wat te verrichten heb; in Gods naam! zeg het mij, als er iets gebeurd is."

»Wat er gebeurd is, jonkman!" zeide de veerman langzaam, »Loevestein is ingenomen."

Onwillekeurig drukte de ruiter de sporen diep in de zijden van zijn paard. Het steigerde, sloeg vuur uit de steenen en snelde vooruit, waardoor eenige lieden, die niet ver van daar stonden te praten, uit elkander stoven. Doch toen de ruiter den teugel aanhaalde, en het paard in zijne vaart stuitte, dwong hij het, een halven cirkel beschrijvende, weder bij den veerman te komen, en met hangend hoofd riep hij somber: »dan kom ik te laat."

»Gij zult zoo goed zijn mij dit te verklaren, *Signor Caballero*!" zeide een *Anspessado*, die, langs hen heen, dezen uitroep gehoord had, terwijl hij zijne hand naar den teugel van het paard uitstrekte, dat nog niet tot zijne vorige bedaardheid was teruggekeerd.

Een oogenblik zag de ruiter verwonderd om zich heen; de veerman sprak geen woord, ja hij achtte hem reeds verloren, toen de ruiter, zich bezinnende en zijne stem verheffende, in zuiver Spaansch driftig uitriep: »Sinds wanneer is het, kerel! dat een gemeen soldaat het waagt om een dienaar des Hertogs rekenschap te vragen van zijn gedrag of zijne woorden? Bij alle heiligen! uwe stoutheid verwondert mij; gij kent Signor Perea, wien ik beloofd had, vóór de inneming terug te zijn, en evengoed als hij, weet ik den soldaat te straffen, die zijn plicht te buiten gaat."

»Vergeef mij, Signor!" zeide de Spanjaard eerbiedig, zijne woede verkroppende. »Ik herinner mij niet, u onder onze Capitanes gezien te hebben."

»Het is mij onverschillig, of gij mij kent of niet," hernam de ruiter op een hoogen toon en zijn mantel openslaande. »Zoudt gij aan den veerman, die mij weigert over te zetten, daartoe geen verlof kunnen geven? het bevel om niet over te zetten kan alleen op het Hollandsche gemeen, maar niet op een Spaanschen bevelhebber worden toegepast."

»Neen, Signor!" antwoordde de Spanjaard, »het bevel is al te stellig; maar indien gij het verkiest, zal ik den Capitan het verlof daartoe laten vragen; hij is op het stadhuis bij den drossaard.

»Zeer goed!" hernam de ruiter, »hij kent mij; daarom zal ik liever zelf naar hem toegaan, uw soldaat zou mogelijk een vergeefschen weg afleggen. Ik heb gelukkig den tijd, anders zou ik u en den veerman nog op staanden voet gelasten mij te gehoorzamen." Dit zeggende, gaf hij den Spanjaard met de hand een wenk om te vertrekken.

»Gij zijt er goed afgekomen, jonkman!" zeide de veerman, »gij speelt met uw hoofd; wees toch voorzichtig!"

»Loevestein is dus over," zeide de ruiter zacht, waarna hij vervolgde, als vreesde hij de waarheid te vernemen: »...en de Boodschapper?"

»Gevallen!" antwoordde de veerman, »gevallen! Hij heeft zich met vriend en vijand in de lucht laten vliegen."

»En Perea?" vroeg de ruiter, zijne hand van zijn gelaat nemende, voor hetwelk hij haar gebracht had, toen de veerman sprak; en ofschoon zijne stem geene aandoening te kennen gaf, zou zijn gelaat, indien men hem had kunnen gadeslaan, zijne smart en vertwijfeling verraden hebben.

»Die leeft!" was het antwoord.

»Zal het geluk dan steeds den booze dienen?" zeide de ruiter nadenkende; »maar weet men nu ook, wie de Boodschapper is?"

»Ja," hernam Thijs, waarna hij zacht tot den ruiter sprak, zoodat niemand dan deze het verstaan kon; want een man in een zwarte kleeding, die zich in dit oogenblik naast hen vertoonde, maakte alle omzichtigheid noodzakelijk.

De ruiter sloeg zijn mantel over zijn gelaat, zoodat het geheel bedekt was, terwijl hij, zich voorover buigende, aandachtig naar den veerman luisterde.

»Ja, ik heb hem gezien, mannen!" schreeuwde

de man, die in het zwart gekleed was, »toen ik den jongen geus verbond, dien zij bevrijd hebben. Laat de jonge snaak voorzichtig wezen; want ik zou hem uit duizend menschen herkennen, als ik hem zag; maar hij zal zich wel wachten zich hier te vertoonen. De Boodschapper zelf opende mij de poort; hij zag er uit als een roover, en hij heeft mij mijne instrumenten afgenomen. Neen, burgers! nooit hebt gij een gezicht gezien, dat naar het zijne geleek; galg en rad was er op te lezen."

»Meester Helleborius! meester Helleborius!" riep een stem een eind weegs van daar, »men wil u iets vragen."

»Ik kom, ik kom!" riep de zwarte man, zich derwaarts spoedende, terwijl hij in het heengaan nog een blik op den ruiter wierp en gemelijk vervolgde: »Niemand is in staat om beter uitleg te geven dan ik, ofschoon de schipper er zich ook mede schijnt te bemoeien."

»Gij verkiest dus nog te gaan, na al hetgeen ik u gezegd heb?" vroeg de veerman, met zijne linkerhand op een houten bak leunende, die vóór het schippershuisje stond.

»Ja!" antwoordde de ruiter; »hetzij levend of dood, ik wil naar het slot, al zou ik met mijn paard over de rivier zwemmen," en wierp een onversaagden blik naar de plaats, waar hij het water met drift voorbij hoorde snellen.

»Indien ik niet met de overlieden van het veer op het stadhuis moest wezen en wij buiten de stad waren, zou ik trachten u te helpen," zeide de veerman: »maar dit kan nu niet. Doch zeg mij eens, kunt gij zelf wel eens uit de stad komen?"

»Ja, zeker!" hernam de ruiter, »ik weet het wachtwoord."

»Zoo?" antwoordde de veerman, »dan hebt gij hier den sleutel van een schuurtje, dat onder aan den dijk nabij Vuren staat; de riemen van het schuitje, dat tegen den dijk is opgehaald, zult gij in de schuur vinden. Ik gebruik de schuit om nu en dan een stuk land te bezoeken, dat in de rivier ligt, en mijn broeder bedient er zich van om zoden van dat land te halen. Zoodra gij het niet meer noodig hebt, berg dan de riemen weder weg, en stop den sleutel onder de deur door, ik zal hem dan wel vinden; maar wees bedacht, om onder het eiland in de Waal heen te houden voor het drijfijs; in allen gevalle is het uwe verkiezing; maar gij waagt uw leven."

»Ik dank u, vriend!" zeide de ruiter, »een dienst nog, en ik ga; hebt gij ook het noodige bij u om vuur te maken?"

»Wel zeker! hoe zou ik daarvan verstoken kunnen zijn?" antwoordde de veerman, hem een lederen zakje ter hand stellende, dat hij uit den zak van zijn grof schippersbuis gehaald had. »Veel geluk! gij hebt nu alles, God zegene u!"

»Vaarwel, Thijs!" riep de ruiter, die zijn paard wendde, en naar de poort reed. De soldaten waren nu allen bij elkander, en rustten op de trompen hunner lange musketten. De eene deur der poort aan de stadszijde was reeds gesloten; de Anspessado, door het licht van de lantaren zichtbaar, scheen met de soldaten te spreken. Nog lagen hem de harde woorden van den ruiter op het hart; hij waagde het echter niet, bevel tot zijn gevangenneming te geven. Eindelijk besloot hij een soldaat af te zenden om nadere bevelen te vragen. De ruiter had dit gezien; hij begreep dat er gevaar voor hem was, en dat de argwaan in den Spanjaard was gerezen. Terugkeeren kon niet helpen, want de voorpoort was waarschijnlijk bezet; haar te laten openen, nam te veel tijd weg, en hij zou zich alsdan op den Wolterschen dijk bevonden hebben, die hem te ver van zijn weg zou hebben afgebracht. Den doorgang hier met geweld te beproeven, was gevaarlijk, ofschoon dit hem anders het liefst zou geweest zijn; hij besloot dus zich door stoutheid te redden.

Dus op den soldaat aanrijdende, die onder de poort met een roer met brandende lont op schildwacht stond, riep hij, vóór hem stilhoudende, in het Spaansch: »In het geweer!"

»In het geweer!" herhaalde de schildwacht. De soldaten lichtten hunne musketten op, en schaarden zich in orde. De Anspessado zag verwonderd naar den ruiter. Eerst was hij besluiteloos wat te doen; doch wetende wat de krijgswetten van hem vorderden, trad hij vóór hem, en hield de punt van zijn bardezaan voor de borst van het paard. Aan wederzijde van hem plaatste zich een soldaat. Hij legde het musket met brandende lont en geopende pan op des ruiters borst aan, in de hoop verkeerende, dat hij het wachtwoord niet zou kunnen geven, en hij riep met een forsche stem: »Het woord, Signor!"

Een oogenblik aarzelde de ruiter. Hij was weerloos, in de macht der soldaten, zijne vijanden, en een koude rilling liep hem over het lijf; zich echter herstellende, zeide hij, terwijl hij zich vooroverboog, zacht, doch verstaanbaar: »*Victoria, Anspessado!*"

De Spanjaard, verwonderd, en in zijne hoop bedrogen, trad met zijne soldaten achteruit, alsof

hij nog twijfelde aan hetgene hij gehoord had.

»Hebt gij iets verontrustends gezien of gehoord, Anspessado! sedert gij hier de wacht betrekt?" vroeg de ruiter, op een toon die te kennen gaf, dat hij gewoon was te bevelen.

»Neen, Signor!" hernam de Spanjaard.

»Waarom zijn al uwe manschappen niet onder de wapenen?" vroeg de ruiter.

»Ik heb twee posten aan de rivier staan," antwoordde de Spanjaard, waarna hij langzaam vervolgde: »en een heb ik in de stad gezonden."

»Dat laatste is niet goed!" riep de ruiter driftig: »men moet nooit, onder welk voorwendsel ook, de wacht verzwakken; het strijdt tegen het uitdrukkelijk bevel van zijne Excellentie: ik zal er bericht van doen. Ook beveel ik u, zoo spoedig mogelijk het volk, dat nog buiten is, in de stad te jagen; men kan nooit te voorzichtig zijn; hebt gij mij begrepen?"

»Ja, Signor!" antwoordde de Anspessado, zich buigende.

»Zoo laat dan de poortdeur openen, en verwacht mij dadelijk terug," vervolgde de ruiter op denzelfden toon.

Ofschoon aarzelende, gehoorzaamde de Anspessado echter; de tegenstrijdigheid van des ruiters gedrag kon hij zich niet begrijpen; hij durfde zich evenwel niet verzetten. De ruiter haalde zijn zinkroeren nu één voor één te voorschijn en stak de lonten aan het vuur van een der musketiers aan, waarna hij zijn mantel om zich heensloeg en stapvoets voorbij den Anspessado en de soldaten reed, terwijl hij hen met het hoofd groette.

Nauwelijks was hij het Eind en een gedeelte van den Langen Dijk voorbij, en dus uit het gezicht der soldaten, of hij zette het in den draf, en noodzaakte de terugkeerende burgers hem het midden van de straat over te laten. Rechts omslaande, reed hij over de St.-Pietersbrug, welke over de haven lag, naar de andere zijde der stad. Spoedig stond hij voor de Dalem- of Burgpoort; het scheen alsof hij dezen nacht al de poorten der stad bezoeken moest.

»Wie daar?" riep een schorre stem van binnen, nadat hij een oogenblik met zijn vuist op de deur had geslagen.

»Open in naam des Konings, voor den Hertog! — ik moet naar buiten." riep hij.

Een raampje in de poortdeur werd geopend, en toen men hem alleen en te paard gewaar werd, maakte men geene tegenwerpingen om de poort te openen.

»Het woord! Mijnheer?" vroeg de aanvoerder der burgers, die aan de poort de wacht hadden.

»*Overwinning*, vriend!" antwoordde de ruiter, en dadelijk werd de poort verder geopend, de brug nedergelaten, en hij was buiten de stad.

Het »Goede reis, Mijnheer!" dat hem werd nageroepen, klonk hem lieflijk in de ooren; het was alsof hem een steen van het hart werd afgewenteld: hij was in vrijheid. Zijn hoofd naar de stad omkeerende, zag hij nog eens naar de oude poort en riep op een toon, waarin vreugde en droefheid ineensmolten: »*Overwinning!*"

ZES EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Alsof het paard in het ongeduld van zijn meester deelde, reed het snel langs den dijk. Noch de ongelijkheid er van, noch de bochten, die er in waren, verhinderden het met spoed zijn weg te vervolgen; en indien iemand het hier in het duister even snel als de wind had zien voorbijvliegen, zou hij gedacht hebben, dat het zoo even van den stal was gekomen, en niet, dat het reeds zulk een grooten weg had afgelegd. De ruiter scheen in gedachten verzonken, en ofschoon nu en dan de dorre tak van den een of andere op den dijk geplanten wilg, hem aanraakte, merkte hij het niet eens; hij scheen slechts één gedachte, één voornemen te hebben, namelijk het doel van zijn tocht te naderen.

Weldra reed hij voorbij Dalem, en de honden begroetten hem met een sterk geblaf; doch toen hij het dorp een eind weegs achter zich had gelaten, hield hij zijn paard staande. De vaart, die het ros had, deed het bijna op de achterbeenen nedervallen; het herstelde zich spoedig en stond stil, snoof door de wijd geopende neusgaten, en den harden grond met zijne hoeven om krabbende, vertoonde het zijn moed en tevens zijne gehoorzaamheid.

De ruiter, die tot nog toe voorover gebukt gereden had, richtte zich nu op; zijn oog vestigde zich aan de overzijde der rivier op een gebouw, dat gedeeltelijk zichtbaar was door een groot vuur, dat er voor scheen te branden; de roode steenen schenen nog bloediger door het schijnsel der vlam, die de glasruiten deed glinsteren.

»Loevestein! Loevestein! zie ik u dan nog

weer!" riep hij droevig uit. »De vreugdevuren mijner vijanden verlichten het gebouw, waar ik had behooren te sterven. Groote God! waarom hebt gij de vlag van mijn vaderland laten vallen?"

Een wijl nog staarde hij onbeweeglijk naar het slot, waarop al zijn gedachten schenen vereenigd te zijn; vervolgens riep hij wild: »Voort, voort! ik wil hem zien; wee hem, die het mij zal willen beletten."

Nu gaf hij zijn ros de sporen; diep drong het staal in de zijden van het moedige dier, dat hem nu weder snel als de bliksem langs den weg voortdroeg.

Zoodra hij echter nog langs eenige hooischelven en boerenwoningen gereden was, minderde hij den draf, en steeds het oog onder naar den dijk gericht houdende, trachtte hij het huis te ontdekken, waarvan de veerman gesproken had. Weldra zag hij een zwart punt tegen de rivier afsteken; het was het schuurtje.

Hij steeg af, wierp den teugel over den kop [illegible] 'iet aan de zijde van den [illegible] lij deed zijn mantel af en [illegible] aard, om het voor de koude [illegible] t zeer bezweet was: een [illegible] vaarde hield, ofschoon hij [illegible] Daarop haalde hij zijne [illegible], en streelde nog eens het [illegible] m zoo trouw had gediend, [illegible] r beantwoordde het deze liefkoozing; toen verwijderde zich de ruiter, maar het kostte hem moeite om te gaan.

Zal hij weder zijn paard bestijgen, of zal hij door het water of het staal omkomen? wie weet het!

Toen hij van den dijk afgeklommen was, bedacht hij zich een oogenblik, of hij zijne vuurwapenen zou medenemen; hij scheen er echter van af te zien; want hij legde ze op den grond neer, en haalde de lonten een eind weegs uit; de wind waarborgde hem, dat zij zouden aanblijven. Nu opende hij het schuurtje. In den donker rondtastende, vond hij spoedig een paar riemen, en nadat hij de deur weder gesloten had, trad hij naar het schuitje, en wierp er de riemen in.

Met kracht sleepte hij de aak stroomwaarts; tweemaal was hij genoodzaakt een oogenblik te rusten; doch hij sloeg spoedig de handen weder aan het werk, en gaf den moed niet op. Eindelijk liet hij het te water glijden. Noch de zwakheid van het vaartuig, waarin hij zich ging wagen, noch het geweld, dat de stroom maakte, noch het denken aan eene of andere hem dierbare betrekking, schrikte hem niet af: zijn besluit was genomen; het was onwrikbaar.

Nadat hij de schuit van den dijk afgestooten had, zette zij zich op de bank neder, rukte de riemen te boord, steeds tegen den stroom inroeiende, en gedachtig aan hetgeen de veerman hem gezegd had, om onder den Waard heen te houden.

Doch hij kende het element niet, waarop hij zich gewaagd had; snel stroomde het water, dat groote schollen ijs met zich voerde, en sloeg geweldig tegen het zwakke boord. Nadat hij een eind weegs met inspanning van al zijne krachten gevorderd was, belette hem het ijs zijne riemen verder te gebruiken; het schuimende water stortte het vaartuig binnen, en, tusschen het ijs beknepen, kraakte het hout: hij scheen verloren. Moedeloos wierp hij de riemen op den bodem van het vaartuig; zijn zwart haar woei door den wind om zijn hoofd; zijne stem, die het geluid van den stroom en van den wind overschreeuwde, deed de verwensching van het ijs en zich zelven hooren. Van woede met den voet stampende, alsof hij de planken, die hem droegen, wilde verbrijzelen, maakte hij zich gereed om zijn degen uit den draagband te nemen en het wapen weg te werpen, dat zijn dood slechts kon verhaasten, zoodra hij zwemmende zou moeten worstelen met het element. Maar hij gevoelde den moed in zich, om tot het uiterste te kampen, en zijn leven tot den laatsten snik te verdedigen.

Hij was gereed om, in weerwil van het ijs en zonder vaartuig, zijn weg te vervolgen, en hij besefte de noodzakelijkheid, om zich in doodsgevaar van alles te ontdoen, wat hem kon verhinderen in het vrij en gemakkelijk gebruik zijner ledematen. Doch nu draaide het vaartuig, door een groote ijsschots geprangd; de voorsteven tegen den stroom gekeerd, kliefde de golven, en het ijs gleed langs de zwakke boorden af. Hij vatte weder moed; andermaal greep hij de riemen op, terwijl hij steeds het vaartuig in die richting hield, welke het voor vernieling bewaard had. Zoo kwam hij achter het eilandje, waar de stroom minder sterk was; en voer, ofschoon niet zonder gevaar, ook het andere gedeelte der rivier over. Eindelijk trad hij aan land, en nadat hij het vaartuig een eind weegs tegen den dijk, die om het Monnikenland was, opgehaald had, maakte hij het aan den grond vast. Vervolgens veegde hij zijn gelaat af, sloeg zijn oog dankbaar ten hemel, drukte zijn hoed vaster op het hoofd, en snelde voort.

ZEVEN EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

De gracht naderende, welke Loevestein van het Monnikenland scheidt, zag hij om zich heen; hij was bevreesd onvoorziens op de eene of andere Spaansche schildwacht te stooten; want het was hem niet bekend, hoe ver zich hunne voorposten uitstrekten. Van Perea's kunde in alles wat den oorlog aanging, moest hij verwachten, dat deze geen voorzorgen veronachtzaamd had, terwijl echter de trotschheid des Spanjaards hem hoop gaf, om ongezien tot aan het slot te kunnen doordringen. Dikwijls verwaarloost de overwinnaar die voorzorgen, welke hij zou genomen hebben, indien hij ware overwonnen geworden.

Zoo naderde hij tot aan de lange, smalle, houten brug, die over de gracht lag, en door de Spanjaarden hersteld was. Daar hij geen gerucht vernam, noch de lont van een soldaat gewaar werd, besloot hij hier den overtocht te beproeven, dien hij veilig, eenige voetstappen van dáár, over het ijs had kunnen bewerkstelligen, indien hij eenig gevaar vermoed had. De dunne plank zwiepte, toen hij zich aan de ranke leuning vasthield en daarover trad; doch op eens stond hij stil, en hield zelfs zijne ademhaling in. Een Spaansch soldaat, in zijn mantel gewikkeld, zat slapende op den grond vóór de brug, en leunende met zijn rug tegen den paal waarop de leuning rustte. Wat nu te doen? Zijne rechterhand had reeds den dolk gevat, die den verkleumden en geen onraad vermoedenden soldaat het eeuwig stilzwijgen moest opleggen; maar snel liet hij het gevest weder los. Een slapende te dooden, vermocht de geus niet; zijne driften waren niet zoo hevig, zijn bloed jaagde niet zoo onstuimig door zijne aderen als dat van den Italiaan of Spanjaard uit zuidelijker landen geboortig; maar zijn moed was den hunnen gelijk, terwijl het den Hollander ingeschapen gevoel van goedheid, menschelijkheid en afschuw van bloedvergieten hun onbekend was.

In de overtuiging dat de soldaat sliep, stapte hij behoedzaam over hem heen; doch hetzij de scheede van het rapier den slaper raakte dat deze iets hoorde, of door de fijnheid zijner zintuigen gewaar werd, dat iemand hem naderde, althans hij richtte zich op, en riep snel:

»Wie daar?" tegelijk zijn hand naar zijn musket uitstrekkende, dat aan zijne linderzijde lag.

»Zwijg!" riep de ruiter zacht in het Spaansch en hem bij de keel vattende, »zwijg! of gij zijt des doods."

»Staat bij, mannen, verraad!" schreeuwde de Spanjaard bijna onverstaanbaar en de hand zoekende los te scheuren, die hem het spreken onmogelijk maakte. Spoedig ontstond er een hevige worsteling; aan de eene zijde ging kracht gepaard met stoute onversaagdheid, aan de andere zijde moed met jeugdige vlugheid en sterkte. De kamp was evenwel niet gelijk: de Spanjaard, ofschoon op den grond onder zijn vijand liggende, en door diens knie op de borst gedrukt, had beide zijne handen vrij, terwijl de ruiter, om het gerucht en het geschreeuw te voorkomen, steeds zijn linkerhand aan den strot van zijn vijand houden moest.

Nadat de Spanjaard eindelijk had ingezien, dat zijn pogingen om zich van zijn bespringer te bevrijden, vruchteloos waren, staakte hij die, en hij trok zijn dolk, dien hij nu onder zijn bereik had, waarmede hij met een forsche hand den ruiter een stoot in de zijde toebracht. Het lemmer verscheurde het laken van het wambuis; doch de stalen ribben van den buigzamen kolder redden hem dezen keer het leven. De Spanjaard, van woede brullende, maakte zich gereed om op een andere plaats zijne stooten te verdubbelen, toen het zijn vijand, die van zijne beweging meer meester was, gelukte om de gewapende hand te grijpen; maar nog hield de soldaat een arm vrij. Den dolk aan de gespierde vuist des krijgsmans te ontwringen, vermocht de ruiter niet; zijne eigen wapenen te trekken, was hem onmogelijk: ieder oogenblik kon de Spanjaard, die zich evenals een slang onder hem bewoog, zich losworstelen, en dan ware het met hem gedaan geweest; van alle kanten zouden de soldaten op de stem huns makkers komen toesnellen. De vlucht zou hem mogelijk nog hebben kunnen redden, maar hij was niet gekomen om te vluchten; voor niets had hij niet den dood te Gorinchem en in 't vaartuig getrotseerd; wie waarborgde hem het leven op de vlucht en op zijne overvaart?

Zijne vingers omklemden vaster dan ooit de keel des Spanjaards, wiens ondergang was besloten. Met geweld sleepte de ruiter, die er tot nog toe alleen op bedacht was geweest, om hem op den grond te houden, hem nu langs de gracht voort.

De voeten van den soldaat hingen op den harden grond; de snelheid, waarmede zijn vijand hem met zich sleurde, verhinderde hem tot staan te komen; het gebrek aan lucht deed hem bijna verstikken, en zijne hand, welke langs de zijde zijns bespringers naar diens wapenen gezocht had, zonk machteloos neder.

Aan de Waal gekomen, hield de ruiter stand; het water, dat schuimend tegen den oever aanbruischte, bevochtigde zijne voeten. De Spanjaard scheen nu een weinig te bekomen, hetzij door den kouden wind, die hier woei, of doordat zijne keel minder sterk werd vastgehouden; en daar hij het voornemen zijns vijands giste, trachtte hij zich aan diens wambuis vast te houden. Dan tevergeefs; met een hevigen ruk stiet de ruiter hem van zich af, en hij viel ploffend in het water. Toen de hand, die hem bijna verworgd had, zijne keel losliet, kreeg hij weder lucht en hij riep:

»Sta bij, Romero! sta bij!"

Zijne zwakke stem werd echter niet gehoord: het geraas der golven en de wind verdoofden het geroep, dat zijne makkers anders zou hebben doen toesnellen om hem te wreken. Onbeweeglijk staarde de ruiter den ongelukkige na, die zijn arm, welke den dolk voerde, in de hoogte hield, alsof hij zijn vijand nog wilde dreigen, toen hij te midden der ijsschotsen verdween, en door den stroom naar de diepte werd gesleept.

»God zij uwe ziel genadig, dappere krijgsman! en vergeve mij uw dood," zeide hij somber, toen de Spanjaard verdwenen was, het teeken des kruises makende, waarna hij vervolgde, terwijl een bittere grimlach zijn mond omtrok: »Vaarwel! mogelijk volg ik u spoedig."

Toen keerde hij zich snel om, als zocht hij een droevige gedachte te verdrijven, en verwijderde zich van de rivier. Hij ontweek echter zooveel mogelijk het voorhof en de batterij, omdat daar vuren brandden, en ging op de Maas aan; waarna hij langs en achter den kleinen moestuin om, naar de gracht snelde, die achter om het slot heenliep. Op een verren afstand zag hij een vuurvonk zich bewegen; het was de brandende lont van een der schildwachten; en misschien wel in de plaats van hem, dien hij zoo even uit dit leven gestooten had, gaf hij met een ruwe stem antwoord, toen de Spanjaarden elkander toeriepen.

Aan de gracht gekomen, bleef hij staan; geen enkel licht vertoonde zich in het slot; alles was daar doodsch en stil, terwijl op het voorhof een groot vuur brandde, en zich nu en dan eenig gerucht liet hooren. Opmerkzaam beschouwde hij het gebouw, dat aan één zijde gedeeltelijk was ingestort; maar opeens viel hem een witte stip in het oog, welke zich boven het dak verhief. Zijn oog glinsterde van vreugde, en zijne handen dankbaar ten hemel opheffende, riep hij zacht: »Ik dank U, Gij hebt mijn gebed verhoord! de vlag mijns vaderlands is nog onbezoedeld!"

Met welk oogmerk hij naar het slot was doorgedrongen, wist hij mogelijk zelf niet. Was het om de plaats van het gevecht te bezien, evenals in onze dagen duizenden nieuwsgierigen zijn samengevloeid op de slagvelden, die met het bloed hunner landgenooten, vrienden en vijanden, doorweekt waren? Was het om te trachten den overwinnaar neder te stooten, of, de wraak tot een anderen tijd uitstellende, slechts een poging te doen, om het verbrijzelde lichaam van een vriend aan de schandplaats te onttrekken? 't is onbekend; doch zeker is het, dat hij in dit oogenblik het vaste besluit nam, om de vlag des Boodschappers te redden, of in de verdediging er van te sneuvelen.

Toen trad hij over eenige ladders, die op het ijs in de gracht lagen, naar het slot, en stapte het door een venster binnen. Zijne voeten raakten nu iets hards, dat op den grond lag; hij stak zijne hand uit, en raapte een ijzeren werktuig op; het was het houweel, dat Pedrillo gebruikt had. De gang doorgaande, evenals iemand, die met de gelegenheid van het gebouw bekend was, naderde hij het voorste gedeelte van het slot. Op de kleine binnenplaats gekomen, welke binnen de poort was, zag hij het licht, dat de glasruiten van een klein raam verlichtte, hetwelk naast de poort was, en tegen de lantaarn stootende, die Perea aldaar had neergezet, nam hij haar op. Spoedig gebruikte hij het gereedschap, dat de veerman hem had gegeven, en ontstak de kaars.

Hij kon zich het genoegen niet ontzeggen zijne vijanden te bespieden, en toen hij voor het raampje trad, zag hij een achttal soldaten om het vuur zitten. Toen echter één van hen het hoofd oprichtte en naar het slot zag, verwijderde de ruiter zich snel, en begaf zich naar het achterste gedeelte daarvan. Evenals Perea klom hij op den puinhoop heen en weder. De lantaren naast zich nederzettende, stond hij eindelijk stil, en riep uit, terwijl een traan van aandoening op den grond nederviel: »Hier zijt gij dan gevallen, Herman! hier heeft de Boodschapper zijne vijanden verpletterd. Op Loevestein zou ik u wedervinden; waar rust gij? Ik zie u niet; uwe stem antwoordt niet meer op die der vriendschap. Herman! waar vind ik u?" en weemoedig zijne armen over elkander slaande, zag hij om zich heen.

Een steen, die toevallig van een der zijmuren gleed, viel niet ver van hem neder. Zonder te gelooven, dat dit het antwoord op zijne vraag was,

begon hij echter dáár de steenen weg te ruimen; het was hem onverschillig waar hij zijn treurig werk zou aanvangen: de dooden keeren niet in het leven terug, en het koude graf is stom; waarom zou hij een antwoord op zijne vraag gewacht hebben?

Langen tijd hield hij zich bezig met den grond om te wroeten; groote moeite kostte het hem de steenbrokken en andere beletselen aan eene zijde te wentelen, zonderdat het hem gelukte iets bijzonders te ontdekken. Wanneer al zijn houweel op het een of het ander ijzer stiet, zoo was het de helm of het borstharnas van een der ruiters; en over het lot, dat deze brave krijgslieden getroffen had, nadenkende, wierp hij hunne bloedige wapenen ter zijde, in welke meestentijds eenige misvormde overblijfselen van de verscheurde lichamen zaten vastgeklemd. Indachtig aan de woorden van den veerman, dat, zoo ver men wist, de speerruiters vooraan waren geweest, bleef hij ook in dezelfde richting zijn onderzoek voortzetten.

Reeds gaf hij de hoop op om te vinden wat hij zocht, toen hij een helm ontdekte, welke tusschen de steenen zichtbaar begon te worden, en het hem na veel moeite gelukte, een geheel geharnasten man te ontblooten. Bij het flauwe licht der lantaren zag hij, dat deze kleiner was dan de Boodschapper, dien hij goed scheen te kennen.

Vergeefs zocht hij den gesloten helm te openen; want daar het ijzer ingedrukt was, zat het vizier vastgeklemd. Ofschoon het lichaam nog niet aan stukken gescheurd was, zoo was echter het borstharnas plat gedrukt: en toen hij zag, dat in de linkerhand een trompet, met het koninklijke wapen er aan, zat vastgeklemd, werd het hem klaar, dat dit Pedrillo, de trompetter der speerruiters, was. Hij legde hem op zijde, begon weder te graven, en luisterde nu en dan naar het geroep der schildwachten, hetwelk de felle wind hem toevoerde.

Op eens begon de hoop weer bij hem te herleven; hij ontdekte den voet van een krijgsman; in een kromme, gebogen houding zat de geharnaste tusschen twee stukken hout, wellicht de overblijfselen van de stijlen eener deur, vastgeklemd. Nadat hij hem geheel had bevrijd van den grooten hoop steenen, hout en andere voorwerpen, die hem bedekten, nam hij hem op, sleepte hem een eind weegs van daar en zette hem tegen een grooten steenklomp aan, die daar lag. Duidelijk zag hij aan het harnas dat het geen der ruiters was; het harnas was geheel anders; een der musketiers kon het niet zijn; het moest dus de boodschapper of een der geuzen wezen; de houding en grootte kwamen hem vrij gelijkend voor. Doch toen hij het gelaat bij het licht der lantaren wilde gadeslaan, en de kaars met zijne vingers snoot, deinsde hij terug. Niets kenteekende meer een menschelijk aangezicht, het hoofd was verschrikkelijk geschonden en onkenbaar. Een der zinkroeren hing aan den gordel, waaraan een tinnen waterflesch met een lederen riem vastgemaakt was; de stop was niet op de flesch; waarschijnlijk had de krijgsman, toen hij de laatste terugnam, dien weggeworpen. Vruchteloos zocht hij om den hals naar het een of ander hem bekende teeken, of den geuzenpenning; maar hij vond het niet, en de armen treurig over elkander slaande, staarde hij weemoedig en vragend op het lijk.

»Zijt gij het, Herman?" riep hij uit. »Antwoord mij, geest van den verslagene, — wie zijt gij?"

Doch ijdel was zijn vragen; de geest keert niet terug om den vriend te antwoorden. Toen vloog een uil, die het voor het eerst weder waagde, zich na het rumoer van het gevecht te vertoonen, om het slot rond, en vervulde de lucht met zijn gekras.

»Ja, gij zijt het, vroolijke Uil!" riep de ruiter uit. »Ja ik herken u nu; gij zijt het, die mij weleer door uw geschreeuw hebt verschrikt; weinig dacht ik toen, dat ik u zoo spoedig aldus zou wederzien. Rust zacht! God zij u genadig! uw aanwezen wijst mij de plaats aan, waar ik uw vriend zal vinden! helaas! indien ik mijn plicht evengoed vervuld had als gij, zoo zou ik met hem gevallen zijn."

Over het bijzonder toeval nadenkende, dat den geus en den trompetter in hun geheel gelaten, en daarentegen de musketiers allen vanéengescheurd had, begon hij weder te graven. Hij wist niet, dat, aangezien het buskruit achteraan in den kelder gelegen had, die onder de gang was, de uitbarsting juist onder de vijanden het hevigst geweest was.

Plotseling hield hij op, en rustte op zijn houweel om aandachtig de luisteren. Het kwam hem voor, dat op het voorhof eenige beweging plaats had; doch denkende dat het de wind was, die door het openliggende gebouw en de bres heensnoof en de menschelijke stem nabootste, of dat het de soldaten waren, die de posten aflosten, begon hij weder de steenen op te ruimen, hetgeen zijne vermoeidheid hoe langer hoe zwaarder deed vallen. Hij luisterde, voorovergebogen, en duidelijk hoorde hij nu het gekletter van laarzen met sporen, dat in de

Toen hij echter de steenen nog verder opruimde en het geheele lijk ontblootte, zag hij dat het geen Spanjaard of vaandrig zijn kon. Dadelijk stak hij zijne hand uit naar den hals, haalde een keten van zilver onder de vlag uit te voorschijn en toen hij den geuzennap bezag, welke er aan hing, riep hij uit: »Gij zijt het, Herman! gij zijt de Boodschapper."

Het slot Loevestein. Bladz. 63, deel II.

gewelfde gangen weerkaatste. Hij wierp het houweel weg, en greep een verscheurden mantel, dien hij zoo even had opgedolven, wond dien om zijn linkerarm, drukte zijn hoed vast op het hoofd, trok zijn rapier, en na nog een blik geworpen te hebben op de akelige groef, waaruit hij den doode had opgegraven, trad hij snel, maar behoedzaam, naar de plaats, vanwaar het geluid kwam.

Zijne bedaardheid, zijn moed, de geruste blik, dien hij op zijn degen geworpen had, toen hij dien dreigend boven zijn hoofd zwaaide, alles kondigde vernietiging aan voor hem, die het wagen durfde hem te storen.

Flauw verlichtte de lantaren dit kerkhof, welks eenzaamheid nu weder door geen levend wezen meer werd gestoord. De twee geharnaste mannen lagen dicht bij elkander; het scheen alsof het voorovergebogen hoofd van den geus, die tegen den steen leunde, nog naar zijn vijand gericht was, die, nog met zijn trompet in de hand, op den rug lag uitgestrekt, en weder reeds gedeeltelijk bedekt was met de steenen, die de ruiter van zich had afgeworpen.

Weldra liet zich, niettegenstaande den afstand en het gehuil van den wind, een gekletter van wapenen hooren; de eene slag, de eene stoot scheen den anderen te volgen. Twee geheele dagen had het gevecht geduurd, twee geheele dagen had het zwaard in en om het slot gewoed; het scheen alsof het staal nog niet in de scheede rusten kon.

Van tijd tot tijd liet zich, te midden van het gevecht, de eene of andere kreet hooren; doch de wind, die zich steeds verhief, snoof en huilde geweldig door de gangen van het slot, en toen hij een wijl zijne woede matigde, hoorde men niets meer; geen enkel geluid liet zich meer hooren; alles was stil als het graf.

Eindelijk klonk het geluid der sporen weder op een afstand; het licht eener fakkel verkondigde de nadering van iemand; — de geus had er geene, toen hij vertrok; zou hij gevallen zijn? — Een man trad over den puinhoop naar de lantaren, het was — de ruiter; de fakkel, aan het stuk eener lans vastgebonden, plantte hij tusschen de steenen naast den dooden krijgsman. Hij wierp den mantel van zijn linkerarm af, en veegde zijn rapier er aan af; vervolgens drukte hij het getrouwe staal, waarmede zijne vijanden teruggedreven waren, aan zijne lippen; zijn oog fonkelde van moed en zelfvoldoening, toen hij zijn wapen opstak. Bij het licht der fakkel zag hij met genoegen, zoo het scheen, doch met verrachting tevens, naar het wambuis, hetwelk op de borst op onderscheidene plaatsen was doorstoken en vanéengescheurd. Nu sneed hij met zijn dolk een stuk van den mantel af, dien hij weggeworpen had, vouwde het op, en stak het onder zijn zwart lederen gordel, waaraan zijn degen hing, haalde de gesp sterk aan, om de wonde, die hij scheen ontvangen te hebben, te sluiten, en nadat hij zijne hand, welke daardoor met bloed bevlekt was geworden, afgeveegd had, nam hij zijn hoed af, wuifde er mede boven zijn hoofd, en riep: »Zij is nu de mijne, voor eeuwig! mijne belofte is vervuld!" en den hoed weder opzettende, greep hij het houweel en begon te graven.

Wanneer de doodgraver bij nacht op het eenzame kerkhof het stille graf voor den aanstaanden bewoner graaft, zingt hij, niets vreezende, en aan den nachtelijken arbeid te midden der graven gewoon, zijn eentonig lied. Wanneer hij echter te midden van een stormachtigen nacht zijne woning verlaten heeft, om het lijk, dat des morgens is aarde besteld, van zijne laatste kleederen of zijne kostbaarheden te berooven, zoo beeft zijne hand, als hij de spade in de aarde drukt; het minste geritsel in het gebladerte jaagt hem schrik aan, en als de eene of andere nachtvogel boven zijn hoofd en de graven heenvliegt, en zijn gewoon gezang aanheft, ziet hij sidderend omhoog, en neemt spoedig de vlucht: het is alsof de vogelen hem zijn heiligschennis verwijten.

Ofschoon de vrees den ruiter onbekend was, en hij bezig was een heiligen plicht te vervullen, zoo stond hij nu en dan stil om te luisteren, evenals vreesde hij weder verontrust te worden. Wel liet zich van tijd tot tijd een geroep in de verte hooren; maar men scheen geene nieuwe poging te doen om hem te storen.

Onder een zwaren balk, die gevallen was, en dien hij niet vermocht te bewegen, vond hij weder een harnas. Vol hoop zette hij zijne pogingen voort; weldra had hij het gedeeltelijk ontbloot. Helaas! hij had weder vergeefsche moeite gedaan; een groote groene zijden sluier bedekte het borstharnas: het was een Spaansche vlag!

Toen hij echter nog verder de steenen opruimde en het geheele lijk ontblootte, zag hij, dat het geen Spanjaard of vaandrig zijn kon. Dadelijk stak hij zijne hand uit naar den hals, haalde een keten van zilver onder de vlag uit te voorschijn, en toen hij den geuzennap bezag, welke er aan hing, riep hij uit: »Gij zijt het, Herman! gij zijt de Boodschapper; het geschenk van den edelen Vorst zal

mij steeds aan u doen denken." Dit zeggende, nam hij de keten, haalde haar over het hoofd des Boodschappers, en hing die zelf om den hals.

In de linkerhand hield deze een groot breed zwaard, dat echter op den grond viel, toen de ruiter hem oplichtte; het scheen alsof hij het alleen aan zijn vriend had willen overgeven. Met aandacht bezag hij het gelaat: het was ook onkenbaar: geen ijzer had het beveiligd tegen de kracht der nedervallende steenen. Zich voorover buigende, kuste hij den ijzeren handschoen, waarin de hand gesloten was, die zoo even het zwaard had losgelaten; hierna nam hij het wapen, dat op onderscheidene plaatsen diepe schaarden had, als getuigen, dat men het niet had gespaard, en legde het naast den anderen geus neder.

Toen bezag hij de vlag, waarop 's Konings wapen met goud gestikt was. Het veldteeken der Spanjaarden had hem dan onthuld toen hij viel; met eerbied staarde hij op den doode. Nu verhief zich het geschreeuw buiten het slot, en wel aan de overzijde van het gebouw, en herinnerde den geus, dat het hoog tijd was om heen te gaan. Eensklaps, terwijl de wind vreeselijk loeide, hoorde hij eenige beweging, en er vielen eenige steenen.

Reeds bracht hij de hand weder aan het gevest van zijn degen; want het was alsof men op de wankelende zoldering boven zijn hoofd liep, en er viel iets, dat langs den muur kraste en van de balken afgleed, naar beneden. Snel liep de ruiter derwaarts, hief het op, en de geuzenvlag, die door den wind was afgeworpen, boven zijn hoofd rondzwaaiende, riep hij halfluid: Overwinning! *Vivent les Gueux!*"

Zoo was dan de vlag gered, en als den anderen morgen Perea aan zijn huurlingen zou gebieden haar af te rukken, zou zij verdwenen zijn. Hij ontdeed het heilige doek van den stok en spreidde het op den grond uit; vervolgens legde hij den Boodschapper er op en wikkelde de vlag om het gekneusde en bebloede lichaam.

Met moeite torste hij de zware vracht op zijne schouders, nam het houweel, en verliet, daarop leunende, de plaats, waar de Boodschapper gestorven was. Nog eens zag hij om naar den geus, wiens harnas, door de fakkel verlicht, sterk glinsterde; daarna verdween hij te midden der duisternis.

Door de gang verliet hij het slot, evenals hij er binnen was gekomen; met moeite gelukte het hem zijn last door het venster te krijgen, en hij trad over de ladders. Gelukkig kwam hij op den vasten grond; toen legde hij den doode neder en rustte. Duidelijk kon hij het geschreeuw der soldaten hooren; hij trachtte te ontdekken, of er zich ook eenige vóór hem in het veld bevonden, doch tevergeefs: de duisternis was sterker dan ooit.

Nu weder, en wel langs de Maas voortgaande, verried hem de zwaarte van zijn gang op den harden grond. »Wie daar?" riep een sterke stem; doch de ruiter gaf geen antwoord, maar zag om zich heen.

Nu hoorde hij de pan van een vuurroer openen en werd de lont gewaar, maar zich zoo dicht mogelijk naar de aarde buigende, wachtte hij het schot af. »Wie daar?" riep dezelfde stem, maar met minder beradenheid. De trekker was afgetrokken; een heldere vlam vertoonde hem op eenigen afstand twee Spaansche voetknechten; het schot viel, en de kogel gleed af langs het harnas des Boodschappers.

Toen spoedde hij zich weder voort; de last, dien hij droeg, maakte echter dat hij gebukt moest gaan, en nu eens naar dezen, dan weder naar genen kant overhing. De soldaat, die geschoten had, scheen met den anderen in gesprek; hij begreep, dat zij in hun bijgeloof hem voor een geest hielden, en daarom hem niet durfden naderen, en daarvan gebruik makende, prevelde hij langzaam met een holle stem in het Spaansch eenige woorden, die hen in hun denkbeeld moesten versterken. Zoodra zij dit gehoord hadden, namen zij de vlucht, zonder zich verder om hem te bekommeren, en liepen naar het voorhof, terwijl de ruiter, langs de rivier gaande, zijn weg vervolgde.

Aan de brug gekomen, voelde hij voorzichtig met zijn voet, bevreesd zijnde om over het musket van den soldaat, met wien hij geworsteld had, te struikelen; doch het was verdwenen. Langzaam trad hij nu over de lange plank, die onder den last dreigde te breken; maar het buigzame hout weigerde niet hem te dragen. Eindelijk betrad hij het Monnikenland.

De wind, die hem zeer hinderlijk was, begon een weinig minder te worden, en hij begon langzaam, doch gestadig voort te gaan, en weldra hoorde hij het geroep der soldaten niet meer, die op het verhaal hunner makkers naar de brug gesneld waren.

Zoo had hij dan den gevaarlijken tocht volvoerd; zoo was het hem dan toch gelukt, om, buiten alle verwachting, den Boodschapper te vinden en de vlag uit de handen der Spanjaarden te redden.

Na menigmaal te hebben gerust, kwam hij aan de hoogte, die te midden van het Monnikenland was; de dorre takken van den ouden olm, die

onder den naam van Heer Jan's, of Heer Jan van Blois' boom bekend was, maakten, door den wind bewogen, een eentonig geluid. Onder aan den stam legde de ruiter nu het lijk van den Boodschapper neder, en nadat hij eenigen tijd uitgerust had, begon hij met het houweel een graf te maken. Dit ging moeilijk in den harden grond met het onhandige werktuig, en hij was genoodzaakt om de aarde met zijne handen naar buiten te werpen.

Toen het graf hem voorkwam een genoegzame grootte en diepte te hebben, ontrolde hij de vlag, waarin de Boodschapper gewikkeld was, en nadat hij de banier, die voor doodwade dienen moest, op den grond van het graf had uitgespreid, legde hij het lijk er op. Nog eens drukte hij de hand van den gevallene, en bracht toen de beide handen bijeen. De Boodschapper lag nu, evenals men de oude helden veeltijds op de praalgraven ziet uitgehouwen; daarna dekte hij hem toe met de tippen der vlag, en zijn hoed afnemende, knielde hij naast het graf en bad voor den overledene, wien hij de laatste eer bewees. Nadat hij dit verricht had, wierp hij de aarde in het graf, de voorzorg nemende om haar vast in elkander te stampen; want het was noodig om deze plaats zoo onkenbaar mogelijk te maken. De overige aarde wierp hij in het rond van de hoogte af, opdat niets de plaats zou verraden, waar de Boodschapper begraven was; zelfs bedekte hij het graf weder met de sneeuw, die nog op het land lag.

De zorg, die hij besteed had, om des Boodschappers lijk te redden, zoo mede het teeken des kruises, dat hij bij het eindigen van zijn gebed gemaakt had, verried, dat hij een Katholiek was; mogelijk was dit ook de reden, waarom hij zoovele gevaren getrotseerd had, om hem een eerlijke begrafenis te bezorgen. Niet ieder krijgsman heeft zulk een vriend, die, ofschoon gehecht aan de voorvaderlijke gebruiken en zijn godsdienst, geen onderscheid in deze maakt; want toen de ruiter het houweel medenam en de plaats verliet, riep hij: »Rust zacht, Herman! rust zacht; vroeg of laat hoop ik, op het bed van eer, uwer vriendschap waardig, te vallen; dan zal ik u wederzien. Uw naam zal niet, zooals gij dacht, verloren gaan; neen! in aller harten zult gij leven, en hetgeen gij verricht hebt zal nog honderden jaren na uw dood anderen uitlokken, om een voorbeeld te volgen, dat zij niet kunnen overtreffen. Indien gij gedwaald hebt, toen gij den godsdienst uwer vaderen verliet, zoo zal God u echter daarom niet verstooten; liefde en vergeving alleen paren zich aan het Alvermogen; de wraak is Hem vreemd!"

Daarna stapte hij naar de plaats, waar het schuitje lag, en nadat hij het houweel in de rivier geworpen had, bracht hij het vaartuig te water, trok het een eind weegs tegen den stroom op, en sprong er in.

ACHT EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

De wind was nu bijna gaan liggen, en dit maakte de terugvaart minder gevaarlijk. De ruiter droeg nu zorg om de zijde van de schuit nooit aan het ijs bloot te geven; en ofschoon de snelheid des strooms hem nu en dan in gevaar bracht, zoo kwam hij echter, na een langen tijd met beleid de riemen gevoerd te hebben, aan de overzijde.

Toen hij het schuitje hoog tegen den dijk opgesleept had, bracht hij de riemen weder in de schuur, en stak den sleutel met eenige goudstukken onder de deur door, als een kleine belooning voor hetgeen hij den veerman verschuldigd was. De lonten zijner zinkroeren brandden nog; hij zette ze weder in den sleutel, en begaf zich naar zijn paard. Zoodra het getrouwe dier hem hoorde naderen, stampte het met den voet om zijne blijdschap te kennen te geven, en de ruiter, die zijn mantel om zich heenwierp, stak de zinkroeren in den zadel, maakte den teugel los, zette den voet in den stijgbeugel, en ging in den zadel zitten, juist toen een dichte sneeuw begon te vallen, die hem alle vrees benam, dat men zijn spoor op het Monnikenland zou kunnen volgen.

Gereed om te vertrekken, gaf hij zijn paard den vrijen teugel, maar het bleef staan. Nu gaf de ruiter, wien dit ongewoon dralen verwonderde, het dier de sporen; doch nog snelde het niet voort, en zich omkeerende, zette het de ooren steil in de hoogte, alsof het iets gehoord had. De ruiter zag langs den dijk, om de redenen van dit bedrijf te ontdekken, en hij bemerkte eenige lichtvonken in de verte naar den kant van Waijestein; het bleek hem nu duidelijk, wat zijn paard bewogen had te blijven; dat er krijgsvolk in de verte aankwam, was zeker. Het geluk, dat hem tot nog toe gediend had, maakte hem stout, en ofschoon het wel te denken was, dat het Spanjaarden waren, die met stille trom aankwamen, reed hij echter voorwaarts.

Langen tijd te midden van den dood en de verwoesting omgedoold hebbende, dacht hij aan den Boodschapper, en nu streelde hem de gedachte zijne vijanden te ontmoeten, zich als een engel der verwoesting onder hen te vertoonen, en te midden der sneuvelende Spanjaarden te vallen.

Na eenigen tijd voortgereden te zijn, bleef hij midden op den dijk staan. Het krijgsvolk kwam al nader en nader, en duidelijk hoorde de ruiter hunne doffe voetstappen op den harden grond, die reeds dik met sneeuw bedekt begon te worden; zij schenen hem echter niet te ontwaren, voordat zij dicht bij hem waren. De rechterhand des ruiters rustte op de greep van zijn rapier, terwijl de linker, waarin hij den teugel hield, gereed was, om een der zijkroeren te grijpen.

Toen riep een man, die een eind weegs vóór het voetvolk uitging, zoodra hem de zwarte gedaante in het oog viel, die hun den doorgang scheen te willen betwisten, met een forsche stem: »Halt!"

De soldaten, die de geheele kruin van den dijk besloegen, gehoorzaamden dadelijk, terwijl zij de gelederen sloten, en door hunne wapenen, die elkander raakten, een licht gedruisch veroorzaakten.

»Werda!" riep nu degene, die gesproken had en de aanvoerder scheen te zijn; maar de ruiter antwoordde niet. Nog tweemaal herhaalde de andere zijn roep, doch even vruchteloos. Toen riep hij: »Legt aan, soldaten maakt u gereed om te vuren." De twee voorste gelederen lieten het musket op de vork vallen en brachten de hand aan den trekker.

»Werda! voor de laatste maal!" riep de aanvoerder, en dit maal was het antwoord: »Vriend!"

»Vriend? dat is goed," hernam de hoofdman zich meer ter zijde van zijn volk plaatsende, »maar welke vriend? zijt gij een geus of een Spanjaard?"

»Dient gij den Koning?" vroeg de ruiter snel, zijn rapier een eind weegs uithalende; want ofschoon hij, naar den tongval des mans oordeelende, vermoedde dat het Duitschers waren, zoo kon hij niet weten, tot welke partij het krijgsvok behoorde, omdat de Spanjaarden, zoowel als de geuzen, soldaten van dien landaard in hun dienst hadden; hij vermoedde echter, dat het volk van den graaf van Oberstein was.

»Antwoord, kerel!" riep de Duitscher driftig, »zijt gij geus of Spaansch?"

»Geus, voor den duivel!" schreeuwde de ruiter, zich gereed houdende om op het voetvolk in te houwen; doch de hoofdman beval aan zijne soldaten hun geweer op den schouder te nemen, en trad naar hem toe.

»Kunt gij mij eenig bericht van Loevestein geven, Heer?" vroeg de hopman. »Mijn naam is Steinbach, hopman in dienst van den prins van Oranje."

»Ja," antwoordde de ruiter, »ik kom daar vandaan."

»Met twee schepen van boven gekomen, om het slot te bezetten," vervolgde de Duitscher, »ben ik door het ijs en het hooge water belet eerder hier te komen; in den vooravond zijn wij Bommel voorbijgevaren, en nu op verkenning uitgegaan. Zeg mij, Mijnheer! is de Boodschapper nog op het slot?"

»Neen, hopman!" antwoordde de ruiter ernstig, »hij is gevallen, het slot is ingenomen!"

»Dan heb ik mijn last volbracht," zeide de Duitscher koel.

»Wat wilt gij daarmede zeggen, hopman?" vroeg de ruiter verwonderd.

»Ik wil zeggen, Mijnheer!" antwoordde deze, »dat ik nu terugkeer naar de plaats, vanwaar ik gekomen ben. Ik heb beloofd het slot te ontzetten en te bezetten, indien het nog niet was ingenomen; ik kan dus terugkeeren, als het vermeesterd is."

»Toen men u dien last gaf, hopman!" zeide de ruiter schielijk, »was men niet met de zaak bekend. Hier dicht bij heb ik een schuit; geef mij een vijftigtal uwer manschappen, en zorg zoodra mogelijk met de anderen mij te volgen. Te midden der duisternis begeef ik mij naar het slot; in den slaap of onvoorziens overvallen, zullen de Spanjaarden zonder orde of opperbevel spoedig verslagen zijn; ik weet de wijze, waarop men in het slot kan komen. Eer de dag aanbreekt, kunt gij met uw volk en uw krijgsvoorraad bij mijn zijn; de stukken der belegeraars sleepen wij naar binnen; morgen zal de vlag der vrijheid weder van het slot wapperen, en de Spanjaard zal versch krijgsvolk moeten zenden om het te hernemen."

»Ik heb daartoe geen last, Mijnheer!" hernam de hopman koel; »ik moest tot nader bevel aan den Boodschapper gehoorzamen; nu die dood is, vervalt alles; ik ken u niet, en niemand heeft u om raad gevraagd; Steinbach weet wel wat hij doen of laten moet."

»Maar zoo gij mij niet kent, kent gij toch de eer," schreeuwde de ruiter, »de eer om zijne vijanden te verslaan en een sterkte op hen te veroveren. Ik bid u, hopman! verwerp mijn raad niet."

»De eer?" hernam de hopman lachende. »Een Duitscher kent niets dan zijn plicht; die hem beraalt, kan bevelen, ik heb met u niets te maken."

»Lage ziel!" riep de ruiter driftig, »indien gij

sic!!!

dat gevoel niet kent, dat te allen tijde de edelste daden heeft doen verrichten, zoo zal ik mij tot uwe manschappen wenden."

»Mannen!" vervolgde hij met vuur tot de soldaten, een weinig naar hen toerijdende, »het slot, dat gij bezetten moest, is ingenomen; een handvol Spanjaarden bevindt er zich in, zoodat wij hen gemakkelijk zullen overrompelen; de eer, Loevestein hernomen te hebben, zal u toekomen; de Prins zal, dankbaar voor uw ijver en moed, u daarvoor beloonen. Niet waar, Duitschers! niet waar, gij wilt gaan? volgt mij dan! ik waarborg u den uitslag met mijn hoofd!"

De soldaten bleven echter onbeweeglijk staan; met domme, verbaasde gezichten zagen zij den ruiter aan, alsof zij hem niet verstaan hadden. Het woord »beloonen" alleen scheen eenigen invloed op hen gemaakt te hebben; maar bij het eindigen van zijne rede stonden zij weder onbeweeglijk en bewaarden een diep stilzwijgen.

»Gij doet vergeefsche moeite," zeide de hopman grimlachende, terwijl hij tevreden scheen over de traagheid en onverschilligheid zijner manschappen; »mijn volk zal niets doen zonder mijn bevel, en niet wetende, of gij de macht hebt om hun de belooning te doen geworden, zullen zij zich niet door u laten medesleepen.

»Zij zouden mogelijk dus den Spanjaard even-goed en gaarne dienen als den Prins, indien zij slechts betaald werden?" vroeg de ruiter, met moeite de verachting verbergende, die hij voor den hopman gevoelde.

»Waarom niet?" antwoordde deze koel, »wie de meeste soldij geeft, dien dienen wij; wij hebben immers geen belang bij uwe overwinning of uw ondergang; naar roem of eer te streven, is dwaasheid, en verdwijnt als rook; geld is beter."

»Het is dus maar al te waar, dat gij niet anders zijt dan een hoop lage huurlingen," schreeuwde de ruiter, »die evenals gehuurde moordenaars dengene dienen, die hun het bloedgeld toetelt. Ellendige lafaard! het is goed, dat er nog Nederlanders genoeg zijn; wij kunnen buiten u. Zoo ik u ooit bij de Spanjaarden gewaar word, dan zal ik u vinden; ver van uw land zal uwe lage ziel uw lichaam verlaten, indien ik het niet beneden mij acht om u terneder te stooten."

»Legt aan, soldaten! maakt u gereed om te vuren!" riep de hopman, over des ruiters woorden verwoed. De musketten vielen op de vorken. »Verwijder u, knaap!" vervolgde hij, of ik zal u bewijzen, dat een Duitscher zich niet ongestraft laat beleedigen."

»Kom vooruit!" riep de ruiter, »ik zal afstijgen en u bewijzen, dat gij een ellendeling zijt."

»Aan de lont, soldaten!" beval de hopman bedaard. De pannen werden geopend, en de lonten waren gereed om op het buskruid neder te slaan.

Een oogenblik stond de ruiter in beraad wat te doen; doch de gedachte, dat het vaderland zijn arm nog noodig had, dat mogelijk op ditzelfde oogenblik een bemind wezen, in tranen smeltende, op hem wachtte, en God bad om hem te bewaren, dat de Spanjaarden edeler vijanden waren dan deze huurlingen, wendde hij zijn paard, en reed zonder iets te zeggen, bliksemsnel vandaar.

Op bevel van hun aanvoerder, die bedaard het besluit der ruiters had afgewacht, namen de soldaten hunne musketten weder op den schouder, en keerden terug naar hun vaartuig, zonder verder eenig onderzoek te doen of Loevestein werkelijk verloren was.

Nog eens zag de ruiter naar het slot, toen hij, er tegenover gekomen, een dwarsweg van den dijk zou inslaan. Er brandde nog een vuur op het voorhof; het kwam hem evenwel voor, dat er ook licht in het slot was; hij meende het geschreeuw der soldaten te hooren, en de handen voor den mond brengende, riep hij zoo hard als hij kon: »*Overwinning! Vivent les Gueux!*" sloeg zijn mantel om zich heen, en verdween in de vale sneeuwjacht.

NEGEN EN VIJFTIGSTE HOOFDSTUK.

Den dag nadat Loevestein was ingenomen, moeten wij ons verplaatsen in het vertrek op het stadhuis te 's Hertogenbosch. Noch het huisraad, noch de versierselen aan den wand, hadden eenige verandering ondergaan; alleen de bewoner van het vertrek, de hertog van Alva, die den vorigen dag wederom een aanval van jicht gehad had, stond nu niet, zooals toen, prachtig gekleed voor het glasraam, maar zat in een grooten leuningstoel, gehuld in een wijden, zwart fluweelen kamerrook of tabbaard met bonten rand. Hij nam den fraai bewerkten dolk, in rood marokijn lederen scheede, uit den gordel, en nadat hij er den goeden ketting, die er aanzat, omgewonden had, legde hij hem naast zich op de tafel neder,

alsof hij vooreerst niet voornemens was het vertrek te verlaten.

Toen kreeg hij tusschen eenige papieren, die vóór hem lagen, er één uit, en beschouwde het met aandacht. Een krijgsman was daarop in volle wapenrusting afgebeeld, wiens hoofd en rechterarm echter ongewapend waren, en die twee andere mannen onder zijne voeten vertrad; het geheel rustte op een voetstuk, waarop eenige regels geschreven stonden. Met welgevallen merkte de Hertog de hand des krijgsmans op, die dreigend was uitgestrekt, en zeide: »Zoo Aerschot al gelijk had, toen hij zeide, dat deze twee knapen met hun geuzentuig, ofschoon overwonnen, nog dreigende blikken op mij werpen, zoo wil ik toch, dat er niets aan veranderd worde. Op mijne eer! het zegevieren op vrouwen en verwijfden is niets, maar wel op mannen; zij worden gedrukt door mij en de zwaarte mijner wapenen, en zoo zij weder opstaan, dan zal het niet zijn, voordat ik het land verlaten heb. Dat zij in Madrid mijn voornemen laken, en den Koning tegen mij zoeken in te nemen, het staat hun vrij; in Antwerpen's kasteel zal steeds het veroverde metaal mijne heerschappij en die mijns meesters bewijzen, en zelfs indien de haat al eens zoo ver ging om mijne beeltenis omver te werpen, zal het nageslacht toch weten, dat zij daar werd opgericht, en men zal zeggen: — hier stond Alva!"

In dit oogenblik werd de deur geopend door een drager van de groene roede, die het tapijt oplichtte en met zijn hoed in de hand binnentrad, zeggende: »Don Jan de Vargas wacht in het voorvertrek de bevelen uwer Excellentie."

»Laat hem binnen," zeide de Hertog, de teekening weder wegbergende en de fluweelen muts opzettende, die naast hem op de tafel lag.

Diep boog zich de voorzitter van den bloedraad, die, geheel in het zwart gekleed, binnentrad, en eerbiedig zijne muts afnam.

»Wat wilt gij, De Vargas?" vroeg de Hertog, die zijn groet door een lichte buiging met het hoofd beantwoordde.

»Ik kom, Excellencia!" antwoordde De Vargas, nadertredende, »om eenige vonnissen van den Raad aan uwe goedkeuring en onderteekening te onderwerpen; doch sta mij toe uwe Excellencia geluk te wenschen met de zege uwer wapenen en den val uws vijands!"

»Gij dwaalt, De Vargas!" hernam de Hertog, »indien gij den Emisario als mijn vijand beschouwt; ik heb erger vijanden dan dien muiter; mogelijk zijn de ergste ook niet aan de zijde der rebellen; en ofschoon zij zijn moed niet hebben, zijn zij toch gevaarlijk. Voor het overige moet gij den Koning geluk wenschen met de overwinning, ofschoon ik als zijn stedehouder den gelukwensch wel wil aannemen. De overwinning van een handvol landloopers is voorwaar geen groot sieraad aan de kroon mijns meesters; gelukkig, dat andere zegepralen haar met zulk een roem overdekt hebben, dat de glans der kroon van Frankrijk er door verdoofd wordt."

»Uwe Excellencia heeft gelijk," antwoordde De Vargas, terwijl hij de papieren, die hij onder den arm droeg, op de tafel nederlegde; »na Jemmingen en Maastricht wil de vermeestering van een weerloos gebouw en de lafhartige zelfmoord van een ellendigen verspieder niet veel zeggen."

»En ik zeg!" hernam de Hertog, met zijne hand op de tafel slaande, »dat menig groot veldheer zoo niet gestorven is als de Emisario: zijn leven moge laag geweest zijn, maar zijn dood is verheven; ik zelf begeer geen ander einde, en indien hij voor zijn vorst gevallen ware, zou een gedenkteeken voor hem verrijzen, op de plaats waar hij verkoos liever te sterven dan zich over te geven, evengoed als dit te Rome voor een ander geschied is, of ik wil geen Hertog wezen; maar gij, mannen van de pen! gij weet van die zaken niets. Ziehier den brief van Perea, lees zelf, wat hij mij schrijft."

Eerbiedig nam De Vargas het geschrift aan, en toen hij het aandachtig gelezen had, legde hij het op de tafel neder, zeggende: »Ziedaar, Excelencia! bijzonderheden, welke mij onbekend waren; ofschoon het mij verwondert, dat Signor Perea, die anders zoo haastig is, zich niet eerder van het slot heeft meester gemaakt."

»Ik heb nog meer reden om verwonderd te zijn," zeide de Hertog driftig, »dat gij den Emisario, die hier woonachtig was, niet voor lang hebt bij den kop doen pakken; het is genoeg, dat Perea mijne bevelen heeft ten uitvoer gebracht; gij behoeft zijn gedrag niet te beoordeelen. Maar laat mij nu eens zien, wat gij hebt medegebracht, en neem een stoel."

Toen De Vargas zijne muts naast zich op den grond nedergelegd en tegenover den Hertog plaats genomen had, bezag hij den inktkoker, die met een zegelring en eenig schrijfgereedschap op een zilveren bord stond, waarna hij zijne papieren losmaakte en zeide: »Het zijn eenige vonnissen, Excellencia! welke uw raad na rijp overleg ge-

slagen heeft, en noodig keurt aan uw verlicht oordeel te onderwerpen; de stoute daad van den Emisario had voor een oogenblik de uitspraak over de schuld of onschuld der aangeklaagden doen opschorten."

»En waarom?" vroeg de Hertog snel, »of denkt gij, dat ik de de macht niet heb om een rechtvaardig vonnis te doen uitvoeren?"

»Zeer zeker hebt gij de macht, Excellencia!" zeide De Vargas, »maar de Raad oordeelde, dat de voorzichtigheid aanried te wachten; thans door de nederlaag der geuzen verslagen, zal niemand, na de zegepraal onzer wapenen, het wagen om het lot der ballingen te beklagen; ook zijn het meest geringe lieden."

»Ziedaar een lafheid, die mij mishaagt," zeide de Hertog driftig. »Gij heeren van den gerechte en van mijn Raad behoeft niets te vreezen, indien uwe vonnissen overeenkomstig de wetten zijn; want ik ben dáár om u te beschermen; bovendien de verbanning of terechtstelling van eenig gemeen volk baat den Koning niet; men moet de hoofden treffen en straffen. Wees onverschrokken in het gevaar, laat nooit uwe vrees blijken; maar wees genadig na de overwinning, en als gij machtig zijt. Ziedaar hetgeen ik u zoo dikmaals zeide, en zoo als ik gehandeld wil hebben."

De Vargas, tot zwijgen gebracht, durfde niet zeggen, dat des Hertogs gedrag zelden of nooit eenige toegeeflijkheid verraden had. Even laag voor zijn meester, als trotsch tegen zijne minderen, boog hij zich diep en zeide: »Uwe Excellencia geeft steeds te veel gehoor aan hare menschlievendheid, waarvoor men u toch geen dank weet; reeds heeft zich een gerucht verspreid, dat gij den Raad van Beroerte gelast hebt geen onderzoek meer te doen naar het gedrag der muiters, omdat gij bevreesd zijt voor de volksbewegingen, die daaruit zouden kunnen ontstaan."

»Zij kennen mij slecht," zeide Alva bitter, »indien zij wanen, dat de vrees ooit invloed zal hebben op mijn gedrag. Lees uwe sententien voor, opdat ik ze teekene, en zij zullen zien, dat, al ware deze stad of dit huis nog alleen maar onder mijn gezag, ik nog recht zou doen volgens mijn goeddunken."

»Dit was juist wat de Vargas verlangde; hij vreesde, dat de Hertog zijn bevel weder zou intrekken, hetgeen hem zou verhinderd hebben om in den eersten tijd een menigte menschen, die in staat van beschuldiging gesteld waren, ongelukkig te maken, en een blad papier opnemende, begon hij in het Fransch te lezen, in welke taal de vonnissen opgesteld waren:

»*Veu par Monseigneur le Duc d' Alve, Marquiz de Coria etc. Lieutenant Gouverneur et Capitaine Général pour le Roy, notre Sire, des Païs de pardeça. Les deffaults obtenus par le Procureur Général de sa Majesté, Impétrant de mandement criminel et demandeur, d'une part: contre Pierre Jacobsse, faiseur de bocxes, Anna Berger, Cornille Schaepman, arbeyder, Jacques Wouters à l'enseigne du* Pellicaen, *alias Scheele Jacq et Hans Huges Muletier, hoste en* la Berbie perdue, *alias Duyveljagher, tous manans et bourgeois de la ville* d'Utrecht, *adjournez à comparoir en personne par devant son Excellence ou ceulx du conseil lez elle, pour eulx venir purger de leur fuyte, absence ou latitation, à cause des troubles passés deuement contumaces et deboutes de toutes exceptions de deffenses, d'autres charges, assçavoir les dittes Pierre Jacobsse et Anna Berger assisté les pernitieux Prédicans sectaires, et amené ung d'iceulx de la ville de* Culenbourch *pour prescher au village de* Wyck *près de* Duerstede: *et le dict Cornille Schaepman, arbeyder, et Jacques Wouters, alias Scheele Jacq, aussy conduict et soustenu iceulx Prédicans avecq armes, le dernier fort diffame, voire par son propre dire d'avoir esté ung des dites bris Images et avoir crié à haulte voix au brisement: mauldictes soyent les mains qui les ont faictes et benist celles qui les rompent; et Hans Huges hoste en* la Berbie perdue *d'avoir logez en sa maison plusieurs sectaires et gentilshommes ayant soubsigné à* Sainct Tron *l'abominable et détestable ligue et confédération, et d'avoir, garny d'une espée et de deux pistoletz, voullu contraindre auleuns du guet ordonné de la part du magistrat de cryer:* vive les Geulx. *Veues aussy les informations exhibés par le dite Procureur Général à la vérifficatión des faitz dessus posez. Ensemble les actes et exploits y joinctz et par especial l'acte du deboutement des dite adjournez de toutes exceptions et deffenses. Son Excellence vuydent le prouffict des dite deffaults et deboutement, bannyt les dittes adjournez et chaqu'un deulx perpétuellement et à jamais hors de tout les pays et seignieuries de sa Majesté sur la hart, et confisque tous et quelconques leurs biens au prouffict de sa ditte Majesté."*

»*Faict à* Bois le Ducq *le 15e jour de Decembre* 1570 [1])."

1) „Gezien door mijnen heere den hertog van Alva, markgraaf

Toen hij geëindigd had, gaf hij het vonnis en tevens de pen aan den Hertog over, die de verbanning dezer lieden onderteekende.

»Met deze is het nu weder afgedaan," zeide de Hertog koel, de pen nederleggende en zijne vingers, die met inkt bevlekt waren, aan zijn tabberd afvegende, »men zal zien, dat mijn ijver voor den Koning en de heilige kerk nog niet verflauwd is."

»Indien ik het u zeggen mag, Excellencia!" zeide De Vargas vleiend, »en zoo vrij mag zijn, om mijn gevoelen met dat van uwe Excellencia te vergelijken, zoo moet ik zeggen, dat ik bijna even zoo denk over het gezag der wetten; want zoo de geuzen van tijd tot tijd nog wagen om u te trotseeren, zoo komt het van uwe lankmoedigheid."

De Hertog wierp van onder zijne breede wenkbrauwen een blik op de Vargas; het verwonderde hem van lankmoedigheid beschuldigd te worden, hij, die mogelijk zelf overtuigd was, dat hij veeleer als een dwingeland dan als een mensch gehandeld had: de vleierij moet altijd binnen zekere palen blijven, anders wordt zij gevaarlijk. Hij bracht zijne hand aan zijn bleek gelaat, toen hij dat des voorzitters beschouwde: een enkele glimlach op het gelaat van dezen handlanger des dwingelands, en deze vertrapte hem in het stof, waaruit hij hem had opgenomen. Zonder dat De Vargas echter het vorschend oog zijns meesters scheen te ontwijken, zeide hij bedaard: »Beveelt uwe Excellencia, dat ik de tweede sententie voorleze?"

»Ja," zeide de Hertog koel, waarna hij somber vervolgde: »En ik beveel u tevens u van alle aanmerkingen over mijn gedrag te onthouden! ik wil even gaarne met den snaak, die gisteren levend geradbraakt is, vergeleken worden, als met u, Señor Licenciado: Het kost voorwaar weinig moeite om een sententie met de pen op het papier te stellen; maar mijne soldaten dragen er eene in elken musketloop, uit buskruit en lood samengesteld. Ga nu voort, en houd u voor verwittigd!"

De Vargas boog zich diep, en ofschoon zijn gelaat bij de laatste woorden des Hertogs doodsbleek was geworden, zoo begon hij te lezen met een stem, die geene ontsteltenis verried.

Hij was echter pas een eind weegs gevorderd, of de Hertog riep: »Houd op!" tegelijkertijd zijn gelaat naar het venster keerende. »Ik hoor het rijden van wagens in de verte; het zal Senor Perea zijn, die, volgens zijn belofte, bijtijds hieraan komt; ik zal dus weldra nadere bijzonderheden vernemen." Daar het echter waarschijnlijk tegen de Spaansche deftigheid zou gestreden hebben, op te staan en te zien, wat er gebeurde, bleef hij zitten, en de Vargas, niet nieuwsgierig om Perea te zien, of het niet durvende wagen zonder bevel zijne plaats te verlaten, zag vóór zich heen, en bladerde in zijne papieren, verheugd, dat de Hertog zijne gedachten op iets anders gevestigd had.

Ongeduldig klopte de Hertog met den knop van zijn dolk op de zilveren schaal, waarop de inktkoker stond. De deur werd geopend, de roededrager trad binnen en zeide: »Uwe Excellencia roept?"

»Wat gebeurt er op de markt?" vroeg de Hertog, ik hoor een ongewone beweging."

»Het is mij onbekend," antwoordde deze; »indien uwe Excellencia het goedvindt, zal ik het gaan zien."

De Hertog knikte met het hoofd, waarop de roededrager zich verwijderde. Eenigen tijd daarna keerde hij terug, en zeide: »Het is het krijgsvolk van Loevestein, Excellentie! de wagens zijn nog in de straat; maar de musketten rukken reeds op de markt."

van Coria, enz. luitenant gouverneur en kapitein generaal voor den Koning onzen heer uit den lande van herwaarts over. De defaulten geobtineerd door den procureur generaal van zijne Majesteit, impetrant van crimineel mandement en eischer ter eenre, op ende jegens Pieter Jacobse, broekmaker, Annetje Berger, Cornelis Schaepman, arbeider, Jacobus Wouters, daar de *Peltikaan* uithangt, alias Scheele Jacob en Hans Huges, muilezeldrijver, waard, in *het Verloren Schaap*, alias Duiveljager, allen huislieden en burgers der stad Utrecht, respectievelijk ingedaagd, om zich in persoon te sisteeren voor zijne Excellentie of die van zijnen Rade, om daar te komen verantwoorden van hunne vlucht, afwezigheid of latitatie, ter oorzake van de verledene beroerten, wegens contumacie wettelijk ontstoken zijnde van alle exceptiën en defensiën ter andere zijde. Te weten de voorzeide Pieter Jacobse en Annetje Berger bijgestaan de pernitieuse predikanten sectarissen, en een van deze gebracht uit de stad Kuilenburg, om te prediken in het dorp Wijk bij Duurstede; en de genoemde Cornelis Schaepman, arbeider en Jacobus Wouters, alias Scheele Jacob, als hebbende ook geleid en met wapenen gesouteneerd dezelve predikanten, de laatste zeer berucht, ja zelfs, bij zijn eigen zeggen een beeldstormer geweest te zijn, en tijdens het breken der beelden met luider stemme geroepen te hebben: vervloekt zijn de handen, die ze gemaakt hebben, en gezegend die ze verbreken; en Hans Huges, waard in *het Verloren Schaap*, van in zijn huis geherbergd te hebben onderscheidene sectarissen en edellieden, te Saint-Trond onderteekend hebbende het afschuwelijke en verfoeilijke verbond en samenspanning; en te hebben getracht, voorzien zijnde van een degen en twee pistolen, een van de wacht van wege de magistraat geordonneerd, te dwingen om te roepen: *vive les gueux*; ook gezien de informatiën geëxhibeerd, door den gezegden procureur generaal, tot bekrachtiging van de daadzaken hierboven gemeld, te zamen de acten en exploiten daarbij gevoegd, en in het bijzonder de acte van eisch, ontzegging van de gezegde ingedaagden van alle exceptiën en defensiën.

»Zijne Excellentie vnideerende de profijten van de gezegde defaulten en verweringen, bant de gezegde ingedaagden en eenieder van hen eeuwigdurend en voor altijd, op straffe van de galg, uit al de landen en heerlijkheden van zijne Majesteit, en confisqueerende al hunne goederen, geene uitgezonderd, ten voordeele van zijne voorzeide Majesteit.

»Gedaan te 's Hertogenbosch, den 13den dag van December 1570."

»Zeg den aanvoerder, dat hij dadelijk zich herwaarts begeve," antwoordde de Hertog; waarna hij, toen de roededrager vertrokken was, hardop vervolgde, ofschoon hij het woord niet tot De Vargas richtte: »Het is, op mijne eer! alsof het hard geregend heeft, of dat het een begrafenis is; waarom laat Perea de trom niet roeren of de trompet steken, ten minste indien de trompetter niet met zijne makkers gebleven is? Waarachtig! ik geloof dat de monden der Onoverwinnelijken zijn dichtgevroren; want anders zouden zij hun veldkreet wel laten hooren," en onvergenoegd zag hij vóór zich neder.

Kort daarna werd de deur geopend; de Spaansche Capitan trad achter het tapijt uit te voorschijn, en zijn hoed afnemende, zeide hij: »Uwe Excellencia heeft mij laten ontbieden."

«Treed nader, Señor Velasquez!" zeide de Hertog; »ik had gelast den aanvoerder van het krijgsvolk te roepen."

»Dat ben ik, Excellencia!" hernam Velasquez bedaard, zijne hand met den hoed in de rechterzijde zettende.

»En waarom is Perea niet hier?" vroeg Alva verwonderd. »Hij had mij geschreven, dat hij in persoon zou terugkomen; wat kan hij te Gorkum te doen hebben?"

»De mensch wikt en God beschikt, Excellencia!" zeide Velasquez droevig. »Het lijk van Perea is wel met mij van Loevestein teruggekomen; maar hij zal den koning geene dienst meer bewijzen: hij is dood."

»Dood?" riep de Hertog, »Lorenzo Perea dood!" Dit zeggende, wilde hij opstaan; maar hij ging weder zitten, terwijl de Vargas, zijn hoofd oplichtende, den brenger van deze voor hem zoo aangename tijding beschouwde en de linkerhand vóór zijn gelaat bracht, om den glans van vergenoegen, die het overdekte, te verbergen.

De Hertog zeide niets; men kon zien, dat het den wreeden en hardvochtigen krijgsman smartte zulk een dapper en getrouw soldaat en handlanger te verliezen, en toen hij eindelijk naar Velasquez zag, als twijfelde hij nog aan hetgeen hij gehoord had, zeide deze aangedaan: »Helaas! het is maar al te zeker, Excellencia! ik zelf wilde het nog niet gelooven, toen ik hem ontzield aan mijne voeten zag liggen: in dit leven zullen wij hem niet meer zien."

»Ga zitten, Signor!" zeide de Hertog, »en vertel mij van het begin tot het einde, hoe dit alles zich heeft toegedragen."

Velasquez gehoorzaamde en antwoordde: »Het verhaal, dat uwe Excellencia van mij verlangt, zal een weinig lang wezen, zonder dat evenwel al de bijzonderheden mij bekend zijn. Nadat het slot vermeesterd was, en Perea den slotvoogd vermoord had gevonden, beval hij mij naar Gorkum te gaan om de overwinning te boodschappen, en niet vóór den anderen morgen terug te komen."

»Ik weet het," zeide de Hertog schielijk, »de Emisario heeft mij de moeite gespaard den Italiaan den kop voor de voeten te laten leggen, vervolg!"

»Nadat ik mijn verslag op het raadhuis gedaan had," ging Velasquez voort, »begaf ik mij naar een herberg en te bed; ik had echter pas mijne oogen geloken, of een verschrikkelijk geraas wekte mij; men stiet hevig met een musket op de deur, en begeerde binnengelaten te worden. Ik sprong dadelijk uit mijn bed, kleedde mij aan, en wierp mij op mijn degen, ten einde te gaan zien, wie het waagde des nachts zulk een geweld te maken. De waard, die op mijn bevel geopend had, berichtte, dat de aanvoerder der wacht aan de Waterpoort hem gelast had mij te zoeken, daar mijne tegenwoordigheid op Loevestein noodzakelijk vereischt werd. Ik haastte mij hem te volgen; ik wist, dat de arbeiders en kanonniers waren teruggezonden; anders had ik zeker gedacht, dat zij aan het muiten waren geslagen, dewijl zich reeds eenige onvergenoegdheid onder hen vertoond had; ik vreesde dus, dat de troepen tot ontzet van het slot waren opgekomen. Ik kwam aan de rivier; eenigen mijner soldaten wachtten mij daar in een groot vaartuig; ik wierp er mij in, en gaf aan den schipper bevel om af te houden."

»Hebt gij toen de reden dezer beweging vernomen?" vroeg de Hertog.

»Ja, Excellencia! ik haastte mij daarnaar te vragen. Men verhaalde mij, dat, omstreeks een uur geleden, een licht in het slot was ontdekt geworden: van te voren meende reeds een der soldaten dit insgelijks te hebben opgemerkt. Perea werd er van verwittigd; hij besloot dadelijk te gaan zien, wat er van was, en gebood de musketiers hem te volgen; zij weigerden het echter."

»Zij weigerden het, Signor?" riep de Hertog driftig.

»Ja, Excellencia!" hernam Velasquez, »zij vreesden voor eene tweede uitbarsting van het buskruid. Zij gehoorzaamden niet, en ik was niet dáár om hen tot reden te brengen, of Perea te vergezellen; hij had stellig voorgenomen te gaan, al ware het alleen, en hij deed het."

»Daaraan herken ik hem," zeide Alva, »de vrees kende hij niet; Lorenzo kon niet anders handelen."

»Nadat hij een fakkel aan een gebroken lans gebonden, en een rondas aan den arm gedaan had, trad hij door de bres in het slot," vervolgde Velasquez. »Vol moed zwaaide hij den degen, toen hij in het slot verdween, en zoo zij wel verstaan hebben, riep hij: »Ik ken u, die hier bij nacht door de puinhoopen en over de graven sluipt; dezen dag zal ik mij van al mijne vrijanden ontdoen!" Eenigen tijd daarna meenden de soldaten het geluid van degens te hooren; weldra vernamen zij niets meer, en Perea kwam niet terug. Vergeefs riepen zij hun hoofdman; hij antwoordde niet, en daar de wind hunne stem verdoofde, staakten zij hunne ijdele pogingen, en besloten mij te gaan halen.

Zoodra ik aan land gestapt was, gebood ik hun, mij te volgen."

»En zij weigerden het?" zeide de Hertog, zijn voorhoofd rimpelende.

»Vergeef mij, Excellencia! zij gehoorzaamden," hernam Velasquez. »Door de bres naar binnen gaande, zochten wij eenigen tijd vruchteloos. Eindelijk vonden wij den gesneuvelde: hij lag recht uitgestrekt op den grond, en was nog warm; doch het leven was uit hem geweken. Zijn hoed met den vederbos, aan zijne vijanden zoo wel bekend, lag achter hem. In zijn rechterhand hield hij zijn staal, dat in zijne hand geklemd was, toen wij hem oplichtten; het is ons niet gelukt het uit zijne handen te wringen, zoodat wij het er in hebben gelaten. Het rondas droeg blijken van hevige stooten, die zijn vijand hem had toegebracht; menigen doodelijken stoot heeft hij daarop opgevangen. Maar wat baat het? één is genoeg om aan het leven een einde te maken; ook had hij maar ééne wonde dicht bij het hart, die echter door en door ging, en die wij ontdekten, toen wij zijn linkerarm oplichtten; want in die hand hield hij een lederen vrouwen-handschoen, dien hij in zijn uiterste aan den mond schijnt gedrukt te hebben. Hij is dus gevallen met zijn schild, zooals het een krijgsman betaamt; helaas! waarom was het niet op het een of ander slagveld! Ik vermoed, dat zijne laatste gedachten voor *haar* geweest zijn, die hij meer dan den roem en zich zelven beminde."

»Hij, die hem gedood heeft, moet zeker geharnast geweest zijn, anders had hij het niet tegen Lorenzo uitgehouden. Hebt gij ook ontdekt, wie het geweest is? Ik wil mijn beste paard geven om hem te kennen," viel Alva hem in de rede.

»Ik geloof het ook, Excellencia! en Perea was zelden zwaar gewapend," antwoordde Velasquez; »maar hem, dien ik er van verdacht houd, durf ik niet noemen; het komt mij zelven zoo onbegrijpelijk voor."

»Spreek, Signor! ik wil het weten," zeide Alva driftig, »en, bij het leven des Konings! zoo het een der soldaten geweest is, die de hand uit wraakzucht aan zijn bevelhebber geslagen heeft, zoo zal hij vreeselijk gestraft worden, dat zweer ik! Immers ik weet, dat er onder hen zijn, die gedurende het gevecht geweigerd hebben te gehoorzamen."

»Neen, Excellencia!" hernam Velasquez met vuur. »Neen, het is geen mijner soldaten geweest, ik blijf daarvoor borg; Perea was de beste kling van ons leger; de Emisario alleen kan het verricht hebben."

»Dat is onmogelijk," riep de Hertog, »de Emisario is dood; hoe komt gij op die gedachte?"

»Indien gij wist, wat *ik* gezien heb, Excellencia!" zeide Velasquez, »zoo zoudt gij niet ver af zijn om even als ik te denken; het zou voor het eerst niet zijn, dat iemand voor een oogenblik in het leven teruggekeerd is om een vijand te treffen."

»Verhaal dan al wat gij weet," zeide de Hertog nieuwsgierig, en strekte zich in zijn stoel uit. Zich nu tot De Vargas keerende, die met opmerkzaamheid geluisterd had, maar bij de laatste woorden van den Capitan een lichten grimlach niet had kunnen onderdrukken, vervolgde hij: »Ik verzoek u, Signor Licenciado! om aandachtig te luisteren: wij kunnen soms uwe hulp noodig hebben."

De Vargas boog zich, en Velasquez begon, zeggende: »Excellencia! het zal noodig zijn, ten einde aan uw verlangen te voldoen, mijn verhaal een weinig hooger te beginnen; want in den vorigen nacht zijn er zulke wonderlijke dingen gebeurd, dat, zoo ik mij niet van de waarheid daarvan overtuigd had, ik er geen geloof aan zou hechten, of mij verstouten om uwe Excellencia er mede bezig te houden."

»Zeer wel, Signor, ga voort," zeide Alva ongeduldig, waarna Velasquez zich haastte te vervolgen:

»De Kansepoort te Gorkum was reeds eenigen tijd des avonds gesloten geweest, toen een man te paard er vóór verscheen en beg[illegible] te worden. Toen hem dit geweiger[illegible] hij door verzoeken en dreigen [illegible] toe over te halen, en bood ee[illegible] gelds aan, welke hij hun zien liet. Hij sprak zuiver Hollandsch, droeg een zwar[illegible] bereed een groot zwart paard, en [illegible]

verwijderde, dreigde hij hen met zijne wraak, en riep hun schamper toe, dat hij buiten hen wel in de stad kon komen.

»De bevelhebber der wacht gelastte aan één zijner manschappen, om, langs den wal gaande, den ruiter in het oog te houden. Deze heeft verklaard, dat, omtrent twee musketschoten van de poort, de ruiter, zoo het hem voorkwam, is afgestegen, en over het ijs der stadsgracht den muur genaderd zijnde, aan de op last der regeering gebijte opening stilhield, met zijne armen vreemde gebaren makende en onverstaanbare woorden prevelende, alsof hij een bezwering in het werk stelde. Hierdoor verschrikt, heeft hij de vlucht genomen, en aan zijn hoofdman van het gebeurde verslag gedaan.

»De bevelhebber van de Arkelpoort, die reeds dezen morgen vroegtijdig te Loevestein kwam, met voornemen om Signor Perea iets te verzoeken, berichtte mij toen al dadelijk, dat een ruiter, wiens kleeding volkomen met die van den vorigen over eenkwam, en die zeide afgezonden te zijn door den bevelhebber van Z. M. kasteel te Utrecht aan uwe Excellencia, heeft verlangd te worden binnengelaten, hetgeen hem echter geweigerd werd, omdat men de waarheid van zijne woorden wantrouwde. Hij heeft zich ook dáár de geweldigste bedreigingen veroorloofd, en is al vloekende vertrokken: hij heeft daar gedurig Spaansch gesproken; evenwel moet men gelooven, dat het dezelfde persoon geweest is.

»Na dezen tijd schijnt hij echter een middel te hebben gevonden, om met paard en al in de stad te komen, hetgeen over de gracht en den muur bevonden is onmogelijk te zijn. Een oude vrouw, die nog laat hare deur geopend had, is door hem aangesproken geworden, zonder dat zij weet, waar hij vandaan is gekomen. Hij heeft haar onderscheidene vragen gedaan naar een voortvluchtigen geus, die in hare nabuurschap in een herberg woonde. Verschrikt over deze verschijning en over het akelige gelaat van den zwarten ruiter, heeft zij zich in hare vrees tot God gewend en het teeken des kruises gemaakt; het paard heeft toen getracht haar hond, die op straat was, te vertrappen. De ruiter gaf een luiden gil, en verdween, hoe langer hoe grooter wordende, uit haar gezicht; zijn mantel was in groote vleugels veranderd en zijn lijf was bloedrood. Daar men op het denkbeeld gekomen was, of hij misschien uit de groote deur, die naar de stalling der gesloten herberg leidde, gekomen was, heeft men dit onderzocht; doch de deur is nog van binnen gesloten gevonden, evenals het gerecht dit gedaan had."

»Dat is zonderling," zei de Hertog nadenkende, terwijl de Vargas met gespannen aandacht scheen te luisteren.

»Na dien tijd," vervolgde Velasquez, »heeft hij zich aan den rivierkant vertoond, en verlang overgezet te worden. De veerman weigerde het hem, waarna hij, zich voor een vriend van Signor Perea uitgevende, trachtte den bevelhebber van de poort te bewegen hem de overvaart toe te staan. Op een aanmerking van dezen, heeft hij hem in het Spaansch op een hoogen toon gelast, zich te verwijderen, waarna hij nog een oogenblik met den veerman gesproken heeft. Deze heeft verklaard, dat hij hem heeft aangezien voor den jonker Perea Hernanda, die, zooals u bekend is, zich thans in Brussel bevindt, en dien de veerman meermalen gezien heeft; houding en gelaat kwamen volkomen overeen; alleen de ridderorde van het Gulden Vlies, die de zwarte ruiter droeg, had hij den jonker natuurlijk nooit zien aanhebben. De bevelhebbers, die aan de poorten daarnaar gevraagd zijn, meenden ook die orde gezien te hebben.

De Anspessado aan de Waterpoort, reeds over het raadselachtige gedrag van dien nachtelijken bezoeker verwonderd, had besloten hem in de poort aan te houden, als hij weder stadwaarts ging; doch deze heeft hem gelast de wacht in het geweer te laten komen, en het wachtwoord van dien avond gegeven, eer nog de Anspessado aan zijne besluiteloosheid een einde had gemaakt."

»Is het mogelijk," zeide Alva verwonderd, »hoe kan dat zijn?"

»Het is stellig, Excellencia!" zeide Velasquez, »ik heb den Anspessado zelven gesproken. Nadat de vreemde ruiter nog eenige orders gegeven had, alsof hij een Capitan ware, heeft hij de stoutheid gehad zijne pistoollonten te ontsteken, en is de stad ingereden. Door het geven van het wachtwoord heeft hij de Burgpoort voor zich doen openen, en aldus heeft hij de stad verlaten. Zoodra hij over de brug was, heeft hij een woesten kreet gegeven, en de burgers hebben, onder het sluiten der hamei verklaard, dat hij, toen hij wegreed, het achterste voren op het paard zat! Sedert dien tijd weet men niet, wat er van hem geworden is, en alle pogingen zijn tevergeefs geweest om te ontdekken, wie degene geweest is, die op zulk een zonderlinge wijze dien nacht de poorten van Gorkum bezocht heeft."

»Is dit alles?" vroeg de Hertog.

»Neen, Excellencia!" zeide Velasquez, »en hetgeen ik nog verhalen moet, is niet minder zonderling. Zoodra wij het lijk van Perea gevonden hadden, hoorden wij een gil; daar ik te zeer mijne aandacht gevestigd hield op den gesneuvelde, en de wind steeds huilde, heb ik niet kunnen hooren, vanwaar die kwam. Eenige soldaten beweerden, dat het geluid van de overzijde der rivier kwam; andere hielden staande, dat het uit gebouw zelf gekomen was. Hoe het ook zij, het herinnerde ons het veldgeschreeuw der geuzen, dat wij den geheelen dag gehoord hadden; doch de toon was scherper, woester, en alsof een ijlhoofdige dien gegeven had. Daar ik de toorts niet zag, die de Capitan medegenomen had, besloot ik er naar te zoeken. Wij volgden het spoor van eenige droppels op de steenen, en kwamen alzoo op de plaats, waar het buskruit zijne krachten ontwikkeld had. Gij zult licht begrijpen, Excellencia! hoe verwonderd wij waren, toen wij aldaar de nog flauw brandende toorts ontdekten, die tusschen de steenen was gestoken, en die met een lantaren, waarin een kaars brandde, over deze plaats een twijfelachtig licht wierp. De grond was niet, zooals hij geweest was; de steenen en andere grondstoffen waren ter zijde van een kloof opgeworpen, waaruit iemand zich scheen opgericht te hebben, die dezen bezwarenden last van zich afgeworpen had. Hij, die dit bewerkt had, zat tegen een steen leunende; de toorts stond naast hem, en bewees, dat hij het was, die met Perea was slaags geweest; en ofschoon zijn gelaat onkenbaar was, en de vlag, die hij gedragen had, niet meer over zijn schouder hing, herkenden wij hem dadelijk voor den Emisario."

»Onmogelijk, Signor!" riep Alva verwonderd.

»En het is toch de waarheid," hernam Velasquez. »Het breede zwaard, dat gedurende twee dagen onze pogingen verijdeld had, dat zoo menigen Spanjaard dit leven had doen vaarwel zeggen, lag naast hem. God geve, dat hij het hebbe laten vallen, om het nooit weder op te nemen! De soldaten, begeerig om den Emisario van naderbij te beschouwen, ontwapenden hem; doch toen zij de gespen van zijn harnas losmaakten, viel zijn hoofd naast hem neder; ook heeft men, welke moeite men aanwendde, geene papieren bij hem gevonden.

»Mij blijft nu nog alleen over te zeggen, dat een der schildwachten gedurende dien nacht verdwenen is, zonder dat men weet hoe. Zijn musket heeft men op zijn post gevonden, en niets duidt aan, dat men hem vermoord heeft. Eenige soldaten hebben buiten het slot een lange witte gestalte zwevende door de lucht zien gaan; zij was wel vijf voet van den grond, en bewoog zich, men weet niet hoe. Toen er een schot gedaan was, gaf zij een klagend geluid, en sprak voorts eenige geheimzinnige woorden; zij verklaren stellig, dat het een geest geweest is. Het zonderlingste echter is, dat de vlag der muiters, die des avonds nog van het slot wapperde, en die de schildwachten nog gedurende den nacht gezien hebben, 's morgens verdwenen was; ik verzeker u, op mijn woord van eer, dat het aan ieder mensch onmogelijk was, haar zonder ladders te bereiken. Ik geloof, dat uwe Excellencia mij te goed kent, om mij verdacht te houden van aan alles zoo maar geloof te slaan; doch ik zeg u, dat ik, Diego De Velasquez, stellig geloof, dat de verschijning van den ruiter te Gorkum in verband staat met hetgeen op Loevestein is voorgevallen; dat de gevonden krijgsman de Emisario is; dat hij, die de vlag gered heeft, de tegenpartij van Perea is, die om een reden, mij onbekend, is wedergekeerd om de eene of andere beleediging te wreken, en alvorens die wraak gesmaakt te hebben, niet rusten kon."

Langen tijd zat de Hertog in gedachten verzonken, met zijne kin in de hand, en zijn arm op de leuning van den stoel rustende. Hij bracht de bijzondere voorvallen met elkander in verband; zijn gezond verstand weigerde eerst dit ongeval aan een bovennatuurlijke macht toe te schrijven; weldra echter gevoelde hij zich bezwaard over dezen twijfel, welke tegen zijn godsdienstige gevoelens streed, en zijn hoofd oplichtende, zeide hij langzaam: »Alles wel overwogen, Signor! ben ik van gevoelen: een gewoon mensch zou niet in staat geweest zijn, Lorenzo, met een rondas, gedekt, neder te stooten; waarom het een ketter werd toegestaan een waar katholiek te schaden, weet ik niet...." Even als vreesde hij te vervolgen, zweeg hij, waarna hij zich naar De Vargas keerde, en voortvoer: »Maar wat heeft onze voorzitter te zeggen? dit is juist iets, dat tot zijn ambt behoort, en ik ben nieuwsgierig zijn gevoelen te vernemen."

De Vargas, die met gespannen aandacht geluisterd had — want alles, wat den val zijns vijands betrof, was hem zeer aangenaam geweest te vernemen — boog zich, en zeide: »Het zou mij niet voegen mijn gevoelen te uiten, nadat uw Excellencia dit gedaan heeft; de gevolgtrekking van den Signor Capitan, hier tegenwoordig, laat toch niets te wenschen over."

»Gij dwaalt, Signor!" antwoordde Alva koel, »wanneer gij, hetgeen ik u gezegd heb, voor een verzoek houdt; ik wil uw gevoelen kennen, en wel in zijn geheel: ik wil gehoorzaamd worden."

»Gij beveelt, Excellencia!" zeide De Vargas schielijk, »ik zal dus zoo vrij zijn Signor Velasquez te vragen, of het den ruiter soms mogelijk geweest is de rivieren over te komen, omdat hij zulks schijnt verlangd te hebben."

»Ik geloof het niet," antwoordde deze. »De rivier was vol drijfijs, de wind en stroom waren zeer sterk; de veerlieden hebben verklaard, dat zulks al zwemmende, ja zelfs met de vaartuigen, waarvan hij zich had kunnen bedienen, onmogelijk was."

»Ten tweede moet ik vragen, of hij ook nog op meer plaatsen gezien is, dan gij hebt opgenoemd?" zeide De Vargas.

»Zeer zeker!" hernam Velasquez, »vele burgers hebben hem 's nachts op de straat en in tegenovergestelde wijken der stad gezien: doch hunne opgaven zijn niet altijd juist: velen meenen hem gezien te hebben, nadat hij reeds vertrokken was.

»Zeer goed, zeide De Vargas. »Sta mij nu nog toe u te vragen of de poorten allen bewaakt werden door de bezetting dan wel door burgers."

»Alleen aan de rivier was een Spaansche wacht," hernam Velasquez, wien deze vragen verveelden; »de overige poorten werden door de burgers zelven bewaakt."

»Dat dacht ik reeds," zeide De Vargas; »op hunne trouw kan men geen staat maken;" waarna hij, door de eerzucht zich latende wegsleepen, en zijne gewone voorzichtigheid vergetende, voortvoer: »Mijn gevoelen is dus, dat in de geheele zaak niets bovennatuurlijks bestaat, en dat, indien uwe Excellencia mij morgen met een onbepaalde volmacht en een kornet ruiters naar Gorkum zenden wil, ik aanneem te ontdekken, wie de zwarte ruiter geweest is; want niemand dan hij is de moordenaar. Den eenen voor, den anderen na, zal ik de scheenschroeven laten aanzetten. Het oude wijf is mogelijk de eenige, die zonder kwaad voornemen gelogen heeft, en het zal mij niet verwonderen, als er meer dan één door de ben zal vallen."

Indien de Hertog niet eerst zijn gevoelen te kennen had gegeven, zou hij misschien zich wel dadelijk met dat van De Vargas vereenigd hebben; doch zijn oordeel willende volhouden, was hij verwonderd over het antwoord, dat hij zelf gebiedend had gevorderd.

Dikwijls noodzaakt een dwingeland iemand voor zijn gevoelen uit te komen, alsof hij de vrijmoedigheid bemint; maar een dwaas, die hem gehoorzaamt; want weldra zal hij ondervinden, dat hij in alles even willekeurig is. Zoo ook handelde Alva; want nadat de Vargas geëindigd had, zeide hij schamper lachende: »Het zou waarlijk jammer geweest zijn, Signor Licenciado! dat gij uw gevoelen verzwegen hadt; want het loopt juist tegen het onze in; ook weet ik niet, welk nut wij zouden trekken uit het pijnigen van zooveel lieden, die, mijns inziens, niets gemeens hebben met de zaak."

»Vergeef mij, Excellencia!" zeide De Vargas, »het is hier noodig, dat eenigen lijden om der gerechtigheid wille, dit is niet anders; en ik verzeker u, dat hun door de smart wel iets ontvallen zal, hetwelk mijne onderstelling tot zekerheid zal brengen."

»Gij gelooft dus niet, Signor De Vargas!" zeide Velasquez, de verachting, welke hij voor hem gevoelde, nauwelijks verbergende, »dat het een schreeuwend onrecht is, een onschuldige te pijnigen? Ik weet niet, hoe gij het durft voorslaan, daar ik u gezegd heb, dat alles schijnt verricht te zijn door een macht boven de menschelijke verheven, en waarvoor zij dus geen borg kunnen zijn."

»Gij spreekt als krijgsman en Capitan, Signor!" zeide De Vargas valsch lachende. Wat mij betreft, ik zie in de zaak niets zonderlings: de mirakelen zijn tegenwoordig zeldzaam; wij, rechtsgeleerden, ofschoon wij het hoofd zoo hoog niet dragen als een krijgsman, oordeelen veeltijds juister; en hij, die in het veld een held is, staat dikwijls in den raad gelijk met een oude vrouw."

Velasquez, vertoornd over deze taal, verschoof zijn stoel, en maakte zich gereed om naar behooren te antwoorden; alleen de eerbied voor den Hertog was oorzaak, dat hij De Vargas had laten uitspreken. Doch Alva bespaarde hem deze moeite; want zich snel omkeerende, terwijl zijn voorhoofd zich rimpelend te zamen trok, en zijne wenkbrauwen zijne oogen bedekten, zeide hij driftig: »Bij God! hetgeen ik en Velasquez gelooven, behoeft gij niet te verwerpen; wij hebben naar uw gevoelen, dat mij voor het overige niets waard is, maar niet naar uwe beslissing gevraagd. Gij zult het mogelijk een leugen noemen, dat het gedrocht, te Luik geboren, een voorteeken was van den heilloozen opstand, die het land nu beroert; gij zult zeggen, dat het buskruid, te Mechelen gesprongen, geen voorbode was van den naderenden oorlog; maar ik weet,

dat gij, Jan de Vargas! noch aan God of Zijn gebod, noch aan de heilige mysteriën gelooft. Uwe taal riekt naar den mutsaard, en, bij het leven des Konings! omdat gij uw hoofd zoo hoog draagt, als een braaf edelman, zoo zal het te spoediger langs den grond rollen, als het wordt afgeslagen."

De Vargas, zich te veel op zijn scherpzinnig en verlicht oordeel hebbende laten voorstaan, had vergeten, dat de Hertog nog dacht aan hetgeen te voren met hem was voorgevallen; hij zag nu zijne dwaling en onvoorzichtigheid in, en opstaande, plaatste hij zich, zonder een woord te antwoorden, vóór het glasraam om zijne ontsteltenis en woede te verbergen.

De soldaten op de markt ziende staan, zonder dat hij hunne vlag gewaar werd, bracht hij dit in verband met hetgeen Velasquez gezegd had van de vlag, die de Emisario gedragen had, en met een druistere zinsnede in den brief van Perea; en dadelijk begrijpende wat er van was, wachtte hij op een geschikt oogenblik om zich op Velasquez te wreken.

»Gij hebt welgedaan," zeide de Hertog, »met de lichamen van Perea en Da Silva mede te brengen; zij moeten hunner waardig ter aarde besteld worden; ik had dien jonkman ook niet moeten toestaan om te gaan. Maar zeg mij eens, hebt gij geen uwer soldaten achtergelaten?"

»Niet dan die zwaar gekwest waren, Excellencia!" antwoordde Velasquez. »Daar ik zoo spoedig hier wilde komen, als mogelijk was, heb ik mij gehaast, om hen met de wagens herwaarts te laten brengen; het slot wordt thans door het krijgsvolk van Gorkum bezet."

Het schijnt echter, dat de Signor Capitan de banier heeft achtergelaten," zeide De Vargas, zich omkeerende, bedaard, »want ik zie haar niet."

»Wat wil hij daarmede zeggen, Capitan?" vroeg de Hertog.

»Dat wij haar niet hebben kunnen terugvinden, »Excellencia'" antwoordde Velasquez neerslachtig.

»Ik versta u niet," riep Alva driftig, met den voet stampende; »Wat wil dat zeggen? Voegt het Velasquez om zonder vlag voor mij te verschijnen? Spreek! is zij verloren? Waarom tracht men mij te misleiden? Waarom hebt gij mij dit niet gezegd?"

»Omdat ik dacht, dat het aan uwe Excellencia bekend was," antwoordde deze bedaard, doch met waardigheid. »Nooit heb ik iemand bedrogen; hoe zou ik mij dus verstouten uwe Excellencia te misleiden. Niemand kan gevoeliger zijn over het verlies dan ik; maar ik ben er niet voor verantwoordelijk."

»Dat zijt gij wel, Capitan!" zeide de Hertog woedend; »van u vraag ik haar terug, het is uit uw mond en niet uit dien van De Vargas, dat ik zulks had moeten, ja voor de eer van uwe vlag, had wenschen te vernemen."

»Gij vergeet Excellencia!" hernam Velasquez, »dat Perea het bevel voerde. Toen het ongeluk plaats vond, was ik niet eens tegenwoordig; *hij* heeft u geschreven, niet ik; en indien hij u niet bericht heeft, dat de vlag door den Emisario vermeesterd is, zoo is het zeker in de hoop geweest van haar weder te hernemen."

»En waarom is dit niet geschied?" vroeg de Hertog bitter.

»Omdat het ondoenlijk was, Excellencia!" antwoordde Velasquez. »De Emisario droeg haar over zijn schouder; geloof mij, wij hebben niets onbeproefd gelaten, en indien ik nog leef, is het alleen te danken aan zijne edelmoedigheid; hij heeft mij niet willen nederstooten, maar mij genoodzaakt terug te gaan. Ik heb gezegd, dat toen wij hem vonden, de vlag niet meer bij hem was, niet anders denkende, of het was u bekend, dat ik van de onze sprak. Het valt altijd smartelijk zulk een snaar aan te roeren; ik ben het dus aan Don Juan De Vargas verplicht, dat ik mijne onschuld kan doen blijken, en dat uwe Excellencia van het geval onderricht wordt."

»Gij zijt mij geen dank schuldig, Signor!" antwoordde De Vargas, zich buigende, terwijl zijn mond zich lachend samentrok, »het was slechts een invallende gedachte, die ik mededeelde. Het is buiten uwe schuld geschied: ik ben daarvan verzekerd, en het is alleen te wijten aan den jongeling, die zich het veldteeken heeft laten ontnemen."

»Wie heeft u gelast mijne verdediging op u te nemen?" vroeg Velasquez fier. Weet, dat ik nooit gewoon ben geweest mijne misslagen op eens anders schouders te laden, en het minst nog op die van een doode. Ik zeg u, dat Da Silva gevallen is met eer! en indien hij gesneuveld is, is het omdat hij het hem aanvertrouwde pand niet heeft willen verlaten; Signor Perea heeft verklaard dengene te zullen nederstooten, die het wagen durfde, de eer van den Abanderado te bekladden."

»Maar die is dood," merkte De Vargas spottend aan.

»Recht zoo, Signor Licenciado!" vervolgde Velasquez; maar ik leef nog, en zal elken lasteraar naar behooren straffen."

»Gij maakt misbruik van uwe macht, Signor!" antwoordde De Vargas koel; »gij weet, dat wij, leden van den Raad, geen degen voeren; gij kunt ons dus ongestraft beleedigen."

»En wie zegt u, dat ik met u den degen zou willen kruisen?" vroeg Velasquez driftig; »een stok zou goed geweest zijn, om een Licenciado tot rede te brengen."

Een hoogroode kleur bedekte het gelaat van De Vargas, dat anders zeer bleek was, en hij antwoordde, zijne bedaardheid vergetende: »En toch Signor! zouden mij de middelen niet ontbreken om mij te wreken; het zou voor het eerst niet zijn, dat iemand van den tabbaard een soldaat overwonnen had, en ik wilde den stok wel eens zien, die lang genoeg zou zijn om De Vargas te raken.

»Neen, het zou niet voor het eerst zijn," antwoordde Velasquez met verachting, »dat een geestelijke of een man van den tabbaard den dolk of het vergift gebruikte; maar ik veracht u en uws gelijken; dit is mijn steun." Dit zeggende, sloeg hij op het gevest van zijn rapier.

Toen De Vargas wilde antwoorden, zeide de Hertog, die gedaan had, alsof hij hun twist niet gehoord had: »Zwijg! — Velasquez heeft gelijk!" waarna hij vervolgde: »Gedane zaken nemen geen keer."

»Dewijl de vlag toch weg is, zoo zullen wij er niet verder over spreken, en daar de gevangenen met de wapenen in de hand zijn gegrepen, zoo komt het mij voor, dat zij hoe eer hoe beter moeten gestraft worden; met muiters behoeft men niet naar krijgsgebruik te handelen: zij hebben allen den strop verdiend."

»Sta mij toe te zeggen, Excellencia!" zeide Velasquez, dat er één bij is, die, door een belangrijke ontdekking te doen, van Perea lijfsgenade heeft bekomen."

»Dat doet niets af," zeide De Vargas, »men behoeft zijn woord niet te houden tegen een oproermaker; ook is Signor Perea dood."

»Zijn woord kan niet verbroken worden," hernam Velasquez koel, zonder het woord tot De Vargas te richten, »hij gaf het als vertegenwoordiger van uwe Excellencia: het heeft dus volle kracht!"

»Dat is zoo," zeide de Hertog, »het leven zij hem dan, hoe ongaarne ook, geschonken."

»Dewijl Signor Velasquez zoo goed van de zaak onderricht schijnt, zal hij mogelijk wel in staat zijn, om nauwkeurig te zeggen, wat Perea beloofd heeft," zeide De Vargas.

Velasquez scheen echter niet gezind om te antwoorden, en bewaarde een verachtend stilzwijgen, waarom de hertog hem aansprak en zeide: »Wees zoo goed om te antwoorden, Signor! ik verzoek het u."

Velasquez boog zich en zeide: »Signor Perea heeft hem op zijne eer beloofd, dat hij niet met zijne makkers zou opgeknoopt worden; en toen de ongelukkige nog meer zekerheid verlangde, heeft hij gezegd, dat hij op hem kon vertrouwen."

»Gij hebt volkomen gelijk, Signor!" zeide De Vargas schielijk; het zou dus onrecht zijn, hem op te hangen; maar om het recht niet op te houden en het woord van den Capitan niet te breken, kan hij geradbraakt worden; wij rechtsgeleerden weten overal raad voor." Moeite hebbende om een vergenoegden grimlach te onderdrukken, ging hij zitten en wreef zijne handen.

»En het is in uw bijzijn, Excellencia!" riep Velasquez met hevigheid, nadat hij een oogenblik De Vargas met stomme verbazing had aangezien, »dat deze man zulk een voorstel durft doen: indien de eer zóó met voeten vertreden mag worden, wie zal dan voortaan een edelman vertrouwen? wie zal de soldaten des Konings willen aanvoeren?"

»Waarlijk," antwoordde de Hertog glimlachende, die insgelijks met verwondering het voorstel gehoord had: »indien de Signor voorzitter al met recht den naam verdient van iemand te zijn, die zeer geschikt is om een gerechtszaak, hoe zij ook sta, op het schavot te doen uitloopen, zoo zullen wij hem echter in dit geval niet tot wegwijzer nemen. Op mijne eer! hij schijnt slecht bekend te zijn met de eer van een krijgsman. — Wees derhalve gerust, Velasquez! ik zelf zal nader over deze zaak beslissen. Maar nu moeten wij nog aan uwe soldaten denken: de krijgstucht is de ziel van een leger; zij hebben eerst geweigerd te stormen, toen om hun bevelhebber te volgen, en dit zijn zaken, die voor een gemeen soldaat den dood na zich sleepen."

»En toch zou ik uwe Excellencia verzoeken hun genade te schenken," zeide De Vargas schielijk, voordat Velasquez nog antwoordde.

»Dat is wat nieuws," zeide de Hertog, »dat woord ben ik van u niet gewoon; het zal niet gezegd worden, dat ik het eerste verzoek tot genade, dat Juan de Vargas mij gedaan heeft zoo dadelijk van de hand gewezen heb. Laat eens hooren, waarom gij dit verlangt."

»Omdat het soldaten zijn, Excellencia!" ant-

woordde deze; »indien het burgers waren....."

»Zoo zoudt gij er voor zijn om hunne goederen verbeurd te verklaren niet waar?" vroeg de Hertog grimlachende.

»In dit geval zou ik u niet lastig vallen; uw Raad zou er u spoedig van ontdoen," antwoordde De Vargas, »maar het zijn soldaten; uwe Excellencia zal misschien de krijgsbenden noodig hebben; zij zijn niet te sterk, wanneer Oranje zijn volk over de grenzen werpt. Zend hen naar een gevaarlijken post; indien zij dien behouden, is het goed; indien zij sneuvelen, zoo redt gij daardoor het leven van dapperder mannen."

»Ik dacht wel, dat uwe genade niet veel te beduiden zou hebben," zeide de Hertog. »Signor Velasquez! hebt gij ook iets ten voordeele van uwe soldaten te zeggen?"

»Men geeft te kennen, Excellencia!" antwoordde deze met waardigheid, »dat er dapperder soldaten bestaan, ik geloof het niet: de naam van Onoverwinnelijken is hun niet voor niets gegeven; zijn zij niet in de bres gesprongen, toen ik hen voorging? Wat wil men meer? ieder heeft somtijds een oogenblik, dat hij aarzelt wat te doen; wanneer men een krijgsman als een slaaf behandelt, wanneer men hem dwingt dingen te doen, die hem in zijn eigen oogen verachtelijk maken, zoo behoeft men zich niet te verwonderen, dat hij op het laatst niet meer gehoorzaamt."

»Gij zoekt hen te verschoonen, Signor!" zeide de Hertog.

»O ja, Excellencia!" hernam Velasquez. »Ik zelf heb mij in hen die onder mijne bevelen stonden, beleedigd gevoeld, toen men hen zocht te verlagen; ik zelf heb het zwaard getrokken tegen Perea, nadat het slot was ingenomen; hij zond mij weg, en zijn dood verhindert hem nu, mij genoegdoening te geven. Even schuldig als mijne soldaten, verlang ik geen ander recht dan zij."

»Hij heeft mij daarvan niets geschreven," zeide de Hertog driftig. »Met grooten lof spreekt hij van uw gedrag, zonder eenige de minste reden te geven, waarom hij u heeft weggezonden."

»Dan moet ik zwijgen," zeide Velasquez met geestdrift. »Zijne edele manier van handelen treft mij, en het zou mij kwalijk voegen hem te beschuldigen, op het oogenblik dat ik verneem, dat hij mij niet aangeklaagd, maar zelfs geprezen heeft."

»Maar indien ik zeg, dat ik u gelast te spreken," zeide Alva.

»Dan zal ik, hoe ongaarne ook, gehoorzamen," antwoordde Velasquez, zich buigende. »Gij moet dan weten, Excellencia! dat hij de soldaten gedwongen heeft, om als beulen met de krijgsgevangenen te handelen; dat hij, na er één te hebben laten doodschieten, een tweeden op een brandstapel heeft laten sleepen, en dat alleen een tijdige bekentenis den Geus heeft bewaard, om in het vuur te sterven, dat mijne soldaten moesten aanbrengen. Hoe kan het nu nog vreemd voorkomen, dat zij geweigerd hebben, hem 's nachts in het slot te volgen? Nooit worden de wetten der eer en der menschelijkheid straffeloos verkracht."

»Gij vergeet," zeide de Hertog, zijn voorhoofd rimpelende, »dat het lieden waren, die God en den Koning verraden hadden; ik ben verwonderd u zoo verbaasd te zien over hetgeen men verricht heeft, om hun verstokt gemoed te buigen."

»Onmogelijk kan het uw wil geweest zijn, Excellencia!" riep Velasquez. »Zij zijn schuldig, het is waar; maar waarom soldaten tot zulk een werk gebruikt tegen verdoolden, die moedig en stout, in de laatste oogenblikken van hun leven, mijn leven nog gespaard hebben!"

»En indien ik u zeg, dat ik Perea's gedrag goedkeur," zeide Alva driftig, terwijl hij Velasquez van het hoofd tot de voeten bezag.

»Dan zou mij niets anders overblijven, Excellencia!" hernam Velasquez met waardigheid, terwijl hij opstond, »dan het zwaard ter zijde te leggen, dat niet meer met eer den Koning zou kunnen dienen; ik stel geen prijs op het bevel over soldaten, die als beulsknechts gebruikt worden; mijne eer en mijn geweten verbieden het mij."

De Vargas zag met genoegen, dat des Hertogs gelaat doodsbleek werd, en hoe deze de muts van het hoofd afrukte en op tafel wierp. Ook bedroog hij zich niet, toen hij het onweder, dat hij reeds tweemaal boven zijn hoofd had zien samentrekken, op dat van den edelen Spanjaard, dien hij haatte, zag nederdalen, ofschoon hij zelf niet wist waarom; want tusschen deugd en ondeugd kan geen verband bestaan.

»Gij spreekt stout, Signor!" zeide Alva, schijnbaar bedaard, na eenige oogenblikken, terwijl de beweging van zijn bovenlip en zijn knevel zijn inwendigen toorn verried. »Ik geloof, dat 's Konings stedehouder behoort te weten, wat hij aan een Capitan der soldaten gebieden moet; het zal hem nooit in de gedachten komen de eer van zijn meester te bezoedelen. Ik verwacht van u, noch van iemand aanmerkingen op mijne bevelen, dan van mijn Vorst. Indien iemand ridderlijke deugden hoogacht, dan ben ik het; maar alles wat men te ver drijft,

„Welnu, gij wilt het!" schreeuwde Alva hem toe, zijn haar in de h[illegible] en hem met vuur schietende oogen aanziende; „welnu, gij wilt het! — In [illegible]ngs, beveel ik u, aanvoerder van zijn leger, om uw zijdgeweer over te geven — [illegible]n!"

Het slot Loevestein. Bladz. [illegible] deel II.

ontaardt in dwaasheid; ik wil mij voor de geuzen niet bespottelijk maken; ik verlang van een ieder gehoorzaamheid voor mijn meester, of ik zal er hem toe dwingen."

»Ik weiger geen gehoorzaamheid, Hertog!" hernam Velasquez fier; »maar ik weiger de hand te leenen tot het onderdrukken en folteren van gevangenen; uit eigen wil ben ik in het leger gekomen, en het staat mij vrij het te verlaten."

»Bij het leven des Konings! neen!" riep Alva driftig. »Elk edelman is dienstplichtig en gehoorzaamheid verschuldigd; — indien ik u vraag wie u tot verdediger der soldaten aanstelt, zult gij zeggen: de Koning; — indien ik u vraag, waarom gij de geuzen voorspreekt, zult gij antwoorden: om den wil der menschheid; ik weet het!" waarna hij, met de hand op de tafel slaande, woedend vervolgde: »Maar ik zeg u, dat gij een gek zijt, en beter hadt gedaan te zwijgen."

»Het is mogelijk, Hertog!" antwoordde Velasquez bedaard, »Perea heeft mij dit reeds gezegd; ik had echter weinig gedacht, dit hier en door u te hooren bevestigen; maar zoo het al waar is, dat de landvoogd van mijn meester recht heeft om den Capitan van het groene vendel van Romero te beleedigen, zoo is het zeker, dat Diego De Velasquez recht heeft, en bij de zaligheid van zijn vader gezind is, aan den hertog van Alva rekenschap van zijne woorden te vragen."

»Welnu, gij wilt het!" schreeuwde Alva hem toe, zijn haar in de hoogte strijkende en hem met vuur schietende oogen aanziende; »welnu, gij wilt het! — In naam des Konings beveel ik u, aanvoerder van zijn leger, om uw zijdgeweer over te geven — gij zijt gevangen!"

Zonder een woord te antwoorden, haalde Velasquez zijn rapier uit den draagband, en stak het vooruit; doch hij naderde den Hertog niet. Zijn gelaat was rood van toorn en gekwetst eergevoel; het kostte hem veel moeite het zwaard af te geven, dat hij zoolang met roem gedragen had. Met woede zag hij het verheugde gelaat van den lagen De Vargas, die zich in dezen twist verheugde.

De Hertog stond echter niet op om het zwaard aan te nemen, hetzij hij verwachtte, dat Velasquez hem zou naderen, hetzij hij dacht te ver gegaan te zijn, en diens edele manier van denken innerlijk niet kon afkeuren, of dat hij zich verheugde in de onaangename houding van Velasquez: hij bleef stil zitten. Toen begon zijn gelaat minder gestreng te worden; zijne rechtvaardigheid overwon zijn toorn, en eindelijk zeide hij zacht: »Signor De Vargas! neem mijn degen."

Deze stond dadelijk op; doch hetzij hij zich, door zijne drift om Velasquez te vernederen, liet medesleepen, of dat hij den Hertog verkeerd verstaan had, hij trad in plaats van naar den degen des Hertogs, naar Velasquez, voornemens zijnde om hem het rapier uit de hand te nemen.

Zoodra Velasquez hem zag aankomen, begon zijn arm te beven, dien hij tot nog toe onbeweeglijk gehouden had, en zijn gelaat werd bleek. Reeds naderde de hand des voorzitters van den bloedraad de greep van den degen; dit was te veel! en onwillekeurig bracht Velasquez zijn linkerhand achter den rug om, aan het hecht van zijn dolk. De Vargas, die de veranderingen van het gelaat des Capitans opmerkte, en diens arm, om welken een doek gebonden was, onder den mantel zag verdwijnen, trad terug; hij aarzelde; zelfs in tegenwoordigheid van Alva gevoelde hij den moed niet om het bevel uit te voeren.

De Hertog had zijne handelwijze in stilte gadegeslagen; hij liet hem begaan, en begreep, hoe pijnlijk dit oogenblik voor Velasquez zijn moest. De haat en vrees, welke in de gelaatstrekken van De Vargas te lezen stonden, waren oorzaak, dat de Hertog het niet noodig keurde den krijgsman in diens tegenwoordigheid verder te vernederen.

»Wat doet gij? geef mij mijn degen, Signor!" riep hij driftig, terwijl hij opstond, „gij zijt de man niet, dien ik verkiezen zou, om een man van eer te ontwapenen."

De Vargas gehoorzaamde zwijgend, en gaf nu Alva den gevraagden degen. Het verheugde hem aan het gevaar ontsnapt te zijn, en toch griefde het hem, dat een ander dan hij Velasquez zou ontwapenen. Eenigen tijd bezag de Hertog het lemmer, nadat hij het een eind weegs uit de scheede gehaald had; daarna liet hij het weder naar binnen glijden, zag Velasquez aan en zeide: »Geef mij uw degen, Signor?"

Velasquez, die den arm had laten zakken, gaf hem het staal over, waarna Alva langzaam vervolgde: »Neem nu den mijnen." Dit zeggende, reikte hij hem zijn degen toe, en toen hij zag, dat Velasquez aarzelde en niet wist wat hij doen zou zeide hij: »Neem dezen degen, Signor! ik droeg hem bij Ingolstadt; — ik schenk hem u."

Verwonderd nam Velasquez het kostbare rapier aan, waarna de Hertog met waardigheid vervolgde: »De landvoogd des konings van Spanje heeft

nu met den Capitan van Romero afgedaan. — Wat heeft Don Diego De Velasquez nu aan Ferdinand Alvares de Toledo te zeggen?"

»Vergeef mij, Excellencia!" zeide Velasquez, zich buigende, hoe zal ik uitdrukken, wat ik gevoel? onze toestand is zoo verschillend."

»Dat is waar," hernam Alva fier, »ik ben twee en zestig jaren, en gij zijt in de kracht uws levens; maar dit verhindert mij niet, om, waar het noodig is, mijns meesters legers aan te voeren, of in den kamp mijne eer te verdedigen, wanneer men haar aanrandt."

»Wie zou dat beter weten dan ik, Excellencia!" zeide Velasquez met vuur, »ik, die u zoo dikwijls aan onze spits gezien heb? Maak de maat uwer goedheid vol; laat mij nu vertrekken, en vergeef mij hetgeen ik gezegd heb. Waarom heb ik ook een woord opgenomen, dat u in uwe drift ontsnapt is?"

»Welnu, het zij zoo, Signor?" zeide de Hertog, na zich eenige oogenblikken bedacht te hebben: »Ik weet, dat noch een laffe vrees voor uw leven, noch een laagheid, die een edelman niet past, u aldus doet spreken. Vergeet echter niet, Signor! dat de landvoogdij, die zwaar zweegt, dikwijls handelwijzen noodzakelijk doet worden, die men anders zou afkeuren, en die maakt, dat men lieden moet gebruiken, die men veracht." Dit zeggende, zag hij naar De Vargas, die met verwondering en nijd het bedrijf des Hertogs gezien had. »Voorheen, Velasquez! dacht ik evenals gij; maar mijne zending is hier niet die van vrede; de dienst van God en mijn meester dwingt mij dikwijls strenge middelen aan te wenden. Waar zijn de tijden, dat ik in een ander werelddeel, in Duitschland of in Italië, onze krijgsbenden aanvoerde?" Hier zweeg hij, en een droevige grimlach kwam op zijn gelaat, waarna hij vervolgde: »Is de Corredor, dien ik Perea geleend heb, ook mede teruggekomen, Signor? want met recht op zijn ouden dag van gierigheid beschuldigd, wenschte Alva het geschenk terug te bekomen, dat hem veel waard was.

»Ja, Excellencia," antwoordde Velasquez.

»Dan zal ik u verzoeken, hem naar mijn stal te laten brengen. Laat de soldaten hunne kwartieren betrekken; morgen zal ik hen monsteren. Signor De Vargas zal ik naar Gorkum zenden om alles nog eens te onderzoeken, en de gevangenen naar Antwerpen laten brengen, ten einde over hen naar mijn goedvinden te beschikken; gij kunt nu gaan."

Dit zeggende, gaf hij Velasquez een wenk om te vertrekken, en nadat deze het rapier van den Hertog in den draagband gestoken en zich gebogen had, verliet hij het vertrek, terwijl hij een verachtende blik op De Vargas wierp.

ZESTIGSTE HOOFDSTUK.

Een tijdlang zat de Hertog in diepe gedachten verzonken, terwijl het roeren van de trom te kennen gaf, dat de soldaten aftrokken, waarna hij de muts weder opzette, dien hij te voren had afgeworpen, en zeide: »Vergeefs zal de listige Oranje zijn volk laten aanrukken; de Emisario is dood en keert niet terug; maar de Koning en ik hebben veel verloren; Lorenzo Perea was iemand, op wien men zich kon verlaten, stout, dapper en tevens niet kleingeestig; het was alles, wat men verlangen kon."

»Het zal uwer Excelencia niet moeilijk vallen zijne plaats te vervullen: elkeen zal verlangen uw vertrouwen te verdienen: het ontbreekt Spanje nog niet aan een moedigen adel, en eer en belooning zullen u weldra iemand doen vinden, die even moedig is, en toch edeler denkt dan Perea," antwoordde De Vargas.

»Zooals gij, bij voorbeeld, Signor Licenciado!" hernam de Hertog spottend. »Zult gij dan nooit afleeren iemands eer en goeden naam te bekladden? maar ik weet, dat gij Perea nooit een goed hart hebt toegedragen; ik heb dat reeds voorlang bemerkt."

»Het is zoo, Excellencia!" antwoordde De Vargas, »ik verberg het niet; ik heb mij nooit bekreund om zijne vriendschap; want hij was die niet waardig!"

»Ziedaar iets nieuws, Licenciado!" zeide de Hertog schamper. »Het zou u zeker tot eer verstrekt hebben hem onder uwe vrienden geteld te hebben; maar zou de reden van die onverschilligheid ook gelegen zijn in hetgeen te voren tusschen u en een uwer bloedverwanten gebeurd is of in de verdwijning van een groot getal penningen, die gij in Spanje ambtshalve onder uwe berusting hadt, en die Perea nooit gekregen heeft?"

De Vargas verbleekte sterk, toen de Hertog eindigde; doch hij verborg zijne ontsteltenis, en zeide: »Uwe Excelencia spreekt van zaken, die reeds zeer lang geleden en geheel afgedaan zijn; maar ik zie, dat Perea zijn woord niet gehouden heeft, hij heeft met u over zaken gesproken, waaraan

ik onschuldig ben; ik weet dus niet, waarom ik langer zwijgen zou: hij zelf heeft ons verbond verbroken."

»Onschuldig!" riep Alva lachende. »Ik moest het dan niet beter weten! maar stel u gerust, ik verzeker u op mijne eer, dat Perea nooit over u tegen mij gesproken heeft; het geen ik zeg, ben ik langs andere wegen te weten gekomen. Juan de Vargas! ik ken u beter dan gij denkt, en wat dat verbond betreft, hoor, Signor Licenciado! de leeuw zoekt een prooi zijns waardig, en evenzoo deed Perea; maar de jakhals aast op krengen; hij heeft alleen den moed dooden te verslinden; dit doet gij. Geloof mij, Lorenzo verachtte u te zeer om over u te spreken of u te benadeelen.

»En toch was hij het, die uwe verachting verdient, Excellencia!" riep De Vargas buiten zich zelven van woede. »Ik, Juan de Vargas, verklaar, dat hij uw vertrouwen onwaardig was; reeds lang had zijn rif tusschen hemel en aarde, anderen ten afschrik, den vogelen des hemels tot spijze moeten verstrekken."

»Nooit zal men in mijne tegenwoordigheid eens edelmans eer straffeloos bezoedelen," antwoordde de Hertog toornig; »gij zult naderhand dit oogenblik vervloeken. Spreek op, wat heeft hij dan gedaan?"

»Wat de edelman gedaan heeft? Excellencia!" hernam De Vargas schielijk, »hij heeft zijn vriend, den edelen De Manilla, vermoord, hier niet ver vandaan op de heide, geholpen en bijgestaan door den Italiaan D'Avilar."

»Op mijne eer! dat is te veel," schreeuwde Alva woedend, »gij zult mij bewijzen, wat gij gezegd hebt, of God moge u genadig zijn!"

»Dat zal niet moeilijk vallen," antwoordde De Vargas met zelfvoldoening, terwijl hij zijn wambuis openknoopte, dat hij onder zijn tabbaard droeg. »De Vargas is de man niet om zich onverhoeds te laten overvallen; te allen tijde moesten de bewijzen voorhanden zijn om Perea in ontzag te houden. Ziehier, Excellencia! de papieren, welke ik steeds bij mij heb gedragen; »wees zoo goed om ze in te zien."

De Hertog nam schielijk de papieren aan, die De Vargas uit een binnenzak van zijn wambuis haalde, en begon aandachtig te lezen. Naarmate hij vorderde, werd zijn gelaat hoe langer hoe donkerder en zijne handen beefden van ontstelteuis of kwaadheid. Langen tijd in Perea vertrouwen gesteld hebbende, viel het hem hard dengene te moeten verachten, dien hij nog kort geleden de hand gedrukt had, en van wien hij dacht, dat hij steeds aan de eer getrouw was gebleven, en wiens dood hem zoo zwaar gegriefd had.

Reeds had hij al de papieren doorloopen, waarvan sommige door den Boodschapper geschreven waren, toen De Vargas, die zijne vreugde niet kon betoomen over de overwinning, die hij nu behaalde, dit door een vergenoegd lachen aan den dag legde.

De Hertog, in zijne overdenkingen gestoord, zag over het blad papier, dat hij in de hand hield, naar dengene, die tegenover hem zat. Het hinderde hem te moeten bekennen, dat hij zich in iemand bedrogen had, en hij werd gebelgd, dat een nietswaardige, zoo hij dacht, met zijn leed spotte; en langzaam doch somber, zeide hij: »Denk aan Jan Growels; hij, die het laatst lacht, Signor! zal van geluk mogen spreken."

IJskoud was de blik des Hertogs, zoowel als zijne woorden. De Vargas las zijn vonnis in den opslag van des Hertogs oogen en beefde.

»De dood van den Italiaan en van Perea verwondert mij nu niet meer," vervolgde de Hertog langzaam; »maar ik sta verbaasd, hoe *gij* nog hebt kunnen twijfelen aan de straf der goddelijke gerechtigheid, gij, die van het schelmstuk kennis droegt."

De Vargas zweeg, weshalve Alva driftig voortvoer: »Maar het zal u mogelijk gemakkelijker vallen te zeggen, u, Licenciado! die geheel uw leven met gerechts- en ongerechtszaken versleten hebt, welke straf degene verdient, die het recht verkocht heeft; die, in den Raad van Beroerte zittende, uit laffe vrees voor zijne eigen huid, een ander gespaard heeft. Ja," vervolgde hij, met verheffing van stem, »indien Perea niet gesneuveld ware, zou ik nog dezen dag zijn hoofd, met de lauweren van Loevestein omkranst, doen afslaan, en noch zijn rang of zijne verdiensten, noch de herdenking der goedheid, die ik voor hem gehad heb, zouden zijn kop kunnen redden, — en zoo ik bij de Nederlanders voor een dwingeland doorga, zoo wil ik hen dezen dag noodzaken mijne rechtvaardigheid te roemen; want de zon zal niet ondergaan, voordat gij uwe misdaad met den strop geboet hebt!"

Dit zeggende, klopte de Hertog hevig met den knop van den dolk op de zilveren schaal, waarop de inktkoker stond.

De groene roededrager trad binnen, om zijne bevelen te vernemen, terwijl De Vargas zijn gelaat in zijne handen verborg.

»Laat dadelijk een Anspessado met drie soldaten in het voorvertrek komen," zeide de Hertog; »laat order aan den scherprechter geven, om terstond alles gereed te maken, wat tot de galgstraf be-

hoort. Mijne lijfwacht rukke uit en bezette den toegang tot de strafplaats, de poorten worden gesloten, en de doodklok verwittige de burgers, dat des Konings gerechtigheid gereed is een misdadiger te straffen. Ga heen, en doe zooals ik u gezegd heb."

»Het zal geschieden, Excellencia!" hernam de verbaasde roededrager, diep buigende, en de deur werd gesloten.

»Gij ziet," vervolgde de Hertog, toen zij weder alleen waren, »dat ik er den gek niet mee steek; gij hebt mij klaar bewezen, dat Perea een schurk was, maar ook u zelven aan mij als een zoodanigen doen kennen; gij hebt hem de mom afgerukt, verheug u daarover; maar gij hebt ook u zelven, in al uwe hatelijkheid ontbloot, voor mij vertoond, — ik ken u nu, Juan De Vargas!"

»Gij zult mij dan veroordeelen zonder mij te hooren?" zeide deze bedremmeld. »Ik bid u, Excellencia! heb medelijden met mij; jaren lang heb ik voor u en voor 's Konings dienst mijn leven gewaagd, en mij de grievendste beleedigingen getroost; vergeef een oogenblik van verzuim. Voor Perea bevreesd, heb ik deze zaak laten rusten, die alleen tot nadeel van de eer der Spanjaarden kon uitvallen; ik heb misdaan, ik erken het; maar deze aanklachten, indertijd door een onbekende gedaan, en door den Emisario herhaald, waren niet geloofwaardig genoeg, om een edelman, die uwe gunst genoot, in rechten te betrekken; ook behoorde het niet tot de werkzaamheden van den Raad."

»Gij vergeet," antwoordde de Hertog bedaard, »dat gij en de Raad wel van meer zaken hebt kennis genomen, en dat gij op veel losser gronden honderden burgers hebt verbannen en vervolgd."

»Dat waren rebellen, Excellencia!" zeide De Vargas zacht. »Ik bid u, schenk mij genade, vernietig mij niet; ik weet het, mijn leven is in uwe hand; red mij van de galg."

»Hoe zoo, Licenciado?" hernam de Hertog schamper. »Denkt gij dan, dat de jaren mijn geheugen zoo verzwakt hebben, dat ik niet meer weten zou, hoe dikwijls gij mij gezegd hebt, dat de strop een zeer gemakkelijke straf is? gij zelf kunt het nu onderzoeken, door de praktijk bij de theorie te voegen, en eer er een uur verstreken is, zult gij weten wat er van is."

»Gij zult mij niet doen sterven zonder vonnis," zeide De Vargas op een vasten toon; want ziende, dat de Hertog niet te bewegen was hem vergiffenis te schenken, besloot hij een anderen weg in te slaan; de vrees voor den dood gaf hem moed.

»Uw vonnis is reeds uitgesproken, hernam de Hertog koel.

»Maar niet volgens de wetten," hernam de Vargas, terwijl hij het angstzweet, dat van zijn voorhoofd druppelde, afveegde. »Uwe Excellencia heeft de macht niet om het recht te verkorten; ik verkies gebracht te worden voor mijne rechters, die mij schuldig zullen verklaren of niet."

»*Non curamus vestros leges* (1)," zeide de Hertog spottend in het Latijn, doelende op hetgeen De Vargas gezegd had, toen hij den oudsten zoon des prinsen van Oranje te Mechelen van de hoogeschool had weggevoerd.

In dit oogenblik werd de deur geopend; de roededrager trad binnen en zeide: »De bevelen van uwe Excellencia worden uitgevoerd; de Anspessado wacht in het voorvertrek nadere bevelen."

De Hertog boog met zijn hoofd tot teeken van goedkeuring, en zeide: »Ga heen! ik zal hun nader mijn wil doen kennen, waarna hij vervolgde, toen deze vertrokken was: »Het dunkt u goed om te zeggen, dat ik de macht niet heb: ik, die het hoofd van Egmond heb doen vallen, ik leg het in de schaal tegen uw geheelen romp, en toch zal het zwaarder zijn. Weet gij niet, dat een pleitgeding gemakkelijker kan opgemaakt worden na dan vóór de straf; want als de uitslag bekend is, valt het slaan van het vonnis niet moeielijk."

»Uwe Excellencia vreest dus niet, dat men u rekenschap zal vragen van mijn dood?" vroeg De Vargas angstig.

»Wel neen!" antwoordde Alva, schamper lachende, »wel neen, Licenciado! morgen wordt uwe sententie in den Raad opgemaakt en geteekend. Het geheele land zal juichen over uw val; overal zal men vreugdevuren branden, en hen alleen, die gehoopt hadden zelven u den hals te breken; zal het smarten, dat gij hun ontnomen zijt."

»Vreugdevuren?" bromde de Vargas zacht, »en wat zou men dan wel doen, als gij werdt weggerukt? koelbloedige moordenaar!" Waarna hij luid vervolgde: »Gij vergeet dus, Excellencia! dat ik u in de zaak van Carlo en Risoir trouw gediend heb. Heb ik toen niet [illegible] gewaakt? Ik verkies de beloon[illegible] mij toen beloofd hebt; behoud [illegible] schenk mij het leven."

»Dien dienst hebt gij mij amb[illegible] maar nooit verbrak ik mijne bel[illegible]

(1) Wij storen ons niet aan uwe wetten.

zal ik u de belooning doen toestellen," antwoordde de Hertog. »Nu heb ik wel voor het wereldsche gezorgd, maar nog niet voor het geestelijke. Begeert gij den prior der Minnebroeders, of wilt gij een anderen geestelijke spreken?"

»Kan die mij van de galg redden!" vroeg De Vargas schielijk, en evenals iemand, die, in het water gevallen, zich aan een stroohalm vasthoudt, en zijn leven denkt te redden.

»Neen!" hernam de Hertog koel, »maar hij kan u met God verzoenen."

»En hoe zal hij, die mij hier niet redden kan, mij mijne zonden vergeven!" riep de Vargas. »Neen, ik wil hem niet zien; al de papen van de geheele wereld kunnen mij met hunne mommerijen geen vergiffenis doen verwerven voor hetgeen ik gedaan heb."

»Zwijg!" antwoordde Alva driftig, »staak uwe godslasterende taal tegen de heilige moederkerk. Nog eens, wilt gij een geestelijke spreken?"

»Neen!" schreeuwde De Vargas, »neen! zij zullen zich met mijn goed en bloed niet mesten." Dit zeggende, verborg hij het hoofd in zijne handen. De trom liet zich hooren, de lijfwacht bezette het schavot, het gejoel der menigte kondigde de tegenwoordigheid van een groot getal nieuwsgierigen aan. Toen hoorde men een geluid, alsof twee stukken hout tegen elkander aanstieten. De Vargas bewoog zich krampachtig; niet voor het eerst van zijn leven hoorde hij dit geluid: het was de dubbele ladder, welke tegen de galg werd aangezet. Het gemeen begroette de verdoemde trap met een luid gejuich. De Vargas beefde, en zijne tanden klapperden; nu en dan liet hij een akelig gejammer hooren, en hij, die zooveel vonnissen lachend geslagen had, hij, die in ditzelfde oogenblik met zijn angstzweet eenige daarvan, die voor hem lagen, bevochtigde, was zelf geheel verpletterd, omdat het zijne was uitgesproken.

De Hertog zag hem zwijgend en met verachting aan: die vrees voor den dood kon hij niet begrijpen, hij, die zoo dikwerf zich onder het bereik van het vijandelijk lood gewaagd had. Den dolk opnemende, dien hij te voren op de tafel had geworpen, en wiens hecht bijna de bevende hand van De Vargas raakte, stak hij weder in zijn gordel; want ofschoon hij den dood noch De Vargas vreesde, zoo oordeelde hij den laffen, wraakgierigen Spanjaard tot alles in staat, hij wist, dat zij, die den moed niet hebben om het zwaard te voeren, dikwerf door de wanhoop kracht genoeg bezitten, om een laffen moord te begaan.

De doodklok die nu geluid werd, deed den Hertog weder aan iets anders denken. Akelig klonken de tonen van het metaal, en drongen De Vargas door merg en been.

»Zijt gij gereed!" vroeg de Hertog bedaard.

De Vargas antwoordde niet, maar bleef stil voorover op de tafel liggen. Plotseling sprong hij echter op. De onzekerheid is de grootste pijniging; men heeft menschen gezien, die den nacht vóór hunne terechtstelling slapeloos doorbrachten, om voor hunne vensters het tooneel te zien opslaan, waarop zij den anderen dag zouden verschijnen, en die, evenals een kundig bouwmeester aandachtig aanzagen, hoe alles stuksgewijs werd in elkander gezet; men heeft er gehad, die opletteud de bijl bezien hebben, die hun hoofd zou doen vallen, alsof het een wapen ware, hetwelk zij zich wenschten aan te schaffen, en welks deugdzaamheid en waarde zij wilden onderzoeken. Zoo deed ook De Vargas: hij wilde zien wat er voorviel; zijne oogen waren dof en rolden wild door zijn hoofd; zijn gelaat was blauw; het zweet liep er met groote druppels langs; angstig wrong hij zijne handen, en als zinneloos staarde hij door het raam.

Hij zag, hoe het volk uit de straten op de markt stroomde en met moeite door de soldaten in bedwang werd gehouden, en hoe eenige jongens op de luifel vóór het boterhuis geklauterd waren, en anderen toeriepen om zich bij hen te voegen. Hij zag, hoe een der knechts van den scherprechter, de koord aan een der spijkers van den dwarsbalk vastgemaakt hebbende, daaraan ging hangen, om er de deugdzaamheid van te beproeven, en daarna weder op de ladder sprong. Een groot gedeelte van het volk juichte zijne vlugheid toe, en, onder een daverend handgeklap en geschreeuw van goedkeuring, klom hij, zijne muts afnemende, naar beneden, met de houding van iemand, die aan dergelijke gunstbewijzen gewoon en van zijne verdiensten overtuigd is. De doodende koord werd nu door den wind heen en weder geschommeld; De Vargas zag den strop, die weldra zijn hals omvatten zou.

»Neen!" riep hij op eens zich omkeerende, »ik wil niet sterven; neen, Hertog! gij zult mij niet laten ombrengen: mijn leven is u nuttiger dan mijn dood."

»Ziedaar wat nieuws," zeide Alva langzaam. »Zijt gij gereed? uw tijd is daar; waarom iets langer uitgesteld, dat toch plaats moet hebben?" en hij maakte zich gereed om te roepen.

»Eéne vraag, Excellencia! ééne vraag nog, en ik ga," zeide De Vargas schielijk, zich aan de leuning van den stoel vasthoudende.

»Spreek! wat wilt gij weten?" antwoordde Alva driftig, »haast u; want ik moet u uw geld nog laten toetellen: het is beter laat dan nooit."

»Wien zult gij na mijn dood als voorzitter in den Raad benoemen?" vroeg De Vargas langzaam.

»Dat is niets, dat is mijne zaak," hernam de Hertog; »die plaats zal niet moeilijk te vervullen wezen."

»Zooals gij denkt, Excellencia!" riep De Vargas; »maar gij weet niet, wat het zeggen wil om dat ambt waar te nemen. Telt gij het niet, om den haat van een geheel volk, om de verachting van elken weldenkende ten eeuwigen dage op zich te laden, en mogelijk voor eeuwig hiernamaals verdoemd te zijn? Waar vindt gij iemand, die, evenals ik, het een noch het ander vreest, en er mede lacht? Gij zelf, Excellencia! waarom zit gij zelf niet meer voor in den Raad? Waarom ben ik alleen genoodzaakt het werk te verrichten? Ofschoon de twee leden Del Rio en Hessels nu en dan al eens verschijnen, geloof daarom niet, dat een van hen op den stoel van De Vargas zal durven plaats nemen."

»Gij dwaalt!" hernam de Hertog; »waarom zouden zij het ambt niet aannemen? Het is, op mijne eer! het eerst, dat ik u daarover hoor klagen. Indien ik het wel heb, is uwe beurs er niet kwalijk bij gevaren, en gij, die, toen gij naakt uit Spanje kwaamt, geld moest leenen om een tabbaard te laten maken, zoudt er nu wel duizend kunnen doen vervaardigen."

»En wat is geld, wat is een ellendige hand met goud tegen het werk, dat men doen moet?" antwoordde De Vargas bitter. »Hij, die nog eenige eer, menschelijkheid, godsdienst of vrees voor eeuwige straf bezit, kan geen voorzitter wezen. Ik zeg u, Hertog! ik, Juan de Vargas, dat de Raad met recht een bloedraad genoemd wordt; een tweejarige ondervinding heeft het mij bewezen. Eenige grooten mogen schuldig wezen, maar de burgers niet; nooit heeft de Koning getrouwer onderdanen gehad dan het Nederlandsche volk; hij is het zelf, die door zijne bloedplakkaten en door zijne gestrengheid hen tot opstand heeft gedwongen; hij heeft hunne priviligiën verkracht. Hun wederstand is wettig; de Koning heeft geen macht, om u met ons volk herwaarts te zenden, onder schijn van den godsdienst te beschermen, dien God zelf beschermen zal, als Hij het goedvindt. Laat ieder bidden, zooals hij wil. Wie heeft het recht tusschen God en de menschen te treden? Wat doet het er toe, of men psalmen zingt of Latijnsche gezangen, die men niet verstaat? Het doet niets af, en ofschoon mij alle godsdiensten onverschillig zijn, zoo weet ik toch, dat in den bijbel van geen ban, paus, of papen gesproken wordt; het is alles misbruik en bedrog. Geloof mij, Hertog! niemand zal mijn ambt aanvaarden, zonder dit gewaar te worden; waar zult gij mijn evenbeeld vinden?"

»Zwijg!" riep de Hertog driftig, staak uwe heiligschennende taal. — En zoo het waar is," vervolgde hij na eenige oogenblikken te hebben nagedacht, »waarom hebt gij dan niet voorlang bedankt? Hoe hebt gij zoo ver kunnen gaan om duizenden te vervolgen, hun strafvonnis mij ter teekening voor te leggen, ja zelfs mij aan te zetten om hen te straffen?"

»Omdat ik geoordeeld heb volgens de wetten, die aan den Raad gegeven zijn," riep De Vargas. »Een rechter behoeft die niet te onderzoeken, want zij dienen hem ten richtsnoer; de verantwoording komt voor hem, die ze gaf en uitvaardigde. Ik wasch mijne handen schoon van hetgeen gebeurd is; het bloed der geuzen kome op het hoofd des Konings, in wiens naam ik gevonnist heb, en nochtans zal het menschdom het aan mij wijten; ik weet het. Te bewijzen, dat Juan De Vargas in den Raad van Beroerte gezeten heeft, zal genoeg zijn, om hem voor altijd te doen verfoeien." Hier zweeg hij, dewijl hij vreesde voort te gaan; want des Hertogs oog trok zich dreigend te zamen.

»En toch schijnt gij te vergeten, dat hij, tot wien gij spreekt, den Raad heeft ingesteld," zeide de Hertog; doch de Vargas antwoordde niet; hij zag, dat de Hertog scheen te peinzen over hetgeen hij gezegd had, en vreesde dezen indruk te verflauwen.

De schimmen van Egmond, Hoorne, de Batenburgs en anderen verschenen voor den geest des Hertogs; hij zag een lange processie van edelen zonder hoofden vóór zich voorbijgaan; hij zelf had wel eens getwijfeld, of de weg der gestrengheid, dien hij den Koning aangeraden, en dien hij steeds gevolgd had, wel die des rechts, wel de beste geweest was; en door de woorden van het hatelijke werktuig zijner dwingelandij, die zijn slechtheid en afschuwelijke, koelbloedige wreedheid voor hem in doodsangst ontsluierde, rees opnieuw deze gedachte bij hem op.

Met angst wachtte De Vargas het gevolg zijner verachtelijke en vernederende bekentenis af, terwijl het snelle klokgelui verried, dat de klok weldra zou ophouden, en daardoor aan het bijeenverga-

derde volk op de markt zou berichten, dat spoedig aan hun ongeduld en verlangen zou voldaan worden.

»Neen!" riep de Hertog op eens, terwijl hij zijne hand over de oogen streek, om als het ware de pijnigende droombeelden te verwijderen, welke hem kwelden, »neen, De Vargas! gij liegt. Mijn meester heeft het recht om zijne onderdanen te tuchtigen, wanneer zij zich aan zijn schepter onttrekken: het hoofd der kerk heeft de macht de ketters te verdoemen en te straffen, die de heilige kerk bespotten en verlaten. De Koning heeft mij de landvoogdij gegeven, en de heilige Vader schonk mij den gewijden hoed en het zwaard." Dit zeggende, wees hij op het kastje, dat tegenover den schoorsteen stond, waarna hij vervolgde: »Indien zij die macht niet hadden, gelooft gij dan, dat God hun dit zou hebben toegelaten? zou hij dan mijn wapenen gezegend hebben en het hoofd des oproers buiten het land als balling doen omzwerven? Neen! zelfs de twijfel daarvan is reeds strafwaardig."

Zoo zocht hij zich zelven door drogredenen te verblinden; doch nadenkende, vervolgde hij zacht, dewijl hij zijn verstand niet geheel kon onderdrukken: »En toch, zoo hij eens gelijk had!" waarna hij trotsch voortvoer: »Dan zouden de Spaansche Grandes den Hertog van Alva leeren kennen; zij zouden beven voor mijn geweld, het Nederlandsche volk, dat mij nu zoo veracht, zou uit mijne hand den palm des vredes ontvangen, ja aan het hoofd van hen zou ik mij onoverwinnelijk achten. Het zou niet voor het eerst zijn, dat Oranje en ik in het veld de handen incensloegen; de Koning zou mij in het eind recht doen wedervaren; hij zou mij danken voor het behoud van deze landschappen en het volk, waaraan zijn vader zoo gehecht was, en, zoo Gods stedehouder mij zijne goedkeuring niet schonk, zoo zou Hij, wiens plaats hij hier op aarde vervult, mij die doen geworden. Ja, dit zou ik doen, De Vargas! indien ik kon vermoeden, dat gij niet dwaaldet. Uw gedrag voegt u," zeide hij bitter; »maar dit zou een Toledo voegen. Doch," vervolgde hij met vuur, »gij dwaalt: nooit zal men mijne banier tegen die des Konings zien optrekken; nooit zal deze arm den degen trekken tegen mijn meester; nooit zal deze mond den aanval tegen zijne soldaten bevelen. Dat hij mij gebruike of niet, het staat hem vrij; en zoo hij morgen mijn grijs hoofd verlangt, zal ik zelf het hem komen brengen; ik kan sterven, ik kan ongelukkig, maar nooit ontrouw aan mijn meester zijn. Maar ik weet, dat iedereen niet denkt als ik: de eer wordt alleen onder het harnas gevonden, en dikwerf schuilt de vrees onder het kleed der rechters." Hier hield de Hertog op; weder scheen eenige twijfel bij hem op te rijzen, in weerwil van hetgeen hij gezegd had, en hij vroeg schielijk: »Maar welk bewijs geeft gij, dat gij de waarheid zegt, Licenciado?"

»Dat ik de waarheid gezegd heb, Excellencia!" zeide De Vargas — »ik verzeker het op mijne eer."

»Eer! De Vargas — eer? bedenk wel, wat gij zegt," antwoordde de Hertog schamper.

»Ik zweer het u bij God, en al wat heilig is!" zeide De Vargas schielijk.

»Gij, die mij gezegd hebt, dat gij geen godsdienst hadt," zeide de Hertog verachtelijk, »gij zijt een ketter, een monster, honderdmaal verachtelijker dan de laagste geus."

»Indien ik een monster ben, ben ik het geworden door het uitvoeren der wetten; maar bij den duivel en de eeuwige verdoemenis!" riep De Vargas, angstig zijne handen wringende, »ik heb de waarheid gezegd, de bloedraad is onrechtmatig."

»Een man, die de menschen ter dood veroordeelt met genoegen en tegen zijn geweten, die nooit een stem ten voordeele der onschuld laat hooren, kan aan geen duivel of eeuwige straf gelooven," riep de Hertog driftig. »Bij het leven des Konings! geef andere redenen, of het is met u gedaan,"

In dit oogenblik hield het gelui der klok op, hetgeen het geschreeuw der menigte nog meer hoorbaar deed worden. In doodsangst wierp De Vargas zich nu voor den Hertog op de knieën neder, zijn hoofd op den grond buigende.

»Zoo waar als ik den dood vrees!" riep hij radeloos, »zoo waar als ik een ellendeling ben, dien gij vertreden kunt, Hertog! zoo waar is het, dat ik de waarheid gesproken heb; straf mij, zooals gij wilt, maar laat mij in het leven; tot mijn dood wil ik u dienen, overal en in alles, doch red mij van de straf; genade! genade!" Dit zeggende bleef hij liggen; de angst verhinderde hem verder te spreken.

De Hertog zag met verachting naar den ellendeling, en haalde een slip van zijn tabbaard terug, dien deze in zijne handen vasthield.

»Sta op, De Vargas!" zeide hij koel.

»Niet voordat gij mij genade schenkt," antwoordde deze zacht.

»Sta op," riep de Hertog driftig, »ik wil het!"

De Vargas gehoorzaamde. Met moeite richtte hij zich op, en hield zich aan de tafel vast, die door zijne aanraking heen en weder schudde. De Hertog zat met zijn kin en zijn baard op de hand leunende, en scheen in diepe gedachten verzonken; van den uitslag daarvan hing des voorzitters leven of dood af, wiens denkvermogen verstomd was, en die niets meer van het geschreeuw der menigte hoorde, welke met ongeduld de terechtstelling scheen te vorderen. Vergeefs zocht hij op het gelaat des Hertogs zijn behoud te lezen; de duisternis, welke reeds begon te vallen, verhinderde hem nauwkeurig te zien, daar deze met zijn rug naar het licht zat.

»Ik wil gelooven, dat gij de waarheid gezegd hebt; ik wil zelfs gelooven, dat gij gelijk hebt," zeide de Hertog eindelijk langzaam, doch gestreng, »en toch kan ik het niet gelooven; neen, op mijne eer! het is onwaarheid en logen. Het zou dus onmogelijk zijn een tweeden De Vargas te vinden! vergeefs zou ik naar iemand zoeken, die even verachtelijk is als gij? Het vonnis, dat ik uitgesproken heb, blijft onveranderd; maar de uitvoering er van blijft onbepaald verschoven. Zoo gij ooit weder het recht verkort, al ware het in een zaak, die mijn eigen zoon betrof; zoo gij het waagt een woord te reppen van hetgeen hier is voorgevallen, iets ten nadeele van Perea te zeggen of bekend te maken, dat ik mij in dien ellendeling bedrogen heb, zoo zal het vonnis terstond aan u voltrokken worden; gij zult dus zelf uwe dagen aftellen. De strop blijft als het ware om uw hals: één woord van u, eene enkele daad van onrecht, en hij wordt dichtgehaald. Gebruik den tijd, dien gij nu nog van mij ontvangt, om u tot God te wenden; tracht u met Hem te verzoenen, indien het mogelijk is; doch wasch uwe handen niet af van het bloed der geuzen; in naam des Hertogs van Alva worden de vonnissen van den Raad geslagen; hij is er dus hier en hiernamaals verantwoordelijk voor. Nooit zal het hem in de gedachten komen u er mede te bezwaren, om zich te verontschuldigen; nooit kan een Toledo met een De Vargas iets gemeens hebben."

Noch de diepe verachting, zoo sterk uitgedrukt in des Hertogs woorden, noch het gevaar, dat hem in het vervolg steeds bedreigde, kon de vreugde van De Vargas matigen of vergallen. Het gevoel, dat hij zijn leven daaraan te danken had, dat de Hertog het onmogelijk achtte iemand te vinden, die hem in slechtheid evenaarde, hinderde hem niet; neen, het streelde hem zelfs; want het had hem gered.

»Hoe zal ik uwer Excellencia ooit mijn dank kunnen betuigen voor uwe goedheid," riep De Vargas, zich weder voor hem willende nederwerpen; doch deze stond op, en zeide barsch: »Voor hetgeen ik gedaan heb, verwacht ik dank noch belooning; hinder mij niet met uwe verachtelijke taal."

De Vargas veegde zijn gelaat af en trad terug; het antwoord des Hertogs, dat ieder, die nog eenig gevoel van eer had, geheel zou verpletterd hebben, trof hem niet, en de gerustheid begon weder op zijn gelaat zichtbaar te worden, ofschoon zijne oogen nog wild in zijn hoofd stonden.

De Hertog nam nu de papieren op, die hem ter lezing waren overgegeven, en wierp ze in het vuur. »Hetgeen daarin staat," zeide hij, »moet verborgen blijven; gij weet, wat ik gezegd heb."

De Vargas boog zich zwijgend; doch plotseling trad hij naar het vuur, nadat hij een vluchtigen blik over de tafel geworpen had, en stak de hand uit om een papier te grijpen, dat nog niet door de vlam bereikt was. Maar de Hertog hield hem vrij onzacht terug, en zeide koel: »Wat wilt gij?"

»De door u geteekende sententie uit het vuur redden, Excellencia!" antwoordde De Vargas.

De Hertog stak nu met een ijzeren vuurtang, die naast den haard stond, ook dit papier in de vlam en zeide schamper: »Hoe durft gij zoo ontmenscht zijn, om deze lieden met geweld te willen vervolgen, na hetgeen gij gezegd en bezworen hebt, gij, die zoo even den dood ontsnapt zijn, en terwijl de beul nog op u wacht; ik verbied u om ooit weder eenige vervolgingen tegen hen op te maken. De vlam heeft de sententie vernietigd; het vuur heeft hen gelouterd, en de Koning heeft hun genade verleend: niemand mag tweemaal voor dezelfde zaak gevonnist worden."

»Verkiest uwe Excellencia, dat ik de sententiën verder voorleze?" vroeg De Vargas, eenige oogenblikken daarna, terwijl hij er een blik op wierp, en zooveel wilde zeggen als: »dan zal ik een licht noodig hebben."

»Neen," zeide Alva kortaf.

»Beveelt uwe Excellencia, dat ik morgen naar Gorkum ga, om het onderzoek te bespoedigen en te vernemen, wie de ruiter geweest is?" vroeg De Vargas langzaam.

»Neen!" antwoordde de Hertog ongeduldig, »ik wil niet, dat iemand om deze zaak eenige overlast geschiede. Er zijn geene papieren bij den Emisario gevonden; waarom zouden wij dus weder op vermoeden handelen? ja, al ware de ruiter in mijne macht, zoo zou ik hem op vrije voeten stellen; want

God heeft zich van hem bediend om een misdadiger te straffen, en hij is oorzaak, dat ik dezen dag twee menschen heb leeren kennen, die ik reeds meende doorgrond te hebben. Ik gelast u om den kop van den Emisario van Gorkum herwaarts te laten brengen en door den scherprechter aan de galg te laten spijkeren." »De belooning, die ik u schuldig ben, en die gij mij herinnerd hebt, zal ik morgen uitbetalen, maar niet aan u; ik zal haar overhandigen aan het Minnebroedersklooster hier ter stede om zielmissen te lezen voor de afgestorven ziel van Signor De Manilla, wiens dood door uw toedoen zoo lang ongewroken is gebleven; gij zoudt wel doen die bij te wonen." Hier eindigde de Hertog, terwijl hij zich naar het raam begaf.

De Vargas pakte zijne papieren bij elkander, nam zijne muts, die hij in zijn angst vertreden had, en vroeg: »Heeft uwe Excellencia nog iets te bevelen?" Deze wees hem echter naar de deur zonder zich om te keeren of te antwoorden, waarna De Vargas zich boog en het vertrek verliet.

Toen hij de deur achter zich dicht sloeg, was het alsof er een zware last van zijn hart werd afgewenteld. Nu eerst achtte hij zich behouden; en zooveel mogelijk zijne aandoening trachtende te verbergen voor degenen, die in het voorvertrek waren, trad hij het snel door, om niet door de jonkers en roededragers, die zich daar bevonden, te worden aangesproken, en die, aan een raam bij elkander vergaderd, over iets schenen te redetwisten. Ofschoon zij de ware toedracht der zaak niet wisten, en de oogenblikkelijke terechtstelling van iemand in die tijden van geweld niets vreemds was, zoo hadden zij toch nu en dan, niettegenstaande het tapijt, dat vóór de gesloten deur hing, de stem gehoord van den Hertog en den voorzitter. Deze haastte zich thans om den groet van den Anspessado te beantwoorden, die met zijne manschappen op het bevel van den Hertog wachtte, en hij daalde snel de trap af. In de gang bracht hij zijn haar, zijn baard, zijne muts en zijn kraag in orde, en spoedde zich nu naar de deur, alsof er niets ware voorgevallen.

De scherprechter, die in de koude ongeduldig naar zijn lijder wachtte, had het schavot verlaten, en zich bij de deur geplaatst. Zijne knechts zaten in een staande houding tegen de dubbele ladder, en spraken over verschillende zaken. Zoodra hij De Vargas zag aankomen, nam hij zijn hoed af, boog zich diep en zeide: »Zou het nog lang duren, Mijnheer? Reeds sinds lang ben ik gereed; indien het donkerder wordt, ben ik niet in staat het werk naar behooren te verrichten. Gij weet, Mijnheer! dat ik steeds gewoon ben mijne zaken naar den eisch te doen; ook is het volk ongeduldig. Zoudt gij mij ook kunnen zeggen, met welken kwant ik zal te doen hebben, dat wil zeggen, wie door het hennepen venster zal moeten kijken, zooals gij niet onnatuurlijk den strop laatst genoemd hebt?" eindigde hij lachende.

»Ziedaar dan den man," dacht De Vargas, »die mij meedoogenloos zou hebben opgeknoopt, indien de tijger het bevolen had; nu kruipt hij voor mij, maar dan zou hij zijn voet op mijn nek gezet hebben." Hij liet zijne oogen over de markt gaan, en zag het volk, dat hem gewaar werd, en hun geschreeuw staakte, in de hoop van spoedig den veroordeelde te zien verschijnen, weinig denkende, dat het De Vargas zelf was; want evenals een onweersvogel den zeelieden het naderend onweder voorspelt, zoo was de voorzitter van den bloedraad ook meestal een voorbode tot de eene of andere strafoefening.

»Neen, meester!" antwoordde De Vargas, schamper lachende, »ik weet niet, voor wien de strop wezen zal, dien gij daar hebt opgehangen, noch wanneer de misdadiger, voor wien hij bestemd was, u zal worden overgegeven." Dit zeggende, trad hij op de stoep, en daalde langs de steenen trappen af, terwijl de scherprechter hem onderdanig groette.

De hoofdman der lijfwacht groette hem niet, toen hij hem voorbijging, en scheen den eersten groet van De Vargas te verwachten; doch deze ging hem trotsch voorbij, en trad tusschen de soldaten door. Het volk, den gevreesden man ziende aankomen, maakte voor hem plaats, terwijl het zich diep boog, en hem een breeden doorgang open liet. Evenals werd hij hen niet gewaar, ging hij langzaam langs hen heen, en trad op de markt. Hier stonden nog meer lieden in hunne mantels gedoken; zij groetten hem niet, maar verborgen tevens uit voorzichtigheid of voor de koude hun gelaat in hun mantel; en zoo zij al in de verte naar de strafplaats zagen, was het niet uit een laakbare nieuwsgierigheid, maar uit gevoel van medelijden, dat zij voor hunne medeburgers gevoelden, die vermoord werden.

De straat doorgaande, hield De Vargas boven op de brug stil, en zag nog eens naar de markt. Het kwam hem voor, alsof er iemand de ladder beklom, die zich gereedmaakte om den strop van de galg af te nemen. In zijne verwachting be-

drogen, verdween het gemeen al schreeuwende van de markt, en de trom der soldaten liet zich hooren; waarschijnlijk trokken zij af.

»Ik ben dus gered," zeide hij bij zich zelven, »ik heb mijn hoofd uit de klauwen van den bijgeloovigen dwingeland teruggetrokken. Wie geeft hem het recht, om mijn geld in de beurs der papen te werpen? die wreede gierigaard! Waarom kan ik niet eens, al ware het voor één oogenblik, landvoogd zijn? ik zou hem dan eens doen gevoelen, hoe het smaakt, om minder dan een hond behandeld te worden; ook hij zou dan aan mijne voeten bidden om genade, of ik zou hem den langen kop doen afslaan, dien hij, als een gek, aan den Koning, zijn waardigen meester, vrijwillig zou komen brengen. Doch gij, ellendig gemeen!" vervolgde hij, »dat nu nog voor mij tot in het stof buigt, en mijn dood zoudt toegejuicht hebben, gij zijt onder mijn bereik, waarom zou ik aarzelen u te vertrappen? Uw hoofd en goed zullen mij dit oogenblik betalen; gij zult gevoelen, dat gij, zonder het te weten, naar mijn dood verlangd hebt. In u zal ik mij op den dwingeland wreken; want hij heeft uw bloed op zich genomen. Welnu! ik, Juan de Vargas, voorzitter van den Raad, zal maken, dat hij er in verzuipt!" Dit zeggende, keerde hij zich om, sloeg zijn tabbaard om zich heen, en vervolgde met snelle schreden zijn weg.

Nadat De Vargas vertrokken was, gaf de Hertog dadelijk bevel om iedereen te verwittigen, dat er dien avond geen recht zou gedaan worden. De gordijnen werden voor de glasvensters geschoven en twee dikke waskaarsen op de tafel gezet, waarna zij, die dit verricht hadden, zich op een wenk van hun meester, verwijderden. De sombere Spanjaard zette zich daarna in zijn leuningstoel bij het vuur neder, terwijl hij zijne schoenen met groote strikken tegen den haard plaatste. Lang zat hij na te denken over hetgeen dien dag was voorgevallen. Nadat hij alles, zoo voor als tegen, had overwogen, riep hij, zijn baard strijkende uit: »Het is niets, de verachterlijke Licenciado heeft gelijk; voor geld en eer zal ik wel een Perea verkrijgen; doch waar vinden de geuzen een Emisario? De liefde tot zijn vaderland en voor het hersenschimmig beeld der vrijheid heeft hem de kracht gegeven om te verrichten hetgeen hij deed. Oranje verliest meer dan ik; de geuzen hebben een groot man verloren, en nooit zal er zeker iemand in hun land geboren worden van dien naam, die hem zal overtreffen.

Hij wist niet, de dwingeland, toen hij in het hart der Nederlanden dus sprak, dat zijn landaard uit de zeven vrije landen zou verdreven worden; hij wist niet, dat, eer honderd jaren verloopen zouden zijn, de Nederlanders een man zouden bezitten van denzelfden naam als de Boodschapper; dat deze held, door de geheele wereld bekend, geacht en gevreesd, den roem van Holland op den oceaan, door het gedonder zijner kartouwen, voor eeuwig zou vestigen, en dat hij, door 's lands Staten gezonden zijnde, om met zijn zeekasteelen het bestaan van het diep gezonken Spanje te onderschragen, door hen, die hij kwam helpen, lafhartig verlaten, het leven laten zou.

Hier eindigt het handschrift, dat wij tot nog toe, eenige weglatingen en bijvoegselen uitgezonderd, onafgebroken gevolgd hebben, zonder dat het mogelijk geweest is, onder de vele geschreven en gedrukte stukken, waarmede het verward was, het vervolg te ontdekken. Alleen drie op afzonderlijke papieren geschreven aanteekeningen, die ik hierna onder dezelfde motto's als de origineele, zal inlasschen, en welke zeker nog alleen overgebleven zijn van die vele, van welke de schrijver zich bediend heeft om het verhaal op te stellen, schijnen mij zeer geschikt, om den lezer eenigszins te voldoen, die verlangend mocht zijn iets anders van de in dit verhaal voorkomende personen te vernemen; terwijl wij zeker zouden onderricht geworden zijn van de verdere lotgevallen des heeren Van Doorn, van den dag zijns huwelijks met de pleegdochter des Italiaanschen burgvoogds, het getal hunner in dien echt overgewonnen kinderen, en eindelijk nopens hunne wijze van afsterven, de plaats hunner begrafenis met hunne grafschriften en opnoemingen hunner goede hoedanigheden, indien de hand des tijds het vervolg van *Het Slot Loevenstein* niet had vernietigd, wanneer het ten minste geheel afgewerkt is geweest.

Mij dus verstoken ziende van de riemen, met welke ik tot nog toe geroeid had, heb ik zelf getracht in onze geschiedverhalen iets naders nopens den vriend des Boodschappers te vernemen; doch mijne ijverigste pogingen zijn slecht beloond. Ziehier echter, wat ik ben te weten gekomen:

Dat het niet onwaarschijnlijk is, dat door de bemoeiingen van Van Doorn, de stad Heusden, in 1577, bij de Gendsche Bevrediging, zich onder de bescherming der Staten begaf, zooals zij, ofschoon over de Maas gelegen, sinds di[illegible]

als een gedeelte van Holland, is beschouwd geworden, en dat hij, na eerst, zooals ons bekend is, onder de Watergeuzen gediend te hebben, de zee voor het land verlaten heeft, en in een niet onaanzienlijken rang een werkzaam aandeel in den bevrijdingsoorlog genomen heeft. In 1572 schijnt hij echter nog tot de Watergeuzen behoord te hebben, zooals blijkt uit de hierna volgende aanteekening, welke het echter voor sommige mijner lezers, die minder met de krijgsbedrijven van dien tijd bekend zijn, niet onvoegzaam zal zijn te doen voorafgaan van een kleine historische herinnering, die ik voortaan, zonder er verder melding van te maken, de vrijheid zal nemen terneder te zetten, dáár, waar het mij noodzakelijk voorkomen zal.

Nadat op den 1sten April des jaars 1572 Den Briel was ingenomen, iets hetgeen toch aan weinige Nederlanders onbekend zal zijn, begon de zaak der verbondenen aan alle zijden veld te winnen. Vlissingen en verscheidene andere steden wierpen hare gehate bezetting uit, en op den 25sten Juni werd Dordrecht door Bartel Detens van Mentheda in bezit genomen. Den volgenden dag vertoonde zich kapitein Marinus Brandt vóór Gorkum met zestien schepen, hetgeen den vrienden van hun vaderland moed gaf, zich als zoodanig te doen kennen. In de kapel bij de Kansepoort werd de overeenkomst met die van de stad gesloten, en de burgers, door het luiden der klok op de markt bijeengeroepen, zwoeren plechtig en met opsteking der hoeden, Alva en zijne trawanten uit het land te helpen verdrijven en getrouwheid aan den, volgens hunne gedachten, wettigen stadhouder des Konings, prins Willem van Oranje.

De drossaard van Gorkum, Casper Turk, die den Hertog van Alva getrouw bleef, en intijds hoopte ontzet te worden, weigerde het kasteel, op hetwelk veel priesters, monniken en roomschgezinde burgers gevlucht waren, aan de Geuzen over te geven, en begon de stad te beschieten. De Watergeuzen, geholpen door de burgers, dwongen hem echter zich den volgenden dag met het aanbreken van den dageraad aan hen op genade of ongenade over te geven. De drost met zijne vrouw en dochter werden gevangen gehouden, en op rantsoen gesteld, terwijl twee mannen, die zich steeds als handlangers der Spaansche wreedheden hadden laten gebruiken, op de markt werden opgehangen. De geestelijken werden slecht behandeld in het begin van de volgende maand werden zij naar den Briel vervoerd, en de wreede Van der Mark liet hen bijna allen, na veel mishandelingen, ter dood brengen. Willem Turk, de zoon des drossaards, trok nu met 600 man op, en te laat komende om zijn vader te ontzetten, besloot hij zich in Loevenstein te werpen; denzelfden dag schijnt deze brief geschreven te zijn.

EEN BRIEF.

»Beminde Anna!

Hoe gaarne wenschte ik u te zien, en hoezeer verlang ik bij u te zijn; zoo ooit dit gemis mij heeft gekweld, dan is het nu. Wanneer ik vroeger op zee rondzwierf of in vreemde havens vertoefde, gevoelde ik de onmogelijkheid om naar u toe te snellen. Helaas! die verre afstand, de holle zee, en mijne vijanden benamen mij dat genoegen en alle hoop daartoe: maar nu, wat kan mij nu weerhouden? één woord slechts en mijne bootsgezellen hijschen juichend het zeil in top, en onze zegevierende vlag wappert vóór mijne vaderstad; eenige uren slechts en een moedig ros brengt mij naar de oude bisschoppelijke stad en in uwe armen; maar mijn plicht verbiedt mij de inspraak van mijn hart en der huwelijksliefde te volgen; geliefde echtvriendin! ik blijf!

»Ik heb u doen weten, dat we Gorkum ingenomen hebben, en dat ik gezond ben: maar toen was het slot nog in de macht der Spanjaarden; thans echter is het in onze handen. De drossaard heeft zich overgegeven, nadat wij stormenderhand de twee buitenste ommuringen hadden ingenomen. Ik verberg u niet, dat ik een oogenblik in groot gevaar geweest ben, daar ik een geruimen tijd ongedekt heb moeten blijven onder het vuur, dat uit den u bekenden Blauwen toren, de laatste toevlucht der belegerden, op ons gemaakt werd, terwijl wij bezig waren aan de gracht, bij de brug, een verschansing op te werpen; doch God, die onze wapenen zoo merkbaar zegent, heeft mij niet verlaten; ook heb ik geen letsel bekomen, en heb de goedkeuring mijner opperhoofden en metgezellen verworven. Reeds meer dan twintig steden hebben de geuzen nu al aan de Spanjaarden ontwrongen, en het zou mij vreemd voorkomen, als de stijfhoofdige tiran zich nog vergenoegt met zijn *no es nada* (1) uit te roepen.

»Beloofd hebbende u steeds alles zonder omwegen te schrijven, en niets voor u te verbergen,

(1) Het is niets.

zoo kan ik niet nalaten u te berichten, dat ik vrees voor het lot der geestelijken, die in het slot zijn gevonden; zij zullen allen op last van Lumei naar Den Briel vervoerd worden. Indien God hun niet genadig is, zijn zij verloren; nooit heeft er iemand bestaan, die, evenals de Graaf Van der Mark, de verschrikkelijkste wreedheid met moed, beleid en hooge geboorte deed gepaard gaan. Helaas! als hij zoo voortgaat, kan zijn uiteinde niets anders dan droevig zijn.

»Ik heb echter dengene gered, die gewoon was op Loevestein voor de bezetting den dienst te komen verrichten, die u steeds den troost der heilige kerk heeft toegediend, en die u toegezegd had u in zijne bescherming te nemen, als uw voogd u voor het altaar voor altijd aan den Spanjaard zou willen verbinden. Of zijne zwakke macht u zou gered hebben, is Gode bekend; groote, ja zelfs al te groote macht hebben onze geestelijken te allen tijde gehad, en indien zij er helaas! niet zoo dikwerf een verkeerd gebruik van gemaakt hadden, zouden zij nu niet uit hunne huizen verdreven en niet straffeloos mishandeld worden.

»Ik heb den eerwaarden vader bij mijn vriend den slager verborgen, die mij reeds eenmaal zulk een grooten dienst bewezen heeft. De bereidwilligheid, waarmede hij hem in zijn huis heeft opgenomen, verzekert mij opnieuw, dat hij mij zeer genegen en een braaf man is, en ik hoop, dat de tijd niet ver af is, dat ik u bij hem breng, en gij zelve zult moeten erkennen, dat gij hem verkeerd hebt beoordeeld.

»Johan Omal, commissaris van den graaf Van der Mark, wilde mij de prooi, die hij zijn meester wilde brengen, in den beginne niet afstaan; eindelijk heeft hij echter aan mijn verzoek en dreigen gehoor gegeven, zeggende, dat hij Lumei van alles zou onderrichten. Voed echter geene vrees; de Graaf heeft de spreuk mijner voorvaderen op de vlag gelezen, die van mijn vaartuig waait; het

Die zich aan mij wrijven zal,
Zich zulks beklagen zal,

zal hem den lust benemen, om den geestelijke van mij terug te vragen; mijn degen zou gereed zijn hem te antwoorden; hij weet, dat het in mijne hand geen nutteloos wapen is. Mijn volk, aan mij gehecht, zou elke poging weerstaan om mij met gewapend volk gevangen te nemen; de scheepsvoogden, mijne gezellen en vrienden, zouden dit niet gedoogen. Men laat hem onze vijanden vernielen; doch indien hij, gelijk een tweede Saturnus, die zijne kinderen verslond, zijne eigene partijgenooten mocht willen schaden, zou men er zich tegen verzetten. Dan, hiervan genoeg. Helaas, waarom is de edele vorst niet in ons midden, die paal en perk zou stellen aan deze wreede handelwijze, die hij zoo streng verboden heeft en waarover zijn hart bloedt; hij zou ons, zijner en onzer waardig, aanvoeren, en alle laffe weerwraak tegengaan! Elk onzer ziet reikhalzend naar hem uit; hij alleen kan ons redden.

»De zoon des drossaards van Gorkum, die met 600 man, te laat gekomen is om het slot te ontzetten, besloot zich in Loevestein te werpen; dit is de reden, dat ik dadelijk bevel bekwam mij aan boord en derwaarts te begeven. De zwakke bezetting verliep vanzelf, zoodra wij naderden. Na eenig volk ontscheept te hebben, om het verlaten gebouw in bezit te nemen, ben ik het Spaansche krijgsvolk een eind weegs te gemoet gezeild, en heb het met mijne jaagstukken genoodzaakt terug te keeren en den dijk te verlaten, en niet dan nadat het alle hoop opgegeven had, om hier of daar de Waal over te steken, en landwaarts in was afgetrokken, ben ik naar Loevestein teruggekeerd.

»De prinsenvlag wapperde reeds van het slot, toen ik met mijn schip De Doorn aankwam en aan land stapte. Ik heb dan weder den grond betreden, waar ik aan uwe zijde zooveel geluk gesmaakt heb; waar gij zoovele oogenblikken van droefheid en angst hebt doorgebracht. Ik heb dan de plaats wedergezien, waar mijn vriend den heldendood gestorven is, waar de moordenaars van uw vader gestraft zijn. O welke herinnering! waarom paart zich aan zooveel geluk, zooveel droefheid? Waarom leeft de Boodschapper niet meer!

»Ik heb de kamer bezocht, die gij zoo lang bewoond hebt; maar alles is daar veranderd; niets was meer dáár, dat u aan mij kon herinneren, en toch meende ik u te zien, Anna! Op de plaats, waar ik u, in dien bangen en tevens blijden nacht nedergeknield gevonden heb, boeide mij een onweerstaanbaar gevoel; ik bemin u nog even sterk als toen; Anna! Ja, de moeder van mijn zoon is mij nog dierbaarder dan het meisje, hetwelk mij echter toen reeds kon overhalen om mijn vriend te verlaten.

»Ach! waarom paart zich de verwoesting altijd aan de overwinning? Waarom eerbiedigt de eene broeder niet hetgeen door den anderen als heilig beschouwd wordt? Mijne bootsgezellen en soldaten hadden van mijn afzijn gebruik gemaakt, om de kapel van hare sieraden en beelden te berooven,

die de Boodschapper had verboden te beschadigen, en welke, tijdens de uitbarsting van het kruid, waren gespaard gebleven. De tapijtwerken, waarmede de Italiaan zooveel ophad, en die wij zoo dikwijls samen beschouwden, zouden zeker nu ook aan de vernieling niet ontsnapt zijn, indien zij niet reeds bij het springen van het slot, dat nog gedeeltelijk een puinhoop is, waren verdwenen; ten minste mijne lieden hebben eene der kamers, welke nog met tapijtwerk versierd was, niet ongemoeid gelaten, en een gedeelte er van aan stukken gescheurd. Het kruis en eenige geestelijken, die er op voorgesteld waren, hadden hunne vernielingszucht aangevuurd, terwijl zij een ander onbeschadigd gelaten hadden, waarop onderscheidene heidensche goden en godinnen waren voorgesteld. Zonderlinge uitzondering, voorwaar!

»Ook de Leeuwensteen is niet meer! in hun ijver, om al wat Spaansch was, en wat maar eenigszins met dien gehaten landaard iets gemeens had, te verdelgen, hebben zij hem stuk geslagen. Verwoed over den dood des Snijders, en wetende dat mijn bloed er op gevloeid heeft, hetgeen hun, ik weet niet hoe, ter ooren was gekomen, hadden zij hem reeds verbroken, en waren bezig de stukken in de gracht te werpen, toen ik er juist op aankwam; den ijzeren ring, die er in was, heb ik nog gered: ik zal hem tot een aandenken bewaren.

»Het zal u nog wel heugen, dat ik eens mijn verlangen te kennen gegeven heb, om den steen te laten oplichten. Hieraan is nu onverhoeds voldaan; en hetgeen mijn volk er onder heeft gevonden heb ik zorgvuldig bijeenverzameld, en zal ik u bij gelegenheid laten bezichtigen, zoodra mij zelven het geluk mag te beurt vallen u te zien.

»Aan éene zijde doet het mij genoegen, dat de strafplaats verbroken is; doch, helaas! gij weet het, het ontbreekt den mensch nooit aan eene plaats om zijne wreedheid of gerechtigheid uit te oefenen. Nog nooit heeft men iemand in het leven zien blijven uit gebrek aan een schavot; en aan dezelfde galg, die voorheen de overblijfselen der dappere verdedigers van Loevestein torste, hangen nu weder eenige lijken van te Gorkum met de wapenen in de vuist gesneuvelde soldaten: Heden mijn, morgen de uwe.

oeg, ja al te veel va
gelukkige tijden zoo
ons, zoowel als alle
maar eens onze kin
zaaien, en de vrijhei
nu strijden. O ja,

het noodlot het wilde, dat wij van elkander werden afgerukt, dat ook mijn bloed voor het vaderland moest vloeien, zoo zou mijn zoon door Gods hulp eenmaal toch de welvaart en het geluk beleven, die zijn vader ten koste van zijn bloed had helpen veroveren en bevestigen. Druk hem voor mij aan uw hart: hoezeer verlang ik naar het oogenblik, waarin hij mij met den zoeten naam van vader begroeten zal!

»Vaarwel, aangebeden vrouw! vaarwel Anna! Gij kunt den brenger dezes gerust vertrouwen, en van hem hoop ik bericht van u beider welzijn en een paar regels van uwe hand te ontvangen. Bij de eerste gelegenheid snel ik naar u toe; zorg toch intusschen, wat ik u bidden mag, dat uwe betrekking tot mij niet door de eene of andere onvoorzichtigheid van u of van Meijer ontdekt worde; bedenk, dat er het leven van uw zoon, en dat van u beiden, aan het mijne verbonden is. Houd u verborgen, mijne Anna! en geloof mij steeds te zijn

Uw liefhebbende echtvriend
K. van Doorn,
Kapitein van het schip de
Doorn vóór Loevestein."

Den 27sten der maand Juni,
anno 1572, 7 uur des avonds.

In 1589 had de graaf van Mansfeld zich om Heusden gelegerd, en zocht deze stad in zijn geweld te krijgen. De staatsche troepen niet bestand tegen de zijne, wat het aantal aangaat, waren genoodzaakt den Spanjaarden den Bommelerwaard over te laten; het huis te Heel, door 7000 man, zoo Spanjaarden, Walen als Duitschers belegerd, was op het punt om zich aan den Graaf te moeten overgeven; ja overal plunderende en brandende, zwierven zij van het eene dorp naar het andere, en maakten zich gereed om de Waal over te trekken, en zich in den Tielerwaard te werpen. Prins Maurits Van Oranje, onderricht zijnde, dat zij het oog hadden op Loevestein, binnen welke vesting men reeds eenige verstandhouding met den vijand had moeten straffen, had dadelijk last gegeven om de ruiters van Marcelis Bax terstond derwaarts te zenden, met order om het slot te bewaren.

DE DRIE VAANDELS.

In den vroegen morgen van den tweeden dag, na dien, op welken de ruiters van Bax op Loevestein gekomen waren, reden twee ruiters de poort van het voorhof uit. Beiden droegen, evenals de ritmeester Bax, die te voet naast den eersten ging, een sluier van oranje, wit en blauw, en naar zijn kleeding te oordeelen, scheen de oudste niet de minste in rang van de officieren des legers te behooren.

»Gij zult zoo goed zijn, Mijnheer!" zeide de ritmeester tot den officier, »aan zijne Excellentie te zeggen, dat zijne orders stipt zullen worden opgevolgd; gij weet, dat ik mij reeds den tijd ten nutte gemaakt heb; de zolders zijn met hooi, stroo en haver voorzien, en zoo God geeft, dat het noodig zijn zal, mij met mijne paarden in den Waard te zenden, zoo zullen de Mansfelders gewaar worden, dat de Baxen van een goeden stal komen."

»Gij kunt u volkomen daarop verlaten, Mijnheer!" antwoordde de officier. »Zijne Excellentie zal tevens onderricht worden van de door u aan mij bewezen diensten. Het spijt mij, dat de belangrijke zending, waarmede ik belast ben, het mij onmogelijk maakt, met mijn zoon van uwe herbergzaamheid gebruik te maken, en zijne Excellentie zal zeker met genoegen vernemen, dat de vestingwerken reeds, in weerwil van den sterken stroom, zoo ver gevorderd zijn." Nu op de nieuwe werken wijzende, die onlangs om het slot aangelegd waren, en waaraan zelfs door de ruiters en het voetvolk van Van Merve en Van Lier druk gearbeid werd, vervolgde hij: »De tijd heugt mij zeer goed, heer ritmeester! dat van al deze werken bijna nog niets te zien was. Het slot, dat nu de kern van deze schans uitmaakt, stond toen eenig en alleen, en die in het vervolg het fort inneemt, zal reeds overwinnaar zijn, waar voorheen de belegering eerst een begin nam."

»Het is zoo," antwoordde Bax; hoe meer het gebruik van het geschut in zwang zal komen, hoe meer zulke groote steenklompen van hunne sterkte verliezen zullen. Alles verandert; alleen het paardevolk zal, naar mijne gedachte, óf het minst ontaarden, bij hetgeen het vroeger geweest is, óf zoo gij wilt, minder vatbaar zijn voor volmaking. Ik weet, dat gij hier veel gekomen zijt," vervolgde hij, terwijl de ruiters hunne paarden lieten stilstaan, »voordat het slot door den ossenkooper verschalkt werd; minder vreemd zal het gebouw zelf u dus niet zijn voorgekomen: want het is, sedert het weder is opgebouwd, veel veranderd. Maar daar gij stellig voornemens zijt om door den Waard naar Bommel te gaan, zooals de gedeputeerden te Gorkum u in hunne hooge wijsheid gelast hebben, zonder te weten hoe gevaarlijk het is, zoo zou het, dunkt mij, niet kwaad zijn, den jonker hier te laten. Een soldaat moet gaan dáár, waar men hem gelast; uwe orders gedoogen geene vertraging; maar niets noodzaakt u, uw zoon noodeloos aan gevaar bloot te stellen."

»Ik heb hem beloofd, dat hij mij zou vergezellen, Mijnheer! voordat het mij bekend was, dat ik langs dezen weg naar Bommel zou moeten," hernam de officier, »en hiervan gebruik makende, heeft hij niet te Gorkum willen blijven; hij weet, dat mijn woord mij heilig is."

»De jonker zal mij ten goede houden," zeide de ritmeester, zich tot den jongen ruiter keerende, die tot nog toe stilzwijgend geluisterd had, »dat ik zijn gedrag niet kan goedkeuren, en dat het van een zoon niet braaf is om misbruik te maken van een belofte, hem door zijn vader uit goedheid gedaan."

Een hoog rood bedekte het gelaat van den schoonen jongeling, die nauwelijks achttien jaren oud scheen te zijn; ten minste zijne kin was ongebaard; doch de zachte, zwarte gloed van zijn bovenlip verried, dat zij spoedig door een knevel zou gedekt worden. Terwijl hij zijn helm afnam, waarop een pluim van roode, witte en blauwe veeren stak, en zijne blonde haren achterwaarts streek, ontmoette zijn zwart fonkelend oog den bestraffenden blik zijns vaders, waarom hij zonder drift, doch met vuur en gepaste bescheidenheid, antwoordde: »Gij gelooft dan, Mijnheer! dat ik voor niets de roemrijke daden heb hooren verhalen, welke zoovele helden voor hun vaderland verricht hebben, en dat ik niet wil trachten, den naam dien ik ontvangen heb, en hetgeen mijn vader bestond, niet in staat was mij moed in te boezemen, zouden dan deze oorden, die den wapenkreet gehoord hebben van hem, wiens naam ik draag, mij niet dwingen om den dood te verachten? Zou ik dan niet de lafste der ellendelingen zijn? Of gelooft gij, Mijnheer! dat mijne moeder niet zou vragen, waarom ik mijn vader verlaten had, indien het noodlot wilde dat hij viel, en waarom deze borst de zijne niet tot een bolwerk verstrekt had?" Dit zeggende, sloeg hij met de rechterhand op zijn borstharnas.

»Hoe meer moeite het u kosten zou uw vader alleen te laten gaan, jonker!" antwoordde de rit-

meester met waardigheid, nadat hij het antwoord van den jongeling met welgevallen scheen gehoord te hebben, »des te meer waarde zou de gehoorzaamheid aan zijn bevelen gehad hebben; en het is verre van mij, dat ik zou trachten uwe redenen te wederleggen. — Wij beiden zouden mogelijk niet anders handelen, indien wij in zijn plaats waren," vervolgde hij glimlachende tot den officier: »Ik moet u echter nog zeggen, Mijnheer! dat de Spanjaarden dezen nacht tot op het Monnikenland gestroopt hebben; ten minste men heeft hunne vuren gezien. Mogelijk zijn het wel van de soldaten, die aan het muiten zijn geslagen; althans zoo gij behouden aankomt, is het meer geluk dan wijsheid; in alle gevalle verzoek ik u de ruiters mede te nemen, die, daar bij de poort reeds opgezeten, op u wachten. Het zijn oude ruiters van Schenk, die naar Bommel moeten; de oude knevelbaard, die hen aanvoert, is de oude Duitscher, die vóór Nijmegen, doch zonder vrucht, den aftocht van den overste gedekt heeft."

Hartelijk schudde de ritmeester den officier de hand, toen deze hem voor zijne voorzorg dank zeide, en met den jonker de schans verliet over de houten brug, in welker nabijheid het hoofd van een in het slot terechtgestelde soldaten op een hoogen staak geplaatst was. Hierna reden zij, gevolgd door de ruiters, in vollen draf voort.

In het midden van het Monnikenland gekomen zijnde, wees de officier met zijne hand naar den olmboom, die met dik loof beladen, boven op den heuvel stond, en sprak met den jonker, die zijne rechterhand aan zijn ijzeren stormhoed bracht, zonder dat de ruiters door den afstand en het gebriesch der paarden hooren konden, wat er gesproken werd.

Toen zij aan de gracht of het water gekomen waren, dat het Monnikenland van den Bommelerwaard afscheidt, trokken zij over de houten brug, voor welke men het begin der aardewerken zag, die de hertog van Parma aldaar door zijne schansgravers had laten opwerpen, doch die onvoltooid waren gebleven, en in plaats van den dijk te volgen, namen zij hun weg midden door den Waard.

Reeds waren zij, volgens hunne gissing, voorbij Brakel en in de nabijheid van de Watering gekomen, zonder een enkelen vijand bespeurd te hebben, toen eensklaps eenige musketschoten in de verte gehoord werden. De officier beraadslaagde met den ouden ruiter, waarna zij hun tocht, ofschoon minder snel, in dezelfde richting vervolgden. Al nader en nader kwamen zij aan de plaats, waar het vijandelijke volk zich scheen op te houden, toen zij achter eenig geboomte, waarlangs zij reden weder hoorden schreeuwen. De oude ruiter, nu een zijner pistolen in de hand nemende, trok zijn zwaard, schaarde zijne onderhoorigen, en maakte zich gereed om het houtgewas om te rennen, dat hun belette de Spanjaarden te zien.

»Een oogenblik, vriend!" zeide de officier, hem met de hand wenkende om te blijven, »wij zijn hier niet gezonden, om onnoodige en gevaarlijke gevechten aan te vangen, maar om het doel van onzen tocht te bereiken; de papieren, waarvan ik houder ben, kunnen ruim opwegen tegen het leven van eenige Spanjaarden, en waarlijk, ik zie geen reden om mijn zoon noodeloos aan gevaar bloot te stellen."

De ruiter boog zich, en zeide, het pistool weder in den holster stekende: »Welnu, Mijnheer! wij zullen dan uwe bevelen afwachten. Wat mij aangaat, Carl heeft zooveel Spanjaarden gezien, dat hij er niet nieuwsgierig naar is; doch, wat den jonker betreft, ik geloof, dat hij van verlangen brandt om hen onder de oogen te zien, en ik zou gaarne getuige zijn van zijn proefstuk onder de wapenen zijn."

»Nu lieten zich ook de trom en de fluit hooren; de vijanden schenen met veldmuziek op te trekken: nu en dan losten zij hunne roeren, terwijl zij een luid gejuich aanhieven. De officier reed nu alleen behoedzaam een klein eind op, en plaatste zich zoodanig, dat hij, zonder gezien te worden, een vrij gezicht in het open veld had. Spoedig zag hij nu een honderdtal arkebusiers en piekeniers door elkander, zonder hoofdlieden en zonder orde, achter het hakhout uit, te voorschijn komen; hetgeen hem bewees, dat hij zich niet, evenals weleer de Spanjaarden, door een boerenbruiloft had laten verontrusten. Vroolijk lieten zich de speeltuigen hooren, en daar zij dachten niets te vreezen te hebben, trokken zij schreeuwende en juichende voort, alsof zij een grooten buit of overwinning behaald hadden. Een hunner zwaaide onophoudelijk met een groot rood vaandel, dat hij droeg, en de officier scheen bedaard te overleggen, wat hij doen zou, toen hem eensklaps twee oude versleten vaandels in het oog vielen, die aan pieken gebonden, in het midden door hen gedragen werden. Het eene scheen groen, het andere wit geweest te zijn; op het eerste zag men nog eenige overblijfselen van een wapen; op het

tweede, dat veel grooter was, eenig bewijs van zwarte letters.

Zoodra had de officier dit niet gezien, of zijne besluiteloosheid was ten einde, en hij scheen dezelfde mensch niet meer; dreigende strekte hij de gesloten vuist naar zijne vijanden uit, en hij scheen hen door zijne dreigende blikken te willen vernietigen. Toen de ruiters, die hij met de hand gewenkt had, behoedzaam bij hem waren gekomen, was het hem niet mogelijk te spreken. Zijn edel gelaat was bleek van drift en verstoordheid, en deed het litteeken van een in vroegere gevechten bekomen houw, dat onder zijn helm te voorschijn kwam, meer zichtbaar worden dan anders; doch toen hij zijn degen getrokken had, riep hij met vuur: »Ruiters van den dapperen Schenk! volgt mij, en helpt mij dit brooddronken voetvolk nedersabelen. Wreekt den maarschalk en den held, wiens veldteeken zij bezoedelen. Hierna zijn zoon in het derde gelid plaatsende en de hand drukkende, zeide hij tot hem: »Herman! het oogenblik is daar, waarnaar gij zoolang gedorst hebt, herneem het vaandel, waaronder hij heeft gevochten, die eenmaal uwe ouders gered heeft; vertrouw op God en op uw zwaard, en uw vader zal u na het gevecht, hetzij levend of dood, het vaderland waardig terugvinden."

De jonker antwoordde niet, maar bracht de hand zijns vaders aan zijne lippen, waarna de officier zich naast den ouden ruiter vóór het eerste gelid plaatste en uitriep: »Trekt het zwaard, ruiters! voorwaarts, geen kwartier! valt aan!"

Verschrikt zagen zij om zich heen, toen zij onverhoeds de ruiters met opgeheven zwaard en met lossen teugel onder een herhaald geroep van: »Schenk! Schenk! Maurits en de Staten!" op hen toerijdende, gewaar werden. Eer zij gehoor gaven aan de stem van een hunner, die met een forsche stem uitriep: »Staat, soldaten! velt de pieken, arkebusiers! vuur!" en zich tot tegenweer gereed konden maken, waren de ruiters hun op het lijf. Daar elk der ruiters zijn pistool loste, bracht dit hen al dadelijk in verwarring; de oude Spaansche soldaten, die met de ruiters zouden gespot hebben, indien zij in slagorde gestaan hadden, kenden het gevaar, waarin zij verkeerden: wel losten eenigen hunner, die hunne vuurwapenen niet baldadig van te voren hadden afgevuurd, hunne haakbussen, doch het was te laat. Toen eenmaal het paardevolk in hun midden was, dacht men aan geene hereeniging of wederstand meer; alleen de keus tusschen den dood of de vlucht bleef hun over; het woord: »geen kwartier voor de Spanjaarden!" benam zelfs de hoop op een eerlijke gevangenschap. De meesten verspreidden zich over het veld, terwijl zij hunne wapenen wegwierpen, en sloegen, door de slooten heen, op de vlucht, met reden denkende, dat het zwaar gewapende paardevolk niet zou trachten er door heen te zwemmen. Degenen, die niet laf genoeg geweest waren om te vluchten, werden spoedig nedergehouwen, nadat zij een hopelooze tegenweer geboden hadden; vooral zij, die de vaandels droegen, en degenen, die bij hen waren, verdedigden zich hardnekkig tot het uiterste.

De jonker, die voor het eerst van zijn leven een werkdadig aandeel nam aan een gevecht, kweet zich dapper, veroverde het witte vaandel, en kloofde met eigen hand den drager daarvan het hoofd. Juichend hief hij het in de hoogte, en riep onderscheidene keeren: »*Vivent les Gueux!*" toen hij het zegeteeken genomen had, naar welks bezit hij van het begin des gevechts af getracht had. Een oogenblik te voren had de oude ruiter, het roode, en de officier het groene vaandel vermeesterd, waardoor het gevecht een einde nam. Terwijl de oude ruiter zijne makkers terugriep, die nog bezig waren de vluchtelingen te vervolgen, onderzocht de officier met zorg, of de jonker ook gekwetst was, en prees hem over zijne dapperheid, terwijl een traan van aandoening en vreugde zijn mannelijk oog ontrolde. Hij berispte hem echter, in het bijzijn van den ouden ruiter, die zijne goedkeuring over het gedrag des jonkmans luid te kennen gaf, dat hij niet volgens zijn bevel in het gelid gebleven was, maar reeds voor de schermutseling de krijgstucht verkracht, en het verlaten had om zich meer voorwaarts te plaatsen.

De officier vroeg aan een der gekwetste Spanjaarden, vanwaar zij de vaandels hadden gekregen, die zij met zich gevoerd hadden, en deze verhaalde, nadat de officier beloofd had hem het leven te schenken: »dat zij tot het gemutineerde regiment van Leva behoorden, en als zoodanig het roode vaandel voerden; dat zij den vorigen nacht op het land naar de zijde van Loevestein op een hoogte in den grond hadden gegraven, met voornemen om er een vuur in aan te leggen en hunne spijzen te koken, en een geraamte ontdekt hadden, dat geheel in het harnas zat, en in twee vlaggen gewikkeld was; dat zij toen, vermoedende dat het een der geuzen was, die hier begraven lag, de wapenrusting met de beenderen in de Maas geworpen, en de vlaggen medegenomen hadden.

De officier schonk aan den gekwetste eenige geldstukken, terwijl hij aan de ruiters, die nu allen teruggekeerd waren, en van welke er geen gebleven was, bevel gaf om voort te rijden. Zich daarna weder vooraan plaatsende, reed hij, zonder een woord te spreken, in gedachten voort, terwijl hij nu en dan echter een blik van welgevallen liet vallen op zijn zoon, die de witte vlag in de hand hield en naast hem reed.

Tegen den middag bevond zich prins Maurits Van Oranje buiten de Gamerensche Poort te Bommel, en was bezig om de verschansingen in oogenschouw te nemen, die men, om die stad te beveiligen, inderhaast had opgeworpen, en juist op het oogenblik, dat hij met een wandelstok, dien hij in de hand hield, de plaats aanwees, waar hij eenig palissadewerk wilde geplaatst hebben, kwamen de ruiters, die verder geene ontmoeting met den vijand ehad hadden, aldaar aan.

De officier steeg af, en wierp een der ruiters den teugel toe, waarna hij zijn gevolg gelastte terug te blijven en zich naar den Prins begaf, die hem met eene den krijgsman eigene openhartigheid welkom heette, en zijne blijdschap over zijne behouden aankomst te kennen gaf. Hij vroeg hem tevens, of hem ook iets nopens de verrichtingen des vijands bekend was; welke ruiters hij medebracht, en vanwaar hij die drie vaandels gehaald had, welke beter bij het voet- dan bij het paardevolk zouden passen? Nadat de officier den Prins een grooten verzegelden brief overgegeven en hierop geantwoord had, zeide Maurits: »Op mijne eer, hetgeen gij mij daar verhaalt, is zonderling genoeg; indien een onzer veldpredikers hier ware, zou hij zeker de gelegenheid niet voorbij laten gaan, om uw wedervaren op de predestinatie toe te passen, en ik geloof, dat zij in het verstoren van het graf uws vriends zeker den vinger Gods zouden zien. Zij verafschuwen iemand, die zijn eigen leven verkort; mogelijk dragen zij daarom zooveel zorg voor het hunne."

Daarna liet hij den jonker vóór zich komen, gaf hem zijne goedkeuring te kennen, en hem vriendelijk de hand toereikende, zeide hij: »Begeef u nu in de stad, jonker Herman! het vaandel, door u dezen dag veroverd, schenk ik u; rust van uwe vermoeidheid uit, en ik beloof u, dat gij spoedig de gelegenheid zult verwerven, om den Staten en mij uwe blijken van uw moed te geven."

Toen de jonker den Prins met de hand eerbiedig groette, en te paard steeg, kwamen de ruiters, met groene takken op hunne helmen, in gesloten gelederen mede oprijden, en salueerden Maurits met de vaandels, terwijl hun aanvoerder hem met zijn zwaard groette. De Prins beantwoordde dit door zijn hoed af te nemen, en nadat zij door de hamei en over de brug de poort ingereden waren, wendde hij zich tot den officier en de andere krijgslieden en heeren, die bij en om hem waren, en zeide, met zijn wandelstok tegen zijn laars slaande: »Mijne Heeren! zijt zoo goed mij naar mijn kwartier te volgen: ik ben benieuwd om de instructiën te kennen, die ik zoo even ontvang. Met reden kan ik verwachten, dat zij vigoureus zullen zijn; ten minste men heeft het noodig geoordeeld ze mij, langs den kortsten weg, door den Waard en den vijand heen, te doen komen; op mijne eer! zoo zij in even angstigen zin vervat zijn als gewoonlijk, zoo is het leven van een hondsvot nog te goed, om het door de overbrenging er van in de waagschaal te stellen." Dit zeggende, riep hij twee schoone hazewindhonden, die, op de onlangs opgeworpen aarden werken bezig waren elkander na te loopen, bij hunne namen, en trad, van zijn gevolg vergezeld, in de stad.

Ofschoon in dit verhaal geen naam genoemd wordt, geloof ik echter, dat men den officier, evenals den ruiter, die vroeger door Jan Langarm binnen Gorkum gelaten werd, voor den heer Van Doorn houden kan. Vruchteloos heb ik echter omgezien naar de terp of den heuvel in het Monnikenland; vruchteloos dus ook naar den ouden olm, welke, ik beken het niet te weten waarom, in dit verhaal met den naam van den Heer Jansboom betiteld wordt; wellicht dat de hand des menschen of de vernielende kracht des waters den aardheuvel vernietigd heeft, althans hij is verdwenen. De plaats, waar de Boodschapper eenmaal rustte, is niet meer; doch niet geheel en al is de verstoring van zijn graf in de vergetelheid gedompeld; somtijds verhaalt de oude Geldersche landman, wanneer hij des winters bij het vuur zit, aan zijne kinderen van den inval der Spanjaarden in den Bommelwaard; hij verhaalt hun dan van menigen moord en rooftocht der Spanjaarden, welker geheugenis hem van ouder tot ouder is overgebracht; hoe het gebeurde, dat eenige ruiters van den stouten Maarten Schenk drie vlaggen veroverden, wat Neerlands's grootste veldheer tegen den jongen krijgsman zeide, die een der veldteekenen genomen had.

Wat er verder van Van Doorn en zijn geslacht is geworden, verklaar ik niet te weten, en het is

mij onbekend, of de kapitein Willem Van Doorn, die in 1585 bij een uitval der Spanjaarden uit de schans Yseloord aan de Staatsche zijde sneuvelde, al dan niet een zijner bloedverwanten was.

Het opnoemen der wapenfeiten van den dapperen Nicolaas Ruykhaver zou ons te veel ophouden; genoeg zij het gezegd, dat het verlangen, hetwelk hij in het Tempelheeren-klooster te kennen gaf, om in de gelegenheid te zijn van nog veel voor zijn vaderland te verrichten, in alle deelen vervuld werd. De inneming van Den Briel, de verdediging van Haarlem en Alkmaar, de gevangenneming van den graaf van Bossu, in alle welke hij een werkzaam aandeel nam, zijn getuigen van zijn moed en zijne vaderlandsliefde. Waarom moeten wij ook zeggen, dat zijn voorgevoel nopens zijne wijze van afsterven hem niet bedrogen heeft, en dat hij in 1577 in den mislukten aanslag der Staatschen op Amsterdam, in zeker huis nabij de Oude Haarlemmersluis betrapt zijnde, door iemand, die hem een bijzonderen haat toedroeg in koelen bloede vermoord werd?

Dirk Duyvel, of Duvel, zooals hij zich ook wel schrijft, die insgelijks bij het innemen van den Briel tegenwoordig geweest was, heeft in het bijzonder als kapitein eener bende soldaten vele diensten bewezen bij de verdediging der stad Alkmaar in 1573; jammer maar, dat hij ook dáár door zijn lichtzinnig karakter oorzaak was, dat zijn moed door velen betwijfeld werd, en dat hij, na het opbreken van het beleg, gevangen gezet, zich wegens zijn gedrag moest verantwoorden. Hij leefde nog in 1585, en was, een jaar vroeger, aangesteld als hopman over de Waardgelders in Amstelland en Gooiland.

Van den Duitschen hopman Steinbach, die door zijne traagheid en zijn onwil oorzaak was, dat Loevestein niet werd hernomen, en de gevangen geuzen niet gered werden, wordt met veel lof in de verdediging van Haarlem gesproken. Met diepe verachting beschouwt men echter den lagen huurling, die den dood zijner soldaten en den moord van de ongelukkige burgers der stad Haarlem vergat, en na de overgaaf, bij de Spanjaarden in dienst getreden, even spoedig van meester veranderde, als het bloedgeld, waarvoor hij en zijne landslieden dienden, door zijne vingers droop. Zich niet schamende, om vóór Alkmaar dezelfde burgers, in wier midden hij gevochten had, met harde woorden te dwingen den grond tegen hunne landgenooten op te delven, trachtte hij hen ten onder te brengen, die hem nog kort geleden zijn loon betaald hadden; ja hij was verachtelijk genoeg om zich vóór Alkmaar's muur te vertoonen, en de soldaten tot een laf verraad op te zetten.

De hertog van Alva verzocht dringend zijn meester om zijne terugroeping, dewijl hij den gevraagden onderstand uit Spanje niet kreeg, en ontmoedigd was door het slaan der belegering van Alkmaar en het verlies van den scheepsstrijd op de Zuiderzee. Ook verhinderden hem zijne hooge jaren en zijne jicht om het krijgsvolk in toom te houden, dat over slechte betaling aan het muiten was geslagen. Philips, hopende, dat iemand van een zachter en nog geveinsder inborst dan Alva, mogelijk beter in staat zou zijn om het Nederlandsche volk onder het juk te brengen, gaf daaraan volgaarne gehoor, en benoemde zijn opvolger.

In December des jaars 1573 vertrok hij, die gedurende meer dan zes jaren Nederland ten geesel verstrekt had, vele schulden achterlatende, en den vloek van een geheel volk met zich dragende, na alvorens, zoowel zelf als door den voorzitter van den bloedraad, den nieuwen landvoogd tegen het volk opgezet en tot gestrengheid aangeraden te hebben, terwijl hij zich op zijne reis nog op zijne wreedheden durfde beroemen. De goede ontvangst, welke koning Filips de Tweede hem bij zijne aankomst in Spanje aandeed, was maar al te zeer een bewijs, dat zijne handelingen door dezen werden goedgekeurd, en zoo hij al in het vervolg in ongenade verviel, zoo geschiedde dit niet om de onmenschelijke wreedheden, welke hij in ons vaderland bevolen had. In 1581 uit zijne gevangenis ontslagen, en met het opperbevel over het leger bekleed zijnde, hetwelk Portugal stond te vermeesteren, toonde hij zich met reden verwonderd, dat de Koning, zijn meester, een gevangen man noodig had, om een koninkrijk te veroveren. In December des volgenden jaars stierf hij, in den ouderdom van vier en zeventig jaren, in het koninklijk paleis te Lissabon, nadat hij vooraf zijn meester als koning van Portugal had doen kronen, en door dezen op het ziekbed meermalen was bezocht geworden. Zijn lijk werd na verloop van tijd door zijn kleinzoon in de hoofdkerk te Salamanca in het voorouderlijke praalgraf bijgezet. Tot het laatst van zijn leven behield de hertog van Alva zijne tegenwoordigheid van geest, en zeide in zijne laatste oogenblikken tot den geestelijke, die bij hem was: »Aldus sterven ook degenen, mijn vader! die, om zich naar de neigingen van hunne vorsten te schikken, zooveel christenbloed gestort hebben." Bedoelde hij de ongelukkige slachtoffers zijner wreedheid, of de in den krijg gesneuvelde

soldaten? Wie zal zulks bepalen? Had hij gedacht, dat men onsterfelijk wordt door zich in het bloed van onschuldigen te baden, vergetende, dat de beul zoo goed sterft als de ongelukkigen, die hij ter dood brengt? Of zou hij misschien in zijne laatste oogenblikken begrepen hebben, dat hij rekenschap zou moeten afleggen van de doodvonnissen, die op zijn bevel in den bloedraad geveld waren?

Van Juan de Vargas valt niets te zeggen, dan dat hij, een dag later dan zijn meester, de Nederlanden verliet, terwijl hij, zeker door zijne slimheid en laaghartigheid, de straf voor zijne vele misdaden en ongerechtigheid ontdook. Met den Hertog gezamenlijk de terugreis doende, vermeette hij zich nog te zeggen: »dat de Nederlanden door malle barmhartigheid voor den Koning verloren gingen." Waarschijnlijk is het, dat hij met zijn bebloeden buit, en voor het oog van elken weldenkende verborgen, zich hier of daar in Spanje heeft nedergezet, en toen met angst den dood te gemoet zag; misschien ook zocht hij in het laatst van zijn leven troost bij hen, die hij in vroegere dagen als huichelaars beschouwde.

Wat Diego de Velasquez aangaat, van dezen edelen Spanjaard vindt men insgelijks geen bescheid, en hij wordt niet genoemd onder de bevelhebbers, die bij de onderscheidene belegeringen en veldslagen de Spaansche legerbenden aanvoerden, zich bij een of ander gevecht verdienstelijk maakten of den heldendood stierven. Hij zal dus zeker den krijg vaarwel gezegd, en deze landen verlaten hebben; de oorlog zooals de Spanjaarden dien voerden, kon iemand van zijn inborst ook niet welgevallig zijn. Dit een en ander wordt gestaafd en tot zekerheid gebracht door hetgeen voorviel op

DE GROOTE MARKT TE ANTWERPEN.

In de maand April des jaars 1571, juist op het oogenblik, dat de klok der Lieve Vrouwenkerk half één uur na den middag geslagen had, kwam een Spaansch hoofdman, op een wit paard gezeten, over de *Kaasmarkt* te Antwerpen, en wilde over de *Groote Markt* rijden, toen hij de verbazende menigte menschen gewaar werd, die de geheele markt vervulden, en die allen met aandacht en ongedekte hoofden naar het stadhuis zagen. De ruiter, die nu ook derwaarts zijn blik richtte, bemerkte weldra een verheven tooneel, en liet een teeken van afkeuring blijken, toen hij eenige gehangenen aan een galg gewaar werd, waarna hij, vóór zich ziende, zijn weg vervolgde: de krijgsman, ofschoon aan bloedige tooneelen en aan het zien van den dood gewoon, heeft een afschuw van alle terechtstelling en zelfs van den beul.

Terwijl het geluid van een doffen slag over de markt klonk, begon zich de menigte, uit vrouwen, kinderen en mannen van alle rangen te zamen gesteld, evenals een onstuimige zee te bewegen, en belette hem, die langs de huizen reed en gedacht had zijn weg te kunnen vervolgen, allen verderen doorgang. Hij scheen dezen niet te willen bewerkstelligen; want het volk, dat anders gereedelijk voor een Spanjaard van dien rang uitweek, scheen nu gedurende de rechtspleging, tot welker bijwoning de doodklok het geroepen had, niet gezind te zijn, ruimte te maken, waarom de Spanjaard, ofschoon ongaarne, besloot een oogenblik te wachten, en dan van de eerste gelegenheid gebruik te maken om deze gehate plaats te verlaten.

Toen hij toevallig voor een herberg stilhield, verzocht de waard, met zijne muts in de hand, hem zeer nederig af te stijgen, zeggende goed voor zijn paard te zullen zorgen, en hem zelven, zoo hij verlangde, aan een raam, dat hij hem aanwees, gelegenheid te geven om de terechtstelling goed te kunnen zien, dewijl men daar, volgens zijn zeggen, een uitmuntend gezicht op het schavot had.

Terwijl de doffe slagen elkander langzaam opvolgden, alsof zij door een uurwerk geregeld werden, antwoordde de Spanjaard, die zijne aanbieding met weerzin aangehoord had, dat hij nu niet, maar bij een andere gelegenheid zijn wijn eens zou proeven, waarna hij zweeg. De herbergier, die het gesprek levendig wilde houden, vervolgde: »Het is dan tegenwoordig een booze tijd, Mijnheer! men hoort maar dagelijks van moorden en doodslaan; een voorbeeld is tegenwoordig meer dan ooit noodig. Uwe genade zal zeker reeds gehoord hebben van den moord, welke door de geuzen op Paaschdag te Berchem aan de twee pastoors geschied is!"

»Ja zeker," antwoordde de Spanjaard, »en indien het deze knapen zijn, die men daar ter dood brengt, zoo hebben zij hunne straf wel verdiend, hospes! doch men heeft hun vonnis al zeer spoedig opgemaakt, zoo het mij voorkomt."

»Wel neen, Mijnheer!" hernam de waard, »die rabauwen zijn nog niet in handen, ofschoon ik hoop, dat zij door Gods bijstand en dien van alle goede menschen spoedig achter het slot zullen zijn; maar deze snaken zijn reeds in het laatst van het verleden jaar met de wapenen in de

hand gevangengenomen; twee dagen hebben zij tegen de soldaten als gevleesde duivels gevochten. Mijnheer De Vargas, die daar aan het middelste raam zit, is gisteren opzettelijk in de stad gekomen om hunne terechtstelling te bevelen en bij te wonen; den naam van het kasteel, waarin zij gevangengenomen zijn, zal ik anders honderdmaal noemen; maar hij wil mij nu niet te binnen schieten."

»De Vargas! — kasteel!" zeide de Spanjaard half luid, zijne wenkbrauwen te zamen trekkende, waarna hij uitriep: »Gij bedoelt immers niet Loevestein?"

»Juist, mijnheer!" antwoordde de waard, »juist! zij behoorden tot de bende van den Boodschapper, zooals zij hem noemen, *el Emisario* in het Spaansch, als ik wel heb, Mijnheer!"

»*El Emisario!*" riep de Spanjaard. Zijn hoofd oprichtende en met aandacht naar het schavot ziende, telde hij de lichamen, welke aan den dwarsbalk hingen, waarna hij zijn voorhoofd ontrimpelde en tot den waard zeide: »Ik zie, dat er maar vier ongelukkigen gehangen zijn; niemand heeft hun het leven verzekerd; doch ik geloof niet, dat zij hier zouden zijn, als hun aanvoerder niet gevallen was."

In dit oogenblik klonk er weder een doffe slag over de markt; een onwillekeurige huivering beving den Spanjaard, en, terwijl zijne oogen van drift fonkelden, vroeg hij: »Behoort de ongelukkige, wien men daar op het rad de ledematen breekt, ook tot des Boodschappers volk, of is het een moordenaar of beeldstormer? Bij het leven des Konings! geef antwoord!"

Verwonderd over de drift des Spanjaards haastte zich de waard te antwoorden: »Hij is de ergste der geuzen, Mijnheer! hij maakte de wapens en moordtuigen voor den Boodschapper en zijne makkers. Zou uwe genade wel gelooven, dat hij gepoogd heeft het gemeen op te ruien, toen hij op het schavot werd gebracht?"

»Zou hij nog gered kunnen worden, vriend?" vroeg de Spanjaard snel, de hand aan de greep van zijn degen brengende.

»Neen, Mijnheer! heb geene vrees," antwoordde de waard, »het schavot is zeer hoog en sterk bezet met soldaten; wie zou ook dwaas genoeg zijn om zulks te beproeven?"

»Ik!" hernam de Spanjaard met vuur, »spreek, man! zeg mij om Gods wil, kan hij nog in het leven blijven? en ik zal het moorden doen ophouden."

»Neen, Mijnheer!" antwoordde de herbergier, verbaasd over hetgeen hij hoorde, »het is gedaan, ik heb er reeds acht geteld. Zie, daar tilt de scherprechter den koevoet op; hij groet den rechter: het is de genadeslag!"

Hij zweeg; een slag veel doffer, veel akeliger dan de vorige werd gehoord: het was alsof men op een meelzak sloeg. De Spanjaard bedekte zijn gelaat met beide handen, terwijl hij met smart uitriep: »Arm vaderland! gij zijt onteerd!"

Terwijl de waard hem in stilte en met medelijden gadesloeg, en reeds vele menschen zich gereedmaakten om de markt te verlaten, rukte de Spanjaard een gouden keten van zijn hals; de schakels aan stukken trekkende, ontdeed hij zich van een blauwen en witten zijden sluier, die over zijn schouder hing, en wierp, nadat hij hem verscheurd had, het een en ander met verachting ver van zich af.

De menigte zag hem met verwondering aan; doch toen hij zijn degen trok, en zijn paard de sporen gaf, vloden zij uiteen, luid roepende: »Hij is gek, bergt u! de Spanjaard is razend en dol." Zonder zich echter aan hen te storen, ja, mogelijk hoorde hij hun geschreeuw niet eens, stiet hij herhaalde keeren met de punt van zijn degen tegen een steenen lantarenpaal, die tegen de stoep der herberg stond, zoodat het eene stuk voor, het andere na van de kling afsprong, en hij eindelijk weinig meer dan het gevest in de hand hield, hetwelk hij in de hoogte hief en uitriep: »Evenals ik dit staal verbroken heb, zoo verbreek ik de gehoorzaamheid aan den dwingeland, die het droeg en het mij gegeven heeft. Vervloekt zij het bevel over zijne soldaten! vervloekt moge ik zijn als ik het herneem!"

Nadat hij deze woorden uitgesproken had, die, evenals zijne daad, elkeen in den waan versterkten, dat hij van zijne zinnen beroofd was, reed hij zachtjes voort, terwijl de menigte verschrikt voor hem plaats maakte. De waard echter nam de keten en de stukken van den sluier en degen op, en trad het hoofd schuddende, in huis; hij alleen wist van de zaak meer af, en terwijl hij voor zijn venster staande, den ruiter naoogde, wiens paard hij door de zich aansluitende menigte niet meer zien kon, zeide hij tot zijne vrouw: »Die te edel en te nauwgezet denkt, wordt dikwerf voor gek aangezien, alleen omdat hij braver is dan andere menschen; dit is het geval met den ruiter. Wat mij betreft, ik zal die zaken bewaren, totdat hij ze komt terugvragen, hetgeen mogelijk

nimmer gebeuren zal, indien de Hertog tijdig genoeg te weten komt, wat hij hier heeft uitgeroepen."

Toen de Spanjaard, stijf voor zich ziende het stadhuis naderde, kwamen eenige gerechtspersonen in zwarte tabbaarden uit eene der deuren. De soldaten, die het bevel hadden om niet af te trekken, voordat de lijken der terechtgestelden waren afgenomen, hielden een doorgang in de menigte open, die hier nog verzameld was om de droevige vertooning ten einde toe bij te wonen. Geen acht slaande op het volk de krijgslieden of de magistraat, zou de ruiter zeker, zonder op te zien, zijn weg langs het stadhuis vervolgd hebben, indien niet een der rechters, en wel de voorste, wiens bleek gelaat zich tot een valschen lach vertrok, met luider stem geroepen had: »He! he! Signor Diego De Velasquez! het is niet goed een vriend voorbij te gaan zonder hem te groeten!"

Even als de slapende reiziger opspringt, als hij door den beet van een vergiftige slang gewekt wordt, zoo richtte de Spanjaard zich op, toen hij in zijne gedachten gestoord werd door de stem des voorzitters van den Raad der Beroerten, die hem uit het verleden en van het toekomende tot het tegenwoordige terugriep. Zijn paard staande houdende, zag hij met verbazing naar den man, die zich zijn wreedaardigen ijver niet schaamde, en den lagen moed had om hem te trotseeren, dien hij eer moest vreezen te ontmoeten, dan het wagen om hem het eerst toe te spreken. Daar Velasquez toch voor altijd met Alva gebroken had, zou hij zeker zijn weg vervolgd hebben, zoo niet De Vargas, die zijne besluiteloosheid gezien had, een schrede voorwaarts doende, hem gevraagd had: »Indien gij iets aan den Hertog te zeggen hebt, Signor! zal ik er mij mede belasten; nog dezen avond hoop ik zijn Excellentie te zien."

»Gij vreest dus niet, mensch! dat hij u rekenschap zal afvragen van den moord, die hier heeft plaats gehad?" vroeg de Spanjaard met verachting.

»Neen!" antwoordde De Vargas koel, »het is zijne Excellentie zelve, die mij herwaarts zond, met bevel om met de geuzen af te handelen. Gij hebt gezien," vervolgde hij lachende, »dat hij, volgens mijn raad, het woord van een edelman niet verbroken, en daarom toch het recht zijn loop gelaten heeft; maar mijn tijd is bepaald: ik moet bij een dezer heeren nog het middagmaal houden. Zeg mij, Signor! hebt gij ook iets aan den Hertog te zeggen, zoo maak zonder schroom van mijne vriendschap gebruik."

»Ja, ellendeling!" riep de Spanjaard met drift, terwijl hij, tusschen de soldaten door, meer voorwaarts reed, »ik heb iets aan den Hertog uw meester te zeggen. Wanneer gij hem van uwe verrichtingen verslag zult gedaan hebben, zeg hem dan, dat gij Diego de Velasquez gezien hebt, die dezen morgen nog hoofdman was in het Siciliaansche regiment van Romero; zeg hem, dat, toen ik den laatsten slag gehoord had, welke den ongelukkigen geus vermoord heeft, ik den degen verbroken heb, dien hij, de Hertog, mij gegeven had, en dien geen edelman meer kan dragen. Zeg, dat ik hem veracht, breng hem dit over, en hij zal mij begrijpen." Dit zeggende, wierp hij het gevest, dat hij werktuigelijk in de hand gehouden had, vóór de voeten van De Vargas.

»Gij vreest dus niet," riep deze verheugd, terwijl hij snel het overblijfsel van den degen opnam, waarmede hij Velasquez hoopte te vernielen, »dat, als ik den Hertog overbreng, wat gij gezegd hebt, hij mij zal afzenden om uw hoofd te halen?"

»Mijn hoofd!" schreeuwde de Spanjaard wild, zijn paard de sporen diep in de zijden drukkende, terwijl hij de hand aan eene zijner pistolen bracht: »gij, De Vargas, mijn hoofd!" en steigerend kraste het paard met zijne hoeven op de trap, op welken de voorzitter zoo even den voet gehad had, diepe groeven in den blauwen steen achterlatende, terwijl De Vargas, die snel was teruggetreden, en zich onder de rechters in het portaal van het stadhuis verschool, door schrik en woede bleeker dan ooit, met een bevende stem uitriep: »Rebellie tegen den Koning en den Hertog! Soldaten! neemt hem gevangen!"

De hoed des Spanjaards was afgevallen door den hevigen schok, dien het paard ontving, toen het door de trap in zijne vaart gestuit werd. Elkeen dacht paard en ruiter weldra de deur te zien binnendringen; want geen der soldaten maakte zich gereed om De Vargas te gehoorzamen. Hun aanvoerder, die aan de livrei des Spanjaards, ofschoon deze geen sluier droeg, gewaar werd, dat het een der Capitanes was, gaf hun geen bevel om te handelen. Toen de edele Spanjaard zijn lagen vijand niet meer zag, bedaarde de dorst naar wraak in zijn hart, terwijl alleen de diepste verachting er in achterbleef. Dit redde De Vargas; want wie zou hem tegen Velasquez beschermd hebben, indien deze ware afgestegen, en met den dolk gewapend het raadsgebouw was binnengedrongen?

»Verschijn, verachtelijke moordenaar!" riep hij eindelijk met bedaardheid, het pistool weder ont-

spannende en in den zadel stekende, »vertoon vrij uw valsch gelaat; ik beloof u op mijne eer, dat gij van mij niets te vreezen hebt; het zal mijne hand niet zijn, die uwe schandelijke loopbaan stuiten zal, ik schenk u het leven; maar ik vervloek u voor eeuwig. Wanneer de beul eenmaal de hand aan u zal slaan, of de dood u op het ziekbed aangrijpt, denk dan aan dit oogenblik; denk dan aan de overwinning, die gij op Velasquez behaald hebt; dan zal de geus, die ons zou kunnen hooren, voor u verschijnen, indien hij niet vermoord was. Gij zult hem zien, als hij u zijne op de pijnbank uiteengerekte gewrichten vertoont, als hij u in zijne gebroken ledematen klemt, en u zoekt te verstikken; dan zou ik u kunnen zien, De Vargas! zonder medelijden te gevoelen, en indien ik u door het uitspreken van één enkel woord redden kan van de straf der verdoemden, welke u voor eeuwig wacht, zoo zou ik, Diego de Velasquez, dat woord niet uiten, dit zweer ik bij al wat heilig is, en zoo waarlijk zij mij God genadig!"

Een diepe stilte had er geheerscht, terwijl de Spanjaard deze vervloeking uitsprak, waarna hij den hoed aannam, dien de aanvoerder der bezetting had opgenomen, en hem opzette, na nog eens naar de deur gezien te hebben, binnen welke de voorzitter geweken was. Toen hij zag, dat niemand het woord tot hem richtte, en dat zijn vertrek vrijwillig en ongehinderd kon geschieden, en niet voor vluchten kon gehouden worden, wendde hij zijn paard. Den bevelhebber groetende, zeide hij: »Vaarwel, Signor! ik dank u, vaarwel, soldaten!" en reed snel door het volk heen, terwijl hij weldra achter het stadhuis verdween, hetwelk hij was omgereden.

Niet zoodra had Velasquez zich van de deur verwijderd, of De Vargas, die nu weder moed vatte, vertoonde zich andermaal, en oogde den Spanjaard na, terwijl hij het gevest van den degen onder zijn tabbaard verborg, en met een gedwongen lach tot de rechters, die bij hem waren, zeide: »De trotschheid der soldaten gaat dikwijls alle maat te boven, mijne Heeren! gelukkig, dat wij met hunne snoeverijen den gek steken, ofschoon wij al voor een oogenblik hunne beestachtige drift ontwijken; hij zelf zal zijn gedrag naderhand beklagen, als het te laat is. Het doet mij waarlijk genoegen, dat hij zijn hoed hernomen heeft: want sedert de zwijger zich ongedekt gered heeft, wanhoop ik altijd in de gelegenheid te zijn iemand het hoofd van den romp te slaan, als hij zich zonder hoed of muts op de vlucht begeeft."

De rechters bogen zich, zonder iets te antwoorden; zij kenden De Vargas, en wisten hoe gevaarlijk het was hem tot vijand te hebben; niemand kwam dus voor zijn gevoelen uit; geen hunner gevoelde lust om het eerst den mond te openen.

»Maar ik vergeet, dat de spijzen zullen koud worden, alsof het nog niet genoeg ware, dat wij voor deze knapen het middagmaal verschoven hebben," vervolgde hij vroolijk, met de hand naar het schavot wijzende; »de executie heeft mijn eetlust opgewekt. Ik ben gereed, mijne Heeren! laten wij gaan, eer een tweede nar ons weder komt ophouden."

Dit zeggende, verliet De Vargas het stadhuis, gevolgd door de rechters, die, twee aan twee gaande, nadachten over hetgeen zij gehoord hadden, terwijl sommigen hunner, de verklaring van den wapensmid met de woorden des Spaanschen hoofdmans in verband brengende, maar al te goed inzagen, dat de ongelukkige wederrechtelijk was ter dood gebracht.

De voorzitter van den bloedraad had niet gerust, voordat hij de laatste verdedigers van Loevestein verdelgd had. Voldaan over zijn werk, vol hoop, ook spoedig den man te zien vallen, in wiens tegenwoordigheid zijn meester hem vernederd had, verzuimde hij niet, om onder den maaltijd, terwijl de beker rondging, zijn gastheer en zijne dischgenooten over hunne staatkundige en godsdienstige gevoelens uit te hooren, en den naam van den krijgsman in zijn geheugen te prenten, die Velasquez den hoed had aangegeven, en die zijn bevel niet achtte, toen hij toeliet, dat deze zich verwijderde.

Wat den veerman en Jan Langarm aangaat, van hen is niets bekend; de laatste zal zeker in zijn beroep door zijne kracht en gegoedheid geen onaanzienlijk lid van zijn gild geweest zijn; mogelijk heeft hij ook wel de bijl voor het zwaard of het musket verwisseld, en dan zullen zijne vijanden zich niet over deze ruiling verheugd hebben. De oude Thijs zal, met zijne nieuwsgierigheid, misschien nog dikwerf aan hem, dien hij hielp overzetten, een goeden raad gegeven hebben, totdat hij bij het nederleggen zijner riemen, zich zelven naar betere gewesten heeft laten overbrengen.

EINDE VAN HET TWEEDE EN LAATSTE DEEL.

J. F. OLTMANS.

HET HUIS VAN HET ZEEWIJF.

Het huis van het zeewijf.

Men heeft mij eens verhaalt, dat er, bij den aanvang der vorige eeuw, in Vlissingen een gebouw stond, hetwelk onder den naam van *het Huis van het Zeewijf* bekend was; ten minste de oude lieden noemden het zoo, ofschoon diegenen, welke zich lieten voorstaan de ouden te verbeteren, het den meer nieuwerwetschen naam van *het Huis van de Meermin* gaven. Allen stemden echter dáárin overeen, dat, volgens een van ouder tot ouder overgebracht bericht, het huis vóór honderden jaren bewoond was geworden door een Zeewijf of een Meermin, welke gevangen was door een armen schipper, die het huis had laten opbouwen van de kostbaarheden, welke zij hem ten geschenke gegeven had. Onbekende werklieden en bouwmeesters, die verdwenen waren, zoodra het verblijf voor de Meermin gereed was, en hare liefde voor den man, die haar uit de zee had opgevischt, gaven nog meer kleur aan deze overlevering der verloopen eeuwen. Hoe geloofwaardig nu een zaak moge wezen, men zal altijd ongeloovigen vinden, die verstandiger willen zijn dan anderen, en die verwerpen hetgeen hunne voorouders als waarheid beschouwd hebben; zóó ging het ook hier; zij erkenden, dat er een volksverhaal van de Meermin bestond, doch ontkenden hardnekkig, dat er ooit een zoodanig wezen bestaan had, en evenwel bestond het gebouw toen nog. Daagde men hen uit om in de stad, of op het geheele eiland een dergelijk huis aan te wijzen, dan stemden zij toe, dat het een bedelaarsdeken van bouwkunde was, maar loochenden, dat dit een bewijs was, dat een Meermin het had laten bouwen. Vergeefs wees men hun dat gedeelte der tinne aan, waar het Zeewijf weleer achter de fraai bewerkte borstwering placht te wandelen, om lucht te scheppen of naar de voorbijgangers te kijken; even vruchteloos beriep men zich op den zonderlingen toren, uit welken de bewoonster naar de zee placht te zien, als de zon opging: de ongeloovigen hadden, volgens hun zeggen, meer torens, meer muren gezien, waarop men wandelen kon; zij bleven het verhaal van het Zeewijf als een sprookje beschouwen, en vroegen spottend, hoe een Meermin doet, als zij wandelt.

Niettegenstaande de regen en de wind, gedurende honderden jaren, hunne vernielende krachten aangewend hadden tegen de steenen boven de groote deur, waarin men de geschiedenis van het vangen van het Zeewijf had uitgehouwen, en de baldadigheid der menschen de woede der elementen met kracht hierin de hand geboden had, bleef er echter nog genoeg van dat eens zoo fraaie beeldwerk over, om de ongeloovigen, zooals de voorstanders van den goeden ouden tijd en zijne overleveringen niet aarzelden te verklaren, te overtuigen. Doch zij bedrogen zich! hunne tegenpartij erkende wel, dat de man in die onstuimige zee een man was, maar ontkende, dat het wezen, waarmede hij scheen voort te zwemmen, en dat nu geheel mismaakt was, een Zeewijf zou zijn: het was volgens hun gevoelen een vrouw, en de schubben en de staart werden gevormd door het lange, geruite kleed, hetwelk door het water nauw om het lijf en de beenen sloot. Was ook dit bewijs, ofschoon uit harden steen bestaande, niet sterk genoeg om de verstokten te overtuigen, dan had men vroeger meermalen, en met vrucht, het bestaan van het Zeewijf betoogd, door te wijzen op de groote Meermin, die boven op den toren als windwijzer gesteld was; maar sedert een ongeloovige spotboef, juist op het oogenblik, dat men hem tot zijne schande meende overtuigd te hebben, gevraagd had, of dan alle torens, waarop hanen als windwijzers stonden, weleer door hanen gebouwd en bewoond waren, sedert dat oogenblik was de vroeger zwaar vergulde Meermin tot niets meer dienstig dan om den wind aan te wijzen.

Wij weten niet, of er nog oude lieden in Vlissingen gevonden worden, die zich herinnen hunne grootouders van het Huis van het Zeewijf te hebben hooren verhalen; evenmin is het ons bekend, in welk gedeelte der oude stad het weleer gestaan heeft. Zoo men zegt, was het reeds, vóórdat

de heerlijkheid van Veere en Vlissingen tot een markgraafschap verheven werd, bij ontstentenis van eigenaars, aan de heerlijkheid vervallen; de bevelhebbers der Walen, die ten tijde van den hertog van Alva in de stad lagen, hadden er hun intrek genomen; later werd het een tijdlang door een Engelschen ridder, Sidney, bewoond, en sedert gebruikt tot een gasthuis en een barak voor soldaten. Dit is gewoonlijk het begin van het droevig einde: watervloeden en stormen brachten het hunne bij, en zoo is het Huis van het Zeewijf, dat zich omtrent het midden der zeventiende eeuw van voren nog vertoonde als een gedeelte van een vroeger niet onaanzienlijk gebouw, verdwenen, zonder dat men weet hoe en wanneer.

Wellicht zouden oude grondbrieven en stedelijke of andere registers hieromtrent eenig licht kunnen verspreiden, misschien ook niet; wellicht heeft het huis nooit bestaan, en is het geheele geval een sprookje, ja! hetgeen slimmer is, niet dan een klucht, een doode musch, waarmede men den liefhebber en opdelver van oude prullen heeft willen vroolijk maken en bedriegen; en is dit waar, dan zal men te vergeefs het geheugen der oudste bewoners van Vlissingen op de proef stellen, en vruchteloos, al ware het ook tot Sint-Jutmis, in oude, halfvergane papieren en perkamenten snuffelen. Doch juist dáár, waar den geleerde alle grond onder de liepste nacht hem omrijver in zijn element; et hij alles helder, alsof t verspreidde, dat met ijveren kon. Hij weet, hetgeen gebeurd is en hetgeen niet gebeurd is, en vertelt zonder te liegen; want hij verhaalt geene waarheden, dat geene waarheden zijn, maar hij verdicht. Het is zijn beroep; gelukkig zoo het zijne roeping is! Hij bedriegt de wereld niet meer dan ij wil bedrogen zijn; en wordt somtijds beloond met onverdiende toejuiching, veeltijds met harde, ofschoon wellicht niet geheel onverdiende afkeuring.

Vrouw Machteld had zich weer nedergezet, na zich alvorens overtuigd te hebben, dat het broodsop, hetwelk in een roode steenen pan aan den haard stond, nog eenigen tijd kon warm blijven; want zij verwachtte de terugkomst van haar zoon. Broeder Peter was zoo op het oogenblik, zoo hard als hij loopen kon, naar zijn klooster teruggekeerd; zoowel zijn verlangen om de oude vrouw door zijne woorden gerust te stellen, als de schotel met verwarmend broodsop, welken zij hem had voorgezet, had hem langer doen blijven dan hij gedacht had, en zou hem nu de straf op den hals halen voor zijne terugkomst na de sluiting van het klooster. Van tijd tot tijd liet Machteld hare handen zakken; dan verdorde de grove, doch warme kous niet, welke zij voor haar Wolfert breide, en zij luisterde met bezorgdheid naar de onstuimigheid van het weder. Broeder Peter had haar wel gezegd, dat haar zoon zeker zoo roekeloos niet zou zijn, om tegen den nacht, en dat bij zulk noodweer, den Vlaamschen wal te verlaten; zij had het ook geloofd, zoolang de goede monnik bij haar was; doch nu vertrouwde zij er zoo sterk niet meer op, dat Wolfert de Wijlinge niet zou oversteken: zij kende zijne stoutheid, en hij had beloofd tegen den avond terug te komen. Zij bad de heiligen, dat zij hem in hunne hoede zouden nemen, en hem ingeven, om aan de overzijde van het gevaarlijke water in het Palenhuis te overnachten.

De vijf tientallen jaren welke Machteld geleefd had, waren zoozeer de oorzaak niet, dat men op haar gelaat geene sporen van vroegere schoonheid ontwaarde, en dat zij veel bejaarder scheen dan zij was; de rampen verzilverden die eertijds bruine haren, rimpelden dat weleer gladde voorhoofd; doch ofschoon zij haar een vroegen ouderdom bezorgden, zoo gaven zij een groote eerwaardigheid aan dat gelaat, hetwelk zooveel goedheid uitdrukte, waarop steeds zooveel moederlijke teederheid voor haar zoon te lezen stond, en dat nu zooveel bezorgdheid verried. De koperen lamp verlichtte dat vrij groote vertrek slechts weinig; alleen op en bij de tafel, die dicht naast den haard stond (want het was in de maand December), liet zich alles duidelijk onderscheiden. Dáár zat in haar armstoel, de weduwe van Nanning Koggeman, die weleer als rijk bekend stond, en het ook was; wiens schepen vroeger naar Frankrijk en Engeland vertrokken, en terugkeerden met rijke ladingen; wiens handteekening in de helft der veertiende eeuw zoo goed als goud was in de havens van die landen en op de markten van Vlaanderen. Vroeger toen zij jong was, kon zij zooveel handen krijgen en betalen om haar te dienen, als zij slechts wilde; — nu was zij alléén; die vroegere welvaart was verdwenen. Verliezen, door de woede van het ontrouwe element geleden, dat vroeger zijne schepen zoo gewillig gedragen had, door de oorlogen en de

(1) *lange zes*; kaars van zes in een pond, dus zeer dun en weinig licht gevende.

ontrouw der menschen ondergaan, maakten van den rijken koopman een arm man — het verdriet dat hij er over gevoelde, van zijne vrouw een weduwe. Haar bleef niets over dan de herinnering aan vroegere grootheid. De naam van braafheid en eerlijkheid, welken haar man in zijn ongeluk niet verloren had, en dien hij door de rampen, welke hem getroffen hadden, zelfs nog meer bewezen had te verdienen, was altijd nog een schoone nalatenschap; doch niets schonk haar meer vertroosting in dat leed, dan het geluk van den jongste harer kinderen niet evenals hare andere verloren te hebben: Wolfert was haar steun en troost; aan hem, toen nog een kind, beval zijn stervende vader haar aan, en hij was een gehoorzaam en liefderijk zoon.

Het huis, dat zij bewoonde, stond in dat gedeelte van het oude Vlissingen, hetwelk bij de vestiging van de nieuwe stad binnen haar omtrek begrepen was; de plundertochten van zeeroovers, welke hier in vroegere dagen zoo dikwijls schrik verspreid hadden, en de invallen der Vlamingen, waren zeker de redenen, dat de vroegere eigenaars van dit gebouw in het openliggende dorp de kosten hadden gedaan, het van steen te laten opbouwen, en zelfs getracht hadden, het naar de wijze van dien tijd eenigszins tot een versterkt huis te maken. Dat die vroegere bezitters van edele afkomst geweest waren, liet zich wel denken, doch was niet bekend: de grootvader van Wolfert had het gekocht en ingericht voor zijne woning en tot bewaarplaats van koopgoederen; thans echter was het ledig, en zonder goederen of huisraad, behalve twee kleine slaapvertrekken en de groote huiskamer. Vroeger had vrouw Machteld er een gedeelte van verhuurd; maar sedert de watervloeden en herhaalde stormen het huis gedeeltelijk van het dak beroofd, en den muur van het achterhuis hadden doen instorten, was zij ook verstoken van het voordeel, dat zij uit de verhuring trok. Eens had haar zoon haar voorgeslagen het huis te verkoopen, en een kleine en meer geschikte woning te betrekken; doch toen zij haar verlangen had te kennen gegeven, om op dezelfde plaats te sterven als zijn vader, had hij er nooit meer aan gedacht. De koude en de ongemakken, welke zij in dit huis moest verduren, schrikten haar niet af; die ledige bergplaatsen, die kamers zonder huisraad, waar de regen door gebroken vensters en door de zolderingen binnendrong, hadden nog iets aantrekkelijks voor haar; het geheele gebouw was gelijk een oud en verscheurd boek; maar evenwel las zij er het verledene in, dat haar dierbaar was: elk vertrek was een hoofdstuk, elke steen een letter; op elk blad las zij van den echtgenoot, dien zij verloren had, en van hare kinderen, die reeds bij hun vader in den hemel waren.

Ter liefde van zijne moeder, had Wolfert de droomerijen zijner jongelingsjaren opgeofferd, en was bij haar gebleven; hij zou nu geen zeetochten naar Engeland, Frankrijk of nog meer afgelegen landen doen; hij zou nimmer opklimmen tot den rang van bevelhebber van een schip, nimmer wellicht door vlijt en geluk eens even rijk worden als zijn vader, en den naam van Koggeman weder in den handel doen gelden: evenwel was hij tevreden; want zijne moeder was gelukkig, en hem dankbaar voor zijne opoffering. De zoon van den rijken koopman was nu schipper, niets of weinig meer; dagelijks zette hij reizigers over van den Zeeuwschen naar den Vlaamschen wal, bracht goederen over, of diende den schepen, die minder met het gevaarlijke vaarwater bekend waren, voor loods; want reeds toen voer men nu en dan, om den tol op de Schelde te ontgaan, over de Honte naar Brabant. Doch ofschoon de jonkman, die, indien het geluk zijn vader niet ontrouw was geworden, eigenaar zou geweest zijn van eenige groote schepen, nu slechts een klein vaartuig bezat, zoo onderscheidde hij zich altijd boven diegenen, welke hetzelfde beroep als hij uitoefenden, door een wel aan zijn stand passende, doch netter kleeding, en dit behaagde aan zijne moeder zeer; nooit was het haar te veel, om dagen achtereen met inspanning te werken aan de kleederen van haar zoon. Ook zijn vaartuig was zindelijker en beter ingericht dan de overige, die op den stroom voeren; hij stelde daarin zijne eer en zijn genoegen; bij voorkeur maakten er de lieden van eenigen rang gebruik van, en als men eenige vrouwen of meisjes bij schoon weder eens de zomers een watertochtje wilde laten doen, dan werd Wolfert en zijn vaartuig gewoonlijk daartoe verkozen. De meisjes zaten het liefst in dat zindelijke vaartuig, waar hare schoone kleederen geen gevaar liepen om bedorven te worden; bovendien was het sterk en goed gebouwd, en Wolfert was zulk een kundig schipper; men liep geen gevaar als hij het roer in handen had. Zij gevoelden geen vrees als hij, op de bank op het boord van het vaartuig staande, haar ophief, alsof zij een veder geweest waren, en haar van den steiger zacht op den bodem van het vaartuig nederzette, of haar bij het uitstappen zijne krachtige hand

bood. Somtijds, wanneer het vaartuig als een vogel over den stroom voortsnelde, als de mast oogenschijnlijk dreigde op het water te gaan liggen, en de geleiders der meisjes deze bespotten over hare ontijdige vrees, dan was een smeekende blik op den stuurman geworpen, of een angstkreet voor dezen genoeg, om de vaart van zijn vaartuig te verminderen, en te maken, dat de mast zich ophief.

Dan beloonde vaak een dankbare blik van een paar schoone oogen den jonkman, die zoo goed verstaan had, wat men verlangde, en die veeltijds slechts het schijnbaar gevaar had doen ontstaan, om dezen dienst te kunnen bewijzen, waarvoor hij wel eens bij het aan land stappen nog met een zachten handdruk beloond werd.

De regen kletterde tegen de ruiten van het vertrek, waarin Machteld zat; van tijd tot tijd verhief zich de wind met ontstuimig geweld; dan hoorde zij somtijds in het verlaten gebouw, dat zij bewoonde, iets vallen of kraken, en zij zuchtte; elken steen, die er viel, zou zij nimmer weer zien vervangen door een nieuwen. Sedert broeder Peter vertrokken was, had zij nog niemand hooren voorbijgaan, en zij stond eindelijk op, om zich ter ruste te begeven, toen iemand langs het huis voorbijging; doch dat was Wolfert niet, die gewoonlijk met een vluggen en haastigen tred bij den weg ging; die voetstappen waren te zwaar. Maar daar werd geklopt aan de deur. Zou zij zich bedrogen hebben, of kwam wellicht iemand anders haar een ongelukkige tijding brengen? Met sidderende hand vatte zij de lamp op en verliet de kamer.

Juist toen zij de lamp in een nis in den muur plaatste, om haar voor den tocht te beveiligen, werd er weder geklopt; doch nu dreunden de harde en snelle slagen door het huis: zóó klopte Wolfert nooit; hij wist wel, dat zijne moeder zoo schielijk niet kon openen, en zij vroeg beangst: »wie klopt daar nog zoo laat?" — »Ik ben het, moeder! doe open, doe schielijk open!" riep men luid van buiten. Machteld haastte zich zooveel zij kon, en zeide, de deur openende: »Goddank! dat ik u zie, Wolfert! maar waarom komt gij....." Doch zij vervolgde niet; want haar zoon trad haar met drift voorbij. Hij was blootshoofds; het water droop hem aan alle zijden uit de kleederen, en hij droeg, zoo het scheen, een mensch, die in een mantel gewikkeld was, over zijn linkerschouder; misschien was het ook een pak koopwaren; doch eer Machteld iets kon vragen, riep Wolfert: »Maak in Gods naam de deur dicht, moeder! en help mij spoedig."

De ontstelde vrouw voldeed zoodra mogelijk aan dit verlangen en volgde haar zoon toen met de lamp. Wolfert was reeds in de kamer, welke zij zoo even verlaten had, en had het pak bereids op den grond nedergelegd, die dreef van het daaruit loopend water. »Kom nader bij met de lamp, moeder!" verzocht Wolfert, en Machteld trad naar hem toe. Toen maakte hij den mantel los, en zeide, vóórdat zij iets vragen kon: »Het is een man, dien ik gered heb; hij was bijna verdronken, en ik met hem."

»Hoe dat?" vroeg Machteld: maar Wolfert antwoordde niet; want hij stond verbaasd, toen hij den mantel losgemaakt had, en iemand in een lange, zoo het hem voorkwam, van kostbare geruite stof gemaakte vrouwenkleeding, vóór zich zag. De armen waren bij de ellebogen om het lijf vastgeknoopt met een langen zijden sluier, en ook de handen waren te zamen gebonden. Moeder en zoon ontsnapte een uitroep van bevreemding, zoodra zij dit ontwaarden; de laatste knoopte met drift die banden los, en zijne moeder, die nu reeds, evenals hij, naast het natte lichaam in het water nedergeknield was, ontdeed het hoofd van een ruige muts, welke onder de kin was vastgebonden, en riep toen met verbazing: »Het is een vrouw, Wolfert!"

»En, bij St. Wille! zij is schoon!" riep deze, die het hoofd van de onbekenden voorzichtig oplichtte en toen weder op de muts nederlegde. »O! welke schoone blonde haren!" vervolgde hij met vuur, terwijl hij zijne moeder hielp, om de lokken die voor haar gelaat gevallen waren, weg te doen. »Het is nu geen tijd om daarnaar te zien," zeide Machteld, die, minder opgetogen dan de jonkman, nu ook den doek losmaakte, welke over den mond gebonden was. Wolfert hield eene der handen van de vrouw in de zijne geklemd, even alsof hij haar wilde verwarmen, en hij riep plotseling droevig: »Moeder! zij is zoo koud als een lijk; zij is reeds dood!"

»Breng maar mijn bed en mijne dekens hier; leg ze daar naast den haard en stook dan het vuur op," zeide vrouw Machteld die reeds naar de pisel (1) trad, om eenige kleedingstukken voor den dag te halen. Wolfert voldeed met vaardigheid aan haar verlangen, en toen ook het vuur helder brandde, zeide zij: »Ga nu heen, ik zal u straks roepen." Wolfert aarzelde; doch toen zij nogmaals zeide: »Ga toch! elk oogenblik kan haar het leven kosten;

(1) Kast.

misschien is het nog niet te laat!" toen ging hij schoorvoetend heen, en wierp een laatsten blik op dat doodelijk bleeke gelaat, op dat natte geruite kleed, hetwelk de schoone leest van dat verstijfde lichaam verried. Hij zou zoo gaarne gebleven zijn!

In de gang bleef hij reeds staan, en, tegen den muur geleund, dacht hij na over het gebeurde. Die kleeding, die banden maakten hem nieuwsgierig. Vergeefs trachtte hij zich te verklaren, waarom die man in een vrouw veranderd was; ja, deze gebeurtenis verschrikte hem, want hij was niet verheven boven de bijgeloovigheid zijner eeuw; hij vroeg zich zelven af, of de duivel, wiens naam hij zoo dikwijls, en nog dienzelfden avond, in den mond gehad had, hem wellicht door deze schoone onbekende in het ongeluk wilde storten; hij beefde en klappertande. Doch daar werd een deur geopend; weg was zijne vrees! hij mocht zeker reeds binnenkomen, en naderde. Nu vroeg zijne moeder: »Zijt gij het, Wolfert? hebt gij wel droog goed aangetrokken?"

Wolfert was op het punt van te liegen; doch hij hield het »ja!" terug, dat zijne moeder niet lang had kunnen misleiden, en vroeg: »Kan ik binnenkomen, moeder?" —» Wel neen, Wolfert!" antwoordde zij; »maar trek toch dat natte goed uit, kind! of gij zult ziek worden." De deur werd wederom gesloten, en Wolfert dacht nu voor het eerst aan de noodzakelijkheid, om zich te verkleeden. »De koude deed mij straks klappertanden," dacht hij, »zij kan geene afgezant van de hel zijn; zij is te schoon," en hij voldeed aan het verlangen van de bezorgde moeder.

Toen hij eindelijk geroepen werd, lag de onbekende naast het groote vuur op het bed onder de wollen dekens. Een muts van zijne moeder verborg die schoone lokken; hij zag niets dan het doodsbleeke gelaat; de oogen en de mond waren gesloten. »Moeder!" riep hij op smartelijken toon: »moeder, zij is dus dood!"

«Neen, kind!" zeide deze, «onze goede Heer Jezus en zijne heilige moeder zijn geloofd! zij leeft, ofschoon zij nog niet gesproken heeft, en hare oogen gesloten zijn gebleven." Wolfert knielde naast het bed neder, boog zich voorover, om te luisteren naar de ademhaling; maar hij hoorde niets! toen bracht hij zijn hoofd nog dichter bij, zoodat zijne wang die van de onbekende raakte. Hoe onmerkbaar ook, gevoelde hij een zachte warmte tegen zijne koude wang, en hij riep verheugd: »Ja, zij leeft!" In de beschouwing van dat welgevormde gelaat geheel verloren, bleef hij geknield liggen, totdat de stem zijner moeder hem wekte, die luid riep: »Wolfert, Wolfert! hoort gij niet? ik heb u al driemaal geroepen, ga zitten, jongen! en eet wat; denk toch hoe bedroefd ik zou zijn, als gij ziek werdt."

Werktuiglijk stond haar zoon op, ging zitten op een stoel, dien zij had nedergezet, at het warme broodsop op, dat zij hem had opgedischt, doch luisterde niet naar hetgeen zij vertelde van broeder Peter en van hare ongerustheid. Door den heilzamen invloed van het warme voedsel en het vuur, waarnaast hij gezeten was, kregen zijne leden hunne gewone vlugheid en buigzaamheid terug; zijne handen en zijn gelaat waren niet meer koud, en met stille vreugde zag de moeder haar zoon weder geheel van deze vermoeienis bekomen en de kleur op zijn gelaat terugkeeren. Geduldig had zij gewacht met vragen; nu echter verhinderde hare bezorgdheid voor zijne gezondheid haar niet meer, om aan hare nieuwsgierigheid te voldoen, en zij vroeg hem, waarom hij nog zoo laat gewaagd had over te komen, en hoe hij dat meisje gered had.

«Ik zal het u zeggen, moeder!" antwoordde Wolfert; hij stond op en volgde haar naar de onbekende. De oude vrouw onderzocht, of de kruiken met water, die zij naast haar gelegd had, nog warm genoeg waren, en toen zij zich weder had nedergezet, zeggende: »Ik luister," ging ook wolfert zitten en zeide:

»Ik was voornemens even na den middag naar de stad terug te keeren; want ik voorzag, dat de wind zou opsteken en het gevaarlijk zou worden op het water; maar mijn jongen werd juist ongesteld, zoodat ik besloot met de andere schippers aan de overzijde in het Palenhuis te blijven overnachten. Ik dacht wel, dat gij ongerust zoudt zijn, moeder! doch alleen vertrouwde ik het niet op het water. Wij waren allen reeds gaan liggen, toen de vrouw ons kwam zeggen, dat er iemand aangeklopt had, die wenschte overgezet te worden; ik en een paar van de maats stonden op, maakten de luiken open, die wij even spoedig weder sloten, en eenparig zeiden wij, dat het geen weer was om de Wijlinge over te steken, dat het roekeloos het lijf wagen zou wezen. De vrouw vertrok, doch keerde weldra terug met het bericht dat de vreemdeling bij zijn besluit bleef volharden, en dengene, die het wilde wagen, veel geld aanbod. Wij bleven weigeren, zelfs toen de vrouw voor

de derde maal terugkwam; doch nu besloot ik hem eens te gaan spreken, en stond op."

»Kind! kind!" zeide Machteld bestraffend; doch Wolfert zeide snel: »Ik ben hier en zit gezond vóór u, moeder! maar gij weet nog niet alles. Ik sprak met den vreemden man, die, ofschoon eenvoudig gekleed en een mantel dragende als die daar hangt, naar zijn spreken iemand van aanzien scheen te zijn. Hij bood mij zooveel geld aan, dat ik reeds besloot het te wagen; want het is winter, ik wilde zoo gaarne wat verdienen, en nu de Graaf van Vlaanderen met de Gentenaars verzoend is, valt er niets buitengewoons voor; hetgeen zij vroeger met goud betaalden, daar geven zij nu kooper voor. Evenwel hield ik mij taai; hij bood al meer en meer, en eindelijk werden wij het eens; doch mijn jongen was ziek. Alléén te varen, dat ging niet aan; toen trachtte ik iemand over te halen om mij te helpen; doch niemand der schippers of knechts kon er toe besluiten, zelfs Lard niet: het was ook noodweer. Ofschoon het mij diep leed deed, zeide ik den vreemdeling, dat hij zou moeten wachten, omdat ik alléén mijn vaartuig niet besturen kon; toen bood hij mij nog meer, en zeide zelf bekwaam te zijn om het roer te houden, en ik liet mij overhalen.

»Wolfert! dat was nu den Hemel getergd, dacht gij dan niet om mij?" zeide Machteld, en zij veegde hare oogen af.

»Ja wel, moederlief!" antwoordde de jongeling, en opstaande kuste hij haar en zeide: »Uw zoon wilde u zoo gaarne eenig gemak bezorgen, en gedurende den winter het gebrek van u verwijderen. Heb ik niet wel gedaan, zoo vergeef het mij, de heiligen hebben mij immers bijgestaan!" Hij ging weder zitten en vervolgde: »Mijne maats hadden zelfs geweigerd, om mij mijne boot te helpen gereed maken; zij wilden, zeiden zij, de hand niet leenen tot hetgeen mijn ongeluk veroorzaken moest. Terwijl ik er dus alleen aan bezig was, zeide de vreemdeling mij, dat hij zijn makker ging halen, die hem op eenigen afstand wachtte; hij had mij van dezen nog geen woord gerept, en ik dacht in het eerst, dat hij van voornemen veranderd was, nu hij gezien had, met welk een woede de golven door den wind werden voortgejaagd, en dat hij niet zou wederkeeren. Ik bedroog mij echter; want weldra riep hij mij. Door de duisternis en door den ijver, waarmede ik bezig was, had ik hem niet zien naderen, en hij gelastte mij nu, om hem zijn reisgenoot in de boot te helpen plaatsen; zelfs toen hij mij zeide, dat deze zoo ziek was, dat hij zich niet verroeren kon, was ik nog verwonderd, dat hij onbeweeglijk bleef, en dat men hem in dien toestand nog over het water voerde. De vreemdeling legde hem, zoo lang als hij was, op den steiger neder, klom in de boot en vatte toen den zieke om het lijf, terwijl ik de beenen opnam: zóó strekten wij hem op den bodem van het vaartuig neder. In het eind gereed zijnde, verzocht ik den vreemdeling nu bij het roer te gaan zitten; tot nog toe had hij bij zijn makker vertoefd, naast wien hij een kleinen zak had nedergelegd. Hij voldeed aan mijn verlangen, doch zweeg toen ik hem vermaande, om den bijstand der heiligen in te roepen: dit herinner ik mij nu eerst. Had ik vroeger alles zoo goed doordacht als toen, dan had ik mij nimmer op de zee gewaagd: zoo oud als ik ben, heb ik mij nog nooit bij zulk weder in een open vaartuig op den stroom bevonden. De zuidwestewind joeg het water uit de Wilde Zee met drift tegen den stroom op die door de aanhoudendheid van den wind, het water van de Honte niet had kunnen lozen; het was verschrikkelijk op de Wijlinge in de duisternis en met dien kouden regen. Ofschoon de vreemdeling inderdaad niet geheel onkundig scheen in het besturen van een vaartuig, en ik het met mijne boot tegen wind en stroom kan stoppen, waar een ander het doet, zoo kan ik het alleen toeschrijven aan de hulp van den goeden St. Wille en uwe gebeden, dat ik het hier tot aan den wal gebracht heb. Nu en dan als ik het roer hield, kroop de vreemdeling naar zijn makker, die zoo heen en weder had gerold, dat hij hem met een touw had moeten vastbinden. Deze voorzorg, en de gedachte, dat een moordenaar geene reden kon hebben, om een lijk met zich te voeren, verhinderde mij in het eerst alleen om te denken, dat de vreemdeling zooveel geld geboden had, om aan het recht te ontsnappen; doch sedert er eenig geluid uit dien mantel gekomen was, twijfelde ik niet langer, of de man was ziek; hetgeen de vreemdeling, die terstond naar hem toeging, bevestigde, door mij te zeggen, dat hij klaagde en steunde van de koorts. Toen wij eindelijk met Gods hulp den overtocht volbracht hadden, maakte ik mijn boot stevig vast aan de palen. De vreemdeling wierp eerst zijn zak op den steiger, en ik wilde toen zijn makker oplichten; maar hij gedoogde niet, dat ik den zieke dezen dienst bewees: hij zelf hief hem op, liet hem tegen den steiger aanleunen, verliet vaardig de boot, vatte zijn reisgenoot onder de armen, en tilde hem op. Gij kunt begrijpen, moe-

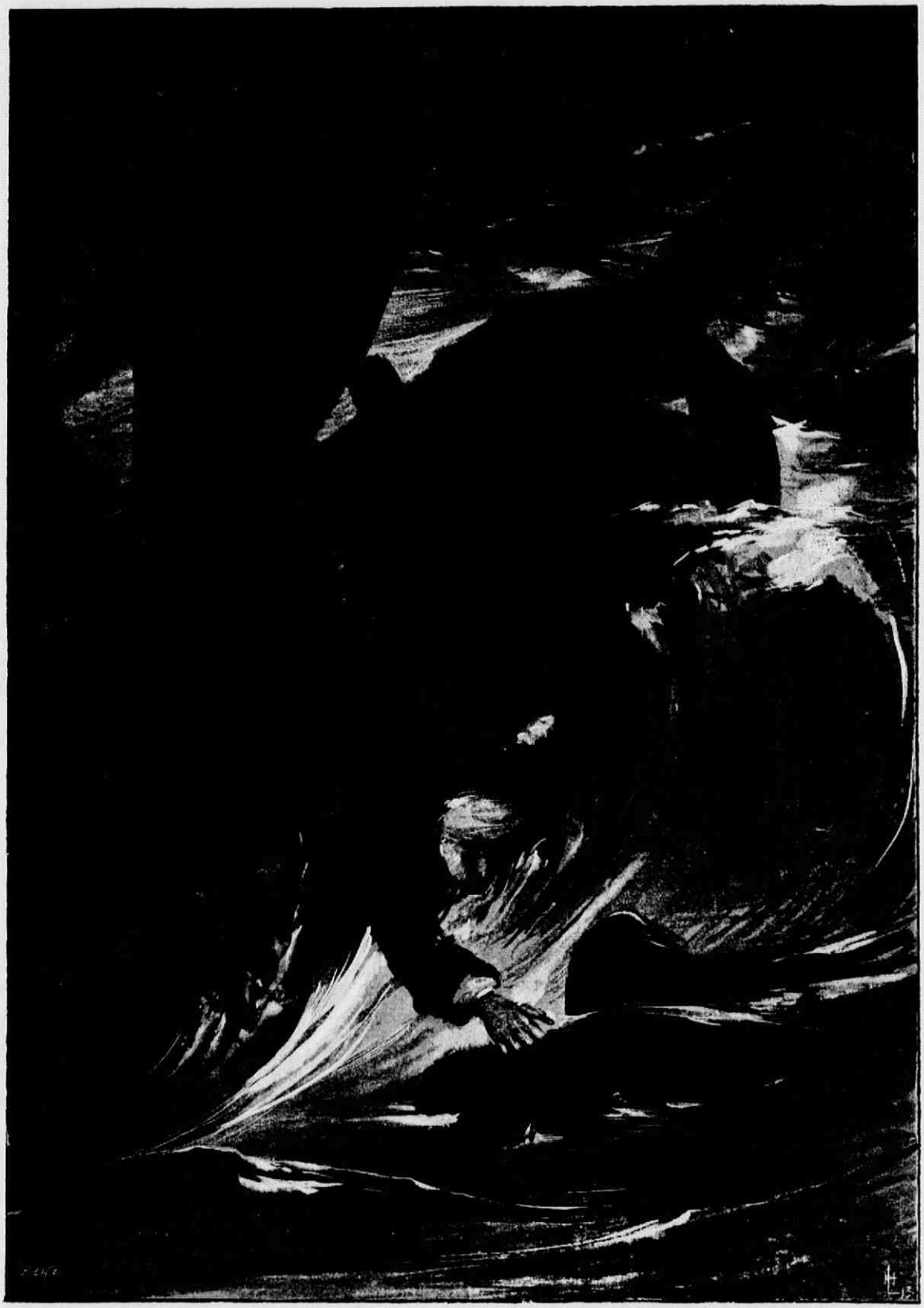

Ditmaal greep ik, in weerwil der deining, wat in het water dreef, en voelde dat het een mensch was. Toen heb ik nog het grootste gevaar uitgestaan: dikwijls was ik halverlijf in het water; van alle zijden sloegen de golven over mij heen, ik dacht niets anders of de boot zou omslaan.

der! hoezeer ik verbaasde, toen ik den zieke, zoodra hij op zijne voeten stond, ter zijde zag uitwijken of vallen; de vreemdeling hield hem vast of greep hem weer, doch verloor hierdoor het evenwicht, en zij stortten beiden langs het roer van de boot in het water. Ik schreeuwde van schrik, en zonder na te denken, vatte ik mijn mes en sneed de touwen stuk, die de boot vasthielden."

»Deedt gij dat?" vroeg Machteld angstig, en haar zoon vervolgde, de schouders ophalende: »Ja, moeder! het was zeker een ingeving, ik hoop van de heiligen. De boot volgde nu de willekeur der golven, en dus waarschijnlijk dezelfde richting als de in het water gevallenen, die ik niet zag, en ook met geen mogelijkheid had kunnen zien; want het was zoo donker. Plotseling stiet de boot tegen iets; maar niet tegen den wal: ik begreep, dat het een drijvend voorwerp was, snelde naar die zijde, tastte rond, doch voelde niets. Ik had mij toch niet bedrogen; want nu ontving de boot een tweeden lichten stoot. Ditmaal greep ik, in weerwil der deining, wat in het water dreef, en voelde dat het een mensch was. Toen heb ik nog het grootste gevaar uitgestaan: dikwijls was ik halverlijf in het water; van alle zijden sloegen de golven over mij heen; ik dacht niets anders of de boot zou omslaan. Ik riep St. Wille aan en beloofde, hem te bedenken; eindelijk, dank zij zijn bijstand! trok ik den gezonde of den zieke binnen boord. Door Gods bestiering wierp de stroom mij, eenige oogenblikken later, ver van de stad af tegen den dijk; ik sprong uit de boot, trok haar, toen de golven haar op nieuw oplichtten, met het touw hooger op, en vond gelegenheid om haar vast te maken. Nu nam ik den man, dien ik gered had, op, droeg hem stadwaarts, ging den zak afhalen, welke nog op den steiger lag, en snelde hierheen. Zonder iemand anders gesproken te hebben dan Tijl de Kuyper, bereikte ik, doodelijk vermoeid, eindelijk ons huis. En nu is de man veranderd in eene vrouw; de vreemdeling die mij zooveel geld beloofde, en die haar zeker tegen haar zin vervoerde, zal nu wel verdronken zijn."

Met verbazing had Machteld naar haar zoon geluisterd, en niettegenstaande zij wist, dat het gevaar voorbij was; nu en dan door eenige uitroepen haar angst laten blijken. Zij deelde nu op hare beurt aan Wolfert mede, dat al de kleedingstukken van de vrouw verrieden, dat zij van een voorname geboorte was, en liet hem een fraai bewerkte gouden keten zien, met een versiersel er aan, dat van veel waarde scheen te zijn, en dat zij om den hals van de onbekende gevonden had. Moeder en zoon deelden elkander hunne gedachten mede: nu eens hielden zij de onbekende voor een jonkvrouw, welke door den man, die haar vergezelde, was weggeroofd; dan weder waren zij van oordeel, dat men de vreemdeling voor den boozen geest moest houden, die Wolfert door het aanbieden van een groote belooning had overgehaald om zijn leven te wagen, en zijne ziel door een overhaasten dood, en zonder in staat van genade te zijn, voor eeuwig ongelukkig te maken; en dan had Satan wellicht, toen de heiligen den jongeling een gelukkigen overtocht bezorgd hadden, deze vrouw achtergelaten en door hem doen redden, om evenwel zijn doel te bereiken: vooral de oude vrouw hechtte veel aan deze verklaring van het vreemde geval, en ried haar zoon zich te wachten voor de bekoringen van den booze. Wat Wolfert betrof, hij zag in de onbekende jonkvrouw zoo gereedelijk geene afgezant der hel; hij meende het er voor te moeten houden, dat zij had willen ontsnappen aan haar vijand, en dat dit de reden geweest was, dat zij met dezen in den donker in het water was gevallen. De moeder ontried hem, om den inhoud van den fulpen zak te onderzoeken, en men werd tot op het laatst eens, om over de bijzonderheden van dit geval niet te spreken, voordat de onbekende gezegd had wie zij was, en men met broeder Peter beraadslaagd had. Wolfert zou voorgeven, dat hij den vreemdeling behouden had overgebracht, en, zoo het noodig was, alleen zeggen, dat hij een oogenblik later een vrouw uit het water gered had.

Wolfert scheen niet genegen om te vertrekken; doch zijne moeder overreedde hem om zich ter rust te begeven. Hij vertrok dus, na de onbekende nog een oogenblik aandachtig beschouwd en zijne moeder gekust te hebben. Toen maakte zich de oude vrouw gereed om den nacht op haar stoel door te brengen; hoe hare gedachten ook waren omtrent de vreemdeling, hare goedheid en menschlievendheid deden haar deze met dezelfde zorg verplegen, alsof zij hare dochter geweest ware.

Lang vóórdat den volgenden morgen de dag aanbrak, stond Wolfert, die weinig geslapen had, op, en verliet het huis; hij begaf zich naar de plaats, waar hij den vorigen avond zijn vaartuig gelaten had, en bracht het nu, daar het weder bedaard was, naar de gewone ligplaats; daarna

keerde hij terug, en bevond zich weder te huis, vóórdat er nog iemand bij de straat was. Hij luisterde aandachtig of zijne moeder reeds op was, doch hij hoorde nog geene beweging, en besloot dus te wachten, tot Machteld hem riep. Dit besluit duurde echter niet lang; want hij kon zijn verlangen, om de onbekende te zien, niet langer bedwingen, en opende behoedzaam de deur. Zijne moeder had uit voorzorg de lamp gedurende den nacht op nieuw gevuld, en hij zag haar slapende op haar stoel zitten; de vermoeidheid maakte dat de oude vrouw hem niet hoorde binnentreden. Hij nam de lamp op, trad naar het bed, waarop de vreemdelinge lag, en boog zich voorover. Zij leefde! hij hoorde haar in een gerusten slaap duidelijk ademhalen: lang stond hij zoo onbeweeglijk in de beschouwing van dat schoone, jeugdige gelaat verloren, toen ook zijn oog op dien blanken arm en die kleine hand gericht bleef, welke op de deken lagen. In het eerst aarzelde hij, uit vrees van haar te doen ontwaken; later wenschte hij naar het oogenblik, dat zij de oogen zou openen, en hij nam hare hand in de zijne. Zijn wensch werd verhoord, doch niet zooals hij gehoopt had; wel opende zij de oogen, maar zij trok hare hand terug, gaf een luiden gil van angst, en verborg zich geheel onder de deken. Ook Machteld ontwaakte snel en ontstelde hevig; doch toen zij zag dat het Wolfert was, bedaarde haar schrik, en daar hij verlegen de lamp nederzette, en met hangend hoofd naar het andere gedeelte van de kamer trad, bestrafte zij hem niet, maar begaf zich naar de onbekende. Op de toespraak van de vrouw, die haar verzorgd had, scheen zij ook minder bevreesd, en liet het dek weder van voor haar gelaat wegnemen, waarop Machteld zeide: »Het is niet wel gehandeld van u, Wolfert! de schrik zou haar kunnen schaden: gij ziet, zij leeft; maar zij kan mij niet verstaan; zij spreekt woorden, die ik nooit gehoord heb; ik heb haar dus niets kunnen zeggen of vragen: maar het is geene afgezant van den booze, want ik heb haar het kruis vóórgehouden, en zij heeft het gekust."

Dit bericht verheugde Wolfert, en zijne moeder trachtte nu op nieuw aan de onbekende te beduiden, wie Wolfert was, en welke verplichting zij aan hem had. Zij luisterde aandachtig, en lette met veel opmerkzaamheid op de bewegingen van de oude vrouw, die nu eens op den mantel, dan op haar zoon wees, vertoonde hoe deze haar gedragen had, en liet de banden zien, waarmede hare handen en armen waren vastgebonden geweest. Het scheen, dat zij gedeeltelijk begreep, wat men haar beduiden wilde, en zij luisterde scherp, toen Wolfert zelf zeide: »Herinnert gij u niet, dat ik u bij de beenen vasthield, dáár aan de overzijde van het water?" Waarschijnlijk herkende zij de stem van den man, die het vaartuig bestuurd had; want zij knikte met het hoofd. Toen naderde Wolfert, en zij stak hem zonder schroom hare hand toe, die hij kuste; hij zag met verrukking naar die oogen, welke, niettegenstaande hunne zeegroene kleur, zoo vriendelijk, zoo schoon waren! Ook zij zag zeker met welgevallen naar den breedgeschouderden jongeling, naar zijne welgevormde leest, en de goedheid, welke op zijn mannelijk gelaat te lezen stond; de uitdrukking echter zijner groote blauwe oogen deed haar de haren nederslaan.

Om geen opzien te baren, begaf Wolfert zich als naar gewoonte vroegtijdig naar de haven, ofschoon hij liever had willen te huis blijven. Na den middag kwam hij terug, en daar broeder Peter niet gekomen was, begaf hij zich naar dezen toe, na alvorens het geluk gehad te hebben, de onbekende bij zijne moeder aan tafel te zien zitten.

Broeder Peter was een van die monniken, welke het zich altijd lieten smaken, als men hun ergens iets lekkers voorzette; een kan goed bier en een stuk vleesch, en bij voorkeur een beker wijn, waren altijd zaken, waarmede men hem trekken kon. Zelfs versmaadde hij den kroes dun bier en de snede roggebrood niet, die men hem voorzette; want hij kwam niet enkel op het eten af: ware dit het geval geweest, hij zou zoo dikwijls niet bij Machteld gekomen zijn. In Vlissingen geboren, en elkeen bekend, waren alle burgers hem zoo goed als naastbestaanden; waar hij raad geven kon, deed hij het; waar hij helpen kon, daar liet hij zich vinden; ingeval van pest, zou men hem bezig gevonden hebben om de zieken te verzorgen, om de dooden te begraven; ingeval van belegering zou men hem op de muren, zoo zij er geweest waren, aangetroffen hebben, strijdende in de bres voor zijne medeburgers; bij de overgaaf der stad zou hij zijn uitgetrokken, om den overwinnaar te verbidden, en zich als een zoenoffer in zijne hand te stellen. Leefde hij op de kosten van het algemeen, of van de goederen, die weleer aan het klooster door de vromen waren geschonken, hij was geen doodeter en zou er nimmer toe overgegaan zijn om zijne broeders te bewellen, of te vervolgen: hij was de vriend, niet de vijand der burgers.

De reden, dat Machteld hem niet gezien had, bestond alleen hierin, dat zijne late terugkomst in het klooster hem een straf had op den hals gehaald: in geen drie dagen mocht hij uitgaan. Wolfert's komst verheugde hem, en hij hoorde met belangstelling hetgeen deze hem verhaalde; hij beloofde zoo spoedig mogelijk te komen, om de onbekende te zien en te zeggen waarvoor men haar houden moest, ofschoon haar eerbied voor het kruis hem reeds goede gedachten van haar gaf. Hij ried Wolfert, den zak niet aan te raken, vóórdat hij dien had gezien en gezegend, en had er niets tegen, dat men het gebeurde aan niemand gezegd had, behoudens alleen het geval, dat het bekend werd, dat de vreemdeling verdronken was, wanneer men Wolfert wellicht zou beschuldigen dezen vermoord te hebben; doch dewijl men nu reeds de waarheid verzwegen had, oordeelde hij 't het raadzaamst, om vooreerst het ééns gezegde niet terug te nemen.

Toen de morgen eindelijk aanbrak, waarop het broeder Peter vrijstond om uit te gaan, begaf hij zich dadelijk naar het huis van Machteld, en werd al terstond ingenomen ten voordeele van de onbekende, door haar eerbied voor zijne kleeding en zijn persoon. Het scheen, dat zij het Latijn verstond, hetwelk hij uitsprak, en toen zij ook het kruisbeeld kuste, dat hij haar vóórhield, verklaarde hij, dat zij een mensch en een Christin was; daar zij echter geen woord sprak, kon hij niet beoordeelen, in welke taal zij zich vroeger had uitgedrukt. Toen begaf zich de monnik tot het onderzoeken van den zak, echter niet zonder de noodige voorzorgen tegen alle gevaren van den booze; doch behalve eenige kleedingstukken, vond men er niets in dan een goede som goudgeld, van welke Wolfert te kennen gaf, dat hij vooreerst het bedongen loon voor de overvaart zoo afnemen, en het overschot gebruiken tot den aankoop van eenige benoodigdheden voor de onbekende. De eenige dienst, dien men had van de bemoeiingen van broeder Peter, bestond dus alleen in de meer stellige overtuiging, dat er van de onbekende geen gevaar te duchten was; evenwel verplichtte hij Wolfert vooral, door te ontdekken, welken naam zij droeg; want door een vernuftige uitvinding, waarop hij zich naderhand nu en dan nog veel liet voorstaan, wees hij eerst op Machteld en noemde luid haar naam; evenzoo noemde hij Wolfert, zich zelven, en, in het Latijn, het kruis, de lamp, de tafel en mee[illegible] hij nu nog eens de [illegible] zich zelven had aangewezen en genoemd, richtte hij zijn vinger op de onbekende en opende den mond, evenals wilde hij iets zeggen, waarop de onbekende zeide: »Childa!"

»Is dat Tijl niet! Dirk!"

»Ja! en hij komt op ons toe; vraag hem nu maar naar het Zeewijf, Lard! dan zult gij hooren, dat ik gelijk heb."

»Wij zullen zien," hernam de eerste der twee schippers, die aan den ingang der haven, welke in den loop der eeuw te Vlissingen gegraven was, op een houten bank onder een soort van afdak zaten te praten.

»Goeden morgen, mannen!" riep Tijl de Kuyper, toen hij begon te naderen, en vervolgde, zoodra hij bij hen kwam: »Nog aan den wal? het gaat niet druk, zoo het schijnt; zijn de maats wèl? zoo dat is goed. Ik moest juist hier op de hoogte wezen, en dacht, ik zal eens even aanloopen...."

»Is er wat nieuws, Tijl? vertel op, jongen!"

»Neen, Lard! maar ik kwam eens kijken, hoe gij het allen hadt, en hooren, of er ook wat nieuws aan de haven bekend was."

»Och neen, man! maar gij komt juist van pas, bij St. Jacob! daar hebt gij hier onzen Lard, die wil nog niets gelooven van het Zeewijf."

»Wil hij dat niet gelooven? maar...."

»Zoo waar als ik Allard heet, het zijn maar praatjes," viel de oude schipper den kuiper in de rede, en vervolgde: »St. Albert sta mij bij! maar zoo oud als ik ben, heb ik nog nooit soortgelijk dier of mensch, op de Honte, in de Wijlinge, ja zelfs niet in de Wilde Zee gezien, en ik ben van mijn leven zoo ver van de Poort der zee geweest, als iemand in stad durft denken."

»Moet gij dan alles zien, voordat gij gelooft? Bij St. Lieven, vader Lard! gij zoudt het een paap zuur maken, man! gij handelt als de Joden en Lombarden: die moeten ook eerst zien, voordat zij de beurs opensluiten. Maar is er dan niets waar, of gij moet het gezien hebben? Hebt gij het vat al gezien, dat Eghem uit Biervliet besteld heeft? niet....? Zoo! dat wilde ik maar weten; maar morgen, als gij het naar de overzijde brengt, zult gij toch zien, dat het er is, dat het in je boot ligt; en zoo is met het Zeewijf ook: Lard heeft er nooit een gezien, dat wil ik maar zeggen evenwel is het er; want ik heb het gezien, toen het nog versch gevangen was."

»Welnu, Lard! waar blijft gij nu? daar staat

de man zelf; hier helpt geen tegenspreken, en Wolfert heeft immers zelf...."

»Gezegd, dat hij een vrouw gered had en meer niet; op het laatst, Dirk! zult gij alle vrouwen nog voor zeewijven uitschelden."

»Wie denkt er aan schelden, vader?" vroeg Tijl; »het is geen scheldnaam: want een zeewijf heet een zeewijf, zooals een man, een man; maar het schijnt, dat gij mij tot een leugenaar wilt maken, en dat is schelden; gij weet immers, dat ik het Zeewijf gezien heb."

»Haar staart ook, Tijl?"

»Ja, ja! en gij behoeft daarom niet te lachen, Lard! alle visschen hebben staarten, of twijfelt gij ook dááraan?"

»Neen; maar ik wilde gaarne weten, waar die zit."

»Waar die zit? dat is een domme vraag voor iemand, die zoo lang op de buizen gevaren heeft; het is alsof gij nooit een visch, ja zelfs den zeeridder niet gezien hebt, die op de roeibaardse (1) van Schouwen geschilderd is, welke hier wel in de haven komt."

»Nu, Tijl! blijf bedaard, het is maar een vraag; en als die staart er is, dan moest men hem toch zien."

»Door de rokken heen, niet waar, Lard? dat zou wel aardig zijn; maar dat hij er is, dat weet ik: op dien avond kwam hij uit den mantel en hing slap naar beneden; nu is hij zeker omgekruld, zooals het behoort. Gij weet, dat Losse Piet met zijn broeder beloofd had, om verleden Zondag eens te zien, wat er onder dien langen sleep zit, maar dat zij het niet hebben durven doen; want Wolfert was er, zooals altijd, bij, en de jongens durfden niet; ik geloof ook, dat onze Koggeman de grap niet goedschiks zou aangezien hebben,"

»En dat het geen mensch is, is zeker!"

»Malle praat, Dirk!"

»Malle praat?!" riep Tijl, »het is dan te verwonderen, vader Lard! dat gij alleen meer verstand hebt dan de geheele stad; maar van den staart gezwegen, ofschoon ik er op zweren wil, dat hij er is, het is immers een uitgemaakte zaak, dat het Zeewijf elken morgen, als de zon opgaat, boven uit een der oude zolderramen van het huis van Koggeman naar de zee ziet; zij treurt om hare gevangenschap, en kijkt naar de zeemannen en zeewijven; maar die weten zeker niet waar zij is; anders zouden wij ze wel spoedig hier in de Wijlinge zien."

»En tusschenbeide hoort men haar zingen," zeide Dirk; »en ofschoon zij altijd haar gelaat bedekt, weet men toch, dat zij zeegroene oogen heeft en lange goudgele haren: dat heeft broeder Peter niet kunnen ontkennen. Bovendien weet gij, Lard! dat de Koggemans niet rijk zijn, en Wolfert betaalt met goud tegenwoordig."

»Ja, dat heeft hij verdiend, toen hij dien vreemden man heeft overgezet, dat weet gij zoo goed als ik; dat hadden wij ook kunnen verdienen, als wij het gewaagd hadden."

»Dan moest de vrouw niet weten, welk loon Wolfert bedongen heeft! Neen, Lard! hij geeft meer uit, en dat is geld van het Zeewijf; en bovendien, als zij een vrouw is, hoe komt zij dan bij den donker in het water, en hoe komt het, dat niemand haar kent?"

»Wel, het is ruw weer genoeg geweest, Dirk! dat hier of daar wel een schip kan vergaan zijn."

»Of dat nu niet reeds lang bekend zou zijn! Neen, man! gij weet zoo goed als ik, dat er hier op de eilanden zoomin als op de banken iets van dien aard gebeurd is; een mensch kan ook zoo ver niet zwemmen, en als ik en Tijl en andere menschen ongelijk hadden, dan zou men de vertellingen van de Wanen (1) ook niet meer gelooven kunnen."

»Hei, hei! dat is wat anders, dat was in oude dagen; maar...."

»Maar het is toch waar, dat moet gij bekennen," zeide Tijl; »en nu weten wij genoeg: sedert het kruis hier staat, blijven ze weg; maar daar heel diep in de Wilde Zee zijn ze nog in menigte."

»Dat spreek ik niet tegen, Tijl! maar ons Zeewijf gaat ter kerke, die is niet bang voor het wijwater, man!"

»Die is ook zeker alreeds eens gedoopt, Lard! maar hebt gij dan alleen niet gezien wat de geheele stad ziet? ik meen, dat Wolfert zoo veranderd is? Broer Peter haalt de schouders op, als gij er naar vraagt; het Zeewijf heeft hem betooverd, Lard! de arme jongen moest ze maar loslaten; want er komt nog een ongeluk van."

»Ja, Wolfert is de oude vroolijke borst niet meer, gij hebt gelijk; voorheen was hij altijd gereed om de meisjes wat te vertellen! en ze stoeiden en malden gaarne met den zoon van Nanning! want ofschoon hij niet veel meer heeft dan een oud huis, dat bijna invalt, zouden de meeste er toch op gesteld zijn, om de vrouw van Koggeman te worden; en juist omdat Wolfert hier maar te kiezen heeft uit eenige knappe meiden,

(1) roeischuit, schuit

(1) Oudgermaansche goden.

zou ik het haast moeten gelooven, dat het een zeewijf is, dat hem zoo mal gemaakt heeft. Bij St. Albert! het spijt mij; want op een goeden dag verleidt ze Wolfert nog om met haar mee te gaan, en dan zit de oude Machteld alleen."

»Dat is beter praat, Lard! en ik geloof nu, dat gij, evenals wij, over de zaak gedacht hebt doch alleen den onnoozele uithingt: gij zijt ook te lang op zee geweest om niet van zeewijven te weten."

»Wel mogelijk, Tijl! en als gij dan tijd hebt, dan zal ik je er eens iets van verhalen, dat mij door. . . . maar zeg, komt daar Wolfert niet aan?"

»Ja, Lard! en dan moest gij wachten tot hij hier is, dan kan hij meeluisteren: Tijl heeft toch den tijd."

»Den tijd! dat zegt gij wel, maar ik niet; doch het zij zoo! dan zal ik Wolfert nog eens goed uitvragen. . . ." Hier hield hij plotseling op en vervolgde toen: »Daar wordt de klok geluid; wat de schout nu weer heeft af te kondigen, daar moeten wij bij zijn: komaan, Lard! sta op, Dirk!"

»Ik kan niet," zeide deze, »en nader hoor ik wel wat het is."

»Goeden morgen samen!" zeide Wolfert, die op dit oogenblik onder het afdak trad.

»Hoe komt gij zoo laat. . . ?"

»Wij hebben geen tijd om te vragen, Lard!" viel Tijl hem in de rede; »ga mede, of ik ga alleen; komaan, Wolfert! ga met ons, de schout kondigt wat af; spoedig, of het is te laat!"

Wolfert schudde met het hoofd, en zeide: »Neen, Tijl! loop maar voort; wat de schout leest, zal mij zeker toch niet aangaan."

»Dat zal te bezien staan. Nu tot straks, Dirk! komaan, Lard!" riep Tijl, terwijl hij voortging, en hij vervolgde, toen zij een eind voort waren: Niet aangaan? als het eens een keur was om geen zeewijven te houden, ha, ha! maar loop wat harder, vader! of bij St. Jakob! wij komen te laat."

»Gij zijt niet nieuwsgierig, Wolfert! kijk ze eens loopen; Tijl is bang, dat een ander meer zal weten dan hij; daarom sleept hij dien armen Lard zoo voort; het spijt mij dat ik hier blijven moet."

»Kan ik het ook voor je waarnemen!" vroeg Wolfert met meer opgewektheid, dan waarmee hij vroeger gesproken had.

»Neen," zeide Dirk, »maar ik zie toch, dat, als gij een maat een dienst kunt doen, gij dan weer de oude Wolfert zijt. Raad eens, waarover wij gesproken hebben?"

»Ik weet het niet, en stel er ook geen belang in."

»Mis, man! dat doet gij wel; over het Zeewijf, Wolfert! nu, kijk maar zoo donker niet; mijn vader was niet rijk, zooals Nanning Koggeman; maar Wolfert! ik weet, dat gij daarom met mij toch goedmaats zijt, en dat ik het wèl meen. Beste jongen! daar hadt gij Lard, dien ouden guit, die hield zich alsof hij het niet geloofde; maar Tijl overtuigde hem toch! Nu, hij wist ook wel, dat er zeewijven zijn; hij is er oud genoeg voor, en ik wenschte wel, dat gij het ook geloofdet, mij dunkt, gij hebt er nu lang genoeg een in huis gehad om het te weten; die staart alleen reeds. . . ."

»Dirk!" riep Wolfert onvergenoegd. »Bij St. Wille! ik heb immers gezegd, dat zij geen staart heeft; al die praatjes. . . . op een goeden dag zal ik den eerste, die het weer zeggen durft, duchtig onder handen nemen."

»Dat zal de schout wel graag zien; maar ik raad het je af, als je het Zeewijf lief hebt; doch misschien was het goed voor je, dat men het je afnam. Daar komt mijne lading aan, en ik moet nu dadelijk weg, anders zou ik er meer van zeggen, tot je eigen best; want, bij St. Lieven! dat het een zeewijf is, dat is zeker, en als je alles goed nadenkt, zul-je het zelf moeten bekennen."

Dit zeggende, ging Dirk heen, om de goederen die hem gebracht werden, in zijn vaartuig te laden, en Wolfert bleef alleen onder het afdak achter. De klok van het stadhuis luidde nu niet meer, doch hij dacht er niet eens over na, of Tijl en Allard nog bijtijds zouden gekomen zijn. Hetgeen de schipper tot hem gezegd had, herinnerde hem al hetgeen hij vroeger van dezen en van anderen had moeten hooren over Childa, en bracht hem op nieuw al de vermoedens voor den geest, welke hij zelf nu en dan gevoed had.

Door de pogingen van Machteld, en de gewilligheid, waarmede Childa hare lessen ontving, sprak deze reeds veel woorden verstaanbaar uit; doch ofschoon het haar nu al mogelijk zou geweest zijn, op de vragen van de oude vrouw en broeder Peter te antwoorden, zij zweeg altijd, als men vroeg wie zij was, vanwaar zij kwam, en tot smart van den monnik, weigerde zij de taal te spreken, welke Machteld in dien nacht uit haar mond gehoord had; wellicht begreep zij ook niet, wat men verlangde. Op al die vragen antwoordde zij met zuchten, en de tranen, die zij dan stortte, verhinderden, om haar met dat onderzoek langer te pijnigen.

Ook Wolfert leerde haar zoo gaarne een nieuw woord, en als hij haar dat dan eindelijk goed hoorde uitspreken, dan gevoelde hij zich gelukkig; elk woord dat Childa aanleerde, vereenigde haar als het ware nauwer met hem; als zij de taal zijner moeder sprak, dan dacht hij niet meer om hetgeen men in de stad over haar dacht, aan hetgeen hij veeltijds zelf vreesde te moeten gelooven; dan was zij geen zeewijf meer, maar een maagd, een schoone maagd, een zuster, ja nog meer; dan droomde hij somtijds, dat het zijne bruid was, die naar hem luisterde, hare klanken naar de zijne vormde, en hij was er trotsch op, dat zij het vlugste aanleerde, als hij haar meester was.

Waarom was Wolfert zoo treurig? dikwijls wist hij het zelf niet. Veeltijds was het, omdat Childa ongelukkig scheen te zijn, omdat haar hart naar elders scheen te trekken, en dit bedroefde hem voor haar; dit verontrustte hem voor zich zelven. Wiens komst verbeidde zij? wie verlangde zij te zien?

Omstreeks den middag keerde Wolfert naar zijne woning terug; de deur stond aan, zooals gewoonlijk gedurende den dag, en hij trad het huis binnen. Ook de kamerdeur was niet gesloten, en hij hoorde broeder Peter, die bezig was aan Machteld eenig nieuws te verhalen. Dit was nu niets ongewoons; maar het bevreemdde hem, dat Childa, die anders gewoonlijk weinig acht sloeg op die lange gesprekken, welke zij niet begreep, nu met stipte aandacht zat te luisteren, en nu hij haar zoo op zijn gemak beschouwde, kwam het hem voor, dat haar anders blozend gelaat bleek was, ja dat het een hevig ongerustheid verried.

Dit bekommerde hem, en hij trad binnen; doch voordat hij Childa kon aanspreken, die een uitroep van schrik en medelijden liet hooren, toen zij hem gewaar werd, vroeg Machteld: »Hebt gij ook gehoord wat de schout heeft afgekondigd. Wolfert? Broeder Peter heeft het mij verhaald."

»Neen moeder!" antwoordde hij, en hij zeide niets meer, maar oogde Childa na, die snel opgestaan was, en de kamer verliet.

»Wolfert...."

»Is Childa ziek, moeder?" viel deze Machteld in de rede: »St. Wille zij mij genadig! maar ik geloof, dat zij weent; ik bid u, zeg het mij."

»Neen, Wolfert!" zeide Machteld, »zij is wel, het zal weer een gewone vlaag van droefheid zijn; zij heeft daar bedaard gezeten, terwijl wij spraken."

»Zeer bedaard, Wolfert!" merkte broeder Peter aan, en Machteld vervolgde, dezen een wenk gevende: »Dus hebt gij niets gehoord, en de markt was toch vol menschen; Wolfert, Wolfert! waar moet dat heen! gij denkt tegenwoordig maar alleen aan Childa: ziet gij niet, hoe mij dat verontrust en voor de gevolgen doet vreezen?

»Denkt gij dan, moederlief! dat ik niet meer om u denk, omdat het lot van het meisje mij bekommert? Moeder! kent gij Wolfert niet beter?"

»Ja, ja!" zeide de oude vrouw, hare tranen afdrogende, en zij drukte den jongeling, die haar gekust had, aan haar hart, »maar zie, kind! om mij lief te hebben, moet gij bij mij blijven; uw hart is goed, ik weet het, maar de verleiding is machtig, en als men u eens overhaalde om mij te verlaten, dan bleef de oude Machteld alleen."

Moeder!" riep Wolfert, en Peter zeide: »Waarlijk, Machteld!" zoo ver is het nog niet; en Wolfert weet te goed, wat hij aan u verplicht is; mijne gebeden zullen hem sterken tegen de aanvallen van den satan."

»Bij St. Wille, broeder!" zeide Wolfert met vuur, »Childa is de satan niet."

»En wat is zij dan?" vroeg deze; en toen Wolfert zweeg, vervolgde hij vol vertrouwen: »Ik zeg niet dat zij het is; ik weet niet wat zij is, en gij ook niet; maar ik weet wat zij kan zijn. Die vreemdeling, welke schijnbaar verdronken is, en die verandering van dien zieken man in een vrouw, bevalt mij niet; wellicht zijn zij beiden echter menschen geweest, en heeft deze of gene watergeest de gedaante van den een of anderen reisgenoot aangenomen, om zich door u te laten redden en hier in huis te komen."

»Broeder Peter!" zeide Wolfert, »voorheen hield gij haar voor een vrouw; een kwade geest kan immers het kruis niet kussen, en Childa gaat zoo trouw ter kerke."

»De goede geesten loven den Heer, Wolfert! en ook ik kan dwalen of gedwaald hebben; ik wil dan ook niet zeggen, dat zij een afgezante van den satan is."

»Dat kan zij ook niet zijn, want zij is zoo goed; men behoeft haar immers slechts aan te zien, om te ontdekken, dat zij de onschuld zelve is; maar zij is ongelukkig." Dit zeggende, trad hij naar de deur en riep, toen zijne moeder zeide: »Wolfert! blijf nu hier." »Ik kom zoo dadelijk terug, moeder!" en ging van dáár.

»Arme jongen!" zeide Machteld zuchtende.

»Ja wel, arme jongen, vrouw! gij hoort, ik heb

nog zoo iets gezegd om hem te waarschuwen; maar waarlijk, hij heeft gelijk; Childa is zoo goed, dat ik niet geloof, dat zij kwade bedoelingen heeft, en ook haar eerbied voor het kruisbeeld moet alle vrees benemen."

»Dus gij durft verzekeren, dat de menschen zich bedriegen, en dat zij geen zeewijf is?"

»Verzekeren? neen; want dat zij er geweest zijn, is zeker: een geleerde monnik uit een klooster te Gent, die, nu vijf jaren geleden, in ons huis eenige dagen doorgebracht heeft, verhaalde mij nog eens, dat hij wel oude boeken gelezen had, die bewezen, dat zij voorheen bestaan hebben."

»O! ik wenschte zoo gaarne te weten, wat ik denken moet! Childa is zoo goed; maar als ik er om denk, dat zij mijn Wolfert ongelukkig zou kunnen maken, dan maak ik mij zoo beangst. Heilige Moeder Gods! wees hem genadig, mijn Wolfert onder de zeemonsters! Zij is zeker weer boven en kijkt naar de zee: wat zoekt zij daar toch? Wolfert gaat haar zeker opzoeken, hij heeft rust noch duur als zij weg is."

»De tijd zal veel leeren, Machteld! maar hetgeen mij niet bevalt, is, dat zij die vreemde taal niet tegen mij durft of wil spreken, en niet zeggen wil wie zij is. Doch het is reeds laat, en ik moet heen." Dit zeggende, haalde Peter de kap zijner pij over zijn hoofd en verliet de kamer, gevolgd van Machteld, die de deur van het huis achter hem sloot.

De winter had weinig verdienste opgeleverd; daarom verheugde het Wolfert, zoodra de tijding kwam, dat de Gentenaars de stad Oudenaarden hadden overrompeld, zoodat de oorlog tusschen die van Gent en Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen, wederom een aanvang genomen had; want door tersluiks wapenen en levensmiddelen naar de Gentenaars te voeren, kon er nog iets meer dan in tijd van vrede verdiend worden, en noch Machteld noch Childa behoefden te weten, met hoeveel gevaar deze verdiensten gepaard gingen; evenwel bleven zijne tochten voor haar geen geheim.

De inrichting van Wolfert's kamer voor Childa, het aanschaffen van eenige kleedingstukken, en de meerdere onkosten door haar verblijf veroorzaakt, hadden de som uitgeput, welke in den zak geweest was, en gebrek aan geld verhinderde Wolfert alreeds dikwerf, om zijne moeder of Childa naar zijn verlangen van het een en ander te voorzien.

Nooit had Wolfert er aan gedacht, om Childa weg te zenden; integendeel, langen tijd was hij bevreesd geweest, dat zij hem verlaten zou; evenwel bewaakte hij haar, doch niet uit vrees dat zij in het water zou springen en ontvluchten, zooals men in de stad geloofde. Machteld zelve, ofschoon zij eerst gaarne zou gezien hebben, dat Childa vertrok, had nooit gesproken van haar het huis te doen verlaten, ofschoon zij wist, dat het onderhoud van het meisje te veel kostte voor de geringe verdiensten van haar zoon, en nu was zij reeds zoo gewoon aan haar bijzijn, dat het haar zelfs leed zou gedaan hebben, als zij vertrokken was, vooral nu Childa niet treurig of ongerust meer was, maar zich integendeel zoo goed zij kon toelegde, om Machteld in het huishouden de behulpzame hand te bieden.

De winter was voorbij; het was in den zomer; Machteld was uitgegaan om een kennis te bezoeken, die op sterven lag. Toen Wolfert te huis kwam, vond hij Childa alleen, die bezig was om met zijde van onderscheidene kleuren bloemen en vogels op een blauw lakensche huik (1) te borduren; een soortgelijke had Machteld reeds verkocht; het handwerk van het Zeewijf was uitstekend van schoonheid, en de vreemdheid er van deed er veel geld voor betalen. Wolfert groette haar, en zette zich tegenover haar neder; hij zag met aandacht naar de vlugge vingers, die met ijver de naald door het laken joegen. Childa was zoo schoon; het licht viel op die lange krullende haarlokken, die een golvende zee van goud schenen te zijn; hoe bevallig was dat gelaat, hoe wèlgevormd die slanke leest! Doch weldra zag Wolfert van dat alles niets meer: het kwam hem voor, dat zij niet zoo opgeruimd was als vroeger, doch vóórdat hij den mond opende, vroeg Childa zonder op te zien, terwijl hare stem beefde: »Zijt ge wèl, Wolfert! en moet gij nog varen vóór den avond?"

»Als gij opgeruimd zijt, ben ik wèl, en waarschijnlijk moet ik nog over; maar gij zelve? ik geloof, gij werkt te veel."

»En gij dan?" vroeg zij, terwijl zij opzag, en een traan ontrolde haar schoon oog, dat wel niet blauw of bruin was, maar zooveel goedheid uitdrukte. »O, Wolfert! wat zal uwe goede moeder gevoelen, als gij ziek wordt? gij werkt te veel, en die verboden zaken maken haar zoo ongerust; als u eens een ongeluk overkwam! laat dat toch na."

»Ik kan niet," zeide Wolfert, en toen zij vroeg: »Waarom niet?" bewaarde hij het stilzwijgen.

---

(1) Kapmantel.

»Ik weet, waarom gij zwijgt," zeide zij, en legde haar handwerk naast zich neder; »gij wilt niet zeggen, dat mijn verblijf, hier, u noodzaakt die gevaarlijke tochten te wagen, ik bid u . . . ."

»Uw verblijf?" riep Wolfert, »neen, Childa! en waarom dat? het geld dat u toebehoorde, is nog niet op, en gij verdient immers zelve veel geld; uwe vlijt en kunst vergoeden ruim de onkosten die wij hebben."

»Ware dàt waar!" zuchtte Childa, het hoofd schuddende; »maar ik weet het beter; gij maakt uwe moeder en u zelven ongelukkig om mij!"

»Om u?" riep Wolfert, terwijl hij opstond, »en denkt Childa dan niet, dat ik gaarne alles wat ik heb, mijn leven, alles voor haar waag; beloont een blik van vergenoegdheid mij niet voor de gevaren, die ik het hoofd moet bieden? O! dat gij met mij spreken kunt, maakt mij reeds zoo gelukkig."

»Maar uwe moeder, beste Wolfert?"

»Mijne brave moeder is zoo goed; zij kan u niet gezegd hebben, dat gij ons tot last zijt: zij heeft u lief, alsof gij hare dochter waart."

»Het is zoo; maar ik ben haar kind niet. O, moeder! vergeving, ter wille van de Heilige Moeder, helaas! wanneer zal ik u aan mijne borst drukken?" riep zij, medegesleept door het gevoel dat haar beheerschte. Zij stak de handen uit, en sloeg de schoone oogen hemelwaarts; de tranen vloeiden langs hare wangen; zij vielen als zilveren droppels op haar zwart lakensch borststuk.

Die tranen ontroerden Wolfert en vervulden zijn hart met droefheid; want hij beminde Childa; en toen deze langzamerhand opgeruimd, zelfs nu en dan vroolijk was geworden, had hij zich verbeeld, dat zij hem liefhad, dat zij niet meer treurde, geen verlangen meer scheen te hebben om hem te verlaten, omdat zij hem liefhad; daarom griefde hem hare droefheid zoo. Hij dacht niet meer aan hetgeen Machteld zou zeggen, aan hetgeen de inwoners van Vlissingen geloofden, aan de vermaningen van broeder Peter, aan zijne eigene gevoelens over de afkomst van Childa; zijn hartstocht deed hem het gevaar voorbijzien, dat er in lag, om zich over te geven aan een Zeewijf, door haar zijne liefde te openbaren, en hij riep: »Ter liefde van St. Wille en de Heilige Moeder Gods, ween niet, beste Childa! ik zal u een moeder schenken, als gij het hebben wilt; Machteld zal uwe moeder zijn!"

»Machteld?" riep Childa verwonderd, en blikte hem vragend aan; zij trok de hand niet terug, welke Wolfert in de zijne geklemd hield, en schudde met het hoofd.

»Ja, o! zij zal een goede moeder zijn voor haar, die haren Wolfert gelukkig maken zal! . . . Waarom die hand teruggenomen?" vervolgde hij droevig. Toen knielde hij naast haar neder en zeide: »Mijne hand heeft de kracht gehad, om u te redden in dien nacht; maar zij heeft geene kracht, om de uwe tegen uw zin te houden: toen waart gij zwaar van het water; maar zie, het viel mij lichter u te dragen, dan nu uw ongenoegen. O! waarom zagen eertijds uwe oogen zoo vriendelijk, waarom zien zij nu zoo gestreng? ben ik niet dezelfde Wolfert? Ha! gij weent; St. Wille zij geprezen! gij hebt het mij vergeven. Zie, Childa, uwe tranen breken mij het hart; doch liever zie ik u weenen, dan . . . . maar gij zijt niet toornig meer; gij hebt het mij vergeven."

»Ik toornig tegen u, tegen Wolfert?" riep Childa, en vatte zijne hand, »hoe denkt gij dat?"

»Ik dacht . . ." zeide Wolfert langzaam; toen vervolgde hij snel: »Bij den Heer! ik wenschte, dat ik het nog kon gelooven; maar uwe hand beeft, het was geen toorn, het was schrik. Childa, Childa! waarmede heb ik dat verdiend?"

»Wilt gij u dan altijd bedriegen? zijt gij Wolfert niet? ik, bevreesd voor den zoon van Machteld! O, Wolfert! denkt gij, dat ik u niet ken? Indien ik beef, is het niet voor u, maar om uwentwille, sta op . . . ."

»Neen!" riep Wolfert met drift, »hier, geknield aan uwe voeten, zal ik spreken, en gij zult mij aanhooren, Childa! ik heb u lief, schenk mij die hand, welke in de mijne rust; zonder u kan ik niet meer leven, zonder . . . . !"

»O, zwijg! bid ik u," riep Childa smeekend; maar hij vervolgde: en waarom zou ik zwijgen? mijne liefde is oprecht; als gij mij verstoot, zal ik sterven; maar als ik zwijg, wacht mij hetzelfde lot; gedoog dus . . . ."

»Wolfert!" riep Childa, en legde hare hand op zijn mond; doch hij kuste die, nam ze weg, en zeide smeekend: »O! laat mij spreken, het aanhooren kost u zoo weinig. Ik heb u lief, schenk mij uwe liefde, Childa! dierbare . . . ."

»Ongelukkige, zwijg! weet gij wie ik ben, tegen wie gij spreekt? Houd die lippen gesloten. Heilige Moeder Gods! verleen mij uwe hulp; red hem! Wolfert, Wolfert! mijne liefde zou uw verderf zijn."

»Het zij zoo!" riep Wolfert, en omvatte hare knieën, »het verderf, de dood, het schrikt mij niet af, als gij mij maar liefhebt; wie gij ook zijn moogt, ik spreek u vrij, maar schenk mij uwe

liefde. — O! ween zoo niet; ik zie het in, ik heb mij bedrogen; ik zal nu ook sterven, doch omdat gij mij verstooten hebt, maar ik vergeef het u; ween niet Childa! ik zal u niet meer bedroeven."

»Ik u verstooten?" riep Childa, en legde hare handen op zijn hoofd; »den goeden Wolfert, mijn redder. O! gebenedijde Moeder Maria, wees uwe kinderen genadig! Gij weet, hoe ik gestreden heb voor hem; maar zijne droefheid verscheurt mij het hart. Wolfert! zie zoo treurig niet; indien mijne liefde u gelukkig kan maken, dan zult gij het zijn, altijd zijn; mijn Wolfert bezit reeds lang mijne liefde."

»Kan het waar zijn?" vroeg Wolfert opgetogen, en hij kuste hare handen; hij vertrouwde zijne ooren niet. »O ja! gij knikt, Childa heeft mij lief; maar waarom zoolang gezwegen, waarom die tranen?.... Ha! gij lacht mij toe; nu eerst kan ik aan mijn geluk gelooven; hoe kon ik ook denken, dat gij bang voor mij waart! hoe dwaas was ik! het is mijn arm, die uw midden omvat; het is mijn hart, dat tegen uwe borst slaat, en gij lacht; ik ben uw Wolfert!"

»Childa!" bad Wolfert eenige oogenblikken later; Childa zat vertrouwelijk naast hem, zijn arm hield haar nog altijd omvat, en zij leunde tegen zijne borst; een lichte blos bedekte haar gelaat, en hare oogen zagen vriendelijk naar den jongeling, toen ze hem den kus gaf, waarom hij verzocht. »Waarom zou ik hem u weigeren, lieve Wolfert?" zeide zij zacht, »gij hebt mij het leven gered en bemint mij; wat is er, dat ik niet zou willen geven, om u gelukkig te maken? en indien mijne liefde dat vermogen heeft, dan zult gij het zijn."

»Kunt gij er nog aan twijfelen?" riep Wolfert opgetogen. Toen vroeg hij langzaam: »Gij spraakt zoo even van een moeder, hebt gij er eene? ik zal haar eeren en liefhebben. Nu, word niet treurig; bedroeft u die vraag? ik zal niet meer vragen; maar word weder vroolijk. O! uwe treurigheid en ongerustheid hebben mij vroeger zoo gekweld; dagelijks vreesde ik u van hier te zullen zien gaan; doch St. Wille zij geloofd! gij zijt gebleven."

»Om u, Wolfert!" zeide Childa, en toen hij haar kuste en uitriep: »Kan het waar zijn, om mij?" vervolgde zij: »Dankbaarheid en liefde hielden mij hier; de Heilige Moeder Gods zal het mij vergeven; want ik bleef, en evenwel had ik moeten gaan."

»Voor mijn welzijn?" vroeg Wolfert, »kan er dan geluk bestaan zonder u? O! ik bid u, zeg mij, wie mijne Childa is, gij bemint mij en ik heb u liefde beloofd; wie gij ook zijn moogt, ik behoor u voor eeuwig, gelijk gij mij.... Sidder niet, Childa! ik ben een man, en ik heb u lief; ik kan alles hooren; alleen dwing mij niet, mijne moeder te verlaten, die niet kan leven zonder mij, en uw Wolfert niet zonder haar zegen. O! zie mij niet zoo aan; ik wil u toebehooren, want ik heb u lief; maar mijne moeder.... wanneer zij rusten zal, dan zal ik u volgen; maar nu.... neen, nu nog niet."

»Hoe kunt gij denken, dat ik u van haar zou willen wegvoeren? uwe moeder zal immers ook mijne moeder zijn; dat hebt gij mij ook gezegd; neen, ik blijf altijd hier; met u, Wolfert! zal ik haar het leven gelukkig maken; zij zal nu twee kinderen bezitten, die haar liefhebben."

»Zoo, ik dank," zeide Wolfert gerustgesteld en verheugd. »O! vergeef mij, maar ik dacht.... al hetgeen u betreft, is zoo vreemd, zoo raadselachtig, die kostbare kleeding van weleer, die gouden ketting, en die geleider, welke verdronken of verdwenen is! uw geheele gedrag! wie is mijne Childa toch? geene andere vrouw heeft uwe houding, die schoone oogen, welke vriendelijk zien en ontzag inboezemen! gij zijt een ander wezen dan wij menschen, en evenwel bemint gij mij en maakt mij gelukkig. O! zeg het mij, vertrouw het uw Wolfert, wie zijt gij toch?"

»Wilt gij mij voor altijd verliezen?" riep Childa: »Wolfert! zoekt gij den dood? en uwe goede moeder...."

»U verliezen? liever wil ik sterven!" riep Wolfert, en drukte haar aan zijne borst. »Zie niet zoo angstig, Childa! ik zal niet meer vragen."

»Ik kan, ik mag ook niet antwoorden; ik heb u lief, wees daarmede tevreden; wat zou ik u ook meer zeggen? Zeg ik u wie ik ben, dan waag ik uw leven; zoodra men weet wie ik ben, dan verliest gij mij; en ik heb mijn Wolfert lief, en kan zonder hem niet leven."

»O, welke zoete woorden! riep Wolfert, »hoort gij? daar komt onze moeder te huis; wat zal zij gelukkig zijn, als zij weet, dat haar zoon...."

»Zeg nog niets; later, lieve Wolfert!" bad Childa; doch de jongeling drukte hare hand en zeide: »Moeder weet wel, dat ik u liefheb, en ik kan mijn geluk niet zwijgen; sta op, en laat ons haar te gemoet gaan."

In het huis, dat de oude vrouw verlaten had, liet zij den dood achter, die altijd neemt. Hier verbeidde haar de liefde, die altijd geeft.

Zeventien maanden waren er nagenoeg verloopen, sedert het bekend geworden was, dat Wolfert een Zeewijf gevangen had, en nu was de geheele stad vervuld met gesprekken over het groote nieuws van den dag: het huwelijk van Koggeman met het Zeewijf. Men had er te voren zoo al wat van gehoord; doch nu was het tot zekerheid geworden; den meisjes deed het leed, omdat Wolfert nu voor haar verloren was; de mannen wisten niet, of zij hem beklagen of benijden moesten; want men zeide wel, dat de jonge vrouw schoon was; maar wie wist het? en bovendien was het een zaak van gewicht, om een Zeewijf tot vrouw te nemen; de gevolgen waren niet te berekenen; de bejaarde vrouwen kwamen algemeen overeen, die uit dit huwelijk weinig zegen te wachten was, en dat Machteld zeker nimmer het geluk zou hebben om als grootmoeder ten grave te dalen.

In Machteld's woning bekommerde men zich weinig over de denkwijze der menschen, nu de oude vrouw, ofschoon na lang tegenstreven, hare toestemming gegeven had, nu de Priester, bij wien Childa ter biecht ging, zonder aarzelen het jonge paar den zegen gegeven had, nu dacht zij weinig meer aan de onbekende afkomst van Childa, aan hare vroegere vrees; zij vergat alles, omdat Wolfert gelukkig was; zij had Childa lief, omdat hare liefde haar zoon zoo gelukkig deed zijn.

De slechte staat der geldmiddelen zou het onmogelijk gemaakt hebben feest te houden, indien men het had willen doen, en Childa's gewoonte, om zich nimmer ontsluierd te vertoonen voor vreemde menschen, deed er natuurlijk in het geheel niet aan denken; slechts broeder Peter was genoodigd. Hoe zuinig echter alles in het huishouden overlegd was, zoo had Machteld evenwel voor een klein maal gezorgd, en terwijl zij met behulp van hare dochter de spijzen gereed maakte, dacht zij menigmaal aan den dag, toen Wolfert's vader haar in zijne woning had binnengeleid. Helaas! hoe waren die tijden veranderd! niemand was er nu, en toen waren er zoovele dienstboden en gasten; doch zij wischte in stilte den traan af, die haar in het oog schoot: zij wilde de vreugde van hare kinderen niet storen; en broeder Peter, die anders nogal eens gewoon was over oude toepasselijke gebeurtenissen te spreken, repte geen woord van de bruiloft van Nanning Koggeman; ook hem viel in het oog, hoe de tijden veranderd waren.

»Childa droeg het kleed, hetwelk zij had aangehad, toen Wolfert haar gered had, en dat hij haar zoo gaarne zag aanhebben; de ketting hing om haar hals en onder, aan de gouden schakels op hare borst, een achtkant juweel van goud met edelgesteenten, waarin, volgens haar zeggen, een voorbehoedmiddel tegen ziekten verborgen zat; ofschoon Machteld, omdat Childa het altijd bij zich droeg, het lang als een talisman beschouwd, ja zelfs broeder Peter wel eens geraadpleegd had, of het niet goed zou zijn, het haar in stilte af te nemen, en daardoor de onzichtbare macht te breken, die het meisje naar de zee scheen te trekken.

Machteld heugde de tijd niet, dat haar zoon zoo opgeruimd geweest was, en de monnik, die schier alleen de eer der tafel ophield, en aan de kookkunst van Machteld den verdienden lof deed geworden, verzuimde daarom niet, om deel te nemen aan het gesprek. Toen na den maaltijd de kruidkoeken op tafel werden gezet, met vijgen en andere versnaperingen, toen werd ook het bier door wijn vervangen, en Peter verklaarde, in geen tijden zulk een goed maal gedaan te hebben.

»Het is waarlijk zonde, moeder Machteld!" zeide hij, »dat de kinderen zoo weinig acht geven op hetgeen gij heden hebt gereed gemaakt; waarlijk, indien ik dan weer alles zoo herdenk, dan herinner ik mij nog den dag toen gij .... doch het zal beter zijn dat maar te laten rusten. Wolfert! bij St. Lieven en mijn patroon! de schafting is wat eentonig in het klooster en doorgaans sober, van de vastendagen geheel gezwegen; maar zie, indien wij even weinig dachten om het eten als gij, dan zouden wij, de Heer vergeve het mij! met meer aandacht de hoogmis houden, dan nu dikwijls plaats heeft."

»Wolfert antwoordde niet; Machteld lachte, en Childa, die niet gehoord had wat de monnik zeide, zag evenwel op, en toen voegde hij er bij: »Ja, ja! van u zou ik hetzelfde kunnen zeggen, Childa!"

»Het is elken dag noen- en avondmaal, Peter! maar men trouwt maar ééns; ten minste als de dood niet al te wreed is; en dat geluk kent gij niet," zeide Wolfert.

»Geluk?" hernam Peter. »Ik geloof dat gij gelijk hebt; maar het is een vergankelijk geluk; de kerk is ook een schoone bruid, en zij sterft niet; en als men dan door de broeders in de gewijde aarde wordt nedergelaten, dan vallen er geene tranen van de arme vrouw of hulpelooze kinderen op de aarde."

»Wel waar," merkte Machteld aan, en hare oogen werden vochtig. Zij dacht aan den man, dien zij verloren had; doch toen Wolfert en Childa haar elk de hand toestaken, evenals wilde zij haar op nieuw verzekeren, dat hunne liefde en zorg

haar het verlies van den braven echtgenoot zouden trachten te doen vergeten, toen vervolgde de oude vrouw met blij gelaat, in weerwil van hare tranen: »En evenwel, broeder! de Heer heeft een heilzamen balsem voor elke wonde, welke Hij slaat; de kloosterzuster of de monnik heeft het geluk niet, te weten dat zijne kinderen bidden en weenen zullen bij zijn graf; maar het doet goed aan het hart, en onze goede Zaligmaker verhoort de gebeden der kinderen. Weet gij wel, Peter! dat ik uit mijn gelukkigsten tijd mij weinige dagen kan herinneren, als dien van heden? en echter ben ik oud van dagen; ik leef in het geluk mijner kinderen."

»Zeker, Machteld!" zeide Peter; »maar evenwel."

»Gij wilt zeggen, dat zij nog vóór mij kunnen weggedragen worden, ach! ik hoop, dat de gebenedijde Maagd mij deze ramp besparen zal; neen, die beproeving zal aan de oude Machteld niet opgelegd worden."

»O! spreek niet dáárover!" riep Wolfert, en Childa zeide, de hand aan hare oogen brengende: »Lieve Moeder! Wolfert is immers weer gezond; bedroef u niet: gij zult nog lang bij ons blijven, en wij zullen u niet verlaten."

»Ik hoop het, kinderen! de goede Heer geve het! ik doe ook niet wel mij te bedroeven."

»Dat doet gij ook niet, Machteld!" zeide de monnik, »en gij spreekt ook ergens over, waaraan ik niet dacht: wie spreekt ooit van zulke zaken op een bruiloftsfeest? het *De profundis* zou een slecht bruiloftsgezang zijn. Laat ons liever nog eens drinken op de gezondheid van het jonge paar; het moet gezegd worden, de wijn is goed; indien Wolfert een koningszoon ware, behoefde die niet beter te zijn, en hij moest evenwel niet minder wezen op de bruiloft van zulk een schoone jonge vrouw als onze Childa!"

Wolfert sloot zijne vrouw, die de oogen nedersloeg, in zijne armen en Machteld zeide lachende: »Broeder Peter raakt op zijn praatstoel; Peter! gij moet den jongelieden het hoofd niet al te warm maken: de vrouwen weten zelven wel, hoe zij er uitzien."

»Maar hij zegt niets te veel, moeder!" riep Wolfert, terwijl hij Childa kuste, die haar blozend gelaat aan zijne borst verborg, en Peter riep vroolijk: »Geen nood, geen nood! Machteld! Wolfert heeft gelijk; ik heb zooveel bruiloften bijgewoond, dat ik wel weet wat ik zeggen moet. Zie Childa daar zitten; gij hebt een knappe dochter, Machteld! die gouden keten niet . . . ."

»O! die draag ik heden voor het laatst," riep Childa, terwijl zij ze van haar hals wilde afdoen; doch Wolfert hield haar tegen, en zeide snel: »En waarom dat, lieve Childa? gij weet immers, hoe gaarne ik u haar zie dragen en gij zelve zijt er zoo aan gehecht, blijf ze dragen ter liefde van mij."

»Ter liefde van u?" zeide Childa, »o! ik bid u, laat mijne handen los;" en toen hij in beraad stond wat te doen, kuste zij hem en vroeg zoo smeekend: »Kunt gij mij dát weigeren, mijn Wolfert?" dat hij haar liet begaan. Machteld en de monnik zagen verwonderd op; de eerste dacht wellicht aan hare vroegere gevoelens omtrent dit sieraad; doch zij zweeg: ook Wolfert zag met bevreemding naar de handelwijze zijner vrouw.

»Wolfert!" zeide Childa, en hare stem was vast en ernstig, »gij hebt mij tot vrouw genomen zonder mij te kennen: ik heb u lief; meer behoefdet gij niet te weten; mijne liefde en trouw alleen kunnen u vergelden, wat gij voor mij deedt: gij reddet mij het leven en voorzaagt in mijn onderhoud. O! schud niet met het hoofd, ik weet het beter; ik zag wel, dat ik leefde en gekleed werd ten koste van hetgeen uwe brave moeder en u zelven voeden en kleeden moest, en evenwel bleef ik; want ik had u lief . . . ."

»Childa!" riep Wolfert verrukt, en hij sloot haar aan zijn hart, en zij vervolgde, hem vriendelijk toelachende: »Behalve gij, is hier niemand dan mijne lieve moeder, uwe moeder, en de goede huisvriend; ik kan daarom spreken zooals ik denk; ja ik had u lief, en ik zag — ik hoopte ook op uwe liefde. Nu ben ik uwe vrouw; mijne éénige huwelijksgift is voor u de verplichting om voor mij te zorgen; wellicht zal ik nimmer in staat zijn iets bij te dragen tot mijne, tot uwe behoeften: ik heb niets dan dit sieraad, slechts het juweel wil ik bewaren; neem dit, neem de keten, verkoop haar stukswijze; neem haar, het is alles wat ik heb. O! ik bid u, weiger mijne gift niet. Dit zeggende kuste zij den ketting en bood hem Wolfert aan.

»Vrouw! lieve vrouw!" riep deze, »waartoe dat? Deze armen zijn nog sterk; zij kunnen werken, en zoo St. Wille mij bijstaat, ook genoeg verdienen, om mijn Childa zelfs nu en dan te verrassen met een of ander prachtig stuk; ik weet, die ketting is u veel waard, ik . . . ."

»Het is de eerste bede uwer vrouw: zult gij mij dan minder liefhebben zonder dit sieraad?" zeide Childa smeekend; »bedenk toch, ik bewaar het kostbare stuk, dat er aan hangt; dat is voor mij genoeg. Moeder! spreek toch eens; moet Wolfert mij niet toegeven? mag hij weigeren?"

De oude vrouw, zelfs den monnik stonden de tranen in de oogen. Machteld wist zeer goed, van hoeveel dienst het geld kon zijn, dat de ketting waard was; evenwel ook haar zoon beriep zich op haar, en zeide: »Ik mag er haar niet van berooven, is het niet zoo?" Toen antwoordde zij: »Wolfert heeft gelijk, kindlief! gij zijt nog jong; draag dien ketting die u immers behoort; gij hoort het, en uw man ziet hem gaarne om uw hals. De goede Heer geve ons het geluk, dat wij er nimmer aan behoeven te denken, om den ketting te verkoopen; moest het zijn, dan is het een schoone appel voor den dorst."

»Hoort gij?" zeide Wolfert, den ketting weder in de hand van Childa leggende, »het kost mij veel, u te weigeren; maar ik kan immers niet handelen tegen mijn gemoed! Wij hebben nog geen nood; behoud hem, en vergeef mij mijne weigering."

»Gij doet niet wèl, maar uw wil zal geschieden," zeide de jonge vrouw treurig en vol liefde, terwijl Wolfert haar den ketting weder om den hals wilde hangen; doch toen hij de tranen op zijne hand voelde vallen, welke het afslaan van haar verzoek haar uit de oogen perste, toen veranderde hij plotseling van gedachte, en vroeg bewogen en berouwvol: »Childa lief! wilt gij mij nog den ketting geven? dan zal ik hem — verkoopen."

»Machteld!" zeide broeder Peter een oogenblik daarna, »de kinderen hooren ons, ten minste mij niet meer, en ik zal eens opstappen; ik heb vele bruiloften bij gewoond, waar vroolijke kout plaats vond en de speelman niet vergeten was; ook bruiloften, die nog onaangenamer waren dan een vastendag; maar, mijn patroon zij mij genadig! de kinderen doen den ouden monnik de oogen vochtig worden; zij houden veel van elkander, en de Heer en Zijne Heiligen zullen hen in hunne heilige bescherming nemen."

Broeder Peter vertrok, na Wolfert en Childa zijn zegen gegeven te hebben; en ofschoon hij anders er geen gewetenszaak van maakte, om op het einde eener bruiloft den bruidegom een vroolijk woord toe te voegen, zoo nam hij evenwel van Wolfert, die hem uitgeleide deed, afscheid met de woorden; »Gij hebt een brave vrouw, Wolfert! houdt haar in eere; wat de wereld ook mettertijd zou mogen vertellen, denk altijd, dat de schrift zegt: »dat de man alles verlaten zal en zijne vrouw aanhangen.""

Toen Wolfert weder in de kamer trad, stond Childa naast Machteld, die haar met den arm omvat hield; hij naderde, en toen zijne moeder ook hem aan hare borst drukte en vol geluk uitriep: »Hebt elkander altijd lief, kinderen!" toen knielden Wolfert en Childa, door hetzelfde gevoel gedreven, voor haar neder, en zeiden aangedaan: »O! uw zegen moeder!"

Twee jaren waren er verloopen sedert het huwelijk van Wolfert, en liefde en eensgezindheid hadden steeds in Machteld's huis geheerscht. Menigmaal lachte de oude vrouw met Broeder Peter over hare vrees van vroegere dagen, wegens de geruchten die er over Childa liepen; zij wist zelve niet, hoe zij zoo dwaas had kunnen zijn, hare dochter te houden voor een Zeewijf of een afgezante der hel. Beide hare kinderen waren gelukkig, en hoewel Childa nog dagelijks boven in het huis ging, om een vrijen blik naar de zee te werpen, zij was nimmer treurig meer; of zoo zij het was, verborg zij dat gevoel diep in haar hart, om haar man en hare moeder niet te bedroeven. Was het te verwonderen, dat dit verbond der liefde en der trouw nog op hechter grondslagen gevestigd was dan op den dag toen Wolfert en Childa om Machteld's zegen baden? De band die hen vereenigde, de band, welke reeds op dien dag hen onafscheidbaar aan elkander verbond, was nog nauwer toegehaald, zonder dat zij het gewaar geworden waren, als door een zalig gevoel van sterker vereeniging hunner harten; want die band, welke zoo sterk verbond, en die tevens zoo licht was, was het kind dat sedert een jaar reeds op Childa's schoot dartelde, aan hare borst dagelijks met volle teugen zich verkwikte, en dat, sterk en gezond, de moeder weldra van den dienst, welke haar geluk uitmaakte, zou verschoonen. Was het te verwonderen, dat de drie door de nauwste banden der natuur vereenigde bewoners van het oude huis van Nanning Koggeman gelukkig waren, ofschoon de armoede, — helaas! waarom juist in dien blijden tijd! — met de geboorte van het kind hunne woning ingeslopen was!

»Moeder!" vroeg Wolfert, die in de kamer trad, »waar is mijne vrouw?"

»Childa is op hare kamer; zij wit de muren, welke door den laatsten regen zoo zwart geworden waren van het roetwater."

»Bij St. Wille! op het laatst zal het in het huis niet meer te houden zijn; op een goeden dag valt het in, en dan is het met ons allen . . ."

»Wolfert!" zeide Machteld bestraffend, »het is het huis uws vaders."

»Vergeef het mij, moeder!" riep Wolfert; »maar . . . ."

»Maar . . . . kus liever uwe kleine Machteld eens; vergeet gij haar geheel?" en toen Wolfert haar naderde en het slapende kind een kus op het voorhoofd drukte, legde de zorgvuldige grootmoeder het hoofdje van het schoone meisje nog gemakkelijker op haar linkerarm en zeide: »Ook zij is er in geboren, en gij ook . . . . en gij weet mijn verlangen."

»O zwijg, bid ik u, moeder!" riep Wolfert, en kuste haar; »ik had moeten zwijgen; maar zie, de armoede valt hard; want wij zijn arm, moeder! doch ik bid u, zeg het Childa niet!

»Of zij het niet weet, kind! waarom zouden wij die weinige dingen van eenige waarde, die wij van vroegere dagen nog over hadden, verkocht hebben, als het niet uit nood geschied ware? Neen, Childa weet het, daarom weent zij dikwijls; maar zij zorgt wel, dat gij het niet ziet; zij verbeeldt zich, dat ons ongeluk aan haar te wijten is; te meer, daar haar naaldwerk niet vordert."

»O! zij is zoo goed, moeder! zij is zoo braaf; mijn lieve vrouw kan het immers niet helpen, dat die lieve kleine haar zoo dikwijls verhindert te werken; hoe komt Childa zoo dwaas om onzen toestand aan zich zelve te wijten? een brave huisvrouw brengt immers het geluk, niet het ongeluk in een huis. En evenwel, wij zijn arm; mijn vaartuig was heden gereed, evenals elken anderen dag; het is niet minder sterk, niet minder zindelijk en fraai dan voorheen; ik ben immers nog dezelfde Wolfert Koggeman, ik heb geene ongelukken gehad, die mijne kunde en handigheid in de schipperij zouden kunnen doen betwijfelen; en, bij St. Wille! ook heden heb het moeten zien, dat de oude Lard de vrouw van den schout en hare dochters gevaren heeft. O! wist ik nog maar niet, waardoor deze verandering ontstaat! maar de maats zeggen het mij dagelijks, moeder! Zoudt gij het wel gelooven, als ik het u niet bij het leven van mijne kleine Machteld bezwoer, dat het zoo is? het komt door mijne vrouw."

»Door Childa? onmogelijk, Wolfert!"

»Neen, moeder! het is wel waar; en wat heeft mijne lieve vrouw hun gedaan? Dank zij onze voorzorg, zij weet nog niets van die praatjes, welke mij somtijds razend maken. Childa is en blijft voor hen een Zeewijf, en de leugenaar Tijl vindt meer geloof dan ik, haar man. Maar den een of anderen dag zal ik er recht over houden, moeder! bij St. Wille! het zal niet meer bij slagen blijven, zoo als voorheen . . . ."

»Wolfert!" bad Machteld angstig, »ter wille van uwe oude moeder, uwe vrouw en uw onnoozel kind, pleeg geen geweld; draag uw leed met geduld; bedenk eens, als gij in 's Graven gevangenis gesleept werdt, wat dan?"

»Ik zeg het mij zoo dikwijls, moeder!" zeide Wolfert neerslachtig, terwijl hij ging zitten; »ik zal bidden, dat de heiligen mij er voor bewaren een ongeluk aan die menschen te begaan; zij zijn ook meer dwaas dan slecht: zoudt gij wel gelooven moeder! dat Dirk mij heden zeide, dat men het niet eens is, of dat lieve kind, dáár, op een vrouw of op een Zeewijf gelijkt, of dat het een overgang is van de monsters der zee en den mensch, welke, zooals broeder Peter ons immers gezegd heeft, door God den Vader geschapen is naar Zijn beeld?"

»Laat hen praten, tot de Heer hun verstand verlicht, en bedroef u niet, kind! Hij zal ook weer overvloed binnen deze oude muren doen heerschen, als de heiligen het Hem verzoeken, en wij bidden dagelijks immers om hunne voorspraak; wacht met geduld! Peter heeft ook gezegd, als de nood het hoogst is, dat dan de uitkomst nabij is."

»Hij moet het weten, moeder! Waarom gaf ik ook gehoor aan uw verzoek, aan de tranen van mijne vrouw? Waarom brengt Wolfert geen wapenen of levensmiddelen meer naar die van Gent; dan zou ik nu niet zonder geld te huis komen. Ik gaf toe, ik had het niet moeten doen; maar sedert die kleine er is, sedert Childa aan uwe zijde naar mij wacht en bidt, ben ik bevreesd, als de zee hoog gaat, en om de geboden van den ruwaard te overtreden; ik ben bevreesd geworden voor mijn leven en voor mijne vrijheid. Maar St. Wille zal mij, zoo ik hoop, niet verlaten; het is geen tijd meer om tegen den dood of de gevangenis op te zien; dezen avond zal ik weder beginnen. — O! zeg niets moeder! ik hoor Childa komen; bij de ziel mijns vaders! laat zij niets bemerken, ik zal voorgeven . . . ."

»Wat zult gij voorgeven, Wolfert?" vroeg zijne vrouw, die in de kamer trad. Daar nu de gouden keten niet om haar hals hing, wijl deze reeds lang versmolten was, en zij wellicht om een ander kleed te sparen, er een droeg, dat meer tot de oude dan tot de nieuwe behoorde, geleek zij weinig op een vorstin; en evenwel, hoe bleek haar gelaat ook was, zou de broeder, indien hij weder een

vergelijking had willen maken, zelfs al moest hij haar dan ook naar haar kleed als een dienstbode beschouwen, met waarheid hebben kunnen zeggen, dat zij de schoonste was, die men zien kon.

Wolfert antwoordde niet, maar vroeg vriendelijk en bezorgd, terwijl hij haar kuste: »Waarom vermoeit gij u zoo? uwe wangen zien bijna even wit als de muren; ik zie liever deze zwart en de kleur der gezondheid op uw gelaat."

»O! het werken heeft mij niet vermoeid." riep Childa, terwijl zij het hoofd schudde en hem vragend aanzag, »zeg mij toch, Wolfert! wat mag ik niet weten? welk nieuw onheil bedreigt ons? O! ik bid u, maak mij niet ongeruster door het voor mij te verzwijgen."

»Beeft gij dáárom, vrouwlief?" vroeg haar man, gedwongen lachende; »ik vertelde daar iets aan moeder, ik wist niet dat mijne Childa zoo nieuwsgierig was; en zij twijfelt immers toch niet aan mijne getrouwheid? ha, ha!"

»Lach zoo niet!" bad zij, en sloeg haar arm om hem heen; »gij kunt mij niet bedriegen, mijn hart waarschuwt mij; gij wilt het weder wagen de bevelen van den Heer te verkrachten: zeg niets, want ik zou u toch niet gelooven; mijn Wolfert kan geene onwaarheid spreken; gij wilt weer varen voor de Gentenaars, die de getrouwheid aan hun heer verbroken hebben."

Wolfert liet het hoofd op de borst hangen en zweeg; toen vervolgde zij: »Is het zoo? zeg het mij dan, dan kan ik ten minste bidden voor u: gij knikt met het hoofd, o! gebenedijde Moeder Maria! ik dacht het wel, bewaar hem voor dien stap. Heilige Moeder! Maar gij zult niet gaan, Wolfert! ik heb de macht om den overvloed in dit huis te doen wederkeeren, en ik zal het doen, uwe smeekingen zullen mij niet weerhouden."

»Gij, Childa?" vroeg Wolfert verwonderd en ongeloovig, terwijl hij haar vol geestdrift hoorde spreken; en zijne moeder, die de kleur op het gelaat van hare dochter plotseling zag terugkeeren, was sok verbaasd; doch zij schrikte. Wat zou Childa doen? was zij meer dan een mensch? kon zij rijkdommen schenken? was zij een watergeest?

»Ik heb het juweel nog, dat mij behoort, en gij zult het verkoopen.

»Dat nooit!" riep Wolfert, »de ketting is reeds weggegaan; dat moet, dat moogt gij niet."

»En waarom niet! O! ik heb u immers gezegd, dat het moet; zeker was het mij dierbaar, en dat is het mij nog; maar de nood is zoo hoog geklommen! denkt gij, dat het mij niet op het hart zou branden, als u eens een ongeluk overkwam? dan zou ik denken: waarom liet ik toe, dat Wolfert zich opofferde, daar ik nog iets had om te verkoopen?"

»Ik beroof er u niet van, het is het éénige dat gij nog hebt; mijne Childa moet toch iets bezitten om zich op te sieren!"

»Heb ik niets, Wolfert? O! hoe kunt gij zoo spreken? heb ik uwe liefde niet, de liefde niet van uwe moeder? manlief! schonkt gij mij niet dat lieve kind? is mijne, is onze Machteld niet een schoon juweel, schooner...."

»Childa, Childa! ik mag het niet aannemen, ik mag het niet verkoopen!"

»Voor u niet? welnu, het zij zoo! maar voor uwe oude moeder, voor uwe vrouw moet gij het verkoopen," en Childa trad, dit zeggende, naar de kleine Machteld, die ontwaakte, nam het lachend rondblikkende kind van den schoot der grootmoeder, kuste het, drukte het aan hare borst en vervolgde, terwijl zij het in Wolfert's armen legde: »Voor uw kind moet gij het verkoopen; of hebt gij het niet lief? wilt gij er niet alles voor opofferen?"

»Vrouw!" riep Wolfert getroffen, en toen hij zweeg en de kleine aangedaan tegen zijne borst klemde, zeide Childa: »Moeder! o! zeg toch iets, zult gij ook niet een woord spreken voor uwe Machteld?"

»Wolfert is te braaf, om zijne deugdzame vrouw die bede te weigeren," zeide de oude vrouw zich de oogen afdrogende; en zij vervolgde ernstig, toen Wolfert het zwijgen bleef bewaren: »Zoon! wees zoo verstokt niet, wijs de hulp des Hemels niet terug; want de heiligen doen Childa waarschijnlijk zoo handelen."

»Moeder! niet zoo gestreng, ik zal niet meer weigeren. Lieve Childa! ik neem het aan voor u allen en ook voor mij, ik ben niet te trotsch. O! geloof dat toch niet; alles zou ik aan u willen te danken hebben; maar dit sieraad, het was u zoo lief, dáárom alleen; want Childa behoeft geen goud of juweelen te dragen, om mij te bevallen. Ik zal het verkoopen...."

»Uwe moeder dankt u, Wolfert! ik wist wel! dat gij naar mij zoudt luisteren; kom hier, kind, en vergeef mij, dat ik zóó tegen u gesproken heb."

Wolfert voldeed aan het verzoek van de goede vrouw, en gaf de kleine aan Childa over, nadat deze hem vol blijdschap en dankbaarheid omhelsd had. Hij ging zitten en zeide: »De zaak is nu vast bepaald: morgen ga ik naar Brugge, om...."

»Naar Brugge niet!" riep Childa snel, »neen, Wolfert! als ons aller geluk u ter harte gaat, verkoop het dan nimmer in die stad."

»En waarom dat....? nu, antwoord dan."

»Ik wil zeggen, dat gij het zeker het voordeeligst zult kunnen verkoopen in Holland, bij voorbeeld in Dordrecht, en ik heb u de waarde gezegd, zoodat gij weet, hoeveel gij er ten minste voor krijgen moet."

De afreis van Wolfert werd nu stellig bepaald op den volgenden dag, en hij bleef dien middag te huis; waarschijnlijk zou hij twee of meer dagen moeten wegblijven, daarom wilde hij den laatsten middag zijn huis niet verlaten, en toen hij des avonds met zijne vrouw alleen was, bad zij hem, dat hij haar zou beloven, na te komen, hetgeen zij hem verzoeken zou.

»Ik geloof het!" zeide hij, en toen verzocht zij hem, dat hij het juweel niet verkoopen zou te Brugge, en ook nooit zeggen wie hij was, en van wien hij het gekregen had.

»Wederom Brugge? gij zijt een zonderlinge vrouw," zeide Wolfert lachende; doch toen zij smeekend zeide: »Gij hebt beloofd, Wolfert!" antwoordde hij, terwijl hij haar op de wang tikte: »Nu, nu! vrouwlief! dat weet ik wel, en ik zal ook niet meer vragen; want hetgeen gij gedaan wilt hebben is zeker goed.

»Ik kan wel zien dat gij een vreemdeling in Antwerpen zijt, dat gij Lambert Peterchen niet weet te wonen," zeide een jonge vrouw lachend tegen den man, die haar staande hield om te vragen, waar de deken der goudsmeden woonde; »ga maar met mij mede; ik moet juist zijne deur voorbij."

»Hier zijn wij aan de Gouden Bagge," zeide zij eenigen tijd daarna, terwijl zij met haar vinger naar een lang ijzer wees, dat een huis of vijf, zes verder over de straat uitstak, en aan welks einde een verguld versiersel hing.

De vreemdeling bedankte zijne vriendelijke leidsvrouw, wie het verheugd had zulk een jongen, knappen man een dienst te hebben kunnen bewijzen, en trad in het voorhuis.

Tevergeefs had Wolfert getracht in Rotterdam of Dordrecht zijn kostbaar stuk te verkoopen; men wilde hem geene som geven, die eenigszins overeenkwam met de waarde; en daar men hem nu onderweg gezegd had, toen hij met behoedzaamheid eenige inlichtingen inwon, dat Antwerpen de geschiktste plaats was, om zoo iets van de hand te doen, had hij zich, zonder alvorens naar huis te gaan, dadelijk van Rotterdam naar die stad begeven: hij wilde niet gaarne onverrichter zake terugkomen, en hij kende de behoefte aan geld, welke er te huis heerschte.

»Wolfert werd niets gewaar in den winkel dan een ouden man, een paar houten kasten, welke door den ouderdom meer zwart dan bruin en met ijzeren boomen gesloten waren, en een standaard met twee kleine schalen er aan op de toonbank. De man, in wien hij vermoedde den rijken goudsmid zelven te zien, niettegenstaande hij zeer eenvoudig gekleed was, had niet, eens opgemerkt dat hij in het voorhuis gekomen was: zóó druk had hij het met het wegen en bezien van eenige vreemde gouden munten; doch toen Wolfert vroeg: »Zijt gij Lambert Peterchen?" zag de andere snel op, en riep verwonderd: »Vanwaar komt gij toch, dat gij dat vraagt, en niet weet, dat ik meester Peterchen heet? Een deken komt, geloof ik, het recht wel toe..." doch hier vergat hij hetgeen hij zeggen wilde, en vervolgde toen verdrietig: »Al weder een, die te licht is, en toch had men mij verzekerd, dat..." — Doch nu was het Wolfert, die hem zijne rede deed afbreken; want hij zeide ongeduldig: »Ik ken de keur niet, die mij kan opleggen, om te weten, dat gij meester wilt genoemd worden, of dat gij hoofdman of deken zijt; ik wilde maar vragen, of gij genegen zijt om iets van mij te koopen."

»Ta, ta! zoo driftig niet," zeide de goudsmid, »er zal ook wel geen keur bestaan, die mij verplicht elkeen op staande voet van zijne goederen af te helpen; en wat zal het zijn, mijn ongeduldige borst! een paar gesnoeide of vervalschte munten, of een haarspeld van verguld koper, met een vuursteen of een stuk glas in tin gevat?"

»Bij St. Wille, Meester!" riep Wolfert driftig, »al zijt gij deken, zoo past het u niet met uwe begunstigers te mallen: hetgeen ik verkoopen wil, is meer waard dan die blinde geldrommel, waarop gij uwe oogen uitkijkt." Dit zeggende haalde hij het juweel te voorschijn uit een zakje, dat, aan een touwtje bevestigd, onder zijn wambuis was verborgen geweest, en hield het den goudsmid voor.

»St. Lambert zij mij genadig, mijn Meester! riep de hoofdman, het juweel gretig met beide handen aanvattende; »gij hebt gelijk; mijne oogen zijn niet van de beste, en daardoor zagen wij u voor den verkeerde aan; dat is schoon! zet u dáár neder...." Doch hij vervolgde, moeite doende om den glans van vergenoegen op zijn gelaat te

doen veranderen in den schijn van onverschilligheid: »Vrij aardig! de steenen zijn goed gevat, ziedaar de grootste verdienste! het bedriegt zoo op het eerste gezicht, en de jaren en het werken hebben mijne oogen verzwakt; dáár zijn fouten aan, die is nogal wel; maar klein; jammer, dat zij zoo klein zijn! dat is geen diamant, maar een witte saffier."

Zóó ging de goudsmid voort met binnensmonds het eerst geprezen juweel te laken. Het hinderde Wolfert wel; want bij elk gebrek, dat meester Peterchen voorgaf te ontdekken, zou hij waarschijnlijk ook de som verminderen, die hij bieden wilde; doch hij moest zich dit getroosten; hij had ditzelfde ook reeds elders ondervonden, en evenwel kostte het hem moeite niet driftig te worden, toen hij zijn laatsten schat, het sieraad van zijne lieve vrouw, zóó hoorde verachten. Had de armoede hem en de zijnen niet overvallen, dan zou hij het den deken uit de handen gerukt hebben, wijl het hem een koningsschat waard was; doch hij zweeg en wachtte geduldig; want de nood dwong hem, hij was arm.

Toen de goudsmid eindelijk gedaan had met de steenen te meten, op te wrijven en te bezien, vroeg hij aan Wolfert wat hij hebben moest, en toonde zich zeer verbaasd over de som, welke gevraagd werd. Deze gewone wijze van handelen had Wolfert evenwel leeren kennen, en hij hield zich bij zijne vraag, die wel aanzienlijk, doch evenwel niet te hoog voor het juweel was; want de diamanten waren hoog, en liepen meest in zuivere punten toe, ofschoon zij natuurlijk nog ongeslepen waren.

»Bij St. Wille, geef maar hier!" riep Wolfert eindelijk, verstoord over de gierigheid van den goudsmid, »en ik zal zien, of ik elders betere zaken kan doen." Hij rukte het juweel vrij onzacht uit de handen van den oude, die zich vooroverboog, om het zoolang mogelijk na te oogen, en toen het verdwenen was en Wolfert zijn buis toeknoopte, lette hij wellicht voor het eerst op den man die vóór hem stond. Hé, hé! zoo haastig niet, Meester! gij hebt mijn laatste woord nog niet gehoord, laat nog eens zien. Gij vraagt te veel; wat weet gij van de waarde? gij ziet zulke stukken niet dagelijks, en ik zou wel willen vragen hoe .... om het nog eens te zien," waarna hij zacht en ongerust mompelde: »Dat ik juist nu ook alleen moet te huis zijn; doch gelukkig is het nogal drok bij de straat," en weder achter de toonbank ging zitten.

Wolfert wilde gaarne verkoopen, en besloot het nog eens te beproeven; met aandacht lette hij op, en zag met vreugde, hoe de goudsmid, die bleek zag van verlangen om het juweel te bezitten, met schitterende oogen op de steenen staarde, en toen een oogenblik in gedachten zat, zoo Wolfert dacht om de juiste waarde te berekenen. Plotseling zag de hoofdman op, en hield den blik op Wolfert gevestigd, die nu een beter bod verwachte; doch de goudsmid zweeg, of hield de woorden, die hem op te tong lagen, terug, schoof een lade open, haalde er eenige gedrukte en beschrevene papieren uit, zocht er een van op, en scheen toen den inhoud van het geschrift met het juweel te vergelijken, en nauwelijks was dit geschied, of hij bood aanmerkelijk veel meer. Wolfert aarzelde; doch gaarne het meeste willende hebben, hield hij zich groot en weigerde, eischte zijn stuk terug, en zeide toen, terwijl hij het wegstak: »Hetgeen meester Lambert Peterchen niet geven wil, dat zullen de vreemde kooplieden mij gaarne geven."

»Hei! zeg eens," riep de hoofdman, toen Wolfert wilde heengaan, »als het dan niet anders kan zijn, in St. Lamberts naam! ik zal het dan maar geven; ofschoon gij nergens er zooveel voor zoudt krijgen. Geef het mij hier, en ik zal er u een bewijs voor geven, en over een uur kunt gij uw geld in goud ontvangen."

»Over een uur?" riep Wolfert, »dadelijk, Meester! of wij handelen niet; ik kan niet wachten."

»Over een half uur dan; ik heb zooveel geld niet in huis, en mijne gezellen zijn even vóór uwe komst heengegaan; desnoods zal ik u een gedeelte geven," zeide hij, toen Wolfert het hoofd schudde.

»Kom, wat is dat nu, Meester!" riep Wolfert! »heb ik nu met den deken, den rijken meester Lambert Peterchen te doen, of met een jongen gildebroer? Eerst biedt gij een jodenprijs voor een juweel, dat een vorst kan dragen, en nu de koop gesloten is, hebt gij geen geld. Bij St. Wille! als ik het maar gelooven wilde; doch een ander zal zoo schraal niet zijn, ik groet...."

»Een oogenblik," zeide de goudsmid, »dat is te zeggen, ik heb wel geld, maar gij wilt goud hebben; nu, wacht toch, ik heb ook nog wel goudgeld, dat reeds voor een ander afgeteld ligt: heb dus geduld, en ik zal u helpen."

Dit verheugde Wolfert, en terwijl hij nu de som natelde, welke de meester hem voorlegde, hem verzekerende, dat de stukken allen wichtig waren, vroeg deze, een groot boek te voorschijn halende: »Hoe is uw naam? want wij moeten dit opschrijven."

»Stevan Iperse," antwoordde Wolfert dadelijk.

»En gij woont?"

»Te Leuven .... schuins over het roode kruis."

»Wel bekend! En tot welk gild behoort gij?"

»Ik heb geen beroep," antwoordde Wolfert.

»Dat dacht ik wel," zeide de goudsmid, »ofschoon gij wel hoofdman zoudt kunnen zijn in .... maar nu nog, vanwaar hebt gij het juweel?"

»Ik heb het geërfd."

»Dat is gemakkelijk; en als gij vele zulke sterfgevallen onder uwe naastbestaanden hebt, dan behoeft gij ook niet veel te werken; nu dit maar onderteekend, en dan is alles klaar."

Wolfert nam de pen, zette een kruis onder hetgeen de goudsmid geschreven had, en nadat hij nog een paar nieuwsgierige vragen beantwoord had, over de plaats waar hij te huis lag, en wanneer hij dacht te vertrekken, verliet Wolfert zoo spoedig mogelijk de Gouden Bagge.

De lastige vragen van meester Peterchen hadden Wolfert niet aangestaan; en in plaats van naar de herberg te gaan, zooals hij gezegd had, ging hij, nadat hij den hoek van de straat om was, zoo spoedig mogelijk naar den rivierkant, met het voornemen om de rivier over te varen, en dan te zien of hij den wagen nog kon krijgen, die voorheen over Biervliet naar Brugge had gereden, doch sedert eerstgenoemde stad, omstreeks zes jaren geleden, door den watervloed van het vasteland was afgescheiden, er niet meer doorkwam. Dit was hem echter geheel onverschillig, daar hij toch uit voorzichtigheid besloten had, slechts een eind weegs mede te rijden.

Hij trof het, dat er juist een vaartuig van wal zou steken, toen hij aan de rivier kwam; doch iemand, die tegelijk met hem in het vaartuig stapte, verzocht den schipper nog een oogenblik te wachten, daar er nog een paar zijner kennissen zouden komen, welke ook naar de overzijde moesten, en ten genoegen van deze getroostte men zich nog wat te wachten.

Het duurde wel wat lang; doch, gelukkig voor den schipper, kwamen de verwachten juist opdagen, toen men het toeven moede begon te worden, en men ging onder zeil. Wolfert, als bekend met al wat de scheepvaart betrof, lette op den wind en den sterken stroom, en zag reeds dadelijk, dat de overvaart lang kon duren; evenwel hoorde hij met vreugde een der mannen verzekeren, dat de wagen niet zou wegrijden, vóórdat hij kwam, dewijl men hem wachtende was.

Hoe fraai de stad zich ook, van de rivier gezien, vertoonde, lette Wolfert daar niet op; zijne gedachten waren in Vlissingen, en reeds in de voorbaat streelde hij zich met de vreugde zijner vrouw en moeder over de grootheid van de som, welke hij door zijne schrandere wijze van verkoopen had weten te krijgen. Zij, die met hem overvoeren, sloegen even weinig acht op het schoone gezichtspunt, dat zich voor hen opdeed; zij waren er reeds aan gewoon, en spraken over hunne belangen of het nieuws van den dag: evenwel vestigde er één hunne opmerkzaamheid op een klein vaartuig, dat nu met spoed de stad verliet, en zeide: »Die zullen er nog eerder zijn dan wij." — »Zij zitten ook met hun vieren aan de riemen," merkte de schipper aan, »en wij hebben den wind tegen."

Een oogenblik later, terwijl allen, behalve Wolfert, zich met het roeivaartuig bezighielden, zeide er een: »Zij roeien goed, maar zijn wat lui; want zij zullen ons liever hier op stroom hunne vracht overgeven, dan recht naar het hoofd te roeien." — »Neen, Meester!" zeide de schipper, »lui juist niet; want het zou hun minder moeite gekost hebben, regelrecht door te roeien dan ons bij te komen; dat schijnt hun voornemen."

Het duurde nog een poos; toen stond er in het kleine vaartuig iemand op, die bij het roer scheen te zitten, en men hoorde flauw over het water roepen: »Strijk de zeilen, Peer!"

»Ja wel, dat zal laat worden!" riepen er een paar, en allen lachten; doch toen de schipper aan zijn knecht beval, om aan het verzoek te voldoen, ontstond er een afkeurend gemompel; zij kozen allen partij tegen het kleine vaartuig, en riepen; »Zijt gij mal, Peer! wie is hier meester? wij willen niet wachten. Komaan, borst! Peer heeft zich versproken, hijsch het zeil maar weer op." Doch zij zwegen verwonderd, toen de schipper zeide: »Mijne Meesters! Peer is baas op zijn vaartuig; maar het recht moet zijn loop hebben: de man, die daar gesproken heeft, is de onderschout."

»De onderschout? wat kan die ons te zeggen hebben?" vroeg men, en men zag elkander aan; want de meesten kenden elkander. Slechts een viertal der overvarenden, onder welke Wolfert, waren onbekend bij het meerendeel van het gezelschap, en elks oog vestigde zich op iemand, die op de punt van het vaartuig zat, en een grooten zak van grof linnen bij zich had. Zijn uiterlijk voorkomen scheen eenige verdenking in te boezemen, te meer, daar hij bijzondere haast scheen te hebben, en op het voortvaren had aan-

gedrongen, en toen hij zich nu beklaagde over zooveel tijdverlies: zeide hij: »Het is wel ongelukkig, dat zoovele knappe menschen moeten wachten naar een onderschout: voor één armen dief moeten tien goede menschen lijden, en het grootste kwaad, dat de dieven doen, is dat ze ons noodzaken om de heeren van het gerecht af te wachten."

Niemand zeide een woord. Inmiddels was de schuit genaderd; de schipper nam de muts af, en hij, die de onderschout scheen te zijn, zeide: »Ik zou het je toch wel afgewonnen hebben, Peer! maar uit voorzichtigheid zie ik liever op stroom je vaartuig eens na; ik zal het spoedig afdoen, mannen! en dan kunt gij voort. Zie maar zoo zuur niet, jij met den langen zak, daar op de punt; wij weten van geen tegenpruttelen." Dit zeggende stapte hij over, gevolgd door vier zijner dienaren, terwijl de anderen, met behulp van den schipper, de vaartuigen aan elkander bonden. Wolfert zag gerust aan, hoe de schout hen allen één voor één scherp aanzag, en toen een papier te voorschijn haalde, dat hij inzag, waarna hij, terwijl de meesten met aandacht luisterden, plotseling op hem wees en zeide: »Vat hem aan, en knevelt hem!"

Hoorden de anderen verwondert op, Wolfert zat als van den donder getroffen. Zij, die naast hem zaten, schoven snel ter zijde, en reeds hadden twee der knechts van den schout hem aangegrepen, vóórdat hij wist wat hem gebeurde; doch toen zij hem van zijne plaats rukten, herleefde het verlangen naar eigen behoud, en hij riep: »Gij hebt den verkeerde voor, menschen! ik ben geen dief of diefsgelijke."

»Grijpt hem!" beval de schout; maar dit geschiedde zoo gemakkelijk niet; Wolfert had zich losgeworsteld, het besef van zijne onschuld gaf hem reuzenkrachten; doch er was geene uitkomst dan de rivier, en dáár wachtte hem de dood; evenwel liet hij zich niet binden, ofschoon hij eindelijk onder den voet lag, vóórdat de knechts van den schout hem hunne messen op de borst zetten. Zijne reisgenooten waren stomme aanschouwers geweest van dit tooneel, en zagen den goeden jongen man, die er niet als een dief uitzag, met deernis uit hun vaartuig sleepen.

De schout vroeg daarna aan den schipper, of Wolfert ook nog goederen bij zich had, en of hij de andere menschen allen kende, waarna hij slechts hunne namen en woonplaatsen opteekende; toen verliet hij het vaartuig. Het scheen, alsof gij eerst nog moest onderzoeken, of Wolfert wel goed was gekneveld; want het duurde nog een oogenblik, vóórdat hij bevel gaf om de touwen los te maken toen wenschte hij Peer goede reis, en roeide met den gevangene stadwaarts.

Het was een maand geleden, sedert Wolfert vertrokken was, en nog was hij niet terug; de pisel, die op den morgen, toen hij afscheid nam, nog in het huisvertrek stond, was er nu niet meer; zij was verkocht; men had haar ook niet meer noodig om de kleederen te bergen, welke nog gespaard werden voor grooter nood. Uit medelijden met de vrouwen, en op voorspraak van den monnik, hadden eenige meedoogende menschen, rekenende op de waarde van het huis, haar geborgd; en daaraan alleen hadden zij het te danken, dat zij nog niet van kommer en gebrek waren omgekomen.

Moeder en dochter zaten treurig bijeen, en spraken, zooals altijd, over den man, over den zoon, die verdwenen was; het kind, dat niet wist, dat het zijn vader verloren had, sliep gerust in de houten wieg, welke Wolfert zelf had vervaardigd. Zooals altijd, was het ook nu, toen broeder Peter in de kamer trad: »Hebt gij ook iets gehoord?" Maar ook dezen keer ging de goede monnik zitten zonder te antwoorden en haalde zijne schouders op. Geene moeite had hij gespaard, om den vermiste terug te vinden; doch alle navraag was vergeefsch geweest! In de stad twijfelde men niet of hij was door de zeewijven vermeesterd en weggevoerd, en hoe meer men den goeden Koggeman beklaagde, en sommigen zich verweten hem in den laatsten tijd hunne gunst ontnomen te hebben, hoe meer men op Childa gebeten was; doch zij ging niet uit, en werd dus niets gewaar van dit onrechtvaardig oordeel der wereld. Peter had zelfs verlof weten te krijgen, om het klooster voor eenige dagen te verlaten, en hij was, hier en daar in geestelijke huizen en bij goede menschen overnachtende, naar Holland geweest; het éénige dat hij vernomen had, was, dat Wolfert in Rotterdam en Dordrecht geweest was om te verkoopen.

»Dus weder geene tijding," zuchtte Childa, »zoo is het elken dag, broeder! en Wolfert komt maar niet weerom; ach! waarom dwong ik hem ook om dat juweel te verkoopen? hij ware anders nog hier."

»Zijne oude moeder zal hem niet weerzien," zeide Machteld, »ik ben er altijd bang voor geweest; zijne braafheid alleen doet mij nog hopen: de Heilige Moeder Gods zal mijne gebeden verhooren en hem terugvoeren."

»Waarvoor zijt gij bang geweest, moeder?" vroeg Childa; zij begreep niet, dat Machteld het ongeluk aan het juweel toeschreef; want de oude vrouw liet zich dit voor het eerst ontvallen; ook speet het haar het gezegd te hebben, daarom antwoordde zij: »Voor de zee, Childa!" en toen knikte deze met het hoofd; ook zij had zoo menig angstig oogenblik doorgebracht, als haar man op het water was.

»Bij St. Peter, mijn patroon! ik geef den moed nog niet op, vrouwen! onze Wolfert is niet gelijk aan de raaf, die uit de ark vloog en niet wederkeerde; hij zal niet brassen met het geld: neen, de Heer zal hem evenals de duif zijn weg doen wedervinden naar de plaats, vanwaar hij is uitgegaan."

»De Hemel geve het!" zeide Childa, haar vochtig oog vol vertrouwen omhoogslaande, en Peter vervolgde: »Voor het overige moeten wij berusten: gij zijt de éénigen niet, die treurt om iemand, die nog niet is wedergekeerd; zelfs grooten heeren is zoo iets overkomen! daar is immers de onderhofmeester van den ruwaard: die is reeds sedert ruim drie jaren verdwenen, zonder dat men weet waar hij gebleven is, en natuurlijk heeft men geene moeite gespaard om hem weder te vinden."

Doch de vrouwen luisterden niet naar hem; hetgeen hij verhaalde was ook niet geschikt om haar te troosten, en Machteld vroeg eenige oogenblikken later, om de gedachten van hare dochter op iets anders te vestigen, hoe het met de Gentenaars stond.

»Ja, hoe zou het staan, Machteld! zoo al bij het oude. Maar daar schiet mij te binnen, dat ik nog iets nieuws weet: onze portier heeft het uit den mond van den knecht van den schout, dus moet het wel waar zijn. De moordenaar der dochter van den graaf van Vlaanderen zal eerstdaags te Rijssel ter dood gebracht worden, en...."

Hier zweeg de monnik verschrikt; want Childa, die haar kind terechtlegde, snikte luid, en riep wanhopig: »Arme Machteld! zult gij uw vader nog weerzien? O! gebenedijde Maagd Maria, ontferm u onzer! als hij eens vermoord ware!"

»Kind, kind! ween zoo niet," bad Machteld, »gij weet wel, dat ik dan ook zoo droevig word, en ik, oude vrouw, heb reeds zooveel leed moeten dragen."

»Wolfert, Wolfert!" riep Childa luid; zij scheen het verzoek van Machteld niet gehoord te hebben, en broeder Peter zeide: »Gij moet u zoo bedroefd niet maken; uw kind behoeft immers uwe hulp nog zoozeer, ofschoon het niet meer zuigt; als gij eens ziek werdt, wat zou uwe oude moeder dan aanvangen?"

Wellicht besefte de ongelukkige vrouw de gegrondheid zijner redenen, doch hare droefheid was te sterk om ze te bedwingen; ten minste zij verliet, luid snikkende, de kamer, en Machteld, die hare oogen afdroogde zeide: Zóó bedroefd heb ik haar in lang niet gezien; ach! als mijn Wolfert vermoord is, zal ik het zeker niet beleven, dat de vogelen des hemels het uitbrengen. Childa verliest ook veel; want Wolfert had haar zoo lief; maar waarom hem dat ongelukkige stuk ook opgedrongen? Mijn arme zoon had wel een voorgevoel van hetgeen er gebeuren zou; zeker moet hij het toen nog niet ingezien hebben. Helaas, Peter! die ongelukkige talisman heeft het gedaan; ik heb het wel gezegd, toen Wolfert met die vrouw hier kwam, dat het niet goed was; later ben ik te zwak geweest en heb toegegeven, en dat kost mij mijn kind; evenwel heb ik Childa lief en kan haar niet hard vallen; zeg, broeder! het zal immers geen zonde zijn, dat ik vriendelijk tegen haar ben, al is zij een Zeewijf of soortgelijk wezen?"

»Neen, Machteld! ik geloof het niet; want zij is immers gedoopt, zij vast en biecht. Neen! ik kan ook niet denken, dat zij geen mensch zou zijn, en evenwel begin ik er somtijds bang voor te worden; dan zouden de menschen toch gelijk hebben. Nu, vrouw! ik wensch u het beste, en ga nu heen; morgen is het St. Antonius; dan kom ik zeker niet, doch overmorgen wel. God zij met u!" Dit zeggende verliet Peter haar, en Machteld begon, terwijl zij het kind wiegde, een eentonig lied te zingen.

»Het is hun maar niet aan het verstand te brengen, Machteld!" zeide Peter, opstaande, »zij lachen altijd als ik er naar vraag; overal waar ik nog geweest ben, is het: »Denkt gij dan, broeder! dat een Zeewijf zoo onnoozel zal wezen, om een schipper nog wat te laten verdienen? Dat volkje weet van geen schuiten!"

»Wij moeten het dus wel gelooven," zuchtte Machteld.

»St. Petrus zij mij genadig! ja, vrouw! Wie had dat gedacht? zij was zoo vroom. — Maar weet gij, wat Tijl de Kuyper gisteren aan de haven zeide? »Let op, mannen! wat ik je gezegd heb: op een goeden dag nemen de zeewijven en zeemannen de reis aan naar het eiland, en halen het kind ook weg." "

»De Heere God beware mij, arme vrouw!" riep Machteld, »ook nog dit arme schaap verliezen?"

»Ik hoop, dat het niet gebeuren moge; evenwel... Maar ik ga heen en zal eens bij den bakker aanloopen; dat zal wel goed afloopen, moeder! ik zal hem eens herinneren, dat Nanning zaliger zijn vader, op mijn verzoek, geld heeft voorgeschoten om te beginnen; straks krijgt gij zeker brood!"

»God geve het, beste Peter!" zeide Machteld, en de monnik ging heen.

Het kind werd wakker door het dichtdoen der deur, en lachte de oude vrouw toe, op wier ingevallen en treurig gelaat zich nu ook een glimlach vertoonde; doch toen begon het kind te schreien, en Machteld stiet de wieg aan, terwijl zij voorovergebogen halfluid bad, en de koralen van haar rozenkrans verschoof. Zij zag even op en luisterde, doch bad toen weder voort; de zon scheen op het eerwaardig gelaat van de vrome, maar rampzalige vrouw, die zich met het slapende kind alleen in het oude huis bevond.

Wederom scheen zij te luisteren; toen hief zij langzaam het hoofd op. »Jezus, Maria!" riep zij, hevig verschrikt, en liet den rozenkrans vallen. Met angstige en vervaarde blikken staarde zij naar de deur want Wolfert stond dáár; maar het was haar zoon niet, zooals hij was heengegaan, het was zijn geest. Hij was dan wel vermoord; zijne ziel kon niet rusten; hij kwam zijne moeder gelasten, om voor hem te laten bidden; hij was gekleed als bij zijn leven, doch zijn gelaat was gelijk dat van een lijk; en evenwel waren de oogen open, zij zagen haar droevig aan, alsof hij wilde spreken, maar niet kon.

»Alle goede geesten loven den Heer!" zeide Machteld eindelijk! en toen zij meende verzekerd te wezen, dat het geene oogverblinding van den satan was, verminderde hare vrees. Zij was niet bang voor den geest van Wolfert, en terwijl hare tranen, die zij reeds lang opgedroogd waande, weder te voorschijn kwamen, vroeg zij: »Wat begeert gij van mij?"

Toen stak Wolfert, of zijn geest, de handen naar haar uit, en de oude vrouw (haar moederlijk hart vreesde niet meer) stond op en naderde langzaam, terwijl zij zeide: »Men heeft u dus vermoord, arm kind? Wolfert, Wolfert! ik ben niet bang voor u, spreek als gij kunt. Gebenedijde Moeder Maria! laat mij nog ééns zijne stem hooren, voordat ik mij in den Heere nederleg."

»Moeder!" zeide Wolfert zacht, terwijl hij ineenzonk, zoodat Machteld de handen naar hem uitstrekte; want zij dacht dat hij in den grond zou verdwijnen; doch hij viel op den grond neder en zeide steunende: »Ik ben niet dood, moederlief! wees niet bang, ik ben wel uw zoon Wolfert."

O! die woorden deden haar zoo goed! Zij knielde naast hem neder, kuste hem hartelijk, en vroeg: »Vanwaar komt gij? zijt gij ziek geweest? wat heeft men u gedaan? antwoord toch."

»Moeder!" zeide Wolfert, die het vertrek rondzag, »ik zie Childa niet; roep haar, o! zij moet ook weten, dat ik terug ben."

Childa?" zeide Machteld angstig, »nu, zie mij maar zoo niet aan! zoo meteen zal ik.... zij is uit...."

»Uit?" vroeg Wolfert, »is zij ziek? o! zeg mij de waarheid en help mij op, dan zal ik...."

»En uw kind," Wolfert riep Machteld, haar angst verbergende, »moet gij dat niet zien? wacht eens." Zij haastte zich het te halen en legde het in Wolfert's arm; doch hij was te zwak, en de grootmoeder hield het vast. »Lieve Machteld!" zeide hij verheugd, »ik dacht niet, dat ik u nog zou wederzien; nu hebt gij uw vader weder; zie, ik geloof dat zij mij herkent; zij weet dat ik haar kus. Maar roep mijne vrouw nu, moeder! o! ik verlang zoo om haar te zien."

»Ik heb God gedankt, toen Hij mij het leven liet na uws vaders dood, en evenwel keeren de dooden nimmer weer. Wees gelaten en denk om uwe arme moeder en uw kind — Childa....

»Waar is Childa?" riep Wolfert hevig.

»Zij is in den nacht vóór St. Antoniedag verdwenen."

»Childa! mijne vrouw, verdwenen!" riep Wolfert jammerend. »O God! dat is te veel, dat leed kan ik niet dragen!" en hij viel bewusteloos neder.

Eenige oogenblikken later lag Wolfert te bed, en hij zeide, bijna onverstaanbaar, tot zijne moeder, die hem ondervroeg: »Een schrikkelijke eed, dien ik gezworen heb, bindt mij de tong: wat zoudt gij er ook aan weten? Ik heb veel, o! uw Wolfert heeft zooveel geleden; maar St. Wille hield mijn mond gesloten. Men heeft mij hier aan het eiland uitgezet; toen ben ik met een stok tot hiertoe voortgekropen, en nu is mijne vouw weg. Childa! Childa!"

»Vertrouwt gij dan niet meer op den goeden heilige? denk eens, kind! dat ik veertien dagen alleen geweest ben, en evenwel morde ik niet; uwe moeder zal u niet verlaten, en gij moet leven voor uw kind."

Gedurende twee maanden had Wolfert sedert zijne terugkomst het ziekbed niet kunnen verlatenn; de heelmeester, wiens hulp door Machteld was ingeroepen, betuigde zijne verbazing over den toestand, waarin hij den ongelukkigen jongen man vond; hij kon er zich geene reden van geven, en tevergeefs verlangde hij eenige inlichtingen van Wolfert. Deze antwoordde steeds: »Ik kan het u niet zeggen, Meester!" en hij beschouwde het als een wonderwerk, dat de zieke na twee maanden het bed verlaten kon. Hadden de gebeden van de oude moeder en den goeden monnik veel geholpen, zeker was het, dat de liefde, welke Wolfert zijne moeder en zijn kind toedroeg, geen minder krachtig geneesmiddel geweest was; te bed liggende, kon hij niet voor hen zorgen: hij moest leven en gezond zijn. Ware de oude Machteld, ware het pand der liefde zijner vrouw er niet geweest, nooit zou hij het verlies van zijne geliefde Childa overleefd hebben.

Slechts het besef der verplichting, welke op hem rustte, gaf hem krachten om het leed te dragen, dat hij gevoelde, toen hij dadelijk na zijne herstelling zijn vaartuig verkoopen moest, om dringende schulden te voldoen, en het noodigste tot dagelijksch onderhoud te koopen. Vroeger zou hij, zoo hij dacht, deze ramp niet overleefd hebben; na het verlies van zijne vrouw kon het gemis van de nette boot hem zoo sterk niet treffen; evenwel was het een onherstelbare ramp; want vanwaar zou het geld komen om een nieuw vaartuig te koopen? en zonder vaartuig kon hij niet meer verdienen, kon hij geen schipper zijn.

In deze treurige omstandigheid zag Wolfert zich genoodzaakt zijn dienst dezen en genen aan te bieden, en hij rekende zich nog gelukkig, dat Allard in de gelegenheid was om hem in zijn dienst te nemen; de zoon van den rijken Nanning Koggeman was nu schippersknecht! Hadden zijne krachten hem nog slechts vergund, om het werk, dat hem opgedragen werd, met eenig gemak te verrichten, dan zou hij zich nog gelukkig gerekend hebben; doch helaas! dit geluk viel hem niet ten deel: zijne gezondheid was niet bestand tegen het herfstweder en den invloed van het water; de koorts koos hem tot een harer slachtoffers. Dagen gingen er om, dat hij zijn huis niet verliet, of, zoo hij zich nog naar de haven sleepte, evenwel te zwak was om iets te doen. Dan zat hij veeltijds hier of daar te beven van de koude, te treuren over zijne machteloosheid, terwijl de schippers en hunne knechts zich om het zeerst beijverden, wie het werk voor Wolfert doen zou, tot Allard hem eindelijk als het ware met geweld naar huis joeg.

Allard noch een der maats beklaagde zich over de weinige hulp die zij van hem hadden, en wekelijks ontving hij zijn geld, alsof hij even hard als de anderen gewerkt had. In het eerst getroostte Wolfert zich dit; ijh hoopte nog altijd dat zijne krachten zouden terugkeeren; doch toen die hoop hem begaf, had hij den moed niet langer, om het geld aan te nemen, dat hij niet verdiend, had. Op zekeren dag, toen hij weder het loon ontving voor een week, gedurende welke hij geen hand had uitgestoken tot het verrichten van het minste werk, streek hij het geld met tranen in de oogen op en nam zijn afscheid: de welsprekendheid van Allard was evenmin in staat om Wolfert van gedachten te doen veranderen, als de raadgeving van Dirk en andere schippers. Wolfert bedankte hen voor hunne goede bedoelingen, en voor de wijze waarop zij met hem gehandeld hadden, maar liet zich niet overhalen; en Allard zeide, toen Wolfert vertrokken was: »Indien iemand mij voor een paar maanden gezegd had, mannen dat Lard zou huilen als een kind, omdat zijn knecht hem zijn dienst opzegt, dan zou ik er om gelachen hebben; maar, bij St. Albert! hij zou toch gelijk gehad hebben; doch die knecht is ook de zoon van den ouden Nanning!"

»Het is heden koud, moeder!" zeide Wolfert, die bij den haard zat, op welken een smeulende turf lag. »Februari schijnt zich nog kouder in te stellen dan Januari."

»Wij zullen hier niet lang meer lijden van de koude, kind!" antwoordde Machteld bedrukt.

»Als Childa nog eens terugkwam, gelijk ik dagelijks den Heer bid, dan zou zij voor een vreemd huis komen."

»Als zij nog eens terugkwam; maar zoo dat gebeurt, dan mag ik hopen, dat zij het juweel niet weer terugbrengt; want dat berokkent ongeluk."

»Dat heb ik immers verkocht, moeder! O! had ik al dat geld kunnen te huis brengen, dan konden wij nog rijkelijk leven; maar het weinige, dat men mij teruggegeven heeft, heeft niet lang gestrekt. Mijn arm vaartuig, dat ik heb moeten verkoopen! Had ik kunnen denken, dat ik nog eens zoo ongelukkig zou worden, dat ik mijne moeder geen brood zou kunnen verschaffen!"

»Wees niet bedroefd, kind! hebt gij niet alles gedaan? Eerst waart gij twee maanden ziek, en

ik dacht u te verliezen, en toen dat gevaar over was, bleeft gij nog zoo zwak; zeide de meester niet, dat het was, alsof uwe leden uit elkander waren gerekt? Wat u gebeurd is, moet wel vreeselijk wezen, dat men u heeft gedwongen dien eed van geheimhouding te doen; maar waarom deedt gij hem ook?

»Anders had ik niet kunnen terugkomen, moeder! Kon ik nog maar werken; maar ik kan niet, en voor niet geld te trekken, dat kon zoo niet langer. Bij St. Wille! de zoon van Nanning Koggeman kan schippersknecht worden, maar kan niet leven ten koste van de maats; ik moest hen wel bedanken. — En evenwel, moeder! wij leven alleen van goede menschen, en als de Hemel ons niet een vriend gegeven had als broeder Peter, dan waren wij reeds dood."

»Hij zorgt voor ons als de raven voor den heiligen man; zelden komt hij hier, of hij brengt iets mede, en tracht ons zelfs op te beuren door wat te vertellen; wat had hij dezen morgen ook weer voor nieuws? ik was zoo suf, dat ik er niets van gehoord heb."

»Dat de vlaamsche graaf door den Hertog van Berry vermoord is; doch wat helpt dit ons? Wij zullen toch niet van hem erven," antwoordde Wolfert, droevig het hoofd schuddende; toen vroeg hij: »Maar Peter heeft immers beloofd, om met Hein de Brouwer mede te komen?"

«Ja, Wolfert! en heden nacht slaap ik zeker onder een ander mans dak; helaas! had ik dit ooit kunnen denken! Het is alsof die man van Middelburg mijn vijand is, en dat is hij toch niet! evenwel wil hij ons uit ons huis verjagen; morgen hebben wij geen huis meer, kind?"

»Maar brood en vuur, moeder! en wij kunnen de kleine Machteld het noodige geven," zeide Wolfert; doch zijne moeder antwoordde hem niet, maar bewaarde een somber stilzwijgen, en ook Wolfert zeide niets meer. Hij wist wat de oude vrouw gevoelde, en in droevige gedachten verdiept, verwarmde hij zijne handen boven de rookende turf. Zijne vrouw was al langer dan een halfjaar weg, en echter had hij nog nooit getwijfeld aan hare trouw; dagelijks werd de hoop, om haar te zien terugkeeren, minder sterk bij hem, en het éénige dat hem nu en dan troostte, was het gebrek, dat hem kwelde. Het zou hem zoo leed gedaan hebben zijne vrouw te zien verkleumen van de koude, te zien smachten naar een goed maal! hij zag nu alleen zijne moeder lijden, en dát was al te veel.

»Het is mijn laatste woord," zeide de brouwer van Middelburg, die een dikbuikig en niet zeer vriendelijk man was, »en ik betaal desnoods dadelijk; en dan is het: vandaag geld, morgen er uit."

»Het verschil maakt voor u niet veel uit, Meester Hein!" zeide Peter; »wat zijn honderd vierlingen voor u? het huis is groot . . . ."

»En ingevallen!" viel de andere hem in de rede; »er is niets aan dat kan blijven staan, het is een puinhoop, en het houtwerk is door het inwateren bedorven. Ik heb nog te veel geboden!"

Machteld, die het kind op haar schoot had, zuchtte, toen zij haar dierbaren schat zoo hoorde verachten, en zij zweeg en schudde met het hoofd, toen Wolfert haar toefluisterde: »Wil ik vijf en twintig af komen?"

»De kleine Machteld zal dus de warme rokjes niet hebben, welke gij haar hadt toegedacht, moeder?" zeide Wolfert; zonder oogmerk om de oude vrouw te bedroeven, gebruikte hij hare liefde voor het kind als een hefboom, om hare gehechtheid aan het huis te overwinnen.

«Ach, Wolfert!" jammerde Machteld, alsof zij smart gevoelde; »doch ga uw gang, kind! maar gij moet het doen; ik kan het hem niet zeggen."

Wolfert drukte zijne moeder de hand, en zeide »Welnu dan, Meester! vijf en zeventig, maar minder ook niet."

»Neen!" riep de brouwer, en Machteld's gelaat verried hare vreugde over hetgeen haar zoon bedroefde, »en om aan dat loven en bieden een einde te maken, wil ik nog eens zeggen, dat ik geen halven vierling meer denk te geven dan ik gezegd heb. Mijn knecht kan mij alle oogenblikken komen zeggen, dat de karreman mij wacht, en dan moet ik voort, tenzij de koop doorga; want dan blijf ik dezen nacht hier."

Broeder Peter wendde zijne welsprekendheid aan, om hem tot andere gedachten te brengen; doch meester Hein riep: »Alles wèl en goed, broeder! maar ik moet ook om mij zelven denken; ik heb ook kinderen; ik hoop ze meer na te laten dan een ingevallen huis; dan behoeven zij niet als knechts te dienen, totdat zij weggejaagd worden; nu weigert men mij een goed bod en naderhand zal men het zich beklagen."

»Hebt gij gedaan, Meester?" vroeg Wolfert met verontwaardiging: »indien gij uwe kinderen een even goeden naam nalaat, als mijn vader mij, dan mogen zij zich gelukkig rekenen. Ik ben nooit weggejaagd; ik heb als knecht gediend, het is

waar; ik heb geëindigd waar gij begonnen zijt; doch spreek hier niet meer over, of ik zal u bewijzen, dat ik in het huis van mijn vader zijne nagedachtenis niet wil hooren lasteren."

»Arm en trotsch!" mompelde de brouwer, die niets verder wilde zeggen, omdat hij gaarne het huis wilde koopen. Na een oogenblik stilte zag Wolfert Machteld aan; doch zij deed als begreep zij niet, wat hij bedoelde; bij elke nieuwe vermindering der som, was zij bang, dat de verkoop zou doorgaan.

»Vrouw!" zeide Peter zacht tot haar, »heden-morgen waart gij geheel besloten, om uw huis te verkoopen, en nu....? Weet gij wel dat gij te veel gehecht zijt aan het aardsche goed? zijn die steenen u dan meer waard dan het welzijn van uwe kinderen en dat van u zelve? de brave Nanning gaf alles om zijne schulden te voldoen: moet gij dan ook uw huis niet geven? want gij hebt veel geborgd."

»In Gods naam dan!" zeide Machteld half wanhopig, »zeg dan vijftig!"

»Neen, broeder!" zeide de brouwer lachend, toen deze hem de verminderde som gezegd had, »ik ben een man van mijn woord; mijn knecht komt dadelijk, en zoodra hij er is, wil ik van niets meer weten: het verveelt mij, en er is genoeg bij goede lieden op het huis geborgd; er kan nog wel wat bij; de Koggemans zijn ook menschen, die in een eigendom moeten wonen, al valt het in, en al zijn ze bedelaars!"

»Bij St. Wille, Meester!" riep Wolfert opstaande, en niettegenstaande zijne zwakte trad hij naar den grooten en stevigen brouwer toe, die nu ook opstond en achter den monnik ging staan, want de oogen van Wolfert blikten hem dreigend aan.

»Vijf en twintig dan, Meester! — Kind! ga toch zitten, ter wille van alle heiligen en uwe oude moeder, wees bedaard!" riep Machteld. De angst voor haar zoon deed haar op nieuw de som verminderen; haar moederlijk gevoel zeide haar, dat dit het beste middel was, om den twist te doen bedaren.

Wolfert bleef staan, leunende tegen de tafel en wierp een dankbaren blik op zijne moeder; doch de brouwer riep weder: »Neen! geen vijf en twintig, geen tien, geen vijf, geen halve! — »Ha! daar hoor ik mijn knecht; zoodra hij hier komt, wil ik er niets meer van weten."

»Ook dát niet!" zeide Wolfert verslagen; »wilt gij ook die vijf en twintig niet geven?" en hij zag angstig naar de deur, die reeds geopend werd. »Moeder, moeder! wat zullen wij doen?"

»Tien, kind!" hernam Machteld, de handen wringende.

»Zeg tien, Meester! en dan is het huis het uwe," zeide Wolfert somber, maar de brouwer schudde lachend het hoofd. Doch de tergende woorden, die de brouwer den armen Wolfert wilde toevoegen, kwamen niet over zijne spottende lippen; want door de deur, die niet geheel geopend werd, trad niet de knecht, maar een vrouw, die in een bruine falie van saai gehuld was, met drift het vertrek binnen, en riep luid: »Ik zeg tien!"

Was het vermoeidheid en overspanning, of was het door een misstap, dit zag meester Hein niet, maar wel, dat de vrouw waggelde en toen op hare knieën zonk; terwijl de monnik en Machteld een gil van verbazing gaven, en Wolfert, zich naast de onbekende nederwerpende, uitriep: »Zijt gij het, Childa?"

»Wie is die Childa?" vroeg de Middelburger gramstorig; zijne stem brak de stilte af, die er heerschte, en stoorde dat tooneel vol uitdrukking. Wolfert lag geknield naast zijne vrouw, wier hoofd dat ontdekt was, op zijne knie en zijn arm rustte; hij hield hare hand in de zijne geklemd, en zag haar vragend aan; zij lachte hem tegen, doch kon niet spreken. Machteld, die het kind op den arm hield, stond naast hem; het geluk was op haar gelaat te lezen. Broeder Peter vouwde de handen en prevelde een dankzegging.

Wie is die Childa?" herhaalde de brouwer luid, een onvergenoegden blik om zich heen werpende.

»Amen — zijne vrouw, Meester!" zeide de monnik, die eindelijk gelegenheid vond om hem te antwoorden.

»O! is het anders niet; ha, ha! die zal niet koopen. Zoo waar als mijn patroon mij bij mag staan, daar hoor ik nu toch mijn knecht, en dus nog ééns: wilt gij mij het huis laten voor mijn bod? ja of neen!"

Wolfert zag op; de terugkomst zijner vrouw zou de behoefte aan geld nog vergrooten. »Moeder! vergeef het mij, maar wat zullen wij doen? De goede God heeft ons weer te zamen gebracht, laat ons in Zijn wil berusten en vertrouwen; onze liefde zal het u vergoeden, dat...."

»Het zij zoo, kind!" snikte Machteld; »maar zeg gij het; ik kan niet spreken met dien man, ik kan mijn eigen geluk niet verkoopen."

»Meester!" zeide Wolfert plechtig, terwijl het hem moeite kostte zijn blik van zijne vrouw af te wenden. »Gij wilt dan niets meer geven?"

»De heiligen vergeven het u!" zeide Peter, toen de Middelburger het hoofd schudde.

»De wil des Hemels geschiede dan," zeide Wolfert somber, »gij kunt ons dwingen, en dat weet gij, het huis . . . ."

»Behoort mij! ik heb het gekocht!" riep Childa, angstig dat Wolfert het huis aan den brouwer zou toestaan; zij had niet geluisterd en weinig vernomen van de woordenwisseling. Was het wonder? zij zag naar haar kind.

»Childa-lief, het helpt niet!" zeide Wolfert treurig, »wij moeten het hem wel geven;" en Machteld, die zich vooroverboog en haar kuste, fluisterde, terwijl zij de moeder het kind in den arm legde, naar hetwelk deze de handen uitstak: »Dochterlief! ik dank u; gij kunt het voor mij niet bewaren; maar uw wil is goed."

»Zijn de schubben van haar staart veranderd in goede gouden schilden?" vroeg de brouwer spottend; »sedert wanneer bemoeien zich de zeewijven met het koopen van huizen, en luisteren de gekken er naar? — Ha! daar is mijn knecht; wien begeert gij nu als kooper; Hein de Brouwer, die dadelijk geld geeft, of het zeemonster, dat het ongeluk hier in huis gebracht heeft?"

»Gebenedijde Maagd! ik een zeemonster?" riep Childa de handen vouwende: doch Wolfert richtte zich op, en zeide toornig: »Bij St. Wille, Meester! indien gij nu niet op staanden voet vertrekt, dan... zeg geen woord meer! of de zoon van Koggeman zal u de hersenen inslaan, vertrek!"

»Matig uwe drift, Wolfert!" zeide Peter, tusschen beiden tredende; »en gij, Meester! gij hebt uw tijd laten voorbijgaan: de gierigheid bedriegt de wijsheid! De heiligen straffen u reeds, dat gij zoo onverbiddelijk geweest zijt; ik hoop, dat zij het u vergeven zullen!"

Hein de Brouwer mompelde en dreigde onvergenoegd, terwijl hij met zijn knecht heenging; doch niemand luisterde meer naar hem, en Childa, die door Machteld en Wolfert geholpen, zitten ging, zeide: »Neen, moeder! het is geen spel, ik heb niet alleen den wil, maar ook de macht; gij zult hier blijven tot uw dood. Zie slechts, dit geef ik u op hand, naderhand krijgt gij meer!" en zij legde een zak op tafel. De Middelburger hoorde, juist toen hij het huis uitging, den klank van het goud, dat het Zeewijf had medegebracht.

De monnik zag de vreugde en het geluk van de moeder, toen zij haar kind ongestoord aan haar hart drukte; de opgetogenheid van Wolfert en van zijne moeder, en het geluk zijner vrienden troffen hem; hij zag met vreugde, hoe het geld, dat evenwel zoo welkom was, daar lag, zonder dat iemand er naar omzag. Dit tooneel was voor hem een bewijs, dat er voor brave menschen nog een geluk bestaat, dat grooter en zaliger is dan het bezit van schatten; een geluk, dat den arme verwarmt onder zijne lompen, en zijne bleeke wangen zich doet plooien tot een lach. En hij bad in stilte en dankte God; zijne gebeden waren verhoord, zijne vrienden waren gelukkig!

Eenige oogenblikken later zag Machteld naar den huisvriend om; want daar zij hem niet hoorde, vermoedde zij half, dat hij was heengegaan, ofschoon dit haar verwonderde en leed deed; doch tot hare vreugde bemerkte zij, dat hij nog gebleven was. Zij vestigde de aandacht van hare kinderen op den biddenden monnik, en het voorbeeld der oude, brave Machteld volgende, knielden ook Wolfert en Childa neder.

»Ja, Tijl! het is ook waar, het is nu twee jaar geleden, dat zij zijn beginnen te bouwen," zeide Allard, die netjes gekleed naar de haven ging.

»Wat gaat de tijd om, vader! maar wat ik zeggen wil, het huis van het Zeewijf, want zoo noem ik het altijd, ziet er waarlijk uit als het hof van een vorst; wij beleven mirakeleuze tijden, Lard! Wolfert zal spoedig een even groot koopman zijn als Nanning zaliger, en nu zijn die vreemde metselaars en al dat volkje vertrokken."

»Ja, Dirk brengt ze weg; het zal den meester ook wat gekost hebben."

»O!" die heeft geld genoeg; maar Dirk had die reis wel bespaard kunnen worden; die werklieden hadden den weg zelven wel kunnen vinden; maar ik weet, dat men het doet om geen opspraak te geven; zij gaan nu heen, alsof zij gewone menschen waren."

»En wat waren het dan, Tijl?"

»Nu, nu! houd u maar zoo dom niet. Bij St. Lieven! gij weet wel wat ik zeggen wil: op een goeden dag stappen zij buiten boord, en zwemmen weg, en als Dirk terugkomt, dan vertelt hij, dat hij ze hier of daar aan land gezet heeft. Maar weet gij wel, dat die het goed heeft?"

»Zeker, Tijl! en, bij St. Albert! ik kon het ook zoo hebben, maar ik ben te oud, anders zou Koggeman mij ook wel een schip geven; ik klaag er niet over, man! want ik heb het goed, het is een beste meester; en wat wij voor hem gedaan hebben, dat vergeldt hij meer dan duizendmaal."

»Gij hebt nu ook een gemakkelijken dag; zijn vaartuig schoon te houden is toch niet moeilijk. Vader, vader! reken eens aan, dat hij zelf knecht was, en nu vaart hij alleen uit vermaak met die fraaie boot. Maar zeg eens, waar zijt gij gisteren met Wolfert heen geweest?

»Naar de overzijde."

»Ja wel, dat zal ik gelooven! nu, nu! ik zie wel, dat Lard ook zwijgen kan; schud maar niet met het hoofd, vader! ik weet wel beter: wil ik het eens zeggen? Gij zijt gisteren met Wolfert naar de zee geweest, om het oude Zeewijf te halen; lieg niet, bij St. Lieven! ik heb haar immers gezien, toen zij juist met Wolfert in huis ging: wat was zij deftig! maar zij laat ook niet zien, hoe zij er uitziet."

»Het is de moeder van Koggeman's vrouw, Tijl! meer weet ik niet, en hetgeen ik gezegd heb, is waar; zij is te Biervliet in de boot gekomen; de meester heeft haar afgehaald: vanwaar weet ik niet."

»Dus zeggen zij u ook niet alles, Lard! maar ik zal er eens naar onderzoeken. Weet gij wel, dat I e Piet voornemens is om te gaan varen? Hij wil naar zee, om ook een Zeewijf te vangen; de jongens worden dol; en als het zoo voortgaat, dan blijf ik met mijne dochters zitten, en de stad wordt te klein voor al die mooie huizen. Ik heb dezen morgen nog voor niets een kouden neus gehaald en mijn werk verzuimd; ik ging eens zien, of het oude Zeewijf ook met hare dochter op het nieuwe torentje zou klimmen; maar ja wel, ik wachtte drie uren lang, zij bleven weg, en zelfs de jonge kwam van daag niet eens buiten."

»Tijl! wat zijt gij nieuwsgierig! dat heb ik nooit zoo gezien."

»Bij St. Lieven! elk zijn vermaak, vader, waarvoor leven wij, dan om te zien en te hooren? Maar zeg eens, gij waart er ook bij: weet gij nog, hoeveel de schout beloofde aan dengene, die de dochter van Lodewijk van Male zou terugbrengen? ik heb een weddingschap met... maar als gij het niet weet, dan zal ik het aan broer Peter vragen."

»Ik weet van die geheele zaak niets," zeide Allard.

»Niets, man?" riep Tijl verwonderd; »wel hemel, vader! gij begint oud te worden; heugt het u niet, dat wij samen met Peter op de markt stonden, toen de schout aflas, dat degene, die de maagd in zijn huis had, of wist waar zij was, en het niet aangaf, zou gestraft worden men den dood?"

»Neen, Tijl!" zeide Allard, »maar als gij wilt, vertel dan nog wat meer; misschien valt het mij dan wel bij."

»Hoor, vader! men wist dat de graaf van Vlaanderen veel natuurlijke kinderen had; doch plotseling kwam het uit, dat de dochter van een voorname Engelsche vrouw, die in Brugge woonde, ook een kind van den graaf was. Hij hield van de moeder en van de dochter; evenweel niet zóóveel, of hij dwong de laatste, om hare hand te beloven aan een voornaam edelman van den hertog van Berry. Zoo omstreeks Pinkster zal het vijf jaar geleden zijn, dat de Graaf een tournooi te Gent hield; zijne dochter verscheen daar voor het eerst in het openbaar, en nooit had men zulk een schoone jonkvrouw gezien; dat moet je niet verwonderen, Lard! want graven en vorsten hebben altijd mooie kinderen. De leelijke, oude bruidegom week niet van hare zijde; maar toen eenige maanden later het huwelijk zou gesloten worden, toen was de bruid weg; en wien denkt gij, dat men dacht dat dit stukje verricht had? Maar ik spreek in vertrouwen, Lard! om je te bewijzen, dat een nieuwsgierig mensch altijd meer weet dan een ander, en omdat gij er naar vraagt; want als de schout het hoorde, dan was de zaak erger: nu....? niemand anders, man! dan onzen ruwaard. Ei, ei! dat hadt gij niet gedacht, en de Vlaamsche graaf ook eerst niet; maar later, zoo het schijnt, wel, ofschoon hij het niet bewijzen kon; en hij noodzaakte den ruwaard evenwel de jonkvrouw overal te laten uitroepen; maar ja wel, ze bleef weg. Het wonderlijkste is, dat, toen men, nu drie jaren geleden, vertelde dat zij vermoord was geworden, zij eenigen tijd later op een goeden dag te voorschijn kwam, zonder dat men weet vanwaar zij gekomen was. Het huwelijk ging evenwel niet door, en zij bleef gevangen tot den dood van haar vader, toen zij weder bij hare moeder kwam; en zoo was zij daar niet in huis, of zij verdween weer, en niemand weet, waar zij gestoven of gevlogen is; de ruwaard zal er natuurlijk niet over spreken, als hij er wat van weet, vooral niet tegen jonkvrouw Aleid, dat laat zich hooren. Nu, herinnert gij u nu niet? broeder Peter stond bij ons."

»Neen, Tijl!" zeide Allard.

»St. Lieven! vader! wat begint gij te suffen; ik zou het nog woord voor woord kunnen opzeggen: »Wi Aelbrecht, bi Goets ghenade, Palens»graue bi den Rhijn, Hartoge in Beijeren, Ruwaert »van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt

»ende van Vrieslandt, doen cond allen luden, dat »wi ontbieden ende beuelen, aengesien de ontuoe»ring van jonkvrouwe Richilda, kint van . . . ""

»Richilda? Childa? — Childa! zoo heet de vrouw van meester Koggeman, Tijl!" riep Allard.

»Maar wij spreken nu van geen Zeewijf, maar van de dochter van den graaf van Vlaanderen, Lard! St. Lieven. . ."

»Loop naar de maan!" viel Allard hem in de rede; »wat bemoei ik mij met die praatjes! gij komt hier om mij uit te hooren, en wat geef ik om al die vertellingen? Ik wil er niets meer van weten; pak maar op met die Richilda, die van tijd tot tijd zoo op den loop schijnt te wezen, en neem den graaf van Vlaanderen, God hebbe zijne ziel! er maar bij. Doch denk, Tijl! dat Wolfert mijn meester is, en zeg geen kwaad van zijne vrouw, of scheld haar niet uit; want anders kom ik er tegen op, zoo oud als ik ben. Gij weet, gij hebt er al meer voor gehad, en dat was van den meester zelven; maar. . .

»Ik heb wel andere menschen om naar mij te luisteren dan u, Lard! en dus afgepraat, oude, suffe pikbroek!" bromde Tijl de Kuyper, terwijl hij Allard verliet, die hem nog eenige scheldwoorden achternazond.

J. F. OLTMANS.

GERTRUDE.

IV

Gertrude.

»Gij denkt immers vóór den nacht terug te komen?"

»Ja! maar liever had ik deze zaak wat laten wachten; ik ben niet gaarne van huis, als er soldaten bij ons ingelegerd zijn; doch ofschoon zij, zoo ik hoop, spoedig zullen aftrekken, moet ik er heden op uit."

»Gij maakt u waarlijk te ongerust, vader! de arme bewoners van ons dorp lijden zeker veel last van de gemeene soldaten; doch wij, die een der aanvoerders huisvesten, staan zooveel gevaar niet uit; Señor Osorio gedraagt zich zooals het een edelman betaamt, en ik zie . . ."

»Ik zie! dat mijne Gertrude reeds te veel geluisterd heeft naar de vriendelijke toespraak van onzen Spaanschen gast, en . . ." viel de advocaat Bellant zijne dochter met drift in de rede. Doch hij zweeg, toen de deur van het huisvertrek snel geopend werd, en de Capitan gelaarsd en gespoord binnentrad, zeggende:

»De goede San Jago zij geprezen, dat hij u heeft ingegeven, om dezen morgen zoo vroeg het bed ruimen; want hierdoor heb ik het geluk u nog te kunnen vaarwel zeggen. . ."

»Breekt het krijgsvolk dan reeds op, Señor!" vroeg de rechtsgeleerde haastig.

»Neen, mijn waarde heer!" hernam de Spanjaard glimlachend, en hij vervolgde vroolijk: »Wij soldaten doen gewoonlijk veel overlast aan onzen gastheer, en op het land gaat het meestal nog minder ordelijk toe dan in de steden; het doet mij evenwel genoegen te ontwaren, dat mijn verblijf hier u niet tot last geweest is, en de gedachte om van mij te moeten scheiden u reeds onaangenaam is."

»Het is zoo,".... zeide de advocaat, eenigszins verlegen over den toon, op welken hij zijne vraag gedaan had; doch zijn gast scheen niets bemerkt te hebben van den aangenamen indruk, welken de verwachting, dat de musketiers zouden opbreken, op den ouden man gemaakt had; want hij vervolgde vriendelijk: »Stel u gerust, het is nog zoo ver niet; wij blijven nog eenigen tijd, en, zoo ik hoop, lang: maar gisteren avond laat ontving ik bevel om bij den prins van Parma te komen; hoeveel dagen ik afwezend zal blijven, weet ik niet; indien Zijne Excellentie — maar ik heb haast; Alvar wacht mij reeds, en ik vertrek, mij vleiende, dat de schoone dochter van mijn braven gastheer mij met evenveel genoegen zal zien terugkeeren, als haar vader. Vergeef het mij, Gertrude! als ik te vrijpostig en te verwaand ben; gij weet, wij Spanjaarden en soldaten gaan kwalijk aan dat euvel, Mijnheer Bellant! tot wederziens! *Gertrude! me pongo a los piés de Vm.*, (1) volgens het gebruik van mijn vaderland."

»Hij is vertrokken," zeide het meisje, dat voor het raam staande, den Capitan had nageoogd, die, door zijn knecht vergezeld, den weg naar Rijssel opreed.

»De Heer zij geloofd, en ik wenschte wel, dat hij nimmer weer terugkwame; nu! zie maar zoo verbaasd niet, ik wensch den Spanjaard geen kwaad; integendeel, het zal mij verheugen, als het den man wel gaat, die zoolang onder mijn dak vertoefd heeft. Maar nog meer zou ik mij verheugen, indien mijne dochter wat minder belang stelde in dien edelman; die groote heeren schenken hun naam niet aan burgerdochters, en het ware te wenschen, dat zij die hoofsche taal, welke, zij gewoon zijn in hun land tegen hunne Dona's (2) en Senorita's (2) te spreken, ook voor deze bespaarden, of dat onze vrouwen er niet naar luisterden!"

»Vader!" zeide Gertrude, min of meer geraakt, en een blos kleurde hare wangen, »waarom mag een edelman niet spreken zooals het zijn stand voegt; een boer spreekt immers ook zooals hem geleerd is."

»Ja!" hernam haar vader, »maar uwe vraag bewijst mij juist, dat ik mij niet voor niet verheug, dat Osorio van huis is, nu ik uit moet. Kindlief! geloof uw vader: de gemeene soldaat ontrooft aan de vrouw hare eer met geweld; de aanvoerder,

(1) Gertrude, ik werp mij aan uwe voeten.

(2) Vrouwen en jonge meisjes, *Senorita* is geen Spaansch maar Italiaansch.

wien het adellijk bloed door de aderen vloeit, doet het met mooi te praten. Gij hebt geene moeder meer, die u kan waarschuwen, luister dus naar mij: Osorio is bevallig en geen kwaad mensch, zooals ik gaarne geloof; doch het is geen echtgenoot voor mijne Gertrude. Kus nu uw vader vaarwel, kind! want ik moet heen."

Zij voldeed aan het verlangen van haar vader, en hij zeide, haar tegen zijne borst drukkende: »Mijn vaderhart mag zich nu en dan verontrust hebben over mijn kind, nooit heb ik mij over mijne lieve Gertrude behoeven te beklagen; draag zorg, dat het altijd zoo blijven moge!

»Denkt gij dan, dat uwe dochter niet weet, wat zij aan u en zich zelve verplicht is? O vader! ik dank u voor uwe zorg; maar de verleiding zal mij nimmer doen wankelen."

»Zelfs in weerwil van uw hart niet?" vroeg de vader zorgvol; doch zij antwoordde volmondig en met geestdrift: »Ook in weerwil van mijn hart niet; het kan beminnen, maar niet zwak zijn!"

»De Heer geve het, kind!" zeide de vader; »maar gij zijt nog zoo jong; gij kent de driften nog niet; o! mocht.... doch op een anderen tijd zal ik met mijne Gertrude nog wel eens spreken; ik ga nu ten minste gerust van hier, en zoo er iets bijzonders voorvalt, laat gij er mij dadelijk van verwittigen."

Zoodra de vader een eind weegs voortgereden was, trad zijne dochter met de oude meid, die het paard opgezadeld had, in huis, en spoedde zich naar hare kamer, om den vrijen loop aan hare tranen te geven. Een uur later was die plotselinge droefheid, welke de vermaningen van haar vader hadden doen ontstaan, voorbij, en zij trad met haastige schreden naar de kamer, die de Spaansche hopman bewoonde. Aan de deur gekomen, stond zij stil om uit te rusten; want het driftig opklimmen der trappen en de aandoening, die haar beheerschte, hadden haar vermoeid; toen deed zij de deur open, en zag nieuwsgierig en tevens schroomvallig in het vertrek rond. De zon scheen slechts in de kamer; de hooge boomen, die een natuurlijke gordijn voor de vensters spreidden, benamen wel het gezicht op den tuin, maar deden hier ook een aangename koelte heerschen. Alle schroomvalligheid had het meisje nu verlaten; dezelfde zielskracht, welke haar beheerscht had, toen zij met haar vader sprak, was teruggekeerd, en zij trad bedaard naar de tafel. Haar vader en de Spanjaard waren uit, de meid was in de keuken werkzaam; nooit had zij zulk een gunstig oogenblik gehad, om hier ongestoord te vertoeven. Evenwel was het geene gewone nieuwsgierigheid, die haar herwaarts voerde; dat gewone zwak harer kunne kende zij niet; het zou niet gestrookt hebben met haar verheven geest, en evenwel bezag zij alles nauwkeurig; maar het waren ook kleederen; wapenen van Osorio! Al, wat hier lag, behoorde hem, of het was zoo goed alsof het hem toekwam; hij bewoonde dit vertrek, en van de muren, van het huisraad scheen haar de beeltenis des bewoners, tegen te kaatsen, ofschoon slechts haar eigen schoon beeld zich spiegelde in het glad gewreven hout der groote stoelen en der hooge kleerkas. Zij gevoelde wel, dat zij den vreemden soldaat beminde; maar zij verzweeg het voor haar vader; zij wist hoe het hem bedroefd zou hebben dit te vernemen; evenwel had de vader een blik in haar hart geworpen, en daarom had zij geweend; zij geloofde, dat de edelman opgetogen zou geweest zijn, als hij zooveel geweten had als de vader; maar de man, wien zij het leven verschuldigd was, las gemakkelijker in haar hart dan de Spanjaard, voor wiens blikken het altijd gesloten bleef. De edelman moest niet weten dat zij hem liefhad, dat zij zich diep ongelukkig zou gevoelen, zoodra hij hunne woning verliet; zij vertrouwde niet genoeg op de macht harer bekoorlijkheden, om den edelman daardoor over te halen, haar zijne hand te schenken, en als zij op dien invloed had durven hopen, dan zou zij evenwel te trotsch geweest zijn om daarvan gebruik te maken.

Onopgemerkt te verwijlen in dit vertrek, waar alles haar den naam van Osorio scheen toe te fluisteren, maakte haar gelukkig; het was een geluk, gevaarlijk voor hare rust; maar zij dronk het doodelijke, doch zoete gif met lange teugen; haar vader noch de beminde man zagen hare zwakheid. Zij stond vóór zijne wapenrusting: het staal, dat door een kunstenaar van Milaan zoo fraai bewerkt was, vertoonde op sommige plaatsen, in weerwil van de zorg, met welke men het onderhield, de sporen van het lood en het ijzer, waaraan het wederstand had moeten bieden. Gertrude telde die geheelde breuken: zij waren even zoovele bewijzen van Osorio's dapperheid. Dankbaar rustte haar oog op het getrouwe staal, dat den geliefden man beveiligd had voor zoo menigen doodelijken stoot; de gepolijste borstplaat vertoonde Gertrude haar eigen gelaat, en dit perste haar een weemoedigen lach af. «Zou men niet

zeggen, dat mijn afbeeldsel in dit harde metaal voor altijd is gegriffeld? en evenwel zoodra ik ter zijde treed, vertoont deze koude plaat mijn beeld niet meer. Osorio! waarom zijt gij gelijk aan uwe wapenrusting ? Waarom maakt de trots uwer geboorte uw hart even koud als dit staal? Helaas! waarom is het even veranderlijk als deze spiegel, ofschoon het geveinsder is dan dit zielloos ijzer?" zeide zij het hoofd schuddende.

Het gezicht van een sluier, die op een stoel lag, brak die treurige gedachten af, en zij nam hem in hare handen : hij was van roode zijde met gouden franje, en in het midden stonden eenige letters met gouddraad geborduurd; zij las: *Siempre!* (1) doch zij kende den zin van dit woord niet; haar hart zeide haar echter, dat 't het geschenk van een vrouw was.

»Wellicht heeft een schoone en rijke jonkvrouw die voor hem vervaardigd," zeide zij, terwijl haar hart door minnenijd gekweld werd. »Gelukkige, die Osorio kunt en moogt beminnen ; die door hem naar het altaar geleid kunt worden ! en evenwel," vervolgde zij, terwijl hare oogen fonkelden, »ik heb geen reden, om u te benijden ; nimmer zullen hem mijne handen iets geven, waarmede hij zou kunnen pronken als met een veroverde banier; de edelman is aan de jonkvrouw ontrouw voor een burgermeisje. Indien ik het toestond, dan zou hij aan mijne voeten liggen, ik weet het ; en indein ik er hem om verzocht, dan zou hij dit schoone veldteeken aan mij wegschenken, of het vernietigen ; zeker zou hij het doen, indien een vriendelijke blik hem er voor beloonde. o! Hij zou niet aarzelen, indien een kus . . . . . " Hier zweeg zij, bloosde en zeide, den sluier nederwerpende, op fieren toon : »Dat nimmer!" Een oogenblik daarna nam zij den sluier echter weder op en de lust bekroop haar, om de wapenrusting daarmede te omhangen ; zij kon zich dan verbeelden, dat Osorio, voordat hij ten strijde ging, door haar met een soortgelijk veldteeken van hare hand werd omhuld. Ofschoon zij rijzig van gestalte was, moest zij op hare teenen gaan staan, om den sluier achter om den helm heen te doen, terwijl de armstukken verschoven en kraakten ; en toen zij, verschrikt door dit geluid, ot uit vrees dat de gepluimde stormhoed zou vallen, achteruittrad, haalde zij het harnas vóórover. Op hetzelfde oogenblik, echter lachte zij om hare kinderachtige vrees, omvatte de wapenrusting met beide armen en hield haar staande, »Wat is dat koud! zeide zij, toen het ijzer tegen hare borst rustte : »o ! het is geen wonder, dat het hart van Osorio zoo koud geworden is onder dit ijzer, en dat het slechts liefde huichelt !"

Toen zij de plooien van den sluier naar haar genoegen geschikt had, zette zij zich bij de tafel neder. Verdiept in de beschouwing der voorwerpen die haar omringden, zat zij in een ongedwongen houding in den leuningstoel ; het keurslijf paste zeer goed bij hare slanke gestalte, en de schoone vorm van hare schouders en heupen benam aan dit stijve kleedingstuk, hetwelk het lichaam als in een harnas klemde, bijna al zijne onbevalligheid. Boven het eenvoudige bruine sargiekleed (1) verrees de hooge witte halskraag, in het midden van welken zich het hoofd op den slanken hals vrij bewoog ; het zwarte haar was boven op het hoofd vereenigd en met twee zilveren spelden vastgestoken. De blankheid van haar vel deed het bejammeren, dat de kleur der rozen niet doorgaans op hare wangen lag ; echter duidde noch haar gelaat noch hare houding ziekelijkheid aan ; integendeel, het schoone hoofd rustte zoo edel op den hals, het flonkerend zwarte oog drukte zooveel geestkracht uit, dat men aan hare gezondheid niet twijfelen kon. Nu echter waren hare oogen half gesloten. In gedachten verzonken, zag zij door hare lange oogharen om zich heen ; indien de sargie karmozijn, fluweel of een andere kostbare stof geweest was, zou men haar voor een keizerin gehouden hebben, die haar middagslaap deed.

Het openen der deur stoorde Gertrude en deed haar plotseling opstaan. Bij het zien binnentreden van Osorio, die, door Alvar ondersteund, zich met moeite staande hield, vergat zij de verlegenheid van hier verrast te worden, en vol bezorgdheid snelde zij naar hem toe en riep : »Jezus ! Maria ! zijt gij . . ." Doch zij bleef staan, en vervolgde wel met bewogen stem, maar op anderen toon : »Is Uwe Edelheid gevallen ?" Alvar schudde met het hoofd, en zijn meester, die even opgezien had, toen zij hem zoo snel naderde, liet het hoofd meer dan ooit op de borst zinken, en zeide zacht en langzaam : »Neen, Gertrude ! maar ik ben ziek, zeer ziek ; het is met mij gedaan." — »Gedaan!" riep Gertrude, die nu, op een wenk van Alvar, den hopman, die dreigde te vallen, naar den stoel hielp leiden ; doch Osorio

(1) Voor eeuwig !

(1) Wollen kleed.

scheen haar niet gehoord te hebben, en de knecht zeide: »Indien er geen spoedige hulp verleend wordt; is mijn meester verloren; wees zoo goed, om de meid naar onzen chirurgijn te zenden, maar spoedig!"

Gertrude voldeed dadelijk aan dit verzoek, doch keerde niet terug naar de kamer waar de zieke was; zij kon hem toch niet van dienst zijn; Osorio was nu, zwak en ziek, gevaarlijker voor haar dan toen hij gezond en sterk was; zij vertrouwden zich zelve niet bij den man, dien zij liefhad; hoe zou zij toch, nu hij leed, hebben kunnen verbergen, wat haar hart gevoelde? Zij bad voor hem; alleen hare ongerustheid over het lang wegblijven van de meid deed haar nu en dan hare gebeden slaken; eindelijk keurde zij het raadzaam haar verder te laten verwittigen, dat Osorio zeer ziek was teruggekomen. Zij was nauwelijks van het naburige huis wedergekeerd, of Alvar kwam haar met hevige onrust vragen, of de oude meid nog niet terug was: hij vreesde het ergste, en bad haar zoolang bij den Capitan te gaan, terwijl hij zelf zich spoedde om hulp te halen.

Toen Gertrude in de kamer trad, beefde zij, en Osorio, die het glas water met moeite aannam, dat zij hem op verzoek van den knecht, bracht, zeide zacht, toen hij gedronken had: »Bedroef u niet, Gertrude! ik sterf wel jong, en niet zooals ik gehoopt had: maar ik laat niemand na, die om mij treuren zal." — »Niemand Siñor?" zeide zij zonder het te weten; toen vervolgde zij: »Ik hoop, dat de goede God het anders zal beschikken; het zal wel overgaan!" Osorio schudde met het hoofd, doch bewaarde het stilzwijgen. Het rapier van den Capitan lag achteloos op den grond geworpen; zijne zwart fluweelen kazak (1) was losgeknoopt; doch het bruine gelaat van den Spanjaard verschilde weinig van kleur bij anders, en dit gaf het meisje nog hoop op zijn behoud.

»Gertrude!" zeide hij, terwijl zij vol medelijden naast hem stond, »laat mij nog eens drinken." Zij voldeed aan zijn verlangen en vervolgde, wijzende op zijne borst: »Hier zit mijne kwaal!" — »Gevoelt gij daar pijn, Siñor?" — »Ja! leg slechts uwe hand er op: voelt gij niet?" — »Ja! het is uw hart...." — »Juist! dat zal mij doen sterven, indien zich niemand over mij ontfermt." Nu vatte hij hare hand, die zij teruggetrokken had, legde die nogmaals tegen zijne zijde, drukte haar er vast tegen en vervolgde: »Voelt gij wel?.... hoe klopt het! o!.... weet gij wel waarvan dat is?" — »Neen! wellicht van de koorts, van de warmte, van het snelle rijden, Siñor!" — »Neen, Gertrude!" zeide Osorio, het hoofd schuddende; en hij vervolgde, zijne oogen op de hare vestigende; »Het is van liefde voor u! ik sterf van liefde voor mijne Gertrude!" — Señor riep het meisje verschrikt; want uit de kracht, waarmede hij haar vasthield, begreep zij, dat hij niet zwak was; de uitdrukking van zijn vurig oog, van zijn lachend gelaat, zijne stem, bewezen haar, dat hij haar misleid had. Doch eer zij meer kon zeggen, sloeg hij zijn rechterarm om haar heen, en zeide: »Waarom verwondert u dit? zijt gij niet schoon, schooner dan de Senoritas uit mijn vaderland? Moet ik dan blind, ongevoelig zijn voor zooveel bekoorlijkheden?"

»Osorio!" riep Gertrude treurig, en zij staarde hem aan. Hij was zoo schoon; zijn gelaat was zoo edel; het drukte zooveel geestdrift uit; zij kon nu niet meer gelooven, dat hij haar bedrogen had; haar hart zeide haar, dat hij ziek geweest was, maar dat zijne liefde voor haar die ongesteldheid had overwonnen. De Spanjaard zag die opvolgende gewaarwordingen van schrik en droefheid; hij zag haar in gedachten verzonken, en vroeg, verheugd over de uitdrukking van haar blik: »Kunt gij nog twijfelen aan mijne liefde?" Zijne stem stoorde Gertrude, en zij vroeg, terwijl zij zich uit zijne armen trachtte los te wikkelen, in welke zij tot nog toe zonder schroom gerust had: »Gij zijt dus niet ziek geweest, Señor!" — »Neen, Gertrude!" antwoordde hij lachend, »slechts de liefde voor u maakte mij ziek; doch gij zult medelijden met mij hebben." — »Dus was het alles bedrog?" vroeg zij langzaam, terwijl haar gelaat zoo wit werd als haar halskraag. »Bedrog? neen, allerliefste! O! ik zie wel, dat gij de liefde niet kent: de liefde zoekt list; maar waarom beeft gij?...." »Laat mij los!" viel Gertrude hem in de rede; »o, Señor! het is dus, zooals ik vreesde: de edelman heeft zich niet geschaamd een arm meisje te misleiden; die ziekte..... dat alles was bedrog; laat mij los, edelman zonder eer!" — »Gertrude!" smeekte Osorio, haar, in weerwil harer woorden en inspanning van krachten, omvat houdende, »uw hardheid maakt mij ongelukkig; schenk mij uwe liefde!" — »Liefde!" riep zij, en sloeg hare oogen, in welke tranen blonken, ten hemel, waarna zij met drift vervolgde: »Gij wilt mijne liefde? Denkt gij, dat elk laaghartig bedrieger die zoo licht verwerven kan?

(1) Overrok; rok met wijde mouwen.

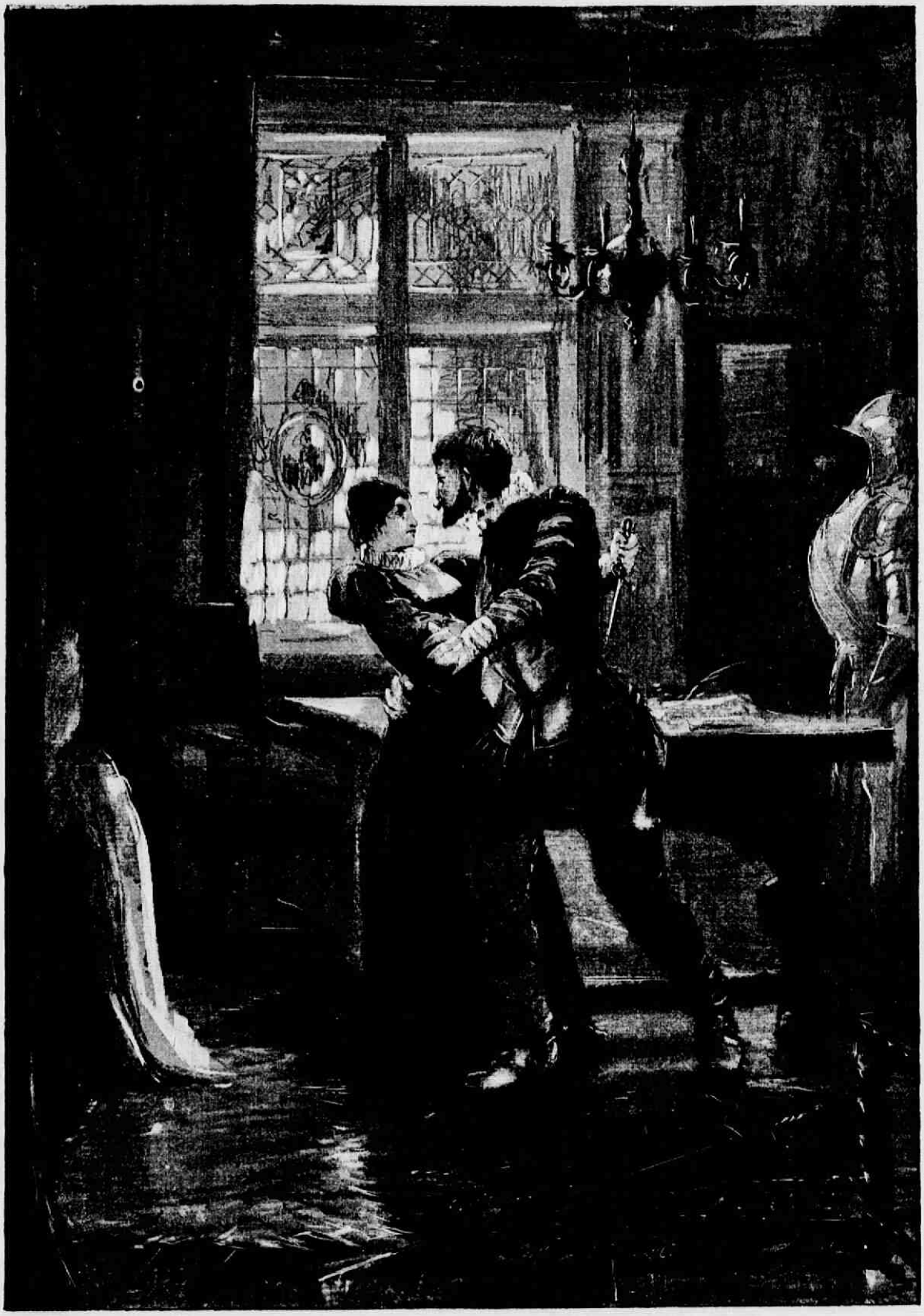

Nu gleed hare hand langs zijne zijde; hare witte vingers klemden zich om het ivoren hecht van den scherpen ponjaard. »Gertrude! het is te vergeefs, dat..... Jezus Maria! gij vermoordt mij!" riep de Spanjaard.

Maar uwe list zal u toch wat opbrengen: Don Osorio! ik schenk u mijne verachting!' Het bruine gelaat van den Spanjaard werd voor een oogenblik beroofd van de kleur, welke het aan de driften, die hem beheerschten, te danken had; zijn mond vertrok zich tot een spottenden lach, en hij zeide: »Mijn degen bezorgt mij de achting der mannen, trotsch meisje ik vroeg u slechts om liefde; hedenavond kunt gij een ieder zeggen, waarom gij mij veracht; ik heb er vrede mede; uwe vriendinnen zullen mij benijden." — »Señor!" riep Gertrude angstig; want hij klemde haar tegen zijne borst, en tevergeefs trachtte zij zich uit zijne armen los te scheuren. »de Koning zendt u immers herwaarts om het oproer te bedwingen, niet om zijne getrouwe onderdanen te beleedigen?" — »Juist! maar denkt gij dan, mijne schoonste! dat ik u beleedigen wil? Zijne Majesteit zendt ons, om zijn gezag te doen eerbiedigen, en de liefde der jonge meisjes moet zijne Capitanes beloonen voor hunne gevaren en zorgen."

Vergeefs trachtte zij den Spanjaard door dreigen of smeeken te vermurwen; vergeefs trachtte zij zich te ontworstelen aan zijne armen. Hij was reusachtig sterk en zonder genade; alle gevoel van deugd en eer scheen in zijne borst verstikt; zijne krachten verminderden niet, en Gertrude had de macht niet meer, hem van zich af te stooten. Hij klemde haar tegen zijne borst, kuste hare wang, die koud en wit was als marmer, en was verwonderd over de plotselinge verandering van haar gedrag; hare handen schenen alle kracht verloren te hebben; en terwijl hare tranen vloeiden, zag zij hem niet verstoord meer, maar treurig, zelfs vriendelijk aan, en zij zeide aangedaan: »Osorio! gij zijt rijk, een edelman en dapper; hedenmorgen geloofde ik ook aan uwe eer, helaas! .... Gij hebt slechts te kiezen, indien gij een gemalin verlangt, zelfs indien gij niet haakt naar haar bezit; indien een vrouw u slechts voor een oogenblik kan behagen, indien gij heden de eene, morgen de andere beminnen wilt, welnu, er zullen er nog genoeg zijn, die u hare liefde willen schenken. Heb medelijden met mij, met mijn vader; schend de rechten der gastvrijheid niet, Osorio! laat mij gaan!" Hij luisterde naar hare woorden, en drukte haar tegen zijne borst: »Gij wilt, dat ik anderen beminnen zal? en ik heb alleen u lief; o! ik ben zoo verheugd, dat gij u niet langer uit mijne armen zoekt los te rukken; waarvoor zoudt gij ook bevreesd zijn? ben ik niet uw vriend, uw dienaar? Maar waarom is uw schoon gelaat zoo bleek? waarom weent mijne Gertrude?" Zij scheen niet te bemerken, dat hij haar kuste en met hare lokken speelde; de teedere genegenheid, welke zij voor Osorio gevoelde, gaf een betooverend vermogen aan zijne woorden, vooral als hij onderdanig smeekte om wederliefde; evenwel antwoordde zij, en de teederheid van haar blik vervulde zijn hart met blijde hoop: »Ik ween over u; o! ik bid u, laat mij gaan, Osorio! het kost mij veel u te moeten verachten; in den naam van de Heilige Moeder Maria, maak mij, maak u zelven niet ongelukkig: laat mij gaan!" Doch hij was doof voor haar smeeken; het oogenblik was te schoon, en zijne list was te goed gelukt, de bekoorlijke Maagd, die tot heden niet geluisterd had naar zijne verliefde taal, was in zijne macht; want dat was zij: alle geestkracht had haar verlaten; zij had slechts tranen en kon slechts smeeken om zich te beschermen: de fiere Gertrude was weerloos, nu hare trotschheid gebroken was.

De dartele woorden, waarmede hij hare bede beantwoordde, verbraken de gevaarlijke betoovering, welke haar in het verderf dreigde te storten, en maakten haar wanhopig. Zij achtte zich verloren; doch plotseling gaf zij een gil, en toen de Spanjaard vruchteloos trachtte te raden, waarom hare oogen hem zoo fier aanzagen, waarom haar gelaat zoo geheel van uitdrukking veranderde, daar hij niet wist, dat hare hand bij toeval den dolk aangeraakt had, die achter in zijn gordel stak, zeide zij: »Osorio! uwe vloekwaardige daad zal mij het leven kosten en mijn ouden vader doen sterven van verdriet; uw bloed zal vloeien! laat af, ik bid het u! en ik zal u alles vergeven!" Zijn gelach stoorde haar, en hij zeide: »Mijne kussen zullen het beste antwoord zijn." Toen schudde zij weemoedig het hoofd, wendde het gelaat af en riep: »Heilige Moeder Gods! wees mij en hem genadig! vergeef het mij! .... Osorio! Osorio! ....." doch zijne lippen legden haar het zwijgen op. Nu gleed hare hand langs zijne zijde; hare witte vingers klemden zich om het ivoren hecht van den scherpen ponjaard. »Gertrude! het is te vergeefs, dat .... Jezus Maria! gij vermoordt mij! riep de Spanjaard. De krachtige stoot met het wapen brak zijne woorden af, vaagde de dartele vreugde van zijn gelaat en deed hem nedervallen; maar Gertrude bleef als wezenloos staan, de hand uitgestrekt houdende op dezelfde plaats, waar zij het wapen had losgelaten. »Dood!" zeide zij, terwijl zij op den ponjaard zag, die tot aan het hecht in des Spanjaards zijde stak »Dood!" herhaalde zij nog

eens op smartelijken toon en zij sloeg de oogen ten hemel, vouwde hare handen, en liet het hoofd op de borst zinken. Doch snel veranderde zij van gedachten, knielde naast Osorio neder, legde hare hand op zijn gelaat, nam zijne handen in de hare, en snelde toen het vertrek uit. Hij leefde nog! en moest gered worden.

»Gertrude!" zeide haar vader, »hij verlangt u te zien." — »Wie?" vroeg zij, langzaam het hoofd oprichtende, geknield voor het beeld des Verlossers. Haar vader stoorde haar in het gebed. »Osorio, mijn kind!" — »Hij? Osorio, dien ik vermoord heb? o, vader! dat kan niet zijn; ik kan hem niet zien, ik mag niet." — »Waarom niet, Gertrude?" vroeg de vader aangedaan, en hij sloot het wanhopige meisje in zijne armen; »hij zelf vraagt naar u.... kent gij mij niet meer? Gij stoot mij terug, Gertrude! ik ben uw vader: zijn uwe zinnen....?" — »o! Gij zijt mijn vader wel! mijn goede vader! maar ik!... zie, uwe dochter is niet zwak geweest, zij is deugdzaam: maar hare handen druipen van het bloed; raak haar niet aan, het is bloed van Osorio!" riep zij jammerend. De oude man drukte haar tegen zijne borst, kuste haar en sprak haar vriendelijk toe; de woorden, de liefkoozigen van den man, wien zij het leven te danken had, bedrongen de wanhoop, die vertwijfeling, en zij vroeg eindelijk gelaten: »ik kan het hem dus niet weigeren, vader?" — »Neen, Gertrude! want het is het verzoek eens stervenden, van iemand...." — »Dien ik vermoord heb, niet waar, vader? welnu ik zal gaan; maar ondersteun mij!"

O! de Spanjaard behoefde nu niet te veinzen om den zieke te spelen; indien die monnik, die heelmeester, de sombere blikken van die twee Capitanes op hun vriend, de droefheid van den knecht, niet even zoo vele bewijzen geweest waren, dat de dood in dit vertrek een nieuwe prooi op het spoor was, dan zou dat doodelijke bleeke gelaat, de zwakke uitdrukking van die zwarte oogen, bewezen hebben, dat de onverbiddelijke zijne koude hand in de borst van den oorlogsman geslagen had, dat zijne ontvleesde vingers het hart trachtten te verkillen, dat eenige uren vroeger zoo vol wellustig verlangen onder de drukking der hand van het schoone meisje joeg, en dat, ofschoon licht, toch evenwel sterker begon te kloppen, zoodra zij, door haar vader geleid, de kamer binnentrad. De monnik prevelde zijne gebeden, en zag onvergenoegd op haar, die den stervende kwam aftrekken van den hemel; de heelmeester zag slechts even op en beloofde zich niets goeds van hare verschijning; slechts een vroegere dood was al wat dat onrustig slaan van den pols hem verried. De Spaansche edellieden, die haar met een norschen blik ontvangen hadden, werden door den eerbied en de bewondering, welke hare schoonheid en diepe droefheid hun afdwong, geheel anders gestemd: zij bogen zich. Alleen Osorio scheen blij verrast, toen hij hare schreden hoorde: zijn gelaat helderde op, en hij wendde het hoofd om: die beweging veroorzaakte hem smart, en een zachte uitroep was er het gevolg van. Deze kreet van den man, welken zij gedood had, was haar welkomstgroet; zij wierp een vluchtigen blik om zich heen en beschouwde het altijd nog schoone gelaat van den man, dien zij had liefgehad, dien zij nog liefhad, en zij zonk naast zijne legerstede op hare knieën neder, en smeekte: »Vergeef het mij!"

»Ik kan het u niet vergeven, nog niet; gij veracht mij, wat zou ik u vergeven? Ik verdien uwe verachting, o! ik...." — »Vergeef het mij, om Gods wil!" bad Gertrude angstig, en vouwde de handen. Toen stak hij haar de hand toe, en vervolgde langzaam en vriendelijk: »Onmogelijk! ik kan u niet vergeven, voordat gij mij mijne misdaad, mijn laaghartig gedrag vergeven hebt." — »O, Señor! denkt gij, dat ik aan het bed van een stervende zou verschijnen, zonder reeds alles vergeven, vergeten te hebben? Op hetzelfde oogenblik dat ik u griefde, vergat ik u reeds alles!" — »En denkt Gertrude dan, dat ik alleen haatdragend ben? haatdragend tegen haar? Heb ik u iets te vergeven, ik doe het; maar gij hebt geen schuld; o! gij wilt dien stoot met mijn ponjaard u als misdaad opleggen; ik ben immers edelman en Capitan in dienst van mijn meester: wij wenschen door het staal te sneven, en van uwe hand is de dood mij welkom; want hij bezorgt mij uwe vergeving en die van uw braven vader. Gij veracht mij niet meer; uwe hand ontsluit mij den hemel, zooals deze vrome vader mij gezegd heeft; ik verlaat met vreugde deze aarde, en evenwel zijt gij goddelijk schoon!..." De monnik scheen niet tevreden over hetgeen Osorio zeide; doch deze vervolgde: »Vader! ik heb immers gebiecht? ik ben gereed; laat mij mijne misdaden hier zooveel mogelijk trachten goed te maken; het zal mij daarboven meer helpen, dan een gebed.... Ween zoo niet, Gertrude! gij waart altijd zoo fier, zoo moedig, daarom beminde ik u; want,

op mijne eer! ik had u lief, maar. . .; daarom wees niet bedroefd, ook niet als ik er niet meer zijn zal; ik heb u nog één verzoek te doen; bedenk dat ik stervende ben; hier de heelmeester kan het u verzekeren; maar het is een groot verzoek; kunt gij het mij toestaan zonder het te kennen?" — »Señor!" zeide Gertrude; maar de Spanjaard bad: »o! Zeg Osorio! — »Indien mijn vader denkt. . ." zeide zij omziende. — »Ik vraag, wat Gertrude denkt, wat zij denkt, die mij vergeven heeft, die mij niet meer veracht; zeg, o! zeg, zult gij mij verblijden door het te beloven, of niet? maar heb geen vrees; het mag mij bedroeven, als gij mijne bede weigert; evenwel zal ik u er niet minder om liefhebben." Toen blikte zij hem vol vertrouwen aan, en zeide: »Ik wil u gelooven; o! gij zult mij niet meer misleiden. Wat gij mij verzoekt, zal ik doen, Osorio!" — »Ha! de Heilige Moeder Gods zij gedankt; neen, Gertrude! ik zal u niet langer misleiden; had ik het nimmer gedaan! dan . . . maar waarom zou ik het verhelen? ik sterf, dit geeft mij het voorrecht openhartig te spreken; indien ik u niet misleid had, dan zou ik nog vol kracht zijn, maar ook niet zoo gelaten naar den hemel opzien als thans; uwe hand zou niet gedoogen, dat de mijne gerust op haar lag, die hand. . .! Slechts bid ik u, weeg zoo treurig niet, en laat mij spreken!"

Toen zag hij naar zijne vrienden, die op eenigen afstand stonden, naar den monnik en den vader van Gertrude, en zeide ernstig en vrij luid: »Gij, die mij ziet sterven, gij kent mijn misdrijf; gij weet, hoe ik, een edelman onwaardig, getracht heb, de eer van dit meisje te vernielen, zonder medelijden met den vader, die mij als een vriend in zijn huis ontvangen had, zonder medelijden met hare tranen en haar smeeken om ontterming. Heeft hare hand mij met mijn eigen pook (1) gegriefd, de Hemel heeft die hand bestuurd; ik eerbiedig dat rechtvaardig vonnis, en geloof niet beter te kunnen bewijzen, hoezeer ik het slachtoffer van mijn snooden aanslag vereer en hoogacht, dan door haar te smeeken datgene aan te nemen, wat ik haar vroeger had moeten aanbieden, als ik niet blind en doof geweest was voor al wat goed en braaf is. Gertrude! ik heb uw woord; o! gij zult mij het geluk niet ontzeggen, als uw echtgenoot te sterven! Voor eeuwig zal mijn vloek rusten op hem, die haar rekenschap zou durven vragen van mijn dood; voor de heiligste zaak heeft zij gestreden. En gij, Señores! de vriendschap die ons verbond, zal u, zoo het nood was, haar doen beschermen; de gemalin van Osorio, van uw wapenbroeder, zal nimmer een vergeefsch beroep doen op uwen arm; gij zult haar doen eerbiedigen! Waarom vlocien die tranen, Gertrude? Heb ik te veel gehoopt van uwe goedheid? Welnu, kunt gij niet besluiten, mij uwe hand te schenken, dan..." — »Osorio!" riep zij, en trok hare hand terug, »hem, dien ik vermoord heb, te huwen! . . . —" »Wien gij vergeven en dien gij bekeerd hebt, wilt gij zeggen; die door u op de hemelsche zaligheid durft hopen; ik eisch geen wederliefde, die onmogelijk is; ik sterf ook; neem mij, niet omdat gij mij liefhebt, niet omdat gij mij hoogacht; ik bid u, neem mij uit medelijden!" — »Ach! kon ik u het leven wedergeven met mijne hand! maar het is een ijdele wensch; gij zijt mij niets verschuldigd: eer, rijkdom, een grooten naam; ik begeer niets! ik dank u." Hier zuchtte de Spanjaard zwaar, en zij vervolgde: »Helaas, Osorio! er kleeft bloed aan die hand, en het is uw bloed!" — »Ach! daarom had ik gehoopt haar te verwerven; maar het kan niet zijn; ik heb dat geluk niet verdiend!" De smart, die op zijn gelaat te lezen stond, de diepe rouw, welken zijne woorden uitdrukten, deden Gertrude het hoofd omwenden, en zij zeide snikkend tot haar vader: O! geef gij mij raad; zal de wereld niet zeggen, dat de grootheid, de rijkdom mij hebben overgehaald? en evenwel gij weet, vader! . . ." — »Hoe mijne Gertrude denkt; maar zij vergeet, wat zij beloofd heeft, en dat de oogenblikken, welke haar bruidegom nog te leven heeft, geteld zijn; denk niet aan de wereld; verwerp voor haar de bede van een stervende niet; volg de inspraak van uw hart, dan geef ik mijne toestemming gaarne, en mijn zegen zal zich niet doen wachten!" — »Hoort gij?" riep de Spanjaard, en terwijl Gertrude hem de hand reikte, en de zijne tegen haar hart drukte, zeide zij: »Osorio! hier is mijne hand; »o! niet uit medelijden schenk ik haar u; ik zal uw echtgenoot worden. Helaas! waarom zal ik weldra weduwe zijn!"

Toen de monnik het paar vereenigd, en de vader zijne kinderen gezegend had, zeide Osorio, die nauwelijks spreken kon van afgematheid, terwijl zijn oog met treurig welgevallen op zijn vrouw staarde, welke zijne hand in de hare klemde, en hare oogen ten hemel sloeg: »Ik heb niet verdiend, zulk een schoone en deugdzame echtgenoote te verwerven; ik dank u voor uwe goedheid, Gertrude,

(1) Dolk.

het maakt mij zoo gelukkig." — »En mij ook, Osorio! O! nu ik uwe echtgenoot ben, nu ik zeggen mag, wat dit hart gevoelt, dat jammert om hetgeen deze hand bedreef, dat juicht over hetgene het aan deze hand te danken heeft — nu kan ik zeggen, dat geen medelijden, geen goedheid alleen mij tot uwe vrouw gemaakt heeft; verneem het, Osorio! ik zeg het luide, dat ieder het hoore, want ik mag mijn echtgenoot liefhebben: ik bemin u, Osorio! o! reeds lang bezat gij mijne liefde!" — »Ik Gertrude!" riep hij met verrukking; doch hij vervolgde droevig: »En waarom wist ik het niet? Maar het is waar, ik was dat geluk niet waardig; toen nog niet: en evenwel, ja! nu doorzie ik het: hedenmorgen hebt gij u verraden: een oogenblik vermoedde ik, dat een teederder gevoel..... en ik gaf mijn boos voornemen niet op; integendeel, ik zag er met vreugde een voorteeken in van mijne overwinning."

»O! denk niet meer daaraan, Osorio!" riep Gertrude, »dat is voorbij; gij wilt, dat ik niet treurig zal zijn, en gij herinnert mij dat oogenblik, waaraan ik nimmer zou willen denken. De Osorio van hedenmorgen is mijn gemaal Osorio niet; den eenen vreesde ik en vermoordde hem, den anderen heb ik lief; ik zou mijn leven geven, om het zijne één uur te rekken! — »Ha! hoe zoet klinkt die taal, en ach! ik moet sterven; Gertrude! die koude, dat is de dood; Heilige Moeder! wees mij genadig! deze engel zal voor mij bidden. Gertrude! ik kan u niet meer zien; waar zijt gij? En dit is toch uwe hand; o! laat uw echtgenoot eenmaal zijne lippen drukken op uw rein voorhoofd! spoedig toch! toef niet, Gertrude!"

Zij boog zich voorover; en toen hij het blanke voorhoofd kuste, gaf een zachte uitroep zijne vreugde te kennen. Hij had nog de kracht zijn arm om haar heen te slaan en fluisterde haar naam, doch nauwelijks hadden hare lippen die van haar echtgenoot aangeraakt, of zij richtte zich snel op, en riep jammerend: »Osorio!" Haar vader nam haar in zijne armen, en de heelmeester, die van het bed trad, zeide, zich buigende tot de Spaansche hoofdlieden: »Señores! Don Osorio is dood!"

J. F. OLTMANS.

FRIESCHE GASTVRIJHEID.

Friesche Gastvrijheid.

In de nabijheid van een kleinen inham, en niet ver van den oever, der binnenzee, die weleer, toen zij nog den naam van het Flie-meer droeg, de heerkoggen (1) van Rome op hare golven gedragen had, lag, in den aanvang der twaalfde eeuw, de hoeve van Jeltze Kreilinga.

Op een schoonen zomerschen dag scheen er geen twijfel te zijn, dat de bouwheer dezer woonstede haar opzettelijk niet dieper landwaarts in gesticht had; de nabijheid van de zee maakte toch den bewoners de vischvangst zoo gemakkelijk, en het aanschouwen van de bewegende watervlakte was een vermaak, dat nimmer eenzelvig kon worden. Als de zon elke golf deed schitteren, als overdrijvende wolken beurtelings fantastische schaduwen wierpen op het water, of het oog de vaartuigen volgde, die in de zee staken om hunne netten uit te werpen, of die terugkeerden met de buit gemaakte bewoners van het zilte water, voor weinige uren nog vrij dartelend in hun element, of die met het doel om koophandel te drijven uitgerust, met rijke ladingen bevracht, de kust naderden of ontweken, — dan scheen het zeker, dat de bouwheer door dit zeegezicht verlokt was, toen hij de hoeve grondvestte.

Doch men behoefde slechts een enkelen herfstdag, bij een zuidwestenwind, op Kreilingaweerd door te brengen, om de keuze van den stichter te laken, of te vermoeden, dat er sedert den eersten aanleg der woningen, een aanmerkelijke verandering van grond had plaats gehad; en deze gedachte zou volkomen juist geweest zijn. De rietbosschen aan den oever, die zich zacht ruischend bewogen, als de golven een welbehagen schenen te vinden er in te smoren, en hun zoom te omgorden met een donzen rand van sneeuwwit schuim, doch die geknakt, ternedergeworpen of ontworteld werden; als de golven door den wind gezweept wordende, en vroeger spel vergetende, een welbehagen schenen te scheppen in het beproeven van hare kracht, en met verbolgen woede, evenals een leger geschaard, in ontelbare gelederen kwamen stormloopen op den oever — die rietbosschen, thans een speelbal der golven, hadden hun bestaan te danken aan de zee. Eertijds vervolgde de jager het wild op dezelfde plaats, waar nu de watervogel zijner eieren uitbroedde, zelfs daar, waar nu de visscher zijne netten uitwierp. Toen de zee velden en bosschen overstroomd en vernield had, verzwolg zij niet alles; grootmoedig liet zij een gedeelte harer prooi terug, maar in de gedaante van wadden en slecht land. Het was een stilzwijgend en ongevergd afzien van een gedeelte harer verovering; doch even onverzadelijk als alle veroveraars, zou zij later schaamteloos terugkomen op hetgeen zij zelve uit vrijen wil geëerbiedigd had.

Dat de hoeve vroeger omringd was geweest door de bosschen, die zich nu nog slechts ten noorden van haar bevonden, was bekend uit de overlevering; en men schreef het aan deze oorzaak toe, dat zij, zoover men wist, weinig te lijden had gehad van de plundertochten der Noormannen of Denen. Toen later de graven van Holland aan veroveringen begonnen te denken, was het geboomte verdwenen, dat vroeger den zeeman verhinderde, den rook boven het dak te zien opstijgen; ook waren deze nieuwe aanvallers, die meer beoogden dan het wegnemen van vee en goed, en die Friesland voor altijd van zijne vrijheid wilden berooven, beter bekend met de landstreek, welke zij gewapend binnentrokken, dan de woeste zonen van het Noorden; en Kreilingaweerd werd, na een hardnekkigen wederstand van de trouwe dienstmannen, die zich door afwezigheid van den heer op de hoeve bevonden, door het vreemde krijgsvolk vermeesterd en verbrand.

Gehechtheid aan de plek, door de voorouders tot hunne woonstede verkozen, of andere redenen, hadden de hoeve, hetzij in vreemden of binnenlandschen oorlog verwoest, meer dan eens weder op dezelfde plaats doen opbouwen of herstellen. Waarschijnlijk had men zich vergenoegd, de hoogte, waarop de gebouwen reeds vroeger gestaan hadden, te ver-

(1) Lichters; schuiten om soldaten over te voeren.

hoogen: de nabijheid van de zee vorderde dit ook gebiedend.

Aan de eene zijde van den weerd of de hoogte, waarop de woning stond, bevond zich niets dan slecht land met riet en gras, dat meestal onbruikbaar was, en bij den eersten hoogen vloed dadelijk onderliep; aan de andere zijde daarentegen, ontmoette men vrij goede weilanden, eenig bouwland, en het bosch, dat meest uit laag hout bestond; een soort van bedijking keerde hier den eersten aanval van de zee. Hoe veranderd van gedaante de omstreek ook ware, was deze eenzame woning een bewijs van de neiging der oude Friezen om op het land te leven; en het liet zich hierdoor verklaren, waarom de oude Jeltze geen gezelliger, minder afgelegen, ja zelfs veiliger oord bewoonde.

Boven op den weerd, die hoog genoeg was om alle vrees voor het water onnoodig te maken, bevonden zich de schuren en de stallen van het vee. Zij vormden met de woning zelve een verward geheel, en alleen aan de weinige openingen in den wand, die met luiken gesloten waren, herkende men het gedeelte, dat voor den mensch, of meer bepaald gezegd voor de vrouw der hoeve, bestemd was; want de gaten, die zich in de schuren en stallen bevonden, welke ook tot woning verstrekten aan degenen die in staat van dienstbaarheid verkeerden, waren zoodanig geplaatst, dat zij wel geschikt waren om licht of lucht te geven, maar niet toelieten een blik naar buiten te werpen. In het midden van deze slechts van hout samengestelde gebouwen, en dus op het hoogste gedeelte van den kunstmatigen heuvel, stonden eenige schelven hooi, die met riet en plaggen gedekt waren, waaruit, ofschoon dan met meer zorg aangebracht, ook het dak der gebouwen bestond, die, voor zooverre de wanden uit horden waren samengesteld, bijna geheel, en voor het overige daar, waar men zulks had noodig geoordeeld, met een mengsel van klei en leem waren dichtgestreken.

Jeltze Kreilinga was de weduwe van den laatsten mannelijken afstammeling der oude eigenaars van het bosch Kreil, en van de velden en wateren, in de omstreek er van gelegen; en hoeveel de zee er van tijd tot tijd van had verzwolgen, was het nog een bezitting, die, hoewel niet door de innerlijke waarde van den grond, evenwel door hare uitgestrektheid, aanmerkelijk kon genoemd worden. Hare dochter en eenig kind, nog bij het leven van den ouden edeling Kreilinga aan den zoon van zijn naasten buurman en trouwsten vriend uitgehuwelijkt, was haar vader spoedig in den dood gevolgd; gelukkig dat de oude vrouw in haar kleinzoon, Juw Galama, het eenigste kind harer dochter, een voorwerp vond, dat hare hulp en verpleging behoefde, en op hetwelk zij hare liefde kon overbrengen. Zij had hare dochter nog niet geheel verloren, zoolang zij den kleinen Juw behouden mocht, en met recht voedde zij de hoop, dat hij, zijn grootvader en vader waardig, eens zijn geslacht tot eer zou verstrekken.

Op een dier herfstdagen, welke het voor elken vreemdeling, die bij toeval deze landstreek bezocht, onbegrijpelijk deed voorkomen, dat er nog menschen waren, die uit vrijen wil hier bleven wonen, zat Jeltze in hare hoeve bij het vuur. De wind, die tegen den avond was losgebarsten en nu zijn geweld toonde, waaide gelukkig uit het noordwesten, en terwijl hij den bewoner der kust van de groote zee met vernieling dreigde, vonden de bewoners van Kreilingaweerd zich door het bosch beschut; evenwel moest men gewoon zijn, het huilen van den wind hier te hooren, om niet nu en dan met bezorgdheid het oor te leenen aan de vreemde geluiden, die zich lieten hooren. Wat Jeltze betreft, zij scheen zich, zoowel als zij, die zich met haar bij het vuur bevonden, weinig te bekommeren om den storm.

Een eenvoudig zwart gewaad van wollen stof, maakte de kleeding der oude vrouw uit; een ronde muts, of liever een kapje van dezelfde kleur, doch van een glanzige stof, bedekte haar hoofd en reikte ter wederzijde tot over de ooren. Haar gerimpeld voorhoofd en beenachtig gelaat werden door niets bedekt; alles wat dienen kon, om de sporen des ouderdoms uit te wisschen of te verbergen, was verzuimd; er scheen geene gedachte te bestaan om het eerbiedwekkend gelaat, door kunst of hulpmiddel te verjeugdigen, maar evenmin om het nog sterker te doen spreken. En evenwel zou men het laatste bijna vermoed hebben, zoo eerwaardig kwam het zilvergrijze haar, dat met het kapje in glanzigheid wedijverde, er uit te voorschijn.

Maar wilt gij weten, wie die grijze haren zoo passend, ja zelfs zoo schoon langs de slapen van de oude vrouw gevlijd had? Het was Rieme, het meisje, dat tegenover haar zat. Sedert den dag, dat Jeltze eens, om aan het verlangen van Rieme, die toen nog een kind was, te voldoen, deze had toegestaan, de grijze lokken van hare weldoenster naar haar welgevallen te schikken, moest de oude vrouw zich dagelijks dezen last, zoo zij zeide, ge-

troosten; maar sedert lang was zij reeds aan dezen dienst gewoon, en zoo zij zich er nu en dan tegen verzette, was het om door Rieme verbeden te worden.

Toen de rampen des oorlogs de kleine Rieme tot een wees gemaakt hadden, en zij, niettegenstaande de goederen, die zij van hare ouders geërfd had, wellicht uit gebrek of gemis aan behoorlijke verzorging, zou omgekomen zijn, toen trok Jeltze zich het kind aan; weinig jonger zijnde dan haar kleinzoon, was het een geschikte speelgenoot voor den kleinen Juw. Haar schoonzoon Galo Iges Galama toonde zich verheugd, dat zijn zoon in het aanvallige kind een deelgenoot zijner spelen gevonden had, toen hij het voor het eerst op Kreilingaweerd ontmoette, en op verzoek van de grootmoeder, die verder zag dan de vader, droeg hij zorg, dat de rechten van Rieme op de bezittingen harer ouders niet werden uit het oog verloren.

Bijna even rijzig van gestalte als Jeltze, die nog rechtop ging, niettegenstaande zij zooveel schreden grafwaarts gedaan had, bezat Rieme die gave van schoonheid, waarop de dochters van het oude Friesland zich zoo met recht konden verhoovaardigen: blank en schoon van aangezicht, getuigden hare tintelende blauwe oogen en helder witte tanden, zoowel als de blos der gezondheid, die op hare wangen lag, dat de leefwijze op Kreilingaweerd, noch de onbestendigheid van het weder, nadeel hadden gedaan aan de ontluiking harer schoonheid.

Zoolang haar vriend Juw de hoeve bewoonde, had zij hem meest altijd gezelschap gehouden. Hetzij hij zich op het water of op het land, of des winters op het ijs bevond, Rieme was steeds aan zijne zijde; zij deelde in zijne gevaren en genoegens; elke teleurstelling, die hij ondervond, werd ook door haar gevoeld; het visschen, eieren zoeken, het vangen der vogels in het bosch en honderd andere vermaken hielden haar bezig; doch toen Juw de verzorging van zijne grootmoeder ontberen kon, moest hij zijn vader vergezellen. Slechts nu en dan had hij gelegenheid de hoeve te bezoeken, en sedert haar speelmakker vertrokken was, hadden al de vermaken, welke zij vroeger met hem genoot, alle aantrekkelijkheid voor haar verloren. Jeltze had voorzien, welke uitwerking het vertrek van haar kleinzoon op Rieme zou uitoefenen; zij had tot dit oogenblik gewacht om haar meer bepaald in datgene te onderrichten, wat zij weten moest om eenmaal een huisvrouw te worden, waardig den man, wien zij haar had toegedacht, en het huis, in hetwelk zij was opgevoed; en de oude vrouw had alle reden om voldaan te zijn over haar goeden wil en hare leerzaamheid.

In het eerst werden de oude vermaken, en spelen dadelijk weder hervat, zoodra Juw zijne grootmoeder bezocht, en zoolang de jongeling zich in het veld of op het water bevond, was Rieme niet op de hoeve te vinden. Doch langzamerhand verminderde de liefde tot de spelen der jeugd, ofschoon haar noch de krachten, noch de vlugheid ontbraken, om haar ouden speelmakker op zijne tochten te volgen, en ten laatste gingen er dagen om, gedurende welke Juw er zelfs niet aan dacht, om het huis te verlaten, alleen omdat Rieme het te volhandig had, of voorgaf geen lust te hebben, om hem te vergezellen.

Spoedig echter bemerkte Jeltze, dat, schoon de plichten, die Rieme te vervullen had, deze bijna allen lust schenen benomen te hebben tot de vermaken van vroegere tijd, zij evenwel in het geheel niet onverschillig was geworden omtrent het gezelschap van Juw. Naarmate het verlangen om den jongeling te zien in haar hart in kracht toenam, gaf de maagdelijke beschroomdheid, die de koene dartelheid van het kind opgevolgd was, haar in, om dat onrustig verlangen in haar boezem te verbergen; doch Jeltze zag met vreugde de treurigheid, de terughouding van het meisje.

Ook Juw had zijne speelgenoot niet vergeten. Gaf de leefwijze bij zijn vader hem meer verstrooiing, was zijn hart niet zoo gevoelig als dat van Rieme, ook hij liet bemerken hoeveel het hem kostte, Kreilingaweerd te verlaten, hoe gelukkig hij zich gevoelde, als zijn vader hem uitnoodigde om een bezoek op de hoeve af te leggen. Het duurde niet lang of hij verklaarde vrijmoedig aan zijn vader, dat deze hem geen grooter dienst zou kunnen doen, dan hem toe te staan, zijn vast verblijf weder bij zijne grootmoeder te vestigen, dewijl de omgang met Rieme gewoonte voor hem geworden was.

Jeltze wachtte toen ook niet langer hare pleegdochter reden te vragen van hare treurigheid, van de tranen die het afwezen van Juw haar scheen af te persen; Rieme openbaarde zonder terughouding, dat zij zich slechts gelukkig gevoelde, als de jongeling zich op de hoeve bevond, en dat zij hem te lief had, om niet treurig te zijn over zijne afwezigheid. De woorden vol liefde en tevredenheid, waarmede de oude vrouw haar vertrouwen beantwoordde, vervulden het hart van het meisje met blijden hoop en ongekend geluk,

en weldra kwam de oude Galama deze hoop in zekerheid verkeeren. Nooit had Rieme met angstiger, doch tevens met blijder verwachting de komst van den jongeling verbeid; nooit had deze zijn vader meer dan nu vervroolijkt door zijn driftig verlangen om de woonplaats te bereiken van haar die zijne vrouw zou worden; en hoe gelukkig zij zich in elkanders gezelschap bevonden, hoe spoedig de dagen voorbijsnelden, die de oude Galama op Kreilingaweerd vertoefde, Rieme zag niet treurig meer, toen de jongeling vertrok en nog nooit was Juw zijn vader gewilliger gevolgd. Zij waren nu gerust en tevreden, en vol vertrouwen gingen zij de toekomst te gemoet.

Het kleed, dat Rieme droeg, was niet geschikt om aan de bevalligheid van hare leest recht te doen: de blauwe kleur en de roode randen gaven er evenwel een levendigheid aan, die voor hare jaren paste. Een klein versiersel van barnsteen, dat aan een koord om haar hals hing, en twee groote, ronde gouden oorringen waren de eenige kostbaarheden, die zij droeg.

Wat Juw betreft, die naast Rieme zat, niet meer dan één jaar ouder dan deze, en dus slechts twintig jaren tellende, had Jeltze reden om trotsch te zijn op het kind harer dochter; en Galama had haar met geen minderen grond zijne dankerkentenis toegebracht, toen zij hem het kind, dat hij aan hare zorg toevertrouwd had, als een sterken en gezonden knaap had teruggegeven, die in staat was de grootste vermoeienissen te weerstaan, en zijn vader op de tochten door velden en wouden, door waters en stroomen te volgen en op zijde te blijven. De vier jaren, die hij bij zijn vader had doorgebracht, hadden hem het aanzien van een volwassen man gegeven; het krachtvolle van zijn lichaamsbouw, zijne hooge gestalte, en de fiere houding van zijn hoofd, alles deed in hem den zoon van den edeling kennen, die een dapper voorstander van Frieslands vrijheid beloofde te worden. Gaf het wit blonde haar van Rieme, dat boven op haar hoofd was te zamen gevlochten en ten deele door de lakensche kap bedekt was, reeds hare afkomst te kennen, het eenigszins rosachtig haar van Juw gaf altijd stof aan zijne grootmoeder, om uit te weiden over het oude heldenvolk, dat zich het eerst op Frieslands bodem had nedergezet, en waarvan hij, door de kleur zijner lokken, bewees een onverbasterde afstammeling te zijn. Om der waarheid hulde te doen, moet men zeggen, dat zijn gelaat nog geen dier norsche trekken vertoonde, waarmede de oude Friezen hunnen vijanden schrik inboezemden; doch dit was een gebrek in de gelijkenis, van welke de oude vrouw droomde, hetwelk zij niet bemerkte, en Rieme vond niets te berispen in de gelaatstrekken van Juw. Zijne opperkleederen bestonden uit twee stukken: het eerste diende hem voor broek en kouzen, het tweede was een soort van overrok, die tot aan de knieën reikte en op de borst werd toegehaakt; hooge schoenen, die zelfs veel van lomp bewerkte laarzen hadden, zetten nog eenige weelde aan zijne kleeding bij; want de overige mannelijke personen, die zich in het vertrek bevonden, moesten, voor zoover zij niet blootsvoets waren, zich met houten schoeisel behelpen; voor het overige verschilde de kleeding niet veel; de stof was slechts wat grover, de snede minder net, en zoo was het ook met de vrouwenkleederen in betrekking tot die van Jeltze.

Het vertrek was vrij ruim; door een aanstrijksel van leem was het hout der wanden niet zichtbaar, en eenige randen en figuren, met onderscheidene verven in levendige kleuren er op gelegd, gaven te kennen, dat er niets verzuimd was om het verblijf zoo fraai mogelijk te maken. De grond was mede met leem gelijk gemaakt; doch de zolder was verstoken gebleven van alle opluistering. Menigmaal, als er gesproken werd, hoe schaarsch het zware hout in het bosch begon te worden, verhaalde Jeltze, hoe zij zelve getuige was geweest, dat de boomen, die thans voor balken dienden, in het bosch waren geveld; ja, hoe al het hout, dat gediend had om de hoeve weder te herbouwen, nadat zij ten deele verwoest was geworden door het krijgsvolk van den graaf van Holland, toen hij in den winter van het jaar acht en zeventig naar Stavoren was getrokken, zonder moeite door het woud Kreil was opgeleverd. Eenig keukengereedschap en jacht- en vischtuig hing aan den wand, welke echter zijn grootsten luister ontving van een Oostersch zwaard, dat door den broeder van Jeltze uit Palestina was overgezonden: een geschenk te meer van waarde, omdat de vrome kruisvader, evenals Iges Galama, de grootvader van Juw, te Antiochië gestorven was. Een schoorsteen bevond zich niet in het vertrek; de rook van de turven en het hout, dat op de haardsteenen lag, moest zijn uitweg zoeken door een opening, die boven in den zolder gelaten was: een wijze van stoken, die gelegenheid gaf om den haard van vier zijden te naderen, en door den weg, welken de rook nog af te leggen had, voordat hij door het dak met de buitenlucht in aanraking kwam, was de opening

in den zolder niet onder den invloed van den wind; het rookte minder in deze Friesche hoeve, dan in de zaal van den Hollandschen edelman, die zijn wijden schoorsteen als een der vernuftigste uitvindingen beschouwde. Er brandde kaars nog lamp in het vertrek; om echter aan het licht, dat het vuur gaf, te gemoet te komen, onderhield men een klein vuur van droge houtspaanders, op een ijzeren vuurpan, die op een ijzeren stang naast den haard in den grond stak.

Het was een belangwekkende groep om dien haard: die oude vrouw met dat bruine, sprekende gelaat, dat van den ouderdom geene gaaf had willen leenen, dan alleen den ernst, en die slechts in andere tijden had behoeven te leven, om, indien zij het gewild had, als een andere Velleda hare godspraken te geven, en het bijgeloovige volk door hare voorzeggingen te bezielen met een dweepachtigen moed, of in sombere moedeloosheid te dompelen. Voorts dat blanke meisje, de lelie van het noorden, begaafd met eene schoonheid, welke Jeltze nooit gekend had, doch die ook geen zoo schoonen ouderdom beloofde, als waarvan de grootmoeder van Juw het levende voorbeeld gaf; en Juw zelf! die in manlijken vorm de schoonheid van Rieme en het krachtvolle van Jeltze in zijn persaon vereenigde, op wiens gelaat geen trots, maar slechts vertrouwen op eigen kracht te lezen stond, en die lijfeigenen van beider kunne, die Jeltze allen had zien geboren worden — hoeveel vertrouwen en ontzag tevens lag er opgesloten in de wijze, waarop zij om den haard gelegerd waren; met hoeveel vrijmoedigheid waagden zij te vragen of hunne opmerkingen mede te deelen! maar hoe ontvingen zij ook zonder wrevel de bestrafling van hare meesteres, ja zelf van Rieme! maar die bestrafte ook niet licht.

Waarom was de vader van Juw niet aan den haard gezeten, om het geheel te volmaken? want dan lokte het eene woord het andere uit. Hoe gaarne men ook luisterde naar de verhalen van den draak van het Roode Klif, van den held Friso en zijne broeders, van het schoone huis, dat koning Richold Offe had laten bouwen, en honderd andere wetenswaardige en wonderbare vertellingen — nooit was het onderhoud levendiger, dan wanneer de oude Galama met Jeltze sprak over de dagen hunner jeugd, en als hij verhaalde van de dappere daden van zijn vader in het Heilige Land en in de oorlogen tegen hertog Godfried en graaf Dirk, of als hij zijne eigene lotgevallen vertelde. Doch Galo Iges, die met zijn zoon sedert drie dagen op Kreilingaweerd vertoefde, had heden zijn verlangen om het woud in te gaan, niet kunnen onderdrukken; tegen den middag had men zijne terugkomst verwacht, maar sedert, en vooral nu het weder zoo onstuimig geworden was, wachtte men hem niet meer, en men vermoedde, dat hij elders zou overnachten.

»Juw! hoort gij eenig vreemd gerucht daar buiten?" vroeg Jeltze onbezorgd, toen zij den jongeling nu en dan zag luisteren naar de dwarlwinden, die tusschenbeide in de enge ruimte, welke er binnen de gebouwen was, nedervielen en dan met geweld een uitweg zochten.

»Neen, moeder!" antwoordde Juw.

»Wel, jongen!" hernam de oude vrouw lachend, terwijl zij hare pleegdochter toewenkte, »is dat het antwoord van een goeden Fries? Rieme zal je niet meer gelooven durven, en dan komt er van het trouwen niets.

»Niets, beste moeder?" vroeg Juw onbezorgd, en de hand van het meisje vattende, vervolgde hij: »Is het waar, Rieme? zeg het maar; je bent immers al knappe meid genoeg, om zelve je vrijer den zak te geven."

Was het omdat Rieme het niet wagen durfde, met de verbreking van een band te schertsen, welks verscheuring haar het leven zou gekost hebben? of vond zij geen reden genoeg, om aan Juw's geloofwaardigheid te twijfelen? Het zij, hoe het wil, zij vergenoegde zich om schalks lachend te anwoorden: »Gij hoort wat Jeltze-moeder gezegd heeft."

Het was een antwoord, dat niet rond genoeg was voor een Friesche deern, om niet te laten bemerken, dat zij nog in het geheel niet vast besloten had, om Juw zijn afscheid te geven; bovendien liet zij hem gewillig hare hand over, en beantwoordde den druk zijner vingers. Doch de jonkman, die niet twijfelde aan hare trouw, die wist, hoe noodig hij was voor haar geluk, omdat zij het hem meermalen had verzekerd, niet droomende hoeveel misbruik hij van de kennis van dat geheim zou kunnen maken, was niet tevreden met dat antwoord, en terwijl hij hare hand uit de zijne stiet, keerde hij zich om, en zeide met gemaakte onverschilligheid: »Het is wel, Rieme! ik versta genoeg wat gij zeggen wilt: uit is het! en er zijn nog genoeg knappe meisjes in Friesland, die Juw zullen willen hebben."

»Kinderen! kinderen!" zeide de oude Hille, die, ofschoon een tiental jaren jonger dan hare meesteres zijnde, reeds geheel gebukt ging onder de gebreken des ouderdoms: »drijft den spot niet

met zulke dingen; wie weet, wie weet?... maar de heiligen mogen je bewaren!" en zij dreigde waarschuwend met den mageren vinger van de stramme hand, die zij met moeite in de hoogte hief.

»Loop, loop, Hille-moer! ziet gij niet, dat het maar mallen is? Juw weet wel, dat er veel meisjes in Friesland zijn, doch dat er maar één Rieme is," zeide de dienstman Epo schertsend, en zoo als meest altijd het geval was, werd ook nu het onheilspellend geknor van de oude Hille overstemd door het gelach van het jongere volk.

Door een enkelen wenk met de hand bevrijdde Jeltze de beste van hare vervolgers, en zij zeide, toen er weder stilte heerschte: »Gij moet Hille zoo niet uitjouwen: de ouderdom loopt niet zoo vlug, maar ziet veeltijds verder dan de jeugd. Maar gij, Juw!" vervolgde zij minder ernstig, »je spreekt boud, jongen! doch je zoudt wel berouw hebben, als het eens zoover kwam, en ik geloof zelfs, dat je nu al berouw hebt; beken maar schuld en haal Rieme over, om vrede te maken, voordat wij opstaan; want het is laat, en hoog tijd om den dag te besluiten."

Ware Juw inderdaad verstoord geweest, dan zou hij zoo gereedelijk niet voldaan hebben aan de vermaning van zijn grootmoeder; hij had daartoe te veel Friesch bloed in de aderen; nu echter keerde hij zich tot Rieme en vatte hare hand; doch toen zij deze terugtrok, sloeg hij haar arm om haar middel en zeide lachend: »Nu, nu, laat mij u afkussen; het zou mij bedroeven, dat gij kwaad naar bed gingt; want dat maakt de meisjes leelijk."

»Zijn er meisjes, er zijn ook nog knappe jongens in Friesland," merkte Rieme aan, terwijl zij haar vrijer, zonder zich er tegen te verzetten, den vrede liet bezegelen, en vervolgde vroolijk: »Maar welk antwoord kreeg Jeltze-moeder ook? Erken het maar, Juw! je bent een vreemdeling geworden op onze hoeve, en je zat met vrees te luisteren naar den wind. Dacht je ook, dat we in zee zouden waaien?"

»Spot maar!" hernam hij lachend; doch eindigde minder opgeruimd: Wilt gij het weten, Rieme! het slechte weer deed mij berouw gevoelen, dat ik mijn vader niet vergezeld heb."

»Berouw?" vroeg het meisje met bevreemding, en terwijl hij bevestigend met het hoofd knikte, zeide Jeltze: »Juw! Juw! al weder een leugen. Doch het kan ook wel waar zijn: nu hij den geheelen dag met Rieme heeft zitten vrijen, is hij hier lang genoeg geweest, en hij gevoelt nu spijt, dat hij zijn kruisboog aan den wand heeft laten hangen!"

»Neen, moeder! niet om de jacht," antwoordde Juw zonder lachen, terwijl hij het hoofd schudde; hedenmorgen ried ik vader af om te gaan, en zeide hem dat ik er zeker van was, dat wij slecht weer zouden krijgen, ofschoon ik mij van het tegendeel overtuigd hield; ik heb dus toen niet gesproken, zooals ik dacht, en dit doet mij leed."

»Dat was niet goed: het berouw dat gij gevoelt, bewijst dit," zeide Jeltze ernstig; daar alle geneigdheid tot scherts uit hare gedachte verdwenen was. Het verwonderde haar niet, dat haar kleinzoon zich over iets van zoo weinig aanbelang bezwaard rekende; echter vervolgde zij vriendelijk: »Het zal zich wel schikken, jongen! gij behoeft er van den nacht niet over te denken; de Hemel heeft u tot geen leugenaar willen maken: het is slecht weer, en uw vader zal inzien, dat uw voorzegging is uitgekomen."

»Dat is het juist, moeder! Vader zal nu denken, dat ik hem alleen liet gaan om het weer," hernam Juw ontevreden op zich zelven, en hij vervolgde zacht fluisterend, terwijl hij zich naar Jeltze wendde: »en evenwel was het alleen om Rieme, dat ik bleef."

»Uw vader zal dit niet denken, kind!" zeide Jeltze, die getroffen was door de liefde, welke haar kleinzoon voor zijn vader gevoelde, en de vrees, welke hij koesterde, een plicht verzuimd, een hem niet passende vrees voor regen en wind verraden te hebben.

»Vader Galama zal immers toch geen leed overkomen zijn, denkt gij, Juw?" vroeg Rieme met bezorgdheid; en zij vervolgde schielijk: »Het is mijne schuld alleen, moeder! want gisteren verzocht ik Juw heden nog te huis te blijven."

»Uwe schuld?" hervatte Juw met drift, alle schuld van Rieme uit zijne gedachten werpende, »alsof ik niet weet, wat mij mijn plicht gebiedt; gij hebt geen schuld, Rieme lieve!" en hij vervolgde met vertrouwen: »Leed? neen, Rieme! wat geeft hij om wind en regen of water, en bovendien is de oude Ruird niet bij hem?"

»Behalve dat is de edeling (1) naar de goede zijde heengegaan," zeide Jouke, waarna hij met de hand naar het westen wijzende, vervolgde: »want dáár! dáár is de kwade hoek, en men brouwt er een echten Fries niet veel goeds."

(1) Edelman, Heer.

»Goed gesproken, Jouke!" zeide Juw tot den dienstman, »en als mijn vader er heengaat, dan zal het ook niet alleen zijn, en er zal dan zeker genoeg gebeuren, dat de vrouwen en ook de mannen er lang van zullen kunnen vertellen aan den haard. Maar al ware mijn vader er alleen heengegaan, reikt zijn grond en die van mijne grootmoeder niet tot aan de landen der Friezen, die van hunne broederen ontaard zijn? En wie zou een Galama durven aanraken op zijn eigen grond?"

»De arm van een graaf van Holland reikt ver! zeide Jeltze ernstig; »het recht van eigendom wordt niet altijd geërbiedigd. Heeft die Floris niet gejaagd op onzen grond? Heeft de Hemel, tot straf over onze zonden, hem niet toegelaten, zich als heer van Friesland te doen erkennen? heeft hij zelfs niet gezegd, dat hij alleen het recht had, om te jagen op het land, dat uw vader en ik van onze ouders geërfd hebben? Hij heeft immers Ruird, den dienstman van den edeling Galama, gedreigd, en hem de honden afgenomen!"

»Zoo is het, beste moeder," hernam Juw, die met moeite zijne drift bedwongen had, toen hij den hoon, zijn vader aangedaan, herdacht; »maar mijn vader heeft ook gezworen, die daad aan het goed en bloed van den geweldenaar te wreken, al ware het ook ten koste van zijn eigen leven, en wat hij gezworen heeft, is heilig. Zoodra de graaf zich weer aan de landpalen van Vrij Friesland vertoont, dan zal het oorlog zijn, en al wat den naam van Galama draagt, zal naar de wapenen grijpen!"

»Dat zullen zij! en al het manvolk, dat op mijne landen leeft, zal den tocht mededoen; de Heer schenke dan den Friezen de overwinning of een roemvollen dood!" hernam Jeltze plechtig, terwijl zij opstond en vervolgde: »Het is tijd, om het voorbeeld van Hille te volgen, zij slaapt reeds, en. . ."

»Moeder!" viel Juw de oude vrouw in de rede, en verhinderde haar, Rieme te verzoeken het avondgebed te doen. »Zwijg, bid ik u, en gij allen luistert! De honden slaan aan; is dat de wind, of hoor ik een hoorn?"

De wind en de regen verhinderden gedurende eenige oogenblikken, om het geluid op te vangen, dat Juw meende vernomen te hebben; eindelijk riep Jouke: »Ja, er wordt getoet," en de andere mannen en zelfs sommige vrouwen haastten zich zijn gezegde te bevestigen, en wezen zelfs de richting aan, vanwaar het geluid kwam.

»Ja, dáár, aan den ingang van den hiem, (1) zeide Jeltze, die het nu mede gehoord had. »Is het mijn zoon Galama, haast u dan, mannen! om den edeling in te laten;" doch voordat men haar bevel kon ten uitvoer brengen, zeide Juw: »Neen, moeder! het is mijn vader niet; ik dacht eerst, dat het de oude Ruird was, doch hij is het evenmin. Nooit heb ik dat getoet meer gehoord; de man schijnt vermoeid; wilt gij, moeder! dat ik ga zien, wat hij verlangt?"

»Doe zoo, mijn kind!" zeide Jeltze; »met zulk weer kan men geen Christenmensch zijn huis ontzeggen; zelfs al ware het een Hollander, Kreilingaweerd zal niet voor hem gesloten blijven."

De jonge Galama verliet het vertrek met Jouke, die een brandende houtspaan in de hand nam, en toen zij eenigen tijd daarna terugkeerden, volgden hen vier mannen, wier kleederen doornat waren, en die de sporen droegen van het zwerven door het woud en de moerassige landen. »Het zijn vreemdelingen, moeder!" zeide Juw op een toon, welke zijn wrevel over hun onverwacht bezoek verried, ofschoon hij zich moeite gaf om den eerbied niet uit het oog te verliezen, op welken de gasten van zijne grootmoeder recht hadden.

»Ik ontvang ze aan mijn haard, en zij zullen in vrede aan mijn disch aanzitten!" zeide Jeltze met waardigheid, terwijl zij de vreemden met de hand naar den haard wees, aan welken eenige der vrouwen hurkten, en bezig waren het vuur, dat genoegzaam uitgegaan was, weder te doen aanglimmen, terwijl Epo zich haastte, om nieuwe spaanders op de vuurpan te werpen.

De jongste der vier mannen, en die het eerst vooruittrad, boog zich licht en zeide, zonder zich bevreemd te toonen over het gewicht, dat men er aan hechtte, hem met zijne makkers onder dak te nemen, en op een toon, die, niettegenstaande zijne vermoeidheid, niet van zekere fierheid beroofd was: »Ik neem die aanbieding aan, vrouw! en zal er mij dankbaar voor betoonen, ofschoon wij lang gewacht hebben, voordat wij werden ingelaten. Ik ben een Zeeuwsch edelman, en voor zaken op reis zijnde, heb ik het dezen morgen gewaagd, mij zonder wegwijzer op de jacht te begeven; wees zoo goed mij te zeggen, onder wiens dak ik dezen nacht zal doorbrengen. Mijn naam is Rogier . . . ."

»Heer!" viel Jeltze hem met drift in de rede, »wijt dat wachten aan den wind; voor het overige

(1) of: *het* hiem: het erf, de tuin om het huis.

reken ik op geen dank. Is de gastvrijheid, die ik aanbied, u aangenaam, zoo neem haar aan; maar laat zij u genoeg zijn, of verlaat mijne woning. Gij zijt misschien een afstammeling der oude Friezen, die de uiterste landpalen ten westen bewoonden; maar gij hebt uwe afkomst vergeten, en uw land behoort niet tot de zeven Zeelanden; gij zijt een vreemdeling in Vrij Friesland. ik wil uw naam niet weten; want de honden, die u vergezellen, de jachtsprieten, die uwe gezellen dragen, en uwe eigen woorden doen mij kennen, dat gij gejaagd hebt; dat gij u aan den eigendom van een ander vergrepen hebt; ik moet u dus niet kennen. Gij zijt mijn gast, en dit is mij genoeg; morgen kunt gij in vrede gaan!"

De vreemdeling scheen verwonderd te zijn, toen men hem zoo kortaf het woord afnam; er lag eenige gemelijkheid opgesloten in de wijze, waarop hij zich op de bank bij den haard nederzette, en hij zeide schielijk: »Indien gij den naam niet wilt kennen, van iemand, die morgen veel verplichting aan u zal hebben, het is mij wel, beste vrouw! doch ik heb altijd de ondankbaarheid voor een groot kwaad gehouden; zeg mij ten minste, onder welk dak ik mij bevind; zeg mij uw naam, opdat ik en mijne vrouw u en de uwen zouden kunnen gedenken in onze gebeden, dewijl gij alle dankerkentenis versmaadt."

Juw scheen verwonderd over de herhaling van die vraag; zelfs Jeltze schudde ontevreden het hoofd en hernam ernstig: »Het is zeker een verdienste te bidden voor zijne vijanden; maar wij verzoeken u niet om uwe voorbidding; welk geluk zou zij ons aanbrengen? zelfs de zegen van een Hollander wordt den Fries tot vloek. Houd mij deze woorden ten beste, Heer!" vervolgde zij minder ernstig. »Den gast zal men niet vragen, maar ook hij vrage niet. Wie goed vertrouwen heeft, behoeft niet te vragen: alleen de spie (1) vraagt. En doet, hetgeen ik zeg, u leed, geloof daarom niet, dat ik het goede voornemen versmaad van iemand, die het verblijf onder mijn dak voor lief neemt; mijn volk bereidt u op mijn last het avondmaal, zonder dat ik uw naam weet; de heiligen kunnen immers ook mij genadig zijn, als gij hen voor mij aanroept, zonder mij te kennen?"

»Het zij zoo!" antwoordde de vreemdeling kortaf; de vermoeidheid, of de gedachte dat het zijn belang niet was, die oude stijfhoofdige Friezin nog boozer te maken, had hem vrij bedaard doen toeluisteren, en zonder het te weten of te willen, drukte zijn gelaat het ontzag uit, dat Jeltze hem had ingeboezemd, toen zij weigerde hem te kennen, om zelve niet te kunnen zeggen, wie bij haar vernacht had, als men naar den jager zou vragen, toen zij alle denkbeeld van dank met verachting verwierp, hem vermanende tevreden te zijn met hetgeen men hem aanbood, evenals ware zij een koningin, die hem hertogdommen en graafschappen had ten geschenke gegeven.

Het hout, dat nu lustig opbrandde, vooral het rijs, dat men met geheele bossen op den haardsteen wierp om de vreemdelingen in staat te stellen hunne kleederen te drogen, gaf veel licht in het vertrek. Op een wenk van den vreemdeling waren ook de overige drie mannen het vuur genaderd, en eerst nu konden de bewoners van de hoeve goed zien, wie hun de nachtrust kwamen onthouden, terwijl het licht der vlammen het ook aan de onbekende jagers mogelijk maakte, om eenig denkbeeld te verkrijgen van het verblijf, dat hen beschermde tegen weer en wind, en de vrouwen en mannen van elkander te onderscheiden, die zich tot nog toe als spookgestalten in de duisternis vertoond hadden.

De kleeding van den edelman bestond uit broek en kousen van leder, dat met veel zorg bewerkt was, en uit een rok van fijn laken en een vilten muts met nederslaande boorden; zonder opschik te verraden, gaf zijne uitrusting evenwel te kennen, dat hij niet tot den geringen stand behoorde. De jongste van de vier zijnde, zag hij er, zoo niet het sterkst, ten minste het welvarendst uit; zijn rok had met behulp van den lederen gordel, zoo het scheen, nog moeite genoeg om den doorvoeden buik in toom te houden; ook zijn gelaat was gevuld en getuigde van zijn aanleg om dik en vet te worden, zoo niet van zijne geneigdheid tot overdadig tafelgenot. Doch met dat al, en niettegenstaande zijne vermoeidheid, was zijn bleek gelaat, dat veeltijds een pijnlijke plooi aannam, niet misdeeld van edele trekken; zijn oogopslag was fier en zelfs ontzag inboezemend; trots zetelde op zijn voorhoofd; een schampere trek omgaf zijn mond, zoo vaak hij de lippen bewoog. Een zijner gezellen verschilde weinig in kleeding met hem; de twee overigen daarentegen droegen lompe rokken van grof laken; de eerste was misschien een begunstigde dienaar van den vreemden heer; vandaar zeker ook, dat zijn gelaat en zijne houding hem onderscheidde van zijne makkers, ofschoon ook hij genoodzaakt was, de

(1) Spion.

honden aan den band te houden en het jachttuig te helpen dragen.

Van beide zijden was men mogelijk niet voldaan over het onderzoek: den Friezen mishaagde de vorschende en fiere blik van den edelman; zij gaven door teekens en gefluister hunne verachting te kennen over de kostbaarheid zijner kleederen, die beter waren dan een edeling ooit op de jacht gedragen had; maar vooral wekte het hun ongenoegen op, dat de vreemden met de jachtsprieten in de hand aan den haard plaats namen. Wat de gasten betrof, op kleeding en huisraad viel wel geene pracht te berispen, het eene noch het andere kon hunne wangunst opwekken; ook uitte niemand door woorden of daden iets, dat hun stof tot ongenoegen kon geven; maar het scheen, of het woeste en ruwe voorkomen der dienstmannen van Jeltze hun niet beviel of hen niet geruststelde. Klonk aan de eene zijde het Hollandsch den Friezen onaangenaam in de ooren, de vreemde jagers luisterden met schrik naar de halfluid uitgesproken woorden, in een hun geheel onbekende taal. Want behalve een paar woorden, waarmede Juw zich verwaardigd had, hun te zeggen, dat zij in de woning ontvangen zouden worden, hadden zij nog niets kunnen verstaan, dan hetgeen Jeltze tot hen gezegd had.

Intusschen had de huisvrouw eenige bevelen gegeven, en na den gasten, ofschoon tevergeefs, het aantrekken van droge kleederen aangeraden te hebben, zich aan den haard nedergezet. De vreemdeling toonde zijne bevreemding, toen hij den met zilveren beslag versierden drinkhoorn aan den mond zettende, dien Rieme hem aangeboden had, bemerkte dat men hem niet alleen wijn, maar zelfs zeer goeden wijn geschonken had. »De heilige Hubertus moge getuigen," riep hij, »dat ik niet gedroomd had, hier wijn, veel minder zulken wijn te drinken!" maar alsof hij gevoelde, dat zijn uitroep te veel geringe verwachting te kennen gaf van het onthaal, dat men hem doen zou, zoo vervolgde hij schielijk: »Dat is te zeggen, beste gastvrouw! dat het omzwerven door het woud en door poelen en moerassen mij wel op een teug water, of desnoods slecht bier, maar niet op wijn had doen rekenen. Hebt gij bier? zoo geef het ten minste aan die twee kerels; want deze wijn is te goed voor gemeen volk."

»Heer!" antwoordde Jeltze, »Friesland is geen wijnland; doch de scheepvaart brengt het eene en haalt het andere, en wij hebben, de Hemel zij geloofd, nog koopmanschap genoeg, om onzen gasten den wijn te schenken, die' ons voor ons zelven te kostbaar is; en wat het bier betreft, het is tot u aller dienst; maar ook uwe gezellen kunnen wijn drinken; er is meer! Ofschoon ik u heer noem, maak ik geen onderscheid tusschen den meester en den knecht: zij zijn beiden mijne gasten."

De edelman hernam, dat het hem genoegen zou doen, als men zijne gezellen even goed onthaalde als hem, daar zij geene mindere behoefte aan verkwikking hadden dan hij zelf; en hij vervolgde, hetgeen Jeltze hem vroeger gezegd had, nog niet vergeten zijnde, en nu meer goed vertrouwen hebbende, sedert het aanbieden van den wijn: »Het moet gezegd worden, vrouw! dat uwe woning zich niet gemakkelijk opent, doch dat men er de gastvrijheid weet uit te oefenen; daarom verwondert het mij, dat gij het gaan met jachttuig in deze landstreek als een zoo groot kwaad beschouwt, vooral voor arme jagers als wij, die u zelfs niets voor uwe tafel kunnen medebrengen. Gij weet misschien niet, dat wij, edelen, van den graaf het recht verkregen hebben, om nu en dan te jagen in zijne bosschen, en het woud waarin ik verdwaald ben geweest, behoort immers onder zijn gebied!"

»Gebied!" herhaalde Juw, die nu eerst naast zijne grootmoeder plaats genomen had. De edelman vestigde het oog op den jongeling en vervolgde, zonder zich door het ontevreden gelaat van dezen te laten afschrikken, noch zich te laten weerhouden door het bijna onmerkbaar hoofdschudden van den voornaamsten zijner volgelingen: »Ja, gebied! gij zijt oud genoeg om te weten, dat Floris landsheer van Friesland is; of ben ik Stavoren ook voorbijgetrokken zonder het te weten, jongen?"

»Ik ben een edeling!" hernam Juw fier, zich belgende over de benaming van jongen; hij, die geen aanspraak maakte om anders dan bij zijn naam genoemd te worden door de dienstmannen zijner grootmoeder, wilde den vreemdeling doen gevoelen, dat hij, op zijn minst genomen, in rang met hem gelijkstond, en op denzelfden toon, met welken men gevraagd had, antwoordde hij: »Het schijnt u reeds moeite genoeg gekost te hebben, om, zonder te verdrinken, het tot hiertoe te brengen, laat staan dan tot voorbij Stavoren. En wat dat geschonken recht van den zoogenaamden landsheer betreft, de eerste de beste Fries, dien gij ontmoet hadt, zou u hebben kunnen zeggen, dat het juist niet veel te beduiden heeft, ofschoon Floris zelf wel eens jaagt op onze gronden; en ik

ben oud genoeg om te weten, dat de eene wilddief aan de anderen geen jachtrecht geven kan!"

De verbazing, die de vreemde gezellen lieten bemerken, evenaarde den toornigen blik, welken hun heer op den jongen Fries wierp, terwijl de dienstmannen van Jeltze, door hun gefluister hunne goedkeuring over het antwoord van den jongeling te kennen gaven; zelfs de vrouwen, die aan den haard eenige spijzen gereed maakten, zagen op, om te bespieden, welke uitwerking die echt Friesche woorden zouden hebben. Alleen de blik van Rieme verried eenige bezorgdheid; want Jeltze verborg den indruk, welken de woorden van haar kleinzoon op haar maakten; doch zij zeide, evenals vreesde zij, dat hij nog verder mocht spreken, met zekeren ernst: Juw! gij hebt anders geene gewoonte gehad, mij het woord niet te gunnen, als men mij iets vroeg."

De tijd, welken de edelman gewacht had, met op den naam van wilddief, die men zijn graaf gaf, te antwoorden, gaf hem gelukkig gelegenheid, zijn ongenoegen grootendeels te overwinnen; en daar Jeltze het antwoord van den jongeling scheen af te keuren, greep hij de gelegenheid aan, om de goede verstandhouding te onderhouden en te bevestigen en zeide: »De heilige Hubert moge mij bijstaan! Die jonge edeling geeft een naam aan onzen graaf, dien het dezen zeker even weinig zou lusten te dragen als den strop; maar indien die jongeling uw kleinzoon is, zooals ik denk, dan wil ik u de verzekering geven, beste gastvrouw! dat onzen heer door ons niet zal overgebracht worden, wat de edeling gezegd heeft, al ware het ook alleen maar ter wille van zijne zuster, die mij zoo vriendelijk den drinkhoorn heeft aangeboden."

»Zij zal zijne vrouw worden," antwoordde Jeltze, minder om den vreemdeling uitleg te doen van de betrekking, in welke zij tot Rieme stond, dan om hem te doen gevoelen, dat hij het meisje, als verloofd zijnde, moest beschouwen; »voor het overige, Heer! indien uwe betrekking als mijn gast, u niet reeds verplichtte, het stilzwijgen te bewaren, zoo zou ik u evenwel niet willen dankzeggen voor die verzekering. Ik heb mijn kleinzoon berispt, omdat hij scheen te vergeten, dat zijne grootmoeder werd aangesproken, en dat gij mijn gast zijt; niet, omdat hij gesproken heeft, zooals het elken Fries betaamt!"

De edelman trachtte zijn recht tot jagen niet verder te bewijzen, en hij scheen elk woord te wegen, voordat het over zijne lippen kwam; doch uit zijne vragen kon men wel bemerken, dat, indien Jeltze hem aangeboden had, hem iemand als wegwijzer te willen medegeven, hij wellicht besloten zou hebben, nogmaals de onstuimigheid van het weder te trotseeren. Zij, die met hem waren gekomen, hadden slechts een enkel woord gesproken, als Rieme hun den wijn aanbood, uitgezonderd de man, die zich door zijne betere kleeding onderscheidde, en die, terwijl zijn heer het zwijgen bewaarde, met veel beleid het gesprek gaande hield over het weder, den naderenden winter en soortgelijke onverschillige zaken.

De poging, welke Juw wilde doen, niet om de gunst van de vreemdelingen, maar om de goedkeuring van zijne grootmoeder te verwerven, gaf een oogenblik later bijna aanleiding tot een misverstand, dat kwade gevolgen had kunnen hebben; want toen hij opstond, en een der gezellen den jachtspriet uit de hand wilde nemen, om hem er van te ontlasten, nam deze, die de bedoeling van den Fries wantrouwde en zijne woorden niet goed verstaan had, het wapen met drift terug, en verstoord over deze daad, over deze miskenning van zijn goed voornemen, riep Juw toornig: »Bij St. Odolf! is de geest van Staf in dien dienstknecht gevaren, dat hij aan de zijde van een edeling met wapentuig wil zitten aan den haard?"

»Juw!" zeide Jeltze schielijk, »de vreemde man heeft je voornemen niet gevat, waarom wordt ge dus zoo toornig op hem?" Toen vervolgde zij ernstig: »Heer! mijn kleinzoon brengt mij een plicht te binnen, dien ik verzuimd heb. Is het den dienstman bevolen ongewapend te verschijnen voor den edeling, het is den gastheer opgelegd, zijn gast te ontlasten van zijne wapenen." Toen keerde zij zich tot Rieme, en zeide: »Dochter lieve! hetgeen ik moest doen, doe dat in mijne plaats."

»Zet dat jachttuig tegen den wand!" beval de edelman kortaf, en vervolgde, terwijl zijne gezellen zich haastten te gehoorzamen; »Wat het lange jachtmes betreft, dat aan mijne zijde hangt, het hindert mij niet, vrouw! en ik zal het meisje, dat mij reeds zooveel dienst gedaan heeft, geen nieuwe moeite veroorzaken."

»Die moeite is niet groot, Heer!" zeide Rieme vriendelijk, hem naderende, en Juw, die weder plaats genomen had, vervolgde: »En de gedachte, dat gij het noodig zoudt kunnen hebben, is beleedigend voor ons; die, dat gij het niet durft afgeven, vernederend voor u!"

»Welaan, voldoe dan aan het verlangen van mijne gastvrouw, meisje!" zeide de edelman, die geen verdere tegenwerping wilde maken, te meer daar Jeltze, om het gezegde van Juw te verklaren

of te vergoelijken, er op had laten volgen: »Hij wil zeggen, Heer! dat de grootste veiligheid voor den gast van een Fries bestaat in ongewapend te zijn."

Toen Rieme het jachtmes uit den gordelriem wilde lichten, moest de edelman zijne hand van het gevest afnemen, waarop zij tot nog toe gerust had, van het oogenblik af, dat hij zich in het vertrek vertoond had, en een uitroep van smart was het gevolg van deze verplaatsing. Rieme, die dacht, dat zij den vreemdeling onwillekeurig leed veroorzaakt had, trad eenigszins verschrikt terug, en herhaalde den uitroep van den edelman; doch vóórdat Juw, die met drift opsprong, en door de vlam en den rook heen alles niet nauwkeurig had kunnen zien, vragen kon, of de vreemdeling zijne verloofde beleedigd had, zeide deze vriendelijk: »Schrikt gij, meisje? Het doet mij leed; het zijn uwe lieve handen niet, die mij dien uitroep ontlokt hebben, maar de kneuzing aan den arm, door den val in het woud veroorzaakt — neem nu het mes!" Rieme voldeed aan zijn verlangen, en hij vervolgde luid, terwijl hij de hand met moeite in den gordel stak: »De jonge edeling zal nu inzien, waarom wij gehecht waren aan dat wapen: het diende tot rustplaats van een gekwetsten arm. Wij hebben er nooit aan gedacht een Friesch meisje te verschrikken, en nog veel minder een Fries te vreezen!"

»Juw zweeg; zijne kwade vermoedens, die zoo onjuist geweest waren, en die hij zoo duidelijk had laten blijken, verplichten hem de laatste verzekering zonder wederspraak aan te hooren; en zoodra Jeltze vernam, dat de edelman in het bosch gevallen was, vroeg zij hem, of dit hem wellicht bewogen had, niet van kleederen te verwisselen; zij ried hem aan dit nog te doen, en bood hem aan naar den arm te zien, doch hij bedankte haar voor de moederlijke zorg, die zij voor hem betoonde. Ondanks zich zelven was Juw genoodzaakt te erkennen, dat de honden van den vreemdeling, door hunne krachtvolle en fraaie houding verdienden bewonderd te worden; doch hij wachtte zich wel, om hem met het bezit van zulke schoone dieren geluk te wenschen, of zelfs om zijn gevoelen er over te zeggen, aangezien er niets op hen aan te merken viel. Met genoegen had de edelman gezien, dat Rieme nu en dan zijne honden tot zich riep en hen liefkoosde. Juw zag dit minder gaarne, en sedert Rieme dit bemerkt had, wachtte zij zich om in het vervolg iets te doen, dat hem niet aangenaam was.

De wijze, op welke de vreemdeling het woord richtte tot de vrouwen, verried een zekere hoffelijkheid; de gedienstigheid, met welke Rieme hem bediend had, zelfs hare vrees hem leed gedaan te hebben, scheen hem aan het meisje te hechten, terwijl de hooge jaren van Jeltze, en de ernst, met welken zij sprak, hem eerbied inboezemde voor haar, niettegenstaande hare taal te rond Friesch was, om hem te bevallen; doch, ondanks zich zelven, hoorde hij haar aan zonder wrevel, terwijl elk woord van Juw hem vertoornde. Zonder vrees te gevoelen, begreep hij echter, dat alleen de kracht van geest der oude vrouw en het medelijden van het meisje hem in deze eenzaam gelegen woning zouden kunnen beveiligen voor de gevolgen van den volkshaat des jongen edelings en dier ruwe dienstmannen, indien de eensgezindheid verbroken werd; ja! dat hij wellicht dezen dienst reeds aan haar verplicht was.

De spijzen waren eindelijk gereed. Er was van het maal, gedurende den nacht, voor onverwachte gasten inderhaast bereid, niet veel te verwachten, en toch hadden de jachtgezellen, en zelfs hun meester, met genoegen gezien, met hoeveel zorg alles onder toezicht van Rieme en zelfs van Jeltze werd gereedgemaakt. De geur van een stuk vleesch, hetwelk door een dienstman aan een ijzeren stang voor het vuur gebraden werd, was ook wel in staat een hongerige belust te maken, en het is niet waarschijnlijk, dat de edelman nu nog tot het verlaten van de hoeve zou hebben kunnen besluiten, of dat zijne gezellen hem zonder leedwezen zouden gevolgd zijn.

Ware Rieme niet bevreesd geweest om Juw eenige reden tot onvergenoegdheid te geven, dan zou zij zeker den vreemdeling den arm geboden hebben, toen hij zoo pijnlijk opstond en met moeite de tafel naderde. Het deed haar daarom genoegen, toen Juw, uit eigen beweging, zelf zijn dienst aanbood; doch de goede bedoeling werd niet naar waarde erkend: het koele antwoord en het voortgaan met versnelden tred bewezen hem, dat men zijne hulp niet begeerde. Ofschoon Jeltze en haar kleinzoon reeds lang het avondeten genuttigd hadden, plaatsten zij zich evenwel aan den disch, terwijl Rieme moest zorg dragen, dat het aan niets ontbrak; ook hier gaf keur van spijs en drank en de bewerking en stof van het weinige tafelgereedschap, dat er gewoonlijk bij een Friesch maaltijd gebruikt werd, te kennen, dat men den gasten alle mogelijke eer bewijzen wilde. Vier dienstmannen, die een brandende houtspaan in

elke hand hielden, plaatsten zich, als even zoovele levende kandelaars, achter de dischgenooten, en verspreidden een helder licht over de tafel, en op last van Rieme werden de honden van den edelman ook van spijzen verzorgd.

Juw en zijn grootmoeder proefden slechts van de spijzen; en ofschoon de jonge Fries op een anderen tijd wellicht zich te buiten gegaan zou zijn in het drinken, alleen om te toonen, dat er op Kreilingaweerd geen gebrek was aan wijn, zoo scheen hij heden het voorbeeld der gasten te volgen; want sedert de edelman aan twee zijner gezellen herinnerd had, dat hij niet hield van dronken volk, werd er met mate gedronken.

Als met algemeene afspraak, vermeed men van beide zijden iets te zeggen, dat reden tot geschil zou kunnen geven; de beste eensgezindheid scheen op den duur te zullen heerschen; men kon zien dat het Jeltze leed deed, dat de edelman, zoo het scheen, veel pijn aan den arm gevoelde, en zijn lust tot eten hierdoor merkelijk verminderd werd. Ofschoon de dienstmannen nu en dan halfluid eenige woorden met elkander wisselden, hinderde dit de aan tafel zittenden niet: doch plotseling zeide Jouke luid: »Er komen nog meer gasten aan, daar wordt getoet!" Er heerschte een oogenblik stilte; nog lieten de wind en regen zich buiten hooren, toen Juw luid riep, terwijl hij opstond: »Ruird!"

De vreemdelingen, die het gezegde van Jouke niet verstaan en niets vreemds gehoord hadden, zagen hem verwonderd aan; zoo bevreemdden hun zijn doen en de ruwe klank van den uitgesproken naam.

»Dan komt uw vader nog; ik had hem niet meer verwacht," zeide Jeltze, en vervolgde tegen den jongeling, die wilde heengaan: »Blijf zitten, Juw! Jouke zal den edeling wel inlaten."

Op hetzelfde oogenblik dat Jouke de deur uitging, sprongen er twee honden het vertrek binnen. Het gevecht, dat er dadelijk tusschen hen en de honden van den edelman ontstond, deed hunne tegenwoordigheid bemerken, de vreemde gezellen omzien en de dienstmannen toeschieten. Een half gesmoorde uitroep, door een zijner gezellen geuit, deed ook den edelman, die somber vóór zich zag, het hoofd omwenden, en Juw, die te vergeefs trachtte te raden, waarom de heer en zijne knechten met ontzetting het gevecht en de vreemde honden aanzagen, zeide: »Het zijn de honden van mijn vader; zij weten binnen den hiem te komen, zonder dat men hun openmaakt."

Op dit oogenblik werden de Friesche honden, die de vreemden van hun erf hadden willen verdrijven de zwakste. Dit was het sein voor de dienstmannen, om tusschenbeide te komen, en de edelman zeide haastig, terwijl zijne gezellen het oog met ongerustheid op hem gevestigd hielden: »Het is laat, waarde gastvrouw! reeds te lang onthoud ik u den slaap; ik zelf ben zwaar vermoeid; ik ben ziek; de grootste dienst, dien gij ons bewijzen kunt, is ons nu een rustplaats aan te wijzen." Hij stond op, en de gezellen volgden zijn voorbeeld; doch toen ook Jeltze en de jonge Fries de tafel verlaten hadden, verhinderde het opengaan van de deur de oude vrouw om eenige bevelen te geven.

Het was een oud man, die binnentrad, en ofschoon zijn uiterlijk kracht aanduidde, scheen het slechte weder hem geheel ontmoedigd te hebben; hij was zonder muts en het water liep hem langs haren en kleederen. »Ruird! waar is mijn vader?" vroeg Juw, die den oude te gemoet trad; maar deze scheen te vermoeid om te antwoorden, en staarde hem halfwezenloos aan; doch toen de vraag met meer nadruk werd herhaald, wees hij, zonder echter het hoofd op te richten, met de hand naar de deur, en zeide met een doffe stem: »Dáár!"

Aan de wijze, waarop Juw hem voorbijsnelde, kon men merken dat hij begon te vreezen dat er een ongeluk gebeurd was; doch hij bleef staan, toen de deur wijd geopend werd. Plotseling stortte hij evenwel weder voorwaarts en riep jammerend: »Vader! vader!" en herkende dezen, die door Jouke en drie andere mannen werd binnengedragen. Jeltze, Rieme, allen gaven door een kreet hunne ongerustheid te kennen en traden naar de deur; alleen de edelman en zijne gezellen bleven bij de tafel en stonden met den rug naar het vuur gekeerd; niets van hetgeen er aan de andere zijde van het vertrek voorviel ontging hun oog; zij schenen, halfluid, doch met drift, onder elkander te beraadslagen.

Juw nam de hand van zijn vader in de zijne. en toen hij voelde, dat die hand zoo koud, zoo stijf was, vroeg hij angstig: »Zijt gij het, vader? Ik ben Juw!" maar de vraag bleef onbeantwoord, en die stilte verschrikte Rieme. Herkende de vader de stem van zijn zoon niet meer? Jouke fluisterde Jeltze eenige woorden in het oor, en de jongeling, die het laatste woord had opgevangen, riep, de hand van zijn vader loslatende, op hartverscheurenden toon: »Dood! dood!" en bedekte zijn gelaat met beide handen.

En zoo was het: Gala Iges Galama werd dood in het huis gedragen, dat hij des morgens gezond en krachtvol verlaten had. Toen men hem nedergelegd had, en Epo den rok had ter zijde geschoven, die het hoofd van den edeling bedekte, vertoonde zich het bleeke gelaat; de lange, roskleurige knevels, de rosse haarlokken, weleer de voorwerpen van de zorg en den trots van Jeltze's dochter, lagen nu haveloos en verwilderd; de oogen waren gesloten; geen pijnlijke trek misvormde het edel, manhaftig wezen, dat diepe rust uitdrukte; slechts de mond scheen zich te willen openen, om de vijanden van zijn geboortegrond, nog uit het graf een uitdaging toe te roepen.

Jeltze zag met treurige blikken op den doode: de sterke, de moed- en krachtvolle man leefde niet meer, en zij! de oude vrouw stond naast zijn lijk; ook hem moest zij zich zien voorgaan; daar lag de wettige, de natuurlijke steun en beschermer van haar kleinzoon, en van Rieme! Aan wien zou zij nu de kinderen aanbevelen, als ook haar uur zou slaan?

O! het was een aandoenlijk oogenblik, toen Juw zich op zijn vader nederstortte, toen hij te vergeefs den vader riep, die hem niet meer kon antwoorden, toen hij het lichaam in zijne armen klemde, het bleeke gelaat kuste, en de kreten zijner wanhoop door het vertrek klonken. Rieme knielde naast den edeling neder; zij leed dubbel; elke uitroep van Juw sneed haar door de ziel, en ook voor haar was de doode een vader geweest. Niemand dacht er aan, om de wanhoop des jongelings door woorden, door toespraak van troost te matigen. Wat zijn woorden, welk vermogen hebben troostredenen bij het lijk eens vaders? wat zouden zij voor vermogen gehad hebben op Juw, die Gala Iges Galama verloren had?

Ook Rieme dacht er niet aan, en evenwel was hare nabijheid niet zonder invloed op de wanhoop des jongelings. Hij staakte die luide jammerklachten, toen het meisje met heilige eerbied, en evenals vreesde zij den edeling te wekken, de haarlokken een voor een ter zijde schoof, die ten deele het hooge voorhoofd bedekten. Die zorg van haar voor den dooden vader trof Juw, en hij riep, terwijl zij haar voorschoot losmaakte, opvouwde en het onder het hoofd van den doode legde, evenals had hij geslapen: »Vader! zijt gij het, die daar ligt? daar is Rieme! Maar ach! hoe kan ik vragen? gij hoort niet meer. Vader! vader! hoe kunt gij uwen Juw verlaten? Ik ben immers nog zoo jong! Uwe lessen zullen mij geen wijsheid geven in den raad; uw voorbeeld zal mij niet leiden in het veld: wie het ook zien moge, hoe Juw zich gedraagt in den strijd, zijn vader niet!"

Toen Rieme zich nu voor een oogenblik verwijderde, wekte dit dadelijk weder andere denkbeelden bij hem op en maakte zijne klachten luider, maar ook niet minder treffend. »Vader!" riep hij, »gij, de eer, de roem, de hoop van Friesland, gij verlaat ons; wie zal nu den wapenkreet aanheffen? Galama, Galama! uw hoofd is u ontroofd. Wie zal de plaats van Gala Iges vervullen? Dacht gij niet om hetgeen gij gezworen hebt, vader? aan den hoon die u werd aangedaan? Moet Floris de geweldenaar niet gestraft worden!"

In dit oogenblik keerde Rieme terug, terwijl zij de dienstmannen, die de nog brandende houtspanen droegen, een wenk gaf om zich wat te verwijderen, en hij vervolgde kalmer, doch met dieper treurigheid: »Maar hoe durf ik klagen, vader? O, vloek mij niet, vader! Uw Juw heeft reeds berouw gevoeld; had ik niet gelogen, u niet alleen laten gaan, dan hadt gij ten minste nog kunnen zeggen: » »Juw! ik ben ziek, ik sterf, gij moet . . . . . ." " Hier zweeg hij plotseling; hij zag, dat het meisje het gelaat met wijn wiesch, en hij boog het hoofd voorover. Vergeefs trachtte Rieme het laatste roode vlekje te doen verdwijnen, dat aan de kin zichtbaar was; hij hield hare hand terug, en zag met strakke blikken naar het bloed. De voorzorg van Rieme was verijdeld; een vreeselijk licht scheen er in zijne ziel op te gaan, en eensklaps met de snelheid des bliksems den rok van het lichaam afrukkende, riep hij wanhopig: »Vermoord!"

Hij was wellicht de eenige, die zulks niet reeds vermoed had; maar niemand viel het ook moeilijker op dit denkbeeld te komen. Wie vertrouwde meer dan hij op den moed zijns vaders, op den eerbied waarop deze aanspraak had? Wie kon hem zoozeer gelijk een heilige vereeren als Juw? Had zijne droefheid hem vroeger niet doen denken om naar de oorzaak te vragen van den dood zijns vaders, ook nu nog was dat gevoel te sterk om te vragen, te groot om te dreigen en wraak te zweren; maar hij begon behoefte te gevoelen om zijn leed aan een ander te klagen. »Moeder! moeder!" riep hij jammerend en keerde zich tot Jeltze, »zij hebben mijn vader vermoord, den vader van uwen Juw!"

»Is hij niet gelukkiger dan wij, kind?" vroeg Jeltze smartelijk, zich tot hem vooroverbuigende. Zie, hoe rustig ligt hij daar, bij den rouw, dien wij gevoelen! het is de slaap van den vrome, en

de engelen hebben zijne ziel zeker hemelwaarts gevoerd. Maar wilt gij niet weten waarom gij hem verloren hebt? Daar staat Ruird, de oude dienstman van uw vader, die hem heeft zien geboren worden en zeker ook heeft zien sterven." Doch Juw antwoordde haar niet, maar bleef zwijgend op zijn vader staren.

Terwijl Rieme den rok weder behoedzaam over den edeling legde, doch zoo, dat het gelaat onbedekt bleef, richtte Jeltze dus zelve het woord tot Ruird, en vroeg hem de reden van het ongeluk. De oude had zich tot nog toe verscholen achter de anderen; nu moest hij echter vóórtreden, en hij zeide aarzelend: »Het is een droevige dag geweest voor Friesland, maar dubbel droevig voor den ouden Ruird! De booze geest gaf den edeling in, van voornemen te veranderen, en naar de hoeve van Sitze Poppes te gaan; maar wij zijn er niet geweest!"

»Naar Sitze Poppes!" herhaalden de dienstmannen halfluid, terwijl zij elkander toeknikten en naar het westen wezen, tot bewijs van eenerlei gedachte, waarna de oude vervolgde: »Toen ontmoette mij een koopman van Stavoren; ik, arme man, vroeg hem naar nieuws; waarom had hij ook gehoord, dat er gejaagd werd in het woud?"

»Gejaagd?" vroeg Juw hevig, en Ruird hernam: »Ja, gejaagd! De edeling wilde er heen; de booze Staf deed hem niet luisteren naar den raad van den man, die hem als kind gedragen heeft. Wij keerden niet terug, gingen zelfs niet eens naar Sitze, maar dadelijk op weg; en het was waar: er werd gejaagd!"

Op hetzelfde oogenblik zagen al de dienstmannen elkander aan, en toen naar de vreemdelingen bij den haard; ook Juw scheen met dezelfde gedachte vervuld; want hij sprong op en vroeg dreigend, zoodat Ruird verschrikt terugtrad: »Gejaagd! spreek je leugens, oude! wie was zoo stout te jagen op mijns vaders erf?"

»Die het reeds meer gewaagd had, Juw! die den ouden Ruird had laten slaan, die hem de honden . . . ."

»De graaf?" riep Juw, en het was, alsof de beamende hoofdbuiging van Ruird hem even sterk bevreemdde en teleurstelde, als het dit de dienstmannen deed, en de oude vervolgde: »Uw vader vorderde erkenning van recht en vergoeding van schade; de Hollander weigerde en eischte toornig eerbied en onderdanigheid — van een Fries, van Gala Iges! Daar kon niet anders op geantwoord worden dan met de wapenen: uw vader draalde niet; reeds één stoot ontving de vreemdeling, die een Friesche hand hem toebracht; maar hij had vijf gezellen nevens zich — en uw vader werd vermoord! Toen gingen zij het bosch in; doch twee, die zij medevoerden, zullen zeker nu even koud zijn als de edeling."

»Ha, Floris!" borst Juw los; doch hij veranderde van gedachte, zag Ruird dreigend aan en zeide: »Die twee Hollanders waren ten minste trouw — en gij, een Fries! — gij liet uwen edeling vermoorden?"

»Juw!" riep de oude droevig, de handen wringend: »Ruird is oud van dagen, en de Hollander had vijf dienstmannen; kan ik het helpen, dat mijn bloed nutteloos gevloeid heeft? Zie . . ."

«Slaaf!" viel Juw hem met verachting in de rede, «een brave Fries zou zijn heer gewroken hebben. Ik had u niet weer moeten zien; gij....." doch hij vervolgde niet, toen de oude voor zijne voeten nederviel, en het hoofd wanhopig ter aarde boog, hij gevoelde medelijden met Ruird, dien hij zoo hard gevallen was, en riep somber, terwijl hij zich voor het hoofd sloeg: »En wat heb ik gedaan?" Maar die moedeloosheid maakte weldra weder voor andere denkbeelden plaats; hij zocht naar een voorwerp, dat hij met zijn toorn kon treffen; daarom sprong hij over den oude heen, drong door de dienstmannen en de vrouwen, en riep luide: »Dat heeft Friesland te danken aan uw meester. Ha! een goed landsheer, die zijne edelingen vermoordt!" Hier zweeg hij en vroeg toen dreigend: »Behoort gij wellicht zelf tot zijne jachtgezellen!"

Noch de edelman, die zich nedergezet had, noch zijne knechten gaven eenig antwoord: het was alsof zij zich achter den haard een wijkplaats gezocht hadden tegen de wraakzucht der Friezen, die hen wellicht konden verantwoordelijk stellen voor den dood van den edeling. Vóórdat Juw echter zijn vraag kon herhalen, of Jeltze hem vermanen de vreemden met rust te laten, riep Jouke verbaasd uit: »Het bloed begint te vloeien!"

»Dan is de graaf in de nabijheid!" riep Ruird verheugd, en al de dienstmannen en vrouwen herhaalden dreigend, doch halfluid, als vreesden zij, dat het buiten mocht gehoord worden: »De moordenaar nadert!" De wraakzucht, die de Friezen scheen te bezielen, werd aan de andere zijde van het vertrek met ongerustheid bemerkt. Voor Juw waren de woorden van Jouke een blijde tijding geweest. »St. Odolf zij geprezen!" riep hij met vuur, en Jeltze sloot hem in hare armen en

zeide verheugd: »Mijn zoon! gij zult uw vader wreken. De Hemel heeft de Friezen niet geheel vergeten; ook Holland zal in rouw zijn, als Galama begraven wordt!" Het was zelfs, of Rieme er niet aan dacht, dat het lot van den vader ook den zoon treffen kon; zoo dankbaar sloeg zij haar oog ten hemel.

Had de vermindering van het vuur, daar niemand er aan dacht het te onderhouden of voor de vuurpan te zorgen, Juw niet verhinderd, het gelaat der vreemdelingen nauwkeurig gade te slaan, te meer daar de houtspanen, die aangedragen waren, genoegzaam waren opgebrand, dan zou hij bemerkt hebben, dat de woorden van zijne groot moeder bijzonderen indruk op hen schenen te maken. Ofschoon zij alleen de vraag van Juw verstaan hadden, schenen zij evenwel zeer goed te begrijpen wat er voorviel; doch reeds hunne houding teekende klimmende ongerustheid, en Juw vroeg daarom schamper: »Denkt gij, vreemdeling! dat uw meester zijn recht ook tegen den zoon van den vermoorden vader zal durven staande houden?" en dezen keer liet het antwoord zich niet wachten, maar de edelman antwoordde luid en zonder aarzelen: »Ja, dat zal hij!"

Dat antwoord, hetwelk men uitgelokt had, en had moeten verwachten, klonk vreemd in de Friesche ooren; de toon van den edelman was te dreigend, vooral in zijn toestand; ook antwoordden de Friezen, geen hunner uitgezonderd, met een uitroep van woede of ongenoegen. Zelfs Jeltze rekende het antwoord in dit oogenblik te straf voor een gast, en wilde zich vóór Juw plaatsen, om den vreemde tot zwijgen te vermanen en haar eigen volk den vrede te bevelen, en dat voornemen scheen niet onnoodig; doch Ruird, die bliksemsnel was opgesprongen, kwam haar voor en plaatste zich vóór den jongeling. De gebalde vuisten tegen de borst drukkende, stak hij het hoofd vooruit, en terwijl hij naar zijn adem hijgde, zag hij met woeste vreugde naar de zijde van den haard.

Een oogenblik heerschte er een diepe stilte, waarna de edelman met moeite zijne zitplaats verliet; doch weldra richtte hij zich op, en zeide luid en met waardigheid, voordat Ruird, die van woede niet spreken kon, in staat was een woord te uiten: »Ik zelf ben graaf Floris, heer van Friesland!"

Er behoorde veel moeds toe, zelfs voor een graaf, ofschoon zijn persoon niet langer onbekend kon blijven, om zich zelven te noemen, zich heer van Friesland te noemen op Kreilingaweerd, terwijl het koude lichaam van Gala Iges Galama, die door zijne hand gevallen was, daar bloedend nederlag, en de haat, die Juw hem toedroeg, reeds lang geen geheim meer voor hem kon zijn. Deze vermetelheid grensde aan het waanzinnige; zelfs zijne gezellen schenen zulks in te zien. Hunne laatste hoop op behoud van hun leven verdween; zijne stem klonk hun als een doodvonnis in de ooren; hetzelfde lot, dat hun makker en den gids in het bosch getroffen had, stond ook hen te wachten.

Dat niemand op het denkbeeld was gekomen, dat de graaf zich op de hoeve bevond, laat zich alleen daardoor verklaren, dat niemand in den vreemden, en niet prachtig gekleeden jager, vergezeld door zoo weinig gevolg, den machtigen graaf herkend had, die Friesland gedeeltelijk aan zijne heerschappij had onderworpen: geheel anders hadden zij zich den gehaten landsheer voorgesteld. Zij konden niet beseffen, dat de graaf, na hetgeen er met Galama had plaats gehad, de stoutheid gehad zou hebben, zich nog dieper op het betwiste grondgebied te wagen, en bij een Fries nachtverblijf te vragen, en dat hij zoo geheel onkundig zou zijn, wie de hoeve aan de zee bewoonde; iets, hetwelk elken Fries bekend was.

Jeltze verried het eerst, wat haar hart gevoelde, en wel door een uitroep van jammer; Juw daarentegen en al de Friezen gaven een kreet van woede. De koenheid van Floris had ook zijne vijanden een wijl met stomme verbazing doen zwijgen, doch hen nog meer verbitterd. Of het besluit van den graaf, om zich zijne vermetelheid als schild te kiezen, hem redden of verderven zou, of hij er iets bij op het spel zette, liet zich moeilijk bepalen; evenwel was het den vorst en ridder waardig; ook haastte hij zich, het woord nogmaals te voeren en zeide ernstig: »Wij hebben een onzer edellieden gestraft, omdat hij het ontzag uit het oog verloor, en zijn wapen tegen ons keerde; doch wat de vader deed, zal door ons niet op den zoon, wat de meester misdreef, niet op zijne dienstmannen verhaald worden; maar elke nieuwe beleediging, onzen persoon aangedaan, zal in Friesland nog honderd jaren daarna met schrik herdacht worden!"

Een woest en hoonend gelach was het antwoord van Juw op deze verzekering van grafelijke genade, het snellen naar den wand en het grijpen van een jachtspriet het antwoord op de bedreiging. »Het zal u heugen, uwen landsheer geherbergd en niet gevreesd te hebben," riep Floris, die de scheede van zijn jachtmes afschudde, terwijl de edelman en de knechten die hem vergezelden, de wapenen

in de hand namen, in de nabijheid van welke zij zich wijselijk geplaatst hadden. Al de Friezen hadden zich in een oogwenk gewapend met alles wat hun onder de hand was gekomen; alleen het buigzame zwaard bleef aan den wand hangen; ieder scheen, evenals Juw, het vreemde wapen te verachten of te mistrouwen.

Zoodra beide partijen de wapenen hadden opgenomen, kon men het lot, dat den graaf en zijne volgers wachtte, reeds voorspellen. Als ware de jongeling niet reeds genoeg gerugsteund door de dienstmannen van Jeltze, en door het volk, dat Ruird geholpen had zijn meester te dragen, zelfs de vrouwen toonden haar voornemen en woest verlangen om deel te nemen aan den ongelijken strijd. Het scheen dat de razernij en de kreten dezer vrouwen den moed der twee jachtgezellen geheel uitdoofden. Zelfs de graaf en zijn edelman wisselden een blik van ontzetting; het was voor het eerst, dat zij met vrouwen zouden strijden; zij hadden er op gerekend door de Friezen gedood, niet door vrouwen verscheurd te worden. Zij drongen dit verschrikkelijk denkbeeld evenwel manlijk op den achtergrond van hun geest terug, en de graaf overwon de smart zijner wonde en zijne afgematheid, om te sterven, zooals het een vorst betaamt, toen Juw vooruittrad.

Gelukkig rekende Floris zich, dat allen, zelfs Ruird, het recht van den jongen edeling, om aan de spits te gaan, eerbiedigden; dat niemand dezen scheen te willen betwisten, dat het hem toekwam zijn vader met eigen hand te wreken; ofschoon hij voorzag, dat de gansche horde, bij de eerste aanraking der wapenen, met toomeloos geweld voorwaarts zou dringen, en hem en de zijnen ter aarde werpen. Was wellicht de hoop, den zoon te straffen, evenals hij het den vader gedaan had, nog een streelende gedachte voor den graaf?

Geen vrees voor zijn leven, maar wel de vrees, zijn vader niet te kunnen wreken, deed den jongeling met afgemeten schreden naderen. Hij gevoelde het heilige der verplichting, die op hem rustte, en hij moest toonen, dat hij, niettegenstaande zijne jeugd door bedaardheid in oogenblikken van gevaar en voorspoed, evenzeer waardig was, aan het hoofd der bedaagdste Friesche krijgers te staan als door zijn ontembaren moed.

Maar wat Floris gedroomd had van wraak, hij, gedoemd tot sterven; van met roem te sneuvelen — hij, die alle aardsche grootheid vaarwel moest zeggen en zich laten hoonen, ofschoon de grafelijke kroon nog op zijn schedel rustte, en op een enkel woord, in Holland uitgesproken, zich een leger aan zijne zijde zou geschaard hebben — die droomen zouden niet verwezenlijkt worden; zij zouden vervliegen met zijne macht en met zijn leven; de graaf zou vallen zonder edelen strijd en zonder roem, door de handen eener vrouw! Want Jeltze snelde haar kleinzoon voorbij, en de Friesche vrouwen volgden haar op den voet.

Dit stelde Juw even sterk teleur als den graaf. Hoe weinig tijds deze evenwel over had om zich te beraden, hoe natuurlijk elke poging tot lijfsweer zou geweest zijn, zelfs tegen den aanval van een vrouw, de gedachte aan zijne vrouw en de jonge kinderen die hem beweenen zouden, kon hem echter niet doen besluiten, zijn wapen tegen Jeltze te keeren. Hij slaakte een smartelijken zucht, toen zij zijn arm vatte, — zij, wier leven hij geëerbiedigd had, omdat zij een vrouw was, en haar dood toch den vader zijner kinderen niet redden kon. Toen echter hare vingeren zijne gewapende hand met een schier bovenmenschelijke kracht in bedwang hielden, toen haar gelaat bijna het zijne raakte, en hij de uitdrukking van droefheid, die aan wanhoop grensde, er met sterke trekken op geteekend zag, terwijl een edele geestdrift, die ontzag vorderde, haar oog bezielde, toen deed de graaf meer; en door een stap zijwaarts te doen, deed hij den jachtspriet zijn doel missen, dien de trouwe edelman, de vrouw, welke zijn heer het wapen trachtte te ontwringen, in de borst wilde stooten.

Jeltze had niet gezien, wat zij aan Floris te danken had, en terwijl deze eerst nu bemerkte, dat de oude vrouw op hem aangevallen was, zonder andere wapenen te begeeren dan haar moed, keerde zij het hoofd om; en het was hoog tijd, indien zij alleen de eer der overwinning wilde hebben, dat zij haar wil deed kennen; want vrouw en dienstman volgden haar. Op een enkelen gebiedenden wenk met de hand hield de woeste hoop stand en hield op met schreeuwen; toen hernam Juw den voorrang. Hij vermoedde, dat zijn grootmoeder hem nu tot het gevecht zou oproepen, doch hij bedroog zich; want haar oog, dat het zijne ontmoet had, keerde zich schielijk af, en zij vroeg ernstig: »Graaf van Holland! wilt gij vermoord worden?"

Toen hij het zwijgen bewaarde, rukte zij hem het jachtmes met geweld uit de hand en vervolgde dreigend: »Laat die knechten de wapenen wegwerpen, of gij zijt allen verloren!" Floris gehoorzaamde, zonder te weten wat hij deed; hij zag

om, en de jachtsprieten vielen den knechten uit de sidderende hand. De edelman wierp zijn wapen met drift op den grond en zette er met kracht den voet op, als wilde hij het in zijne woede verbrijzelen."

Geheel verschillend werd de handelwijze van Jeltze beoordeeld. Rieme kon zich de woorden van de oude vrouw niet verklaren; had zij wel gehoord, dan lag er in dat dreigend vorderen, van zich zonder wapenen bloot te stellen aan de woede der Friezen, een toezegging voor den graaf opgesloten van levensbehoud; maar dit klonk haar zoo raadselachtig. Wat de dienstmannen betreft, zij bewonderden den moed en de behendigheid, waarmede hunne meesteres den moordenaar van haar zoon op een listige wijze allen wederstand onmogelijk maakte, en hun gejuich verried hunne woeste vreugde; en Juw? — Evenmin als Rieme, viel het hem in, dat Jeltze een krijgslist te baat nam; verre van hem de vernederende gedachte, dat zijne grootmoeder hare grijze haren zou willen onteeren door zulk een daad, dat zij tot zoo iets hare toevlucht zou nemen uit wantrouwen op het zegevieren der goede zaak, uit geringstelling van zijn moed. Doch ook hij bedroog zich in haar voornemen, en alles was zoo spoedig voorgevallen, dat hij geen tijd gehad had, om zich te verontrusten over haar leven; toen zij zweeg, toen de wapenen vielen, gaf hij een schreeuw van droefheid en verwondering, en zeide ontevreden: »Moeder! een overwinning zonder strijd kan geene vreugde geven; die trotsche moordenaar weet wel, dat hij den dood verdiend heeft, en dat hij sterven moet; maar hij moet ook overtuigd worden, dat een Fries dapperder is dan een Hollandsche graaf! Hij is mijn! — later hebbe hem...."

»Galama!" riep Floris, vergetende waar hij zich bevond, van welk gewicht elk woord was, en niet achtende, dat het geluid zijner stem in de hoeve voor hem en de zijnen even noodlottig kon worden als het geschal van een hoorn te midden van het gebergte met eeuwigdurende sneeuw bedekt voor den vermetelen jager. Doch Jeltze wenkte met de hand, en de graaf vervolgde niet verder; toen zeide zij langzaam: »Uwe grootmoeder heeft die overtuiging niet noodig; wat bekommert gij u om de overtuiging van een moordenaar, van een Hollander? Zal er later niet genoeg gelegenheid zijn, om, zonder een heilig recht te schenden, bewijs te geven van uw moed, om uw edelen vader bloedig te wreken?"

»Heilig recht!" riep Juw verbaasd; »mijn vader later en niet nu wreken? Heb ik het wel gehoord, moeder! of is Juw met doofheid geslagen? Maar neen, ik bedrieg mij; de jaren hebben het gevoel nog niet bij u uitgedoofd; uw hart blijft niet koud, als het vaderland beleedigd, als uwe kinderen vermoord worden. Mijne grootmoeder zal zich niet laten verschrikken door een ijdele bedreiging; hij, die daar staat, dáár! schuilende achter een vrouw, hij zal de eerste graaf van Holland niet zijn, die door een Friesche hand gevallen is, en ook de laatste niet, zoo er na hem nog anderen komen, die het durven wagen, zich onzen landsheer te noemen!"

»Mijn kleinzoon zal zijne wapenen niet gebruiken tegen een ongewapend man, zelfs al is die man een graaf van Holland," zeide Jeltze ernstig, terwijl Floris van toorn sidderde; doch Juw hernam snel en dreigend: »Ik heb hem de wapenen niet ontnomen, moeder! Laat hem ze terugnemen; maar gewapend of niet, die graaf is een moordenaar, en ik, ik zal hem straffen!"

»Hij is een moordenaar!" herhaalden de Friezen morrend met doffe stem; maar Jeltze vervolgde even ernstig en met verheffing van stem: »De Hollanders zijn de gasten van uwe grootmoeder! Ik heb ze ontvangen aan mijn haard en aan mijn disch; zij zullen veilig zijn onder mijn dak, totdat morgen de zon opgaat; want dat heb ik beloofd!"

»Uwe gasten!" riep Juw, wiens stem en houding zijne wanhoop verrieden, terwijl hij lang met donkere blikken naar den grond zag. Een hevige tweestrijd scheen er in zijn binnenste plaats te hebben; ten laatste behield de wraakzucht de overhand, en hij zeide met sombere onvergenoegdheid: »Een moordenaar kan geen gast zijn; hij kan niet zitten aan den haard; spijs en drank worden hem geweigerd, en niemand ontvangt hem onder zijn dak!"

»Juw!" riep de oude vrouw, die hem met deernis aanzag, en treurig het hoofd schudde: »Wat gebeurd is, kan niet veranderd worden; gij weet, dat ik hem onder dak genomen heb, en gij zelf hebt hem herwaarts geleid; wat helpt u het klagen? Denkt gij, dat het mij niet meer kost, voor hun leven te waken, dan u om het hun eenige uren te laten? O, het is wreed, niet naar uwe grootmoeder te luisteren! Wilt gij den toorn van God en Zijne heiligen op haar hoofd laden, door de rechten der gastvrijheid te schenden? Wilt gij de schande, de verachting op mijne grijze haren doen nederdalen, als geheel Friesland zal weten, dat de deur van mijn huis zich geopend

heeft, om gasten te ontvangen, die niet weder zijn uitgegaan, maar die men vermoord heeft?"

Met somber zwijgen hoorde Juw zijne grootmoeder aan. Hij werd niet gewaar, dat Rieme zich naast hem plaatste en de hand op zijn schouder legde; hij zag niet, hoeveel droefheid en medelijden er lag in den blik, dien zij op hem vestigde; doch toen zij beschroomd den mond opende en zeide: »Juw! bezondig u niet; hoor naar de woorden van onze moeder!" toen schudde hij met het hoofd en antwoordde: »Ik kan niet, Rieme!" Vergeefs herhaalde zij hare bede en sloeg hare armen om hem heen, ten einde hem tot andere gedachten te brengen; maar hij stiet haar onzacht ter zijde; en Ruird, die den tweestrijd van den jongen meester zag, riep onvergenoegd: »Zal het bloed van mijn edeling te vergeefs om wraak roepen, vrouw Jeltze?" Rieme trad weenend ter zijde.

»Neen!" antwoordde Jeltze straf. »Maar die als gasten ontvangen zijn op Kreilingaweerd, zullen er veilig zijn; ik wil..."

»Moeder!" riep Juw woest, »geef hun de wapenen terug, en ik alleen zal hen bevechten; ik wil mijn goeden vader wreken, zijne moordenaars hebben hier geen recht op gastvrijheid. Werp hen uit!"

Het dreigend geschreeuw, dat op Ruird's voorbeeld door de Friezen werd aangeheven, die allen de laatste woorden van Juw herhaalden, deed den ongelukkigen graaf en zijne lotgenooten sidderen; de voorspraak van Jeltze, hoe machtig ook, scheen toch op den duur niet te zullen baten. Het kwam Floris voor, alsof zij zelve begon in te zien, dat de plicht om een vader te wreken, zwaarder moest wegen, dan die om een gast te ontzien. Het was niet te verwonderen, dat de oude vrouw, ofschoon tegen haar wil, scheen te zullen zwichten voor de eischen van haar kleinzoon, die dan eens met woeste drift, dan weder met droevigen ernst, van haar gebeden of gevorderd had, dat zij hem gebruik liet maken von zijn recht als zoon, te meer daar al de overige Friezen, Rieme alleen uitgezonderd, zich aan de zijde van Juw geschaard hadden, en zijn verlangen door hunne kreten en dreigende gebaren ondersteunden. Met smart zag de graaf de aarzeling der oude Friezin, die nu de slagboom was, welke hem scheidde van zijne vijanden; indien zij ter zijde trad, dan was het met hem en de zijnen gedaan; zijne vrouw was een weduwe en zijne kinderen vaderloos; zelfs het zwijgen van Jeltze dreigde hem reeds noodlottig te worden. Slechts als zij sprak, schenen de Friezen hunne woede te matigen, en niet gezind te zijn, de gehoorzaamheid voor hunne meesteres uit het oog te verliezen, wier bevelen zij tot nog toe gewoon geweest waren met slaafsche onderwerping te gehoorzamen.

Doch Jeltze Kreilinga was te sterk doordrongen van de heilige verplichting, die op haar rustte. Met evenveel geestdrift als zij haar leven zou opgeofferd hebben, om Juw en haar volk aan te zetten of in de gelegenheid te stellen om den graaf te straffen, indien hij nog zwervende in het woud geweest ware, met denzelfden dweepachtigen ijver trotseerde zij allen om den graaf te beschermen, nu hij zich in hare woning bevond, en zij riep plotseling met verhefling van stem: »Wie waagt het, dien moordkreet aan te heffen in mijn huis? Wie is zoo stout, de gasten van de vrouw van Kreilingaweerd te dreigen?" Het geschreeuw verminderde; de Friezen verstomden, en toen zij, twee schreden voorwaarts doende, haar dreigenden blik over haar volk liet gaan, en op straffen toon vervolgde: »Wie zijn leven lief heeft, werpe die wapenen weg, of hij zal ondervinden, welk lot den slaaf wacht, die de gehoorzaamheid aan zijne vrouw verzaakt!" toen viel het wapentuig op den grond, en het voorbeeld van Epo volgende, die het naast bij zijne gebiedster stond, knielden de Friezen vol ontzag neder.

De graaf zag met verbazing, hoe zijne woeste vijanden zich vernederden voor de oude vrouw; doch toen hij zijn oog van die mannen en vrouwen aftrok, welke met een trek van domme onderwerping op het gelaat, in slaafsche houding voorovergebogen lagen, en zijn blik op zijn gastvrouw liet vallen, die dit onweder bezworen had, toen verwonderde hem het tooneel niet meer, dat hem zoo bevreemd had, en de hoop herleefde in zijn hart. Haar fonkelend oog overzag de vrouwen en mannen, die aan hare voeten lagen: zij scheen niet verwonderd te zijn over de uitwerking van hare woorden; zij was harer macht bewust. Haar gelaat verried evenwel minder ongenoegen dan toen zij sprak; de gehoorzaamheid van haar volk scheen haren toorn te doen bedaren.

De mannen, die den edeling gedragen hadden, volgden het voorbeeld der dienstmannen, alleen Ruird en zijn meester, en Rieme vernederden zich niet. Juist toen de graaf met bezorgdheid het oog naar den jongen Fries wendde, die met somber ongenoegen in dreigende houding bleef staan, zag ook Jeltze naar haar kleinzoon. Zij scheen gehoopt

te hebben, dat ook hij zijn voornemen zou hebben laten varen, nu al de overigen tot gehoorzaamheid waren teruggekeerd; en de uitdrukking van smart, die zich op haar gelaat vertoonde bij het zien zijner verstoktheid, verried hoe sterk het haar griefde, toen zij bespeurde dat hare hoop geheel ijdel geweest was. Het verwonderde den ouden Ruird, dat zijn jonge meester zoolang draalde den graaf terneder te stooten; de ruwe Fries besefte niet genoeg, dat de vreemdelingen door een macht beschermd werden, die Juw tevergeefs trachtte te overwinnen; zij waren gasten; hij had met hen gegeten en gedronken; zij waren zonder wapenen, en zijne grootmoeder had hem gelast hen met vrede te laten.

»Juw! zal ik mijn kleinzoon dan voor niet gesmeekt hebben, dezen ellendelingen het leven te laten, tot dat morgen de dag aanbreekt?" vroeg Jeltze ernstig en met nadruk. Het verwijt, dat in deze vraag lag opgesloten, scheen den jongeling te treffen; doch nu hij eens zijn voornemen had te kennen gegeven om zich dadelijk te wreken, kon hij niet besluiten het wapen los te laten, dat hij in de hand had genomen, en hij antwoordde somber: »Juw is geen slaaf; dáár ligt mijn vader Galama, en zijn bloed roept om wraak; dáár staan de moordenaars! Dit huis is het mijne niet; ik heb geen gasten; morgen kunt gij zeggen, wat Juw gedaan heeft; ik zal het verantwoorden. Maar nu zal ik, zoo waar als ik een echte Fries ben. . ."

»Juw is geen echte Fries!" riep Jeltze, hem met drift in de rede vallende.

»Moeder!" zeide hij wrevelig, en vervolgde dreigend, terwijl hij den graaf naderde, »ik zal toonen dat ik het ben!"

»Het is genoeg — reeds te veel, vrouw!" zeide de graaf met waardigheid, en ook hij wilde een schrede voorwaarts doen; doch Jeltze kwam hem voor. »Kind!" riep zij treurig, terwijl zij Juw in den weg trad, en zij vervolgde met verheven ernst, den vinger op de borst van den jongeling leggende: »Wie het ontzag weigert aan den ouderdom, en de grijze haren zijner grootmoeder met schande wil overdekken, die is geen Fries? Wie den gast wil vermoorden, met wien hij aangezeten heeft bij den haard, met wien hij drank en spijs genomen heeft van den disch, die is geen Fries! Hij is ontaard van de deugden der vaderen, hij is geen echte Fries, hij is geen Christen! Hij zal geen huisvrouw vinden in Vrij Friesland; met verachting zal men hem weren uit den Raad; niemand zal hem volgen in den strijd, en zijn naam zal in vervloeking zijn bij het nageslacht! Sla de hand aan mij; ik ben maar een oude, zwakke vrouw, en gij zijt jong en sterk; leg de hand op de moeder van uwe moeder, terwijl mijn zoon Galama niet meer leeft om mij te beschermen tegen uwe woede, en ik verloochen u als mijn kleinzoon! Vermoord mijne gasten in tegenwoordigheid van het lijk uws vaders; hij, de roem van Friesland, zal zijne stem niet verheffen tegen u; want hij is gevallen; hij zal den onwaardigen Fries niet vloeken, die de rechten der gastvrijheid schendt, maar ik! ik zal het doen in zijnen naam. . ."

»Moeder!" bad Juw angstig en haar met drift in de rede vallende, terwijl de jachtspriet aan zijne vuist ontglipte, en zijn gelaat alle uitdrukking van wraakzucht verloor, en slechts eerbied en diepe droefheid liet bemerken. Toen keerde hij zich om en naderde het lichaam van zijn vader met onzekere schreden: met de linkerhand leunde hij op den schouder van Rieme. Zocht hij troost bij haar, welke hij zoo liefhad, of had de krachtvolle jongeling behoefte aan een steun, omdat hij het leven van den graaf moest eerbiedigen?

»Vader! vader! Juw mag — kan u niet wreken!" riep hij droevig, wankelde en viel, terwijl een doodelijke bleekheid zijn gelaat overdekte, op den grond neder, ofschoon Rieme getracht had, hem in hare armen op te vangen.

»Ik lach met dien vloek, vrouw Jeltze!" riep Ruird woest, zoodra hij den jongen edeling zag vallen; doch Jeltze hield hem het jachtmes van den graaf voor, en toen hij, ofschoon in de borst gewond, de oude vrouw ter zijde wilde stooten, vatte zij hem bij zijn kleed, terwijl zij hare dienstmannen te hulp riep. Terwijl Ruird, niettegenstaande zijn wederstand, door Epo en eenige anderen overmand en gebonden werd, zag Jeltze met droevigen ernst naar haar kleinzoon, naast wien Rieme lag nedergeknield.

De graaf wilde het wagen haar zijne dankbaarheid te betuigen; doch zij wenkte hem met de hand om te zwijgen en zeide op droevigen toon: »Gij hebt den vader vermoord, en om u het leven te redden, heb ik den zoon moeten vermoorden!"

Toen een flauwe schemering den volgenden morgen gelegenheid gaf, om de gebouwen van Kreilingaweerd te onderscheiden, richtte Jeltze hare schreden naar den ingang van het paalwerk, dat de werf omheinde. De storm was bedaard, ofschoon de wind nog niet geheel was gaan liggen; de oude vrouw scheen ongevoelig voor de vochtige, koude lucht, die door de kleederen heendrong. In ge-

dachten verdiept, stond zij met de armen over elkander geslagen; het was alsof zij luisterde naar het eentonig geklots der golven.

Rieme lag geknield naast de legerstede van Juw, die nog geen woord geuit had, sedert hij in hare armen het bewustzijn had verloren; zij bad, het oog steeds gevestigd houdende op zijn bleek gelaat. De kloosterbroeder, die door Epo in zijne nachtrust gestoord was geworden, omdat men op de hoeve iemand noodig had, die de geneeskunde beoefende, was van vermoeidheid in slaap gevallen, sedert Jeltze het vertrek verlaten had, en het gesnork van den ouden monnik vereenigde zich met het bidden van het meisje. Wat Ruird betreft, in een afgelegen gedeelte der hoeve opgesloten, trachtte hij te vergeefs een middel te vinden om te ontsnappen en zijn meester te wreken; de verzekering, die men hem gegeven had, dat de jonge edeling nog leefde, had hem wel verheugd; maar zijne wraakzucht dorstte naar bevrediging.

In het verblijf, waarin de graaf met zijne lotgenooten den nacht had doorgebracht, was het hem niet mogelijk geweest de nadering van den morgenstond gewaar te worden. De tijd viel hem lang, ofschoon hij niet wist, welk lot hem verbeidde, en de tegenstrijdigste gewaarwordingen schokten zijne ziel, toen Epo hem uit zijne gevangenis kwam verlossen. Met zorgelooze vreugde sprongen de honden den geleider vooruit, en het scheen, dat het den graaf verwonderde, toen hij iemand op de werf gewaar werd; hij had gevreesd, er de Friezen te zullen vinden, en de stilte, die er heerschte, zoowel als het uitzicht naar buiten, gaf hem moed. De koude lucht, hoe onaangenaam ook anders, was hem welkom en deed zijne krachten herleven. Toen wees Epo hem naar den ingang der werf, waar Jeltze op hem wachtte, en terwijl de dienstman zich verwijderde, trad Floris naar zijne gastvrouw.

Zij veranderde niet van houding, toen hij haar naderde; doch zoodra hij den mond opende, om haar te bedanken voor de gastvrijheid en de bescherming, die hij gevonden had, viel zij hem in de rede, en zeide ernstig: »Jeltze verwacht geen belooning: geen vorst is zoo rijk en zoo machtig, dat hij haar zou kunnen beloonen voor hetgeen zij gedaan heeft! zij verwacht geen dank; want voor hare eigen eer en die van haar geslacht, voor de eer van Friesland heeft zij hare gasten beschermd, niet om het leven te beveiligen van een Hollandschen graaf en zijne knechten, van een moordenaar en zijne helpers!"

De graaf antwoordde haar niet; zonder vrees, maar uit eerbied voor de oude vrouw waagde hij een vraag en zeide; »En uw kleinzoon, vrouw?"

»Juw!" riep zij, terwijl zij hem vorschend aanzag; doch zij vervolgde bedaard, want zij bespeurde dat geen bloote nieuwsgierigheid, veel minder een minder verschoonbare gedachte, die vraag over zijne lippen gebracht had: »O! mijn kleinzoon? hij leeft, en dat is veel. Gij Hollanders! gij zijt gelijk aan het riet, hetwelk ootmoedig het hoofd buigt voor elken wind; de vrije Fries is gelijk aan dat geboomte, hetwelk van geen buigen weet; daarom valt het neder, of wordt verpletterd als het zwichten moet voor den storm. Maar de God van Friesland heeft den jeugdigen stam weder opgericht, en Juw Galama zal den Graaf van Holland zelf antwoord brengen op zijne vraag; hij zal..." hier zweeg zij en liet de hand zakken, die zij naar Floris had uitgestrekt; de treurige toestand, waarin Juw nog verkeerde, deed haar vreezen, dat zij te veel beloofd had.

Epo naderde nu en gaf den graaf en zijn metgezellen hunne wapenen terug; doch het duurde nog eenige oogenblikken, voordat Jeltze gewaar werd, dat hare gasten gereed waren om te vertrekken. Noch Floris, noch Epo waagde het, haar te storen in hare overdenking, en de edelman wisselde een veelbeteekenenden blik met zijn meester, terwijl zij van de hoogte het omliggende land gadesloegen, en met vorschend oog, zoo diep mogelijk in het geboomte rondzagen. De doodsche stilte op de werf en in de hoeve, beloofde hun niet veel goeds; zij twijfelden bijna niet, of de Friezen met Juw, of op zijn minst genomen met den woesten Ruird aan het hoofd, wachtten, hier of daar verborgen, totdat zij de gastvrije hoeve zouden verlaten hebben, om aan hunne wraakzucht te voldoen, zonder dat hun dood een schandvlek voor de bewoners van Kreilingaweerd zou kunnen berekend worden.

Toen Epo eindelijk, op een wenk van zijne gebiedster, het hek, dat met horden overdekt was, geopend had, zeide Jeltze: »Ik geloof mijn plicht als gastvrouw vervuld te hebben; indien ik mij bedrieg, zoo spreek!" Doch toen de graaf zich boog en het zwijgen bewaarde, vervolgde zij: »Het is nu tijd om te gaan; want gij zoudt niet langer veilig zijn op Kreilingaweerd; vertrek dus haastig; want men zou u hier, zoo goed als daar buiten, van het leven kunnen berooven, zonder dat ik het zou kunnen of willen verhinderen!"

Hier zweeg zij; doch toen zij zag met hoeveel

»Voort Epo!" riep zij en vervolgde driftig, terwijl zij met de hand naar buiten wees: »Geen woord meer, graaf! vertrek! gij zijt geen gast meer; de nacht is lang ten einde. Voort, moordenaar van mijn zoon! wordt eens verjaagd uit het paradijs, gelijk ik u verjaag van Kreilingaweerd!"

Het huis van het Zeewijf. — Diverse Novellen. Bladz. 67.

opmerkzaamheid de graaf naar buiten rondzag, alsof hij aarzelde de vrijplaats, op welke hij zich bevond, te verlaten, toen zeide zij ernstig: »Eén woord nog! Mijn dienstman Epo zal u vergezellen; hij zal u brengen, werwaarts gij zult willen gaan. Hij zal u niet beschermen, maar hij zal u evenmin moedwillig in gevaar brengen als uw broeder dit zou doen; dat heeft hij mij bezworen; dat heb ik hem gelast, en ik zou het hoofd van mijn kleinzoon tot borg durven stellen van zijne trouw. Sedert ik u als gast ontvangen heb, heeft niemand dan Epo deze hoeve verlaten, doch niet met het doel om rond te zeggen, dat Gala Iges Galama vermoord was, maar om een man te halen, die verstand heeft van kruiden en planten. Indien het dus ruchtbaar is door het land, dat er Friesch bloed om wraak roept, dan heeft God het zoo gewild; geloof dus niet, dat ik de gasten onder mijn dak bescherm, en hen laat vermoorden, als zij mijn huis verlaten hebben. Wat ook gebeuren moge, zoo wijt het mij niet; want bij de zaligheid mijner ouders en kinderen, ik zal onschuldig zijn aan uw bloed, en het zou een verwijt zijn, onverdiend voor mij, een vermoeden, verachtelijk zelfs voor een Hollander!"

»Voort, Epo!" riep zij en vervolgde driftig, terwijl zij met de hand naar buiten wees: »Geen woord meer, graaf! vertrek! gij zijt geen gast meer; de nacht is lang ten einde. Voort, moordenaar van mijn zoon! word eens verjaagd uit het paradijs, gelijk ik u verjaag van Kreilingaweerd!"

Toen de graaf, gevolgd van zijn edelman en zijne gezellen, naar buiten trad, zeide hij niets, en scheen niet verstoord over hare taal; doch zoodra zij de werf verlaten hadden, keerde hij zich om en zeide ernstig; »Ik dank u, vrouw! wees gezegend!" Jeltze wierp het hek achter de vreemdelingen dicht en zag hen na; toen raapte zij snel een steen op, wierp dien den vertrekkenden achterna en riep luid en dreigend: »Weest vervloekt!"

J. F. OLTMANS.

N° *, EEN DAMES-PORTRET.

N° *, Een dames-portret.

Indien ik mij niet bedrieg, dan is het voor velen nog een onopgelost vraagstuk gebleven, of het mogelijk is, dat twee menschen, op het eerste gezicht, op elkander verlieven kunnen. Zij, die van meening zijn dat alles mogelijk is, zullen misschien, evenwel ironisch, aanmerken, dat het wel mogelijk, maar niet waarschijnlijk is; en nochtans zou het een sterk man moeten zijn, die de boeken dragen kon, waaruit men zulk eene liefde *a prima vista* (1) zou kunnen bewijzen. Maar waartoe zou het dienen, deze boeken, waarvan vele reeds sedert langen tijd een ongestoorde rust genieten, voor den dag te halen? »Het papier is geduldig," zou men misschien zeggen, en niemand heeft ooit getwijfeld, dat die zaak in de boeken als een waarheid voorkomt, maar wel, of die waarheid den toets kan doorstaan."

Dat zoovele schrijvers, en dat in eene zaak van zulk een gewicht, zouden gedwaald hebben, en misschien nog dagelijks hetzelfde dwaalspoor betreden, is een treurige onderstelling. Veeltijds rust hun gansche werk alleen op zulk een plotselinge liefde; en als dus deze zaak onbestaanbaar, onwaar wordt bevonden, dan valt het geheele gebouw, dat zij zoo netjes had opgetrokken, inéén. Wij hebben geen gebrek aan gerechtshoven, maar bezitten geen een *cour d'amour*, anders was het vraagstuk spoedig te beslissen; de jury is ook geene nationale instelling; ware dit het geval, wat ware gemakkelijker, dan eenige gezworenen van beider kunne te benoemen, om de zaak door ja of neen, ééns voor altijd, af te doen! Op een gerechtelijke uitspraak bestaat dus geene hoop; het eenige vooruitzicht is, dat terwijl er jaarlijks zoovele prijsvragen worden uitgeschreven over onderwerpen van minder belang, ook dit punt eindelijk door het een of ander geleerd genootschap ter harte zal worden genomen. Wellicht wordt er dan wel een stuk met goud bekroond, zonder dat daarom het vraagstuk onwederlegbaar is opgelost: doch al baat het niet, het schaadt niet; er is toch al zooveél goud te loor gegaan, dat het op een weinig niet aankomt.

Ik zou het toch wat hard vinden, om den armen romanschrijvers de vrijheid te ontzeggen, op dit oude, doch geliefde thema verder voort te werken, voordat het vraagstuk beslist is; wat kan er nog een tijd verloopen, vóórdat dit heugelijke oogenblik dáár is, en bovendien, wie zegt dat zij ongelijk hebben? Ik niet vooreerst, en zij die dit leest....? — heeft dit mijn verhaal ook lezeressen? — Vergeef het mij, ik ben misschien onbescheiden met die vraag geweest; — ik schenk u het antwoord, en evenwel ik hoopte, dat uwe stem zich bij de mijne zou gevoegd hebben; heb ik mij bedrogen? Doch ziedaar al weder een vraag, en ik wil niet onbeleefd vragen. Er mag meer illusie dan waarheid zijn in de beschrijving van de heeren romanschrijvers; maar als men jong is, dan ziet men zoo nauw niet, of men beziet alles van de schoonste zijde. Wanneer gij u kleedt om naar een bal te gaan, dan moogt gij, terwijl de bloemen in uwe lokken geschikt worden, aan de mogelijkheid denken, van onder de cavaliers, die u ten dans zullen leiden, hem aan te treffen, die u zal beminnen, en dien gij zult liefhebben; dan mag uw hart kloppen van onrust en verlangen, en later mag het blijken, dat alles slechts illusie was; maar wat zal u verhinderen, om u een volgenden keer gelukkig te gevoelen, door met hetzelfde denkbeeld naar de danszaal te snellen? — Ik heb mij wel het vragen, niet het wenschen, ontzegd: ik wensch dus, dat het u op het eerste bal duidelijk worde, dat hetgeen vroeger bleek een illusie te zijn, ook wel eens waarheid kan worden.

In afwachting, dat het uitgewezen wordt of het mogelijk is, dat twee menschen op het eerste gezicht op elkander verlieven kunnen, ben ik zoo gelukkig in staat te zijn, ter geruststelling van de voorstanders dezer mogelijkheid, zoowel in de boeken als in het dagelijksche leven, een waarneming bekend te maken op een individu van het mannelijke geslacht. De geloofwaardigheid van deze

(1) Op het eerste gezicht.

waarneming kan niet in twijfel worden getrokken; zoo dit evenwel plaats vond, dan kan elkeen zich gemakkelijk van de waarheid overtuigen; want hetgeen ik vertellen zal, heeft onlangs plaats gehad, ja de vertelling is zelfs zoo nieuw, dat de afloop nog niet bekend is.

Misschien kent gij Willem P. wel! misschien ook niet; dan zal ik u maar zeggen, dat het een knap en vlug jongmensch is; zijn vader, bij wien hij op het kantoor is, is een zeer respectabel man, en een steun van Amstel's beurs; en het laat zich aanzien, dat onze Willem, indien hij tijd van leven heeft, dat ook zal worden en blijven. Vindt gij dit belachelijk? ik vind het zeer vereerend; maar nu begrijp ik het al, wat u zoo vroolijk maakt, misschien is het ook om te lachen; want Willem is nog jong.

Het was in Mei 1840. Willem was voor een paar dagen gelogeerd bij mevrouw B., de weduwe van een Oost-Indisch kolonel; er waren nog een paar jonge dames op Java-park bij Doorn, en het schoone weder had doen besluiten, om naar het Huis ter Heide te rijden. Het was warm, en men dronk koffie in de open lucht. Wat er alzoo gesproken was, weet ik niet, dus kan ik er niet veel van zeggen; maar ik denk, dat het wel over de campagnes van den kolonel zaliger zal geweest zijn; ten minste dat is het gewone onderwerp van discours op Java-park, en de woorden: *benting*, *dessa*, *lilah*, *kris*, *klewang* en honderd andere zijn daar lokaal, en ik weet zóóveel, dat juist terwijl de kolonel, dat is te zeggen, toen mevrouw B. vertelde, hoe haar echtgenoot den stormmarsch liet slaan, om, ik weet niet welk défilé in te rukken, er een goed rijtuig voor den ingang, let wèl! voor den ingang van het Huis ter Heide, stilhield.

Waar het door kwam, weet ik niet, maar er vertoonde zich noch meid, noch knecht, om het begeeren der reizigers te vernemen en de koetsier wachtte geduldig af, tot er iemand zou te voorschijn komen; hij riep wel, maar daar bleef het bij. Intusschen scheen men in het rijtuig zoo geduldig niet. Het portier werd geopend, het hoofd eener vrouw kwam te voorschijn, daarna een kleine, nette schoen, met een voet er in, die natuurlijk niet grooter was; maar daar de trede, in spijt van de ijverige pogingen van het voetje, niet te bewegen was, zoo verdween de zwarte schoen en de witte kous weder.

Zoodra het rijtuig stilgehouden had, had mevrouw B. hare vertelling gestaakt, zonder na te denken hoe gevaarlijk het was, de soldaten zoo in *colonne d'attaque* voor dat défilé te laten staan, en juist toen de schoen geheel verdwenen was, en de koetsier, zoo het scheen, eindelijk de noodzakelijkheid inzag, om de zweep neder te leggen, stond Willem snel op, trad naar het rijtuig, en sloeg de trede neder, die zich door het voetje niet wilde laten bewegen.

Nu kwam het hoofd, dat bijna ook reeds geheel verdwenen was, weder voor den dag; de voet volgde, en eindelijk kwam de dame, evenals Venus uit de schelp, uit de kap van het rijtuig te voorschijn, en legde zonder schroom hare hand op die van Willem, terwijl zij hem bedankte voor zijne beleefdheid. Er was nog een dame in het rijtuig, en hij bewees haar denzelfden dienst; de eerste was jong en de tweede bejaard. Of het nu kwam, omdat hij met de laatste meer moeite had gehad dan met de eerste, of dat zij minder beschroomd was, ten minste zij was minder karig met hare dankzegging, en evenwel luisterde Willem er niet naar: de arme jongen was verliefd geworden op de jongste dame.

Het was ook of alles te zamen spande, om Willem zijne rust te doen verliezen: 1°. Babbelende meiden en knechts, die hun plicht, om de reizigers behoorlijk te ontvangen, schandelijk verzuimen. 2°. Een oude, stijve koetsier, die even geduldig op zijn bok blijft zitten, als een koning in een ballet op zijn troon. 3°. Een dame, die in het verhalen van een veldtocht, juist op het belangwekkendste oogenblik stilzwijgt, en hierdoor aan een harer toehoorders gelegenheid geeft, om een schoen en nog meer te zien. 4°. Een trede, die zich door dien schoen, en door de bewegende kracht van dezen schoen niet laat bewegen. 5°. Een haastige jonge dame; en eindelijk ten 6°. Een jongeheer, die niet babbelt, die niet geduldig, die verheugd is voor een oogenblik aan het krijgsgewoel te kunnen ontsnappen, wiens hart natuurlijk veel beweeglijker is dan die harde trede, en die even haastig is als de jonge dame.

De twee reizende dames bogen zich, en traden in huis; Willem boog zich, en keerde naar zijn gezelschap terug, en het rijtuig reed naar den stal. Het zal misschien niemand verwonderen, dat de jonge dames, die op Java-park gelogeerd waren, Willem spottenderwijze hunne bewondering te kennen gaven over de galante wijze, op welke hij de vreemde dame was te hulp gesneld. Volgens haar zeggen was het een groot geluk, als men er lief uitzag; want men was daardoor altijd ver-

zekerd van de beleefdheid der heeren. Willem voelde zich heden niet gestemd om te schertsen: de indruk, welken de vreemde dame op hem gemaakt had, kon door hem niet geheel voor het oog der jongejuffrouwen verborgen worden, en tevergeefs merkte hij aan, dat, als het waar is, dat een lief uiterlijk een vrouw van de beleefdheid der heeren verzekeren kan, zij ook nimmer reden zouden hebben zich over de minste onbeleefdheid te beklagen.

Geheel verloren was dit gezegde wel niet; doch mevrouw B., die zich ook in het gesprek mengde, verweet hem schertsend, dat hij zoo driftig was opgestaan, en haar en de juffrouwen verlaten had, ter wille van een onbekende. Het plagen nam geen einde, en in den uitersten nood gebracht, besloot Willem, zich liever drie veldtochten in de binnenlanden van Java te getroosten, dan iets meer over dat neerslaan van de trede te moeten hooren, en hij riep lachende: Waarlijk, mevrouw! indien U gemeene zaak maakt met de dames, dan zal er voor mij niets anders overblijven, dan om mij gevangen te geven, even als de muitelingen, toen de kolonel den stormmarsch liet slaan."

»Een oogenblik geduld!" zeide mevrouw B., de muitelingen hadden meer moed dan gij, heer geleijonker! of zij dachten, dat hun vijand het niet zou wagen, den voet in den hollen weg te zetten; maar zij kenden den kolonel niet. Ik ben gebleven, toen de stormmarsch geslagen werd, en zal nu verder vertellen, ten minste als gij er nieuwsgierig naar zijt."

»Dol nieuwsgierig, lieve mevrouw!" — »Zeer zeker!" riepen de dames, riep Willem. Tot de vereischten, om op Java-park te logeeren, behoort een groote mate van weetgierigheid; en de meisjes, die er een week of vier dachten te blijven, hadden zich dus vooreerst van dit nuttig ingrediënt geapproviandeerd, ten einde, gedurende ruim een maand, de veldtochten met de mobile colonnes te kunnen medemaken. Wat Willem betreft, een verliefde is meest altijd een geduldig, ofschoon dan ook geen aandachtig aanhoorder; met vreugde hoorde hij den kolonel last geven om met gevelde bajonet in den stormpas vooruit te snellen; sedert dat oogenblik gaf hij geen acht meer op hetgeen er in het défilé in de Sultans-Landen gebeurde, maar verplaatste zich in zijne gedachte in het logement bij de jonge dame. Hij vleide zich met de hoop, dat het wellicht nog gebeuren kon, dat hij haar bij het vertrekken en het instappen van haar rijtuig, nog eens een dienst zou kunnen bewijzen, en hare dankzegging ontvangen; zelfs ging hij zoo ver, om een *plan d'attaque* te ontwerpen, dat wil zeggen, een poging te doen, om met de vreemdeling een gesprek aan te knoopen, en hij vertrouwde, dat hem dit wel gelukken zou, indien hij slechts gelegenheid had om met de oude dame, die nogal spraakzaam scheen te zijn, aan de praat te komen; doch vruchtetoos peinsde hij op een middel, om, zonder opzien te veroorzaken, zich aan het gevecht in het défilé te onttrekken: helaas! slechts zijne gedachten waren vrij; zijn persoon was genoodzaakt op het slagveld te blijven. Nu gevoelde hij berouw, dat hij mevrouw B. haar verhaal herinnerd had; gelukkig echter bemerkten de jongejuffrouwen hier niets van: het zou anders voor haar een groote vreugde geweest zijn, zijn verdriet te aanschouwen; want zij namen het hem zeer kwalijk, dat hij, als het ware, het sein tot het gevecht gegeven had. Willem is een beleefd jongmensch; het voorval met die onbekende dame is er, geloof ik, een bewijs van; maar verliefde heeren zijn wel eens niet zeer galant voor andere dames, en hierdoor kwam het dus zeker, dat hij mevrouw B. met hare twee dames juist niet naar de Mookerheide, maar slechts naar Java-Park wenschte; het was zeker niet beleefd, maar toch te vergeven.

Eindelijk gelukte het den kolonel, zijne vijanden uit het beruchte défilé te verdrijven. Willem haalde adem; mevrouw B. zag de vreugde over deze overwinning op zijn gelaat; doch toen hij, zijn geduld verliezende, uitriep, terwijl hij wilde opstaan: »En toen sloeg de vijand zeker op de vlucht, en onze dapperen behaalden de overwinning," toen zeide mevrouw B.: »Neen! een oogenblik geduld: nu eerst kwam het grootste gevaar aan: de kolonel stootte op de gansche vijandelijke macht, en hij moest terugtreden of slag leveren; natuurlijk...." Tot zoover was mevrouw B. gevorderd, toen Willem, die radeloos werd op het denken aan dien veldslag, halfluid met drift uitriep: »Die hardnekkige muitelingen! hoe durven zij nog stand houden....!" maar dezen keer was het mevrouw B., die in de rede viel; want zij zeide, verheugd over het vuur, waarin een gedeelte van haar auditorium geraakt was; »Een oogenblik geduld, Willem! en gij zult hooren, hoe de kolonel hen strafte voor hun overmoed." Willem ging weder zitten, en mevrouw B. vertelde voort.

Op hetzelfde oogenblik echter, toen Willem bemerkte dat de muitelingen ditmaal toch spoedig

zouden genoodzaakt worden om de vlucht te nemen, en hij dus hoop had zijne vrijheid terug te bekomen, op hetzelfde oogenblik kwam het rijtuig uit den stal te voorschijn; helaas; alle hoop om met de onbekende eenige woorden te wisselen, was nu voor hem verloren. De oude en de jonge dame traden uit het huis; zij groetten; mevrouw B. en de dames van Java-park groetten. Willem stond op, en boog zich; doch hier moest hij het bij laten; ditmaal was er geen gebrek aan gedienstige geesten, om het portier te openen en de tree neder te slaan; hij was gedoemd, om als bloot aanschouwer, het instappen op een afstand te zien.

Toen de geele koets, die van de zijde van Amersfoort gekomen was, en nu naar den Utrechtschen straatweg vootreed, vertrokken was, kon mevrouw B. weder ongestoord voortgaan; doch Willem stelde nu geen belang meer in het op de vlucht jagen der muitelingen, en zonder eenige vreugde vernam hij de overwinning van den kolonel. Evenwel liet hij niet na, gebruik te maken van de gelegenheid om het gezelschap voor eenige oogenblikken te verlaten, en spoedde zich, onder het voorgeven van eens naar de paarden te gaan zien, naar den stal.

Vol hoop richtte hij zijne schreden naar het gebied van den stalknecht: want van dezen hoopte hij eenige inlichtingen te krijgen omtrent de onbekende dames, of ten minste omtrent haar rijtuig. Door een ongehoord ongeluk had echter het stalorakel verzuimd, den wagenmenner der dames het gewone verhoor af te nemen, en waren het rijtuig, de koetsier en de paarden bij hem niet bekend. Het éénige, dat hij op de herhaalde vragen antwoordde, was: »Eigen spul, Mijnheer! eigen spul!" Wat de dames betreft, toen Willem er naar vroeg, gaf hij lakonisch ten antwoord: »Daar bemoei ik mij niet mee, Mijnheer!" en voegde er lachend bij, terwijl hij een pruim nam; »Knap spul, geloof ik, Mijnheer!" Ontmoedigd verliet Willem den stal, en ofschoon hij er niet veel heil van verwachtte, zoo trachtte hij echter in het huis eenig onderricht te bekomen; doch vruchteloos bleef ook deze poging.

Mevrouw B. en de juffrouwen waren juist gereed om een kleine wandeling te doen, toen Willem terugkwam. Dit was hem hoogst aangenaam, omdat zijne gastvrouw, gelukkig voor hem en hare gasten in het algemeen, nooit gewoon is, al wandelende een der wapenfeiten van den kolonel te verhalen, ofschoon een partij hakhout haar veeltijds eene of andere embuscade herinnert, waaraan haar echtgenoot veilig ontsnapt, of een vaart aan een rivier, welke hij gelukkig overgetrokken was. Op deze wijze vereenigt zij, zooals zij zegt, het nuttige met het aangename, en put uit hare wandelingen rijke stof tot een verhaal op de eerst volgende rustplaats. Voor een vrouw, die zoo rijk aan militaire herinneringen is, kan er zeker geen geschikter plaats bestaan om geïnspireerd te worden dan de vlakte naar de zijde van Amersfoort: en om der waarheid getrouw te blijven, moeten wij zeggen, dat de jongejuffrouwen verschrikten; want Willem dacht te veel aan het rijtuig, om acht te geven op het gevaar dat hem bedreigde, toen de goede vrouw met geestdrift uitriep: »Zoudt gij wel gelooven, dat die dorre vlakte voor mij een klassieke grond is? die pyramide en de sporen van die kampementen herinneren mij zóó vele zaken, die ik gehoord en gezien heb, dat ik er u gemakkelijk gedurende veertien dagen van zou kunnen vertellen."

»Veertien dagen?" riepen de meisjes, en zagen elkander aan, en mevrouw B., die een verkeerden uitleg gaf aan den toon van verbazing, welke in dien uitroep lag opgesloten, trachtte haar dadelijk gerust te stellen, doch lachend uit te roepen: »De vrouw van een kolonel zegt altijd de waarheid; mijn vriend Willem is ook niet verwonderd; hij weet, dat ik niets overdrijft, en om het u te bewijzen, zullen wij morgen beginnen." Met die toezegging keerde men van de wandeling terug.

Op verzoek van mevrouw B. gaf Willem nu last om in te spannen, en zonder dat de dames zich verwonderd toonden, dat haar gelei-jonker nog maar juist bijtijds uit den stal terugkeerde, om haar in het rijtuig te helpen, keerde men naar Java-park terug. Er werd niet veel gesproken. Willem had zijn hoofd zoo vol, dat hij niet sprak dan in den uitersten nood; de jonge dames waren in de stilte over het kampement van zeven paar groote dagen, dat zij te gemoet gingen; mevrouw B. rangschikte reeds bij voorraad hare herinneringen, en wellicht zou men den Utrechtschen straatweg bereikt hebben, zonder dat er nog een woord gewisseld was, indien mevrouw B., niet aan Willem gevraagd had, of de man, die hen met dien fourgon met twee paarden pijlsnel voorbijreed, niet de stalknecht van het logement was, dat zij zoo even verlaten hadden?

Misschien zal niemand nieuwsgierig zijn, om de reden te weten, waarom Willem bijna te laat was gekomen, om zijne dames in het rijtuig te helpen, en niemand zal er aan denken, te vragen, waarom

die fourgon met die twee paarden en den stalknecht van het Huis ter Heide zooveel haast maakte; maar ik vertel het gaarne ongevraagd: vooreerst, om onze jongenheer niet te laten verdenken van onbeleefdheid tegen de weduwe van een kolonel en twee aardige jongejuffrouwen, en ten tweede, omdat uit die vertelling blijken zal, dat hij zich als een waar romanheld gedragen had, en dat is veel gezegd van een jongenheer, die eens de steun van de beurs worden moet.

Toen Willem niet had kunnen ontdekken, wie de dames waren, die hem zooveel belangstelling inboezemden, keerde hij, zooals wij weten, naar zijn gezelschap terug; de gedachte, het jonge meisje, dat hij uit het rijtuig geholpen had, nimmer weder te zien, trof hem; ware hij alleen geweest, dan zou hij zoo gelukkig niet geweest zijn, als nu; maar wat hielp het hem, of hij zich zelven al verweet, dat hij tot het einde toe naar mevrouw B. geluisterd had? Het is waar, hij was nu zeer beleefd geweest; maar nu had hij de onbekende ook, waarschijnlijk voor altijd, verloren. Toen bedacht hij zich, dat het misschien nog niet te laat was om de koets te volgen en in te halen: maar tevergeefs trachtte hij een middel uit te vinden, om mevrouw B. en de jonge dames in den loop te laten, en het rijtuig achterna te loopen, zonder onbeleefd te zijn. Ware hij alleen geweest! maar nu; — hij bezat geen romantischen geest genoeg om alles over het hoofd te zien, en hij bleef dus voortwandelen; mevrouw B. vertelde juist, dat, daar een generaal niet overal kan zijn, hij zijne bevelen door zijn aide-de-camp laat overbrengen, en van dat oogenblik af herleefde de hoop weder in het hart van den ongelukkigen minnaar; hij besloot den stalknecht niet zoozeer als aide-de-camp te gebruiken, maar hem op verkenning uit te zenden. Dit moest natuurlijk geschieden, zonder dat de koetsier van mevrouw B. er iets van te weten kwam; ook kostte het vrij wat moeite, eer de stalknecht zijne instructie van punt tot punt van buiten kende. Ik geloof, dat niemand Willem nu meer hard zal vallen over zijn lang verblijf in den stal, terwijl de dames naar hem wachtten, en ik vertrouw dat het afzenden van een stalknecht met een fourgon met twee paarden, en dat niet in de 16de of 17de eeuw, door een wulten Franschman, maar door een oppassenden Amsterdamschen jongenheer, in den aanvang van het jaar 1840, hem al de verdiensten van een romanheld geeft. Het is waar, een stalknecht is geen romantische figuur, maar het is, geloof ik, duidelijk genoeg gezegd, dat Willem, ondanks zich zelven, iemand anders afzond. Jammer maar, dat wij tevens, uit liefde tot de waarheid, genoodzaakt zijn te openbaren, dat hij zijn plaatsvervanger, of zooals gij den man van den fourgon noemen wilt, niet de volle beurs had toegeworpen, hem gelastende de koets na te rijden, zonder op het leven of den dood der paarden te zien, maar dat hij zich eerst geinformeerd had, hoeveel hem deze rit, met tollen en alles er onder begrepen, kosten kon. Het is een daad van voorzichtigheid, die in een goed financier te prijzen zou geweest zijn; maar als men verliefd is, behoort men op een handvol gelds niet te zien. Doch niettegenstaande dit alles, beschouw ik het afzenden van een stalknecht, om inlichtingen in te winnen omtrent een rijtuig, en dat in het jaar 1840, als een romantisch feit.

De avond van den dag, op welken men naar het Huis ter Heide geweest was, werd op de op Java-park gebruikelijke wijze doorgebracht; dat is, mevrouw B. las de brieven van den kolonel voor, waarin het passeeren van het défilé; met hetgeen voorafgegaan en gevolgd was, stond opgeteekend. Op deze wijze overtuigt zij haar auditorium, bij hetgeen zij gedurende den dag vertelt, des avonds van de juistheid, waarmede zij alles verhaald heeft; en aan deze gewoonte heeft zij het, zooals zij zelve terecht aanmerkt, te danken, dat zij in hare verhalen nimmer iets overslaat. Deze herhaling van het voorgaande is echter maar zelden, of liever nooit, welkom voor hare toehoorders: en haar broeder, doctor G., die jaarlijks uit Noord-Brabant naar Java-park komt, om er eenige dagen te logeeren, heeft zijne zuster, uithoofde van deze nuttige, doch lastige gewoonte, zoo hij zegt, onder de Ruminantia (1) gerangschikt.

Den volgenden dag begaf Willem zich reeds vroegtijdig naar het logement te Doorn, waar de stalknecht hem volgens afspraak wachtte, en zoodra deze hem toeriep: »Goeden morgen, Mijnheer! mooi mis Mijnheer!" zag hij reeds in, dat de onbekende niet was uitgevonden, en het verslag van den stalknecht bevestigde dit. Volgens ingewonnen bericht aan de barrière, waren er drie gele rijtuigen doorgekomen, waaronder die met twee dames; de eerste had hij aan de Bilt, de tweede bij de Maliebaan, en de derde aan de Witte-Vrouwenpoort ingehaald, maar geen dezer drie was de bedoelde koets. Toen was hij teruggekeerd, en volgens zijn vermoeden waren

(1) Herkauwende dieren.

de dames op de eene of andere plaats binnengereden, en was het laatste rijtuig, dat hij had ingehaald, onderweg op den straatweg gekomen. Den vorigen avond laat had hij nog volk naar den Doele, in Amersfoort, moeten brengen, en had daar vernomen, dat de bedoelde koets in de Zwaan gestald had; en toen had hij, om mijnheer pleizier te doen, de moeite genomen om naar het rijtuig en de dames te gaan informeeren, maar ook zonder dat het hem geholpen had. Zeer voldaan over de fooi, die Willem hem gaf, nam de stalknecht de terugreis aan, en beloofde het vreemde spul in het oog te houden: wat Willem betreft, hij keerde geheel ternedergeslagen naar Java-park terug, maar tot zijne eer moet ik zeggen, dat hij geen oogenblik berouw had over het geld, dat hem deze vruchtelooze verkenning gekost had.

Vier dagen later was hij reeds in Amsterdam terug. Zoowel het verlangen om aldaar en ook in Utrecht onderzoek te doen naar de onbekende, als de bovenmenschelijke nauwgezetheid, waarmede mevrouw B. elken dag de taak volvoerde, welke zij zich opgelegd had, verdreef hem uit Java-park; hij verliet het onder voorgeven, dat zijne tegenwoordigheid op het kantoor dringend vereischt werd. Mevrouw B. beklaagde den armen jongen, die nu juist met het jonge groen naar de stad moest; de jongejuffrouwen zagen hem met smart vertrekken; daar zij nog elf dagen moesten kampeeren, zou het haar tot troost verstrekt hebben, dat Willem nog gebleven was. Zij voorzagen dat zij zich doodelijk vervelen zouden in het kampement, en hadden schier den moed niet, om aan de vreeselijke schermutselingen en gevechten te denken, die waarschijnlijk, na het opbreken van het kampement, zouden gebeuren.

De spoed waarmede Willem terugkeerde, verwonderde zijne familie niet, zoodra hij vertelde, wat de goede mevrouw B. gedurende veertien dagen, tot onderwerp van hare verhalen had vastgesteld; te minder, toen hij er bijvoegde, dat zij hem in het geheim gezegd had, dat zij, zoodra zij hare belofte vervuld had, den Russischen veldtocht op het touw zou zetten. De jonge dames wisten nog van den prins geen kwaad, toen hij vertrok, en wij weten niet of Willem de waarheid gezegd heeft, daar de kolonel dien veldtocht niet heeft medegemaakt; het is evenwel mogelijk, daar Mevrouw B. in het bezit is van *Napoleon en het groote leger*.

Het bleef evenwel niet lang verborgen, dat de jongeheer verliefd was, geworden, en dat wel op eene onbekende; in het begin lachten papa en mama er om, en zoo deden ook zijn broeder en zijne zuster; maar toen het bleek, dat Willem veranderd was als een blad op een boom, toen lachte mama niet meer. Op haar verzoek verschoonden zijne zuster en zijn broeder hem ook van hunne spotternijen, en het verveelde papa spoedig om alleen te lachen. Op deze wijze werd het officieel aangenomen, ofschoon dan alleen in de familie, dat Willem verliefd was; bij andere menschen ging hij voor ongesteld door; misschien was hij het ook. Mama, die zeer bezorgd was voor haar oudsten zoon, haalde papa over, om Willem van de kantoorwerkzaamheden te ontslaan, en hem toe te staan eens van lucht te veranderen. De oude heer, die zeer verstandig is, en die, terwijl het er nu eens toe lag, dat zijn zoon verliefd was, niets liever wenschte, dan dat het Willem mocht gelukken t ontdekken wie de onbekende was, ried hem de stad te verlaten, en moeite te doen om haar te vinden; natuurlijk was deze raad onzen jongenheer zeer welkom, en hij toog op weg. Hier hebben wij weder een zeer romantisch feit, vooral opmerkelijk in een Amsterdamschen jongenheer van het jaar 1840. Menigeen zal dezen raad en de vergunning van den heer P. te romanesk vinden; doch wie dit denkt, die kent den vader van Willem niet, en hij kende zijn zoon wél, en heeft tot nog toe alle reden om over zijn toegeeflijkheid verheugd te zijn.

Men moet nu evenwel niet denken, dat Willem evenals een dolende ridder van huis tot huis en van dorp tot stad, ging rondvragen, of men ook een geel rijtuig en twee dames, die er zus en zóó uitzagen, had gezien; ook zullen wij hem niet van dag tot dag op zijne ontdekkingsreis vergezellen, maar alleen zeggen, dat hij nu eens te Velp, dan boven Utrecht (doch niet gelogeerd op Java-park), dan weder te Kleef of in den Haag was; in één woord, overal waar het drok was, liet hij zich vinden, doch, helaas! vruchteloos; en telkens, als hij naar Amsterdam terugkeerde, was het ook met het bericht, dat hij de onbekende niet ontmoet had. Natuurlijk maakte dit hem wel mistroostig, doch hij raakte gewoon aan zijn ongeluk, en zijne ouders, die met vreugde zagen, dat hij volmaakt gezond en veel opgeruimder van gemoed dan vroeger was, rieden hem gestadig om nogmaals hier of daar heen te trekken. Toen hij eindelijk in het laatst van Augustus verklaarde, dat hij den moed opgaf, en de onbekende voor verloren beschouwde, gaf hij tevens zijn verlangen

te kennen, om naar het kantoor terug te keeren. Op deze wijze kreeg de heer P. zijn zoon, gezond en bijna geheel van zijne verliefdheid genezen, weder te huis.

Ofschoon Willem er zich niet over uitliet, is het evenwel te denken, dat hij de onbekende niet zoo geheel ontrouw zal geworden zijn, of hij zal nog wel eens aan de mogelijkheid gedacht hebben, haar bij gelegenheid van de tentoonstelling en de kermis in de hoofdstad te ontmoeten. Zeker is het echter, dat hij den eersten dag liet voorbijgaan, zonder een wandeling naar het nieuwe lokaal der tentoonstelling te doen; zijn broeder daarentegen nam reeds, zooals men zegt, des zondags voorloopige inspectie, en wist dus des avonds, met den catalogus in de hand, al te zeggen wat de fraaiste stukken waren; »en van portretten gesproken," zeide hij, »verzuim dan toch niet, Willem! om N° *, een dames-portret van * *, met aandacht te bezien; het is mogelijk, dat het wat geflatteerd is, maar dat neemt niet weg, dat het origineel allerliefst moet zijn; het is het fraaiste portret, dat * * geleverd heeft." Voor iemand die verliefd geweest was, of het nog was, luisterde Willem vrij aandachtig, en stelde zelfs zóóveel belang in het geroemde portret, dat hij zijn broeder verzocht, hem er een meer bepaalde beschrijving van te geven; doch, hetgeen hij vernam, scheen zijne belangstelling geheel te doen verflauwen, en hij zeide lachend: »Nu ken ik dat uitmuntende portret al, diezelfde dame van * * met haar blauw zijden kleed, heb ik reeds te Rotterdam onder een ander nommer gezien; ik ben er niet nieuwsgierig meer naar, en als het nog geflatteerd is, dan beware de Hemel elkeen om het origineel te moeten trouwen!"

»Ik weet niet welk portret gij in Rotterdam gezien hebt," was het antwoord; »maar over hetgeen ik gezegd heb, mag elkeen oordeelen: ik blijf er bij, dat het een allerliefst portret is, en als uwe Dulcinea er maar een weinig op gelijkt, dan zal ik het haar vergeven, dat zij u het hoofd op hol gebracht heeft." Indien Willem nu ook driftig geworden was, dan had er, zooals men zegt, een kleine ruzie tusschen de broeders kunnen ontstaan, te meer daar Willem's broeder, door dezen uitval op de onbekende, den strijd op een gevaarlijk terrein had overgebracht; doch Willem nam den handschoen niet op; niet omdat hij niet elk oogenblik, al ware het dan ook maar voor zijne eigen eer, gereed was om de schoonheid van de onbekende te verdedigen, maar omdat hij het beneden zich achtte, die tegen het dames-portret N°. * staande te houden.

Den volgenden dag ging Willem op het gewone uur naar de beurs; maar tegen zijne vaste gewoonte aan, kwam hij niet terug om het middagmaal te houden. Mama was natuurlijk al ongerust; doch gelukkig maakte de komst van den verwacht wordende een einde aan deze ongerustheid en de lastige opsomming van de ongelukken, die den jongenheer konden overkomen zijn. Reeds vóórdat men hem reden vroeg van zijn lang wegblijven, zeide hij, dat hij naar de tentoonstelling geweest was; hij was zoo vroolijk en luidruchtig, dat zijn vader op het punt was, hem te vragen, in welk koffiehuis hij na de tentoonstelling geweest was; doch de oude heer, die een weinig donker keek, kwam niet aan het woord; want Willem riep luid, nadat hij gezegd had, dat hij niet eten zou: »Ik heb toch ongelijk gehad met het dames-portret N°. *, het is hetzelfde niet, dat ik te Rotterdam gezien heb; welk een onderscheid! stel u mijne verbazing, mijne vreugde voor, zij is het!"— »Wie?" vroeg mama, terwijl zijne zuster schalksch aanmerkte: »Zeker de schoone onbekende!" en uit het antwoord van Willem bleek, dat het waarlijk de jonge dame van het rijtuig was. Zijn broeder verzekerde, dat, indien de schilder het portret niet gevleid had, Willem niet te veel van hare schoonheid had verteld. Mama en hare dochter waren zeer nieuwsgierig, papa minder: en hij merkte eenigszins droog aan, dat, nu het portret gevonden was, het origineel wel spoedig zou kunnen opgespoord worden. De oude heer had zich gevleid, dat zijn zoon geheel genezen was van zijne verliefdheid, en nu kwam dit ongelukkige portret zijne verwachting teleurstellen. Doch het bleek, dat de onbekende nog zoo spoedig niet bekend zou worden; tevergeefs had Willem alle middelen in het werk gesteld om den naam uit te vorschen; niemand had hem eenige inlichting kunnen geven.

Den volgenden morgen waren mevrouw P. en hare dochter reeds vroegtijdig gereed om naar de tentoonstelling te gaan. De nieuwsgierigheid deed het slechte weder, en het ongewone van er zoo vroeg te komen, over het hoofd zien; ook zou Willem gaarne medegegaan zijn; maar zijn vader had hem eenigszins koel te kennen gegeven, dat hij op het kantoor niet gemist kon worden. Mijnheer P. zou zelf de dames naar de tentoonstelling brengen. Willem wist, dat dit op verzoek van mama geschiedde, ofschoon hij vermoedde, dat zijn vader toch zelf ook heimelijk nieuwsgierig was; en met verlangen, doch vol

blijde hoop; zag hij de terugkomst zijner familie te gemoet. Hij stelde vast, dat zijn vader niet onvergenoegd meer zou wezen, als hij het portret gezien had; hoe was het ook mogelijk er een blik op te werpen, zonder het origineel lief te hebben? Het bleek echter, dat Willem te veel op het vermogen der afbeelding van haar gelaat gerekend had; want toen de heer P. met zijne vrouw en dochter terugkwam, en Willem elkeen dacht te hooren uitweiden over de schoonheid van de onbekende, en hem geluk wenschen over zijne keuze, toen sprak niemand een woord. Dit verbaasde, dit verontrustte hem, en toen hij eindelijk het waagde, te zeggen: »Welnu, wat zegt gij er van?" toen zeide mama: »Het was nog niet vol op de expositie, maar het is een lief lokaal. . ." Willem viel haar in de rede en zeide dringend: »Maar het portret, mama?" — »O!" antwoordde de goede moeder, »dat is ook waar: nu, Willem! het kan een goed en braaf meisje zijn, en die zeer aardig spreekt; maar zoo mooi, om er zoo maar dadelijk op te verlieven, is zij niet." — »Niet?" herhaalde Willem met verbazing en wierp een smeekenden blik op zijne zuster; want zijn vader lachte luid over de neerslachtigheid van den bedroefden minnaar; maar ook zijne zuster viel hem af en zeide: »Het spijt mij, Willem! dat ik het zeggen moet; maar ik vind de schoone onbekende leelijk!" en evenals een echo herhaalde Willem half toornig, half verlegen: »Leelijk!" Toen sloeg zijn vader hem op den schouder en zeide opgeruimd: »Kom, kom! trek je dat maar niet aan, de liefde is blind; maar om je de waarheid te zeggen, jongenlief! zoo weet ik niet, waar je je oogen gehad hebt; want het origineel van dat portret is het geld niet waard, dat je verreisd hebt om het te zoeken." Nadat Willem deze tirade had doorgestaan, had hij den moed niet om iets te zeggen; en ofschoon hij het zich niet aan het verstand kon brengen, dat al wat hij daar gehoord had, waarheid was, zou hij toch door zijn stilzwijgen, als het ware, hebben toegestemd, dat de onbekende niet bevallig, niet schoon was, indien zich niet een verdediger voor haar had opgedaan, en dat wel in den persoon van zijn broeder, die nu mede eens kwam hooren, wat papa en mama van het portret te zeggen hadden.

Aan dezen tijdigen bijstand had Willem het te danken, dat hij niet behoefde te erkennen, dat de onbekende leelijk was. Papa zeide wel, dat hij bang begon te worden, dat beide zijne jongens mal van verliefdheid waren; maar eindelijk liet hij zich toch overhalen, om met zijne twee zonen nog eens naar de tentoonstelling te gaan. Voor het eerst van zijn leven kwam hij er tweemaal op denzelfden dag; doch hij was er zelf op gesteld, om Willem en zijn broeder te overtuigen, dat zij ongelijk hadden.

Een half uur later stond de heer P. vóór het N°. *, een damesportret van **. Willem stond aan zijne rechter-, diens broeder aan zijne linkerzijde; het was de zonderlingste groep van al de zonderlinge groepen schilderij-beschouwers, die in de zalen der tentoonstelling verspreid waren. De oude heer zag nu links, dan rechts, als wilde hij zeggen: »Wijs mij nu eens aan, waarin die schoonheid bestaat." Willem staarde met stomme verbazing op het portret en veegde zijne oogen af, terwijl zijn broeder, die bij den eersten blik, welken hij op de schilderij geworpen had, mede eenige verwondering had laten blijken, bedaard afwachtte, tot Willem de verdediging van het portret op zich zou nemen. Dit begon den ouden heer waarschijnlijk te vervelen; want hij vroeg gemelijk: »Welnu?" en stiet Willem even aan, die toen verbaasd en verstoord iets mompelde van een duivelsche bedriegerij. Dit maakte den lachlust van zijn broeder gaande, die, om aan het ongeduld van zijn vader te voldoen, eindelijk verklaarde dat dit een vreemd portret was, dat hij het nooit meer gezien had; hetgeen Willem ten laatste bevestigde, door te zeggen: »Zij is het niet; dit is het leelijke portret van Rotterdam." Tevergeefs noodzaakte hij zijn vader, met hem in al de zalen naar het afbeeldsel van de onbekende te zoeken; het was niet te vinden, en eindelijk onderrichtte hem een der opzichters, dat het portret, hetwelk de twee eerste dagen te zien was geweest, denzelfden morgen, vóór de opening van het lokaal, op verzoek van den schilder ** afgenomen en door het thans aanwezige vervangen was. Op deze wijze deed de heer P. twee vergeefsche gangen naar de tentoonstelling, en bleef de schoonheid van de onbekende een zaak, welke nadere bevestiging vereischte.

Twee dagen later zat Willem reeds in diligence, met voornemen om zich naar de woonplaats van den schilder ** te begeven. Er was reeds zooveel gesproken, en zooveel tijds verreisd voor de onbekende, dat papa zelf had geoordeeld, dat het de moeite wel waard was, om eens naar ** te gaan; doch, zoo hij zeide, zou het hem aangenaam zijn, als dit de laatste tocht voor de dame van de koets was. Dadelijk na zijne aankomst begaf Willem zich naar den heer **, en had het geluk, hem

te huis te vinden. De schilder **, die een zeer beleefd en wèlopgevoed mensch is, ontving hem zeer vriendelijk; hij vermoedde reeds terstond, dat de heer P., uit Amsterdam, hem kwam spreken over een portret. In zeker opzicht voelde hij zich dus teleurgesteld, toen Willem hem de reden van zijne komst te kennen gaf; evenwel had zijn voorgevoel hem niet geheel bedrogen. Toen hij aandachtig geluisterd had, zeide hij: »Het doet mij waarlijk leed, Mijnheer! dat ik aan uw verzoek niet kan voldoen; want de dame is mij even onbekend als u. — Dit verwondert u, en toch is het de waarheid. In de maand Mei kwamen er twee dames om mij te spreken; de jongste verlangde door mij te worden geportretteerd; ik had nog veel werk onderhanden; evenwel kon ik het niet van mij verkrijgen haar verzoek af te slaan. Zooals de oudste dame mij zeide, bestonden er redenen, waarom hare nicht had verkozen bij mij aan huis te komen om voor het portret te zitten, ten minste indien mij dit schikte; en daar dit mij geheel onverschillig, of liever zelfs zeer aangenaam was, zoo zeide ik, dat ik de eer zou hebben, de dames af te wachten. Sedert zijn zij eenige keeren hier geweest, en naar ik geloof, waren zij hier in de stad gelogeerd. Toen het portret genoegzaam af was, en hare goedkeuring wegdroeg, hebben zij met mij afgerekend, en ik heb haar sedert dien tijd niet weder gezien. Zij verzochten mij de schilderij te bewaren, totdat zij haar lieten afhalen; tot heden is zulks echter nog niet gebeurd. Tot mijn leedwezen heeft mijn knecht, toen ik uit de stad was, een verkeerde schilderij naar Amsterdam gezonden, en niettegenstaande ik dadelijk na mijne tehuiskomst het abuis bemerkte, en getracht heb het te herstellen, is het portret van de vreemde dame, zooals ik reeds wist, en ook van u verneem, gedurende twee dagen geëxposeerd geworden; dit spijt mij te meer, daar zij mij verzocht had het toch vooral aan niemand te laten zien."

Deze nieuwe teleurstelling trof Willem zeer sterk; en daar de heer ** dit duidelijk bemerkte, speet het hem, dat hij niets naders van de vreemde dame wist, en dat hij den ongelukkigen minnaar zelfs weigeren moest om het portret te laten zien. Natuurlijk was de schilder nog veel minder te bewegen om een kopij van de schilderij te maken; en Willem, die sedert het oogenblik dat hij het portret op de tentoonstelling gezien had, niet den minsten twijfel gevoed had, of hij zou, door navraag bij den schilder, den naam van de onbekende zeer gemakkelijk ontdekken, zag tot zijne droefheid in, dat hij nog altijd even ver van haar verwijderd was. Het éénige dat hij bij dit alles gewonnen had, was, dat hij zich eenige oogenblikken gelukkig had gevoeld bij de beschouwing van haar afbeeldsel; doch nu gevoelde hij des te sterker, hoezeer hij haar liefhad, en wat hij ontberen moest.

Eindelijk liet zich de schilder door Willem overhalen om bij het afhalen van de schilderij een brief aan de onbekende te doen toekomen; doch onder beding, dat er geen woord in zou gezegd worden van de tentoonstelling van het portret, noch van de belofte, welke hij gaf, om den brief onder couvert aan de schilderij vast te hechten. Hiermede nam Willem zijn afscheid van den schilder ** en bezorgde hem nog dienzelfden dag den brief, zijnde een zeer net afschrift van het minst slechte der vijf en twintig opstellen, welke hij met veel hoofdbrekens had op het papier gebracht. Het luidde aldus:

»Mejuffrouw.

De eer niet hebbende UEd. te kennen, zoo blijft mij, hoe ongaarne ik er ook gebruik van maak, geen andere weg dan deze over, om u te schrijven; moge ik mij niet bedriegen, als ik mij vlei, dat UEd. mij het zonderlinge van deze correspondentie vergeven zal!

»Eenmaal heb ik het geluk gehad, UEd. te zien; doch ik werd toen verhinderd, om UEd. een vraag te doen over een zaak, die voor mij van het hoogste gewicht is. Sedert deed ik tevergeefs moeite, om UEd. te vinden; de heer**, bij wien ik UEd. had zien ingaan, wist mij zelfs UEd. naam niet te zeggen: of hij nu zoo vriendelijk zal zijn, UEd. dezen brief te doen toekomen, is voor mij nog zeer onzeker, en evenwel berust hierop mijne laatste hoop.

»Mijn nederig verzoek is, dat UEd. de goedheid gelieft te hebben, mij in de gelegenheid te stellen, UEd. die vraag te doen, aan welker beantwoording mij zooveel gelegen is. Ik besef het ongepaste van dit verzoek, van de zijde van iemand, die UEd. schier geheel vreemd is; doch als ik denk, hoe licht het UEd. vallen zal, mij te antwoorden, en van welk belang dat antwoord voor mij zal wezen, dan durf ik hopen, dat UEd. mijn verzoek niet zal afwijzen. Er is niets aanmatigends in die verwachting voor iemand, die het geluk gehad heeft UEd. eenmaal te zien, en Uwe stem te hooren.

»Indien iemand van UwEd's familie de goedheid wil hebben, deze letteren te beantwoorden, zal het mij te allen tijde veel eer zijn, die inlichtingen te geven, welke UEd. of Hun Ed. zullen verlangen, en hiermede heb ik de eer, mij met de meeste hoogachting te noemen,

»Mejuffrouw!

»UEd. onderd. en dw. dienaar

»**, den 17den Sept. 1840. »WILLEM P."

»Adres te *Amsterdam* op de Heerengracht,
bij de ** straat, N°. **."

Het opschrift van dezen zonderlingen epistel luidde nog zonderlinger:

»Aan mejuffrouw N. N., die in de maand Mei 1840, in blauwe zijde gekleed, ten huize van den heer**, schilder te ** geweest is."

De ongelukkige minnaar van mejuffrouw N. N., die in een vroolijke stemming van Amsterdam vertrokken was, keerde geheel ternederslagen derwaarts terug. Het is waar, hij kon bijna zeker zijn dat de brief haar in handen zou komen; maar dat hij een antwoord zou ontvangen, geloofde hij zoo zeker niet. Het was nogal niet presomptueus geoordeeld voor iemand, die dacht een zeer schranderen brief geschreven te hebben, en nogal niet mal geredeneerd, voor iemand, die weder geheel verliefd was. Met zekere ongerustheid kwam hij het ouderlijke huis al nader en nader, en toen hij eindelijk verslag moest doen van zijne reis, bleek het, dat hij zich niet voor niets verontrust had. Vooreerst stelde die voortdurende onbekendheid van de dames der koets zijne geheele familie bitter teleur, en Willem moest hun ongenoegen over hunne onbevredigde nieuwsgierigheid bezuren; maar bovendien hadden mama en papa maar in het geheel geen zin in dat verzwijgen van den naam voor den schilder en het niet afhalen van het portret. In één woord, niettegenstaande Willem met nadruk herhaalde, dat de schilder reeds zijn geld had, werd de geheimzinnige wijze, op welke de vreemde dames waren gekomen om het portret te laten vervaardigen, als eene zaak beschouwd, die een zeer ongunstig gedachte van haar gaf.

De brief, van welken hij gesproken had, ofschoon dit hem al spoedig berouwde, moest eindelijk ook te voorschijn komen. In het eerst had hij nog hoop, dat ten minste dáárop niets te zeggen zou zijn; doch toen hij bemerkte, dat hij zich bedrogen had, deedhet hem groot genoegen, dat zijn vader hem het opstel, na het gelezen te hebben, teruggaf, zonder dat zijne zuster of zijn broeder er den inhoud van vernam. Het strenge vonnis over dien brief trof Willem evenwel zoo sterk, dat hij onvergenoegd aanmerkte, dat het gemakkelijker was om aanmerkingen te maken dan in dit zeer bijzondere geval een verstandigen brief te schrijven; hetgeen de oude heer in zeker opzicht toestemde door te antwoorden, dat het, in dit geval, zeker zeer moeilijk zou geweest zijn, een verstandigen brief te schrijven, doch dat niets gemakkelijker ware geweest dan geen mallen brief te schrijven, en tot besluit werd Willem verzocht, zich in het vervolg voor soortgelijke dwaasheden te wachten, en geen woord meer over de onbekende te spreken.

Ten gevolge van deze ordonnantie, die voor elk verbindend was verklaard, was het alsof het nimmer officiëel bekend was geweest, dat Willem verliefd was, en zoo goed, alsof de onbekende nooit bestaan had. Evenwel was de geheele familie toch nieuwsgierig, of er antwoord zou komen op dien brief, van welken Willem per slot van rekening een echtgenoote verwachtte.

De maand September liep ten einde, zonder dat er bericht kwam dat het portret was afgehaald. De tijd viel Willem wel lang; doch hij troostte zich met de gedachte, dat men eindelijk toch wel om de schilderij zou denken; maar toen ook October voorbijging, en de schilder ** hem nog niet geschreven had, toen begon hij ongerust te worden, dat de schilderij op zijn minst bij den schilder zou blijven overwinteren. Wij weten niet, of de heer P. nog aan den brief en het portret dacht, maar wel, dat de overige leden der familie reeds meermalen in het geheim aan Willem gevraagd hadden, of hij nog geen antwoord had.

Den 3den November kwam eindelijk de zoozeer verlangd wordende brief: het portret was den vorigen dag des morgens vroegtijdig afgehaald; volgens belofte had de schilder den brief bij de schilderij in de kist gedaan, doch tevergeefs had hij aan den man, die de kist, volgens afspraak, op vertoon van de kwitantie, was komen afhalen, gevraagd, wie hem gezonden had, en naar welke plaats de kist moest verzonden worden, daar deze order had om hierover het stilzwijgen te bewaren. Het gelaat van Willem was zoo opgeklaard na het ontvangen van den brief, dat elkeen dacht, dat hij al heel wat bijzonders vernomen had; maar vruchteloos trachtte zijne zuster of zijn broeder er wat van te weten te komen; zelfs mama ondervroeg hem tevergeefs. Door deze geheimhouding gelukte het hem de zekerheid te verkrijgen, dat papa toch ook nieuwsgierig was; want na verloop

van een paar dagen informeerde zich de heer P. met zekere deftigheid, naar hetgeen de brief in hield; Willem haalde hem te voorschijn, gaf hem over, en wachtte bedaard af, wat er volgen zou. Het speet den ouden heer zeker, voor zulk onbelangrijk nieuws verraden te hebben, dat hij even nieuwsgierig was als de overigen, of dat hij toch eenig belang stelde in de onbekende; ten minste hij gaf den brief terug en zeide: »Het eenige, dat ik er uit zie, is, dat je malle brief nu de wijde wereld in is; hadt gij hem bijtijds teruggehaald, dan hadt gij beter gehandeld;" waarop Willem antwoordde, dat dit vóór anderhalve maand een zeer goede raad zou geweest zijn, doch dat hij nu wat laat kwam; en zijn vader, die zeker verstandig genoeg was om te gevoelen, dat zijn zoon gelijk had, liet de zaak hierbij rusten.

Mevrouw P. had opgemerkt, dat haar oudste zoon, sedert zijne vergeefsche reis naar den schilder **, er weder minder goed uitzag; haar echtgenoot kon dit niet geheel tegenspreken; doch, gelijk ook waar was, wat was er aan te doen? De tijd alleen was geschikt om die verliefdheid te doen verflauwen; raadgevingen en vermaningen waren slechts olie in het vuur, en de heer P. verwenschte alle tentoonstellingen, als hij zich herinnerde, hoe gezond en zelfs welgemoed Willem in het laatst van Augustus was te huis gekomen. Dat nu ook juist die vergissing bij den schilder** moest plaats hebben, zijn jongste zoon reeds den eersten dag naar de tentoonstelling moest gaan, en met Willem in woordentwist geraken over dat leelijke portret uit Rotterdam! — want zonder dit alles had Willem stellig zoo vroeg de tentoonstelling niet bezocht, en zou hij dus het portret van de onbekende niet gezien hebben.

Dagelijks verwachte Willem nu, vol hoop en vrees, eenig antwoord op zijn brief. Voorheen had hij nog den troost, dat zijne familie zich, als het ware, zijn leed had aangetrokken; nu echter ontving hij van niemand troost, en hij sprak ook zelfs met zijne moeder niet over het verlangen van zijn hart; want ook deze had hem steeds geraden om toch verstandig te zijn, en niet meer aan die geheimzinnige dame of aan het portret te denken. De maand November liep ook al mooi ten einde, en nog geen brief, geene uitnoodiging, om die belangrijke vraag te doen! Het was dus niet te verwonderen, dat de feestdagen van den intocht en de inhuldiging van den koning op handen waren, zonder dat Willem eenig belang stelde in de drukte, die overal heerschte. Op den dag vóór den intocht vond de heer P. goed om vóór beurstijd te eten, en Willem liet zich, na lang beraad, door zijn broeder overhalen om eens een wandeling door de stad en naar de nieuwe Haarlemmer-poort te doen. Het was geen nieuwsgierigheid of lust tot deze wandeling, die hem er toe deed besluiten; maar hij begreep, dat het zijne moeder genoegen zou doen.

Toen de heeren weder te huis kwamen, vonden zij er een tante van hen, die in het Zutfensche woont, en een juffrouw die bij haar gelogeerd was. Na de eerste verwelkoming vernamen de neven, dat tante zoo op eens in het hoofd had gekregen om met juffrouw M. naar Amsterdam te vertrekken en de feesten te gaan bijwonen; zij had bij haar broeder, hun oom, op de Keizersgracht, haar intrek genomen, en was maar eens even komen zien, hoe de familie het had, en ook hoe neef Willem het maakte; het had haar zoo leed gedaan, dat hij zoo ongesteld geweest was, en daardoor het geheele jaar niet eens bij haar was komen logeeren. Het was reeds zoo duister in het huisvertrek, dat Willem, terwijl hij de Zutfensche tante antwoordde, vruchtelooze moeite deed om te zien, hoe die juffrouw M. er uitzag; doch hij bleef plotseling midden in zijne woorden steken, en deed een uitroep, die elk verwonderde, en juffrouw M., die juist een vraag van zijne zuster beantwoordde, deed stilzwijgen. Mama was de eerste, die zich informeerde of Willem ongesteld was, en zoodra hij te kennen gaf, dat hij een steek in de borst voelde, waarschijnlijk door het schielijk gaan veroorzaakt, toen werd hem dadelijk bevolen om zich stil te houden en niet te spreken. Niettegenstaande mevrouw P. licht wilde laten binnenbrengen, en hare zuster dringend verzocht nog een oogenblik te blijven, zoo liet deze zich hiertoe niet bewegen, maar stond weldra op, om met juffrouw M. te vertrekken, Willem maakte zich dadelijk gereed om de dames te begeleiden; doch mama was evenmin als tante te bewegen om hem zijn verzoek toe te staan, en zijn broeder was de eer voorbehouden, tante met juffrouw M. naar de Keizersgracht te vergezellen.

Tot geruststelling, doch tevens tot verwondering van mevrouw P. vertelde Willem haar, toen zijn vader het vertrek verlaten had, dat hij slechts ongesteldheid had voorgewend, omdat hij toch iets zeggen moest, toen zij hem vroeg, waarom hij zulk een zonderling geluid gemaakt had, en dat die juffrouw M. niemand anders was dan de on-

bekende dame van het rijtuig; ofschoon hij haar niet goed had kunnen zien, had hij hare stem dadelijk herkend, en zeer natuurlijk zeide zijn hart hem, dat hij zich niet bedroog. Zijne zuster zeide lachende, dat zij zich nog zeer goed den brief van tante herinnerde, waarbij deze Willem nog in Augustus gevraagd had, eenige dagen bij haar te komen doorbrengen, en dat zij tevens, om hem er toe over te halen, had geschreven, dat zij een zeer lief meisje, juffrouw M., uit Overijsel, te logeeren had. Willem stoorde zich niet aan de plagerijen van zijne zuster, die hem verweet zijn eigen ongeluk bewerkt te hebben, en met ongeduld wachtte hij de terugkomst van zijn broeder af.

Toen deze eindelijk terugkwam, vertelde hij al dadelijk, ongevraagd, dat juffrouw M. er zeer lief uitzag; doch tot zijne verwondering vernam hij van Willem, dat juffrouw M. de onbekende zelve was. Hij ontkende niet, dat zij misschien wel wat op het portret geleek; maar dat dit haar afbeeldsel zou zijn, kon hij niet gelooven, ten minste als de schilder aan de waarheid getrouw was gebleven, en Willem zich op de tentoonstelling niet bedrogen had, door in het portret het idéaal te herkennen, dat hij zich van juffrouw M. gevormd had.

Den volgenden morgen ging Willem reeds vroegtijdig naar de Keizersgracht, onder voorwendsel van te vernemen, hoe tante gerust had, en af te spreken hoe laat zij zou komen of afgehaald wenschte te worden, om den intocht te zien — maar inderdaad om juffrouw M. te ontmoeten. Den vorigen avond had hij zich na de terugkomst van zijn broeder, met moeite laten terughouden, naar het huis van zijn oom te gaan. Hij werd echter in zijne verwachting teleurgesteld. Tante was reeds bij de hand, doch juffrouw M. was onzichtbaar, en met het bericht, dat de dames goed geslapen hadden en niet behoefden gehaald te worden, keerde hij, even wijs als hij gekomen was, terug.

De heer P,, die vernomen had, dat de onbekende vermoedelijk in de stad was, keurde het raadzaam Willem te vervoeken, toch niet te vergeten, dat het huis dezen dag vol zou zijn met bekenden en vrienden, die allen geheel vreemd waren en moesten blijven aan hetgeen tusschen hem en de onbekende bestond. Willem beaamde dit ten volle; doch toen zijn vader nog aanmerkte, dat juffrouw M. de onbekende niet zijn kon, dewijl deze nu den brief reeds had; en dus niet wel naar Amsterdam kon komen, toen sprak hij deze veronderstelling niet tegen, maar hij zag juist in deze plotselinge verschijning een gevolg van zijn schrijven.

Zoo omstreeks elf uren deed de familie van de Keizersgracht met tante en juffrouw M. haar intocht ten huize van den heer P. Natuurlijk was Willem de eerste om de vrienden te gemoet te treden; alle oogen der familie P. waren op zijn gelaat gevestigd; doch al dadelijk bleek het, dat juffrouw M. de onbekende niet was. Willem was geheel uit het veld geslagen, en zijn gelaat nam zulk een jammerlijke plooi aan, dat papa, die, een paar uren geleden, nog een zeer verstandige preek over het decorum gehouden had, zelf op het punt was om zich vrij zonderling aan te stellen. Gelukkig echter bedwong hij den lust tot lachen, die hem beving, hetgeen te gelukkiger was, daar de overige leden der familie zeker zijn voorbeeld zouden gevolgd hebben. Willem maakte zich zoo spoedig mogelijk uit de voeten; tante nam plaats met de gewaande onbekende, en na eenige vragen aan mama gedaan te hebben over de reden, waarom Willem er zoo goed niet uitzag als eenige uren vroeger, nam zij deel aan het gesprek, dat er gevoerd werd. Wie van de meeste intochten wist te vertellen, was de baas, en wie den intocht van Napoleon gezien had, voerde het hoogste woord: zelfs was er een dame, die al de uniformen van het keizerlijke leger scheen van buiten te kennen.

Zoodra de stoet voorbij was, verlieten de meeste kijkers het huis van den heer P. met hartelijke dankzegging voor de vriendelijkheid. De dames waren bijzonder tevreden, omdat zij allen excellent hadden kunnen zien; ieder van haar verbeeldde zich, dat Z.M. haar gegroet had. Was het dus wel wonder, dat dit heel mooi, dat lief, iets anders weder zeer netjes, in één woord, dat alles charmant was gevonden? Papa en mama hadden opgemerkt, dat Willem, nadat hij zich van den eersten schrik hersteld had, weder te voorschijn was gekomen; en zijne zuster had bemerkt, dat juffrouw M. toch iets aantrekkelijks voor hem had, en terwijl zij haar broeder in stilte opmerkzaam maakte, hoeveel moeite Willem deed, om met juffrouw M. in gesprek te geraken, zeide zij lachend, dat het de dame van het rijtuig was.

De familie van de Keizersgracht en een oude vriendin van mevrouw P. bleven dien middag ten eten; doch Willem, die gedacht had naast juffrouw M. plaats te nemen, vond zich bitter teleurgesteld, toen hij aan het andere einde der tafel moest gaan zitten. Papa had des morgens deze schikking bevolen, en daar deze voerzichtigheids-

maatregel, ofschoon nu overtollig, niet was ingetrokken, zoo bleef Willem er onder gebukt gaan; en hetgeen zijn leed nog vergrootte, was, dat hij naast de vriendin van den huize zat, van wie wij zoo even gesproken hebben, en die vriendin was niemand anders dan mevrouw B. van Java-park; behoeven wij te zeggen, dat het zien voorbijtrekken van de kurassiers haar geheel geëlectriseerd had?

»Ik dank u, zuster! maar ik zal nog wat wachten," zeide de Zutfensche tante, die twee vragen te beantwoorden had; toen vervolgde zij: »Neen, mevrouw B.! ik denk weder spoedig te vertrekken, want met den winter ben ik niet gaarne op reis, en juffrouw M. wordt ook te huis verwacht; zij had zelfs vandaag al te huis moeten zijn, maar zonder het haar te zeggen, schreef ik aan hare ouders, en deze gaven mij verlof, haar nog eenige dagen bij mij te houden en naar Amsterdam mede te nemen."

»Het zal er ook niet veel toe doen, of gij een paar dagen langer uitblijft," zeide mevrouw P. tot juffrouw M., en verhinderde de buurvrouw van Willem hierdoor, om zich te informeeren of juffrouw M. reeds meer intochten gezien had. Deze antwoordde, terwijl Willem met wellust naar haar luisterde: »In zeker opzicht niet, Mevrouw! maar mijn vader is heden jarig; dan is er gewoonlijk een huiselijk feest, en het is voor het eerst, dat één onzer op dien dag afwezig is. Ik verwacht nu met verlangen een brief van huis, te meer, daar mijne zuster...."

»Heeft UE. een zuster?" vroeg Willem plotseling van de andere zijde der tafel. Papa zag hem knorrig aan. »Ik heb er twee, Mijnheer!" was het antwoord. »O! ik dank u wel," zeide Willem en zij vervolgde: »te meer, daar mijne zuster zich heeft laten portretteeren..."

»Portretteeren?" riep Willem plotseling, en elkeen zag hem verwonderd aan. Die niet wisten dat hij verliefd was, konden zich natuurlijk geene reden geven van zijne verbazing; juffrouw M., zelve dacht eerst misschien, dat zij niet duidelijk gesproken had, en evenwel scheen elkeen haar verstaan te hebben, behalve de heer Willem P.

»Mijn zoon heeft niet goed geluisterd," zeide de heer P., gedwongen lachende, »mag ik u verzoeken voort te gaan?" Juffrouw M. zeide vriendelijk: »O ja, Mijnheer!" en vervolgde: »Mijne zuster heeft zich laten portretteeren door **."

»Door **?" riep Willem, haar weder in de rede vallende; deze derde onvergeeflijke interruptie voerde de verwondering van elkeen ten top; de oude heer trachtte vruchteloos zoo spoedig mogelijk een middel te bedenken, om Willem den mond te stoppen. Deze vraag verwonderde, zoo het scheen, juffrouw M. echter minder dan de vorige, ofschoon het haar bevreemde, dat de jongeheer P. den schilder ** nooit had hooren noemen, en zij antwoordde beleefd en zonder het minste blijk van ontevredenheid over zijne onbeleefdheid: »Ja, door **, Mijnheer! UE. moet hem wel hebben hooren noemen; hij woont te **, UE. heeft stellig wel stukken van hem gezien."

»O ja, Juffrouw!" stamelde Willem; »maar.... ik bid u, vergeef mij mijne onbeleefde vraag; ik dacht juist... doch wees zoo goed om te vervolgen." Op dit oogenblik begon er een van het gezelschap te lachen, en daar dit voorbeeld terstond bijna algemeene navolging vond, is het niet recht bekend, wie het eerst aan zijn lachtlust botvierde. Willem verwenschte zijne driftigheid; maar hij had zijn ongeduld niet kunnen bedwingen, en de vragen gedaan zonder het bijna zelf te weten. In het eerst scheen die algemeene vroolijkheid juffrouw M. een weinig verlegen te maken; doch spoedig overwon zij die verlegenheid, en vervolgde, zoodra er een oogenblik stilte heerschte: »Gij moet weten, Mevrouw! dat mijn vader niets van het portret weet; mijne zuster, die in het laatst van de lente van dit jaar met een tante van ons, die te Zwol woont, naar ** is geweest, heeft het in die stad in stilte laten maken. Zij logeerden bij een zuster van mijn vader; doch die goede vrouw is zoo praatachtig, dat men alles voor haar geheim heeft moeten houden, wilden wij niet, dat zij ons het genoegen ontroofde, vader te verrassen. Mijnheer ** weet zelfs niet eens, wie hij heeft geschilderd, en daar het ons vooruit bekend was, dat vader in het begin dezer maand iets in Groningen te doen had, hebben wij van deze gelegenheid gebruik gemaakt om het portret door een vertrouwd persoon te laten afhalen. Als vader te huis is, is het niet mogelijk zoo iets te doen, zonder dat hij er aan te pas komt; doch nu heeft hij van de geheele zaak niets bemerkt."

Juffrouw M. had, door hare rede zoo spoedig mogelijk te vervolgen, de aanwezigen verhinderd, zich langer ten koste van den lastigen vrager te vermaken. Dit alleen reeds ware genoeg geweest, om Willem voor altijd tot haar schuldenaar te maken; maar bovendien vertelde zij van het portret, de éénige van alle schilderijen, welke hem belangstelling inboezemde; zij sprak over hare zuster, en die zuster was de onbekende waaraan hij geen oogenblik twijfelde; en alsof er een engel sprak, zoo

luisterde hij naar hare woorden. Had zij naast hem gezeten, hij zou haar omhelsd hebben; nu verried slechts zijn gelaat, hoe gelukkig hare mededeeling hem maakte, en hoe dankbaar hij er haar haar voor was.

Toen juffrouw M. vermeende, mevrouw P. genoeg geantwoord te hebben op hare vraag, onderdrukte Willem met moeite het verlangen om naar den brief te vragen. Hij zag echter zelf in, hoe gevaarlijk het was, dit punt aan te roeren; doch mama, die gevoelde wat er in het hart van haar zoon omging, was zoo goed, om hem een nieuwe vraag te besparen, en juffrouw M. antwoordde haar: »O! het moet sprekend gelijken." Willem bevestigde dit gezegde door met het hoofd te knikken, hetgeen veroorzaakte, dat zij even ophield en toen eerst vervolgde: »Maar ik heb het nog niet gezien; vooreerst was ik uit de stad, toen het kwam, en bovendien was mijne zuster er op gesteld, dat vader de kist zelf zou open maken."

Zoodra de Zutfensche tante des avonds met juffrouw M. alleen op hare kamer op de Keizersgracht was, zeide zij lachende, doch met den vinger dreigende: »Ik weet waarlijk niet, of ik wel verstandig gehandeld heb, lieve meid! met je naar Amsterdam mee te nemen; want ik geloof, dat mijn neef Willem een goed oog op je heeft; en toen hernam juffrouw M. schalks lachende: »Op mij? evenwel is het wel mogelijk dat uw neef verliefd is; maar dan is het op mijne zuster."

Denzelfden avond trok de heer P. het verbod om over de onbekende te spreken weder in; zij was nu ook niet langer onbekend meer; want Willem wist zelfs reeds, dat zij Betje heette. Papa en mama hadden nu niets meer aan te merken op de dames van het rijtuig, en Willem verzekerde vol vertrouwen, dat elkeen in het vervolg zou moeten erkennen, dat er een hemelsbreed onderscheid bestond tusschen de damesportretten No. * op de twee eerste, of de volgende dagen van de tentoonstelling. Wat den brief betreft, van welken hij tot nog toe zooveel verwacht had, hij dacht er bijna niet meer aan, of zoo hij zich dit laatste anker zijner hoop herinnerde, dan was het met een gevoel van spijt, dat hij het uitgeworpen had.

Ik heb beloofd, u een waarneming mede te deelen en ik heb woord gehouden. Spijt het u nu, dat ik mijne belofte ben nagekomen, dan zeker heeft het onderwerp op de wijze op welke ik verteld heb, of wellicht beide, u niet bevallen; maar er is niets meer aan te veranderen. Of juffrouw Betje M. verliefd is geworden bij het uitstappen van het rijtuig, schijnt niet bekend te zijn; misschien weet hare zuster er niets van, of heeft zij het geheim harer zuster getrouw bewaard. Wat Willem betreft, hij heeft gisteren met de Zutfensche tante en juffrouw M. Amsterdam verlaten: behoeven wij te zeggen, waarheen hij onder de vleugels van tante vertrokken is?

J. F. OLTMANS.

DE GRAAF VAN BOSSU

TE ROTTERDAM.

De graaf van Bossu te Rotterdam.

De geschiedenis vermeldt, bijna op elke bladzijde, den naam van een vorst of een legerhoofd, en draagt zorg, dat het nageslacht hem de eer toekent, in dezen veldslag te hebben gezegevierd, deze stad te hebben vermeesterd of gene vesting te hebben verdedigd. Soms ontvangt een gansche burgerij de eer, om haar manhaftigen wederstand tegen den vijand genoemd te worden; slechts zelden echter teekent de geschiedenis den naam op van den eenvoudigen burger, die zich voor zijn vaderland, voor zijne medeburgers verdienstelijk maakt. En evenwel: Wie winnen de veldslagen? Wie vermeesteren de steden? Wie staan tegen den vijand over op de benauwde vest, indien het niet de burgers zijn, somtijds strijdende vereenigd in schutterijen, of wel naar het punt van gevaar gesneld, uit eigen beweging, uit besef van den nood des vaderlands, of op den wapenkreet hunner vorsten en regenten; somtijds strijdende onder den meer algemeenen naam van krijgsman of soldaat? doch het is en blijft de burger. Zelfs als bezoldigden zijne muren verdedigen, vestingen innemen en veldslagen winnen, het is zijn geld, waarmede die geworven legerbenden worden betaald; die, in het zweet zijns aanschijns, met zijne werkzaamheid verdiende gelden, redden het vaderland, of vergrooten er den roem van; hij spaart zijn bloed, maar geeft zijn goud.

Heeft de geringe burger meestentijds minder te vreezen van vreemde overheersching dan de voorname, die of door zijne rijkdommen, of door den rang, welken hij bekleedt, meer in het oog valt — des te meer verdient hij geroemd te worden, als hij zich zelven als het ware uit de vergetelheid op den voorgrond plaatst, en zijn leven in gevaar stelt. Niet dat zijn leven meer waard zou zijn dan dat van iemand van aanzien, maar omdat hij slechts zeer zelden de vruchten kan plukken van zijn moed en van het gevaar, dat hij heeft uitgestaan.

Meestentijds blijft zijne edele daad onopgemerkt, of zoo dit al niet geschiedt, helpt het hem niet veel, bij gemis aan de noodige voorspraak en aanbeveling; hij is onbekwaam, om een of ander ambt waar te nemen, en eenig geld wordt hem als belooning gegeven. De aanzienlijke burger, de man van geboorte, heeft geschiktheid voor elke betrekking; hem faalt de belooning voor het minste feit slechts zeer zelden, en door het aantal der lieden van geringe afkomst, die het vaderland gediend hebben, laat het zich alleen begrijpen, dat sommigen, na het doorstaan van vele gevaren, zoowel in het leger als voornamelijk ter zee, de hoogste betrekkingen hebben bekleed. Teekent de geschiedenis, als een waarschuwend voorbeeld, het droevig en onverdiend lot aan van een vorst of een ander voornaam man, wiens diensten met zwarten ondank zijn vergolden — de bladzijden, die te vullen zouden zijn met de namen van geringe burgers, voor wie het vaderland ondankbaar is geweest, zijn bijna geheel schoon gebleven.

De namen van eenige mannen, die zich, bij het vermeesteren van Rotterdam door de Spanjaarden, door hun moedigen tegenstand, een beteren uitslag waardig, hebben verdienstelijk gemaakt, zijn evenwel door de geschiedenis opgeteekend; gelukkiger dan anderen zijn hunne namen aan de vergetelheid ontrukt. Het zij mij vergund, u drie hunner te herinneren, of u met hen bekend te maken.

Op den 9den April des jaars 1572, — een jaar, een maand, altijd door den Nederlander met vreugde en dankbaarheid te herdenken, wegens het vermeesteren van den Briel door de stoute watergeuzen, — op den 9den April, zeggen wij, vertoonden zich, omstreeks den middag, eenige schepen op de Maas vóór Rotterdam. De krijgslieden, die zich op de vaartuigen bevonden, behoorden tot het reglement van Lombardije. Door den graaf van Bossu, stadhouder van Holland, uit Utrecht opontboden, had deze gehoopt met hen den briel te hernemen; doch dit was hem niet gelukt. Met verlies van zijne vaartuigen die door de watergeuzen waren verbrand of in den grond geboord, zag hij zich genoodzaakt, zoowel voor den vijand, als voor het wassende water, de vlucht te nemen. Na een vermoeienden marsch vóór Dordrecht gekomen, weigerde men hem aldaar te ontvangen; en niet sterk genoeg om geweld te gebruiken, rekende hij zich nog

gelukkig, dat men hem van de noodige vaartuigen voorzag om de rivier af te zakken. De vermoeienissen en het gebrek, door de soldaten sedert vier dagen uitgestaan, nadat zij vóór den Briel het hoofd gestooten hadden, deden hen met begeerige oogen naar de stad zien, welke zij hoe langer hoe meer begonnen te naderen.

Een klein eind weegs van de stad aan een soort van hoofd, legden de vaartuigen aan, en het krijgsvolk haastte zich om aan land te treden; een gedeelte hunner schaarde zich terstond op den dijk in slagorde; twee krijslieden werden, bij wijze van vóórposten, tot bij de hamei (1) der Oostpoort, en twee andere verder op aan een kleine brug, meer naar de Goudschepoort, geplaatst. Nadat deze kleine krijgskundige schikking, welke de voorzichtigheid noodzakelijk gebood, was afgeloopen, zeide Bossu tot de officieren, die met hem aan land getreden waren, terwijl de paarden der bevelhebbers ontscheept werden: »Het zal mij verwonderen, of men hier even stijfhoofdig is als te Dordrecht; de stoutheid der burgers gaat te ver; het wordt op mijn woord van eer tijd, dat de Koning hun onderdanigheid inscherpt."

»Meer dan tijd, Heer Graaf!" zeide één hunner; »maar ik geloof, dat wij hier geen beter onthaal te wachten hebben: de poort blijft gesloten; niemand laat zich buiten zien, en op de wallen schijnt men de wacht te houden."

»Welnu, wij zullen zien; en als goede woorden geen ingang vinden, zullen wij list of geweld te baat nemen; het geeft geen pas, dat de stadhouder en de soldaten des Konings, als vreemd geboefte, het land rondzwerven en buitengesloten worden."

Reeds zoodra het ruchtbaar geworden was, dat er schepen en vaartuigen in het gezicht waren, was alles in de stad op de been gekomen, en de ongerustheid was niet verminderd, toen zij in de nabijheid der stad waren blijven liggen en het Spaansche krijgsvolk ontscheept hadden. De regeering was echter al vroeger dan de burgerij bewust van het lastige en gevaarlijke bezoek, dat haar te wachten stond; men had daar door een vertrouwd persoon uit Dordrecht laten verwittigen, dat Bossu waarschijnlijk den wil naar Rotterdam had. Vandaar dat de graaf, zoodra hij zijn verlangen liet te kennen geven om de stad door te trekken, dadelijk ten antwoord ontving, dat men aan zijn verlangen niet kon voldoen. Met moeite onderdrukte Bossu zijne misnoegdheid, toen hij zich in persoon naar de poort begaf, en zijne begeerte te kennen gaf om den bevelvoerder der wacht te spreken. Na voorafgaand beding, dat de graaf, slechts vergezeld van eenige edellieden en officieren, de hamei zou naderen, stond men zijn verlangen toe, en de poort werd geopend; de Spanjaarden die Bossu vergezelden, lachten, toen zij de burgers gewaar werden, die op de brug traden, en één hunner vroeg: »Zal de stadhouder van onzen Koning met die menschen spreken en hun goede woorden geven? Vijftig soldaten van Lombardije zullen gemakkelijk die poort vermeesteren, en het gemeen verjagen, dat haar bewaakt."

»De stadhouder weet wat hij doen en laten moet, Mijnheer!" zeide Bossu; »hij kent den aard der ingezetenen beter dan de dappere officieren van Lombardije. De zege schijnt u gemakkelijk toe; maar gij zoudt u bedriegen! zij dragen geen fraai kleed; hunne wapenen zijn niet gelijkvormig; zij hebben niets gemeen met uwe soldaten, met u en mij, mijne Heeren! dan den moed."

Toen de brug neergelaten was, zeide de burger, die alleen scheen te zullen vooruittreden: »Keert nu terug, mannen! haalt de brug op; sluit de poort en opent haar niet; komt, om welke reden ook, niet buiten, voordat ik het u gelast."

»Wij zullen er voor zorgen, Jan!" antwoordde iemand, wiens bleek gelaat en kleeding een bakker deden herkennen, »wees gerust, ik zal op alles een wakend oog houden, en zoodra men de hand naar u uitsteekt, of op u schiet, moet gij u slechts op de brug neerwerpen, en van het bolwerk en den wal zal ik de hamei schoonvegen!"

»Wacht u dat te doen, Dominicus! hernam de eerste; »ik verbied u allen, om wegens hetgeen met mij zou kunnen gebeuren, een enkel schot te doen. Zwart-Jan zal zich zelven trachten te helpen, zoo het nood is; vrees voor zijn leven of zijne vrijheid mag geene aanleiding geven tot het ternederschieten van Bossu en die heeren; de stad en onze vrouwen en kinderen zouden het moeten bezuren. Hebt gij mij verstaan buurman! en gij ook, burgers?"

»Ja, Jan!" antwoordde de bakker, en de burgers knikten met het hoofd; toen vervolgde hij: »Wanneer men echter tracht de hamei te openen of te beklimmen, of als de soldaten naderkomen, dan schiet gij er onder, zonder naar mij om te zien; ik zelf zal het u gelasten als ik kan. Mocht men mij verraderlijk terneergeschoten of gestoken hebben, dan zal Jan Dominicus u het vuren gelasten; want hij is dan uw opperhoofd."

Zoodra de brug opgehaald en de poort gesloten

(1) Afsluithek; uiterste slagboom.

was, trad Zwart-Jan naar de hamei, vóór welke Bossu reeds was aangekomen, nam zijne muts af en zeide: »Heer Stadhouder! gij verlangt den aanvoerder der wacht te spreken; hier ben ik."

De officieren deelden elkander hunne gedachten halfluid mede, en de slotsom hunner opmerkingen was, dat die zwarte knaap, welke dáár, met zijn hellebaard in de hand, onverschrokken vóór hen stond, niets meer scheen te zijn dan een smid, en zij bedrogen zich niet. »Goede vriend!" zeide Bossu, »tot mijne verwondering verneem ik, dat men mij, den stadhouder, weigert in te laten; gij kunt daartoe geen last van de regeering hebben; en ware het zoo, dan zult gij zelf begrijpen, dat gij dit bevel niet moet, niet moogt gehoorzamen; want de gevolgen zouden op uw hoofd nederkomen."

»Is gehoorzaamheid niet de eerste plicht voor een burger, Heer Stadhouder?" antwoordde de smid, »vooral als hij verzekerd is, dat de opgedragen last tot nut der burgerij moet strekken? Maar Zwart-Jan heeft geen verstand genoeg om met u over deze zaak te spreken, en echter weet hij wel, dat men zoozeer niet weigert om *u* in te laten; het vreemde krijgsvolk, dat dáár staat, is oorzaak, dat de poort voor u gesloten blijft."

»Maar dat zijn soldaten van den Koning, uw heer!" riep Bossu toornig, »en het zal u berouwen hen voor de stad te hebben laten wachten."

»Al waren het soldaten van den duivel, Heer Stadhouder!" hernam de smid snel, »ik laat hen niet binnen de poort; mijn dom verstand zegt mij, dat het mij juist zou berouwen hen ingelaten te hebben: zoolang zij dáár wachten, kunnen zij mij geen kwaad doen."

Bossu bemerkte, dat de smid evenmin voor overreding als voor vrees vatbaar scheen te zijn, en het speet hem, dat hij zoo driftig gesproken had. In het vermoeden, dat de regeering wellicht eerder door dreigen of bedaarde toespraak zou over te halen zijn dan Zwart-Jan, zeide hij: »Het heeft nog nooit iemand berouwd zijn plicht te hebben gedaan, en ik duid u die woorden niet ten kwade; gij hebt deze heeren en mij overtuigd, dat gij een wakkere kerel zijt; maar één dienst verlang ik nog van u: keer terug; doch zend iemand van de wacht naar het stadhuis, en laat zeggen, dat de graaf van Bossu, staddouder van Zijne Majesteit, niet vertrekken zal, voordat de regeering hem heeft te woord gestaan."

»Indien Zwart-Jan u hiermede een dienst kan doen, Heer Stadhouder! dan zal het spoedige antwoord, dat ik u hoop te brengen, zoo ik vertrouw, het bewijs zijn, dat ik u niet verhinder in te trekken, dan alleen omdat het mij gelast is."

De smid was nauwelijks binnen de poort, of hij zond Jan Dominicus naar het stadhuis, en toonde zijn misnoegen over het aantal menschen, die hij in de nabijheid van de poort vereenigd vond. »Hebben de vrouwen niet anders te doen, dan naar het vreemde volk te komen kijken?" riep hij; »pakt u van hier, en past op huis en kinderen, terwijl uwe mannen onder de wapenen zijn. Wat zoeken die kinderen hier? Jaagt ze weg die bengels, mannen! en legt er den lap maar op; een slag of stoot met de kolf van een roer, of den steel van uwe pieken en hellebaarden zal zooveel kwaad niet doen als een Spaansche kogel, en die kunnen al heel spoedig hier over den wal vliegen." De ijver, met welken men zijn last uitvoerde, verwekte hier en daar misnoegdheid; maar Zwart-Jan bekommerde er zich niet om, en vervolgde: »Wie niet tot de wacht behoort, moet weg; wie lust tot vechten heeft, kan zich te huis van geweer voorzien en naar het stadhuis gaan; als de heeren zijn dienst noodig hebben, zullen zij hem wel hier of daar een post aanwijzen."

Het grootste gedeelte dergenen, die hier naar toe gekomen waren, was Spaansch gezind, en dit was voornamelijk de reden, waarom de smid hen verwijderen wilde; van tijd tot tijd waagde het er een te zeggen, hoe onvoegzaam en gevaarlijk het was, 's Konings soldaten en den stadhouder zoo oneerbiedig te behandelen. Eenige monniken vooral, die zich onder den hoop bevonden, trachtten het volk op te ruien, en aan te sporen om de stad voor alle gevaar te behoeden, door de poort te openen; doch Zwart-Jan, die den invloed vreesde, welken deze woorden ten laatste op de burgers van de wacht mochten uitoefenen, drong stoutmoedig in den dichtsten hoop, vatte een Dominicaner monnik, die de hevigste scheen te zijn in de borst, en dreigde hem met zijn hellebaard, zoo hij zich verzetten durfde.

De monnik, die zeker geen lust had om in de poort te worden opgesloten, die wel inzag, dat hij geen hulp te verwachten had, en het den smid best toevertrouwde, hem de punt van zijn wapen in den buik te jagen, bad om zijne vrijheid te behouden, en beloofde te zullen heengaan, waarop de smid hem gewillig losliet. Door deze onverschrokken handelwijze gelukte het de wacht, om den lastigen en gevaarlijke nieuwsgierigen hoop van de poort en den wal te verwijderen; en om een soortgegelijken toeloop te voorkomen, stelde

de smid aan elken toegang een zijner burgers, die met een roer gewapend was, met strengen last om niemand door te laten.

Toen Bossu eindelijk, ten gevolge van zijn verzoek, dat men niet had durven afslaan, aan het stadhuis kwam, werd hij aan den ingang ontvangen, en voorts in de raadkamer geleid, alwaar de geheele overheid vergaderd was. De burgemeester Jan Janszoon Roos verzocht hem plaats te nemen, zoowel als de vier edellieden, die hem vergezelden, en zeide voorts: Ofschoon wij uwe genade, voor het welzijn en het behoud der rust in onze stad, niet hebben kunnen binnenlaten met uw krijgsvolk, hebben wij evenwel gemeend, Heer Graaf! u te moeten hooren."

»Ik ben u zeer verplicht voor deze goedheid," zeide Bossu grimlachend, en hij vervolgde: »Zelfs na de redenen, die gij geeft van het gesloten houden der poort, kan ik er mijne verwondering nog niet genoeg over te kennen geven. Indien ik niet geweten had, dat ik mij vóór Zijner Majesteits goede stad Rotterdam bevond, zoo waar ik edelman ben, ik zou gedacht hebben vóór een vreemde vesting te zijn. Maar ik begrijp, dat alles een misverstand is: het kan u geen ernst zijn, uwen stadhouder buiten te sluiten en het krijgsvolk niet te willen ontvangen, dat hij binnen uwe muren brengt tot beveiliging van uwe eigen stad tegen een aanslag, welken de vijand zou kunnen ondernemen; dat het u ernst zou zijn, mijne voorzorgen voor de goede burgerij te miskennen, en uwe goederen en uw leven, uit een belachelijke gehechtheid aan uwe voorrechten, goedsmoeds prijs te geven aan de willekeur der watergeuzen, die elk oogenblik kunnen komen opdagen."

»De goede burgerij is uwe genade dank verschuldigd voor uwe goede bedoelingen; maar zij is machtig genoeg, hare eigen muren te bewaken en te verdedigen; het verblijf van een aantal soldaten, wier hulp men niet behoeft, zou een drukkende last en een oorzaak tot misnoegdheid wezen; het platteland heeft zeker meer bescherming noodig, en het zal meer pas geven en roemrijker voor den soldaat zijn, om den Briel te hernemen dan de wacht te houden binnen Rotterdam."

»Men schijnt te vergeten," zeide Bossu kortaf, toen de burgemeester zweeg, »dat ik niet ben gekomen om raad te vragen, wat men het krijgsvolk zal gelasten te doen; het slot uwer rede is zoo ongepast, dat ik, als stadhouder des Konings, en aangezien het bevel, dat ik over de soldaten voer, liefst wil vergeten, wat ik gehoord heb. Maar ik wil u alleen opmerkzaam maken op het gevolg eener weigering om mij en mijn volk te ontvangen; het verderf der stad en der brave burgerij zal te uwer verantwoording komen, indien de watergeuzen zich van uwe vest meester maken; en bovendien en in alle geval zult gij het moeten verantwoorden, 's Konings soldaten de poort voor het hoofd te hebben gestooten: Let wel, dat ik niet gekomen ben om de stad, strijdig met hare voorrechten, met een bezetting te bezwaren, maar alleen om haar te beschermen in dezen onrustigen tijd; let wel, dat ik niet gekomen ben, om de invordering van den tienden penning dóór te zetten, gelijk sommige kwaadwilligen u wellicht diets gemaakt hebben."

»Indien ik iets gezegd heb, Heer Graaf!" hernam de burgemeester, »dat u niet welgevallig is geweest, zoo wijt het, bid ik u, alleen aan mijn verlangen, het welzijn van het land zooveel mogelijk te bevorderen. Wat de ontvangst van het krijgsvolk betreft, wij kunnen er niet toe besluiten: evelwel zal het onze stad aangenaam zijn, den stadhouder des Konings binnen hare muren te zien, en hem, zoo goed ons mogelijk is, te onthalen. Onze weigering doet ons leed; maar juist om de verantwoording, die op onze schouders rust, kunnen wij uw verzoek niet inwilligen. Wij vertrouwen, dat de Koning en uwe Excellentie onze weigering niet aan verkeerde oorzaken zullen toeschrijven, en hopen, dat uwe genade getuigenis zal geven van ons verlangen, om aan uw verzoek te voldoen, ofschoon de omstandigheden des tijds ons verhinderen dat verlangen te bevredigen."

»Ziedaar vele fraaie woorden!" riep Bossu ongeduldig, terwijl hij opstond: »zeg ja! of zeg neen! en wacht de gevolgen van uw antwoord af. Gij schijnt wel een hoog denkbeeld te hebben van uwe muren en den moed uwer burgers; maar, bij den Hemel! wat zoudt gij doen, indien het regiment van Lombardije eens, het wachten moede, zich niet stoorde aan uwe bezwaren en storm liep op uwe muren?"

»Wij vertrouwen, Heer!" antwoordde de burgemeester zonder bedenken, »dat uwe genade hun zou verbieden deze daad van geweld te plegen; maar waren zij doof voor uwe stem, dan zouden wij het regiment van Lombardije met Gods hulp dwingen, om de muren van Rotterdam te verlaten, evenals het die van den Briel heeft moeten doen!"

»Het is zoo ver nog niet; het was slechts een

veronderstelling," zeide Bossu, die weder zitten ging, en onvergenoegd scheen op zich zelven om hetgeen hij gezegd had. In allen gevalle, gij zult met mij inzien, dat het krijgsvolk dáár niet kan blijven liggen; het is vermoeid en heeft veel uitgestaan in de laatste dagen; ik wil dan, hoe ongaarne ook, uw verlangen inwilligen en hen naar elders voeren, en zal de bescherming der stad geheel aan u, en te uwer verantwoording overlaten, en verlang dus slechts den vrijen doortocht."

De burgemeester sprak een oogenblik zacht met zijn twee ambtgenooten en met eenige andere leden der regeering; en zeide toen: »Het spijt ons, uwe genade ook dit te moeten weigeren."

»Ook dit?" riep Bossu, »gij, die alléén het woord voert, zijt gij hier oppermachtig? of beschikt gij alléén over de belangen van de gansche burgerij?"

»Neen, uwe genade!" hernam de burgemeester; »maar ook dit punt was reeds vóór uwe komst, volgens de oude vormen onzer regeering, beslist. De doortocht door de stad is ook noodeloos; hij kan slechts aanleiding geven tot misverstand met de burgerij. Door de stad om te trekken, of het krijgsvolk met de vaartuigen beneden de stad aan land te zetten, kan uwe genade hen gemakkelijk naar de plaatsen voeren, welke men bezetten wil; voor levensmiddelen voor den soldaat zal gezorgd worden, en uwe genade en de heeren van uw gevolg hebben slechts te zeggen, wat zij verlangen, en het zal verschaft worden."

Bossu scheen in tweestrijd wat te doen; zijne ontevredenheid was duidelijk te bespeuren, en hij zeide ernstig: »Ik had een beter besluit van uwe wijsheid en zorg voor de burgerij verwacht; indien ik den doortocht door de stad verlangd heb, is het alleen geschied, om de eer van de soldaten des Konings te redden en u en de stad voor zijne ongenade te bewaren. Beseft gij zelf niet, dat het ons niet voegt, als een samengeraapte hoop, om uwe vesten heen te sluipen? Ik dring er op aan, dat mijn laatste voorstel nog eens in omvraag worde gebracht, en zal mij met deze heeren verwijderen." Toen hij, gevolgd van zijne edellieden, gereed stond de kamer te verlaten, zeide hij nog met gestrengen blik: »Bedenk, dat gij den Koning in mij en zijne soldaten beleedigt; dat de hertog, in naam van Zijne Majesteit ook zeker van mij rekenschap zal vragen, waarom ik de eer van mijn meester niet heb opgehouden, en dat ik dus wellicht, liever dan die verantwoording op mij te laden, besluiten zou kunnen om de stad met storm te vermeesteren, of met de wapenen in de vuist voor de oproerige stad te vallen, zoo als het een edelman en braaf soldaat betaamt!"

Na ernstige beraadslaging werd men te rade den stadhouder gedeeltelijk genoegen te geven, en toen hij weder was binnengetreden, zeide de burgemeester; »Ons verlangen om aan uwe genade zooveel mogelijk genoegen te geven, heeft ons doen besluiten, den doortocht onder voorwaarde toe te staan. Vijf en twintig man zullen met doove lonten ingelaten en naar de de poort geleid worden, die uwe genade zal gelieven aan te wijzen, en zoodra zij buiten zijn, zullen er weder vijf en twintig door de Oostpoort binnen de stad treden, en zoo vervolgens, totdat het geheele regiment er dóór is." Hier hield hij op; doch daar hij scheen te bemerken, dat de graaf een ander antwoord verwacht had, voegde hij er op vasten toon nog bij: »Meer kunnen wij niet toestaan, uwe genade! er moge van kome wat wil; wij hebben volgens onzen eed, en plicht geantwoord; het overige berust in Gods hand, en wij zijn, op Hem vertrouwende, op het ergste voorbereid!"

»Ik had een ander besluit verwacht," zeide Bossu koel; »maar voor ditmaal zal ik er mij mede tevreden houden. Komt, mijne Heeren! laat ons gaan; want men zal ons met ongeduld wachten, en wij moeten straks daarbuiten nog voor nachtverblijf zorgen."

»Een onzer zal uwe genade vergezellen en aan de wacht de noodige bevelen geven; doch alvorens moet ik uwe genade verzoeken, uw woord van eer te geven, dat de overeenkomst van uwe zijde stipt zal worden nagekomen."

»Ik dacht, dat alles reeds was afgehandeld," zeide Bossu gemelijk; doch de burgemeester antwoordde bedaard: »Op de bezwering van de overeenkomst na; uw woord van eer moet ons ten onderpand voor de trouw, en ten waarborg tegen den moedwil der soldaten verstrekken, en zonder uw woord zal er niemand doortrekken."

»Welnu! ik geef mijn woord van eer, dat de overeenkomst getrouw zal worden gehouden," riep Bossu: »zijt gij nu tevreden? hebt gij nu al de voorzorgen, die gij begeert? of wilt gij uw stadhouder ook misschien gevangen houden, totdat de laatste trosboef buiten de poort gesloten is?"

»Ik hoop, dat uwe genade beter over ons denkt dan spreekt," zeide de burgemeester beleefd; »uwe tegenwoordigheid, bij het inrukken der soldaten, is voor ons van te veel belang; anders zouden wij verzoeken u eenige ververschingen te mogen aanbieden; evenwel zullen wij ons gelukkig rekenen, indien onze stadhouder en de heeren van

zijn gevolg ons later de eer willen gunnen hen op stads kosten te onthalen."

Wij zullen zien," antwoordde Bossu lachend; »voor het oogenblik kan ik niet ja of neen zeggen; maar verzoek één uwer met mij te gaan; want die zwarte man aan de poort zou stout genoeg zijn om mij niet te gelooven!" Dit zeggende, verliet hij de raadkamer, en burgemeester Jan Janszoon Roos zeide, toen hij vertrokken was: »Het zal nu ook mijn tijd worden om te vertrekken; ik mag lijden, dat ik mij bedrogen heb; maar ik blijf bij mijn gevoelen, dat Bossu het op de stad gemunt heeft: de Hemel geve, dat ik mij bedrieg!"

Toen Bossu bij de Oostpoort aankwam, was de wacht merkelijk versterkt; de burgers, die uit nieuwsgierigheid of andere redenen zich herwaarts begeven hadden, werden nog steeds op een behoorlijken afstand gehouden. Zwart-Jan stapte met Jan Dominicus vóór de poort heen en weder; de edellieden, officieren en pages, die met den graaf waren binnengekomen, doch hem niet naar het stadhuis vergezeld hadden, volgden hun voorbeeld. De burgemeester deelde aan de burgers het genomen besluit mede, terwijl Bossu met zijn gevolg sprak.

»Gij schijnt onvergenoegd, Meester!" zeide de burgemeester tot den smid; »maar het is eenmaal besloten, en de graaf heeft zijn woord verpand."—

»Zijn woord?" mompelde de smid; doch hij vervolgde niet; want de burgemeester ging voort: »Het zijn er maar vijf en twintig telke reis en bovendien volgt burgemeester roos mij op de hielen met eenige versterking."

»Gelief nu last te geven om de poort te openen," verzocht de stadhouder, »dan kan ik naar buiten treden en mijne bevelen geven." Aan zijn verzoek werd voldaan, en terwijl zijne edellieden hem bleven wachten, trad hij met den smid en eenige anderen naar buiten. De hamei werd geopend, nadat de valbrug nedergelaten was, en de graaf begaf zich naar het krijgsvolk.

Eenige oogenblikken later zeide de smid: »Waarom zendt hij er niet vijf en twintig naar de poort? gij zult zien, hij komt zeker met den geheelen hoop aan."— »Wat zullen wij er aan doen, Jan?" vroeg de bakker; — »als er maar niet meer dan het getal binnenkomen, dan hebben wij niets te zeggen; men kan het met die groote heeren zoo nauw niet nemen."

Het geschiedde, zooals men vermoed had: het krijgsvolk, dat door den graaf in gelederen gesteld was, naderde, ofschoon met stille trom en zonder ontrold vaandel; de musketiers maakten de vóór- en achterhoede uit; de spiesdragers gingen in het midden, terwijl de soldaten, die met dubbele haakbussen gewapend waren, zich ter wederzijde bevonden. De smid liep terug en gaf er den burgemeester bericht van, die er met de edellieden over sprak: doch zij verzekerden, dat deze zaak geene ongerustheid moest baren, daar er niet meer dan vijf en twintig tegelijk zouden binnenrukken. De smid keerde terug, met last om er zich niet mede te bemoeien, maar slechts acht te geven, dat er niet meer dan het bepaalde getal naar de poort traden. Zoodra hij weder bij de hamei kwam, maakte Dominicus hem opmerkzaam op de lonten, die alle branden, waarom de smid Bossu toeriep, die vooruittrad: »Er is gezegd met doove lonten, Heer Stadhouder?"

»Denkt gij dan, dat ik uwe herinnering noodig heb?" vroeg deze barsch; »indien zij uitgedoofd worden, vóórdat men binnentreedt, hebt gij of niemand iets te zeggen." Toen beval hij, dat vijf en twintig soldaten de lonten zouden uitdooven en vooruittreden. Degenen, die aan dit bevel gehoorzaamden, hadden echter nauwelijks eenige stappen gedaan, of de smid, die zich met den bakker beraden had, riep forsch: »Sta! er zijn er meer dan het getal."

»Het is niet zoo, burger!" zeide Bossu, »er zijn er niet meer dan vijf en twintig! maar Zwart-Jan liet zich niet bedriegen en riep luid: »Sluit de poort, mannen! er zijn er meer dan het getal; ik heb ze geteld."

»Gij liegt, kerel!" hernam de graaf driftig, en en vervolgde schamper: »Het past u niet, om 's Konings krijgsvolk te tellen."

De smid strekte zijn hellebaard uit, om het eerste gelid het voortgaan te beletten en antwoordde onverschrokken: »De wacht en het tellen is mij bevolen; en gaf een teeken om de hamei te sluiten; doch Bossu, die naast hem stond, trok snel den dolk uit de schede, en stak dien den moedigen verdediger zijner stad in de borst, terwijl hij luid riep: »Voorwaarts, soldaten! de stad is ons!" Zonder een woord te kunnen uiten, liet de smid den hellebaard los en viel ruggelings neder.

Op hetzelfde oogenblik sloegen de trommelslagers den stormmarsch; Jan Dominicus viel dadelijk, gewond door een der Spaansche officieren, naast zijn buurman neder; de edellieden en officieren, die zich in de stad bevonden, riepen zoo luid: »Verraad!" als die van de wacht, en vielen op

de burgers in de poort aan. Sommigen ontkwamen; de meesten werden tenedergestooten, en met weinig moeite gelukte het den soldaten de half gesloten poort te openen; zij drongen met vliegend vaandel en slaande trom de stad binnen. De burgemeester Jan Janszoon Roos, die juist aan het hoofd van een gedeelte der burgerij de poort bereikte, wederstond een oogenblik met moed den onstuimigen aanval; doch weldra stortte hij, door een kogel getroffen, terneder, en onder woest geschreeuw verspreidde het Spaansche krijgsvolk zich door de stad.

Meer dan driehonderd burgers bekochten hun kloeken Wederstand met den dood; over hunne lichamen baanden de door hunne nederlaag voor den Briel en hunne omzwerving verbitterde soldaten zich een weg in de stad; al wat in de wapenen gevonden werd, werd afgemaakt; het lichaam van den moedigen Zwart-Jan werd op de markt gevierendeeld; de bakker Jan Dominicus werd meer dood dan levend op een bakermat naar de markt gesleept, en tot dezelfde straf verwezen als zijn buurman.

Het was mijn doel niet de geweldenarijen, die de burgerij van het woeste krijgsvolk te lijden had, het lot der arme vrouwen en maagden, die aan de willekeur der soldaten overgeleverd waren, weder in het geheugen te roepen, — het zou ook een te treurige herinnering zijn; maar ik wenschte u slechts de namen te herinneren van drie mannen, die hun leven opofferden voor de verdediging hunner medeburgers. De éénige belooning voor hun moed en hunne burgertrouw is, dat het nageslacht hunner blijft gedenken.

J. F. OLTMANS.

DOCTOR RIMINI.

V

Doctor Rimini.

Bij den aanvang van het jaar 1749 was het juist vijf jaren geleden, dat het wijnhuis La ville de Beauvais, in de rue Dauphiné te Parijs, zich tot koffiehuis verheven had. Dat deze verandering niet onvoordeelig voor den eigenaar geweest was, bleek duidelijk, toen deze op het einde van het vorige jaar aan zijne begunstigers te kennen gaf, dat hij zijn stand had overgedaan en voornemens was te Cluny in Bourgondië, de plaats zijner geboorte, te gaan wonen, ten einde er gerust zijne dagen te eindigen op een landhoeve, die hij gekocht had en met zekeren trots zijn klein kasteel noemde.

Het wekte geene verwondering, dat men iemand had gevonden om La ville de Beauvais, of liever het Café Beauvais, over te nemen, zonder dat er iets van de zaak was bekend geworden; en men benijdde den gelukkige, wien deze geldwinning was te gebeurt gevallen. Men herinnerde zich, dat de man die nu gereed stond als een edelman op zijn landgoed te gaan leven, vóór vijf jaren diep in de schulden stak; en evenzoo geneigd als men was, om zich de boerenwoning in Bourgondië als een landgoed met wandeldreven en vijvers voor te stellen, evenzeer twijfelde men niet, of de nieuwe eigenaar zou binnen weinige jaren een rijk man zijn. Het Café Beauvais was een goudmijn: dit was uitgemaakt, wat de oude Notaris, die sedert meer dan dertig jaren dagelijks het wijshuis had bezocht, vóórdat het de gedaante van een koffiehuis had aangenomen, ook praten mocht van een erfenis, en van een ouden pastoor, die voor een paar jaren te Arnai-le-Duc overleden was.

De verfraaiingen, welke het Café Beauvais ondergaan had, sedert het van eigenaar veranderd was, waren niet geschied, zonder dat elk er zijn gevoelen over gezegd had; maar nooit waren de stemmen meer verdeeld, en de ontevredenheid van sommigen sterker geweest, dan toen het ruchtbaar werd, dat er verlof gevraagd was om een biljard te houden; want waren de koffiehuizen niet zoo talrijk in Parijs als thans, de biljards waren er nog veel schaarscher.

Zou het te lang zijn, de redenen op te geven, waarom sommigen meenden, dat de nieuwe koffieschenker dwaas deed met een biljard te willen zetten, of waarom anderen zijn voornemen goedkeurden; geheel overtollig zou het wezen, te zeggen, hoe velen betoogden, dat het verlof nimmer zou worden verleend; want sedert den eersten dag der maand Maart was deze tafel des aanstoots in de zaal geplaatst.

In de eerste dagen waren velen van de oudste bezoekers van het Café Beauvais weggebleven, met het voornemen om voortaan elders den avond te gaan doorbrengen; doch van tijd tot tijd zag men een hunner terugkeeren. De gewoonte om des avonds naar de rue Dauphiné te gaan, overwon den weerzin tegen het biljard, en de eigenaar van het koffiehuis had weldra het genoegen te bespeuren, dat het hem gelukt was zijne voorgenomen verbeteringen tot stand te brengen zonder één zijner vaste begunstigers verloren te hebben.

Het behoeft dus den lezer niet te verwonderen, dat er op een guren avond van een der laatste dagen der maand Maart op het biljard gespeeld kon worden, zonder dat eenige oude heeren genoodzaakt werden de vlucht te nemen. Slechts wanneer de officier der dragonders, die met een heer in burgerlijke kleeding speelden, met nadruk zijne ontevredenheid over zijn verlies te kennen gaf, of de twee jongelieden, die het spel aanzagen, wat luidruchtig werden, dan bleek het, dat zoo meest allen reeds gewoon waren aan het eentonig tellen van den markeur en het geklots der ballen, menigeen evenwel nog niet genoeg was gewend aan het verwenschte biljard om met evenveel aandacht te lezen, met evenveel genoegen een gesprek te voeren, als vroeger; ja zelfs, dat het misschien niet ten onrechte was, dat sommigen hun verlies met het kaartspel op rekening stelden van het duivelsche geweld der biljardspelers.

De kapitein, die speelde, was de markies Du Coudray; de blauwe rok met witte opslagen, en het roode vest, behoorden tot de monteering van het regiment Dragons du Roi. De jonge edelman, die zoo omstreeks twintig jaren oud scheen te zijn, droeg een rooden rok naar den laatsten smaak en een vest van witte zijde, dat rijk met zilver ge-

borduurd was; zijn naam was Henri Masers De Latude, en hij bevond zich slechts sedert eenige dagen te Parijs. De kapitein was eenige jaren ouder; maar de twee die niet speelden, waren nog jonger dan De Latude: de grootste, met den blauwen rok, het roode vest, en opgeslagen broek en kousen van dezelfde kleur, was Louis Charles De Vogue, luitenant der Gardes Françaises; de kleinste, die ook de jongste scheen te zijn, droeg de rood scharlaken monteering met goud der Mousquetaires gris: het was Frédéric de Verac.

Toen de markeur voor de vijfde maal, sedert het spel begonnen was, aan elk die het hooren wilde, bekend maakte, dat er weder een partij ten einde was, legde de kapitein de keu zoo onzacht op de groene tafel neder, dat de lezers allen opzagen, de kaartspelers hun spel vergaten, en de vier oude heeren, die de gewoonte hadden een gedeelte van den avond slapend bij den haard door te brengen, plotseling ontwaakten. Slechts twee lieden, die schaak speelden, schenen niets gehoord te hebben, dat hunne aandacht kon afleiden; want terwijl er een stuk verzet werd, vernam men een stem, die op deftigen toon te kennen gaf, in welk gevaar de koning verkeerde.

»Vijf, was de afspraak; maar daar d'Auteuil er nog niet is, zullen wij er tien spelen," zeide de edelman in burgerkleeding, die aan het biljard was blijven staan, terwijl hij zijn bal heen en weder rolde.

»Neen," hernam de markies.

»Willen wij zien, of gij er tien verliezen zult of geen één?" vroeg De Latude, »een partij is spoedig afgespeeld;" en zijn bal, die driemaal gehoorzaam naar de plaats was teruggekeerd, vanwaar hij was verdreven, verdween in een der openingen van de biljardtafel, toen de markies zich verwijderde en zijne weigering om te spelen herhaalde. De twee jongelieden, die zich tot nog toe vroolijk hadden gemaakt over de kwade luim van den verliezer, lachten nu over de mislukking der laatste poging om den kapitein over te halen het spel voort te zetten.

»Hoe kunt gij dat aanzien, mijn waarde?" vroeg de luitenant der Gardes Françaises; »ziet gij niet, dat De Latude slecht begint te spelen, en in de laatste partij hebt gij nog oogenblikken gehad, dat wij uw spel bewonderd hebben; is het niet zoo, Frédéric?"

»Zeer zeker! maar hij is er zelf wel van overtuigd. Kom, Du Crouday! houd goeden moed! een partij is spoedig gewonnen, en..."

»Ik speel niet langer," zei de Markies gemelijk; »en ofschoon ik met genoegen gezien heb, dat gij en De Vogue er zooveel vermaak in gevonden hebt mij te zien verliezen, zoo verzoek ik u mijn naam niet zoo dikwijls en zoo luid in deze ellendige herberg te noemen; want ik zou wel lust gevoelen, om die keu op de ruggen van die lieden stuk te slaan, die ons aangapen, als hadden zij nog nooit een monteering of een edelman gezien."

De Latude had mede het biljard verlaten, en haalde een snuifdoos uit de wijde zakken van zijn vest te voorschijn, terwijl De Vogue lachend zeide: »Dat zou niet wèl gehandeld zijn; die goede lieden zijn hier op hun grondgebied; gij hebt hen wakker gemaakt en in hun spel gestoord; zou het bovendien niet ondankbaar zijn het arme stuk hout stuk te slaan, dat u zoo goed gediend heeft?"

De kapitein antwoordde niet, en De Latude, de snuif van zijne kanten das afschuddende, zeide beleefd, terwijl hij een buiging maakte: »Gij ziet, Markies! dat ik het ook op dit biljard van u gewonnen heb, evenals op alle andere, waarop wij tot nog toe gespeeld hebben; gij zult moeten erkennen, dat ik de sterkste ben."

»Dat doet hij nimmer," merkte de Mousquetaire aan, en De Latude vervolgde: »Gij zult ten minste toestemmen, mijn waarde Du Coudray! dat de wiskunde meetkunde, waaraan ik een juist oog te danken heb, mij niet verhinderen het van u te winnen!"

»Het ongeluk vervolgt mij," riep de markies, »en ik moet mij de spotternij laten welgevallen, zelfs van die heeren, die nog nooit een partij met roem hebben gewonnen. Gij zijt gelukkiger dan ik, waarde vriend! laat dàt genoeg zijn, en verschoon mij van de toepassing der meet- en wiskunde op het biljardspel; want gij maakt mij moeilijk."

De luidruchtige vroolijkheid zijner vrienden verhinderde hem te vervolgen, en De Latude zeide lachend: »Op mijn wōord van eer, indien mijnheer de markies de moeite wilde nemen de boeken van Euclides nog eens door te werken, dan geloof ik, dat hij spoedig een groot meester in het biljardspelen zou worden."

»Ik wenschte, dat gij in de Bastille waart, in gezelschap van uwen Euclides, om den heer Masers De Latude het vraagstuk te zien oplossen, hoe er uit te komen zonder voorkennis van Mijnheer den gouverneur."

»Waarlijk, gij zijt al te goed," hernam De Latude vroolijk; »doch uw bal is meest altijd gemaakt geweest, en dit doet u aan gevangenissen denken;

het arme biljard met zijn voet herinnert u de Bastille met hare acht torens! Maar van mijn vriend Euclides gesproken; zijn de heeren het niet met mij eens, dat ik het moeilijkste vraagstuk opgelost heb, door vijf partijen te winnen van mijnheer den markies Du Coudray, die er op gerekend had mij er vijf te doen verliezen?"

»Welnu, Markies! vroeg De Verac lachend, en deze, die zijn degen opnam, welke met zijn hoed op een stoel lag, zeide vroolijk: »Welnu, gij ziet, dat ik wèlgemoed ben; ik heb genoeg partijen gewonnen om er vijf te kunnen verliezen! Maar de ridder komt niet; waar zullen wij den avond verder gaan doorbrengen?"

»Waarheen zullen wij gaan?" riepen de anderen, en De Verac, zoowel als de luitenant, stonden driftig op en grepen naar hunne hoeden. De markies had wijselijk ingezien, dat hij, door zijne gevoeligheid over zijn verlies te toonen, slecht voedsel gaf aan de spotzucht zijner vrienden, en dat er niets beters was dan in omvraag te brengen, wat men doen zou om den tijd door te brengen.

De stemmen waren verdeeld, en de woordenwisseling, die met halfluide stem gevoerd werd, verhinderde de overige bezoekers van het koffiehuis niet langer om met lezen of spelen voort te gaan. De uitgelaten vroolijkheid der twee jongelieden, die opzettelijk verzocht waren om getuigen te zijn van de overwinning van den markies en de geraaktheid van dezen over zijn verlies, had voor een oogenblik zich wat luidruchtig lucht gegeven; doch zij waren allen van te goeden huize, om zich niet te gedragen, zooals men van lieden van adel verwachten kon, ofschoon drie hunner de monteering droegen, en zij zich op een plaats bevonden, waar zij oordeelden te kunnen doen wat hun goed dacht.

»Indien wij niet tot een vast besluit kunnen komen, dan heb ik voor niet verlof gevraagd: bedenkt, mijne Heeren! dat ik morgen in de Rue du Bac moet zijn, en niet weet, wanneer ik weder zal kunnen uitgaan. Dat D'Auteuil er nu ook niet is! de avond gaat om, zonder dat wij ons vermaken."

»De markies heeft toch al het mogelijke gedaan," hernam Louis De Vogue lachend, toen de Mousquetaire zijne klaagredenen geuit had: »Frédéric! gij handelt onrecht, en vergeet, hoe wij gelachen hebben."

»Du Coudray komt alleen de eer niet toe," merkte De Latude met gemaakten ernst aan; »wees toch rechtvaardig, en erken dat gij u niet zoo vermaakt zoudt hebben, indien ik niet zoo goed gespeeld had!"

»Loop naar den duivel met de vijf partijen, en zie het hem ook af te winnen!" riep de markies driftig. »Het is vervelend altijd op hetzelfde terug te komen: indien mijnneer De Verac zich niet vermaakt heeft, wiens schuld is het? Ik geloof, dat hij genoeg gelachen heeft, en hij is meester om te gaan of te blijven; mevrouw de barones is wellicht nog te huis, of...."

»Of niet te huis, wilt gij zeggen?" viel De Vogue hem in de rede; hij wist, hoe onaangenaam de wending, die het gesprek genomen had, voor zijn vriend was. »Frédéric heeft geen woord gezegd, waarde Markies! dat gij u behoeft aan te trekken; ik en De Latude hebben schuld; maar...."

»Daar is de ridder!" riep de officier der dragonders, terwijl de glazen deur met drift werd toegehaald; en De Vogue, zoowel als de twee anderen, herhaalde met vreugde den uitroep van den markies. De officier, die binnengetreden was, droeg de monteering van kapitein van het regiment Gardes Françaises. Het ordeteeken van St. Louis, dat aan het knoopsgat van zijn rok hing, was oorzaak dat men hem den ridder D'Auteuil noemde, ofschoon hij niet van adel was. Het gemis van deze aanspraak op bevordering was voor hem vergoed door de bescherming, die de hertogin De Châteauroux hem bij haar leven verleend had, en het geluk dat hem te beurt was gevallen van in de markiezin De Pompadour een nieuwe beschermster te vinden. Had de machtige invloed dezer twee vrouwen voor hem opgewogen tegen hetgeen er aan zijne geboorte ontbrak, elkeen was overtuigd, dat de rang, dien hij bekleedde, zoowel als de orde, die hij droeg, met eer op het slagveld verdiend waren, en deze overtuiging, gevoegd bij het genoegen, dat zijn gezelschap aanbood, veroorzaakte dat elkeen hem gaarne onder zijne vrienden telde, vooral de jongelieden; want de ridder D'Auteuil had zijnsgelijke niet in het in orde brengen of het ontwerpen eener vroolijke partij.

De kapitein ging het voorste gedeelte der zaal door, zonder naar de lieden te zien, die hij door het driftig toehalen der deur gestoord had; doch op eenigen afstand van zijne vrienden gekomen, stond hij stil, maakte eenige bewegingen met zijn wandelstok van Oost-Indisch riet, alsof hij met den sponton groette, en bracht, bij het vierde tempo, de linkerhand aan zijn hoed, nam hem af en maakte een buiging; toen verliet hij de stijve houding, trad naderbij en zeide lachend, terwijl hij losweg

groette: »Ik heb de eer den heeren een goeden avond te wenschen!"

Toen de ridder bleef staan, alsof hij zich voor het front van zijne kompagnie bevond, hadden zijne vrienden zijn groet met deftigheid beantwoord; nu echter traden zij hem vroolijk te gemoet en riepen: »Goeden avond, Mijnheer de ridder! waar zijt gij toch zoolang geweest?"

»Waar? Dat zal ik u op een anderen tijd vertellen; ik dacht nog bijtijds te komen; maar ik zie, het is te laat. Ik bemerk, Markies! dat gij het mij kwalijk neemt; maar gij moet niet haatdragend wezen, indien ik te laat kom om van uwe overwinning getuige te zijn; gij ziet, ik ben er wanhopig over; maar ik kom nog bijtijds om u geluk te wenschen!"

»Du Coudray heeft verloren," zeide De Vogue, toen de ridder hen vragend aanzag; want de kapitein der dragonders sprak geen woord, maar neuriede de wijs van een nieuwen marsch.

»Verloren!" riep de ridder, »en ik, die een glas wijn dacht te drinken om hem geluk te wenschen! Mijn waarde Markies! ik neem zeer veel deel in uw verlies; eindelijk zullen wij wel moeten gelooven, dat de wiskunde...."

»D'Auteuil! viel De Latude hem in de rede, »de kapitein heeft mij reeds naar de Bastille willen zenden om datgene, waarover gij wilt uitweiden; wees voorzichtig!"

»Welnu! als de markies een lettre de cachet in zijn zak heeft, dan zeg ik geen woord meer.

»Ik heb er reeds genoeg over gehoord," zeide de markies; »maar wij waren juist gereed om heen te gaan, toen gij gekomen zijt; wees zoo goed ons den weg te wijzen; want onze goede De Verac beklaagt zich, dat hij zich niet vermaakt, zooals hij gedacht had."

Op uitnoodiging van den ridder D'Auteuil, die zeide vermoeid te zijn, nam men plaats om bedaard te overleggen, wat er gedaan zou worden; op zijn last waren er twee flesschen van den besten wijn op tafel gezet, en toen het eerste glas gedronken was, zeide hij vroolijk: »Op mijn woord van eer, mijne Heeren! ik ben zeer gevoelig over hetgeen gij mij wegens uw leedwezen over mijne afwezigheid gezegd hebt, en ik zal al het mogelijke in het werk stellen om een goed voorstel te doen, en" vervolgde hij, terwijl hij de glazen vulde, »indien mijnheer de markies niet gehuwd was, dan zou ik niet weten, wat een Mousquetaire den tijd aangenamer zou kunnen doen doorbrengen dan...."

»Mijn waarde D'Auteuil!" zeide de markies haastig. »ik geef u verlof te vergeten, dat ik gehuwd ben; maar ik verzoek u niet te vergeten, dat mevrouw de barones het recht zou hebben jaloersch te zijn."

»Welnu, De Verac?" vroeg de ridder.

»Ik zeg niets, dan dat mevrouw de markiezin geen recht ter wereld heeft om jaloersch te zijn!" antwoordde de Verac onverschillig.

«Mijne Heeren! ik stel de gezondheid in van mevrouw de markiezin; een vrouw, die niet jaloersch mag zijn, is schatten waard, Markies!"

»Zeer verplicht, d'Auteuil! Gij zijt al te goed, mijne Heeren!" zeide de kapitein der dragonders, even vrolijk als zijne vrienden, en hij vervolgde, het glas nederzettende: »Het is waarachtig of De Verac wat nieuws vertelt; waarlijk, hetgeen ik u hondermaal gezegd heb, behoeft u niet te verwonderen: op mijne eer! ik had nooit gedacht hedenavond op de gezondheid van mijne vrouw te drinken!"

»Genoeg!" riep D'Auteuil lachend, »het is onmogelijk, dat een gehuwd man, zelfs een kolonel der dragonders, er verstandiger over kan spreken; ik geloof, dat gij liever de markiezin dan een partij biljard zoudt verliezen. Maar het is waar, op dat punt denkt gij zoo wijsgeerig niet, en die lettre de cachet...! Om dan te vervolgen, mijne Heeren! Du Coudray heeft mij wel verlof gegeven om te vergeten, dat hij gehuwd is; maar De Verac heeft niet duidelijk geantwoord. Het is waar, wij zouden met meerderheid van stemmen kunnen besluiten; maar ik wil liever een ander voorstel doen, en dat een Mousquetaire zeker bevallen moet. Laat ons gaan spelen, mijne Heeren!"

»Du Coudray wil niet meer spelen," zeide De Latude.

»Maar ik spreek niet van het biljard! Willen wij naar mevrouw Tarville of naar de gravin De L'Espac gaan? of...."

»Vermoei u niet, mijn waarde!" riep de markies; »onze vriend De Latude heeft gezegd, dat ik niet spelen wil — en hij, hij wil wel; maar hij wacht altijd nog geld van Montagnac; dus kan er niets van dat voorstel komen."

»En waarom niet?" vroeg deze spijtig. »Waarom zou een edelman niet kunnen spelen zonder geld? Mijnheer de markies is kapitein; maar mijn vader is luitenant-kolonel bij de dragonders...."

»En mijnheer zijn zoon is onze vriend!" viel de ridder hem in de rede, »en daarom kan hij niet spelen zonder geld; want onder goede vrienden

mag de een nimmer naar geld wachten, zoolang de anderen er nog van voorzien zijn. Maar ik wil niet langer voorstellen om te spelen; Du Coudray draagt zooals ik hoor, een steekbrief in den zak, en De Latude is gereed om een uitdagingsbrief te voorschijn te brengen; bovendien vergat ik, dat De Vogue geen liefhebber van het spel is; ik moet dus iets anders uitvinden," vervolgde hij vroolijk, waarna hij de hand aan zijn voorhoofd bracht en zich scheen te bedenken.

»Ik geloof, dat mijn vriend Frédéric niet gewonnen heeft bij de komst van den kapitein." zeide De Vogue, toen deze nog met zijn nieuw voorstel achterwege bleef. »Mijnheer de ridder is dezen avond niet vindingrijk, en . . ."

»En," viel D'Auteuil hem in de rede, »om mijnheer den luitenant te logenstraffen, zal ik dadelijk een nieuwen voorslag doen. Maar," vervolgde hij ernstig, »gij moet mij beloven, dat hetgeen ik u zeggen zal, en hetgeen wij zullen doen, indien mijn voorstel u bevalt, altijd een geheim zal blijven."

»Wij geven ons woord, is het niet zoo, mijne Heeren?" zeide de markies. »Een geheim? maar zeer zeker!" riepen de drie overigen, die met hunne stoelen nader bij de tafel schoven. Spoedig! laat hooren, D'Auteuil!" zeide De Verac ongeduldig.

De kapitein der Gardes Françaises lichtte zijn wandelstok dreigend op, terwijl hij den markeur, die in hunne nabijheid stond, op een gebiedenden toon; »Voort!" toeriep, en toen deze zich verwijderd had, zeide de ridder op driftigen toon: »Mijne Heeren! wij kunnen morgen gaan spelen, of overmorgen, en Parijs zal altijd wel rijk blijven aan schoone en bevallige vrouwen; maar ik weet iets dat zeldzamer is: wij hebben het geluk, een vreemden doctor in onze stad te bezitten, die....."

»Een dokter!" riep de markies; »maar, beste D'Auteuil! gij vergeet dat wij allen gezond zijn; wat zullen wij met een dokter aanvangen?"

»Mijnheer Du Coudray!" riep de ridder meesmuilende, »indien ik een priesterrok droeg, in plaats van de monteering, dan zou ik u zeggen, dat er gezonden zijn naar het lichaam, die ziek zijn naar de ziel. Maar ernstig gesproken," vervolgde hij deftig: »de man, van wien ik spreek, is meer dan dokter!"

»Maar zijn naam?" zeide de Verac haastig.

»Doctor Rimini."

»Het is dus een giftmenger!"

»Luitenant De Vogue! het is een Italiaan."

»Die erfenispoeder verkoopt," zeide de markies lachend. »Maar, waarde Ridder! hoe onvoorzichtig! indien de markiezin u hoorde, dan behoefdet gij niet langer op hare bescherming te rekenen."

»Welke Markiezin?" vroeg De Latude.

»De Pompadour," antwoordde de markies, en De Vogue, die zag, dat dit antwoord den jongen edelman verwonderde, vroeg met eenige bevreemding: »Mijn hemel! De Latude! hoort gij heden-avond voor het eerst, dat mevrouw De Pompadour voor niets meer vreest dan voor vergif?"

»Laat de markiezinnen in Godsnaam met rust, Heeren!" riep D'Auteuil, met den knop van zijn rotting op de tafel tikkende, »is het niet genoeg, dat wij reeds op de gezondheid van één harer gedronken hebben?" En hij vervolgde ernstig: »Indien de Italiaan het poeder verkoopt, waarvan de markies gesproken heeft, hetgeen nog niet bewezen is, dan is het evenwel zeker, dat wij er hem niet naar vragen zullen. Ik wilde u slechts voorstellen een bezoek bij hem af te leggen, en wel omdat men mij verzekerd heeft, dat hij de toekomst weet te voorzeggen; in één woord, hij roept geesten op; het is een waarzegger, een toovenaar, een bedrieger, alles wat gij wilt, maar het zal ons niet meer kosten dan één louis d'or; wij, die nog ongehuwd zijn, zullen weten, of wij in den echtstaat gelukkig zullen zijn, en de markies, die dit reeds weet, of hij De Latude de meester zal worden op het biljard."

Ditmaal had de ridder D'Auteuil het genoegen zijn voorstel te zien aannemen, en na een korte afspraak omtrent de plaats, waar men elkander zou vinden, verliet men het koffiehuis zoo spoedig mogelijk om zich te gaan verkleeden.

De deur was nauwelijks dichtgevallen, of een oud man met een groote pruik zeide op bitsen toon, terwijl hij het laatste nommer van het Journal des Savants in zijn rechter rokzak stak: »Indien de heeren officieren hier voortaan goedvinden te komen, dan zal er voor ons niets overblijven, dan hun onze plaats af te staan en niet weer terug te keeren."

»Het is het eenige middel, mijn waarde Heer! indien men verstaan wil hetgeen men leest," merkte zijn buurman aan, die de Gazette de France nederlegde om naar het antwoord van den markeur te luisteren. Deze vervolgde, na zoo goed mogelijk de namen der vijf rustverstoorders te hebben opgenoemd: »In alle geval geloof ik niet, Heeren! dat zij zullen wederkomen; mijn meester zou het althans niet gaarne zien; de kapitein der dragonders heeft hier gisteren voor den regen geschuild, en toen gelukkig gespeeld; maar daar

hij nu verloren heeft, denk ik niet, dat wij hem weder zullen zien."

»Een nare buurt voor een voornaam dokter," merkte De Vogue aan, toen de ridder hen verzocht hem in de rue de la Poterie te volgen.

»Gij vergeet, dat hij meer dan dokter is!" zeide de markies lachend; »zoo het mij voorkomt, is het een geschikte woonplaats voor een waarzegger."

»Nu rechtsom!" verzocht d'Auteuil, terwijl hij hen voorging, en zijne vrienden bevonden zich op een klein, donker plein, dat niemand hunner zich herinnerde ooit bezocht te hebben. Hij telde de huizen naukeurig, sedert hij de straat verlaten had, en toen hij voor het tiende huis stilhield, zeide hij: »Indien ik mij niet bedrieg, dan is het hier, en met uw goedvinden zal ik aankloppen en het woord doen."

Op de vraag, of de doctor te huis was, antwoordde de oude vrouw, die de deur geopend had, eerst: »Neen!" Dat d'Auteuil door vier anderen vergezeld was, scheen haar te verschrikken; doch het was haar onmogelijk met dit antwoord te volstaan; want de ridder had reeds den voet in het voorhuis gezet, en terwijl zij haar licht achter liet, zeide zij: »Ik geloof het ten minste niet, maar zal het gaan zien," en verwijderde zich. De Verac nam de lantaren in de hand, en liet het licht beurtelings op een zijner vrienden vallen; het was hun onmogelijk hun lachlust over de vreemdheid hunner kleeding te bedwingen, en de markies zeide: »Het verwondert mij niet, dat het oude wijf bevreesd was; onze aanvoerder gelijkt sprekend op een zendeling van den heer Berryer, en wij op zijn gevolg."

»Het is alsof ik rattenkruit ruik: wat zegt gij er van, De La...?" hier verhinderde de ridder den Mousquetaire om voort te gaan, want hij zeide: Stil! welk een dwaasheid! gij weet, wat de afspraak is, geen namen te noemen, en dáár hoor ik het geslof van onze boodschapster."

»De dokter is wel te huis, Mijnheer!" zeide de oude vrouw, »maar des avonds spreekt hij geene zieken; morgen gedurende den ochtend...."

»Hebben wij geen tijd om terug te komen," viel d'Auteuil haar in de rede; »zeg aan den dokter Signor Rimini, zoo is zijn naam immers? dat vijf zieken ook vijfmaal betalen, en dat wij niet vertrekken, vóórdat wij genezen zijn."

De oude vrouw verwijderde zich weder, en d'Auteuil vervolgde: »Het kost moeite om gehoor te krijgen; maar ik zal niet loslaten: indien hij slechts één tegelijk te woord wil staan, zal ik, zoo gij het goedvindt, mij het eerst in het vuur begeven, en gaan zien wat de dokter te zeggen heeft."

De Vogue, zoowel als De Latude en de Verac, brachten er niets tegen in; doch de markies hernam vroolijk: »Gij hebt wel eens hooren verhalen van een wolf in de schaapskooi; maar wij zijn vier schapen in de verblijfplaats van een wolf; zullen wij nu een wolf op verkenning uitzenden?"

»Indien gij mij voor een wolf houdt," zeide de ridder lachend, »dan bewijst gij mij te veel eer, en ik zal het laatst gaan, als gij het goedvindt, Mijne Heeren! ik stel dus voor, om dit schaap met de verkenning te belasten," dit zeggende wees hij op den markies, en toen deze te kennen gaf, dat hij met groot genoegen dezen last op zich nam, vervolgde d'Auteuil: »Wij kunnen ons geluk wenschen met onze keus; want onze vriend is een goede ram, en zoo de duivel horens heeft, hij is er niet kwalijk van voorzien, en kan aan Satan zelven het hoofd bieden."

De oude vrouw kwam nu juist terug, met verzoek, of één der heeren haar volgen wilde; en toen de markies zich met haar verwijderde, liet hij zijne vrienden, nog lachend over het gezegde van den ridder, achter.

Zoodra Du Coudray teruggekeerd was, fluisterde hij zijnen vrienden toe: »Ofschoon ik geen duivel gezien heb, heb ik evenwel een duivelschen doctor gezien; hij heeft geene horens, en evenwel... in één woord, hetgeen ik vernomen heb, was mij geen louis d'or waard; maar dat moet u niet verhinderen hem te gaan raadplegen."

Ditmaal was het de beurt van De Vogue, om den doctor te bezoeken. Toen hij de gordijn liet vallen, die voor de deur van de kamer hing, waar men hem verwachtte, kwam hem een sterke lucht van wierook te gemoet. Aan het einde van het vertrek, dat vrij groot was, kwam een roodachtig licht uit een soort van altaar te voorschijn, en op die plaats was de zolder het sterkst verlicht; voor het overige was er kaars noch lamp, en dit, gevoegd bij den damp, die er heerschte, en het zwarte laken, waarmede de muren behangen waren, veroorzaakte, dat de luitenant een oogenblik bleef staan, en den doctor niet gewaar werd, voordat deze hem verzocht naderbij te komen. Signor Rimini zat aan een groote tafel, midden in het vertrek, en ofschoon

De Vogue, toen hij naderend was, langzamerhand hetgeen er op tafel stond of lag, begon te kunnen onderscheiden, zoo was het hem onmogelijk, te zien, hoe oud de doctor was; want hij zat met den rug naar het altaar gekeerd, en zijne zonderlinge zwarte muts teekende zich scherp tegen het roode licht, dat zich daaruit opwaarts verspreidde, en het onderste gedeelte van de kamer geheel in het duister liet.

De doctor sprak slecht Fransch, met een vreemden tongval, die het land zijner geboorte verried. De Vogue was blijven staan, niettegenstaande de uitnoodiging om op den éénigen stoel, dien hij gewaar werd, plaats te nemen, en hij antwoordde losweg op de vraag naar den dag en het uur zijner geboorte. De markies had hem reeds eenigszins doen gevoelen, dat hij zich bedriegen zou, indien hij iets van aanbelang dacht te zien of te hooren; en toen hij eens gewend was aan den vreemden dampkring, zag hij niets dat hem behoefde te verwonderen: het bevestigde hem in zijn gevoelen, dat Signor Rimini niets meer was dan een gewoon bedrieger. De Italiaan scheen aandachtig te zien naar een aantal vreemde figuren, die zich van tijd tot tijd vóór hem op de tafel vertoonden, en door het licht, dat van deze zonderlinge teekens terugkaatste, ontwaarde De Vogue, dat zij te voorschijn kwamen, als de doctor zijn zilveren tooverstok op de zwarte bladen van een groot boek drukte. Nu en dan was het alsof de oogen van den doctor den vurigen gloed der tooverteekens terugkaatsten, en De Vogue, die meende te bespeuren, dat de vorschende blikken van den Italiaan gestadig op hem gericht waren, had moeite, toen er aan de berekening en het teekenen van figuren geen einde kwam, zijn lachlust te bedwingen over de nutteloze pogingen, die de bedrieger aanwendde om zijne vermomming te doorzien en een redelijke toezegging uit te brengen.

Het scheen dat de doctor iets gewaar werd van het ongeduld, of iets vermoedde van de gedachten zijns bezoekers; want hij legde den stok neder en zeide ernstig: »Gij hebt daar vele teekens gezien, Mijnheer! elk van deze, heeft mij jarenlang met de grootste inspanning beziggehouden, en nóg durf ik niet zeggen, dat ik er één volmaakt van begrijp."

»Ik geloof het wèl, geleerde doctor!" zeide De Vogue lachend; doch deze scheen noch verstoord noch verlegen over dit gezegde, maar vervolgde bedaard: »Maar ofschoon men alles niet weet, kan men veel weten; véél, dat ruim vergoedt, wat het gekost heeft, dat het werk van jaren dubbel beloont. Gij hebt vele teekens gezien; maar er is menig gelukkig of ongelukkig oogenblik in het leven van een mensch, van zijne geboorte af tot aan het graf; en ofschoon de meeste wellicht nimmer door mij kunnen opgelost worden, zoo zou ik er misschien veel kunnen begrijpen; doch heden.."

»Kunt gij het niet," zeide De Vogue lachend; »gij zijt ten minste een waarzegger, die de waarheid spreekt; dat bevalt mij; maar die kunst versta ik ook: gij zult mij niet wederzien, geleerde doctor! en ziedaar den éénigen louis d'or, dien gij aan mij verdienen zult." Hij wierp het goudstuk op de tafel en keerde zich om ten einde heen te gaan.

»Gij liegt!" riep de Italiaan, en toen De Vogue bleef staan en naar hem omzag, vervolgde hij: »Zóó zou ik het recht hebben tot den oningewijde te spreken, die de openhartige bekentenis van den grijsaard gelijkstelt met de kunstgreep van een lagen bedrieger. Maar dit teeken zegt mij, dat gij in het vervolg recht zult doen aan mijne kunde; en aan den officier des Konings moet ik zeggen, dat hij mij niet voor het laatst raad komt vragen, en dat dit stuk het laatste niet is, dat hij mij geven zal." Dit zeggende, raakte hij den louis d'or met den tooverstok aan, en het goudstuk scheen van vuur te zijn.

Het bevreemdde De Vogue niet, dat de Italiaan zijn stand geraden had; doch hij verwonderde zich over de geslepenheid, waarmede deze hem door zijn onbeschoften uitroep eerst had doen stilstaan, en vervolgens, door een bedaarde verklaring, de ongepastheid van zijne uitdrukking trachtte te doen vergeten. De doctor wachtte niet af, dat De Vogue zijn voornemen om heen te gaan ten uitvoer bracht, maar vervolgde schielijk: »Wees verzekerd, Mijnheer! dat indien de edellieden, die mij bezoeken, zoo goed of zoo verstandig waren, mij door hunne openhartigheid van de moeite te ontslaan om alles te berekenen en te overwegen, zij niet alleen veel spoediger zouden weten, wat ik hun te zeggen heb, maar ook veel meer; want elk teeken is een schalm van dezelfde keten, en het eene verklaart zich door het andere. Hier zie ik, bij voorbeeld, dat gij een blauwen rok moet dragen, en dat uwe kleeding voor het overige rood is. Zeer zelden is het mij vergund een naam te ontcijferen; doch ik zie, dat gij de eer geniet een machtig vorst te bewaken. Gij zult evenwel niet altijd dezelfde kleeding dragen; de kleuren zijn veranderd; in plaats van het weinige zilver, zie

ik véél goud; uw vader was juist zoo gekleed, Mijnheer! toen hij stierf. — Ik bedrieg niet, ik zeg niets of ik ben er zeker van," vervolgde de doctor, toen de Vogue met aandacht luisterde: »Gij zijt op een gelukkig oogenblik geboren; rijkdom en aanzien is uw deel; maar gij bezit ook een moeder, die u van harte liefheeft; het zal haar verheugen, als haar éénige zoon een gelukkig huwelijk doet, en mevrouw uwe moeder, Mijnheer! zal die vreugde genieten; gij zult gelukkig zijn in uwe liefde...."

»Gelukkig" zeide De Vogue onwillekeurig, ofschoon hij tot nog toe niets had laten bemerken van zijne verwondering over de woorden van den Italiaan, en deze vervolgde: »Gij zult gelukkig zijn in uwe liefde; bestaan er beletselen, die voor eenigen tijd de volvoering van uwe wenschen in den weg staan, liefde en getrouwheid, en vooral goede raad, zijn alvermogend...."

»Zeker de raad van Signor Rimini?" vroeg de Vogue lachend, ontevreden op zich zelven over de inlichting, welke hij door zijn uitroep en verandering van houding aan den doctor gegeven had; en toen deze door een beweging met het hoofd te kennen gaf, dat hij zich niet bedroog, vervolgde de luitenant: »Geloof niet, dat ik zoo dwaas zal zijn; gij hebt het eenige goudstuk niet eens verdiend, en gij zult er geen tweede hebben."

»Mijnheer!" hernam de Italiaan haastig, »heb ik niet gezegd, dat ik u nog ééns hier zou zien, en dat ik dan niet voor één enkel goudstuk in de toekomst zou lezen? Zie! daar verdwijnen de teekens, die ik voor u geschreven heb; maar dit ééne wil ik door mijne macht dwingen, om zichtbaar te blijven." Dit zeggende, raakte hij de figuur met zijn tooverstok aan; zij schitterde vurig, terwijl de andere reeds allen verdwenen waren, en hij vervolgde ernstig: »met dit teeken kan ik ééne vraag beantwoorden, en van dat antwoord hangt uw welzijn af; hebt gij nu het geluk juist die vraag te doen, dan heb ik eerder tien goudstukken verdiend dan dat ééne."

»Het teeken begint te verdooven; haast u, of het is te laat!" zeide de Italiaan waarschuwend, toen de luitenant besluiteloos heen en weder ging. De Vogue achtte het beneden zich om aan den vreemden bedrieger een vraag te doen; deze scheen hem evenwel te kennen, ofschoon hij zijn naam niet genoemd had, en toen de doctor naar het teeken wees, naderde hij met drift de tafel en vroeg haastig: »Waarom werd zij vroeger Tarsia genoemd en nu niet meer?"

»Tarsia?" herhaalde de Italiaan, terwijl hij den tooverstok nederlegde, »Tarsia?" en hij boog het hoofd voorover en scheen vergeefsche moeite te doen om de oplossing van de vraag in het teeken te vinden, dat geheel onzichtbaar was geworden.

»Ja, Tarsia!" riep De Vogue, met zijne hand op de tafel slaande om den doctor, die in slaap gevallen scheen te zijn, wakker te doen worden, en hij vervolgde lachend: »Maar dit is de vraag niet, die door dat teeken kon opgelost worden; is het niet zoo, doctor?"

»Neen!" hernam de Italiaan, juist toen de luitenant wilde heengaan. »Zij werd vroeger Tarsia genoemd, omdat haar naam Tarsia is," en hij vervolgde ernstig, toen zijn ondervrager lachend naar de deur trad: »zoodra mijnheer Louis Charles De Vogue te middernacht hier zal teruggekomen zijn, dan zal ik hem zeggen, waarom Paula Tarsia nu Paula Valarasco genoemd wordt!"

»Zeg het mij nu!" riep De Vogue snel terugkeerende, »zeg het mij nu! spreek!.... Daar!" riep hij, en wierp zijne beurs op de tafel; doch de Italiaan schoof haar verachtelijk met zijn stok van zich af en zeide koel: »Te middernacht; ik heb u immers gezegd, dat ik een tweede bezoek te wachten had, en vergeet niet, dat Paula Tarsia zonder mijn raad voor u verloren is!"

»Gij kent D'Auteuil langer dan ik," zeide De Latude, die met De Vogue en De Verac door de rue St. Honoré ging; de ridder en de markies waren op de Place du Palais Royal van hen afgegaan; maar daar ik hem geen oogenblik uit het oog verloren heb, van het Café Beauvais af, totdat wij bij elkander gekomen zijn, zoo is het onmogelijk, dat hij Signor Rimini van onze komst heeft kunnen verwittigen."

»Dat verandert de zaak," zeide De Verac, »of het moet een voorbedachte fopperij zijn, en D'Auteuil is er wel toe in staat; hoe het zij, die Italiaan scheen ons te kennen; het is mogelijk, dat hij in Rhodus het huis bezocht heeft, dat een mijner voorouders, die ridder van de orde was, heeft laten bouwen, en dat hij er ons wapen op de muren gezien heeft; maar dat hij er vijftig jaar in gewoond heeft, zal wel gelogen zijn."

»En onze goede markies!" riep De Latude vroolijk; »ik geloof, hij zou er niets bij verloren hebben, al ware D'Auteuil het eerste gegaan. Maar weet gij wel, dat ik gelukkig geweest ben? ik ben de eenige, wien hij iets goeds voorzegd heeft.

De alvermogende vrouw, die zooveel invloed zal uitoefenen op mijn volgend lot, dat ik het grootste gedeelte van mijn leven in koninklijke kasteelen zal doorbrengen: ziedaar een voorzegging, die wel duister, maar evenwel niet verontrustend is."

»Ik zie er niets duisters in," hernam De Verac, en reken er op, dat gij binnenkort uwe woning op het kasteel van Versailles zult betrekken. Ik wenschte wel, dat aan De Vogue geen slimmer voorzegging was te beurt gevallen; maar aan de woorden van een bedrieger moet men zooveel gewicht niet hechten."

»Het is geen voorzegging," zeide De Vogue ernstig, en De Latude die staan bleef, zeide opgeruimd: »In één woord, ik zie wel, dat ik alleen eerlijk gebiecht heb, wat de Italiaan gezegd heeft; de Heeren zijn zoo openhartig niet geweest, zelfs de markies niet; het belooft hem weinig geluk op het biljard. Morgen hoop ik het genoegen te hebben De Vogue wat vroolijker te vinden; nu wensch ik u beiden een goeden nacht."

»Tot wederziens, De Latude!" riepen zijne vrienden, en terwijl hij naar de Place Vendome ging, vervolgden zij te zamen hun weg door de rue St. Honoré.

De luitenant had in den herfst van het vorige jaar, na het sluiten van den vrede, het leger verlaten en was naar Parijs teruggekeerd. Frédéric De Verac, die gewoon was om het huis van mevrouw De Vogue als de woning zijner ouders te beschouwen, en die er vernachtte als hij niet verplicht was, in het hôtel des Mousquetaires den nacht door te brengen, stond juist gereed om naar Auvergne te vertrekken, ten einde zijne ouders te gaan bezoeken, toen zijn vriend in Parijs kwam. Natuurlijk sloeg hij aan De Vogue voor, hem te vergezellen, en ofschoon mevrouw De Vogue haar zoon in langen tijd niet gezien had, moedigde zij hem aan om zich dit genoegen niet te ontzeggen. De reis werd twee dagen uitgesteld; de minister van oorlog, de graaf D'Argenson, maakte geene zwarigheid den luitenant verlof te verleenen, en den derden dag vertrokken de beide vrienden naar Montfermy.

De Graaf Valarasco, die sedert een jaar een fraai kasteel in de nabuurschap bewoonde, werd juist met zijne dochter bij mijnheer De Verac op het middagmaal gewacht, toen de twee officieren aankwamen. De Spanjaard, die, zoo men vermoedde, om staatkundige redenen zijn vaderland had verlaten, scheen niet zeer verheugd over de kennismaking met de twee jonge edellieden, hetgeen niet te verwonderen was, daar hij zijne dochter nooit ergens bracht, waar zij gevaar liep jongelieden te ontmoeten. Dat hij een vreemdeling was, en elk oogenblik den edelman verwachtte, die met zijne dochter in het huwelijk zou treden, verklaarde deze zonderlinge handelwijs. Paula was schooner dan De Vogue verwacht had, niettegenstaande hetgeen de ouders van De Verac hem gezegd hadden; het was hem onmogelijk haar te zien zonder haar te beminnen. Mijnheer De Verac had hem verzekerd, dat hij haar slechts éénmaal zou zien, en de luitenant der Gardes Françaises wist, ondanks den graaf, gelegenheid te vinden om Paula te doen gevoelen, welken indruk zij op zijn hart gemaakt had; het kostte hem niet veel moeite om te ontdekken, dat de echtgenoot, dien men verwachtte, hare liefde niet bezat. Den volgenden dag schreef De Vogue aan Paula; want haar in het geheim te zien was onuitvoerbaar; zij antwoordde, en na het wisselen van eenige brieven, deed De Vogue vruchteloos aanzoek om hare hand bij den graaf. De man, die de brieven bezorgd had, werd plotseling uit zijn dienst ontslagen, en De Vogue was ten laatste verplicht zijn voornemen, om Paula met list of geweld uit de macht van haar vader te verlossen, op te geven, en aan De Verac toe te stemmen, dat zij voor hem verloren was.

Doch om te weten, waarom De Vogue aan doctor Rimini de vraag had gedaan, waarvan de beantwoording hem zoo sterk getroffen had, zal het noodig zijn dat wij vernemen, wat Paula, ter voldoening aan het verzoek van De Vogue, in den laatsten brief geschreven had, dien hij van haar ontving: »Daar al wat mij betreft," schreef zij, u zooveel belang inboezemt, zal ik u van mijne moeder verhalen; indien gij u niet bedriegt, Louis! dan was zij schoon; want ik gelijk sprekend op haar. Volgens mijne vroegste herinneringen leefde ik alleen met mijne moeder; zij weende, als ik vroeg, waarom ik geen vader had, zooals andere kinderen, en zeide mij, dat ik hem verloren had. Doch op zekeren dag verzekerde men mij, dat ik spoedig zoo gelukkig zou zijn een vader te bezitten; zijne komst werd feestelijk gevierd. Hij liefkoosde mij en scheen mij lief te hebben; maar ik heb hem nooit die genegenheid toegedragen, die ik voor mijne moeder gevoelde. In later tijd heeft mijn vader mij verklaard, waarom ik zoolang geleefd heb zonder hem te zien; hij had zich, uit liefde voor zijn vaderland, met eenige edellieden

verbonden om de macht van een voornamen staatsdienaar omver te werpen: doch zij werden verraden. Het gelukte hem zijn leven te redden, door zich op een schip te verbergen; en terwijl hij in de nieuwe wereld rondzwierf, dacht mijne moeder, dat ze hem verloren had. Ik herinner mij, dat ik den naam van Tarsia droeg, toen ik nog een kind was; doch mijn vader heeft mij bevolen, dat geheim te houden: zijn leven hangt er van af; maar aan u kan ik alles zeggen. Het zal u verwonderen, Louis! maar zoo jong als ik toen was, bemerkte ik evenwel zeer goed, dat mijne moeder zich zoo gelukkig niet meer gevoelde, toen mijn vader eenigen tijd bij ons gewoond had, als vóór zijne terugkomst. Mijn vader had beloofd het kind van den vriend groot te brengen, die zijn leven gered had; en hij vond goed, den kleinen Marco, die van mijne jaren was, met mij te doen opvoeden; doch mijne moeder, die anders zoo goed was, had een tegenzin tegen het kind opgevat, en dit is misschien de reden, waarom ik Marco Marino nooit heb kunnen liefhebben, niettegenstaande hij mijn echtgenoot worden moet. Na verloop van eenigen tijd bracht mijn vader den kleinen Marco echter, uit eigen beweging of op verzoek van mijne moeder, ergens elders heen, en ik heb hem niet wedergezien dan na haar dood. Kort daarna begaven wij ons op reis: de gezondheid van mijne moeder liet veel te wenschen over, en verandering van lucht werd heilzaam voor haar geoordeeld. Nu woonden wij hier, dan dáár; dagelijks zag ik menschen en steden, die ik nooit gezien had, en ik gevoelde mij onbeschrijfelijk gelukkig. Mijne moeder beterde niet veel; doch wij hadden het geluk, om, ik weet niet in welke stad, een jongen geneesheer aan te treffen, die met den besten uitslag al het mogelijke deed om haar hare gezondheid weder te geven. Mijn vader haalde hem over, ons op onze reis te volgen, en wij twijfelden niet, of wij zouden ons eerstdaags over hare geheele herstelling kunnen verheugen; helaas! ik dacht weinig, dat ik mijne goede moeder zoo spoedig zou verliezen.

»Nimmer zal ik vergeten, hoe een vreemdeling, die een wijd zwart kleed droeg, en die nog twee lieden bij zich had, mijne ouders kwam bezoeken, en mij verhinderde in de kamer mijner moeder te spelen. Mijn vader zeide mij, dat het een rechtsgeleerde was; ook weet ik zeer goed, dat ik den vreemdeling iets heb hooren voorlezen; doch zoolang ik een kind was, heb ik den zwarten man steeds als de oorzaak van den dood mijner moeder beschouwd. Van dat oogenblik af was zij droefgeestig, en hare krachten namen van dag tot dag af; zij was ontevreden, en wees de zorgen, die men voor hare gezondheid nam, van de hand; zelfs tegen mijn vader was zij onvriendelijk; doch mij betoonde zij evenveel liefde als in vroeger dagen. Op zekeren morgen, toen ik naast het bed mijner moeder zat, bracht hare kamenier drie vreemdelingen bij ons. Ik verschrikte; want de oudste was evenzoo gekleed als de man, die mijne ouders eenigen tijd te voren bezocht had; doch mijne moeder stelde mij gerust. Toen wij weder alleen waren, bespeurde ik tot mijne vreugde, dat zij zoo droefgeestig niet meer was als vroeger, en het verheugde mij, dat het bezoek van die vreemdelingen ditmaal geen kwade gevolgen gehad had; helaas! ik bedroog mij. Mijn vader kwam in de kamer van mijne moeder; hij scheen onvergenoegd over het bezoek van die onbekenden, en hield een brief in de hand, dien zij aan hare kamenier gegeven had. Ik weet niet meer wat hij haar zeide, maar wel, dat zij verschrikte, zoodra hij den brief vertoonde; hij scheen te verlangen, dat zij den zwarten man zou terugroepen; maar zij weigerde het; toen legde hij den brief op den vuurpot, die in hare kamer stond, en verwijderde zich. Niettegenstaande den zwakken toestand van mijne moeder, verlieten wij de stad nog dienzelfden dag, en vervolgden onze reis, en twee dagen daarna verloor ik mijne moeder. Zij stierf, zonder dat de Hemel haar den tijd gunde, om hare Paula vóór haar dood te zegenen."

In Parijs teruggekeerd zijnde, had De Vogue geene moeite gespaard, om iets meer van den graaf te weten te komen. Men berichtte hem uit Madrid, dat er wel een adellijk geslacht was, dat den naam van Valarasco droeg, doch dat men niet wist, dat er nog iemand van in leven was; de Tarsia's behoorden in Spanje niet te huis, en men ried hem, er in Italië onderzoek naar te doen. Wat Marco Marino betreft, een edelman van dien naam was volstrekt onbekend; er bevond zich wel zekere Marino in Madrid, die veel geld verteerde en met een vrouw leefde, op wier gedrag veel te zeggen viel, doch hij was geen edelman, maar de zoon van een danseres uit Venetië. Het geslacht des Tarsia's was in Italië zeer bekend, en men berichtte De Vogue, dat zekere graaf Tarsia, uit hoofde van een samenzwering tegen den staat, het land had moeten verlaten: meer was er echter van hem niet bekend, en De Vogue twijfelde niet, of het was de vader van Paula.

De Vogue hield zich overtuigd, dat De Verac aan niemand iets gezegd had van hetgeen er in Auvergne was voorgevallen, en hij kon niet begrijpen, hoe het aan D'Auteuil, of aan wien ook, mogelijk geweest was, den Italiaan het antwoord in te blazen, dat deze gegeven had. Ofschoon hij voorgenomen had den geestenbezweerder niet weder te bezoeken, zoo veranderde hij van gedachte, toen hij zich alleen bevond. Hij schreef een brief, schelde zijn kamerdienaar en zeide: »Ik ga uit, en gij moet mij blijven wachten; indien ik te drie uren niet terug ben, dan wekt gij mijnheer De Verac, en geeft hem dit briefje; waarschijnlijk zal hij u gelasten, om hem naar den ridder D'Auteuil te volgen."

»Ik wachtte u," zeide de Italiaan, toen De Vogue de deurgordijn vallen liet.

»Dat kan toch niet lang zijn, het is juist middernacht," hernam de luitenant, terwijl hij de tafel naderde. Het altaar, zoowel als het roodachtige licht, was verdwenen; er stonden twee brandende waskaarsen op de tafel; doch behalve een blad papier, eenig schrijfgereedschap en een kistje van zwart hout, was er niets overgebleven van het aantal voorwerpen, dat De Vogue er vroeger op gezien had. Het licht, dat de kaarsen verspreidden, stelde den luitenant in staat om zich te overtuigen, dat de waarzegger reeds hoog bejaard was.

»Ik zeg niet, dat gij te laat komt, »Mijnheer!" zeide de doctor, »maar ik zeg, dat ik verzekerd was u te zullen zien, niettegenstaande gij, toen gij mij verliet, voornemens waart, niet terug te komen!"

De Vogue voelde zich geraakt door den spottenden toon van den Italiaan, en hij riep driftig: »Signor Rimini! indien gij weet wat ik denk, dan behoeft het u niet te verwonderen, als ik even spoedig heenga als ik gekomen ben; zeg mij hetgeen gij mij beloofd hebt te zullen zeggen, en ik zal u betalen. Wat mij betreft. . . . ."

»Het is lang geleden, dat gij Paula Tarsia gezien hebt, Mijnheer!" zeide de doctor half vragend op een beleefden en dringenden toon.

»Lang geleden? Ja! ik heb haar slechts éénmaal gezien," riep De Vogue, zonder het te weten de sluwe vraag van den doctor beantwoordende; »eenige uren slechts," vervolgde hij somber.

Ik weet het," zeide de Italiaan, terwijl hij opstond. »Zie, Mijnheer De Vogue! Dit zeggende, nam hij een der kandelaars in de hand, en sloeg het deksel van het kistje open. In het eerst zag De Vogue niets dan een glas van een donker grijze kleur; doch langzamerhand kwam de afbeelding van een vrouw, in een wijd, wit ochtendkleed te voorschijn, leunende met den rechter elleboog op een kaptafel; nu dreven ook de lichtgrijze wolken ter zijde, die het gelaat verborgen hadden. »Paula!" riep De Vogue met drift, toen het hem voorkwam, dat de oogen van de afbeelding zich met een smartelijke uitdrukking op hem vestigden.

»Zij is het zelve," zeide de Italiaan, terwijl hij het deksel vallen liet en den kandelaar nederzette.

»Een oogenblik nog, laat mij haar nog een oogenblik zien!" verzocht De Vogue, die vruchteloos getracht had het kistje weder te openen; maar de doctor zeide ernstig: »Het is onmogelijk, Mijnheer! wees tevreden met hetgeen gij gezien hebt."

»Verkoop mij dat portret, het is mij alles waard!" zeide De Vogue haastig. De Italiaan glimlachte, terwijl gij ging zitten en zeide: »Het was niet geschilderd; gij hebt Paula Tarsia voor de tweede maal gezien, maar zij zelve weet het niet."

»Gij wilt mij dan doen gelooven, dat gij mij haar door uwe kunst hebt doen zien, ofschoon zij ver van hier is?" vroeg De Vogue wantrouwig; want ofschoon hij verbaasd was over de bekwaamheid van den Italiaan, weigerde zijn verstand evenwel aan de macht van den geestenbezweerder te gelooven.

Signor Rimini boog toestemmend het hoofd, en De Vogue vroeg: »Waarom was zij zoo treurig?"

»Waarom? heeft mijnheer De Vogue den brief in hare linkerhand niet gezien? Het is een brief van Marco Marino!"

»Marco Marino!" riep De Vogue luid. De Italiaan sloeg hem oplettend gade en zeide eindelijk: Gij zijt hier gekomen, Mijnheer! met het voornemen om eenige inlichtingen te ontvangen; indien gij plaats wilt nemen, dan zal ik u zeggen, wat ik weet. Ik heb mijne berekeningen en vergelijkingen gemaakt; al wat mij heden vergund was te weten, is mij bekend; alle voorteekens zijn gunstig, en de vervulling van uwe wenschen zou door mijn raad niet moeilijk vallen, indien er niet één teeken was, dat u met ongeluk bedreigt."

»Een ongelukkig teeken?" vroeg De Vogue, die op een stoel had plaats genomen, en hij vervolgde schamper: »Signor Rimini is voorzichtig, en als zijne voorzeggingen niet uitkomen, dan zal dat kwade teeken er de schuld van dragen!"

»Ongeloof is het verstand van de jeugd!" zeide

de Italiaan ernstig, »het kwade teeken kan mij niet dienen; want hetgeen ik voorzeg is waarachtig: wil ik u zeggen, wie door dat teeken wordt aangewezen? het is Marco Marino!"

De Vogue zweeg; de woorden van den doctor maakten een sterken indruk op hem, en hij besloot te hooren, wat de man te zeggen had, die zóóveel, die alles scheen te weten. »Mijnheer!" vervolgde de doctor, »ik had beloofd u te zeggen, waarom Paula Tarsia nu Paula Valarasco heet, en zonder moeite kan ik mijn woord houden; maar ik kan méér doen. Daar er dienaren van het altaar geweest zijn, die wonderwerken verzonnen hebben om het geld der vromen te bemachtigen, zoo behoeft het u niet te verwonderen, Mijnheer! dat er onder hen, die zich beroemen in de toekomst te kunnen lezen, ook bedriegers gevonden worden. De lichtgeloovigen luisteren met evenveel ontzag naar de machtspreuken van een bedrieger als naar mijne woorden; en de verstandigen, de opgeklaarden van geest? Behoef ik u te zeggen, Mijnheer! waaraan ik uw bezoek en dat van uwe vrienden te danken heb? Maar ik beklaag mij niet over de nachten, die ik wakend heb doorgebracht; mijne haren zijn niet voor niet vergrijsd; de kundigheden, die ik verkregen heb, beloonen mij mijne zorg en moeite ruim. Het oordeel der menschen is mij onverschillig."

»Waarom verspilt gij dan die woorden om mij aan uwe macht of geleerdheid te doen gelooven?" vroeg De Vogue.

»Ik behoef u niet over te halen om aan mijne macht te gelooven; gij gelooft er reeds aan!" riep de Italiaan, en vervolgde glimlachend: «Zou mijnheer Louis Charles De Vogue hier anders gekomen zijn? Maar!" zeide hij ernstig, terwijl hij het papier nederlegde, dat hij in de hand genomen had, »de tijd gaat om, en ik zal u zeggen, wat ik u beloofd heb te ontdekken; doch liever bewaar ik over dit onderwerp het stilzwijgen, en....."

»Signor Rimini!" riep De Vogue opstaande; doch voordat hij vervolgen kon, zeide de Italiaan: »En zeg u wat gij doen moet, om Paula Tarsia te verkrijgen!"

»Paula!" riep De Vogue, weder plaats nemende, »en dat zult *gij* mij zeggen? Kan ik u gelooven, of zult gij uwe belofte weder intrekken, Signor Rimini?" vervolgde hij ernstig. »Gij hebt een goede keus gedaan: Paula is mij alles waard, en gij zult geld, veel geld ontvangen; maar.... mij te misleiden zou gevaarlijk kunnen zijn!"

»Luitenant De Vogue!" zeide de doctor bedaard, »wilt gij weten, wat gevaarlijk zou kunnen zijn voor u en ook voor mij? Het is, indien gij zoo onvoorzichtig waart om aan iemand te zeggen, wat gij hier gehoord hebt; daarom moet gij mij zweren, dat al wat ik u zeg geheim zal blijven." De Vogue bewaarde het stilzwijgen; en de doctor vervolgde: »Ik dacht dat gij Paula bemindet; het schoone meisje verdient meer liefde!"

»Ik geef u mijn woord van eer!" riep De Vogue; »zeg mij wat ik doen moet, om den graaf te bewegen mij zijne dochter ten huwelijk te geven!"

»Gij zult het weten, vóórdat gij mij verlaat," zeide de Italiaan ernstig; »doch eer ik aan uw verlangen voldoe, moet ik u zeggen, dat hetgeen gij vernemen zult, mij vijftig duizend livres zal verschaffen!"

»Vijftig duizend livres!" riep De Vogue, verwonderd over den eisch en de onbeschaamdheid van den Italiaan; doch deze vervolgde bedaard: »Ja, vijftig duizend livres! is het te weinig voor Paula Tarsia, Louis De Vogue?" zeide de doctor grimlachend; »Paula brengt tienmaal honderd duizend livres mede ten huwelijk!..."

»Rimini!" zeide De Vogue driftig, »ik zou even laag zijn als gij, indien eenige duizend livres mij meer waard waren dan Paula Valarasco; doch geloof daarom niet, dat gij mijn geld zult hebben. Ik ben dwaas geweest, dat ik mij door u heb laten bewegen, een uitleg te komen vragen, dien gij mij nu niet geven kunt; maar ik weet nu, wat gij in uw schild voert!"

»Marco Marino zal dan die gelukkige zijn!..." mompelde de Italiaan, toen De Vogue opstond, met het voornemen om te vertrekken; hij bleef echter staan, en wierp een dreigenden blik op den doctor, die bedaard vervolgde: »Dit is weder een vernedering, die ik mij uit liefde voor mijne studiën getroost, en echter had ik haar van u niet verdiend of verwacht. Rimini is zoo laag niet, als gij vermoedt, hij wil zelfs geen enkelen penning van u aannemen, vóórdat gij overtuigd zijt, dat gij hem onrecht gedaan hebt!"

»Spreek duidelijk!" zeide De Vogue, die weder ging zitten. De doctor had door de bedaardheid en het gevoel van macht en eigenwaarde, waarmede hij de verdenking van den luitenant had beantwoord, geheel zijn overwicht hernomen. Hij haalde een blad gezegeld papier uit de brieventasch te voorschijn, die onder den inktkoker lag, legde het vóór De Vogue neder en zeide onverschillig: »Mijnheer! gij zult zoo goed zijn, op dat papier de verklaring te stellen, dat gij aanneemt

aan toonder vijftig duizend livres te betalen, van het oogenblik af aan, dat Paula Tarsia uwe vrouw zal zijn. Indien dit u niet bevalt," vervolgde hij koel, toen De Vogue het stilzwijgen bewaarde, »het is mij wel; het zal u ten minste overtuigen, dat ik geen bedrieger ben; ofschoon ik vijftig duizend livres begeer voor een geheim, dat u een schoone vrouw en een millioen livres bezorgen kan. — Hebt gij het vooruitzicht om de hand van Paula te bekomen zonder mij, en in weerwil van Marco Marino? dan . . . . . maar mijn raad alléén kan haar in uwe armen voeren," eindigde hij, toen De Vogue met drift het papier naar zich toehaalde, en begon te schrijven.

»Zeer goed," zeide de Italiaan, nadat hij het geschrift gelezen en De Vogue er zijn zegel op gezet had; toen vervolgde hij ernstig: »Mijnheer! het is van het grootste belang, dat gij elk mijner woorden tracht te onthouden, indien gij wilt, dat mijn raad vrucht zal dragen. De graaf heeft u zijne dochter geweigerd, en tevergeefs zult gij uw verzoek herhalen; doch hij zal genoodzaakt zijn Paula aan u af te staan, zoodra gij hem zegt: dat gij een wettig afschrift der papieren van Juan Peguero bezit!"

»Juan Peguero?" vroeg De Vogue verwonderd, »nooit heb ik dien naam gehoord; waar zal ik dien man vinden? hoe verkrijg ik die papieren?"

»Op dat alles moet ik het antwoord schuldig blijven," hernam de doctor; »en evenwel zie ik hier duidelijk vóór mij staan, dat gij den graaf kunt dwingen om aan uw verlangen te voldoen, door hem te zeggen, dat gij een wettig afschrift der papieren van Juan Peguero bezit. Indien gij het geluk hebt Paula te verkrijgen, dan zal het u duidelijk worden, waarom zij vroeger Tarsia genoemd werd; doch vergeet niet, haar nimmer den naam van Valarasco te geven in tegenwoordigheid van den graaf. Mijnheer De Vogue!" vervolgde de Italiaan ernstig, »gij moet niet vergeten, dat gij mij geheimhouding beloofd hebt; maar ik moet u het kwade voorteeken nog herinneren: het kan mijn raad zonder vrucht doen zijn; het bedreigt uw leven!"

»Mijn leven?" vroeg De Vogue, »ik dacht, dat het dien Marco Marino . . . ."

»Juist!" zeide de Italiaan haastig, »hij is reeds in Frankrijk; en indien de graaf de hoop kan voeden Marco Marino binnen vier en twintig uren na u te zien, dan zal hij u Paula niet afstaan, al noemt gij ook den naam van Juan Peguero: en uw leven hangt aan een zijden draad!"

De Vogue trachtte vruchteloos te raden, wat er in het hart van den Italiaan omging; waarom deze hem vrees trachtte in te boezemen voor zijn leven, ofschoon zijn belang medebracht, om hem niet af te schrikken, een poging te wagen tot het verkrijgen van Paula's hand. Een oogenblik vermoedde hij, dat Rimini een werktuig was van den graaf of van Marco Marino; doch hij verwierp die gedachte, waarvan hij de onwaarschijnlijkheid inzag.

»Mijnheer De Vogue!" zeide de Italiaan. »Ik heb het gevaar niet verzwegen, dat u boven het hoofd hangt, indien gij den graaf in zijn huis gaat noodzaken uwen wil te gehoorzamen. Maar een Fransch edelman, een officier der Gardes Françaises, die oprecht bemint, laat zich niet afschrikken; en wat ik gezegd heb, zal u in staat stellen om, behoudens de geheimhouding, die gij mij beloofd hebt, voor uw leven te waken. Zoodra gij den graaf gedwongen hebt, Paula aan u af te staan, dan moet zij u volgen; want . . . . de graaf zou haar zeer zeker ergens heenvoeren, waar het u onmogelijk zou zijn haar terug te vinden. Wat het vermogen van Paula Tarsia betreft, indien zij uwe vrouw wordt, dan zult gij ondervinden, dat ik de waarheid gezegd heb." Dit zeggende, nam hij een papier uit de brieventasch, gaf het aan de De Vogue en vervolgde: »Neem dit, en het zal u niet moeilijk vallen zorg te dragen, dat hare voornaamste bezittingen u niet ontgaan; het is echter noodzakelijk, dat gij de goederen in Sicilië aan den graaf in eigendom afstaat."

»Maar indien de graaf er aan twijfelt, of ik die papieren bezit," vroeg De Vogue; »indien hij, hetzij hij mij gelooft of niet, mij evenwel zijne dochter blijft weigeren, wat dan? Zult gij mij dan een middel aanwijzen om dien Juan Peguero uit te vinden? . . . ."

»Neen!" viel de Italiaan hem in de rede, terwijl hij opstond; »heb ik u niet gezegd, dat dit mij niet vergund is? Bovendien ziet gij mij heden voor de laatste maal! De graaf Valarasco zal, hij moet u gelooven! en hij zal u zijne dochter geven, indien hij niet liever verkiest u te doen vermoorden!"

»Vermoorden?" riep De Vogue opstaande. »Signor Rimini! de Spanjaard zal zich bedenken, alvorens de hand te slaan aan een officier der Gardes Françaises: in Frankrijk zou de wet mijn dood wreken, en buiten mijn vaderland zouden mijne wapenbroeders den moordenaar weten te straffen!"

»Het is mogelijk, dat gij waarheid spreekt,

Mijnheer!" zeide de Italiaan koel; »maar de graaf Valarasco is tot alles in staat, om Paula Tarsia aan Marco Marino uit te huwelijken."

»Waarom heeft de graaf Paula aan mij geweigerd, en zou hij mij naar het leven staan, terwijl Marco Marino zich niet om haar bekommert? Waarom wil hij Paula dwingen om Marco Marino te huwen, ofschoon zij hem niet bemint?" vroeg De Vogue.

»Een vader heeft zijn kind lief, en tracht het gelukkig te maken; maar meest altijd wordt hij met ondankbaarheid beloont!" zeide de doctor bedaard.

»Gelukkig!" riep De Vogue verwonderd.

»Ja, gelukkig!" antwoordde de doctor ernstig; toen vervolgde hij: »Gij ziet, Mijnheer De Vogue! dat de lichten verduisteren; het is tijd om mij te verlaten; men wacht u! Ik heb u niets meer te zeggen; vergeet niet, dat gij mij geheimhouding beloofd hebt: één enkel woord kan u het leven kosten!"

Bij het flauwe licht, dat de kaarsen nog om en bij de tafel verspreidden, zag de Vogue de lange zwarte gedaante van den Italiaan, die onbewegelijk achter de tafel stond, doch die voorgenomen scheen te hebben den mond niet meer te openen: want tevergeefs sprak De Vogue hem aan, en er heerschte een volstrekte duisternis in het vertrek, toen de luitenant al tastende de deur bereikte, en zich haastte om het verblijf van Signor Rimini te verlaten.

Op een schoonen morgen van de maand April volgden twee officieren te paard den weg, die van Montfermy naar het landgoed van den graaf Valarasco leidde: twee bedienden reden op eenigen afstand. Vóórdat zij de laan bereikten, welke recht op het kasteel aanliep, hield een der officieren zijn paard staande, en de andere zeide, terwijl hij dit voorbeeld volgde: »Vergeefs zoekt gij mij te doen gelooven, dat u geen gevaar bedreigt; de voorzorgen, die gij neemt, bewijzen het tegendeel: schenk mij uw vertrouwen, Louis!"

»Onmogelijk!" riep De Vogue; »gij weet, ik heb mijn woord van eer gegeven;" en hij vervolgde lachend: »En bovendien, Frédéric! zou er zeer veel moed toe behooren om alles te zeggen, zelfs aan u! Ik weet, dat ik mij aan het gevaar blootstel van als een bedrieger, of, op zijn minst genomen, als een gek te worden teruggezonden, en gij kunt mij beklagen of uitlachen; maar gij kunt mij niet van besluit doen veranderen!"

»Het doet mij leed," hernam De Verac ernstig; »in alle gevallen kunt gij op mij rekenen: indien gij niet terugkomt, dan zal la Brosse hier blijven om op alles een wakend oog te houden, terwijl ik mij naar Clermont spoed, en de Spanjaard zal genoodzaakt zijn u te voorschijn te brengen."

»Is het niet levend, dan is het dood!" zeide De Vogue zoo onverschillig mogelijk; doch hij vervolgde ernstig, terwijl hij zijn paard de sporen gaf. »Hoe het zij, gij hebt mijn brief; vaarwel, Frédéric!"

De Verac verliet den zadel en begaf zich met La Brosse naar het begin der breede laan, toen zijn vriend, gevolgd door zijn kamerdienaar, naar het kasteel reed. Het zal onnoodig zijn te zeggen, hoe De Vogue, die zich in het eerst voorgenomen had geen gebruik te maken van den raad van doctor Rimini, later van gedachten veranderd was; hetgeen hij gezegd had, was bewijs genoeg, dat hij, op geloof aan de woorden van den geestenbezweerder, een tweede poging ging wagen om de hand van Paula te verkrijgen. De kamerdienaar bleef in den zadel zitten, toen zijn meester afsteeg, en zich liet aandienen: zelfs verwijderde hij zich een weinig van het kasteel om zeker van zijn terugtocht te zijn. De Vogue bleef niet lang alleen in het vertrek, waar men verzocht had te wachten, en de graaf, die hem uitnoodigde plaats te nemen, vroeg beleefd, waaraan hij het bezoek van den luitenant te danken had. Behalve het verschil van jaren, bestond er een groot onderscheid tusschen den graaf en De Vogue; de laatste was grooter en blank van gelaatskleur, terwijl de bruine kleur van den eerste bewees, dat hij aan de andere zijde der Pyreneën geboren was. Hij was als naar gewoonte in zwart fluweel gekleed, en ofschoon hij zijn vaderland verlaten had, scheen de Spaansche deftigheid hem terug te houden om kleederen van levendiger kleur te dragen; de luitenant droeg de monteering van zijn regiment.

Al hetgeen de Italiaan gezegd had, kwam De Vogue voor den geest, toen hij den graaf vóór zich zag; hij bleef hierdoor een oogenblik het antwoord schuldig, en zeide toen: »Mijnheer de Graaf! voor eenige maanden heb ik u verzocht mij de hand van uwe dochter te schenken; doch het heeft mij toen niet mogen gelukken u over te halen aan mijne bede gehoor te geven; de liefde, die ik voor haar gevoel, is echter te diep doorgedrongen in mijn hart, dan dat het mij mogelijk zou geweest zijn haar te vergeten, en ik kom u mijn verzoek herhalen."

»Mijnheer De Vogue!" hernam Valarasco koel, terwijl zijn voorhoofd zich fronste, »ik heb u vóór eenige maanden gezegd, wat mij verhinderde aan uw verlangen te voldoen, en gij hadt u zelven een vergeefsche reis en dit herhaald verzoek, en mij eene nieuwe weigering kunnen besparen."

»Mijnheer!" zeide De Vogue haastig, »de kracht van het gevoel, dat mij beheerscht, moet mij verontschuldigen. Mijne afkomst is bekend; ik ben rijk, en mijne vooruitzichten op bevordering zijn zeer gunstig; doch al kon de man, om den wil van wien gij mijn verzoek geweigerd hebt, uwe dochter dezelfde voordeelen aanbieden, de weinige prijs, dien hij schijnt te stellen op het geluk om haar echtgenoot te worden, zou hem die eer evenwel onwaardig maken!"

»Mijnheer!" zeide de Spanjaard trotsch, terwijl hij opstond, »het is voldoende, dat zijn aanzoek mijne dochter en mij welgevallig geweest is; aan mij alléén komt het recht toe, de manier van handelen van een edelman te beoordeelen, dien gij de eer niet hebt te kennen, en die boven uw lof of uwe blaam verheven is!"

De woorden en de toon van Valarasco deden De Vogue het geduld verliezen, en hij zeide driftig: »Het is een eer, naar welke ik niet verkies te dingen! Ook twijfel ik er geen oogenblik aan, dat niemand hem beter kent dan gij; maar juist dit moet u overtuigen, dat Marco Marino de echtgenoot niet kan worden van Paula Tarsia!"

De graaf wierp een doordringenden blik op De Vogue, terwijl zijn gelaat betrok; doch hij bleef onbewegelijk staan, en scheen te willen raden, wat er in het gemoed van den luitenant omging. De Vogue had reeds te veel gezegd, om niet een proef te nemen, welk nut hij van den raad van doctor Rimini kon trekken; te meer, daar het noemen van den naam van Tarsia reeds eenigen indruk gemaakt had: daarom haastte hij zich er bij te voegen: »En om den Graaf Valarasco te bewijzen, dat ik al de bezittingen van Paula Tarsia niet begeer, zoo geef ik de verzekering, dat ik hem de goederen in Sicilië wil afstaan."

De graaf hoorde hem aan zonder van houding te veranderen; haat en spijt stonden op zijn gelaat te lezen. Eindelijk opende hij den dichtgeklemden mond en zeide schamper: »Uw gedrag is een edelman onwaardig; met een woord, dat een kind u onvoorzichtig heeft prijsgegeven, komt gij den vader dwingen aan uw wil te gehoorzamen! Ik heb u reeds gezegd, dat ik u niet voor schoonzoon begeer; doch nu moet ik nog zeggen, dat ik u veracht!"

»Graaf!" riep de Vogue, terwijl hij opstond;— doch hij vervolgde niet. De woorden van den Spanjaard troffen hem tot in de ziel; hij vreesde zelfs, dat de liefde, die hij voor Paula gevoelde, hem verachtelijk gemaakt had, door hem te verleiden om misbruik te maken van het ongeluk, dat den graaf vervolgde.

»Luitenant De Vogue!" vervolgde de Spanjaard spottend, »gij begeert al hare bezittingen niet; het is een grootmoedigheid, die ik van u niet verwachtte, en die mij in u verwondert!"

De Vogue was op het punt om vergiffenis te vragen; doch het gezegde van den graaf stoorde hem in zijne overdenkingen; had hij zich onwaardig gedragen, het was om Paula geschied, niet om hare bezittingen. De zegevierende houding van den Spanjaard bracht hem tot het wanhopig besluit een laatste poging te doen om haar aan Marco Marino te ontrooven, en hij zeide ernstig. »Graaf Valarasco! die grootmoedigheid zal u niet meer verwonderen, als ik u zeg, dat ik een wettig afschrift der papieren van Juan Peguero bezit!"

De uitwerking, welke deze weinige woorden op den graaf schenen te hebben, verbaasde De Vogue, vervulde zijn hart met blijde hoop, en ontsloeg het van een last, die er loodzwaar op drukte. Hij begon aan het vermogen van den raad van doctor Rimini te gelooven, en de wraakzucht, welke op het gelaat van den graaf te lezen stond, kon den man van eer niet bezielen, die zijn geheim verraden ziet.

»Mijnheer!" zeide de Spanjaard eindelijk, »ik kan uw gedrag alleen verklaren door u voor gek te houden; ik ken den man niet, dien gij goedvindt te noemen; ik weet niet, welke papieren gij bedoelt."

»Graaf!" hernam De Vogue, op vasten toon,— het gezegde van den Spanjaard kon hem niet om den tuin leiden: — »een ander dan gij zou zich niet ongestraft van de uitdrukkingen bedienen, die gij u vermeet te gebruiken. Tevergeefs veinst gij mij niet te begrijpen; Juan Peguero is u beter bekend dan mij, en gij weet zeer goed, welke papieren ik bedoel!"

»En gij!" vroeg de graaf somber, denkt gij dan, dat ik mij door u ongestraft zal laten beleedigen?" De Vogue zweeg, en de Spanjaard vervolgde, na zich lang bedacht te hebben: »Ik ben ook jong geweest, en zou kunnen vergeten, wat gij gezegd hebt; het is meer dan tijd om dit onderhoud te eindigen; maar wat is uw voornemen? Wilt gij

mijne dochter dwingen om uwe vrouw te worden, terwijl zij een ander bemint?"

»Neen!" hernam De Vogue schielijk. »Indien zij een ander bemint, dan kan hare hand mij niet gelukkig maken; maar ik moet haar zien; zij zelve moet mij zeggen, wat ik te hopen of te vreezen heb!"

»Zij zelve?" vroeg de Spanjaard, en hij vervolgde terwijl zijn mond zich tot een krampachtigen grimlach vertrok. »Het zij zoo! ik zal haar halen; binnen één oogenblik ben ik terug."

»Graaf Valarasco!" zeide De Vogue, »sta mij toe u te vergezellen of laat haar roepen!"

»Luitenant De Vogue!" hernam de graaf somber, terwijl hij bleef staan, »het schijnt, dat gij het gebieden gewoon zijt. Maar één vraag nog: blijft gij volharden bij dat verzoek?" De Vogue knikte toestemmend met het hoofd; en de graaf vervolgde: »Het is mij wèl; ik zal haar laten roepen!" Hij trad naar de tafel, schelde, en toen de knecht binnengekomen was, gaf hij hem zijne bevelen. De meeste bedienden van den graaf waren vreemdelingen, en De Vogue, die geen Spaansch kende, kon niet verstaan, welke last aan den knecht werd opgedragen, ofschoon hij den naam van Paula hoorde noemen. Vol ongeduld zag hij hare komst te gemoet; van haar zou het dus afhangen om hem het toppunt zijner wenschen te doen bereiken; want de macht, die Signor Rimini hem in handen gegeven had, dwong den graaf, zich naar zijn wil te schikken; van Paula hing thans alles af, en zij beminde hem! De Spanjaard zag met oogen, die van wraakgierigheid fonkelden, naar den jongeling, die hem geheel vergeten had.

Zoodra de deur geopend werd, deed De Vogue een schrede voorwaarts; doch zijne blijde verwachting werd teleurgesteld: in stede van Paula traden er twee bedienden in het vertrek en sloten de deur. Voordat hij het woord tot den graaf kon richten, zeide deze met somberen ernst: »Indien gij zoo dwaas geweest zijt om een oogenblik te gelooven, dat ik mij verlegen zou laten maken, en mij laten bedriegen door uwe woorden, of mijne dochter zou vernederen door de verklaring van uwe liefde te moeten aanhooren, dan hebt gij u bedrogen; en ik zal u bewijzen, dat een Spaansch edelman zich niet ongestraft laat beleedigen. Geef uw degen over!"

»Dat nimmer!" riep De Vogue, die met verontwaardiging vervolgde: »Indien gij niet liegt, indien gij een edelman zijt, beproef dan zelf hem mij te ontnemen!" De graaf zeide iets in het Spaansch en vervolgde, kwaadaardig grimlachend, terwijl de twee Spanjaarden elk een lang pistool uit den zak van hun rok te voorschijn haalden: »Ik heb u gezegd, dat ik u veracht! Gehoorzaam, of. . . ."

»Of de edele graaf laat mij vermoorden!" riep De Vogue schamper, en hij vervolgde dreigend, terwijl hij de hand aan het gevest van zijn degen sloeg, toen de graaf toestemmend met het hoofd knikte: »Vóórdat gij naar uw meester luistert, moet ik u zeggen, dat een Fransch officier zijn degen nimmer overgeeft, en dat men in Frankrijk niemand straffeloos vermoorden kan."

»Zij zijn getrouw!" zeide de graaf somber, waarna hij weder in het Spaansch de knechts gelastte de hanen van hunne pistolen te spannen en hij vervolgde: »Voor de laatste maal, Luitenant De Vogue! of zij schieten u onder den voet!"

»Zij zullen het niet doen!" riep De Vogue, die zelfs in dit oogenblik zijne tegenwoordigheid van geest niet verloor, en aan de woorden van doctor Rimini dacht. »Zij zullen het niet doen; want ik ben hier even veilig als in het midden mijner dappere grenadiers; van alle zijden slaat men het kasteel gade, en het uur der wraak zou spoedig slaan!"

De graaf hield het woord terug, dat hem op de tong lag; want er werd aan de deur geklopt. Hij beval haar te openen, en de knecht, die binnentrad zeide: »De kamerdienaar van mijnheer den luitenant, die heeft blijven weigeren den zadel te verlaten, verlangt nu zijn meester te spreken!" De Vogue trok zijn linker handschoen uit, wierp hem naar de deur en zeide bedaard: »Geef hem dit, en zeg hem dat hij wachte!" De twee Spanjaarden wisselden een blik, toen hun makker zich verwijderd had, en vóórdat de graaf den mond opende, vervolgde De Vogue op koelen toon: »Gij ziet, dat ik u niet bedrieg! Ik heb nog iets aan den graaf Valarasco te zeggen; in zijn belang stel ik hem voor, om die twee lieden weg te zenden, indien hij dan nog bij het voornemen volhardt; om mij te doen vermoorden, dan kan hij hen weder terugroepen!" De graaf bedacht zich en wierp een vorschenden blik op De Vogue; toen richtte hij het woord tot zijne knechts; één hunner gaf zijn pistool aan zijn meester over en zij verlieten het vertrek.

»Graaf!" zeide De Vogue ernstig, »gij ziet, dat ik mijne voorzorgen genomen heb; maar ik moet u nog meer zeggen; de papieren van Juan Peguero bevinden zich verzegeld in handen van een man

van vertrouwen en van veel invloed: indien ik niet op een bepaald uur in Clermont terug ben, dan breekt hij het zegel, en het geteekende stuk, dat ik bij de papieren gevoegd heb, zal hem aanwijzen, wat hij te doen heeft, en waar hij mij zoeken moet. Ik begeer niets meer, dan dat het Paula Tarsia vergund worde den echtgenoot te kiezen, dien zij verlangt, en dat zij zelve over mijn lot beslisse."

De Spanjaard gaf geen antwoord en scheen te willen raden, of de luitenant waarheid zeide. Toen bleef hij, in sombere gedachten verdiept, staan, en De Vogue begreep, dat zijn leven of dood van het besluit afhing, dat de graaf nemen zou; hij dacht aan zijne moeder, aan Paula, en zijn hart klopte, ofschoon hij met gerustheid het gevolg zijner woorden scheen af te wachten. Eindelijk stak de Spanjaard de hand langzaam naar de schel uit, en de twee knechts traden binnen; hij bedacht zich, en zij verlieten op last van hun meester weder het vertrek, zoodat De Vogue in onzekerheid bleef wat er gebeuren zou, ofschoon hij den naam van Paula had hooren noemen. Doch toen de deur eenige oogenblikken later geopend werd, zag hij zijne wenschen onverwacht vervuld: de dochter van den graaf trad haastig in de kamer; doch zij bleef verwonderd staan, toen zij De Vogue vóór zich zag. Het wijde witte kleed, dat zij droeg, zoowel als de gedeeltelijke voltooiing van haar kapsel, bewees, dat zij zich onder de handen van hare kamenier bevonden had, toen zij geroepen werd, en zij liet een bloem vallen, terwijl zij de eerbiedige buiging van den luitenant beantwoordde, en de slippen van den kanten doek over elkander sloeg, welke achteloos over hare schouders geworpen was. De Vogue, die te sterk aangedaan was om één woord te uiten, deed een schrede voorwaarts, raapte de bloem op, en bood haar Paula aan; een bevallig lachje, dat zich op haar schoon en regelmatig gelaat vertoonde, beloonde hem voor deze beleefdheid, en de uitdrukking van hare groote zwarte oogen, zoowel als de lichte blos, die zich op hare bleeke wangen vertoonde, gaf genoeg te kennen wat zij gevoelde, toen de vingers van De Vogue hare hand even aanraakten.

»Paula! uw vader heeft u laten roepen," zeide de graaf onvergenoegd; en hij vervolgde ernstig: »Gij weet, dat de vader van Marco Marino mij het leven gered heeft; uit dankbaarheid, en uit verlangen om u gelukkig te zien, is het mijn wensch steeds geweest, dat hij uw echtgenoot zou worden; uwe moeder, gij hebt het zelve in haar testament gelezen, heeft dit huwelijk goedgekeurd; Marco Marino is met u grootgebracht; hij bemint u, en gij hebt hem uwe hand beloofd. Dat alles heb ik aan uijnheer De Vogue gezegd, die ons de eer aandoet om u ten huwelijk te vragen; doch hij wenschte uit uw eigen mond de verzekering te ontvangen, dat zijn verzoek te laat komt, dat gij reeds een echtgenoot gekozen en hem trouw beloofd hebt."

Paula werd even wit als haar kleed, toen haar vader haar aansprak; eerst toen sloeg zij acht op de uitdrukking van zijn gelaat, en ten tweede male liet zij de bloem vallen; haar oog viel op het pistool, dat op de tafel lag. De Vogue zag met droefheid naar het meisje, dat hij zoo vurig beminde, en dat buiten staat was om dadelijk te antwoorden; hij zeide haastig, terwijl zijn toon geschikt was om haar moed en vertrouwen in te boezemen: »Mejuffrouw! mijnheer de graaf heeft de waarheid gezegd; voor de tweede maal kom ik verzoeken om uwe hand; zonder u heeft het leven al zijne bekoorlijkheid voor mij verloren; daarom heb ik verlangd, dat gij zelve zoudt beslissen over mijn lot. Veroorloof mij u te zeggen, dat de erkentenis voor een ontvangen dienst een vader niet mag — dat het verlangen zijne dochter gelukkig te maken, hem nimmer kan doen besluiten, om haar een echtgenoot op te dringen; indien de vrouw beroofd werd van het recht, de uitspraak van haar hart te volgen, welk geluk zou haar het huwelijk dan aanbieden? Het zou een dwang zijn, in strijd met alle menschelijke en goddelijke wetten. Maak dus van uw recht gebruik; nog is het tijd. En uwe moeder! gij weet immers, hoezeer zij u beminde; kunt gij twijfelen, wat zij zou zeggen, indien gij haar niet verloren hadt? zou zij hare dochter willen berooven van het heilige recht, een echtgenoot te kiezen!"

»Geef antwoord, Paula!" riep de graaf driftig. »Kunt gij u nog bedenken? vergeet gij, dat uw vader borg is gebleven voor uwe trouw? Als het woord niet heilig meer is, indien de dankbaarheid voor het redden van het leven van een vader, indien kinderlijke gehoorzaamheid geene plichten meer zijn, wat zal er dan langer heilig wezen? gij hebt zelve gelezen, wat uwe moeder verlangd, wat zij u gelast heeft; bedenk . . . ."

»Graaf!" viel De Vogue hem met ernst in de rede, terwijl hij hem twee schreden naderde: »Ik heb verlangd, dat Paula Tarsia zou kunnen spreken, zooals haar hart het haar ingeeft. Indien

gij u op dat testament blijft beroepen, dan heb ik ook papieren, die voor mij spreken zullen."

»Luitenant!" zeide de graaf somber, en zijne hand strekte zich naar het pistool uit, en hij vervolgde: »Paula! ik vrees, dat gij mijnheer De Vogue tot uw echtgenoot zult moeten nemen, en dat hij er u toe dwingen kan; want hij is in het bezit van een geheim, waarvan mijn leven afhangt. Indien gij mij verraden hebt, ik vergeef het u!"

»Mijnheer De Vogue!" riep Paula met drift, terwijl zij trotsch het hoofd oplichtte; hare oogen flonkerden, en ofschoon zij zoo mogelijk nog bleeker werd, trad zij fier naar de zijde van haar vader.

»Paula!" riep De Vogue met vuur, »ik heb den graaf met gevaar van mijn leven genoodzaakt mij het geluk te gunnen u te zien, en u vrij te laten in uwe keuze. Heb ik misdaan? wil het mij vergeven: want ik kan niet leven zonder u. Volg gerust de inspraak van uw hart; voed geene vrees, hetzij gij mij tot uw echtgenoot verkiest of niet, ik zweer u bij al wat heilig is, dat het leven en de goede naam van den graaf mij even heilig zullen zijn, als ware hij mijn eigen vader!"

De verontwaardiging, die Paula bezielde, had, toen De Vogue sprak, voor onzekerheid plaats gemaakt; het wapen, dat op de tafel lag, bevestigde de woorden van den man, dien zij beminde. De Vogue zag den tweestrijd, waarin zij verkeerde, toen de graaf schamper vroeg: »Kan de dochter van den graaf nog aarzelen?" en hij zeide vol gevoel: »Geloof niet, Paula! dat het bezit van uwe hand eenige waarde voor mij zou hebben, indien uw hart mij niet behoorde. Ik u dwingen? ik wil liever sterven! . . . . . ."

»Louis!" riep Paula snel, terwijl zij hem hare hand toereikte. Opgetogen van geluk, drukte De Vogue die aan zijne lippen; toen keerde zij zich haastig tot den graaf, en vervolgde met geestdrift: »Mijn vader! gij kunt u op hem verlaten: hij zal u niet verraden, ik blijf . . ."

»En Marco Marino?" vroeg de graaf somber, terwijl hij het pistool in de hand nam. — »Ik bemin hem niet, nooit. . . . ." — »En wilt gij dan, dat hij sterve?" vroeg de graaf, haar in de rede vallende, terwijl hij op De Vogue wees, »verlangt gij den dood van den dwaas, dien gij bemint?"

»Vader!" riep zij, den graaf naderende; maar hij stiet haar terug. Toen vatte De Vogue haar bij de hand en zeide met geestdrift: »Vrees niets, Paula! zoolang gij mij bemint, kan ik niet ongelukkig zijn; en moet ik sterven, dan zal mijn dood u evenwel van Marco Marino verlossen!"

»En wij sterven te zamen!" riep Paula, terwijl zij hem in hare armen klemde, toen de graaf zijn pistool ophief. De Spanjaard liet zijn wapen zakken, en hij strekte juist de linkerhand naar de schel uit, toen men aan de deur klopte. »De kamerdienaar van mijnheer De Vogue verlangt hem te spreken," zeide de knecht, die op de toestemming van zijn meester was binnengetreden. De Vogue vatte het woord op, en toen de knecht zich voor een oogenblik verwijderd had, zeide De Vogue, nadat hij Paula naar een stoel geleid had, op vastberaden toon: »Graaf Valarasco! het huwelijk, waarop gij gehoopt hebt, is onmogelijk geworden. Vroeger heb ik u den tijd gelaten om de bedienden te roepen, die mij vermoorden moesten; het geluk lacht mij op dit oogenblik te zeer toe, dan dat ik niet meer zorg zou dragen voor mijn leven: ik heb een moeder, die haar zoon wacht; ik reken op het bezit eener vrouw, die mij bemint; roep uwe sluipmoordenaars binnen; maar reken er op, dat ik mij verdedigen zal! Onderwerpt gij u aan hetgeen de noodzakelijkheid van u vordert, staat gij Paula Tarsia aan mij af, dan beloof ik u op mijn woord van eer, dat de goederen in Sicilië uw eigendom zullen worden, en dat ik nimmer van de papieren van Juan Peguero een woord zal spreken!"

De graaf bedacht zich lang; de wraakzucht kampte met de overtuiging, dat de rede hem aanried, zich aan het verlangen van De Vogue te onderwerpen; eindelijk zeide hij met een doffe stem: »Gij zijt op dit oogenblik de machtigste; gij hebt slechts te zeggen, wat gij verlangt."

Ditmaal ontving de kamerdienaar bevel om mijnheer De Verac te roepen. Deze boog zich, toen hij binnentrad, voor Paula en voor den graaf, die deze beleefdheid vergat te beantwoorden, en De Vogue zeide, zonder zijne vreugde te laten blijken: »De Verac! mijnheer de graaf is zoo goed, mij de hand zijner dochter af te staan, en mejuffrouw Paula doet mij de eer aan, mij tot haar echtgenoot te verkiezen; en aangezien mijn verlof zoo spoedig ten einde loopt, en de notaris van uwe ouders juist heden den dag bij hen doorbrengt, zoo zullen wij ons alle vier op weg begeven, om, in tegenwoordigheid van mijnheer en mevrouw De Verac, de huwelijksvoorwaarden op te maken."

Op den eersten dag der maand Mei waren al de zalen van het Hôtel de Vogue, in de rue St. Honoré te Parijs, des avonds rijk verlicht; de koetsen brachten nog gestadig nieuwe gasten aan,

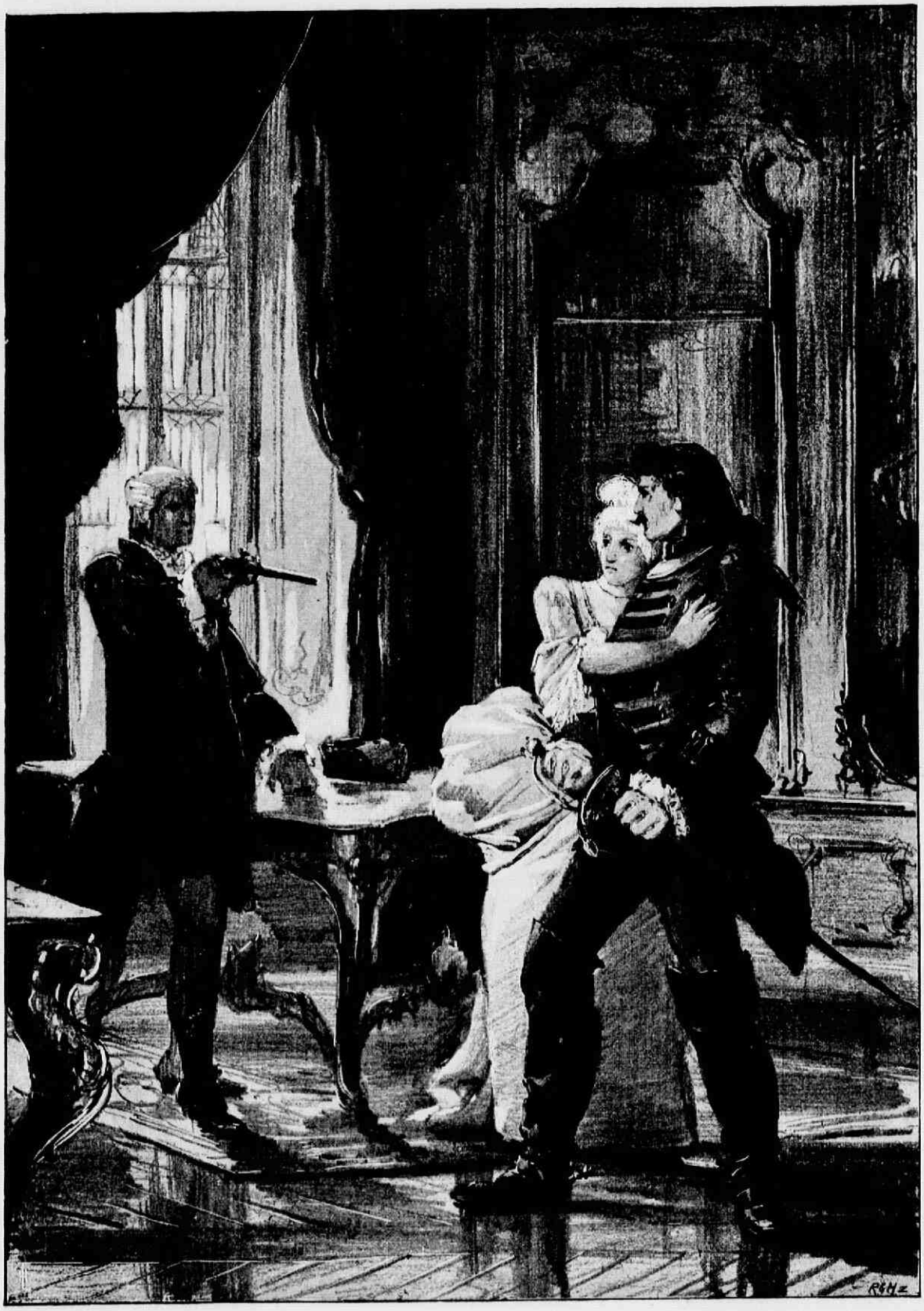

»En wij sterven te zamen!" riep Paula, terwijl zij hem in hare armen klemde, toen de graaf zijn pistool ophief.

Het huis van het Zeewijf. — Diverse Novellen. Bladz. 114.

ofschoon het aantal genoodigden, die reeds waren aangekomen, zeer groot was; men vierde de bruiloft van Louis Charles De Vogue en Paula Tarsia. De een zeide: dat de bruid geen ouders meer had, dewijl er niemand van hare familie op het feest tegenwoordig was; de ander wist, dat dit huwelijk tegen den zin was van hare ouders; doch men was het ééns, dat de bruid zeer schoon was; over haren rijkdom werd ook verschillend gesproken.

De Vogue, die, toen de avond reeds ver gevorderd was, zijne bruid voor een oogenblik verlaten had, om een wandeling door de zalen te doen, trad naar De Verac, die met den ridder D'Auteuil stond te praten, en vroeg: »Heeft een van u beiden De Latude ook gezien?"

»Neen!" zeide De Verac; »hij zou met den markies komen! maar zij zijn er nog niet." — »En onze bruidegom zal zich niet lang alleen verheugen over zijn bezoek bij doctor Rimini," zeide de ridder lachend, en hij vervolgde: »Of gij het wilt weten of niet, van dat oogenblik af, dagteekent uw geluk; en wat onzen vriend De Latude betreft, gisteren sprak ik hem te Versailles; hij was gekleed alsof hij de bruidegom was, en geen wonder, de markiezin had hem gehoor verleend, en gij kunt u zijne vreugde voorstellen: zij heeft beloofd, voor zijn geluk te zullen zorg dragen."

»Is het mogelijk?" zeide De Vogue verwonderd; doch De Verac riep: »Daar is Du Coudray met den ridder De Méhégan!" Van wederzijde naderde men elkander, en D'Auteuil zeide vroolijk:

»Maar, Mijnheer de Markies! het is niet geoorloofd, om met zulk een treurig gezicht op een bruiloft te komen. Indien gij op het biljard verloren hebt, waarom blijft gij niet te huis?"

»Gij weet, dat de ridder onverbeterlijk is," zeide De Vogue; »maar waarom is De Latude niet met u medegekomen?" — »Ja, waarom?" vroeg De Verac, en daar Du Coudray niet antwoordde, zeide de markies ernstig: »Omdat hij in den verleden nacht in naam des Konings is gevangen genomen!"

Doctor Rimini had aan De Vogue gezegd, dat deze hem nimmer zou wederzien, en hij had waarheid gesproken; de gelukkige echtgenoot van Paula trachtte zelfs te vergeefs eenige berichten nopens den Italiaan in te winnen; het onverklaarbaarste was echter, dat de betaling der vijftigduizend livres nimmer werd gevorderd.

J. F. OLTMANS.

LUCIE.

Lucie.

Niettegenstaande het reeds veel jaren geleden is, dat ik met de Condor naar Noord-Amerika vertrok, zoo herinner ik mij echter dikwijls, en steeds met genoegen, den gullen kapitein en de passagiers, die met mij op zijn bodem de oude wereld verlieten. Het waren twee Duitschers en één Franschman: de eersten zullen zeker, indien zij nog in de Vereenigde Staten zijn, wel met wat minder enthousiasme over dat land spreken dan toen; misschien zijn zij ook, zoo zij al niet vergeten hebben, dat hun weerzin tegen het despotisme de oorzaak was, dat zij hun vaderland, en de herrinneringen aan den geboortegrond verbonden, hadden opgeofferd, reeds gewoon geworden om in een vrij land, en zelfs een Christenland, de slavernij te zien in stand houden, en het gemeen recht doen over diegenen, welke zoo edel of zoo dwaas zijn om hunne stemmen te verheffen tegen dit barbaarsch en onwettig gebruik, dat zich alleen kan doen verontschuldigen door het eigenbelang der bezitters van de slaven. Maar wat wil dit zeggen? het bewijst niets. Want waarom zou het aan een vorst niet vrijstaan, om millioenen onderdanen te regeeren naar zijn welbehagen, als het een enkelen ingezetene van een vrijen staat geoorloofd is een hondertal zijner natuurgenooten als slaven te gebruiken? En, wij beminnen immers de vrijheid, geven er goed en bloed voor. Onze voorouders hebben er tachtig jaar voor gestreden. Daarom ..... doch ik raak geheel van de wijs; ik zou u daar, op mijn woord, gaan bezighouden met de hersenschimmen van mijne goede reismakkers, en ik wilde u nu niet van hen vertellen, ofschoon zij de goedheid en vriendelijkheid zelve waren, en niets mij meer zou verheugen, dan nog eenige dagen met hen door te brengen, al ware het dan ook weder in de kajuit van een koopvaardijschip, ja zelfs in die van een trekschuit; neen, ik wilde u iets verhalen van den derden passagier.

De heer Perville was zoo beleefd en voorkomend als zijne landgenooten gewoonlijk zijn, doch niet zoo spraakzaam. Ik schreef dit niet zoozeer aan zijne jaren, dan wel aan tegenspoeden toe, die hem wellicht getroffen hadden; zelfs de kapitein wist ons niets naders van hem te vertellen dan wij reeds zelven van den Franschman, bij toeval, vernomen hadden, namelijk, dat hij planter geweest was. Niemand van ons was onkiesch genoeg, om door onbescheidene vragen een wetenschap te verkrijgen, welke naar ons gevoelen had moeten uitgelokt worden door de openhartigheid, waarmede wij onzen levensloop en onze vooruitzichten in de toekomst hadden verhaald. Het liefst sprak hij over de landhuishoudkunde; gewoonlijk had hij het zeer druk met den oudsten Duitscher over de ontginning van woeste gronden, en over het geheel gaf zijn onderhoud de bewijzen van een goede opvoeding en van veel ondervinding.

Wanneer het gesprek over de vrouwen liep, dat nogal veeltijds plaats vond, en dat vooral nogal luidruchtig kon worden, als onze opperstuurman, die een vroolijke snaak was, zijne voeten in de kajuit gezet had, dan liet Monsieur Perville het meestentijds aan ons, jongelieden over, om het gesprek aan den gang te houden. Meermalen meende ik dan een treurige herinnering bij hem te zien opwellen, en als de vertellingen van onzen stuurman ons deden schateren van lachen, en ook zelfs hem een glimlach afpersten, dan was er evenwel iets pijnlijks in dien lach, en ik besloot bij mij zelven, dat een ongelukkige liefde, of de droefheid over een ongelukkigen echt hiervan oorzaak was; want ik wist niet, of hij getrouwd was of niet.

Op zekeren dag, ja, indien ik mijn reisjournaal wilde opslaan, zou ik u den juisten datum kunnen zeggen, en uit welke streek de wind woei; maar dat doet er niet toe; genoeg, het regende als in den kwaden mousson, en dit veroorzaakte zeker, dat de opperstuurman eens in de kajuit kwam kijken, hoe de heeren het zoo al hadden, en — want men dronk in dien tijd nog op alle schepen sterken drank — het aanbod van een glas cognac niet afsloeg, maar het, als heilzaam voor de nattigheid, op onze gezondheid uitdronk. Hetzij hij nu hierdoor spraakzaam werd, of dat hij, nu den

smaak er van weg hebbende, besloot te wachten, of men hem ook misschien nog eens zou inschenken, ten minste hij ging zitten zonder verlof te vragen; hetgeen ook niet noodig was, omdat hij lang gevaren had met onzen kapitein, en wij hem gaarne hoorden vertellen van ouden en jongen Jan, zooals hij gewoon was te zeggen. In 't kort, hij ving al dadelijk aan met een krachtige lofrede op den cognac van Mr. Perville en op de heilzame uitwerkselen van dien drank in het algemeen, en verhaalde ons, hoe hij eens met een maat gevaren had, die d.... landziekig geworden was, omdat zijne vrouw met een gepasporteerd sergeant van de mariniers was doorgegaan, en hoe die maat enkel en alleen door het dagelijksch gebruik van cognac weder een vroolijke jongen was geworden.

Waarschijnlijk vreesde de stuurman, dat men vergeten zou zijn glas nog eens te vullen; misschien deed hij het ook uit gewoonte en zonder het te weten: hoe het zij, hij schoof zijn glas naar de flesch, stond op, zag door de lantaren, zoo het scheen, naar de lucht, en wreef zich de handen. De beleefdheid vorderde zeker van hem, om niet terstond heen te gaan, toen Perville, zonder verder verzoek af te wachten, zijn glas nog eens gevuld had; hij bleef ten minste staan en dronk tegen zijne vaste gewoonte aan, met kleine teugen, hetzij ons gesprek hem boeide, of omdat hij wanhoopte, dat hem nog eens ingeschonken zou worden.

Een onzer merkte lachend aan, dat de zeelieden vooral dikwerf het geluk hebben, dat hunne kinderen vanzelf komen; onze kapitein hernam, dat hij, ofschoon ongetrouwd, en dus geene partij behoevende te kiezen voor de vrouwen der zeelieden, echter van oordeel was, dat alles van de keuze eener echtgenoot afhing, en dat het er weinig toe deed, of men een landkrab of een zeerob was, als men slechts een brave vrouw had. Voor het overige gaf hij te kennen, dat zijne vrouw het nimmer zou moeten wagen hem te bedriegen; want dat hij op dat punt geen gekscheren verstond. Het zal u niet verwonderen, dat wij met hem instemden om de ontrouwe vrouw te verwenschen; de jongste onzer zeide, dat hij zijne vrouw vermoorden zou, indien hij van hare ontrouw overtuigd was, en evenwel had ik hem den vorigen dag zien lezen in Shakspeare's Othello. De stuurman oordeelde, dat het sop de kool niet waard was, en dat een stevige oorlam de beste medicijn was voor ontrouw en liefdepijn. Wij lachten om de philosophie van onzen stuurman, en hij, die vóór hem gesproken had, riep: »Dan schijnt ge er net over te denken, beste jongen! als die Franschman, die placht te zeggen: »Quand on ne le sait pas, c'est ...."" maar hij vervolgde niet, want nu eerst viel zijn oog op Perville, die, zonder zich in het gesprek te mengen, zoo het scheen, aandachtig zat te lezen; de doodelijke bleekheid van diens gelaat trof ons, toen wij de richting van den blik volgden van hem, die zweeg uit vrees van iets te zeggen, dat Perville onaangenaam kon zijn. Slechts de stuurman sloeg er geen acht op, en zeide: »Welnu, die Franschman?...." en vervolgde, toen hij geen antwoord bekwam: »Maar wat zegt mijnheer Perville er van?"

»Wat ik zeg?" uitte Perville, opspringende, toen het woord zoo plotseling tot hem gericht werd; daarop vervolgde hij bedaard, terwijl hij langzaam het hoofd oprichtte en het boek voor zich nederleide: «Wat zal ik zeggen tegen jongelieden, die, zonder ondervinding of nadenken, schertsende spreken over iets, dat den echtgenoot, die zijne vrouw bemint en hoogacht, meer ter harte gaat dan het leven, meer misschien dan het verlies van zijne eer; want hij heeft geene toevlucht meer in de armen eener vrouw, die hem liefheeft, wier liefde aanwint in kracht en zelfverloochening, naarmate hij er meer behoefte aan heeft. Zij kan niet meer zeggen: »Laat de geheele wereld u verachten, ik, ik zal u voor allen liefhebben!" want hij veracht zijne vrouw, de moeder zijner kinderen, zoo hij er heeft; zij is het, die hem zijne eer ontnomen heeft, en zijne kinderen, welke hij als een zegen des Hemels beschouwde, worden hem een vloek; zij kluisteren hem aan de echtbreekster, die alle wetten vertreden heeft!" Zijne stem verhief zich, naarmate hij in zijne rede vorderde, en hij vervolgde, geheel medegesleept door het gevoel, dat hem beheerschte: »Ongelukkigen of liever gelukkigen! die spreken kunt over ontrouwe vrouwen, en u voorneemt haar te dooden, en dit al lachende; helaas! gij zoudt het niet doen, indien gij, even als ik, met het ontbloote moordtuig vóór het bed uwer vrouw gestaan hadt. Gelooft mij, en waarom zoudt gij aan mijne grijze haren geen geloof schenken? zeven en dertig jaren zijn er verloopen, sedert ik haar, met wie ik gehuwd was, en het kind, dat zij mij geschonken had, in hun bloed drijvende, aan mijne voeten zag liggen, en telkens als ik dat oogenblik herdenk, — en gaat er geen dag om, dat ik er niet aan denk? — dan rijzen mijne haren te berge, en de hand, die ik eenmaal dreigend en gewapend tegen de moeder

van mijn kind verhief, siddert, alsof een vloek haar getroffen had!"

Het was nu onze beurt om verbaasd te zijn. Hij die daar zat, gaf niet onduidelijk te kennen, dat hij ten uitvoer gebracht had, hetgeen wij zooeven gezegd hadden zelven te willen doen: hij had een mensch, een vrouw, zijne echtgenoot vermoord, en evenwel gevoelden wij geen afgrijzen voor hem: de uitdrukking zijner stem, het berouw, de droefheid, die op zijn gelaat te lezen stond, gevoegd bij ons gevoel van eigen schuld, maakten hem ten voorwerp van ons medelijden, en gaven hem een heilig recht op ons vergeten van hetgeen hij gezegd had. Wij bewaarden een diep stilzwijgen.

Plotseling klonk er een luid: »Pouah!" door de kajuit; het was het gewone geluid, waarmede onze stuurman steeds zijn glas leegdronk; doch nu was het bijzonder sterk; waarschijnlijk was tevens de eerste uitbarsting van zijn gevoel over hetgeen hij gehoord had. Toen zeide hij, en er lag niet weinig verwaandheid en afkeuring in zijne woorden: »Ik geloof, dat me maat in zijn dom verstand het beter gelapt heeft; want nooit heb ik hem hooren klagen, dat de haren van zijn pruik onder zijn zuidwester overeind gingen staan, en zijne handen hadden nooit de beverasie, dan wanneer hij nuchter was, en dat gebeurde zelden; dus houd ik het met den cognac, onder je wel meenen."

Een kleine beweging, welke de kapitein met de hand maakte, terwijl hij zijn voorhoofd rimpelde, was zeker een sein voor onzen stuurman, dat zijne tegenwoordigheid op het dek noodig of in de kajuit geheel overtollig was; ten minste hij vertrok zonder verder iets te zeggen, en het is mij nog niet zeker, of de teleurstelling, welke hij liet blijken, en zijne buiging, het gevolg waren van onvoldane nieuwsgierigheid en beleefdheid, of dat beide alleen betrekking hadden op de flesch.

Perville scheen niets bemerkt te hebben van het gezegde of het vertrek van den man, die door zijne bepaalde vraag hem den mond had doen openen, en ons bekend maken met een schrikwekkend oogenblik zijns levens; hij was opgestaan en volgde den stuurman werktuigelijk: doch de stilte, die er bleef heerschen, — want geen onzer had nog gesproken, — en die zoo afstak met het gelach, dat hij had doen verstommen, maakte zeker een einde aan de overdenkingen, waarin hij zich verloren had. Snel zich omkeerende, trad hij weder naar de tafel, hield de hand een oogenblik voor zijn gelaat, zette zich weder neder op de plaats, welke hij zoo even verlaten had, en zeide langzaam, terwijl hij zijne hand liet zakken en zijn blik op ons vestigde: »Mijne Heeren! ik heb te veel gezegd, om niet alles te zeggen; het aaneengeschakeld herdenken aan de dagen van vreugde en verdriet, die ik beleefd heb, zal mij smartelijk vallen; maar ik stel prijs op uwe achting en vereer uwe bescheidenheid, welke u tot heden en zelfs nu nog weerhoudt, om te vragen naar hetgeen mij het leven vergald heeft. Gij hebt mijne stilzwijgendheid geëerbiedigd; ik zeg er u dank voor; maar hetgeen mij gebeurd is, kan u tot een nuttige les verstrekken. Zooals ik zeg, het zal mij moeite kosten om te spreken; maar eenmaal bekend met hetgeen mij zoo neerslachtig maakt, zult gij voortaan vermijden, om in mijne tegenwoordigheid te spreken over iets, dat mijne wonden, die nimmer heelen zullen, wederom zou kunnen doen bloeden." Als uit één mond gaven wij te kennen, dat wij met de uiterste belangstelling zouden luisteren, en hij zeide na zich een oogenblik bedacht te hebben:

»Gij weet, dat ik Louis Perville heet en een Franschman ben, en waarschijnlijk niet veel meer; het doet er weinig toe, of ik aan de noordelijke of zuidelijke grenzen geboren werd: het is genoeg gezegd, dat ik mijne ouders beide verloren had, toen het oogenblik dáár was, dat ik mij vestigen moest. Mijn vader, die de laatste twintig jaren op het land had geleefd, had zich beziggehouden met de bebouwing van het landgoed, dat hij mij naliet; doch ofschoon ik zelf geen vijand was van al hetgeen de landhuishoudkunde betrof, gevoelde ik echter weinig genegenheid, om dit op zulk een kleine schaal te doen, als mijne middelen mij dit vergunden. Het strookte weinig met mijn driftigen aard; het streelde mijne eerzucht niet, om mij op mijne jaren op het land te begraven, en ik stond in beraad, of ik mij zou toeleggen om een of ander rechterlijk ambt te verkrijgen of in dienst te treden. Een paar oude vrienden van mijn vader, die nog leefden en nogal invloed hadden aan het hof, gaven mij het vooruitzicht, dat mijne wenschen, door hen ondersteund, niet moeielijk zouden te vervullen zijn; ook behoefde het mij misschien niet veel geld of moeite te kosten om te bewijzen, dat ik van adel was, en dat deed veel af in dien tijd, zooals thans wederom het geval is; gij weet het zoo goed als ik, de guillotine heeft vergeefs gewerkt; er is nog geene gelijkheid onder de menschen.

»Een brief, dien ik uit St. Domingo ontving,

deed mij echter, zoo niet van die voornemens geheel afzien, ze ten minste verschuiven. Een oom, dien ik daar had, berichtte mij den dood van zijn zoon en éénig kind, en noodigde mij uit, om, zoo mijn vader het toestond, de plaats van den overledene te komen vervullen en zijn erfgenaam te worden. Ik had geen vader meer, toen mij de brief in handen kwam; niets noopte mij in Frankrijk te blijven, of weerhield mij om eene reis over zee te doen; het verzoek van mijn oom strookte te wel met mijn belang, en de behoefte, welke ik gevoelde om mij te verplaatsen; het eentonige leven vooral, sedert ik alleen was, verdroot mij, en mijn besluit was spoedig genomen: ik vertrok.

Mijne reis was voorspoedig; doch het eerste bericht, dat ik aan de Kaap inwon, zoodra ik mijne voeten aan land zette, had mij reeds moeten waarschuwen, dat mij weinig heils op dat eiland wachtte. Ik ontving de droevige tijding van het afsterven van den goeden ouden man, die mijne komst met ongeduld verbeid had, ik kwam te laat; en slechts juist van pas om in mijne rechten van erfgenaam te treden. Ik was weder alleen; maar nu in een vreemd land, en ofschoon het vermogen, dat nu het mijne was geworden, zeer aanzienlijk was, zoo kon ik mij echter daar niet over verheugen, nu hij, die het mij geschonken had, mijne zorgen niet meer behoefde, noch mijne dankzegging kon aannemen.

«De uitgestrekte plantage, die nu mijn eigendom was, lag in de nabijheid van St. Louis du Morin, en door een zonderling toeval heette zij la Succession. Natuurlijk ging er een geruime tijd voorbij, voordat de bemoeiingen waren afgeloopen, met welke de inbezitneming van een erfenis van dat belang gewoonlijk gepaard gaat; ook duurde het lang, voordat ik kon zeggen eenigszins bekend te zijn met den eigendom, die kortelings de mijne geworden was. Gelukkig was mijn oom een man van orde geweest, en tot mijne niet geringe vreugde ontwaarde ik al spoedig, dat zijn verstandig gedrag een heilzamen invloed op den geest der negers had gehad, waarom ik niet naliet, evenals ik vernam dat zijne gewoonte was geweest, zachtheid met gepaste gestrengheid te paren. Helaas! waarom hebben alle planters niet evenzoo gehandeld?

»Eens toen ik mij naar een plantage begeven had, welke iets meer landwaarts inlag dan die, welke mij behoorde, met het voornemen om met den eigenaar te spreken over hetgeen ik nog had te vorderen wegens een verruiling van negers, die nog tijdens het leven van mijn oom had plaats gehad, ontwaarde ik bij het naderen van het huis een blank meisje, dat, door een afdak van groen geschilderd linnen tegen de stralen der zon beschut, op een stoel zat. Ik groette haar in het voorbijrijden; doch het scheen, dat zij mij niet gewaar werd, ofschoon ik kort langs haar heenreed, en de stappen van mijn paard haar reeds op mijne nadering hadden moeten opmerkzaam maken. De mij onbegrijpelijke strakheid van haar gelaat en de onbeweeglijkheid harer gansche houding zouden het mij er voor hebben doen houden, dat ik een beeld en geen bezield wezen voor mij zag; doch zij was te schoon; het kwam mij onbegrijpelijk voor, dat het mogelijk zou zijn de natuur zoo na te bootsen, en een vrouw te beeldhouwen schooner dan ik er ooit eene in werkelijkheid gezien had, — de schoonste schepping der natuur te overtreffen. Dit alles boeide mij op de plek, en deed mij zoo onbeleefd zijn mijn paard te doen stilstaan, om dat gelaat, die oogen, die schoon gevormde gestalte ongestoord te beschouwen; doch het was geene onbeleefdheid, daar zij geen acht op mij sloeg; maar wel was het een vrouw, de schoonste der vrouwen. Zij leefde; want ik zag, hoe zij eindelijk een bloem ophief, welke zij in de hand hield, en die ik nog niet bemerkt had; immers hoe kon ik er ook het oog op laten vallen, ik, die geene oogen genoeg had, om de onbekende te beschouwen! toen wierp zij de bloem ver van zich af, die bijna mijn paard raakte; maar zij scheen het niet te zien. Toen ik, eenige oogenblikken later, om den hoek van het huis heen, naar den ingang reed, zat zij weder even onbeweeglijk als vóórdat zij de bloem wegwierp, die door mij was opgeraapt, en die ik nu reeds als een stuk van groote waarde beschouwde. Ik zag nog eens naar het meisje, dat met haar wit kleed niet beter kon vergeleken worden dan met het schoonste beeld, dat ooit uit het zuiverste marmer door de hand van den kundigsten der Grieksche beeldhouwers gevormd was; toen zag ik haar niet meer.

»Ik trof het, dat de eigenaar der plantage juist te huis was, zoodat de zaak, waarover ik kwam spreken, spoedig was afgedaan. De heer Berton was niet jong meer, en ook niet zoo vroolijk van aard, als ik tot nu toe de planters en zelfs de bejaarden hunner over het algemeen gevonden had; doch hij was vriendelijk en voorkomend. Het verheugde hem, zoo hij zeide, kennis met mij te maken, sprak mij met warme deelneming over het verlies van mijn oom, en noodigde mij uit, om hem, zoo dikwijls het mij aanstond, hetzij voor

korten of voor langen tijd, te komen bezoeken. Bescheidenheid, of liever schroomvalligheid weerhield mij om hem eenige vragen te doen, welke op zijn huisgezin betrekking hadden, en onder belofte van hem binnenkort een bezoek te brengen, nam ik afscheid, met het voornemen om langs denzelfden weg terug te keeren, in de hoop van de zonderlinge, doch schoone onbekende, die ik giste zijne dochter te zijn, nog eens te zien; doch de goede heer Berton benam mij deze hoop, door mij naar een nieuwe inrichting te leiden, welke hij onlangs op zijne plantage had doen bouwen, zoodat ik langs een anderen weg dan den vroeger door mij gevolgden, zijne bezitting verliet.

«Indien ik niet tot jongelieden sprak, dan zou ik het misschien noodig keuren om iets te zeggen ter verdediging van het gevoel, dat zich van mij had meester gemaakt; voor u, mijne Heeren! zal het, zoo ik vertrouw, genoeg zijn, dat gij weet dat ik nog jong was, en gij zult u niet verwonderen of het vreemd vinden, dat een Franschman zich overgaf aan de inspraak van zijn hart en niet aan die der rede: in één woord, ik was verliefd. Hoe ik echter mijn verstand pijnigde om mij zelven reden te geven van haar doen of liever van haar niets doen, het hielp mij niet: men zegt, dat de liefde vindingrijk maakt; maar hare tooverkracht lichtte mij niet voor. Ik trachtte aan blindheid toe te schrijven, dat zij mij niet bemerkt had; doch hoe konden die oogen hun leven verloren hebben en zoo schoon zijn? en had niet zelfs haar gehoor haar moeten opmerkzaam maken, tenzij het bekoorlijke schepsel ook dit zintuig derven moest!

»Binnen weinige dagen was echter niets voor mij een raadsel meer; een edeler drift dan de nieuwsgierigheid dreef mij aan om den sleutel van dit raadsel te vinden; ik dacht niet eens na, of het wellicht onbescheiden was, datgene te weten te komen, wat de heer Berton mij nog niet gezegd had, en ik hem niet had durven vragen. Helaas! geeft de kennis van hetgeen voor 's menschen oog verborgen is, zelden veel geluk, ook ik werd niet gelukkig, toen mij niets meer te raden, te gissen, ja, te hopen verbleef.

»De heer Berton was weduwnaar en had twee dochters: de jongste, Marie, bevond zich in Frankrijk, alwaar zij hare opvoeding ontving; de oudste Lucie, woonde bij haar vader, maar hare verstandelijke vermogens waren gekrenkt! — zij was het, die ik gezien had. Die weinige woorden redden mij plotseling uit den doolhof van gissingen: alles was mij nu duidelijk; ik bevroedde alles; ik zag mij met ééne schrede verplaatst uit den donkersten nacht in het helderste licht der zon; maar mijn hart kromp ineen; ik doorzag mijn ongeluk: het was Lucie, die ik beminde, en — zij was krankzinnig.

»Ook de oorzaak, waardoor deze lelie geknakt was, bleef mij niet verborgen. Hij, die mij deze inlichtingen gaf, vroeg mij, of ik ook wellicht in Parijs den luitenant Jean Marie Du Teillade gekend had? Daar ik ontkennend antwoordde, deelde hij mij nagenoeg het volgende mede: Du Teillade was met de grenadiers medegekomen, welke de koning naar St. Domingo gezonden had; hij was van goede geboorte, niet onbemiddeld, en de gaven, welke de natuur hem geschonken had, gaven hem de middelen aan de hand om te behagen. Het viel hem niet moeilijk zich door de vrouw, welke hij wilde bekoren, te doen beminnen; zijne vleitaal scheen waarheid in zijn mond. Te laat werd zij echter gewaar, dat al die woorden, al die betuigingen van liefde en achting, gehuicheld waren, en ofschoon zulks niet lang verborgen bleef, en hij zelfs er een eer in stelde om te pralen met de overwinningen, welke hij behaald had, en de bewijzen van gunst, die zoo velen hem gegeven hadden, zoo rekenden zich evenwel de meeste vrouwen gelukkig, om door hem ten dans geleid te worden. Zijne hulde en beleefdheden waren haar aangenaam; elkeen wilde den roem behalen deze Lovelace gekluisterd te hebben. Lucie deed niet alzoo: nooit geleidde haar vader haar naar de Kaap, of naar de plantages in de nabuurschap om de partijen bij te wonen;— zij kende Jean Marie niet, zelfs niet bij naam; een ongelukkig toeval voerde den wolf binnen de woning van het onschuldige lam. Du Teillade was, zooals ik gezegd heb, schoon en bevallig; Lucie beviel hem, hij spaarde geene moeite om haar te behagen; behoeft het u te verwonderen, dat het meisje geloof sloeg aan zijne logentaal, dat zij hem beminde?

»Waarschijnlijk had Du Teillade, door zijne schoonschijnende woorden en beloften, ook den heer Berton overtuigd van de oprechtheid zijner bedoelingen; ten minste ook de vader liet zich in slaap wiegen en verleende hem den toegang tot zijn huis, niettegenstaande het hem nu niet meer onbekend kon zijn, wie de man was, welke om de hand zijner dochter gevraagd had. Plotseling staakte Du Teillade echter zijne bezoeken, en men weet nog niet of dit veroorzaakt werd,

omdat hij vreesde, door een langer voortzetten van dezen liefdehandel, de genegenheid van een vrouw van rang te verliezen, welke achter het geheim zijner gedurige afwezigheid gekomen was, en op wier verovering hij misschien meer prijs stelde dan op die van het eenvoudige meisje, of dat hij wanhoopte, om binnen korten tijd te zegevieren op de deugd van Lucie, en hij toen reeds voornemens was St. Domingo te verlaten. In één woord, nauwelijks had zijn wegblijven haar verraden, dat hij haar bedrogen had, of de tijding van zijn vertrek benam haar de laatste hoop op het terugkeeren van den ongetrouwe; doch de vader kon zich niet verheugen, dat zijn kind als door een wonder uit de handen van den verleider gered was; want — zij werd krankzinnig.

»Als ware dit alles nog niet genoeg, om mijn hart met medelijden te vervullen, zoo vernam ik dat sommige lieden, als door een inblazing van den boozen geest gedreven, verspreid hadden, dat Du Teillade de man niet was, om het beleg op te breken, vóórdat de sterkte zich overgegeven had; dat de tijden voorbij waren, dat men stierf of krankzinnig werd om de ontrouw van een minnaar, wien men nog geene meerdere rechten gegeven had. Zij vergeleken het hart van de onschuldige Lucie bij hunne eigen bedorven harten, waarin geen enkele edele en ware hartstocht meer ontgloeien kon; en die vrouwen, welke het lot van het ongelukkige slachtoffer scheen te beklagen, en dit slechts deden, om er een reden in te vinden om over de ontrouw der mannen wraak te roepen, schiepen er een boosaardig vermaak in, om, door haar ongeluk te vergrooten, zich te wreken, dat Lucie haar zoolang de hulde en de genegenheid van Du Teillade had doen derven. Gevoelde de arme krankzinnige nu al niets van dit alles; was zij reeds zoo rampzalig, dat zij zelfs voor de aantijgingen van den laster ongevoelig was; wist misschien zelfs haar vader niets van de geruchten welke er liepen, — mij waren zij bekend, mij bedroefden ze en vervulden mij met razernij. Het verzwaarde in mijne oogen de verachtelijke handelwijze van dien krijgsman zonder eer, en een vreeselijk verlangen om hem op te zoeken en terneer te stooten, rees in mijn hart.

»Ik gevoelde misschien een weinig minder liefde voor Lucie, nadat mij niets meer te weten overbleef; maar daarentegen veel, zeer veel medelijden, en dat is ook liefde. Ik wist wel, dat ik haar nog beminde, maar nam mij voor, deze genegenheid zonder hoop te overwinnen en haar niet weder te zien; doch het gelukte mij niet haar beeld uit mijn hart te rukken! Vijf dagen nadat haar ongeluk voor mij geen geheim meer was, zat ik te paard en begaf mij op weg naar de woning haars vaders.

»De heer Berton toonde zich verheugd over mijne komst, en liet mij, met een den planter algemeen eigen gastvrijheid, dadelijk datgene aanbieden, wat mij aangenaam kon zijn om mij te verkwikken.

»Terwijl ik van zijne uitnoodiging gebruik maakte, en hij mij vriendschappelijk verweet, zooveel dagen te hebben laten voorbijgaan, zonder hem te bezoeken, verscheen Lucie plotseling in het vertrek. Een oogenblik begaf mij mijn bewustzijn; en toen ik mij haasten wilde om op te staan en haar te groeten, legde haar vader de hand op mijn arm en zeide met een bewogen stem: »Blijf zitten, vriend! het is mijne dochter, maar zij slaat geen acht op u; honderdmaal zoudt gij voorbij haar kunnen gaan of haar aanspreken, zij zou u niet gewaar worden; zij heeft haar verstand verloren, en van al de gaven der natuur, welke mijne arme Lucie eens bezat, blijft haar niets over dan hare schoonheid; en juist moest het dat geschenk zijn.... Zie, daar zit zij, op diezelfde plaats vertoeft zij uren achtereen, en altijd even onbeweeglijk; somtijds zit zij buitenshuis, en haar éénige bezigheid bestaat in het plukken of ontbladeren van eenige bloemen. Zij is de zachtheid zelve; elkeen beklaagt mijn ongelukkig kind, en de negers vereeren haar als een hooger wezen."

»Terwijl hij sprak, gelukte het mij mijne aandoening gedeeltelijk te overwinnen, en mijne oogen afwendende van het doodelijk bleek gelaat, hetwelk ook de onbeweeglijkheid des grafs had, betuigde ik mijne deelneming in haar ongelukkig lot, en bad hem mij te zeggen, of er geen hoop meer overbleef om haar weder hersteld te zien, hetzij door haar van luchtsgestel te doen veranderen, of haar door de voornaamste geneesheeren van Parijs te doen verplegen.

» »Mijn waarde Heer!" antwoordde hij, »dit is hetgeen ik mij reeds meermalen heb voorgesteld; maar het zou haar dood veroorzaken, ten minste haar leven in groot gevaar stellen, zonder dat eenige hoop op haar herstel dezen gevaarlijken stap zou kunnen doen aanraden; en ik heb mijne Lucie te lief, om haar leven in de waagschaal te stellen, tegen het gevoelen aan van de geneesheeren, die hier zijn, en dat door den raad van de voornaamste professoren van Frankrijk onder-

steund wordt, Was dit het geval niet, ik zou niets wenschen dan St. Domingo te verlaten; niets noopt mij meer om hier te blijven, en mijn hart trekt mij naar mijne jongste dochter, die bij een zuster harer moeder in het moederland is grootgebracht, en die ik in zoovele jaren niet gezien heb."

»Sedert dezen dag bezocht ik den heer Berton vlijtig, en naarmate ik meer met hem bekend werd, leerde ik hem hoe langer hoe meer achten. Ook ik scheen hem te bevallen, en toen hij zag, dat ik meer voor hem geworden was dan een gewoone kennis, deelde hij mij mede wat het ongeluk zijner dochter veroorzaakt had. Ofschoon ik reeds bekend was met het gebeurde, en het mij verheugde te bemerken, dat de geruchten der kwaadsprekendheid den vader gespaard gebleven waren, zoo welden evenwel de tranen in mijne oogen op, toen ik op nieuw en nu zoo van nabij hoorde verhalen, met hoeveel overleg Du Teillade was te werk gegaan in de aanknooping van zijn liefdehandel, en van de smart van Lucie over de ontrouw van haar minnaar, totdat zij ongevoelig werd voor alle leed. »O!" zeide de vader, terwijl hij zich de oogen afdroogde, »had ik ooit kunnen denken, dat ik had moeten vloeken in plaats van te zegenen, als ik den jongeling uit grond van mijn hart en met al mijn vaderlijk gevoel dankbaar was voor zijne liefde voor mijn kind, voor het geluk van bemind te worden en te beminnen, hetwelk hij haar deed kennen; o! had ik het geweten, ik zou één dezer geweren van den wand gerukt en den booswicht ternedergelegd hebben. Als mijne Lucie haren Jean Marie of Marie, zooals zij hem meestentijds noemde, bij de hand houdende, mij met snelle vaart door gindsche laan van citroen- en oranjeboomen te gemoet kwam, na de wandeling, die zij gewoonlijk deden, om onder het dichte loof van het bosch, dat zich dáár verheft, des morgens den frisschen zeewind in te ademen, dan dankte ik hem voor het geluk, dat op het schoone gelaat van mijn kind te lezen stond — en hij bedroog haar! Nog klinken mij de woorden in de ooren, welke zij zeide, voordat het zwarte kleed nederviel, dat nu haar geest overstelpt heeft: driemaal riep zij den ongetrouwe, en toen zij voor de laatste maal »Maria!" geroepen had, had ik mijne dochter verloren, die mij liefhad en mijne vreugde was; van mijne Lucie was niets over dan dat schoone beeld; en ofschoon sedert dat oogenblik mijn naam uit haar geheugen schijnt uitgewischt, beklaag ik er mij niet over, omdat ook die van den ellendeling haar vreemd geworden is. Het is mij genoeg, dat zij mij schijnt te kennen en mijn liefkoozingen niet afwijst; ik dank God dagelijks, dat Hij mij het leed bespaard heeft, mijn arm kind te hooren zuchten om den ongetrouwe, of zijn naam vol liefde te herhalen."

»Ook ik achtte het een groot geluk; want Lucie den naam van den man te hooren noemen, dien ik verachtte en wien ik een onverzoenlijken haat toedroeg, zou mij diep gegriefd hebben. Ik zette mijne bezoeken voort, ofschoon ik mij overtuigd hield, dat er voor haar geene herstelling te hopen overbleef, en mijne liefde zonder doel was; ook dacht ik dat gevoel, hetwelk haar eerste aanblik had doen ontstaan, overwonnen te hebben: indien ik het huis haars vaders bezocht, was het uit vriendschap voor den heer Berton en uit medelijden voor zijne dochter. Er verliep een geruime tijd, voordat Lucie mij eenige meerdere opmerkzaamheid schonk; in het begin had ik haar vruchteloos toegesproken; zij gaf geen acht op mijn komen of gaan; zelfs liet zij geen spoor van tevredenheid bemerken, als ik bloemen voor haar plukte en ze haar overgaf. Nu echter scheen zij mij te kennen; mijne komst scheen haar te verheugen, ofschoon zij nooit mijn naam noemde; maar ik kon niet hopen op een geluk, dat haar vader zelfs niet te beurt viel, en ik was reeds zoo verheugd, dat ik ten minste ook aandeel had in die kleine vonk van gevoel, welke nog in hare borst scheen te sluimeren. Somtijds vleide ik mij met de hoop, dat mijne wenschen zouden vervuld worden en het mij gelukken zou, door mijne zorg voor haar, dat overblijfsel van haar verstand, hoe zwak ook, tot een weldoenden gloed te doen aanwakkeren. Haar vader zag met vreugde, hoe ik in hare gunst deelde, hoe zij eerst zonder weerzin, doch ook zonder verlangen, met mij dagelijks ging wandelen in het woud van eiken en mahonieboomen, dat aan de bebouwde gronden zijner bezittingen grensde, en hoe zij van lieverlede met zekere drift naar het oogenblik begon te verlangen, dat ik haar mijn arm zou aanbieden, om boschwaarts te gaan. Had zij vroeger, als ik hare hand in de mijne nam, dit, zoo het scheen, niet bemerkt, nu ontwaarde ik, dat, wanneer ik hare hand aanvatte, haar gelaat niet meer zoo volstrekt onbeweeglijk bleef, en zij zeer goed wist, dat ik het was, — dat het haar verheugde; en ik merkte diezelfde uitdrukking op in hare oogen en op haar gelaat, als wanneer haar vader haar bij de hand nam of kuste. Eens zelfs reikte zij mij hare hand; ik was als opgetogen en bracht ze aan mijne lippen; doch

toen ik weder opzag en reeds droomde van een verbetering van haar lot, zeiden mij de trekken van haar wezen of hare oogen niets meer.

»Doch ik vermoei uwe aandacht, mijne Heeren! door zoolang te blijven stilstaan bij oogenblikken des levens, welke alleen voor mij van belang en onvergetelijk zijn. Ik zal u dus slechts zeggen, dat ik omstreeks een half jaar aldus doorbracht, en daarvan den meesten tijd ten huize van den heer Berton. Toen begon ik te bespeuren, dat mijne herhaalde afwezigheid van la Succession en de schaarschheid mijner bezoeken bij mijne overige bekenden opzien begonnen te baren. Een hunner, die mij onbewimpeld te kennen gaf, dat de spraak ging, dat ik op Lucie verliefd was, en ik haar ten huwelijk gevraagd had, opende mij de oogen, en ik mag het wel zeggen, nu ik oud en grijs ben, ik was jong en zag er vrij wel uit; bovendien was mijn vermogen voor niemand een geheim. De moeders waren verstoord op de arme Lucie, die de oorzaak was, dat ik hare dochters het hof niet maakte, en de vrouwen, die behaagziek waren, wreekten zich door het verspreiden van dit gerucht op de ongelukkige krankzinnige, die haar nu wel de hulde van geen luitenant Du Teillade, maar toch die van een jongen man onthield, die rijk was, en wellicht een goede echtgenoot kon worden. Ik was radeloos, en wist niet wat te doen; wat mij zelven betrof, ik lachte met het oordeel der wereld; maar was ik niet verschuldigd aan den heer Berton en aan zijne dochter, mijne bezoeken te staken? En toch, wat zou er van Lucie worden? wie zou met haar wandelen en de bloemen plukken, welke zij het liefste had? Moest zij niet nog ongelukkiger worden, als ik, die thans elken morgen kwam, zou wegblijven; als zij tevergeefs mij zou te gemoet gaan; want dat deed zij reeds, en het had mij zoo verheugd; zou ik dat geluk opofferen, haar laten wachten, en dat om de kwaadsprekendheid der wereld? Wie zou mij dank weten voor mijne opoffering, mij schadeloos stellen voor mijn verlies? Doch het was nog niet om mijn geluk of mijne vreugde, welke ik zoo gaarne voor Lucie zou opgeofferd hebben; maar wat zou de wereld de arme krankzinnige aanbieden in vergelding van mijne zorgen? immers niets! Zij kon dus zoo wreed niet zijn; zij had het recht niet mijne verwijdering te vorderen: Lucie moest mij meer waard zijn dan al het overige; ik beminde haar niet, en zij had een heilig recht op mijne vriendschap en mijn medelijden. Ik zette mijne bezoeken voort; maar, helaas! weldra kon ik mij zelven niet langer misleiden: mijn medelijden was nog liefde; mijne gezondheid en krachten verlieten mij; ik beminde een krankzinnige .... o! meermalen vreesde ik, dat diezelfde kwaal mij zou treffen, en ik bad den hemel, er mij voor te bewaren, en in andere oogenblikken beschouwde ik, dat het verlies van mijn verstand een weldaad zou zijn; nauwelijks had ik krachten genoeg meer om mijne bezoeken af te leggen, om Lucie op hare wandelingen te vergezellen; dikwijls als ik haar een bloem aanbood, dacht ik: misschien is dit de laatste, die gij van mij ontvangen zult, of ik bad, dat het zóó mocht wezen.

»Één middel van redding was er misschien nog over; het was mijne gronden te verkoopen en naar Frankrijk terug te keeren. Maar Lucie? wat zou haar lot zijn? wat zou haar vader denken, als ik zoo plotseling het eiland verliet? Moest ik even handelen als Du Teillade, de vriend evenals de lage minnaar? De heer Berton redde mij uit deze besluiteloosheid. Op zekeren dag zeide hij, terwijl zijne dochter ter ruste lag: »Perville! waarde vriend! gij zijt ongesteld; gij kwijnt weg; dat kan niet langer zoo blijven; tevergeefs tracht gij het te verbergen, of hetgeen uw hart gevoelt te onderdrukken: gij bemint Lucie!" Hij zweeg, terwijl ik mijn voorhoofd op mijne hand nederboog; toen vatte hij mijne andere hand en vervolgde bewogen: »Gij treurt, ik beklaag u, ik vraag niet, hoe ik zelf haar bemin en zij is zoo ongelukkig! nu ik u zie lijden, verwensch ik dubbel hare schoonheid: eens kostte zij mij mijne dochter; nu zal zij mij een vriend uit de armen rukken! Had hij, dien ik nu niet noemen wil, hier nooit zijne voeten gezet; had hij het ongeluk niet gebracht over mijn huis, dan zou zij u hare wederliefde geschonken hebben; ik ben er zeker van, en ik zou u zoo gaarne mijn zoon genoemd hebben; maar nu! — zie, mijne arme Lucie is minder dan die neger, die zich dáár in de schaduw heeft nedergevlijd; dan het slechte paard, dat dáár voor dien wagen trekt; minder dan het stuk steen, dat ginds onbeweeglijk ligt en geheel zielloos is; want ik kan haar niet wegschenken. Gij moet ons niet meer bezoeken; het kan niet anders; gij zijt nog jong: tijd en verstrooiing zullen u haar doen vergeten. Geloof mij, ik acht u hoog, ik waardeer uwe vriendschap; maar gij sterft, gij moet ons verlaten."

»»En Lucie?" vroeg ik met drift.

»»Zij!" zeide haar vader langzaam; en ik zag, dat hij zocht naar hetgeen hij zeggen zou, »zij zal u niet missen: één, twee dagen misschien zal zij u wachten; dan zal zij het reeds gewoon zijn u niet meer te zien."

»»Dán reeds," riep ik, »geloof dat niet; met wien zal zij willen gaan wandelen, als ik er niet meer wezen zal? uwe krachten beletten u immers, haar te vergezellen op die wandelingen welke haar zoo heilzaam zijn, en die zij in het gezelschap van niemand anders doen wil? Wie weet, welke bloemen zij het liefste heeft? gij weet het zelf, geachte vriend! en zal ik niet ondanks mij zelven, mijne schreden naar de plaats richten, waar zij woont?"

»»Perville!" zeide de heer Berton, na zich bedacht te hebben, »indien ik u niet kende, indien gij niet geheel mijne achting en mijn vertrouwen genoot, dan had ik u reeds vroeger gebeden niet zoo dikwijls meer hier te komen; ik zou u nu verzoeken uwe bezoeken te staken, desnoods als vader u mijn huis verbieden. Doch ik ken u; zooals ik zeg, gij bezit mijn vertrouwen; daarom liet ik, ofschoon ik uwe liefde vermoedde en uw hartstocht mij nu zeker bekend is, mijne dochter gerust aan uwe zorg over. Niettegenstaande ik eens schrikkelijk bedrogen ben, vertrouwde ik u mijne Lucie; ik stelde de deugd van de arme zinnelooze onder uwe hoede, en zal dat gerust blijven doen, als den éénigen schat, welken zij bezit, behalve het leven; ik weet het, die deugd zal u heilig zijn. Maar voor u zelven, wat kunt gij hopen; wat moet het einde wezen? Geloof mij, het kost mij veel; maar luister naar mijn raad: ik bezweer u bij alles wat heilig is, bij onze vriendschap, in naam van Lucie zelve, verlaat St. Domingo; toon u een man, een verstandig man; geloof mij, het moet zoo zijn; gij sterft, en wie zal haar dán vergezellen? zal zij ook dán niet naar u wachten en tevergeefs uitzien? Ga! en bespaar mij het verdriet u te moeten verliezen, zonder hoop om u weder te zien, dan daarboven, waar wij Lucie eens gelukkig zullen zien!"

»»Ik zal vertrekken," antwoordde ik verslagen; »ik zal het eiland verlaten, mijn vriend! maar niet terstond; langzamerhand zal ik mijne bezoeken verminderen, en ditmaal zal uw vertrouwen niet teleur worden gesteld, dat ik altijd waard zal blijven en vergelden wil door uw raad te volgen."

«Moet ik u mijne zwakheid bekennen, mijne Heeren? later verwenschte ik het oogenblik, waarin ik deze belofte had afgelegd. Eéne zaak was er echter, die mij moed gaf: ik had er, als het ware, bij bedongen, dat mijn vertrek niet terstond zou plaats hebben, en, gelooft mij, ik was zoo slecht of zoo dwaas om te hopen, dat Lucie reeds te zeer gewoon zou zijn aan mijne tegenwoordigheid, om die te kunnen ontberen, zonder dat het hare gezondheid schaadde; ik streelde mij met de gedachte, dat haar vader in dat geval niet zou aandringen op mijn vertrek. Het was alsof een geheime macht mij op het eiland boeide; mijn leven was, dacht mij, verbonden aan mijn blijven, en een flauwe schemering van hoop verrukte mijn hart van geluk, als ik nadacht, of het soms aan de liefde ook vergund zou zijn, datgene aan Lucie terug te geven, wat zij haar ontnomen had.

»Maar mijne hoop was ijdel; dagelijks zag ik het in: ik zou Lucie moeten verlaten, en haar vader herinnerde mij, evenals een geneesheer, die zijn plicht behartigt, hetgene mij redden moest. De dwaasheid van mijne droomerijen werd mij dagelijks duidelijker: ik won niets op de kwaal die Lucie beheerschte, mijne liefde was onmachtig haar het verstand terug te geven; zij kon niet herstellen, wat Du Teillade's ontrouw verbroken had! Vruchteloos week ik niet van hare zijde, beschreef haar met geestdrift, schier met de drift der wanhoop, wat zich voor ons oog opdeed; boomen, planten en bloemen, vogels en insekten of de schakeeringen van licht en bruin; even vergeefs beproefde ik door het geluid van de muziek of den zang de toovermacht te verbreken, die haar geest beneveld had. Dit alles, dat haar zoo sprekend moest doen gevoelen, dat ik haar beminde, wekte maar zelden, en dan nog maar voor een oogenblik, hare aandacht op. Slechts wanneer ik, geheel ontmoedigd, veeltijds haar niet volgen kon, en moest gaan zitten of, door zwakte en aandoening overmand, naast haar nederviel, dan bevreemdde haar, zoo het scheen, mijne traagheid; maar de tranen die mij uit de oogen sprongen, troffen haar niet, en niettegenstaande, zij somtijds op hare hand vielen, als ik die aan mijne lippen of aan mijne borst drukte, zoo was het alsof zij op een steenrots nedervielen.

»Tot heden heb ik u niet onderhouden dan over het verdriet, dat mij trof; nu zal ik u verhalen, wat mijne treurigheid in vreugde deed verkeeren. Ik volgde met haar op zekeren morgen een smal voetpad, hetwelk in zijn loop de kronkelingen volgde van een bergkloof, langs welker linkerzijde het heenliep. Nu en dan slechts, wanneer de heesters en boomen ontbraken, welke aan de helling groeiden en over de diepten zweefden, en het pad het vergunde om den zoom der diepte te naderen, dan zagen wij het water, dat aan onze voeten zeewaarts spoedde, en welks geruisch de diepe

stilte, welke hier heerschte, afbrak. Reeds meermalen had ik dezen weg met Lucie betreden tot aan een brug, welke naar de overzijde voerde, en evenals vroeger had ik nu en dan stilgestaan en, haar bij de hand houdende, getracht haar opmerkzaam te maken op de schoonheden, die ons omrigden. Getracht zeg ik, want ook nu sprak ik te vergeefs over de terugkaatsing der zonnestralen op de kruin van een palmboom, die zich aan de overzijde van den oever verhief, en de boomen en heesters, die zich in zijne nabijheid vertoonden, had doen versterven. Vruchteloos maakte ik haar opmerkzaam, toen ik haar deed nederzitten, op de bloemen der plantanen en andere boomen, op de lianen, die aan de helling, tot in de diepte, veeltijds den geheelen rots- en bergwand bedekten met een groene gordijn, bezaaid met blauwe, roode en gele bloemen, of van boom tot boom, of tusschen de heesters, die in de rotsspleten groeiden, in sierlijk loofwerk afhingen of bloemkransen vormden, alsof een vorst of een bruid daar voorbij moest trekken; maar ijdel was mijne taal! Van tijd tot tijd ontsnapte haar slechts een enkel woord zonder bedoeling of samenhang, zooals zij gewoon was te uiten; en evenwel was zij weltevreden en ademde met genoegen den koelen zeewind in, die, vermengd met den geur van citroenbloesem en duizend andere planten en bloemen, over de vlakte tot ons dóórdrong en zijne weldoende kracht gevoelen deed.

»Wij vervolgden onzen weg, welke voortdurend, ofschoon ongemerkt opwaarts liep, tot aan de brug, waar het pad met meer spoed begon te rijzen en zich al zeer schielijk tot een aanmerkelijke hoogte boven het water verhief. Op de plaats, waar wij ons nu bevonden, had de toenadering der beide oevers gelegenheid gegeven tot het overwerpen van een brug, die uit twee boomstammen bestond, welke met ruwe planken gedekt waren; honderd malen had ik er gebruik van gemaakt, ook met Lucie, en hield er veel van, om, op het midden staande, naar de rivier te zien, welke gedurende de zware regens veranderde in een breeden stroom, die de boomen en planten van den berg, welke hem in een eng bed terugdrong, in zijne vaart medesleepte. Doch nu boden de begroeide bergwanden een vroolijk gezichtspunt aan, en eenige negers, die waarschijnlijk langs een hun bekend pad naar de diepte afgedaald, zich met visschen bezighielden, zetten eenig leven aan dit natuurtooneel bij. Wij gingen voort; doch eensklaps gleed mijn linkervoet uit over een rond voorwerp, dat op de brug lag; mischien was het een zaadkorel, welken een vogel had laten vallen: een rilling ging mij door de leden. »Sta stil, Lucie!" riep ik, terwijl ik haar losliet, om haar niet te doen vallen; doch juist door mijne overgroote bezorgdheid voor haar, en omdat ik slechts naar haar zag, verwaarloosde ik alle zorg voor mijn behoud, toen ik viel; het mislukte mij, om mij aan de ranke leuning of aan de brug zelve te grijpen, en met het oog gericht op haar, welke ik dacht voor het laatste te zien, riep ik nog eens: »Lucie!" en stortte in de diepte. Waarom was ik zoo onvoorzichtig om haar te roepen, niettegenstaande ik volmaakt besefte, wat mijn lot moest zijn, en dat zij mij geene hulp bieden kon; of liever gelukkig, dat mijn hart mij haar een laatst vaarwel deed toeroepen? Ik hoorde een luid geschreeuw, en had nog den tijd om te beseffen, dat het de negers waren, vóórdat ik in het water viel; ik meende, dezelfde kreten, hoezeer dan ook flauw, nogmaals te vernemen, terwijl ik, onder water zijnde, al mijne krachten inspande, om de oppervlakte weder te bereiken. Op het oogenblik dat mij dit gelukte, viel er iets met een doffen slag in de vloeistof, welke mij droeg, maar wier stroom hij medesleepte; ik kwam nog even tijds genoeg boven, om een stuk witte stof te zien, welke nog een oogenblik op het water dreef. Was het Lucie? die gedachte was vreeselijk. Vergeefs sloeg ik het oog omhoog; ik bevond mij juist onder de brug; maar er was geen tijd te verliezen; ik lette niet op het verward geroep en gescheeuw, dat zich aan den oever verhief, en ik dook onder water. Wat er toen gebeurd is, weet ik zelf niet: de kracht, die ik heb moeten gebruiken om, hoe weinig dan ook, tegen den stroom op te zwemmen, is mij altijd verwonderlijk voorgekomen; want ik was wel jong, maar het verdriet had mijne krachten ondermijnd. Ik weet niets, dan dat ik mij wanhopig kantte tegen den stroom, in wiens ingewanden ik mij vrijwillig gestort had; dat ik het voorwerp vatte, hetwelk ik had zien vallen; dat ik Lucie herkende, en dat ik toen naar boven wilde zwemmen.

»Toen ik tot mij zelven kwam, lag ik aan den oever; de oude huisneger mijns ooms, Houba, die mij gewoonlijk vergezelde, als ik naar den heer Berton ging, lag op zijne knieën naast mij en klapte in zijne handen, toen hij mij de oogen zag openen. »Lucie? Houba! Lucie?" riep ik; meer kon ik niet uitbrengen en zag tevergeefs naar haar om. »Naar huis, levend, met meester papa!" was het antwoord; en terwijl ik God dankte voor

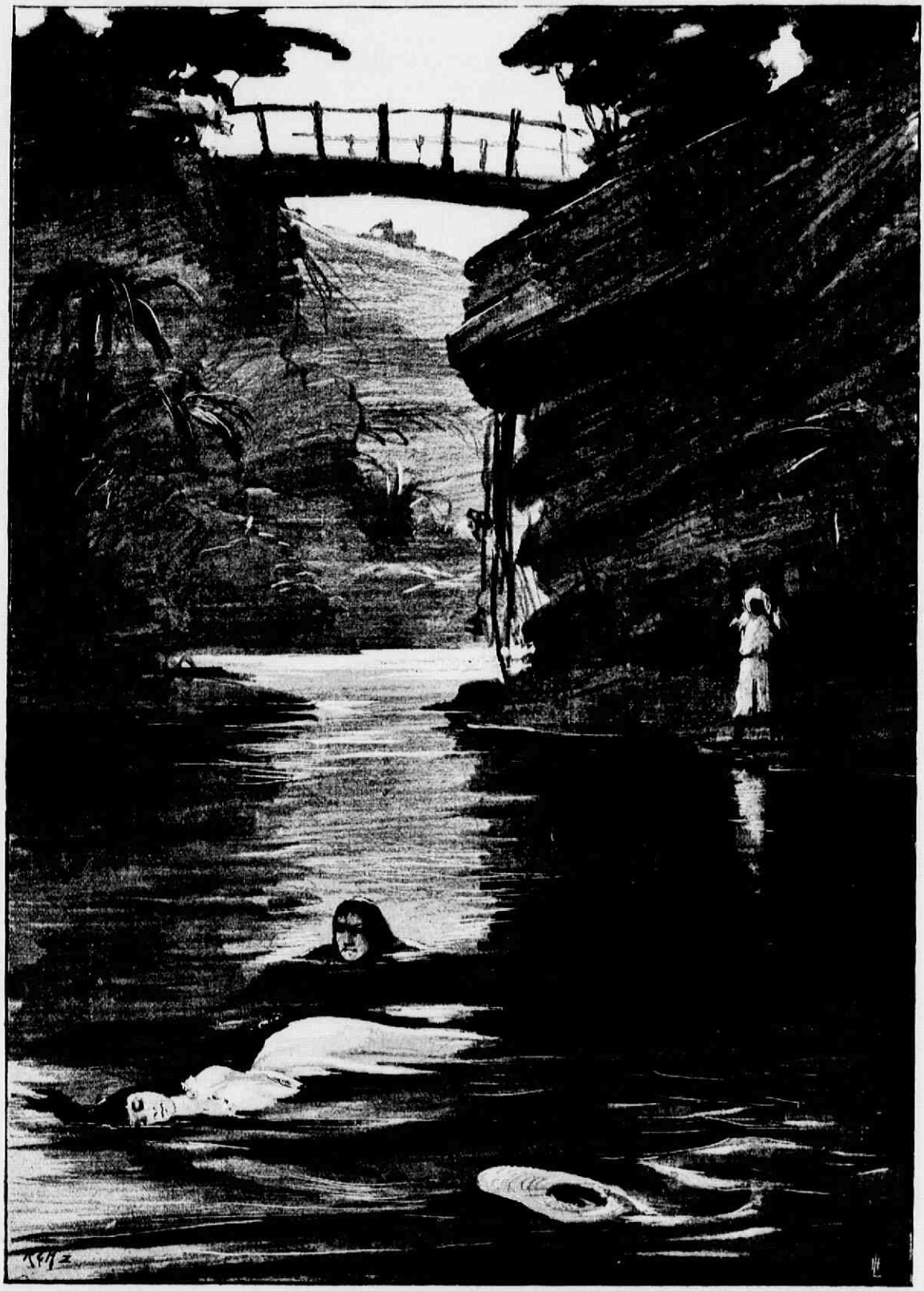

Ik kwam nog even tijds genoeg boven, om een stuk witte stof te zien, welke nog een oogenblik op het water dreef. Was het Lucie? die gedachte was vreeselijk.

Het huis van het Zeewijf. — Diverse Novellen Bladz. 128.

haar behoud, verhaalde Houba mij, dat de negers mij gered hadden, ofschoon niet dan met moeite, toen ik mij met Lucie, die mij nagesprongen was, op de oppervlakte des waters vertoonde, en op het punt stond weder met haar te zinken. Een der negers had de tijding van het gebeurde aan haar vader gebracht, die zelf gekomen was om zijn kind te halen, dat vroeger dan ik eenige teekens van leven gegeven had; elk oogenblik verwachtte Houba eenige negers met een draagbaar om mij te vervoeren.

»Ik beproefde, door Houba ondersteund, te gaan; doch ik was genoodzaakt te wachten, totdat de draagbaar kwam. Terwijl de zachte schommeling, welke de tred der negers veroorzaakte, en mijne zwakte mij bijna in slaap wiegden, herhaalde ik bij mij zelven: »Goede Lucie! meester nagesprongen," zijnde het antwoord, dat Houba mij bij herhaling op mijn gestadig vragen gegeven had. Ik wist, dat mijn val haar zelfs niet had doen wankelen; dat het dus haar eigen wil geweest was, den doodelijken sprong te doen; mijn verstand zeide mij, dat hare kwaal de oorzaak was, dat zij mij gevolgd was; mijn hart herhaalde telkens: »Lucie deed het uit liefde."

»Zachtjes aan sluimerde ik in, en toen ik de oogen opende, zag ik den heer Berton en den geneesheer van Dondon vóór het rustbed staan, waarop men mij had neergelegd. Mijne eerste vraag was naar Lucie, en toen men mij zeide, dat deze leefde en sliep, wilde ik mij haasten om op te staan, ten einde mij zelven te overtuigen, dat ik haar niet verloren had; doch de geneesheer verzocht mij dit na te laten, en toen ik hem zeide, dat ik mij sterk genoeg gevoelde, om, door hem ondersteund, te gaan, en het geluk om haar te zien, desnoods met mijn leven zou willen koopen, toonde haar vader zich reeds half overreed; doch de geneesheer gelastte mij, zulks ter wille van Lucie na te laten, daar de minste stoornis van hare rust doodelijk kon zijn en vreeselijke gevolgen hebben; die verantwoording wilde hij niet op zich laden. In alle geval moest ik geduld hebben, totdat de heer Duval, de eerste geneesheer van het geheele eiland zou gekomen zijn. Ik onderwierp mij aan zijn wil, doch hoopte dat Duval, dien ik zeer goed kende, minder gestreng zou wezen.

Tegen den avond kwam Duval. Met angst en verlangen wachtte ik naar hetgeen hij zeggen zou; doch toen hij mij bezocht, en ik hem mijn verlangen voordroeg, weigerde hij even stellig als zijn ambtgenoot zijne toestemming te geven. In het breede ontvouwde hij mij zijne gedachten, en hetgeen er te hopen en te vreezen was: zij kon wellicht uit den diepen slaap, waarin zij gevallen was, ontwaken, verlost van de wezenloosheid, die haar tot nog toe beheerscht had, maar in dat geval kon hare krankzinnigheid ook tot razernij overslaan. Lucie, de ongelukkige, die de zachtheid zelve was, door mijn toedoen vervallen tot razernij! dit maakte mij wanhoopig, en de goede Duval voegde er, om mij tot bedaren te brengen, bij, dat hij gezegd had wat mogelijk was, omdat ik het hem verzocht had; niet wat er gebeuren zou; want dat hij dit niet voorzien kon, en dat hij, evenals hij haar vader gedaan had, ook mij tot troost kon zeggen, dat het ontwaken uit die sluimering misschien een einde kon maken aan haar ongelukkig leven, met een zachten dood; ja! dat er, hoewel dan flauw, nog eenige hoop was, om haar verstand te zien wederkeeren. Hij vertrok, en ik zoowel als de vader, hielden ons vast aan deze laatste schemering van hoop.

»De geneesheer van Dondon bleef; tusschen hoop en vrees dobberende wachtte ik naar berichtten van Lucie. Van tijd tot tijd kwam haar vader mij zeggen, dat zij voortdurend bleef slapen. Ik had mij voorgenomen mijne oogen niet te sluiten, ten einde er niets zonder mijn medeweten zou kunnen gebeuren; doch mijn wil moest zwichten voor mijne uitgeputheid, en Houba, wien ik gelast had mij telkens te wekken, als ik dreigde in te sluimeren, kwam mijne bevelen niet na; de herhaalde last van den heer Berton en den geneesheer maakte hem ongehoorzaam.

»Het was dag, toen ik met schrik ontwaakte. De heer Berton sloot mij in zijne armen en stamelde den naam zijner dochter. Hij kon niet spreken van aandoening, en toen ik zijne tranen op mijn aangezicht voelde vloeien, riep ik wanhopig: »Lucie is dood, en ik heb geslapen!" Doch liefelijk klonken mij de woorden van haar vader in de ooren, toen hij, zijn spraakvermogen terugbekomende, zeide: »Neen! neen! zij is niet dood; maar zij heeft mij herkend!"

»U te beschrijven, mijne Heeren! wat ik toen gevoelde, zou niet mogelijk zijn. Ik wilde haar zien; helaas! het werd mij verboden. Eerst twee dagen later werd het mij vergund, in tegenwoordigheid van Duval, die mij op mijn woord van eer had laten beloven, de voorschriften te volgen, welke hij mij gegeven had. Niets van hetgeen gebeurd was, mocht haar worden herinnerd; tot

nog toe had zij niet laten blijken, dat haar vroeger ongelukkige toestand haar bekend was; alleen had zij bij herhaling tot haar vader gezegd: »Ik ben lang ziek geweest, is 't niet zoo?" »Ik moest mijne liefde in mijn hart terugdringen, en mij slechts voordoen als een vriend haars vaders.

»Eindelijk was het oogenblik dáár, waar ik zoolang naar verlangd had; ik zou Lucie zien, en mijne beenen bogen onder mijn lichaam. Ik trad hare kamer binnen; Duval gaf mij zijn arm. Ik werd haar gewaar! even schoon als altijd lag zij daar; haar arm rustte op de witte bedsprei, en de warmte veroorzaakte, dat zij geene muts droeg. Ik had gewenscht op haar toe te snellen en haar aan mijne borst te drukken; doch Duval drong mij een buiging te maken, en de heer Berton, die aan het hoofdeneinde zat, zeide: »Lucie! daar is mijn goede vriend Louis Perville, die u komt bezoeken." Het kostte hem moeite om dat op een vroolijken toon te zeggen: zijne stem beefde. Ik zelf was ontsteld, en Duval die voor de kranke scheen te vreezen, zag haar met een ernstigen blik aan; dit deed mij geheel mijne tegenwoordigheid van geest terugbekomen; ik naderde, boog mij nogmaals en zeide toen beleefd: »Mijnheer uw vader, Mejuffrouw! is zoo vriendelijk geweest mij te zeggen, dat gij de goedheid gehad hebt mijn verzoek, om u te mogen bezoeken, toe te staan; ik dank u voor deze gunst en indien de wenschen van mij en van al de vrienden uws vaders vervuld worden, dan zult gij spoedig geheel hersteld zijn."

»De zwaarmoedige uitdrukking van haar gelaat, toen ik in de kamer trad, verminderde een weinig; doch zonder dat zij door eenig teeken of de geringste beweging verried, dat zij mij herkende (hetgeen mij geruststelde, maar toch smartte), antwoordde zij zacht en vriendelijk, terwijl zij met haar hoofd knikte: »Ik dank u, Mijnheer! uw bezoek is mij welkom; o! ik ben zeer ziek geweest, doch nu weer beter."

»Zij stak mij hare hand toe, en toen ik die in de mijne nam en kuste, zag zij mij aan en scheen zich iets te willen herinneren. Toen zeide zij vragend, terwijl wij allen een diepe stilte bewaarden, haar vader verbleekte, Duval met zijn ambtgenoot een bezorgden blik wisselde, en ik zoo koud werd als een doode: »Louis Perville is immers uw naam? ik herinner mij niet .... en evenwel het is mij, als had ik u meer gezien; maar, waar? ...." hier zweeg zij en bedacht zich. —

»Wellicht...." zeide ik; doch Duval fronste het voorhoofd; toen vervolgde ik: »Louis Perville is wel mijn naam, Mejuffrouw!"

»»Het is mogelijk," sprak zij, steeds in gedachten verloren; toen wendde zij hare oogen van mij af, en het hoofd naar haar vader buigende, vroeg zij: »Is hij het niet, die gevallen is, lieve vader? mijn hart zegt mij, dat hij mij gered heeft; antwoord toch!"

»»Lucie!" zeide de heer Berton, — maar hij kon niets meer zeggen, en wederom zag zij mij aan: toen zeide Duval snel: »Uw hart bedriegt u niet, Mejuffrouw! hij is het."

»»O! ik wist het wel; eeuwig zal ik u dankbaar zijn: aan u zeg ik dank, dat ik mijn vader wederzie; maar dan is mijnheer ook diegene, die mij die schoone bloemen bracht!" zeide zij, en toen ik hare hand losliet, en zitten ging (want het geluk overstelpte mijn hart) kon ik slechts stamelen: »Ik had dat geluk, Mejuffrouw!" Zij vervolgde vriendelijk: »O! Mijnheer Perville! wees dan zoo goed er eenige te gaan plukken; sedert twee dagen vergeet gij mij: ga bid ik u; gij alleen kent die, waaraan ik de voorkeur geef."

»Ik stond op; Duval gaf lachend voor, mij te willen helpen, doch deed dit slechts om mij zijn arm weder te kunnen aanbieden; maar vóórdat ik het vertrek verliet, deed hare stem ons stilstaan. »Mijnheer Perville!" riep zij, en zeide tot haar vader: »Maar indien mijn hart en mijnheer Duval mij niet misleiden, indien hij het is, waarom is hij dan nu reeds hersteld en ik niet?"

»»Maakt mijne Lucie er dan aanspraak op, om even sterk te zijn als een man?" vroeg haar vader lachend, en zij zeide beschroomd: »Neen, maar ik dacht...." en vervolgde toen luider: »Ga dan, Mijnheer Perville! indien gij u wèl gevoelt, anders..."

»»O! ik ben wèl," haastte ik mij te zeggen, en ging leunende op Duval de kamer uit. Zittende op de draagbaar, op welke de negers mij reeds eens gedragen hadden, koos ik de bloemen uit, terwijl Duval ze plukte, en ik zorgde wel, er geene aan te wijzen van die soort, welke zij weggeworpen had, toen ik haar de eerste maal zag, en steeds had ik haar zoo zien handelen. Eenige oogenblikken later was ik zoo gelukkig haar te hooren bedanken voor den bloemruiker, welken ik haar bracht; het was voor de eerste maal, en die dag was de gelukkigste mijns levens.

»Ik behoef u niet te zeggen, met welk een blij gejuich ik het aanbreken van elken dag begroette; hoeveel geluk elke dag mij beloofde en deed genieten; dat ik Duval mijn geheele vermogen zou

geschonken hebben, indien hij er mij om gevraagd had, toen hij de verzekering gaf, dat Lucie gered was, dat hij, zoo haar geen nieuwe rampen troffen, voor het behoud van haar verstand instond. Ik was opgetogen, zelfs schier zinneloos van vreugde; niets was er in zijne woorden, dat mij verontrusten kon, zelfs niet voor het vervolg; welke rampen konden haar ook treffen? immers geene, daar mijne liefde haar die besparen zou: zóó dwaas is de jeugd. Nu vergezelde zij mij niet meer als een levenlooze, als een beeld! ik sprak niet meer tevergeefs, en met mijne woorden drong het gevoel van mijn hart in het hare door; ik won hare liefde, of veeleer ik bespeurde, dat zij mij beminde, misschien reeds lang bemind had; de genegenheid, welke de arme krankzinnige mij betoond had, was toen zeker het warmste gevoel, dat haar hart koesteren kon.

»Een jaar na Lucie's gevaarlijken sprong in de rivier, stond zij, haar blozend gelaat aan mijne borst verbergende, mij toe, om haar vader te verzoeken den dag onzer verloving te bepalen; en om u lechts een gering denkbeeld te geven van het geluk, dat mij te beurt viel, van de vreugde van mijn hart, welke ik te vergeefs zou trachten u zelfs met flauwe kleuren af te malen, toen de zegen des priesters mij met haar verbonden had, zal ik u haar afbeeldsel laten zien."

Dit zeggende, haalde Perville zijne portefeuille uit den zak, opende een geheime sluiting, nam er een portret uit, en het ons overgevende, vervolgde hij, terwijl hij zijn hoofd op zijne handen liet rusten: »Zóó was mijne Lucie! Weinige dagen vóór ons huwelijk schonk zij mij dit afbeeldsel; maar zij was nog schooner dan die mengeling van verven op dat ivoor; en gij ziet dáár slechts haar gelaat: hare ziel, hare deugden; dát alles kan alleen het hart gevoelen en bewaren; dát is der kunst ontzegd."

Wij moesten erkennen, dat het een bekoorlijk voorbeeld van vrouwelijke schoonheid was; maar evenals Perville, zou ik er u mocilijk een denkbeeld van kunnen geven: de schoonheid, vooral die eener vrouw, laat zich gevoelen, bewonderen,— maar niet beschrijven. De droefheid van den Fransehman bevreemdde ons nu niet meer, en ik vergat het hem, dat hij ons zijn levensloop verhaalde in de taal van een verliefde uit de vorige eeuw, en die der helden van Mad. De Genlis, nu zaliger gedachtenis.

Terwijl wij, na de beschouwing van het portret, in gepaste bewoordingen onze bewondering over de schoonheid van Lucie te kennen gaven, stond onze kapitein op en verliet de kajuit, om, volgens zijn zeggen, even op dek te gaan kijken, of de Condor goeden gang hield. Beviel de vrouw van Perville hem wellicht minder dan ons, zeker had hem het lange verhaal van die liefdesgeschiedenis een weinig verveeld; echter keerde hij weldra terug, en ik bewonderde den moed van onzen stouten zeeman, toen hij, zijn verzoek bij het onze voegende, Perville verzocht, om met zijn verhaal voort te gaan. Dat was nu, docht mij, te sentimenteel, of overdreven beleefdheid van den kapitein van den Condor; doch toen ik nadacht aan de belabberde redenaties (vergeeft mij deze uitdrukking!) met welke men op een lange zeereis of in een wachtkamer zich dikwijls nog gelukkig rekent den tijd te hooren dooden, en ik onzen Sindbad een groot glas met couragewater zag vullen, toen verminderde mijne verwondering. Wij staken den brand in onze Duitsche pijpen, zonder vrees, dat het onzen reisgenoot zou hinderen; hetgeen u niet verwonderen zal, als gij in het oog houdt, dat de Franschman een ex-planter was, en ik u zeg, dat de heer Perville, die zijne brieventasch nu in den zak stak, vrij goed Hollandsch sprak, en zelf een liefhebber van rooken was.

»Mijne Heeren!" zeide Perville, »tot heden toe heb ik u, ofschoon dan niet dag voor dag, echter in het breede verhaald, wat mijn huwelijk voorafging. Het waren dagen van verdriet en angst, waarvoor ik nog woorden heb kunnen vinden, om ze u te schetsen; maar u het huiselijk geluk, dat nu mijn deel was, te beschrijven, zou mij onmogelijk zijn; dat geluk, die zalige tevredenheid, welke ik gevoelde en met mijne Lucie deelde, kunnen geene koude woorden uitdrukken: het ware geluk laat zich niet beschrijven. Wellicht heeft men in de groote wereld van St. Domingo wel gespot met de herstelling van Lucie, met mijne liefde voor een krankzinnige, en heeft de eene of andere uitvinder van geestige of laffe aardigheden er wel het onderwerp in gevonden voor een opera of een ballet, en tevens doen opmerken, hoeveel effect die brug en die bergwanden, die visschende negers en die rivier op het tooneel zouden maken, om nog niet te spreken van mijn val en den sprong van Lucie. Ik zeg wellicht, mijne Heeren! want ik vernam niets van het oordeel der wereld. Zoo ik al aan hare afgunst

geen voedsel gaf, noch haar trachtte te vernederen, — want nooit geleidde ik mijne echtgenoot naar de feesten of partijen, op welke ik haar had kunnen brengen, schitterende van jeugd en schoonheid, gelukkig door mijne liefde, en omhangen met de kostbaarste versierselen,— ten minste spaarde zij mij hare aanmerkingen; zij drongen niet dóór tot binnen onzen huiselijken kring, en zij, die zoo onmeedoogend geweest waren, om de oorzaak van Lucie's krankzinnigheid te verzinnen, zullen uit mijn geluk en mijne liefde voor mijne vrouw wel ontwaard hebben, dat zij de onschuld laaghartig hadden gelasterd. Wanneer het hart geheel vervuld is met liefde, dan blijft er geen plaats over voor den haat; daarom vergaf ik het de wereld; om die reden gevoelde ik geen haat meer tegen Du Teillade, dien ik bleef verachten, doch ik dorstte niet meer naar zijn bloed; ware liefde veredelt den mensch, maakt hem deugdzamer, en doet hem het geluk zijner medemenschen meer ter harte nemen.

»De gehechtheid van den heer Berton aan zijne dochter was oorzaak, dat hij thans evenveel tijd doorbracht op la Succession, als ik weleer op zijne plantage; ik had er wel eens aan gedacht, om mijne woonplaats bij mijn schoonvader te vestigen, en hem daardoor de moeite te besparen van zich te verplaatsen om zijne dochter te zien. De heer Berton zou niets liever gezien hebben; doch Duval ontried ons om Lucie op den duur op dezelfde plaats te laten, waar zij Du Teillade gekend, en haar verstand dien droevigen schok ontvangen had. Het verlangen van den heer Berton, om ons dagelijks te zien, en de wensch, dien hij reeds lang gevoed had, om eens een reis te doen naar Frankrijk, ten einde zijne dochter en zuster te bezoeken, deed hem het besluit opvatten zijne plantage te verkoopen; het beheer er van begon hem hoe langer hoe zwaarder te vallen, en het vertrek van iemand van vertrouwen en van vele bekwaamheden, die hem tot heden had bijgestaan, doch voor wien zich nu elders een voordeelige werkkring had aangeboden, bespoedigde er de uitvoering van.

»Zoowel de tijd, welken deze verkooping vorderde, als een heugelijke gebeurtenis, die ons allen met vreugde vervulde, veroorzaakte dat mijn schoonvader niet vroeger dan anderhalf jaar na ons huwelijk de reis aannam. Hij had het geluk, vóór zijn vertrek een kind zijner Lucie aan het hart te drukken, moeder en dochter in volmaakte gezondheid achter te laten, en Duval te hooren verzekeren, dat, nu Lucie ook deze beproeving gelukkig had doorgestaan, wij nimmer behoefden te vreezen, hare kwaal te zien wederkeeren, maar haar als in den grond genezen konden beschouwen.

»Het was ons stil, toen de heer Berton vertrokken was; de gevaren, welke den zeereiziger steeds boven het hoofd zweven, gevoegd bij zijne gevorderde jaren, maakten ons bezorgd. Vóór zijn vertrek stelde de vroolijke oude man ons altijd gerust, of verdreef onze vrees door zijne scherts; nu moesten wij ons zelven trachten op te beuren. Wel hadden wij hem deze reis afgeraden, doch er ons niet met nadruk tegen kunnen verzetten; de wensch, zijne zuster en zijn vaderland nog eens weder te zien, was reeds zeer natuurlijk, en nu de laatste brieven het bericht behelsd hadden, dat zijne dochter het voornemen had om in een klooster te gaan, bestond er wel geen hoop meer om haar nog eens te zien dan door zijne overkomst. Vreemd kwam ons dit besluit van het meisje voor, over wier dartelheid en zorgeloosheid de zuster van den heer Berton zoo vaak geklaagd had; en wij moesten dus toegeven, daar er nu geene hoop voor den vader meer overbleef, om zijne dochter naar St. Domingo te laten komen.

»De moederlijke teederheid, waarmede Lucie haar kind verpleegde, die zorg van dag en nacht, van elk oogenklik, voor het hulpelooze wicht, dat haar het leven te danken had, deden mij in mijne vrouw nieuwe deugden kennen. Nimmer vertrouwde zij haar kind aan de zorg van een slavin of andere dienstboden; mijn dochtertje was slechts zelden buiten het wakend oog harer moeder; schreide het, hare moeder was steeds daar, om het in hare armen te nemen; voor geen schat zou zij aan een ander het geluk hebben willen afstaan, om haar kind de borst te reiken. Zij dankte den Hemel, dat zij ook het voorrecht genoot deze plicht te kunnen vervullen, en zou het een misdaad gerekend hebben, er zich van te verschoonen; hare wijze van handelen maakte mij gelukkig, en voorkwam mijne wenschen; nooit behoefde ik mijn kind aan een vreemde borst te zoeken, als ik het wilde liefkoozen.

Een brief van den heer Berton, die ons zijne behouden aankomst berichtte, kwam ons geruststellen omtrent de gevaren der zee. Eenigen tijd later ontvingen wij nogmaals tijding van hem, benevens den groet van zijne zuster en dochter, welke hij den vorigen dag in gezondheid had aangetroffen. Sedert dien tijd echter wachtten wij tevergeefs op een naderen brief, en ik trachtte de ongerustheid van

mijne vrouw te verdrijven, door haar te doen opmerken, hoe gemakkelijk een brief op zulk een afstand zoek kon raken, zoo haar vader al niet door een spoedige terugkomst het schrijven onnoodig had geoordeeld.

»Ons kind was sterken gezond, en ruim een jaar oud, toen ik mij genoodzaakt vond voor eenige dagen mijn huisgezin te verlaten; belangrijke zaken riepen mij naar Gonaïves, op de westkust des eilands. Het was voor de eerste maal sedert ons huwelijk, dat ik zoolang van mijne vrouw zou verwijderd zijn, die weende toen ik vertrok, en ofschoon het mij zelven moeite kostte te gaan, vroeg ik haar gekscherend, of zij aan mijne trouw of aan de tooverkracht harer liefde twijfelde, en beval haar lachend om gedurende mijne afwezigheid geene vreemde heeren te ontvangen.

»De zaken, welke ik te Gonaïves te verrichten had, liepen ongelukkig af, wat betreft de geldzaken; één troost was er echter voor mij, namelijk, dat mijne tegenwoordigheid dáár nu ook niet langer noodzakelijk was. Ik was verheugd, dat ik vertrekken kon, en evenwel was dit een geluk, dat ik naderhand verwenschte; alsof alles te zamen moest loopen om mij, veel spoediger dan ik verwacht had, naar mijne vrouw en mijn kind terug te voeren, werd mijn plan, om in het terugkeeren ook te Dondon eenige zaken af te doen, door de afwezigheid van den man, dien ik spreken moest, verijdeld, zoodat ik mij, ook in deze plaats, niet langer ophield dan noodzakelijk was.

»De gedachte om Lucie door mijne komst te verrassen, streelde mij, en de verte van den weg, of de onmogelijkheid, om vóór het vallen van den nacht la Succession te bereiken, schrikte mij niet af; een blanke knecht, die in mijn dienst was, vergezelde mij, en meer uit gewoonte, dan uit noodzakelijkheid, droegen wij elk een hartsvanger en pistolen in de holsters onzer zadels. Niets is verrukkelijker dan zulk een tocht bergafwaarts op dit schoone eiland; zoolang de dag duurde, woei de frissche zeewind ons te gemoet, versterkte onze krachten, en had zelfs een heilzamen invloed op onze paarden. Bevonden wij ons niet te midden van eenig hoog geboomte, zooals nu en dan het geval was, verlieten ons de reusachtige eiken, mahonie- of iepeboomen. en die, welke het kostbare verfhout verschaffen, dan breidden zich ter wederzijde de bebouwde gronden over de ongelijke helling uit; het suikerriet, de cacaoboom, die, welke de koffie, den indigo en de boomwol opleveren, wisselden elkander onderling af, naar gelang van de vochtigheid of den aard van den grond; de onderscheidene soorten van groen der bladeren en het verschil der bloesems boeide het oog; aan onze voeten zagen wij over bosschen en bebouwde gronden: van tijd tot tijd vertoonden zich de witte gebouwen der plantages: het was een verrukkelijk panorama, dat omgeven werd door de zee. De blauwe, onbewolkte hemel, de schoone hemel van St. Domingo rustte, gelijk een heerlijk koepeldak, op dit aardsche paradijs, en als wij stilstonden en terugzagen naar het oord, vanwaar wij kwamen, verrezen de toppen van het gebergte, achter welke de onmetelijke vallei van Goaves verborgen ligt, boven de uitgestrekte wouden, welke hoog uitstaken boven de schoone helling, die de nijverheid der menschen in een bekoorlijken tuin herschapen had.

»Toen de avond viel, en de zeewind onmachtig was om de bladeren te bewegen, om het aardrijk te verkoelen, toen verhief zich de landwind, en bracht verfrissching aan; hij ruischte weldra door de heggen van citroenboomen, ter wederzijde van de schoone en breede wegen, die door het eiland loopen, en verkondigde ons, dat wij weldra onze mantels zouden moeten ontgespen, om ons voor de koude, welke des nachts bijzonder sterk kan zijn, te beschutten.

»Het was reeds laat, toen ik den uitersten grenspaal mijner plantage bereikte. Twee wegen voerden nu naar mijne woning; de naaste, doch slechtste, liep door mijne gronden: de langste, doch gemakkelijkste en zekerste, was de algemeene weg, op welke wij ons bevonden, en de vermoeidheid onzer paarden deed mij den laatsten verkiezen. Op het oogenblik dat mijn besluit genomen was, en onze paarden reeds eenige stappen gedaan hadden, kwam het mij voor, als hoorde ik een paard op den steenachtigen weg, welke door mijn land liep. Het gejuid der hoefslagen, dat de wind tot ons overbracht, zoodra het den weg insloeg, welke wij kort te voren waren langs gekomen, overtuigde mij, dat mijn gehoor mij niet bedrogen had. In het eerst hechtte ik weinig belang aan deze zoo onbeduidende gebeurtenis, doch zij verontrustte mij naderhand; het was echter nu te laat om te onderzoeken, wie er op dit uur, zoo het scheen, mijne woning verlaten of zich op mijn grond bevonden had. Zonder het te willen, verhaastte ik den stap van mijn paard, en vreemd is het, dat ik deze gebeurtenis reeds toen in verband beschouwde met het bericht van de aankomst aan de Kaap van een transport militairen, dat ik te Dondon ontvangen had, en dat mij tot heden niet belangrijker was voorgekomen dan elk ander gewoon nieuws.

»Eindelijk kwamen wij aan de lange laan, welke recht op mijne woning aanliep, en nu aan den knecht, die mij vergezelde, gelastende mij op zijn gemak te volgen, gaf ik slechts gehoor aan mijn ongeduld, en liet mijn paard de sporen voelen. Alles scheen in diepe rust te zijn, toen ik de gebouwen naderde; ik steeg af voor den stal, in welken een neger sliep, die de paarden verzorgde en klopte op de deur. Doch was ik reeds verwonderd, toen mij onmiddelijk geopend werd, en ik den neger met een brandend kaarshout vóór mij zag, nog meer verbaasde het mij, dat hij nog niet scheen geslapen te hebben, en niet verwonderd scheen over mijne plotselinge verschijning, maar, het stuk brandend citroenhout boven het hoofd houdende, rondzag en vroeg: »Is Grand-Pierre niet met meester medegekomen?"

»Grand-Pierre was een jachtneger; en toen ik vroeg wat hij bedoelde, kon ik niet anders uit hem krijgen, dan dat Houba dezen, ruim een uur geleden, afgezonden had, met last, om mij te Gonaïves op te zoeken. Ik wist nu, wien ik bijna op weg ontmoet had, en zag in, dat de neger mijne terugkomst als een gevolg der afzending van dezen renbode beschouwde. Ik verschrikte hevig, en vroeg hem, of mijne vrouw of mijn kind ongesteld waren; doch ofschoon zijn: »Alles wèl! alles wèl!" mij moest gerustgesteld hebben, beangstte mij de achterhoudendheid van den neger, die meer scheen te weten dan hij zeide. Vergeefs beval ik hem toornig om den mond te openen; hij riep gestadig, terwijl hij de schouders ophaalde: »Houba alles weten moet, Houba meester wachten moet!"

»Er bleef mij niets over dan mij tot den ouden neger te wenden, op wien ik volmaakt vertrouwen kon, en van wien ik betere inlichtingen te wachten had. Terwijl ik vloekte van ongeduld, en de noodzakelijkheid verwenschte, die mij verhinderde, om mij terstond naar mijne vrouw en mijn kind te begeven, ging de stalneger vóór mij uit, en klopte zacht aan een deur van mijn huis, welke toegang gaf tot de kamer, die Houba bewoonde; ook hier werd terstond geopend, en terwijl hij, die mij vóórgelicht had, in aller ijl de vlucht nam, ontving mij Houba met een blij gejuich, dat echter weldra plaats maakte voor een volstrekt stilzwijgen. Het gelaat van den ouden huisneger, wien ik bij mijn huwelijk de vrijheid geschonken had, doch die, uit gehechtheid aan mij en de plantage, nog altijd in mijn dienst was, verried verwarring en diep nadenken; en waarlijk, het verwonderde mij, toen ik ook van hem op mijne vraag het antwoord ontving, dat mijne vrouw en haar kind zich wèl bevonden. Hij antwoordde echter niet, toen ik hem de reden vroeg van de afzending van Grand-Pierre; doch toen ik een ontblooten houwer in het oog kreeg, die bij de lamp op de tafel lag, riep ik plotseling: »Zijn mijne negers oproerig, Houba?"

»Hij schudde met het hoofd, en besloot eindelijk den mond te openen, toen ik, alle geduld verliezende op hem toetrad, en hem dreigend beval, mij terstond alles te zeggen, wilde hij niet den volgenden dag van de plantage weggejaagd worden. Ziet hier in korte woorden, mijne Heeren! wat hij mij op zijne wijze mededeelde:

» »Omstreek een uur vóór het vallen van den avond had er een licht rijtuig vóór het huis stilgehouden; een officier, dien Houba nog nooit gezien had, doch die er jong en schoon uitzag, was uit het rijtuig gestegen, en had hem gevraagd, of mijnheer Perville te huis was, en na zich een oogenblik bedacht te hebben, toen hij mijne afwezigheid vernam, verlangd, dat men dan aan mevrouw Perville zou zeggen, dat de kapitein Du Teillade haar verlangde te spreken. Dit had Houba natuurlijk bevreemd; doch een herhaling van hetzelfde verzoek, dat nu als een bevel klonk, had hem doen gehoorzamen. Hij had zelf de boodschap overgebracht, en mijne vrouw was hevig onsteld, toen zij het verzoek vernam. Zooals Houba reeds verwacht had, ontving hij het hem welkome bevel, om den kapitein te zeggen, dat zij hem niet kon afwachten, en zij hem liet verzoeken om nimmer weder een voet op la Succession te zetten. Het had den neger toegeschenen, of de kapitein dit antwoord verwacht had, ten minste hij had het lachend aangehoord, en toen meesmuilend gezegd: »Ga nog eens naar mevrouw Perville, en zeg haar, dat ik niet zal vertrekken, vóórdat ik haar gezien heb; geef haar dezen ring, en zoo zij al niet kan besluiten om den kapitein Du Teillade te ontvangen, zoo zal zij zeker zoo wreed niet zijn, om dengene terug te wijzen, aan wien zij dezen eens ter hand stelde." Houba werd weder gedwongen om aan dit verlangen te voldoen, en mijne vrouw had hem tot zijne groote verwondering nu den last gegeven om Du Teillade bij haar te brengen. De kapitein was Houba op den voet gevolgd, en mijne vrouw was dezen bij de intrede van de kamer te gemoet gekomen. »Hoe komt mijne Lucie zoo bespottelijk ingetogen, dat zij Du Teillade wilde wegjagen, zelfs nu haar echtgenoot afwezig is? Gelukkig, dat de ring mijne rechten

op uwe liefde bewijzen kon!" had de kapitein lachend uitgeroepen, terwijl hij haar in zijne armen sloot. Houba had door zijne verbazing niet kunnen verstaan, wat Lucie geantwoord of gezegd had, doch evenwel gezien, dat zij Du Teillade's omarming beantwoord had, en toen had zij aan den verstomd staanden neger gezegd, dat hij vertrekken kon.

»»Gij liegt, ellendeling! gij liegt!" waren de eerste woorden, die ik uiten kon, toen Houba zweeg; het angstzweet druppelde mij langs het voorhoofd, en ik vatte den sidderenden neger in de borst. Wat hem er toe gebracht had, om deze helsche logen te verzinnen, kon ik niet beseffen; want dat Du Teillade op mijne plantage gekomen was, dat mijne vrouw, dat mijne Lucie den laaghartigen verleider ontvangen en omarmd had, dat kon ik niet gelooven. In mijne drift schudde ik den neger, die van schrik niet op de beenen staan kon, heen en weder en sloeg de hand aan mijn hartsvanger; de doodsangst gaf den ouden man het spraakvermogen weder. »Goede meester! spreekt de waarheid!" riep hij jammerend: ik liet hem los, en hij viel aan mijne voeten, hetzelfde herhalende. De getrouwe neger loog niet; ik zelf viel bijna naast hem neder en klemde mij aan de tafel vast: de toon zijner stem benam mij het wantrouwen, maar tevens mijn geluk: niet hij, niet Houba, de zwart gekleurde slaaf, bedroog mij, maar Lucie, de schoone Lucie, die engel in menschengedaante, mijne echtgenoot, de moeder van mijn kind; ik kon niet meer twijfelen. De geruchten, die ik weleer als de laaghartigste lastertaal, als verachtelijk en nietswaardig beschouwd had, drongen zich nu in mijn geest op den voorgrond; hetgeen vóór dezen in mijn oög gelijk was geweest aan een nietige en broze korrel van leem, welke ik met den pink kon tot gruis drukken, werd nu plotseling een onmetelijke berg van graniet, en — er waren nieuwe troepen aangekomen.... ik stond als verpletterd.

»»En toen, Houba! — is hij lang gebleven?" vroeg ik, naar mijn adem hijgende; die vraag kostte mij veel en vernederde mij ten aanzien van den neger: die oude, arme man, welke niets bezat dan het leven en zijne vrijheid, was meer dan de rijke planter, de echtgenoot van Lucie: ik benijdde den grijsaard zijn geluk. De kapitein is nog hier!" was het antwoord. Toen verhaalde hij mij verder, dat Du Teillade met mijne vrouw het avondmaal gehouden had; dat hij te vergeefs getracht had, van den knecht, die met den kapitein gekomen was, iets naders te vernemen; doch dat hij noodig geoordeeld had Grand-Pierre af te zenden, om mij te verzoeken zoo spoedig mogelijk terug te komen. Hier hield Houba wederom stil: hij scheen te vreezen om voort te gaan en mijne vragen af te wachten, en met de beradenheid der wanhoop vroeg ik: »Waar bevindt zich de ellendeling op dit oogenblik?" Ik dacht, op alles voorbereid, dat mijn ongeluk, mijne vernedering niet grooter zou kunnen worden; toen zeide Houba aarzelend: »Hij is in de . . . hij is in uwe kamer. . ." meer hoorde ik niet: ik weet ook niet, of hij nog meer zeide; want ik viel geheel vernietigd op een bank neder.

»Hoe lang of hoe kort deze staat van verdooving duurde, weet ik niet; de stem van Houba deed mij tot mij zelven komen. Ik had gewenscht te sterven. De neger trachtte mij te troosten; hij wilde mij bemoedigen door mij te zeggen, dat mijne vrouw geen schuld had, dat zij altijd zoo goed geweest was, zelfs voor hem; dat zij mij zeker nog liefhebben en mij niet verlaten zou. Had een ander mij dit gezegd, ik had hem vermoord; maar Houba dacht niet anders dan hij sprak; ik was er van verzekerd.

»Wat zal ik doen?" riep ik eindelijk halfluid, zonder daarom aan Houba raad te vragen, die toen tot mij zeide, op den houwer wijzende: »Houba zou den kapitein gedood hebben; maar hij wist niet wat meester zeggen zou; wil Houba...?" doch ik viel hem in de rede, sprong op en riep woedend: »Ik zal hem straffen? door mijne handen zal hij vallen!"

»In het eerst was ik voornemens den knecht van Du Teillade op te zoeken, en hem te dwingen op mijne vragen te antwoorden; doch ik verwierp die gedachte: Houba sprak immers de waarheid! Waarom zou ik mij voor den knecht van den ellendeling vernederen? Als de misleide echtgenoot zijne schande in het bloed van den verleider had afgewasschen, dan behoefde hij minder te vreezen voor den spottenden lach van een gemeenen knecht.

»Hem, die mij op mijne reis vergezeld had, had ik voorbij hooren gaan naar de plaats waar hij sliep; er heerschte een diepe stilte in huis, toen ik, gevolgd van Houba, en voorzien van een lantaren, mijne schreden naar het vertrek mijner vrouw richtte. De Hemel bespare u allen zulk een gang! de voetstappen, die naar het schavot leiden, kunnen zoo zwaar niet vallen. Mijne kamer grensde aan die mijner vrouw, en had een afzonderlijken

ingang; toen ik ze wilde openen, bevond ik dat zij gesloten was. Dat bevreemdde mij echter niet; want ik herinnerde mij, dat de sleutel gewoonlijk daar bezijden aan een spijker hing; ik had nog een dergelijken sleutel, in een lade op de kamer, waar mijne boeken en papieren, mijne zaken betreffende, lagen; doch het kwam mij gemakkelijker voor, regelrecht naar de kamer mijner vrouw te gaan.

»In een klein vóórvertrek sliep gewoonlijk de kamenier van mijne vrouw, ten einde bij de hand te zijn, als zij des nachts iets voor haar of haar kind noodig had, en de deur van dit vertrek was niet gesloten. De ongesteldheid van de kamenier was oorzaak, dat een jonge negerin nu hare plaats vervulde, en deze ontwaakte, zoodra ik binnentrad. Zij scheen verwonderd mij te zien, doch schrikte niet, dewijl zij mij dadelijk herkende, en ik haar zacht toeriep zich stil te houden; ik trad toen, terwijl Houba bleef staan, naar de deur van het slaapvertrek, doch vond ze gesloten. Dit stelde mij teleur; doch ik bedacht met koele beradenheid, wat mij te doen stond, toen de negerin zacht, doch lachend riep: »Meester kan er niet in, de deur gesloten!" Ik keerde mij om, maar wendde het gelaat af; die slavin spotte met mij, en kende mijne schande. Dat oogenblik was grievend! dat half gesmoorde, doch helsche gelach zeide mij genoeg, te veel; ik schaamde mij aan de verachtelijke slavin een enkele vraag te doen, en toch wilde ik het zoo gaarne gedaan hebben. De vreeselijke bedreiging, welke ik uitte, deed de negerin verstommen en aan mijne voeten vallen; nog nooit had zij mij toornig gezien. Op mijn bevel verliet zij het vertrek met mij en Houba; ik sloot het, stak den sleutel bij mij, en gelastte den neger, de zwartin op een verzekerde plaats te brengen.

»Ik bevond mij op de kamer, waar ik gewoonlijk zat te schrijven; toen ik er eens was, wist ik niet, hoe of waarom ik er gekomen was; ik zette mijne lantaren op een tafel en viel in mijn armstoel neder. De spanning, die mij tot nog toe krachten gegeven had, was gebroken, en mijne verslagenheid keerde terug; ik was diezelfde mensch niet meer, die tot bij het slaapvertrek van mijne vrouw was dóórgedrongen, en met vreeselijke bedaardheid mij den ingang had trachten te verschaffen. Niemand zag mij; ik was alleen; geen menschelijk oog bespiedde mijne zwakheid; mijn hart was van droefheid gebroken; ik zuchtte en was afgemat; mijne tranen vloeiden..... ik had mijne Lucie verloren, en zij was gezond; o! had eene ziekte of een ongeluk mij mijne echtgenoot ontroofd, ik zou zoo diep ongelukkig niet geweest zijn, — want zij was mij ontrouw geworden! Hoe vaak had zij mij hier bezocht met mijn kind, dat nu het hare niet langer meer blijven kon, dat ik aan de armen der echtbreekster ontrukken moest: mijn arm kind! zoo jong nog, en reeds geen moeder meer te hebben, slechts een misdadige moeder te bezitten!

»Houba's komst wekte mij uit deze overdenkingen op en deed mij gedeeltelijk mijn bewustzijn wederkrijgen. Ik kon den sleutel, welke mijne schrijftafel moest openen, niet vinden, noch bedenken waar hij was; alles draaide mij voor de oogen; ik wees op de schrijftafel en gelastte Houba die zoo zacht mogelijk open te breken; hij zette zijne lantaarn neder en volvoerde mijn bevel met zijn houwer. Doch tevergeefs in de onderscheidene laden zoekende, vond ik een koppel pistolen; ik nam ze uit de lade en terwijl Houba op mijn last voortging met zoeken, liet ik het kruit in de gegroefde buizen loopen; ik stampte er de kogels op, en toen die fraaie wapens, welke de heer Berton mij vereerd had, geladen waren, had Houba den sleutel van mijne kamer gevonden. De behandeling van die pistolen en het gezicht van dien sleutel deden den vorigen dorst naar wraak weder in mijn hart de overhand nemen; ik was weder sterk en kalm, ofschoon het de bedaardheid der wanhoop was.

»Eenige minuten later stond ik vóór de deur, en een oogenblik aarzelde ik; doch toen Houba zijn dienst aanbood, vermande ik mij, en opende de deur behoedzaam en met vaste hand. Ik verlangde niet, dat iemand, zelfs Houba niet, getuige zou zijn van mijne schande, en beval hem achter te blijven. Toen bad de oude neger mij mijne vrouw geen kwaad te doen en die bede ontroerde mij; ik had nog niet nagedacht, wat ik met mijne schuldige echtgenoot zou doen; ik durfde er nog niet aan denken, en antwoordde Houba niet, doch ik gaf hem de pistolen over: hoe schuldig Lucie ook mocht zijn, de wapenen van den vader mochten het bloed van de dochter niet doen stroomen. Een oogenblik dacht ik zelfs weder, dat Houba zich bedrogen had, dat Lucie nog altijd getrouw was; ik klampte mij vast aan die flauwe hoop, evenals de ongelukkige, welke, medegesleept door een bergstroom, de hand slaat aan het drijvend riet, dat door dezelfde kracht als hij naar den afgrond gesleept wordt.

»Ik haalde de deur, zonder ze te sluiten, achter mij dicht; het eerste voorwerp, dat mij in het oog viel, deed den straal van hoop geheel verdwijnen.

Als ware het een verpestend lijk, een afschuwelijk monster of een dreigende spookgestalte geweest, zóó staarde ik, de lantaarn vooruithoudende, op een mantel, die over een stoel hing; ik kende dat kleedingstuk niet, had het nimmer gezien, doch herkende het: het was een officiersmantel. Bleef er nu nog wel te twijfelen over? en toch, het lachte mij zoo toe, mijne Lucie niet misdadig te vinden, dat het mij in het eind verheugde den mantel hier te vinden; ik was reeds zoo rampzalig, dat, hetgeen genoegzaam was om van de schuld mijner vrouw te getuigen, nu hare onschuld bewijzen moest. Ik dacht Du Teillade, hier, in mijne kamer, in mijn bed te vinden.

»Behoedzaam naderde ik, sloeg de hand aan de gordijn, opende ze, en zag — niets. Het was alsof een bliksemstraal voorbij mijn oog schoot; ik stond als versteend, met de gordijn in de hand en onderdrukte met moeite een stuiptrekkend gelach, dat mij had kunnen verraden, en toen dat voorbij was, openden zich mijne lippen, gereed om een couplet van een vroolijk drinklied aan te heffen. Waarschijnlijk vernam Houba iets van dat alles; want ik hoorde de deur bewegen en zag om; nu viel mijn oog op een spiegel, en ik deinsde verschrikt terug, toen ik mij zelven zag; mijn gelaat had niets menschelijks meer: zóó moeten er de verdoemden uitzien in het eeuwige vuur!

»Ik verzamelde mijne krachten weder; ik kon weer denken. Mijn goede engel fluisterde mij in: »Keer terug!" ook stond ik in beraad; maar die mantel.... ik zwoer nogmaals mij te wreken en zonder mededoogen te zijn, en ging verder. De deur van het slaapvertrek mijner vrouw stond aan; ik opende die behoedzaam: er brandde een flauw nachtlicht in de kamer; er heerschte een diepe rust. Ik stond stil om te luisteren, of mijne komst wellicht eenig gerucht deed ontstaan; doch alles bleef rustig. Had ik er ooit aan gedacht, met zulke voornemens, getroffen door zulk een ramp, onteerd deze deur te zullen doorgaan! Alles wat mij hier omringde, al hetgeen door het licht mijner lantaren of door de flikkering van de kleine lamp beschenen werd, alles herinnerde mij mijne liefde, mijn geluk als echtgenoot en vader. Had ik immer kunnen denken, zelfs nog vóór weinige uren, dat juist de herinnering aan die zalige oogenblikken van liefde een hemelsch genot mij zou opwinden en dwingen om de vrouw te vermoorden, die met mij in dat geluk gedeeld had, aan wie ik die anders zoo zoete herinneringen te danken had? En die vrouw, mijne vrouw, Lucie! zij rustte hier, hier! aan de zijde van den verachtelijken Du Teillade!

»Langzaam en met afgemeten stappen trad ik vooruit, doch hield mijn blik afgewend van het bed, waarop de vrouw rustte, welke ik het meest bemind, ja de éénige, welke ik bemind had; waarop de éénige mensch lag, dien ik haatte, maar ook overzoenlijk haatte. Het was geen besluiteloosheid, die mij zoo deed handelen; het was niet, omdat ik vreesde hen te ontwaren: neen! want ik was reeds met de gedachte van Lucie's ontrouw vertrouwd geworden. Neen! ik zocht mijn kind; had ik anders veeltijds mij naar dat kind gewend en het gekust, voordat ik de moeder in mijne armen sloot, dan was het bij toeval geschied; het was omdat ik mijne liefde en genegenheid tusschen deze twee beminde wezens gelijkelijk verdeelde; het was omdat ik mij verbeeldde, dat Lucie mij toelachte, als mijn kind mij lachend aanzag; dat de moeder, als ik het liefkoosde, in mijne gedachte evenveel deel had in die bewijzen van genegenheid als haar kind.

»Doch nu vereenigde zich mijne liefde alleen op het onschuldige wicht: waren mijne liefde en genegenheid er voor verdubbeld, het was omdat Lucie mijne liefde en achting verbeurd had. Al was de moeder nu trouweloos, mijn kind bleef mij even dierbaar; het moest in mij een treurige, doch tevens aangename herinnering opwekken aan dien gelukkigen droom, welke voorbij was, aan die dagen van vreugde, toen Lucie mij getrouw was en ik aan hare duurzame liefde niet twijfelde.

»Ik sloeg het gazen kleed open, dat de wieg overdekte; het kind was wakker of opende de oogen, het herkende mij. Waarschijnlijk had de vaderliefde die trekken doen verdwijnen, welke mij zelven vroeger verschrikt hadden: mijn dochtertje zou zeker in den van zijne eer beroofden man, in hem, die het bloed harer moeder vergieten wilde, immers haar vader niet herkend hebben! Zij stak de handjes naar mij uit, als wilde zij om ontferming voor hare moeder smeeken; ik nam haar op, kuste haar en legde haar toen weder neder. Het drukken van mijn kind aan mijne borst, het gevoel van die zachte kleine handen, die over mijn ijskoud gelaat streken, deed mijne tranen vloeien; mijne verslagenheid keerde terug, en daarmede mijn verlangen om Lucie onschuldig te vinden; doch hoe was dat mogelijk!

»Wekte mijne schandelijke bedrogene liefde mijne wraakzucht op, er was slechts weinig noodig, om door mijne liefde voor de vrouw, die mij

zoo waard geweest was, dien dorst naar wraak te beteugelen: wat kon die zalige betrekking mij voor den geest halen dan mijn kind, en het lag naast mij! O! die beurtelingsche verandering van gedachten was zoo pijnigend; zij schokte mij zoozeer! Nam ik mij voor om genade te oefenen, dan was het alsof een heelende balsem de wond van mijn hart kwam zalven; maar het was van korten duur; en verwierp ik met verontwaardiging zulk een lafhartig mededoogen, dan was het, alsof kokend lood op die wonde werd uitgegoten.

»Ik was eindelijk zóó ver, dat ik besloot de kamer te verlaten: het was alsof ik gemakkelijker adem haalde, toen dat besluit vast stond; doch eerst wilde ik mij nog beraden. Toen viel mijn oog op dien rooden rok met goud opgelegd, welke op een stoel was nedergeworpen, en weg waren mijne goede voornemens! ik stond verbaasd over mijne laaghartigheid, die mij kon doen besluiten deze vernedering, dit helsch verraad met geduld te gedoogen. Ik nam de wieg op en zette ze ver, zeer ver, weg; ik vreesde, dat de ellendeling, die mij de liefde mijner vrouw reeds ontnomen had, in zijne woede zijn wapen tegen het kind zou keeren om zich te wreken, of dat het door eenig ongeluk zou getroffen worden gedurende het vreeselijke treurspel, dat stond aan te vangen. De lantaren nam ik op en plaatste ze op een meubel. Diezelfde koele beradenheid had ik teruggekregen; die kleedingstukken, die degen, werkte op mij evenals een versterkende drank, en ik naderde het bed; weldra zou mijne stem de echtbreekster wekken uit dien zondigen slaap, den verleider opvorderen tot den doodelijken strijd: het strijdperk was gereed!

»Nog eens zag ik naar mijn kind; maar te laat berouwde het mij, want het was mij nu onmogelijk om voort te gaan. Plotseling viel het mij in, dat het onmogelijk was, dat Lucie schuldig was, omdat haar kind hier was; dat het onmogelijk was, dat een moeder de heiligste verbintenis met voeten zou kunnen vertreden in tegenwoordigheid van haar kind, dat haar hare plichten zoo sterk herinneren moest. »En evenwel is het zoo," zeide ik zacht tot mij zelven. Ik dacht na, of er nog geen middel was, om mijne eer, om het leven van Lucie te redden; ik zocht er met drift naar, doch vond er geen. Al vernederde ik mij, om Du Teillade te verzoeken om te vertrekken, al dwong ik er hem toe, zou zijn verblijf in mijn huis een geheim kunnen blijven? zouden zij, die hem hadden zien komen, het als een hersenschim beschouwen, als hij des morgens verdwenen was? ja, al gelukte mij dat, al stopten belooning en bedreiging mijnen bediende den mond, was Du Teillade dan niet zelf de man om mijne schande en mijne bespottelijke goedheid overal te gaan rondzeggen?

»Het was de laatste wijfeling geweest. Al zou mijne dochter mij eenmaal verwijten, dat ik hare moeder vermoord had, ik wilde mij wreken! Nogmaals deed dat schitterende kleedingstuk, die fraaie degen mijn toorn opwellen, en ik stond naast het bed. Het licht dat eenigszins achter mij stond, scheen genoegzaam door de gazen gordijnen, om mij, toen ik de eene geopend had, te doen zien — dat Houba niet gelogen had! Als een steenen beeld stond ik daar, en staarde met vertwijfeling vóór mij uit. Had ik gedacht mijne Lucie immer zóó te zien sluimeren, haar immer met zulk een oog te moeten zien? wat was zij schoon! ik dacht, dat het misdrijf hare schoone trekken zou hebben doen verdwijnen; doch het was zoo niet! haar arm, die het witte linnen beschaamde, lag op de bedsprei; nimmer zou ik die hand, dat gelaat, meer kussen; die hand, welke zij mij eens voor het altaar geschonken had, was meineedig; dat schoone gelaat verborg een zwarte ziel; in haar linkerarm rustte de ellendeling. Hij kwam mij jong voor; slechts gedeeltelijk zag ik zijn gelaat; het was alsof mijne vrouw hem tegen zich aandrukte, alsof zij vreesde, dat hij haar verlaten zou; een geruite zijden doek was om zijn hoofd geknoopt; ik verbeeldde mij een zijner handen op den schouder van de schuldige echtgenoot te zien rusten; ten minste ik zag iets flauw schitteren: het was zeker de helsche talisman, waarmede hij mijn geluk had doen instorten.

Ik bracht de hand aan de greep van mijn hartsvanger, doch liet ze weder zakken: zij waren beiden in mijne macht, de schuldigen! één stoot, en — het was met hen gedaan. Maar twee moorden te begaan, dat kon ik niet; ik wist, dat Lucie zich niet tegen mij zou kunnen verdedigen; het gevaarlijkste wapen zou zelfs ongevaarlijk zijn in hare hand: de vrouw kan niet kampen tegen den man, tegen den man, die reusachtig sterk is door de wraakzucht, welke hem bezielt. Ik wist, dat de schuldige echtgenoot niets zou hebben om haar leven te beschermen dan tranen en het smeeken om ontferming, en ik was bevreesd voor die tranen, voor dat angstig bidden om genade. Voor haar, voor mijne Lucie, kon ik niets zijn dan een moordenaar; maar voor hem kon ik meer wezen.

Hij, kon zich verdedigen, zijn leven tot den laatsten ademtocht beschermen met dien degen; Ik dacht er niet aan, welk gevaar mij dreigde, zoo ik hem wekte; ik dacht niet aan mijne zeker mindere bedrevenheid in den wapenhandel; maar ik twijfelde niet aan de overwinning; en als hij dan aan mijne voeten zou liggen, wellicht smeekende om genade; als die schuldige vrouw gekneld naast mij zou liggen, en mij bidden zou hem te vergeven, dan zou ik zeggen: »Neen!" en den ellendeling het hart doorboren.

»Plotseling luisterde ik aandachtig; mijne vrouw stamelde eenige woorden. Wonderlijk was het mij te moede, toen ik die klanken hoorde; ik luisterde, of mijn naam ook over hare lippen zou komen; mijn hart joeg ontstuimig; maar de naam, dien zij uitte, was die van den man, welke in hare armen rustte. Toen bewaarde ik niet langer het stilzwijgen, maar riep met een donderende stem: »Staat op! en siddert!"

»Beiden ontwaakten tegelijk en openden met schrik de oogen. Zooals zij mij gewaar werden, ontsnapte hun een luide kreet, doch om mijne woede ten top te voeren, verborg de lafhartige zich aan de borst mijner vrouw: hij zocht er een schuilplaats tegen den rechtmatigen toorn van den beleedigden echtgenoot. Met de snelheid des bliksems keerde ik mij om, en den degen van Du Teillade opnemende, wierp ik dien met drift op de bedsprei neder en schreeuwde: »sta op, verachtelijke lafaard! verdedig uw leven! of!...."

»»Louis!" gilde mijne vrouw, die mij nu herkende, op een toon die ontzetting, angst en droefheid verried; zij scheen mij om ontferming voor haar minnaar te smeeken, die zich hoe langer, hoe meer aan mijn oog onttrok. Dat was te veel lafheid, te veel misdadige liefde, en ik trok mijn hartsvanger uit de scheede; mijn bloed kookte in mijne aderen: »Marie! Marie!" riep mijne vrouw, en sloeg hare beide armen om den verleider heen, om hem voor mij te beveiligen, om hem met haar lichaam tegen mij te beschermen.

»»Sterft dan, ellendelingen!" schreeuwde ik, met woedende drift, en hief het wapen op; toen wierp zij hem, die bij haar een toevlucht gezocht had, van zich af, waardoor de zijden doek van zijn hoofd viel. Weelderige en lange haarlokken vielen op den nu ontblooten boezem, welke zij ten deele voor mijn oog bedekte, — het was een vrouw, die naast mijne echtgenoot lag. Zij scheen geheel gevoelloos te zijn; hare oogen waren gesloten, en Lucie had eindelijk kracht genoeg, om mij toe te roepen: »Louis! het is mijne zuster, het is Marie!" Mijn hartsvanger viel mij van verbazing uit de hand; ik stond als van den donder getroffen; die woorden gaven mij mijn geluk, de liefde van Lucie, weder; een kreet van blijdschap ontsnapte aan mijne borst, en ik zeide treurig: »Gij zijt onschuldig, Lucie! ik ben het nu, die schuldig, vreeselijk schuldig ben; want ik bemin u, en kon aan uwe liefde en getrouwheid twijfelen, twijfelen aan de deugd van de moeder van mijn kind!" Het berouw sloeg mij terneder en vervulde nu de plaats van de wraakzucht, welke vervlogen was; het verteerde mijn hart met een bitter nadenken aan mijn onwaardig wantrouwen: ik was de liefde van mijne echtgenoot niet meer waard.

»»Louis!" zeide mijne vrouw bewogen, en het was alsof een engel tot mij sprak, »Louis! mijn beste Louis! gij kunt geen schuld hebben, zoolang gij mij blijft liefhebben; maar ik bid u, laat ons nu een oogenblik alleen; die arme Marie! zij is van zich zelve gevallen." Zonder te kunnen antwoorden, — mijn gemoed was te vol, — drukte ik de hand, die zij mij toestak; mijne zwakte veroorzaakte, dat ik niet dadelijk aan haar verlangen kon voldoen, en zij vervolgde liefdevol: »Die reis heeft u vermoeid; ga wat liggen, Louis! de rust zal u goed doen, straks zal ik naar u komen zien;" zij wenkte mij met de hand, en ik ging heen.

Toen ik in mijne kamer gekomen was, bleef ik staan, om mijne krachten te verzamelen en mijne gedachten te regelen. Ik had mijn leven, alles willen geven, om mijne vrouw onschuldig te vinden, vóórdat ik in haar slaapvertrek trad. Nu was ik zoo gelukkig; de Hemel had mijne wenschen, het dierbaarste verlangen van mijn hart, verhoord: Lucie had het pad der deugd niet verlaten. En evenwel was ik niet opgetogen van vreugde: er was een kloof tusschen ons beiden: het was niet mijne echtgenoot, die haar, door het vergeten harer trouw, had doen ontstaan; neen, ik zelf had door mijne verachtelijke jaloezie die klove tusschen ons gemaakt. Hoe zou ik door berouw dien afgrond immer kunnen vullen, indien Lucie dien niet dempte met de liefde van de vergevingsgezinde vrouw! Ik twijfelde niet aan mijn berouw, maar aan mijne aanspraak op vergeving; ik vreesde hare liefde verbeurd te hebben, en evenwel had zij mij gezegd, dat ik geen schuld kon hebben, zoolang ik haar liefhad. Dat deed mij weder hopen, vertrouwen op de liefde zonder einde van de vrouw, die den vader van haar kind geene vergiffenis kan weige-

ren ; doch ras verdween die flauwe hoop weder ; het leven was mij tot een last.

»Wellicht werd Houba ongerust over mijn lang wegblijven, of had hij mij hooren naderen ; althans hij stiet de deur open ; het licht zijner lantaren verving de duisternis, en toen hij mij daar zag staan, scheen hij verheugd, dat ik nog leefde, en vroeg : »Is het gedaan, Meester ?" Zijne stem, de uitdrukking van zijn gelaat herinnerde mij, dat ik op het punt geweest was een laaghartigen moord te begaan ; ik vergat mijne eigen schuld, en weet het leed, dat mij drukte, aan den ouden man, die niets gedaan had dan hetgeen hem zijne bezorgdheid voor mij had ingegeven, en toen hij, op mijn ongeduldig hoofdschudden, mij de pistolen aanbood, en zeide : »Houba met meester meegaan, Houba niet bang is !" toen rukte ik hem die geladen wapens uit de hand, en riep met woede : »Gij zijt het, die den dood verdiend hebt ; ellendeling gij hebt mij bedrogen !" De oude neger viel, van schrik overmand, voor mij neder en trachtte zich niet te verontschuldigen of zich te verzetten ; mijn gelaat kenschetste slechts stomme verbazing ; ik spande den haan van het pistool, terwijl ik nadacht, wie eerder den dood verdiend had, Houba of ik.

»De vreugde, welke zich echter plotseling op dat zwarte gerimpelde gelaat vertoonde, verbaasde mij ; dit redde één van ons beiden het leven ; want een zachtte en witte hand, die de ijskoude hand raakte, in welke het pistool geklemd zat, deed mij omzien, en Lucie vroeg mij : »Waarom wilt gij Houba kwaad doen, Louis ? heeft hij verzuimd die pistolen schoon te maken ? geef ze mij hier, ik zal het doen ; ik wed, gij zult ze fraaier vinden, als Lucie dat zilver en die loopen gewreven heeft." Ik liet mij die geladen wapens uit de handen nemen, en zeide somber : »Zij zijn geladen, Lucie !"

»»Ik ben er niet bang voor," antwoordde zij, zich geweld aandoende om mij toe te lachen, en zij vervolgde, aangedaan : »Heb geene vrees, Louis ! ik zal voorzichtig zijn ; het leven is zoet, en belooft nog zooveel geluk, wanneer men een kind heeft en een echtgenoot bezit, die ons met hart en ziel liefheeft ; is het niet zoo ?" Ik kuste de hand, die zij mij reikte, en zij vervolgde verheugd, toen zij mijne tranen vlieten zag : »Tot straks dan ; want mijne zuster wacht mij ; laat Houba toch die deur opensluiten, welke die negerin heeft gesloten, toen zij het in haar hoofd heeft gekregen om weg te gaan." Toen Lucie vertrok, gaf ik den sleutel over, aan Houba, die opgestaan was, en zette mij neder ; weldadige tranen bevochtigden mijn gelaat : de liefde mijner vrouw had mij getroost, mijne sombere wanhoop doen verdwijnen.

»Een half uur later liet mijne vrouw mij roepen. Ik zag met een oogopslag, dat mijne schoonzuster nu de uniform niet had aangeschoten, die ik nergens zag ; ook zocht mijn blik slechts mijne vrouw, en zij kwam mij te gemoet. Ik wilde iets zeggen, om haar vergiffenis te vragen voor mijne misdaad ; doch zij kwam mij voor en zeide : »Ik ben verheugd, Louis ! dat ge zoo spoedig zijt wedergekeerd ; ik dank u voor het verlangen om mij te zien, dat u nog zoo laat op weg heeft doen blijven." Zij sloeg haar rechterarm om mijn hals, kuste mij en vervolgde, terwijl zij het kleine hoofd van mijn kind, dat zij op haar linkerarm droeg, mijn gelaat naderbij bracht : »De kleine wil u ook welkom heeten !" Ik drukte moeder en dochter aan mijn hart, terwijl Lucie snel tot mij zeide : »Louis ! ik stel u hier mijne zuster Marie voor ; zij brengt tijding van onzen goeden vader !" Doch ik gevoelde mij te schuldig, dan dat ik om iets anders denken kon dan om mijne vergiffenis, en ik zeide langzaam : »Lucie ! gij hebt mij nog niet gezegd, dat gij mij vergeven hebt."

»»En wat zou ik u vergeven ?" vroeg zij, »dat gij mij te sterk bemint, dat gij. . . ? maar gij hadt recht om zóó te handelen ; doch als gij het zoo wilt, ik vergeef het u. Maar, Louis ! heet mijne zuster toch welkom !" Ik hield nog mijne armen om mijne vrouw en om mijn kind geslagen ; ik las de vermoeidheid, de afmatting op dat bleeke gelaat ; het was mijn werk, en evenwel zweefde er een lach over die trekken. O ! ik dacht nu, aan welk gevaar ik mijne Lucie had blootgesteld door haar zóó te verschrikken ; ik kon het haast nog niet gelooven, dat haar verstand dezen schok had wederstand geboden ; zij wist wat ik gevoelen moest ; zij twijfelde niet aan de onstuimige kracht mijner liefde. Daarom koesterde zij mij door haar blik, dàárom verdreven hare kussen dat bittere berouw, hetwelk aan wanhoop grensde ; zij wist, dat ik zwak was, dat zij mij moest oprichten. Met een droevig gevoel liet ik eindelijk mijne armen zakken, en keerde mij met eenigen weerzin naar mijne schoonzuster, de oorzaak van het leed, dat mij drukte, van dat vreeselijke oogenblik, dat voorbij was : het was de Hemel, niet zij, dien ik danken moest, dat mijne handen nog rein waren van bloed.

»Ik naderde haar. Zij was schoon bij het licht der waskaarsen en had zich weder nedergezet ;

in een achtelooze houding lag zij half zittende in de bergère. Ik wilde haar aanspreken; doch zij riep op een spijtigen toon, welke haar nog bevalliger maakte: »Het schijnt, dat mijnheer vergeten heeft, hoe onbeleefd het is zijne vrouw te omhelzen, in tegenwoordigheid van een vreemde dame, zonder deze eerst behoorlijk gegroet te hebben; en deze dame is een onbekende zuster, die een gevaarlijke reis gemaakt heeft . . ."

» »Niet zoo geheel onbekend . . ." viel ik haar lachend in de rede; doch zij vervolgde op denzelfden toon als vroeger, en ongeduldig met haar voet stampende: »Mijn God! Mijnheer! het is nogal fraai voor een wellevend man, om twee arme vrouwen te komen verschrikken; indien mijne zuster mij niet verhinderd had om de uniform aan te trekken, dan zou ik u voldoening vragen," dit zeggende, stond zij op en bracht hare rechterhand naar de linkerzijde, alsof zij een degen droeg.

» »Die ongelukkige uniform zou mij niet meer bedriegen," antwoordde ik op vroolijken toon; hare bevallige verbolgenheid had mij geheel met haar verzoend. »Ik weet nu, dat gij mijne schoonzuster zijt, en dat ik eene schoone zuster heb: er blijft mij geen de minste twijfel over; toen Lucie . . . ."

» »Toen Lucie!" viel zij mij in de rede, en een lichte blos kleurde hare wangen; »in één woord, Mijnheer! ik blijf er bij, het is onbeleefd, om de dames te verrassen, als zij slapen; foei! maar de kapitein Marchand moet weten, wat hem te doen staat."

» »Hij zal toch zoo gevaarlijk niet zijn als de zwarte oogen van mijne schoone zuster," zeide ik; »indien ik iets misdaan heb, vergeef het mij."

» »Indien ik mijne zuster was, ik zou het u nimmer vergeven. Weet gij wel, Mijnheer! dat een wellevend man niet jaloersch mag zijn! In Frankrijk zou men u uitlachen; foei! jaloersch! maar wij, vrouwen, zullen voor ditmaal uw vergrijp door de vingers zien, is het niet zoo, Lucie? Mijnheer mijn schoonbroeder! uwe schoonzuster geeft u verlof om haar te omhelzen, en het zij u vergeven!"

Toen de vrede gesloten was, en wij ons nedergezet hadden, vernam ik, dat Marie, om aan de lastige heerschappij van hare tante te ontkomen, en om deze genoegen te geven, besloten had om in een klooster te gaan, welk besluit echter door haar geheel was opgegeven, toen zekere jonge kapitein haar op een morgen met veel waarheid verzekerde, dat hij haar liefhad en zonder haar niet leven kon. Een schoon en dapper officier te laten omkomen door den sluier aan te nemen, dat was te barbaarsch; het was een liefdadig werk hem te huwen, en niet meer aan het klooster te denken. De liefdadigheid is een schoon vrouwelijke deugd, en de heer Berton, kwam juist van pas om de jonge nieuweling het klooster te doen verlaten, en den kapitein een schaking te besparen, die hem eenige jaren vroeger wellicht het leven had kunnen kosten. De brieven, welke dit alles behelsden, moesten ons ter hand gesteld worden door iemand, die over Martinique naar St. Domingo zou vertrekken; een jaar later zond deze nauwgezette brievenbesteller ze ons uit Boston toe, met bericht, dat hij dit alleen deed, om ons van zijne nauwgezetheid in het vervullen van zijne belofte te overtuigen, dewijl de brieven nu wel niets nieuws meer zouden behelzen: een verandering van reisplan was de oorzaak van het een en ander. De bestemming van den kapitein Marchand naar St. Domingo had het huwelijk verhaast; een lichte ongesteldheid had den heer Berton echter verhinderd, met de jong getrouwden over te komen; maar zijne komst kon elk oogenblik verwacht worden. Hare lichtzinnigheid had Marie niet eens doen nadenken, welk gevaar er in gelegen was, om zich als Du Teillade bij hare zuster aan te melden; doch hare goedheid, schalkschheid en onbezonnenheid waren oorzaak, dat ik het haar nimmer ten kwade rekende, dat zij ons door hare dwaasheid bijna diep rampzalig gemaakt had. Een maand later kwam mijn schoonvader onze ongerustheid omtrent zijn toestand zelf verdrijven: hij vond zijne kinderen welvarend en gelukkig.

»Gij kunt hieruit leeren, mijne Heeren! hoe ik op het punt geweest ben, een moordenaar te worden, en zulks zou geworden zijn, had de Hemel mij niet bewaard, ware de liefde voor mijne vrouw niet zoo sterk geweest, om haar door mijn weifelen den tijd te geven, den blinddoek van mijne oogen weg te rukken. Wanneer de jaloerschheid u dus ooit mocht toeroepen: »Mijne vrouw is mij ontrouw!" wanneer het u mocht schijnen, als had uwe echtgenoot, de moeder uwer kinderen, hare plichten verzaakt, denkt dan aan Louis Perville; geeft alleen gehoor aan de liefde, aan de genegenheid voor uwe vrouw; verwerpt de zucht naar wraak, welke de booze geest omhult en zoekt te veredelen door het denkbeeld van door een moord zijne eer te redden: waar is de moordenaar, die zijne eer niet verloren heeft? Of is de eer afscheidelijk van de deugd? God beware u allen, waarde vrienden! voor een beproeving als de mijne; en moest het zijn, dan schenke Hij

u het geluk, uwe echtgenoot even onschuldig te vinden als ik mijne Lucie!"

Hier zweeg Perville. Ik had meenen te bespeuren, dat de kapitein van de Condor met meer genoegen naar dit gedeelte van het verhaal des Franschmans geluisterd had. Evenals ons, had het hem verwonderd, dien Du Teillade plotseling te zien veranderen in een lichtzinnige, jonge Française; doch ofschoon ik er onzen kapitein niet van verdenken wil, dat het hem speet, dat Lucie onschuldig was, dat Perville niemand vond om te straffen, zoo bemerkte ik duidelijk, dat deze uitkomst zijne verwachting teleurstelde. Terwijl wij nu met gerustheid en geduld voortgingen naar Perville te luisteren, bedwong hij met moeite zijn ongeduld, en toen deze ophield met spreken, en er een oogenblik stilte heerschte, riep onze goede zeeman: »Maar hebt gij uwe vrouw dan niet gedood? en gij spraakt van haar en haar kind..."

»Mijne vrouw, mijn kind vermoord? ik!" riep Perville, » o! hoe kunt gij dat nu nog denken? Gelooft gij, dat deze les, deze wenk des Hemels voor mij vergeefsch is geweest? maar gij hebt gelijk, mijne woorden hebben het u misschien doen gelooven. Wat mij nu en dan doet ijzen, is niet de gedachte aan een misdaad, welke ik begaan heb, maar aan die, welke ik op het punt ben geweest om te begaan, is de herinnering van mijn wantrouwen aan de deugd mijner vrouw."

Toen haalde Perville diep adem, boog zijn hoofd op zijne hand voorover, en zeide met een gedempte stem, welke vol droefheid was: »Ik ga dagen, maanden, jaren van geluk voorbij. De 22ste Augustus van het jaar 1791, een dag, die al mijn geluk voor dit leven heeft vernietigd, brak aan; kapitein Marchand, die in de Kaap in bezetting lag, had ons allen uitgenoodigd, om hem dien dag te bezoeken; Marie was voor de eerste maal moeder geworden; het zou een klein en hartelijk familie-feest zijn. Een lichte ongesteldheid van mijn dochtertje deed mijne vrouw besluiten, om ons niet te vergezellen. Vergeefs trachtte haar vader of ik, haar te bepraten om met ons mede te gaan: het was slechts om één dag te doen, den volgenden morgen zouden wij terug zijn; doch mijne vrouw liet zich niet bewegen, en wij gingen alleen. Niets noopte ons om te huis te blijven, om Marie en haar echtgenoot door een weigering te bedroeven. De ongesteldheid van het kind kon geene zorg baren, en niettegenstaande er reeds vroeger hier en daar oproerige bewegingen hadden plaats gehad onder de negers, zoo vreesde ik van die zijde niets: ik kende den goeden geest mijner negers, en Houba had mij nog den vorigen dag verzekerd, dat ik niets van hen te duchten had.

Wij waren vroolijk bijeen: niets ontbrak er dan de tegenwoordigheid van Lucie; Duval, en een paar goede vrienden van mijn schoonbroeder bevonden zich in ons midden. Omstreeks middernacht stoorde de alarmtrom onze vreugde, en weldra hoorden wij het bulderen van het kanon. Marchand en zijne vrienden verlieten ons op staanden voet; Marie liet ik over aan de zorgen van haar vader, en volgde hen met Duval, om te zien wat er te doen was. Half bewusteloos ging ik naast hem: Lucie en mijn kind! ik dacht nergens anders om. De geheele stad was in opschudding; soldaten en burgers snelden elkander voorbij. Weldra was de oorzaak dezer opschudding ons bekend: de negers waren overal opgestaan. Als wezenloos stond ik naast Duval, toen wij van den wal die zee van vuur zagen, welke achter de baai het geheele landschap overdekte, en die rechts van ons al nader en nader kwam: dáár heerschte de verwoesting; dáár stichtte een geheele bevolking van woeste en door de slavernij nog meer verharde en verbitterde slaven den brand in woningen en plantages; dáár was alles weerloos tegen hun moordlust, en dáár lag la Succession; dáár was mijne ongelukkige vrouw, mijn arm kind!

»Het was een heillooze nacht van wanhoop en vertwijfeling. Duval waakte voor mijn leven. Ik wilde de soldaten vermoorden, die mij weigerden de poorten te openen, daar ik in een wis verderf zou loopen. Ik wist, dat ik niets doen kon voor Lucie, voor haar kind; maar ik wilde ten minste voor hen sterven; het mocht niet, ik kon niet! Duval voerde mij naar het huis van mijn schoonbroeder terug; de vader zag wel, dat hij niets meer te hopen had, toen ik mij in zijne armen wierp, en wij behoefden hem niets te zeggen: de tranen van Duval, van dien man, die aan den dood en aan alle ellende gewoon was, en mijne vertwijfeling zeiden meer dan eenige woorden.

»Hoe is die nacht voorbijgegaan! ik weet het niet. Ik liet mij eindelijk niet meer bedwingen. Ik kende den gouverneur, mijnheer De Blanchelande, zeer goed; ik drong tot hem door, om mij te laten gaan. Zijne voorzichtigheid en menschlievendheid weerhielden hem om mijn zinneloos verzoek toe te staan; want hij had verstand genoeg, om mij mijne ongepaste woorden te vergeven, toen ik met geweld vorderde, waarom ik eerst gebeden

had: hij zag, dat de wanhoop mij het ontzag deed vergeten. Diezelfde gevoelens, welke hem mijn verzoek deden weigeren, bewogen hem echter wellicht, om, zoodra de dag aanbrak, een afdeeling soldaten en militie een verkenning te laten doen naar de zijde van Saint-Louis du Morin en Dondon. Marchand maakte met zijne grenadiers er een gedeelte van uit, en aan mij en Duval, dien trouwen vriend, werd verlof gegeven, om het krijgsvolk te vergezellen. Welke tooneelen van verwoesting ons ook weldra omringden, ik sloeg er geen acht op, zelfs niet toen ik mijn eigen bezittingen brandende, rookende of smeulende zag; ik dacht alleen aan den dubbelen schat, dien ik zocht; wat gaf ik om de vernieling van het grootste gedeelte mijner rijkdommen? Ik kan u niet zeggen, wat ik gevoelde, toen ik eindelijk mijne woningen in het oog kreeg en bespeurde, dat zij niet door de vlammen verwoest waren: Duval zelf, Duval, die zich niet gemakkelijk door een ijdele hoop liet medeslepen, gaf mij goeden moed. Hij wist, zoomin als ik, dat de negers, die op onze verschijning terug waren getrokken, het voornemen hadden er hun hoofdkwartier op te richten; ik dacht dat mijne negers mijn huis en hunne meesteres beschermd hadden; helaas! het was zoo niet: zij hadden wel de handen niet aan mijne bezittingen geslagen, maar ook niets meer gedaan! Bewust van het voornemen hunner makkers, hadden zij den dag geheim gehouden, waarop de opstand zou aanvangen; zij wisten het, en lieten mij gaan; alleen Houba wist niets van het verraad dat er broeide. In het eerst vervloekte ik hen, later deed ik het niet meer: hoe vele blanken hebben de trouw aan hun meester verzaakt, om een overweldiger te dienen, en zich beijverd om zijne goedkeuring te verwerven, door hunne landgenooten te helpen onderdrukken en van hunne vrijheid te berooven! en deze ongelukkige negers deden niets dan een geheim bewaren, dat hunnen broeders de vrijheid moest bezorgen; Het kostte mij mijn geluk; maar ik had geen recht om van hen te vorderen, dat zij duizenden hunner broeders zouden verraden, door hun meester twee levens te laten redden, welke hem zoo dierbaar waren.

»Het eerste dat mij in het oog viel, toen ik in het vertrek trad, hetwelk vóór de slaapkamer mijner vrouw was, waren drie zwarte lichamen; twee waren vreemd aangekleed, zij waren mij onbekend, het derde was dat van Houba! Ik begreep, dat hij den dood gevonden had in de verdediging mijner vrouw; de oude neger, dien ik eens had willen nederschieten, omdat hij zich bedrogen had, omdat hij zijne meesteres verdacht hield van mij ontrouw te zijn, was nu vermoord, omdat hij haar had willen beschermen! Duval en mijn schoonbroeder wilden mij verhinderen om verder te gaan, maar ik ging evenwel, en ik vond mijne vrouw en mijn kind vermoord! mijne Lucie! mijn dochtertje vreeselijk vermoord!

»Zeven en dertig jaren zijn er voorbijgegaan, en nóg zie ik die geliefde wezens vóór mij, drijvende in hun bloed, verminkt door de vreeselijkste moordtuigen, en dan denk ik aan dat oogenblik, toen ik zelf met bloedige voornemens, met het ontbloote staal naast het bed mijner echtgenoot stond, en ik ijs op de gedachte, wat er van mij zou geworden zijn, als God mij toen had verlaten. Dan durf ik de wreedaards niet vloeken, die mij al mijne vreugde ontroofden; dan durf ik hen niet dagen voor het oordeel daarboven; want ik ben mij mijner schuld bewust. Ik ben schuldiger dan die verwoede negers, die mijne vrouw en hare deugden niet kenden; want ik kende haar, toen ik twijfelde en wraak zwoer! ik beminde Lucie, en zij was de moeder van mijn kind!"

Hier hield Perville op; zijne stem begaf hem, en hij verborg zijn gelaat in zijn zakdoek; wij hoorden hem zuchten; de grijsaard weende. Door hetzelfde gevoel gedreven, stonden wij op, toen hij langzaam de kajuit verliet: het was een hulde aan de smart, die hem vervulde, en welke de bevrediging onzer nieuwsgierigheid opnieuw had opgewekt.

J. F. OLTMANS.

GASTON VAN FOIX.

Gaston van Foix.

Kent gij Latijn? Hier in de ruïne van het Huis te Heemstede zal nog wel wat voor u te lezen zijn; maar sla liever het oog niet op die tafelen, die nog in de muren zijn overgebleven; wellicht zou het u maar bedroeven en doen denken aan de kortstondigheid van het menschelijke leven en van zijne grootheid. Een ander zou misschien lachen om die opschriften, die zeker weinig passen bij de verwoesting, die u omringt: ik voor mij heb nooit verlangd te weten, wat er te lezen staat, en wellicht zijn er toch reeds twee eeuwen voorbijgegaan, sedert deze letters werden ingehouwen. Maar de kleinzoon van een koopman moge groot zijn, hetzij hij het vaderland dient met zijn raad of het verdedigt ten koste van zijn leven; hij is voor mij klein, wanneer hij zich nederzet in de woning van een oud geslacht; hij moge zijn wapen doen uithouwen boven de poort, en alles nadoen wat de oude bezitters van het huis plachten te verrichten; hij moge zijne knechts met de wapenen in de hand op de valbrug plaatsen, als vorsten en vorstinnen hem bezoeken, — als ik vóór zijne woning sta, dan zie ik hem voorbij, en de voorvaders van het verarmde of uitgestorven geslacht der oude heeren van het huis bewonen de groote slotzaal weder.

Ik zal u niet zeggen, hoe dikwijls het Huis te Heemstede is verwoest en herbouwd geworden; gij weet het uit de geschiedenis, of kunt het afleiden uit de lotverwisseling, die andere woonplaatsen van oude adellijke heeren gehad hebben. Gij ziet de overblijfselen van het Hooge Huis, dáár te midden van dat water; wil ik die muren weder opbouwen? Ik zal u de torens, de valbrug, alles beschrijven, en gij zult dan weten, hoedanig het slot zich kan vertoond hebben, vóórdat het in 1394 onder den voet werd geworpen; indien ik duidelijk genoeg ben, dan schrijf ik u nog genoeg verbeeldingskracht toe, om het u voor den geest te kunnen stellen; maar kortheidshalve wil ik mij liever dadelijk met u in het huis van heer Jan van Heemstede begeven; herinner u slechts al wat gij gelezen hebt over kasteelen en sloten, en ik vertrouw, dat mijne beschrijving ook noodig zou geweest zijn.

Maar nu doet zich ééne zwarigheid op: het is, ik weet niet in welk jaar, in welke maand, en nog veel minder op welken dag ik er u moet binnenleiden, om er het gezelschap aan te treffen, in welks tegenwoordigheid ik u wilde brengen, om er den man te hooren vertellen, naar wien wij met dat gezelschap eens mede willen luisteren. Volgens een Franschen schrijver, dan zouden wij er ons bezoek moeten afleggen in het midden van het jaar 1389, en volgens een Hollandschen schrijver, in den aanvang van het volgende jaar; het is nationaal, om den laatsten meer geloof te schenken dan den eersten; volg mij dus. — Wij treden tegen den avond de groote zaal binnen; — ware het nu in Juni of Juli, dan vonden wij die heeren en vrouwen vóór de geopende ramen; hoe koel het hooge vertrek ook moge zijn, de wind, die over water en land zijn verkwikkenden adem laat gaan, is elk welkom; de avond valt, maar de drukkende warmte is nog niet voorbij. Indien er niet zooveel drukte ware in de zaal, gij zoudt het ruischen van den luchtstroom hooren, die zich balsemt aan het welriekende loover, dat langs den wand is opgehangen, terwijl hij de twijgjes nauw hoorbaar in ongekunstelde harmonie tonen laat ontlokken aan die harnassen der heeren van Heemstede, of de bladeren, als zinnebeelden der overwinning, op hunne stormhoeden drukt. Maar wij hebben afgesproken, om er in het voorjaar heen te gaan ik sluit dus snel die glasvensters en verhinder u, een blik te werpen op het Haarlemmermeer, en te zien hoe de zon de spits der dorptorens nog verlichtte, toen nog niet omvergerukt door het water, dat nog op zijne luimen lag, doch, reeds denkende aan de verwoestingen, die het zou aanrichten, zijne krachten verzamelde. Ik schuif de logge tafel naar den schoorsteen, zet de stoelen bij den haard en leg een groot vuur aan, plaats aan het hooger einde vier waskaarsen, en, lager op, eenige smeerkaarsen op de tafel, en — wij zijn in den winter — het is wel donker in de zaal, maar bij

en om den haard is het vrij licht; en als die zware blokken en wortelstukken eens goed opbranden, dan zal het wel overal verlicht worden; er zijn genoeg boomen geveld in den Hout, en er is geen gebrek aan hout op het slot. Natuurlijk drinkt men nu geen kouden rijnschen wijn, zooals in den zomer, maar heete wijnen en heet bier; de boomtakken, die vroeger aan den wind hingen en die wapenrustingen gezelschap hielden, hangen er nu niet meer; voor de koelte zou het nu ook niet meer noodig zijn: het is winter, maar de duinhelm, die men op den grond gestrooid heeft, doen denzelfden dienst. Nu zijn wij gereed en vinden het gezelschap bij het vuur op den 2den Maart 1390; hoe gemakkelijk hebben wij ons verplaatst van den zomer naar den winter! Geene jaargetijden hielden ons terug; vroeger was het windje welkom, nu de hitte van het vuur: wat is het schrijven toch gemakkelijk!... »Doch laat ons binnengaan; het is hier koud in de gang," merkt gij aan, en het is waar; maar evenwel zou het mij liever zijn dat de nieuwsgierigheid, dan dat de koude u zoo haastig maakte.

»Wie is die dikke heer met dien rooden japon?" — Het is de graaf Guy van Blois, meester der voetboogschutters, en dus een der hooge bevelhebbers van de achterhoede van het Fransche leger. — Het is dus een Franschman? — Ja en neen; het zou te lang vallen, u dit uit te leggen; ik zal u maar zeggen, dat zijne moeder de éénige dochter was van dien heer van Beaumont, met wien gij in de Roos van Dekema hebt kennis gemaakt; hij is heer van der Goude en Schoonhoven, behalve van de andere goederen, die hij in dit land, in Henegouwen en in Frankrijk bezit: in één woord men telt hem onder de vorsten van Europa, en na den graaf is hij de voornaamste heer van dit land; hij heeft van zijne dapperheid blijken gegeven; — gij meesmuilt; maar moet men dan mager wezen om dapper te zijn? Ik zeg u ook niet, dat hij nog in het veld trekt; doch zoowel als hij vroeger eens in een rosbaar het leger volgde, zoowel zou hij nu in het wagentje, waarmede hij ter jacht rijdt, zijne plaats bij de achterhoede kunnen innemen. Hoe vreemd is het fatsoen van die rood lakensche houppelande, die gij een japon genoemd hebt, zonder op het gouden boordsel te letten, noch op de fijne eekhoren-ruggen, waarmede die houppelande gevoerd is; let eens op die half roode, half groene kaproen of muts, op de gouden jonkvrouwenhoofden en klaverbladeren, die er op geborduurd zijn, en het zal u niet meer verwonderen, dat hij een voornaam heer is; want dat is hij, al heeft hij vele schulden, waaraan, zoo de booze wereld zegt, zijne vrouw veel deel heeft.

»Dan is die dikke vrouw, die tegen hem over aan den haard zit, zeker de gravin van Blois?" Juist! — het viel ook niet moeilijk te gissen, ofschoon het een toeval is, dat zij met haar heer gemaal schijnt te wedijveren in zwaarlijvigheid; men zegt, dat het veel en lekker eten, vergezeld van het noodige vocht, er de oorzaak van is; nu, zij zijn dan ten minste geen schendkeukens (1) Mevrouw Marie van Blois, dochter van den graaf van Namen, is, zoo gij ziet, een deftige dame; hare kleeding verraadt hare geneigdheid tot opschik, en het rood, dat op hare wangen ligt, toont dat zij, niettegenstaande hare jaren, en het aantal ponden dat zij weegt, er nog aanspraak op maakt van er goed uit te zien; het blanketten is zeker niet aan te prijzen; maar voor een vrouw van haar rang, en die aan het Fransche hof verschijnen moet, is het te vergeven, dat zij ook op het Huis te Heemstede haar gewoon toilet maakt. De kaproen, die zij draagt, is van dezelfde kleuren als die van den graaf; doch behalve het gouden borduursel zijn er figuren van paarlen op. Het is een fraai hoofddeksel; maar indien gij de pareer heuke (2) zaagt, die zij draagt, wanneer zij met goed weder in haar wagentje uitrijdt, (want reeds sedert langen tijd gebruikt zij hare hakkeneien (3) niet meer), dan zoudt gij een prachtiger kleedingstuk zien. De lange zijden houppelande van groene kleur is wel niet met gouden boordsel; doch de breede rand hermelijn, die er op ligt, en het fijne grauwe bont waarmede zij gevoerd is, geven er een vorstelijke gedaante aan. Er is niet veel verschil in het fatsoen der opperkleederen van den graaf en de gravin, en daar de muts ook vrij gelijk van snede is, zou het moeilijk vallen, mijnheer van mevrouw te onderscheiden, indien de onderkleeding en de slaapkussens, die de kaproen van de laatste ondersteunen, u niet op den weg hielpen, bovendien ligt er een groote jachthond aan de voeten van heer Guy, en de gravin is bezig, om aan haar papegaai stukjes broodsuiker te voeren.

»Is dat de heer van Heemstede, dien gij Jan genoemd hebt?" — Neen, die zit naast mevrouw

(1) Personen, die de keuken schande aandoen (door niet genoeg te eten).

(2) Huik, lange mantel met kap over het hoofd, die in een hoorn uitliep.

(3) Dames rijpaarden.

van Blois. Gij ziet, hij is zoo jong niet meer; maar de heer, naar wien gij mij vraagt, zit naast mijn oom: het is Jan, de oudste bastaard van Blois, de zoon van den broeder van heer Guy. Vroeger was hij karmeliet, doch na den dood van zijn vader, die veel met kloosters ophad, deed hij een reis naar Rome, en verwierf van den paus verlof, om tot den wereldlijken stand over te gaan; zijn vader heeft hem, behalve andere bezittingen, de heerlijkheid Treslong in Henegouwen nagelaten. Het meisje, dat aan zijne zijde zit, is jonkvrouw Maria van Heemstede; haar vader is, evenals de heer van het slot, een zoon van heer Gerrit van Heemstede. Dáár ginds hangen de wapenen, die haar grootvader vóór Delft droeg, toen hij maarschalk over het leger was; gij kunt van hier duidelijk de roode ruit en de zeven roode meerlen op het veld van goud zien, die op zijn schild zijn afgebeeld. Let eens op, hoe vertrouwelijk zij met haar jongen buurman zit te keuvelen, en geen wonder! men zegt, dat zij elkander reeds als kinderen liefgehad hebben, en dat Maria de voornaamste oorzaak is, dat hij de pij heeft uitgetrokken. De bastaard zal de jonkvrouw van Heemstede tot vrouw nemen, en hun nageslacht zal den naam van Blois in dit land doen voortleven; want zijn oom Guy zal, evenals zijne twee broeders, ten grave dalen, zonder wettige afstammelingen na te laten. Gij hebt den naam van Blois van Treslong gelezen in de geschiedenis der afschudding van het Spaansche juk; gij herinnert u Willem, den Zeeuwschen admiraal, en zijn broeder, die het voorstaan van de vrijheid zijns vaderlands, op Alva's bevel, met het hoofd moest boeten; gij hebt den naam van Blois Van Treslong gelezen in de twee laatste zeeslagen, die wij tegen de Engelschen geleverd hebben. De vrouw van het huis zit niet naast den graaf; doch dit zal zeker zijn, om te gemakkelijker met de gravin te kunnen spreken; zij zit tusschen haar echtgenoot en den heer van Montfoort. Het zal wel niet noodig zijn, u al die heeren en vrouwen, jonkvrouwen en knapen op te noemen, noch u opmerkzaam te maken, hoe behalve de nar, Jaket, en de knechts, die er noodig zijn om het gezelschap te bedienen, er nog in die zaal een aantal vrouwelijke en mannelijke bedienden zijn, die zich op eenigen afstand en zonder luid te spreken, met eenig werk onledig houden, terwijl Filips van Malsen, aan de tafel gezeten, bezig is om op te schrijven, hetgeen hij gedurende den dag voor rekening van den graaf heeft uitgegeven. Gij ziet, dat de heeren meest allen het nauwsluitende kleed dragen, hetzij dan meer of minder van waarde, maar vrij gelijk aan de onderkleeding van heer Guy; doch het valt in het oog, dat geen hunner zulk een overkleed of houppelande draagt; ook de dames hebben dit kleedingstuk niet aan. Waarschijnlijk zijn de graaf en gravin, ofschoon het naast aan het vuur gezeten, nog bang voor de koude, of dragen zij het, om meer aanzien aan hun persoon bij te zetten.

»Maar die edelman, die dáár midden in den kring tegenover den schoorsteen zit, draagt toch ook een wijd kleed, al schijnt het dan ook geene houppelande te zijn, zooals gij die kamerrokken noemt, en de zonderlinge kap . . ." — Met uw verlof: de kap die op zijn rug hangt, had u reeds dadelijk moeten doen bemerken, dat hij kanunnik is. Bevreemdt u dit? misschien komt u die kleeding een weinig rijk voor, en hebben de laarzen, die hij draagt, u van het spoor geleid. Hij is een geestelijk persoon; maar ook geen gewoon geestelijke, en geloof niet, dat ik u niet van hem zou gesproken hebben, terwijl ik u de namen van sommigen van het gezelschap genoemd heb; heer Jan Froissard te vergeten, dat zou onvergeeflijk zijn; hij is juist de man, om wien wij hier zijn gekomen. Hij is kapellaan van den graaf van Blois, die, na het overlijden van den hertog van Brabant, zijn beschermer geworden is; tevens is hij kanunnik van Chimay; wat zijn ouderdom betreft, hij is omstreeks zestig jaren oud; maar gij zoudt hem nauwelijks voor vijftig aanzien. Hij is niet groot van gestalte, maar vlug en sterk, dank zij de lichaamsbeweging, die hij van zijne jeugd af genomen heeft op zijne tochten door Engeland, Schotland, Frankrijk, Italië, Duitschland en deze landen, en hij kan dagen achtereen te paard rijden, zonder over vermoeidheid te klagen. Zijn gelaat verraadt zijn vroolijk en opgeruimd gemoed, en zijne wangen dat hij geen vijand van een goeden dronk is; zijn blik is levendig, en een geestige trek omgeeft zijn mond, die nog slechts weinige tanden verloren heeft. Het is goed, dat hij die kap draagt, anders hield iedereen hem met u voor een edelman of aanzienlijk burger; want de omgang met edellieden, zijn verblijf aan de hoven van onderscheidene vorsten, en zijne gewoonte om met krijgslieden te verkeeren, hebben een zekere ongedwongenheid aan zijne houding, en een hoofschen zwier aan zijne wijze van spreken gegeven, die het moeilijk maken den kapellaan in hem te herkennen. Vraagt gij mij hoe het komt, dat wij den man, die zich door het schrijven van zijne

kronieken een onsterfelijken naam verworven heeft, hier op het Huis van Heemstede, dat zoo afgelegen ligt, ontmoeten, dan zal ik u zeggen, dat hij zijn meester, heer Guy, die den winter in Holland doorbrengt eens is komen bezoeken. Natuurlijk is hij hem naar Heemstede gevolgd; en als gij mij weet te zeggen, waar, in het laatst der veertiende eeuw, Aernt Janssoen woonde, dan kan ik u in het dorp wellicht het huis aanwijzen, waar de Chroniqueur van den graaf Van Blois te huis ligt. Doch laat ons een einde maken aan die vervelende beschrijving van personen en kleedingen: laat ons eens luisteren: het is immers dáárom, dat wij gekomen zijn?

»Die heer is zoo gewoon aan een goede jacht, dat hij met een weinig niet tevreden is, heer van Heemstede!" zeide Jan Froissard gekscherende.— »Welnu, ik hoop den kastelein van Beaumont nog het genoegen te geven, den vos te jagen, vóórdat hij vertrekt; de graaf weet wel, dat zij hier niet zeldzaam zijn; maar wat het wild betreft, het edele vermaak der jacht wordt van tijd tot tijd minder; toen mijn vader nog jong was; was het geheel anders."— »De heer van Heemstede heeft gelijk; maar zoolang als de herten, deynen (1) en zwijnen er nog zijn, moet men tevreden wezen; wie vossen, wolven en beren wil jagen, moet dan maar een andere plaats uitzoeken dan het Haarlemmer-bosch of den Aerdenhout."— »Het is ook zeker moeilijk, om hier op de wildernissen en bosschen te passen, daar zij in de nabijheid van zooveel groote steden en dorpen liggen; de burgers en boeren, heer Graaf! zullen jaarlijks menig haasje en konijntje knappen, ten minste indien zij er eveneens over denken als uw volkje te Beaumont; want die zien er geen kwaad in, om in de plaats van hun heer te jagen: en toch klaagt het gemeen altijd, dat de edellieden zich het vermaak der jacht veroorloven."

Een zonderling gelach, dat zich achter den stoel van den graaf liet hooren, verhinderde den kastelein misschien om er nog iets bij te voegen. »Wat is het, Jaket?" vroeg heer Guy; en terwijl de papegaai onrustig den kop ter zijde wendde, om den nar in het oog te krijgen en eenige scheldwoorden uitte, zweeg het gelach, en Jaket antwoordde: »Ik lach om de onnoozelheid van den boer, Heer!"— »En hoe dat? Ik verzoek u te luisteren naar hetgeen mijn goede zot zeggen zal," zeide de graaf lachende; en zonder dat de nar opstond, antwoordde hij, terwijl hij met een spaan de uitgedoofde stukjes hout weder naar het vuur scheen te strijken: »Wel niets is gemakkelijker te begrijpen, Heer! als het wild er niet was, dan zou het zijn veldvruchten niet vernielen: iets, dat hij nu getroost moet aanzien; indien het wild er niet was, dan zouden de jagers met hunne honden en paarden zijne veldvruchten niet vertrappen: iets, dat niet meer dan natuurlijk is; en nu klaagt de onnoozele vlegel, en hij is te dom om te bevatten, dat de wilde beesten en de edellieden hem de moeite besparen, den oogst te huis te halen."— »Wat zeggen de heeren er van?" vroeg de graaf, »is dat wel een wijs antwoord voor een zot?"— »Jaket schijnt te vergeten, dat wie niets te huis haalt, ook niets verkoopt," zeide Hubrecht van Montfoort lachende; doch de nar hernam dadelijk: »Het kan wezen, dat Jaket zich bedriegt, want hij is zoo vlegelachtig als de gemeenste dorper; maar wat kan het de koe, die tweemaal daags wordt ledig gemolken, voor genoegen doen, dat zij veel melk geeft; of is het niet een zeker vermaak voor den boer, die toch gebrek moet lijden, dat de paap, die naar de tienden komt omzien, en de landheer met lange neuzen moeten heengaan. . . .?" — »Genoeg!" riep heer Guy, »wij moesten nog gekker dan Jaket zijn, om langer naar hem te luisteren; hij zou ons wel willen vertellen, dat elkeen recht heeft om te jagen: ware dit zoo, dan zou het spoedig gedaan zijn met dit edele vermaak, dat den edelman gelegenheid geeft, om zijn lichaam te harden tegen de vermoeienissen van den oorlog." — »Zonder twijfel, Heer!" zeide Froissard, de éénige van het gezelschap, in wiens aderen geen adellijk bloed vloeide; doch hij had reeds lang met groote heeren omgegaan, om zijne afkomst niet te vergeten; »ik heb de edellieden overal naijverig gezien, om hunne rechten in deze zaak in stand te houden; de graaf van Foix is in het bijzonder een liefhebber van de jacht, getuige het boek over jachtvermaak, dat hij gemaakt heeft, en waaruit hij mij dikwijls heeft voorgelezen, en de bijnaam Phebus, dien men hem gegeven heeft; ofschoon sommigen willen, dat die naam niet van de jacht afkomstig is, maar van de zon, die de graaf als zinnebeeld heeft aangenomen, of van zijne blonde haren." — »Eilieve, Sire Jean!" zeide de graaf, hoe begint de voorafspraak van het boek ook? Gij hebt het mij gezegd, maar herhaal het ten gevalle van deze heeren en vrouwen nog eens." — »Zeer gaarne, Heer! Hij zegt, dat hij altijd zijn vermaak gehad heeft in den wapenhandel, in de liefde en in de jacht; dat hij gelooft,

(1) Damherten.

dat er ridders zijn geweest, die dapperder waren dan hij, en ook gelukkiger in de liefde, waarom hij zich onthoudt om over deze twee zaken te spreken; maar wat het derde betreft, zoo gelooft hij, dat hij er, ofschoon dit grootspreken schijnt, geen meester in heeft, waarom hij over de jacht zal schrijven." »Geen meester!" zeide de heer van Montfoort; doch de gravin nam de verdediging van Gaston Phebus op zich, en zeide lachend: »Verwondert u dit, Heer Hubrecht? Voor een graaf van Foix is het niet te veel gezegd, maar zelfs vrij nederig; misschien zijn er hier wel heeren, die zoo gaaf niet zouden erkennen, bij anderen te moeten achterstaan in den wapenhandel en in de liefde: is mevrouw van Heemstede niet met mij van één gevoelen?" — »Zeer zeker, gravin!" antwoordde deze, »de goede graaf Phebus van Foix is een vorst, die de genegenheid der schoonste jonkvrouwen waard is; hoevelen zouden er in zijne plaats een eer in stellen, de zwakheden der vrouwen, die zij liefgehad hadden, te verraden, terwijl hij slechts de heldendaden beschrijft, die hij op de jacht verricht heeft!" — »Mijn lieve neef van Foix verdient wel, dat de vrouwen zijn zedigheid verdedigen; hij is een edel vorst; jammer maar, dat er na hem geene graven van Foix uit zijn eigen bloed meer zullen komen." — »Heeft hij geene kinderen?" vroeg de jonkvrouw, die naast Jan van Blois zat. — »Neen, Maria! ten minste niet bij zijne vrouw; de éénige zoon, dien hij had, is dood; nimmer denk ik aan het kind, of ik word treurig; zoo jong reeds te moeten sterven en zoo ongelukkig; zijn lot is bejammerenswaardig." — »Dat vermoedde ik wel, Gravin!" zeide de heer van Montfoort; »voor eenige maanden sprak ik een reiziger, en toen wij over Foix en den graaf spraken, vertelde hij mij, dat men hem niets had kunnen of willen zeggen nopens de wijze, waarop de erfgenaam van Foix van het leven tot den dood is overgegaan." — »Onze goede Chroniqueur heeft er ons goed en zeker bericht van gebracht," merkte de graaf aan, »en ik ben verzekerd, dat hij volgaarne iets vertellen zal van zijne reis naar Foix. Mijn zoon Dunois had reeds terug moeten zijn; doch nu hij met zijne vrouw en verder gezelschap het land rondloopt en ons wachten laat, weet ik niets beters te verzinnen om den tijd te korten, dan Sire Jean Froissard te verzoeken, aan het verlangen van de vrouw van onzen gastheer te voldoen; want zij is nieuwsgierig om wat van het kind van Foix te vernemen." — »Indien heer Jan ons dat vermaak wil aandoen, niets zal ons liever zijn; want niettegenstaande de graaf mij alléén genoemd heeft, geloof ik, dat er meerderen met mij iets verlangen te vernemen omtrent den dood van den zoon van heer Gaston Phebus," zeide mevrouw van Heemstede vriendelijk.

»Mijn edele en goede meester heeft slechts te bevelen," antwoordde Froissard; »het is niet meer dan plicht, dat ik mij haast, aan het verlangen van deze edele heeren en vrouwen te voldoen; het kost u veel geld, om mij de gelegenheid te geven, van de eene plaats naar de andere te reizen: al wat ik dus weet en te boek stel, ik ben het aan uwe mildheid verplicht." — Heer Jan van Heemstede gaf eenige bevelen aan zijne page, en zeide, toen deze naar den Chroniqueur trad: »Het verheugt mij, Sire Froissard! u in mijn huis te zien; het is een eer voor deze zaal, den man ontvangen te hebben, die, gelijk de barden, van wie de oude boeken spraken, de wapenfeiten en voorname gebeurtenissen opteekent en in het geheugen houdt; ledig daarom dien verwarmenden beker met gekruiden wijn, want ook de barden dronken altijd een teug vóór zij spraken." — »Ik ben geen bard, Heer!" hernam Froissard lachend; »ik spreek niet in verheven stijl en bespeel de harp niet; ik schrijf slechts op, wat ik gezien en vernomen heb. Ik behoef dus niet te drinken om mij te bezielen; want hetgeen ik zoek en opteeken, is de waarheid, en, zooals men zegt, is de waarheid naakt; evenwel is mij deze beker welkom, en ik ledig hem op uwe gezondheid."

Na gedronken te hebben, haastte Froissard zich, om aan het verlangen van zijn beschermer en weldoener te voldoen, en zeide: »De vrede, die in Vlaanderen en Picardië heerschte, gaf mij in 1388 weinig hoop, dat er iets gebeuren zou, dat waard was om opgeschreven te worden; ten einde dus te voldoen aan het verlangen van mijn goeden heer, die mij gelast heeft, op zijne kosten de kronieken te schrijven, besloot ik eenige berichten in te winnen nopens hetgeen er in Castilië, Portugal en aangrenzende landen was voorgevallen, en de wapenfeiten, die er plaats hadden. Nergens kon ik van dit alles beter onderricht krijgen, dan bij den geduchten vorst, heer Gaston, graaf van Foix en van Béarn; en mijn goede meester gaf mij, zoodra hij mijn verlangen verstaan had, brieven van aanbeveling voor den graaf van Foix, en vier schoone jachthonden, om die uit zijn naam aan heer Gaston aan te bieden. Zoodra ik afscheid

genomen had, haastte ik mij te vertrekken, en maakte zooveel spoed, dat ik op St. Catharina's dag te Orthès aankwam. De laatste tien dagen had ik gereisd met heer Espaing De Lyon, ridder aan het hof van den graaf van Foix, die mij van vele zaken onderrichtte, doch hoe spraakzaam en vriendelijk hij ook was, mij niets wilde verhalen van den dood van den zoon zijns meesters. Met het ondergaan der zon kwamen wij te Orthès aan; de ridder stapte aan zijn huis af, terwijl ik in het huis »in de Maan", bij Ernauton Du Pan, een schildknaaap van den graaf, mijn intrek nam, die mij bij uitstek goed ontving, omdat ik een Fransch-man was. Heer Espaing De Lyon ging dadelijk naar het kasteel, en sprak met den graaf, dien hij in zijne galerij vond; want op dit uur of een weinig te voren had hij gegeten, daar de graaf van Foix gewoon is, om, gelijk hij van zijne jeugd af gedaan heeft, tegen den middag te gaan liggen, en te middernacht het avondmaal te houden. — De ridder zeide hem, dat ik met hem gekomen was, en ik werd terstond geroepen; want hij is de begeerigste heer ter wereld, om vreemdelingen te zien, ten einde nieuwstijdingen te vernemen. Zoodra hij mij zag, sprak hij mij vriendelijk toe, en zeide in goed Fransch, dat hij mij zeer goed kende, ofschoon hij mij nooit gezien had, maar zeer dikwijls over mij had hooren spreken; en door de brieven, welke ik medebracht, hield hij mij aan zijn hof, met toezegging, dat ik er zoolang blijven kon als mij aangenaam was. Gedurende de twaalf weken dat ik er gebleven ben, hebben mijne paarden het volop gehad, en heeft het mij aan niets ontbroken.

»Het eerste, waarover hij mij gemeenzaam onderhield, was een boek dat ik medegebracht had, en vroeger op uitnoodiging en op aanraden van heer Wenceslaus, hertog van Brabant, gemaakt had. Dit boek, dat Méliadus heet, bevat al de liederen, balladen en gedichten, die de edele hertog in zijn tijd gemaakt heeft; de graaf zag met welgevallen, hoe ik dit boek had ingericht en te zamen gesteld, en elken nacht na het avondmaal las ik er hem uit voor. Terwijl ik las, durfde niemand een woord spreken; want hij wilde, dat ik goed gehoord werd, en hij zelf had groot vermaak alles goed te verstaan; en als er iets voorkwam, waarover hij wilde twisten, of waarvoor hij nader bewijs begeerde, sprak hij er gaarne met mij over in goed en duidelijk Fransch."

»En wat spreekt hij dan anders?" vroeg heer Hubrecht.

»Gasconsch, Heer van Montfoort!" hernam Froissard, en vervolgde: »De hofhouding van den graaf van Foix, zoo rijk, en op zulk een breeden voet ingericht ziende, was ik verlangend om te vragen en te weten te komen, wat er van Gaston, den zoon van den graaf, geworden, en door welk toeval hij gestorven was; want heer Espaing de Lyon had het mij niet willen zeggen, en ik vorschte er zoo lang naar, totdat een schildknaap, die een bejaard en zeer achtenswaardig man was, het mij zeide, en zijn verhaal aldus begon:

»»Het is bekend, dat de graaf van Foix en mevrouw van Foix, zijne vrouw, niet eensgezind zijn, en reeds lang oneenig leven; deze oneenigheid is veroorzaakt door den koning van Navarre, die een broeder was van de gravin; want de koning van Navarre wilde zich borg stellen voor den heer D'Albret, die door den graaf van Foix gevangen werd gehouden voor eene som van vijftigduizend franken. De graaf van Foix, die den koning van Navarre als listig en kwaadaardig kende, wilde dit vertrouwen niet in hem stellen, waarover de gravin van Foix groote spijt gevoelde, op haar man verontwaardigd werd, en tot hem zeide: »Heer! gij betoont weinig eer aan mijn heer broeder, als gij hem niet vertrouwt voor vijftigduizend franken. Al ontvingt gij nimmer iets meer van de Armagnacs en de Albrets dan gij reeds gekregen hebt, dan moest het u reeds genoeg zijn; en gij weet, dat gij voor mijne weduwgift vijftigduizend franken moet stellen, en in handen van mijn broeder overgeven; dus kunt gij er niet bij tekort komen." — »Mevrouw!" antwoordde hij, »gij zegt de waarheid; maar indien ik gelooven kon, dat de koning van Navarre de afbetaling daarmede zou verrekenen, dan zou de heer D'Albret Orthès niet verlaten, vóór dat ik tot den laatsten penning toe voldaan was; omdat gij het mij verzoekt, zal ik het doen, niet ter liefde van u, maar om mijns zoons wille." "

»En waarom niet ter liefde van haar?" vroeg de jonge buurvrouw van den bastaard van Blois. Deze vraag was haar bijna ontsnapt zonder het te weten: en toen zij die gedaan had, zag zij verlegen voor zich neder, omdat zij den verhaler in de rede was gevallen. Ja! waarom? aandachtige Jonkvrouw!" antwoorde Froissard glimlachend; »ik moet bekennen, dat ik het niet weet; ik heb verzuimd het aan den vriendelijken schildknaap te vragen en beken schuld; op mijn woord, indien ik edelman en geen klerk was, zou ik u verzoeken mijn geheimschrijver te worden; mijne

kronieken zouden er bij winnen, als zij door een vrouw geschreven werden, zoo oplettend als de schoone buurvrouw van den heer van Blois." Maria bloosde over het antwoord van den Chroniqueur; zij verstond het, ofschoon zij nadacht over hetgeen Jaket achter haar stoel gezegd had; want zij begreep niet, wat de nar bedoelde met haar spottend toe te fluisteren: »Omdat zij zijne vrouw was."

»»Ten gevolge van deze belofte"" — »aldus vervolgde de schildknaap," zeide Froissard — » »en de verbintenis van den koning van Navarre, die, zich als schuldenaar jegens den graaf van Foix stelde, werd de losprijs den heer D'Albret kwijtgescholden en hij in vrijheid gesteld. Hij ging naar de Fransche zijde over, trouwde in Frankrijk met de zuster van den hertog van Bourbon, en betaalde zonder moeite, volgens zijne verplichting, vijftigduizend franken aan den koning van Navarre; maar deze zond ze niet aan den graaf van Foix. Toen zeide de graaf tot zijne vrouw: »Mevrouw! gij moet naar Navarre bij uw broeder den koning gaan en hem zeggen, dat ik mij voor onvoldaan houd, indien hij mij niet zendt, hetgeen hij voor mij ontvangen heeft." Zijne vrouw antwoordde, dat zij volgaarne zou gaan, ging op weg met haar gevolg, en kwam te Pampelona bij haar broeder aan, die haar zeer vriendelijk ontving. De gravin openbaarde dadelijk, en zonder iets te verzwijgen, wat de reden van hare komst was, en toen de koning haar aangehoord had, antwoordde hij: »Lieve zuster! het geld is het uwe; want de graaf van Foix moet het u geven als weduwgift, en nu ik het eenmaal onder mij heb, zal het nimmer het koninkrijk Navarre verlaten." — »Ach, Heer!" antwoordde de gravin, »op deze wijze verwekt gij te grooten haat tusschen mijn heer en ons, en indien gij uw woord houdt, dan durf ik niet naar het graafschap Foix terugkeeren; «want mijn heer zou mij vermoorden en zeggen, dat ik hem misleid heb." — »Ik weet niet wat gij doen zult," zeide de koning van Navarre, die het door hem verschuldigde geld niet wilde afgeven, »of gij blijven of terugkeeren zult; maar ik ben meester over dit geld, en het behoort mij voor u: nimmer zal het dus uit Navarre gaan." De gravin van Foix kon hem tot geen ander besluit brengen; dus bleef zij in Navarre en durfde niet terugkeeren.

» »De graaf van Foix, die de arglistigheid van den koning van Navarre inzag, begon zijne vrouw een kwaad hart toe dragen en zeer ontevreden op haar te zijn; evenwel had zij geen schuld, of had hem geen reden gegeven om onvergenoegd op haar te zijn, dan alleen, dat zij niet teruggekeerd was, zoodra zij hare boodschap gedaan had. Maar de gravin durfde niet, want zij wist, dat haar man zonder mededoogen was, zoodra het een zaak betrof, die zijn toorn had gaande gemaakt." "

De gravin van Blois, die zich nu niet meer met haar geliefden vogel bezighield, maar scherp scheen te luisteren, ofschoon niet naar hetgeen er verteld werd, verhinderde Froissard om te vervolgen; want zij zeide: »Guy! verwondert het u niet, dat de kinderen nog niet terug zijn? het is reeds laat; als hun maar niets overkomen is: de wegen zijn hun vreemd." — »Hoe kunt gij dit denken? Mevrouw Van Balatre is immers bij hen, zij zal wel voor Maria zorgen," antwoordde de graaf; toen vroeg hij: »Van Malsen! hoe laat is het?" — »Het zal omstreeks acht uren zijn, Heer!" antwoordde deze, na zich eenige oogenblikken bedacht te hebben, de graaf vervolgde: »Het is dus zoo laat nog niet, Maria! evenwel gij hebt gelijk: Louis behoorde reeds terug te zijn, en zij kunnen niet verdwaald wezen; want zij hebben genoeg gezelschap bij zich, dat den weg goed kent." — »En mevrouw de gravin behoeft niet ongerust te zijn, wat de veiligheid der wegen aanbetreft; als men zoo goed vergezeld is als mijnheer en mevrouw van Dunois, heeft men in dit land niets te duchten, vooral niet op den weg tusschen Zandvoort en mijn huis." — »Het is zooals de heer van Heemstede zegt; bovendien is mijn broeder Guy mede, en ik ben verzekerd, dat hij met de andere heeren en knapen wel zal zorgen voor mijn lieven neef en de vrouwen," zeide de neef van de graaf, en hij vervolgde zacht tegen de dochter van Heemstede, die naast hem zat: »indien er iets gebeurt, dan is het uwe schuld, dat ik er niet bij tegenwoordig ben; want gij hebt mij overgehaald om te huis te blijven." — »Beklaagt gij u er over?" vroeg het meisje, »het is alsof ik u verhinderd heb, de sporen te verdienen; is het hier niet beter dan daar buiten? — O! ik ben zoo blijde dat gij naast mij zit." — »Het is zeker zoo ver niet," zeide de vrouw van het huis; maar mevrouw van Blois heeft reden om ongerust te zijn: hare dochter is nog zoo jong en niet gewoon aan de zeelucht, zooals wij; ik denk nogal, dat zij hier of daar onderweg zijn gebleven." — De heer en de vrouw van Montfoort, zoowel als

de overige heeren en edelvrouwen, zagen niet in, dat er eenige reden was om zich ongerust te maken; doch de gravin bleef bij haar gevoelen en zeide: — »Gij zoudt wel doen, Graaf! met hun iemand te gemoet te zenden; dan zijn wij ten minste verzekerd, binnen zekeren tijd te weten, waar zij zijn; het verwondert mij van mevrouw Van Balatre."

Op dit oogenblik liet zich een zacht gerinkel van eenige bellen achter den stoel van den graaf hooren, en een stem, die van dezelfde plaats kwam, zeide: »Ik weet wel, waar zij zijn." — »*Sot*," schreeuwde de papagaai, die op de hooge leuning van den stoel zijner meesteres zat. »Gij, Jaket? welnu waar zijn zij dan? laat hooren! Het schijnt dat de zot meer weet dan wij allen," zeide de graaf, terwijl hij omzag. De nar, die tot nog toe op een laag bankje bij het vuur gezeten had, vertoonde nu zijne zonderlinge muts boven de leuning — het is zeker wel geen vereischte voor een gek, om er goed uit te zien, maar Jaket was afschuwelijk leelijk; — de papagaai schreeuwde nog harder dan te voren: »*Fou! Vilain!*" vooral toen de ongelukkige, die zijn vijand scheen te zijn, hem met zijn klapspaan (1) dreigde, en toen de graaf ongeduldig uitriep: »Welnu, Jaket?" toen antwoordde de nar ernstig: »Zij zijn in hun vel, Heer!" De papagaai gaf door zijn geschreeuw van: »*Robeur! Vilain!*" het eerst zijne verontwaardiging te kennen over het ellendige antwoord van den nar; de arme Jaket had zeker aan het verlangen, om ook eens iets te zeggen, geen weerstand kunnen bieden, en had bewezen, dat een muts met bellen iemand wel in een gek kan herscheppen, zonder daarom van hem een geestigen gek te maken. De graaf scheen onvergenoegd te zijn; misschien nam hij anders de gezegden van zijn nar beter op, of was deze ditmaal al zeer ongelukkig geweest; want hij zeide driftig: »Verdoemde gek! gij zult u beklagen, dat gij ons deze laffe aardigheid hebt gezegd; hoe zoudt gij er uitzien, als ik u eens het vel over de ooren liet halen?" — »waarschijnlijk zou ik dan veel gelijken op die duizenden, die jaarlijks door de edele heeren gevild worden," hernam Jaket gemelijk en ging knorrende weder zitten. Dit antwoord haalde hem echter geen nieuwe bestrafling op den hals; want de graaf riep luid: »Henekyn!" Terstond stond een der knechts, die met de speellieden van heer Guy zat te praten, op, nam zijne kap af en naderde om het verlangen van zijn meester te vernemen. »Mevrouw van Blois is ongerust over het uitblijven van mijnheer en mevrouw van Dunois; zadel terstond op. . . ." hier bedacht zich de graaf en vervolgde: »Heer van Heemstede! Henekyn is reeds meermalen te Zandvoort geweest; doch één uwer knechts zal mijn zoon gemakkelijker kunnen vinden, indien hij somtijds den gewonen weg verlaten heeft; zoudt gij ook. . ."— »Een mijner knechts kunnen afzenden? dit is juist hetgeen ik u wilde aanbieden, graaf!" zeide heer Jan, terwijl hij opstond, om zijne bevelen te geven. De papegaai, die ondertusschen voortgegaan was met de reeks van scheldwoorden, die hij kende, met kwaadaardigheid op te noemen, begon nu zoo lastig te worden, dat de gravin hem vrij onzacht liet blijken, dat zijne aardigheden op dit oogenblik even te onpas kwamen als die van Jaket. Er was niemand in de zaal, die de ongerustheid van den graaf en de gravin niet natuurlijk vond, ofschoon de meesten, wat hen zelven betrof, het niet vreemd vonden, dat de heer van Dunois en de jongelieden, die hem vergezelden, wat later terugkwamen.

»Ik zeg u dank, Heer!" zeide de gravin, toen de heer van het huis haar, na zijne terugkomst, berichtte, dat hij iemand naar Zandvoort gezonden had, en een ander naar Haarlem, ingeval men soms daarheen gereden was. »Louis is mijn éénige zoon, ik heb geen andere kinderen, en zijn zwak gestel maakt mij altijd bevreesd, als hij zich te veel vermoeit. . . ." — »En niets is natuurlijker, Mevrouw!" hernam de heer van Heemstede; »de éénige erfgenaam van zulk een machtig heer als zijn vader, en die, door het huwelijk met de dochter van mijnheer van Berry, eens een der voornaamste vorsten van het Christenrijk moet worden, verdient wel, dat men zorg drage voor zijne gezondheid; de goede heiligen zullen hem bewaren, die zoovele graafschappen en heerlijkheden erven moet."— »De Hemel beware mij voor dat ongeluk!" zeide de graaf; »ik zou dan evenzeer te beklagen zijn als mijn neef van Foix. Sire Jean! aan het verlangen van de gravin is nu voldaan; wees dus zoo goed om te vervolgen."

Froissard boog zich en vervolgde: »»Deze staat van zaken duurde zoo voort," zeide de schildknaap; »Gaston, de zoon van den graaf van Foix, groeide op en werd een zeer schoon kind; hij trouwde met de dochter van den graaf van Armagnac. Deze was een schoone jonkvrouw en zuster van den graaf, die thans leeft, en van heer

(1) Houten zwaard.

Bernard van Armagnac; ook door het sluiten van dit huwelijk zou er een goede vrede tusschen Foix en Armagnac heerschen. Het kind was omstreeks vijftien of zestien jaren oud; het was een schoone knaap, en geleek in alle deelen bijzonder op zijn vader. Op zekeren dag kreeg hij lust en verlangen, naar het koningrijk Navarre te gaan, om zijne moeder en zijn oom te bezoeken, en dit wel ter kwader ure voor hem en voor zijn land. Toen hij in Navarre gekomen was, onthaalde men hem goed, en hij bleef een tijdlang bij zijne moeder: daarna nam hij zijn afscheid; maar wat hij tegen zijne moeder ook zeide, of hoe hij haar smeekte, hij kon haar niet bewegen om met hem naar Foix weder te keeren; want de gravin had hem gevraagd, of de graaf van Foix, zijn vader, hem gelast had, haar mede terug te brengen, en hij had gezegd, dat er bij zijn vertrek niet over gesproken was; daarom durfde de gravin er niet op vertrouwen, maar bleef terug. Het kind ging naar Pampelona, om van zijn oom, den koning van Navarre afscheid te nemen, die hem zeer goed ontving, en meer dan tien dagen bij zich hield, en zoowel aan hem als aan de lieden van zijn gevolg fraaie geschenken gaf. Het laatste geschenk, dat de koning van Navarre hem gaf, was de dood van het kind. Ik zal u zeggen hoe en waarom. Toen het oogenblik dáár was, dat het kind vertrekken zou, nam de koning hem heimelijk in zijne kamer ter zijde, en gaf hem een zeer schoon beursje, vol met zeker kruid; de aard van dit kruid was zoodanig, dat er geen levend wezen was, dat niet dadelijk moest sterven, zonder eenig middel, om dit te voorkomen, zoodra het er van at of het aanraakte. »Gaston, lieve neef! zeide de koning, »gij moet doen, wat ik u zeggen zal. Gij ziet, hoe de graaf van Foix, uw vader, ten onrechte uwe moeder, mijne zuster, grooten haat toedraagt; dit mishaagt mij zeer, en dat moet het u ook doen. Maar, om de zaken weder op een goeden voet te brengen,en uwe moeder weder met uw vader te verzoenen, moet gij te gelegener ure een weinig van dit kruid nemen, en het op de vleeschspijzen van uw vader doen; doch let wèl op, dat niemand u ziet. En zoodra hij er van gegeten zal hebben, zal hij niet rusten en nergens anders om denken, vóór hij zijne vrouw, uwe moeder, weder bij zich heeft; zij zullen elkander altijd liefhebben, zóó sterk zelfs, dat zij nimmer van elkander zullen willen scheiden, en gij moet zeer verlangend zijn dit te zien gebeuren. Maar let wel op, zooals ik u zeg, dat gij het aan niemand ontdekt, die het uw vader zou kunnen zeggen; want hierdoor zou de geheele zaak mislukken. Het kind, dat alles geloofde, wat zijn oom, de koning van Navarre hem zeide, antwoordde: »Zeer gaarne!"

»Zou dit alles waar zijn?" zeide de kastelein van Beaumont ongeloovig. »En waarom niet," hernam de verteller, »het behoeft u niet te verwonderen van Karel van Navarre; hij heeft immers den goeden koning Karel, den vader des konings, die nu in Frankrijk regeert, ook vergif laten ingeven, en Gaston was nog zoo jong, dat hij zijn oom niet wantrouwde." — »En wie heeft er ooit getwijfeld aan de woorden eens konings!" vroeg Jaket, »ik ten minste niet; de heiligen regeeren de harten der vorsten: is het niet zoo, Heer klerk?" Doch Froissard antwoordde niet, maar vervolgde:

»»Hierop," — zeide de schildknaap verder — »verliet hij zijn oom te Pampelona en keerde naar Orthès terug. De graaf van Foix, zijn vader, ontving hem zeer goed, en vroeg hem naar nieuws uit Navarre, en welke geschenken en kostbaarheden men hem dáár gegeven had; en hij liet ze allen zien, uitgezonderd het beursje, waarin het kruid was; want hiervan zweeg hij stil en hield het geheim. Nu was het de gewoonte aan het hof van den graaf van Foix, dat Gaston en zijn bastaard-broeder Yvain dikwijls in één kamer sliepen; zij hielden veel van elkander, zooals kinderen en broeders doen, en droegen gelijke kleederen; want zij waren bijna even groot en van denzelfden leeftijd. Terwijl zij op zekeren dag, zooals kinderen gewoon zijn, bezig waren te spelen en zich te vermaken, toen zij nog te bed lagen, gebeurde het dat zij hunne rokken verwisselden, zoodat de rok van Gaston, waarin het beursje met het kruid was, op het bed van Yvain, den broeder van Gaston, kwam te liggen. Yvain, die vrij slim was, voelde het beursje en het kruid, en vroeg aan zijn broeder: »Gaston! wat draagt ge toch altijd op uwe borst?" Gaston was niet verheugd over deze vraag en antwoordde: »Geef mij mijn rok terug, Yvain! gij hebt er niet mee noodig." Yvain wierp hem zijn rok weder toe, dien Gaston aantrok; doch hij bleef den geheelen dag meer in gedachten verdiept dan ooit te voren. Drie dagen daarna gebeurde het, alsof God den graaf van Foix bewaren en redden wilde, dat Gaston op zijn broeder Yvain, onder het kaatsen, verstoord wordende, hem een oorveeg gaf. Het kind werd

er gramstorig over, kwam huilende in de kamer van zijn vader en vond dezen, die juist de mis gehoord had. Toen de graaf hem zag huilen, vroeg hij hem: »Yvain! wat scheelt er aan?" — »Zoo waar als God leeft, Heer!" zeide hij, »Gaston heeft mij geslagen; maar er is evenveel en meer reden om hem te slaan dan mij." — »Waarom?" vroeg de graaf, die dadelijk achterdocht had en zeer schrander is. — »Op mijn woord, Heer! sedert hij van Navarre is teruggekomen, draagt hij een beursje vol met fijn kruid op zijne borst; maar ik weet niet, waarvoor het dient, noch wat hij er mee doen wil, behalve dat hij mij één's of tweemaal gezegd heeft, dat mevrouw zijne moeder, weldra en binnen zeer korten tijd meer in uwe gunst zal zijn, dan zij ooit was." — »Ha!" zeide de graaf, »zwijg stil, en draag zorg, dat gij aan niemand iets ontdekt van hetgeen gij mij gezegd hebt." — »Zeer gaarne, Heer!" antwoordde het kind." "

Op dit oogenblik werd de deur van de zaal geopend, en Froissard zweeg, toen iemand, zonder moeite te doen om zacht te gaan, de tafel naderde niettegenstaande de heer van Heemstede hem met de hand beduidde om geen gerucht te maken. Het was de knecht, die naar Haarlem was afgezonden geweest; het was hem niet gelukt eenige berichten omtrent den zoon van den graaf in te winnen, en terwijl mevrouw van Blois hoe langer hoe meer naar het terugkomen van de jongelieden scheen te verlangen, vervolgde Froissard:

»»De graaf," zeide mij de schildknaap, »verdiepte zich in gedachten, bewaarde het stilzwijgen tot het uur van het middagmaal, waschte zich, en ging, evenals op andere dagen, in zijne zaal aan tafel zitten. Zijn zoon Gaston was gewoon hem van alle spijzen voor te dienen en het vleesch te proeven. Zoodra hij het eerste gerecht voor den graaf had neergezet, en gedaan had hetgeen hij doen moest, zag de graaf, die goed onderricht was, scherp toe, en hij ontwaarde de koorden van het beursje aan den rok van zijn zoon. Zijn bloed verstijfde, en hij zeide: »Gaston! kom hierheen; ik wil u iets aan het oor zeggen." Het kind naderde de tafel; de graaf maakte hem de borst open, en knoopte zijn rok los, nam een mes, sneed de koorden van het beursje af, zoodat hij het in de hand hield, en zeide toen tot zijn zoon: »Wat is er in dit beursje?" Het kind, dat geheel verbaasd en verlegen stond, uitte geen woord, maar werd bleek van angst, en begon sterk te beven; want het zag in, dat het misdaan had. De graaf van Foix opende het beursje, nam van het kruid, en leide er van op een bord met brood van ongezuurd deeg, waarop men het vleesch snijdt, fl ot toen een windhond, die daar bij hem was, en gaf het dezen te eten. Zoodra de hond het eerste stuk opgegeten had, viel hij om en stierf." "

»Wie weet, welk een brave hond het geweest is," zeide de kastelein van Beaumont; »het is jammer! kon de graaf het kruid niet op iets anders beproeven?" — »Waarom niet op een dorper?" vroeg Jaket. »Of op een zot?" riep de graaf, en zeide toen: »Ga voort, Sire Jean!"

»»Toen de graaf dit zag; ontstak hij in arren moede, en hij had er wel reden voor; hij stond op van tafel, nam zijn mes, en wilde het naar zijn zoon werpen; hij zou hem zonder twijfel op de plaats vermoord hebben; maar ridders en knapen sprongen toe en riepen: »Heer! om Gods wil, genade! haast u niet, maar doe onderzoek naar de zaak, vóórdat gij uw zoon eenig leed toebrengt." En het eerste woord, dat de graaf uitte, was, dat hij in het Gasconsch uitriep: »O! Gaston, verrader! om uwentwille, en om het erfgoed te vermeerderen, dat u eens te beurt moest vallen, is er oorlog en tweedracht geweest tusschen mij en den koning van Frankrijk, den koning van Engeland, den koning van Spanje, den koning van Navarre en den koning van Arragon; ik heb mij goed jegens hen gedragen, en nu wilt gij mij vermoorden! Uw slechte aard heeft het u in gegeven; maar weet, dat gij voor deze daad zult sterven." Toen snelde hij met het mes in de hand naar de andere zijde van de tafel en wilde hem vermoorden; doch ridders en knapen wierpen zich weenende voor zijne voeten neder en riepen: »Ach, Heer! vermoord Gaston om Gods wil niet; want gij hebt geene andere kinderen. Laat hem bewaken, en doe onderzoek naar het geval; wellicht wist hij niet, wat hij bij zich droeg, en heeft hij geen schuld aan dit misdrijf." — »Op staande voet dan," zeide de graaf, »zet hem in den toren, en laat hem zóó bewaken, dat men mij verantwoordelijk voor hem kan zijn."

»»Toen werd het kind in den toren van Orthès gezet, en de graaf deed een aantal van degenen, die zijn zoon dienden, gevangennemen; maar hij kreeg ze allen niet; want velen maakten zich uit de voeten, zooals de bisschop van Escala, die ook onder verdenking viel, en thans nog buitenslands is, en zoo zijn er nog velen; toch liet hij er vijftien op een schrikkelijke wijze ter dood brengen. En de reden, die hij er voor gaf, was, dat het

onmogelijk wezen kon, dat zij van het geheim niet geweten hadden, en er hem van hadden moeten onderrichten en zeggen: »Heer! Gaston draagt een beurs op zijne borst, die er zóó en zóó uitziet." Maar zij deden het niet, en daarom stierven zij een schrikkelijken dood. Het was te bejammeren van eenige knapen, daar er in geheel Gascogne geen knapper, netter of beter gekleede waren; want de graaf van Foix heeft altijd knap en vlug volk in zijn dienst." "

»Ongelukkige menschen!" zeide de vrouw van Heemstede, bewogen met de slachtoffers der achterdocht van den graaf van Foix. »Tot nu toe, Heer Jan! heb ik heer Gaston Phebus wel mogen lijden, maar thans niet meer; o! het verwondert mij nu niet meer, dat zijn kind niet meer leeft: het maar zoo in de gevangenis te werpen en het te hebben willen vermoorden! een heiden kon niet slimmer doen!" — »En het verwondert mij nu niet meer, dat hij geen nar aan zijn hof heeft: er is geen zot dom genoeg om zulk een heer te dienen," mompelde Jaket, terwijl heer Guy aanmerkte: »Onze goede gastvrouw vergeet, dat Karel de Slechte de aanlegger van deze schandelijke daad was; de graaf van Foix handelde wel wat overhaast en gestreng, maar het leven der vorsten is gestadig in gevaar: dit maakt hen ergdenkend." — »En daarom wil ik wel een zot, maar geen koning zijn," zeide Jaket ernstig.

Froissard antwoordde niet en vervolgde: »»De graaf van Foix liet wel blijken, dat deze zaak hem na aan het hart lag; went hij deed al de edellieden, de hooge geestelijken van Foix en Béarn, en al de aanzienlijke mannen van deze twee landen te Orthès bijeenroepen. Toen zij gekomen waren, gaf hij hun te kennen, waarom hij hen had laten oproepen, hoe hij zijn zoon op zulk een groot misdrijf betrapt had, en dat het zijn voornemen was, om hem te doen sterven, dewijl hij den dood verdiend had. Het geheele volk antwoordde als met één stem op deze woorden en zeide: »Heer! verleen hem genade! wij willen niet, dat Gaston sterven zal; het is uw erfgenaam en gij hebt geen ander."

»»Zoodra de graaf zijn volk hoorde, dat voor zijn zoon om ontferming bad, bedaarde zijne gramschap een weinig, en hij nam voor, hem met gevangenhouding te straffen: hij zou hem twee of drie maanden in de gevangenis houden, en hem dan twee of drie jaren op de eene of andere reis zenden, totdat hij zijne reden tot onvergenoegdheid vergeten had, en het kind, in jaren gevorderd zijnde, tot meerder en beter kennis zou gekomen zijn. Hij gaf daarom aan zijn volk verlof om naar hunne haardsteden terug te keeren; maar die van het graafschap van Foix wilden Orthès niet verlaten, indien de graaf hun niet verzekerde, dat Gaston niet zou sterven; zóóveel hielden zij van het kind. Hij beloofde hun dit; maar zeide hun, dat hij hem, om hem te straffen, gedurende zekeren tijd in de gevangenis zou houden. Op deze belofte vertrokken de lieden van alle standen, en Gaston bleef te Orthès gevangen.

»»Het gerucht van dit alles verspreidde zich overal, en Gregorius de Elfde, die toen paus was te Avignon, zond dadelijk den kardinaal van Amiens als gezant naar Béarn, om deze zaak bij te leggen, den graaf terneder te zetten, zijne gramschap tot bedaren te brengen, en het kind uit zijne gevangenis te verlossen. Maar de kardinaal maakte zoo weinig haast met den hem opgedragen last, dat hij niet verder dan tot Beziers kwam, toen hij het bericht ontving, dat er niets meer voor hem in Béarn te doen was; want Gaston, de zoon van den graaf van Foix, was overleden! En ik zal u zeggen, hoe hij stierf, omdat ik u reeds zooveel van deze zaak verhaald heb.

»»De graaf van Foix liet hem in een vertrek van den toren van Orthès gevangen houden, waar zeer weinig licht was, en hij bleef dáár tien dagen. Gaston dronk en at weinig, ofschoon men hem dagelijks genoeg te eten en te drinken bracht; maar als men hem vleesch bracht, dan leide hij het heimelijk terzijde, en raakte het niet aan; en sommigen willen wel zeggen, dat men al het vleesch, dat men hem gebracht had, in zijn geheel heeft gevonden op den dag van zijn dood, en dat hij er niets afgenomen had; het was te verwonderen, hoe hij zoolang had kunnen leven. Om meer dan één reden hield de graaf hem daar opgesloten, zonder dat er een oppasser met hem in het vertrek was, die hem raad geven of vertroosten kon. Het kind bleef altijd in zijne kleederen, zooals het er was ingebracht; het gevoelde hierover groot verdriet; want het was dit niet gewoon, en verwenschte het uur, waarin het geboren was, om zoo te moeten eindigen."

»Hij heeft zich dus van honger laten sterven!" riepen de vrouwen, en Froissard zweeg. Hoe eenvoudig hij het verhaal van den schildknaap voordroeg, zoo hadden zij evenwel zeer goed gevat, wat er in zijne woorden lag opgesloten; zij verplaatsten zich geheel in den toestand van het kind, en hare tranen vloeiden; het scheen, dat deze

uitwerking van het medelijden den kanunnik trof; want hij zeide aangedaan: »De arme Gaston heeft recht op uw beklag en uwe tranen, edele Vrouwen en Jonkvrouwen! want een bitter lot was het zijne; ware er iemand bij hem geweest, die eenigen invloed op hem had gehad, wellicht zou hij anders gehandeld hebben, en zich hebben laten troosten; maar hij was alleen. Het was niet de vrees voor den dood, die hem het voedsel deed weigeren, maar droefheid over de verdenking, die op hem rustte. Hij was jong, maar toch was hij Gaston van Foix, en hij werd beschuldigd zijn vader te hebben willen vergeven, — en die beschuldiger was zijn vader. Deze eischte zijn dood, en hij, erfgenaam van Foix en Béarn, had het alleen aan het medelijden van die lieden, die eens zijne onderdanen moesten worden, te danken, dat zijn vader hem niet vermoord had: dit alles deed hem den dood zoeken. O! hoe sterk moet de wanhoop, de weerzin in het leven geweest zijn in het hart van het kind, om zelfs den laatsten dag nog het vleesch, den wijn en de vruchten te weigeren, die zijn verzorger hem geknield aanbood en bad te nuttigen. Wat moet hem toen de honger gefolterd hebben! — en toch was hij onschuldig, jong, even schoon als zijn vader in diens jeugd; hij had een schoone vrouw van zijne jaren kunnen nemen, en hij was erfgenaam van schoone landen!'

»»Op den dag van zijn overlijden brachten degenen, die hem zijn eten toedienden, het vleesch, en zeiden tot hem: »Gaston! hier is vleesch voor u." Gaston sloeg er nauwelijks acht op, en zeide: »Zet het dáár neer." Hij, die hem bracht hetgeen ik u gezegd heb, zag om zich heen, en ontwaarde in de gevangenis al het vleesch, dat hij de vorige dagen gebracht had. Toen sloot hij de kamer weder toe, kwam bij den graaf van Foix en zeide tot hem: »Heer! geef om Gods wil acht op uw zoon; want hij hongert zich uit in de gevangenis, waar hij ligt. Ik geloof dat hij niets gegeten heeft, sedert hij er in gekomen is; want ik heb al de spijzen, die men hem gebracht heeft, onaangeraakt ter zijde zien staan." De graaf, verstoord over hetgeen hij vernam, verliet zijne kamer zonder een woord te zeggen, ging naar de gevangenis van zijn zoon, en hield ter kwader ure een smal, lang mesje in de hand, waarmede hij zijne nagels sneed en schoonmaakte. Hij liet de deur van de gevangenis openen, trad naar zijn zoon, en hield het lemmer van zijn mes bij de punt, en zoo nabij het einde, dat het niet langer buiten zijne vingers uitstak dan de dikte van een Tourschen groot. Bij ongeluk dit gedeelte van de punt in den hals van zijn zoon stekende, trof hij hem, ik weet niet in welke ader, en zeide tot hem: »Ha, verrader! waarom eet gij niet?" Dadelijk daarop ging de graaf heen, en keerde naar zijne kamer terug, zonder iets verder te doen of te zeggen.

Toen het kind, ontsteld en verschrikt over de komst van zijn vader en verzwakt van het vasten, de punt van het mes voelde, dat zijne keel raakte; — want hoe licht de wond ook was, het was in een ader, — toen keerde hij zich ter zijde en stierf!'"

»Arme Gaston!" riepen de vrouwen snikkende. »Ik geloof, dat hij als een heilige martelaar gestorven is," zeide de vrouw van Heemstede, tranen stortende; »het kind, dat door zijn wreeden vader vermoord is, is zeker dadelijk in het paradijs opgenomen." — »Wie zou er aan kunnen twijfelen!" zeide de heer Van Montfoort; en Jaket antwoordde: »Ik niet, tenminste; die graaf van Foix schijnt de slechte gewoonte te hebben met messen te spelen: waarom gebruikt hij niet een houten zwaard, evenals ik en elke andere nar? Gaston met de messen ware een beter naam voor hem, dan Gaston Phebus, want. . . ,"— »Zwijg, Jaket! riep de graaf, »wilt ge uwe tong wagen, door zóó te spreken over een groot Vorst, die nog leeft? Vervolg, Sire Jean! en stoor u niet aan onzen zot." De stem van Jaket had den papegaai gewekt; doch vóórdat hij een aanvang maakte met schelden, vervolgde de klerk van heer Guy:

»»Nauwelijks was de graaf zijne kamer binnengetreden, toen hij van de zaak bericht kreeg door dengene, die het kind het vleesch toegediend had, en tot hem zeide: »Heer! Gaston is dood!"— »Dood?" riep de Graaf. — »God helpe mij, Heer! het is zoo." De graaf wilde niet gelooven, dat het waarheid was, en hij zond er een ridder heen, die daar bij hem was. De ridder ging er heen, en berichtte, dat hij inderdaad dood was. De graaf van Foix was uitermate verstoord, en zeide: »Ha, Gaston! welk een beklagenswaardig lot hebt gij hier gehad! Ter kwader ure voor u, en voor mij, zijt gij in Navarre uwe moeder gaan zien. Nimmer zal ik zoo volmaakte vreugde genieten als te voren." Toen liet hij zijn barbier komen en zich geheel scheren, betoonde grooten rouw, en kleedde zich, zoowel als al de lieden van zijn hof, in het zwart. Het lijk van het kind werd met geween en geklag naar de minderbroeders te Orthés gebracht en

aldaar begraven. Zoo ging het met den dood van Gaston van Foix: het is waar, zijn vader vermoordde hem; maar de koning van Navarre, Karel de Slechte, bracht hem den doodsteek toe; en men noemt den armen Gaston, omdat hij nog zoo jong, zoo beklagenswaardig gestorven is, den Engel van Foix." "

Hier zweeg Froissard. Niettegenstaande men hooren kon, dat hij gewoon was Fransch te spreken en in die taal te schrijven, had men hem met veel genoegen aangehoord; doch juist toen heer Guy en den heer van Heemstede hem wilden bedanken voor de moeite, welke hij genomen had, en het genoegen, dat hij het gezelschap had verschaft, sprong de jachthond, die tot nog toe stil gelegen had, op, en snelde naar de deur. Er ontstond een groote beweging op het voorplein van het slot; het was een verward gerucht van paardengetrappel, menschenstemmen en geblaf van honden. »Daar zijn zij!" riep de gravin verheugd, die misschien de éénige in de zaal geweest was, welke niet geluisterd had naar het verhaal van Sire Jean, den klerk. De terugkomst der jongelieden beroofde Froissard van het inoogsten van eenigen lof over zijne vertelling; maar zij droogde als door een tooverslag de tranen der vrouwen, en bewaarde den graaf van Foix voor het uitspreken van een streng vonnis over zijne onmededoogendheid, dat zij reeds hadden opgemaakt. Het droevige lot van den armen Gaston had haar sterk getroffen; de lof, dien Froissard zijn vader had toegezwaaid, kwam haar onrechtvaardig toe; het Hollandsche vrouwenhart beoordeelde hem geheel anders, dan de Chroniqueur, en zeker was de laatste zeker de bevoegdste om den graaf te beoordeelen. Een graaf van Foix was geen Hollandsche graaf, en Karel, koning van Navarre, was zijn zwager.

De graaf van Dunois trad, zijne vrouw bij de hand houdende, weldra in de zaal, en de vroolijke stoet van Jonkvrouwen, heeren en knapen volgde hen. Zoo stil als het eenige oogenblikken te voren geweest was, zoo druk was het nu: men hoorde thans twintig stemmen voor één. De gravin, die haar ongeduld niet bedwingen kon, was opgestaan, en de jonge graaf trad snel naar haar toe en zeide: »Mevrouw moeder! hier zijn wij reeds terug; het doet mij leed, dat gij ongerust geweest zijt." Zijne moeder kuste hem, en daarna hare dochter en zeide: »Gij hebt mij beangst gemaakt, Louis! het is niet wèl, kind? hier zoo laat in de zeelucht, te blijven en uwe jonge vrouw is ook niet gewoon aan dit land." — »o! Mevrouw moeder!" riep de jonge graaf, die niet ouder dan dertien jaren, en zeer teer van gestel was, terwijl hij lachend om zich heen zag: »Zij is dezen dag een Hollandsche vrouw geworden, is het niet zoo, Maria liefste? anders kunnen deze heeren en jonkvrouwen het getuigen, en zelfs mevrouw van Balatre: ik heb haar in zee gedragen en goed ingezouten, ik verzeker het u; zij weet, dat zij te Zandvoort geweest is." — »Foei, Louis!" zeide de gravin, »en dat met zulk een koud weder, denkt gij niet om uwe gezondheid? Arme Marie! kom hier; vertel mij eens of het waar is, en hoe heeft mevrouw Van Balatre dit toegelaten?" Terwijl de gravin zitten ging en hare dochter nevens haar deed plaats nemen, zeide deze opgeruimd: »O! het is niets, Mevrouw! Louis heeft het niet erg gemaakt; het is immers een landsgebruik. Had ik het niet gewild, dan zou men maar gezegd hebben, dat alle Fransche vrouwen en jonkvrouwen bang voor het water zijn; er waren er genoeg, die gilden en jammerden, toen die heeren en knapen haar in zee droegen."

Niettegenstaande dit alles berispte de gravin mevrouw Van Balatre, die het laatst was binnengekomen, omdat zij den jongen graaf niet verhinderd had, zijne vrouw in zee te dragen. Heer Guy, die onderwijl den groet der binnengetredenen en ook van den heer van Brederode, die medegekomen was, ontvangen had, scheen niet zoo ontevreden over het gedrag van zijn zoon, want hij ontving hem vriendelijk en zeide vroolijk: »Op mijn woord; Louis! indien gij mij uw voornemen gezegd hadt, dan zou ik ook naar Zandvoort zijn gereden om de grap te zien, maar hoe hebben uwe vrouw en hare jonkvrouwen zich gehouden?" — »O! Maria was niets bang, Heer vader! evenwel heb ik haar goed nat gemaakt, ik verzeker het u." — »Zij schijnt er dan beter tegen te kunnen dan uwe moeder," hernam de graaf lachend; »want deze heeft wel acht dagen zuur gezien, toen ik haar in zee gedragen had." — »En ik was eerst bevreesd, dat de Fransche jonkvrouwen het ons nooit zouden vergeven, Heer oom!" zeide Guy de bastaard, »want zij gilden en klaagden luid, toen wij haar, evenals mijn neef Dunois zijne vrouw, in het water droegen; maar de vrede is reeds weer gemaakt en met een kus bezegeld." — »o! Zij zijn niet haatdragend," riep de heer van Heenvliet en vervolgde zacht: »Ik wilde wel, Heer Graaf! dat gij mevrouw van Balatre eens gezien hadt; zij vluchtte langs het strand als een

gejaagd hert, en toch was er niemand die haar vervolgde, of het wagen durfde, haar in zee te dragen, met gevaar om met zijn last te zinken." Een algemeen gelach der heeren, die den graaf omringden, maakte de vrouwen, die zich met de gravin onderhielden, nieuwsgierig, en deze vroeg: »Wat wordt daar toch verteld?" — »Niets, Mevrouw! dat belangrijk genoeg is om u te zeggen," antwoordde heer Guy lachend. — »Of dat waard is om te lachen," zeide Jaket; »een zot zou niet gek genoeg zijn, zich zoo vroeg in het jaar uit vermaak in de zee te laten dragen, maar liever als mevrouw van Balatre als een hert de vlucht nemen." »Behoudens den eerbied voor mevrouw van Balatre, is het hert zelfs een te edel dier, Jaket!" zeide de graaf lachend, »dan dat een zot zich er bij kan vergelijken." — »Vergeef de verwaandheid van Jaket, Heer!" antwoordde deze, »ik weet wel, behoudens den eerbied voor de vrouwen, die hier zijn, dat de edellieden meer gelijken op een edel hert, dan uw arme zot." — »Onze Jaket begint boos te worden, Heeren!" zeide de graaf en vervolgde: »Gij hebt evenwel niet wel gedaan, Louis! ons niets van uw voornemen te zeggen; en bovendien behoefdet gij, om eenige natte kleederen, zoo laat niet terug te komen." De graaf van Dunois wilde antwoorden; doch de Heer Van Brederode kwam hem voor en zeide: »Dat is mijne schuld, Heer Graaf! ik ontmoette uw zoon met zijn gezelschap te Zandvoort, en haalde hen over, om met mij mee te gaan; zij hebben in mijn huis gegeten; ik had u dit moeten laten zeggen, maar ik heb er niet aan gedacht. De straf over mijn verzuim is echter niet achtergebleven, en had ik het geweten, ik had mijnheer van Dunois niet uitgenoodigd om met mij te gaan; want ik heb ondankbare gasten gehad: gij ziet in mij een gevangen man! Toen het oogenblik dáár was, dat zij Brederode zouden verlaten, noodigden zij mij uit, om hen een eind weegs te brengen, en ik, goede man, gaf onnoozel toe en liet opzadelen. Ik vermoedde niets van het verraad, dat er broeide; toen ik bij Hooge Woerd afscheid wilde nemen en terugkeeren, nam men mij gevangen en voerde mij hierheen." — «Ik verzoek onzen gastheer den gevangene streng te bewaken," riep heer Guy lachend, »morgen zullen wij het losgeld bepalen; voor hedenavond blijft gij de gevangene van mijnheer van Dunois, die zorgen zal, dat u op staanden voet een beker warme wijn geworde, om het leed over uw ongeluk weg te drinken." Heer Jan van Heemstede had reeds gezorgd, dat zijne te huis gekomen gasten bediend zouden worden; men dronk den eersten beker staande uit, en ging toen zitten. »Sire Jean Froissard," zeide de graaf, »heeft ons, terwijl wij u wachtten, een fraaie geschiedenis verteld, die de vrouwen heeft doen schreien. Gij moet u beklagen, dat gij deze gelegenheid verzuimd hebt, om een gedeelte der schoone kronieken te hooren, die hij schrijft; het is een rechtvaardige straf voor de ongerustheid, waarin gij ons gelaten hebt; maar er is vergiffenis voor elke zonde, en wij veroordeelen elkeen, die heden naar Zandvoort geweest is, mevrouw van Balatre niet uitgezonderd, om een beker te ledigen op de gezondheid van onzen Chroniqueur." Niemand verzette zich tegen dit vonnis, en terwijl heer Guy zijne dochter riep, en haar lachend ondervroeg naar hetgeen haar echtgenoot verricht had, maakte het geheele gezelschap zich gereed om den avond vroolijk door te brengen. Jan Froissard, opgewonden door de geestdrift, waarmede men hem gezondheid toedronk, beloofde nog iets te vertellen, om hen schadeloos te stellen voor het verhaal, dat zij niet gehoord hadden, en op verzoek van de gravin droeg hij de pastourelle voor, die hij op het huwelijk van mijnheer van Dunois met Marie van Berry gemaakt had.

J. F. OLTMANS.

GEDACHTENIS VAN EEN KLOEK-MOEDIG UITGEVOERD BEVEL.

Gedachtenis van een kloekmoedig uitgevoerd bevel.

»Dat is de laatste!" zeide een man, die in het midden der maand Mei van het jaar 1581, in het gewezen St. Aagten-klooster te Delft, aan een groote tafel zat, over welke een groen lakensch kleed tot op den grond nederhing. Het groot aantal brieven en papieren, welke geopend vóór hem lagen, verried, dat hij zich een geruimen tijd had moeten bezighouden met die stukken te lezen, en de toon zijner stem gaf te kennen, dat hij verheugd was, eindelijk de zegels van het laatste geschrift te kunnen losbreken.

Een man, in een eenvoudig, doch deftig gewaad, en die aan de overzijde der tafel zich met stipte aandacht met het opstellen van eene of andere instructie of memorie bezighield, zag even op, toen de heldere stem van zijn overbuurman zijne ooren trof; doch toen hij dezen bezig zag met den nu geopenden brief te lezen, vervolgde hij ook, zonder iets te zeggen, zijne vorige bezigheid.

De man die las, en omstreeks vijftig jaren oud scheen te zijn, en van een meer dan middelbare lengte was, zat in een ruimen armstoel; zijn lange tabbaard van zwart grein, met breeden rand van gepluisd fluweel van dezelfde kleur, liet op de borst de kleine gouddraden knoopjes onbedekt, welke zijne onderkleeding van donkerbruin laken gesloten hielden; de baard liep in een kleine, spitse punt te zamen, en sloot op den smallen, geplooiden witten halskraag; en een rond kapje van zwart fluweel, met kleine vlokjes, rustte op de grijze lokken. Het was prins Willem van Oranje, en de man, die tegenover hem zat, was zijn geheimschrijver.

Het scheen, dat de inhoud van het papier diepen indruk maakte op het gemoed van den vorst; want terwijl zijn voorhoofd rimpelde, drukte zijn levendig oog en zijn bruin gelaat de sterkste belangstelling uit, en, misschien zonder het te weten, riep hij luid: »Huyghens!"

»Uwe Doorluchtigheid?" zeide de geheimschrijver, de pen latende rusten; doch prins Willem sloeg geen acht op diens vragend gelaat, waarop schranderheid en mannelijke ernst te lezen stonden; waarom hij, na vergeefs naar een of ander woord van zijn meester gewacht te hebben, weder met schrijven voortging, nu en dan echter met eenige bezorgdheid naar het papier ziende, hetwelk deze scheen te herlezen.

Eindelijk liet de prins de hand zakken, legde den brief vóór zich neder, zat een oogenblik in gedachten verdiept, doch riep plotseling luid en met drift: »Huyghens! een vader verlangt van mij zijn kind terug, en ... ik kan het hem niet wedergeven."

»Zijn kind — van Uwe Doorluchtigheid! — hoe kan dat zijn? Indien de rampspoeden van den oorlog het hem hebben doen verliezen, hoe kan hij het van u terugvragen? het is een ongeluk..."

»Dat ons zelven getroffen heeft; o! ik weet het wel; mijn hart herinnert mij nog dagelijks mijn oudsten zoon, dien men van mijne zijde heeft weggerukt, en wien men thans leert zijn vader te miskennen; maar, God zij dank! wij roofden nooit een kind uit de armen van zijn vader, en toch heeft hij gelijk! Het verlangen om onze vijanden te vernederen, en de zaak der vrijheid in deze landen te doen zegevieren, voerde ons te ver; wij hebben meer beloofd dan wij houden kunnen, en ons hart treurt er om."

»Uwe Doorluchtigheid heeft misschien meer beloofd dan er nagekomen kan worden; maar nooit meer dan uw verlangen is om te doen, en onder Gods bijstand, kan er door u en door uwe vrienden veel verricht worden, vooral voor een onnoozel kind," zeide Christiaan Huyghens, terwijl hij de pen nederlegde, en met deelneming zijn blik op het gelaat van den grooten staatsman vestigde, die thans voor een oogenblik de zorgen der regeering scheen ter zijde gezet te hebben, om zijn schrander brein alleen aan te wenden tot het beramen van een middel om een kind te redden.

»Indien Uwe Doorluchtigheid het kon goedvinden, mij den schrijver van den brief te noemen," zeide de geheimschrijver een oogenblik daarna, nieuwsgierig om de toedracht der zaak te weten,

welke den vorst zoozeer ter harte ging, en of hij misschien een middel kon bedenken, om aan diens verlegenheid een einde te maken.

»Zeker!" riep de prins, en gaf hem den brief over: »Ik vergat, mijn vriend! dat ik alléén onderricht was, en evenwel ondervond ik meermalen de goede gevolgen van uw raad; lees maar."

Toen Christiaan Huyghens het papier, na een aandachtige lezing, nederlegde, en zich aan zijne gedachten overgaf, vervolgde de prins met drift: »Hij heeft volkomen gelijk, die Willem Janszoon Van Hoorn! Toen hij mij berichtte, dat de Spaansche gezant bij het Engelsche hof hem van ter zijde had doen te kennen geven, dat er veel geld te verdienen was, indien hij de Spaanschen behulpzaam wilde zijn in het bemachtigen van de eene of andere stad dezer gewesten, en in het bijzonder Vlissingen, gaf ik hem, zoowel als aan Leenhouder, last, om in schijn het oor te leenen aan dezen verraderlijken voorslag. Ik had hoop de vijanden met hunne eigen wapenen te vernielen, en te maken dat Don Bernardijn de Mendoza, door Van Hoorn afgewezen wordende, misschien niet bij een ander, tot ongeluk van de brave burgerij dezer stad, voor zijn goud een beter gehoor zou vinden. Hij toch zou de eerste verrader niet geweest zijn, die onverzadelijk in het geldvragen was, en daarom vorderde hij van tijd tot tijd eenig voorschot, om geene achterdocht te geven, en den vijand zooveel mogelijk te schaden. Eindelijk zeide hij, verscheidene duizenden kronen noodig te hebben, om eenige lieden te Vlissingen om te koopen; doch de Mendoza maakte zwarigheid deze aanmerkelijke som af te geven, tenzij Van Hoorn zijn oudste zoontje, dat bij hem op het schip was, in pand liet voor de oprechtheid zijner handelingen. De vader aarzelde natuurlijk, en berichtte mij het geval; de hoop om den vijand te Vlissingen in zijn eigen net te lokken, ging verloren, indien er van den aanslag niets kwam. De ijver voor de goede zaak dreef mij te ver: ik trachtte Van Hoorn te bewegen aan dit verlangen van De Mendoza te voldoen, en beloofde hem, het kind, door bemiddeling van de koningin, te zullen verlossen, zelfs als de vijand reeds had ingezien, dat hij bedrogen was, en zijn geld, schepen en soldaten verloren had, en .... het kind werd overgeleverd. Doch nu het oogenblik nadert, dat tot den aanslag bestemd is, wordt de vader ongerust; hij ziet in de schriftelijke belofte van De Mendoza, om zijn zoontje niet buiten Engeland te voeren, een zwakke geruststelling voor zijne vrees; zijn vaderhart verwijt hem nu, meer voor den dienst van zijn vaderland gedaan te hebben dan hij schuldig was of vermocht; hij vraagt zijn kind terug, en durft niet meer vertrouwen, dat ik intijds bij de koningin de vrijstelling van het kind zal kunnen verkrijgen. De Mendoza voedt," zegt hij, »reeds eenigen argwaan," en wie zal het kind terugvinden, als men het vervoert, of den Spanjaard dwingen om het weder te voorschijn te brengen?"

»Het komt mij voor, dat Van Hoorn bedaard den loop der gebeurtenissen moest afwachten," zeide Huyghens, toen de prins zweeg; »het gevaar, dat hij loopt om zijn kind te verliezen, had hij te voren moeten in overweging nemen, en hij overdrijft het: de voorspraak van Uwe Doorluchtigheid zal wel zooveel op het vrouwelijk gemoed van Engeland's koningin vermogen, dat het jongetje geen leed geschieden zal."

»De vader is bevreesd van neen," hernam de prins, »en ik reken zelfs zooveel niet meer op mijn invloed, als in den tijd toen ik Van Hoorn geruststelde. Als de Spanjaard zich bedrogen ziet, zal hij het onderpand niet zoo gewillig afgeven, en Elisabeth, om geen schijn te geven van de hand in deze misleiding gehad te hebben, zal hem er niet toe willen dwingen."

»Maar als Uwe Doorluchtigheid de koningin reeds nu verzocht om het kind aan den vader weder te geven? De Mendoza zal nu minder grond kunnen vinden, om een verzoek der vorstin van de hand te wijzen, en het is in veiligheid, als de Spanjaard bemerkt, dat men hem om den tuin geleid heeft."

»Alsof het terugvorderen van den jongen hem de oogen niet zou openen!" riep de prins. »Neen, Huyghens! als ik dien stap doe, beneem ik mij zelven de gelegenheid, om Parma een gevoelige neep toe te brengen; van hun aanslag komt dan niets, en het voorschot moet zelfs worden teruggegeven."

«En indien de koningin verzocht werd om op denzelfden dag, dat zij Vlissingen denken te vermeesteren, de invrijheidstelling van het kind te vorderen?"

»Dan ware het gered, en de Spaanjaarden zouden tevergeefs moeite doen, om zich op het ongelukkig in pand gestelde jongetje te wreken," zeide de prins, waarna hij eenige oogenblikken zweeg, en toen, met het hoofd schuddende, vervolgde: »Maar het Engelsche hof zou zeker te weinig belang stellen in deze zaak; het zou niet

zoo terstond aan mijn verlangen voldoen, om op denzelfden dag nog De Mendoza te dwingen zijn onderpand af te geven. Gij begrijpt licht, dat, als ik nu reeds schrijf, of iemand naar Engeland zend, met last om vóór den bestemden dag de bescherming van Hare Majesteit in te roepen, de Spanjaard er van verwittigd zal worden; want het goud levert hem gemakkelijk den sleutel tot het geheim dezer onderhandeling. Nu iets te doen, is te vroeg; wij zouden de geheele onderneming op niets doen uitloopen; en, als het oogenblik dáár is, is het misschien te laat om het kind te behouden."

Een geruimen tijd bewaarden beiden het stilzwijgen. Tevergeefs zocht de prins, die het belang van het vaderland met de wenschen van den vader en die van zijn eigen hart zocht te paren, naar een middel, om aan beide te voldoen; ook de heer Huyghens zocht tevergeefs naar een uitweg in deze moeilijke zaak. Eindelijk zeide hij: «Waarlijk, Uwe Doorluchtigheid! ik zie niet, hoe gij den vader met zekerheid zult kunnen geruststellen, of iets doen voor het kind, zonder den aanslag te doen opgeven."

De prins bracht de hand aan het voorhoofd, en liet den elleboog op de tafel rusten; hij antwoordde niet op het gezegde van den geheimschrijver, die de pen weder opnam, en niet durfde hopen, dat zijn meester een middel zou weten uit te denken, om den kleinen Niklaas te redden, niettegenstaande het hem zeer goed bekend was, wat het doordringend brein van den prins vermocht.

»Huyghens! ik heb het gevonden," riep prins Willem plotseling, terwijl zijn gelaat groote blijdschap uitdrukte.

»En dat is?" vroeg de geheimschrijver, de pen weder nederleggende, met belangstelling.

»Denzelfden dag, dat de Spaansche schepen Vlissingen binnenloopen, wordt de jongen te Londen aan De Mendoza ontroofd.... Gelooft gij dat dit onuitvoerlijk is, wat denkt gij er van?"

»Ik vrees, dat de Spanjaard op zijne hoede zal zijn; en geweld tegen den gezant te gebruiken— bedenk, Uwe Doorluchtigheid!...."

»Geweld! zeg liever list, mijn vriend! Het eerste, neen! dat zou de koningin niet kunnen goedvinden; maar zij zal niets zeggen, als men den Spanjaard behendig het kind ontneemt. Het bezwaarlijkste zal zijn om iemand te vinden, die zich wil en kan belasten met de uitvoering: het vereischt een grooten graad van stoutheid en vernuft; het moet iemand zijn...."

»Die, als het nood is, niet terugwijkt voor het blinken van een Spaansch rapier, bedoelt Uwe Doorluchtigheid?"

»Juist! en die ook, zoo het noodig was, in staat is, om in mijn naam bij de koningin voor het kind te spreken, en het met woorden te verdedigen tegen De Mendoza, verstaat gij, Huyghens? Doch, waar vind ik zoo iemand? Wie heeft bekwaamheid genoeg om mij te kunnen dienen; wie weet op rechten prijs te stellen, hoe groot een dienst bij mij in het bijzonder bewijzen zal?"

»Het is zoo...." zeide de geheimschrijver, toen de prins zweeg, en zijne vorige opgeruimdheid weder van zijn gelaat verdween, en voor bezorgdheid plaats maakte; doch eensklaps riep Huyghens met luide stem: »Ik zie niet in, wien Uwe Doorluchtigheid beter zou kunnen belasten met deze taak dan mij!"

»Dan u, Huyghens?" riep de prins verwonderd; «maar bedenk, mijn trouwe vriend! het gevaar, dat er aan verbonden is. De Spanjaards zijn wraakzuchtig; de wetten van het Engelsche volk, die gij niet kunt inroepen om het kind te schaken, zouden u dus ook niet kunnen beschermen op het oogenblik van de daad zelve, en ik mag uw leven, dat voor anderen zoo nuttig is, niet wagen, om een kind van een gevaar, dat nog niet dadelijk bestaat, te bevrijden. Heb ik of heeft de vader misdaan, gij moogt daarvoor uw leven niet wagen."

»O ja, mijn Vorst!" zeide Huyghens met geestdrift, »ik mag mijn leven wagen voor mijn vaderland. Door te zorgen, dat de vijand niet te vroeg gestoord worde in zijn goed vertrouwen om Vlissingen te vermeesteren, zal ik het meer dienst doen dan door het, met het musket in de hand, in het veld te dienen: en waarom zou ik dit niet mogen doen? Zal het niet een streelende gewaarwording voor mij zijn, als ik het knaapje gered heb, als de dankbare vader mij zijn vreugd te danken heeft? Is het mij niet veroorloofd Uwe Doorluchtigheid een bewijs te geven van mijne verknochtheid, eene van die vele zorgen, die u drukken, op mijne schouders te laden? Ziet mijn goede meester dan niet in, hoezeer het mij grieven zou, mijn goeden wil door u niet te zien tellen; een ander te zien belasten met een dienst, welken ik zoo gaarne zelf bewijzen wilde?"

»En waarvoor niemand beter geschikt is, ik weet het, mijn vriend! maar het kan niet; ik dank u, Huyghens! want uw bijstand is mij hier noodiger dan...."

»O! ik kom spoedig terug!" riep de geheim-

schrijver; »Bruynings kan in mijn afzijn immers gemakkelijk mijne plaats vervullen . . . ."

«Huyghens!" zeide de prins; doch deze vervolgde zonder op het hoofdschudden van den vorst acht te geven: »Indien Uwe Doorluchtigheid mij niet bedroeven wil, indien mijne pogingen om u trouw en ijverig te dienen, niet geheel onvoldoende geweest zijn, en ik niet onwaardig gekeurd word, dat uwe keuze op mij valt, dan zult gij mij niet verhinderen om te gaan!"

De prins zweeg; doch toen Huyghens nogmaals sprak en zeide: »Ik dacht Uwe Doorluchtigheid goed gediend te hebben; doch ik bedroog mij, en uwe weigering bewijst het mij, helaas!" toen stak zijn meester hem de hand toe, drukte de zijne hartelijk en riep met geestdrift, terwijl het gelaat van den geheimschrijver van geluk schitterde: »Neen, mijn trouwe vriend! ik weiger niet langer, en sta u toe om te gaan."

Eenige dagen later nam Huyghens zijn afscheid van den prins, en ontving toen de brieven voor den gezagvoerder van 's lands vloot in Zeeland en voor eenige voorname heeren in Engeland. Op het oogenblik dat hij, bij het uitgaan, zich voor den vorst boog, stiet hij tegen de koord van het gewicht, dat tot het toehalen der kamerdeur diende.

»Huyghens! Huyghens!" zeide de prins lachend, »dat is een waarschuwend voorteeken, dat gij u in deze zaak voor de koord moet wachten."

»Dat kan niet zijn, Doorluchtigheid!" hernam Huyghens vroolijk: »de Spanjaard krijgt mij niet levend. Uw geheimschrijver draagt niet tevergeefs een degen; en de koningin zou mij toch de bijl wel gunnen, want ik ben een Edelman; maar vervolgde hij lachend en trok aan de lijn, »wellicht schenkt zij mij wel een koord van zijde en goud, en hangt er haar afbeeldsel aan, en dan wil ik het voorteeken wel aannemen." Dit zeggende boog hij zich nogmaals, terwijl de prins hem met de hand groette, en de deur viel achter hem toe.

De herberg »de Admiraal" was in de laatste helft der zestiende eeuw de gewone verzamelplaats der Franschen, die om deze of gene reden hun vaderland verlaten hadden, en zich in Londen ophielden. Sommigen namen er hun intrek; want men gaf ook nachtverblijf in deze in het middelste gedeelte der stad gelegen herberg, waar de uitgewekenen gewoon waren naar de wijze huns lands te leven.

De bewoner van een klein vertrek, dat het licht door een raam in den voorgevel ontving, zat nog eenige oogenblikken in gedachten verzonken aan de tafel, nadat degene, die hem zoo even verlaten had, reeds de trap was afgeklommen, en door het voorhuis de herberg verlaten had; doch nu stond hij plotseling op, en riep, terwijl hij met verhaasten tred het vertrek op en neder stapte: »Welnu! als niemand iets voor mij doen kan of durft ondernemen, dan zult gij mij bijstaan!"

Hij hoorde niet, dat iemand de deur opende, terwijl hij deze woorden uitte; doch hij zag snel om, toen de binnentredende, verwonderd in het Fransch uitriep: »Bravo! bravo, La Chapelle! maar, wat duivel! pruttelt gij toch? met wien hebt gij het te kwaad?"

»Ha! zijt gij het, Mijnheer de La Brette?" klonk het antwoord, in dezelfden tongval van den verraste, die te vergeefs zijn misnoegen zocht te verbergen, en de greep van zijn degen losliet, die hij omvat had, toen hij nog alleen was.

»Gelijk gij ziet, Mijnheer La Chapelle!" zeide deze, op het woord Mijnheer drukkende, wierp de deur dicht, en ging, zonder eenige plichtplegingen, op zijn gemak in een wijden armstoel zitten. Zijne kleeding was eenigszins haveloos, en zijn halskraag scheen meer dan een dag gedragen te zijn; doch de stalen greep van zijn degen en het heft van den kleinen dolk, dien hij droeg schitterden als een gesleepen diamant; de hoed met lange vederen stond scheef op zijne haarlokken, en hij riep lachend, terwijl hij den langen knevel opstreek: »Nog eens, bravo! neem de hand maar niet van het gevest; ik ben niet bang voor een goed wapen: waarlijk, ik bewonderde uwe houding! maar tegen wien hebt gij het? Is het uur bepaald, wanneer? zeg! ik ga mede, het spreekt vanzelf; hoeveel getuigen moet gij hebben? Een half dozijn hoop ik, anders is het niet de moeite waard; laat het maar aan mij over; ik zal flinke jongens uitzoeken, nu.....?

»Niets van dat alles," viel La Chapelle hem eindelijk verstoord in de rede, »ik vecht niet, heb geene getuigen noodig, en bedank u voor het aanbod van uw gezelschap."

»Gij vecht niet? *Sang Dieu!* ik zie het wel!" zeide de jonge man geraakt, die al het uiterlijke aan een vechter van beroep had; »maar gij zegt niet, dat gij niet zult moeten vechten. Mijnheer La Chapelle! het is mij ook onverschillig, of ik naast iemand of tegenover hem sta, als alles maar naar den regel gaat; ik dacht dat mijn aanbod welkom zou wezen; maar . . . . ."

»Maar ik denk, Mijnheer! dat gij geen recht hebt om den voet in dit vertrek te zetten, als het mij niet gelegen komt, en verzoek . . . ."

»Is dat een uitdaging, Mijnheer?" vroeg de andere, terwijl hij opstond en zijn hoed vast op het hoofd drukte; »bepaal tijd en plaats, en . . . ."

»Ja, — het is goed — het scheelt mij weinig," riep La Chapelle, wiens stem of gelaat niet de minste drift meer verried, en hij wierp zich op een stoel neder en liet het hoofd neerslachtig op de borst hangen.

Een oogenblik beschouwde De La Brette hem aandachtig, en zette zich weer neder, vriendelijk zeggende: »Vervloekt! hoe kan ik zoo mal zijn, niet waar, La Chapelle! gij denkt er niet meer aan om mij de deur te wijzen? Ik dacht, ik kon immers niet minder doen, dan u mijne hulp aanbieden. Gij kondt slechter kiezen; maar gij zijt niet uitgedaagd, wat ik zoo spoedig niet begreep; nu, zeg mij, wat scheelt er aan?" vroeg hij goedaardig, wachtte tevergeefs een antwoord, en riep toen: »Ha! vader La Fontaine is weder hier geweest; wat bemoeit gij u toch met dien goeden sukkel? is dat een goed gezelschap voor iemand, die in Frankrijk zijn man heeft nedergelegd; ga met andere jongens om . . . ."

»De goede leeraar bracht mij een onaangename tijding, De La Brette!" zeide La Chapelle, het hoofd oplichtende.

»Bracht hij er ooit een goede aan iemand, die niets liever ziet dan een gevuld glas, een ontbloote kling en een paar schoone oogen, want die drie dingen beloven geluk, ha! ha!"

La Chapelle schudde moedeloos het hoofd; tevergeefs trachtte De La Brette diens gelaat te doen opklaren. Toen zeide hij: «*Tête Dieu!* dat moet wel een nare tijding geweest zijn; maar, zeg eens, vriend! hapert het u hier ook?" en hij haalde een lange beurs te voorschijn, die hij verstoord op de tafel wierp, zonderdat zulks meer klank gaf, dan het vallen van de sneeuw op het veld: »Van even weinig waarde als het vel van een afgestroopten aal! ware zij langer, een ongeloovige zou ze nog als een zijden strop gebruiken kunnen, doch nu niet; het is een scheede zonder lemmer er in, een lichaam zonder ziel; ik ben zoo glad als mijne kling; op mijn woord van eer; ik kan u niet bijspringen; als geldgebrek . . . . Gij schudt het hoofd? ha! dan is het niets, als de beurs gevuld is. Maar, verduiveld! kunt gij niet meer spreken? komaan! een goede dronk maakt de tong los, en mijne keel is droog; onder uw goedvinden dus . . . ."

»Heidaar! een kan bier met twee bekers, voor mijnheer La Chapelle," riep hij, de deur opengedaan hebbende; »best bier!" schreeuwde hij nog na, en vervolgde zacht, terwijl hij de deur dichtdeed: »Niet waar, dat was immers uwe bedoeling?" Hij scheen vergeten te hebben, dat zijn vriend geen teeken van goed- of afkeuring gegeven had.

Indien men niet gehoord had, dat hij uit naam van La Chapelle den drank geëischt had, zou men aan zijne bestellingen, toen de meid met het gevraagde bovenkwam, gedacht hebben, dat hij het gelag zou betalen, en hij riep haar nog na: »Als die luiaard te huis komt, zeg hem dan, dat hij zijn meester en mij terstond komt bedienen,"

»Dat moet best heeten; nu! wat zal op het laatst slecht zijn? Jammer dat de wijn hier zoo duur is, en evenwel had ik maar beter gedaan... Drinkt toch eens, La Chapelle! . . . Zoo! maar zeg, wat scheelt er aan? heeft men u beleedigd...? Neen? Kan een goede degen u helpen? hier heb ik er een, met een goede en krachtige vuist; beschik er maar over. Nu? Niet! dat ook niet? En evenwel streeldet gij toch zoo straks dat zwarte gevest, dat ik liever glad zou dragen; weet gij waarom. . . ? doch gij hoort niet; drink dan ten minste, ik zelf . . . ."

»Ha! zijt gij daar, Toon de luiaard!', riep hij, zich moeite gevende, om Fransch met een Duitsch accent te spreken, nadat hij omgezien had; want hij had zijne rede gestaakt, toen de deur openging. Een breed geschouderd man, die groot was, en sterk scheen te zijn, sloot nu onvergenoegd mompelend het vertrek; »zie eens aan! wat praat hij toch? Ik geloof waarlijk, dat mijnheer Antonie het kwalijk neemt, als men met zijn spreken den gek steekt."

»Het is daarom, Mijnheer! dat ik, verleden week, den knecht van den graaf de Morbeuf, die mij in de keuken bespotte, eens wakker afgerost heb," zeide de knecht gemelijk in slecht Fransch.

»*Sang-Dieu!* wat meent gij daarmede?" riep De la Brette, opstuivende.

»Dat ik niet bespot wil worden," was het stroeve antwoord.

»Gemeene kerel! gij verstout u dus, om . . . ."

»Om de knechts in de keuken te slaan, en...." hier zag La Chapelle op, en hij vervolgde, beleefd naar de tafel tredende, terwijl hij zijne stem als door een tooverslag veranderde, »en ik kom hier, om mijn meester, en mijnheer De la Brette te bedienen."

»Ha! dat is wat anders," zeide deze, de kan nederzettende, die hij hoog opgeheven had, om ze den lompen knecht naar het hoofd te werpen; ook zijn gelaat en zijne houding veranderden even snel als die van den hond, welke in den naderenden persoon eindelijk een vriend ontdekt. »Schenk maar, jongen, dat is te zeggen, mij; want mijn vriend... Maar zeg, weet gij wel, dat ik u bewonderd heb? Gij stondt goed; alleen was uwe borst te veel bloot, dat is gevaarlijk; ik ben wát, als ik niet dacht een oud piekenier vóór mij te zien; zoo, schenk maar vol, mijn jongen! en let op; tracht de vloeken te onthouden, die ik gewoonlijk gebruik, en het zal u veel gemakkelijker vallen, u in het Fransch uit te drukken."

»Señor Savedra verlangt mijnheer De la Brette te spreken," zeide de meid, de deur openende.

»Savedra? Dat behoeft hij niet te zien, hij zou denken..." mompelde deze, terwijl hij de beurs wegstak, en riep toen weder luid: »Laat maar bovenkomen."

»Hier niet!" zeide La Chapelle snel.

»Niet?" vroeg de andere, »en waarom niet? *Mort-Dieu!* gij ontvangt niet gaarne gezelschap, mij...."

»Het is immers de kamerdienaar van Don Bernardijn, dien wij laatst voor het huis op de plaats zagen zitten, en die u groette," viel La Chapelle hem in de rede.

»Juist! een meester met de kling, en een speler...."

»Ik wil hem hier niet zien," zeide La Chapelle kortaf; »ik ben er niet op gesteld zijne kennis te maken."

»Jammer genoeg! hij had mij deze kan bier kunnen helpen uitdrinken; maar het is wèl; gij zijt hier op uw grondgebied; tot straks dan!" en hij volgde de meid, die reeds de trap afging.

Een oogenblik daarna kwam hij terug, juist toen Antonie scheen geantwoord te hebben op iets, dat zijn meester gevraagd had. Hij zette zich weder neder, zag beiden aan, en zeide toen: »Is het gedaan? want ziet, gij kunt gerust spreken, waar ik bij ben, vooral als de heer de taal van den knecht spreekt. Nu, nu, La Chapelle! kijk maar niet verstoord; ik ben in een goede luim, en kan veel verdragen van u. Ho, ho! het is goed, dat ik op honderd passen afstands zien kan, hoe iemand zich gedragen zal, als er geroepen wordt: »Vooruit, mijne heeren!" evenals een goede jachthond, die op dien afstand het wild kan ruiken; want, waarlijk! anders zou ik moeten denken, dat gij den Spanjaard ontweekt, omdat ik u zoo iets van zijne handigheid met den degen gezegd had."

»De la Brette!" zeide La Chapelle.

»Ik zeg immers, dat ik u voor een dapper edelman houd, ofschoon ik u nog nooit.... Maar ik praat weer voort, en ik hinder u," riep hij, plotseling van toon veranderende, terwijl hij haastig opstond, naar La Chapelle trad, en deze hartelijk de hand schuddende, zeide: »Ik heb niets voor u dan dezen arm en dezen degen, en zij zijn beide tot uw dienst: waarlijk, dat zijn zij! Ik verdien uw vertrouwen niet, zooals gij denkt: en echter.... maar ik dring mij niet op, en ga heen: hebt gij mij noodig, waar of wanneer het ook zij, zeg dan maar: »De la Brette! dit of dat," en ik zal er wezen."

La Chapelle hield de hand van den jongeling vast; zijn vorschend oog beschouwde een oogenblik het vriendelijk gelaat van dezen, dat zich meestentijds vergeefsche moeite gaf, om de norsche trekken van een voorvechter na te bootsen; en hij zeide ernstig: »Eéne vraag, De la Brette en laat deze u niet beleedigen: het geldt mijn leven, meer dan mij het leven waard is: gij zijt nog jong en onbezonnen; kunt gij zwijgen?"

»Ja!" was het korte, doch vaste antwoord. Toen vervolgde La Chapelle: »en gij wilt dus op den bijbel zweren, dat al wat ik u zeggen zal....."

»Geheim zal blijven! dat zweer ik op mijn woord van eer, en bij mijn degen," riep de andere, en vervolgde: »Dat is mijn gewone eed, ik ken er geen sterker; want, ziet gij, mijn kling ken ik, er is niet éene fout aan - en den bijbel heb ik nooit gelezen, dus....."

»Het is mij genoeg; zet u neder," zeide La Chapelle haastig, en toen hij zag, dat De la Brette in de bierkan zag, vervolgde: »Ik zal wijn laten bovenkomen," En Antonie vertrok op een wenk van zijn meester.

»Zoodat mijnheer La Chapelle dan niemand anders is, dan mijnheer Huyghens," zeide De la Brette eindelijk, na met belangstelling naar het verhaal van dezen geluisterd te hebben; »aan de eene zijde spijt het mij; want zie, gij gaaft voor, Frankrijk verlaten te hebben om het geloof; doch ook nog om eene andere reden. Daar het nu juist trof, dat ik den aftocht geblazen heb, omdat de spelbrekers van het gerecht mij te lijf wilden, omdat ik in éene week twee snaken had nedergelegd, die de zotheid hadden mijn degen met de borst te pareeren, zoo deelden wij in één lot; het spijt mij, maar het is niet anders; en ik zal u toonen, dat

gij mijne hulp niet vergeefs hebt ingeroepen. Doch zeg mij nu ook, Heer Geheimschrijver! wie die man is, die dáár staat, alsof hij aan de deur van de Koningin stond"

»Het is Antonie Vermeeren, een der hellebaardiers van den Prins, die hem mij heeft aanbevolen als een man van grooten moed en vertrouwen, en die schier even goed Spaansch en Engelsch als Fransch spreekt."

»Ho! mijn dappere hellebaardier! het verheugt mij kennis met u te maken; zet u, komaan! geene plichtplegingen, niet waar, La Chapelle! ik wil zeggen Huyghens!.... *par ma dague!* wat is dat moeilijk? Neem een stoel, jongen! zoo, geef mij de hand; ha, ha! ik twijfelde er al aan, ik ben niet trotsch: gij moet een stevige hand hebben, en straks,... Doch laat ons eerst eens drinken; laat mij eens schenken! dat is de beker van mijn vriend. »Weg met het bier, dat moet met wijn gedronken worden: Mijnheer Huyghens! Mijnheer Ver.... Ver.... de hellebaardier! dat is beter! ik drink de gezondheid van den Prins; lang moge hij leven!"

Hoog hief hij den beker op, even zoo deden Huyghens en de hellebaardier. »En nu verder!" zeide De la Brette, nadat zij gedronken hadden.

»Gij weet, hoe ik hier gekomen ben," zeide Huyghens, »ik had met Zijne Doorluchtigheid afgesproken, mij voor een Franschman, en hem voor mijn knecht uit te geven; dit kwam ons het voorzichtigste voor. Ik nam dadelijk La Fontaine, dien ik hier bij een ieder hoorde prijzen, in den arm, en ontdekte hem, wie ik was."

»Een dom stuk; waarom mij niet?" zeide De la Brette; gij hebt wel gezien, dat, ik, dewijl ik hier het langst te huis gelegen heb, en de gewoonte heb om alle geschil dadelijk met de kling af te doen, als het ware de eerste persoon ben; ook stelde ik u aan mijne vrienden en landgenooten voor; dus...."

»Het is waar; maar ik kende u toen nog zoo weinig, en...."

»Spreek vrij op: gij hebt immers beloofd niets te verzwijgen! dat was de afspraak."

»Later misschien!" zeide Huyghens ernstig, als wij alleen zijn; nu niet."

»O, de hellebaardier is niet te veel, zeg maar op!"

»Nu, gij wilt het: ik kende u nog niet, en... ik hield u voor een van die pesten der maatschappij, die, om een enkel woord of een enkelen blik, het bloed van hun evenmensch vergieten; die gevaarlijker zijn dan de booswicht, die zijn wapen veil heeft voor geld...."

»Verdoemd!"

»Een oogenblik, De la Brette! gij hebt het gewild; die, het eene met het andere parende, al spoedig een handwerk of een broodwinning maken van hunne ongelukkige bekwaamheid..."

»Huyghens!" zeide de jongeling, geheel ontmoedigd het hoofd latende hangen; de drift bezielde zijn oog niet meer, dat nedergeslagen was; voor het eerst zag het misschien de greep aan zijn rapier, zonder er met welgevallen op te staren.

»Doch ik deed u onrecht," vervolgde Huyghens snel; »ik zag spoedig, dat de goede eigenschappen van uw hart nog leefden onder de ondeugden, welke het in slecht gezelschap had aangenomen; ik leerde u achten en beklagen; bewijst het mijn omgang niet met u? is het vertrouwen, dat ik in u stel, er niet het beste bewijs van...? De la Brette! wilt gij mijn vriend zijn?"

»Ik hoop het te worden," antwoordde deze, na eenige oogenblikken zwijgens, en drukte Huyghens de hand, waarna deze vervolgde: »La Fontaine bracht mij al spoedig bericht, dat het kind zich hier nog bevindt, en bezorgde mij een mondgesprek met den geheimschrijver van de Koningin. Doch nadat Walsingham den brief, welken de Prins mij had medegegeven, gelezen had, zeide hij mij al dadelijk, dat hij mij moest raden, geen geweld te gebruiken, daar zijne gebiedster dit niet zou kunnen gedoogen; dat het volstrekt onraadzaam was, hare bemiddeling te verzoeken; doch dat hij evenwel zorg zou dragen, dat het kind niet heimelijk vervoerd werd, daar hij van alles wat er bij den gezant gebeurt, onderricht wordt. Hierbij, en bij de belofte om mij te beschermen, als het mij gelukte om den jongen uit het huis van Don Bernardijn de Mendoza te verlossen, is de hoop van die zijde ook gebleven. Het bericht dat het gevaarlijk zou zijn om te trachten een der bedienden om te koopen, was schier onnoodig; en de toegang, welken zijn bevel mij tot een kerkje in de nabuurschap van het huis des gezants gegeven heeft, heeft mij slechts overtuigd, dat er geen middel is, dan het kind langs den gewonen weg te redden. De tijd nadert: aanstaanden Vrijdag komen de Spanjaarden te Vlissingen; het kind kan niet vroeger in het belang van des Prinsen bedoelingen, en niet later voor zijne eigene veiligheid verlost worden, en het is reeds Woensdag. De tijd nadert, ik ben nog niets gevorderd; ik ben zonder hoop en zal mijne toevlucht tot geweld moeten nemen."

»*Sang-Dieu!* dat is een verstandig besluit!"

zeide De la Brette, »er is niets beters; wij zijn zoo bang niet voor den gezant, als mijnheer Walsingham; gold het een weddenschap, dan nam ik aan om Don Bernardijn, als hij uit de koets treedt, eenige haren uit zijn baard te trekken, ha! ha! Maar het geldt het kind! en ofschoon ik er dikwijls kinderen op de plaats vóór het huis heb zien spelen, heb ik het nog nooit gezien; zij behooren aan den gezant of zijne bedienden; hunne donkere haren en oogen komen weinig overeen met de blonde haren en blauwe oogen van onzen kleinen Niklaas Willemszoon, die, volgens Walsingham, door dien Savedra verzorgd en bewaakt wordt."

»Ha! door Señor Savedra? steelt die kinderen ook? ik dacht dat hij alleen maar de menschen uitplunderde;; ha! nu weet ik, waarom gij hem hier niet wildet zien. Maar, ja! ik geloof, dat hij mij wel eens geklaagd heeft over de zorg, welke hem een knaap baarde, dien Don Bernardijn tot zich had genomen."

»Dat is het kind, dat ik zoek, en voor hetwelk ik uw bijstand verzoek. Indien gij het mij helpt redden, zal ik er u eeuwig dankbaar voor zijn."

»Ik zal er mijn vermaak in stellen, en indien de staat mijner geldmiddelen het toeliet om met Savedra...."

»Maar het spreekt immers vanzelf, dat dit *mij* aangaat; Zijne Doorluchtigheid. ..."

»Doet de dingen op een nobelen voet, wilt gij zeggen; welnu! daar is mijne arme beurs; vul ze, en ik zal den Spanjaard.... Maar ik geloof, dat het tijd is om te gaan eten, Mijnheer Huyghens!... ik wil zeggen: La Chapelle! Dezen avond spreken wij nader. Komaan, mijn brave hellebaardier! volg ons!"

De dag, waarop de Spanjaarden te Vlissingen verwacht werden, was eindelijk dáár, en reeds vroeg in den morgen zaten Huyghens met De la Brette en Antonie weder bij elkander; hunne houding en hun gelaat verrieden, dat zij iets gingen ondernemen, dat moeielijk en gevaarlijk was; zelfs De la Brette was deftiger dan anders, en Huyghens, die het laatst was binnengekomen, zeide: »De goede leeraar was verwonderd, mij vroeger te zien dan hij verwachtte, doch niet meer, toen ik hem zeide, dat gij gisteren van Savedra hadt vernomen, dat hij morgen vroeg uit de stad moet, om den knaap naar elders te brengen; doch dat gij ook niet meer van hem hebt kunnen vernemen, zonder onvoorzichtig te zijn."

»Die duivelsche Spanjaard wil wel drinken als een ander betaalt; maar hij weegt elk woord, vóórdat hij spreekt: indien hij even langzaam was in een gevecht dan...."

»La Fontaine zal er den heer Walsingham bericht van geven," zeide Huyghens, om deze uitweiding af te breken, »en hem aan het paspoort en de bescherming van het vaartuig herinneren, welk een en ander hij mij beloofd heeft. Hebt gij ook het uur bepaald, wanneer gij terug zoudt komen, Antonie! Toen gij gisteren dat speelgoed aan de kinderen van Don Bernardijn en de overigen verkocht?"

»Neen, Mijnheer maar wel, dat ik na den middag zou komen; zij verwachtten nog veel meer en fraaier aardigheden te zien, en zelfs die Spaansche lakeien en knechts hielden mij voor een reizenden Duitschen koopman."

»Het kon niet beter! misschien gelukt het u nog wel om het kind aan de deur te lokken, en zoo dat niet kan...."

»Dan neem ik maar een van die kleine Spaansche Dons mede; ofschoon de oudste zoon van den gezant nogal van gewicht is, Mijnheer!"

»Komaan! dat zal wel gaan," zeide De la Brette; »waarlijk, Huyghens! het is het beste: de Koningin zelve zal er om lachen, als het gelukt; wie kan het helpen, dat de hellebaardier het verkeerde kind neemt?"

»Als het gelukt, dan.... Doch het is reeds bepaald; ik zie zelf in, dan het niet anders kan, en wat mij zelven betreft, ben ik op alles voorbereid; maar Zijne Doorluchtigheid zou niet gaarne zien, dat hier iets gebeurde, waarover men zich onvergenoegd zou kunnen toonen."

»Wilt gij dan liever met mij bij Señor Savedra een bezoek afleggen, als wij hem hedenavond te huis brengen, hem binden en den mond stoppen, als wij op zijne kamer zijn, en dan het kind verlossen?"

»Neen, beste De la Brette! hij weet, dit middel, waarmede gij zooveel ophebt, bevalt mij niet; het huis is te sterk bewoond: ik wanhoop nog niet, of Antonie zal met het speelgoed meer uitrichten, dan wij door geweld; ja, ik weet reeds, wat gij zeggen wilt. Zoodra gij dan het kind, welk dan ook, in handen hebt, Antonie! zet gij het op een loopen, terwijl ik zal zorgen in uwe nabijheid te zijn; dan loopt gij zoo snel mogelijk naar het huis, waarvan de gang, die in de achterstraat uitkomt, zal openstaan, en hier bergen wij ons in het huis, hetwelk La Fontaine ons heeft aange-

wezen als een veilige wijkplaats, gereed om ons te ontvangen."

»Ja, dat zal alles gemakkelijk gaan," zeide de hellebaardier, toen De la Brette uitriep: »Nu moet *ik* nog de les opzeggen: Ha! gij behoeft niet bezorgd te zijn, wat er in die straat gebeuren zal, want de Spanjaarden zullen niet eens den voet in de gang zetten: de zes vrienden, die ik heden op het middagmaal genoodigd heb in de herberg, waar onze hellebaardier zoo dikwijls op het huis van den gezant heeft zitten loeren, zullen hun dit wel beletten. Zij weten van niets, dan dat er wat voor het mes en te drinken zal zijn; maar het zijn allen jongens, die, ofschoon wij goed gedaan hebben hun niets te zeggen, nimmer een ontblooten degen kunnen zien, zonder ook van leer te trekken. Maar ik zal zorgen, dat alles uiterst vreedzaam toegaat; het is jammer, maar het is nu zoo eenmaal uw verlangen."

»O ja!" zeide Huyghens, en ik hoop, dat Savedra, die hedenmiddag in »de Arend" zal komen om met u te spelen, maar niet ongeduldig wordt als gij niet komt; en evenwel is uwe tegenwoordigheid in onze nabijheid zoo noodzakelijk."

»Wel zeker! wie zou mijne tafelvrienden anders op het juiste oogenblik aanvoeren? En bovendien, ik zal het genoegen, bij de grap tegenwoordig te zijn, niet laten loopen, om dien mageren geldwolf zooveel vroeger zijne winst te laten na zich sleepen. Als ik een weinig vóór zijne komst naar »de Arend" ga, en zeg, dat ik wat later zal komen, en gelast, Señor Savedra intusschen een flesch goeden wijn voor te zetten, dan wacht hij, op hoop van een goeden buit, tot in den nacht."

»Ik wil het hopen, en dat de gezant bij zijn voornemen blijft, om uit te gaan; anders blijft Savedra stellig te huis, en het kind durft dan zeker niet aan de deur komen."

»Geene zorg, Huyghens! de gezant rijdt stellig uit," zeide De La Brette, die voor het raam zat, waarna hij uitriep: »Maar daar komt vader La Fontaine aan, die, op mijne eer! op de gedaante gelijkt, die dáár op dat uithangbord den dapperen Coligny verbeelden moet, en dus, Mijnheer! snel het tweede geheime punt van ons besluit nog eens doorloopen, voordat onze leeraar komt, die zelfs niet zou willen hooren van een der edelmannetjes te rooven. Als de brave hellebaardier ook ongelukkig genoeg was, geen kind van den gezant meester te kunnen worden, zal ik voorgeven Senor Savedra te komen bezoeken. Men kent mij in huis; ik ben er voorheen nu en dan, zelfs gisteren nog, geweest; ik breng het kind beneden, terwijl gij mij wacht en Antonie zijne goederen blijft uitstallen en verkoopen, en mijne vrienden zullen zich, zoodra ik het hun verzoek, er een genoegen uit maken, die Spanjaarden te woord te staan, zoo zij onbeleefd genoeg waren, de rechten der gastvrijheid te schenden."

»Het is veel gewaagd, maar evenwel kan het gelukken; ik hoop echter, dat wij niet genoodzaakt zullen worden, om er onze toevlucht toe te nemen."

»Wat mij betreft, Mijnheer De la Brette! het wil mij nog niet aanstaan," zeide Antonie Vermeeren.

»En mij zooveel te meer, mijn dappere hellebaardier! doch . . . ."

»Stil! daar is La Fontaine." zeide Huyghens, terwijl hij opstond en naar de deur trad, die juist door een man van een waardig voorkomen geopend werd, en de leeraar der Fransche gemeente te Londen trad binnen.

Het was Huyghens wonderlijk te moede, toen hij voor de herberg trad, waar hij in de voorkamer het gejuich van De La Brette's tafelvrienden hoorde. Hij berekende, dat deze zich zeker nu reeds hier in hun midden zou bevinden, en dat Savedra, onder het drinken van den wijn, welken de Franschman in »de Arend" op tafel had laten zetten, geduldig zou wachten, totdat deze, ofschoon dan wat later dan de eerste afspraak was, komen zou om zijn geld te verliezen. Het geweld, dat zij maakten, deed hem met eenige ongerustheid het oogenblik te gemoet zien, als zij hem tot bijstand zouden toesnellen met De la Brette aan hunne spits, en voornamelijk, indien men er toe moest overgaan, om den voet in het huis des gezants te zetten. Doch Christiaan Huyghens was zelf te moedig van aard, om voor een gevaarlijken stap terug te deinzen; alleen gevoelde hij weerzin om er toe te besluiten; want hij vermoedde, dat de Prins er geen genoegen in zou nemen, vooral als het doel niet bereikt werd. Zoo naderde hij het huis van De Mendoza, en wel op het oogenblik dat de hellebaardier, die een geruimen tijd vóór hem was op weg gegaan, hem voorbijtrad en toefluisterde, dat de gezant reeds een uur geleden, en Savedra ruim een half uur daarna, waren uitgegaan.

»Tot zijne vreugde werd Huyghens gewaar, dat er niet veel drukte was op de plaats vóór het huis; slechts twee knechts stonden, tegen het hek geleund, bij de opening, naar de voorbijgangers te zien, en lieten den hellebaardier ongemoeid

door het hek op de plaats komen, en naar het huis gaan. Er waren nog geene kinderen te zien; doch zoodra naderde Antonie het huis niet, of een luid gejuich verhief zich in het voorportaal, en de kinderen kwamen te voorschijn, zoodra zij den koopman in het oog kregen. Huyghens vond het raadzaam te wachten, en niet verder te gaan, om de knechts in het oog te houden, en hield zich, alsof de strik van zijn schoen losgegaan was, en hij dien opnieuw vaststrikte, terwijl hij De la Brette in de verte reeds vóór de herberg zag staan, en Antonie steeds in het oog hield.

De looze hellebaardier maakte een bijzonder goed gebruik van de nieuwsgierigheid en koopzucht der kinderen: hij liet hun speelgoed zien, dat hij hun in gebroken Spaansch hoog opvijzelde. Ook twee zoontjes van den gezant vertoonden zich weldra in de deur, met een paar mannelijke en eenige vrouwelijke bedienden, die om de vreugde der kinderen lachten. De jonge edellieden traden buiten, om op hun gemak in de mand te zien, waarin de koopman de goederen had; doch evenals den vorigen keer werd de hellebaardier den kleinen Niklaas niet gewaar. Voordat hij er toe overging om een kind des gezants aan te vatten, vroeg hij aan de kleinen, of er geene kinderen meer in huis waren om van hem te koopen.

»Neen!" antwoordde een der dienstboden. — Mismoedig trok de gewaande koopman de schouders op.

»Ja wel!" riep het oudste zoontje van Don Bernardijn. »Niklaas is achter; maar koopen kan hij toch niet; hij heeft geen geld en kan niet spreken dan Vlaamsch."

Toen verhaalde Antonie hem, dat hij hem het fraaiste spel, dat hij bij zich had, zou laten zien en goedkoop verkoopen, als hij het knaapje halen wilde, omdat hij het dien zou kunnen beduiden, hoe het gespeeld moest worden, want dat hij dit in het Spaansch niet zeggen kon, noch aanwijzen, waar het te lezen stond. Een oogenblik stond de kleine Spanjaard in beraad: hij wist wel, dat Niklaas niet aan de deur mocht komen; maar de begeerte om het spel te zien, deed hem besluiten, het vertrek waarin deze opgesloten was, te gaan openen, en hij liep het huis in, terwijl de knechts en meiden dachten dat hij geld ging halen.

Huyghens zag, tusschen hoop en vrees dobberende, naar de vrienden van De la Brette, die, de herberg reeds gedeeltelijk verlaten hebbende, op de straat heen en weder stapten, zoowel als naar de onderhandeling van den gewaanden koopman, en stoorde zich niet aan de spotternij van een der knechts over zijne onhandigheid in het strikken. Plotseling zag hij twee kinderen met drift de huisdeur komen uitloopen, en hij richtte zich op, toen hij het blonde haar van een der knaapjes zag. De koopman zette de mand neder, terwijl de bedienden verwonderd schenen te zijn, toen de vreemde knaap langs hen heendrong.

Er was een merkbaar onderscheid tusschen de knapen; de jonge edelman, die in fluweel gekleed was, was langer dan het kind, dat bruin grein droeg, en hij voerde het met een zekere drift met zich, het bij de hand vasthoudende. Misschien was het knaapje, dat gevangen werd gehouden, bang om bestraft te worden; althans de zoon van Don Bernadijn trok het met geweld naar den koopman, terwijl zijne bruine oogen en trotsche houding zijne verstoordheid verrieden. Zoodra echter zag de blonde knaap het speelgoed niet, of hij scheen zelf niets liever te verlangen dan den schat te zien, dien de koopman medebracht, en knielde naast de mand neder; hij lachtte toen hij dat speelgoed zag, doch liet het dra uit zijne handen vallen, toen de koopman in het Hollandsch zeide: »Evenveel speelgoed, als hier is, zult gij hebben, als gij met mij medegaat; uw vader wacht u, jongenlief!" Die woorden schenen den knaap liever te zijn dan het speelgoed; de klank van de taal, die zijne moeder hem geleerd had, deed hem opspringen, en juichende de handen uitsteken naar den man, die hem over zijn vader sprak.

Vermeeren zag de verwonderde blikken der knechts; zelfs de oogen der kinderen verlieten voor een oogenblik het veelkleurige verlangen van hun hart. Langer wachten was gevaarlijk; hij achtte den kleinen Niklaas genoeg onderricht, doch hij bedroog zich: op hetzelfde oogenblik klonk het angstgeschreeuw van een kind over de plaats, waarmede andere kinderstemmen instemden, begeleid door die van de dienstboden van beider kunne. De hellebaardier had het knaapje opgevat en liep er mede weg; vruchteloos noemde hij Niklaas bij zijn naam, zeide dat zijn vader hem wachtte, of beloofde hem speelgoed; het kind was hevig verschrikt en luisterde niet; en evenwel zou het den koopman gerust gevolgd zijn, indien deze den tijd had gehad, het aan de hand mede te nemen.

Terstond schoot Huyghens op een der knechts toe, die, het gerucht vernemende, de opening in het hek zocht te sluiten, vatte hem aan, en wierp

Op hetzelfde oogenblik klonk het angstgeschreeuw van een kind over de plaats, waarmede andere kinderstemmen instemden, begeleid door die van de dienstboden van beider kunne. De hellebardier had het knaapje opgevat en liep er mede weg.

Het huis van het Zeewijf. — Diverse Novellen. Bladz. 172.

hem op den grond. De tweede trad Antonie in den weg, en zocht hem te grijpen; doch een hevige vuistslag, welken deze hem op de borst gaf, deed hem terug treden. Toen naderden de overige knechts, die uit het huis en de stal kwamen toesnellen; het spartelen van het knaapje verhinderde den hellebaardier om den man af te keeren, die hem weder naderde; maar Huyghens aarzelde niet lang, trok zijn degen en noodzaakte den aanvaller om terug te treden, en Vermeeren snelde met zijn last de straat op.

Er was geen tijd om naar De la Brette te wachten, die tevergeefs moeite gedaan had, om zijne vrienden bijtijds de tafel te doen verlaten; het geschreeuw van het kind en de bedienden van den gezant deed de voorbijgangers stilstaan. Ware Huyghens, die volgens zijn stand gekleed was, den hellebaardier niet op den voet gevolgd, misschien hadden sommigen den schaker van het kind wel tegengehouden: doch de moedige en edele houding van den man, die den ontblooten degen in de hand hield, benam hun allen lust, om den Spanjaarden hulp te bieden.

De doorgang in het huis, waarheen Antonie zijne schreden richtte, was volgens afspaak, open, en zij geraakten, vóór dat de Spanjaarden hen achterhaalden, in de achterstraat, waar nog niemand iets van het geval gehoord had; doch op het oogenblik, dat zij daar het huis bereiken zouden, hetwelk hen vooreerst in veiligheid moest stellen, werden zij door de Spanjaarden, die hen op den voet gevolgd waren, ingehaald. Slechts Huyghens was gewapend, doch trad hen moedig tegen, terwijl de hellebaardier in beraad stond, of hij blijven zou, dan of hij dezen alleen zou laten kampen tegen de overmacht, en het kind maar eerst redden; maar toen Huyghens, die even vlug den degen als de pen voerde, zijn eersten aanvaller een breede wonde in den arm had toegebracht, vatte Antonie het gevallen staal van den Spanjaard op, en stoorde zich niet aan het geroep van Huyghens, dat hij het kind redden zou, en hem alleen laten.

De Spanjaarden zochten hem in den beginne te omvleugelen, en wilden, daar zij op hun meerder aantal steunden, die twee mannen dwingen om zich over te geven; doch de wederstand maakte hen verwoed. Negen ontbloote klingen bedreigden de edelmoedige beschermers van het kind, dat, uit vrees, niet ophield met schreeuwen, en zich tevergeefs uit den linkerarm van den hellebaardier trachtte los te maken. Weinig tijds nadat de eene Spanjaard zijn wapen had laten vallen, kwam De la Brette uit de gang te voorschijn en riep luid en gebiedend: «Steekt de degens op, Heeren!" hetgeen zij, die hem volgden, met kracht herhaalden. De Spanjaarden stoorden zich hier niet aan, maar toen De la Brette hen naderde, en de hand op de greep van zijn degen leggende, nog eens hetzelfde, en met verheffing van stem, uitriep, wendde zich een Spanjaard naar zijne zijde, en gelastte hem zijns weegs te gaan. Zonder verder antwoord, ontbloote de Franschman zijne kling; zijne makkers volgden zijn voorbeeld en nog dreigender herhaalde hij aan de Spanjaarden het bevel: »Steekt op de degens!"

De Spanjaarden waren verbaasd over dezen onverwachten aanval, en toen De la Brette, de vruchteloosheid zijner vermaning ingezien hebbende, vooruittrad, en na weinige oogenblikken den Spanjaard ternederstiet, die met hem gesproken had, waren zij genoodzaakt den Franschman en zijnen zes vrienden het hoofd te bieden. Van dit oogenblik maakte Huyghens gebruik om met het kind te ontsnappen, terwijl hij De la Brette nog met een vredelievendheid, waarop hij, over dit geval sprekende, altijd in het vervolg nog gewoon was zich te beroemen, hoorde vermanen om de wapens te laten rusten.

Zoodra de deur van het huis gesloten was, stelde Huyghens den verschrikten knaap gerust, en zeide, dat zijn vader hem liet halen, waarna zij door den tuin vertrokken, en door La Fontaine werden verwelkomd in de woning, waar de kleederen gereed waren, welke zij voor hunne vermomming noodig geoordeeld hadden te kiezen, terwijl Huyghens met ongeduld wachtte naar het paspoort, dat Walsingham hem zenden zou, en naar het vallen van den nacht, als het geschikste oogenblik om zich scheep te begeven.

Wat De la Brette betreft, zijne zaak begon een weinig van gedaante te veranderen, daar de gezant, die vroeger te huis kwam dan men verwacht had, vervolgd door de bedienden, die hem vergezeld hadden, op de plaats van het gevecht verscheen, en het volk diets maakte, dat men hem zijn zoon ontroofd had. Toen echter de Franschman, en op zijn zeggen af ook zijne vrienden, dit een helsche list noemden den Spaanschen kinderdief, zag Don Bernardijn geen kans, om iets met goed gevolg te ondernemen; te minder, daar het volk begon te dreigen en partij te kiezen tegen de Spanjaarden. Hij gaf den zijnen last om terug te keeren, en De la Brette, die van zijne vrienden afscheid nam, en hen voor hun bijstand bedankte, had daardoor

gelegenheid, om, volgens zijne belofte, met Senor Savedra een paar uren te gaan doorbrengen, die weinig vermoedde, waarom de vogel, dien hij zeker was te zullen plukken, zoolang wegbleef.

Vruchteloos reed Don Bernardijn terstond naar de Koningin. Hij kon geen gehoor verwerven, en Walsingham, die zijne hevige krachten met onverschillige bedaardheid aanhoorde, ried hem, om zijne bezwaren schriftelijk in te dienen, en gerust te vertrouwen op de rechtvaardigheid zijner koninklijke gebiedster. Met somberen ernst zeide de Spanjaard, dit te zullen doen, terwijl hij vertrok; maar bij zich zelven besloot hij zich recht te verschaffen, de schakers van het kind op te sporen, hun hunnen buit te ontnemen, en zich vreeselijk te wreken over hunne stoutheid en de ontvangen beleediging.

Hetzij Parma eenige achterdocht gekregen had, toen er, op last van den Prins, eenige schepen naar Walcheren gezonden waren, om de Spanjaarden in het oog te houden, of dat een ander toeval de uitvoering van den aanslag verhinderde, van het geheele ontwerp om Vlissingen te vermeesteren, kwam niets. Vier dagen na den bewusten Vrijdag zat prins Willem na den middag weder aan de tafel, waaraan hij gewoon was te schrijven, en juist dacht hij weder, te midden van zijne drukke bezigheden aan zijne geheimschrijver en den gevaarlijken last, welken deze op zich genomen had, en wiens lot hem hoe langer hoe meer begon te verontrusten, toen Huyghens de deur opende, in het vertrek trad, en met luider stem uitriep: »God zij gedankt, de jongen is gered! en ik heb de eer Uwe Doorluchtigheid te groeten."

De Prins stond op en zeide verheugd, terwijl hij den geheimschrijver te gemoet trad en aan zijne borst drukte: »En *wij*, danken Hem ook, dat Hij u behouden heeft; en u ook, mijn vriend! want gij hebt ons hart van een last ontheven, die het zwaar drukte. De tranen van den vader en zijne gesmoorde jammerklachten nepen ons den boezem in; daartegen helpt geen harnas of staatkunde: men blijft altijd mensch, en ik ben zelf vader. Ik ben ook bevreesd geweest voor u; maar het heeft zich geschikt."

»En de knaap wacht met den trouwen hellebaardier beneden aan de trap," zeide de geheimschrijver, die moeite had om te spreken, zóó hadden hem de woorden en de stem van zijn meester getroffen.

De Prins trad zelf naar de deur, en riep luid; »Antonie!" en toen deze met het jongentje aan de hand bovenkwam, nam de Prins het in zijn armen en kuste het welkom in zijn vaderland. Ook Antonie Vermeeren ontving de betuiging van 's Vorsten tevredenheid en ging, op zijn last, heen, om den vader van het kind, die zich in de stad ophield, de blijde tijding der redding van den kleinen Niklaas Willemszoon te gaan mededeelen.

Geduren dezen tijd voldeed de heer Huyghens aan de nieuwsgierigheid van den Vorst, en juist toen hij hem per slot mededeelde, dat zij alleen door de bescherming van Walsingham ontkomen waren aan de vervolging van Don Bernardijn, die hun vaartuig met een boot met gewapend volk had doen nazetten, trad de vader binnen.

Wij zullen de vreugde van vader en kind niet beschrijven, noch het geluk dat prins Willem smaakte, van deze hereeniging getuige te zijn, doch alleen zeggen, dat, toen van Hoorn, in overmaat van gevoel, aan de voeten van den vorst wilde nederknielen en hem danken, deze hem daarin verhinderde, en zeide dat de heer Christiaan Huyghens en de trouwe hellebaardier, naast God, alleen dank verdienden.

De prins schonk zijn geheimschrijver sedert, als een duurzaam aandenken aan dit oogenblik, een gouden penning, prijkende met de borstbeelden van den vorst en diens gemalin, die ook in deze edele daad het levendigste aandeel nam, terwijl als omschrift van den penning deze woorden stonden:

MANDATI STRENUE EXECUTI MONUM.;

dat is:

Gedachtenis van een kloekmoedig uitgevoerd bevel;

en Antonie Vermeeren had ook reden, om over de erkentelijkheid van den Prins en de Prinses dubbel tevreden te zijn.

Zoo was het dan eindelijk aan den kloekmoedigen geheimschrijver gelukt, om zijn voornemen uit te voeren, hoe weinig hoop zich in den aanvang ook liet bemerken op een gelukkigen uitslag. Omstreeks een week na zijne terugkomst ontving Huyghens, tot zijne verwondering, een bezoek van zijn ouden vriend De la Brette, die hem den groet van La Fontaine en andere bekenden bracht.

Savedra droeg, zoo hij zeide, de grootste schuld dat deze Engeland verlaten had; want hij had zich gebelgd getoond, omdat men hem bedrogen had, en een paar stokslagen hadden den Spanjaard niet overtuigd, dat De la Brette hem niet bedrogen, maar eerlijk zijn geld verloren had. Eenparig had

men geoordeeld, dat Señor Savedra de beleedigde partij was: een tweegevecht was toen onvermijdelijk, en de kamerdienaar was zoo dwaas geweest, zich te laten nederstooten.

Dankte Niklaas Willemszoon, die bij gevorderde jaren in den zeedienst trad, altijd zijne behoudenis aan Christiaan Huyghens; trachtten de Engelschen zijn edel bedrijf te vereeuwigen in een schilderij, welke langen tijd bewaard werd in het huis van den graaf van Arundel; De la Brette dankte hem in rijpen leeftijd de eervolle betrekking, die hij in het Staten-leger bekleedde, en de achting en onderscheiding, welke hij genoot. De welgemeende raad van zijn vriend leerde hem zijne onwaardige wijze van leven inzien, en zijn moed, welke veeltijds tot roekeloosheid oversloeg, aanwenden tot een edel doel, tot de bevrijding dezer gewesten van de Spaansche dwingelandij.

J. F. OLTMANS.

HET TESTAMENT.

dat hij beminde; de opbrengst der goederen, van welke zij eigenares geworden was, gevoegd bij hetgeen zijn ambt hem opbracht, zou hem in staat stellen, zijn huishouden op een onbekrompen voet in te richten, en Blanche, die hij weldra de zijne hoopte te noemen, met alle gemakken des levens te omringen. Het kind, dat, zoolang de notaris sprak, met open mond geluisterd had, was slechts nu en dan in zijne oplettendheid gestoord geworden door de droefheid der vrouwen, van welke het zich geene reden wist te geven. Olivier Boitel had met aandacht geluisterd; doch niets scheen hem te bevreemden of zorg te baren; hij leunde gerust met den arm op den stoel van Blanche, en zelfs, toen het artikel voorgelezen werd, waarbij Gaspard zoozeer bevoordeeld werd, had Alain tevergeefs op zijn gelaat eenige ontroering of spijt trachten te lezen.

Het scheen, of Roqueville, nadat de uiterste wil gelezen was, de neerslachtigheid geheel verloren had, onder welke hij gebukt ging, sedert het oogenblik dat Henri Falconet gestorven was; zijn gelaat was onbekommerd en fier, zijn fonkelend oog verried zijne tevredenheid, zijn moed, toen hij een blik op den knaap en daarna op diens geleider wierp, en hij zeide luid en met waardigheid, terwijl de notaris de perkamenten met stipte aandacht door zijn leesglas beschouwde: »Mr. Robillac! de goedheid van den waarden overledene heeft ons allen diep getroffen, wij bedanken u."

De notaris was zeker zoo verdiept in zijne beschouwing, dat hij niet hoorde, wat men tot hem zeide; evenwel zag hij op, beschouwde eenige oogenblikken een blad, dat hij in de hand hield, en las toen, vrij luid, doch op minder vasten toon dan vroeger: »*Codicil van het testament van den heer* Henri Falconet, *in dato* . . ."

»Codicil!" riep Roqueville; »maar daar weet ik niets van, Mr. Robillac! mijne moei, mijne vrouw en hare zuster zeker evenmin; gij hebt er mij niets van gezegd."

»Waarschijnlijk heeft de overledene er dus niet over gesproken, Heer! hernam de notaris: »wat mij betreft, het was mijn plicht er niets van te zeggen, evenals het nu mijn plicht is om het codicil voor te lezen, dat den dag vóór het overlijden door mij is opgemaakt." Gaspard zeide niets, en de notaris bracht het glas weder tusschen zijn oog en het perkament, en begon hetgeen op den omslag stond weder van voren af aan te lezen. Daarna sloeg hij het blad om en las, terwijl het kind en Olivier Boitel de eenige personen waren, die niet verbaasd stonden, dat hij, Henri Falconet, gebruik makende van zijn recht en macht, welke hij zich bij zijn uitersten wil had voorbehouden, bij dezen goedvond, om te niet te doen hetgeen aldaar ten voordeele van Gaspard Roqueville was bepaald; wordende zijne erfmaking aan gemelden Gaspard Roqueville bij dezen herroepen en van geene waarde verklaard, en in diens plaats als algeheele erfgenaam benoemd het minderjarige kind van zijn overleden neef Pierre Falconet, en tot uitvoerders van zijn uitersten wil en het codicil, de heeren Resselles en Olivier Boitel.

De uitwerking, die deze onverwachte verandering van zaken op elk teweegbracht, laat zich niet beschrijven. Alain had driftig zijn hoed opgezet, en nog voordat Mr. Robillac zweeg, onderhield hij zich met den advocaat over de verbreking van het bijvoegsel, doch luisterde niet naar de bezwaren, welke de oude Mr. Bertrand hem één voor één opnoemde. Resselles kende Roqueville; hij beloofde zich niet veel genoegen in de uitvoering van den opgedragen last; doch alle ontijdige zorgen verschuivende, verdiepte hij zich alleen in de beschouwing van Blanche, die met nedergeslagen oogen voor zich zag. Zij durfde niet naar hare zuster omzien; zij gevoelde zoo goed, hoe de goede Jeanne moest gestemd zijn; helaas! de beminnende vrouw had de handen gevouwen, en zag met deernis naar haar echtgenoot, die nu geheel in vertwijfeling was, door wiens vreugde zij voor een oogenblik zich nog zoo gelukkig gevoeld had. Françoise weende in stilte, doch zij snikte luid, toen zij naar Jeanne en Gaspard zag: beiden had zij lief; hun leed en hunne misrekening troffen haar.

Wat Roqueville betreft, zoodra hij gehoord had, dat al wat hem geschonken was, herroepen werd, ontsnapte hem een uitroep van toorn, en hij wierp zijn handschoen, welken hij in de hand hield, naast zich op den grond; met gebalde vuisten op zijne knieën gedrukt, luisterde hij in sombere vertwijfeling. Zijn gelaat, dat zoo opgeruimd, zoo edel geweest was, werd schier onkenbaar: diepe rimpels trokken zijn hoog voorhoofd te zamen; hij scheen wanhopig. Die onterving zonder aangevoerde beweegredenen; het verlies van de rijkdommen, welke hij reeds als de zijne beschouwde; de schande, welke dit alles op hem laden moest, waren vreeselijke folteringen voor hem; en de knaap die daar stond, die niet eens scheen te

bemerken, dat die grijsaard hem bedoeld had, dat hij als erfgenaam optrad in plaats van dien edelman, trachtte met kinderlijke eenvoudigheid te raden, waarom die heer zoo boos was, waarom die schoone vrouw, die naast hem zat, angstig de handen te zamen wrong?

»En gij durft zeggen, dat gij dat geschreven hebt?" riep Roqueville woedend, toen de notaris het perkament toevouwde. »Mr. Robillac schijnt geen gewetensbezwaren te vinden in het maken van een valsch codicil," zeide Alain spottend lachende. »Mijnheer!" riep de oude man, en hij hief het grijze hoofd met verontwaardiging op; maar Roqueville verhinderde hem te vervolgen. »Ho! Mr. Robillac!" riep hij, »weet gij wat ik doen zal? ik zal dat valsche bijvoegsel laten vernietigen; ik zal mij niet laten bedriegen en bestelen, zonder er mij tegen te verzetten; de goedheid en de achting, die de overledene voor mij had, zijn Goddank! genoeg bekend. Al had hij dat stuk geteekend, ik zal bewijzen, dat men hem misleid heeft; mijne waarde moei, mijne nicht, om niet van mijne vrouw te spreken, weten, dat dit geschrift logenachtig is: niet waar, Mijnheer Resselles! gij neemt de macht niet op, die u zoo listig hierbij gegeven is? gij zult geen uitvoerder van dat ondergeschoven stuk willen zijn met dien Olivier Boitel?"

»De uitspraak van den rechter kan met het stuk de volmacht te niet doen, welke mij is gegeven," antwoordde Resselles; »doch hoe het ook zij, zoo de eerbied voor den wil van den overledene mij den vereerenden last, welken hij mij opdroeg, zal doen aanvaarden, nimmer zal ik als uitvoerder van den uitersten wil iets doen, zoolang mij eenige twijfel omtrent de echtheid van het stuk overblijft."

»Gij schijnt dus nog te twijfelen!" riep Gaspard driftig; zijn broeder vermeerderde de ongepastheid van de vraag, door lachend het laatste woord te herhalen. »Aan de onechtheid van het stuk, ja!" hernam Resselles koel.

»O! ik bedank u!" vervolgde Gaspard op denzelfden toon; doch Resselles, die nu opstond, liet hem niet vervolgen, maar zeide ernstig: »Gij behoeft mij niet te bedanken, omdat ik mijn plicht doe, en ik zal hem doen; medelijden voor een kind, dat vervolgd wordt, of vrees voor een edelman, die het vervolgt, zullen mij niet doen handelen tegen mijn gemoed en de wetten . . . ."

»Ha! de wetten!" riep Gaspard; »denkt gij dan, dat gij naar goedvinden met mijn goed zult kunnen omspringen, voordat men bewezen heeft, dat het valsche stuk echt is? De rechter zal de uitvoering van den echten zoowel als van den valschen uitersten wil opschorten, en waarmede zult gij uw vermeend recht vervolgen? Zult gij goed opnemen op het inkomen van uw ambt? of zijt gij dwaas genoeg om te gelooven, dat iemand iets zal voorschieten op de eigendommen van mijne nicht, die . . . ."

»Mijnheer Roqueville!" riep Resselles toornig; doch Olivier verhinderde hem te vervolgen, en zeide bedaard: »Ik, ik ben rijk, Gaspard Roqueville! verneem dus, daar gij hoopt of denkt, dat het geld alleen recht kan doen verkrijgen, dat ik meer bezit dan gij en al de Roquevilles te zamen, en dat ik den laatsten penning zal opofferen om het recht te koopen, als het te koop is."

»Indien het te koop is, zal het niet voor u zijn. Ofschoon zij, die zich niet ontzien hebben, mijn beschermer, den edelen De Rohan, te veroordeelen om met vier paarden vanéengescheurd te worden, die later het edele bloed van Montmorency hebben doen stroomen, ook geene zwarigheid zouden maken, het kind van een geloofsverzaker voor te trekken boven een braat edelman, zoo zullen zij evenwel nu niet gedoogen, dat het listig gesponnen bedrog gelukke. Ik zal dat bijvoegsel laten vernietigen; ik zal de bedriegers laten straffen, en dat kind . . . ." hier verhinderde Jeanne hem voort te gaan; zij klemde zich aan hem vast, doch hij scheurde zich los, en riep: »Laat mij!" en vervolgde toen met nog heviger drift en op het kind toetredende: »Ha, knaap! gij wilt u meten met Gaspard Roqueville, hem zijn goed ontstelen; ik zal . . . ."

»Gij zult hem niet aanraken, voordat gij mij op den grond geworpen hebt!" riep Olivier Boitel, en plaatste zich tusschen den edelman en den knaap, die verschrikt terugdeinsde. Roqueville wierp vlammende blikken op den beschermer van het kind, die het nu bij de hand nam en zeide: »Kom, Aimar! laat ons gaan; ik had een beter onthaal voor u gehoopt; maar ik zal u niet verlaten, ofschoon men u hier verstoot."

»Gij handelt voorzichtig!" riep Gaspard met verkropte woede; »maar ik zal u en den kleinen ellendeling wel vinden!" Olivier Boitel, die de deur genaderd was, keerde zich om en zeide luid: »Gij zult hem niet vermoorden, zooals gij zijn vader gedaan hebt!"

Een uitroep van afgrijzen en verbazing der vrouwen liet zich hooren. Roqueville was de deur

Het Testament.

»Is Roqueville er nog niet?" vroeg Henri Falconet.

De inwoners van Montpellier, die, in een kouden avond der maand November van 1657, voorbij het huis van Henri Falconet gingen, zagen er niets vreemds aan: de steenen zagen er even zwart uit als anders; de luiken waren allen gesloten zooals gewoonlijk. Er vertoonde zich geen meer of minder licht achter het bovenste gedeelte der vensters; de deur stond niet open; niets duidde aan, dat er een gewichtige gebeurtenis in het huis stond plaats te hebben, en toch lag Henri Falconet op sterven! Deze was de rijkste der Hugenoten van de stad; zijne voorouders hadden steeds de aanzienlijkste ambten bekleed, en hij zelf had, in vroeger jaren, een werkzaam aandeel genomen aan de verrichtingen zijner geloofsgenooten, en evenals de Falconets, die vóór hem geleefd hadden, in menige betrekking zijne medeburgers gediend.

De onrust en het verlangen stonden op het gelaat van den grijsaard te lezen, en evenwel zag men aan de bleekheid van dat gelaat, dat de uren zijns levens geteld waren; zijne lange grijze haren hingen op zijne schouders, en terwijl hij onrustig de dorre hand bewoog, wendde hij het hoofd ter zijde, zag naar de drie vrouwen, die voor zijn bed zaten, en vroeg: »Is Roqueville er nog niet?"

»Neen, Henri!" zeide de oudste. — »Nog niet?" vervolgde de zieke, geheel ontmoedigd door het antwoord zijner zuster. Zij alleen had den moed gehad te antwoorden, de andere vrouwen niet, en zij zeide weenend: »Henri! Henri! vertrouw toch op de genade van den goeden God; hij zal uw leven rekken, indien het goed is, en Hij het wil, en dan zult gij hem zien, naar wiens komst uw hart verlangt." Onder het uitspreken der laatste woorden stond zij op, trad naar het bed, drukte haar broeder de hand en wischte hem het gelaat af. De zieke wisselde een blik met zijne zuster, welke geheel de liefde uitdrukte, die zij voor elkander gevoelden, en hij zeide, haar handdruk beantwoordende: »Mijne goede Françoise weet wel, dat ik niet zal morren, nu de Heer, mijn God, mij tot zich roept; ik, die zoovele jaren het leed gedragen heb, dat Hij mij oplegde, en die ruim door Hem gezegend ben, in vergelijking met zoovelen mijner broeders, die om Zijns Zoons wille geleden hebben."

Doch nauwelijks had zijne zuster zich weder nedergezet — het spreken kon toch slechts den dood van den zieke verhaasten — of hij riep halfluid: »Mijn God! mijn God! heb medelijden met uw armen dienstknecht, meet de maat Uwer weldaden vol; gedenk mij evenals weleer Hiskia, en laat mij leven, opdat ik hem zien moge, opdat ik niet voor Uw aangezicht verschijne, schuldig aan ongerechtigheid!" Toen zweeg hij, scheen te bidden, en vroeg, toen hij de oogen weder opende: »Heb ik niet iets gehoord? de deur is geopend; is hij gekomen?" — »Neen, oom! men heeft hout binnengebracht voor den nacht." — »Zoo, Blanche! wat mij betreft, ik zal geen koude meer lijden dezen nacht. Nu! ween zoo niet, kind! indien ik toch te vergeefs moet wachten, dan verlang ik naar den dood; want ik ben bereid te sterven."

»Jeanne! zijt gij nog daar?" vroeg hij eenige oogenblikken later; en toen deze naast het bed stond, zeide hij: »Geef mij uwe hand, en ga hier hier zitten; zóó! gij behoeft niet bang te zijn, dat gij mij hinderen zult; het bed is groot genoeg, en ik wilde u wat vragen: Is Gaspard er nog niet?" — »Neen, beste oom!" antwoordde zij en droogde hare tranen; »ik weet niet waar hij blijft; zooals ik u gezegd heb, toen hij mij met zijn broeder hierheen zond, dacht hij den volgenden dag op reis te gaan; indien hij maar geen ongeluk gekregen heeft! hij is driftig van aard en de wegen zijn ook niet veilig." — »Ik hoop, dat God hem bewaard zal hebben, Jeanne!" zeide de grijsaard zacht, en hij voegde er bij, terwijl zijn stem beefde: »Daar hij nu niet komt, moet gij mij antwoorden. Ik weet, gij vreest God en hebt uw man lief; ook ik heb mij nooit over u te beklagen gehad; gij waart altijd een goed kind, gij zijt ook een goede vrouw geworden. Ik weet, dat gij uw armen broeder Pierre altijd een zusterlijk hart hebt toegedragen; gij hebt voor hem gesproken, toen ik hem haatte; had Gaspard

ook uw voorbeeld gevolgd, dan zou ik wellicht uw broeder niet te laat vergeven hebben. God heeft mijn berouw gezien, Hij zal mij genadig zijn. Gij weet, Jeanne! hoe ik uw echtgenoot heb ontvangen, toen hij om uwe hand verzocht; ik beschouwde Gaspard als mijn zoon. Pierre, de zoon van mijn broeder, ontving niets, uw echtgenoot alles: gij twijfelt niet, of ik hem heb liefgehad?"

»Neen! o neen! ik weet wat wij, Gaspard en ik, aan u te danken hebben; maar hij erkent het ook: gij hebt een zoon in hem, hij verdient uwe goedheid, hij eert u als een vader!" — Hier zweeg zij, en Henri Falconet, die zijn oog, waarvoor het reeds schemerde, strak op haar gericht hield, zeide na eenige oogenblikken: »Gij zult mij niet trachten te misleiden, Jeanne! gij zijt een goed kind." Hier aarzelde hij, en vroeg toen: »Gij hebt uw echtgenoot dus lief?" — »Hoe! twijfelt gij er aan, oom? ik bemin hem met geheel mijn hart!" — »Neen, Jeanne! maar .... heeft Gaspard geene geheimen voor u, vertrouwt hij u alles?" vroeg hij snel en luisterde aandachtig, toen zij antwoordde: »Geheimen? ik weet er geene; ik weet niets van Gaspard, of ik zou het u durven zeggen; want gij zijt zijn vriend!" Hare stem was ernstig, maar droevig, en de grijsaard drukte hare hand en zeide: »Vergeef het een oud man, die sterft; maar zie, elk oogenblik kan de Heer mij roepen voor Zijn rechterstoel, en een woord van u kon mij soms een groote schuld ontnemen. Gisteren, toen meester Lobillac kwam, heb ik u reeds gevraagd, of er wellicht nog een getrouwe dienaar of een vriend van uw broeder Pierre in leven zou kunnen zijn, dien ik nog met eenig geld beloonen kon voor de diensten aan dezen bewezen, en toen hebt gij geantwoord...." — »Neen! en zóó is het; waarom zou ik het u verzwijgen, en u van het genoegen berooven een weldaad te doen? denkt mijn goede oom Henri, dat Jeanne hem nog zal voorliegen op zijn sterfbed! O! dat is hard! maar Gaspard zal u zeggen, dat ik waarheid spreek," riep zij, in tranen uitbarstende; doch toen de grijsaard, haar naam noemende, haar bad te zwijgen, sprongzij op en riep met de twee andere vrouwen uit: »Er wordt geklopt!" — »Ik hoor een paard trappelen!" zeide Blanche, en Jeanne wilde heengaan; doch de oude man zeide zacht: »Blijf! indien hij het is, dan zal hij wel dadelijk hier zijn."

Een oogenblik daarna hoorde men de trappen kraken onder den last van iemand, die zacht ging; de wieltjes der sporen klonken. »Het is Gaspard!" riep zijne vrouw, en Roqueville trad in de kamer. De grijsaard vouwde de handen, en sloeg dankbaar de oogen ten hemel. Blanche en Françoise ontvingen hem met een uitroep van vreugde; zijne vrouw vloog hem in de armen, kuste hem, en riep: »God zij gedankt voor uwe komst!"

Roqueville schoof zijne vrouw zacht ter zijde, naderde het bed, wierp zijn hoed neder en zeide: »De Hemel heeft mijn gebed verhoord; ik kom laat, maar nog niet te laat. O! stel mijn hart gerust: hoe gaat het u? zijt gij inderdaad zoo ziek? is alle hoop verloren? zal ik mijn tweeden vader verliezen?" De zieke was te sterk aangedaan om te kunnen spreken: zijne zuster gaf hem een weinig wijn en Roqueville vervolgde: »Ik ben gestort met mijn paard; ik weet niet, hoe lang ik bewusteloos op den weg gelegen heb; eerst acht uren nadat ik tot mij zelven gekomen was, kon ik het huis verlaten van de lieden, die mij gevonden hadden, en ik weet niet hoe ik het nog in den zadel heb kunnen uithouden. Bevindt gij u nu wat beter?" vroeg hij, toen Henri Falconet het hoofd ophief en het oog op hem vestigde. »Ik heb lang gewacht naar u, Gaspard!" zeide de grijsaard aangedaan; »het verheugt mij u te zien, dien ik steeds mijn zoon noemde; zelf geen kinderen hebbende, streelde het mij u dien naam te geven; ik dank den goeden God, dat ik u zie." Hier zweeg hij, rustte een weinig, en zeide toen: »Françoise, en gij, kinderen! gaat bij het vuur; ik moet spreken met Gaspard over zaken, die mij en hem alléén betreffen."

De vrouwen verwijderden zich, en hij vervolgde: »Neem een stoel en ga zitten; gij zijt gevallen en hebt lang te paard gezeten, gij moet wel vermoeid zijn, ik kan het zien; maar ik kan u geen tijd laten om uit te rusten." Hij bedacht zich eenige oogenblikken, en zeide toen ernstig: »Gaspard! ik ben zonder genade geweest voor mijn neef, voor Pierre Falconet, den éénigen zoon van mijn éénigen broeder. Ook gij hebt hem gehaat, wellicht ben ik daarom zoo hard geweest; het is waar, hij had zijn geloof verzaakt; maar hij bleef mijn neef, Gij zelf hebt, toen ik te laat mijn verkeerd gedrag inzag, schuld bekend: is het niet zoo?" — »Ja!" antwoordde Roqueville; »maar dewijl gij hem vergeven hebt, en hij niet meer leeft, is alles afgedaan; leefde hij, dan...."

»Gaspard!" viel zijn oom hem in de rede, »meester Robillac wacht in de kamer, welke hier naast is; ik heb slechts weinige oogenblikken over; zou er nog geen middel zijn, om het leed te ver-

»Gaspard Roqueville!" herhaalde de grijsaard nogmaals luider en met meer drift; doch toen liet hij plotseling de hand zakken; hij viel weder op het hoofdkussen neder, en uitte slechts eenige onverstaanbare woorden.

goeden, dat wij mijn neef Pierre berokkend hebben? Bedenk, dat ik sterf; ik zal binnen weinige oogenblikken om ontferming moeten smeeken voor een streng maar rechtvaardig Rechter. Hier, op mijn doodbed, kan ik alles vergeven; want ik heb zelf vergeving noodig; daarom zeg het mij, als er iemand is die mijne vergeving noodig heeft, en ik zal vergeven!" Roqueville bedacht zich een oogenblik en zeide toen langzaam en ernstig: »Mijn oom is zoo goed geweest, dat ik niet weet van wien hij vergiffenis zou noodig hebben, en ik weet niet, dat er iemand is, die zijne vergiffenis noodig heeft, dan ik . . . ." — »Dan gij?" zeide de grijsaard en vervolgde toen bewogen: »Spreek op, mijn zoon! vrees niets, Gaspard! bedenk u niet: het is laat voor mij; welnu?" — »Waarom zou ik voor u vreezen? gij waart altijd zoo goed; maar die goedheid heb ik niet altijd even dankdaar ontvangen: ik bid u, vergeef mij dat." — »Is dat alles, Gaspard!" vroeg Falconet verwonderd, toen deze zweeg. — »Ik herinner mij niet, dat ik verder iets misdreven heb; maar heeft men mij belasterd? zeg het mij, dan kan ik mij verdedigen."

»O God! verwijder den dood nog een oogenblik van mij!" bad de grijsaard; en zeide: »Françoise! roep meester Robillac." Zijne krachten schenen uitgeput; zijn oog, dat al zijn vuur verloren had, scheen moeite te hebben, om den echtgenoot van Jeanne te vinden. Eindelijk vestigde het zich op dezen; en zijne krachten schenen te herleven; hij richtte zich op, strekte de hand uit, en zeide ernstig: »Gaspard Roqueville!" — »Wat begeert gij?" vroeg deze met een doffe stem, toen zijn oom zweeg. »Gaspard Roqueville!" herhaalde de grijsaard nogmaals, luider en met meer drift; doch toen liet hij plotseling de hand zakken; hij viel weder op het hoofdkussen neder, en uitte slechts eenige onverstaanbare woorden. Een oogenblik later luisterde Roqueville tevergeefs met de stipste aandacht. Hij stond onbeweeglijk naast het bed; doch toen Françoise en meester Robillac binnentraden, ging hij driftig naar de tafel, nam een kandelaar in de hand, trad er mede aan het bed, en toen de vrouwen, die zijn doen met angst hadden nagegaan, hem zagen terugtreden, snelden zij naar het bed, en Roqueville, die de hand aan zijn voorhoofd bracht, zeide met treurigen ernst: »De brave man is dood; wij hebben hem verloren!" Het gejammer der vrouwen overstemde zijne laatste woorden, en terwijl Françoise zich op het bed wierp en vruchteloos haar broeder riep en zijn gelaat kuste, zeide Roqueville: »Meester Robillac; de man, die mij als een zoon lief had, is niet meer! gij zult hem niet meer dienen; maar daar zijn uiterste wil reeds lang gereed was, kan het slechts het maken van eenige legaten wezen, en ik zal doen, wat ik denk, dat zijn voornemen kan geweest zijn."

De notaris was vertrokken, en de vrouwen omringden het bed van den overledene; te sterk aangedaan om te spreken, gaven zij den vrijen loop aan hare tranen, en staarden, in droevige gedachten verdiept, op den broeder, den oom, die, vóór weinige oogenblikken nog tot haar gesproken had, er herinnerden zich zijne deugden, eene herinnering, die slechts hare treurigheid nog kan vermeerderen. Roqueville had zich bij de tafel nedergezet; de smart, welke op zijn gelaat te lezen stond, verried hoe diep het verlies hem trof; geen tranen verlichtten den rouw, welken hij gevoelde, en zijne vrouw, die naar hem omzag, werd getroffen door de sombere uitdrukking van zijn wezen. Gelaten treurigheid, geene vertwijfeling, had zij van hem verwacht; en de goede Jeanne, die, zelve vertroosting behoevende, naar haar echtgenoot had omgezien, omdat zij hoop had, dat hij haar iets zou zeggen tot leniging van hare smart, de zwakke vrouw, die zelve troost noodig had, bespeurde, dat de man, wiens moed en geestkracht zich nooit hadden verlochend, behoefte aan hare vertroosting had. Zij naderde hem, sloeg haar arm om hem heen en kuste zijn voorhoofd, dat koud was als ijs; maar hij scheen de drukking van haar arm niet te voelen; hare lippen raakten tevergeefs zijn voorhoofd aan; doch toen zij zich openden om te spreken, en Jeanne vol liefde zeide: »Gaspard! wees toch zoo bedroefd niet!" toen werd hij als uit een diepen slaap gewekt, en blikte vervaard om zich heen. Zijne vrouw herhaalde nogmaals haar verzoek, en hij zeide, terwijl hij hare hand tegen zijn voorhoofd drukte: »Zoo bedroefd niet, beste Jeanne? o! gelooft gij wel, dat ik tien jaren van mijn leven zou willen geven, om hem nog tien minuten in het leven te kunnen terugroepen? En evenwel heb ik mijne Jeanne te lief, om van haar te scheiden . . . . doch de dooden keeren niet terug; het is te laat!"

Dit tooneel van jammer, van huwelijksliefde, werd plotseling afgebroken door het bericht, dat men de erfgenamen verzocht te spreken, ten einde bij de verzegeling tegenwoordig te zijn. »Verzegeling!" riep Roqueville opstaande, en driewerf herhaalde de knecht zijn bericht, voordat hij er de strekking van scheen begrepen te hebben. Hij

ging weder zitten, bedacht zich, stond toen weder op en zeide: »Ik kom!" — »Neen, blijf hier, Gaspard!" zeide zijne vrouw, »gij zijt te vermoeid; ik zal gaan of onze waarde moei, maar gij . . . . ?"— »Jeanne!" viel Roqueville haar in de rede, »ik zal gaan; het is een misverstand: waarschijnlijk wist men niet, dat ik hier ben; dadelijk kom ik terug."

»Mijne Heeren!" zeide Gaspard tegen de beambten, die hem in een vertrek nabij den ingang van het huis wachtten, »ik ben u zeer dankbaar voor de moeite, welke gij genomen hebt, en het spijt mij, dat gij nog zoo laat een vergeefschen gang gedaan hebt: ik ben Gaspard Roqueville; mijne vrouw is de nicht van den overledene; zijne zuster en de zuster mijner vrouw, beiden ongehuwd, zijn allen hier tegenwoordig; zij zijn zijne éénige erfgenamen, en dus zult gij zelven nog beter dan ik gevoelen, dat hier geene verzegeling behoeft plaats te hebben."

»Mijnheer Roqueville!" antwoordde de oudste der beambten, »ik bedank u voor de gegeven inlichting; doch ik geloof niet, dat het vermoeden uwer afwezigheid, of de onzekerheid over het al of niet tegenwoordig zijn der erfgenamen in de stad, oorzaak der verzegeling is, welke mij is opgedragen. Wellicht zal het u gemakkelijk vallen, de reden van dezen rechtsvorm na te gaan, als ik u zeg, dat de verzegeling geschiedt op verzoek van Olivier Boitel, en dit is ook alles, wat mij bekend is."

»Olivier Boitel?" herhaalde Roqueville, zich bezinnende; »maar dien man ken ik niet, Mijnheer nooit heeft mijn oom mij zijn naam genoemd, en ik weet niet . . . ."

»Wellicht betreft het een oude schuldvordering den verkoop van gronden of gebouwen; in allen gevalle zult gij zoo goed zijn, ons in staat te stellen onzen last te volgen."

Roqueville was hiertoe niet genegen; doch de ambtenaar, met wien hij te doen had, was niet te bewegen om terug te gaan; hij verlangde, dat men de zuster en de nichten van Henri Falconet zou roepen, en zeide kortaf: »Indien ook zij zich verzetten tegen de volvoering van mijn last, Mijnheer! dan zal ik een akte van verzet tegen de wet opmaken en vertrekken: gelief dit wèl in te zien, en vóórdat er twee uren verloopen zijn, ben ik hier terug, met een genoegzame macht om de tenuitvoerbrenging der bevelen van mijne achtbare meesters te verzekeren."

Roqueville aarzelde; doch eindelijk gaf hij gehoor aan de raadgevingen van den man, die alleen verlangde het hem gegeven bevel te komen ten uitvoer brengen, en die tevens liet bemerken, dat hij desnoods van de sterke macht gebruik zou maken. De verzegeling geschiedde.

De vader van Henri Falconet was een dier duizenden die, op last van hun koning, laaghartig vermoord werden, toen Karel IX er toe besloten had, om de Hugenoten met één slag te vernielen. Zijne drie kinderen ontkwamen, dank zij de zorg van een getrouwen vriend, gelukkig aan de handen der moordenaars van hun vader. De oudste zoon van den braven Hugenoot was nauwelijks oud genoeg, om de vermoeienissen van den oorlog te wederstaan, of hij schoot het harnas aan; zijne geloofsgenooten vonden in zijn arm een sterken steun; zijne vijanden ondervonden de kracht van dien arm, welke zich gewapend had om den dood van een vader te wreken. Langen tijd was hij de schrik van hen, die den krijg voor de mis voerden; langen tijd streed hij, met een ontembaren moed, aan de spits der dappere Hugenoten; doch de dood ontnam den held van Ivry dezen dapperen officier; zijne vrouw beweende met hare drie kinderen den echtgenoot, die op het bed van eer gestorven was.

Henri Falconet had zich niet minder verdienstelijk voor zijne geloofsgenooten gemaakt. Ofschoon hij voor hen de wapens niet opnam, stond hij hunne belangen ten allen tijde voor, zelfs ten koste van zijne gezondheid en met gevaar van zijn leven. Zijn broeder had alles wat hij bezat in den oorlog verloren; hij daarentegen had zijne bezittingen vermeerderd; hij was rijk, onaangezien hetgeen hij voor de goede zaak had gegeven. De vrouw, de kinderen van zijn broeder, vonden in hem een trouwen verzorger, en toen het verdriet over den dood van haar echtgenoot haar aan hare kinderen ontroofde, beschouwde Henri zich als hun vader, terwijl zijne zuster Françoise, die evenals hij ongehuwd was, hen als eene moeder verzorgde en grootbracht.

Van jongs af liet Pierre zijn lust voor den krijgsdienst blijken, en zijn oom moedigde die neiging aan: hij begreep, dat, ofschoon voor het oogenblik het zwaard in de scheede rustte, er een tijd kon komen, waarin de Hugenoot het zou moeten trekken, om de vrijheden te verdedigen, die hem bezworen waren. Hunne vijanden, voor welke het een spel was, de heiligste verbintenissen

met voeten te treden, konden alleen in ontzag gehouden worden door het bewustzijn, dat de Hugenoten hunne bezittingen, hun godsdienst en hun leven niet zouden prijsgeven, zonder het zwaard te trekken. Françoise dacht geheel anders: zij sidderde bij de gedachte, dat de jongeling, dien zij opgevoed had, hetzelfde lot van zijn vader zou ondergaan, en hare beden hadden zooveel invloed op haar broeder, dat hij beloofde het geheel over te laten aan de vrije keus van zijn neef. Hij zelf wenschte niets liever dan den jongeling in het leven te houden, die zijn naam droeg, en die eens het grootste gedeelte zijner goederen zou erven.

Ongelukkig moest de liefde, die niet naar staatkundige of godsdienstige gevoelens ziet, den band verscheuren, welke den oom en den neef te zamen bond. Pierre werd verliefd op de dochter van een Roomschgezind edelman, en zijn oom keurde zijne liefde af. Noch de genegenheid, welke hij voor zijn neef gevoelde, noch de bezweringen van Françoise, noch de tranen van de beide zusters van den jongeling konden den Hugenoot bewegen, om eenige inschikkelijkheid te gebruiken. In plaats van den verliefden jongeling met vaderlijke zachtheid te vermanen, gaf hij slechts gehoor aan zijn onverdraagzamen ijver voor het geloof, en verweet den schuldige, dat hij een meisje beminde, wier geloofsgenooten zijn grootvader hadden vermoord, zijn vader hadden doen sneuvelen, en nog steeds naar een gunstig oogenblik loerden, om het verschrikkelijke bloedbad van den St. Bartholomeusnacht te hernieuwen. Vruchteloos trachtte Pierre te bewijzen, hoe onschuldig zij was aan dat alles; vruchteloos bood hij aan, ten einde den toorn van den ouden man te doen bedaren, haar niet te huwen zonder zijne toestemming, of zoolang zij niet van geloof veranderde; Henri Falconet was onverbiddelijk: hij eischte, dat zijn neef die onwaardige liefde voor een vijandin der Hugenoten uit zijn hart zou rukken.

Deze echter kon daartoe niet besluiten; alles wilde hij beloven, maar niet, om haar niet meer lief te hebben, om hare liefde met verachting te verwerpen. Toen dreigde de man, die anders zoo goe dvoor Pierre geweest was, hem met zijn vloek; nimmer zou de onwaardige, die door zijne schandelijke genegenheid zijn vader en grootvader in hun graf had kunnen bespotten, van hem erven. Doch de jongeling beminde oprecht, en bleef getrouw aan hetgeen hij had beloofd aan het meisje, dat hem liefhad; gehoorzaam en onderdanig aan den man, dien hij als een vader eerde, zoolang deze zich als een vader gedroeg, hield hij zijne drift voor diens onrechtvaardige eischen en bedreigingen lang in toom; doch toen het eens zóó ver kwam, deed hij geen verdere moeite om zijn oom te verbidden: met een edelen trots bewaarde hij het zwijgen, toen deze hem vloekte en hem beval zijn huis te verlaten.

De strenge handelwijs van Henri Falconet had de gevolgen, welke hij vooraf had kunnen voorzien. Pierre, beleedigd in hetgeen hij het meest liefhad, behoefde nu niets meer te ontzien; zijn oom was zijn vijand; het huis, dat voor hem zoolang het ouderlijk huis was geweest, was voor hem gesloten. Slechts nu en dan gelukte het hem zijne zusters of zijne goede moei te zien; doch hare tranen hielpen hem niet, hare raadgevingen evenmin; nu minder dan ooit was hij geneigd om zijne liefde op te offeren. Het meisje, dat hij liefhad, was nu zijn éénige schat: zij beminde hem; hare ouders maakten slechts ééne tegenwerping, toen hij om hare hand verzocht: zijn geloof! Pierre was jong en verliefd; hij verzaakte het geloof zijner vaderen.

Een edelman, die met Henri bevriend geweest, en aan de zijde van zijn broeder in een schermutseling gevallen was, had drie zoons achtergelaten; de jongste der Roquevilles, Gaspard, verzocht om de hand van Jeanne. Deze beminde den man, van wiens vader haar oom haar zooveel goeds verteld had, en die even edel en dapper was als zijn vader. Niettegenstaande zijne jeugd, had hij reeds gelegenheid gehad om zich te doen kennen als een ijverig beschermer van de rechten zijner geloofsgenooten; Henri zag met vreugd de nauwere betrekking, welke er tusschen zijne nicht en den zoon zijns vriends was ontstaan, en gaf zijne toestemming tot hun huwelijk. Gaspard veroverde de plaats, welke Pierre weleer in zijn hart bezeten had; Roqueville was een waardiger zoon, dan de geloofsverzaker; de dappere edelman verdiende de bezittingen, welke hij hem dacht na te laten.

Geen vermogen bezittende, en geen lust gevoelende om zijn bestaan in den koophandel te zoeken, verkoos Pierre den krijgsdienst. Frankrijk had den koning verloren, die voor een kroon gedaan had, wat de neef van Henri voor een vrouw deed. De Hugenoten werden het gewaar, dat de man niet meer leefde, die ondanks de vorderingen van Rome, niet geheel vergeten kon, dat de Hugenoten zijne oude wapenbroeders en eens zijne geloofs

genooten waren. Lodewijk XIII wilde de Gereformeerden dwingen de geestelijke goederen terug te geven, welke zij sedert zestig jaren bezeten hadden; dit was een aanvang der vervolging. Eerst vorderde men het goed, later zou men bloed eischen; had de Koning het verstand van zijn vader gehad, nimmer zou hij er aan gedacht hebben, om de voorrechten te schenden, welke aan dat gedeelte zijner onderdanen waren bezworen. De oorlog begon, en Pierre, die, ofschoon hij van geloof veranderd was, nog niet vergeten had, voor welke zaak zijn vader gesneuveld was, bood de partij zijne diensten aan, welke het recht aan hare zijde had, en welke hij altijd zou hebben blijven dienen, indien zijn oom het verstand gehad had den jongeling met zachtheid te leiden. Doch zijn aanbod werd met verachting van de hand gewezen; men vertrouwde den man niet, die zijn geloof verzaakt had. Roqueville had veel invloed op de hoofden der Gereformeerden, en het bleef Pierre niet onbekend, dat de man van zijne zuster de voornaamste oorzaak van dit wantrouwen en de weigering zijner aanbieding was. De wraakzucht welde met onstuimige drift in zijn hart op en verduisterde zijn gezond verstand. Voorheen zou hij gegruwd hebben om het zwaard te trekken tegen hen, die hij als zijne broeders bleef beschouwen; nu echter haakte hij naar het oogenblik, waarin hij het hun, die zijne bedoelingen wantrouwden, zijne goede voornemens met verachting beantwoordden, zou doen berouwen, hem uit hun midden verbannen te hebben; en zonder het zelf te weten, bevond hij zich op zekeren dag, ten gevolge van zijn bijzonder verzoek aan den Koning, onder de legerbende, die het eerst de oproerlingen zou aangrijpen. Hij die onderdrukt, verzuimt nimmer den naam van oproerling te geven aan hem, die het waagt zich tegen dat geweld te verzetten. Sinds dat oogenblik dulde zijn oom niet meer, dat de naam van Pierre in zijn huis genoemd werd; Françoise waagde geen poging meer om haar broeder door hare bede te vermurwen; de zusters van den officier des Konings zagen in, dat alle hoop verloren was om haar oom van gedachten te doen veranderen: voor den man, die de wapenen tegen zijne oude geloofsgenooten voerde, kon geen genade zijn.

De ijver, waarmede Roqueville de zaak der Hugenoten voorstond, zijne gehechtheid aan het geloof zijner vaderen, waren de redenen, die hem genoopt hadden, den broeder zijner vrouw het geluk niet te gunnen, de inspraak van zijn hart te volgen. Hij maakte zich van zijne onverzettelijke gestrengheid een aanbeveling bij Henri Falconet, die hem reeds zoo sterk genegen was, en toen Pierre bij een ruitergevecht het ongeluk had den oudsten der Roquevilles met eigen hand terneder te stooten, kende de haat van Gaspard geen perken meer, en hij verheugde zich, dat hij, door Pierre, als het ware, in de gelederen der Catholieken geworpen te hebben, deze ook van de gelegenheid beroofd had, om door zijne dapperheid en zijn ijver voor de belangen der Hugenoten, het hart van zijn oom te herwinnen.

Is de burgeroorlog reeds verschrikkelijk, als verschil van staatkundige gevoelens en partijhaat hem verwekt hebben, nog veel vreeselijker zijn zijne gevolgen, nog bloeddorstiger is de geest, die de strijdenden tegen elkander aanvuurt, wanneer de godsdienst hem veroorzaakt, of de dweepzucht de wapens gesmeed heeft. Dán bestaat er geen band meer tusschen de bewoners van één land, van dezelfde stad; dán is de broeder de vijand van zijn broeder; zij hebben, in hunne woede, minder mededoogen voor elkander dan voor den vreemden vijand, dien zij voorheen te zamen bevochten hebben. Na de stem van den dweepachtigen dwingeland, die zijne soldaten oproept om zijne onderdanen met het zwaard te bekeeren, kan er geen schrikverwekkender kreet gehoord worden, dan die van een volk, dat te wapen loopt, om het heiligste wat de mensch bezit, de vrijheid van geweten, te verdedigen; dat met zijn godsdienst, zijn leven en zijne bezittingen, bedreigd ziet; — zijne bezittingen, meestentijds de oorzaak van het geweld, dat men het aandoet, altijd de toegezegde buit aan de werktuigen van dit geweld, indien het wordt tenondergebracht.

Pierre Falconet viel als een offer van den burgerkrijg. Het bericht van zijn beklagenswaardigen dood deed in het hart van zijn oom de genegenheid herleven, welke hij voor hem gekoesterd had; het medelijden wakkerde den gloed aan van dit gevoel, hetwelk de afkeer voor den geloofsverzaker niet geheel had kunnen uitdooven. Te laat gevoelde hij berouw, den jongeling door zijne onverstandige gestrengheid in het verderf gestort te hebben; te laat jammerde het hem, de bede van Françoise, van de zusters van den verdoolde niet te hebben verhoord. Hij verweet den man, dien hij als zijn zoon beschouwde, dat hij Pierre had gehaat; maar toen deze hem vroeg, welk recht de man, wiens zwaard nog droop van het bloed zijns broeders, en die door zijn weldoener

vervloekt was, op zijne genegenheid had, toen zweeg Henri Falconet: Roqueville was niet minder wreed geweest dan hij zelf.

En evenwel lachte het den ouden man toe, zooveel hij vermocht, zijn onrecht te vergoeden. Hij wist dat Pierre den dood gevonden had, juist toen hij de blijde hoop koesterde, eerlang een huwelijkspand van zijn vrouw te ontvangen; tot nog toe had hij niet dan haat gevoeld voor de vrouw, die de oorzaak was van Pierre's ongehoorzaamheid en zijne verandering van geloof; nu echter wilde hij voor haar zorgen. Hare ouders waren dood; zij beweende den echtgenoot, dien zij zoo sterk bemind had; kommer en gebrek zouden haar weldra omringen; de vader had bitter genoeg geboet voor zijn misdrijf; het kind, dat reeds bij de geboorte vaderloos zou zijn, moest niet omkomen door het gemis aan behoorlijke verzorging. De ongelukkige weduwe kon behoefte hebben aan dadelijken onderstand; de verzekering alleen, dat er iemand was, die voor haar en haar kind, zoo zij moeder werd, zou zorgen, was op zich zelve al iets, dat haar kon bewaren om tot wanhoop te vervallen; doch zij bevond zich op des vijands grondgebied; de wegen waren onveilig en het was moeilijk om iemand te vinden, die deze taak genoeg ter harte zou nemen; Henri was te oud, te ziekelijk om gedurende den oorlog zelf deze reis te doen; daarom verzocht hij Roqueville in zijne plaats naar Beziers te gaan. Wie wist beter dan Gaspard, hoeveel er aan gelegen was, de woorden van vertroosting en de toezegging van onderstand zoo spoedig mogelijk aan Pierre's weduwe te doen hooren. Helaas! de goede bedoelingen van den ouden man moesten zonder vrucht blijven: het is waar, Roqueville kwam tijdig genoeg, om de ongelukkige vrouw met het voornemen van den man, die eens haar vijand geweest was, bekend te maken; doch dit was ook het al! en in sombere gedachten verloren, hoorde Henri Falconet naar Roqueville's woorden, toen deze hem verslag deed, hoe hij de moeder met haar ontijdig geboren wicht en grave geleid had.

Gaspard zat alleen in de kamer, in welke de uiterste wil van den overledene zou worden voorgelezen. Hij sloeg geen acht op de kostbare meubelen van het vertrek; de fraaie bloemen van het behangsel, dat den muur bedekte, en van de gordijnen van het groote bed, trokken evenmin zijn oog tot zich als de schilderijen, die aan den wand hingen. Zijn blik bleef stijf gevestigd op een kleinen vierkanten koffer, met koperen hoeken en beslag, die midden op de tafel stond, van welke het kostbare kleed in rijke plooien afhing de ziel van Gaspard was in dat koffertje; het bevatte den uitersten wil van Henri Falconet.

Zijn broeder Alain, die zijne vrouw naar Montpellier vergezeld had, trad binnen, en stoorde hem in zijne overdenkingen, en terwijl hij op een man van hooge jaren wees, die hem vergezelde, zeide hij met drift; »Gaspard! ik heb Mr. Bertrand de zaak voorgesteld; maar hij begrijpt er evenmin iets van als wij, en ik heb hem verzocht mij te vergezellen: zou hij hier kunnen blijven, terwijl de lezing plaats heeft?"

»En waarom niet?" zeide Gaspard, »te meer, daar ik gehoord heb, dat Resselles er ook bij tegenwoordig denkt te zijn. Alain?" vervolgde hij met drift, »wisten wij maar, wie die Olivier Boitel is; kent gij hem niet, Mr. Bertrand?"

»Neen, Heer!" antwoordde de advocaat; »maar gij behoeft u om die verzegeling, die, zoo ik hoor, nog vóór middernacht, op verzoek van meergemelden Olivier Boitel, is geschied, volstrekt niet te bekommeren. Aangezien al de erfgenamen van Henri Falconet tegenwoordig zijn, zooals uw broeder mij gezegd heeft, kunt gij hem noodzaken, om de ontzegeling te laten doen, en alle kosten loopen voor zijne rekening, indien hij geen recht had om de verzegeling te vragen. Wellicht heeft hij een vordering ten laste van den boedel, en is het slechts een onnoodige voorzorg geweest, doch waarvan de wetten hem toestaan gebruik te maken."

»Wel mogelijk!" zeide Roqueville onverschillig, en trad ter zijde met zijn broeder en onderhield zich met dezen. Gaspard droeg een kleed van grijs laken, dat meer geschikt was om de welgevormde gestalte van den edelman te doen uitkomen dan om zijn geneigdheid aan den dag te leggen om de nieuwste kleederdracht van het hof te volgen. Zijne laarzen waren redelijk groot en wijd uitloopende; hooggeel lederen handschoenen bedekten gedeeltelijk de onderste helft van den arm, en een degen met stalen greep hing aan zijne zijde. Zijn edel gelaat was bleek, verried afmating, en nu en dan bezorgdheid, als hij het woord voerde, en zijn bruin haar was boven het voorhoofd gescheiden, glad neergekamd, en hing in zijn hals op den witten halskraag, die over zijn kleed lag; zijn bruine mantel, welke met koorden ter wederzijde op de schouders was vastgemaakt,

hing op zijn rug. Alain, wiens gelaat niets innemends had, was ouder dan Gaspard; hij was in het zwart gekleed, de mouwen waren opgesneden en met knoopjes toegeknoopt, en terwijl zijn broeder op den grijzen hoed een witte veder droeg, was op den zijnen van zwart vilt een veder van dezelfde kleur geplaatst.

Het openen der deur brak het gesprek af, en Françoise trad in de kamer, gevolgd door hare nichten, den notaris met zijn klerk, den heer Resselles, den minnaar van Blanche, en een vriend van Henri Falconet. De zuster van den overledene was, evenals hare nichten, in het zwart gekleed, en een zwarte doek was in de gedaante van een muts op haar hoofd vastgemaakt. Diepe treurigheid was op haar gelaat te lezen, dat zooveel goedheid uitdrukte, en verhoogde den eerbied, welken hare hooge jaren reeds inboezemden. Jeanne was een schoone vrouw; zij was zoo tenger niet als hare zuster, en haar hals en hare schouders, die door het lage kleed voor het oog bloot lagen, waren wit als sneeuw; de zwarte haarlokken hingen met lange krullen neder, en een zwart krippen sluier, welke boven op haar hoofd was vastgemaakt, hing langs haren rug af. De treurige uitdrukking van haar gelaat, de bleekheid van hare wangen, kon op dit oogenblik vooral niet vreemd voorkomen; en was hare schoonheid geschikt om liefde te doen gevoelen, het edele, dat er in hare houding en de uitdrukking harer ogen lag, moest tevens ontzag inboezemen. Een kapje van zwart fluweel verving bij Blanche de plaats van den sluier; bevallig rustte het op hare blonde lokken, die in weelderige krullen afhingen en hare wangen raakten, evenals wilden zij de schoonheid van de kuische maagd, zooveel mogelijk, aan het bespiedend oog onttrekken. Een smal doekje van krip, dat om haar hals geknoopt was, en een staande breede kant op het kleed moesten ook dienen, om de ontluikende schoonheden te verbergen, welke hare zuster in rijpen bloei niet trachtte te bedekken, tenzij de strik er voor dienen moest, die boven op haar kleed was vastgestoken. Resselles, die schier even gekleed was als Alain, volgde haar op den voet; eerst bij de deur had hij de hand van Blanche losgelaten, en toen zij voor hem uitging, kon zij niet nalaten de hand na te oogen, die met den blanken arm, welke bijna halverwege bloot was, zoo schoon uitkwam tegen het zwarte kleed. Mr. Robillac, de notaris, die, den grooten hoed met breede randen in de hand houdende, met langzame schreden in het vertrek trad, was iemand van hooge jaren. Zijn spierwitte baard, zijn kromme neus en de sterk geteekende trekken van geheel zijn gelaat, gaven hem iets eerwaardigs; een zwarte kap, die tot over zijne ooren hing, bedekte de plaats, waar vroeger zijne haren gezeten hadden, en dit alles, gevoegd bij zijn wijden zwarten tabberd en den breeden kraag, maakte hem tot een figuur, waardig door een Rembrandt geschilderd te worden.

Zoodra Alain de vrouwen gegroet had, plaatste Mr. Robillac zich achter de tafel, en haalde een groot leesglas te voorschijn, dat hij met zijn tabbaard afveegde. Er heerschte een plechtige stilte, en Roqueville wees met zijne hand op de stoelen, welke om de tafel gezet waren; het was een uitnoodiging om plaats te nemen. Nauwelijks was hieraan voldaan, en terwijl de notaris met een zachte stem iets aan zijn klerk vroeg, of de deur werd geopend, en de knecht kwam zeggen, dat Olivier Boitel verzocht de erfgenamen te spreken.

»Wat wil die man toch?" riep Roqueville onvergenoegd; »het komt mij voor, dat hij een slecht oogenblik uitzoekt om gehoor te verzoeken. Zeg hem, dat de erfgenamen nu geen tijd hebben om met hem te spreken; dat hij terug moet komen!"

Alain uitte een verwensching, en zeide iets tegen den advokaat, die naast hem zat. De knecht waagde het te zeggen, dat hij niet geloofde, dat de vreemdeling zich zou laten afwijzen; doch juist toen Roqueville den mond opende, om hem op hoogen toon te gelasten te vertrekken, en Olivier Boitel, desnoods met geweld, het huis te doen verlaten, zeide Françoise vriendelijk: »Ik geloof niet, dat gij wèl handelt, Gaspard! de man verzoekt iets; waarom kunnen wij hem niet hooren? Het is waar, de verzegeling .... doch wellicht heeft hij daartoe het recht gehad; wij zijn nu bij elkander; met weinige woorden zal zich misschien alles ophelderen. Indien Mr. Robillac een oogenblik geduld gelieft te hebben, dan moest gij hem hier laten komen; gij zult mij er door verplichten, Gaspard! mijne nichten hebben er immers niets tegen?"

Blanche en Jeanne schudden het hoofd, en Roqueville zeide bedaard, doch kortaf: »Breng hem hier!" Hij liet zich niet lang wachten; want weldra hoorde men hem aankomen. Uitgezonderd de notaris, was er niemand in het vertrek, die niet met nieuwsgierigheid de komst van den onbekende, die de verzegeling verzocht had, afwachtte. Mr. Robillac was ook meer gewoon aan dergelijke

voorvallen, of stelde er geen belang in; hij bladerde in een boek, dat zijn klerk medegebracht had, en dat naast hem op een tafeltje lag. De hond van den overledene, die zich op dezelfde plaats had nedergelegd, waar hij altijd gewoon geweest was aan de voeten van zijn meester te slapen, was nu opgestaan en ontving den vreemdeling met dof gebrom.

Noch het voorkomen, noch de kleeding van Olivier Boitel hadden iets bijzonders. Zijn gelaat drukte goedheid uit; doch zeker was het, dat hij verlegen was, toen hij zoo plotseling in tegenwoordigheid van het gezelschap verscheen, dat hem vreemd was, en niet opstond om hem te ontvangen: dit bleek vooral, toen hij zich in de deur boog en eenige plichtplegingen stamelde. Zijn kleed was eenvoudig, doch netjes en kenschetste den burgerman. Zijne verschijning had niet veel opzien verwekt; doch toen men gewaar werd, dat hij een knaapje aan de hand met zich bracht, vestigde zich elks oog op het kind, hetwelk den vreemdeling de gelegenheid gaf, om een vluchtigen blik op de vrouwen en mannen te werpen, die zijn groet slechts flauw beantwoord hadden. Nieuwsgierigheid of verbazing was nu op elks gelaat te lezen; zelfs Mr. Robillac, die het boek nederlegde, scheen niet langer onverschillig omtrent hetgeen er voorviel. Allen waren ernstig; slechts de klerk van den notaris glimlachte onbemerkt, zoodra het kind hem in het oog viel, en de hond staakte zijn onvergenoegd geknor, zoodra de knaap hem zonder vrees de handjes toestak, alsof hij hem zijne vriendschap wilde aanbieden.

Gaspard brak de stilte af, die er heerschte, en zeide koel: »Mijnheer Boitel! gij hebt verlangd de erfgenamen van Henri Falconet te spreken; welnu! wat hebt gij te zeggen? wij hebben geen tijd om te wachten, tot u het spreken gelegen komt!"

Het scheen of deze toespraak Olivier herinnerde, waarom hij zich hier bevond, en dat hij verzocht had de erfgenamen te spreken; de toon van de woorden, welke tot hem gericht werden, scheen hem niet te verwonderen of verlegen te maken; hij scheen hem zelfs te bevrijden van den indruk, welke tot nog toe zijn geest belemmerd had, en hij zeide met gepaste deftigheid: »Ik ben deze herinnering waarschijnlijk aan den heer Roqueville verplicht; ook zal ik niet langer misbruik maken van zijne goedheid en van die dezer vrouwen, uit wier naam hij mede het woord schijnt te voeren; één aanmerking heb ik slechts: ik heb verzocht de erfgenamen te spreken, en die heeren zijn immers . . ."

»Het is mijn broeder, het zijn vrienden van den overledene of bekenden van ons, die het ons goed gedacht heeft hier te verzoeken, en ik weet niet, waarom Olivier Boitel, die ons geheel vreemd is, zich bemoeit met een zaak, die hem niet raakt, en waarvan ik hem dezen uitleg wel heb willen geven," zeide Gaspard spottend.

Olivier bedacht zich; het scheen, dat het gezegde van Roqueville zijn voornemen veranderde; want hij liet de hand zakken, die hij had opgeheven en zeide bedaard: »Dewijl er dus personen tegenwoordig zijn, die niet tot de erfgenamen behooren, zal het, zoo ik vertrouw, niet ongepast zijn, als ik verzoek om insgelijks de lezing van den uitersten wil bij te wonen."

»Gij!" riep Gaspard opstaande, en elk scheen verwonderd over de aanmatiging van den vreemdeling. Tot nog toe had Roqueville het kind, dat achter den stoel van Françoise stond, slechts gedeeltelijk gezien. Geen belang stelde het jongentje in de woordenwisseling; met nieuwsgierige blikken bezag hij het vreemde lofwerk van een groote kast, en trachtte waarschijnlijk tevergeefs te raden, wat de papieren strook beduidde, die op elk der deuren met een rood zegel was vastgemaakt; nu echter zag Gaspard het kind bijna van het hoofd tot de voeten en scheen te willen raden, waarom het zich hier bevond; hij sloeg het met donkere blikken gade en vroeg driftig: »En wat moet dat kind?"

»Dat kind moet . . ." zeide Olivier snel, doch hij vervolgde: »ook dat, zoowel als de reden van mijn verzoek, zal ik bekend maken, als de erfgenamen mij toestaan hen alleen te spreken."

De verwondering van allen was groot, en Roqueville scheen het met zich zelven niet eens, wat hij zou antwoorden. Nu zag hij naar den knaap, dan naar den man die hem vergezelde; doch Alain, die tot nog toe met moeite het zwijgen bewaard had, riep driftig: »Zoo waar als ik een edelman ben, dat gaat te ver; ha! Olivier Boitel, of hoe uw naam ook wezen moge, denkt gij, dat mijn broeder zich de wet door u zal laten voorschrijven, omdat hij te veel eerbied voor de wetten gehad heeft, om de lieden ter deure uit te werpen, die, door u opgestookt, hier alles verzegeld hebben? Gij vergeet, dat gij met een edelman spreekt, lomperd! Zeg op, wat zoekt gij hier? wat is de reden van uwe onbeschaamdheid?"

»Heer Roqueville!" zeide Olivier met waardigheid, toen Alain gesproken had: »Ofschoon ik

reden heb om geraakt te wezen over de woorden van uw broeder, zoo wil ik mij echter niet even laag aanstellen als hij, en zijne beleediging op u wreken; daarom vraag ik u nogmaals, en ik verzoek er u om als een gunst: laat mij u een oogenblik onder vier oogen onderhouden."

Gaspard scheen in tweestrijd wat te doen; het gepaste antwoord van Olivier was niet zonder invloed geweest. »Waarom zoudt gij het niet doen, Gaspard?" zeide Françoise ,en zijne vrouw fluisterde hem toe: »ik bid u, sta hem zijn verzoek toe, ter liefde van mij!" zelfs Mr Robillac zeide luid: »Heer Roqueville! ik heb den tijd; indien ik u een raad schuldig ben, zoo voldoe aan het verzoek van mijnheer Olivier Boitel," en ook Resselles trachtte hem over te halen om toe te geven; doch Alain, die, door een half gesmoorden lach, zijne minachting over dezen raad had laten bemerken, riep luid: »Gaspard! vergeet niet, dat gij een edelman en officier zijt; stoor u niet aan het verzoek van een gemeenen handwerksman of aan zijne woorden; laat hem spreken of laat hem wegjagen."

»Ik begeer niets te weten van hetgeen gij mij zeggen wilt, Boitel!" zeide Gaspard driftig; hetgeen zijn broeder gezegd had, had zijne besluiteloosheid doen verdwijnen: »dáár zitten de zuster en de beide nichten van den overledene; willen zij u aanhooren, het is wèl; zoo niet, dan . . . ."

»Met *u* wil ik spreken," viel Boitel hem in de reden; »met de vrouwen alléén zou mijn onderhoud geheel doelloos zijn."

»Dan . . . . ." riep Gaspard toornig; doch hij vervolgde niet, want de notaris trad schielijk op hem toe en zeide ernstig: »Heer Roqueville! hoor in 's Hemels naam naar goeden raad; ik ben oud en heb veel verplichting aan uw oom: bedenk. . . ." doch Gaspard stiet hem zacht ter zijde; en zeide: »Beste Mr. Robillac! ik dank u; maar ik draag een degen en . . . ." hij gat zich echter de moeite niet om zijne rede te vervolgen, of zijne drift liet zich niet langer bedwingen, en zijn dreigend oog op Olivier slaande, riep hij toornig: »Dan zult gij zeggen, wat gij verlangt, hier! en dadelijk, of, zoo waar ik Roqueville heet, ik zal u dit huis doen uitwerpen."

»Gaspard Roqueville! het zal niet noodig zijn, mij met geweld dit huis te doen verlaten," zeide Olivier ernstig; »indien men begeert dat ik vertrekken zal, dan zal ik het doen; maar gij zelf en elkeen, die hier tegenwoordig is, zal moeten getuigen, dat men mij hier niet heeft willen dulden. Het is niet voor mij, dat ik gehoor verzocht; maar voor de eer van de erfgenamen, uit eerbied voor Henri Falconet, om uwentwille, Gaspard Roqueville! doch het is niet gelukt. Nu zal ik spreken; het is niet voor mijn belang, dat ik tot nog toe gezwegen heb, en men behoeft mij niet te dreigen, om hier ten aanhooren van u allen te zeggen, dat deze knaap de zoon is van Pierre Falconet!"

Van Pierre Falconet!" herhaalde Gaspard, en in sombere gedachten verdiept staarde hij op het kind. De zoon van mijn neef!" riep Françoise aangedaan. »Maar bedriegt gij u niet, Mijnheer? de ongelukkige vrouw van den verdoolde is dood, en haar kind is met haar begraven. Zij nam nu het jongetje bij de hand, en vroeg vriendelijk: »Hoe is uw naam, kindlief!"—»Aimar!" antwoordde hij vrijmoedig; doch toen zijn oog op Roqueville en op diens broeder viel, trad de knaap terug, evenals wilde hij bescherming zoeken bij den man, die hem gebracht had. »Hij kent geen anderen naam," zeide Olivier; »doch als uw hart u niet zegt, dat hij uw neef is, dan kan ik u verzekeren, dat hij het is; zoo waar ik eens hoop zalig te worden: Pierre Falconet was zijn vader!"

De ontroering der vrouwen laat zich licht gissen; zelfs Resselles was getroffen. De eenvoudige, doch waardige taal van Olivier, zijn uiterlijk, dat zoo in het geheel niets had van dat eens bedriegers de aanvalligheid van het kind, zelfs zijne onwetendheid, spraken in het voordeel van zijne gezegden. Het was niets vreemds in de tijden van burgeroorlog, welke er geweest waren, dat een kind hier of daar onbekend gebleven was, totdat een gelukkig toeval het in de armen zijner ouders of betrekkingen terugvoerde. Alleen kon men zeggen, dat de notaris geen verrassing liet bemerken. Allain wierp sombere blikken op het kind; zijn onvriendelijk gelaat verried, hoezeer hij over de verschijning van dat kind verstoord was. Blanche wisselde een blik met Resselles en zag naar den knaap; ook Jeanne scheen hij belangstelling in te boezemen; doch weldra bleef haar oog alleen gevestigd op haar echtgenoot; haar schoon gelaat drukte zoo sterk het deel uit, dat zij nam in de pijnlijke gedachten, welke Roqueville schenen te martelen, en zij vroeg goedhartig: »Bevindt gij u niet wel, Gaspard? om 's Hemels wil, stel mij gerust!" doch hij scheen haar niet te hooren.

»En welk geloof heeft het kind?" vroeg Françoise. »Het is Roomsch gedoopt, Mevrouw!" her-

nam Oliver; doch vóórdat hij vervolgen kon, riep Alain spottend: »Dan behoeven wij niet te vragen, welk geloof de man heeft, die de onbeschaamdheid heeft, het hier te brengen; ik zie, dunkt mij, den priesterrok onder zijne kleeren zitten, en het verwondert mij, dat hij niet een paar bedelmonniken heeft medegebracht, om zijne leugens te bezweren."

»Ik ben Gereformeerd, Mijnheer!" zeide Olivier met waardigheid, »en . . . ." maar weder viel Alain hem in de rede en riep: »Ha! zoo waar ik een edelman ben, ik verwonder mij nu niet, dat de Heer in Zijn toorn ons heeft vernederd, als een gemeene bedrieger, gelijk gij, zich onder de broeders bevindt!"

»Gij kent mij slecht, gij, die u op uw adeldom verhoovaardigt," antwoordde Olivier met drift, »indien gij denkt dat ik mij ongestraft zal laten verguizen. Ik ben geen edelman; maar mijne eer is mij evenveel waard als wien het ook zijn moge; gij zult rekenschap moeten geven van uw zeggen;" en toen Alain lachend op zijn degen sloeg, vervolgde hij op hoogen toon: »De wetten zullen mij recht verschaffen, Mijnheer de Edelman! de wet zal dien degen verbreken, welken gij niet waardig zijt te dragen!"

»Onbeschaamde!" riep Alain; doch Roqueville, die plotseling als uit een slaap ontwaakte, stiet hem vrij onzacht met de hand terug, en zeide: »Wat gaat gij doen, broeder? vergeet gij, dat gij niet te uwent zijt, en dat die man mij heeft gevraagd de erfgenamen te spreken? ik bid u, wees zoo driftig niet." Alain scheen verbaasd en onvergenoegd; doch zijns broeders gezegde scheen geen wederspraak te dulden; zijne stem was vast en ernstig. Elks oog was op Roqueville gevestigd. Toen hij zich tot den vreemdeling keerde, las men op zijn gelaat geen bezorgdheid, wrevel noch drift meer, en hij zeide met waardigheid: »Mijnheer Boitel! uwe onverwachte verschijning; die niet minder zonderlinge verzegeling; uwe vraag om ons afzonderlijk te spreken en om hier te blijven, die, ik durf het zeggen, wat aanmatigend was; het te voorschijn brengen van een kind, dat ons vreemd is, van hetwelk niemand van ons ooit iets gehoord heeft: dat alles was zoo vreemd, zoo zonderling, dat het u niet moet verwonderen, indien er iets gezegd is, dat u onaangenaam kan zijn geweest, en ik verzoek u het te vergeten. Later zullen wij met u spreken, indien het kan; voor het oogenblik kunt gij blijven; doch wat dat kind betreft, en dat gij goedvindt een zoon van Pierre Falconet te noemen, wij kunnen het niet erkennen; hij heeft geen kinderen nagelaten, en mijn braven oom, dien wij te vroeg verloren hebben, heeft het nooit gekend of er iets van geweten. Het is bekend, dat Pierre geen vriend van mij was; de moordenaar van mijn broeder, de verzaker zijns geloofs, kon dat niet zijn; hij voerde de wapenen tegen zijne broeders. Gij zelf zijt Gereformeerd, en weet dus wat ik zeggen wil; maar niettegenstaande dit alles, zou ik zijn kind niet gehaat hebben; de zoon van den broeder mijner vrouw zou door mij niet verstooten zijn geworden, en gij zult mij gelooven willen, als ik u zeg, dat ik u mijn woord van eer geef, dat dit kind geen ijveriger verdediger zijner rechten zou hebben dan Gaspard Roqueville, indien ik kon gelooven, dat het een zoon van mijn neef was. Om u te toonen, dat niets mij liever zou zijn dan u geloof te kunnen schenken, verzoek ik u d lezing van den uitersten wil te blijven aanhooren, onder één voorwaarde; namelijk, dat dit verzoek, of deze vergunning, door u nimmer zal ingeroepen worden als een bewijs voor de echtheid van uw gezegde, daar ik, noch zeker één der erfgenamen hiermede wil erkennen, dat dit kind een zoon is van Pierre Falconet."

Jeanne had met geestvervoering naar Gaspard geluisterd; de edele uitdrukking van zijn gelaat, en hetgeen hij zeide, ontlokte een traan aan haar schoon oog, en deed haar haar echtgenoot vriendelijk en dankbaar toelachen; zij drukte hem aangedaan de hand, toen hij zweeg. Blanche wenkte den knaap, om bij haar te komen, terwijl Françoise haar neef tot goedkeuring toeknikte; het meisje kuste het knaapje op het voorhoofd, en toen het, aangemoedigd door deze lieflkoozing, zijn armpjes om haar hals sloeg en zijne lippen op hare wang drukte, ontmoette haar oog dat van haar minnaar, die haar lachend aanzag, en zij bloosde. Met welgevallen vergeleek Resselles het gelaat van den schoonen knaap bij dat van Blanche; de gelijkenis trof hem; de krullende blonde haren van den knaap vermeerderden deze overeenkomst nog: het was een aanbeveling voor hem, om het kind, dat hem geheel vreemd was, reeds dadelijk genegen te zijn.

Alain was de éénige, die niet voldaan scheen over de woorden van Roqueville, en Olivier zeide: »Hetgeen ik mij voornam te doen in het belang van dit kind, voorspelde mij al dadelijk vele zorgen en onaangenaamheden; ik volgde evenwel de inspraak van mijn hart en van het medelijden.

Gaarne wil ik vergeten, wat ik heb moeten hooren, indien het kan bijdragen tot een gewenscht einde; in allen gevalle verklaar ik hier plechtig, dat mijn vertoeven hier, en de vrijheid, die mij vergund wordt, om de voorlezing bij te wonen, door mij nimmer zal aangehaald worden als een bewijs voor de echtheid mijner gezegden. Ik heb, Goddank! bewijzen, die meer voldoende en onweerlegbaar zijn."

»Mag ik u dan verzoeken een aanvang te maken Mr. Robillac?" zeide Roqueville, die zich nederzette. De notaris stond achter de tafel, welke vóór een groote kast stond; aan zijn linkerhand zat ter zijde Françoise, en naast haar Blanche, met den rug naar het bed gekeerd; het kind leunde onbeschroomd tegen den schoot van de oude vrouw en hield Blanche bij de hand vast; Olivier had een schrede voorwaarts gedaan en stond achter de stoelen der vrouwen. Jeanne zat tegenover den notaris; aan hare linkerzijde haar man, en aan de rechter hare zuster. Alain had zich achter zijn broeder geplaatst; iets verder zat Mr. Bertrand, en Resselles zat wat meer ter zijde aan den anderen kant van de tafel, op welke de edelman zijn hoed had nedergelegd.

Mr. Robillac opende het kistje en haalde eenige papieren te voorschijn. Na het geschrevene een oogenblik door zijn leesglas beschouwd te hebben, zeide hij: »Heer Roqueville! ik zal mijn klerk buiten laten staan; zoudt gij niet wél doen, de dienstboden weg te zenden?" Gaspard zag naar de knechts en de meiden, die sedert de komst van Boitel in de kamer waren gekomen, en, ten deele achter het groote bed verscholen, nieuwsgierig geluisterd hadden: en hij zeide: »Laat uw klerk maar blijven, Meester! wat mij betreft, mogen de dienstboden de voorlezing aanhooren; zij hebben er ook zeker belang bij; wees dus zoo goed te beginnen."

»Ik dacht," zeide de notaris; doch hij vervolgde niet, toen Roqueville ongeduldig het hoofd schudde, maar nam het testament weder op, boog zich voorover en las: »Testament van den heer Henri Falconet, in dato 10 Februari 1629;" wat *in dorso* stond. Toen sloeg hij het blad om en begon te lezen: »Op heden . . . ." en vervolgens. De aanhef was in den gewonen vorm van dien tijd opgesteld. De diepste stilte heerschte in het vertrek, en niettegenstaande de zwakke en neusachtige stem van den grijsaard, kon elk duidelijk verstaan, wat hij las; elkeen luisterde met de uiterste aandacht. Françoise was de eerste die genoemd werd. Zij weende toen zij vernam, wat haar broeder haar had vermaakt; doch het was niet ter wille van hetgeen hij haar naliet, maar om de broederlijke liefde, welke in de woorden, die hij aan het perkament had toevertrouwd, lag opgesloten. Toen volgde Jeanne: ook haar aandeel bestond in vaste goederen; hetgeen zij ontving was haar in vollen eigendom opgedragen en moest, evenals dat van hare moei, aan de erfgenamen terugkeeren, indien zij zonder kinderen kwam te overlijden. Zij was niet minder aangedaan dan hare zuster Blanche, die nu ook genoemd werd, en insgelijks reden had om tevreden te zijn over hare erfenis; ook zij ontving alles op dezelfde voorwaarde, en met het recht van eigen beheer harer goederen. Uit hetgeen tot nog toe was opgenoemd, kon elk, die maar een weinig met de bezittingen van den overledene bekend was, gemakkelijk nagaan, dat er nog veel overbleef, waarover nog niet beschikt was. Thans noemde Mr. Robillac den naam van Gaspard Roqueville. Deze boog het hoofd en legde de hand op zijn hart, toen Henri Falconet herinnerde, waarom hij Gaspard zoozeer genegen geweest was, met hoeveel ijver en moed deze, tot het laatst toe, gestreden had voor het geloof hunner vaderen; hoe hij hem bemind had als een zoon, en waarom hij, ten einde de inspraak van zijn hart te volgen, en den man zijner nicht Jeanne een blijk te geven van zijne achting, hem benoemde tot algeheelen erfgenaam zijner overige bezittingen, zoo in roerende als onroerende goederen enz., behoudens de legaten aan dienstboden, vrienden of gestichten, en welke, hoe belangrijk ook, niet noemenswaardig waren in betrekking tot de waarde der nalatenschap.

Niemand was verwonderd over den inhoud van het testament; het was reeds voorlang bekend, dat Roqueville waarschijnlijk het grootste erfdeel zou hebben. Noch Françoise, noch hare nicht, kwam het in de gedachten, om het als een onrechtvaardigheid te beschouwen; zij dachten er zelfs niet aan, dat, bij een gelijke verdeeling, haar erfdeel veel grooter zou geweest zijn: zij wisten, hoezeer Roqueville het verdiende, en hij was de echtgenoot van Jeanne. Alain was de éénige, die zijne vreugde liet blijken; doch het was hem te vergeven; de overledene was hem vreemd, en het was natuurlijk, dat het geluk van zijn broeder hem verheugde. Wat Resselles betreft, verheven boven den lagen hartstocht van het eigenbelang, zag hij met welgevallen en liefde naar het meisje,

drie schreden genaderd; doch hij stond plotseling stil, toen die uitroep zijne ooren trof: die onverwachte beschuldiging scheen hem te treffen; de stoutheid er van deed hem verstommen. Toen zeide Boitel ernstig: »Heugt u de morgen in de maand November van 1628 niet meer, toen de hertog De Rohan, dien gij zoo even uw beschermer noemdet, in het midden zijner officieren, op het stadhuis te Allais verscheen? Heugt het u niet meer, dat hij zeide, toen zij allen verwonderd waren over de sombere uitdrukking van zijn gelaat: »Gij zijt zeker verlangend, mijne Heeren; om te weten, wat een Rohan zoo ternedergeslagen maakt. Rochelle behoort ons nog; het verlies van die stad, waarvan ik elk oogenblik de tijding verwacht, zou mij treffen. Neen, mijne Heeren!— wij hebben geene stad, geen gevecht verloren! ik zou niet treuren, indien eenige brave edellieden en soldaten op het bed van eer gesneuveld waren; na de overwinning is het ons schoonste doel. Maar wilt gij weten, waarom ik niet opgeruimd ben? ik zal het u zeggen: gij weet het, wij hebben Gallargues verloren — welnu vier en zestig mijner officieren, die gevangengenomen waren, zijn opgehangen, en onze arme soldaten tot de galeien veroordeeld!"

»Keert uw geheugen nog niet terug?" vroeg Boitel; en daar Gaspard het zwijgen bewaarde, vervolgde hij: »Staat u niets meer voor van dat tooneel? hoort gij nog, als het war niet die kreten van twijfel, verzetting, woede en vertwijfeling, die alleen verstomden, toen Rohan vervolgde, met een stem, die gewoon was zich te doen hooren boven het gewoel van den strijd en het losbranden der musketten: »Ja! vier en zestig edellieden, vier en zestig! en allen opgeknoopt als gemeene dieven, op last van onzen koning, op last van Lodewijk den dertienden van dien naam. Maar ik zweer op mijne eer, wij zullen het hooge voorbeeld volgen; wij hebben, Goddank! den oorlog niet gevoerd zonder ook gevangenen te maken; is het niet zoo, mijne vrienden? Welnu! wij zullen er ook vier en zestig laten opknoopen; het geboefte zal er om lachen, als het zooveel brave lieden tusschen hemel en aarde hangen ziet; vier en zestig edellieden en officieren! weet gij wel, mijne heeren! dat het een executie is om den beul van eene kleine stad razend en dol te maken, ten minste als hij een weinig eergierig is?"

Nog scheen Gaspard zich niets te herinneren, of te willen herinneren; hij luisterde, evenals de anderen, naar wat het gevolg zou zijn van deze lange inleiding. Zijn blik legde Alain, die spreken wilde, het zwijgen op, en Boitel vervolgde met meer drift: »Wellicht zult gij u, hetgeen op de markt voorviel, beter voor den geest kunnen halen: dat gewoel van al die menschen, van dat voet- en paardevolk, dat in gelederen stond, maar vooral dat gezicht van die vier en zestig edellieden en officieren, die dachten uitgewisseld te worden, kan u niet ontgaan zijn. Heugt u de kreet dier ongelukkigen niet meer, die, nadat Rohan door het stampen met zijn stok, te kennen had gegeven, dat hij stilte verlangde, uit zijn mond vernamen, welk lot hen wachtte? heugen u zijne laatste woorden niet meer: »Ik neem God tot getuige, mijne Heeren! dat ik altijd alle wreedheid heb verafschuwd, dat uw lot mij ter harte gaat; maar wij moeten hangen, om niet gehangen te worden. Gij hebt Monts aan mij overgegeven, en u onderworpen aan hetzelfde lot, dat de gevangenen van Gallargues zou treffen: welnu! de zoon van Hendrik den Grooten heeft beslist: hij heeft den dood van vier en zestig mijner bevelhebbers op zijne rekening genomen; welnu, ook uw dood, ook uw deerniswaardig uiteinde kome te zijner verantwoording!"

»Hebt gij genoeg gesproken?" vroeg Gaspard plotseling met schijnbare bedaardheid. »Zoek den Koning op, vertel hem dat droevig verhaal, dat in uw krank of listig brein is rijp geworden. Wat wilt gij? wilt gij mij den dood van al de slachtoffers des oorlogs te laste leggen? Vergeet gij, dat de hertog De Rohan de verantwoording van hun dood voor rekening van den Koning liet?"

»Neen, Roqueville!" hernam Boitel, »ik heb, Goddank! een goed geheugen; maar ik weet ook, dat hij tot zijne officieren zeide: »Mijne Heeren! indien er zich onder deze ongelukkigen iemand bevindt, die u in den bloede bestaat, of dien gij voor ditmaal verlangt te redden, zoo noemt hem, en een ander zal in zijne plaats treden; wij hebben nog meer gevangenen." Toen werden er zes weggeleid, die aldus aan den dood ontsnapten; zes anderen moesten het ongelukkig getal weder volmaken; zij droomden in hunne gevangenis niet, welk lot hen wachtte! en Rohan keerde zich tot u, Gaspard Roqueville! en vroeg, terwijl hij op de lijst der veroordeelden wees, die voor hem op de leuning van de trap lag: »Die Pierre Falconet is immers een broeder van uwe vrouw?" en gij boogt u; toen vervolgde Rohan: »Het is

nog niet te laat om hem te verwisselen; hebt gij ook iets in zijn belang te zeggen?" en toen klonk uw antwoord: »Neen, Hertog!" "

De indruk, welken dit gedeelte van het verhaal van Boitel op zijne toehoorders maakte, verhinderde hem om voort te gaan. De vrouwen, vooral de moei en de zuster van Pierre, konden haar afgrijzen niet onderdrukken, en Gaspard, getroffen door den jammerkreet van zijne vrouw, zeide: »Jeanne! hij liegt; laat hem bewijzen hetgeen hij zegt: gelooft gij mij niet meer?" Zijne woorden waren een zwakke troost voor de ongelukkige vrouw, en Boitel riep, zijne stem verheffende, zoodat de bedreiging, welke Alain uitte, niet verstaan kon worden: »Om dat »Néén, Hertog!" Gaspard Roqueville! zult gij zijn dood moeten verantwoorden; maar niet hier, niet voor den aardschen rechter! — als die honderd acht en twintig zielen om wraak zullen roepen voor Gods troon, dán zult gij ook als aangeklaagde verschijnen moeten. Maar ook de wereldlijke rechter zal u roepen en rekenschap vragen van het kind van den ongelukkige, dat reeds een wees was, toen gij, op last van den verzoenden Henri Falconet, te Beziers aankwaamt, en dat gij, onder voorgeven van het naar zijne bloedverwanten te brengen, met uw knecht naar Toulouse zondt. De ziekte van dien man noodzaakt om u met zijne vrouw te vertrekken; uw tocht naar Toulouse is oorzaak, dat gij uw oom stervende hebt gevonden. Evenwel was die tocht vergeefsch; de man was, toen gij kwaamt, dood, en zijne vrouw, zoowel als het kind, verdween. Hij is u getrouw geweest tot in den dood; maar zijne vrouw was ongerust over het geheim, dat de afkomst van het kind verborg; zij wist niets, en nam hare toevlucht tot mij; eenige brieven, welke zij mij gaf, ontdekten mij alles. Toen ging ik voor God de gelofte aan, het kind te beschermen en zijne rechten te doen erkennen. Pierre Falconet heeft reeds uitspraak gedaan tusschen Aimar en Gaspard Roqueville: het codicil bewijst het. Nog is het niet te laat om uwe eigen eer voor het oog der wereld te redden; het kind zal u niet vervolgen: ik ben niet gekomen, om het leven van eenige achtingswaardige menschen te verbitteren, erken...."

»Erkennen!" riep Gaspard toornig; »dacht gij reeds, dat uw duivelsch bedrog ook mij misleid had, omdat wij u zoo geduldig hebben aangehoord, ten einde te weten hoe ver een laaghartige bedrieger de stoutheid zou durven drijven, en omdat wij ons niet bekreunen om hetgeen gij hebt verteld, waarvoor wij u voor den rechte zullen dwingen het zelf te herroepen en als laste te erkennen? Gesteld, ik had den moordenaa mijns broeders, den geloofsverzaker, den vijan zijner vroegere geloofsgenooten, ter dood late brengen zonder hem te redden, ofschoon het i mijne macht was; denkt gij dan, dat dit mij zo kunnen doen besluiten, om, uit vrees voor uw verhaal, dat een logen is dat codicil voor echt aa te nemen, en een opgeraapt kind als mijn neef t erkennen? — Neen, deugdzame man! dan ken gij Gaspard Roqueville niet. Geen woord meer vertrek!" vervolgde hij met vreeselijken wrevel en legde de hand op zijn degen, toen Olivie wilde antwoorden. Het kind, dat door de dreige de houding en de woorden van Gaspard ver schrikte, trok Olivier met zich voort; deze wenscht zelf niets liever dan deze plaats te verlaten, e hij ging, doch zeide toen hij heenging: »Uw bedreigingen verschrikken mij niet; en wat he kind aangaat, de wetten zullen den wees bescher men!"

»En den bedrieger straffen!" riep Roqueville hem na.

Bij uitspraak van het parlement van Toulouse werd de echtheid van het codicil van het testament van Henri Falconet bewezen, en het kind door Olivier Boitel te voorschijn gebracht als de zoon van Pierre Falconet erkend. Uit de bewijsstukken, die hadden moeten overgelegd worden was de schuld van Gaspard Roqueville duidelijk gebleken, en tenzelfden dage, dat zijne hoop op het winnen van het rechtsgeding hem begaf, werd zijn inhechtenisneming bevolen. Een tijdige vlucht redde en onttrok hem aan de tenuitvoerlegging van het vonnis, dat bij verstek tegen hem werd uitgesproken.

> Hier kon het punctum staan! maar ginds verneem ik ooren,
> Die, na het laatste woord, graag nog een laatster hooren!

Gaspard Roqueville nam dienst bij een vreemden vorst, en voerde de wapenen tegen het krijgsvolk van zijn vaderland. Dit was een nieuwe bron van hartzeer voor Jeanne; de brave vrouw kende sedert den dag waarop het testament was voorgelezen, het geluk niet meer; zij was haar echtgenoot gevolgd; zij kon hem nog liefhebben, beklagen en gehoorzamen, maar achten kon zij hem niet meer! De brave, edele Gaspard Roque

ville, van wien haar oom haar zooveel goeds verhaald had, bestond niet meer: de grijsaard had hem, als het ware, met stervende hand de kroon van het hoofd gerukt, die hij er zelf op geplaatst had; de verontwaardiging van den man' die haar Gaspard zoo hoog geacht had, zoo genegen geweest was, bedroefde haar sterker, dan het vonnis van den rechter.

EINDE.

INHOUD.

	Bladz.
Het slot Loevestein. I^e deel	1—110
„ „ „ IIe deel	1—100
Diverse Novellen.	
Het huis van het Zeewijf	1
Gertrude	37
Friesche gastvrijheid	47
N° * een dames-portret.	71
De graaf van Bossu te Rotterdam.	87
Doctor Rimini	97
Lucie	119
Gaston van Foix.	147
Gedachtenis van een kloekmoedig uitgevoerd bevel .	163
Het Testament	179

Werken van J. HENDRIK VAN BALEN

in geïllustreerde omslagen voor f 0,90.
Keurig gebonden f 1.25.

Balen (**J. Hendrik van**), *a.* Onder de Mooren, Avonturen van Twee Officieren in Marokko. Met 12 houtgravuren van Ch. Rochussen. — *b.* Stuurman Tromp. Wonderlijke avonturen en omzwervingen door de Poolzee en Siberië. Met 12 houtgravuren van Ch. Rochussen. — *c.* De Roode Paradijsvogel. Een handelsreis naar Nederlandsch Nieuw-Guinea. Met 12 houtgravuren van Ch. Rochussen. — *d.* In Columbia. Het land van den Vampier en den Brul-Aap. Van Cali naar Panama. Met 12 houtgravuren van Ch. Rochussen. — *e.* De krankzinnige Violist of dwars door Afrika. Met 12 houtgravuren van Ch. Rochussen. — *f.* De vliegende Hollander, van zee tot zee. Met 12 houtgravuren van Ch. Rochussen.

Beets (**Nicolaas**), Verpoozingen op letterkundig gebied. Derde, door den auteur herziene druk. Ingenaaid, f 1,50, *of zeer fraai gebonden*, f 1,90

Belinfante (**J. D.**), Streven naar hooger. Oorspr. Nederl. Social. Roman. Ingenaaid, f 2,50, of *in stempelband*, f 2,90

Deze boeiende roman, **Streven naar hooger**, aanbevolen door de voornaamste baanbrekers voor de sociale richting en tegenwoordige maatschappelijke toestanden, zal gretige koopers vinden. De stijl is flink en gespierd, de vorm aangenaam en de prijs voor een nieuw werk gering. Het schildert toestanden uit den tegenwoordigen strijd om het bestaan.

Beijnen (**Dr. S. J.**), Fantasieën over Geschiedenis, Leven en Kunst, 1,25

Boek (**Het**) der beroemde reizen en ontdekkingen. Land- en Volkenkunde, Novellen, Reisverhalen, Jachtavonturen en andere Schetsen. 4 Flinke deelen met platen, ingenaaid, f 5,60, hetzelfde werk *keurig geb. in 4 linnen stempelbanden*, f 4,90

1. Over berg en rots. 2. Door zee en woud. 3. In woestijn en wildernis. 4. Bij krijg en jacht.

Bosboom-Toussaint, De Delftsche Wonderdokter, kl. fol. fraaie éd. prachtige druk, f 2,40. Dit werk heeft in de eerste uitgave f 10,25 gekost. Hetzelfde werk in zeer fraaien *extra vervaardigden prachtband*, f 2,90

Brougthon (**Rhoda**), Met vuur gespeeld. Uit het Eng. met een voorbericht van H. De Veer, schrijver van den *Trou-Ringh voor 't jonge Holland*. 3e Herziene druk. Ingenaaid, f 1,50, hetzelfde werk *in keurigen stempelband*, f 1,90

Carelsen (**G.**), Natuurfantaziën. Ingenaaid, f 0,50 of hetzelfde werk *in fraaien prachtband*, f 1,25

Carelsen (**G.**), Vertellingen en Schetsen. Ingenaaid, f 0,90, of hetzelfde werk *in fraaien prachtband*, f 1,25

—— Een bonte bundel. Ingenaaid, f 0,90, of hetzelfde werk *in fraaien prachtband*, f 1,25

De keurige oorspronkelijke schetsen en verhalen van de begaafde schrijfster Geertrude Carelsen zijn in hooge mate boeiend en artistiek.

Cremer's (**J. J.**), Kompleete Romantische Werken, f 6,—, of *in 12 prachtvolle rijk vergulde stempelbanden*, bevattende alle werken van Cremer, f 8,25

De Avonturen van den Baron van Munchhausen. Volledige uitgave. 4e Herziene druk. Tekst van Gerard Keller. Fraaie druk, met 162 geestige illustratiën, koddig van teekening, vroolijk van voorstelling, door Gustave Doré. Goedkoop volksboek. Gekartonneerd, f 2,40, of *in zeer fraaien prachtband*, f 3,40

»Het Nieuws van den Dag" van 25 Jan. jl. schrijft: »De groote avonturen van dezen koning aller opsnijders, met platen er bij, alsof alles precies zoo gebeurd was, — en er zijn alleraardigste onder! — worden nu voor het publiek op zeer goed papier en in een fraai gewaad verkrijgbaar gesteld voor eenen prijs, die zelfs iets Münchhausen-achtigs zou hebben."

Emants (**Marcellus**), Een drietal Novellen. Ingenaaid, f 0,90

——, Jong Holland. Oorspr. roman in 2 dln., f 1,90

——, Op reis door Zweden. Schetsen, f 0,90

Fantasio, (*J. N. Van Hall*), Europeesche brieven. Met een voorwoord van Cd. Husken Huët. Vroeger f 4,90, thans voor slechts f 1,90

Er schuilt in dit boek eene gedachte; en ter wille van deze heb ik er in toegestemd, het bij ons publiek in te leiden. Men wordt door het aanbevelen van een werk niet aansprakelijk voor elke daarin geuite meening. Maar het publiek eischt terecht, dat de persoon, die inleidt, tenzij hij uitdrukkelijk verklaart, het tegendeel te doen, in de hoofdzaak sympathiseere met de denkbeelden van den voorgestelde. Cd. B. H.

Fern (**Fanny**), Losse bladen uit Fanny Fern's portefeuille. Naar het Engelsch. 3e Druk, herzien door G. D. Minnaert. Ingenaaid, f 1,25, hetzelfde werk *in fraaien prachtband*, f 1,75

Gerstäcker (**J.**), Arbeid Adelt. Derde druk. Ingenaaid f 1,50, of *in stempelband*, f 1,90

Gottschal (**Rud.**), Verwelkte bladeren. Roman uit het Hoogd. door J. H. Ebbeler, 2 dln., f 1,90

Hamerling (**Robert**), Aspasia. Historische roman. Uit het Hoogd. vertaald, met eene inleiding en aanteekeningen voorzien door W. F. P. Enklaar. 3 dln. 3e Herz. druk. In fraaie omslagen, f 2,70, hetzelfde werk, *in 3 prachtbanden*, f 3,90

Honigh (**C.**), Geen zomer. Nieuwe Gedichten. Fraaie bundel van ruim 200 bladz. met rood kader. Ingenaaid, 0,90